BIBLIOTECA NAZIONALE
14
7 Q
30

14-7-Q-30

Habes Nicholai Bonetti viri ꝑſpicaciſſimi quattuor volumina: Metaphyſicam videlʒ. naturalē phyloſophiā. p̄dicamēta. necnon theologiā naturalē. in quibꝰ facili calle. ⁊ perbreui labore oīa fere ſcibilia comprehenduntur. Recognita nuper per magnificum dn̄m Laurentiū Veneriū quondā clariſſimi dn̄i Marini diui Marci procuratoris digniſſimi: vna cuʒ annotationibus in margine, quas Laurētius idē ex Auerroy. Scoto. Thoma, ⁊ alijs doctoribus collegit.

Jacobi philippi de pellibus nigris Troiani: in laudem Bonetti nuper a magnifico domino Laurentio Venerio in lucem editi. Dialogus.

Quis liber hic? ſophiae: nomen dic? ille bonettus:
Quem coelum: ⁊ tellus: ⁊ freta ſumma colunt.
Quae naʒ haec pompa: leui poliatur pumice quod frons?
Quid ſibi vult cedrus: purpureuſqʒ color?
In tenebris iacuit: fleuerunt ſaecula ademptum:
Hoc eſt cur nitidum nunc habet iſte iubar.
Quae ſors eripuit mūdo hunc? num garrulus? oſor?
O bruit iſtius hinc ſtyx violenta caput?
Non ſcelus immeritae noctis: ſed maxima tanti
Cauſa fuit virtus inuida ſupplicij.
Quo duce nunc ſuperas tandem reuocatur ad auras?
Venerio: pietas quem ſuper aſtra vehit.
Laure diu viuas igitur: nam plura ſuperſunt
Cēdita: quae nunquam deliuiſſe feres.

366

¶ Tyberius de bazaleriys bononiēſis philoſophiam publice paduae docens Magnifico ⁊ perſpica-
ciſſimo domino Laurentio Venerio quondam clariſſimi domini Marini diui Marci procuratoris
digniſſimi. S.

NOuiſti Laurenti patritiorū venetorum decus ⁊ ornamētum amorē praecipuum in
litteras: ⁊ beniuolentiam non mediocrem in litteratiſſimos viros Reuerēdiſ-
ſimi dñi cardinalis Cornelij: qui poſtq̄ ſub celebratiſſimis praeceptoribus ſtudia humani-
tatis diligentiſſime excoluit: vt clariſſima familia: patria: ⁊ ampliſſima: (quā hꝫ) dignitate:
dignus eſſet: ⁊ haberetur: poſſetq; in poſterū Romana eccleſia: veluti Hieronymo: Augu-
ſtino: Dionyſio: reliquiſq; eccleſiae doctoribus ſibi nō parū debere: operā adeo indefeſſam ſub clariſſi-
mis omnium bonaꝝ artium profeſſoribus: phyloſophiae: ac theologiae īpendit: vt cōſumatus ſimul
⁊ phyloſophus ⁊ theologus adhuc iuuenis ſit: ⁊ non immerito ab omnibus iudicetur. Diebus itaq; ſu-
perioribus quū iuiſſē (vt ſaepiſſime ſoleo) oſculaturus manus Reuerēdiſſimae ſuae dominatiōis: q̄
mihi in omni mea oportunitate: ⁊ cōmoditate: ſe columē ſemper: ⁊ pſidium pſtat: de varijs phyloſo-
phorum ac theologorum familijs honeſtiſſimū habuit Reuerēdiſſima ſua dominatio ſermonē. Ego
vero de quodā Nicholao Bonetto: eiuſq; reſolutiſſima doctrina mentionē feci: quē miris preconijs
Jo. picus Mirādula extollebat: quando eū ſibi ex omni pte cōſentaneū: ⁊ exactiſſimae litteraturae cē
affirmabat. quā ob cauſam mihi iuſſit ſua reuerendiſſima dominatio: cōi omnium vtilitati conſulens:
⁊ ornamēto: vt tanti doctoris ingenium tenebrarum ſitu: aut ſqualore offuſcari haud quaq̄ pmitterē.
Cupiēs ergo Reuerēdiſſimae ſuae dominationis voluntati morem gerere: occupatus in īterpretādo
eā phyloſophiae partem: quae de anima nuncupatur: eam prouinciam tibi chariſſime diſcipule impo-
nere nō dubitaui: qua ⁊ nō mediocrem tibi laudem comparares: ſimul ⁊ litterariam Remp. bonis ar-
tibus: ⁊ litteris augeres: ac honeſtiſſimo: ⁊ iuſtiſſimo Reuerēdiſſimi cardinalis imperio. cui ipſe non
potui: pro me tu ipſe ſatiſfaceres: poteris in hoc opere elimādo acutiſſimi ingenij tui preſtantiā: (quā
ſemper ſum admiratus) ex animi ſentētia exercere. poteris in margine etiam: quas in Auerroi: Alber-
to: Thoma ⁊ Scoto: cōcepiſti nō ſimultas ſentētias breuibus explicare. Nullus profecto ⁊ aptior po-
terat reperiri: qui tātae ſubtilitatis auctorem caſtigatiſſimū in lucē e tenebris vendicaret. Tibi amā-
tiſſime diſcipule plurimū debebit poſteritas: te ſtudioſa iuuentus miris laudibus perpetuo extollet.
quū eū doctorem inter tenebraruꝫ obliuia delitеſcere paſſus nō ſis: ex quo facili calle: ⁊ perbreui labo-
re omnia fere ſcibilia exhauriri: ⁊ guſtari copioſiſſime poterunt: res ſeſe ipſam propediem oſtendet:
Vale ⁊ me vt ſoles ama. Datum patauij idibus martijs. 1503.

¶ Laurentius Venerius Sereniſſimo ⁊ illuſtriſſimo Venetiarum principi: ⁊ domino domino Leo-
nardo Lauredano. S.

INter praeclariſſima īgenia: quae de phyſicis: ac theologicis diſciplinis diſputarūt: fu-
it oliꝫ ſereniſſime princeps nicholaus bonettus ſeraphycae religiōis decus exi-
mium. Cuius quidē perſpicaciſſima doctrina: quum iam pluribus annis in tenebris iace-
ret: excellentiſſimus praeceptor meus dominus Tyberius bononienſis iuſſu reuerendiſſi-
mi ac religioſiſſimi cardinalis cornelij ipſuꝫ e caeco carcere ad lucem vendicare propoſu-
it: veꝝ quū ⁊ priuatis ⁊ publicis lectionibus occupatus foret: cupiēs tñ eius votis ſatiſfacere: eū mihi
cognoſcēdū: recognitūq; impreſſioni mandandum tradidit. Quod quidem onus ⁊ ſi humeris meis
longe impar propter auctoris ipſius ſubtilitatem eſſe animaduertam: ſerenitatis tñ tuae pſidio fret⁹:
ipſum ſubire non dubitaui. Tibiq; pmitias meas dicatas volui: qui quū ⁊ corporis ⁊ animi bonis inſi-
gnitus eſſes: fortunae quoq; cunctis dotibus nō caruiſti: Quū in tam ampliſſima ciuitate ſupremaꝫ di-
gnitatem fueris aſſequutus: qua ⁊ familiam tuam ſummopere honeſtares: ⁊ quatuor filijs vere mun-
di luminibus ac eorū poſteris: tui ſempiternam memoriam relinqueres: ⁊ merito quidem: tot. n. ſunt
innumerabiles virtutes tuae: tot in remp. merita ſingularia (vt omnia vnico verbo amplectar) vt nō
tu magis reip. q̄ reſp. ſe tibi perpetuo debere fateatur. Quod etiam me ad hoc onus non recuſandum
impulit: fuit clariſſimi praeceptoris mei dñi Tyberij bononiēſis pſentia: cum quo arduas ac perdif-
ficiles huius doctoris difficultates diſcutiaꝫ: qui quantum ⁊ ingenij acumine: ⁊ bonarum artium peri-
tia valeat: ex hoc facile cognoſcitur: ꝙ quū iā pluribus annis in hoc florentiſſimo veſtro gymnaſio ⁊
logycam ⁊ naturalem phyloſophiam magna omnium admiratione publice fuerit profeſſus. Sub cu-
ius militia clariſſima ingenia floruerunt: ⁊ ex tirūculis in emeritos milites euaſerunt. Cuius honorē:
⁊ vtilitatem ex toto corde ſerenitati tuae q̄plurimum cōmēdo: Si igitur Sereniſſime princeps has
elucubrationes hilari (vt moris tui eſt) vultu ſuſcipies: me ad maiora admotis calcaribus cōcitabis:
Vale trepidantis italiae: ⁊ chriſtianae reip. ſalutis auriga: Datum paduae. pridie kalendas apriles.

¶ Caput primum in quo metaphyſicam aſſerit pri mam ordine doctrine probat q̃ʒ de termino equi uoco ⁊ analogo non poſſe haberi ſcientiam.

Omnes homi nes: imo omnes nãc itel lectuales: cũ natu raliter ſcire deſide rẽt a primis ſcibili bus ſcd̃m naturaʒ eſt eis incipiendũ. ¶ Manifeſtũ eſt autẽ q̃ illis non co gnitis non ꝯtingit aliq̃d poſterius ſci re. ¶ Omnis au tẽ doctrina: omniſ qʒ diſciplina ſcientifica hʒ pro obo. primo inte⁹ ⁊ primo ſcibilia vel aliquid qd̾ icludat illa. Primo autem inte⁹ ſunt principia itrinſeca cõmuniſſima oibus aut pluribus. ¶ No⁹ quoqʒ ꝯnis diſtincta dependet ex diſtincta notitia principioꝝ: ⁊ h̾ ex di ſtincta notitia terminorũ: ⁊ no⁹ terminorum reſo lubilium ex diſtincta no⁹ terminoꝝ irreſolubiliũ: q̃uſqʒ ꝑueniatur ad terminũ irreſolubileʒ ſimpl̾r. ¶ Manifeſtum igitur q̃ omnis doctria ⁊ omnis diſciplina ſciẽtifica termini ⁊ ſubiecti reſolubilis fit ⁊ dependet ex priori notitia termini ſimpl̾r ſim plicis. ¶ Palam igitur q̃ a prioribus ſm̃ naturã omni homini deſideranti ſcire naturaliter eſt inci piendum: ſ. a termino oino irreſolubili: ⁊ per con ſequẽs a termino oino cõiſſimo. Cõmuniſſima au tem ſunt omnino ſimplicia: ⁊ poſterioꝝ cauſe ⁊ pn cipia. ¶ Notitia aũt pmi termini irreſolubilis ſim pliciter metaphyſica dicitur a metha qd̾ eſt trãs ⁊ ycos ſciẽtia: q2 eſt de omnino prima quiditate trã ſcendenti. ⁊ prima genera quocũq̃ nomine expri mantur. ¶ Palam auteʒ q̃ omnis terminus irre ſolubilis vel eſt multiplex equiuocus: vel multi plex analogus: vel nullo modo multiplex: ſed vni uocus. ¶ De termino multiplici ⁊ equiuoco neq̃ doctrina neq̃ diſcipliã h̾r. Quia ſic tali nomini nõ correſpondet vnũ ſignificatũ: nec vnuʒ ſubiectuʒ ſed plura: ſic nec vna paſſio: nec vnuʒ medium ad eam demonſtrandũ: ſed plura: ergo propter caren tiã vnitatis mediꝫ concludentis paſſionẽ de ſubie cto de eo non eſt ſcientia poſſibilis. ¶ Una. n. ſcia tantũ hʒ vnũ mediũ: ⁊ non plura: q2 demonſtratio nes non augẽtur per media. primo poſterioꝝ. c. 8. Eſt autem no⁹ concluſionis demonſtrationis ſciẽ tifica. Unũ aũt mediuʒ infert vnum terminum ⁊ ſubiectum cuʒ ſit eius definitio. Et vna definitio infert vnũ primo definitum conuertibiliter. Uni tas ſubiecti nõ ſtat cũ termino multiplici. Palam igitur q̃ de termino multiplici equoco non poteſt eſſe aliqua no⁹ ſciẽtifica. ¶ Terminus multiplex analogus non eſt ſubiectũ ſcibile: cũ plura ſignifi cet: ſicut equocus: nec ab illo differat niſi in hoc: q̃ oia eius ſignificata referuntur ad vnum: cui p̄ ineſt formal̾r illa ratio: Alijs aũt nõ formaliter: ſʒ ſm̃ analogiam ⁊ ꝓportionẽ. ¶ Cũ tali multiplici tate ſignificatoꝝ non ſtat vnitas mediꝫ: nec ſubie cti: que vnitas requiritur ad no^{em} ſcientificam: ¶ Nec obſtat q̃ reducitur ad vnũ: de quo poſſũt paſſiões probari: q2 definitio illius: de quo primo dicitur terminus analogus: nõ eſt medium ad cõ cludendũ paſſiones de analogatis: ſed per rationẽ propriam cuiuſlibet. ¶ Eſt nãq̃ regula generalr̾ vera: q̃ quandocũqʒ aliqua paſſio eiuſdem ratio nis ineſt pluribus alteri⁹ rationis quãtũ ad pmuʒ modũ: ſic per rationẽ propriã cuiuſlibet ineſt plu ribus alterius rationis: ſic ⁊ de eis demonſtratur. ¶ Nec tales demõſtrationes ad eandem ſcientiã pertinent cum per media augeantur. ¶ Si dicas q̃ ſic ponere ẽ dimittere Ariſto. ⁊ cõmentatorẽ in contradictione. 4. metaphyſice. cõmẽto. 2i. ¶ Dr̃ q̃ proprie de termino analogo non eſt no⁹ ſcienti fica: qd̾ pʒ per eos: quia finaliter reſtringũt ſe ad il lud p^{m} ad qd̾ alia reſtringũtur: ⁊ de illo paſſiones inquirũt nec per rõnẽ illius paſſiones de alio con cludũt: ſed omnino alia ab illo primo a ſua conſi deratione nituntur excludere: ⁊ tñ de illo primo inquirunt: vt mãifeſte apparet. 7°. me^{ce} Ariſt. q̃ paſ ſiones termini vniuoci in hac methaphyſica inq̃ rimus. Eſt. n. hec ſcientia vnius generis ſubiecti. i. vniuoci: ſicut ⁊ alie no^{e} poſteriores. Primi ergo termini vniuoci oino q̃ditatis prĩe principia ⁊ paſ ſiones ſi que ſunt in hac breui meta^{ca} inquirim⁹.

Credit iſte do ctor ad metaphi ſicã intelligenti as nõ pertinere: ſed decipit: quia eiuſdẽ artificis officii eſt ꝯſidera re ens inquãtuʒ ens: ⁊ ṗmũ ens: ⁊ ſic lʒ metaphy ſica ſit prior quo ad nãm non tñ quo ad nos.

Non tñ dicitur metaphyſica: q2 ſit de ente: ſʒ ſic dr̃: q2 eſt de in telligentijs.

Nota q̃ nomen equocuʒ nec eſt vnuʒ ſimpl̾r nec plura: ſed nomẽ multiplex qd̾ ſua ſignificata ñ diſ iũctiue ſʒ copu latiue: vt copula tio cadit int̾ act⁹ ſignificandi im portat.

Immo ⁊ ens ⁊ ſanũ ñ eadẽ ana logia analoga ſunt ſub ſcibilia.

Certe iſte docti diminuit cõmẽta torem q̃ ibi vult ens ſubiectũ me taphiſice eſſe a nalogũ. Unde ſcias non tantũ eẽ vnitatẽ obiec ti q̃dita ẽ ſcie eadeʒ. n. ſcia eſt corruptibili ⁊ in corruptibili. 2. p. 7i. q̃bus tñ nl̾ hil eſt cõe vniuo cũ. x. m. vltimo.

¶ De vnitate ⁊ defõne termini vniuoci. Caput. II.

Et prima inquiſitio que occur rit ſit de vnitate ⁊ de finitione termini vniuoci. ¶ Scd̾a de proprietatib⁹ ſubiecti ſcibilis. ¶ Ter tia de primo ſubiecto. ¶ Quarta de rõ ne formali ſubiectiua. ¶ Quinta de ſubiecto hui⁹ metaphyſice. ¶ Definitio termini vniuoci a no bis ⁊ a phĩs talis vl̾r eſt conceſſa. ¶ Uniuoca ſũt quorum nomen eſt cõe: ⁊ ſcd̃m illud nomen ratio ſubſtantie eſt eadẽ: in qua definitione termini vni uoci. 5. particule includũtur: que ſunt per ordinem explicande: prima (quoꝝ nomen eſt cõe). Quorũ inquit nomen ẽ cõe: ſicut pʒ per interpretationem nois vniuocũ: vna vox: ⁊ vna vocatio pluriuʒ que cõi noie appellãtur: ſicut animal eſt nomen cõmu ne homini ⁊ aſino: ⁊ ſic de alijs. Requiritur igr̃ vnitas ⁊ cõmunitas nominis. ¶ Dices forte mul ta ſunt vniuoca: quoꝝ noia ſunt apud diuerſos di uerſa. ſicut quiditas hois apud oẽs vniuoce predi catur de indiuiduis. Et tñ nõ eſt idẽ nomen apud oẽs: q2 a latinis grecis ⁊ barbaris diuerſis noibus appellatur. ¶ Dicitur q̃ nomen tripl̾r poteſt ſu mi pro noie ſcripto: prolato ⁊ concepto. non requi ritur vnitas nominis ſcripti aut ꝓlati neceſſario: ſed vnitas nois concepti: illud autem nomen vel verbuʒ vel ꝯ^{tus} eſt vnum nomen commune apud oẽs: cum ſit ſig^{m} naturale rei extra. Uel poteſt dici q̃ lʒ nomẽ ſcriptũ vel prolatum formaliter nõ ſit vnum apud omnes. tñ equalenter eſt vnum apud omnes: ⁊ inquantũ ſignum: q2 diuerſa nomina ſũt ſig^{a} earũdeʒ paſſionum ⁊ conceptuũ in aĩa: lʒ illaʒ paſſionẽ entis diuerſa nomina exprimant apud di uerſos: h̾ eſt igr̃ p^{m} dictũ i definitione termini vni uoci. ſ. cõitas nominis: cũ dr̃ vniuoca ſunt: quoruʒ nomẽ eſt cõe. ¶ Scd̾a particula ſequitur. (⁊ ſcd̃ʒ illud nomẽ) vbi eſt diligenter aduertenduʒ q̃ ad vniuocum non tñ requiritur vnitas ⁊ cõitas no minis pluribus. ſed q̃ rõ definitiua correſ illi no mini: ⁊ ſcd̃m illud nomen ſit illis pluribus cõmu nis. Et ideo ſignanter addit̃ illud nomẽ: q2 aliqñ

Cuʒ dico forte eſt hõs quiditas hois dicat tñ p̄o huius ꝓpõ nomis eſt lʒ hõ nõ q̃ditas hois.

contingit φ nomē eſt commune pluribus: ꝛ ratio ſubē ꝛ definitio eſt eadē: nō tñ ſm illud nomen: ſʒ ſʒ aliud. Et iō nō eſt illud nomē vniuocū illis pluribus. Sed potius equocū. Exēplū. hoc nomen canis eſt cōe pluribus: ꝛ rō ſubē eſt eadē illis ſic ſubſtātia aīata ſenſibilis: eſt cōis piſci marino: ꝛ cani latrabili: tñ qꝛ iſta definitio nō eſt ſm illud nomē canis: ſed ſm aliud .i. ſm hoc nomen aīal: iō canis nō eſt nomē vniuocū ſed equocū. Palam igiť φ ī definitiōe vniuoci ꝯgrue ē additū ſʒ illud nomē.

¶ Tertia particula que ī definitione termini vniuoci ponitur eſt (Ratio) per rōnē rei q̄ditateʒ intelligit̄: nō aūt aliq̄d ſubiectiue exñs in ītellectu. ¶ Amplius aūt eſt ꝯſiderādū φ ſicut intentio eq̄uoce dicit̄ de obō: ꝛ de actu intelligendi: ſic ratio ꝛ ꝯceptus ſ: dī .n. itētio obiectū itelligibile ꝛ itellectū. Similiter ꝛ ratio ꝛ cōceptus: que: vt manifeſte apparet: alia ſunt ab actu. Et ſunt illud qḋ actum terminat: ꝛ qḋ intelligit̄: hoc aūt ſpāliter apparet ſi ꝓprietates que ꝯceptui attribuuntur explicent̄. Dicitur .n. φ ꝯceptus aliqñ repitur ſimplr̄ ſimplex: aliq̄ando reſolutorius: aliqñ īcluſus: aliqñ includēſ: potētialis: contrahibilis: actuabilis: actualis: ꝛ cōtrahens ꝛ perficiens: conceptus p̄dicabilis ꝛ ſubiicibilis: ꝛ plura alia que actui intelligendi minime cōueniūt. Nullus .n. actus intelligēdi in mente poteſt hēre p̄dictas ꝓprietates: cū nullus ſit irreſolubilis: ꝑfectibilis per aliuʒ: nec cū eo ꝯponibilis: ꝛ ſic per alias ꝓprietates diſcurrendo: ergo ratio in definitione vniuoci accipit̄ pro obiecto: non pro actu: hoc patet per illā regulā. Oīs intellectus certus de vno conceptu: ꝛ dubius de diuerſis: hʒ illuʒ cōceptum de q̄ eſt certus aliū ab illis de quibus ē dubi⁹: nō accipit̄ hic certus de vno actu ꝛ dubius de duob⁹: ſʒ φ ſit certus de vno obō vel vna rōne formali obiectiua: ꝛ q̄ditate vna que eſt in aliquo: ꝛ dubius de duob⁹ obiectis: ꝛ duabus rōnibus formalibus ꝛ q̄ditatiuis: ſʒ ineſſent illi eidem: ſicut vidēs leporē a remotis: certus ē φ eſt aīal ꝛ dubius: ſi eſt canis vel gattus vel aliud aīal. ¶ Forte dices φ iſta conceptui ꝛ actui conueniunt: non vt ſupponit pro ſe: ſed vt ſupponit pro obiecto extra: ſicut ſigno. vt ſupponit pro ſignificato eadem p̄dicata attribuim⁹ que ꝛ ſignificatis. ¶ Sed iſtud nō impedit: qꝛ ex quo eodē noīe ſignum ꝛ ſig^{tum} appellātur magis proprie dī de ſig^{to} q̄ʒ de ſigno: ſicut hercules magis ꝓprie dī de homine viuo q̄ʒ de ei⁹ imagine: ſic ex quo ꝯcept⁹ dī de obiecto ꝛ de actu: de obiecto tanq̄ʒ de ſig^{to}: ꝛ de actu tanq̄ʒ de ſigno magis ꝓprie dī de obiecto q̄ʒ de actu. ¶ Sed orit̄ur dubium: ſi ratio ꝛ conceptus ſunt omnino adequate idem. ¶ Poteſt dici: ſʒ ratio ꝛ conceptus dicātur equiuoce de obiecto qḋ eſt extra: ꝛ de actu intelligēdi qui ē quid abſolutū: ꝛ de v̄bo qḋ ex obiecto ꝛ de paſſiua cōceptione eſt formalr̄ cōſtitutuʒ ſtricte tñ accipiēdo rōnē: rō diſtinguitur a conceptu: nā ipſa ratio dī obiectū ſub rōne: ſed cōcept⁹ vt contra rationē obiectaleʒ diſtinguitur eſt obiectum cum concipi. Non enim eſt idem obiectum ſub concipi ꝛ obiectum cum concipi: ſicut non eſt idem ſuperficies ſub albedine ꝛ ſuperficies cum albedine. primum eſt vnum per ſe. ſcōm eſt vnum per accidens ſemꝑ: ſic ratio obiecti formalis obiectiua poteſt eſſe vnū per ſe: ſed conceptus eſt vnuʒ per accidens cum ſit conſtitutum ex obiecto ꝛ paſſiua conceptione. Ratio formalis obiectiua eſt pꝫ conceptus: ſicut eſt pars verbi: ꝛ conceptus eſt totum: ſicut ꝛ ipſum verbuʒ. Licet igitur ſic poſſent diſtingui ratio ꝛ conceptus: non tamen in propoſito ſic accipienda ſunt: ſed ratio ꝛ conceptus in definitione termini vniuoci accipiuntur pro obiecto ꝛ ratione formali obiectiua ꝛ quiditate definitiua cum dicit: vniuoca ſunt quorum nomen eſt cōmune: ꝛ ratio ſubē ideſt quiditas definitiua.

Et iſte cōceptus dī obiuus. actus itelligēdi appellat̄ concept⁹ formalis.

Ratio ē: qꝛ act⁹ ē formalr̄ q̄litas ꝺ ꝑ ſe ſpē ꝛ ens

Falſa ē hec re^a: quia ſum certus de diffīcitoꝛ dubius ꝺ pꝛib⁹. Sicut eni quilibet pēe diſtancti eē dubium toto diffīcio eſſeut certo.

Hoc etiam ē intentio cōmenta. 5. a. 18.

¶ Quarta particula (ſubſtantie) ratio inquit ſubſtantie nō accipit̄ in hac definitione ꝓ ſubā proprie dicta: que eſt vnum de .x. predicamentis: quia vniuocatio non tantum reperitur in predicamentis ſubſtātie: ſed etiam in omni genere accidentium: ſed ibi accipitur ſubſtantia pro quiditate definitiua que reperitur in quolibet .x. generum. ¶ Quinta particula eſt eadem: qꝛ vna indiuiſa in omnibus vniuocatis. ¶ Identitas autē rationis duplr̄ eſt accipienda: ſicut ꝛ rō ꝛ conceptus vel in re vel in mente. Et ideo nonnulli dubitant an ſit talis identitas que ponitur in definitione termini vniuoci in re vel in mente vel in vtroq̄ʒ: de illa que eſt in mente eſt primo videndum ſecundo de illa que eſt in re. ¶ De illa ratione que eſt in mente dicitur φ ratio ꝛ conceptus ſunt idem reſpectu omniuʒ vniuocatorum. Res enim cuiuſlibet generis nata eſt cauſare vnum conceptuʒ communem ſibi ꝛ alijs: que non eſt magis ſimilitudo huius q̄ʒ alterius: ſʒ equaliter omnia per ipſum intellectui repreſentātur. ¶ Et in illo intellectu omnia illi⁹ generis vniuocantur: vt patet per definitionem vniuocorum: quorum nomen eſt commune ꝛ rō ſubē eſt eadeʒ: ꝛ rationem appellat illum conceptum in mente: ꝑ quem ipſa res extra definitur ꝛ deſcribitur. Quia ſi definiretur res extra: ille cōceptus cōmunis poneretur in eius definitione tanq̄ʒ genus: vel ſe habens per modum generis. Et talis ratio ſubē vel conceptus eſt eadem reſpectu omnium. ¶ Habet etiam quelibet res extra proprium conceptum ꝛ adequatum: in quo non conuenit cum alio: ꝛ ī illo non vniuocatur cum alio: quia diuerſoruʒ ſunt diuerſi proprij conceptus: ꝛ diuerſe rationes ſubē. ꝓprie. ¶ Ex hoc infertur φ illa que vniuocantur ī tali conceptu: vniuocantur in vno conceptu vnitate reali: quia ſicut conceptus eſt realis: ſic eius vnitas. ¶ Habet autē dubitationem magnam: ſi talis vnitas ſufficiat ad ratiōem termini vniuoci. Et apparet φ non: tum quia aliquod nomen tunc poſſet eſſe vniuocuʒ omni poſitiuo: qḋ eſt extra nihil: qḋ eſt impoſſibile: vt dicetur in tractatu de vniuocatione ſubiecti metaphyſice: conſequentia patet: quia illi noī: ꝛ ſecundum illud nomen poteſt conuenire vel correſpondere vnus conceptus in mente: quo omnia poſitiua concipiantur. ¶ Tum etiam: qꝛ tunc omnia vniuocarentur in cōceptu ꝛ ratione ſpecifica: immo in vnitate numerali: qꝛ omnia poſſunt vnico actu concipi ſub proprijs rationibus ꝛ diſtinctis: ſicut prima intelligentia concipit ſe: ꝛ alia diſtincte ſub proprijs rationibus vnico cōceptu. Secunda etiam intelligentia intelligit primam: ꝛ alia omnia poſitiua vnico actu concipiendi: ꝛ illa ratio ꝛ conceptus eſt ſignum proprium ſignificatiuuʒ cuiuſlibet poſitiui: ꝛ ſic vniuocabūtur ī vna ratione propria: ꝛ ſi definirentur iſta ratio eſſet propria definitio cuiuſlibet: ꝛ per ꝯſequēs

Solū̄t noīale ī le vniuocū ſufficere.

Hec ꝑma rō ſol uit hoc fundamēto: qꝛ ꝺ rōne termini vniuoci eſt ſignificare plura non omnia ſecūdū vnaʒ rōnē. Sequit̄ poſt rōnē: neq̄ʒ huic nomini eius vnus ſimplex cōcept⁹ correſpondet.

Soluit hec rō: qꝛ deus alia a ſe eminenter ubi cognoſcit neq̄ʒ actus itelligēdi intelligentie ſignū ꝓpriū ſignificatiuum eſt cuiuſlibet poſitiui.

omnia eſſent euiſdem rationis ſpecifice. ¶ Tum ẽt 3°: quia ſi omnes roſe dicuntur eſſe idem ſpecie propter identitatem conceptus in mente: preciſe eadem ratione deberent dici vna roſa numero propter vnitatem numeralem vnius rationis ⁊ conceptus in mente: ⁊ ſic omnia vniuocabuntur in vno conceptu numero. imo omnia erunt vnum numero ⁊ redibit dictum falſiſſimũ pmenidis dicentis omnia eſſe vnum. primo phyſicorum. q. Sequitur 4°. ꝙ hoc nomen canis eſt vniuocum; quia vnico actu concipiendi etiã ſub proprijs rationibus poſſunt concipi canis latrabilis ⁊ piſcis marinus ⁊ celeſte ſydus: ⁊ plura alia abſurda ſequerẽt. ¶ Quito ad hec additur: quia ſicut pluralitas conceptuũ correſpondens vni nomini non impedit vniuocationem: ſic nec vnitas conceptus ſufficit ad vniuocationem: antecedens patet: quia huic nomini. ſcꝫ roſe correſpondent immediate conceptus. ſ. intuitiuus ⁊ abſtractiuus: qui itellectui finito ſimul haberi de roſa non repugnat: ⁊ ſub eadeꝫ ratione formali: ⁊ tamen nullus dicit ꝙ roſa ſit nomen equiuocũ: lꝫ ſit ſignuꝫ diuerſorũ conceptuum in mente intuitiui. ſ. ⁊ abſtractiui. ¶ Dices. illi cõceptus nõ ſunt euiſdeꝫ ordinis; quia non ambo intuitiui: nec ambo abſtractiui; qꝛ ſi ſic; tu bene argueres. Iſtud non ipedit; quia huic voci roſa correſpondent plures conceptus eiuſdem ordinis in diuerſis ſaltem intellectibus. Et forte in eodeꝫ intellectu de eodẽ ſub eadem ratione formali non repugnat eſſe plures conceptus eiuſdem ordinis: ⁊ forte eiuſdeꝫ ſpeciei. ¶ Dimiſſa igitur omni idẽtitate rationis in conceptu in mente cuꝫ non ſit ſufficiens ad vniuocationem; qꝛ poteſt ſtare: vt dictum eſt cum perfecta equiuocatione: De identitate rationis que ponitur in definitione termini vniuoci cum dicitur: quorum nomen eſt commune ⁊ ratio ſubſtantie ẽ eadem ſi ſit in re extra intellectum eſt vlterius inquirendum. ¶ Quiditatem termini vniuoci eſſe vnam vnitate reali poteſt habere duplicem intellectuꝫ. primus eſt ꝙ cuilibet termino vniuoco correſpondet vnitas realis minor vnitate numerali que eſt in quolibet vniuocatorum: non tamen eadeꝫ vnitas realis in omnibus nec in pluribus vniuocatis. ¶ Secũdus itellectus. ꝙ talis quiditas cum ſua vnitate reali ſit omnino eadeꝫ ⁊ indiuiſa in omnibus vniuocatis. ¶ Primus intellect⁹ videtur poſſibilis pluribus. Palam autem cuꝫ ſecundum ordinem ſubiectorum ſit ordo paſſionum. Unitas autem eſt paſſio cuiuſlibet poſitiui: ⁊ per conſequens cuiuſlibet quiditatis: ergo ſecundum ordinem predicatorum in linea mẽtali erit ordo vnitatum; ita ꝙ in ſor. qui includit omnia predicata ſecundum rectam lineam aſcendendo vſqꝫ ad quiditatem ſubſtantie erunt tot vnitates eſſentialiter ordinate quot ſunt predicata eſſentialiter ordinata; ideo in eo eſt vnitas ſubſtantie que eſt vnitas generis generaliſſimi. Deĩde vnitas corporis ⁊ aĩalis que ẽ vnitas generis ſubalterni: deinde vnitas ſpecifica: vltimo vnitas numeralis. ¶ Cuilibet ergo termino vniuoco correſpondet vnitas realis extra: que eſt in quolibet vniuocatorum ſeorſum accepto: non tamen eadem vnitas ĩ omnibus nec in pluribus: ſed plures vnitates tales in pluribus. Alietas ſubiectorum infert alietatem paſſionum. Quia ſicut nihil poſitiuum reale qđ eſt in vno vniuocatoruꝫ eſt in alio: ſic nec aliqua eadem realis vnitas eſt in pluribus extra intellectuꝫ. Nec apparet aliqua neceſſitas aliaꝫ vnitatem realem ponere extra intellectum. Et qui aliam querit vnitateꝫ realem querit impoſſibile. Sed nec talis vnitas videtur ſufficiens ad vnitatem rationis termini vniuoci cũ dicitur: quorũ nomen eſt commune: ⁊ ratio ſubſtantie eſt eadeꝫ. Tum primo; quia quecunqꝫ diſtinguerentur numero diſtinguerentur ſpecie. Immo etiam genere ſubalterno ⁊ ſupremo. Accipio duo indiuidua eiuſdem rationis: vt Petrum ⁊ Joanneꝫ. tu dicis ꝙ in Petro ſcđm ordinem ſubiectorum eſt ordo paſſionum: ⁊ per conſequens vnitatum: ⁊ ſicut petrus ⁊ Joannes fundant vnitates duas numerales propter alietatem ⁊ diſtinctionem ſeu non idẽtitatem fundamentorum. ſ. heccei tatũ: ſic fundãt duas vnitates ſpe^cas propter alietatem ⁊ diſtinctionem ſeu non identitatẽ fundamẽtorum. ſ. humanitatuꝫ: vt preſcindũt ab hecceitatibus. ¶ Capio igitur humanitatem que eſt in petro: vt preſcindit ab hecceitate: illa fundat vnitatem ſpe^cam realeꝫ ſecundum te. Similiter illa que eſt in Joanne fundat vnitatem ſpe^cam realeꝫ: vt preſcindit ab hecceitate. ¶ Tunc quero ſi ſunt vna humanitas vel ſi fundant vnam vnitatem vel duas: ⁊ patet ꝙ ſecundum te ibi ſunt due vnitates reales: ſicut ſunt due humanitates: ergo due vnitates ſpe^ce reales erunt in petro ⁊ ioanne: ⁊ per conſequẽs diſtinguẽtur ſpẽ qꝛ illa diſtinctio non erit tãtum numeralis. Eodẽ igitur modo in eis erunt due vnitates generis. ſcꝫ generaliſſimi ⁊ ſubalterni: ⁊ per conſequens quecunqꝫ ſunt diſtincta numero erunt ⁊ diſtincta ſpecie et genere. ¶ Tum ſecundo: quia tunc petrus ⁊ Joan. diſtinguentur per ſua priora: qꝛ non tantũ diſtinguẽtur in hecceitatibus imo in humanitate ⁊ animalitate ⁊ ſubſtãtia: immo in omni poſitiuo: Tum etiam; quia diſtinguũtur per ſuas rationes formales ⁊ quiditatiuas: vt viſum eſt. quia in omnib⁹ predicatis ſuperioribus. Tum qꝛ valet ↄña iſta. Pe. eſt animal. Joan. eſt animal: ergo animal eſt eis vniuocum. Cum per te animal non ſit vnuꝫ in ambobus: ſed vnum in vno: ⁊ aliud vnuꝫ vnitate generis in alio. Tum etiam quia capiendo humanitatem in petro: vt preſcindit ab omni poſteriori: ſimiliter in Joanne ſi eſſent ſeparate ab hecceitatibus in eẽndo per impoſſibile ſeipſis formaliter eſſent diſtincte: immo primo diuerſe. ¶ Tuꝫ quia ſequeretur ꝙ predicata priora nõ erunt communia: ſed propria: communitatem dico extra animam: ⁊ per conſequẽs non habebunt eandem definitionem. Cum detur per predicata communia ⁊ priora; quia ſor. definitur per animal ⁊ rationale: ⁊ plato ſimilr̃ per animal ⁊ rationale. Et non eſt idem animal vnitate generis in ambobus: ſed aliud ⁊ aliud: Nec ideꝫ rationale identitate ſpe^ca; ſed aliud ⁊ aliud: vt tu aſſeris: ergo nec eadem definitio amborum: Ex quo principia definientia ſunt primo diuerſa diuerſitate ſe tenẽte extra itellectum in natura rei. ¶ Sed dices habent vnum cõceptum in mente communem. ¶ Sed de hoc nihil ad. h. quia per illum cõceptum nõ definitur: ſed per ſua principia intrinſeca in re extra que per ſe includuntur in ipſis. Carnes enim ⁊ oſſa ponuntur in definitiõe hominis in cõi: ⁊ h oſſa. ⁊ he car-

Soluit ħ tertia rõnẽ qi cõcept⁹ ro ſe i mẽte ſorũs ẽ vnus numero in eſſendo vl' in aũt i repñſentãdo.

Negat ꝙ vnico actu ↄcipiẽdi ſ. la intelligantur merito illius nominis canis.

Dico pro notabilibus ꝙ oẽs illi cõceptus ſunt equiualentes i ſignificãdo: ⁊ no dicit iſte doctor forte: qi de hoc clare loquiẽ capite pmo. z. metaphyſice.

Teneo hic eſſe opinionẽ ſcoti vt dicit frãciſcus de marchia.

Nota ꝙ diſtinctio de vnitate ſpecifica: poſitiua ⁊ media ſoluit ħ argumẽta hec. et ñ ẽ ego puto cõ ſcotum.

Dico p ſcoto ꝙ pdicata ſũt cõia p itellectũ ⁊ non extra intellectũ.

Definitiões termini. dñnir ter mini: vt ſupponũt: pſonaliter.

nes in definitione huius hominis.7.me^{te}.33.⁊.37. ¶ Amplius autem concluditur ꝙ ſicut vox cui non correſpondet vnus ↄceptus in mente eſt vox equiuoca: ſic ↄceptus in mente cui nõ correſpõdet vna quiditas extra intellectũ videtur equiuocus: q꜠ ſicut vox ad cõceptum ſic cõceptus ad rẽ: nec videtur differentia: niſi q꜠ vox eſt ſignum ad placitũ ⁊ cõceptus eſt ſignum naturale. ¶ Talis ergo vnitas realis extra animã termini vniuoci aliã ⁊ alia in quolibet vniuocatorum non eſt ſufficiẽs ad vnitatem rationis termini vniuoci que in eius definitione ponitur: cum dicitur: quorum nomen eſt cõmune: ⁊ ratio ſubſtantie eſt eadem: igitur alia vnitas realis termini vniuoci eſt inquirenda.

Cõceptui ſʒ ſcõ tũ rñdet q̃ditas vna vnitate ꝓpa ſua ſeu media.

Quiditatẽ termini vniuoci eẽ vnã i vniuocatis ẽ neceſſe: q̃ꝛ ingt nomen ẽ cõe: ⁊ rõ ſubſtantie.i. quiditatis eſt eadẽ in vniuocatis vnitate ex natura rei: ⁊ hoc importat ſignificatum vocabuli que in aliquo vniuocantur ſunt eiuſdẽ rõnis hoc eſt dictum vna ratio quiditatiua eſt in ipſis: nõ eſt.n. imaginãdũ ꝙ quiditas vniuoca ſit diuerſa partita in vniuocatis: ſed tota ſine diuiſione ſui in quolibet eorum reperitur. Animalitas.n. vna vnitate ſibi propria que ineſt ſibi per ſe perſeitate ſcḋi mõi cõmunicat̃ cuilibet aiali.ſ. homini aſino ⁊ alijs aialibus. ¶ Et ſi dicas bñ verũ eſt ꝙ eſt vna vnitate generis: ſed nõ vnitate numerali. Reſpondeo tu concedis propoſitum: quia nolo ꝙ ſit vna in omnibus vnitate numerali: ſed tãtum vnitate ſibi propria. ¶ Ad cuius euidentiam debes aduertere ꝙ vt iam ſupra dictum eſt ꝙ ſm ordinem predicatorum in linea predicamẽtali deſcẽdẽdo a genere generaliſſimo vſqʒ ad ſingularia incluſiue eſt ordo vnitatum. ¶ Palam eniʒ ꝙ ſubſtantia que eſt primum predicatuʒ in illo genere habet propriam indiuiſionem ⁊ vnitatẽ: cum ſit quedã quiditaʒ in ſe indiuiſa que indiuiſio ſeu vnitas ineſt ei per ſe perſeitate ſecundi modi: ⁊ per cõſequens inſeparabiliter: q꜠ ſubm nõ reperitur ſine propria paſſione. Ex quo neceſſario ſeqtur ꝙ in quocũqʒ reperitur quiditas ſubſtãtie in eo reperitur propria ⁊ per ſe eius vnitas. ¶ Secũdũ intellectũ qḋ reperitur in linea predicamentali prima eſt corpus ⁊ quiditas corporis que ſimiliter habet propriam vnitatẽ que ſibi ꝑ ſe ineſt: ⁊ per accidẽs ſubſtantie: ſicut ſubiectum illius vnitatis accidit ſubo ꝓne vnitatis: q꜠ corp⁹ accidit ſubſtãtie: ⁊ animal corpi: ⁊ ſic ſemper inferiora accidunt ſuperioribus deſcendendo vſqʒ ad ſingularia. Quorum quodlibet eſt vnum per ſe vnitate numerali: quiã drie ĩdiuiduales ſũt ꝑ ſe vnitatis nũeralis fun^{tum} ⁊ h̃ vnitas nũeralis accidit oĩbus ꝑdicatis ſupiorĩbus. ¶ Non eſt igitur imaginãdũ ꝙ qñ quiditas ſubſtantie deſcẽdit in corporeum ⁊ in incorporeuʒ ꝙ diuidatur quaſi per medium: ita ꝙ vna pars cõmunicetur vni ⁊ altera pars alteri. Sʒ ipſa ſubſtãtie quiditas tota cum ſua vnitate que per ſe ſibi ineſt ⁊ neceſſario ⁊ inſeparabiliter ſine aliqua priuilitate intrat cum tota ſua vnitate in quolibet illorum inferiorum. alr̃ tota natura ſpecifica non ſaluaretur in quolibet indiuiduo: ⁊ tota natura generis in qualibet ſpecie: ⁊ ſic de ſingulis. ¶ Dices. in ſpeciebus eadẽ ſeruatur genere: ⁊ nõ ſpecie: ⁊ in ſinᵇ⁹ eadeʒ ſeruatur ſpecie ⁊ nõ numero. ¶ Dicis certe bene: quia prima ineſt ſibi per ſe: ſcḋa vero ꝑ accidens. Ideo repibilis eſt ſine illa: non autẽ ſine illa que ſibi per ſe ineſt: que ẽ propria eius vnitas. ¶ Ex quo.n. reperitur fundamẽtum vnitatis ſpecifice in ſoꝛ. ⁊ platone: ⁊ ſimiliter fundamentũ vnitatis generis in homine ⁊ aſino. ideo reperitur ibi vnitas ſpecifica ⁊ generis in ipſis. Sed quia fundamentum vnitatis numeralis quod eſt hecceitas non reperitur in ſoꝛ: ⁊ platone idem. ideo nec vnitas numeralis. ¶ Ex hoc patet quomodo generans communicat genito eandẽ naturam: quaʒ habet identitate ſpecifica in generatione vniuoca ⁊ nõ numerali: quia communicat genito naturam ſpecificam ⁊ non hecceitatem eãdem: ſed ſub alia hecceitate eam ſibi communicat. ¶ Nã per generationem nihil nouũ acquiritur niſi hecceitas ⁊ illa que cõuertũtur cum hecceitate: ⁊ que ſequũtur ad illã nullo alio penitus addito. ¶ Et hoc ẽ verꝫ de quolibet vniuerſali predicabili vniuoce de pluribus vniuocatis. ¶ Amplius autem talem vnitatem attribuunt phyloſophi vniuerſali quod per ſe predicatur de pluribus in quid. de vli namqʒ dicũt ꝙ vniuerſale eſt vnũ in multis: ⁊ dicitur de multis. quero quid intelligitur per vniuerſale: qḋ eſt vnum in multis: aut conceptuʒ in mente: ⁊ hoc eſt falſum: q꜠ non eſt vnum in multis: imo in vno ſcʒ intellectu: nec dicitur quiditatiue nec identice de multis: ſicut nec accidens in anima de rebus extra: ergo intelligunt per illud vniuerſale: quod eſt vnum in multis: aliquam quiditatem que eſt vna ⁊ indiuiſa in multis ſinᵇ⁹ indiuiſione ſibi propria: ¶ Amplius autem dicunt phyloſophi loquentes de vniuerſali ꝙ eſt vbiqʒ ⁊ ſemper: ⁊ ꝙ vlia non ſunt generabilia neqʒ corꝛ^{lia}: ⁊ ꝙ de vniuerſali ꝑ ſe eſt ſcientia: que conceptui in mente minime cõueniunt: ſed quiditati exiſtenti in re extra in pluribus. ¶ Amplius videtur fuiſſe expreſſa intentio Porphyrij in libro ſuo de ꝑdicabilibus: lʒ propter nimiam difficultatẽ in principio ſe excuſet. Mox inquit de generibus ⁊ ſpeciebus illud quidem ſiue ſubſiſtẽt ſiue in nudis puriſqʒ intellectibus poſita ſint. ſiue ſubſiſtentia corporalia ſint ſiue incorporalia. Et vtruʒ ſeparata a ſenſibilibus vel in ſenſibilibus poſita ſint dicere recuſabo. Altiſſimum enim eſt huiuſmodi negocium: ⁊ maioris egens inquiſitionis. ¶ Tamen poſtea in ꝓceſſu libri ſui de predicabilibus ⁊ de vniuerſalibus nititur vniuerſali quod eſt in re. Et quod vniuerſale non eſt ſeparatum a ſenſibilibus: ſicut dicebant platonici: ſed habet eſſe in ſenſibilibus: quod predicatur de quolibet ſenſibili contẽto ſub eo in quid: vt homo de ſoꝛ. ⁊ platone: ⁊ inuenitur natura ſpeciei in quolibet indiuiduo tota: vt patet manifeſte intuenti librum eius: qui nullo modo poteſt exponi ponẽdo vnitatem termini vniuoci in cõceptu: ⁊ ꝙ vlẽ nullam vnitatem habet niſi conceptus. ¶ Ideo ſeqtur ꝙ oportet ponere vniuerſale ꝑdicabile de pluribus eſſe vnum: ⁊ indiuiſum in ipſis. ¶ Amplius autem ſic: omne contentum per ſe ſub termino vniuoco vniuerſali poteſt aliquem conceptuʒ cauſare de illo: imo de quolibet contento ſub illo: dico conceptuʒ alicuius quiditatiue exiſtentis in quolibet illorum: ergo oportet ꝙ quodlibet illorum contineat illud poſitiuum: cuius conceptuʒ poteſt cauſare vel virtualiter: qḋ non eſt verum: vel formaliter ⁊ quiditatiue: ⁊ ſic propoſitum. ¶ Exem-

Dicerent nominales eſſe in.idẽ eſſe qḋ ꝑdicari denominatiue. dici ḋ. quiditatiue

.i. indiuidua vlium ĩ varijs locis ⁊ diuerſis tꝑib⁹ reperiunt⁊ ita ꝓpones ſeruata ex terminis vliub⁹ ſemꝑ ſũt vere

Uide albertum ꝑuũ ⁊ occam ſupra porphyriũ qui ſine vli reali ⁊ illũ ⁊ omnes libros Ariſto. expoſuerunt.

Dico ꝑ notabiꝰ nihil aliud ec ſoꝛ. nẽ ꝯtinere huma nitatẽ q̄ iſtã ꝑ poní eſſe veraꝫ ſoꝛtes eſt hõ: ꝑ ſcoꝛo. ſoꝛ. contí net humanitatẽ vt eſt indetermi nata contrarie.

plum. ſoꝛ. poteſt cauſare conceptum humanitatis vt preſcindit a poſterioꝛibus: per quem conceptuꝫ ꝯcipiẽ humaᵗᵉᵐ. inq̄ntuꝫ humaᵗᵉᵐ: ⁊ ꝑ ꝯñs humaᵗᵉᵐ q̄ in quolꝫ homine reperitur: ergo opoꝛtet ꝙ ſoꝛ. cõtineat humanitatem. inquantum humanitas eſt: ⁊ per conſequens humanitatem que ĩ quolibet homine reperitur: vt preſcindit a poſterioꝛibus: vel virtualiter: qḋ eſt falſum. vel foꝛmaliter ⁊ quiditatiue ⁊ intrinſece. mõ ſi nihil poſitiuum humanitatis quod eſt in alijs hominibus eſſet in ſoꝛte: tunc non contineret humanitatem que eſt in alijs: vt preſcidit a poſterioꝛibus foꝛmaliter: ergo opoꝛtet ꝙ aliquid poſitiuuꝫ ſit in ſoꝛte contentum foꝛmaliter: qḋ ſit vnum indiuiſuꝫ in omnibus. ⸿ Cõcludo ergo ex iſtis quinq̄ꝫ particulis aliqualiter ꝺclaratis ꝙ ratio definitiua termini vniuoci ſit pꝛopꝛie aſſignata. ſ. cuius nomen eſt commune: ⁊ ſecũdum illud nomen ratio ſubſtantie eſt eadẽ: ⁊ vna ex natura rei penitus indiuiſa in vniuocatis.

⸿ De pꝛopꝛietatibus ſubiecti ſcibilis. Caput. III.

Nunc de pꝛopꝛietatibꝰ

ſubiecti in ſe: ſubiecti etiã noticie: ſubiecti ſcientie: ⁊ ſubiecti intellectus eſt inquirendum: ⁊ pꝛimo quid ſit ſubiectuꝫ: ⁊ poſt de eius pꝛopꝛietatibus tam affirmatiuis q̄ꝫ negatiuis. Eſt auteꝫ ſubiectum nomen equiuocũ: quinq̄ꝫ enim genera ſubiectoꝛum inueniũtur. ſcilicet ſubiectum pꝛopoſitionis ſubiectum accidentis: ſubiectum tranſmutationis ſubſtantialis: ſubiectum tranſmutationis accidentis: ⁊ ſubiectum ſcientifice conſiderationis. ⸿ Pꝛimuꝫ ſubiectuꝫ eſt ſubiectum de quo: ſicut de quo pꝛedicatum dicitur. Secũdum eſt ſubiectum in quo aliquid recipitur. Tertiũ eſt ſubiectum ex quo: poteſt tamen aliquando dici ſubiectum qḋ abijcitur ⁊ quod acquiritur: nam terminus a quo poſitiuus ⁊ terminꝰ ad quem poſitiuus poſſunt dici ſubiectum iuxta dictum Ariſto. q̄nto phyſico. 7. vbi dicit ꝙ aliqua tranſmutatio eſt a ſubiecto in ſubiectuꝫ: ⁊ a nõ ſubiecto in ſubiectum. Subiectum autem vocat ꝙ affirmatione monſtratum: ſcilicet terminum a quo ⁊ ad quẽ poſitiuuꝫ. Subiectum quintũ eſt ſubiectum circa quod: quia ſcientia non eſt ſubiectiue ĩ ſubiecto ſcientie: ſed eſt circa illud tanq̄ꝫ obiectuꝫ: Et h̄ dupl'r vel circa ꝯ̄neꝫ demonſtratam: ⁊ tunc ꝓpꝛie habet rationem ſubiecti ſcibilis: vel circa ſubiectum concluſionis: ⁊ tunc pꝛopꝛie habet rationẽ ſubiecti: quia ſubiectuꝫ concluſionis eſt ſubiectuꝫ pꝛime pꝛopoſitionis ⁊ pꝛimarum pꝛopoſitionum illius ſcientie: ⁊ eſt ſubiectum pꝛimaruꝫ paſſionũ: immo omnium vel mediate in poſt aſſumendo: vl' imediate: ⁊ in latus que pꝛobantur in illa ſcientia. ⸿ Unde pꝛopꝛie ſubiectuꝫ ſcientie eſt ſubiectum pꝛime pꝛopoſitionis pꝛime ꝯcluſionis pꝛime paſſionis: ⁊ ſic patet quid ſit ſubiectum ſcientie.

Diuiſiões nõ ꝑ media augent: ſꝫ in poſt aſſumẽdo: capiẽdo ſub iecta ⁊ paſſiones hñtia oꝛdineꝫ aliquẽ inter ſe vl' ſꝫ ſub ⁊ ſupꝛa: vel ſm pꝛius ⁊ poſterius. Augentur etiã ĩ latus: cum eadem paſſio de duobꝰ ſubiectis coꝛq̄ꝫ demonſtratur.

Nunc de pꝛopꝛietatibꝰ ſubiecti negatiuis eſt inquirendum que ſũt. Et pꝛĩa ꝙ nõ eſt ens pꝛohibituꝫ. Secunda ꝙ non eſt ens equiuocum. Tertia ꝙ non eſt ens per accidens. Quarta ꝙ non eſt ens in aĩa. Quĩta ꝙ non eſt ens coꝛruptibile. ⸿ Sexta ꝙ nõ eſt ens ĩcõmunicabile. Septima ꝙ nõ eſt ens demonſtrabile. ⸿ Pꝛima autem pꝛopꝛietas ſubiecti que eſt h̄ ꝙ non eſt ens pꝛohibitum: ponatur ab Ariſt. ſexto metaphyſice. 4. de non ente: non eſt ſcientia: ⁊ pꝛimo poſte. capite pꝛĩo: opꝫ pꝛeſuppõere de ſubiecto ſi eſt: non pꝛout li ẽ. eſt 2ᵐ adiacẽs. ⁊ ſignificat exiſtam actualem: q꜠ nõ opoꝛtet ꝙ ſubiectum ſciẽtie actualiter exiſtat: nam de roſa que non exiſtit actualiter poteſt haberi ſcientia: ſed pꝛout li eſt entis quiditatẽ ſignificat: q꜠ opoꝛtet ꝙ ſit ens verum: ⁊ poſſibile: ⁊ non pꝛohibitum: non dico ꝙ ſit ens cui non repugnat exiſtere extra: quia tũc de tempoꝛe ⁊ numero ⁊ pluribus reſpectibus: cum non poſſint trahi ad exiſtẽtiaꝫ actualem extra animam: ſicut fertur de ipſis non poſſet eſſe ſcientia: nec opoꝛtet ꝙ ſit ens oĩbus modis: ſic ꝙ nõ ſit niſi pura q̄ditas entis: q꜠ de alijs quiditatibꝰ a q̄ditatibꝰ entis bene põt haberi ſcientia: etiam ſola metaphyſica de quiditate entis inquantum ens tractat: ſicut inferius oſtendetur. ⸿ Nec opoꝛtet ꝙ ſit ens quiditatiue: ⁊ in pꝛimo mõ: quia de differentijs ⁊ paſſionibꝰ entis. inquantũ ens poteſt haberi noᵃ: ſicut fertur. Opoꝛtet ergo ꝙ ſubiectum ſcientie ſit ens quiditatiue violentice ⁊ aliquid poſitiuum extra nihil. ⸿ Ratio huius ꝓpꝛietatis negatiue poteſt eſſe iſta: quia ſicut de ratiõe falſa impoſſibili. ⁊ pꝛohibita nil veruꝫ nec poſſibile poteſt ꝓbari: ſic de rõne nõ entis nihil niſi nõ ens poteſt concludi. Tum quia quiditas ſubiecti eſt medium concludendi paſſionem de ſubiecto. non ens autem non habet quiditateꝫ: Nec eſt ĩ ſe aliqua quiditas. ⸿ Ex iſta negatiua coꝛᵉ concludo vnam affirmatiuam ſibi oppoſitaꝫ ſcꝫ ꝙ ſubiectum ſcibile eſt aliquid poſitiuum: patet per pꝛimum pꝛincipium: ſubiectum ſcibile eſt aliquid: non nõ ens: nec eſt non poſitiuuꝫ: ergo eſt ens ⁊ aliq̄d poſitiuum: ergo nõ eſt ens pꝛohibitũ. ⸿ Et ſi queras an omne poſitiuũ ſit ſubm ſcibile. Dicitur ꝙ nõ: q꜠ nõ omne poſitiuũ hꝫ paſſionẽ demõſtrabilem de ipſo: alias eſſet ꝓceſſus in ĩfinitũ. ⸿ Dices. hꝫ cõceptũ denominatiuũ: ⁊ hoc ſufficit: dico ꝙ nõ eſt verũ: q꜠ paſſio pꝛioꝛ poteſt denominare poſterioꝛẽ. Et tñ nõ eſt ſcibilis de ea ſicut quãtitas albedineꝫ: ſed requiritur ꝙ paſſio ſic denominans ſit poſterioꝛ: ⁊ ſic per ſe inſit in ſcdo mõ. Amplius aliter oſtenditur ꝙ omne poſitiuum non cõtinet virtual'r notitiam ſui ⁊ alterius pꝛioꝛis ſe ⁊ poſterioꝛis. ⸿ Exemplũ pͥmi de vltimis differentijs que nihil pꝛius ſe includũt: quãtum ad pꝛimũ modum. ⸿ Exẽplum ſcdi de vltimis paſſionibus que ſunt ſic paſſiones alioꝛum ꝙ nunq̄ꝫ ſunt ſubm aliarum paſſionum.

Nota ꝙ iſta nõ eſt neceſſaria hõ albus eſt homo albus.

Secunda pꝛopꝛietas negatiua ẽ: ꝙ ſubiectũ ſcibile nõ eſt equiuocũ: hoc pꝫ ex pꝛimo capite huius libꝛi: pꝫ etiaꝫ cũ ſic deficiat ab vnitate: ⁊ per ꝯñs ab entitate. Secũdo. q꜠ equiuocum nõ hꝫ vnã paſſionẽ ſed plures: ⁊ plura media: ⁊ plura ſubiecta: ⁊ per cõſequens demõſtrationes plures ⁊ plures ſcientie. ⸿ Ex hoc ĩfertur vna affirmatiua ꝙ ſubꝫ ſcibile eſt vniuocum: q꜠ de ſubo ꝑ vnũ mediũ ꝯcludunẽ oẽs paſſiones ſcibiles.

Tertia pꝛopꝛietas negatiua eſt ꝙ ſubiectum nõ eſt ens per accidẽs. hanc ponit Ariſto. 6. ſue metaphyſice. 4. ſiue ſit ens per accidens qḋ raro accidit: ſiue includẽs res diuerſoꝝ pꝛedicamẽtoꝛum ſiue generꝝ pꝛoximoꝛũ. Exempluꝫ pꝛimi quantũ albũ. Exempluꝫ ſcdi album dulce. Ratio: q꜠ tale non eſt nec̃um: quia videtur ꝙ vnio ſit ꝯtingens: ergo de ipſis nihil neceſſarium põt ꝯcludi

vl' nec̃ium

di. Tu₃ q₂ talia non hñt definitionem. 7. metaphyſice. ſicut veſtis non definitur etiã enti per accidẽs plura predicata inſunt vni toti ꝙ̃ alicui eius parti: immo inſunt toti rõne totius per ſe: ſicut quantu₃ albu₃ diſgregat: qḋ non debetur quantitati per ſe: nec albedini per ſe ſepate a quãtitate. Tum ẽt: q₂ ens ꝯ accñs nõ h₃ predicatũ aliquod primi modi proprie dictu₃ aliud a ptibus: vt habetur. 6. metaphyſice. 4. Tu₃ ẽt: q₂ nõ h₃ aliquod predicatũ ꝑ ſe perſeitate ſecundi modi. Et ex hoc ꝯcluditur ꝙ tale ens ꝑ accidẽs non eſt ſcibile aliquod. ¶ Ex h̃ elicio vnam affirmatiuam ꝙ ſubiectum ſcibile ẽ vnum per ſe pſeitate primi modi nõ ſecũdi: nec tertij. ¶ S₃ mingd de ſubiecto qḋ eſt vnũ per ſe pſeitate ſcḋi modi poſſit eẽ ſcia ſicut hõ riſibilis. ¶ Dico ꝙ nõ ꝑꝑ defectũ vnitatis medij: cũ hẽat vnũ cõceptum per accñs: loquẽdo metaphyſice: l₃ nõ phyſice. ¶ Sed hic oritur dubiũ de ſcientia ſubalternata: cuius ſubiectu₃ eſt vnum per accñs. Dicitur ꝙ nõ eſt ſic vnum per accñs ꝙ predicatum poſſit adeſſe ⁊ abeſſe a ſubiecto. ¶ Dices adhuc. ſaltem eſt vnũ per accñs loquendo de quo non poteſt haberi ſcia: vt prius dictum eſt. Poſſet hic dici ꝙ ſcientia ſubalternata proprie non eſt ſcientia: de quo alias fiet ſermo.

Scḋm alios doctores eẽ vnum vnitate ſcḋi modi nõ ĩpedit rõnẽ ſubi ſcibilis.

Quarta proprietas negatiua eſt ꝙ ſubiectũ ſcibile non eſt ens in anima: hãc ponit Ariſto. 6. metaphyſice ſue. 8°. per ens in anima non intelligo illud qḋ h₃ eſſe obiectiue in anima ſicut cognitu₃ in cognoſcente: quia de tali poteſt haberi ſcientia ſicut de numero ⁊ tempore: que ſolu₃ habent eſſe obiectiuum in anima: vt dicũt plures. Nec ſubiectiue ſicut actus: habitus: ⁊ ſpecies: quia de talibus poteſt haberi ſcientia cum ſint vera entia realia habentia predicata per ſe primi modi ⁊ ſecundi. Nec etiam ꝑ eſſe in aĩa intelligo eẽ cognitũ: qḋ capit eẽ obiectiuũ in aĩa: ſic alias dicet̃ i pdicamẽto paſſiõis. Nec ẽt intelligo aliqd derelictũ ĩ obiecto cognito per actu₃ intellectus: ſicut ſunt reſpectus rationis ⁊ intentiones ſecunde: quia de talibus eſt conſideratio logica. Sed ꝑ eſſe ens ĩ aĩa ĩtelligo eſſe qḋ ſignificat copula predicati cũ ſubiecto que exprimitur per hoc verbum eſt. cum predicatur tertium adiacens. Et hoc eſt illud eſſe ꝙ fit per cõpoſitionẽ ⁊ diuiſione₃ intellectus. ¶ Ex hoc elicio vnam affirmatiuam: ꝙ ſubiectum ſcientie eſt verum ens ſaltim prime intentionis: cuius ratio eſt: quia ſcientia realis concludit paſſionem realem de ſubiecto: paſſio aũt non eſt maioris entitatis ꝙ̃ ſubiectum: nec intelligo quin aliqua ſcientia poſſit eſſe de ente diminuto mõ reali: cum tale ens poſſit habere predicata primi modo ⁊ ſecundi. Uerũ tamen talis ſcia realis non dr̃ ꝑꝑ defectũ entitatis realis ſubi: ſed dicitur ĩtentionalis. Nec intelligo ꝙ talis ſcia intentionalis aggenerata in intellectu ex pluribus actibus: in quo habet eſſe ſubiectiue nõ ſit vere entitas realis: l₃ ſit de ente diminuto: cum ſit vera qualitas de prima ſpecie qualitatis. ¶ Sed ĩtelligo eam nõ eſſe realem: ſed intẽtionale₃ denominatiue ab obiecto diminuto: reſpectu cuius eſt: ⁊ cuius per ſe paſſiões inquirit. cuiuſmodi eſt logica: vt dictum eſt.

Quia ſi de tali eẽ hẽret ſcia eẽt ꝓceſſus ĩ ĩfinitũ

Uñ ad hoc ꝓpoſiti ſolet dici. logica ẽ ens reale ⁊ ſcia rationis.

Quinta proprietas negatiua eſt ꝙ ſubiectu₃ ſcibile nõ eſt ens corruptibile. hanc ponit Ariſto. primo poſterioꝝ. capite. 2°. ꝙ de talibus non eſt ſcientia nec definitio. Et ratio huius dicti eſt iſta: quia corrupto obiecto corrumpitur ſcientia illius obiecti: cum ab illo obiecto conſeruˀ dependeat. ¶ Ex hoc elicio vnam affirmatiuam. ꝙ ſubiectu₃ ſcibile eſt omnino neceſſariũ. ¶ Sed oritur difficultas: quia videtur ꝙ mixtum ſit corruptibile: ac etiam generabile. Subiectum aute₃ alicuius partis naturalis phyloſophie eſt mixtum ſicut ſubiectum libri methe[o]roru₃. ¶ Hic põt dici ꝙ ſubiectum ſcibile dupliciter poteſt accipi: ſcilicet ſubiectum ſcibile complexum: ſicut eſt ꝯcluſio demonſtrationis: que eſt obiectum ſcibile complexum: quia ſcientia eſt concluſionum: ⁊ tale ſubiectum vel obiectum ſcibile eſt omnino neceſſariu₃ ⁊ iuariabile ⁊ impoſſibile aliter ſe habere. ¶ Neceſſarium dico neceſſitate oppoſita falſitati: ⁊ non neceſſitate oppoſita non entitati: quia poteſt eſſe non ens ⁊ non exiſtere. Sed nullo modo poteſt eſſe falſa: quia neceſſaria eſt inherentia predicati ad ſubiectum: cum predicatum inſit ſubiecto per ſe perſeitate ſecundi modi: ⁊ ſic talis concluſio ſcibilis ẽ omnino neceſſaria: neceſſitate oppoſita falſitati: quia nullo modo poteſt eſſe falſa: ſicut nec intellectus principioru₃ poteſt eſſe falſus. Concluſio enim ſcientifica eſt in ſe neceſſaria: ⁊ dependet ex primis ⁊ veris ⁊ neceſſarijs ⁊ impoſſibilibꝰ aliter ſe habere: que omnia habent veritatem de neceſſitate oppoſita falſitati: nõ de neceſſitate oppoſita non entitati. ¶ Secundo modo poteſt accipi aliter ſubiectum ſcibile pro ſubiecto vel obiecto incomplexo: quod eſt ſubiectu₃ paſſioni$ demonſtrabilis de eode₃: quod continet virtualiter notitiam ſcientificam: ⁊ de tali ſubiecto fertur ꝙ eſt corruptibile: quia poteſt deſinere eſſe ⁊ incipere eſſe: vel poteſt dici ꝙ eſt incorruptibile ſimpliciter ⁊ vniuerſaliter: quia licet corrumpatur in vno: non tamen ſimpliciter: quia remanet in alio. Immo: qḋ plus eſt: dato ꝙ omnia ſingularia corrũperentur adhuc maneret quiditas ſubiectĩ ſcibilis incomplexi in eſſe quiditatiuo ⁊ potentia obiectiua ſicut fertur. Licet enim humanitas: ⁊ queculiq₃ alia quiditas ſcibilis incomplexi corrumpatur ⁊ deſinat eſſe quantum ad eſſe exiſtentie actualis: ⁊ fiat nihil oᵐ actuali exiſtentie: non tamẽ prout li nihil opponitur quiditati ⁊ omni poſitiuo: q₂ humanitas ſemper eſt humanitas ⁊ animal ⁊ corpus ſunt ſubſtantia ⁊ ens ⁊ omnia predicata primi modi ⁊ ſecundi inſunt poſtꝙ̃ deſinunt eſſe in exiſtentia actuali. ¶ Cum igitur ſcientia ſit de obiecto prout preſcindit ab omni exiſtentia actuali: ⁊ tale obiectum neceſſario habeat eſſe quiditatiuu₃: bene etiã dr̃ ꝙ obiectũ ſcibile eſt oĩno ĩcorruptibile.

Scḋ₃ ſcotũ q̃ditas i potẽtia obiectiua nõ h₃ verũ eẽ nec eẽntie nec exiſtentie.

Quiditati in eẽ quiditatiuo non ꝯueniũt pdicata ſcḋi modi.

Sexta proprietas negatiua eſt ꝙ ſubiectum ſcibile non eſt ens incõmunicabile: ⁊ hanc ponit Ariſto. primo poſte. ⁊ ſeptimo metaphyſice 43. ꝙ de ſingularibus non eſt ſcientia: quia ibi iubet plato quieſcere: cum ſint infinita ⁊ ſub arte nõ cadant. ¶ Ex hoc elicio vnam affirmatiuam ꝙ ſubiectum eſt vniuerſale: cuius ratio eſt: quia ſubiectũ videtur hẽre partes ⁊ paſſiones. dico partes ſubiectiuas. Ratio eſt alia aſſignata: quia non videtur ꝙ ſingularia habeant aliquas per ſe paſſiones proprias alias a paſſionibus ſuorum vniuerſalium: q₂ ſecundu₃ intentionem commentatoris Auerro. nulla paſſio reperitur in aliquo ſingulari

que nõ ſit paſſio alicuius vniuerſalis. ¶ Sed ori tur dubium: q: cum ſingularia habeant proprias entitates ⁊ vnitates ⁊ proprias differentias: qbus formaliter conſtituuntur: ⁊ ab alijs diſtinguũtur: ⁊ per conſequens videtur ꝙ habeat proprias paſ ſiones. ¶ Cõfirmatur: quia quodlibet ſingulare habet iſtam proprietatem conuertibilem cum eo ſcz diſtinguibilitatem ab omni alio. per iſtã enim diſtinguibilitatis diſtinguitur: qua diſtinguibili tate nullum aliud eſt diſtinguibile. Cum h̄ diſtin guibilitas per ſe ſequatur propriam differentiam indiuidualem. Ideo aliter dicit̃: ꝙ ſimpliciter nõ negatur ꝙ de ſingularibus nõ poſſit eſſe ſcientia: ſed ꝓpter eorum multitudinem ⁊ infinitatem de eis ſcientia non querit̃: quia tunc tot eſſent ſciẽtie quot eſſent ſingularia: quia de quolibet ſingulari haberetur proprie ſcientia.

Septima ꝓpetas nega^{ua} eſt ꝙ ſubm non eſt demr̃abile: imo eſt oĩno indemr̃a bile. hanc ponit Ariſt. ꝑmo poſte. vbi dicit: ꝙ opz preſupponere de ſubiecto: quia eſt ⁊ quid eſt: hinc eſt ꝙ nulla ſcientia probat ſuum ſubiectum. Sed preſupponit ipſum. ¶ Ratio ad hoc eſt: quia de monſtratio eſt ex prioribus: in ſciẽtia autem nihil eſt prius ſubiecto cum ſubiectum cõtineat virtua liter totam notitiam habitus. Ex hoc elicio vnaz affirmatiuam: ꝙ ſubiectũ eſt ꝑmo notum in ſcien tia. ¶ Sed hic oritur vnum dubium. ſi ſubiectuz eſt omnino indemonſtrabile in illa ſcientia cuius eſt obiectum: ⁊ in quacũqz alia. Hic poſſet dici ꝙ in alia ſcientia poteſt demonſtrari eſſe vel magis proprie ineſſe: ſi tamen ſubiectum ſit de primo ge nere eſt omnino indemõſtrabile: quia quod quid eſt non eſt demonſtrabile: nec illud cuius eſt de monſtrari poteſt.

Immo nec pter ſibiitas ſbm ſyllo carhegoricomet a pori nec a po ſteriori. 2. h ani ma. 27. 12. me taphyſice. 5. Teneo ego ſbm eẽ notiſſimuz nõ via cognitionis: ſed attributionis tantum.

Amplius autẽ de ꝓpetatib⁹ ſubi ſcibilis affir matiuis eſt ingrenduz: que ſunt ſeptez. Prima ꝙ ſubiectuz ſcibile eſt definibile: hec probatur. De finitio ſubiecti eſt medium ad concludendũ paſ ſionez de ſubiecto. ¶ Et ſi dicas ꝙ definitio ſub iecti reſpectu paſſionis demõſtrabilis de ipſo ha bet cauſalitatem effectiuam ⁊ non formalez. De finitio autem paſſionis habet cauſalitatez forma lem: potiſſima autem demõſtratio debet dari per medium quod habet rationem cauſe formalis: et non efficientis. ergo definitio paſſionis que ha bet rationem cauſe formalis erit potius medium ꝙ̃ definitio ſubti: que habet rationem cauſe effi cientis. ¶ Hic dicitur ꝙ definitio paſſionis non poteſt eſſe medium in demonſtratiõe: quia quot ſunt paſſiones tot ſunt definitiões: ⁊ per cõſequẽs tot media in vna ſcientia: qđ eſt impoſſibile: q: in vnica ſcientia nõ eſt niſi vnicum medium ad con cludendum omnes paſſiones de ſubiecto. Augen tur inquit Ariſtote. demonſtrationes non per me dia: ſed in latus. Tum ſecundo: quia defi. paſſiõis non continet virtualiter notitiaz totius habitus: quia non notitiam ſubiecti: nec paſſionis diſpera te. Tum etiaz: quia dependet a ſubiecto: ſicut paſ ſio ⁊ ſicut quantum ad entitatem ſic quantum ad intellectum. ¶ Forte dices: ꝙ nõ eſſet neceſſariũ ꝙ ſubiectuz ſit definibile: ſed ſufficit ꝙ ſit habẽs quiditatem: lz nõ definitionez: ⁊ de habente qui ditatem demonſtrabitur paſſio per ipſaz quidita tem tanquã per mediuz. Sed iſtud non impedit: quia per habens quiditatem non itelligo niſi defi nitũ: ⁊ per ipſam quiditatẽ niſi definitionẽ.

Secunda ꝓpetas affir^{ua} eſt iſta: ꝙ ſubm eſt cãtũ: cauſatũ dico cauſis itriſecis ad hoc ꝙ definitũ cõſtituatur ex partibus defini tionis. quarum vna eſt determinabilis: alia deter minans. Ex quibus fit per ſe vnum perſeitate pri mi modi. Ex hoc ſequitur ꝙ ſubiectum ſcibile eſt reſolubile. Q: reſoluit̃ in illa ex qbus ꝯſtituit̃.

Contra doctorẽ arguo: q: hec ſe cunda ꝓpetas eſt prima. ſi cauſatum eſt definibile eſt cauſarum intrin ſecc.

Tertia ꝓpetas affir^{ua} eſt ꝙ ſubz ſcibile ẽ ꝑus paſſiõe ſci^{li}: ⁊ hoc triplici ꝑmitate. ſ. origis ꝑfectiõis ⁊ noti^{e} ſeu cognitiõis: de ꝑma ⁊ ſe cunda eſt manifeſtum: quia ſubiectum eſt ꝑus ori gine ⁊ perfectiõe paſſione tam relatiua ꝙ̃ abſolu ta. de tertia probatur: quia ſubiectum eſt illud qđ ꝑmo occurrit in ſciẽtia. ſecundo: quia eſt cauſa no titie paſſionis: quia ſicut continet eam quantũ ad entitatem: ſic quantuz ad intelligibilitatem ⁊ no titiam. ¶ Sed hic oritur vnum dubium: quia nõ videtur ꝙ contineat paſſionem quantum ad noti tiam incomplexaz: quia tunc eadem ratione qua notitiam vnius: ⁊ alterius ⁊ oĩum. Et ſic ſequeret̃ ꝙ notitia de roſa accepta per ſenſum aliquem: ſi cut per viſuz poſſent cognoſci oẽs paſſiones roſe. ¶ Et vlterius ſequeret̃ ꝙ aliqs nõ habẽs olfatũ poſſet habere cognitionẽ ꝺ odore roſe. Ex quo co gnoſceret ſubam roſe que ꝯtinet per te v̾tualr̃ no titiã illius paſſiõis. Iſtud ꝯñs eſt impoſſe ſm Ari. ꝑmo poſte. vbi dicit: ꝙ deficiẽte aliquo ſenſu defi cit ſcia ſm illũ ſenſum. alr̃. cecus poſſet hr̃e ſciam de coloribus. Scđo ẽt ꝓbat̃: q: ſubm nõ ꝯtinet no titiã paſſiõis: q: ſunt multe paſſiões relatiue: que cogſci nõ pñt niſi cognit̃ termĩs: no^{a} aũt termioꝝ nõ ꝯtinet̃ v̾tualr̃ in ſubo. Palã igit̃ ꝙ nõ no^{a} taliũ paſſionũ. ¶ Ad iſta põt dici. ad ꝑmũ: ꝙ veꝝ eſt ꝙ ſubm ꝯtinet v̾tualiter no^{em} incõplexã oĩum paſſio num. iõ hñs ꝯceptũ diſtinctũ ꝓpriũ ⁊ qditatiuum de roſa põt hẽre ꝯceptuz incõplexũ oĩum ꝑ ſe paſ ſionũ: ſz ꝯceptus de roſa acceptus per viſuz nõ eſt ꝯceptus ꝓprius ⁊ qditatiuus roſe: q: accñia roſe: ſi cut color ⁊ qñtitas nõ poſſunt ꝯceptum cauſare de roſa: cum nõ ꝯtineant eam: nec v̾tualiter: nec etiã formalr̃: ſed tñ cauſant ꝯceptum cõem ⁊ indiſtin ctũ. Et iõ nõ opz ꝙ per talẽ ꝯceptum de roſa acce ptum per viſum poſſit carens olfatu hẽre notitiã de odore: dr̃ ẽt ꝙ nõ eſt per ſe paſſio roſe: ſz per ac cidens: ſed odorabilitas: ſubiectũ etiam nõ conti net notitiã paſſionis per accidens: ſed paſſionis ꝑ ſe. ¶ Ad ſecundũ poteſt dici ꝙ per ſe paſſiões re latiue poſſunt cognoſci abſqz hoc quod cognoſcã tur eaꝝ termini: ſicut pñt vt ferẽ ꝑ ſe exiſtere ſine termĩs: ita etiã cognoſci: ſicut mobilitas mobilis poteſt cognoſci ſine motore ⁊ motu: de hoc tamen alias prolixius fiet ſermo. ¶ Secundũ dubium orit̃. ſi ſubm cõtinet paſſionem quantũ ad inheren tiam paſſionis ad ſubm: quia aliquibus viſum eſt ꝙ non: ſed ipſamet paſſio eſt cauſa inherẽtie eius ad ſubiectũ. Sicut fundamẽtũ eſt cauſa relatiõis ei⁹ quẽ fundat ad terminũ. ¶ Ad iſtud dr̃ ꝙ ſub iectum cõtinet illam inherentiã vel mediate vel imediate: quia ſicut ſubiectum eſt cauſa imedia ta paſſionis: ſic ⁊ cauſa mediata inherentie paſſio nis ad ſubiectum.

Quarta ꝓprietas affirmatiua eſt ꝙ ſubz ſci bile ẽ poſteri⁹ ex natura rei medio:

lȝ ſit prius predicato in concluſione. ratio: quia totum eſt poſterius partibus: ⁊ magis proprie conſtitutum conſtituentibus: ⁊ definitum definitõe: ſed de prioritate ⁊ poſterioritate cognitiõis q̄d ſit ꝑus ſaltem notum cognitiõe confuſa conſtitutũȝ vel ꝯſtituẽtia. Definitũ vel pricipia definitiua ꝓ nunc ſub dubio relinquat̃: q2 de hoc poſterius in ſecundo metaphyſice erit ſermo.

Quinta proprietas ſubiecti ſcibilis ſit q̄ q̄ditas ſcibilis eſt in ſubto ſcibili. hec ꝓbatur: q2 eſt eius ꝓpria paſſio cõuertibilis cũȝ eo ⁊ per ſe ſecũdo modo p̄dicabilis de eo: ⁊ per conſequẽs neceſſario. Nec ſubiectũ reperiri põt ſine propria paſſione. nã ſubm eſt cauſa nõ tm̃ paſſiõiſ: ſed inherent' paſſionis ad ſubm. Et nõ tm̃ in cognoſci: ſed etiã in entitate. ¶ Dices per rõnẽ ſolis demõſtrabile eſt de ſole q̄ ſit calidus: ⁊ tamẽ in eo non eſt caliditas formaliter: põt dici q̄ ſolẽ eſſe calefactiuũȝ eſt demonſtrabile ⁊ nõ calidũ. Uirtus aũt calefactiua eſt in ſole formaliter.

Sexta proprietas affirmatiua ſubti eſt iſta: q̄ q̄ditas ſcibilis de ſubto eſt idem realiter cũ ſubto: hoc probat̃: q2 eſt oĩo iſeparabilis a ſubto ⁊ neceſſario ieſt: nec põt nõ ineẽ: cũ per ſe iſit: alias cõcluſio demonſtratiõis poſſet eẽ falſa: cum tamẽ habeat neceſſitatẽ oppoſitã falſitati vt ꝑus fuit dcm̃. Tum etiã: q2 p̄dicatũ q̄d ineſt alicui ſubiecto ſiue ſubm exiſtat ſiue nõ exiſtat vi' eſſe idȝ cũȝ ſubto illo quãdo actualiter exiſtit. ſic eſt de ꝓpria paſſiõe ſcibili. ¶ Sȝ dices q̄ paſſiões eleꝫ ſunt realiter diſtincte ab eletis cũ ſint intenſibiles ⁊ remiſſibiles ⁊ forte ab eletis ſeparabiles. Põt dici q̄ nõ ſunt proprie paſſiones elementoꝝ: ſed hũ ſunt accñtia iſeparabilia per naturam a ſubis.

Tenẽt thomiſte paſſiões realiter diſtingui. inſeparabilit as. n. non ꝯcludit idẽtitatẽ realem.

Septima proprietas affirmatiua ſubi ſcibilis ſit iſta: q̄ quiditas ſcibilis de ſubiecto eſt formaliter: ⁊ ex natura rei a ſubiecto diſtincta. Sicut mobilitas a mobili. Tuȝ q2 ſunt ꝯtenta ſub diuerſis p̄dicamẽtis. ḡ diſtinguunt̃ ſecundũ ſuas rõnes formales ⁊ quiditatiuas. Tum ſecũdo: q2 nihil demonſtrat̃ de ſeipo omnino idẽ. Tum q2 magis diſtinguit̃ paſſio a ſubiecto q̄ʒ medium a ſubto. Et tamen ibi eſt aliqua nõ idẽtitas. Tum etiã: q2 ſi eẽnt idȝ formaliter q̄d per ſe primo diceret̃ de vno ⁊ de alio. ¶ Sed dices. nunq̄d põt haberi de eodẽ oĩbus modis idem conceptus q̄ditatiuus ⁊ conceptus denominatiuus de ſeipo. ¶ Reſpõdeo q̄ in demonſtratione cuilibet conceptui ſiue complexo ſiue incomplexo correſpondet aliq̄d ex natura rei: aliaſ eſſent fictitij: nec per tales aliquid rei conciperetur: aut igit̃ idẽ: ⁊ tunc ſynonimi: aut nõ idem vel diſtincti: ⁊ tunc propoſitum. naȝ ſi cõceptui definitionis ⁊ partium definitionis ⁊ definiti nõ correſpondet omnibus modis idem ex parte obiecti: ſed aliquid diſtinctum. ergo ⁊ cõceptui q̄ditatiuo ſube ⁊ q̄litatiuo paſſionis ex parte obiecti correſpondet aliq̄d diſtinctũ. Sed tu cõcedis q̄ alicui per ſe paſſiõi ſubm ſcibilis neceſſario conuenit nõ eẽ idẽ formaliter ⁊ quiditatiue cũ ſubto. ergo pari rõne quelibet paſſio demonſtrabilis de ſubiecto erit non idȝ illi aliqua non identitate ex natura rei.

Scdm̃ Scotum paſſio reducitur ad p̄dicamentuȝ ſubiecti: alij paſſiones ponũt in ſecunda ſpẽ qualitatis.

Sed quia frequenter fit hic mẽtio de ſubiecto ſci[b] videndũ eſt in quo differunt ſubm ſcie ⁊ notitie ⁊ itellectus. ¶ Põt dici q̄ ſubiectũ paſſionis in concluſione demonſtrata eſt ſubiectum ꝓprie ſcibile habens omnes proprietates tam affirmatiuas q̄ʒ etiã negatiuas ſubiecti ſcibilis: q2 eſt ſubm definibile conſtitutũȝ ex pluribus diſtinctis ex natura rei conſtituentibus ipſum: ⁊ prioribus ipſo per ſe incluſis in eo perſeitate primi modi. ¶ Sed quid itelligis per ſubiectũȝ notitie: dr̃ q̄ ſubm cui imediate ineſt aliqua per ſe paſſio perſeitate ſecundi modi: que non poteſt demonſtrari de ipſo a priori ſubiecto ⁊ predicato: q2 tale ſubiectũ eſt quiditas omnino ſimpliciter ſimplex: nec definibilis: nec reſolubilis i aliqua priora conſtituentia ipſum. quoꝝ vnũȝ ſit determinabile: ⁊ aliud determinanſ. Sic diſtinguit̃ ſubm notitie: quod vocatur ſubiectum per ſe paſſionis imediate in tali ſubiecto formaliter inexiſtentis. Tales aũt quiditates ſimpliciter ſimplices habẽtes per ſe paſſiones de ſecũdo modo: etiã eſt verũ ⁊ neceſſariũ ſicut poſterius oſtẽdet̃. ¶ Sȝ quid itelligis per ſubm itellectuſ: per ſubm itellectus itelligit̃ ſubm ṗncipioꝝ: q2 ſicut ſciã eſt ꝯcluſionum: ita ⁊ intellectus eſt ṗncipioꝝ. ſubm igitur maioris vel minoris in qua ſubijcitur definitum ⁊ defi.º predicat̃: vel pars definitionis dr̃ ſubm intellectus: q2 habitus ex pluribus actib' factus de talibus ṗncipijs dr̃ intellectus. Et quia iſta ars dicitur vl̃is ⁊ tranſcendens: ad ipſam pertinet tractare de cõmuniſſimis: ⁊ per cõſequens de ꝓprietatibus ſubti ſci[lis] in vl̃i que per ſe ſibi inſunt: ⁊ oĩ ſubto ſcibili. ⁊ ideo itellectus q̄ eſt ſemper inq̄ſitiuus poterit facilr̃ oẽs p̄dictas ꝓprietates ad ſuũȝ propoſitũ applicare: ⁊ cũ inquiret de ſubto metaphyſice ⁊ naturalis phie: ⁊ cuiuſlibȝ alterius ſcie: videat diligenter ſi aliqua de predictis proprietatibus ſibi repugnet: quia ⁊ ſi ſic: ⁊ illud quod aſſignabat̃ pro ſubto illius ſcientie iam nõ eſt ſubm. Si aũt omnes ſibi conueniunt ſcias illud eſſe ſubiectum. Poteris etiã videre faciliter: ſi ſubiectũȝ quod eſt aſſignatũ ſibi ſit ſubiectuȝ ſcibile vel nõ: imo ſit ſubm no'imediate: vel ſubiectũ itellectuſ: nec oportebit te reuoluere m̃ltos libros: q2 q̄d tu queris poteris faciliter iuenire.

¶ De primo ſubiecto. Cap. IIII.

Adhuc aũt dicto de ſubiecto in vniuerſali: De p̄mo ſubto ⁊ hoc in vniuerſali: ſicut ars iſta requirit eſt inquirendum. Et p̄ino inq̄remus de primo ſubiecto nature: poſterius aut de p̄mo ſubiecto ſcientie. De p̄mo ſubiecto nature dicunt̃ iſta. Primũ q̄ neceſſarium eſt dare primuȝ ſubiectũ nature: hoc ꝓbatur: q2 alias eſſet proceſſus in ĩfinitũ in ſubtis. Secũdo: q2 aliquid ſic eſt ſubiectũ q̄ eſt in ſubiecto: aliquid eſt ſic in ſubiecto q̄ nullius eſt ſubiectuȝ. ergo aliq̄d ſic eſt ſubiectum q̄ nunquã eſt in ſubiecto. Illud autem eſt p̄mũ ſubm. Tum 3.º q2 in ordine eſſentiali eſt deuenire ad vnũ p̄mũ. ergo in ordine eẽntiali dependentie ad ſubiectum. ¶ Secundũ dictum eſt q̄ eſt dare aliquod ſubiectum in natura p̄mitate adequationis reſpectu alicuius paſſiõis: ſicut riſibilitas eſt in hũanitate tãq̄ʒ in p̄mo ſubto ⁊ adequato: ſicut Ar. accipit p̄.º poſter. p̄m eſt. illud cui p̄ ſe ⁊ p̄.º ieſt: ⁊ per rõnẽ eius oĩb' alijs. Et q̄ ſibi ineſt iquantũ tale. ¶ Tertiũ dcm̃ q̄ eſt aliqua paſſio: cuius non eſt dare primũ ſubȝ nature p̄mi/

Siſte rõ ⁊ ſiſte modus arguẽdi habet. 8. phy. 36 ⁊ 37. ⁊ 12. metaphyſice. 35.

tate adequationis. Jta q̄ p̄mo ſibi inſit ꝛ conuertibiliter: ꝛ per rõnem eius oĩbus alijs: ſicut eſt vnitas ꝛ plures alie paſſiones entis: ſicut īferius dicetur qñ de paſſiõibus entis fiet ſermo.

Nunc de p̄mo ſubto ſcie eſt inquirendũ ſi eſt dare p̄muȝ ſubm in ſcientijs. De quo ſit iſta p̄ma cõcluſio: q̄ in genere ſcientiarum eſt dare vnũ p̄mũ ſubm: ratio huius dicti eſt iſta. Quoniã ſcdm ordinẽ ſcientiarũ eſt ordo ſubiectorum in ſcientijs. Eſt aũt ordo in ſciẽtijs: quoniam metaphyſica eſt prior oĩbus alijs: vt in principio huius libri dcm̄ fuit: ꝛ magis poſterius inquiretur. ergo opꝫ ſubm ſcientie metaphyſice eſſe primum ſubm oĩum primitate origĩs ꝛ nature: cũ ſit per ſe p̄ncipium intrinſecũ cuiuſlibet ſubiecti ſcibilis alterius ſciẽtie. Quid aũt ſit illud in vltimo tractatu huius libri oſtendemus. ❡ Secũda concluſio ſit iſta: q̄ in genere ſcientiarũ eſt dare vnuȝ primũ ſubm p̄mitate perfectionis: qꝛ eſt dare vnã ſcientiaȝ primã primitate perfectionis: habet aũt ſciẽtia huiuſmodi primitatẽ a ſubiecto. ergo eius ſubm erit primũ p̄mitate perfectionis. Que auteȝ ſit illa ſcientia: dr̃ q̄ eſt illa in qua p̄ma ītelligẽtia ponitur pro ſubto. Eſt enim p̄ma ītelligentia hac primitate p̄ma: cum ſit perfectionis īfinite ꝛ menſura oĩum perfectionum. ❡ Tertia concluſio: q̄ in qualibet ſcientia eſt dare vnum p̄mũ ſubm primitate adequationis. ſ. cui per ſe ꝛ p̄mo īeſt paſſio ꝛ cõuertibilr̃: ꝛ per rõnem eius oĩbus partibꝰ ſubiectiuis: ſed nõ eſt dare vnum ſubm p̄mũ p̄mitate perfectionis in qualibet ſcientia: qꝛ partes ſubiectiue p̄mi ſubiecti p̄mitate adequatiõis ſunt eque p̄me p̄mitate perfectionis: cum poſſint plures tales partes eſſe equales perfectione: ſicut ſi de homine eſſet ſciẽtia homo eſt p̄mum ſubiectum primitate adequationis: nullũ tamen ſubm eſſet primum in illa ſciẽtia p̄mitate perfectionis: qꝛ lȝ ſor. ꝛ plato ꝛ alij ſingulares homĩes poſſent dici ſubm in illa tanquã partes ſubiectiue: nullus tamẽ corꝫ eſſet p̄mũ ſubm p̄mitate perfectionis: qꝛ inter īdiuidua eiuſdem rõnis nõ eſt ordo eſſentialis perfectionis. Si tamẽ eſt aliqua ſcientia: cuius p̄mum ſubm p̄mitate adequationis ſit aliqđ genꝰ ſubalternum: vel etiam generaliſſimũ: in tali ſciẽtia bene eſt dare primũ ſubm p̄mitate perfectionis habens eſſentialeȝ ordinem in perfectione: cum ſint diuerſe ſpecies contente ſub illo genere: ꝛ inter illas ſit ordo eſſentialis perfectionis: non ſic aũt in ſcientia in qua ſpecies ſpecialiſſima ponitur p̄mũ ſubm p̄mitate adequatiõis.

Auerroys vult primaȝ intelligẽtiaȝ eſſe ſumme ꝑfectionis.

Uerum eſt hoc ſm Ariſto. non ſm illũ doctorẽ.

Eſt autem conſequẽter diligenter aduertendum ꝛ inquirẽdũ habito q̄ in qualibet ſcientia eſt dare vnũ p̄mũ ſubm quid ſit illud p̄mũ ſubm ĩ qualibet ſciẽtia. Et ſunt qnq̄ modi dicẽdi. ❡ Primus modus eſt iſte: q̄ in q̄lȝ ſcientia illud eſt p̄mũ ſubm: quod eſt p̄mũ illa triplici p̄mitate: que eſt p̄us dicta. ſ. p̄mitate originis perfectionis ꝛ cognitiõis: ſicut fuit dcm̄ ſuperius in 3ª proprietate affirmatiua ſubti ſcibilis. fuit. n. dictum q̄ ſubm ſcibile eſt p̄us quiditate ſcibili: ꝛ hoc triplici p̄mitate. ❡ Sed contra iſtum p̄mum modum aſſignãdi ſubm ſcientie arguitur: qꝛ lȝ in qualibet ſcientia ſit dare p̄mum ſubm primitate originis ꝛ perfectionis ꝛ cognitiõis reſpectu quiditatis ſcibilis: nõ tamẽ reſpectu oĩum que in illa ſciẽtia determinãtur: qꝛ nõ reſpectu partiũ ſubiectiuarum. Pars enim ſubiectiua prior eſt p̄mitate perfectionis q̄ȝ ſit ſubm p̄mũ p̄mitate adequationis: ſicut inferiora ſuis ſuperioribus. Tũ etiã quia pars ſubiectiua p̄or eſt: ſicut fert̃ a pluribus: p̄mitate perfectiõis: nõ igitur bene aſſignatur primum ſubm ſcientie: q̄ eſt illud quod eſt p̄mũ hac triplici primitate: cuȝ nõ ſit poſſibile inueniri aliquod tale in aliqua ſcientia: qđ ſit primuȝ hac triplici p̄mitate: qꝛ iſte tres p̄mitates non ſe compatiuntur in eodem: qꝛ qđ eſt prius primitate originis eſt poſterius perfectiõe: ſicut incluſum eſt imꝑfectius includente. ❡ Secunda aſſignatio p̄mi ſubiecti ſcientie dicit̃: q̄ eſt illud primũ ſubm ſciẽtie quod eſt vnum genus cognoſcibile: quod appropriat ſibi vnum modum abſtractionis ſpecificum: ratio huius dicti ſit iſta: quia diuerſitas abſtractionis in ſciẽtijs facit aliud ꝛ aliud genus cognoſcibile quantũcunq̄ cognoſcibilia ſint pauca aut multa. ſi habent vnuȝ modum abſtractionis faciunt vnum genus cognoſcibile: ſcientie autem diuerſificantur ſecundũ primũ genus ſubm. ideo proprie vocatur vnum genus ſubiectũ: vnum genus cognoſcibile: qđ in ſe ꝛ in ſuis partibus ꝛ ſuis proprietatibus ꝛ partium habet vnum modũ abſtractionis: ꝛ per conſequẽs ſibi appropriat vnum modum ſpecificum cognoſcendi. Accipit aũt principia ſua intellectus aliquando per experientiam ſenſuum: ſicut in naturalibus: vel per abſtractionem ymaginatõis: ſicut in mathematicis: vel per actum intellectus directũ: ſicut in methaphyſicꝭ: vel per actum ītellectus reflexum: ſicut in logycalibus. Et ſic diuerſificantur ſcientie ſecundum diuerſum modum abſtrahendi ꝛ accipiendi principia. ergo concluditur q̄ primũ ſubiectuȝ ſcientie erit vnum genus cognoſcibile qđ ſibi appropriat vnum modum ſpecificum abſtractionis. ❡ Sed iſta aſſignatio: lȝ ſit poſſibilis ꝛ contineat veritatem ſecundum modum abſtractionis intellectus coniuncti: nõ tamẽ intellectus ſimpliciter: qꝛ non ītellectus ſeparati: intelligentia enim ſeparata nõ accipit principia ſciẽtie per experientiam ſenſuũ: nec per ymaginationem abſtractionis ꝛ fantaſie: ſed directe per actum intellectus. ergo in tali ītellectu non fiet diſtinctio ſcientiarũ per moduȝ abſtractionis. Et tamẽ in ſciẽtijs reſpectu cuiuſlibꝫ intellectus opꝫ aſſignare p̄mũ ſubm. igitur inſufficiens fuit iſte modus aſſignandi primũ ſubiectũ. Tum etiã: qꝛ ſicut idem ſubm poteſt per diuerſas potẽtias comprehendi: ſicut ſunt ſenſibilia cõmunia: ſic per diuerſas abſtractiones ꝛ diuerſos modos abſtractionis: ꝛ ſic idem obiectũ ꝛ ſubiectum pertinebit ad diuerſas potentias. Et ſub eadeȝ ratione reſpectu eiuſdem paſſionis: qđ inconueniẽs eſt apud te. ❡ Amplius aũt 3º loco aſſignatur aliter rõ p̄mi ſubiecti ſciẽtie. ſ. illud dicitur eſſe p̄mũ ſubm in ſcia qđ primo virtualiter continet totam notitiam habitus: ꝛ a nullo dependet in continendo. Primum. n. ſubiectũ ſcie virtualiter continet notitiaȝ p̄mi predicati: quia per ſe formaliter primo modo includit illud: ſicut definitum includit definitionem formaliter. Subiectuȝ autem ꝛ primum predicatum virtualiter continent notitiaȝ paſſionis ꝛ notitiam īherẽtie paſſionis ad ſubm. ❡ Et ſic p̄m ſubm v̄tualr̃ ꝯtinet notitiam totiꝰ habitus:

Opi. Aureoli.

Opinio Scoti.

qꝛ ſubm̄ continet notitiaꝫ ſui ⁊ medij ⁊ paſſionis.
Et ſic ꝑmo virtualiter cōtinet ꝙ a nullo depēdet
in ꝯtinēdo. Tale igitur ꝑmum ſubm̄ in ſciētia aſſi
gnat̃. ¶ Sed nec iſte modus aſſignādi ꝑmū ſub-
iectum ſciētie videt̃ eſſe ſufficiens: nec continet in
oībus veritatē. Certū eſt.n. ſm ph̄m ꝑmo poſteri.
ꝙ eadē eſt ſcia totius ⁊ partis. Et trianguli et yſo-
chelis. Ueritates aūt noꝭ de paſſionibus partium
nō continētur per ſe ⁊ ꝑmo virtualiter in ratione
totius: ſicut riſibilitas non continetur virtualiter
in animalitate: ſed potentialiter tn̄. Ex noᵃ autez
potētiali nō poteſt ītellᵐ deduci in notitiā veritatū
potentialiter contentarum. Sed inſunt partibus
per rōnem propriā ⁊ non per rōnem totius cogno
ſcunt̃. ¶ Sed huic iſtanᵗ ab aſſignante ſic rōnem
ꝑmi ſubi poſſet facilr̄ reſpōderi ꝙ ph̄us quādo di
xit ꝙ eadē eſt ſcia totius ⁊ partis vt triāguli ⁊ yſo-
chelis: intelligit̃ quātuꝫ ad per ſe paſſiōes totiꝰ: qꝛ
ad eandeꝫ ſciam pertinet demōſtrare habere treſ
de triāgulo: ⁊ de yſochele: qꝛ per idē mediū ꝓbat̃
de vtroqꝫ: Sed nō itelligit ꝙ ſit eadē ſcia triāguli
⁊ yſochelis ꝗtū ad per ſe paſſiōes ꝓprias yſoche-
lis: que ſibi per ſe ⁊ ꝑmo īſunt. Qꝛ tūc eadē ſcia eēt
entis ⁊ cuiuſlibet entis quātū ad paſſiōes ꝓprias
cuiuſlibet entis: ⁊ ſic nō eēt ſcia niſi vna. In eadē
enī ſcia licitū eſt deſcēdere ſub ſubo: ſed ſub ꝑedi
cato deſcēdere ꝓhibitū eſt. Hec igit̃ inſtātia ꝯtra
iſtā aſſignationē eſt excluſa. ¶ Aliter ꝗ oſtēdit̃ ꝙ
ꝑdicta aſſignatio non ꝯtinet in oībus veritatē: qꝛ
ſubm̄ ꝑmū ſcie nō videt̃ ꝯtinere virtualr̄ totū ha- *Pro Scoto di-cit q ꝫ triangu-lus nō continet yſochelē notitia incomplexa: cuꝫ nō virtualiter ꝯti-net notitia com-plexa:*
bitum: qꝛ ſi fiat deſcenſus ſub ſubo ⁊ nō ſub ꝑdica
to: ad eandē ſciam pertinebit: ⁊ tn̄ ꝑmū ſubm̄ non
ꝯtinet v̄tualiter notitiā ſubi cōtenti ſub eo quan-
do fit deſcēſus ſub ſubo: ſicut triangulus nō conti-
net notitiā yſochelis. ¶ Amplius aūt ſi ꝑmū ſub-
iectū ſit illud qđ v̄tualr̄ ꝯtinet notitiā totiuſ habi
tus metaphyſice: ſeqt̃ ꝙ pars ſubtiua entis ſit pꝰ
ſubm̄ metaᶜᵉ: qꝛ formalr̄ icludit ens: ⁊ per ꝯn̄s eiꝰ
notitiā ⁊ ſuarū paſſionū v̄tualr̄ ꝯtinet. ¶ Quarta
aſſignatio ꝑmi ſubi ſcie eſt iſta: illud vocat̃ ꝑmuꝫ
ſubm̄ ſcie: cui ineſt ꝑma paſſio. ſcđm aūt ſubm̄ dici
tur ꝑma paſſio: que eſt ſubm̄ ſue ꝓprie paſſiōis. Et
ſi illa 2ᵃ paſſio hꝫ paſſionē illa erit eiꝰ ſubm̄. Et ſic
ꝯꝑiter de alijs. ¶ Sꝫ nec iſte modus aſſignādi vi
det̃ ꝯueniēs: qꝛ iſta ſuba ſic aſſignata nō videntur
ad eādē ſciaꝫ pertinere. ꝯcluſio nāqꝫ ſcientifica de
inherentia ꝑme paſſioniſ ad ſubm̄: ⁊ concluſio de
inherentia ſcđe paſſiōis ad ꝑmā tāqꝫ ad ſubm̄ ſuū
propriū nō ꝓbant̃: nec demonſtrātur per idē me-
dium: ſed per diuerſa media: qꝛ cū mediū demon-
ſtratiōis ſit defiᵒ pꝰ ſubi: Alia nāqꝫ ē aſſignatio ſiue
defiᵒ ꝑmi ſubi: alia ſcđi. ergo ⁊ alie ſcie: cū ibi per
media demonſtrationes augeantur. ¶ Amplius
aūt eſt 5ᵃ ⁊ vltima aſſignatio ꝑmi ſubi ſcie que ta
lis eſt. Primū ſubm̄ ſcie dr̄ in cōparatione ad 2ᵐ.
ꝑmū aūt ſubꝫ vocat Ariſt. ⁊ alij ph̄i: ꝗ de ꝑmo ſub
iecto loquuntur illud cui ꝑmo ⁊ per ſe ineſt paſſio
⁊ cōuertibiliter: ⁊ inquātum tale ⁊ vniuerſaliter.
ſicut ph̄s accipit aliqđ cōuenire alicui ꝑmo poſte-
rio ꝑ. caplo de vl̄i. vt ꝑmum ſubm̄ de habere tres
eſt triāgulus: cui per ſe ⁊ ꝑmo ⁊ ꝯuertibilr̄: ⁊ iquā-
tum tale ⁊ vl̄r ineſt habere tres: ⁊ per rōnem eius
oībus alijs. 2ᵐ ſubm̄ eſt yſocheles. 3ᵐ ſubm̄ eſt hic
yſocheles. Sic ergo aſſignatur ꝑmum ſubm̄ ſcie:
cui ꝑmo ⁊ ꝑ ſe ineſt paſſio ⁊ ꝯuertibiliter ⁊ inquā-
tum tale. Hec dicta ſunt de ratione ⁊ aſſignatione
ꝑmi ſubi in vl̄i ſm ꝙ ars iſta requirit: que vl̄is eſt
⁊ tranſcendēs. Et itellectus tuus pōt rōnem ꝑmi
ſub iecti ſcientie faciliter applicare.

¶ De rōne formali ſubiectiua. Cap. V.

RE ſtat aūt adhuc vlterius de rōne ſubiua aliqđ ingrere. Et ꝑ°
negᵉˢ. Scđo affirmatiue. Quiqꝫ ꝓpeta
tes negatiue de rōne ſubtiua ꝑmittun-
tur. Prima ꝙ nō eſt aliqđ per ſe ſupiꝰ
ad ſubm̄: qꝛ nō eēt rō īherendi paſſionē cū ſubto:
ſicut ſcia que eēt de homīe: rō ſubiua nō eēt aīali-
tas: qꝛ nō eſt rō īherendi nec mediū demonſtran-
di riſibilitatē de hoīe. ¶ Scđa proprietas negati
ua eſt ꝙ rō ſubiua nō eſt aliqđ per ſe īferiꝰ ad ſub-
iectū: qꝛ paſſio que in illa ſcia demōſtrat̃ non orit̃
ex ꝓprijs ꝑncipijs illius īferioris ad ſubm̄: nec in-
eſt ſibi ꝑ ſe ⁊ ꝑmo ⁊ ꝯuertibilr̄ ⁊ vl̄iter: ſicut ſenſi-
bilitas nō ineſt aīali per humanitatē; qꝛ pōt repe-
riri anīal ſenſibile ſine humanitate. ergo humani
tas nō eſt rō formalis ſubiectiua ſenſibilitatis re-
ſpectu animalis. ¶ Tertia ꝓprietas negatiua ꝙ
rō formalis ſubtiua nō eſt aliqđ cōtractū per dif-
ferētiā accītalē: qꝛ illud eēt vnū per accīs. ¶ 4ᵃ
ꝓprietas negatiua ꝙ rō ſubiua nō eſt aliqđ cōtra
ctum per dr̄iam eēntialē: qꝛ tunc illud ſubm̄ cum
illa dr̄ia eēntiali cōtractiua ipſius eēt ipſum īfe
rius: ſicut anīal rōnale eſt ipſe homo. vnde tantū
valet dicere anīal iquantū rōnale: ſicut homo in-
quātū homo. ¶ 5ᵃ ꝓprietas negatiua eſt ꝙ rō for
malis ſubiua nō eſt aliqua rō attribuᵗⁱˢ paſſiōalis
que ieſt ſubo per ſe perſeitate ſcđi modi: cū non fa
ciat cū ſubto vnū per ſe conceptū loquēdo logice:
nec metaphyſice. Tū 2ᵒ: qꝛ eadeꝫ rōne ꝙ vna paſ- *Cōtra cōmuneꝫ op. ē ꝙ paſſiōes immediate ꝯſe-quant.*
ſio eēt rō ſubiua ⁊ alia: cuꝫ eque imediate ſe hēant
ad ſubm̄. Tū 3ᵒ: qꝛ nulla paſſio attributalis pōt eē
rō īherētie oīum paſſionū demōſtrabiliū de ſubo;
cū in ſubo ſint multe paſſiōeſ diſperate: que nullū
habēt ordinē eēntialē adinuicē. ¶ Amplius autez
affirᵛᵉ ꝓcedendo de rōne formali ſubiua ſunt tria
dicta breuia. ¶ Primū dctm̄: ꝙ rō ſubtiua eſt ꝑor
oī paſſiōe attributali demōſtraᵇⁱˡⁱ de illo ſubo. Rō
huius dicti ſit iſta: qꝛ ipſa mediat inter paſſionē ⁊
ſubm̄ cū ſit mediū ꝯcludēdi paſſionē de ſubo ⁊ cā
īherentie paſſionis ad ſubm̄. ¶ Scđm dctm̄ eſt ꝙ
eſt perfectior oī paſſiōe demōſtrabili de ſubto: rō
huius eſt: qꝛ ipſam ꝯtinet virtualr̄ a ꝑori ⁊ entita-
tiue ⁊ conceptibilr̄. ¶ Tertiū dctm̄ loquendo vl̄r
de rōne formali ſubtiua ſm ꝙ ars iſta reqrit ſe hꝫ *Pōt colligi ex dictis huius ꝯ-cluſio: rationem formalem ſubie-ctiuam nō eē me-dium in demon-ſtrandō ad diffi-nitionem ipſius.*
ad ſubm̄ ſicut abſtractū ad concretū: ſicut huma-
nitas ad hoīeꝫ que nō dr̄t realiter nec formaliter:
nec aliqualiter ex natura rei: ſed differunt: qꝛ ab-
ſtractū eſt nomē impoſitū ad ſigndū ꝗditatē pro-
ut cōnotat precīſionē ab oī ꝑdicato poſteriori per
accīs ⁊ per ſe ſcđo modo: ſicut eqnitas eſt tantuꝫ
eqnitas. Ly tn̄ excludit ab oī poſteriori predicᵗᵒ ſi
ue per ſe ſiue per accīs: ſed nō ab oī predicato ꝑo-
ri: qꝛ nō ab oī ꝑdicato per ſe ꝑmo mō. Sed ꝯcretū
eſt nomen īpoſitū ad ſigndū penitus ꝗditatē: ſed
nō cū tali ꝑciſione: nec vt ꝯnotat ꝑdicata ſic ꝑciſa
per abſtractū. Sed vt idēnꝫ ad ꝑdicata per ſe ⁊ ꝑ
accīs: ⁊ ſic ꝯcretū ⁊ abſtractū dr̄nt: ī aliquo vt in-
cōnotato ⁊ in obliquo: ſed oīno ſunt ideꝫ in recto.
Rō igit̃ formalis ſubtiua ſe hꝫ ad ſubm̄ ſicut ab-
ſtractū ad concretū. Et qꝛ ars iſta eſt vniuerſalis

inquirens de rõne formali ſubiũa in cõmuni que omni formali rõni ſubtiue ſubi cuiuſlibet ſciẽtie ↄueniunt. Igiẽ intellectus applicet illam ad ſuuʒ ꝑpoſitũ: ⁊ ſi ſibi deficient oẽs proprietates negatiue: ⁊ cõuenient oẽs affirmatiue: bene eſt aſſignata rõ formalis ſubiũa. ſi aũt in aliquo deficiat: iã nõ eſt bene aſſignata: ſunt aũt in hac arte quedã pnᵃ cõia: que debent cuilibet cõuenire.

¶ De ſubiecto huius metaphyſice. Cap. VI.

POſtremo aũt in tractatu vltio huius ꝑmi libri metaphyſice ſtabilire opʒ ſubm huius metaphyſice. Et qʒ qditatis oĩno ꝑmo prime ꝑmitate ꝑdicatiõis per ſe pnᵃ itrinſeca: ſi que ſunt: ⁊ per ſe paſſiones ingrimus: Ideo ens inquãtũ ens neceſſariũ eſt ſtabilire ꝑ ſubo huius artis: ⁊ entitas erit rõ formalis ſubiũa. ¶ Ad hoc aũt magis explicite tractãdũ: ſunt ſibi 7ᵉᵐ ꝓprietates negatiue ſubi applicãde. Et videndũ ſi aliq̃ ſibi deficiat. iſte.n. eſt artificialis modus ingrendi nãʒ ſubi in hac arte. Et ſicut tu me videbis facere in hac arte: ↄformiter in alijs ſciẽtijs facies nihil penitus ꝑtermittendo de neccarijs ꝓprietatibus ad ſubm. Incipiẽdo ġ ꝑ ordinẽ ab iſtis ꝓprietatibus negatiuis: palam ꝙ ſex ꝑme ſibi ↄueniũt. ¶ Prima ꝙ ens inquãtum ens nõ eſt aliqd prohibitũ: qʒ tũc omne per ſe ↄtentũ ſub ente inquantũ ens eẽt ens ꝓhibitũ: qʒ qcqd per ſe icludit aliquid ꝓhibitũ neccario eſt ꝓhibitũ. ¶ 3ᵃ ꝓprietas negatiua ſibi nõ repugnat.ſ. non eſſe aliqd vnum per accñs: qʒ tũc oẽ per ſe includẽs ens inquãtum ens eſſet ens per accñs. ¶ 4ᵃ ꝓprietas negatiua ſibi nõ repugnat.ſ. nõ eſſe ens in aĩa: qʒ ens iquãtũ ens eſt vera qditas ꝓſcindẽs ab oĩ ente in aĩa: ⁊ indĩns vt dicet inferius ad ens in aĩa: ⁊ extra aiam. ¶ 5ᵃ proprietas negatiua ſibi nõ repugnat: qʒ non eſt corruptibile ens: nec põt eſſe oĩno nihil ꝓut ly nihil opponit tam exiſtẽtie actuali: q̃ʒ etiam qditati. ¶ 6ᵃ ꝓprietas negatiua ſibi nõ repugnat .ſ. ꝙ nõ ſit incõmunicabile: qʒ ens eſt oĩbus vniter cõicabile: nec eſt aliqd qȯ poſſit ſubterfugere rationẽ entis. ¶ 7ᵃ ꝓprietas negatiua ſibi nõ repugnat.ſ. ꝙ nõ ſit demõſtrabile: qʒ cũ ens inquãtum ens ſit oĩno ꝑma qditas: ipſa eſt idemõſtrabilis a ꝑori. ¶ Reſtat igiẽ diligẽter ingrere de 2ᵃ ꝓprietate negatiua. ſi repugnat enti inquãtũ ens. ſecunda aũt ꝓprietas negatiua ſubiecti in cõi eſt ꝙ ſubiectũ nõ ſit equocũ: ſed potius vniuocũ. ¶ Et primo de ente eſt ponẽda vna breuis diſtinctio: ⁊ poſtea mẽbra diuiſionis ſunt exponẽda. ¶ Ens aũt eſt nomẽ: qȯ poteſt eſſe impoſitũ ad ſignificãduʒ omne poſitiuũ: qȯ eſt extra nihil: ſiue ſit ens reale ſiue rõnis: ſiue directe ſit in ꝑdicamento: ſiue ꝑ reductionẽ: ſiue ſit extra ꝑdicamẽtũ. ¶ Alio modo loq poſſumus de ſignificato hui⁹ nominis ens ꝓut eſt impoſitũ ad ſignificãdũ nõ omne poſitiuũ: qȯ eſt extra nihil: ſed ad ſignificandũ vnaʒ determinatã rõnem ſeu qditatẽ cõnumerabilẽ ↄtra alias rõnes ⁊ qditates. ¶ De ſignificato igiẽ entis ꝓut accipiẽ ꝑmo modo eſt inquirẽdũ: ſi poſſet eẽ vniuocum an nõ: poſtea iquiretur de ſignificato eius in ſecũda ſignificatõe. ¶ De ſignificato entis primo modo accepti ponuntur quinqʒ cõcluſiones. ¶ Prima igitur ↄcluſio ſit iſta: ꝙ ens ſic acceptũ nõ eſt vniuocũ: ⁊ per cõſequens nõ poteſt eſſe ſubiectum huius metaphyſice: nec alicuius alterius ſciẽtie. Arguo ergo ſic. Omne vniuocum dicit aliquãm rationem vnã determinatã cõnumerabilem ⁊ cõtrahibilem per ratiões determinãtes: ſed ens ſic acceptũ nõ dicit vnam rationem determinatã: nec vnam quiditatẽ: nec vnum poſitiuũ. Et ideo nõ eſt vniuocũ. minor probatur: quia cũ ſignificatũ entis: vt eſt dictũ: ſit omne poſitiuũ ⁊ omnis rõ: ⁊ quiditas: quero per quid poſſet contrahi ⁊ determinari. Non per aliquid poſitiuum: quia ſic cõtraheretur per ſeipſum vel per aliquid ſui: cum ſit omne poſitiuũ. Aut ↄtrahetur per nihil: qȯ eſt impoſſibile. Unde cum ens ſic acceptũ ſit nomẽ impoſituʒ ad ſignificandũ decem predicamẽta. vʒ. ſubſtãtiam: quãtitatem: ⁊ qualitatẽ: ⁊ ſic de alijs. per iſta cõtrahi nõ põt: cum contrahẽs ſemper ſit extra ſignificatũ contrahibilis. ¶ Nam ſi alias eſſet nomẽ impoſitum ad ſignificãdum omne poſitiuum: qȯ eſt īfra genus animalis. alias nõ eſſet vniuocũ ad iſta: qʒ ſignificatum aĩalis nõ poſſet cõtrahi. Si.n. aĩal cõtraheretur quero per quid: nõ per rõnale: nec per irrõnale: qʒ iſta ſunt pars ſignificati aĩalis: cũ tu dicas ꝙ animal ſignificat omnia que ſunt īfra genus aĩalis. ¶ Eodẽ modo cõformiter eſt dicendum de hoc nomĩe ſubſtantia: qȯ ſi eſſet impoſitũ ad ſignificandũ omne poſitiuũ: qȯ eſt īfra genus ſubſtãtie: nõ poſſet eſſe vniuocum: cũ diceret omnes rõnes eorũ. Nam rõ ſubẽ cõtracta per aliquid īferius nõ contraheretur per aliqd additũ: ſed coincideret cum contrahente in eadem re ⁊ ratiõe quiditatiua. ¶ Exemplum ponamus ꝙ a. ſit nomẽ impoſitum ad ſignificandũ centũ lapides: quid addunt duo illorũ ad illum centenariũ: nihil penitus. Iam.n. eſſent centũ ⁊ duo lapides. ſi aliquid adderẽt. Sic ſi ſubſtantia cõtraheretur per aliqd quod clauditur infra ſuuʒ ſignificatũ: non contraheretur per aliquid additum: ſed coincideret cũ illo: per qȯ contraheretur in idem: lʒ nõ conuertibiliter ⁊ adequate: ſicut nec totum coincidit cum parte adequate ⁊ conuertibiliter: ſicut nec illi duo lapides illius centenarij coincidunt cũ illo centenario cõuertibiliter ⁊ adequate. Sicut ergo verum eſt dicere ꝙ illi duo lapides nihil addunt ad totum centenariũ: nec in re extra: nec in conceptu quãtum ad rõnem obiectiualem. naʒ ſi in intellectu tuo obyciuntur primo centum lapides obiectiue. ſi poſtea obyciẽtur duo illorum lapidum obiectiue in ītellectu tuo. pʒ manifeſte ꝙ nihil ſecũdario intellectui obycitur obiectiue: quod prius nõ obyceretur obiectiue ſed idem: lʒ nõ conuertibiliter ⁊ adequate. Sic autem recte eſt de ratione entis in iſta ſignificatione: ꝓut eſt impoſitũ ad ſignificandũ omne poſitiuũ: quod nõ eſt contrahibile per aliquid additũ: nec in re. vt pʒ per exemplũ de lapide. quid.n. adderẽt homo ⁊ aſin⁹: ad omne poſitiuũ extra animã: pʒ ꝙ nihil cum includãtur infra conceptum ſiue ambitũ poſitiui. Nec addunt aliquid in conceptu: quia ſi omne poſitiuum obyciebatur primo ītellectui. ſi poſtea obycitur homo ⁊ aſinus: nunq̃ʒ nunc obycitur aliquid quod prius nõ obyciebatur: ſed illud idem quod prius: lʒ non adequate ⁊ cõuertibiliter. ¶ Ex his omnibus concluditur ꝙ ens in iſta ſignificatione non poteſt eſſe vniuocum: cum non ſit contrahibile per aliquid additum: imo coincidit cum omni poſitiuo in re ⁊ ratiõe: vt viſum eſt: nullo penitus addito. Sicut pars nihil addit penitus ad ſuum totuʒ. Patet etiam ꝙ ens nõ dicit aliquã rationem determinatam connumerabilem contra alias: cum ratio ſua et quiditas claudat omnem rationem infra ſe: cum totuʒ ſignificatum eius. vt dictum eſt: ſit omne poſitiuum.

¶ De iſta ſigtione entis loquit̃ Por. in gnqꝫ vniuerſalibus vbi dicit. Si qs entia vocet equiuoce nũcupabit: ⁊ in hoc verũ dicit accipiendo ens vt ſic eſt impoſitũ ad ſignificandũ omne poſitiuũ. ¶ Similiter ſic intelligebat Ar. ɔtra parme. ⁊ me. pͥmo phyſi. 13. quãdo dicit ꝙ pͥncipiũ oĩum maxime cõtra eos eſt ꝙ ens multiplr̃ dicit̃. Similr̃ in. 8. metaphy. 16. ⁊. 10. metaph. 8. vbi dicit: ꝙ ens deſcendit in ſubm ⁊ accñs nullo penitus addito.
3. met. 10. Et in pluribus alijs locis. ¶ Secũda concluſio ſit iſta. ꝙ ens in iſta ſignificatiõe nõ hꝫ aliquas paſſiones: hoc ꝓbat̃: qꝛ omnis paſſio eſt extra rõnez qditatiuã ⁊ diffinitiuam ſubi: cũ ſit poſterioꝛ ſubto ⁊ origine ⁊ natura ⁊ ꝑfectione. Tũ etiã: qꝛ ſubm ponit̃ in eius definitiõe vt additũ: nihil aũt põt eſſe extra rõnem entiſ. vt dcm̃ eſt: nec ratio entis põt addi alicui: nec aliqua põt ſibi addi: cũ ens ſinificet omnia: ⁊ ſua ratio: ⁊ ſua quiditas ſit oẽs rões ⁊ qditates. ¶ Tertia cõcluſio ſit iſta. ꝙ ens non hꝫ dr̃ntias cõtrahentes. hoc ꝓbat̃: qꝛ differentia ɔtrahens ſemper eſt extra rõnem cõtrahibilis: ſicut differẽtia eſt extra rõnem generis. Differẽtia. n. per ſe nõ ĩcludit genus: ſicut actuale nõ includit potẽtiale: nec forma materiã. Nulla aũt dr̃ia põt eſſe extra rõnẽ entis. vt dictũ eſt. ergo ens nõ põt habere differẽtias aliquas cõtrahẽtes. ¶ Quarta cõcluſio ſit iſta: ꝙ ens p̄dicat̃ qditatiue de oĩbus paſſionibus: accipiendo predicari qditatiue ⁊ formalr̃: put idẽ predicat̃ de ſeipſo nullo penitus addito: lꝫ nõ ɔuertibiliter. rõ aũt entis in iſta ſignificatione eſt idem cũ oĩbus paſſiõib⁹ nullo penitus addito: lꝫ nõ adequate ⁊ cõuertibiliter. Concludit̃ ergo ꝙ ens predicatur quiditatiue de oĩbus paſſionibus: nõ intelligo de ſuis paſſionibus: qꝛ nõ hꝫ paſſiones. vt dcm̃ eſt in ſecunda cõcluſione huius capituli: ſed predicat̃ qditatiue de paſſionibus oĩbus oĩum ĩferioꝝ. Et de illis paſſionib⁹. de qbus inquirit Ariſtot. in ſua metaphyſica: que communiter enti inquãtũ ens attribuunt̃: lꝫ nõ enti in iſta pͥma ſignificatiõe: ſed enti in ſecũda ſigtione vt ſtatim videbit̃: cuiuſmodi ſunt vnũ: verũ: bonũ: ⁊ ſic de alijs. ¶ Quinta cõcluſio ſit iſta: ꝙ ens in iſta ſignificatione predicat̃ qditatiue de vltimis differẽtijs: imo vniuerſaliter de oĩbus differentijs: hec ꝓbatur ſicut quarta: nulla etiã differentia põt eſſe extra rõnem entis. Et iſta ſignificatione entis vtebat̃ Ariſto. in 3° ſue metaphy. q° cũ arguit. Gen⁹ non predicat̃ de aliqua differẽtia. Ens predicat̃ de differentia. ergo ens non eſt genus. ¶ Palam aũt ꝙ in maioꝛi nõ accipiebat̃ p̄dicari realiter tantum: ſed formaliter ⁊ quiditatiue. Alias ꝓpoſitio eius eſſet falſa: qꝛ genus bene predicat̃ de differẽtia realiter cum eadeꝫ realitate realiꝫent̃. ergo accipiebat predicari qditatiue: ſic ꝙ ratio differẽtie cũ ſit actualis ⁊ determinans ⁊ cõtrahens: neceſſario opꝫ ꝙ ſit extra rationẽ generis: cum ſit potẽtialis determinabilis ⁊ perfectibilis a differẽtia. igit̃ ſimiliter in minoꝛi accipiet̃ predicari qditatiue ⁊ formaliter: cuꝫ dr̃ ꝙ ens predicat̃ de ſuis differentijs. Iſte aũt 5e cõcluſiones ſunt poſite de ſignificatione entis pͥmo modo accepti. Cũ ergo occurrit vl̃ proponitur tibi aliqd de ente: diligẽter videas ꝙ tuus itellectus ſit pͥmo diſtinct⁹ de ſignificato entis: vt ſcias de quo ſignificato proponens itendit querere: Et tu ẽt videre: qꝛ ſcdm̃ ſigtum in quo qõnẽ recipias: opꝫ te reſpondere ɔſequẽter. Et ad iſta duo ſignificata ſequunt̃ oppo^ta ⁊ dr̃ia: ſic videbis clari⁹ cũ de 2° ſigto ingrem⁹.

Nunc aũt de ente in 2° ſignificato eſt ingrendũ put eſt impoſitum ad ſignificãdum vnam rõnem determinatã cõnumerabilẽ contra alias rões: ſi ſit qditas vniuoca: an nõ. Et pͥma ingſit io que occurrit eſt circa entis vniuocationem ſic accepti ſi qditas entis ſit qditas vniuoca ad decem predicamẽta. ¶ Secũda aũt an ſit vniuoca enti reali ⁊ enti rõnis. ¶ Tertia an pͥme itelligen^e ⁊ oĩb⁹ alijs itelligentijs ⁊ oĩbus entib⁹. ¶ Quarta an p̄dicet̃ de ſuis paſſionibus qditatiue. ¶ Quĩta an p̄dicetur qditatiue de ſuis ꝓprijs dr̃ntijs ɔtrahentibus ipſum. his. n. qnqꝫ diſcuſſis erit mã de vnitate entis ſufficienter explicata. ¶ Pro pͥma ingſitione ſit prima ꝓpõ ꝙ qditas entis eſt qditas vniuoca decẽ predicamentis: rõ huius dicti eſt iſta: qꝛ ſibi competit rõ diffinitiua p̄dicati vniuoci ſuperi⁹ poſita: ꝙ nomẽ eſt cõmune: ⁊ ſm̃ illud nomẽ rõ ſube eſt eadẽ. Ens aũt predicat̃ de deceꝫ predicamẽtis ſm̃ vnũ nomẽ ⁊ ſm̃ vnã rõnem. ergo ſeqtur ꝙ ſit vniuocũ. Tum qꝛ predicamẽta accñtium poſſunt cauſare in itellectu aliquẽ cõceptũ de ſuba: vel de per ſe ĩcluſo in ſuba. g̃ opꝫ ꝙ illud ĩcluſum in ſuba ɔtineat̃ vel v̾tualiter: qõ nõ eſt verũ: vel formalr̃: ⁊ ſic habet̃ ꝓpoſitum: ꝙ illud ĩcluſum erit idẽ in ſuba ⁊ accñte: cum ſit formalr̃ ⁊ qditatiue ĩcluſuꝫ in vtroqꝫ. Tũ qꝛ itellectus certus eſt de quolibet poſitiuo: qõ eſt in predicamẽto: qõ eſt ens dubius tamẽ in quo p̄dicamẽto exiſtat. g̃ qditas entis de qua itellectus eſt certus ꝙ eam concipiat eſt alia a qditatibus predicamẽtoꝝ: de qb⁹ dubitat ſi eas ɔcipiat an nõ: ⁊ eis cõis ⁊ eadẽ: qꝛ ſi poſtea diſtĩcte illas qditates p̄dicamẽtoꝝ de qbus erat dubius ɔcipiat: manet idem cõceptus qditatis entis qui pͥus erat. g̃ eadem qditas ɔcipit̃ nũc que pͥus: concipiebat̃ aũt pͥus quiditas entis vna ⁊ indiuiſa vt p̄ſcindebat a qditatibus predicamẽtoꝝ: de qbus erat dubius. g̃ nũc cum cõcipiat eandẽ qditatẽ entis: ɔcipiet eam vnã ⁊ idiuiſam in illis qditatibus predicamẽtoꝝ: poſtquã de illis qditatibus eſt certus. g̃ illa qditas entis eſt eis vniuoca ⁊ incluſa in ipſis. ¶ Sed hic oꝛiunt̃ plura dubia. pͥmũ dubiũ ꝙ predicamẽta nõ erũt pͥmo diuerſa ſed differentia: qꝛ aliqd idẽ entis: qꝛ in aliquo ɔueniũt ⁊ in aliquo dr̃nt: nec erunt ſimplr̃ ſimplicia ſed reſolubilia. ¶ 2m dubium: ꝙ non erunt predi^ta generaliſſima cũ ſupra ſe ſit aliquod predicatũ qditatiuũ ſuperueniẽs: ſicut qditas entis: ſicut dicis cuꝫ ꝑ ſe pͥmo mõ predicet̃ qditatiue de ipſis. ¶ 3m dubiũ eſt: ꝙ cũ ens p̄dicat̃ ꝺ decẽ p̄dicamẽtis in qd: quõ euadere poterimus ꝙ nõ ſit genus. ¶ 4m dubiũ ꝑ quẽ modũ deſcendit ens in decem gña: ⁊ per qõ ɔtrahit̃: aut per modos ĩtrinſecos: aut per differẽtias eſſentiales. Ad vtrũqꝫ ſequunt̃ magna inconueniẽtia vt dicet̃. ¶ 5m dubiũ: qꝛ videt̃ ꝙ omne indiuiduũ generũ accñtũ ſit per ſe ⁊ eſſentialiter depẽdẽs ad ſubam. Unũ depen^a aptitudinalis eſt demonſtrabilis de eo. g̃ nullũ indiuiduũ eiuſdeꝫ rõnis põt eſſe in ſuba ⁊ accñte. ſi aũt ens eſſet vniuocũ ſube ⁊ accñti: indiuiduũ entis in ſuba ⁊ accidente eſſet eiuſdẽ rõnis: ⁊ per ɔñs qcqd eẽt demõſtrabile de vno eſſet demonſtrabile de alio. Et vltra. ſi ꝺpẽdentia eſſentialis eſt demõſtrabilis de ĩdiuiduo entis: qõ eſt in accñte: ⁊ de indiuiduo entis qõ eſt in ſuba erit demõſtrabilis. Idẽ argumẽtum põt fieri de independẽtia indiuidui entis in ſube: qꝛ erit demõſtrabilis de indiuiduo entis in accñte. ¶ Ad iſta dubia eſt oꝛdinate reſpõdẽdũ. ¶ Ad pͥmũ cũ dr̃ ꝙ p̄dicamẽta nõ erunt pͥmo diuerſa: nec ſimpliciter ſimplicia; nec irreſolubilia.

Tenẽt mlti ens nõ dicere vnum conceptũ obiectiuum p̄ciſum ab alijs: ſed ɔceptũ diſſicrũtiet concludunt rationes iſti⁹ doctoris vt patet.

Et hoc erit ɔtra Comẽ. 3. meta. 10. 8. meta. 8. 5. phyſi. quarto.

Mū volunt ꝑdi‑camẽta eſſe pri‑mo diuerſa .i. in nulla natura vni‑uoca ꝯuenientia.

Dicit̃ ꝙ predicamenta eſſe ꝑmo diuerſa põt itelli gi dupłr: vel ꝙ in nullo ſint idez entia: nec in aliq̃ ex natura rei ꝯueniẽtia. Et ſic nõ eſt cõcedẽdũ: q2 neċario ꝯueniũt in illo predicato cõi vniuoco. ſ. in q̇ditate entis. Et iõ nec ſunt ſimplr ſimplicia: nec oĩno irreſolubilia. Sed poſſet dici ꝙ hñt ꝯceptuſ ſimplr ſimplices: q2 illa que imediate icludũt habẽt ꝯceptus ſimplr ſimplices: ſicut ꝑmũ ʒ̄bibile ꝛ ꝑmũ ʒ̄bẽs. Dicunt̃ ẽt ꝯceptus ꝑdicamẽtoꝝ ſimplr ſimplices reſpcũ inferioꝝ: que ſunt reſolubilia in ꝯceptus iterũ reſolubiles. Scḋo pñt dici ꝑmo diuerſa: q2 ꝑmis oĩno dr̃ntijs ꝑmo diuerſis ſunt ꝯſtituta ꝛ diuerſa. ❡ Ad 2ᵐ duᵐ cũ dr̃ ꝙ nõ erũt gnãliſſima: cũ habeant ſupra ſe aliqḋ ꝑdicatũ q̇ditatiuum: ſicut ens gnãliꝰ ipſis: ſi ens nõ poneret̃ ẽẽ genus ad decẽ ꝑdicamẽta facilr videret̃ ꝙ ẽẽnt generaliſſima: lʒ nõ gnãliſſima ꝑdicata: q2 nullũ genꝰ ſupraueniẽs haberẽt. lʒ aliqḋ ꝑdicatũ q̇ditatiuuʒ haberẽt. Utrũ aũt ens habeat rõnẽ generis ad decem predicamẽta ſtatim patebit in ſolutiõe tertij dubij. Aliter tamẽ dicunt̃ generaliſſima: q2 ſub genere gnãliſſimo imediate ꝯtẽta: ꝛ nullũ genꝰ ſubalternũ icludẽtia: ſed tñ genus generaliſſimum. ❡ Ad 3ᵐ dubiũ cũ dr̃: ꝙ ens ꝑdicat̃ q̇ditatiue de decẽ ꝑdicamentis: ꝛ ideo difficile erit euadere qn ſit genus. Dicit̃ ꝙ lʒ ſit difficile: nõ tñ impoſſe: nec ꝓhibitũ: nec ꝯtradictionẽ includẽs. Ad cuius euidentiã debeſ diligẽter aduertere ꝙ ratio quiditatiua generis hʒ iſtas ꝓprietates neċario annexas: ꝙ ſit quiditas finita per ſe: vel aliquid qḋ neceſſario ſequit̃ finitas tanq̃ genus eius ſeu modus intrinſecus. ſecũdo ꝙ habeat rõnem partis potẽtialis ꝛ cõponibilis cũ dr̃ntia actuãte ꝛ perficiente. Omne aũt ꝑdicamẽtũ ꝛ per ſe ꝯtẽtũ in ꝑdicamẽto neċio eſt finitũ. Ex hoc ſeq̄tur ꝙ hẽat rõnẽ partiſ: ſolũ. n. finitũ põt ẽẽ pars alicuius totius: nullũ iſinitũ põt habere rõnem partis: q2 omne totum eſt maius ſua pte: iſinito aũt nihil eſt maius. illud ẽt qḋ ex ſe nec eſt finitũ: nec infinitũ nõ poteſt habere rõnem partis. ergo ſola finitas per ſe ꝯñs aliq̃ q̇ditatẽ dat ſibi ꝙ poſſit habere rationem partis: ꝛ per ꝯñs ꝙ poſſit habere rõnem componibilis ꝛ potẽtialis. ❡ Ens aũt inquãtũ ens nõ determiat ſibi finitatẽ: nec infinitatẽ: nec perſeitate ꝑmi modi: nec ꝑſeitate ſcḋi modi: nec tanq̃ eius modũ intrinſecũ neċio ꝯñtem rõnem eius inquãtũ ens: ſʒ oĩno ꝑſcindit ꝛ abſtrahit a finitate ꝛ iſinitate: que ſibi iſunt ꝑ acciñs: ſicut modus: vel ſicut cõtrahẽs accidit ꝯtrahibili. Ex hoc pʒ manifeſte ꝙ ens nõ põt habere rõnem generis. Sed adhuc remanet difficultas: q2 cũ per te q̇ditas ʒ̄bibilis ꝑ differentias ẽntiales que ſm̃ ſuaʒ rõnẽ formalẽ determĩnat ſibi finitatẽ tanq̃ genꝰ eius itrinſecũ: ꝛ aliquid ꝯñs ꝛ annexũ neċio eius formali ratiõi habeat ꝓprie rõnẽ generiſ. ❡ Et cũ enti finito ſm̃ te qḋ eſt cõe decẽ ꝑdicamẽtis iſta ꝯueniãt: ſeq̄tur ꝙ decez ꝑdicamẽta habebũt aliquod genus ſupraueniẽs. Lʒ igit̃ tu poſſes euadere ꝙ ens iquãtum ens nõ ſit genus ad decẽ ꝑdicamẽta ꝓpter carẽtiã finitatis quã ſibi determiat: ens tamẽ finitũ cõe ad decem ꝑdicamẽta erit genuſ. ❡ Reſpõdeo: ſolutionem quere. Ens. n. diuidit̃ in ens quantũ ꝛ in ens nõ quãtũ: antq̃ diuidat̃ in decem ꝑdicamẽta. Ens enim q̃tũ poſtea diuidit̃ in ens finitũ ꝛ in ens iſinitum. Ens aũt finitũ diuiditur in decem predica

Nõ vult Scotus primo ſtiaꝝ. dẽſ. 2. iſtã ꝑmam ꝯditionẽ eſſe de ratione generis.

menta. ❡ Et ſi ens finitũ ꝛ limitatũ diuidit̃ in decem ꝑdicamenta: quomodo ſaluare poterimus ꝙ relatio nõ ſit formalr finita: Cũ per ſe icludat ſm̃ te ens finitũ ꝛ limitatũ. ❡ Ad hoc põt dici ꝙ aliqd dici formalr finitũ vel formalr iſinitũ põt habere duplicẽ itellectũ. Unoꝰ ꝙ finitas vel infinitas ꝯſequeret̃ tanq̃ genus ꝛ modus itrinſecus formale conſtitutiuũ alicuꝰ vel ꝯſequeret̃ potẽtiale ʒ̄bibile ꝑ ſe icluſuʒ in eo. Exemplũ. hõ poſſet dici formalr finitus: vel q2 finitas ꝑ ſe: ꝛ formalr ꝯſeq̃ret̃ rõnale tanq̃ modus itrinſecus eius: qḋ eſt formale ꝯſtitutiuũ hoĩs: vel ꝙ ꝯſequeret̃ nãm generis: vtpote aĩalitatẽ: vel vtrũq;: ſic oĩa ꝑdicamẽta ẽẽ finita formalr ꝓut infinitas ſe tʒ ex parte potẽtialis ʒ̄bibilis: ꝛ per ſe q̇ditatiue icluſi i ipſis oĩno neċio eſt ꝯcedẽdũ. Sed ꝑdicamẽta ẽẽ finita ꝓut finiẽs ꝯſeq̄tur formalẽ dr̃iaʒ ꝯſtitutiuã cuiuſlʒ pdcᵗⁱ q̃tũ ad tria ꝑma genera eſt ꝯcedẽdũ. ſ. ſubaʒ: quãtitatẽ ꝛ qualitatẽ. Sed q̃tum ad 4ᵐ genus relatiõis oĩno eſt negãduʒ: de alijs aũt. 6. generibus ſub dubio relinquat̃: q2 forte idẽ eſt iudiciũ ḋ alijs reſpectibus extriſecis aduenientibus: ſicut de relatiõe. ❡ Predicamẽtũ igit̃ relõnis hñt eſt formalr finitũ quãtuʒ eſt ex parte potẽtialis: ſed nõ eſt formaliter finitũ quãtũ eſt ex parte dr̃tie formalis ipſum ꝯtrahẽtis ꝛ diuidẽtis deſcẽdendo per differentias vſq; ad vltimã dr̃iam idiuidualẽ. ❡ Et ſi dicas ſi dr̃ia ꝯſtitutiua ꝑdicamenti relationis vel quecũq; alia dr̃ia eiuſdẽ gñis diuiſiua vel conſtitutiua in illo genere nõ hʒ ſm̃ ſuã rõnem formalẽ finitatẽ vel iſinitatem tanq̃ eius modũ itrinſecũ: quõ poterit componere cũ genere qḋ ꝯtrahit: ꝛ habere rõnem partis perficiẽtis ꝛ actuãtis: Cũ tu dicas ꝙ nihil hʒ rõnem partis: nec componit cũ aliquo niſi rõnem eius formalẽ per ſe cõſequat̃ finitas. per hoc. n. dixiſti ꝙ entitas nõ hʒ rõnem generis: cũ nõ habeat rõnem partis ꝓpter carẽtiã finitatis: que per ſe nõ cõſeq̄tur eam tanq̃ modus eiuſ itrinſecus. ❡ Hic põt dici ꝙ conceptus relatiõis proprie non eſt compoſitus ex pluribus partibus cũ formale cõſtitutiuũ eius nõ habeat rõnẽ partiſ. Lʒ ſit reſolubilis in contrahibilem ꝛ contrahentem: q2 lʒ eius potẽtiale ſit cõtrahibile ꝛ componibile quãtũ eſt ꝑ ſe: Et habeat rõnem partis: nõ tamẽ formale ꝯſtitutiuum eius. Et hinc eſt forte ꝙ ꝓhi ponũt ꝙ relatio nõ componebat cũ aliquo: ſicut album ſimile nõ eſt magis compoſitũ q̃ album. Et vẽ eſt: q2 relatio: lʒ ex parte potẽtialis ſit finita ꝛ per cõſequens componibilis: nõ tamẽ ex parte conſtitutiui formalis. Quodlibet igitur genus inquãtum icludit ꝑmum potẽtiale finitum ꝛ limitatum eſt finitum: nõ aũt inquãtum includit differentiaʒ: niſi tantũ tria ꝑma genera. ❡ Quartum dubiũ de ꝯtractiõe entis ad decẽ ꝑdicamẽta nõ ipedit: cũ. n. q̄rit̃ ꝑ que cõtrahit̃ ens: dr̃ iſta tria ꝑ ordinez. ꝑ̇ᵒ ꝙ ʒ̄hit̃ ꝑ aliqd additũ: q2 ſemp ʒ̄hẽs ẽ ex̃ rõnẽ ʒ̄ti: ſicut dr̃ia ex rõnẽ gñis: ꝛ ẽ aliqd additũ: q2 nihil ſe ʒ̄hit. 2ᵐ dcñ ꝙ nõ ʒ̄hit̃ per modos itriſecos ꝑmo ꝛ ꝑ ſe: q2 ſicut alias dicet̃ illi nõ variãt rõnẽ fõmalẽ ꝯſtituti. Cõtrahẽtia ãt. x. ꝑdicamẽtoꝝ variãt rõnẽ formalẽ ipſoꝝ cũ ſint genere diuiſa. 3ᵐ dcñ ꝙ ens ʒ̄hit̃ ꝑ dr̃ias formales: que ſunt ꝑ ſe diuiſiue entis ꝛ cõſtitutiue decẽ ꝑdicamentoꝝ. ❡ Quintũ dubiũ nõ cõcludit cum dr̃ ꝙ indiuiduum entis in ſuba ꝛ accidentibus ſunt

Videt̃ ꝙ doctor ſibi ꝯdicere. ꝛ. 9. metaphy. vbi dicit. relatiam ꝯſtitutiuam ſube ꝓſtare liſ: nec finitatem nec infinitatem formaliter. ꝛ primo theologie. capite primo.

Teneo ſm̃ Scotum ꝙ iſta contractio nõ ſit niſi ꝑ intellectum.

eiuſdem rationis: ⁊ per ꝯñs ſi vnum eſt depẽdens eẽtialr: ⁊ aliud: qꝛ habebũt paſſionẽ eiuſdem rationis. igiẽ vel ambo induidua erunt depẽdẽtia eſſentialr: vel indepẽdẽtia eſſentialr. ¶ Ad iſtud dubiũ reſpõdeẽ: ⁊ ſunt tria dicta. Primũ ꝙ quiditas entis per ſe icluſa in accñte nõ depẽdet eẽntialiter a ſuba: ſicut accñs a ſubo: qꝛ nullum ſuperius ſic depẽdet a ſuo ĩferiori. Scðm dcñ ꝙ idiuiduũ entiꝫ ſiue in ſuba ſiue in accñte abſtrahit ab omni eſſe in ſe: ⁊ ab omni eẽ in alio: ſicut ⁊ ipa qditas entis. Tertiũ dcñ ꝙ non eſt vlr verꝫ ꝙ qcqd per ſe ineſt perſeitate ſecũdi modi vni idiuiduo: ⁊ qcqd eſt demõſtrabile de vno idiuiduo: ⁊ eſt demõſtrabile de alio eiuſdẽ rõnis. Qꝛ nõ eſt verũ niſi q̃tuꝫ ad illa predicata que per ſe ĩſunt eis ratiõe quiditatis eis cõis: ⁊ que per ſe ĩſunt illi qditati cõi ⁊ pͦ. Multa aũt ꝑdicata ſecũdi modi ĩſunt eiꝫ ratione ꝓprie dr̃ie indiuidualis. Nec opꝫ ꝙ talia predicata: ⁊ per ſe paſſiões ſint eis cões: ſicut nec dr̃ie idiuiduales a qbus tales paſſiões oriunẽ. Sic in propoſito põt dici. Depẽdẽtia eẽntialis ad ſubãm põt per ſe ineẽ idiuiduo entis in accñte rõne differentie idiuidualis ꝓprie que nõ inerit idiuiduo entis in ſuba: lꝫ iſta indiuidua ſint eiuſdẽ rõnis: qꝛ talis depẽdẽtia nõ ineſt rõne predicati cõmunis: ſed ratione dr̃tie cõtrahẽtis. Iſta ergo dubia. ſ. contra entis vniuocationẽ ad decẽ predicamẽta ſunt excluſa. Ideo cõcludiẽ ꝙ ens inquãtum ens ſit vniuocum ad illa. ¶ Ens inquãtum ens dicit vnam rõnem determinatam cõnumerabilẽ cõtra alias. Sit h̄ ſecũda ꝓpoſitio: hec ꝓbatur ex prima: qꝛ ex quo eſt quiditas vniueca decem predicamẽtis in qua cõueniunt: ⁊ eſt in eis alia qditas in qua differunt: ſeqtur neceſſario ꝙ h̄ rõ nõ ſit illa: ſed numeretur contra alias. ¶ Et ſi dicas ꝙ hoc nomẽ ens eſt impoſitũ ad ſignificãdũ omne poſitiuũ: qð eſt extra nihil. Et qcqd cõtineẽ in quolibet ꝑdicamẽto. Et nõ ad ſignãdũ vnã qditatẽ cõnumerabilem cõtra alias. Põt dici ꝙ nõ opꝫ multũ ꝯtendere de noibus: ſed tñ de ſigto nominũ. nã ⁊ ſi ens ſit impoſitũ ſm a. ad ſignãdũ omne poſitiuum qð eſt extra nihil: põt tamẽ ſm b. impoñi ad ſignãdũ vnam qditatẽ determinatã modo iã dicto. Et ſi fiat vis de hoc nomie ens: ⁊ volueris ꝙ illa qditas determinata ⁊ preciſa: ⁊ cõnumerabilis ꝯtra alias: non vocetur ens: ſi placet vocetur b. vel qditas ꝑma ⁊ cõmuniſſima: que ſit reperibilis vniuoce in omnĩ eo qð eſt extra nihil: qꝛ de cõceptu cõmuniſſimo vniuoco eſt ſermo. Ad hanc ſecundã ꝓpoſitionẽ ſtatiꝫ ſeqtur 3ͦ. ſ. diſtinctio ex natura rei que ſtat cũ idẽtitate reali. ꝑma nãqꝫ cõceſſa habetur ſecũda. Ideo ab vniuocatiõe entis ad iueſtigandũ diſtinctionẽ formalẽ eſt icipiendũ. habito. n. ꝙ aliq̃ plura vniuocãtur in aliqua qditate cõmuni. Et diſtinguãtur in ſuis rõnibus proprijs. igitur ibi neceſſario iter illud cõe ⁊ illa ꝓpria erit aliqua diſtinctio vel non idẽtitas. Ad iſtas tres ꝓpões ꝑtes ſeqtur q̃rta. ſ. ꝙ ens inquãtũ ens põt habere aliquas paſſiones que ſunt cõnumerabiles ꝯtra rõnem entis ⁊ diſtincte ex natura rei ab illa. ¶ Ampliuꝫ autẽ ad has ſequitur quinta propoſitio. ſ. ꝙ ens inquãtum ens hꝫ differẽtias cõtrahẽtes: qꝛ nullũ predicabile de pluribus ĩ quid deſcẽdit in illiꝫ niſi per aliquid cõtrahatur: cũ de ſe nõ ſit hoc. ideo neceſſario ſeqtur ꝙ per aliquid additũ fiat hoc. ¶ Sꝫ oritur ex dictis magnum dubiũ: ſi primi conceptꝰ cõtrahentes ſunt per alios conceptus per ſe determinabiles: ſic ꝙ ex illo primo determinãte: ⁊ alio ipſum determinante cõſtituatur aliquid vnũ per ſe. ¶ Ad iſtud dubium reſpõdetur. primo ſic: ꝙ ſi ſic ponatur: ſequitur iſta incõueniẽtia: ꝙ ille conceptus ſic cõſtitutus nõ eſſet incluſus in aliquo ꝑdicamentorum: cum nõ includat in ſe primũ ꝯtrahibile alicuius generis: nec per ſe etiam predicationem entis inquãtum ens: qꝛ ſic ens non predicaẽ in quid de primo cõtrahẽte: ſic nec de determinãte illiꝰ ꝑmi determinãtis. ergo nec de ꝯſtituto: igitur ille cõceptus reſolubilis ꝯſtitutus ex duobus determinãtibus cõſtitueret per ſe vnũ genus generaliſſimum: ⁊ vnũ aliud predicamẽtuꝫ a. x. ꝑdicamentis Ari. cum nõ haberet ſupra ſe aliquod ſuperueniẽs genus: ideo nullo modo poſſet includi infra coordinationẽ alicuiꝰ ꝑdicamẽti. ¶ Idẽ videẽ iudiciũ de quacũqꝫ alia dr̃ia contrahente. ¶ Iõ cõcludiẽ ꝙ nulla eſt ꝯhibilis per ſe: ſed per accidẽs.

Ens aũt inquãtuꝫ ens eſt qditas vniͦca enti reali ⁊ enti rõnis: ⁊ ꝑ ens rõnis nõ ĩtelligo ens ĩ aĩa: ſꝫ eẽ qð hꝫ cognitũ in cognoſcẽte: vł aliquid derelictũ ⁊ ſequela talis eſſe: hoc ꝓbaẽ: qꝛ primũ principium ita verificatur ſub diſiunctiõe de ente rationis: ſicut de ente reali: ergo ſubiectuꝫ primi principij: qð eſt ens inquantũ ens vniformiter reperitur in ente reali ⁊ rationis: qꝛ nõ reperiẽ propria paſſio ſine ſuo ſubiecto. Eſſe aũt vel nõ eẽ: eſt per ſe paſſio diſiũcta entis inquãtum ens. Utꝝ aũt iſta paſſio diſiũcta eſſe vel nõ eẽ habeat ꝓ ſubiecto adequato quiditatẽ entis inquantũ ens: vt preſcindit ab omni alia quiditate: ⁊ ab omni poſteriori: ⁊ ab omni poſitiuo an non dubiuꝫ eſt: ſed huiuſmodi dubium diſſoluere nõ eſt preſentis ſpeculationis: ſed differatur vſqꝫ ad tractatum de paſſionibꝰ entis diſiũctis. 4. ſ. libro. capite primo. forſitan. n. ibi dicetur ꝙ ſubiectũ adequatũ ꝑmi principij: ⁊ aliarũ paſſionũ diſiũctarũ nõ eſt qditas entis: inquantum ens: vt preſcindit ab omni poſteriori. qꝛ ſicut ibi dicetur paſſiones entis: ⁊ alie paſſiones poſteriores entis fundant propriã vnitatem ⁊ bonitatẽ: ⁊ veritatem: ſic fundant hanc paſſionem diſiunctã affir. vel neg. i. eſſe vel nõ eẽ. ergo iſta ratio de vniuocatione primi principij nõ ꝯcludit ſufficiẽter vniuocationẽ ꝑmi ſubiecti. ¶ Probatur igitur aliter ens eſſe vniuocũ enti reali ⁊ enti rationis. ſ. ꝑ illas tres rationes per quas fuit probatum ꝙ ens eſt vniuocum. x. predicamẽtis per illã de cõceptu certo ⁊ duͦ. Per viam cõtradictionis. Et ꝑ viã cognitiõis: qꝛ quodlibet obiectum reale extra poteſt cauſare aliquem conceptum de ente rationis: ergo oportet ꝙ contineat aliquid per ſe incluſum in ente rationis vel virtualiter: quod eſt falſum: vel formaliter: qð eſt propoſituꝫ. ¶ Sed hic oriũtur dubia. Primũ ꝙ ens ratiõis eſt ens diminutũ ⁊ ſm qd: ens reale ẽ ens verꝫ: ⁊ ſimplr. ¶ 2ͫ qꝛ in ente reali nihil icludiẽ qð eſt minoris perfectiõis q̃ ens ratiõis: ſed ſi ens eſſet vniuocuꝫ enti reali ⁊ enti rationis eſſet minoris perfectionis q̃ ens rationis: qꝛ ſemper incluſum eſt minoris perfectionis q̃ includens. ¶ Tertium dubium: quia ens ratiõis abijcitur a cõſideratione metaphyſici qð nõ fieret ſi ens eſſet vniuocum enti reali ⁊ enti ratiõis. ¶ Ad iſta dubia reſpondetur ꝑ ordinem.

Habes hoc idem ab hoc doctore. nono metaphy.

Tenetur cõuerſo ens eẽ vniuocuꝫ ad ens reale ⁊ rõnis: neqꝫ rationes ꝯtra iſtius doctoris opinionem: qꝛ ſola ẽ cõtra vocis ⁊ certitudo illius: ⁊ ens reale ẽ obiectũ metaphyſice ⁊ noſtri intellectus.

¶ Ad primum cũ dicitur ꝙ ens rõnis eſt diminutũ ⁊ ens ſm quid in cõparatione ad ens reale. Dicitur ꝙ lȝ dr̃ia cõtrahens ens ad ens rõnis ſit aliqd diminutum ⁊ iperfectum reſpectu dr̃ie contrahẽtis ens ad ens reale: ipſa tamen quiditas entis: vt preſcindit ab illis contrahentibus eque perfecta eſt in ente rationis ſicut in ente reali: cũ ſit vna penitus indiuiſa in ambobus: ſicut lȝ differentia cõtrahens ens ad accñs ſit diminuta reſpectu differẽtie contrahẽtis ens ad ſubam: tamen qditas entis: vt preſcindit ab illis ꝯtrahentibus eque eſt pfecta i accidẽte ſicut in ſuba: cum ſit penitus indiuiſa. ¶ Secũdum dubiũ non cõcludit: ſupponit enim vnũ falſum ꝙ nihil per ſe ſit incluſum in ente reali qd ſit minoris perfectiõis ꝙ̃ ens rationis: qꝛ ſicut non repugnat ſube aliquid per ſe includere qd ſit minoris perfectionis ꝙ̃ relatio: ſicut ens inquãtũ ens qd eſt imperfectius ipſa relatione: ſicut iclũſũ icludẽte. ſic i ente reali põt aliqd per ſe icludi qd erit minoris pfectionis ꝙ̃ ens rõnis. ¶ Ad tertiũ dubiũ cũ dicitur ꝙ ens rõnis abycitur a cõſideratione metaphyſica. Rñdetur ꝙ hoc nõ eſt pp defectum vniuocationis entis ad ens reale ⁊ ens rationis: ſed qꝛ metaphyſic⁹ eſt artifex vniuerſalis: ⁊ tranſcendẽs atqꝫ primus pbus per ſe paſſiões entis inquantũ ens inquirens: abycit a ſua cõſideratione: ⁊ bene omnia per ſe cõtenta ſub ente quãtum ad eorum paſſiones proprias: qꝛ ad ipſum nõ pertinet inquantũ metaphyſicus: qꝛ demonſtrare per ſe paſſiones entis: inquantũ ens: ⁊ demõſtrare per ſe paſſiones proprias inferioꝝ ſub ente nõ pertinet ad eandem ſciam: vt dicetur inferius. libro. 2. huius metaphyſice. ca° de ſubalternatione ſcientiarum: ergo abycit a ſua ꝯſideratione: ⁊ bene ens rõnis. quantum ad ſuas paſſiones ꝓprias: non aũt quantum ad paſſiones entis inquantum ens que inſunt enti rationis per ſe: lȝ non primo. Amplius autem de ente inquantum ens ſi ſit predicatũ vniuocum prime intelligẽtie ⁊ oĩbus alijs: an hoc contradictionẽ implicet perſcrutãdũ eſt. Ens inquãtum ens eſſe vniuocũ primo ſimplr ⁊ omnibus poſterioribus nullaȝ includit contradictionem: imo eſt verum neceſſarium ſicut fertur. Hoc probatur per eaſdem rationes per quas probata eſt vnitas entis inquantũ ens ad. x. prima genera: ſpecialr p illam de cauſatione no° de prima inte^a in itellectu noſtro: que ẽ a natura ſenſibili: qꝛ cõceptũ entis pt cauſare per quem intelligo aliquid poſitiuum in prima intelligentia: igitur opꝫ ꝙ illud poſitiuum in nã ſenſibili ſit contentũ vel virtualr: vel formaliter. non virtualr. pꝫ: qꝛ creatura nihil cõtinet virtualiter: qd ſit in deo: ergo formalr: ⁊ ſic ꝓpoſituȝ. ¶ Idẽ dicendũ eſt conſequenter de omnibus trãſcendẽtibus: ſicut entis paſſionibus: ⁊ de ſuba ⁊ de alijs plurib⁹ q̃ predicant̃ vni^ce ſm nomen: ⁊ ſm vnã rõnem formalem ſe tenẽtem ex pte rei de prima intelligentia: ⁊ omnibus alijs poſitiuis. intelligo. n. iſtã vniuocationem vniformiter ſm illã idẽtitatẽ. de qua dictũ eſt ſupra: qũo ratio vniuoci debet eſſe vna in ſuis vniuocatis. ¶ Sed hic oriunt̃ multa dubia. Primũ dubiũ per quẽ moduȝ poteſt cõtrahi quiditas entis ad primam intelligentiaȝ. ¶ Scdm. qꝛ videtur ꝙ prima intelligẽtia non ſit ſimplr ſimplex: imo compoſita cũ ſit reſolubilis i conceptum potentialẽ ⁊ contrahibilẽ ⁊ actualem ⁊ contrahentem. ¶ Tertium dubiũ: qꝛ illa quiditas entis cum ſit prior natura prima intelligentia: ⁊ ſit de ſe indeterminata paſſiue ad ſua poſteriora non determinatur ad aliquod illorũ per ſe niſi ab aliquo priori determinante ipſam: qꝛ non poteſt ſe ipſam determinare: cuȝ ſit mere indr̃ns ad omnia ſua poſteriora: nec ab aliquo ſimul cum ea: nec ab aliquo poſteriori poteſt determinari: ergo oportet ꝙ determinetur ab aliquo priori prima intelligentia: ⁊ omni alio per ſe contento ſub ente: nihil autẽ eſt prius prima intelligentia ⁊ quiditate entis: cuȝ ſit cõiſſima. ergo ⁊c̃. ¶ Quartũ dubium oritur ex parte neceſſitatis prime itelligentie. Quiditas. n. entis cõis prime intelligẽtie ⁊ alijs: aut de ſe eſt neceſſe eſſe: aut de ſe non eſt neceſſe eſſe: ſi ſit neceſſe eẽ: tũc i q̃lȝ erit neceẽ eẽ: g̃ i q̃lȝ poſitiuo icludet̃ aliqd qd erit neceſſe eẽ: qd ẽ ipoſſibile. Si aũt dicas ꝙ ex ſe non ſit neceſſe eẽ: cum ſit partialiter conſtitutiua: ⁊ per ſe incluſa in pma intelligentia nõ erit ex ſe neceſſe eẽ: qꝛ ꝯſtitutũ non eſt magis neceẽ eẽ ꝙ̃ cõſtituentia. ¶ Quintum dubium oritur ex dictis alijs ꝙ quiditates tranſcendentes: ſicut ſunt paſſiones entis vniuoce inſunt prime itelligentie ⁊ alijs omnibus: cũ alique illarũ ſint per ſe in genere accñtium. Et per ſe includant accñs: ſeqtur ꝙ in prima intelligentia erit formaliter aliquod accidens. ¶ Nunc autẽ reſtat reſpondere ad dubia iſta. ¶ Ad primum dubium cuȝ queritur per quẽ modum contrahitur ens ad primaȝ intelligentiã. dicitur ꝙ non contrahitur preciſe per aliquẽ modũ intrinſecũ: ſicut per infinitatẽ excludendo omne aliud eſſentialr ꝯtrahẽs: rõ huius dicti ſit iſta: qꝛ modi intrinſeci: ſicut finitas vel infinitas non variant rationem formalem conſtitutorum p ipſa: prima aũt intelligentia per ſe includens ens p ipſum contrahens formaliter diſtinguitur ab omni alio ad qd ens contrahitur: ergo opꝫ preter finitatem ⁊ infinitatem dare aliquam dr̃iam eſſentialẽ: per quã ens ꝯtrahatur ad primam intelligentiaȝ: quã dr̃iaȝ eſſentialẽ cõſtitutiuã prime intelligẽtie cõſequitur per ſe ⁊ neceſſario infinitas tanꝗ̃ eius modus intrinſecus. ¶ Ex iſta ergo dr̃ia eẽntiali infinita ꝯtractiua entis: ⁊ ex ipſa quiditate entis conſtituitur prima itelligentia formaliter ⁊ quiditatiue diſtincta ab omni alio ad qd ens cõtrahitur: vt dictum eſt. ¶ Ad ſcdm dubium. cũ dr̃ ꝙ prima itelligentia nõ eſſet ſimplr ſimplex. Rñdetur ꝙ ſimplicitas hȝ. 5. gradus. primus vt ſimplicitas opponitur mixto. ſcds vt opponitur cõpoſito. terti⁹ vt opponitur componibilitati. quartus vt opponitur pluralitati. quintus vt opponitur non identitati. ¶ Prima intelligẽtia eſt ſimplex ſimplicitate oppoſita mixtioni. Eſt etiam ſimplex ſimplicitate oppoſita cõpõni: qꝛ non eſt in ſe aliqd cõpoſitum qꝛ vbi compoſitum ibi pars ⁊ totuȝ: ⁊ actus ⁊ potẽtia. In prima aũt intelligentia non eſt aliquid qd habeat rationeȝ partis ⁊ potentie. ¶ Et ſi queras nunquid ibi eſt quiditas entis contrahibilis. Et p ꝯñs potẽtialis: ⁊ dr̃ia eſſentialis ꝯtrahens. ¶ Ex quibus duobus tanꝗ̃ ex partibus ꝯſtituitur pma itelligentia. Iam ad hoc reſponſuȝ eſt ſupra reſpõdendo ad illud dubium ſi ens erat genus ad. x. pdicamẽta. Ibi. n. fuit declaratum ꝙ illud non poteſt habere rõnẽ ptis qd p ſe non determinat ſibi finitatẽ: ⁊ qꝛ per ſe quiditas entis nõ determinat

Tenetur cõmuniter paſſiones entis conuenire deo ⁊ alijs p cõceptum diſtinctũ non per vnã naturã ſe tenenteȝ ex parte rei.

Vid' diffuſe hoc 9. metaphyſice.

ſibi finitatē non poteſt habere rationem partis:
nec potentie:ꝛ ita ſicut ibi:ita nec hic:cū ꝯbitur ad
primā itelligētiam. ¶ Ulterius illa dr̄ia ꝯtrahēs
eā ad primā intelligētiam non poteſt habere rō/
nē partis cū ſit īfinita:infinito aūt repugnat ratio
partis:qꝛ omne totū eſt maius ſua parte.īfinito au
tē nihil eſt maius.Et per ꝯn̄s rō potentie ſibi re/
pugnat. ¶ Dato igitur ꝙ prima itelligētia ſit con
ſtituta ex qditate entis:ꝛ tali dr̄ia īfinita : nō tñ dꝫ
dici cōpoſita:ergo eſt ſimplex ſimplicitate que op
ponit̄ cōpōni. ¶ Tertio eſt ſimplex ſimplicitate
oppoſita cōponibilitati:qꝛ ſicut nō eſt cōpoſita cō
poſitione ex his:ita nec cōpoſitione cū his propter
carentiam potētie ꝛ partis. ¶ Quarto ſimplex eſt
ſimplicitate oppoſita pluralitati:qꝛ qditas entis:
ꝛ ipſa dr̄ia ꝯtrahēs ipſam ad primā itelligētiā ſunt
indiuiſa ꝛ indiſtincta omnimoda indiſtictione re/
latiua:lꝫ nō abſoluta ꝛ vltimata.Et talis indiſtin/
ctio ſufficit ad excludēdū oēꝫ pluralitatē extremo
rum. ¶ Quinto dr̄ ꝙ prima itelligētia nō eſt ſim/
plex ſimplicitate oppoſita nō idētitati:qꝛ includit
aliqua nō eadem omnimoda idētitate ex nā rei.ſ.
quiditatē entis cōtrahibilē:ꝛ illam dr̄iam eſſentia
lē ꝯhētē que neceſſario ſūt nō eadē aliqua non idē
titate:ſicut ꝯtrahēs eſt extra quiditatē cōtrahibi/
lis. ¶ Tertium dubiū nō impedit:qn quiditas en
tis ſit cōmunis vniuoca itelligentie prime ꝛ alijs.
Et cū dicis ꝙ quiditas entis eſt ideterminata ide/
terminatione paſſiua:forte iſtud negaretur ꝛ dice/
tur ꝙ ipſa determinat ſibi illā dr̄iam cōtrahenteꝫ
ad primā itelligētiā:ſicut potētiale ꝛ materiale in
ſcd̄a intelligētia determinat ſibi actuale. ¶ Et di/
ces ꝙ eadē rōne quiditas entis determinabit ſibi
oēm dr̄iaꝫ cōtrahentē.Dicitur ꝙ nō oportet: quia
ſm̄ principia ph̄oꝝ quiditas ſubē predicamētalis
ex ſe determinat ſibi dr̄ias cōtrahentes ad 2ᵃᵐ in/
telligētias ꝛ ad oēs orbes. Nec opꝫ ſcd̄m eos ꝙ ab
aliquo priori actiue determinetur:cū oēs itelligē/
tias ꝛ orbes poſuerīt īductos eſſe:ꝛ tñ qditas ſub/
ſtātie predicamentalis ſcd̄ꝫ eos:ꝛ ſcd̄m omnes ex
ſe ſibi nō determinat aliquas dr̄ias cōtrahētes eā
ad ſubās generabiles ꝛ corruptibiles. Sꝫ oportet
ꝙ ab aliquo priori actiue determinet̄. ¶ Amplius
autē conceſſo ꝙ ex ſe ſit indeterminata paſſiue ad
omneꝫ dr̄iam cōtrahētē ipſam.queris a quo deter
minabitur ad dr̄iam cōtrahentē ad primā intelli/
gētiā.dico ꝙ ab aliquo formaliter poſteriori.ſ. ab
ipſa dr̄ia cōtrahente que ipſam determinat forma
liter ad primā itelligētiā.Sed a nullo priori deter
minatur actiue:ſicut ſuba corpis celeſtis determi/
natur ad talē figuraꝫ ſpericaꝫ formaliter p ipſam/
met figurā que determinat ipſam formalr̄. ¶ Sꝫ
a nullo priori dterminatur actiue ſꝫ ꝙ dicūt ph̄i.
¶ Amplius aūt quartū dubiū nō cōcludit cū dici
tur qditas entis: aut ex ſe eſt neceſſe eſſe:aut ex ſe
non eſt neceſſe eſſe:dr̄ ꝙ neceſſe eē nō eſt aliud ni/
ſi cōnexio neceſſaria quiditatis ad eſſe:ita ꝙ impoſ/
ſibile eſt ipſam aliter ſe habere.Et qꝛ qditas entis
poteſt habere plura eē non eſt aliquod inconueni/
ens ꝙ ad vnū habeat neceſſariam cōnexioneꝫ: vt/
pote ad primā intelligentiā.Et ad plura alia eē cō
nexionē neceſſariam:ſed potius contingentem:ſi/
cut ph̄i poſuerūt cōnexionem neceſſariam corpo/
ris celeſtis ad corpus.Et connexionem contingen
tē ad eſſe corporis mixti. ¶ Amplius aūt ad.5.du

bium eſt dicendum cum dicis ꝙ aliqua quiditas
que per ſe eſt in genere aliquo accn̄tis: ſicut boni/
tas veritas:ꝛ ſic de alijs cōmunis ē vniuoce prīe
intelligentie ꝛ alijs:qḋ habes pro impoſſibili : qꝛ
tūc aliqḋ accn̄s eſſet in p̄ma intelligentia. ¶ Re
ſpondet̄ ꝙ iſtud dubiū ꝓcedit ex defectu ymagia
tionis:ymaginat̄.n.ꝙ aliqua ſpēs generis ſit com
munis p̄me intelligentie ꝛ alijs:qḋ nō eſt verum:
ſed vniuocātur p̄ma itelligētia ꝛ alia in aliqua dif
ferentia cōtrahente aliquod genus: ꝛ conſtituen/
te aliquā ſpēm.que differētia nullo modo icludit
accn̄s:ſicut nec dfferentia includit genus:nec illa
differētia eſt directe in genere : ſed tm̄ p̄ncipiū ge/
neris:vel alicuius ſpēi generis.De hoc aūt magis
explicite ifra dicet̄ vbi inquiret̄ quō paſſiones en
tis ſunt in genere.ſi p̄ma itelligentia eſt in genere
vel aliqd formalr̄ dcm̄ de ea.

Ens autem vniuocū.10. p̄mis generibus impoſſibile eſt per ſe icludi:
ꝛ qditatiue predicari de ſuis per ſe paſſiōib⁹. hoc
ſic probat̄. ¶ Nullū per ſe iclūſum eſt cōuertibi/ Jmmo ſtat paſ
le cuꝫ includente: ens aūt cōuertit̄ cum ſuis per ſe ſiones entis iclu
paſſionibus.ergo ꝛc̄. Secūdo ſic. nullū per ſe infe dere ens ꝛ ꝯuer
rius eſt demōſtrabile de ſuo ſuperiori per ſe inclu ti cū illis. Addi
ſo in eo:qꝛ qḋ ieſt alicui per accn̄s nō eſt demōſtra tū.n.nō ſe habe
bile per ſe de eo:per ſe aūt iferius accidit ſuperio/ at minus.
ri:ſicut homo accidit aīali. Paſſiones aūt entis
ſunt ſcibiles de ente ꝛ demonſtrabiles de eo vel
per ſe note:ꝛ imediate de ipo. ergo nō ſunt inferi⁹
per ſe ad ipſuꝫ ens:nec ipſum qditatiue icludunt.
¶ Confirmat̄ iſta rō:qꝛ nullū per ſe inferius pōt Jmmo diceret
per ſe predicari de ſuperiori ꝑſeitate ſecundi mo/ themiſte ꝑdica/
di. Paſſiones aūt entis ꝑdicant̄ de ente in ſecūdo tionē qditatiuā
modo dicēdi per ſe. ergo ipſum qditatiue nō iclu/ poſſe eē equalis
dunt. ¶ Oriunt̄ aūt circa iſtud multa dubia ꝛ dif de equali.
ficilia ad ſoluendū. Primū eſt iſtud: ſi ſic eſt ſicut
tu dicis:ꝙ ens non predicatur quiditatiue de ſuis
paſſionibus ſeqtur formali ꝯn̄a ꝙ non predicabit̄
in qd de aliquo per ſe cōtento ſub ſuis paſſionibus
nec per ſe includente primo modo ſuas paſſiones.
Quia diuerſa predicata i qd nō ſubalternatim po
ſita non predicantur per ſe de eodē primo modo
ſcd̄m illam reᵍᵃᵐ datam a ph̄is. Diuerſoꝝ generuꝫ
ꝛ nō ſubalternatim poſitoꝝ diuerſe ſunt ſpecies.
¶ Seqtur ſcd̄o formali ꝯn̄a ꝙ ens de nullo per ſe
incluſo in ſuis paſſionib⁹ predicabitur in quid : qꝛ
qcquid p̄mo mō predicatur de incluſo ꝛ de icludē/
te iuxta aliam regulam ph̄oꝝ.Quādo alteꝝ de al
tero predicatur.qcquid predicatur de predicato:
ꝛ de ſubō. ¶ Ex his duabus cōſequētijs ſequitur
tertia ꝙ ſi aliqua relatio ſit paſſio entis:ſicut fert̄
ꝙ relatio in cōmuni per ſe incluſa in illa:nec ē vnū
ex.x.primis generibus cōtentis ſub ente:nec con/
tenta per ſe in illis. Silr̄ formali ꝯn̄a ſequitur de
qualitate : ſicut eſt bonitas ꝛ veritas ꝙ ſi inclu/
dunt qualitatem illa nō erit predicamētū cōtentū
ſub ente. Similiter de vnitate reſpectu quantita/
tis. ¶ Et vlterius cū forte nō ſit dare aliqḋ predi/
camētum accidētis de quo aliquid illius nō poſſit
eſſe paſſio entis:ſequitur ꝙ.x.prima genera nō in/
cludūt ens quiditatiue. Uel ſequitur ꝙ paſſiōes
entis quecūq; ſint ille: ſiue abſolute ſiue relatiue:
nō continentur in aliquo.x.predicamentorum:qḋ
eſt valde abſurdum. ¶ Et vlterius cum ille paſſi/
ones ſint contrahibiles ꝛ communicabiles pluri/

bus differentibus ſpecie ⁊ genere proximo: ſeqtur ꝙ cōſtituant alia ꝑdicamēta: ⁊ aliā coordinationē predicamētalem a .x. primis generibus. Et ſic habemus plura predicamēta ꝙ̄ decē: immo tot predicamēta quot ſunt per ſe paſſiones entis: qꝛ quelibꝫ per ſe paſſio entis faciet vnā coordinationem predicamētalē: qđ eſt cōtra dicta a nr̄is progenitoribus: ⁊ etiam contra veritatē. ¶ Ad vitandū autē iſta abſurda ſunt ꝙ̄plurimi aſſerētes paſſiones entis per ſe ⁊ quiditatiue ens includere: ⁊ ſpēs per ſe contētas in aliquibus generibus recipiētes per ſe ⁊ quiditatiue predicationem ſuorū generū. Et ad rationes oppoſitum probantes ſic reſpondent: nā cū primo dicit̄ ꝙ nullū inferius eſt cōuertibile cūꝫ ſuo ſuperiori. Dicunt ꝙ dr̄ie ſunt in duplici genere: quedā que nō oriuntur ex proprijs principijs quiditatis contrahibilis: nec ex natura ipſius. Et tales ſibi inſunt per accidens: nec demonſtrabiles: nec cōuertibiles cum tali genere: nec cum tali quiditate: nec cōſtitutū ex ipſis ⁊ genere eſt ꝯuertibile cūꝫ genere: ſicut forte ſunt omnes dr̄ie oppoſite ⁊ impoſſibiles i eodeꝫ que ſunt diuiſiue alicuius q̄ditatis cōis. ¶ Amplius aūt ſunt alie dr̄ie que oriūtur ex proprijs pncipijs ⁊ natura generis ⁊ quiditatis cōtrahibilis: ⁊ inſunt per ſe perſeitate ſecūdi modi: ⁊ per ꝯn̄s cōuertibiliter ⁊ adequate. Et tales dr̄ie addite illi quiditati cōi cōſtituūt aliqđ per ſe vnū perſeitate primi modi: includentes illud cōe: ⁊ diuerſas ſpecies ſub illo cōi. Nec obſtat qn ſint demōſtrabiles de tali cōi ⁊ ꝯuertibiles cū illo: nō ſic tamen cōuertibiles ꝙ de quocūqꝫ predicatur vnū quiditatiue ⁊ aliud. Sed ſic ꝙ de quocūqꝫ predicat̄ genus vel quiditas illa cōtrahibilis quiditatiue: ⁊ determinās denominatiue ꝑdicat̄: ſicut de q̄cūqꝫ predicatur homo quiditatiue predicatur riſibile denominatiue ⁊ in ſcđo modo: tales differentie non ſunt oppoſite nec incōpoſſibiles: ſed tantū ſunt diſtincte: ⁊ neceſſario cōpoſſibiles: qꝛ in quocūqꝫ reperitur vna ⁊ omnes reperiuntur: qꝛ vbi reperitur ſubiectum reperiuntur ibi eius per ſe paſſiones: qꝛ ſimul ſunt dr̄ie diuiſiue ⁊ conſtitutiue: ⁊ per ſe paſſiones eiuſdem: tales ſunt oēs dr̄ie conſtitutiue paſſionum entis. ¶ Ex hoc concluditur ꝙ ens predicatur quiditatiue de paſſionibus conſtitutis per tales dr̄ias cum ente conuertibiles. Oēs igitur paſſiones entis habentes cōceptū reſolubilem icludunt ens quiditatiue: ſed non ille que habent cōceptum irreſolubilē. cuiuſmodi ſunt differētie ille cōponibiles ⁊ demōſtrabiles: que ſūt cōſtitutiue alia .x. prime igitur paſſiones entis oīno p̊ prime nō includūt ens q̄ditatiue: ſed tn̄ cōſtitute per illas icludunt ens q̄ditatiue. Et ſi ea que dicta ſunt vera ſunt. patet ſolo ad obiecta. ¶ Amplius aūt eſt diligēter inquirēdū: ſi tales differentie immediate cōtrahentes ens poſſint eſſe cūꝫ eo cōuertibiles. Et videt̄ ꝙ hoc nullo modo poſſit ſtare: qꝛ nullū ꝯſtitutū ex pluribus poteſt eſſe per ſe paſſio alicui᷒ ſue partis. bonitas aūt que paſſio entis ponitur ſcđm modū ponendi predictū eſt quid cōſtitutū ex quiditate entis: ⁊ illa dr̄ia: ergo non poteſt eſſe per ſe paſſio entis. Tum qꝛ totum non eſt demonſtrabile de parte ſua. paſſiones entis ſunt demonſtrabiles de ente. Tum tertio: qꝛ paſſio nō eſt maioris perfectionis ſuo ſubiecto: paſſiones autē entis ſi ſunt cōſtitute ex quiditate entis: ⁊ dr̄ia cōuertibili cum ente erūt perfectiores ipſo ente. Tū quarto: qꝛ cum imediate dr̄ie contrahant ens: conſtitutū ex illis nō poſſet eſſe in aliquo .x. generum. Ex quo cōſtitutum illud non includeret niſi quiditatē entis ⁊ illam dr̄iam: ⁊ per ꝯn̄s cū illud cōſtitutū eēt diuiſibile ⁊ cōtrahibile per alias dr̄ias: ſicut bonitas in cōi conſtitueret aliā coordinationē predicamētalē a .x. primis generibus: imo tot ꝑdicamēta eſſent quot erunt paſſiones entis. Tuꝫ .5°. qꝛ voluntarie videtur eſſe dictum ꝙ dr̄ie contractiue entis oriantur ex proprijs principijs entis: ⁊ ſint cōuertibiles cū ente: qꝛ oīs ph̄us: imo oīs ſcola clamat ꝙ dr̄ia eſſentialis accidit generi: ⁊ per ſe ꝯtrahens cōtrahibili. ¶ Nūc aūt vltimate qđ ſit tenendū de ipſis paſſionibus entis diligēter eſt inquirendū. Volumus .n. ſaluare iſta que ſequūtur. ¶ Primū ꝙ iſte per ſe paſſiōes entis ſunt cū ente conuertibiles ſic ꝙ de quocūqꝫ predicatur ens q̄ditatiue vel identice: ⁊ paſſiones eius denominatiue vel quiditatiue vel identice. ¶ Scđm ꝙ nō includunt ens quiditatiue nec econtra. ¶ Tertium ꝙ ſumus cōtenti de .x. generibus predicamētoꝝ: nec plura volumus ponere predicamēta: cū nō ſit ponēda pluralitas ſine neceſſitate: opꝫ ergo includere iſtas oēs paſſiones entis infra ambitū iſtorū .x. generū vel tanq̄ ſpēs illoꝝ generū: vel tanq̄ pncipia aliquoꝝ per ſe ꝯtentoꝝ in recta linea iſtoruꝫ .x. predicamētorum. Lꝫ aūt iſta tria obſeruare ſit difficile: non eſt tn̄ impoſſibile. ¶ Diligēter igitur aduerte ꝙ iſte dr̄ie. de quibus dictuꝫ eſt ꝙ ſūt paſſiones entis inquantū ens non ſunt diuiſiue entis inquantū ens: ſed diuidūt ⁊ cōtrahūt imediate aliquod genus ſubalternuꝫ: vel aliquod ꝯtentum in aliquo .x. generum. Exēpli grā bonitas eſt differētia diuiſiua alicuius generis ſubalterni cōtēti ſub genere qualitatis. Nec mireris ſi dicatur ꝙ differētia generis ſubalterni ſit paſſio entis: qꝛ videm᷒ in alijs ꝙ differentia cōſtitutiua alicuius ſpēi i genere qualitatis: vt dr̄ia conſtitutiua riſibilitatis ē per ſe paſſio de ſcđo modo alicuius ſpēi de genere ſubſtātie: vtpote hominis: ſic nec apparet impoſſibile ꝙ dr̄ia diuiſiua generis inferioris poſſit eſſe ꝑ ſe paſſio generis ſuperioris: ⁊ per ꝯn̄s primi predicati .ſ. entis. Tales aūt paſſiones entis que ſūt differētie diuiſiue generis ſubalterni: vt dictum eſt inſunt per ſe ipſi generi ſubalterno qđ contrahunt perſeitate ſecūdi modi: qꝛ per ſe inſunt enti inquātum ens: ⁊ quicquid per ſe ineſt ſuperiori per ſe ineſt inferiori: lꝫ nō primo. ¶ Et ſi arguas ꝙ q̄cquid eſt demonſtrabile per ſe de ſuperiori: ⁊ per ſe ineſt ei in ſcđo modo perſe ineſt inferiori in ſcđo modo ⁊ eſt demonſtrabile de eo: paſſiones autem entis quas tu ponis contrahere aliquod genus ſubalternum non inſunt per ſe perſeitate ſcđi modi conſtituto ſub illo genere ſubalterno: ⁊ ex ipſis: ſed potius predicantur de eo per ſe perſeitate primi modi: ſicut differētia conſtitutiua ſpēi de ſpē. ¶ Reſpōdeo. iſte due regule ſunt vere: prima. Quicquid predicatur per ſe primo modo de ſuperiori predicatur per ſe primo modo de inferiori. ¶ Scđa. q̄cquid per ſe ſcđo modo predicatur de ſuperiori: ⁊ ꝑ ſe aliqua perſeitate predicatur de inferiori per ſe primo modo vel ſcđo modo. Sed non oportet ꝙ ſi predicatur per ſe ſcđo modo de ſuperiori ꝙ ꝑdicetur per ſe ſcđo modo de inferiori. Sꝫ ſufficit ꝙ

predicetur per ſe primo modo. paſſiones igitur entis ſub iſta regula continentur: q2 per ſe perſeitate ſecundi modi predicantur de ente: ⁊ per ſe primo modo de inferiori contēto in aliquo genere. ¶ Ex his includitur ꝙ iſte ꝓpoſitiones ſunt vere. Prīa ꝙ differentia non accidit generi. Secunda ꝙ differentia diuiſiua generis inferioris per ſe ineſt generi ſuperiori. Tertia ꝙ per ſe paſſio vnius generis eſt per ſe differentia alterius: nec mirū: q2 cōſtitutiuum riſibilitatis eſt per ſe paſſio hominis: ⁊ tñ diuiſiuū alicuius generis ſubalterni cōtēti ſub predicamēto relationis: quia videtur ꝙ riſibilitas ſit quedam ſpecies ⁊ paſſio eſſentialiter relatiua. ¶ Et ſi vlterius q̄ras nunquid paſſiones entis ſaltim includant aliquid quiditatiue. ¶ Rñdeo ꝙ ſicut nec ens includūt quiditatiue ſic nec aliquod contētum ſub. x. generibus predicamētoꝝ: ſed bene in aliquibus quiditatiue includuntur: ſicut differētie includuntur quiditatiue in ſpē: ſed nec aliquid diſperatum ab ente: nec aliquid in. x. predicamētis: nec breuiter aliquid poſitiuum quiditatiue includūt: ſed ſunt conceptus ſimpliciter ſimplices ⁊ omnino irreſolubiles: ſicut conceptus entis eſt omnino ſimpliciter ſimplex. ¶ Amplius autē de ente inquirēdum occurrit: ſi quiditatiue predicet̃ de vltimis differentijs: primo ſit iſta propoſitio: ꝙ ens nō predicat̃ quiditatiue de ſuis primis differētijs imediate diuiſiuis. ¶ Ratio huius dicti eſt iſta: quia ſi includerēt ens: non includerēt precīſe quiditatem entis: quia nihil idez omnino idē includit ſe: igitur includunt aliud a q̄ditate entis: tunc queram de illo: aut includit ens quiditatiue: aut non: ſi non habetur propoſitum: ſi ſic arguam ſicut primo: ⁊ ſic erit proceſſus in īfinitum: vel deueniemus ad aliquam differētiam que non includit ens quiditatiue. Tum ſecundo: quia nulla ſpecies: nec aliquod conſtitutum ex actuali ⁊ potentiali eſt per ſe ⁊ primo contractiuum ſui potentialis. differētia autē ē ꝑ ſe ⁊ ꝑ̊ ꝯtractiua entis: ergo differentie non includunt ens quiditatiue. Tum tertio: quia genus non includit differētiam: nec predicatur quiditatiue de ſua differētia: ergo nec ens de ſuis differētijs. Alias ſi genus predicaretur de differentia vnuz aial eēt plura aīalia: vel eēt nugatio in definitione ſm Ariſto. in. 6°. topicorum. capite 3°. ratio ſui dicti eſt iſta: quia ſi animalitas eſſet ꝑ ſe incluſa in rationali: ⁊ ibi etiā poſita: vt pars eētialis potentialis: aut eēt eadez animalitas: ⁊ tunc eēt nugatio: aut alia. et tunc ꝑ ꝯñs homo eēt duo animalia. Eodē modo ſi differētia entis cōtrahēs ens includeret ens quiditatiue: ſequeretur ꝙ conſtitutū ex illa differētia ⁊ ente eēt duo entia. ¶ Et ſi dicas ad iſtam rationē: q2 non videtur demōſtrare: quia dicetur ad rōnē ꝙ ſicut ex anima que icludit ſubſtantiam quiditatiue ⁊ corpore quod ēt includit quiditatiue ſubāz fit homo. Et tamē homo non eſt due ſubſtantie: ſed vna cōpoſita: ſic ex rationali qd̄ includit animal ⁊ ex animali qd̄ icludit̃ in hoīe cōſtituit̃ hō: nec erit duo aīalia: ſꝫ vnū aial cōpoſitum tantum. Uel forſitan diceretur ꝙ rationale includit animal: ⁊ eſt quid conſtitutū ex animali ⁊ aliquo alio. vocetur. b. ⁊ iſtud conſtitutum contrahet ⁊ habebit rationem dr̃ie contrahentis reſpectu animalis eiuſdez. Et ſic totum contrahet partem. Et tunc non erit homo plura animalia: q2 non erit ibi niſi vna animalitas: nec erit ibi nugatio: quia rationale non dicit preciſe animal: ſed aliquid conſtitutū ex animali: ⁊ aliquo alio: ideo dicē do animal rōnale nō erit nugatio. Nec iſta videnẗ infringere ꝯñam Ariſto. quando dicit ꝙ ſi genus predicatur de differētia vnū animal eēt plura animalia: primum non. quando dicitur ꝙ materia ⁊ forma includunt ſubſtantiam quiditatiue dicitur ꝙ bene ſequitur ꝙ non erit homo due ſubſtantie: ex quo eadē quiditas ſubſtantie eſt in vtroq3: nec erit ibi nugatio. quia materia aliquid addit ad q̄ditatem ſubſtantie. ⁊ forma ſimiliter: ſic autē non eſt de animali ⁊ rationali: quia lꝫ ratiōale aliquid addat ad animal: aial tamen nihil addit ad rōnale: q2 ſecundum ſe totum includitur in rationali. Et per conſequēs nugatio erit dicēdo rationale animal: ſicut dicēdo hō aial. Per h̄ patet ſolutio ad alias obiectiōes: q2 ſemꝑ ibi cōmitteret̃ nugatio. Ex hoc concluditur ꝙ ſicut differētie entis ſunt prīo diuerſe ab ente: ſic differētie contractiue ſubſtātie corporis animalis: ⁊ ſic ſemper deſcendendo vſq3 ad ſpēm ſpecialiſſimam erunt primo diuerſa ab illis que contrahunt. ¶ Scḋa propoſitio ſit iſta. ꝙ dr̃ie generum inferiorum non includunt quiditatiue differentias diuiſiuas generum ſuperiorum. Hoc probatur: quia tunc differētie diuidentes nō eſſent primo diuerſe: ſed differentes: quia aliquid idem entia: q2 in aliquo conuenirent: ⁊ in aliquo differrēt: quod eſt cōtra Ariſt. 5. m. 20. Tum ſecundo: quia tunc differentia iferior eēt vere ſpēs contenta ſub differentia generis ſuperioris: nec eēt ꝑ ſe ꝯtēta ſub aliquo. x. generū: ⁊ ſic haberemus plura predicamenta q̄3 decē. Jmmo tot quot eēnt differētie ſuperiorum generū. Tum tertio: q2 tūc differētia inferioris generis eſſet vere definibilis cū haberet conceptum q̄ditatiuum ⁊ qualitatiuum ꝑ ſe icluſos in ipſa. ¶ Et ſi dicas ꝙ Ariſt. dicit in. 7°. metaphyſice ſue. 43. ꝙ vltima dr̃ia eſt tota ſubſtātia rei: qd̄ non eēt niſi icluderet oēs dr̃ias ſuperiorū generū. ¶ Reſpondetur ꝙ hoc dixit non ꝙ aliquā includat: ſed q2 omnes preſupponit. Tertia ꝓpoſitio ſit iſta. ꝙ ſpecies ſpecialiſſima ⁊ quodlibet iferius in aliquo genere per ſe icludit: ⁊ q̄ditatiue omnes differētias ſuperioris generis. hec probat̃: q2 icludens aliquid q̄ditatiue icludit quicquid ſuum icluſum: ſicut homo q̄ditatiue icludens aial ꝑ ſe ⁊ q̄ditatiue icludit q̄cq̄d aial icludit: ſꝫ dr̃ie omnium ſuperiorum generum ſunt per ſe icluſe i proximo genere: qd̄ icluditur i ſpecie ſpecialiſſima: ergo ⁊ ipſa ſpecies ſpecialiſſima includit omnes differentias ſuperiorum generum. ¶ Circa primam iſtaruz propoſitionum oriuntur dubia. ¶ Primū q2 videtur ens predicari per ſe de ſuis differentijs. Ait. n. Ariſto. 3. ſue metaphiſice ſic: ens predicatur de ſuis differētijs. genus nō predicatur de ſuis differētijs: ergo ens nō eſt genus. quero quomodo accipitur predicari: cum dr̃ genus nō predicatur de ſuis differētijs: vel predicari realiter: ⁊ hoc non: q2 tunc ſua propoſitio negatiua eēt falſa: que dicit ꝙ genus non predicatur realr̃ de ſuis differētijs: cuz ſit idem realiter cum eis: aut predicari quiditatiue ⁊ formaliter. ⁊ tūc vniformiter debet ſumi i minori: cum dr̃: ens predicat̃ de ſuis differentijs. Alias Ariſt. argueret in quatuor terminis: ⁊ nō ſumeret medium bis: ergo ſua affirmatiua eſt vera ꝙ

Tenet cōiter doctores dicere eādē nām cū ente ⁊ reperiri in oībus ꝑdicamentis: ⁊ ens predicari q̄ditatiue de ſuis paſſionibus.

Multi tenent ens quiditatiue predicari de differētijs non obſtante ꝙ ſint primo diuerſe.

ens predicatur quiditatiue de ſuis differentijs.
¶ Secundum dubium oritur cum dr̄ ꝙ gen⁹ nō
predicatur de ſuis differentijs. Arguitur.n.ſic:nul
luz rationale per ſe eſt animal:oīs homo per ſe eſt
rōnalis:ḡ in prima figura nullus hō per ſe eſt ani
mal:ꝯ eſt falſa:ergo aliqua premiſſarum:non iſta.
omnis homo per ſe eſt rationalis:ergo iſta: nulluz
rōnale ꝑ ſe eſt aīal.erit falſa :ergo ſua contradicto/
ria erit vera:h.ſ.quoddaz rationale per ſe eſt aīal:
¶ Scđo arguitur ſic.quidam homo per ſe eſt rati
onalis:omnis homo per ſe eſt animal: ergo in ter/
tia figura qđdā aīal per ſe eſt rōnale. in diſamis.
¶ Tertius ſyllogiſm⁹ talis eſt: omnis homo per
ſe eſt animal:omne rationale per ſe eſt homo:ergo
in prima figura omne rōnale per ſe eſt aīal. ¶ Cō/
firmatur ꝙ omnes iſti ſyllogiſmi teneant in talib⁹
terminis ſic modificatis : qꝛ ſicut ex maiori ⁊ mi/
nori exiſtentibus de neceſſario:ſequitur concluſio
de neceſſario.ſic ex maiori ⁊ minori exiſtentibus
de per ſe:ſeqtur concluſio de per ſe. ¶ Ex his om/
nibus concluditur ꝙ genus predicatur de differē/
tijs per ſe:ſed nec iſta dubia videntur īpedire pro/
poſitionem primam. Primum nāqz dubium in q̄
dr̄ ꝙ ens predicatur in quid de ſuis differentijs:
qꝛ talis predicatio de differentijs qualis negatur
generi attribuitur enti: non concludit : nam ſicut
prius dictum eſt:hoc nomen ens poteſt imponi ad
ſignificandum omne poſitiuz qđ eſt extra nihil:
⁊ in tali ſignificato conceſſuz eſt ꝙ ens predicatur
quiditatiue de ſuis differētijs:⁊ in tali ſignificatio
ne accipit ens Ariſto. ī tertio ſue metaphyſice.x⁹.
Sed nec ſic de ſignificato entis vtimur:ſed de en
te:vt īponitur ad ſignificandū vnaz quiditatē de/
terminatā ⁊ cōnumerabilem contra alias:ſicut ſu
perius fuit dictum:⁊ ſic accipiendo ens nullaten⁹
de ſuis differentijs predicatur quiditatiue. ¶ Se
cundum dubiuz qđ probat genus per ſe predicari
de differētia:illis tribus ſyllogiſmis.cum ſua for/
matione non concludit. Arguitur.n. in forma ſyl/
logiſmi primi ſic. Nulla forma per ſe includit ma/ *Attēde ꝙ ī hoc ſyllogiſmo id qđ predicatur ī mi/nori nō ſubijcie/batur in maiori.*
teriam.omne cōpoſitū per ſe includit formaz . er/
go nullum compoſitū per ſe includit māz : que eſt
falſa:non minor:ergo maior.ſ.iſta.nulla forma per
ſe includit materiam:ergo ſua contradictoria eſt
vera.h.ſcilicet.quedam forma per ſe includit ma/
teriaz. In eadē forma arguo ſicut tu ⁊ in eadem fi/
gura ⁊ in eodez modo. ¶ Scđo ſyllogiſmus eſt ta
lis qđdam cōpoſitū per ſe includit mām.omne cō/ *Nota ꝙ iſta nō eſt cōcluſio que ſequitur:ſed iſta includēs formā per ſe eſt inclu/dēs ꝑ ſe mām.*
poſitum per ſe includit formam: ergo in 3⁹ figura
in diſamis quedam forma per ſe includit mām.in
eadem forma arguo ſicut tu: ¶ Tertius ſyllogiſ/
mus eſt talis. Omne coloratum per ſe eſt quale:
omne album per ſe eſt coloratum : ergo omne al/
buz per ſe eſt quale:vł aliter ⁊ melius. Omne quā
tum per accidens eſt coloratum. Omne albuz per
accidens eſt quantum:ergo omne album per acci/
dens eſt coloratum:ſi tenet in terminis modifica/
tis de per ſe tenet hic:⁊ in terminis modificatis de
per accidens. ¶ Aliter pōt formari ſyllogiſmus:⁊
hoc ſic. Omne riſibile per ſe ſecundo modo eſt ra/
tionale:omnis homo per ſe ſecundo modo eſt riſi/
bilis:ergo omnis homo perſeitate ſcđi modi ē ra/
tionalis. Iſti ſyllogiſmi nō tenent in terminis mo
dificatis:ergo nec alij. ¶ Tertius ſyllogiſmus hꝫ
defectum ſpecialem in minori cum arguit ſic.om/
nis homo per ſe eſt animal.omne rationale per ſe
eſt homo:iſta minor eſt falſa:quia rationale per ſe
non includit hominem:ſed ecōtra.iſta bene eſt ve
ra.homo per ſe eſt rationalis:ſed non iſta. rationa
le per ſe eſt homo:quia propoſitiones de per ſe pri
mo mō nō ſunt cōuertibiles cuz tali perſeitate : ſic
nec propoſitiones per ſe ſecundi modi ſunt cōuer/
tibiles cum perſeitate ſcđi modi. Forma ergo ſyl/
logiſtica non tenet in terminis ſic modificatis.
¶ Amplius autem habet dubitationem ſi primū
principium tenet in terminis modificatis cum li
per ſe. Et ſi nulle oppoſitiones contrarie vel relati
ue teneant in terminis modificatis de li per ſe.
¶ Hic dr̄ ꝙ primum principium tenet in termi/
nis modificatis ⁊ in omnibus:ſi tamen bene acci/
piantur contradictorie oppoſita: vt ſor.eſt quidita
tiue albus : vel quiditatiue non eſt albus : vt pre/
ponatur ſemper negatio copule:non tamē iſta.ſor.
eſt quiditatiue albus vel eſt q̄ditatiue non albus:
quia prima eſt affirmatiua de predicato finito:cui *Nota ꝙ ex tali negatiua cū con/ſtantia ſubiecti nō lꝫ inferre af/firmatiuā de pre/dicato finito.*
non contradicit affirmatiua de predicato infinito
ſed negatiua de predicato finito. ¶ Amplius autē
dr̄ ꝙ contraria nec relatiua nec priuatiua tenent ī
terminis modificatis gratia forme:nam aīal nec
eſt quiditatiue ſanum:nec q̄ditatiue egrū : animal
etiam nec eſt quiditatiue cecum : nec quiditatiue
videns:nec eſt quiditatiue ſimile:nec eſt quidita/
tiue diſſimile. ¶ Ad propoſitum igit̄ redeamus
vnde venit ſermo.prius concludamus ꝙ quiditaſ
entis cum ſit dictum ꝙ eſt vniuoca.x. predicamē/
tis enti etiā reali ⁊ enti rōnis : prime intelligentie
⁊ oīb⁹ alijs. Licet non ſit vniuoca ſuis paſſionibuſ
⁊ differētijs:patet ex his manifeſte ꝙ nō repugnat
ſibi ratio ſubiecti ſcibilis propter ſecundam pro/
prietatem negatiuam que erat:ꝙ ſubiectum non
debebat eſſe equiuocum ſed vniuocum: nulla igi/
tur de ſeptem proprietatibus negatiuis repugnat
enti inquantum ens quin poſſit eſſe ſubiectum in
iſta metaphyſica. De proprietatibus affirmatiuis
ſubiecti eſt ingrenduz. Enti inquantum ens:an ſe/
ptem proprietates ſubiecti ſcibilis : vel aliqua ea/
rum repugnet eſt vlterius inquirendum ſigillatiz
de q̄libet. ¶ Tertia ꝓprietas affirmatiua ſibi nō
repugnat:que eſt ꝙ ſubiectum ſit prius quiditate
ſcibile.ſ.paſſione demonſtranda:quia ens prius ex
ſuis per ſe paſſionibus. ¶ Quinta proprietas ſub/
iecti ſcibilis ſibi non repugnat.ſ.ꝙ quiditas ſcibi/
lis ſit in ſubiecto ſcibili formaliter:quia per ſe paſ/
ſiones entis:inquantum ens ſunt in eo formaliter
⁊ ītriſece: ⁊ ꝑdicant̄ de eo ī ſcđo mō dnominatiue
nō denominatiōe extriſeca:ſꝫ poti⁹ denominatōe
ītriſeca:qꝛ denominās eſt formalr̄ ī ſubo denomi/
nato. ¶ Sexta ꝓprietas ſubiecti ſcibilis que ē ꝙ
quiditas ſcibilis non ſit realiter diſtincta a ſubie/
cto enti inquantum ens non repugnat:qꝛ eius per
ſe paſſiones non ſunt ab eo nec īter ſe realiter diſti
cte. ¶ Septima proprietas ſubiecti ſcibilis que
eſt ꝙ quiditas ſcibilis ſit diſtincta vel non eadem
ex natura rei a ſubiecto ſcibili ſibi non repugnat:
quia per ſe paſſiones entis īquantum ens ſunt nō
idem vel diſtincte ab eo cuz quiditas ſit per ſe in/
cluſa primo modo in quolibet predicamento:⁊ di
catur de quolibet in eo contento q̄ditatiue paſſio/

nes autẽ non: ſed tñ denominatiue ⁊ in ſecundo modo: ⁊ multis alijs vijs poſſet hoc ꝓbari. ¶ Prima autem proprietas ſubiecti ſcibilis ſi ſibi repugnat ſimiliter ſecunda ⁊ quarta eſt inquirendum: prima omnino videtur ſibi repugnare. ſ. ꝙ ſubiectum ſcibile eſt definibile. Ens enim inquantum ens non eſt definibile. Tum qꝛ definitio datur ꝑ priora ex natura rei: quiditate entis inquantum ens nihil eſt prius. Tum ſecundo. qꝛ omnis quiditas definibiliſ eſt quiditas compoſita: nec habꝫ cõceptum ſimpliciter ſimplicẽ. ens autem habet conceptum omnino ſimpliciter ſimplicem. Tum tertio. qꝛ omnis definitio datur per genus ⁊ differentias. ens inquantum ens non habet genus nec differentias priores ſeipſo prioritate originis. ¶ Secunda proprietas ſubi ſcibilis que eſt ꝙ ſubiectuꝫ ſcibile eſt cãtum cauſis intrinſecis: quia cuꝫ ſit definibile neceſſario habet cauſas intrinſecas ⁊ principia itrinſeca per que definitur ſibi omnino videtur repugnare: quia vt dictum eſt nihil eſt prius ente; ergo cauſam intrinſecam non habet. Tum ſecũdo: qꝛ eſt q̄ditas omnino ſimpliciter ſimplex. Tuꝫ tertio: qꝛ eſt pĩcipium intrinſecum cuiuſlibet cauſati. ¶ Quarta proprietas que eſt ꝙ ſubiectum ſcibile eſt poſterius medio: lꝫ ſit prius predicato ĩ cõcluſione videtur repugnare enti inquantum ens. ¶ Primo qꝛ ens inquantum ens non habet medium ad probandum paſſiones de eo: quia medium in demõſtratione eſt definitio ſubiecti: que repugnat enti inquantum ens. Tum ſecundo: quia ens eſt prius omni medio demonſtratiuo: cum ſit pars cuiuſlibet medij: qꝛ eſt pars cuiuſlibet definitionis ſi diſtincte ⁊ vltimate definiatur. Cum igitur iſte tres proprietates affirmatiue ſubiecti ſcibilis ſibi repugnẽt: quia nec eſt definibile: nec cauſatum intrinſece: nec poſterius medio termino ĩ demonſtratione: concluditur ꝙ non eſt ſubiectum ſcibile. ¶ Amplius autem habet dubitationem ꝙ ens ſi non eſt ſubiectum ſcibile in ſe, nõ erit igitur ſubiectum in hac metaphyſica: immo nec ĩ aliqua alia ſcientia: quod igitur erit ſubiectum in hac metaphyſica: qꝛ omnino opꝫ ſtabilire ſubiectuꝫ hui⁹ metaphyſice anteq̃ꝫ vlterius procedamus: ⁊ paſſiones ſubiecti huius metaphyſice inquiramus.

Certe p⁹ ꝓprietas ⁊ ſcđa coincidunt ⁊ cõuertuntur.

¶ Ad qđ dubium ſic reſpondetur ꝙ cum ars iſta ſit generalis ⁊ vľis: oportet igiť aſſignare ſubiectũ quiditatem vniuerſaleꝫ: ſupra quã non ſit alia vniuerſalior nec prior. hec autem quiditas non poteſt eſſe aliqua quiditas decem generum: qꝛ talis non eſt vniuerſalis ad omnes quiditates: nec quiditas prime intelligentie: qꝛ illa non eſt cõmunis ad omnes quiditates per predicationem: ⁊ non inueniatur alia niſi quiditas entis inquantum ens in iſta methaphyſica ipſaꝫ aſſignam⁹ pro ſubiecto. ¶ Et ſi arguas quomodo hoc poteſt fieri cum proprietates ſubiecti alique: vt dictũ eſt: omnino ſibi repugnẽt. Reſpondeo. proprietas ſubiecti ſcibilis ſibi bene repugnat: ſed non proprietas ſubiecti abſolute; vnde fallacia conſequẽtis cõmittitur in iſta cõſequentia: proprietates ſubiecti ſcibilis ſibi repugnant: ergo proprietates ſubiecti. arguitur enim a parte in mõ ad ſuum totum negatiue. non eniꝫ valet. non eſt homo albus: ergo non eſt homo: igitur ens eſt ſubiectuꝫ huius metaphyſice: ſed non ſubiectũ ſcibile. ¶ Et ſi vlterius q̃ras cuiuſmodi ſubiectum ſit ex quo nõ eſt ſubiectum ſcibile. ¶ Reſpondeo. eſt triplex ſubiectuꝫ ad preſens. ſubiectũ ſcibile: ſubiectum noͤ imeͭͤ: ſubiectum intelligibile: ſubiectum ſcibile voco ſubiectum definibile: ⁊ qđ habꝫ omnes proprietates affirmatiuas: ſuperius poſitas. ¶ Subiectũ noͤ imeͭͤ voco ſubiectuꝫ ꝙ non habet aliquod prius ſe: ſed habet conceptũ omnino irreſolubilem: cui inſunt per ſe paſſiones in ſecundo modo: que ĩmeͭͤ ſibi inſunt: nec a priori de eo demonſtrari poſſunt. ¶ Subiectũ intelligibile voco ſubiectum principiorum: ſubiectum primi predicati primi modi. Et bene tale ſubiectum dĩ ſubiectuꝫ itelligibile: qꝛ itellectus eſt principiorum. Unde habitus talis complexionis predicati primi modi reſpectu talis ſubiecti vocatur intellectus. ¶ In hoc tamen conueniunt iſta tria genera ſubiectorum ꝙ ſubiectum ſcibile eſt ſubiectuꝫ noͤ ⁊ non ſtricte accipiendo notitiam: ſꝫ large. Eſt etiam ſubiectum intelligibile: lꝫ non reſpectu eiuſdem predicati: qꝛ nõ reſpectu predicati ſcđi modi ſed primi. ¶ Sed ſi queras quomõ eſt ſubiectum ens inquantuꝫ ens in hac metaphyſica. dico ꝙ nõ eſt ſubiectum ſcibile nec itelligibile proprie accipiendo itelligibile: ſed eſt ſubiectum notitie ĩmeͭͤ ſicut eſt ſubiectum paſſionis ĩmeͭͤ. ¶ De ente igitur inquantum ens in hac metaphyſica per ſe paſſiones querimus. Omne autem ſubiectum per ſe primo modo includens ens eſt ſubiectum ſcibile ¶ Cum igitur volueris ſtabilire ſubiectum in aliqua ſcientia: videas diligenter: ſi omnes proprietates tam affirmatiue q̃ꝫ negatiue ſibi ĩſunt ſecũduꝫ exemplum qđ tibi monſtratuꝫ eſt in iſta metaphyſica. ¶ Dictum eſt igitur de proprietatibus termini vniuoci ſubiecti: primi ſubiecti: rationis obiectiue: ⁊ ſubiecti huius metaphyſice. Et in ſecundo libro de qualitate habitus metaphyſicalis eſt perſcrutandum.

Uide. 6. ethicoꝝ quinqꝫ habitus intellectuales q̄bus intellect⁹ nõ põt mentiri.

¶ Liber ſecundus metaphyſice incipit.

¶ An intellectus eodem actu intelligat ꝯnes ⁊ prima pñͣ ⁊ terminos: Caput primum.

Quoniam autem ens inquantuꝫ ens in hac methaphyſica ſtabilitum eſt pro ſubiecto. ¶ Amplius aũt reſtat ꝑſcrutatio de qualitate habitus huius metaphyſice an proprie ſit ſciẽtificus. Qua vnitate vnus ſit: an practicus vel ſpeculatiuus: an actus eius ſit ĩtuitiuus: vel abſtractiuus. Poſtremo autem de primo obiecto intellectus. Quoniaꝫ autem cum ars iſta ſit vniuerſalis: de proprietatibus habitus in vniuerſali que applicari poterunt habitui entis: inq̃ſitio ab habitu terminoruꝫ eſt incipiẽda: ⁊ conſequenter de habitu primoruꝫ principioruꝫ: ⁊ de habitu concluſionum: ⁊ de diſtinctione ipſorum. Palam autem ꝙ noͣ terminorum ſimplex dĩ ⁊ in ſe: ⁊ ex parte obiecti. ¶ Scđo ꝙ noͣ terminoꝝ eſt prima primitate originis ⁊ nãe: qđ. n. primo imprimitur in itellectu eſt noͣ terminoꝝ. ¶ Tertio dĩ ꝙ ex tali multiplici notitia terminoꝝ aggeneraẗ habitus terminorum. Ita. n. ſunt generatiui habituum actus: ⁊ noͤ terminorum: ſicut ⁊ noͤ alioꝝ. Et qꝛ in demonſtratione ſunt tres termini: ſequitur ꝙ ex vna demon-

ſtratione poſſunt in intellectu tres partiales babi
tus generari. Unus de ſubiecto. ſcd̃s de medio. ter
tius de predicato i ↄcluſiōe. ſ. de paſſione. ¶ No⁹
propoſitionis ꝛ principij no⁹ complexa dr̄ ꝛ non
ſimplex: ꝛ hoc ex parte obiecti: babet nāq; ꝓ obie/
cto complexionem terminorū. Ex multiplici autē
no⁹ principiorum an generetur habitus vel non:
plures loquuntur varie. Fertur ꝙ non apparet ali
qua neceſſitas: quia apprebenſis terminis aſſentit
intellectus veritati complexe principiorū: nec po
teſt itellect⁹ diſſentire cū ſint ſicut ianua i domo:
hinc eſt ꝙ Ariſt. imo cōis ſchola dicit ꝙ itellectus
eſt principiorum: quod pro tanto verum eſt: qꝛ ibi
ſolus intellectus ſufficit ſine quocunq; habitu: ſed
ſcientia eſt concluſionum: qꝛ ibi intellectus nō ſuf
ficit ſine alio. Dicenduꝫ tamen videtur ꝙ ex tali
no⁹ principiorum multiplici poſſibile ē babitū ge/
nerari: ſicut ex noticijs terminoꝝ. Et lꝫ ſecundū
plures hoc non ſit ſimpliciter neceſſarium: eſt ta/
men ſecundum quid ad prompte ꝛ faciliter conſi.
derandum: ꝛ cuilibet principio aſſentiendum.
No⁹ concluſionis demonſtrate complexa dicitur
obiectiue: cum ſit de complexo paſſionis proprie
ad ſubiectum. ¶ Amplius autem habet dubitati/
onem an eodem actu numero quo principia appre
hendit intellectus neceſſario terminos apprehen
dat: an alio ꝛ alio: ſimilem etiam dubitationem hꝫ
de concluſione ſi eodem actu numero quo appre/
henditur ꝯ ex principijs ꝛ aſſentit intellectus con
cluſioni: propter principia intelligat principium ꝛ
concluſioneꝫ. Poteſt rōnabiliter dici primo ꝙ ne
ceſſario intellectus cum apprehendit principia ap
prehēdit terminos: qꝛ prin⁹ cognoſcimus inq̄tuꝫ
terminos cognoſcimus. Ratio huius dicti ē: quia
nō videtur ꝙ relatio ꝛ copula terminorū in princi
pio ꝛ in propoſitione poſſit apprehendi ſine appre
hēſione terminorum ſequendo ꝑncipia nāe que i
hac metaphyſica proponimus. ¶ Scd̃m dictum
eſt ꝙ nō apparet impoſſibilitas plurium actuum
reſpectu principij ꝛ terminorum: ſic ꝙ ſimul tēpo/
re terminos duobus actibus ꝛ principiuꝫ actu ter
tio a prioribus realiter diſtīcto apprehendat. Ra/
tio huius dicti ſit iſta: qꝛ nulla videtur repugnan⁹
quin plura ſimul ꝛ pluribus actibus poſſit intelli/
gere intellectus. Et ſi arguas ꝙ vnitas potentie ſi
ne vnitate actus non ſufficit ad ponenduꝫ cōueni/
entiā ꝛ differētiam inter aliqua obiecta: ſicut vni/
tas ſuppoſiti ſine vnitate potētie nō ſufficit ad po/
nēdū cōueniētiam ꝛ dr̄iam inter aliqua obiecta: ꝛ
vt habet̃ ſcd̃o de aīa. 36. vbi Ariſt. inueſtigat necī/
tatē cōis ſenſus: qꝛ non ſufficiunt duo ſenſus parti/
culares. Cōceditur antecedens. ꝙ vnitas ſuppoſiti
non ſufficit: qꝛ actus illarum potentiarum ſunt di/
ſtincti ꝛ ſeparati ſubiecto: ſicut viſus ꝛ auditus: ſꝫ
negatur conſequentia: qꝛ actus eiuſdem potentie
cum non ſint diſtincti ſubiecto per tales actus po/
terit potētia ponere conuenientiam ꝛ diſtinctionē
inter aliqua obiecta ſine vnitate actus. ¶ Tertiū
dictum ꝙ non apparet impoſſibilitas: lꝫ non ſit ne
ceſſitas quin per eundem actum numero poſſint
termini ꝛ principiuꝫ in terminis apprehendi. Ra/
tio huius dicti eſt iſta: qꝛ obiecta diſperata ꝛ omni
no incōnexa: imo etiam obiecta oppoſita ꝛ contra
ria eodem actu numero poſſunt apprehendi: ergo
obiecta connexionem ꝛ ordinem habentia. cuiuſ/
modi ſunt pricipia ꝛ termini. intellectus igitur ap
prehendens ꝑmo per duos actus diſtinctos duos
terminos format: poſtea principiū virtualiter cō/
tinens duos primos. ¶ Et ſi queras ſi duo primi
actus cedent vel ſtent cum illo. Poteſt dici ꝙ non
apparet aliqua neceſſitas ꝙ remaneant: lꝫ non ſit
impoſſibilitas ꝙ ſtent. ¶ Amplius autem eſt di/
cendum de concluſione reſpectu premiſſarum.
¶ Primū dictū ꝙ ſi cōcluſio itelligatur in ꝑmiſ/
ſis: ꝛ ꝑꝑ premiſſas neceſſario premiſſe itelligūtur
eadē ratione qua prius de pricipio reſpectu termi/
noꝝ. ¶ Scd̃m dictum ꝙ non apparet impo^(ſi)ᵗᵃˢ: qn
per plures actus poſſint itelligi ꝯ ꝛ ꝑmiſſe. ¶ Ter
tium dictum ꝙ nulla apparet impoſſibilitas: qn
per eundem actum numero poſſint intelligi ꝯ ꝛ ꝑ/
miſſe in fine diſcurſus. Et ſi arguas quomodo eſt
poſſibile ꝙ due cauſe contrarie poſſint continere
effectus eiuſdem rationis. Vel ꝙ vna cauſa nume
ro poſſit continere virtualiter effectus contrarios.
Sed ſi eodem actu cum intelligitur principiū in/
telliguntur termini: propoſitio affirmatiua propo
ſitio negatiua de eiſdem terminis cum ſint contra
rie continerent virtualiter effectus eiuſdem ratio
nis. ſ. conceptus terminorum: ſimiliter ſi eodem
actu intelligerentur ꝯ ꝛ premiſſe ꝛ ꝯ ↄtineret vir/
tualiter conceptus premiſſarum: ſequitur ꝙ eadē
cauſa contineret virtualiter effectus contrarios:
qꝛ premiſſe ſunt contrarie vna affirmatiua ꝛ alia
negatiua. ¶ Item. 2°. ſi ꝯ ꝛ premiſſe intelligūtur
eodem actu: vel quo intelligitur maior: ꝛ intelligi/
tur ꝯ: ꝛ hoc non: qꝛ maior non eſt ratio intelligen/
di minoreꝫ: aut eodem actu numero quo intelligi/
tur vtraq; propoſitio. ꝛ hoc non: qꝛ idem actus nu
mero non poteſt eſſe idem duobus actibus diſtin/
ctis numero. Actus autem intelligendi concluſio/
nem eſt vnus numero: ꝛ actus intelligendi premiſ
ſas ſunt diſtincti numero: ergo iſte non eſt idem il
lis. ¶ Tertio etiam quomodo poteſt actus itelli/
gendi concluſionem contingentem virtualiter cō
tinere maiorem de neceſſario ꝛ minorem de conti
genti a quibus infertur ſyllogiſtice. Actus etiam
intelligendi concluſionem negatiuam quomodo
poteſt continere virtualiter maiorem affirmatiuā
ꝛ minorem negatiuam a quibus infertur nō appa
ret poſſibilitas. ¶ Sed iſta non impediunt cōclu
ſiones predictas: nam cū primo dicitur ꝙ due cau
ſe contrarie nō cōtinent virtualiter effectus eiuſ/
dem rationis. Poſſet dici ꝙ hoc forte verum ē ef/
fectiue: ſed non eſt verum formaliter: qꝛ album ꝛ
nigrum cum ſint cauſe contrarie: continēt virtua/
liter duo indiuidua coloris que ſunt eiuſdem rati
onis. Nec eſt verum de continere eminenter: ꝛ eq/
pollenter. ¶ Et ad ſecūdaꝫ propoſitionem cuꝫ di/
citur ꝙ eadeꝫ cauſa numero nō poteſt virtualiter
cōtinere effectus cōtrarios: lꝫ forte hoc eſſet verū
effectiue nō tn̄ equipollēter ꝛ eminēter. Et cū di/
cis in propoſito ꝙ hoc nō eſt veruꝫ ꝙ ꝯ contineat
premiſſas cuꝫ ſint oppoſite ꝛ cōtrarie apparet ma
nifeſte ꝙ propoſitio tua non eſt vl̃is ſed particula
ris: qꝛ non habet locuꝫ: vbi ꝯ ſyllogiſmi ſit affirma
tiua: ſed tm̄ vbi eſt negatiua. Tum etiam qꝛ maior
ꝛ minor: lꝫ alia ſit affirmatiua ꝛ alia negatiua non
ſunt tamen contrarie niſi preci⁹ in ſyllogiſmo ex

2. poſteriorum ꝛ 6. ethicorum.

Attende ꝙ ſcia in ſe eſt ſimplex qualitas.

Attende ꝙ greci dīt principio cognoſcim⁹ quia terminos cogno ſcimus.

Nota ꝙ de concluſione mētali pōt intellectus multa enunciare ſine apprehenſione principiorum ꝛ ſui ſignificati.

Nō ꝙ ſtat actū quo ꝛ concluſio ꝛ premiſſe intelligūtur ab eodē habitu elicit: vel ſi habitus cōcluſionis vel principiorū vel actus ille elicit ab habitu ſapientiali.

oppoſitis. ver. grā. Nullū aīal eſt lapis. omnis hō
eſt aīal: ḡ nullus hō ē lapis: apparet ꝙ maior ⁊ mi-
nor nō ſūt ꝯtīc. ſ. iſte. nullū aīal eſt lapis. oīs hō eſt
aīal. ¶ Ad tertiū ꝗ̊ dr̄ ꝙ ꝯ ꝯtingēs īfertur ab illa
de neceſſario: ⁊ illa de ꝯtingēti nō pōt illā virtualr̄
ꝯtinere. Dr̄ ꝙ lꝫ non virtualr̄ effectiue. tñ eq̄pollē
ter pōt: q2 per eūdē cōceptum per quē intelligā cō
cluſionē ſic illatā a tali maiori ⁊ minori: ꝯcipiam ⁊
maiorē ⁊ minorē: ⁊ ꝯclōnem. Unde lꝫ ꝯceptus cō-
cluſionis ꝯtingētis abſolute nō ꝯtineat ꝯceptū ꝑ-
miſſarum: cōceptus tamen ꝯclōnis: vt fertur: pro
pter tales premiſſas ē perfectior: ⁊ ꝯtinet equiua-
lenter ꝯceptus premiſſarum.

¶ An iſte habitus ſit ſciētificus vl̄ opinatiu9. II.

AMplius de habitu ſubiecti hu-
ius metaphyſice an ſit
ꝓprie ſciētificus vel opinatiuus vel ha
bitus q dr̄ itellect9 ē ꝑſcrutādū. ¶ Pri
mū aūt occurrit: ꝙ habitus metaꝭ nō
eſt habitus opinatiuus: qm̄ actus ꝑ quē generatur
nō eſt ꝯclō ſyllogiſmi dyalectici: cū talis ꝯ ſit de cō
nexione ꝯtingēti p̄dicati ad ſubm: ⁊ ſicut ibi ſubm
eſt poſſibile alr̄ ſe hēre reſpectu p̄dicati: ⁊ reſpicit
p̄dicatū ꝯtingēter: ſic habitus ſciētificus eſt de im
poſſib9 alr̄ ſe hēre: ⁊ de illis in q̄bus eſt cōnexio ne-
ceſſaria p̄dicati ad ſubm. ¶ Ex hoc īferī ab aliqui
bus ꝙ de eiſdē terminis ſub eadē rōne formali nō
pōt eē habitus ſciētificus ⁊ opinatiuus. Uoco aūt
hic tm̄ rōnē formalē obi ſe tenētē ex p̄te rei: q2 idē
ſubm nō pōt alr̄ ſe habere ⁊ nō alr̄ ſe habere reſpe-
ctu predicati: ⁊ breuiter nullū obiectū ſcibile ē opi
nabile ꝓprie: q2 ꝯdictionē iplicat ꝙ idē obm habe
at euidētiā ⁊ nō habeat euidentiā ex terminis ſub
eadē rōne formali: accipiēdo euidētiā ⁊ nō euiden
tiā: prout ſe tenēt ex p̄te obiecti: ⁊ nō ex p̄te actus.
Uoco aūt hēre euidētiā ex terminis: hēre cām de-
terminatā ſue veritatis. ſic ꝙ ſubm determinet ſi-
bi p̄dicatū: ⁊ icludat ipſum vel in p̊ modo vel i ſcdo
modo: ⁊ ex hoc dr̄ hēre cām ſue veritatis ex termi
nis: nā in quocūq3 itellectu apprehēdēte tales ter-
minos ſub ꝓprijs rōnibus talis neceſſario eſt ſciē-
tifica hñs euidētiā ex terminis: vt itellectus apꝓ-
hēdēs hoiem ⁊ riſibilitatē ſub ꝓprijs rōnibus apō
quēcūq3 itellectū eſt ſciētifica: ſicut dr̄ de ꝓpōne ꝑ
ſe nota: q2 ſi eſt ꝑ ſe nota in vno itellectu ipſa eſt ꝑ
ſe nota apud quēcūq3 itellectū ꝯcipiētē terminos
ſub ꝓprijs rōnibus. ¶ Con9 aūt opinabilis nō hꝫ
euidētiā ex terminis: imo eſt ibi carētia euidētie
ex terminis: q2 ſubꝫ nō icludit p̄dicatū: nec i p̊ mō
nec in ſcdo mō: ſed ꝯtingēter ſe hꝫ ad p̄dicatū: cum
ſit de poſſib9 alr̄ ſe hēre. Et ideo cū predicatū talis
ꝯnis nō hēat ꝯnexionem neceſſariam cū ſubo pōt
cā talis ꝯnexionis eſſe abſens. Et ſi eſt ꝯnexio p̄di
cati ad ſubm: hoc eſt a cā extriſeca: vt ꝙ roma exi-
ſtat ꝙ ē ꝯnexio neccīa p̄dicati ad ſubꝫ ex terminis:
Et iō no9 cōplexa cadēs ſup tales terminos ſub ꝓ
prijs rōnib9 ē opinatiua ⁊ nō ſciētifica: ⁊ hoc apud
quēcūq3 itellectū terminos ꝯcipiētē. Ex hoc ꝯclu-
dit ꝙ de eodeꝫ ſubo ſub eadē rōne formali: nec in
vno itellectu: nec in pluribus: nec ſimul: nec ſucceſ
ſiue pōt hēri habitus ſciētificus ⁊ opinatiuus. Ha
bet āt dubitationē magnā: q2 expiētia docet ꝙ ali
quis itellectus pōt hēre opinionē ꝙ triāgulus hꝫ
tres: q2 ad hoc tñ hꝫ mediū dyalecticū: deinde ad-
ueniēte ſibi medio demōſtratiuo pōt hēre demon
ſtrationem facientem ſcire: ⁊ ſic de eodem ſubo ha
bebit opinionē ⁊ ſciam. ¶ Ad hoc ſic rñdeī ꝙ nō
eſt ibi idē ſubm ſub eadē rōne formali ꝓpria q̄tū
ad rē: lꝫ ſit idē q̄tum ad vocē: q2 nō ſunt idē termi
ni conceptu: naꝫ no9 opinatiua ꝙ triāgulus hꝫ tres
cadit ſup aliquos terminos: q2 ſupra terminos tri
anguli in cōi: q̄bus ineſt ꝑ accñs hēre tres: ſed no9
ſciētifica trianguli ꝙ hꝫ tres cadit ſup alios termi
nos: q2 ſuper triāgulū ⁊ hēre tres ſub ꝓprijs ratio
nibus. Et q2 ſunt termini alij: nō eſt ibi eadē ratio
formalis obus concepta: iō non eſt de eadē ratiōe
obiectali ſyllogiſm9 dyalecticus ⁊ demōſtratiu9: ſi
cut p̄mā itelligētiā eē: eſt propō ꝑ ſe nota vni: ⁊ nō
alij: q2 vnus ꝯcipit terminos ſub ꝓprijs rōnibus:
alius non: ⁊ iō ſunt diuerſe ꝓpōnes: cū ſint diuerſi
termini ꝓpōnuꝫ: q2 ſi q̄libet ꝑ ſe ꝯcipiet terminos
ſub ꝓprijs rōnibus: tūc eſſet eadē ꝓpō: ⁊ ita ꝑ ſe no
ta vni ſicut alteri: de eiſdē ḡ terminis nō pōt eē no
titia opinatiua ⁊ ſciētifica. ¶ Subm aūt hui9 me-
taphyſice qd̄ eſt ens. inquātū ens: nō ſe hꝫ ad paſſi
ones ſuas cōtingenter ⁊ poſſibilr̄ aliter ſe hēre: cū
per ſe eas ſibi determinet perſeitate ſecundi modi:
ḡ habitus metaꝭ nō eſt habitus opinatiuus: nec ſi
militer actus productiuus. habit9 huius metaphy
ſice ē actus opinatiu9. ¶ Amplius aūt huius me-
taphyſice habitus nō eſt ꝓprie ſciētificus: q2 lꝫ ſit
ex veris ⁊ impoſſibilib9 alr̄ ſe habere: nō tñ ex pri-
mis. Sciētia nāq3 ſꝫ Ariſt. p̊ poſterioꝝ. capite. 2°.
eſt habitus ꝯnis demōſtrate ex p̄oribus: q2 demō-
ſtratio fit ex p̄oribus ſubo ⁊ p̄dicato ꝯnis: q2 ꝑ de-
finitionē ſubi: que prior eſt ſubo: ⁊ ſubm paſſione: ⁊
ꝑ ꝯñs definitio que eſt mediū prior eſt vtroq3: ſub
iecto autem huius metaphyſice nihil eſt prius: nō
eius definitio: q2 non hꝫ definitioneꝫ cum ens in-
quantum ens non ſit definibile: cum non habeat
conceptum reſolubilem: ſed ſimpliciter ſimplicē:
ergo ens inquantū ens: cuius per ſe paſſiones que-
rimus: oino p̄m̄ eſt: nec aliq̄d eſt prius eo. Jdeo paſ-
ſiones ſue inſunt ſibi immediate: nec ꝑ aliq̄d prius
poſſunt demonſtrari de eo. Sed ſi fieret aliqua ꝓ
batio cariꝫ de ſubiecto huius metaphyſice illa eſ-
ſet a poſteriori: ⁊ per ꝯñs nō ſciētifica proprie: ſicut
hic accipimus ſciam: ſicut iſte: ens eſt vnū: ens eſt
verum: ens eſt bonum: ſunt ꝓpoſitiones indemō-
ſtrabiles a priori: q2 ſunt propoſitiones īmediate:
nō ſic aūt eſt de paſſionibus aliorū ſuborū inferio-
rum ſubo huius metaphyſice: q2 bene poſſunt de-
monſtrari in alijs ſcientijs per definitiones ſubie-
ctorum: q2 ſubea talium ſunt bene definibilia cum
habeant cōceptus reſolubiles: q2 ſalteꝫ includūt
ens ⁊ aliq̄d contrahens ens: ideo paſſiones taliuꝫ
ſubiectoruꝫ ſunt bene ſcibiles: cuꝫ ſint a priori de-
monſtrabiles: ſed paſſiones entis non ſic. ¶ Per-
ſcrutandum igitur qualis ſit habitus huius meta
phyſice: cū nō ſit nec opinatiuus nec ſciētificus: an
ſit habitus q dr̄ intellectus. Et ſi nō: cuiuſmodi ha
bitus ſit. habitus itellectus ꝓprie dici nō pōt: q2 il
le habitus eſt principioꝝ. Et talium in q̄bus ſubꝫ
ꝑ ſe p̊ modo icludit p̄dicatū: ſubm aūt metaᶜᵉ p̊ mō
paſſiōes ſuas nō icludit ſꝫ ſcdo mō. ¶ Dr̄ ḡ ꝙ ha-
bitus hui9 metaᶜᵉ eſt habitus ꝓpōnis neccīe imuta
tabilr̄ ⁊ ipoſſibilr̄ alr̄ ſe hēre. Oēs autem paſſiōes
entis inq̄tū ens ꝯuertuntur cum ente: ⁊ neccīo ſibi

Uide de hoc ari ſtotelem in calce primi poſterioꝝ

Nota ꝙ aliq̄ volunt dari ordinē īter paſſiones ⁊ primā aſſerunt indemōſtrabilē ceteras ꝑ primā.

inſunt habitus inquã propoſitiõis pme nõ in qua predicaẽ idẽ de ſeipo:q2 iſte ꝓpoſitio. ens eſt ens. eſt omnino prima ꝓpoſitio: ⁊ nõ iſta. ens eſt vnũ: habitus propoſitiõis imediate: quia nihil eſt medium prius ſubiecto ⁊ paſſiõe. ¶ Et forte omnes paſſiones entis inquantum ens inſunt enti immediate; ita ꝙ non vna mediante alia: nec probatur de ente vna per aliam: ſaltem alique ſunt imediate. Et dato ꝙ vna probaretur per aliam: medium nõ eſſet prius predicato ⁊ ſubiecto: ſed predicato tantũ. ideo talis probatio nõ eſſet ſimpliciter a ꝓri. ¶ Ex hoc ſequitur vlterius: ꝙ de ente iquãtuz ens ⁊ de ſuis paſſionibus non poſſit fieri ſyllogiſmus demonſtratiuus: poteſt igiẽ metaphyſica vocari habitus pme propoſitionis imediate: vel extendendo habitũ intellectus ad habituz pncipiorum de terminis ſe includẽtibus. pmo modo ⁊ ſecundo modo poteſt vocari habitus itellectus. Ex predictis concluditur ꝙ nullum obiectum opinabile eſt obiectũ ſcibile. Secundo ꝙ nullum obiectum ſcibile eſt obiectuz intelligibile: accipiendo intelligibile pro terminis imediatis alicuius habitus: qui dicitur itellectus. Tertio ꝙ intelligibile modo predicto nõ eſt ſcibile: nec opinabile. Cũ autem volueris in alijs doctrinis inquirere. vtrũ habitus illi ſint proprie ſcientifici vel non: facies conformiter ſecundũ exemplum qð tibi monſtratum eſt de ente in hac metaphyſica ⁊ de eius habitu. Et ſic faciliter ĩuenire poteris qð tu queris.

Alij nolunt medium neceſſario prius eſſe ſubiecto ⁊ predicato: ſed ſuffic ad demſtrationez ſimplr ꝙ ſit prius pdicato

¶ De vnitate habitus metaphẏſicalis. Cap. III.

Poſt predicta autẽ eſt conſequenter inquirendum de vnitate habitus huius metaphyſice qua vnitate ſit vnus an vnitate numerali: vel ſpẽi: vel generis: vel cuiuſdam totalitatis reſultantis. Hic ſunt aliqua certa ⁊ aliqua dubia. Certa ſunt iſta: habitus ſubiecti metaphyſice eſt vnus nũero. Habitus vnius pdicati metaphyſicalis per ſe ſumpti eſt vnus numero: habitus plurium predicatoꝝ metaphyſicalium a ſubiecto ſeorſum acceptoꝝ ſunt plures numero. ¶ Sed iſta ſunt dubia que ſequũtur: habitus metaphyſicalis plurĩũ: imo omniũ predicatorum ſimul copulatoꝝ metaphyſicaliũ: habitum dico inherẽtie predicatoꝝ ſimul copulatorũ ⁊ acceptorum eſt vnus numero. Et lz hec proponatur vt dubia: inferius tamẽ eſt probanda. Metaphyſica eſt vna numero in vno intellectu ab vnitate ſubiecti formaliter inclinantis intellectum ad notitiam omniũ conceptoꝝ in metaphyſica: vbi nõ fit deſcenſus ſub ſubiecto. Cõtinet enim ſubiectũ metaphyſice cauſaliter notitiam ſimplicem ſui: notitiãq; ſimplicem predicati ⁊ cuiuſlibet ꝓprie paſſionis ſue: ⁊ notitiam complexã inherentie cuiuſlibet per ſe paſſionis ad ſubiectuz. Et intelligo ſic ꝙ ſubiectũ metaphyſice: qð eſt ens inquãtum ens: mouet intellectũ vel determinat ad notitiaz ſui. Secũdo ad notitiã predicati .ſ. paſſionis proprie: qð ĩtelligo adhuc ſic: ꝙ dato ꝙ paſſio nõ moueret nec determinaret intellectuz ad notitiã ſui ſimplicẽ: adhuc obiectuz eſſet ſufficiens motiuuz ⁊ determinatiuũ intellectus ad notitiã ſimplicez ſui ⁊ paſſionis. Et vltra ad notitiã complexã inherentie paſſionis ad ſubiectum: ⁊ eadẽ ratione qua vnius: ita ⁊ omniũ. Ratio hui⁹ dicti ſit iſta: quia continens aliud virtualiter in eſſe reali ⁊ quãtuz ad entitatem cõtinet ipiuz quantũ ad notitiam ⁊ in eſſe intentiõali ⁊ eſſe cognito. ¶ Et ex hoc concluditur vnitas numeralis habitus metaphyſicalis ab vnitate numerali ſubiecti virtualiter continẽtis notitiã ſui ⁊ predicati: imo omniuz predicatorum ⁊ inherẽtie ipſoꝝ ad ſubiectũ. ¶ Et ſi queras ſi ſubiectũ cõcluſionis in demonſtratione potiſſima cõtineat ṽtualiter totã notitiã ⁊ diſcurſuz demonſtratiõis. ¶ Reſpõdeo tibi ꝙ ſic. Nã cuz in demonſtratiõe potiſſima nõ ſint niſi due ꝓpoſitiones ⁊ tres termini: de neceſſitate inferẽtes concluſionem: ſubiectũ continet virtualiter notitiaz omniũ predicatoꝝ: quia ſubiectũ cõtinet notitiaz predicati. ſ. mediȷ qð formaliter includit: ſubiectũ aũs ⁊ predicatũ ĩcludunt notitiã paſſionis. Et ſic per notitiã ſubiecti habemus notitiã triuz terminoꝝ demonſtrationis. ſ. ſubiecti: mediȷ: ⁊ paſſionis: deinde per ſimplicez notitiam ſubiecti habemus notitiã complexam definitiõis de ſubiecto: ⁊ paſſionis de medio: ⁊ tertio notitiam complexã paſſionis de ſubiecto. ergo a pmo ad vltimũ notitia ſimplex ſubiecti cõtinet virtualiter notitiam complexam demonſtratiõis: ⁊ eadam ratiõe qua vnius demonſtratiõis ⁊ omniũ: ⁊ vt plane iſta intelligas: volo tibi ponere exemplum: ⁊ formo tibi talem demonſtrationẽ. Omnis homo eſt animal: omne anĩal rationale mortale eſt riſibile. ergo in quarta figura: omnis homo eſt riſibilis. hui⁹ concluſionis demonſtrate. homo eſt ſubiectũ virtualiter cõtinens totam demonſtrationem: continet eni pmo notitiã ſui. ſecũdo notitiã pmi predicati .ſ. definitionis ⁊ mediȷ: quia omne cõtinens aliud formaliter: ⁊ in pmo modo poteſt eius conceptuz cauſare: ſicut totũ cauſat conceptũ partium. Tuz etiam: quia ſi humanitas non ſit quiditas tertia alia ab animalitate ⁊ rationalitate. patet ꝙ poterit cauſare cõceptum illorum: cum notitia ſit niſi ipſa vt indiſtincta abinuicẽ: ex quibus reſultat. ſi etiam ponaẽ ꝙ ſit alia quiditas nõ reſultans tñ: ſed addita: cuz ſit perfectior qualibet illarũ: ⁊ formaliter eas cõtinens poterit earũ conceptũ cauſare: ſic intelligendo ꝙ lz animalitas ⁊ rationalitas nõ mouerent intellectũ ad notitiam ſui: humanitas tamẽ vt preſcindit ab illis cauſaret notitiam ſui ⁊ illoꝝ. ¶ Et ſi queras nũquid mediuz: quod eſt definitio: poſſit cauſare ꝯceptũ ſui ⁊ definiti: ſicut animal rationale cõceptũ ſui ⁊ hominis. ¶ Reſpõdeo tibi ꝙ ſic: quia ſicut ſunt principia eſſendi ſubiecti: ſic ⁊ notitie ſubiecti. nam ſi cõtinẽs aliud virtualiter ⁊ cauſaliter cauſalitate effectiua ⁊ extrinſeca poteſt cauſare notitiã ſui ⁊ cõtẽti: ſic continens aliud cauſalitate intrinſeca poteſt cauſare notitiã ſui ⁊ cõtenti. Subiectũ igitur cõtinet notiam predicati ⁊ mediȷ: cõtinet etiam notitiã paſſionis: quia ſi cõtinet notitiaz ſui pdicati ⁊ porie cõtinet etiaz notitiã ſui ⁊ poſterioris predicati: qð eſt predicatum cõcluſionis in demõſtratiõe. ergo a pmo ad vltimũ ſubiectum cõtinet totaz notitiã demõſtratiõis: ⁊ qua rõne vnius ⁊ omnium: ⁊ per ꝯñs totius habitus ſcientifici. Ab vnitate igiẽ numerali habitus ſubiecti dẽ ſciẽtia vna ab vnitate etiam habitus mediȷ virtualiter contınẽtis totaz

Nõ ꝙ iſte ſylloꝯ ꝓprie eſt ſecũdũ Cõmen. in pma figura. pma cuz ꝓpõ eſt minor. ⁊ ſcõa ẽ maior. in libro pmo prioꝝ

notitiaꝫ habitus ſcientifici dicitur habitus ſcientificus vnus numero. Cōtinet enim vt dictum eſt medium notitiam ſui ⁊ notitiā ſubiecti ⁊ notitiaꝫ paſſionis: ⁊ per cōſequens notitiaꝫ totius demonſtrationis: ⁊ vlterius per cōſequēs omniū demonſtrationum. Et cū in toto habitu ſcientifico nō ſit niſi precise vnum mediū: quia nō augētur demonſtrationes per media: ſequitur ꝙ ab vnitate habitus medij demonſtratiōis: imo omniū demōſtrationum dicit̄ habitus ſcientificus vnus numero vnitate ſimplici vnius forme numero. Habitus autē metaphyſicalis bene poteſt dici vnus numero ab vnitate numerali habitus ſubiecti: ſed non ab vnitate numerali habitus medij: quia nullum eſt medium in metaphyſica: mediū dico demonſtrationis: quia nulla poteſt fieri demonſtratio in metaphyſica cōcludere paſſionē de ſubiecto propter defectū medij: cum ſubiectuꝫ vt dictum fuit ſupra: ſit ſimplr̄ ſimplex: nec ſit diffinibile. Diffinitio aūt ſubiecti ponit̄ mediū in demonſtratiōe. Metaphyſica vnius ꝑdicati ſeorſum accepti ad ſubiectū eſt alia numero: lꝫ nō genere a metaphyſica reſpectu alterius predicati: ſicut metaphyſica partialis de ente qḋ eſt vnuꝫ: eſt alia numero ⁊ ſpecie a metaphyſica partiali: qḋ ens eſt veꝝ ⁊ bonum: ratio hui⁹ dicti eſt iſta: quia vbi ſunt alie premiſſe ſpecie: que ſunt cauſa cōcluſionis ibi eſt alietas ſpecie cōcluſionū. Et ideo quot ſunt paſſiones entis inquātū ens tot ſunt metaphyſice partiales ⁊ reſpectu vnius paſſionis eſt vna metaphyſica: ⁊ reſpectu alterius alia. nā in metaphyſica ⁊ in qualibet ſcientia retenta vnitate medij ⁊ ſubiecti variata vnitate vnius ꝑdicati in maiori vel in minori variabit̄ cōncluſio. Et per cōſequens variabit̄ habitus partialis metaphyſice: ⁊ totalis habitus metaphyſice reſultās ex iſtis habitib⁹ partialib⁹ metaphyſice erit tantū vnus habitus vnitate cuiuſdam totalitatis ⁊ integritatis: nō autem vnus vnitate ſimplici vnius forme ſimplicis. Metaphyſica ſimul omniū copulatoꝝ predicatoꝝ metaphyſicaliū pōt eſſe in vno intellectu metaphyſica vna numero. naꝫ ſicut retenta vnitate ſubiecti ⁊ medij ⁊ vnius predicati ſimplicis generat̄ vnus habitus ſimplex: ſic retenta vnitate ſubiecti ⁊ medij reſpectu predicati copulati eſt vna cōcluſio numero ⁊ vnus habitus ꝯcluſionis: quia ex ſubiecto ſimplici ⁊ medio ſimplici ⁊ predicato copulato fit vnus ſyllogiſmus. Uoco aūt ſubiectū copulatum quādo ex parte ſubiecti ante copulā ponūtur plura nomina ſignificātia plures res ⁊ plura nō eadē ſed diſtincta ex natura rei. Predicatum aūt copulatum voco quando ex parte predicati poſt copulam ponuntur plura nomina ſignificantia diſtincta ex natura rei. Uerbi gr̄a. ecce pono tibi exemplum de ſubiecto copulato: ens actu infinituꝫ exiſtens eternū: primū ſummū bonum eſt ꝑma intelligentia. De predicato copulato. Omne rationale eſt diſciplinabile: parlabile: riſibile: ⁊ intelligibile: ⁊ ſic enumerando multas paſſiones hominiſ rationalis in iſta propoſitione eſt predicatū copulatum. Modo ſic generabit̄ vnus habitus metaphyſicalis numero ſi ex parte ſubiecti ſumat̄ ens tāquā terminus ſimplex: ⁊ ex parte ꝑdicati ſumātur omnes paſſiones entis inquātū ens vt fiat ex illis vnum predicatum copulatū: ⁊ vt plane intelligas pono aliud exemplū: ⁊ arguo ſic: omne a. eſt vnum: verum: bonuꝫ: contingens: vel neceſſariū: finitum vel infinitum: ⁊ ſic faciendo de omnibus paſſionibus entis vnum predicatum copulatum. ſit iſta propoſitio de ſubiecto ſimplici ⁊ predicato copulato: nūc ſumo minorē. Omne ens eſt a. ergo omne ens eſt vnum: verū: bonum: contingens vel neceſſariū: finitum vel infinituꝫ: ⁊ ſic enumerādo paſſiones ꝑdictas entis. Iſta demonſtratio eſt de ſubiecto ſimplici ⁊ medio ſimplici ⁊ predicato copulato: per quā ſi fuerit ab intelligentia frequenter elicita: aggenerabitur vnus habitus metaphyſicalis: vnus dico vnitate numerali: ſicut ſi nō fuiſſet tantū precise aſſumptū niſi vnum predicatum ſimplex ⁊ vna paſſio: quia ſicut ſubiectū copulatū nō impedit vnitatem numeraleꝫ habitus: ita nec predicatū copulatuꝫ. ¶ De ſubiecto copulato pono tibi exemplū: ⁊ arguo ſic. Omnis ſubſtātia corporea aīata ſenſibilis rōnalis eſt riſibilis: omniſ homo eſt huiuſmodi. ergo in prima figura: omnis homo eſt riſibilis: ⁊ q2 iſte ſyllogiſmus eſt de medio copulato do tibi exēplū in ſpēi de ſubiecto copulato: omne animal rationale eſt riſibile: omnis homo iuſtus: ſapiēs: prudēs: manſuetus ⁊ pius eſt aīal ratiōale. ergo in prima figura omnis hō iuſtus ⁊c̄. eſt riſibilis: ſic igit̄ itellectus formās vnū ſyllogiſmū demonſtrantiuū: accipiendo ex parte ſubiecti alterius ꝑmiſſe ſubiectuꝫ metaphyſice. ſ. ens: ⁊ ex parte predicati omnes paſſiōes entis inquantū ens ex frequēti formatione talis ſyllogiſmi aggregabit̄ in eo habitus metaphyſicalis vn⁹ vnitate numerali. Uel ⁊ melius ſi ex ſubiecto metaphyſice ⁊ omnibus paſſionib⁹ illius ſubiecti formetur vna ꝓpoſitio imediata ex ſubiecto ſimplici ⁊ predicato copulato: ſi ab intellectu frequēter eliciatur: aggenerabit̄ in intellectu vnus habitus metaphyſicalis numero. ¶ Et iſte modus eſt magis cōueniens. ſ. formare vnam talē propoſitionē de ente tāquā de ſubiecto ſimplici: ⁊ de omnibus paſſionibus ſuis tāquā de ꝑdicato copulato: quia nō eſt licitū ſyllogiçare: nec aliquā demonſtrationem formare: ſicut ꝑius dcm̄ eſt. In alijs aūt ſcientijs in quib⁹ ſubiectū eſt proprie ſcibile: ⁊ per conſequens diffinibile: poſſibile eſt formare demonſtrationē talem ex ſubiecto ſimplici ⁊ medio ſimplici ⁊ predicato copulato omniū per ſe paſſionuꝫ iſtiuſ ſubiecti ſcibilis: per quā frequenter ſi ab intellectu fuerit elicita aggenerabit̄ habitus illius ſcientie vnus dico vnitate numerali. ¶ Ex hoc ſequit̄ ꝙ in vno intellectu poſſunt eē due metaphyſice perfecte. nam poſito ꝙ ens inquantū ens habeat centum paſſiones cōuertibiles cum eo: intellectus pōt formare vnam propoſitionē imediatā capiendo ex parte ſubiecti ens inquantū ens: ⁊ ex parte predicati vnam paſſionē ſimplicē entis inquantū ens: per quā ſi fuerit frequēter elicita aggenerabit in ſe vnaꝫ metaphyſicā partialē. ſecundo accipiēdo aliaꝫ paſſionē ſimplicē aggenerabit aliam metaphyſicā partialē. tertio tertiā vſqꝫ ad vltimā: qua habita erit ꝑfectus metaphyſicus habens in ſe centum habitus partiales metaphyſice qui ſunt vnus habitus metaphyſice perfectus nō vnitate numerali: ſed vnitate generis proximi

Ars. ſermoci/nabile.

vel remoti: quo habitu acquiſito poterit iterum
intellectus formare vnam propoſitionē imedia-
tam: capiēdo ex parte ſubiecti ens inquātum ens
⁊ ex parte predicati illas centū paſſiones cum en-
te conuertibiles faciendo ex illis vnuꝫ predicatū
copulatuꝫ que ſi fuerit frequenter elicita aggene-
rabit in intellectu vnū aliū habitum metaphy-
ſice ita perfectum ſicut ꝑmū: ⁊ ſic erunt in eo duo
habitus meta͡ce perfecti. Et lꝫ ſit valde difficile ſic
copulare predicatuꝫ de tot paſſionibus: ⁊ ſic illas
memoriter tenere: nō videtur tamē prohibitum:
nec impoſſibile ſaltim apud intellectū ſeparatum
a corpore corruptibili potentem ſic copulare pre-
dicatum per vnū actum apprehēdēdi omnes paſ-
ſiones illius ſubiecti. ¶ Habet aūt dubitationeꝫ
magnam trahentē originem ex iam dictis. ſi habi
tus omniū ſcientiarū poſſit eſſe vnus vnitate nu-
merali: ſic ꝙ aliquis perfectus in omni ſciētia: vt
habens habitum metha͡ce perfectum acquiſitum
modo predicto: ⁊ aliū habitū phyſice perfectū:
⁊ aliū mathematice: ⁊ ſic de alijs ſcientijs poſſit
formare vnam demonſtrationē de ſubiecto copu
lato omniuꝫ ſcientiarū: ⁊ medio copulato omniū
ſubiectoꝝ illarū ⁊ predicato copulato omniū per
ſe paſſionū illorum ſubiectoꝝ: nūquid aggenera-
ret in ſe vnū habitum numero: ſi frequenter eſſet
elicita talis demonſtratio: habitum dico inclinan
tem ipſuꝫ formaliter ad ꝓmpte ⁊ faciliter cōſide-
randuꝫ de omni cōcluſione cuiuſlibet ſciētie me-
taphyſice: phyſice ⁊ mathematice: ⁊ ſic đ ſingulis.
¶ Hic reſpōdet quidam ſilius cuiuſdā dicens ꝙ
ſic: quia ſibi non apparet aliqua impoſſibilitas: lꝫ
hoc ſit valde difficile ac etiā admirabile. Dicit ēt
ꝙ talis eſt habitus ſcientificus ſaturni ⁊ iouis: ⁊
ſpecialiter intelligētie mouentiſ primū mobile: ſe
quendo ꝑncipia phyloſophie naturalis. nā vnico
actu intelligendi ⁊ cōcipiendi ſecūda intelligētia
itelligit ⁊ cōcipit ꝑmaꝫ ⁊ omnia ſpeculabilia ⁊ agi
bilia cōcepta in ea: ſicut in cauſa exemplari oīum
ex quo actu vno numero aggeneratur in itellectu
intelligētie ſecunde vnus habitus numero reſpe-
ctu intelligētie ꝑme ⁊ omniū ſpeculabiliū ⁊ agi-
bilium: nec oportet ponere in ea tot habitus quot
ſunt ſpeculabilia vel agibilia: ſed vnus ſufficit: qꝛ
non eſt ponēda pluralitas vbi nō apparet neceſſi-
tas. ¶ Et ſi arguas. ergo ille habit⁹ erit ſimul pra
cticus ⁊ ſpeculatiuus opinatiuus ⁊ ſcientificus.
Reſpondeť ꝙ idem poteſt argui de actu qui con-
ceditur eſſe vnus a phyloſophis: vel aliter poteſt
dici ꝙ ſunt vnus habitus realiter: nō tamē idem
quiditatiue ⁊ formaliter: ⁊ talis diſtinctio vel nō
idētitas ſufficit: nec oportet ponere neceſſario di-
ſtinctionē realem inter habitum practicū ⁊ ſpecu
latiuum: ſicut in prima intelligētia metaphyſica
phyſica mathematica logica: ⁊ ſic de alijs ſciētijs
nō ſunt habitus realiter diſtincti: lꝫ ibi ſit aliqua
diſtictio vel nō idētitas ex natura rei: de cuius nō
idētitate. tertio libro ſiet ſermo.

Teneo ad men-
tem Cōmētato.
deuꝫ nihil extra
ſe cognoſceret: ⁊
inferiores intelli-
gētias ſuperiores
ꝑ eſſentiā ſupio-
rū intelligere.

Primo theolo-
gie dicit iſte do-
ctor ꝙ ille habi-
tus ē illa omnia
equiualenter, ca
pite. 8.

¶ An metaphyſica ſit practica vł ſpecu͡ua. Cap. IIII.

Amplius aūt conſideratio oc
currit de ſpecu-
latione ⁊ praxi. Primū igitur quod oc-
currit in itellectu eſt inquirere quid ſit
praxis: ⁊ ſpeculatio: practicum: ⁊ ſpecu-
latiuum. ſecūdo a quo dicatur habitus practicus.
Deinde que ſciētie practice ⁊ ſpeculatiue tenean-
tur. Praxis vt ferť eſt operatio dirigibilis ab ali-
quo: lꝫ addatur ab aliquibus ꝙ ſit operatio cōtin
gens circa quā contingit errare ⁊ bene agere. Re
cte enim diciť praxis operatio: quia praxis grece
idē eſt qđ operatio latine. ¶ Secūda inqſitio eſt
de ſubiecto praxis: quid ſit ſubiectū praxis. Et fer
tur ꝙ primū ſubiectum praxis eſt potentia per ſe
libera: quia illa videť eſſe primo practica. ſecūda-
rio aūt alie potētie dirigibiles ⁊ mobiles a volun
tate: ſicut ſunt potētie ſenſitiue omnes. operatio-
nes enim talium ſunt dirigibiles a voluntate. De
operatiōe aūt intellectus cum videatur eſſe diri-
gibilis a volūtate ⁊ a volitione recta pro nunc ta-
ceo: quia de hoc in fine iſtius capitis ſiet ſermo.
¶ Tertiū qđ hic occurrit eſt: quid eſt diuiſio pra
xis: ⁊ diciť ꝙ in voluntate ſunt tres praxes dirigi-
biles: vel vt verius loquar quinq̧ praxes eſſentia
liter ordinate. Prima praxis eſt volitiōis produ-
ctio actiua. Secūda praxis: ꝓductio paſſiua. Ter
tia praxis ipſa volitio producta: cum ſit operatio
quedaꝫ: ⁊ iſte tres praxes ſunt reales. Quarta pra
xis eſt ꝓductio actiua obiecti in eē volito. Quin-
ta praxis eſt productio paſſiua obiecti in eſſe vo-
lito: ⁊ iſte due praxes vltime ſunt praxes diminu-
te ⁊ intentionales. ¶ Quartū qđ in intellectu oc-
currit conſiderandū eſt quid ſit practicum: ⁊ dici-
tur ꝙ eſt aliquid denominatum a praxi denomi-
natione intrinſeca. Et ſic ſubiectuꝫ praxis dicitur
practicum denominatiōe intrinſeca. ¶ Denomi-
natur etiam a duplici relatiōe denominatione in-
trinſeca. ſ. prioritatis ⁊ conformitatis ad praxim:
ad hoc vt ſit recta praxis. Denominatur etiaꝫ ab
actiuitate intrinſeca directiua praxis. Nam noti-
tia practica eſt exēplar ⁊ ſimilitudo praxis: exem-
plar dico directiuuꝫ praxis. nam actiuitas que at-
tribuitur habitui practico non eſt actiuitas effe-
ctiua: nec productiua: ſed tm̄ per modum forme
exemplaris directiua. ¶ Quintuꝫ qđ intellectui
occurrit hic cōſiderandum eſt de diſtinctiōe pra-
ctici a praxi. Dicitur ꝙ diſtinguuntur realiter: ſi-
cut exemplatum ⁊ exemplar: dirigens ⁊ directuꝫ.
¶ Secundū dictum. diſtinguuntur ſpecie ⁊ gene
re proximo. ¶ Tertiū. diſtinguuntur obiectiue:
quia primū obiectum practicum eſt ipſa veritas.
vt infra dicetur. Obiectum praxis eſt terminus
praxis. ſi praxis habeat terminum: quia ſi aliqua:
nō tn̄ omnis vt inferius in naturali phyloſophia
inquiretur. ¶ Quartū. diſtinguūtur ex ſubiecto:
quia practicum eſt in intellectu ſubiectiue. Et pra
xis in voluntate ⁊ alijs potētijs dirigibilibus ab
ipſa. Utrum aūt omne practicū ſit diſtinctuꝫ ſub-
iecto a praxi quā dirigit: vel in eadeꝫ potentia ſit
ſubiectiue aliqs habitus practicus ⁊ praxis quaꝫ
dirigit infra in hoc capite ſiet ſermo. ¶ Specula
tio eſt actus intellectus qui nō eſt extenſibilis ad
praxim dirigendā per moduꝫ forme exemplaris:
ſed tantū tranſit in obiectū ſpeculabile abſolute:
Conſiderādo de eo per ſe paſſiōes que ſibi inſunt
cuiuſmodi obiectū nō eſt operatio: vel praxis: nec
obiectū operabile reſpectu ſuarū paſſionum. Se
cundū dictū ꝙ ſpeculatiuū eſt aliqđ denominatū
denominatione intrinſeca a ſpeculatiōe: ſicut in-

Tenet Scotus
aliq̄ꝫ intellectio-
nem eſſe praxim
vel practicam: ⁊
eſt vera mediate
vel imediate.

Teneo ego ad i-
tentionē Cōmē.
ꝙ praxis ſit opa
tio intellius que
eſt dictans.

tellectus dicitur ſpeculatiuus vel denominatur denominatione extrinſeca: ſicut obiectuz dicitur ſpeculatiuum: ⁊ ſpeculatiuum ⁊ ſpeculatio realiter diſtinguūtur a practico ⁊ a praxi in nobis. Lʒ forte non in omnibus: ſicut ſtatim dicetur. ¶ Et ſi queras. ſi ſpeculatio ⁊ praxis ſint idem: vel diuerſa. Dicitur ꝙ omnis ſpeculatio eſt praxis: cum ſit quedam operatio immanens: ſed non omnis praxis eſt ſpeculatio: a qua dicatur habitus practicus: cum poſſit eſſe alterius potētie ꝙ̄ intellectus de quo infra. Dicitur etiam ꝙ multe ſunt praxes: que nō ſunt ſpeculatio per eſſentiam: ſicut praxes voluntatis ⁊ aliarum potentiarum ab intellectu. ¶ Amplius aūt a quo ſumatur ratio habitus practici an ab obiecto: an ab aliquo alio: eſt diligēter inquirendū. Ad qđ poteſt dici ꝙ ab obiecto: ⁊ intellectu effectiue: ⁊ a fine terminatiue. Sed ab habitu formaliter: ⁊ a ratione formali cōſtitutiua illius habitus: ſuo nāqꝫ formali ꝯſtitutiuo dicit̄ habitus quiditatiue ⁊ formaliter practicus ꝗ2 a ratione formali cōſtitutiua habitus in ratiōe forme exemplaris ⁊ directiue praxis. Et ſi tu vis vocare dirigere per modū exemplaris forme p̄mo conceptus actiuitatez poteſt dici: tūc habitus practicus actiuus a tali actiuitate: lʒ nō multum proprie. Et ſi arguas ꝙ nō ab obiecto dicit̄ practicus: cum de eodem obiecto ſub eadē ratiōe formali poſſit haberi habitus practicus ⁊ ſpeculatiuus. ¶ Ad hoc ſtatim dicet̄. Et ſi queras quid eſt per ſe obiectuz habitus practici: ⁊ per ſe obiectum habitus ſpeculatiui. Reſpōdeo obiectuz practicum eſt ipſa praxis: quā habitus practicus reſpicit ꝓ obiecto: non pro actu elicito. Reſpicit eniʒ habitus practicus pro obiecto operationē quā dirigit: nō operatiōeʒ quaʒ elicit. Terminus aūt illius praxis nō habet rationē obiecti practici: ſed tm̄ ipſa praxis que eſt ad illum terminū. Ex hoc infert̄ ꝙ nō bn̄ dicitur ꝙ habitus practicus ſit de obiecto operabili a nobis: vel circa qđ eſt operatio noſtra per quā attingitur: ſed ipſamet operatio eſt obiectū practicum. illa enim eſt dirigibilis ⁊ nō illud obiectum circa qđ eſt. Et ſi queras nūquid notitia obiecti qđ eſt terminus praxis ſit directiua praxis: pꝫ ꝙ non: ꝗ2 nō eſt ſimilitudo operationis ſed termini praxis. Obiectum aūt ſpeculatiōis ⁊ habitus ſpeculatiui non eſt praxis dirigibilis: nec aliqua operatio: ſed eſt vt fertur omne aliud ab operatiōe ⁊ praxi. Et quicquid nō eſt operatio: nec praxis per eſſentiaʒ. Ex hoc īfertur ꝙ nihil de p̄mo genere eſt obiectū habitus practici: nec de ſecūdo: nec de quarto. Et vt breuiter me expediā ſolum duo genera. ſ. actionis ⁊ paſſionis que ſunt praxes per eſſentiam. Et operatio de p̄ma ſpecie qualitatis ſunt per ſe obiecta habitus practici. ¶ Adhuc forte praxis ꝓductiua operationis de p̄ma ſpecie qualitatis eſt obiectum practicū ⁊ nō ipa operatio producta: ſaltiʒ in iſtis tribus generibus reperitur obiectū practicum. Cum ſolū in ipſis reperiantur mere praxes. Alia aūt genera ⁊ omnia in eis cōtenta ſunt preciſe obīa ſpeculabilia. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſufficit ꝙ obiectū practicū ſit illud circa qđ eſt praxis. Nec oportet ꝙ ſit praxis per eſſentiam: ſed ꝙ attingatur per praxim dirigibileʒ: ſicut ars domificandi. Reſpondeo ꝙ ſi ſic eſſet: ꝙ illud qđ eſt attingibile per operationē dirigibilē eſſet obiectum practicuʒ: ſequeret̄ ꝙ omnis notitia eſſet practica: ꝗ2 nō eſt aliquod obiectuʒ circa qđ nō poſſit eſſe aliqua operatio dirigibilis. Et ꝙ tu arguis de arte domificandi non cōcludit: ars nāqꝫ domificandi in mente artificis habet ꝓ obiecto non ipſam domū: ſed ipſammet operationē ⁊ edificationē domus dirigibilem per artem: quia ars domificandi vere eſt exemplar directiuū operationiſ: ⁊ nō domus. Notitia enim que habet̄ de domo in intellectu nō eſt ſimilitudo ⁊ exemplar edificandi: ſed ſoluʒ notitia edificationis eſt eius exemplar. nam de domo eius paſſiones ſi demōſtrant̄ de ea concluſio talis demonſtratiōis nō erit practica: ſed magis ſpeculatiua: ſicut per ſe paſſiones celi. ſi probētur de celo ſunt cōcluſiōes ſpeculatiue: ſicut terminus motus localis: vel aliquid circa quod operatur intelligentia. Lʒ igitur nō ſit terminus motus localis dirigibilis a motore: tamē paſſiones ipſius vbi ſi demōſtrantur de eo pertinent ad ſcientiā ſpeculatiuam ⁊ nō practicam. ¶ Concludo igitur ꝙ non omne illud qđ acquirit̄ per operationē: nec quod attingit̄: nec circa quod eſt operatio ⁊ praxis: ſed ipſamet praxis per eſſentiam eſt verum ⁊ proprie obiectum practicū. Et ſi queras ſi per ſe paſſiones cuiuſlibet praxis que demōſtrātur de ea pertineāt ad habitum practicū vel ſpeculatiuum: quia ſibi inſunt neceſſario: ⁊ in ſecūdo modo dicēdi per ſe. habet eniʒ praxis ſuas per ſe paſſiones demōſtrabiles de ea: ſicut ⁊ terminus praxis vł circa quod eſt praxis. ¶ Et volo tibi ponere exemplū vt plane itelligas. Mouere ⁊ moueri que ſunt vere praxes habent ſuas proprias paſſiones demonſtrabiles de ipſis: ſicut eē in tēpore: ⁊ ſic de multis alijs paſſionibus. Nūquid cōcluſiones iſtarum paſſionum de mouere ⁊ de moueri ſint cōcluſiones practice an ſpeculatiue: hic valde difficile eſt reſpondere: verūtamen pro nūc probabiliter dicitur ꝙ ſunt practice: cum demonſtrētur de ſubiecto practico: ⁊ per medium practicuʒ. ſ. per definitionem ſubiecti practici. Notitia enim praxis virtualiter continet notitiam omniū ſuaruʒ paſſionum: ſicut fuit dictum ſuperius. Ideo totus ille habitus reſpectu omniū paſſionum que demonſtrātur de illo ſubiecto per mediū practicuʒ debet dici practicus. Ex iſta argumentatione: ſequitur manifeſte ꝙ obiectuʒ circa qđ eſt praxis nō poteſt eſſe obiectum practicum: quia paſſiones que demonſtrantur de tali obiecto nō pertinent ad habitum practicum: ſed magis ad ſpeculatiuū alias tota naturalis phyloſophia eſſet practica. Habet aūt dubitationeʒ ex prioribus trahentē originē. ſi ponitur ꝙ praxis ſit preciſe obiectum practicū: quia videtur ꝙ praxis poſſit eſſe in aliquo itellectu obiectū ſpeculatiuum: quia ſcientia de motu celi in intellectu aſtrologi eſt ſpeculatiua: ⁊ non practica: ⁊ ſic de ſingulis operationibus tam naturalibuſ ꝙ̄ artificialibus. Abſurdum eniʒ videtur dici ꝙ ſcientia de generatione ⁊ corruptione naturalium ſit practica: qđ tamē ſequit̄ ad predicta. ¶ Ad iſtud dubiū rn̄det̄: ꝙ oīs notitia habēs praxiʒ ⁊ operationem pro obiecto eſt practica: ⁊ omnes demonſtrationes cōcludentes proprias paſſiones de praxibus ſunt practice: ⁊ cum arguitur de motu celi de

Bis cōmunis tenet habituʒ dici practicū ⁊ ex obiecto ⁊ ex modo ꝯſiderandi ⁊ ex intētiōe opandi.

Teneo ad mētē Cōmētato. idē obm eē ſpeculabile ⁊ operabile

Attende ꝙ opio hui⁹ doctoris reſolutiſſima exiſtit. Vide tū. 3. a. 49. 6. ethico. capite. 3. ſcdo metaphyſice. 9.

Pro Cōmēta. negat ꝯſequētia

Scd̃ꝫ Auerro. itelligētia nō cognoſcit motū: ſꝫ cognoſcit finem ꝑncipalē ꝓpter quē mouet nō ſecūdariū neceſſario ⁊ nāir ſequētem cognitionē ſuus ꝑmarij.

quo habetur notitia in intellectu aſtrologi: qualis ſit eius notitia: dicit̃ ꝙ ſicut in intellectu intelligentie mouentis notitia de motione celi eſt practica: ita in intellectu aſtrologi: ⁊ breuiter in omni itellectu. ℂ Dices. talis noti° nō eſt directiua praxis in intellectu aſtrologi. Reſpondeo ꝙ ſufficit ꝙ quātum eſt ex ſe ſit directiua praxis: nec opꝫ ꝙ actu dirigat: ſꝫ ſufficit ꝙ vt abſtrahit ab omni ſuppoſito: ꝙ ſit directiua quantum eſt ex ſe: ſi autem in vno intellectu actu dirigit: ⁊ in alio non: hoc ſibi acci. Uel aliter pōt dici ꝙ notitia in intellectu aſtrologi de motione celi: eſt etiaꝫ actualiter directiua reſpectu volitiōis ſue: qua vult ſic moueri ſicut no° oſtendit: lꝫ in aſtrologo non ſit praxis potētie executiue. Eſt tamen in eo praxis voluntatis a qua no° dr̃ primo practica: imo practice practica. ℂ Ex hoc infert̃ ꝙ practicū ⁊ ſpeculatiuū vel ſūt differentie eſſentiales notitie: vel per ipſas circū loquimur proprias dr̃ntias eſſentiales notitie in cōmuni: qꝛ ois no° practica ſpecie diſtinguit̃ a ſpeculatiua: ſicut obiectuꝫ practice ab obiecto ſpeculatiue ſpecie eſt diſtinctū. Nec de eodem obiecto ſub eadem rōne formali vtraqꝫ notitia pōt haberi. ℂ Et ſi queras vlterius. ſi obiectuꝫ practice ſit contingens ⁊ ſpeculatiue neceſſariū. Dicitur ꝙ accidit ſubiecto practice ꝙ ſit contingens ⁊ neceſſarium. Neceſſarium dico neceſſitate oppoſita non entitati: non autem neceſſitate oppoſita falſitati: quia tali neceſſitate tantū ſunt neceſſarie concluſiones practice quātum ſpeculatiue: ſicut intellectio itelligētie ſecūde: que eſt obm̄ practicum non eſt cōtingēs ſed neceſſariū: ⁊ edificatio domus eſt contingēs ⁊ nō neceſſaria: ⁊ ſic pꝫ ꝙ aliquod obiectum practicū eſt cōtingens ⁊ aliquod neceſſariū: quia alique praxes ſunt neceſſarie: ⁊ alique cōtingentes. ℂ Ad propoſitū igitur reuertētes de habitu metaphyſice cum inquirit̃ an ſit practicus vel ſpeculatiuus: pꝫ quid ſit dicendum. Illa nāqꝫ que dicta ſunt de habitu practico ⁊ ſpeculatiuo ſunt dicta in vniuerſali ſm̄ ꝙ ars iſta requirit: ⁊ poſſunt ad oēm materiaꝫ applicari. Si igit̃ vis videre an metaphyſica ſit practica vel ſpeculatiua diligēter aduerte ad illa que dicta ſunt de obiecto practico ⁊ ſpeculatiuo. Et vide ſi ſubiectū metaphyſice ſit praxis per eſſentiaꝫ vel nō: qꝛ ſi eſt praxis ꝑ eſſentiam: practica eſt: ⁊ ſi non eſt praxis per eſſentiam: nō eſt tenēda practica: ſed magis ſpeculatiua. Palam aūt ꝙ ſubiectuꝫ metaphyſice nō eſt praxis. ſ. ens inquantū ens. ergo cōcluditur ꝙ metaphyſica nō eſt practica: ſed ſpeculatiua. Cum autem volueris ingrere de alijs ſciētijs an ſint practice vel ſpeculatiue: facies ſecundū exemplum: quod tibi monſtratum eſt in iſta metaphyſica inquirēdo. ſi ſubiecta earuꝫ ſint praxes per eſſentiā vel nō: qꝛ ſi ſunt praxes: practice ſunt: ſi nō: ſpeculatiue: ſit igit̃ intellectus tuus ſemper applicatiuus iſtoꝝ principioꝝ vniuerſaliū ad tuuꝫ propoſitū in qualibet ſciētia. Sed ſi intellectus ſit applicatiuus iſtoruꝫ principioꝝ vniuerſaliū ad logicā nūquid ponetur practica vel ſpeculatiua: Uide ſi ſubiectuꝫ logice ſit vere praxis: ⁊ pꝫ ꝙ nō: quia ſubiectū logyce eſt ſyllogiſmus ſicut fertur vel alia ſecūda intētio. ſecunde aūt itentiones nō ſunt vere praxes: ſed magis ſequela earum: cū ſint reſpectus rōnis cauſati per actū intellectus comparatiuū. ergo concludit̃ ꝙ logyca non ſit practica: ſed potius ſpeculatiua: nec nego quin ars formādi ſyllogiſmos ⁊ demonſtrationes in modo ⁊ figura ſit practica: quia obiectum eius eſt vere praxis. ſ. formatio actiua ⁊ paſſiua ſyllogiſmoꝝ. ſ. actus cōcipiendi maiorē ⁊ minorem debita forma: ſed formatio actiua vel paſſiua ſyllogiſmi nō eſt ſubiectum logyce: ſed eſt verum ens reale: ⁊ ꝑma intētio ⁊ nō ſecūda. Ars igitur demōſtrādi ⁊ formādi ſyllogiſmos ⁊ cōſequētias ⁊ cōuerſiones ⁊ equipollentias: cum ſit exemplar directiuū iſtius formationis actiue ⁊ paſſiue bene eſt practica: ſed notitia ſecundaruꝫ intentionum: que nō ſunt niſi reſpectus ratiōis nullo modo eſt practica ſed ſpeculatiua. ℂ Ex hoc pꝫ ſolutio dubij ſuperius derelicti. ſi praxis a qua dicitur habitus practicus ſit neceſſario alterius potentie ab itellectu: ⁊ pꝫ ex dictis ꝙ nō: quia dcm̄ eſt generaliter ꝙ omnis praxis eſt obm̄ practicū: in intellectu aūt ſunt praxes ꝙ̄plurime: ⁊ in hoc complebitur tractatus de praxi.

Si per practicū itelligatur ratio intrinſeca habitus ⁊ ſic per ſpeculatiuū ſunt differētie eēntiales

ℂ An metaphyſica ſit notitia intuitiua vel abſtractiua. Cap. V.

Amplius aūt de notitia ſubiecti huius metaphyſice qō ſtabilitū eſt eſſe ens inquātum ens: an ſit intuitiua vel abſtractiua cōſequenter eſt perſcrutanduꝫ. Circa qō occurrūt iſta per ordinē declarāda. Primū quid ſit notitia intuitiua ⁊ abſtractiua. Secundū de earum diſtinctiōe. Tertium an intuitiuū ⁊ abſtractiuū ſint differētie eſſentiales notitie in communi. Quartū de eſſentia notitie intuitiue ⁊ depēdētia eius ad obiectū. Quintū excludētur dubia cōtra propoſitū declaratū. ℂ Quantū ad ꝑmum quid ſit notitia abſtractiua dicit̃ ꝙ notitia abſtractiua eſt illa que eſt obiecti tā exiſtētis ꝙ̄ nō exiſtētis: ⁊ per alia verba: ꝙ eſt notitia repreſentatiua itellectui vniformiter: ſiue obiectū exiſtat vel nō: ⁊ repreſentat itellectui abſens per modum abſentis: ſiue obm̄ ſit ꝑſens ſiue nō: qꝛ hoc ſibi accidit: nec itelligo ꝙ abſtrahat ſic ab exiſtētia in rōne obiecti: ꝙ exiſtētia obiecti nō poſſit per notitiā abſtractiuaꝫ apprehēdi: quia hoc eſt falſum: qꝛ omne poſitiuum videt̃ tali notitia itellectui poſſe repreſentari: ſed abſtrahit ab exiſtētia tāqꝫ a cōditiōe ſe tenente ex parte obiecti ſui: qꝛ talis notitia nō repreſentat itellectui ad hoc ꝙ ſit vera: ꝙ ſuuꝫ obiectū actualiter exiſtat extra animam: ſed abſolute ſibi obiectum repreſentat: nec repreſentat ꝙ actu exiſtat: nec ꝙ actu nō exiſtat. ℂ Quid aūt ſit notitia intuitiua dicit̃ ꝙ eſt notitia repreſentatiua obiecti exiſtētis: ⁊ inquātū exiſtēs: ⁊ per alia verba equollētia dicit̃ ꝙ eſt notitia repreſentatiua obiecti exiſtētis ⁊ preſentis: ⁊ per modū preſentis: ſiue obiectum ſit preſens ſiue nō: qꝛ itellectus per talem notitiā ſemꝑ indicat tale obm̄ eſſe ꝑſens ⁊ actualiter preſens: preſens dico preſentialitate tēporis ⁊ nō loci: qꝛ localis diſtātia pōt intuitiue apprehēdi. ℂ Nec itelligo ꝙ notitia intuitiua ſit obiecti exiſtētis ⁊ preſentis: ⁊ ꝙ actualis exiſtētia ⁊ tēporalis ꝑſentia ſit rō formalis obiectiua ītuitiue notitie: qꝛ nō ſola exiſtētia actualis hꝫ rōnē obiecti talis notitie: ſed etiam qditates rerū: que exiſtētijs formaliter exiſtunt: habēt rōnem obiecti notitie intuitiue: ſed ſic intelligitur: ſicut fertur ꝙ actu/

lis exiſtentia vel habet rationem obiecti cogniti per talem notitiam: vel eſt conditio ⁊ proprietas obiecti cogniti intuitiue: ſub qua ꝓprietate ⁊ conditione obiectū intuitiue apprehenditur: ita ꝙ ſine illa cōditione ſe tenente ex parte obiecti intuitiue non apprehenditur obiectum: de quo tamen inferius fiet ſermo.

Oportet autem 2º conſiderare de diſtinctione intuitiue et abſtractiue notitie. palam aūt ꝙ nō diſtinguitur ex ſubiecto: qꝛ ambe in itellectu ſubiectiue ſunt: etiā compoſſibiles in eodē itellectu ſimul ſunt iſte notitie reſpectu diuerſoꝝ obiectoꝝ: nec nō etiaʒ reſpectu eiuſdeʒ obiecti. Nec diſtinguūtur predicte notitie ex obto: qꝛ omne obm̄ intuitiue cognoſcibile eſt abſtractiue cognoſcibile. Et forſitan ecōtra: ſicut exiſtētia eſt abſtractiue cognoſcibilis ⁊ intuitiue: ⁊ ecōtra. ¶ Tertiū dicit ꝙ nō diſtiguunt̄ ſpē: imo nec diſtinguūtur numero: ſed vna ⁊ eadē notitia numero quādoqʒ dr̄ intuitiua: quādoqʒ abſtractiua. Intuitiua dr̄ ꝓpter reſpectū realē attingentie ad obm̄ actualiter exiſtens: ſed abſtractiua dr̄ ꝓpter carētiā talis reſpectus attingētie ad obiectum. Unde differūt ſicut albū ⁊ albū ſimile: qꝛ intuitiua dicit conceptū vnū per accidēs ex qualitate abſoluta intellectiōis: ⁊ reſpectu attingentie ad obm̄: ſed abſtractiua dicit illā qualitatē ſine illo reſpectu attingētie ad obm̄ in actuali exiſtētia. Et iſta notitia nō hʒ reſpectū attingentie ad obm̄. Uñ dr̄ intuitiua: qꝛ ipſa eſt obti exiſtētis: ⁊ inquātum exiſtēs: qꝛ nō videtur ꝙ relatio attingentie ⁊ vnionis ad obm̄ poſſit eſſe ſine obto exiſtēte: ⁊ inquantū exiſtit: ſed alia dr̄ abſtractiua: qꝛ corrupto obto corrumpit̄ reſpectus attingentie ad obm̄. Et tūc ipſa eſt indifferēter obti exiſtētis ⁊ nō exiſtentis. Intellectus.n. habēs eam aliquid itelligit per eaʒ: qꝛ obm̄: ſed nō inquātū exiſtēs: qꝛ ponit̄ ꝙ obiectū nō exiſtat. Hic aūt modus ponēdi fundatur ſuper aliquas ꝓpoſitiōes: ex quibus formant̄ rōnes. pͥma ꝓpoſitio ſit iſta. De quibuſcūqʒ p̄dicant̄ definitiōes intuitiue ⁊ abſtractiue ſunt eadeʒ ſpē ⁊ ſubm̄ icluditp̄dicatū. Secūda ꝓpoſitio: definitio intuitiue ꝙ ſit exiſtētis obiecti: ⁊ inquātū exiſtēs: ⁊ ꝙ ſit clara ⁊ perfecta: nec iuētores nominū iſtarū notitiarū dant alias definitiōes. Et definitio abſtractiue ꝙ ſit obti indifferēter tam exiſtētis ꝗ̄ nō exiſtētis. Et ꝙ ſit obſcura ⁊ imperfecta. Ex quibus formet̄ ratio ⁊ ponat̄ pͥma ꝓpoſitio in maiori ⁊ ſecunda in minori: pro ſecunda ratione ad iſtaʒ concluſionem ſit iſta prima propoſitio. ꝙ non ſunt ponenda plura ſine neceſſitate. Secūda ꝓpō. vna noᵃ numero ſufficit ad cognoſcēdū ītuitiue ⁊ abſtractiue que dicet̄ ītuitiua qñ hēbit reᵐ attingētie ad obm̄ actualr̄ exn̄s: ſʒ abſtractiua qñ carebit tali reſpectu. ¶ Ex his infert̄ 3ᵒ ꝙ eadem noᵃ numero quandoqʒ eſt intuitiua ⁊ quando abſtractiua: ergo nec differunt ſpecie: nec numero.

Vide de S Gre. Arimi. pͥmo ſententiaꝝ. diſt. 3.

¶ Sed lʒ iſte modus viſus fuerit aliquādo mihi probabilis: nec ipoſſibilis: tamen pro nunc aliter intelligo: qꝛ ſicut inferius dicetur: ꝯceditur a phyloſophis ꝙ noᵃ ītuitiua pōt eſſe ſine obiecto actualiter exiſtente ⁊ p̄ſente: ſed noᵃ cum reſpectu attingētie ⁊ vniōis ad terminū nō poteſt eſſe ſine obiecto p̄ńte. Et noᵃ ſubiecti cum tali reſpectu attingētie non poteſt dici intuitiua: cum illud ſit quoddā

Teneo ego ad mentem Auc. ꝙ notitia intuitiua ſit qua cognoſcimus ſbās ſeparatas per eaꝝ eēntias. abſtractiua eſt per rōnes nāles ⁊ metaphyſicales acquiſita.

compoſitūʒ per accidens ex ſubſtrato ⁊ reſpectu: ergo opʒ ꝙ noᵃ intuitiua ſit aliqua q̄litas ſimplex nullūʒ includēs reſpectū. Et ad illas propoſitiōes que arguūt de definitione intuitiue ⁊ abſtractiue dicit̄ ꝙ non ſunt proprie definitiones earum: ſed quedam notificationes date per extrinſeca. Et ad alias propoſitiones ꝙ non ſunt plura ponenda ſine neceſſitate cōceditur. Sed hic apparet neceſſitas. ſi ītuitiua pōt eſſe ſine obto p̄ſente: qꝛ tunc eſt necāriū ꝙ nō ſit aliqd vnū per accñs conſtitutūʒ ex abſoluto ⁊ reſpectu. Et ſi q̄ras. qua ergo diſtinctione diſtinguūt̄: dr̄ ꝙ numero ⁊ ſpē diſtinguūtur. Secūdo dr̄ ꝙ ſuis rōnibus formalibus ⁊ differētijs eſſentialibꝰ ꝯſtitutiuis earū: ſed que ſunt ille: ⁊ dico ꝙ ſunt mihi īnoīate ⁊ incognite: ⁊ non niſi a poſteriori cognoſcunt̄. Dico tamē ꝙ qꝛ vna repreſentat oībus p̄ńs: ⁊ per moduʒ p̄ńtis ſiue ſit p̄ńs ſiue nō: ⁊ alia abſens ⁊ per modū abſentis: oʒ necāario ꝙ ſpē ⁊ numero diſtinguantur.

Vide Scoti .2. ſniaꝝ. diſt. 3. q̄one. 6. ⁊ quolibetis. q. 6. 7. ⁊. 13.

Adhuc autem perſcrutanduʒ occurrit an ītuitiuū ⁊ abſtractiū ſint differētie eēntiales notitie i cōmuni. De hoc nāqʒ a pluribus cōtrarie opinat̄. Dicit qdaʒ filius cuiuſdā ꝙ ſunt differētie accidētales: ⁊ nullo modo eēntiales: qd̄ nititur ſic ꝓbare. Et ſupponit ſic ponēs aliqua. pͥmū ꝙ ſi ītuitiuū ⁊ abſtractiuū ſūt differētie eēntiales notitie: hoc erit notitie in cōi: put cognitio in cōmuni ſe extēdit ad cognitionē hominis: aſini: ⁊ bouis: ⁊ ſic de alijs. Et rō huiꝰ ſuppoſiti ſit talis: qꝛ ītuitiuū ⁊ abſtractiuū verificantur de omni notitia particulari: de qualibet. n. veruʒ eſt dicere ꝙ ſit ītuitiua vel abſtractiua: qd̄ nō eſſet verū ſi eſſent dr̄ntie diuiſiue alicuius minus cōmunis in genere notitie: imo eſſet aliqua notiᵃ: que nō eſſet ītuitiua nec abſtractiua: ſicut rōnale ⁊ irrōnale: qꝛ ſunt dr̄ntie diuiſiue nō ſubē: ſed alicuius generis ſubalterni. vtpote aīalis: nō verificant̄ de quolibet cōtento in genere ſubē: imo repitur aliqd in illo genere qd̄ non eſt rōnale nec irrōnale: ſicut lapis: lignū: roſe ⁊c. Accipit irrōnale nō p negatiōe rōnalis: ſed pro dr̄ntia poſitiua diuiſiua aīalis: hoc ſuppoſito arguit ſic. Differētie per ſe ⁊ eēntiales pͥmo ⁊ p ſe diuiſiue generis ſuperioris nūqʒ ſunt per ſe ⁊ pͥmo diuiſiue alicuius iferioris ſub illo cōmuni ꝯtenti: ſicut corporeū ⁊ icorporeū que ſunt dr̄ne diuiſiue ſubē in cōmuni nūqʒ ſunt p ſe differētie diuiſiue alicuiꝰ iferioris ſub ſuba. nō .n. poſſuʒ dicere. aīaliū aliud corporeū: aliud incorporeū. Nūc ſumo minoreʒ. ītuitiuū ⁊ abſtractiuum ſunt dr̄ne diuiſiue notitie iferioris ſub notiᵃ in cōmuni: hoc ꝓbat̄: qꝛ notitia roſe ſic diuiditur. alia ītuitiua alia abſtractiua. ſimilr̄ notiᵃ lapidis: ⁊ ſic breuiter de oībus. ergo intuitiuū ⁊ abſtractiuum nō ſunt differētie eſſentiales notitie in cōmuni. ¶ Amplius aūt ſecūdo arguit idē ſic. Differentie diuiſiue alicuius cōmunis. ſi vna predicatur de aliquo membro cōtento ſub vno membro diuiſionis: alia nūquā predicabit̄ de eodem: ⁊ non ſolum de illo predicabitur: ſed nec de aliquo contento ſub illo membro. Exemplum. corporeum ⁊ incorporeum ſunt differentie diuiſiue ſubē. ſi corporeuʒ pōt predicari de aliquo cōtento ſub aīali: nūquā poterit icorporeū predicari nō ſolū de illo: immo nec de aliquo alio contēto ſub animali: Nūc ſumo minorem: intuitiuum ⁊ abſtractiuum

Credo ꝙ iſte doctor ſine nomine fuerit aureolus.

predicanť de aliq̄bus cõtentis ſub notitia iferiori
ad notitiã in cõmuni. Exemplũ noᵃ roſe eſt iferioꝛ
ad notitiam in cõmuni: ſed intuitiuum nõ tantũ
predicať de notiᵉ roſe: ſed etiã abſtractiuũ: lꝫ non
de eadẽ. Eſt. n. aliqua noᵃ roſe que eſt abſtractiua
ꝛ aliqua q̄ eſt iuitiua. ğ ituitiuũ ꝛ abſtractiuũ nõ
ſũt dr̃ie eẽntiales. ℂ Amplius aũt 3ᵒ. arguit idem
ſic. qñ aliqđ cõe diuidiť ꝑ dr̃ntias oᵖᵃˢ: oĩa illa que
cadũt ſub vno membꝛo diuiſionis plus ꝯueniunt
iter ſe q̄ aliqđ ipſoꝝ cũ aliquo cõtento ſub altero
membꝛo diuiſionis: ſicut anĩal qđ diuidiť ꝑ rõna-
le ꝛ irrõnale: plus ꝯueniunt iter ſe oĩa illa que ꝯti-
nenť ſub rõnali q̄ aliquod illoꝝ cũ aliquo ꝯtento
ſub irrõnali. nec ſumo minoꝛẽ: ſꝫ ituitiuũ ꝛ abſtra-
ctiuum per te diuidunt notitiã in cõi: ſicut eiᵒ dif-
ferentie eẽntiales oppoſite. ğ oẽs noᵉ concepte ſub
abſtractiuo plus ꝯueniunt iter ſe q̄ aliqua abſtra-
ctiua cũ aliqua ituitiua. Et ſic plus cõueniunt ab-
ſtractiua roſe linee albedĩs: ꝛ ſic de aliis obiectis
ꝯtentis in decem generibᵒ q̄ abſtractiua roſe cũ
ituitiua roſe; ꝯñs eſt falſum: cũ ſint reſpcũ eiuſdẽ
obti ꝛ reſpectu eiuſdẽ menſure: ꝛ ab eodẽ obo de-
pendeãt eẽntialiter. Tũ etiã q2 ituitiua roſe ꝛ ab-
ſtractiua roſe vniuocanť in cõi notitia roſe. ℂ Et
ſi dicas. ituitiua roſe ꝛ lapidis tñ ꝯueniũt: q2 vni-
uocanť in ituitiua alie nõ. Iſtud nõ valet: q2 quã-
do aliqua duo vniuocanť in genere ꝓximo ꝛ ꝯue-
niunt in illo: impoẽ eſt ꝙ vnũ illoꝝ duoꝝ poſſit
tñ vł plus ꝯuenire cũ aliq̃ 3ᵒ. qđ in illo genere ꝓxi-
mo nõ vniuocať cũ illis. Exemplũ. homo ꝛ aſinus
vniuocanť in anĩali: impoẽ eſt ꝙ hõ ꝛ aſinus tñ
ꝯueniãt i aliquo 3ᵒ vt lapide ligno vel aliq̃ alio: qđ
tñ nõ vniuocať cũ illis in anĩali: quãtũ cõueniunt
iter ſe: ſed abſtractiua ꝛ ituitiua roſe vniuocantur
in notiᵃ roſe. ğ plus ꝯueniunt inter ſe q̄ cũ aliquo
3ᵒ. vt in intuitiua aſini: que nõ vniuocať cũ illis in
noᵃ roſe. cõcludo igiť ꝙ intuitiua roſe ꝛ abſtracti-
ua roſe plus cõueniũt iter ſe q̄ intuitiua roſe ꝛ in-
tuitiua lapidis qđ nõ eẽt verũ ſi ituitiuũ ꝛ abſtra-
ctiuũ eẽnt dr̃ie eſſentiales notiᵉ in cõi. Diſſolutio
aũt oĩum ꝓcedentiũ manifeſta erit ex hoc ꝙ diui-
ſio per ituitiuũ ꝛ abſtractiuũ notiᵉ in cõi nõ eſt po-
nenda ſicut tu ymaginaris. Ponẽs. n. ituitiuum ꝛ
abſtractiuũ eẽ dr̃ntias eſſentiales diuiſiuas notiᵉ
in cõi aliter diuidet eã q̄ tu facias. Diuidit. n. eã
ſic: Noᵃ in cõi alia eſt ituitiua: alia abſtractiua: in-
tuitiua alia roſe: alia celi: alia lapidiſ: ꝛ ſic de aliis.
Similiter abſtractiua diuideť alia roſe alia celi:
alia lapidis: ꝛ ſic de aliis. Et ſic diuidendo poſſu-
mus euitare iconueniẽtia ꝓus dicta. Nõ. n. ſeque-
reť ꝙ intuitiuũ ꝛ abſtractiuũ ſint dr̃ntie diuiſiue
alicuius notiᵉ inferioꝛis ad notitiã in cõmuni: nec
ſequereť etiã ſecundo ꝙ intuitiuũ poſſit predicari
de aliquo cõtento ſub altero membꝛo diuiſionis.
Et cõcedeť 3ᵒ. ꝛ bene ꝙ plus cõueniunt oẽs intui-
tiue inter ſe quoꝛũcũq; obiectoꝝ q̄ aliqua intuiti-
ua cũ aliqua abſtractiua: etiã reſpectu eiuſdẽ obie-
cti. Et ſi arguis ꝙ talis diuiſio eſt impoſſibilis: ar-
guas enĩ ſic. Notitia roſe per te eſt differẽtia con-
trahens abſtractiuũ: ꝛ per ꝯñs extra cõceptũ eius
foꝛmalem: notitia etiã roſe per te eſt contrahens
intuitiuũ: ꝛ per ꝯñs nõ eſt de eius cõceptu foꝛma-
li. Tunc vltra: cũ cõceptus notitie roſe vt roſa eſt:
ſit vnus ꝛ vniuocus: ſequiť ꝙ idẽ conceptus ꝛ ea-
dem differentia erit cõtractiua oppoſitoꝝ: q2 con-
ceptus notitie roſe ğ eſt vnus genere ꝛ vniuocus:
ſicut conceptus animalis eſt vnus vnitate gene-
ris: ꝛ cõtrahens intuitiuũ ꝛ abſtractiuũ: que ſunt
oppoſita foꝛmaliter: hoc autem eſt impoſſibile: ſi-
cut conceptus rõnalis cũ ſit vnus impoſſibile eſt
ꝙ ſit cõtrahens oppoſita: vtpote animatũ ꝛ inani-
matum. Et ſic videť ꝙ adhuc ſtent incõuenientia
ꝓus dicta. quare tua diuiſio eſt omnino impoſſibi-
lis. Reſpõdeo. ſolutionẽ quere. Uerũtamẽ tenen-
do iſtam diuiſionẽ notitie in cõmuni per ituitiuũ
ꝛ abſtractiuũ tãq; per differẽtias eſſentiales: ꝛ ꝙ
intuitiuũ diuidatur ꝛ cõtrahatur per notitiã roſe:
lapidis ꝛ ſic de aliis notitiis diuerſoꝝ obiectoꝝ:
ſimiliter abſtractiuũ diuidatur ꝛ cõtrahatur per
notitiã roſe lapidis: ꝛ ſic de aliis notitiis diuerſo-
rum obiectoꝝ. Poſſumus reſpondere ꝙ illud nõ
ſequiť ꝙ tu infers. ſ. ꝙ eadem ſit differẽtia cõtra-
hens oᵖᵃ. ymaginaris. n. ꝙ notitia roſe in cõmuni
ſit vniuoca notitie roſe intuitiue ꝛ abſtractiue: et
ꝙ prediceť de ipſis: ſicut genus ꝓximũ de ſpecie-
bus: ꝛ per conſequẽs cũ illa quiditas notitie roſe
in cõmuni ſit cõtractiua intuitiui ꝛ abſtractiui: ſe-
quiť ꝙ eadem quiditas erit cõtractiua oppoſito-
rum: ſed nõ eſt ſic: ꝛ tua ymaginatio nõ eſt vera: q2
notitia intuitiua roſe nõ vniuocatur in notitia in
cõmuni cũ aliqua notitia iferioꝛi ad notitiã in cõ-
muni. Et ideo fiet ſic ſemper diuiſio. Notitia alia
intuitiua: alia abſtractiua: intuitiua alia intuitiua
roſe: alia lapidis. ꝛ ſic de aliis. Ita ꝙ differẽtia no-
titie roſe ituitiue ꝛ abſtractiue nõ eſt differẽtia cõ-
trahens intuitiuũ nec abſtractiuum: ſed differen-
tia conſtitutiua notitie roſe abſtractiue eſt diffe-
rentia contrahens notitiam abſtractiuã in com-
muni: ſimiliter differẽtia conſtitutiua notitie roſe
intuitiue eſt cõtractiua notitie intuitiue in cõmu-
ni. Non igitur aliquod cõmune vniuocũ notitie
ituitiue ꝛ abſtractiue roſe eſt per ſe cõtrahẽs itui-
tiuũ notitie in cõmuni. ſicut tu ymaginaris ꝛ ma-
le: ſed per notitiã abſtractiuã roſe cõtrahiť abſtra-
ctiuũ in cõmuni: ꝛ per notitiam intuitiuam roſe
contrahitur intuitiuum in cõmuni. Qui aliter vo-
luerit ſoluere ſoluat.

De exiſtentia aũt notitie ituitiue abſq; preſentia obiecti ꝛ actua-
li exiſtẽtia ſi eſt poſſibilis an nõ: eſt perſcrutandũ.
Et de hoc ſit iſtud ꝓmũ dcm̃: ꝙ nõ omnis notitia
ituitiua põt exiſtere abſq; actuali exiſtẽtia ꝛ pre-
ſentia obti. Ratio huiᵒ dicti ſit iſta: q2 vt nũc ſup-
poniť q̇ditas entis poteſt ituitiue apprehendi per
ſe abſq; omni poſterioꝛi: ſed ſine tali obiecto ꝑſen-
te nõ poteſt exiſtere talis notitia ituitiua: q2 ſi no-
titia exiſtit: neceſſario entitas in aliquo exiſtit ſal-
tem in ipſamet notitia in qua q̇ditatiue includiť. — Nota ꝙ eẽ eſt ꝑ quidditatiue obiectũ alicuius notine.
Tum ſecũdo: q2 ituitiua ſecunde itelligentie qua
itelligit ſe exiſtere: nõ poteſt eſſe ſine exiſtẽtia ob-
iecti. Tum 3ᵒ. q2 intuitiua ſecũde intelligẽtie qua
intelligit ꝓmã intelligentiã non põt eſſe ſine obie-
cto preſente: q2 intelligẽtia ꝓma nõ põt eſſe ꝑſens. — Scdm Cõmẽ. ſcđa intelligit ſe ꝑ ꝓpriã eẽntiã ꝛ ꝓmã ꝑ eẽntiã ꝓmeꝫ aliq̃ aliter dicant.
ℂ Scdm dcm̃. ꝙ aliqua notitia ituitiua põt eſſe
ſine actuali exiſtẽtia obiecti: ꝛ eiᵒ preſentia. Ratio
ſit iſta: q2 vnũ abſolutũ ſine cõtradictiõe videtur
poſſe exiſtere ſine alio. Notitia autẽ intuitiua eſt
quedã entitas abſoluta. igitur poteſt exiſtere ſine
actuali exiſtentia obiecti. Adhuc aũt adducuntur
experiẽtie multe ad ꝓbandũ cõcluſionẽ ꝓductam — Nõ ꝙ hec ꝓpõ. vnũ abſolutum ſine cõ. a Cõmẽtatoꝛe negaretur.

⁊ fiat talis ꝯ͞n͞a. Actus ītuitiui potentiarū ſenſitiuarꝫ p̄nt eē ſine obiecto actualr̄ exn̄te. ꝗ ⁊ no͞ ītuitiue po͞ꝭ itellectiue: ꝯn͞a de ſe eſt manifeſta: an͞s ꝓbať multis exꝑiētijs. p̄ma de hoi͞bꝰ ludificatis: quibus appꝫ ꝙ videant multa: que tn̄ actualr̄ nō exiſtūt. ſi. n. eēnt duo hoīes. quoꝝ vnus eēt ludificatꝰ alīꝰ nō. Ponamꝰ ꝙ ille ꝗ nō eſt ludificatꝰ reſpiciat viſus oꝛientē ⁊ videat leporē ibi exn̄tē corā ſe. Aliꝰ aūt ꝗ eſt ludificatus reſpiciat ad occidentē ⁊ appareat ſibi ꝙ videat leporē coꝛam ſe exn̄tē: lꝫ ibi nō exiſtat. ſi querať a quolꝫ illoꝝ: qd tu vides: rn̄debunt ⁊ iudicabūt vniꝰ ſe videre leporē ītuitiue: ⁊ tn̄ vnus hēbit viſionē ſine obto: ⁊ alius p̄nte obo. Sed huic rōni poſſet bn̄ rn̄deri ab illo ꝗ ſcit ludificare homies quo ad viſuꝫ. Ludificanť. n. hoīes quo ad viſuꝫ nō de obto qd̄ actu nō exiſtit: lꝫ illud nō videāt ꝑ lineā rectā ⁊ vt in ſe eſt: ſed ꝑ lineā reflexā vt in ſpeculo. Cōdēſať. n. aer ad modū ſpeculi ⁊ rep̄ntat ſpēs viſibiliū viſui: ſicut ſpeculū: cuꝫ ꝗ fit ludificatio diſponunť plures ꝑtes aeris ꝯdēſate ad modū ſpeculi vt poſſit recipe ſpēm obti viſibilis: vt leporis. vt dcm̄ ē. Et illa ꝑs aeris p̄ntat illam ſpēm alteri ꝑti diſpoſitaꝫ ad modū ſpeculi: et illa p̄ntabit alteri: ⁊ ſic ſemꝑ p̄ntando donec perueniať vſqꝫ ad partē aeris diſpoſitā ad modū ſpeculi ꝗ directe opponiť oculis ludificati. Et tunc ille ludificatus iudicabit rē viſibilē exiſtere coꝛam ſe directe in loco vbi eſt ſpeculū ſibi rep̄ntans: qꝛ videbit rē viſibilē ⁊ nō ſpeculū. igiť nō erit viſio ludificati obti nō exn̄tis: ſed potius exn̄tis: lꝫ nō ibi: vbi iudicat ipſum eē. Exꝑienꝭ alie īducunť vna in ſōnijs: in quo apparet ſōnianti ꝙ audiat ſonos: bibat: comedat: ⁊ tales ſenſatiōes ſm̄ Cōmēta. ſunt in ſenſibꝰ particularibꝰ.

Arīſto. 10. ꝑticula ꝓblemat. ꝓblemate. 6. dicit ꝓſtigiatores illa mediū: aut organū diſponere: vt ſenſus decipianť

Scd̄m Cōmēt. deluſiones facte a ꝓſtigiatoribus bn̄ fūt in ſenſibꝰ exterioꝛibus nō ꝗ fiūt in ſōnoꝛū .n. dantur demones ſm̄ ipſum.

⸿ Sed forte ad iſtas oēs exꝑiētias diceť ꝙ ſunt in fantaſia ⁊ ſenſu cōi: ⁊ nō in ſenſibꝰ exterioꝛibꝰ. ⁊ rō eſt: qꝛ aliqs p̄mo vidēs: ⁊ poſtea cecus factus: dr̄ ꝙ ita bn̄ ſomniat de coloribus: ſicut ſomniabat qn̄ erat vidēs: ⁊ ſic pꝫ ꝙ tales ſenſatiōes nō ſunt i ſenſibꝰ exterioꝛibꝰ. Adhuc adducunť alie exꝑiētie de ſedēte in naui: ꝗ videt moueri arboꝛes in ripa: ⁊ de circulo facto in aere: ⁊ de varietate coloꝝ in collo colūbe: ⁊ de pluribꝰ alijs: ⁊ de bacculo ꝗ videť fractus in aqua.

Dico ego ꝙ hec accidūt ꝓꝑ debilitateꝫ viſus qui frangiť in videndo: ⁊ ꝓꝑ defectū ſenſus cōis in iudicādo. ideo ſenſus particulares in his exꝑientijs ſūt cū ſuis actibꝰ

⸿ Sꝫ forte ad oēs iſtas diceť ꝙ iudiciū oium iſtoꝝ ꝑtinet ad fantaſiā vel ad ſenſum cōem. Sed dico ꝙ tu ꝯcedis ꝓpoſitū: qꝛ tale iudiciū ſenſus cōiꝭ ⁊ fantaſie eſt ītuitiuū: quare cū hēat iudiciū ītuitiuum qn̄ ꝑticulares ſunt in actibꝰ ſuis: ⁊ res eſt eis p̄n̄s: cū eodē mō iudicet qn̄ particulares nō ſunt i actibus ſuis: nec obm̄ eſt p̄n̄s: ſeqtur ꝙ tale iudiciū ſit ītuitiuū: ⁊ hoc ſine actuali exn̄a ⁊ obi p̄ntia qd̄ probare volebamus: ⁊ hoc ꝓ nūc ſit ꝯcedēdū. Et ſi dicas ꝙ tale iudiciū eſt falſuꝫ. Rn̄deo bn̄ eſt falſuꝫ falſitate: ꝗ eſt oꝛa cōfoꝛmitati ad obm̄ in actu: ſed nō eſt falſum falſitate: ꝗ ponit iudiciuꝫ tale extra ſuū genus ⁊ ſpēm: qꝛ eſt in eodē genere ⁊ in eadeꝫ ſpē: imo idē iudiꝭᵐ ſicut p̄us qn̄ obm̄ p̄us actualiter exiſtebat. ⸿ Debes diligēter aduertere ꝙ noᵗᵐ ītuitiuā eē ſine obto p̄nte ⁊ actu exn̄te pōt itelligi duplr̄ ſm̄ duplex eē qd̄ hꝫ obꝫ: vnū extra aīam qd̄ eſt reale: ⁊ ſine tali pōt bn̄ eē no͞ ītuitiua. Aliud eē cogᵗᵘᵐ in itellectu: ⁊ ſine tali eē non pōt eē in itellectu no͞ exꝑimētalis obti ītuitiua: qꝛ illa ſemꝑ reqrit eē expreſſuꝫ in eē cogᵗᵒ de quo 3°. theologie nr̄e fiet ſmo ꝓlixioꝛ. ſi aūt queras ꝗ no͞ ſit nobilioꝛ ⁊ ꝑfectioꝛ: dr̄ ꝙ ītuitiua reſpcū eiuſdē obti eſt perfectioꝛ ꝙ̄ abſtractiua. ⸿ Et ſi adhuc q̄ras ꝗ eſt ꝑfectioꝛ ſimplr̄. Reſpōdeo ꝙ ītuitiua ſimplr̄ eſt ꝑfectioꝛ. Et ſi arguas. ꝗ oīs ītuiᵗⁱᵘᵃ noᵗ nobilioꝛ ē quacūqꝫ abſtractiua ſiue reſpcū eiuſdē obti ſiue alterius: cōcediť ꝙ q̄libet ītuitiua ſimplr̄ eſt ꝑfectioꝛ q̄cūqꝫ abſtractiua. Nūc aūt ad ꝓpoſitū reuertentes: cū q̄rebať an noᵗ ſubti metaphyſice. ſ. entis inq̄tuꝫ ens ſit ītuiᵗⁱᵘᵃ an abſtractiua. Rn̄deť ꝙ entis noᵗ pōt eē abſtractiua ⁊ ēt ītuiᵗⁱᵘᵃ. Dcm̄ eſt. n. ſupra ꝙ de oī ſubo de quo hētur ītuiᵗⁱᵘᵃ pōt hēri abſtractiua. Et ſi q̄ras an noᵗ quā nos hēmus de ſubto metaphyſice ſit ītuitiua vel abſtractiua. Dr̄ ꝙ cū ſubiectū metaphyſice qd̄ eſt ens īquātū ens ꝓſcindat ab oī poſterioꝛi īquātū eſt ſubm̄: in tali ꝓciſiōe ab ītellcū nr̄o ītuiᵗⁱᵘᵉ videri nō pōt.

Alij tenēt ꝙ notitia abſtractiua ī intelligēcijs ſit valde perfectioꝛ quacūqꝫ notitia ītuitiua ſublūariū.

Et ſi arguas ꝙ ens īquātū ens īcludiť in decē p̄dicamētis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s in oī accn̄te ſenſibili cū illa ītuitiue a nobis apprehēdi poſſint. Videť ꝙ ens ītuitiue apprehēdi poſſit: qꝛ oīs poᵗ ītuitiue apprehēdēs īcludēs ītuitiue apprehēdit īcluſum: ſicut viſus vidēs albedinem videt colorē ⁊ qualitatē: ⁊ ꝑ ꝯn̄s enſ: ⁊ ꝑ ꝯn̄s que per ſe īcludunť in illa. Hic dr̄ ꝙ nō eſt negādū qn̄ ens poſſit ītuitiue videri: ſed tn̄ ꝙ nō pōt videri ītuitiue cū ꝓciſione ab oī poſterioꝛi. Et ſi q̄ras nunqd īdiuiduū entis poſſit ītuitiue videri abſqꝫ oī alio īdiuiduo. Rn̄deo. querere p̄mo ſi īdiuiduum entis eſt ꝑ ſe recipibile perſeitate tertij modi: qꝛ ſi ſic non appꝫ qn̄ poſſit īueniri ꝑ ītellcm̄. Et ſi queras nūqd ꝑ poᵗᵐ viſiuā poſſit videri. Rn̄deo ꝙ nō. Et ſi arguas. ꝑ ſe īcludiť in coloꝛe. ꝗ ꝑ ſe eſt viſibile. Reſpōdeo non opꝫ: ꝙ ſi poſterioꝛa ſunt obm̄ viſus ꝙ p̄oꝛa per ſe īcluſa in ipſis ſint eius obm̄. Alias idē eēt obm̄ adequatū cuilibet poꝭ: ⁊ de hoc fiet ſmo in vltimo capite huius ſcd̄i libri: quādo erit ꝑſcrutatio de p̄mo obto ītellectus.

⸿ De ſubalternatione ſciarū. Cap. VI.

AMplius aūt eſt ingrendum de ſubalternatione actiua vel paſſiua huius metaphyſice ad alias ſciētias. ſi eſt ſubalternās eas vł ſubalternata. Primū ergo qd̄ hic cōſiderandū occurrit eſt: qd eſt ſubalternare: ⁊ ſcd̄m qd ſubalternari. ⁊ 3ᵐ que ſcia aliam ſubalternat: ſubalternare eſt ſubm̄ ⁊ mediū alij ſcie miniſtrare. ſubm̄ dico vel partē ſubti ſubalternari eſt recipere partē ſubi ⁊ mediū ab alia ſcia. Scia igiť ſubalternās eſt illa que miniſtrat alteri p̄ncipia ⁊ aliqd ſubiecti: ⁊ ſubalternata que ab alia recipit ſubiectum addēdo aliquā conditionē per accn̄s. naꝫ ſubm̄ ſcie ſubalternate dꝫ eē compoſitū ex diuerſis realitatibus ꝑ accn̄s: qꝛ ex realitate ſubti ſcie ſubalternātiꝭ ⁊ quadaꝫ realitate accn̄tali que per accn̄s īeſt illi ſubto: ſicut ſubm̄ perſpectiue qd̄ ponitur linea viſualis addit conditionē per accn̄s. ſ. viſualitatē ad ſubm̄ geometrie qd̄ ponitur linea: ⁊ per ſe paſſiones ⁊ ꝓprietates que inſunt ſubto ſcie ſubalternate demonſtranť de eo per mediū ⁊ definitionē ſubti ſcie ſubalternantis.

Nō ꝙ duo ſunt modi ſbalternationis ſciētiaꝝ ⁊ quātū ad principia ⁊ quantū ad modum.

⸿ Sed hꝭ oriunť dubia. p̄mū ſi ſcd̄m qd̄lꝫ genus cauſe ſit ſubalternatio. Et 2ᵐ dubiū ſi ſcia in qua ſubiectū ponitur ſub ſubto alterius ſit ſibi ſubalternata. ⸿ Ad p̄mū dubiū pōt dici: ſed large loquēdo ꝙ pōt eſſe ſubalternatio ſm̄ cām finalem: vt frenifactiua oꝛdinať ad eqtatiuā ⁊ militarē: pōt ēt fieri ſm̄ cām

Et hoc eſſet qñ ſubiectũ vni⁹ eſſet ꝑ ſe iſeri⁹ ad aliud ſubiectum ⁊ ſic nõ ſu ſubalternatio vera.

efficientem: vt quando ſubm vnius ſcientie eſt cã effectiua alterius: qꝛ tũc vna ſcia acci⁹ ſubiectũ ſuũ ab alia effectiue. An poſſit eẽ ſm cãm formalez ta ceo. De cã mãli ⁊ de ſubalternatione ſciaꝝ ſm cãm mãlem obiectiuã an. ſ. vna ſcia ptẽ ſui ſubiecti acci piat ab alia: ſic loqmur. ⁋ Ad ſcõm dubium dr̃ ꝙ ſcia de ſubo inferiori: nec ſcia de predicato iferiori ſubalternat̃ ſcie de ſubiecto ⁊ ꝑdicato ſupiori. infe rioritas. n. ⁊ ſupioritas nõ ſunt de rõne ſubalterna tionis: nec aliqd ibi faciunt. Aſcenſus aũt ⁊ deſcen ſus ſub ſubiecto ⁊ predicato multiplr̃ variat̃. põt eñi fieri aſcẽſus ꝑciſe ſupra predicatum: ⁊ nõ ſupra ſubiectũ. Et hoc duplr̃ vel ad predicata ꝑmi modi vel ad ꝑdicata ſcõi modi: ſi ad ꝑdicata ꝑmi modi: ſic eſt eadẽ ſcia: imo eadẽ ꝯclo: magis tñ explicata. Exẽplũ huius ponitur. hõ eſt riſibilis: fiat ſupra ri ſibile ad relationẽ que primo mõ icludit̃ in riſibi litate: ſi fiat aſcenſus ſupra ꝑdicatũ ad predicatuz ſcõi modi: ſic ꝙ paſſio que eſt predicatũ habeat ali am ꝑ ſe paſſionẽ: ſicut fertur a qbuſdã non eſt alia ſcia: lz ſit alia ꝯ eiuſdẽ ſcie: qꝛ paſſio prior ⁊ remo tior ad eandẽ ſciam pertinet: ſicut ſi riſibile inclu deret aliquã ꝑ ſe paſſionẽ illa poſſet ſciri de homi ne ꝑ rõnẽ riſibilis. Sz alr̃ põt dici ꝙ nec eadẽ ſcie tia: nec eadem ꝯclo: ratio hui⁹ dicti ſit iſta: qꝛ ad va riationẽ mediꝫ variat̃ nõ tñ ꝯclo: immo ẽt ſciẽtia. ſi fiat deſcenſus ſub ſubiecto nõ variat̃ ſcia: qꝛ ibi nõ variatur mediũ. Exemplũ tibi pono: ſit aĩal ſub iectũ alicuius ſcie ⁊ ſenſibile ſit predicatũ: fiat de ſcenſus ſub ſubiecto. i. ſub aĩali capiendo hominẽ vel aſinũ: vt dicẽdo. hõ eſt ſenſibilis: eadẽ eſt ſcia: qꝛ idẽ mediũ in vtraqꝫ demõſtratione. ſ. definitio aĩalis. eadem. n. eſt ſcia totius ⁊ partis: dico partis ſubiectiue hinc eſt ꝙ oẽs iſte ꝯclõnes ſunt meta^{ce} ens eſt vnũ. ſubſtantia eſt vna: corpus eſt vnũ: aĩal eſt vnũ: hõ eſt vnus: fortes eſt vnus: capiendo vni tatẽ q̃ ꝯuertit̃ cũ ente: qꝛ paſſiões que ꝑ ſe ⁊ ꝑmo ĩ ſcõo mõ inſunt ſupiori per ſe ⁊ nõ primo iſunt infe riori: vel vlr̃ vel vt in plurĩbus: qđ dico: qꝛ forte ſiẽ alias dictũ fuit ĩ ꝑmo libro huius metaphyſice. ca pite. 6º. Alique ꝑ ſe paſſiones ſuperiorũ que predi cãtur de iſtis in ſcõo modo ꝑdicãtur de aliqbus in ferioribus in ꝑmo modo. Si aũt fiat deſcẽſus ſub predicato ⁊ ſubiecto ſimul: non eſt eadeꝫ ꝯclo nec eadẽ ſcia: qꝛ variat̃ mediũ: ꝑ rõnẽ. n. ſubiecti ſupio ris nõ põt demõſtrari paſſio ꝯuertibilis cũ ſubie cto iferiori: qꝛ illa oĩno ſibi accidit. Et volo tibi po nere exẽplũ: accipio aĩal ⁊ ſenſibile: ⁊ fiat deſcẽſus ſub vtroqꝫ ⁊ ſub aĩali ſumat̃ hõ: ſub ſenſibili ſuma tur riſibile. Iſte due ꝓnes. prima: aĩal eſt ſenſibile: ⁊ ſcõa. hõ eſt riſibilis. non ꝑtinẽt ad eãdẽ ſciam cũ nõ poſſint ꝑ idẽ medium demõſtrari: qꝛ definitio aĩalis nõ põt eſſe mediũ ad demõſtrandũ riſibili tatem de hoĩe. Palã aũt ex his infert̃ ꝙ ſm ordi nem ꝑdicatorũ ⁊ ſubiectoꝝ incipiẽdo ab ente erit ordo ſciẽtiarũ: ⁊ cũ qđlibet ꝑdicatum vel ſubiectũ in linea ꝑdicamẽtali qditatiue icludẽs ens inqñ tũ ens habeat ꝓpriã paſſionẽ aliã ſibi ꝯuertibilẽ: qꝛ ordo ſcõi modi ſeqtur ordinẽ ꝑmi modi: ſeqtur ꝙ tot erũt ſcie: quotiẽs fieri poterit deſcenſus ſub ente deſcendẽdo vſqꝫ ad ſpẽm ſpecialiſſimam vbi iubẽt ꝓhi quieſcere. ⁋ Ad ꝓpoſituꝫ igit̃ reuerten tes: cũ tu petis ſi metaphyſica ſubalternat ſibi ali as ſcias. Manifeſtũ eſt ex dictis ꝙ nõ: qꝛ ſubiectũ aliarũ: lz ſit ex additione ad ſubm metaphyſice: ⁊

Nota tñ ꝙ non de quocũqꝫ ſbo verificat̃ ꝑdica tũ ſcõi modi ꝑ dicatur primus modus dicẽdi.

aliqd conſtitutũ ex ſubo metaphyſice ⁊ aliquo ad dito: illud tñ additum nõ facit vnũ per accidẽs cũ eo: ſed vnũ ꝑ ſe: illud nãqꝫ additũ eſt dr̃ia imedia te vel mediate ꝯhens que ꝑ ſe vnũ facit cũ ente vl̃ aliquo includẽte ens iquãtũ ens. ⁋ Amplius aũt manifeſtũ eſt ꝙ de ente inquãtũ ens erit vna ſcia que hẽbit ens pro obiecto. ſcõo qꝛ ens diuidit̃ ſic ꝓ: vt fert̃ ens aliud finitũ aliud infinitũ de ente in quãtũ ens erit ꝓ⁹ ſcia: de infinito ſcõa. de ente fini to tertia: item qꝛ ens finitũ ⁊ limitatuꝫ diuidit̃ eq̃ imediate: vt fert̃ in. x. prima genera de qbus ſunt x. ſcientie: qꝛ q̃libet qditas ꝑdicamentalis hꝫ ſuas ꝓprias paſſiones cũ ea ꝯuertibiles ⁊ de ipſa demõ ſtrabiles. Et ſic quarta ſcia erit de ſubſtãtia: qnta de q̃titate: ſexta de qualitate: ſeptima de relatiõe: octaua de actione: nona de paſſione: decima de ſi tu: vndecia de qñ: duodecima đ vbi. 13ª. de habitu.

Aduerte ꝙ illa dr̃ia dicitur accidẽtalis: nõ qꝛ ſit accñs ꝑ accñs ſed qꝛ nõ icludi tur in rõne eius cui addit̃. ⁊ volo ꝙ ſit ꝓpria paſ ſio illius cui ad ditur: ⁊ ita facit vnũ ꝑ ſe ꝑdicatũ ſcõi modi.

De ordine ſcia rũ vide hẽc do ctorẽ ꝓlo theo logie. capite. 9.

⁋ De obiecto intellectus. Capit. VI.

Poſt hec autem in hoc li bro ſecun do de obiecto itellect⁹ occurrit ꝯſidera tio: quid ſit illud: an ſit ſubiectuꝫ huius metaphyſice. ſ. ens inq̃tũ ens: an aliqd aliud: ⁊ qd ſit illud. Obiectũ autez primum occur rens intellectui eẽ primũ põt intelligi triplr̃ ſcõm triplicem primitatem obiecti. Eſt. n. obiectũ ꝑmũ primitate adequationis: primitate ꝑfectiõis: ⁊ ori ginis. Eſt ergo primo iquirẽdũ: an ſit aliquod ſub iectũ primũ ꝑmitate adequationis: ⁊ qđ ſit illud. ⁋ Manifeſtũ eſt aũt ꝙ nõ eſt quiditas rei mate rialis. i. qditas rei ſenſibilis: vel ꝑ ſe iclũſum in q ditate ſenſibili. intelligit. n. intellectus aliqua que nec ſunt ſenſibilia: nec aliqd per ſe incluſuꝫ in qui ditate ſenſibili: ſicut actum ꝓpriuꝫ intelligendi: ⁊ ſeipſum ⁊ multa alia. ⁋ Scõo. qꝛ intellectus fini tus ſeparatus intelligit plura imãlia ⁊ inſenſibi lia: ſicut itelligentiam primã ⁊ alias. ⁋ Secũduꝫ dictũ ſit iſtud: ꝙ obiectũ adequatuꝫ intellectus li mitati non eſt ens actualiter exñs: rõ huius dicti ſit iſta: qꝛ itelligit illa que ſunt in potẽtia ⁊ non en tia: ſicut illa que ſunt in actu ⁊ entia: qꝛ dictũ eſt ſu pra in hoc libro ꝙ no⁹ intuitiua itellectus eſt obie cti tam exñtis q̃ non exiſtentis. ⁋ Tertiuꝫ dictũ negatiuum ſit iſtud: qꝛ obiectũ primũ adequatum intellectus nõ eſt tñ ens reale: vt diſtinguit̃ ꝯ ens diminutũ ⁊ ens rõnis: qꝛ entia diminuta. de qbus eſt cõſideratio lo^{ci} ſunt intelligibilia. ⁋ Quartuꝫ dictuꝫ negatiuum ſit iſtud: ꝙ ens finitum ſiue ſit reale ſiue rõnis non eſt obiectum adequatum in tellectus finiti: qꝛ ens etiam infinituꝫ: ſicut prima itelligẽtia põt ab intellectu finito intelligi. Et hoc eſt ꝙ dicit Ariſt. in. 12. metaphyſice. 36. ꝙ ꝓ⁹ intelli gẽtia mouet ſcõam: ſicut obiectũ amatuꝫ ⁊ deſide ratũ: ⁊ per ꝯñs intellectũ. ⁋ Quintũ dictum nega tiuum: ꝙ ſubiectuꝫ huius metaphyſice qđ ſtabili tum eſt eſſe ens inquantuꝫ ens: nõ eſt primũ obie ctũ ⁊ adequatũ intellectus noſtri finiti: nec in mo uẽdo: nec ẽt in terminando actũ eius. Et intelligo ſic ꝙ qditas entis inq̃tuꝫ ens que ꝯnumerabilis eſt ꝯ alias qditates ꝯhẽtes ipſum ⁊ ꝯſtitutas ꝑria liter ex qditate entis: ⁊ vt preſcindit ab omni alia qditate: ⁊ ab omni alio poſitiuo: nõ ẽ obiectũ ade quatuꝫ intellꝰ finiti. ⁋ Rõ huius dicti ſit iſta: qꝛ nõ ſolum qditas entis mouet intellm ad ſui no^{tiam}: imo plures qditates alie: vt preſcindunt a qditate

Nota ꝙ Scotus vult qditatez rei mãlis eſſe obie ctũ adequatũ nã liter attingibile. ſed ens inquãtũ ens obiectũ ade quatũ aſſerit ad qđ potẽtia nãlr̃ iclinatur. vid. z. queſtione ꝓlogi ⁊ ꝑmo ſententia rũ. di. 3.

entis:ſicut omnes quiditates poſterioꝛes quidita te entis mouent intellm̄ ⁊ terminātnotitiā ſui: ſi cut ſubſtātia coꝛpus ⁊ alia poſterioꝛa q̄ditate enti. Palā aūt eſt iſtud ex obiecto ſenſus ꝑticularis: vt pote viſus: qḋ ponit ēē coloꝛ. Nō.n. viſus videt q̄ ditatē coloꝛis: vt ꝑſcindit ab omni coloꝛe poſterio ri: imo videt ⁊ albedinē ⁊ nigredinē ⁊ ſingulos co loꝛes: ſic ḡ q̄ditas entis nō ꝑciſe mouet intellm̄: ⁊ nec eius actū terminat: ſ; plures q̄ditates alie di ſtincte ex nā rei a q̄ditate entis: ⁊ mouent intellm̄ ⁊ eius actū terminant. ¶ Et ſi arguas. ḡ nihil erit obiectū adequatū intell's finiti: ex q̊ ens inq̄ʒtum ens nō ponit ēē illud. ¶ Rn̄deo ꝙ ens qḋ ē ſub; huiꝰ metaᶜᵉ: nec in moᵈᵒ: nec in terminādo ē obm̄ adeq̄tū itell's: ſic ꝙ nihil aliud moueat nec termi net actū intell's niſi ꝑciſe q̄ditas eiꝰ: vt ꝑſcindit ab oī alie: qꝛ tūc alie q̄ditates nō eſſent cogᵗᵉ: ſ; tm̄ eſt obm̄ adeq̄tū intell's ꝑ identitatē terminādo actū. ⁊ h̄ ſuppoſito ꝙ q̄ditas entis ſit vniuoca enti reali ⁊ enti rōnis: qꝛ ſi nō: tūc nō eēt ob; adeq̄tū ꝑ idēti tatē: qꝛ entia rōnis ſūt itelligibilia: vt priꝰ dictū ē. Acciᵖᵒ tñ ens i pᵒ ſignificatiōe nō in ſcḋa: de q̄ fuit dictū libꝛo p̊ huius metaᶜᵉ. capite. 6. put eſt nomē īpoſitū ad ſignificādū oē poſitiuū; qḋ eſt ex nihil: tūc eſt obm̄ adeq̄tū intell's ⁊ i moᵈᵒ ⁊ i terminādo negᵃᵉ: ſumēdo ſic ꝙ nihil mouet intellm̄: nec eius actū terminat ꝙ nō ſit ens foꝛmalr̄: ſ; ens i tali ſigᵗᵉ nō ē obm̄ huiꝰ metaᶜᵉ: vt fuit dictū codē loco.

Nota ꝙ pōt te neri ens reale: vel ſbſtātiā obie ctū adequatū in tellectus: ⁊ tunc alia entia ꝑ habi tudinē ad obie ctū ↄcipiuntur.

Amplius aūt eſt ingrēdū de obo intell's pri mitate ꝑfectiōis: obm̄ aūt illud ñ pōt poni ens inq̄ʒtū ens. cū inter oīa itelligibilia q̄ cadūt ſub p̊ obo itell's ens inq̄ʒtū ens ſit iperfectiꝰ: qꝛ i linea p̄dicamētali p̄dicata prioꝛa ſūt iperfectio ra poſterioꝛibꝰ ⁊ icludētibꝰ ⁊ ↄhētibꝰ illa: ſic totū ē ꝑfectius pte: ⁊ ↄhēs ↄtibili ⁊ actuabili ꝑ ipm̄: ens aūt eſt oīno pᵐ p̄dicatū ꝑ ſe iclusum i poſterioꝛibꝰ: ⁊ pᵐ imo puꝝ ↄtibile: ⁊ p̊ diuerſū ab oī actu ꝑficiē te: cū nō ſit niſi puꝝ poˡᵉ metaphyſicū ↄtibile ad oē; actū: ḡ ens inq̄ʒtū ens eſt ob; imperfectiſſimū: imo iperfectius q̄ʒ entia rōnis ⁊ q̄ʒ entia diminuta cum ſit per ſe incluſum in ipſis: vt fuit dcm̄ p̊mo libꝛo. Et per ↄn̄s ꝑ poˡᵉ ipſoꝝ. ¶ Scḋm dictu; negatiuū ꝙ p̊mū obm̄ iteꝰ p̊mitate ꝑfectionis nō eſt aliq̄d de genere accn̄tiū: qꝛ iuxta itētionē pho rū: ⁊ ēt v̄itatē ſuba eſt prioꝛ oī accn̄te p̊mitate ꝑfe ctionis. ¶ Tertiū dictū negatiuū. ꝙ pᵐ obm̄ nō ē aliq̄ ſuba coꝛpea mālis: qꝛ ſuba icoꝛpea ⁊ imateria lis nobilioꝛ ē coꝛpea ⁊ māli. ¶ Quartū dictu; ne gatiuū. ꝙ nō ē aliq̄ ſba imālis ſepata finita ⁊ limi tata: cū ipſa ſit ab alio depēdēs: ſuba aūt eſſentialr̄ depēdēs ab alia iperfectioꝛ eſt idepēdēte. ¶ Quī tū dictū affirᵐ ↄcludit ꝙ pᵐ obm̄ intellectus p̊mi tate ꝑfectionis eſt intelligentia oīno p̊ pᵒ: cum ſit ſimplr̄ indepēdens: īfinita neccīa: ſemper actu ens. eminenter oīa ↄtinēs. L; igitur nō ſit dare aliqḋ adequatū obiectum primū p̊mitate adequatiōis. Eſt tamen dare obiectum primum intellectus pri mitate perfectionis.

Nota ꝙ ↄtibi lia ſūt cōtra bilioꝛa: qꝛ tñ di uidūtur ſunt im perfectioꝛa infe rioꝛibus.

Intēde ꝙ apud cōmētatoꝛē ide pēdētia eſt cā ꝙ deꝰ eſt actus pu riſſimꝰ: ⁊ ꝙ foꝛa ſit ꝑſtātioꝛ com poſito.

Adhuc autem reſtat 3ᵒ ingrēdū de prio obiecto itellectus primi tate oꝛiginis quid ſit: an ſit ſubm̄ huius metaphy ſice: an aliq̄d poſterius eo. Duo aūt oꝛdines conci piendi apud intellectum ſūt diſtincti. ſ. oꝛdo confu ſe concipiendi ⁊ oꝛdo diſtincte concipiendi. Quid autem ſit primum obiectum intellectus in oꝛdine confuſe concipiendi dubium eſt: fertur.n. a q̄buſ dam ꝙ primum in tali oꝛdine confuſe concipiēdi non eſt ens inquantum ens: nec aliqua predicata intermedia deſcendēdo vſq; ad infima: ſed tantū ipſa ſpēs ſpecialiſſima: vel cuius indiuiduū ꝓꝑiu;: rō huiꝰ dicti ſit iſta: qꝛ cāe nāles approximate paſ ſo ſūme diſpoſito: ⁊ nō ipedite cauſant ⁊ ꝓducūt ef fectū perfectioꝛē quē poſſunt: ⁊ ꝑ ↄn̄s noᵗᵃᵐ ſpēi ſpe cialiſſime ſui ſingularis: cu; illa ſit ꝑfectioꝛ oībus notitijs p̄dicatoꝝ ſupioꝝ. Et pono tibi exēplu; . h̄ roſa ꝑticularis poſita ante oculos tuos priꝰ cābit i intell'u tuo noᵗᵃᵐ ꝓꝑiū ſingularis roſe q̄ʒ roſe ſpe cifice: ⁊ priꝰ noᵗᵃᵐ coꝛpis q̄ʒ ſubē: ⁊ ſbē q̄ʒ entis. Ali as.n. ſequeret̄ ꝙ opoꝛteret p̊u; itelligere prioꝛa q̄ʒ poſterioꝛa i iſto oꝛdine: ⁊ ſic magnū tp̄s antequam poſſemꝰ itelligere ſinᵗᵉ huius roᵉ. Sed q̄cq̄d ſit de ↄne motiua nō ↄcludunt: cū.n. arguis ꝙ cāe nāles prius ꝓducūt effectū ꝑfectioꝛē q̄ʒ impꝑfectioꝛē: cu; agāt ſm̄ vltimū poᵉ ſue. dr̄ ꝙ h̄ ꝓpō nō h; verita tē niſi in effectibꝰ eiuſdē rōnis: nō aūt vbi ſunt effe ctus alterius rōnis q̄ nō hn̄t aliquē oꝛdinē eſſen tialem inter ſe: nec in comparatione ad paſſum. ſi enim cauſa naturalis habeat paſſum approxima tum ⁊ vltimate diſpoſitum: ⁊ nō ipeditum: cum cō tineat plures effectus eiuſdē rōnis: ⁊ agat ſm̄ vlti mū poᵉ ſue. ⁊ q̄ʒtū pōt agere: neccīo cābit in paſſo ef fectū ꝑfectiſſimū quē cōtinet. Nec prius iperfcm̄ q̄ʒ ꝑfectū: qꝛ ſi prius impꝑfectū q̄ʒ ꝑfectū: tūc nō age ret ſm̄ vltimū poᵉ ſue. Et hoc ſpālr̄ verū eſt qñ paſ ſum nō pōt ſimul vtrūq; effectū ꝑfectū ⁊ iperfectū recipere: qꝛ ſi vtrūq; effectū poſſet ſimul recipere nō appet neccīum ꝙ prius cauſet effectū ꝑfectioꝛē q̄ʒ imperfectioꝛē ⁊ ecōtra: ſed eq̄ p̊ vtrūq; cauſabit. Et volo tibi ponere exēplū de igne qui ↄtinet vir tualr̄ caloꝛē. x. graduū ⁊. c. g̃duū ⁊. m. graduū ſi ha beat paſſū approximatū vltimate diſpoſitū: ſi non impediat̄ nō cauſabit p̊ in eo caloꝛē. x. graduū pri us q̄ʒ. c. vel q̄ʒ mille: ſ; prius cauſabit caloꝛē ſūmū ⁊ ꝑfectiſſimū qḋ poterit cū agat ſm̄ vltimū ſue po tētie. Et ſi tūc nō cāret niſi impꝑfectū: nō cauſaret. Nec intelligo ꝙ poſtea cauſet caloꝛē impꝑfectioꝛē ſic ꝙ p̊ cauſet caloꝛe;. m. graduū: ⁊ poſtea caloꝛē. c. graduū: ſed tm̄ ibi cauſabit vnū caloꝛē numero: ſ; ille caloꝛ erit perfectiſſimus q̄ poſſit cauſari a tali igne: ⁊ nō iperfectioꝛ. Sed ſi eſſent effectus eiuſdē rōnis poſſibiles ſilʳ eē in eodē paſſo ⁊ cōpoſſibiles ꝓduci ab eadē cā nāli approximata vel a pluribꝰ cauſis eiuſdē rōnis: quaꝝ vna ↄtineret effectū ꝑfe ctioꝛē q̄ʒ alia nunq̄ʒ illa q̄ cōtinet ſuū effectum ꝑfe ctioꝛē prius cauſabit ſuū effectū in illo paſſo q̄ʒ illa q̄ ↄtinet impꝑfectioꝛē: vt. v. g. ſint due albedies: q̄ꝝ vna ſit intēſa. ⁊ alia remiſſa: ſi dyaphanum ſit vlti mate diſpoſitū ad recipiēdū ſpēs albedinis ad h̄ vt imutet̄. ¶ Nūq̄d albedo itēſa prius imutabit dyaphanū: prius cauſando ſpē; ꝑfectioꝛē quā ↄti neat q̄ʒ albedo remiſſa ſpē; ſuā iperfectioꝛē quam ↄtinet: ⁊ p; ꝙ nō: ſed ambe eq̄ p̊ cābunt quēlib; ef fectū ſuū: cū agāt ſm̄ vltimū ſue poᵉ ⁊ nālr̄ ⁊ neccīo: nec ſunt in aliquo ipedite. ¶ De effectibus autem alterius ⁊ alterius rōnis virtualr̄ ↄtentis in eade; cā nāli: q̄ nō habent aliquē oꝛdinē inter ſe: nec i cō paratione ad paſſū: nō h; ꝓpō veritatē ꝙ priꝰ cau ſet effectū ꝑfectioꝛē q̄ʒ impꝑfectioꝛē. Exemplū tibi pono: ſupponat̄ ꝙ ſol ↄtineat v̄tualr̄ ranā: ⁊ virtua liter ↄtineat vermē. Et ſint māe de q̄bꝰ debēt gene

Iſta eſt opinio ſcoti primo ſen tētiaꝝ. di. 3. q. 2.

rari rana ⁊ vermis vltimate diſpoſite: ⁊ virtutes ſolares ſint equalr̄ ⁊ vni⁹ approximate. Nunquid ſol prius cauſabit ranā ꝙ̄ vīmē: ⁊ pꝫ ꝙ vtrūqꝫ eque ṗ: nec prius effectum perfectiorem ꝙ̄ iperfectiorem: ſic in nr̄o propoſito. Si.n. roſa ꝓponat̄ viſui nō apparet aliqua nec̄itas ꝙ prius cauſet noᵉᵐ ꝑfectiorē.ſ.noᵉᵐ roſe ꝙ̄ noᵉᵐ corꝑis ſubē vel entis: tūꝫ qꝛ iſte noᵉ ſūt ſimul cōpoſ̄es in itellectu: tum qꝛ ſūt alterius rōnis: ſicut albedo: lꝫ agat ſm̄ vltimū poᶜ ſue: nō oꝫ ꝙ cauſet in aere prius ſpēm albedinis ꝙ̄ ſpēm coloris. ¶ Alr̄ ēt dr̄ ad rōnē: ꝙ i hac roſa ſingulari ſunt plures cauſe mouētes ad iſtas noᵉˢ: qꝛ q̄ditas enti: q̄ i hac roſa ꝯcludit̄: cauſat ꝯceptū ſui: ⁊ q̄ditas ſubē ꝯceptū ſui: ⁊ ēt q̄ditas roſe ꝯceptum de ſe: ⁊ ſic de alijs. Mō nō apparet neceſſitas ꝙ q̄ditas roſe pri⁹ cauſet noᵉᵐ de ſe ꝙ̄ entitas de ſe: vl̄ ſubā de ſe: cū oēs iſte q̄ditates agāt nālr̄ ⁊ nec̄io: ⁊ ſm̄ vltimū ſue poᶜ: ⁊ nō ſint in aliq̄ īpedite. ¶ Secūdū dictū alteri⁹. q̄d ſit illud qḋ ē ṗ cogᵗᵘᵐ. ē iſtud ꝙ nec ſpēs ſpālīſſima nec ſuū indiuiduū nec ꝓximꝫ ꝑdicatū: ſicut ens nō ſūt ṗ cognita i iſto ordine. Sꝫ ꝓm cognitū in iſto ordine eſt genus ſubalternū: ꝓbat ſuū dictū ꝑ exᵐ de colore reſpectu viſus: ꝙ illḋ qḋ ṗ cauſat eſt viſio de colore nō de albedine: nec de idiuiduo albedinis nec de q̄litate nec de ente: qꝛ iſta nō ſūt ꝑ ſe ſenſibilia. vt ꝓſcindūt a poſterioribus. ¶ Sed nec iſtud dicta videt̄ eē rōnabile: ⁊ oīa q̄ ſunt dicta ꝯ ṗᵐ pn̄t adduci ꝯ iſtud. ¶ Tertiū dictū cuiuſdā filij cuiuſdā eſt: ꝙ nō eſt ibi aliq̄s ordo eēntialis prioritatis ꝯfuſe ꝯcipiendi: ordo dico originis: ſed accidit ꝙ ens ṗ ꝯcipiat̄: vel ſpēs ſpālīſſima: vl̄ genus ſubalternū: qꝛ ſi eq̄lr̄ intellectui approximātur ⁊ nō īpediātur: eque ṗ ſuos ꝯcept⁹ cau ſabūt: cū nō habeāt aliquē ordinē eſſentialē īter ſe: nec in cōparatione ad intellectum.

Dicit thomiſte ꝙ ꝯceptus entis eſt perfectiſſim⁹ quē pro tūc pn̄t ille cāe ꝓducere

Attende ꝙ aliq̄ tenent ens eſſe primo cognitum cognitione confuſa actuali ⁊ ſūt thomiſte.

Dicto de ordine confuſe cōcipiendi ē trāſeundū ad ordinē diſtīcte ꝯcipiēdi: q̄d ſit ꝓm obm̄ intell'ſ primitate originis in illo ordine. Fert̄ a q̄dā ꝙ eſt ſubꝫ metaphyſice.ſ. ens inq̄tū ens: qꝛ ens ⁊ res prima īpreſſione ab intellectu apprehēdūtur: qḋ eſt ſimplr̄ verū ⁊ nec̄ium in ordine diſtincte ꝯcipiēdi. Diſtincte enī cognoſcere eſt diſtincte ⁊ explicite cognoſcere: cognitio igitur diſtincta includentis neceſſario ꝓſupponit notitiam diſtinctaꝫ oīum iclusoꝝ: ſic noᵃ diſtincta hōis ꝓſupponit noᵉᵐ aīalis ⁊ corꝑis: ⁊ ſic ſemꝑ reſoluēdo vſqꝫ ad ens: qḋ tn̄ eſt diſtincte cognitū: cū non hēat cōceptū reſolubilē: ſed ſimplr̄ ſimplicē: g̊ ſeq̄tur ꝙ ens cū ſit illud ad qḋ ſtat vltimata reſolutio: cuiuſlꝫ definitionis: ꝙ eſt ṗᵐ cognitū diſtincte: ⁊ ipſo nō cognito nihil qḋ ipꝫ icludat pōt cognoſci diſtīcte. ¶ Manifeſtū eſt aūt ꝙ iſta demōſtratio eſt ꝑticularis: ⁊ tn̄ deberet eē vl'is. particulariter g̊ ꝯcludit: qꝛ non demōſtrat ꝙ ens ſit ṗᵐ cognitū in ordine diſtincte ꝯcipiēdi reſpectu oīuꝫ: ſꝫ reſpectu illoꝝ in q̄bus includit̄ q̄ditatiue: ſꝫ nō reſpectu drīaꝝ ⁊ ſuaꝝ paſſionū in q̄bus nō icludit̄ q̄ditatiue: ſicut fuit ꝯcluſum libro ṗ: ſed hn̄t conceptus ſimplr̄ ſimplices ⁊ irreſolubiles ſicut ens: ⁊ ꝑ ꝯn̄s pn̄t diſtincte ꝯcipi abſqꝫ hoc ꝙ ens ꝯcipiatur diſtincte. ¶ Quid igit̄ ṗᵐ erit in ordine diſtincte ꝯcipiēdi: poteſt dici pro nūc ꝙ nō apparet ꝙ intellectus habeat aliquod ṗᵐ obm̄ ꝓmitate originis: ſicut nec in ordine cōfuſe cōcipiendi: ſic nec in ordine diſtincte concipiendi: ſed ſunt plura oba eque

Attende diligenter ꝙ cognitio ꝓceſſuum obſcuri ſcꝫ ⁊ definitiuus ſciētifici ⁊ diuiſiui ⁊ compoſitiui ⁊ reſolutiui conſiſtat oēs doctores ꝑipateticos circa primum conceptum ab intellectu.

prima tali primitate: ſicut illa que ſūt ſimplr̄ ſimplicia: ſicut drīe ſimplr̄ ſimplices ⁊ paſſiones entis inquantū ens: cū nō habeant aliquē eſſentialeꝫ ordinē in mouēdo intellectū: nec i terminādo i ordine diſtincte ꝯcipiēdi: nec ēt in ordine ꝯfuſe ꝯcipiēdi: qꝛ ꝯfuſe cōcipi nō pn̄t: ſed tn̄ diſtincte cum ſint ſimplr̄ ſimplicia: ⁊ oīno irreſolubilia.

Voluit thomiſte ſimplr̄ ſimplicia poſſe cōfuſe cōcipi: ⁊ ita hec ratio peccat.

Amplius autem hꝫ dubitationē qualē ordinē hꝫ nr̄a metaphyſica ad alias ſcias. Dico in ordine ⁊ inueniēdi ⁊ docēdi. Palā aūt q̄m manifeſtū eſt ꝙ ordo habituū eſt ſm̄ ordinē ſuboꝝ: ſubm̄ aūt metaphyſice noſtre pri⁹ ex ꝓmitate nāe ⁊ originis oī ſubo ſcibili cuiuſcūqꝫ alteri⁹ ſcie: cū ꝑ ſe ſit icluſuꝫ i quolꝫ illorū: g̊ erit nec̄io ṗᵐ cognitū i ordine diſtincte ꝯcipiēdi: q̄ modus ꝯcipiēdi diſtīcte: eſt tn̄ ſcientificus ⁊ nō ꝯfuſe: qꝛ mediū ſciētificū eſt definitio ſubi de q̄ hētur noᵃ diſtincta. ¶ Concludi igit̄ pōt nec̄io ꝙ nr̄a metaᶜᵃ prior eſt primitate originis oī alia ſciētia: ⁊ in ordine īueniēdi ⁊ i ordine docēdi. ¶ Primo nāqꝫ eſt inuenta: nec alia pōt inueniri niſi iſta pri⁹ inuēta: ⁊ hoc ſic deducit̄. Noᵗⁱᵃ ꝯnis demōſtrate eſt noᵃ diſtincta ⁊ ſubi ⁊ medij: vel eā neceſſario preſupponit: cū mediū demoᵗⁱᵛⁱ ſit definitio ſubi: ħ aūt neceſſario ꝓſupponit notitiā diſtinctā omniuꝫ per ſe incluſorum in ſubo ⁊ in definitione ſubi: g̊ ⁊ noᵃᵐ diſtinctā entis inquantū ens: qḋ eſt hic ſubꝫ: oīs g̊ ꝯ demōſtrate neceſſario ꝓſupponit noᵃᵐ diſtinctā entis: habita noᵃ diſtincta entis: ſtatim hētur noᵃ diſtincta paſſionū: qꝛ ſubm̄ icludit ꝑdicatuꝫ in ſcḋo modo: ⁊ ꝑ ꝯn̄s noᵃᵐ inherētie ꝑdicati ad ſubꝫ: tum ēt qꝛ dcm̄ eſt ſupra ꝙ noᵃ ſubi ꝯtinet a priori notitiā totius habitus ſciētifici: g̊ a ṗ ad vltimuꝫ. nulla ſcia pōt inueniri niſi metaphyſica prius inuēta: cū ſit de prio obo cognito diſtīcte. ¶ Si dicas. tu nō dicis ꝯſter: qꝛ i ꝓcedēti caplo poſuiſti ꝙ ens nō eſt ṗᵐ obiectū cognitum in ordine diſtincte cōcipiēdi: ſed ſunt plura eque prio. Nunc dicis oᵐ: vt videt̄. ¶ Rn̄deo tibi. dixi ꝙ ens non eſt primuꝫ obiectū cognitū diſtincte primitate originis reſpectu oīum ſimplr̄. ⁊ adhuc dico ſcḋo dixi ꝙ eſt primū cognitum diſtincte reſpectu oīum illorū in q̄bus includit̄ q̄ditatiue. Ex hoc ifert̄ tertium. ꝙ ē prio cognitū diſtincte reſpectu cuiuſcūqꝫ obiecti ſcibilis cū in ipſo includat̄ q̄ditatiue: vt prius fuit dictuꝫ: qꝛ oē ſubm̄ ꝓprie ſcibile eſt definibile: ⁊ oē definibile icludit ens q̄ditatiue. ṗᵒ etiā eſt nr̄a metaphyſica oī alia ſcia ꝓmitate originis i ordine docēdi. Palā.n. ꝙ audiētes nō poſſunt diſtincte concipe ſubta aliaꝝ ſciaꝝ niſi ſbo huius metaphyſice ꝑcognito diſtīcte: ⁊ tūc deducas ſicut pri⁹. ¶ Et ſi dicas. Ari. ⁊ alij phī mlti ordinauerūt ⁊ nobiſ tradiderūt metaphyſicaꝫ: ⁊ eā vltimo docuerūt. Rn̄deo tibi: ꝙ in metaᶜᵃ Ariſt. nō ſunt pure metaphyſicalia tradita: ſꝫ ſunt ibi multa theologica de ſubſtātijs ſeꝑatis: ⁊ de itelligētijs que ſūt multuꝫ alta ⁊ difficillima: ⁊ iō vltima eſt rōne illoꝝ: ⁊ in ordine īueniēdi: ⁊ i ordine docēdi: ſꝫ ſi nō eēnt ibi niſi purū metaˡᵉ: ſicut in nr̄a metaphyſica in qua non ꝓhabentur niſi pure metaˡᵉ predicata cum ente inquātū ens ꝯuertibilia. ipſa eēt ṗᵃ in ordine inueniendi ⁊ in ordine docēdi: ſicut eſt nr̄a quā ṗ inueni: qꝛ eius ſubm̄ ṗ ante alia ſuba ſcibilia diſtincte cognoui. ¶ Et iō ṗ ante oēs alias ſcientias iſtaꝫ metaphyſicā trado tibi: vt eā ṗ audias: ⁊ eā ṗ ſtudeas

Et ob hoc dīni aliꝗ ergo ꝙ demōſtratio qꝛ. nō facit ſcire: ſed facit ſcire quia.

quia inter alias iſta eſt facillima ad adiſcendū: cuꝫ
ſubm eius qđ eſt ens inq̄tū ens pria ipreſſione im
primať in intellectu. Et ſi adhuc queras quē gra/
dū pfectionis ⁊ dignitatis hꝫ iſta meta^ca i numero
ſciaꝝ. tanq̄ a veritate coactus nō verecūdoꝛ ꝯfite
ri ꝙ nr̄a metaphyſica tenet gradū iſimū ⁊ iperfe/
ctiſſimū: ſicut ⁊ ſuū ſubm. Et ſi dicas idē eſt ſubm i
iſta meta^ca: ⁊ in meta^ca Ariſto. Sꝫ meta^ca Ariſt. eſt
pfecti^a imo dea ſciaꝝ: ⁊ quā maxie hꝫ prima intelli
gētia. Eſt.n. pp ſeipſam: ⁊ ad nullā aliā ordinať: ſꝫ
oēs alie ad ipſam. Rn̄deo ꝙ in meta^ca Ariſt. vt di
ctū eſt: multa tradūtur q̄ nō ſunt pure meta^lia: ſic
de prima intelli^a ⁊ alijs ſubſtātijs ſeparatis: ⁊ q̄tum
ad ptē illā ipſa eſt nobiliſſima ⁊ diuina: ſed q̄tum
ad ptē illā in qua tractātur pure meta^lia nō eſt no/
bilioꝛ q̄ ſit nr̄a: imo eſt eadē cū iſta: ⁊ p ꝯn̄s gradū
iſimū tenet in ordine ſciarum.

Amplius autem hꝫ alterā dubitationē: cuꝫ
ens iquātū ens ponať eē obiectū
intellc̄s: ſi nālr ab intellectu finito pōt videri i quo
cūqꝫ exiſtat. Habet aūt graviorem dubitationē: ſi
oē illud i quo icludiť formalr ens qditatiue ex pu
ris nālibus ab intellectu finito ſit intuitibile: qꝛ ſi
ſic p^a intelligentia ex puris nālibus poterit appre/
hēdi: ⁊ ſi nō: dicas rōnem: vnde hoc ſibi repugnet.
⁋ Pro diſſolutione pmi dubij proponuntur iſte
ppōnes: p^a ſit iſta: pdicata prioꝛa ⁊ ſupioꝛa i linea
predicamētali ſūt per ſe cōtēpla^lia ⁊ intui^lia abſqꝫ
poſterioꝛib^9 ⁊ inferioꝛib^9: rō huius dicti eſt iſta: qꝛ
que ſunt p ſe cōtēplabilia perſeitate ſcdi modi: ſūt
p ſe conceptibilia tertij modi pſeitate: ſed pdicata
prioꝛa ſūt p ſe ꝯceptibilia pſeitate ſcdi modi: ergo
⁊ pſeitate tertij modi. Tū ēt: qꝛ ſubm meta^ca eſt p
ſe cōceptibile abſqꝫ ſubiectis aliaꝝ ſciaꝝ. Abſtra/
hit.n. ſubm metaphyſice in cognoſci a ſubo nālis
phie: pꝫ ēt exēplo: qꝛ a remotis prius videť coloꝛ
q̄ albedo. ⁊ hic coloꝛ q̄ h albedo: ⁊ itelligo ſic iſtā
ppōnē ꝙ ſi intellc̄s finitus ſeparatus eſſet preſens
huic roſe ꝙ p ſe ⁊ nālr poſſet intuitiue videre qdi/
tatē entis i roſa abſqꝫ hoc ꝙ videret ſubam roſe ⁊
corpus ⁊ oia pdicata inferioꝛa: poſſet ēt videre q/
ditatē ſube in roſa abſqꝫ hoc ꝙ videret qditatem
coꝛporis: ⁊ ſic deſcendendo poterit videre prio/
ra ſine poſterioꝛibus. ⁋ Et ſi dicas no^a intuitiua:
vt eſt dictū eſt obi exn̄tis ⁊ inq̄tū exn̄tis: igiť non
poterit intuitiue videri qditas entis exn̄s in roſa:
qn videať ipſa exn̄a actualis roſe: ⁊ p ꝯn̄s hec ro/
ſa. ⁋ Reſpōdeo nō opꝫ ſi videať qditas entis in
roſa que exiſtit ꝙ videať illud i q̄ exiſtit: nec ꝙ vi/
deať ipſa exiſtētia: ſed hn̄ veꝝ eſt ꝙ qditas entis
videri non pōt niſi exiſtat: ita ꝙ exn̄a eſt modus
obi cogniti ſub q̄ videť: nō aūt ē modus obi: ſic ꝙ
ille modus cū obo videať: ⁊ pono tibi ex^m ſi eſſet
poſſe ꝙ aliqs poſſet videre albedinē actu exiſtem
in ſupficie: nō tn̄ videret ipſam ſupficiē in qua exi
ſtit: ſic vni^r eſt in pppoſito iſto ꝙ intellectus videt
qditatē entis exiſtē i roſa: nō tn̄ videt ipſaꝫ roſaꝫ: ⁊
ſic prioꝛa pdicata videri ptīt abſqꝫ poſterioꝛibus.
⁋ Scda ppō ſit iſta: pdicatū ſic iuitiue viſum in
ſua pciſione abſqꝫ ſuis poſterioꝛibus: vt qditas en
tis ſic viſa abſqꝫ ſuis poſterioꝛibus eodē actu nu/
mero quo videť in vno i quo formalr exiſtit vide/
tur ⁊ in alijs ſi diſtātia nō impediat. Et ſi obm deſi
nat eſſe in vno: nō opꝫ actū deſinere eē: nec ex hoc
in aliquo variari: ſed adhuc terminabiť ad illud

Huic fauet ari. 1. phyſicoꝝ. 4. cum dicit magis vl̄a eē pmo nō.

Vult iſte doctoꝛ iclusum poſſe videri ſine iclude te.

Tenet ergo iſte doctō ꝙ dato ꝙ quiditas roſe ſi moueat intelle. ctū ad notitiam ſui: nō quiditates icluſe in ipſa mouere poſſunt.

obm: vt eſt in alio. Et vt plane h intelligas. pono ti
bi ex^m: ſi eqnitas ituitiue videatur: vt pſcindit ab
oi poſteriori ⁊ ſingulari equo: ſi exiſtat in.c. equis
ſingularibus eodē actu numero quo videť equini
tas in vno equo videť in oibus eqs ſingularibus:
nec variať actus ad generationē ⁊ coꝛruptionem
equoꝝ pticularū. Sed ſemp ſtat actus q̄ diu ſtat
eqnitas in aliq̄ equo ſingulari: h ppō ſic pbať rō/
ne. Actus non variať ad variationē obi mālis. ſed
tn̄ ad variationē obi foꝛmalis. Nā ſi ponereť vna
albedo in.x. ſuperficiebus ſucceſſiue vel ſil' eodem
actu nūero videreť i illis.x. nec variareť actus ad
variationeꝫ ſubiectoꝝ nec deſineret eſſe actus ad
coꝛruptionē illaꝝ ſupficieꝝ. dū tn̄ vna illaꝝ mane
ret i qua albedo exiſteret: pbať ⁊ alr: qꝛ in no^a ab/
ſtractiua ſi ꝯcept^9 pdicati prioris ⁊ cōis p ſe habea
tur ille eſt vnus numero reſpectu obi in quocunqꝫ
foꝛmalr exiſtat. Vn̄ ⁊ ſi poſtea aduenirent conce/
ptus inferioꝝ varij. ille tn̄ in ſe nō pp hoc variare/
tur. Sed ſemp maneret idē: ſic videť dicēdū de in
tuitiua. Iſtis ppōnib^9 pmiſſis ⁊ cōceſſis: pꝫ quid ē
dicendū ad p^m dubiū cū queriť: ſi qditas entis poſ
ſit videri in quocūqꝫ exiſtat. Rn̄detur ſicut p^a p/
poſitio dicit ꝙ qditas entis pōt videri in ſua pciſi
one abſqꝫ omni poſteriori: ⁊ dicit ſcda ꝙ eodē actu
q̄ intellc̄s videt qditatē entis i tali pciſione i aliq̄ i
quo foꝛmalr exiſtit: ⁊ i oibus: ⁊ p ꝯn̄s ſic rn̄deť ad
dubiuꝫ: qđ qditas entis ex puris nālibus pōt vi/
deri i roſa: abſqꝫ hoc ꝙ videať roſa: ⁊ talis notitia
pōt nālr acqri: ſicut videbiť ex puris nālibus qdi/
tas entis in p^a intelligētia abſqꝫ hoc ꝙ videať p^a
intelligētia. ⁋ Et ſi arguas non ꝯ primā propōnē:
quia multum pbabilis eſt: ſed ꝯ ſcdam: qꝛ dubiū
eſt: qꝛ actus videť variari ad variationeꝫ alicuius
qđ eſt quo. vel alicuius qđ eſt qđ: ſi eſſet vna quidi
tas in tribus lapidibus: lꝫ eſſet idē quo: pp variati
onē tn̄ de li qđ variareť actus: vt deſcēſus deoꝛſū.
Et ſi eſſet vna albedo numero i tribus ſupficieb^9:
lꝫ eſſet idē quo. imo ēt idē qđ pp variationem mo
di ſub quo videť albedo. ſ. exn̄e in tribus ſubis i q/
bus foꝛmalr exiſtit: variabiť actus videndi: ſic vi
deť in pppoſito ꝙ dato ꝙ ſit eadē qditas entis in
roſa ⁊ in p^a intelligētia. Et videť qditas entis i ro/
ſa abſqꝫ hoc ꝙ videať roſa p eūdē actū nō videbi/
tur qditas entis in pria intelligētia. ſed variabitur
actus ad variationem modi. ſ. exiſtētie ſub quo vi
deť obiectum: ſub alia.n. exiſtentia: vr̄ qditas en/
tis in roſa: ⁊ in prima itelligētia. ergo ad variatio/
nē exn̄e ſub qua videť qditas entis non cū qua vr̄:
qꝛ exiſtentia non videtur: vt ſuppono variabitur
actus. ⁋ Rn̄deo nō nūc: ſed tertio libro nr̄e theo/
logie require. ⁋ Pro ſolutione ſcdi dubij ſequen/
do pn̄^a modernoꝛum phoꝝ ⁊ antiquoꝝ dr̄ ꝙ pria
intelligētia ex puris nālibus intuitiue pōt videri
ab intellectu finito: iſta fuit mens primoꝝ phoꝝ
q primā intelligētiā poſuerūt mouere ſcdam in rō
ne amati ⁊ deſiderati ⁊ intellecti: ⁊ ſcdaꝫ intelligē/
tiā neceſſario ⁊ nāliter itelligere ⁊ diligere primā
⁊ frui ea: ex cuius cōprehenſione neceſſario: ⁊ natu
raliter ſequebatur motus primi mobilis: ſicut tan
git magis explicite Ari. in fine ſue metaphyſice: ⁊ i
hac ſnia cōcoꝛdāt oēs antiqui ſapiētes: nec aliquā
contradictionē nec repugnātiā in hac concluſione
viderunt. Et ideo cum omni affirmatione eaꝫ po/
ſuerūt. Moderni aūt phi ſequendo naturalem ra.

Nota ꝙ ſi variatur actus videndi ob variati oeꝫ modi ⁊ exiſtēne ſub qua illud videtur ratiōe a fa cte ſupra ſoluuntur. Et adt nōe ille rationes demonſtrant. Unde dicerꝫ iſte doctoꝛ actus nō variaruꝫ exn̄e ſint plures: ⁊ hoc qꝛ ille non videtur. tu conſidera.

tionem que cõis eſt iſtis ⁊ illis in iſta concluſione cũ eis cõcordãt. Addũt aũt moderni rõnes ꝓbabiles pro hac ↄ̃ne. Prima ratio ſit talis. Quicqd ꝑ ſe ineſt ꝑſeitate ſcđi modi ſupiori: per ſe ineſt inferiori: ſed ↄceptibilitas ⁊ itelligibilitas nãlis ꝑ ſe ineſt enti ꝑſeitate ſcđi modi: g̊ ꝑ ſe ineſt ꝑſeitate ſcđi modi oĩ includenti ens q̃ditatiue: pᵃ aũt intelligentia includit ens q̃ditatiue: ergo pria itelligẽtia eſt nãliter cõceptibilis ⁊ intelligibilis ab intellectu finito. ℂ Amplius aũt ⁊ fortius illud qđ per ſe ⁊ nãlr ineſt ſupiori ⁊ cõi: ⁊ omni cõtento ſub altero membro diuiſionis illius cõis: nõ dʒ negari ineſſe alteri mẽbro diuiſionis: niſi occurrat itellectui aliqđ mediũ euidẽs ad ↄcludẽdũ repugnãtiã q̃ ſibi nõ poſſit ineſſe: hec ſit maior. nũc ſumo minorẽ: ſʒ enti in cõi. ſ. q̃ditati entis: ⁊ omni contento ſub altero mẽbro diuiſionis entis. ſ. ſub ente finito ⁊ limitato in cõi ꝑ ſe ineſt ꝑſeitate ſcđi modi nãliter mouere intellectũ finitũ ad notitiã ſui: ergo non dʒ negari prime intelligẽtie ineſſe niſi propter mediũ euidens ad cõcludendũ repugnantiam. Nullũ autem mediuʒ euidẽs hoc concludens inuenit̃ niſi iſtud q̃ prima intelligẽtia nihil cauſat nec mouet extra ſe nãliter ⁊ neceſſario. Sed iſtud mediũ nõ videt̃ ſufficiẽs ad ↄcludẽdũ hãc repugnãtiã: qꝛ nec antiquis phis fuit mediũ ſufficiens: nec videt̃ eſſe modernis. Oritur. n. iſtud mediũ ex iſtis tribus ꝓpõnibus: pᵒ. q̃ intellectio eſt producta de nouo: ſecunda: q̃ eſt ꝓducta ab obo: tertia. q̃ prima itelligentia extra ſe nihil cauſat neceſſario ⁊ nãlr. que tria fundamẽta ſi poſſent ſubtrahi corruet tale mediũ in illis fundatũ: illud aũt qđ dr̃ q̃ pria itelligẽtia nihil cauſat extra ſe neceſſario ⁊ nãliter: nõ videt̃ verũ phis: cũ pᵃ intelligentia ſit cã finalis oĩuʒ neceſſaria ⁊ nãlr. Tum ẽt: qꝛ eſt cã ꝓductiua rerũ ext̃ ſe in eſſe cognito neceſſario: ⁊ nãliter extra ſe dico. Tum tertio: qꝛ talis actio intẽtionalis non dʒ ſibi negari: ſicut nec alijs entibus: lʒ actio realis ad extra poſſet ſibi negari. ℂ Multa. n. ſunt entia qbꝰ negat̃ actio realis ad extra: ſicut forte q̃ntitati ⁊ relationi: ↄ̃uenit tñ eis iſta actio itẽtionalis. ſ. mouere itellectũ ad noᵗᵃᵐ ſui non negat̃: nec talis motio dʒ alicui poſitiuo denegari. Et de primo funᵗᵒ dicere q̃ actꝰ itelligẽdi intellꝰ finiti reſpectu prie intelligẽtie nõ eſt nouiter ꝓductus: imo oĩno idem cũ ſuba intelligibili. Et pro ſcđo fundamento dicetur q̃ dato q̃ actus intelligendi ſcđe intelligentie eſſet productus: non tamen propter hoc eſſet productus ab obiecto: nec totalr̃ nec ꝑtialr̃: ſʒ tantum obm ſe hʒ ibi in rõne determinãtis intellectuʒ ad determinatã ⁊ diſtinctã notitiaʒ exprimendã. Si igitur obiectũ nõ ſe hʒ niſi in ratione determinantis ⁊ nõ efficientis: vnde valet iſtud mediũ in hoc funᵗᵒᵐ: Conceſſit. n. Ariſto. ⁊ ſuus commen. q̃ prima itelligẽtia nihil cauſat extra ſe effectiue qđ ſit eternũ: ⁊ tñ poſuit q̃ ſcđa intelligẽtia naturaliter intelligebat ꝑmã. Et mirꝫ eſt q̃ tã ꝑclari phi ſpãlr̃ Ariſt. qui ſicut dicit cõmẽtator in tertio de anima t4. fuit regula in nã: nõ potuerũt videre iſtud mediũ ſi eſt euidẽs: ſicut dicũt moderni. Amplius autem per media ſpecialiſſima ꝓbat̃ ↄ̃ predicta: ⁊ h̃ ſic: pria itelligẽtia naturaliter mouet intellectũ ꝓpriũ ad notitiã ſui: g̊ ⁊ intellectuʒ diſtinctũ: añs eſt manifeſtũ: probo ↄ̃ñam: qꝛ mouens videtur reſpicere vniformiter moᵇⁱˡᵃ eiuſdẽ rõnis. Eſſentia prie itelligẽtie eſt mouẽs itellectus ꝓprius ⁊ diſtinctꝰ ſunt mobilia eiuſdem rõnis. ℂ Hic dr̃ q̃ primus mouens mouet pᵐ moᵇˡᵉ omnino pᵃ motiõe. Sʒ mouet zᵐ mobile non pᵃ motione ſed ſcđa. Primum mouẽs eſt q̃ditas ꝑme itelligẽtie: pᵐ mobile eſt intellectus ipſiꝰ: pᵃ motio eſt motus nãlis. zᵐ mobile eſt intellectus diſtinctus a pᵃ intelligentia: ſcđa motio libera ⁊ cõtingẽs. Ideo tua ↄ̃ña nõ eſt vera. ſcʒ q̃ ſi pᵐ mouens moueat pᵐ mobile. ſ. intellectũ ꝓpriũ pᵃ motione ⁊ nãli q̃ moueat mobile zᵐ. ſ. intellm̃ diſtinctũ motione prima. ſ. nãli: ſed mouebit illud motione ſcđa. ſ. ↄtingẽti: ſed iſtud dictum de primo mouẽte ⁊ ꝑmo mobili ⁊ prima motione: ⁊ ſcđo mobili ⁊ ſcđa motione videt̃ gratis dictum. Quia in ente limitato pᵐ mouẽs: ſicut mouet ꝑmũ mobile. ſ. intellectũ ꝓpriũ prima motione. ſ. naturali: ita mouet zᵐ mobile. ſ. intellectũ diſtinctũ pᵃ motiõe. ſ. nãli ⁊ nõ ſcđa. ſ. libera: quare ergo nõ ſic ĩ pria itelligẽtia reſumat̃: g̊ ↄ̃ña pria itelligẽtia mouet intellm̃ ꝓpriũ motiõe prima. ſ. nãli: ergo intellectũ diſtinctũ: Lʒ iſte rõnes ſint ꝓbabiles ſʒ pñᵃ cõia phis ⁊ antiquis ⁊ modernis: non tñ ſicut fert̃ de neceſſitate ↄcludũt: ⁊ ꝑciſe ꝑꝑ illud mediũ iam dictũ q̃ pria intelligẽtia nõ cauſat extra ſe naturaliter ⁊ neceſſario: de quo fiet ſermo ꝓlixior ĩ theologia nãli. z. ſ. libro: iđ vſqʒ ad tẽpus illud differat. ℂ Ad rõnes aũt ꝓbantes oᵐ nõ nunc: ſed alias poterit rñderi: ſolutionẽ q̃re. ℂ Hec ſũt igit̃ pricipia cõia ſm̃ q̃ ars iſta reqrit tibi data. ſit ergo intellectus tuꝰ ſemꝑ applicatiuus iſtorum principioꝝ ad alia ſm̃ exᵐ qđ tibi mõſtratũ eſt in hac metaphyſica. ℂ Dictũ eſt igit̃ in hoc ſcđo libro de qualitate habitus metaˡᶜᵉ: ⁊ de eius vnitate. De ſpeculatiõe ⁊ praxi intuitiua ⁊ abſtractiua. de ſubalternatione ſciarũ. De pᵒ obiecto itellectus: ⁊ de triplici primitate. Et in hoc liber iſte ſcđs metaphyſice hʒ fineʒ. nunc ad diſtinctionem ex natura rei ⁊ formalem ĩ hoc tertio libro accedamus.

Nota q̃ apud cõmẽtatorẽ itelligẽtie oẽs ſunt eiuſdem rationis analogice.

Soluitur dicẽdo q̃ prima itelligẽtia nihil effectiue nec naturaliter ꝓducit extra ſe in noua cognitione: oportet obiectum neceſſario concurrere vel ad intellectionẽ vel ad principiũ eius: ⁊ ita ꝓpõ illa nõ eſt vera niſi qñ mouens nãliter mouet vtrũqʒ.

Tenco ego ad mentẽ cõmentatoris itellectionẽ eſſe rẽ intellectã.

ℂ Liber tertius metaphyſice incipit.

ℂ De varia huiꝰ termini q̃ eſt res ſigᵗᵉ. Caput. I.

Ens inquantuʒ ens manifeſtuʒ eſt: qñ eſt ꝑmũ qđ q̃d eſt non habẽs qđ q̃d eſt: ſed pñᵐ cuiuſlibet habentis qđ q̃d eſt. Eſt igit̃ de idẽtitate ⁊ diſtinctione ꝑmi qđ q̃d ẽ ab oĩ alio qđ q̃d eſt ex nã rei ꝑſcrutãdũ. Et qꝛ ĩ iſtis frequẽter vtimur v̄bis aliqbꝰ nõ notis: cuilibet hãc metaᶜᵃᵐ audienti: q̊tiẽs h̃ noia dicãtur: ⁊ q̃d ſignificẽt ꝑmittẽdũ. Et ſit igit̃ pᵃ inq̃ſitio q̃ occurrit circa hũc terminũ res: q̃d ſit res: ⁊ q̃d tu vocas rẽ. q̃d ſit eſſe idẽ realr̃. q̃d diſtigui realr̃. q̃d diſtictio realis. q̃d formalitas. q̃d itelligit̃ ꝑ eẽ ideʒ formalr̃. q̃d ꝑ eẽ diſticta formalr̃. q̃d diſtinctio formalis. q̃d eſt eſſe idẽ ꝑ̊ modo dĩdi per ſe: q̃d ſcđo mõ dĩdi ꝑ ſe. q̃d eſt ẽt eſſe idẽ idiuiſione abſoluta. q̃d idiuiſione relatiua. Iſtis nãqʒ terminis freq̃nter vtimur ĩ hac metaᶜᵃ: g̊ oĩno eſt tibi neciũ q̃ ĩ iſto libro: ĩ quo nos iſtis terminis vtimur: ſignificationẽ eoꝝ nõ ignores. Ignorantia nãqʒ de ſigᵉᵉ terminoꝝ multos decipit: ⁊ m̃ltos errare permiſit: ⁊ hãc metaᶜᵃᵐ contẽnunt q̃ diſtictionẽ ex nã rei negãt: ⁊ preter itellectum eẽ poˡᵉᵐ. imo necĩam abſqʒ reali diſtinctione clare volo oſtendere. ℂ A ꝑmo igitur termĩo q̃ eſt res eſt icipiẽdũ. Quid tu itelli

gis per rem. Uocāt nonnulli rem per moduz ſubſtrati:alij ꝑ modū ꝑdicati. tertij ꝑ modū ꝯſtituti ⁊ reſultātis. Per modū ſubſtrati: ſic intelligo ꝙ ſicut mā ⁊ forma ſunt q̄ta vnica q̄titate correſpōdēte illis: ⁊ accn̄ia oia q̄ exiſtūt in q̄titate ſūt q̄ta ⁊ extenſa vna q̄titate correſpōdēte illis ꝑ modū ſubſtrati ⁊ ſubiecti:ſic in ſor. ē quaſi per modum ſubſtrati ⁊ ſubi q̄dā modus itrinſecus:q̄ dr̄ res vel realitas:a qua re vel realitate reantur oia que ſunt in ſorte:⁊ ſorteitas ⁊ hūanitas ⁊ aialitas ⁊ ſuba ⁊ ens ⁊ oēs dr̄ie:⁊ oēs ꝑ ſe paſſiōes oīum incluſoꝝ in ſorte. Nā ſicut ſor. ⁊ hō ⁊ rōnale ⁊ aial:⁊ ſic de oibus q̄ ſunt in ſorte:dr̄ ens vnica entitate ⁊ quiditate entis i vno idiuiduo enti correſpōdēte oibus que ſunt in ſor. ꝑ modū ꝑdicati:ſic oia ꝑdicata dicuntur res ab vna realitate:⁊ vna re eis correſpōdēte ꝑ moduz ſubſtrati.

Nō ꝙ ſicut exiſtentia ⁊ hecceitas ſunt modi q̄ bus quiditates exiſt. ⁊ ſunt hec: ita realitas eſt q̄ ſugiora realizāt

Ad quā rē vel realitatem trahūtur oēs q̄ditates ⁊ dr̄ie ⁊ paſſiones eaꝝ ꝑ ſe icluſe i ſorte virtute agentis ⁊ producētis. ⸿ Amplius alij vocāt rē ꝑ modū ꝑdicati.ſ. ꝙ oē poſitiuum ꝑdicatū dictū de alio dr̄ res:⁊ ſic accipiēdo rē res nō ꝯuertit̄ cū ente:inquātū ens qđ eſt ſubm̄ huius metaphyſice. Quia q̄ditas entis ſic itelligēdo rē nō eſt tm̄ res: ſed dr̄ie ⁊ paſſiōes:⁊ alie q̄ditates a q̄ditate entis:imo omne poſitiuū eſt eſſentialr̄ res:⁊ res ⁊ poſitiuum cōuertūtur. Et res in iſta ſignificatione eſt nomē equocū:cū eq̄lr̄ ſit oē poſitiuū. Et ſic accipiēdo rē q̄cūqȝ hn̄t aliquā diſtinctionē ex̄ intellm̄ in nā rei diſtinguūtur realiter. Et in iſta ſignificatiōe capiūt rem cōiter oēs arguētes ꝯ̄ diſtinctionē formalē:⁊ decipiūtur:vt ifra videbit̄:q: accipiūt rē pro oī poſitiuo:qđ eſt extra nihil:⁊ per ꝯn̄s formali ꝯn̄a concludūt:ꝙ vbicūqȝ eſt aliq̄ nō idētitas vel diſtinctio ex nā rei ꝙ ibi eſt diſtinctio realis. Et manifeſtuz eſt ꝙ bene ſeq̄tur accipiēdo rē in iſta ſignificatōe: ſicut capiēdo ens p̊ᵃ ſignificatione:prout eſt nomē ipoſitū ad ſignificādū oē poſitiuuz qđ eſt extra nihil:nō eſt nomē vniuocū ſed equocū:vt p̊ lib. capite. 6ᵒ. fuit dictū:nec pōt eē ſubm̄ alicuius ſcīe:ſic accipiēdo rē:iſto mō res ⁊ ens ꝯuertūtur. Et que diſtinguūtur entitatiue ⁊ poſitiue nec̄io diſtinguuntur realr̄:ſed i iſta ſignificatione inuētores formalitatum ⁊ diſtinctionum ex nā rei: ⁊ antiqui ph̄i ⁊ moderni nō itelligūt. Nec i iſta metaphyſica ſic accipit̄ res:imo iſta ſigᵒⁱᵒ nois huiꝰ qđ eſt res oino abijcit̄ a ꝯſideratiōe nr̄a:nec volumus vti i aliquo hoc noie res ꝑ tali ſignificatione. ⸿ Amplius aūt tertio accipit̄ res ꝑ modū ꝯſtituti ⁊ reſultantis: ſicut ꝑſona ⁊ ſuppoſitū accipit̄ ꝑ modum totius ꝑ ſe entis ⁊ exiſtētis ꝑſeitate tertij modi. Unde aia non dr̄ ꝑſona ſeu ſuppoſitū:nec corpus dr̄ ꝑſona:ſed totū reſultās ex aia ⁊ corꝑe dr̄ ꝑſona:ſic q̄ditas generis nō dr̄ res:nec dr̄ia dr̄ res:ſȝ dr̄itur aliq̄d rei:nec ſunt res in recto:ſed aliq̄d rei in obliq̄:ſed cōſtitutū ex genere ⁊ dr̄ia: ſic̄ ipſa ſpēs vel idiuiduū icludēs oia iſta dr̄r res in recto:ſicut aia nō eſt ꝑſona in recto:ſed aliq̄d ꝑſone in obliq̄. Et ſilr̄ corpus: ſȝ totū ꝯſtitutū ex aia ⁊ corꝑe dr̄ ꝑſona i recto. ⸿ Et ſi q̄ras q̄s iſtoꝝ modoꝝ accipiēdi rē ſit magis proprius. ⸿ Rn̄deo tibi q̄libet iſtoꝝ eſt poſſibilis: ⁊ pōt eſſe verus:q: noia ſignificant ad placitū. Et ēt vnus pōt iponere hoc nomē res ad ſignificādū aliq̄d ꝑ modū ſubſtrati ⁊ ſubi:⁊ alius ꝑ modū ꝑdicati:⁊ vt ꝯuertit̄ cū oī poſitiuo. Et tertius ꝑ modum ꝯſtituti ⁊ reſultātis:ſcđs aūt modus:vt dictum eſt

Aliq̄ dicūt ꝙ res ſumitur:vt dicit̄ a reor ⁊ a ratus

Uolunt aliq̄ ꝙ ꝑſona ſit rationalis nature indiuidua ſubſtātia.

oino abijcit̄ a modernis ph̄is:⁊ ēt ab antiq̄s:q̄ ponunt diſtinctionē ex nā rei abſqȝ diſtictione reali. Poſſe aūt eſt ipſis vti re in p̊ᵃ ⁊ 3ᵃ ſignificatione: ſȝ q̄ ſit magis ꝓpria vel p̊ᵃ vel 3ᵃ ſignificatio. fert̄ ꝙ 3ᵃ. Et i iſta ſignificatiōe hoc noie res volumus vti vt i pluribꝰ i iſta metaᶜᵃ:ſȝ p̊ᵃ nō oino abijciat̄ a ꝯſideratiōe huiꝰ meᶜᵉ:tertia tn̄ ē itelligibilis magis.

⸿ Quid ſit diſtinctio realis. Caput. II.

In tantum igit̄ dictū ſit q̄d ſit res:vt hoc noie vtitur metaphyſicus:deinde q̄d ſit diſtinctio realis eſt vidēdū. Manifeſtū autē ꝙ illa diſtinctio que hȝ ꝓ funᵗᵒ ⁊ termino rē. ⁊ non aliq̄d rei pro funᵗᵒ:⁊ aliq̄d rei pro termino:eſt diſtictio realis. Et ſi q̄ras:quō potero cognoſcere ꝙ aliq̄d ſit res:⁊ nō aliq̄d rei. Da mihi aliq̄s regulas ꝑ q̄s facilr̄ poſſim h̄ videre. Ecce do tibi tres regᵘˡᵃˢ certas ad q̄s debes iſpicere: ⁊ ꝑ illas te regere. ⸿ p̊ᵃ ſit iſta. duo ſingularia ⁊ idiuidua q̄ ſūt adinuicē ſeꝑabilia ⁊ mutuo:q̄đlȝ eoꝝ eſt res ⁊ nō aliq̄d rei reſultātis ex ipſis. Exᵐ i cōpoſitis ex corꝑe ⁊ aia:⁊ ſic de alijs oibꝰ ſingularibꝰ:quoꝝ q̄đlibet pt̄ ꝑ ſe exiſtere ꝑſeitate tertij modi. ⸿ Scđa reᵃ ſit iſta:ꝙ ſingularia:q̄ꝝ vnū pōt exiſtere ꝑ ſe ꝑſeitate tertij modi ſine alio:ſȝ nō ecōtra q̄đlȝ illoꝝ eſt res:⁊ nō aliq̄d rei. Exᵐ do tibi de funᵗᵒ ⁊ relōne ſubo ⁊ accn̄te ſequendo p̄nᵃ nāe. ⸿ Tertia regula ſit iſta:ſingularia ⁊ idiuidua:q̄ꝝ vnū nō pōt per ſe exiſtere tertij modi ſine alio:nec ecōtra q̄đlȝ illoꝝ eſt aliq̄d rei ⁊ nō res. Eᵐx do tibi. In ſorte ē idiuiduū entis idiuiduū ſubē:corꝑis:aialis:hois: q̄đlȝ illoꝝ eſt aliq̄d rei:⁊ non res:ſed ſortes reſultās ex oibus iſtis: ⁊ ꝑ ſe icluſus in ipſis ē ipſa res:⁊ vlīuz ſeꝑabilitas a ſuis ſingularibus nō ꝯcludit diſtinctionez realē iter illa:nāqȝ priora:vt cōparātur poſterioribꝰ nō ſūt res, ſed ſūt tn̄ aliq̄d rei:,ſed ipȝ ſingulare icludēs oia priora vſqȝ ad ens eſt ipſa res: ⁊ per ſe vna ꝑſeitate tertij modi. ⸿ Et ſi arguis. idiuiduū paternitatis non poteſt eſſe ſine induiduo filiationis:⁊ ecōuerſo. ḡ ſūt vna res ⁊ q̄đlȝ eſt aliq̄d rei:⁊ nō res. ⸿ Rn̄deo q̄rtū eſt ex ſe ſibi nō repugnat:⁊ ſi repugnat ſibi hoc eſt per accn̄s rōne termini q̄ ē funᵗᵘᵐ filiatiōis. nō. n. hn̄t eē in eodē ſubiectiue:ſȝ in realr̄ diſtinctis:iſte aūt regule nō patiūtur i abſolutis:nec ꝯparādo abſoluta ad reſpectū. Ex iſtis palā ē cuilibet: q̄d ſit diſtingui realr̄:⁊ q̄d idē realiter:q: vbi erit res ⁊ res ibi illa diſtinguent̄ realr̄: ſed vbi erit aliq̄d rei ⁊ aliquid rei ⁊ nō res ibi erit idētitas realis. Ex hoc ifert̄ vlterius ꝙ res funᵗᵘʳ ſuꝑ ꝯcurſum pluriū poſitiuoꝝ:quoꝝ nullū eſt res: ſed aliquid rei. Nulla ergo res habet conceptum ſimpliciter ſimplicem:ſȝ hȝ cōceptum reſolutoriū in plura:nō in plures res:ſed in plura: quoꝝ q̄đlibet eſt aliq̄d illius rei:⁊ nō ipſa res adequate. Nec dico ꝙ ois res ſit cōpoſita ex pluribus: q: tūc prīa itelligētia eſſet cōpoſita:ſȝ dico ꝙ ois res in recto neceſſario eſt cōſtituta ex pluribus: vel aliquibus poᵗⁱᵘᵒ:quoꝝ neutrū illoꝝ eſt tota illa res adequate ſed eſt aliquid illius rei dr̄ns ab illa ſicut partiale a totali.

Attende ꝙ vis originis generationis corruptionis ſeparationis ſolet inveſtigari diſtictio realis.

⸿ De diſtinctione formali. Caput III.

Amplius autem circa hūc terminuz formalitas vel q̄ditas q̄d ſit ⁊ q̄d non:⁊ quotiens dicitur eſt inſiſtendū. Omne

Illud eſt formalitas vel quiditas qđ idē eſt: quod additum alteri variat rationem formalem ipſiꝰ .ſ. conſtitui ex illo ⁊ altero cui additur: vel per ſe ē īcluſū in rōne formali alicuiꝰ. Ex ꝗ ſeqtur ꝙ oēs drīe ſupiores ⁊ medie ⁊ ſpecifice ſpectāt ad qditatē: qꝛ addite qditati ꝯdibili variāt rōnē formalē cōſtitutoꝝ ꝑ illā: vt hoīs ⁊ bruti. Ex h̄ ſeqtur ꝙ drīe īdiuiduales nō ſunt qditates nec formalitates: cū nō variēt rōnē formalē ꝑ illas ꝯſtitutoꝝ: imo ꝯſtituta ꝑ illas ſūt eiuſdē rōnis ⁊ ſpēi. ¶ Ex ſcđo ſeqꝛ ꝙ oē ꝯdibile ꝑ ſe ꝑ drīam aliquā: cū qua facit ꝑ ſe vnum: eſt qditas vel formalitas: vt p͂mu qditas ⁊ p͂m ꝯdibile: ⁊ p͂o oīno formalitas ſit ens inq̄tū ens: deinde ꝑdicamēta: ⁊ ſic deſcēdēdo vſq; ad ſpēm ſpāliſſimā: q̄ eſt vltima qditas ꝑ ſe includēs oēs ſupiores ī linea ꝑdicamētali. ¶ Adhuc aūt qđ ſit eē idē formalr alicui: ⁊ qđ nō: dr̄ ꝙ tūc aliqđ ē idē formaliter alicui qn̄ vnū ꝑ ſe p͂ mō īcludit̄ in alio: ita ꝙ ſi vnū illoꝝ definiret̄: aliud eēt definitio ſua vel ꝑs definitiōis eiꝰ: vel qn̄ plura īcludūt vnū: ita ꝙ ſi illa plura definirētur illud vnū eēt definitio eoꝝ: nullo qditatiue ſupple addito. H̄ ſit deſcriptio eiuſ ꝙ eſt eē idē formalr. Exēplū p͂mi: hō eſt idē aīali ⁊ rōnali formalr: qꝛ ꝑ ſe illa ſūt īcluſa in eo tanq̄ p͂ne dfinitiua hoīs. Exm ſcđi: ſor. ⁊ pla. ſūt idē formalr: qꝛ eadē definitio ⁊ qditas ꝑ ſe eſt īcluſa ī eis. Et ſi definirētur hērent eandē definitionē. Palā aūt ꝙ p͂mus modus idētitatis formalis drt a ſcđo ī duobus. P͂m ꝙ illa q̄ ſūt idē formalr ſʒ p͂m modū: nec̄io ſunt idē realr: ſicut includēs ⁊ incluſū: vt hō ⁊ aīal rōnale: q̄ igit̄ ſūt ſic idē formalr ſunt ēt idē realr: q̄ aūt ſic ſūt idē formalr ꝙ ambo īcludūt eādem formalitatē ⁊ qditatē. nō opꝫ ꝙ ſi ſūt idē ſic formalr ꝙ ꝑꝑ h̄ ſint idē realr. ſicut ſor. ⁊ pla. Sʒ quiq; ſunt idē formalr ⁊ realr: quiq; nō. Differūt ēt ſcđo ī alio: qꝛ q̄ ſic ſunt idē formalr ſm p͂m modū: vnuʒ eſt ꝑs potētialis vel ꝯdibilis. Et aliud actuale vel ꝯhēs 3m qđ reſultat ex illis ē illud ſic īcludēs illa: phī tn̄ moderni ꝑ eē idē formalr ītelligūt p͂ mō non ſcđo mō. Et iſto mō vti ītēdimus. Dʒ aūt dubitationē an īter illa q̄ ſic ſūt idē formalr ſit aliq̄ nō idētitas. Dr̄ ꝙ ſic: h̄ ꝓbat̄: qꝛ illa ſic hn̄t: ſicut īcludēs ⁊ incluſū: ſicut totale ⁊ ꝑtiale. Ex hoc īfert̄ ꝙ in his q̄ ſūt ſic idē formalr: multa ꝑdicata poſſunt vni ꝯuenire ⁊ repugnare alteri: hoc ꝓbat̄: qꝛ īcludēti ⁊ incluſo ſeu ꝯſtituenti ⁊ cōſtituto toti ⁊ parti nō cōueniūt adeq̄te eadē ꝑdicata. vni ꝯuēit ꝙ ſit potētiale alteri ꝙ nō: imo actuale: alteri ꝙ ſit ꝯſtitutū ⁊ nō ꝯſtituēs: ⁊ ſic de mltis alijs. Dicto de idētitate formali ꝺ forli diſtīctiōe ſeu nō idētitate ē dđm. Diſtīctionis formalis ⁊ nō idētitatis hec ſit deſcriptio eiꝰ. Omnis qditas ꝑ ſe ⁊ p͂ nō īcludēs aliā qditatē nec ī ipſa īcluſa: nec̄io formalr diſtīguit̄ ab illa. Ex q̄ nec eſt includēs nec īcluſa nō eſt idē formalr cuʒ illa: ꝑ hoc pʒ ꝑ ſuas oras de formali idētitate. Ex h̄ ſeqtur ꝙ cū .x. gnā ⁊ oīa ī ipſis ꝑ ſe īcluſa nec̄io formalr ſūt diſtīcta: oēs ēt drīe eiuſdē gn̄is ſiue ore ſiue ſubalterne formalr diſtīguūtur cū oēs: vt ſupra fuit dictū habeāt ꝯceptū ſimplr ſimplicē: ⁊ omnes ſpēs eiuſdē ꝑdicamēti: vt ſubē vel q̄litatis q̄ nō habēt idē genus ſubalternū ꝓximum: qꝛ tales hn̄t diuerſas definitiones ⁊ qditates ꝑ ſe īcluſas q̄ adinuicē ſūt diſtincte. ¶ Amplius autē alia deſcriptio diſtīctiōis formalis aſſignat̄. oīs qditas q̄ nō eſt cōpoſſibilis alteri qditati in eadem re nec̄io diſtin

Scđm aliquos diſtinctio formalis oritur inter ſubas mediante drīa formali.

guitur formalr ab illa. hoc ꝓbat̄, qꝛ includēs ⁊ incluſū ſemꝑ ſe cōpatiūtur in eadē re; lʒ in pluribus poſſet repiri incluſū q̄ includēs: vt aīal q̄ hō. Ex hoc ſeqtur ꝙ illa q̄ ſūt diſtīcta realr nō pnt eē idem formalr. Et ſi dicas. ſor. ⁊ pla. ſūt idē formalr: ⁊ tn̄ nō ſūt idē realr. ¶ Rn̄deo ꝙ loqmur hic de ꝑciſis: ⁊ p͂mis qditatibus: vt nō ſūt ſor. ⁊ pla. Habet aūt dubitationē qđ ſit formalis diſtinctio ſtricte loquendo ⁊ ꝓprie. Dr̄ ꝙ formalis diſtinctio eſt q̄dā relatio q̄ hʒ pro funto: ⁊ termīo qditatē ⁊ qditatem; ſeu formalitatē ⁊ formalitatē: nō aūt modū aliquē intrinſecū: nec ꝓ funto nec ꝓ termino. Ex hoc ſequit̄ ꝙ nō oīs diſtinctio ex nā rei eſt diſtīctio formalis. Et ſi queras vtrū ſequat̄. ſūt nō idem formalr: g̊ diſtīcta forliter. Dr̄ ꝙ nō idētitas ē ī plus q̄ diſtinctio: qꝛ diſtīctio reqrit extrema poſitiua: nō aūt nō idētitas; qꝛ hō eſt nō idē formalr cū nō ente: nō tn̄ diſtīctū. Omne. n. qđ eſt ab altero diſtinctū eſt non idem cū illo: non tamen econtra.

¶ De varijs ꝓpōnum generibus. Caput. IIII.

Amplius autē eſt ingrēdū qđ ſit ꝑdicatio p͂mi modi. fertur aūt a qbuſdā ꝙ ꝑdicatio p͂mi modi ꝑ ſe eſt qn̄ formali ꝯn̄a ſeqtur ꝙ res ſignificata ꝑ ꝑdicatū: ⁊ res ſignta ꝑ ſubʒ ſūt idē. ¶ Sed iſtud dictū nō videt̄ eē verꝝ: qꝛ res ſignificata ꝑ genus ⁊ drāʒ eſt eadē: ⁊ tn̄ nō eſt h̄ ꝑdicatio p͂mi modi. Ideo ē dcm̄ cuiuſdā alterius ꝙ ꝑdicatio p͂mi modi eſt qn̄ formali ꝯn̄a ad ꝑdicationē ꝯcreti de concreto ſequit̄ ꝑdicatio abſtracti de abſtracto. Sʒ nec iſtđ dictū vr̄ eē verꝝ: qꝛ formali ꝯn̄a ſeqtur. Ens eſt bonū: ergo entitas eſt bonitas: ⁊ tn̄ iſta nō eſt ī p͂ mō: ſilr formali ꝯn̄a ſequit̄. hō ē riſibilis: g̊ humanitas eſt riſibilitas: ⁊ tn̄ nō eſt ī p͂ modo dicēdi ꝑ ſe. ¶ Tertiū dictū cuiuſdā alteriꝰ eſt iſtud: ꝙ ꝑdicatio p͂mi modi eſt ī triplici gradu: primus ī q̄ idē ꝑdicat̄ de ſeipſo: ſcđs in qua ꝑs definitiōis ꝑdicat̄ de dfinito: tertiꝰ ī q̄ ꝑdicat̄ tota definitio de definito. Magis tn̄ ꝓprie dr̄ in q̄ ꝑs definitionis ꝑdicatur de definito. Et tota definitio de definito q̄ qn̄ idē de ſeipſo: vnde ꝑdicatio p͂mi modi ſm p͂ne antiquoꝝ phoꝝ ⁊ ēt modernoꝝ non eſt ꝑdicatio ī recto: ſed potiꝰ in obliq̄: vn̄ nō eſt ꝑdicatio dicēs hoc eſt hoc: ſed hoc eſt ex his; qꝛ ſemꝑ fit ꝑdicatio ꝯſtituētis ⁊ ꝑncipij intrinſeci ꝑ ſe īcluſi ꝺ ꝯſtituto ⁊ īcludēte: vt cū dr̄. hō eſt aīal rōnale mortale: h̄ eſt ex aīali ⁊ rōnali cōſtituit̄: ſic̄ hō ex aīa ⁊ corꝑe: g̊ eſt ꝑdicatio ex his in obliq̄: ⁊ non ꝑdicatio dicēs hoc eſt h̄ in recto. ¶ Adhuc aūt de ꝑdicatione ſcđi modi eſt vidēdū: ꝑdicatio ſcđi modi ē illa ī qua ꝑdicat̄ ꝓpria paſſio de ſubō: vt triangulus hʒ tres: vl hō ē riſibilis: ⁊ differt a ꝑdicatiōe p͂mi modi: p͂ in hoc qꝛ ꝑdicatū p͂mi modi eſt cā intrinſeca ſubi: ſed ſubm hic eſt cā ꝑdicati. Scđo differt: quia ꝑdicatū p͂mi modi eſt repibile ſine ſbō: nec eſt ꝑdicatū ſcibile ⁊ demōſtrabile de ſbō: ſicut eſt ꝑdicatū ſcđi modi ꝑ predicatum p͂mi modi. ſicut riſibilitas demōſtratur de hoīe ꝑ aīal rōnale: in hoc tn̄ cōueniunt ꝑdicatuʒ primi modi ⁊ ſcđi modi ꝙ ſunt idē realr cū ſubō. ¶ Amplius aūt de tertio modo dīdi ꝑ ſe q nō ē ꝓprie modus dicēdi ꝑ ſe nec ꝑdicādi: ſed potiꝰ eēndi: eſt dīdum: tertius. n. modus dicēdi ꝑ ſe eſt eē ſolitariū ⁊ ab alio preciſuʒ: ⁊ hoc eē ꝑ ſe eſt ſicut dicimꝰ ꝙ ſor. ē ꝑ ſe. i. ſolitarie. Et ſicut pars ꝯtinui ſepata ab alia dr̄ eē ꝑ ſe. ꝯiuncta aūt ⁊

Scotus negaret iſtam ꝯn̄am.

Nota ꝙ ab alijs iſte primꝰ gradꝰ ponitur quartꝰ: ⁊ qꝛ Ari. ordinat propōnes ad demōſtrationeʒ ad quā nō deſeruit illa in q̄ idem predicatur de ſe ipſo ideo de iſta nō fecit mentionem.

Huic conſentit Ari. ṗio poſte. volēs hēc. linea eſt ex pūctis. eē in ṗio modo. ⁊ lyn. et huic fat. et ⁊ ego tenui hoc in logica.

Attēde ꝙ ⁊ iſta. hō ē riſibilis. ⁊ iſta ſortes eſt riſibilis. ē in ſcđo mō. ⁊ ſcđʒ aliqs iſta maſſius eſt primus.

vnita alteri amittit perſeitatem tertȷ modi: quia amittit eē ſolitariū. ¶ Et ſi qras: qn̄ parſ cōtinui acqrit pſeitatē tertȷ modi: qd ē illa perſeitas quā acqrit vl' quā amittit qn̄ amittit pſeitatē tertȷ modi. ¶ Rn̄deſ. iſtd ptinet ad pdicamētū qn̄titatis de diuiſiōe ꝯtinui: ꝛ terminatione linee: ꝛ iō vſqꝫ ad tp̄s illud qn̄ fiet ſciētifica inq̄ſitio de pdicamento q̄ntitatis differat. Poteſt tn̄ ad pn̄s dici breuiter ꝙ pſeitas quā acqrit ps ꝯtinui p diuiſionē ab alia eſt q̄dā terminatio: ſicut pūctus vel formalis diuiſio ꝛ ſepatio actualis q̄ eſt relatio nouiter acq̄ſita: ꝛ ſupra pūctū ī actu fundata: ꝛ amittere pſeitatem tertȷ modi eſt amittere ipſam actualē diuiſionē ꝛ ſepationē qd̄ fit qn̄ ps vniſ toti. non aūt amittitur realitas puncti ſicut fertur. Nūc reſtat videre de q̄rto mō dn̄di p ſe: ꝛ ferſ ꝙ q̄rt' modus dn̄di p ſe eſt ille ī q̄ pdicaſ actus ꝓfluēs a cā formali de effectu formali: īterempt' īterȷt pp īteremptionez. Et ſilr̄ hic plorans plorat: ꝛ calefaciens calefacit: ꝛ ſic in ſimilibus alȷs locutionibus.

Nota ꝙ aliq̄ volunt iſtaz. omne aial rōnale ē riſibile. eē ī quarto modo vide prio poſterioꝝ. capi. quarto.

Reſtat adhuc dicere de pdicatione denominatiua qd ſit. Predicatio denominatiua ē illa ī q̄ pdicatū dr̄ ineſſe ſbo ī q̄dā adiacētia: ꝛ ex hoc ſeqtur ꝙ ipm̄ denominat id eſt ꝙ ſubm̄ ſm̄ nomē pdicati hꝫ appellationē: ſicut albedo denominaſ ineſſe ſubo in q̄dā adiacētia ꝛ formali inherētia: tūc ſubm̄ denominat: ꝛ ſm̄ appellationē ſui noīs. Subm̄. n. dr̄ eſſe albū. denominās. n. ꝛ denominatū eodē noīe denominātur: niſi ꝙ denominatū hꝫ nomē effect' formalis: ꝛ denominans retinet ſibi nomen forme. Denominatio aūt q̄dā ē ītriſeca ī q̄ pdicatū denominās ītrinſece adiacet ſbo: ſic albedo parieti. Alia aūt eſt denominatio extriſeca ī q̄ pdicatū nō adiacet: nec eſt vnitū rei denominate: vt color dr̄ viſus denominatiōe extriſeca a viſiōe exn̄te in oculo. Predicatuꝫ aūt denominās aliqn̄ pdicaſ p accn̄s de ſubo: ꝛ eſt res alia a ſubo. Aliqn̄ pdicaſ de ſubo ī ſcd̄o mō dn̄di p ſe: ꝛ cū h̄ pdicaſ denominatiue: vt hō ē riſibilis: aliqn̄ p̊ mō: vt hō ē aiatus. Aliqn̄ pdicatū denominās ē idē realr̄ cū ſubo: nec tn̄ idē p̊ mō nec 2° mō: ſicut dr̄ia de gn̄e: ſic ferſ: ꝛ ecōuerſo: ꝛ ſpālr̄ ens de ſuis dr̄ȷs: qb' ē idē realr̄: nō tn̄ p̊ mō nec ſcd̄o mō. ¶ Nūc ad pdicationē idēticā accedam' inq̄rēdo qd ſit: qd ēt ſit pdicatio idētice identica. Predicatio idētica dr̄ ī qua idē oībus modis idē pdicaſ d̄ ſeipſo: ꝛ ī q̄ predicatū ꝛ ſubꝫ ſunt oīa idē: ꝛ ex natura rei: vt hic. hō ē hō. ¶ Scd̄o dr̄ predicatio idētica in q̄ predicatū ꝛ ſubm̄ ſūt aliqualr̄ nō idē: ꝛ cuꝫ hoc aliq̄liter idē. Aliq̄lr̄ dico nō idē: q2 predicatū ꝛ ſubm̄ nō ſunt idem idētitate abſoluta: ſunt autē idē alia idētitate: q2 idētitate relatiua p īdiſtictionē vni' ab altero. Et pono tibi exm̄: vt dr̄ia indiuidualis ē idē cū nā ſpe'': idē dico idētitate īdiuiſionis ꝛ īdiſtictionis. Et ſilr̄ gen' cū dr̄ia: ꝛ iſtoꝝ adinuicē ē pdicatio idētica. Et iſti ſūt duo ḡdus pdicatiōis idētice. ¶ Quid aūt ītelligis p pdicationem idētice idēticā: dr̄ ꝙ pdicatio idētice idētica ē illa q̄ pſupponit aliā idētitatē extmoꝝ cū aliq̄ 3°: a q̄ ſūt idē ꝛ pp idētitatē illoꝝ ad tertiū dn̄r eē īter ſe idē: Idētitas aūt illoꝝ ad tertiū eſt tn̄ idētitas: ſꝫ idētitas extremoꝝ inter ſe erit idētice idētitas. h̄ eſt extrema pp aliā idētitatē extremoꝝ ſunt idētica. Et pono tibi exm̄ ī pdicatis p ſe de ſcd̄o mō: vt dicamus ꝙ bonitas et veritas ſunt idē pp idētitatem eorum ad ſubm̄. ſ. ad ens. Exēplum in predicatis p accn̄s: ſicut albū ꝛ dulce ſunt idē īter ſe idētice pp idētitatē ipſoꝝ ad ſubꝫ cui ſūt idē. ſ. ad lac. Ex hoc ſeqtur vni' ꝯcludēdo ꝙ pdicatio identice idētica ē illa q̄ pſupp' an̄ ſe aliā: ꝛ eſt illa de qua loquitur ph̄i moderni ꝛ antiq: pp quā tenet oīs forma ſyllogyſtica: qd̄ ē q2 q̄cūqꝫ vni ꝛ eidē ſūt eadē ſūt eadeꝫ īter ſe: ꝛ talis ē idētitas ꝯnis ī ſyllō: q2 eſt identitas idētice idētitas: q2 pſupponit idētitates maioris ꝛ minoris ad mediū in pmiſſis. Et ſi ille pmiſſe ſunt ime'': tūc eſt pdicatio idētica: ſi aūt ſūt demonſtrabiles: tūc eaꝝ idētitas ē idētice idētica. In ꝓpōne igiſ idētice idētica nō eſt imaginādū ꝙ pdicatū ꝛ ſubꝫ ſint idē qd̄ extmū ſit extmū: ſꝫ ſūt tn̄ idē pp 3m qd̄ ē cā idētitatis eoꝝ: ꝛ p ꝯn̄s cā v̄itatis ꝓpōnis: a q̄ tertio ſi ſubtrahātur: iam non idē remanent nec pdicatio v̄a. Et hic ē ꝙ mlt̄e ſūt ꝓpōnes v̄e ī cōcreto q̄ ſūt falſe ī abſtracto: q2 hēbant idētitatē īter ſe pp idētitatē ad tertiū: cū aūt abſtrahūtur a tertio tolliſ idētitas illoꝝ ad illud tertiū: ꝛ p ꝯn̄s identitas illorum īter ſe. Et pono tibi exm̄. iſta ꝓpō ē idētice idētica: albū eſt dulce pp idētitatē ipſoꝝ in lacte. Cū aūt ſumūtur ī abſtracto dn̄do albedo ē dulcedo iā abſtrahūtur a 3°. ī. a lacte: nec remanet idētitas illoꝝ ad 3m: q̊ tolleſ idētitas ipſoꝝ īter ſe: ꝛ p ꝯn̄s nec remanet pdicatio v̄a ī abſtracto dd̄o albedo eſt dulcedo. Et ſi q̄ras q̄ ſit pfectior idētitas: an idētica: an idētice identica. Rn̄deo idētica vr̄ pfectior: cū ſit p̊' ꝛ cā alteri': ꝛ pp qd̄ vnūqd̄qꝫ tale ꝛ illud magis. Terminus. n. ma. ꝛ mi. priorē ꝛ pfectiorē idētitatē hn̄t ad mediū q̄ꝫ habeāt īter ſe in ꝯ̊ne: cū vnio terminoꝝ ad mediū ſit cā vnionis a priori eoꝝ in ꝯ̊ne. ferſ tn̄ a q̄dā ꝙ īfinitas alteri' extremi vel illimitatio talis ꝙ terminus ſit tranſcendens eſt cauſa identitatis identice: ſed primuꝫ dictum plus approbo.

Iſte eſt ſcoto prio ſniarū di. 2. ꝛ q̄one. 5. quo libet.

¶ De modis intrinſecis. Capit. V.

Adhuc autem de modis ītriſecis: ꝛ q̄tiens dicātur nō eſt ptereundū. Modi intriſeci dn̄r q nō variāt rōnē formalē: qd̄ intelligo ſic: ꝙ modus intriſecus additus alicui quiditati ꝯtrahibili nō variat rationem cōſtituti ex illo modo: ꝛ ex illa quiditate contrahibili. Ex hoc ſequitur ꝙ differētie indiuiduales ſunt modi intrinſeci: quia conſtituta per illa non variant rationem formalez: imo non diſtinguuntur ſecundum rationes formales: ſed ſunt eiuſdem rationis: finitum ꝛ infinitum non variant rōnē formalem: quia linea finita ꝛ infinita ſunt eiuſdem rationis: actus ꝛ potentia: neceſſitas et contingentia: in anima ꝛ extra animam: ſicut nec modi intrinſeci variant rationem formalem: ſic ſunt differentie accidentales vel paſſiones: ſicut maſculus ꝛ femella. homo albus ꝛ niger ſunt eiuſdeꝫ rationis. Omnes modi intrinſeci ſunt primo diuerſi quantum ad primum modum: hoc probatur: quia ſi includerent aliquid commune quiditatiue: tunc non eēnt puri modi intrinſeci. Sed eſſent quedam quiditates: ꝛ addite alicui variarent rationem formalem eius. Omne nāqꝫ includens quiditatem: eſt quedam quiditas in ſe: ꝛ per conſequens ſi adderetur alicui variaretur ratio formalis eius. Et ſic non eſſet modus purus intrinſecus. Omnes modi intriſeci ſunt primo diuerſi a quiditate: cuius ſunt mo

di quantum ad primum modum.probatur: ſicut precedens:quia iam non eſſent puri modi: ſed includerẽt aliquã qditatẽ. ❡ Nullus modus itrinſecus eſt per ſe ƺbibilis per dr̃iam eſſentialez: hoc ꝓbatur:qꝛ oẽ qḋ per ſe ƺbiẽ per dr̃iam qditatiuaz per ſe eſt iclusum in qditate cõſtituta ex ƺbibili ⁊ ƺbẽte:ſed omne per ſe iclusum in qditate eſt qditas.ğ modi illi q ponebãtur itrinſeci eẽnt quedaz qditates:cuius oppoᵐ eſt vcm̃. ❡ Et ſi q̃ras nũqd modus itrinſecus q ſequiẽ nec̃ario qditatez ſube ꝑdicamentalẽs:cũ oĩno ſit iſeparabilis ab ea ƺbiẽ ad oĩa gnã ſubalterna:⁊ ad oẽs ſpẽs ⁊ idiuidua in genere ſube:⁊ pꝫ ꝙ ſic: qꝛ alias ſuba poſſet reperiri ſine ſuo ꝓprio mõ itrinſeco. ❡ R̃ndeẽ ꝙ vbicũqꝫ reperieẽ qditas ſube ibi reperieẽ ille modus itrinſecus eius:ſicut ⁊ eius ꝓpria paſſio. ❡ Sꝫ ex hoc nõ habes ꝙ ille modus per ſe ƺbaẽ per dr̃iam eẽntialẽ ⁊ qditatiuã:cũ qua faciat per ſe vnũ:ſicut nec paſſio qditatis ſube ƺbiẽ per dr̃ias eſſentiales ad ſpẽs gnĩs ſube:qꝛ tũc iam dr̃ent ille paſſiões in ſpẽbus q̃tum dr̃ent ille ſpẽs:⁊ tñ ille ſpẽs nõ ƺuenirent niſi in ꝑmo genere ꝑdicamẽtali ⁊ generaliſſimo:ſicut nec ille paſſiones: qḋ eſt manifeſte falſum. ❡ Cõtrahunẽ ğ modi ꝑ accñs ad quecũqꝫ ƺbiẽ qditas cuius ſunt modi:⁊ ymaginor ꝙ ſicut in hoĩe ⁊ aſino ⁊ intelliᵍ eſt vna qditas ſube penitus indiuiſa indiuiſione ſibi propria:ſic modus eius itrinſecus inſeparabilr ei inſiſtens eſt vnus in eis vnitate ſibi ꝓpria:ſed in hoc eſt dr̃ia:ꝙ ipſa quiditas ſube deſcẽdit in eis ꝑ dr̃ias qditatiuas: cũ qbᵘ facit ꝑ ſe vnũ:⁊ cõponit:nõ ſic aũt modus intrinſecus eius nec̃io ƺñs eam:ſꝫ nullo ſibi addito in eis deſcẽdit ꝑ accñs ad deſcenſum qditatis: cuius eſt modus. Idẽ itelligo de paſſionibᵘ illius qditatis: qꝛ nõ deſcẽdũt per dr̃ias additas eẽntiales: ſꝫ tñ per accñs ad deſcẽſuz ſui ſubi. ❡ Et ſi adhuc queras cũ in ſorte ⁊ in platone ſint duo indiuidua diſtincta numero nũquid in eis ſint duo modi itrinſeci.ſ.due finitates numero diſtincte ⁊ duo indiuidua finitatis. ❡ R̃ndeo ſi dr̃ia idiuidualis idiuidui ſube hẽat ꝓpriũ modũ intrinſecũ ⁊ aliũ a mõ qditatis ſube. Tũc dõm ꝙ ſic:nec tñ ymaginor ꝙ ſicut qditas ſube ƺbiẽ per illas duas dr̃ias indiuiduales ex ſua qditate ⁊ illis duabᵘ dr̃ntꝯs indiuidualibᵘ ƺſtituunẽ duo idiuidua ſube ꝙ ſic ex illo mõ itrinſeco ſube in cõi:⁊ ex modis itrĩſecis illaꝝ duarũ dr̃iarũ idiuidualiũ ƺſtituanẽ duo idiuidua ⁊ duo modi itrinſeci ſiue due finitates numero diſtincte: qꝛ ſicut modus itrinſecus nõ ƺbiẽ ꝑ dr̃ias eẽntiales:ſic nec ꝑ idiuiduales:ſꝫ ſunt ibi tres modi intrinſeci: vnus qditatis: ⁊ duo illarũ dr̃iarum idiuidualiũ. Si aũt nõ ponereẽ ꝙ dr̃ie idiuiduales hẽrent ꝓprios modos intrinſecos alios a qditate quas ƺbunt: tunc diceretẽ ꝙ in duobus idiuiduis ſube nõ eſſet niſi vna finitas ƺñs quiditatem ſubſtantie. Eſſent tñ due per accñs denominatiue ab illis vnitatibus numeralibus.

Attẽde ꝙ modi intrinſeci nõ põt per ſe cõcipi ⁊ dicunẽ itrinſeci: qꝛ nõ differunt formaliter a q̃dditate:cuius ſunt modi: vide õ modis itrinſecis petruz thomã in tractatu de tranſcẽdentibus.

❡ De ſimul toto. Cap. VI.

P Alam igitur ꝙ in ſimul toto plura ac diuerſa poſitiua nõ eiuſdez ordĩs ibi exiſtũt. In ſimul toto.n. qḋ eſt ſortes quodam ordine eſſentiali inexiſtũt aliqua que dñt pure qd. Aliqua que dñt quale quid: aliqua que dñt mere hoc: aliqua que dñt hoc aliqd. Subm huius metaphice qḋ in ſort. ⁊ in quolibet includiẽ:mere qd dicit:cũ nõ ſit niſi mera qditas ſimplr ſimplex primo diuerſa ab omni quali:⁊ ab omni eo qḋ eſt hoc:que ſũt extra rõnẽ eiᵘ. ❡ Mere quale ſunt dr̃ie ƺbẽtes ens iquãtũ ens: imo oẽs dr̃ie medie ⁊ extreme:cuꝫ ſint pᵒ diuerſe ab omni quid. Sũt etiaz in ſimul toto aliqua que dñt quale qd:ſicut ſunt oĩa ꝑdicata ſm rectã lineã icipiendo ab ente excluſiue:⁊ deſcendẽdo vſqꝫ ad ſimul totũ:que ſunt ƺſtituta ex ƺbibili ⁊ ƺbẽte. Alia ſũt in toto que dñt mere hoc.ſicut oẽs dr̃ie idiuiduales oĩum idiuiduoꝝ ꝑdicatoꝝ ſupioꝝ. Eſt.n.indiuiduũ entis:ſube:corporis:aĩalis:hoĩs: ⁊ ſic de alꝯs. Alia ſunt in ſimul toto q̃ dñt hoc aliqd: ſicut ſunt oĩa ſimul tota ⁊ ſingularia. Sũt etiã in ſimul toto multi modi itrinſeci ſicut finitas:exñs actualis:⁊ ſic de alꝯs. Ipſum aũt ſingulare includit oĩa iſta:⁊ iõ a phĩs antiqs ⁊ modernis noiaẽ nõ imerito ſimul totuꝫ:⁊ eſt ipſa res de qua loquuti ſumus ſupra:ꝑdicata igiẽ que dñt mere qd: non ſunt ipſa res:nec que dicũt quale:nec quale qd:nec hoc:nec hoc aliqd:ſꝫ ſunt aliqd illius rei: ipſum aũt ſimul totũ vocaẽ res.oĩa illa que ſunt in ſimul toto ſunt in eo quodã ordine eẽntiali. Ex qbus oĩbus reſultat ⁊ ƺſtituiẽ ſimul totũ:vel etiã aggregatum.

Tenẽt quidã ꝙ cuilibet quiditati ſi corrñdeat ꝓpriũ indiuiduũ.

Nota ꝙ ſimľ tota nõ ſunt indiuidua põn ſube.

❡ De idiuiſiõe abſoluta ⁊ reſpectiua. Cap. VII.

P Oſtremo autem de indiuiſione abſoluta ⁊ de idiuiſione relatiua circa iſtos termios eſt aliqd ꝑſcrutãdũ: idiuiſio aũt abſoluta dr̃ eſſe illa q̃ eſt reſpcũ ſui ⁊ ad ſe: qꝛ eſt in ſe idiuiſum:ſic ꝙ nõ eſt plã:ſicut roſa hec eſt roſa vna:qꝛ eſt in ſe indiuiſa:nec plẽs roſe. Indiuiſio aũt relaᵗᵃ dr̃ eẽ illa q̃ aliqd eſt ab alio idiuiſum:ſicut vna ps ƺtinui eſt ab alia idiuiſa i ƺtinuo ⁊ accidẽs a ſubo:⁊ forᵃ a mã. in ƺpoſito eſt idiuiſa.iſta .n. ſunt idẽ ꝑ idiſtõnẽ ⁊ idiuiſionẽ vniᵘ ab altero: Iſto ẽt mõ dñr eẽ oĩa idiuiſa:que ſunt in aggregato ⁊ ſiľ toto qḋ appellaẽ res. Qõlibꝫ aũt illoꝝ ſiue dicat qd:ſiue dicat q̃le:ſiue moᵘˢ itrinſecũ eſt in ſe idiuiſum idiuiſiõe abſoluta vt ꝑſcindit ab alio: ⁊ eſt idiuiſum idiuiſione relatiua cũ alio. Aĩalitas .n.eſt in ſe indiuiſa idiuiſione abſoluta.ſilr rõnalitas eſt in ſe idiuiſa idiuiſiõe abſoluta. Rõnalitas tñ ⁊ hũanitas ſunt idẽ adiuicẽ idiuiſiõe relatiua. Idiuiſio aũt relatiua in triplici genere repiẽ. Aliq̃ .n.ſunt actu idiuiſa: poſſa tñ diuidi ex ꝑte tñ vtriuſqꝫ extremi: vt ꝑtes in ƺtinuo ſunt actu indiuiſe: poẽs tñ diuidi ex parte vtriuſqꝫ extremi: alia ſũt actu indiuiſa:poſſa tñ diuidi tñ ex ꝑte vniᵘ extremi ⁊ nõ ex parte alterius: ſicut ſimitas ⁊ naſus.naſus.n.põt ſeparari a ſimitate:⁊ nõ eƺ.3ᵐ genus idiuiſionis eſt ꝙ aliq̃ ſunt actu indiuiſa ⁊ impoſſa diuidi ex parte vtriuſqꝫ extremi: ſicut diceret phĩ õ aĩa celeſti:qꝛ itelligenᵃ ⁊ celũ ſic ſũt adiuicẽ idiuiſa ⁊ ipoſſa abiuicẽ diuidi q̃tũ eſt ex parte cuiuſlꝫ extremi. Exẽplũ ẽt eſt i ſiľ toto:qditas eſt oĩno idiuiſa a ſuo mõ itrĩſeco:⁊ eƺ.⁊ ꝓpa paſſio a ſubo.idiuiſio aũt abſoᵗᵃ ꝑor eſt idiuiſiõe relatiua:qꝛ q̃cũqꝫ ſũt idiuiſa idiuiſiõe relatiua ſũt idiuiſa idiuiſiõe abᵗᵃ. Nulla res põt hr̃e idiſionẽ abſolutã niſi vnã: qꝛ qõlꝫ i ſe idiuiſum vnica idiuiſiõe eſt a ſeipo idiuiſum. Qõlꝫ aũt põt hr̃e multas idiuiſiões relatiuas:qꝛ pluribᵘ põt vniri ⁊ a pluribᵘ põt idiuidi:ſicut ſubm hꝫ multas indiſtões relatiuas ad mul

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

ta accñtia: ⁊ vt plane itelligas debes ſcire ꝙ illud qḋ nos vocamus indiuiſionē: vocant alij vnionē. Indiuiſio nāq; nō eſt aliud niſi carētia diuiſiōis: que eſt relatio cui opponit̄ relatiue vnio: aut ſm̄ alios opponit̄ ꝯrie diuiſiōi ⁊ ſeparatiōi que eſt relatio. Utrū aūt iter illa que ſunt idiuiſa idiuiſiōe relatiua ſit aliq̄ vnio media: que ſit relatio poſitiua vt iter duas partes ꝯtinui ⁊ iter māꝫ ⁊ formā vel ſit ibi tm̄ idiuiſio: que eſt carētia ⁊ ꝓuatio diuiſionis: taceo: cū nō ſit p̄ntis ſpeculatōis: ſꝫ de hoc alias fiet ſermo in ſciā vltima que erit de ꝑdicaᵗˢ habitis. Que ſunt idē idētitate abſoluta: ⁊ ꝑ ꝯñs oīmoda ꝑdicant̄ in ꝑmo gradu ꝑdicatiōis identice. nō. n. p̄nt ꝑdicari ꝑdicatiōe formali ⁊ ꝑdicatōe ꝑmi modi: qꝛ vbi eſt predicatio formalis ⁊ ꝑdicatio ꝑmi modi ſemꝑ ſubm̄ ⁊ ꝑdicatū hn̄t aliquā nō idētitatē ex nā rei: cū vnū ſit icluſum ⁊ aliud icludens. Jō idētitate abſoluta nō ſunt idē. Que ſunt aūt idē idiuiſione relatiua. Quedā ꝑdicant̄ de ſeinuicē ꝑdicatiōe ꝑmi modi: vt ens de ſuba: quedā ꝑdicatiōe idētica: ⁊ in 2ᵒ gradu ꝑdicatiōis identice: vt ens de ſuis paſſionibus: quedā ſunt idē identice ⁊ predicant̄ adinuicem predicatione idētica: vt paſſiones entis de ſeinuiceꝫ. ſunt. n. adinuicem idem indiſtinctiōe ⁊ indiuiſione relatiua propter indiuiſionem earum ad ſubm̄.

¶ De diſtinctione ex natura rei quantum ad eius poſſibilitatem ⁊ nec̃itatem. Cap. VIII.

Amplius aūt eſt vlterius negociādū circa diſtōnem ex nā rei quātū ad eius poſſibilitatē: ⁊ q̄ntū ad eius nec̃itatē: ⁊ ꝑmo eſt vidēdū ſi eſt poſſis: ſic ꝙ cū vna re poſſit eſſe diſtinctio aliquoꝝ ex nā rei. Apparet aūt manifeſte ꝙ accipiēdo reꝫ per moduꝫ ꝑdicati: vt hoc nomē res eſt nomē ipoſitū ad omne: qḋ eſt ex̄ nihil: talis diſtinctio ⁊ ꝑō formalitatuꝫ ex nā rei ſtare cū vna re eſt oīno impoſſe ⁊ ꝯdictionē icludēs: qꝛ quecūq; ſic diſtinguunt̄ ex natura rei diſtinguunt̄ realiter. vt ſupra patuit in ꝑmo caplo hꝰ tertij libri: ⁊ i iſta ſigtiōe decipiunt̄ oēs emuli formalitatū: credentes ꝙ iuentores formalitatū vtant̄ iſta ſigtiōe: ſicut ipſi: qḋ eſt falſum. ¶ Accipiendo aūt reꝫ in 2ᵃ ſigtiōe ſua ꝓut accipit̄ per modū ſubſtrati ⁊ ſubiecti diſtō qditatiua ⁊ formalis ex nā rei videt̄ eē poſſibilis: hoc ꝓbat̄: qꝛ ſicut plura realiter diſticta p̄nt eē quāta vnica q̄titate denoīatiue: ⁊ mā ⁊ forma ⁊ oīa accñtia: ſic vnica realitate per modū ſubſtrati ⁊ ſubiecti poſſe eſt ꝙ plures quiditates ⁊ formalitates reent̄ ⁊ denomiatiue dicātur res. nā ſicut ſort. ⁊ oīa que ſunt in ſorte ſiue d̄rie ſiue modi itrinſeci dr̄ ens vnica qditate entis a ꝑori: ſic oīa que ſunt in ſort. ſicut entitas: ſuba: corpus: animal: hō: ⁊ ſic de alijs dr̄ res a poſteriori vnica realitate q̄ reantur. ¶ Amplius aūt accipiēdo rem in 3ᵃ ſigtione per modū reſultātis ⁊ ꝯſtituti. ſ. ꝓ ſimul toto ⁊ aggregato: manifeſtū eſt cuilibꝫ hn̄ti granū de itellectu: ꝙ h̄ formalitatuꝫ poſitio: ⁊ diſtō ex natura rei eſt poſſibilis. nā in tali ſimul toto ⁊ aggregato: qḋ ſolūmō vocatur res: nō ſunt res adequate: nec ſūt illud ſimul totū ⁊ aggregatū: ſicut nec pars eſt ipꝫ totū: ſed ſunt aliqd illius ⁊ aliquid rei: ſicut materia eſt aliqd compoſiti ⁊ nō ipſum compoſitū. Palam igit̄ ꝙ cū vnitate rei: poſſibilis eſt diſtinctio ex natura rei. Et pluralitas formalitatū: ſicut cuꝫ ſortes qui eſt vnica res: ⁊ vnū ſimul totū ⁊ vnū aggregatū: poſſe eſt ꝙ ſtet qditas entis ⁊ qditas differentiarū ⁊ oium qditatū que ſunt in recta linea ꝑdicamētali: nec nō ⁊ modoꝝ itrinſecoꝝ ⁊ ꝑ ſe paſſionū ſtant diſtincte ex nā rei. ¶ Ex qbus oībꝰ reſultat ſortes: qḋ ē vna res ⁊ vnū ſimul totū ⁊ vnū ex oībus aggregatū. Non tm̄ igit̄ videt̄ poſſibilis ꝑō formalitatū: ſed etiā valde facilis ad intelligēduꝫ: cū hic accipiat̄ res per modū totiꝰ integralis: qꝛ ex oībus ꝑdicatis ꝑoribus ⁊ oībus differentijs ⁊ modis itrinſecis integrat̄: ſicut domus eſt qḋdā ſimul totū ⁊ aggregatū reſultans ex pluribus partibus vt lapidibus lignis: ⁊ ſic de alijs. quoꝝ neutruꝫ eſt domus: ſed aliqd ipſius domus. ſic ſor. eſt quoddā ſimul totuꝫ reſultans ex pluribus diſtinctis ex natura rei. quoꝝ neutrū eſt ipſe ſort. ſed aliquid ſortis. hec videt̄ expreſſa intentio Ariſtot. 7. ſue metaphyſice. 43. vbi vocat particulare ⁊ ſingulare ſimul totū: partes aūt definitionis ſicut genus ⁊ d̄ntiaꝫ vocat partes rei ⁊ nō rem. vnde ibi cōparat partes definitiōis partibus totius itegralis: ſicut inqt: tota definitio ad totā reꝫ: ita partes definitionis ad partes rei. Et exemplificat ibi de homie ⁊ de digito homis: q eſt pars integralis hominis: qm̄ aūt natura nihil facit fruſtra: in natura nō eſt ponēda pluralitas vbi nulla apparet neceſſitas. Palam igit̄ ꝙ ſi pluralitas formalitatū non ſit neceſſaria in natura nō eſt ponenda. Igitur inquirenduꝫ occurrit ſi ſit aliqua neceſſitas ponēdi talem diſtinctionē ex natura rei ſine diſtinctione reali. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſuppoſita vniuocatōe entis iquantū ens eo mō quo dcm̄ fuit libro ꝑmo cōcluditur neceſſitas diſtinctionis ex nā rei. qditas. n. vniuoca pluribus nec̃ario contrahit̄ ad illa per aliquas d̄ntias que nō ſunt oīmode idē cū illa: qꝛ nihil cōtrahit: nec determinat ſe. ¶ Secundo: qꝛ ens iquātū ens. vt dcm̄ eſt ꝑ ſe eſt icluſuꝫ in decē gn̄ibus. ſuba aūt nō: q̄ ſuba nō eſt oīno idem cū ente: vniuocatio q̄ concludit diſtinctionē ex natura rei: ab illa igitur fuit icipiendū. ¶ Et ſi queras ad cōcludendū formalitatē ⁊ diſtinctioneꝫ ex natura rei a quo eſt oīno ꝑmo incipiendū. ¶ Reſpōdeo tibi. antiqui ph̄i ⁊ moderni ingrentes eaꝫ ab iſto ꝑnᵒ iceperūt. vꝫ. ꝙ de ꝑma itelliᵃ habemus aliquē cōceptū ab iſtis ſenſibilibus: ⁊ h̄ eſt cōis ad cōceptio oīum ph̄oꝝ. Ex hoc ꝓceſſerunt vlterius ꝙ iſta ſenſibilia nō p̄nt cauſare ꝯceptū aliciiꝰ termini ꝯtenti in ipſa v̄tualiter: qꝛ q nō cōtinet aliud quātū ad entitatē: nec quātū ad itelligibilitatem. Palā aūt ꝙ iſta ſenſibilia nō ꝯtinent aliqd qḋ ſit in ꝑma itelligentia v̄tualiter. ſeqtur ergo ꝙ continet aliqd qḋ eſt in ipſa formaliter: ⁊ hoc eſt conceptus entis cōtentus formaliter in vtroq;. Ex hoc ſequebat̄ vniuocatio ꝑme itelliᵉ ad iſta ſenſibilia: imo ad oīa in iſto cōceptu cōitatis. ſ. entis iquātuꝫ ens. ¶ Ulterius aūt ꝓcedēdo ſequebat̄ diſtō ex nā rei: qꝛ ex quo ꝑma itelligenᵃ cōuenit cū oībꝰ in ꝯceptu qditatis entis: ⁊ diſtiguunt̄ in ꝯceptu ꝓꝑo: accipiēdo ꝯceptū ꝓ ſuo cōcepto: nec̃io ſeqt̄ diſtō formalis ⁊ ex nā rei entis ⁊ cuiuſlꝫ vniuoci ad ſua vniuocata: qꝛ nō v̄r ꝙ oīno eodē ꝯueniāt aliqua ⁊ d̄ant. ¶ Achilles aūt omniū ph̄oꝝ ſemꝑ fuit ad ꝯcludēdū diſtōnē ex nā rei per ꝑmū ꝑncipiū. ſ. de quolibꝫ affirmatio ⁊ negatio vera ſub diſiunctione: ⁊ de nullo ſimul: applicādo extrema contradi/

Scḋm aliquos diſtinctio ex natura rei oritur inter ſubas mediate proprietates alterius.

ctionis predicatis ex natura rei: nõ fabricatis per intellectũ itellectus: qꝛ ſi affirmatio vere vni applicatᷣ ꝛ vere negatur alteri: necᷓario cõcludiᷣ aliq̃ nõ idẽtitas ex natura rei in illis qͥbus applicatur. Jſta.n.nõ idẽtitas tollit verã cõtradictionẽ: ſicut idẽtitas eſt cauſa vere cõtradictiõis: qꝛ vera ꝯtradictio ꝛ verus elẽcus eſt affirmatio ꝛ negõ vnius ꝛ eiuſdẽ nõ nomis tm̃: ſed rei ꝛ nomis: ꝛ ad idez ꝛ ſm idẽ. formeᷣ g̊ ſic elẽcbus: ens iquãtũ ens eſt ꝯbibile ꝛ cõicabile oĩbꝰ decẽ generibꝰ. ſuba non eſt cõicabilis decẽ gn̄ibus. g̊ necᷓario aliqua nõ idẽtitas ex nã rei eſt iter illa: ꝛ ſic poteris formare multos veros elẽcbos õ multis ꝑdicatis ex nã rei. Ex qͥbꝰ necᷓio ꝯcludemus diſtictionẽ ex nã rei. ¶ Et ſi arguas. ſi per viã ꝯdictiõis vis ꝯcludere diſtinctionẽ formalez ꝛ ex natura rei: rñdo tibi ꝙ necᷓio babes ꝯcludere diſtõnem realẽ: nec ꝑ diſtõnẽ tuã formalez vel ex nã rei tolleᷣ ꝯdictio. hoc ꝓbaᷣ: qꝛ oĩa ꝯdictoria equalr̃ repugnãt. g̊ equalẽ diſtõnez ꝯcludũt: ſed aliqua aliquã diſtõnẽ realẽ ꝯcludunt vt hec. ambulari ꝛ nõ ambulari: eſſe ꝛ nõ eſſe: ꝛ ſic de alijs pluribus. g̊ ſequiᷣ ꝙ per viã ꝯtradictiõis necᷓio tu ꝯcludes diſtõnez realẽ iter ſubam ꝛ ens ꝛ ſubm ꝛ paſſionẽ qđ tñ nõ cõcedis. ¶ Rñdeo tibi ꝙ oĩa ꝯdictoria equalr̃ repugnãt: qꝛ eidẽ oĩbus modis idẽ iceẽ ſimul non pñt. ¶ 2º. ꝯcedo tibi ꝙ necᷓario diſtõnem aliquã ex nã rei ꝯcludũt ſi ſint de ꝑdicatis ex nã rei. Sed nego tibi ꝙ equalem diſtõnem ſemꝑ cõcludunt: ſed aliqñ realẽ ꝛ aliqñ nõ realẽ: ſꝫ minorẽ. ſ. formalẽ: ꝛ hoc ſm nãz ꝑdicati. Hoc etiã emuli ꝛ ipugnatores formalitatũ habent ꝯcedere ꝙ oĩa ꝯdictoria equalẽ diſtõnẽ non cõcludũt: ſed ſm eos ꝛ bñ ſolũ cõcludũt ratiões ꝛ ꝯceptꝰ: ꝛ aliquã necᷓario diſtõnem realem vt eẽ ꝛ nõ eẽ: ꝛ plurima alia. hoc etiã ꝯcedit oĩs ſcola ꝙ aliqua ꝯtradictio aliquã diſtinctionẽ in re extra ꝛ realẽ necᷓario nõ ꝯcludũt. Et ꝯtra negãtes hoc arguit Ariſto. in. 4. metaphyſi. ꝛ cõcludit ꝯ tales ꝙ ipſi idigent ſenſu ꝛ pena ꝛ debẽt flagellari donec ipſi ꝯcedant ꝙ de eodẽ ſimul nõ verificanᷣ flagellari ꝛ non flagellari. ¶ Et ſi queras que eſt ratio. quare aliqua ꝯtradictoria cõcludũt diſtõnẽ realẽ ꝛ aliqua nõ: cũ oĩa ꝯdictoria circa idẽ equaliter repugnent. ¶ Rñdeo oẽs hñt ſoluere iſtaz difficultatem: qꝛ oẽs ponũt ꝙ equalr̃ repugnent ꝛ ꝙ non equalẽ diſtinctionẽ cõcludãt. Soluãt g̊ iſti iſtam difficultatẽ. ¶ Aliter tñ rñdeo ꝙ rõ hꝰ diuerſitatis eſt ex parte ꝑdicati ꝛ ex parte ſubi: cui talia extrema ꝯdictiõis applicantur: ſicut. n. aliqua ꝑdicata que adequate iſunt ipſi ſimul toti ꝛ aggregato: qđ res dr̃: ſicut ſunt eẽ ꝛ nõ eſſe: eſſe dico ſm adiacens ꝛ exiſtere ꝛ eẽ actu: ꝛ cõtradictoria de talibꝰ ꝑdicatis ꝯcludũt diſtinctionẽ realez: ꝛ rõ eſt: qꝛ talia ꝑdicata iſunt quibus iſunt rõne rei ꝛ nõ ratiõe alicuius qͥditatis in re illa iclude: ꝯtradictoria aũt nõ pñt iceẽ eidẽ ſm idẽ. g̊ ꝯdictoria de talibꝰ ꝑdicatis neceſſario cõcludũt diſtinctionẽ realẽ: ſicut aũt predicata aliqua que nõ iſunt ꝑmo aggregato qđ dr̃ ſimul totũ ꝛ res: ſed pñt iceẽ qͥditati vt precſidit a re ꝛ ab exñtia actuali: ſicut ſunt bonũ ꝛ verũ ꝛ poᵉ aĩe ꝛ paſſiones ꝓprie ſubo ꝝ ꝛ cõſimilia: ꝛ cõtradictoria de talibꝰ predicatis nõ concludunt necᷓario diſtinctionẽ realẽ. ¶ Sed tñ cõcludunt aliquã non idẽtitatẽ illo ꝝ qͥbus applicanᷣ. Aliter dr̃ ꝙ nõ eſt aliqua cauſa: niſi qꝛ hoc eſt hoc. inſipiẽtis. n. eſt querere cauſam oĩum cum nõ ſit ꝓceſſus in ĩfinitũ in cauſis. ¶ Adhuc aũt ꝑtereundũ nõ eſt oſtẽdere in alijs generibus oppoſitionũ ꝙ nõ equalẽ diſtinctionẽ ꝯcludũt vt albedo ꝛ nigredo: caliditas ꝛ frigiditas in ſummo: ꝛ ſic de pluribus alijs: que ꝯcludũt diſtinctionẽ realẽ. Alia ſunt predicata ꝯria que realẽ diſtõnem nõ concludunt: vt motus ſurſum ꝛ deorſum. Motus ad orientem ꝛ occidentez: ſicut pꝫ in planetis q̇ motu ꝓprio mouenᷣ ad orientẽ: ꝛ motu raptus moueñᷣ ſimul ad occidentẽ. Pꝫ etiã de muſca que moueᷣ ꝯtra motum rote ꝛ motu rote. pꝫ adhuc ſi per poẽ vel impoſſibile poneremus idẽ corpus in diuerſis locis localiter: certũ eſt tunc ꝙ poſſet moueri motibus ꝯrijs. Predicata etiã oppoſita ꝑuatiue quedã ſũt que diſtõnem realẽ cõcludunt: qꝛ de eodem realr̃ nõ pñt dici ſimul: ſicut habitus ꝛ ꝑuatio: qꝛ in eadẽ parte medij. ſ. aeris nõ põt ſimul eẽ lux ꝛ tenebra: nec in oculo viſio ꝛ cecitas: alia ſunt ꝑdicata ꝑuatiue que realez diſtinctionẽ: imo nullã nõ concludũt: vt ſunt motus ꝛ qes. nã caſu ꝑdicto poſito ꝙ idem corpus eẽt in diuerſis locis: in vno moueri poſſet ꝛ ĩ alio quieſcere. Predicata oppoſita relatiue aliquã realem diſtõnem ꝯcludunt: vt ꝓducens ꝛ ꝓductum: qꝛ idem nõ ꝓducit ſeipſum: alia nõ concludunt vt motũ ꝛ mouens: qꝛ vt nunc ſupponitur ꝛ ꝓbabiᷣ in phĩa naturali: idem põt moue ſeipſum. Stat igiᷣ achilles ꝙ aliqua extrema cõtradictionis de ꝑdicatis ex natura rei non pñt ſimul iceẽ eidẽ oĩbus modis idem ex natura rei: ꝛ ꝙ aliquã nõ identitatẽ ex natura rei concludũt: ſed nõ realem necᷓario. igiᷣ formalem vel ex natura rei: quod cõcludere volebamus.

Nota ꝙ hoc forte non eſt verum ſm cõmẽtatorẽ.

Amplius aũt videᷣ ꝙ iſta poſitio formalitatum ortũ habuit nõ in ſcotia nec in frãcia: ſed magis in grecia apud athenas in ſcholis Ariſto. qui verbo ꝛ ſcripto eam docuit. vt pꝫ omni iuenti phĩam ſuam. Ait. n. ꝙ ſciẽtia nõ eſt de ſingularibus: ſed tñ de vl̃ibus. g̊ vniuerſalia non ſunt idem omnino cum particularibus. quero qͥd itelligit per vl̃ia ꝛ qͥditatẽ vlem: nõ actum cõcipiendi: qꝛ ille particularis eſt. Et etiaz de illo nõ eſt ſciẽtia: ſed de obiecto vniuerſali ex̃. Ait etiã ꝙ vniuerſalia ſunt icorruptibilia: ſingularia corruptibilia. ergo ipſoꝝ nõ eſt ſciẽtia: nec deſinitio. ergo diſtinctio inter illa. Totus etiã ſeptimus metaphyſice plenus eſt de iſtis qͥdditatibꝰ ꝛ earũ nõ identitate. Ait. n. ibi Ariſto. ꝙ in non ſeparatis a materia: ſicut ſunt ſingularia: qđ qͥd eſt nõ eſt idem cũ eo cuius eſt: ꝛ hoc eſt veruz idem adequate ꝛ cõuertibiliter: qꝛ ſingulare addit aliquid ad vniuerſale: ſicut ſemꝑ faciũt poſteriora ad ſua ꝑora. Ait etiã in eodẽ 7º. ꝙ ſicut in definitiõe ſort. ponuntur he carnes ꝛ hec oſſa: ſic in definitiõe hominis vl̃is carnes ꝛ oſſa in vniuerſali: non aũt he carnes ꝛ hec oſſa. Jgitur eſt aliq̃ nõ idẽtitas inter carnes ꝛ oſſa in vl̃i ꝛ carnes ꝛ oſſa in particulari. Dicit etiã ibidem ꝙ ſicut tota deffinitio ad totaz rem: ſic partes definitionis ad partes rei: ꝛ ꝙ opꝫ definitionẽ eſſe orationem longã: ꝛ ꝙ vno nomine non definitur ꝛ in hoc cõmẽdatur definitio architẽ. Ratio huiꝰ dicti eſt: quia omne definiᵗᵉ neceſſario eſt compoſitũ: ꝛ hꝫ hoc qđdã vt materiã illud ꝰ vt formã. ſ. genus ꝛ dr̃ntiã. vbi Cõmenta. Auerro. 8. metaph. cõmen. 9. impoſſᵉ. n. eſt vt oĩa

Nõ ꝙ ꝓpter diuerſitatez eẽ materialis ꝛ ſpũalis forme ꝯ oĩa ſaludaur abſqꝫ ꝯ ꝙ ponantur qͥditates ad modũ iſtum.

Teneo ad mētē Cōmentato. nec cōpoſitū: nec formas imāles: ſed māles ꝑ additamētū aliquo mō deſiniri.

habeant deffinitionē. Entis enim nō eſt deffinitio. impoſſibile.n. eſt vt forme vltime in deffinitiōibꝰ habeāt deffinitiōes: quoniā forme vltime ſūt ſimplices: ꝛ deffinitiōes ſunt cōpoſitoꝝ vt cōcludit in fine 7ͥ: opꝫ ꝙ in deffinitione ſit aliqd qḋ ſignificet formam ꝛ aliud quaſi ſignificans vt materia. In 3º aūt de aīa. 9. dicit Ariſto. ꝙ aliud eſt magnitudo ꝛ magnitudīs eē. vbi Cōmēt. dicit: ꝙ ītentio ꝑ quā hoc indiuiduū eſt ens. ſ. qditas ꝛ forma eiꝰ eſt aliud. verbi grā. ꝙ h̄ aqua eſt aliud ab intentiōe ꝛ forma per quā h̄ aqua eſt ens: ꝛ hoc accidit in oībꝰ compoſitis ex materia ꝛ forma: ſed nō in omnibꝰ ad excipiendū res abſtractas: ꝛ vl̄iter res ſimplices ꝛ nō cōpoſite: qꝛ qditas ꝛ eſſentia in rebꝰ ſimplicibꝰ eſt idē: h̄ Cōmenta. Ex hoc pꝫ manifeſte ꝙ ponit nō idētitatē ex natura rei īter qditatē ꝛ indiuiduū. Cōmētator ēt in ſequēti cōmēto. cōmē. 10. tractans illud dcm̄ Ariſtot. ꝙ vle ꝛ ſingulare per aliā ṽtutē cōprehēdunt̄: aut ſm̄ diſpōnē linee ſpalis q̄diu durat ꝛ dic̄ ſic: necē eſt vt forꝰ exprimēteꝫ ſm̄ diſpōnē ſperalē ſilr̄ linee ſpāli qn̄ reuerſa fuerit querēdo ītelligere qditatē illius forme: deīde qditatē illius qditatis quouſqꝫ ꝑueniat ad ſimplicem qditatē in illa re. verbi grā. ꝙ pͦ. ītelligit qditatē carnis: deinde q̄rit ītelligere qditatē illiꝰ qditatis: deīde quiditateꝫ iſtius quiditatis: ꝛ hoc erit duꝫ inueniet quiditatē in quiditate: ꝛ nō ceſſabit quouſqꝫ ꝑueniat ad formā ſimplicē: ꝛ hoc ītendebat Ariſto. dum dixit: ꝙ quādiu durat dū erit poſſibile in carne ꝙ qditas habeat qditatē: h̄ Cōmē. Ex qbus pꝫ manifeſte: ꝙ ītentio eoꝝ eſt ꝙ in indiuiduo ſunt multe qditates. quaꝝ vna īcludit aliā ꝛ conſtituit̄ ex illis: ꝛ finaliter fit reſolutio iſtarū ad ꝑmā qditatē que eſt qditas entis inquātū ens: que omnino eſt irreſolubilis.

Habet autem dubitationeꝫ. ſi tales qditates ꝑciſe repiant̄ in ſenſibilibꝰ: ꝛ ſi totalr̄ ānihilent̄ ꝛ corrūpant̄ illis corruptis: vl̄ forte remaneāt in ſuo eē qditatiuo ſeparate corruptis oībus ſingularibus in exn̄tia actuali. ❡ Palaꝫ igit̄ ꝙ Ariſto. ꝛ Auerro. dicerent ꝯꝯiter ſuppoſita vniuocatōe ex nā rei de qua ſupra libro ꝑmo locuti ſumus: ꝙ qditates ſunt omnino incorruptibiles ꝛ neceſſarie: cū ſint ſcibiles ꝛ difficiles: nec deſinūt eſſe ens: nec habere ꝑdicata ꝑora ſi ſeparent̄ ab extremis: qꝛ ſi deſinūt eſſe in iſto īdiuiduo actualiter exiſtente: adhuc remanent in alio eiuſdē rōnis cū illo: ſemper aūt manet aliqḋ indiuiduū cuiuſlibet ſpēi in quo remanet tota natura ſpēi. Ad hoc.n. ingeniauit natura generationē ad cōcomitandū naturā ſpēi: qꝛ nō poteſt remanere ſemꝑ in vno indiuiduo cū ſit corruptibile: ſaltē remaneat in vno ſimili: ꝛ ſic perpetuatur generatio. ❡ Et ſi queras vlterius ſuppoſito ꝙ omnia indiuidua eſſent corrupta vt oēs homines ſingulares. Nūquid quiditas hominis eſſet oīno nihil vel homo eſſet homo ꝛ aīal ꝛ corpus ꝛ ſuba ꝛ ens: ita ꝙ oīa poſitiua que nūc ſunt in ſor. actualiter exiſtente remaneant ſola actuali exiſtētia excepta a qua ſeparant̄ per corruptionē ꝛ ad quā trahunt̄ per generationē. ❡ Diſſolutio iſtius q̄ōnis eſt valde difficilis: de hoc aūt ſunt 3ª dicta diſperata. Dictum quoꝝdā eſt ꝙ ponere qditates in eē quiditatiuo in potētia obiectiua eſt omnino īpoſſibile. ❡ Secundū dcm̄ alioꝝ eſt ꝙ nō apparet impoſſibilitas ſed bene videt̄ poſſibile: ſed nō videt̄ ꝙ ſit aliqua neceſſitas. ❡ Tertiū dcm̄ alioꝝ eſt ꝙ nō tm̄ hoc eſt poſſibile: imo nec̄riū. ❡ Ad probandū auteꝫ impoſſibilitatē ponēdi tales quiditates in eē qditatiuo ponitur talis ratio. Nullum compoſitū ex materia ꝛ forma pōt poni in potētia obiectiua. ḡ nec aliquid ſimplex. ꝯn̄tia pꝫ per hoc ꝙ ea neceſſitate qua vnū ponet̄ ꝛ aliud: cum oēs ratiōes ꝓbantes de vno equaliter ꝓbent de alio. Probatio an̄tis: qꝛ compoſitū vt homo nūq̄ hꝫ rōnem veram hominis: niſi ſit compoſitus ex aīa ꝛ corpore: ꝛ aīa ſit actu vnita corpori: ſed talis vnio cuꝫ ſit contingens ꝛ nō neceſſaria nō pōt poni in potentia obiectiua: qꝛ nihil ibi ponit̄ qḋ ſit cōtingens: ſed totuꝫ eſt neceſſariū ꝛ īmutabile. Ad hoc aūt dicit̄ ꝛ bene ꝙ hec ratio nō cōcludit. cū.n. dicis ꝙ homo nō eſt homo: nec ſor. eſt homo: niſi ſit compoſitus ex corpore ꝛ aīa. Reſpōdeo tibi ꝙ hoiem eſſe compoſitū ex aīa ꝛ corpore pōt dupl̄r intelligi. vel ex aīa ꝛ corpore actu exiſtentibus in re: ꝛ in iſto ſenſu nō eſt neceſſitas: qꝛ nō opꝫ ꝙ aīa ꝛ corpus actu exiſtant: Ad hoc ꝙ cōſtituant hoiem in cōmuni. Nec etiā hūc hoiem: qꝛ homo ꝑus eſt aīal ꝛ hō ꝛ hic homo q̄ꝫ exiſtat. Abſtrahit.n. tota linea predicamētalis īcipiēdo ab ente vſqꝫ ad ſingularia deſcēdendo īcluſiue ab exiſtētia. Et omnia que ſunt in linea ꝑdicamētali ſunt ꝑora exn̄tia actuali. Iō hic homo non eſt per exn̄am: imo ſiue exiſtat ſiue nō ſemꝑ eſt homo. Secūdo pōt hoc ītelligi ꝙ homo ſit compoſitus ex anima ꝛ corpore nō que exiſtunt: ſed ex qditate aīe ꝛ ex quiditate corporis: ꝛ ſic bene eſt verū: imo neceſſario concedendū. qditas.n. aīe ꝛ corporis vt preſcindūt ab exiſtentia ſunt nec̄ario indiuiſe ꝛ faciunt vnū per ſe. ſ. hoiem in eſſe quiditatiuo. ſimil̄r hec aīa ꝛ he carnes ꝛ h̄ oſſa vt ꝑſcindunt ab exiſtētia ſunt nec̄ario indiuiſa ꝛ cōſtituunt nec̄ario hunc hoiem ꝛ alie aliū homineꝫ in eſſe tali quiditatiuo ꝛ potētia obiectiua: ꝛ ſic de oībus alijs compoſitis que ponūtur in eē tali quiditatiuo cōformiter eſt dōꝫ. Et ſi arguas. eadem ratiōe ponet̄ compoſitū per accn̄s in potētia obiectiua vt homo albus: ſic ꝙ qditas hominis ꝛ albi erunt induiiſe adinuicē in eſſe quiditatiuo vt preſcindūt ab exn̄a. Dr̄ ꝙ hoc eſt īpoſſibile de predicatis per accn̄s que cōtingenter īſunt: qꝛ tūc iſta eēt nec̄aria. homo eſt albꝰ: nec poſſet trahi homo ad exn̄am predicati oppoſiti albedīs vt ad nigredinē. Omnes.n. quiditates que ſunt īter ſe indiuiſe in eſſe quiditatiuo nec̄ario īter ſe ſunt indiuiſe quādo trahunt̄ ad exn̄tiam. ❡ Et ſi queras. quare magis ſunt īdiuiſe iſte quiditates q̄ꝫ ille: cū quādo exiſtit vnio illarū adīuicē equaliter ſit cōtingens: cū ita cōtingēter aīa vniat̄ corpori: ſicut homo albedini. ❡ Reſpōdeo tibi. quero a te quare aīa nata eſt facere vnū per ſe cuꝫ corpore ꝛ materia cū forma: lꝫ vnio ſit cōtingens: breuiter nulla eſt alia cauſa: niſi qꝛ hoc eſt hoc. Et qꝛ actus talis ꝛ potētia ſibi correſpōdēs ſunt vnius generis: alia aūt ſunt diuerſoꝝ generuꝫ. ❡ De neceſſitate ponēdi quiditates in tali eē qditatiuo reſtat perſcrutatio. Hec aūt ſunt que mouēt ꝛ cōcludūt neceſſitatē ponēdi tales qditates ī eſſe quiditatiuo. Primū qꝛ poͭ actiue agētis ſemꝑ corr̄ndet aliqua potētia ex pte rei ꝓducibilis: illa aūt poª ꝓducibilis fundat̄ nec̄ario in aliquo poſitiuo. Tū etiā 2º.

Exiſtimāt nominales nullam ꝓpoſitioneꝫ verā cuius ſubiectum non eſt in rerū natura.

quia ratio entis diuiditur in ens in actu: ꝛ in ens
in potentia. ratio autē diuiſi ſaluatur in omnibus
diuidentibus. Tum 3°. qꝛ iſta ꝓpoſitio eſt vera. ab
eterno hō eſt aial. habitudo iſtoꝝ eſt eterna. ergo
iſta hitudo ꝓſupponit extrema eterna. Tū etiā: qꝛ
in oi trāſitu de ꝯdictorio in ꝯdictoriū eſt nēcariuꝫ
dare aliqd qð ſit cōe vtriqꝫ termino qð trāſeat de
nō eſſe ad eē vel eꝫ. Illud aūt qð ſic tranſit ꝟtute
agētis nō pōt eſſe terminus a quo: nec termin⁹ ad
quē: qꝛ vnū oppoſitū nō fit aliud oᵐ: ſicꝰ albū nō fit
nigrū. ḡ opꝫ ſemꝑ dare aliqð ſub ſtratum qð trāſit
de termino a quo ad terminuꝫ ad quē. iſte. n. fuit
modus phoꝝ iueſtigādi mām ꝑmā ne c̄io reqri in
oi trāſmutatione de nō eē ad eſſe: ꝛ eꝫ: ꝛ ꝓterruit
eos ex oino nihil aliqd fieri: qꝛ erat cōis aimi ꝯce
ptio φ ex nihilo nihil fit. Cōcludamus ḡ nec̄itatē
talē ponēdi iſtas qditates ſic φ qditas hoīs exñs
in eſſe qditatiuo ſic ſepata ꝛ ſuſpenſa virtute ꝓdu
ctiōis agentis: trahiť de nō exñā ad exñam: ꝛ ꝟtu
te corrūpentis de exñtia ad nō exñtiā. ❡ Ampli⁹
aūt feriť φ nō apparet aliq̄ neceſſitas ponendi oēs
qditateſ in tali eē qditatiuo. Nec rōnes ꝑus facte
hoc ꝯcludūt: qꝛ nō ē ponēda pluralitas ſine neceſſi-
tate: nō apparet aūt neceſſitas ponēdi oia in eē q-
ditatiuo. Sed ſufficit φ aliqd ibi ponať: qð tran-
ſeat de oppoſito in oppoᵐ. ❡ Et feriť φ illð qð ibi
poniť: ꝛ qð rñdet potentie ꝓductiue agentis: ē ſo-
lum qditas entis inq̄ntū ens: q̄ ꝟtute agentis tra-
hibilis eſt ad oēm qditatē ꝛ exiſtētiā. Et eſt in po^a
ad oē ꝓducibile. ſicut mā prima eſt illud qð eſt in
po^a ad oēꝫ formā nālem ad quā trahibilis eſt per
agens nāle: ꝛ hoc ſufficit: qꝛ Ari. ꝛ aliꝗ phi nullum
ſubm actu hñs aliquaꝫ formā poſuerunt eſſe obm
potentie nālis agentis. ſed obm nudū denudatuꝫ
ab oi actu: ſic obm po^e ꝓductiue reſpectu ꝑmi agē
tis ꝛ gnāl̄r reſpectu cuiuſcūqꝫ agentis debet poni
aliqð poſitiuū qð ſit denudatū ab omni actu ꝛ ab
oi dr̄ia cōtrahente ꝛ actuāte. vt ſit purū ꝯbibile ꝛ
actuale ꝛ determinabile ab oi actu: nec ſit nec qd:
nec q̄le: nec quātū: nec hō: nec aſinus: ſed po^a vnū-
qðqꝫ: ſicut itellectus poſſibilis eſt purū poſſe denu
datū ab oi actu vt poſſit eſſe obm potentie inte^{ec}
agētis. Qꝛ ſicut in nā oi eſt īuenire vnum quo eſt
oia facere: ſic ē īuenire quo eſt oia fieri. ſ. ipſa qdi-
tas entis īquātū ens. ❡ Ex hoc pꝫ diſſolutio iſta-
rum rōnū ꝓbātiū nec̄itatē: φ nō ꝯcludunt ſimpl̄r
oia poni in po^a obiua: ſed tm̄ φ aliqd ibi ponať qð
rñdebit oī po^e agentis: aliqð poſſe poſitiuū. ſ. quidi
tas entis que virtute agentis trāſibit de nō exiſtē
tia ad exñtiam. ❡ Amplius aūt 3°. reſtat ꝑſcruta-
tio videre poſſibilitatē ponendi oēm quiditatē in
po^a obiua ꝛ in eſſe qditatiuo: ſic vt nō ſit ibi tantū
qditas entis: ſꝫ qditas hoīs ꝛ bouis ꝛ aſini: ꝛ ſic
de oībus aliꝗs. Feriť aūt ab iſtis φ oia que ponun-
tur in linea ꝑdicamentali incipiēdo a ꝑmis gene-
ribus ꝛ deſcendēdo vſqꝫ ad idiuidua incluſiue vt
ꝑſcindūt ab exñā actuali: φ poſſe eſt φ ſint in po^a
obtiua ꝛ in eſſe qditatiuo ab eterno. Totū. n. ꝑdi-
camētū ſube ꝛ oia q̄ ꝯtineňť in illo ſunt ꝑora ipſa
exñtia ꝛ abſtrahūt ab illa: ꝛ eodeꝫ modo de oībus
aliꝗs predicamentis. Manifeſtū aūt φ poſitores
iſtius opinionis diſtinguūt duplicē mūdū: vel me
lius eundē ſub duplici eſſe. ſ. ſub eſſe phyſico ꝛ na-
turali: ꝛ in exñā reali ꝛ actuali. Et ſub eē metaphy
ſico ꝛ qditatiuo. Primus mundus eſt corruptibi-
lis ꝯtingens ꝛ ex tpe ꝓductus ſaltē ex magna ꝑ te.
Secūdus icorruptibilis perpetu⁹ ꝛ eternus. Patet a-
lam aūt φ oia ꝑdicata que ꝑ ſe in ꝑmo mō ꝛ in ſe-
cundo mō ꝯueniūt qditatib⁹ in actuali exiſten tia
iſta eis ꝯueniunt in eſſe metaphyſico ꝛ qditatiuo
qñ actualiter nō exiſtūt. vnde ſicut hō qñ actuali-
ter exiſtit eſt aial corp⁹ ſuba ꝛ ens q̄ntū ad ꝑdicata
ꝑmi modi: ſic etiam riſibilis: ſenſibilis: ꝛ mobilis:
quātū ad ꝑdicata ſcði modi: ſic ꝛ qñ actualiter nō
exiſtit: qꝛ īferiora nō pñt repiri ſine ſuis ſuperiori
bus: nec ſubm ſine ſuis ꝓpriꝗs paſſiōibus. Ex hoc
inferť φ nō in tali eſſe quiditatiuo: ita formaliter
diſtiguiť ab aſino: ſicut qñ actualiter exiſtit. Pre-
dicata aūt ꝑ accñs nō inſunt qditatib⁹ in po^a obti
ua: ſed tm̄ qñ actualiter exiſtūt. ḡ hō in tali eē qdi
tatiuo: nec eſt alb⁹: nec niger: nec ridet: nec plorat:
lꝫ ſit riſibilis ꝛ plorabilis: nec comedit: nec bibit:
nec cliſteria recipit: qꝛ iſta inſunt ſibi ꝑ accñs. Ut
aūt magis plene intelligas iſtud eſſe quiditatiuū
qd ſit: ꝛ quid ponatur in tali eſſe: debes aduertere
quantū ad ꝑmū φ omne poſitiuū qð eſt in ſort. vt
ꝑor eſt exñā actuali poniť in eſſe quiditatiuo. Unū
entitas ꝛ ſuba ꝛ aialitas ꝛ humanitas: ꝛ etiā dif-
ferentia indiuidualis ſortis: ꝛ illud idē poſitiuum
nuō qð nūc eſt ī illo nihil penitus poſitiuo addito
fuit in tali eſſe quiditatiuo ab eterno: nec aliquid
ſibi poſitiuū de nouo aduenit quādo ꝓduciť niſi
ſola exiſtētia que eſt qðdā accidēs: qꝛ accidit ſort.
qð exiſtat. Accidēs dico nō φ ſit de ꝑdica^{to} noueꝫ
generū accñtiū: ſed ſic accidēs φ nō pertinet per
ſe ad coordinationē ꝑdicamentalē generis ſubſtā
tie: ꝛ ſicut poſteri⁹ accidit ꝑori. ❡ Quantuꝫ ad 2ᵐ
qð ibi poniť in eē quiditatiuo ꝛ qð nō: diciť φ ſo-
la accñtalis exiſtētia eſt illud qð in tali eſſe meta-
phyſico nō poniť. Quia ſi ibi eſſet poſita. tunc oia
ab eterno actualiter exiſterēt: ꝛ ſic periret omnis
generatio: qꝛ quod actualiter exiſtit nō pōt gene-
rari. ❡ Et ſi queras nunqd ibi in tali eſſe quidita
tiuo ponať res. ❡ Reſpōdeo accipiendo rem in
ſecūda ſignificatiōe de qua dcm̄ eſt: per modū pre
dicati ibi poniť. Accipiendo aūt rem in ꝑma ſigni
ficatione per modū ſubſtrati ꝛ ſubti ibi nō poniť.
Accipiendo aūt reꝫ in 3ª ſignificatione per modū
aggregati ꝛ ꝯſtituti ꝛ reſultantis qð appellatur ſi-
mul totū ibi nō ponitur. nā ſimul totuꝫ qð dicitur
res: ſicut ſort. nō tm̄ reſultat ex illis que ſunt in li-
nea ꝑdica^{li}: ſed ex illis ꝛ exñtia actuali reſultat ſi-
mul totū: qð eſt ſor. Et iō ſimul totū non poniť in
potentia obiectiua. ❡ Et ſi vlterius queras quis
iſtoꝝ modorum ponendi quiditates videtur tibi
cōuenientior. ❡ Reſpōdeo ꝑmus qui ponit im-
poſſibilitatē nō apparet mihi verus. Secūdus q
ponit neceſſitatē eſt mihi dubius. Terti⁹ q ponit
poſſibilitatē videtur mihi cōgruus.

Amplius aūt hꝫ dubitationē magnā po-
nendo diſtinctionē forma-
leꝫ ex natura rei: quā tu ponis inter genus ꝛ diffe-
rentiā: ꝛ in eſſe quiditatiuo ꝛ in actuali exiſtentia
a quo ſumať quiditas generis ꝛ a quo ſumať qdi-
tas differētie. ❡ Et hoc ſpālem dubitationē hꝫ in
oi ꝯpoſito aiato. Et pono tibi exēplū de aſino in
eſſe qdita^{uo} in quo eſt aialitas ꝛ irrōnalitas a quo
ſumať aialitas ꝛ a quo irrōnalitas. Animalitas
autem aut ſumitur a corpore aſini aut ab aia aſi-
ni aut ab vtroqꝫ. Et ſimiliter irratiōalitas. nō po-

Teneo ego res ante productiones nullius eſſe reale habere. vñ res hēt eē in itellu i ſuis cāis: extra intellectum ꝛ extra cauſas.

Credo φ nō diſtinguantur poſitione.

entis:ſicut omnes quiditates poſteriores quidita
te entis mouent intellm̃ ⁊ terminãt notitiã ſui: ſi
cut ſubſtãtia corpus ⁊ alia poſteriora q̃ditate entl.
Palã aũt eſt iſtud ex obiecto ſenſus p̃ticularis:vt
pote viſus:qḋ ponit ee᷑ color. Nõ.n.viſus videt q̃
ditatẽ coloris:vt p̃ſcindit ab omni colore poſterio
ri:ĩmo videt ⁊ albedinẽ ⁊ nigredinẽ ⁊ ſingulos co
lores:ſic g̃ q̃ditas entis nõ p̃ciſe mouet intellm̃: ⁊
nec eius actũ terminat:ſʒ plures q̃ditates alie di
ſtincte ex nã rei a q̃ditate entis:⁊ mouent intellm̃
⁊ eius actũ terminant. ❡ Et ſi arguas.g̃ nihil erit
obiectũ adequatũ intell̃s finiti:ex q̃ ens inq̃tum
ens nõ ponit ee᷑ illud. ❡ Rñdeo q̃ ens qḋ ẽ ſubʒ
hui⁹ meta^ce:nec in mo^ue:nec in terminãdo ẽ obm̃
adeq̃tũ ĩtell̃s : ſic q̃ nihil aliud moueat nec termi
net actũ intell̃s niſi p̃ciſe q̃ditas ei⁹:vt p̃ſcindit ab
oĩ alio:q̃ tũc alie q̃ditates nõ eſſent cog^te:ſʒ tñ eſt
obm̃ adeq̃tũ intell̃s p identitatẽ terminãdo actũ.
⁊ h̃ ſuppoſito q̃ q̃ditas entis ſit vniuoca enti reali
⁊ enti rõnis:q̃ ſi nõ: tũc nõ eẽt obʒ adeq̃tũ p idẽti
tatẽ:q̃ entia rõnis ſũt ĩtelligibilia: vt pri⁹ dictũ ẽ.
Acci^do tñ ens ĩ p^a ſignificatiõe nõ in ſcḋa:de q̃ fuit
dictũ libro p̊ huius meta^ce.capite.6.put eſt nomẽ
ĩpoſitũ ad ſignificãdũ oẽ poſitiuũ qḋ eſt ex nihil:
tũc eſt obm̃ adeq̃tũ intell̃s ⁊ ĩ mo^ue ⁊ ĩ terminãdo
neg^ue:ſumẽdo ſic q̃ nihil mouet intellm̃ : nec eius
actũ terminat q̃ nõ ſit ens formalr̃:ſʒ ens ĩ tali ſig^ne
nõ ẽ obm̃ hui⁹ meta^ce:vt fuit dictũ eodẽ loco.

Nota q̃ põt te
neri ens reale
vel ſbſtãtiã obie
ctũ adequatũ in
tellectus: ⁊ tunc
alia entia p habi
tudinẽ ad obie
ctũ ↄcipiuntur.

Amplius aũt eſt ingrẽdũ de obo intell̃s pri
mitate p̃fectiõis:obm̃ aũt illud ñ
põt poni ens inq̃tũ ens.cũ inter oĩa itelligibilia q̃
cadũt ſub p̊ obo itell̃s ens inq̃tũ ens ſit iperfecti⁹:
q̃ ĩ linea p̃dicamẽtali p̃dicata priora ſũt iperfectio
ra poſteriorib⁹ ⁊ ĩcludẽtib⁹ ⁊ ↄ̃hẽtib⁹ illa:ſic totũ ẽ
p̃fectius pte:⁊ ↄ̃hẽs ↄ̃bibili ⁊ actuabili p ipm̃: ens
aũt eſt oĩno p^m p̃dicatũ p ſe ĩcluſum ĩ poſteriorib⁹:
⁊ p^m ĩmo puꝝ ↄ̃bibile:⁊ p̊ diuerſũ ab oĩ actu p̃ficiẽ
te:cũ nõ ſit niſi puꝝ po^lε metaphyſicũ ↄ̃bibile ad
oẽʒ actũ:g̃ ens inq̃tũ ens eſt obʒ imperfectiſſimũ:
ĩmo iperfectius q̃ entia rõnis ⁊ q̃ entia diminuta
cum ſit per ſe incluſum in ipſis: vt fuit dcm̃ p̊mo
libro.Et per ↄ̃ñs ps po^ωo ipſoꝝ. ❡ Scḋm dictus
negatiuũ q̃ p̃mũ obm̃ ĩte⁹ p̃mitate p̃fectionis nõ
eſt aliq̃d de genere accñtiũ: q̃ iuxta ĩtẽtionẽ pho
rũ:⁊ ẽt v̾itatẽ ſuba eſt prior oĩ accñte p̃mitate p̃fe
ctionis. ❡ Tertiũ dictũ negatiuũ.q̃ p^m obm̃ nõ ẽ
aliq̃ ſuba corpea mãlis:q̃ ſuba icorpea ⁊ imateria
lis nobilior ẽ corpea ⁊ mãli. ❡ Quartũ dictuʒ ne
gatiuũ. q̃ nõ ẽ aliq̃ ſba ĩmãlis ſepata finita ⁊ limi
tata:cũ ipſa ſit ab alio depẽdẽs:ſuba aũt eſſentialr̃
depẽdẽs ab alia iperfectior eſt idepẽdẽte. ❡ Quĩ
tũ dictũ affir^m ↄ̃cludit q̃ p^m obm̃ intellectus p̃mi
tate p̃fectionis eſt intelligentia oĩno p̊ p^a: cum ſit
ſimplr̃ indepẽdens:ĩfinita neccĩa:ſemper actu ens.
eminenter oĩa ↄ̃tinẽs. Lʒ igitur nõ ſit dare aliqḋ
adequatũ obiectum primũ p̃mitate adequatiõis.
Eſt tamen dare obiectum primum intellectus pri
mitate perfectionis.

Nota q̃ ↄ̃bibi
lia:ʒ ſunt cõtra
biliora:q̃ tñ oĩ
midicũtur ſunt im
perfectiora infe
rioribus.

Ancẽde q̃ apud
cõmẽtatorẽ ide
pẽdẽtia eſt cã q̃
de⁹ eſt actus pu
riſſim⁹:⁊ q̃ ſolꝰ
ſit p̃ſtãdior com
poſito.

Adhuc autem reſtat 3ᵒ ingrẽdũ de p̃io
obiecto itellectus primi
tate originis quid ſit:an ſit ſubm̃ huius metaphy
ſice:an aliq̃d poſterius eo.Duo aũt ordines conci
piendi apud intellectum ſũt diſtincti.ſ.ordo confu
ſe concipiendi ⁊ ordo diſtincte concipiendi. Quid
autem ſit primum obiectum intellectus in ordine
confuſe concipiendi dubium eſt: fertur.n.a q̃buſ
dam q̃ primum in tali ordine confuſe concipiẽdi
non eſt ens inquantum ens: nec aliqua predicata
intermedia deſcendẽdo vſq̃ ad infima: ſed tantũ
ipſa ſpẽs ſpecialiſſima:vel eius indiuiduũ ꝑprium:
rõ hui⁹ dicti ſit iſta:q̃ cãe nãles approximate paſ
ſo ſũme diſpoſito:⁊ nõ ipedite cauſant ⁊ p̃ducũt ef
fectũ perfectiorẽ quẽ poſſunt:⁊ p ↄ̃ñs no^em ſpẽi ſpe
cialiſſime ſui ſingularis:cuʒ illa ſit p̃fectior oĩbus
notitijs p̃dicatoꝝ ſupioꝝ.Et pono tibi exẽpluʒ . h̃
roſa p̃ticularis poſita ante oculos tuos pri⁹ cãbit ĩ
intellu tuo no^em ꝑprij ſingularis roſe q̃ roſe ſpe
cifice: ⁊ pri⁹ no^em corpis q̃ ſube: ⁊ ſbe q̃ entis.Ali
as.n.ſequeret̃ q̃ oporteret p̃us itelligere priora q̃
poſteriora ĩ iſto ordine:⁊ ſic magnũ tp̃s antequam
poſſem⁹ itelligere ſin^re huius ro^e.Sed q̃cq̃d ſit de
ↄ̃ne motiua nõ ↄ̃cludunt:cũ.n.arguis q̃ cãe nãles
prius p̃ducũt effectũ p̃fectiorẽ q̃ impfectiorẽ:cuʒ
agãt ſm̃ vltimũ po^e ſue. dĩ q̃ h̃ ꝑpõ nõ hʒ verita
tẽ niſi in effectib⁹ eiuſdẽ rõnis:nõ aũt vbi ſunt effe
ctus alterius rõnis q̃ nõ hñt aliquẽ ordinẽ eſſen
tialem inter ſe:nec in comparatione ad paſſum. ſi
enim cauſa naturalis habeat paſſium approxima
tum ⁊ vltimate diſpoſitum:⁊ nõ ipeditum:cum cõ
tineat plures effectus eiuſdẽ rõnis:⁊ agat ſm̃ vlti
mũ po^e ſue.⁊ q̃tũ põt agere:neccĩo cãbit in paſſo ef
fectũ p̃fectiſſimũ quẽ cõtinet. Nec prius iperfectũ
q̃ p̃fectũ:q̃ ſi prius impfectũ q̃ p̃fectũ:tũc nõ age
ret ſm̃ vltimũ po^e ſue.Et hoc ſpãlr̃ verũ eſt q̃ñ paſ
ſum nõ põt ſimul vtrũq̃ effectũ p̃fectũ ⁊ iperfectũ
recipere:q̃ ſi vtrũqʒ effectũ poſſet ſimul recipere
nõ appet neccĩum q̃ prius cauſet effectũ p̃fectiorẽ
q̃ imperfectiorẽ ⁊ ecõtra:ſed eq̃ p̊ vtrũq̃ cauſabit.
Et volo tibi ponere exẽplũ de igne qui ↄ̃tinet vir
tualr̃ calorẽ.x.gradui ⁊.c.g̃dnũ ⁊.m.graduũ ſi ha
beat paſſũ approximatũ vltimate diſpoſitũ: ſi non
impediat̃ nõ cauſabit p̊ in eo calorẽ.x. graduũ pri
us q̃.c.vel q̃ mille:ſʒ prius cauſabit calorẽ ſũmũ
⁊ p̃fectiſſimũ qḋ poterit cũ agat ſm̃ vltimũ ſue po
tẽtie.Et ſi tũc nõ cãret niſi impfectũ : nõ cauſaret.
Nec intelligo q̃ poſtea cauſet calorẽ impfectiorẽ
ſic q̃ p̊ cauſet caloreʒ.m.graduũ:⁊ poſtea calorẽ.c.
graduũ:ſed tñ ibi cauſabit vnũ calorẽ numero:ſʒ
ille calor erit perfectiſſimus q̃ poſſit cauſari a tali
igne:⁊ nõ iperfectior.Sed ſi eſſent effectus eiuſdẽ
rõnis poſſibiles ſil̃ eẽ in eodẽ paſſo ⁊ cõpoſſibiles:
p̃duci ab eadẽ cã nãli approximata vel a plurib⁹
cauſis eiuſdẽ rõnis:quaꝝ vna ↄ̃tineret effectũ p̃fe
ctiorẽ q̃ alia nunq̃ illa q̃ cõtinet ſuũ effectum p̃fe
ctiorẽ prius cauſabit ſuũ effectũ in illo paſſo q̃ illa
q̃ ↄ̃tinet impfectiorẽ:vt.v̄.g.ſint due albedies: q̃ꝝ
vna ſit intẽſa.⁊ alia remiſſa:ſi dyaphanum ſit vlti
mate diſpoſitũ ad recipiẽdũ ſpẽs albedinis ad h̃
vt imutet̃. ❡ Nũq̃d albedo itẽſa prius ĩmutabit
dyaphanũ:prius cauſando ſpẽʒ p̃fectiorẽ quã ↄ̃ti
neat q̃ albedo remiſſa ſpẽʒ ſuã iperfectiorẽ quam
ↄ̃tinet:⁊ pʒ q̃ nõ: ſed ambe eq̃ p̊ cãbunt quẽlibʒ ef
fectũ ſuũ:cũ agãt ſm̃ vltimũ ſue po^e ⁊ nãlr̃ ⁊ neccĩo:
nec ſunt in aliquo ĩpedite. ❡ De effectibus autem
alterius ⁊ alterius rõnis virtualr̃ ↄ̃tentis in eadeʒ
cã nãli:q̃ nõ habent aliquẽ ordinẽ inter ſe:nec ĩ cõ
paratione ad paſſũ: nõ hʒ ꝑpõ veritatẽ q̃ pri⁹ cau
ſet effectũ p̃fectiorẽ q̃ impfectiorẽ. Exemplũ tibi
pono:ſupponat̃ q̃ ſol ↄ̃tineat v̾tualr̃ ranã:⁊ virtua
liter ↄ̃tineat vermẽ.Et ſint mãe de q̃b⁹ debẽt gene

Iſta eſt opinio
ſcoti primo ſen
tẽtiaꝝ.di.3.q.2.

rari rana ⁊ vermis vltimate diſpoſite: ⁊ virtutes ſolares ſint equalr̄ ⁊ vniꝰ approximate. Nunquid ſol prius cauſabit ranā q̄ vermē: ⁊ pȝ ꝙ vtrūq; eque p̄: nec prius effectum perfectiorem q̄ īperfectiorem: ſic in nr̄o propoſito. Si .n. roſa ꝓponat̄ viſui nō apparet aliqua nec̄itas ꝙ prius cauſet no^am ꝑfectiorē .ſ. no^am roſe q̄ no^am corꝑis ſube vel entis: tū qꝛ iſte noᵉ ſūt ſimul cōpoſſes in itellectu: tum qꝛ ſūt alterius rōnis: ſicut albedo: lȝ agat ſm̄ vltimū poᵉ ſue: nō oȝ ꝙ cauſet in aere prius ſpēm albedinis q̄ ſpēm coloris. ❡ Alr̄ ēt dr̄ ad rōnē: ꝙ ī hac roſa ſingulari ſunt plures cauſe mouētes ad iſtas no^as: qꝛ q̄ditas entis: q̄ ī hac roſa ꝯcludit̄: cauſat ꝯceptū ſui: ⁊ q̄ditas ſube ꝯceptū ſui: ⁊ ēt q̄ditas roſe ꝯceptum de ſe: ⁊ ſic de alijs. Mō nō apparet neceſſitas ꝙ q̄ditas roſe priꝰ cauſet no^am de ſe q̄ entitas de ſe: vl' ſuba de ſe: cū oēs iſte q̄ditates agāt nālr̄ ⁊ nec̄io: ⁊ ſm̄ vltimū ſue poᵉ: ⁊ nō ſint in aliq̄ īpedite. ❡ Secūdū dictū alteriꝰ. q̄d ſit illud qđ ē p̄ cog^um. ē iſtud ꝙ nec ſpēs ſpālíſſima nec ſuū indiuiduū nec p̄mū ꝑdicatū: ſicut ens nō ſūt p̄ cognita ī iſto ordine. Sȝ p̄m cognitū in iſto ordine eſt genus ſubalternū: ꝓbat ſuū dictū p ex^m de colore reſpectu viſus: ꝙ illđ qđ p̄ cauſat eſt viſio de colore nō de albedine: nec de īdiuiduo albedinis nec de q̄litate nec de ente: qꝛ iſta nō ſūt p ſe ſenſibilia. vt p̄ſcindūt a poſterioribus. ❡ Sed nec iſtud dicta videt̄ ēē rōnabile: ⁊ oīa q̄ ſunt dicta ꝯ p̄^m pn̄t adduci ꝯ iſtud. ❡ Tertiū dictū cuiuſdā filij cuiuſdā eſt: ꝙ nō eſt ibi aliq̄s ordo eēntialis prioritatis ꝯfuſe ꝯcipiendi: ordo dico originis: ſed accidit ꝙ ens p̄ ꝯcipiat̄: vel ſpēs ſpālíſſima: vl' genus ſubalternū: qꝛ ſi eq̄lr̄ intellectui approximātur ⁊ nō īpediātur: eque p̄ ſuos ꝯceptꝰ cauſabūt: cū nō habeāt aliquē ordinē eſſentialē īter ſe: nec in cōparatione ad intellectum.

Dicit thomiſte ꝙ ꝯceptus entis eſt perfectiſſimꝰ quē pro tūc pn̄t illa cāe ꝓducere

Attende ꝙ aliq̄ tenent ens eſſe primo cognitū cognitione confuſa actuali ⁊ ſūt thomiſte.

Dicto de ordine confuſe cōcipiendi ē tráſeundū ad ordinē diſtincte ꝯcipiēdi: q̄d ſit p̄m obm̄ intellꝰ primitate originis in illo ordine. Fert̄ a q̄dā ꝙ eſt ſubȝ metaphyſice. ſ. ens inq̄tū ens: qꝛ ens ⁊ res prima īpreſſione ab intellectu apprehēdūtur: qđ eſt ſimplr̄ verū ⁊ nec̄ium in ordine diſtincte ꝯcipiēdi. Diſtincte enī cognoſcere eſt diſtincte ⁊ explicite cognoſcere: cognitio igitur diſtincta includentis neceſſario ꝑſupponit notitiam diſtinctaȝ oium īcluſoꝝ: ſic noᵃ diſtincta hoīs ꝑſupponit no^am aīalis ⁊ corꝑis: ⁊ ſic ſemꝑ reſoluēdo vſq; ad ens: qđ tn̄ eſt diſtincte cognitū: cū non hēat cōceptū reſolubilē: ſed ſimplr̄ ſimplicē: g̊ ſeq̄tur ꝙ ens cū ſit illud ad qđ ſtat vltimata reſolutio: cuiuſlȝ definitionis: ꝙ eſt p̄^m cognitū diſtincte: ⁊ ipſo nō cognito nihil qđ ipȝ īcludat pōt cognoſci diſtīcte. ❡ Manifeſtū eſt aūt ꝙ iſta demōſtratio eſt ꝑticularis: ⁊ tn̄ deberet eē vl'is. ꝑticulariter g̊ ꝯcludit̄: qꝛ non demōſtrat ꝙ ens ſit p̄^m cognitū in ordine diſtincte ꝯcipiēdi reſpectu oiuȝ: ſȝ reſpectu illoꝝ in q̄bus includit̄ q̄ditatiue: ſȝ nō reſpectu dr̄iaꝝ ⁊ ſuaꝝ paſſionū in q̄bus nō īcludit̄ q̄ditatiue: ſicut fuit ꝯcluſum libro p̄: ſed hn̄t conceptus ſimplr̄ ſimplices ⁊ irreſolubiles ſicut ens: ⁊ ꝑ ꝯn̄s pn̄t diſtincte ꝯcipi abſq; hoc ꝙ ens ꝯcipiatur diſtincte. ❡ Quid igit̄ p̄^m erit in ordine diſtincte ꝯcipiēdi: poteſt dici pro nūc ꝙ nō apparet ꝙ intellectus habeat aliquod p̄^m obm̄ p̄mitate originis: ſicut nec in ordine cōfuſe cōcipiendi: ſic nec in ordine diſtincte concipiendi: ſed ſunt plura oba eque

Attende diligēter ꝙ cognitio ꝓceſſuum obſcuri ſcȝ ⁊ definitiui: ⁊ ſciētifici ⁊ diuiſiui ⁊ compoſitiui ⁊ reſolutiui conciliat oēs doctores ꝑipateticos circa primū cognitum ab intellectu.

prima tali primitate: ſicut illa que ſūt ſimplr̄ ſimplicia: ſicut dr̄ie ſimplr̄ ſimplices ⁊ paſſiones entis inquantū ens: cū nō habeant aliquē eſſentialē ordinē in mouēdo intellectū: nec ī terminādo ī ordine diſtincte ꝯcipiēdi: nec ēt in ordine ꝯfuſe ꝯcipiēdi: qꝛ ꝯfuſe cōcipi nō pn̄t: ſed tn̄ diſtincte cum ſint ſimplr̄ ſimplicia: ⁊ oīno irreſolubilia.

Volunt thomiſte ſimplr̄ ſimplicia poſſe cōfuſe cōcipi: ⁊ ita hoc ratio peccat.

Amplius autem hȝ dubitationē qualē ordinē hȝ nr̄a metaphyſica ad alias ſcias. Dico in ordine ⁊ inueniēdi ⁊ docēdi. Palā aūt qm̄ manifeſtū eſt ꝙ ordo habituū eſt ſm̄ ordinē ſuboꝝ: ſubm̄ aūt metaphyſice noſtre priꝰ ex p̄mitate nāe ⁊ originis oī ſubo ſcibili cuiuſcūq; alteriꝰ ſcie: cū p ſe ſit īcluſuȝ ī quolȝ illorū: g̊ erit nec̄io p̄^m cognitū ī ordine diſtincte ꝯcipiēdi: q̄ modus ꝯcipiēdi diſtīcte: eſt tn̄ ſcientificus ⁊ nō ꝯfuſe: qꝛ mediū ſciētificū eſt definitio ſubi de q̄ hētur noᵃ diſtincta. ❡ Concludi igit̄ pōt nec̄io ꝙ nr̄a meta^ca prior eſt primitate originis oī alia ſciētia: ⁊ in ordine īueniēdi ⁊ ī ordine docēdi. ❡ Primo nāq; eſt inuenta: nec alia pōt inueniri niſi iſta priꝰ inuēta: ⁊ hoc ſic deducit̄. Noᵃ ꝯn̄is demōſtrate eſt noᵃ diſtincta ⁊ ſubi ⁊ medij: vel eā neceſſario preſupponit: cū mediū demo^is ſit definitio ſubi: hȝ aūt neceſſario ꝑſupponit notitiā diſtinctā omniū per ſe incluſorum in ſubo ⁊ in definitione ſubi: g̊ ⁊ no^am diſtinctā entis inquantū ens: qđ eſt hic ſubȝ: oīs g̊ ꝯ̄ demōſtrata neceſſario ꝑſupponit no^am diſtinctā entis: habita noᵃ diſtincta entis: ſtatim hētur noᵃ diſtincta paſſionū: qꝛ ſubm̄ īcludit ꝑdicatū in ſcđo modo: ⁊ ꝑ ꝯn̄s no^am inherētie ꝑdicati ad ſubȝ: tum ēt qꝛ dcm̄ eſt ſupra ꝙ noᵃ ſubi ꝯtinet a priori notitiā totius habitus ſciētifici: g̊ a p̄ ad vltimū. nulla ſcia pōt inueniri niſi metaphyſica prius inuēta: cū ſit de p̄io obo cognito diſtīcte. ❡ Si dicas. tu nō dicis ꝯ̄ſter: qꝛ ī p̄cedēti caꝑlo poſuiſti ꝙ ens nō eſt p̄^m obiectū cognitum in ordine diſtincte cōcipiēdi: ſed ſunt plura eque p̄io. Nunc dicis o^m: vt videt̄. ❡ Rn̄deo tibi. dixi ꝙ ens non eſt primū obiectū cognitū diſtincte primitate originis reſpectu oium ſimplr̄. ⁊ adhuc dico ſcđo dixi ꝙ eſt primū cognitum diſtincte reſpectu oium illorū in q̄bus includit̄ q̄ditatiue. Ex hoc īfert̄ tertium. ꝙ ē p̄io cognitū diſtincte reſpectu cuiuſcūq; obiecti ſcibilis cū in ipſo includat̄ q̄ditatiue: vt prius fuit dictū: qꝛ oē ſubm̄ ꝓprie ſcibile eſt definibile: ⁊ oē definibile īcludit ens q̄ditatiue. p̄ᵒ etiā eſt nr̄a metaphyſica oī alia ſcia p̄mitate originis ī ordine docēdi. Palā .n. ꝙ audiētes nō poſſunt diſtincte concipe ſubta aliaꝝ ſciaꝝ niſi ſbo huius metaphyſice ꝑcognito diſtīcte: ⁊ tūc deducas ſicut priꝰ. ❡ Et ſi dicas. Ari. ⁊ alij ph̄i mlt̄i ordinauerūt ⁊ nobis tradiderūt metaphyſicā: ⁊ eā vltimo docuerūt. Rn̄deo tibi: ꝙ in meta^ca Ariſt. nō ſunt pure metaphyſicalia tradita: ſȝ ſunt ibi multa theologica de ſubſtātijs ſeꝑatis: ⁊ de itelligētijs que ſūt multū alta ⁊ difficillima: ⁊ iđ vltima eſt rōne illoꝝ: ⁊ in ordine īueniēdi: ⁊ ī ordine docēdi: ſȝ ſi nō eēnt ibi niſi purū meta^le: ſicut in nr̄a metaphyſica in qua non ꝑhabuntur niſi pure meta^ia predicata cum ente inquātū ens ꝯuertibilia. ipſa eēt p̄ᵃ in ordine inueniendi ⁊ in ordine docēdi: ſicut eſt nr̄a quā p̄ inueni: qꝛ eius ſubm̄ p̄ ante alia ſuba ſcibilia diſtincte cognoui. ❡ Et iđ p̄ ante oēs alias ſcientias iſtā metaphyſicā trado tibi: vt eā p̄ audias: ⁊ eā p̄ ſtudeas

Et ob hoc dm̄ aliſs ego ꝙ demōſtratio qꝛ. nō facit ſcire: ſed ſolū ſcire quia.

quia inter alias iſta eſt facillima ad adiſcendū: cuꝫ
ſubm eius qđ eſt ens inq̄tū ens pria ipreſſione im
primat̄ in intellectu. Et ſi adhuc queras quē gra-
dū ꝑfectionis ⁊ dignitatis hꝫ iſta metaᶜᵃ ī numero
ſciaꝝ. tanq̄ a veritate coactus nō verecūdor ꝯfite
ri ꝙ nr̄a metaphyſica tenet gradū īfimū ⁊ īperfe-
ctiſſimū: ſicut ⁊ ſuū ſubm. Et ſi dicas idē eſt ſubm ī
iſta metaᶜᵃ: ⁊ in metaᶜᵃ Ariſto. Sꝫ metaᶜᵃ Ariſt. eſt
ꝑfectiſſimo dea ſciaꝝ: ⁊ quā maxie hꝫ prima intelli
gētia. Eſt. n. ꝓp ſeipſam: ⁊ ad nullā aliā ordinat̄: ſꝫ
oēs alie ad ipſam. Rn̄deo ꝙ in metaᶜᵃ Ariſt. vt di
ctū eſt: multa tradūtur q̄ nō ſunt pure metaᵇᶜᵃ: ſicꝫ
de prima intelliᵃ ⁊ alijs ſubſtātijs ſepatis: ⁊ q̄tum
ad ptē illā ipſa eſt nobiliſſima ⁊ diuina: ſed q̄tum
ad ptē illā in qua tractātur pure metaᵇᶜᵃ nō eſt no-
bilior q̄ ſit nr̄a: imo eſt eadē cū iſta: ⁊ ꝑ ꝯn̄s gradū
īfimū tenet in ordine ſciarum.

Amplius autem hꝫ alterā dubitationē: cuꝫ ens īquātū ens ponat̄ eē obiectū
intellꝰ: ſi nālr ab intellectu finito pōt videri ī quo
cūqꝫ exiſtat. Habet aūt grauiorem dubitationē: ſi
oē illud ī quo īcludit̄ formalr ens q̄ditatiue ex pu
ris nālibus ab intellectu finito ſit intuitibile: qꝛ ſi
ſic pᵃ intelligentia ex puris nālibus poterit appre-
hēdi: ⁊ ſi nō: dicas rōnem: vnde hoc ſibi repugnet.
¶ Pro diſſolutione pmi dubij proponuntur iſte
ꝓpōnes: pᵃ ſit iſta: ꝓdicata priora ⁊ ſupiora ī linea
predicamētali ſūt per ſe cōtēplaᵇᶦᵃ ⁊ intuiᶦᵃ abſqꝫ
poſteriorıbꝰ ⁊ inferiorıbꝰ: rō huius dicti eſt iſta: qꝛ
que ſunt ꝑ ſe cōtēplabilia perſeitate ſcđi modi: ſūt
ꝑ ſe conceptibilia tertij modi ꝑſeitate: ſed ꝓdicata
priora ſūt ꝑ ſe ꝯceptibilia ꝑſeitate ſcđi modi: ergo
⁊ ꝑſeitate tertij modi. Tū ēt: qꝛ ſubm metaᶜᵉ eſt ꝑ
ſe cōceptibile abſqꝫ ſubiectis aliaꝝ ſciaꝝ. Abſtra-
hit. n. ſubm metaphyſice in cognoſci a ſubo nālis
phie: pꝫ ēt exēplo: qꝛ a remotis prius videt̄ color
q̄ albedo. ⁊ hic color q̄ h albedo: ⁊ itelligo ſic iſtā
ꝓpōnē ꝙ ſi intellꝰ finitus ſeparatus eſſet preſens
huic roſe ꝙ ꝑ ſe ⁊ nālr poſſet intuitiue videre q̄di-
tatē entis ī roſa abſqꝫ hoc ꝙ videret ſubam roſe ⁊
corpus ⁊ oīa ꝓdicata inferiora: poſſet ēt videre q̄-
ditatē ſube in roſa abſqꝫ hoc ꝙ videret q̄ditatem
corporis: ⁊ ſic deſcendendo poterit videre prio-
ra ſine poſterioribus. ¶ Et ſi dicas noᵃ intuitiua:
vt eſt dictū eſt obi exiſtis ⁊ inq̄tū exiſtis: igit̄ non
poterit intuitiue videri q̄ditas entis exiſtis in roſa:
qn videat̄ ipſa exiſtia actualis roſe: ⁊ ꝑ ꝯn̄s hec ro-
ſa. ¶ Reſpōdeo nō opꝫ ſi videat̄ q̄ditas entis in
roſa que exiſtit ꝙ videat̄ illud ī q̊ exiſtit: nec ꝙ vi-
deat̄ ipſa exiſtētia: ſed bn̄ veꝝ eſt ꝙ q̄ditas entis
videri non pōt niſi exiſtatiua ꝙ exiſtia eſt modus
obi cogniti ſub q̊ videt̄: nō aūt ē modus obi: ſic ꝙ
ille modus cū obo videat̄: ⁊ pono tibi exᵐ ſi eſſet
poſe ꝙ aliqs poſſet videre albedinē actu exiſtem
in ſupficie: nō tn̄ videret ipſam ſupficiē in qua exi
ſtit: ſic vniꝰ eſt in ꝓpoſito iſto ꝙ intellectus videt
q̄ditatē entis exiſtē ī roſa: nō tn̄ videt ipſaꝫ roſaꝫ: ⁊
ſic priora ꝓdicata videri pn̄t abſqꝫ poſterioribus.
¶ Scđa ꝓpō ſit iſta: ꝓdicatū ſic ītuitiue viſum in
ſua ꝑciſione abſqꝫ ſuis poſterioribus: vt q̄ditas en
tis ſic viſa abſqꝫ ſuis poſterioribus eodē actu nu-
mero quo videt̄ in vno ī quo formalr exiſtit vide-
tur ⁊ in alijs ſi diſtātia nō impediat. Et ſi obm deſi
nat eſſe in vno: nō opꝫ actū deſinere eē: nec ex hoc
in aliquo variari: ſed adhuc terminabit̄ ad illud

Huic fauet ari. 1. phyſicoꝝ. 4. cum dicit magis vīla eē pmo uō.

Uult iſte doctor īcluſam poſſe videri ſine īcludē te.

Tenet ergo iſte doctō ꝙ dato ꝙ quiditas roſe ī moueat intelle- ctū ad notitiam ſuaꝫ quiditates īcluſe ī ipſa mo uere poſſunt.

obm: vt eſt in alio. Et vt plane h intelligas. pono ti
bi exᵐ: ſi eq̄nitas ītuitiue videatur: vt ꝑſcindit ab
oī poſteriori ⁊ ſingulari equo: ſi exiſtat in. c. equis
ſingularibus eodē actu numero quo videt̄ equini
tas in vno equo videt̄ in oībus eqs ſingularibus:
nec variat̄ actus ad generationē ⁊ corruptionem
equoꝝ ꝑticulariū. Sed ſemꝑ ſtat actus q̄ diu ſtat
eq̄nitas in aliq̊ equo ſingulari: h ꝓpō ſic ꝓbat̄ rō-
ne. Actus non variat̄ ad variationē obi mālis. ſed
tn̄ ad variationē obi formalis. Nā ſi poneret̄ vna
albedo in. x. ſuperficiebus ſucceſſiue vel ſilr eodem
actu nūero videret̄ ī illis. x. nec variaret̄ actus ad
variationeꝫ ſubiectoꝝ nec deſineret eſſe actus ad
corruptionē illaꝝ ſupficieꝝ. dū tn̄ vna illaꝝ mane
ret ī qua albedo exiſteret: ꝓbat̄ ⁊ alr: qꝛ in noᵃ ab-
ſtractiua ſi ꝯceptꝰ ꝓdicati prioris ⁊ cōis ꝑ ſe habea
tur ille eſt vnus numero reſpectu obi in quocunqꝫ
formalr exiſtat. Un̄ ⁊ ſi poſtea aduenirent conce-
ptus inferioꝝ varij. ille tn̄ in ſe nō ꝓp hoc variare-
tur. Sed ſemꝑ maneret idē: ſic videt̄ dicēdū de in
tuitiua. Iſtis ꝓpōnibꝰ pmiſſis ⁊ cōceſſis: pꝫ quid ē
dicendū ad pᵐ dubiū cū querit̄: ſi q̄ditas entis poſ
ſit videri in quocūqꝫ exiſtat. Rn̄detur ſicut pᵃ ꝓ-
poſitio dicit ꝙ q̄ditas entis pōt videri in ſua ꝑciſi
one abſqꝫ omni poſteriori: ⁊ dicit ſcđa ꝙ eodē actu
q̊ intellꝰ videt q̄ditatē entis ī tali ꝑciſione ī aliq̊ ī
quo formalr exiſtit: ⁊ ī oībus: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſic rn̄det̄ ad
dubiuꝫ: qđ q̄ditas entis ex puris nālibus pōt vi-
deri ī roſa: abſqꝫ hoc ꝙ videat̄ roſa: ⁊ talis notitia
pōt nālr acqri: ſicut videbit̄ ex puris nālibus q̄di-
tas entis in pᵃ intelligētia abſqꝫ hoc ꝙ videat̄ pᵃ
intelligētia. ¶ Et ſi arguas non ꝯ primā ꝓpōnē:
quia multum ꝓbabilis eſt: ſed ꝯ ſcđam: qꝛ dubiū
eſt: qꝛ actus videt̄ variari ad variationeꝫ alicuius
qđ eſt quo. vel alicuius qđ eſt qđ: ſi eſſet vna quidi
tas in tribus lapidibus: lꝫ eſſet idē quo: ꝓp variati
onē tn̄ de li qđ variaret̄ actus: vt deſcēſus deorſū.
Et ſi eſſet vna albedo numero ī tribus ſupficiebꝰ:
lꝫ eſſet idē quo. imo ēt idē qđ ꝓp variationem mo
di ſub quo videt̄ albedo. ſ. exiſtie in tribus ſubis ī q̄-
bus formalr exiſtit: variabit̄ actus videndi: ſic vi
det̄ in ꝓpoſito ꝙ dato ꝙ ſit eadē q̄ditas entis in
roſa ⁊ in pᵃ intelligētia. Et videt̄ q̄ditas entis ī ro-
ſa abſqꝫ hoc ꝙ videat̄ roſa ꝑ eūdē actū nō videbi-
tur q̄ditas entis in pria intelligētia. ſed variabitur
actus ad variationem modi. ſ. exiſtētie ſub quo vi
det̄ obiectum: ſub alia. n. exiſtentia: vr̄ q̄ditas en-
tis in roſa: ⁊ in prima itelligētia. ergo ad variatio-
nē exiſtie ſub qua videt̄ q̄ditas entis non cū qua vr̄:
qꝛ exiſtentia non videtur: vt ſuppono variabitur
actus. ¶ Rn̄deo nō nūc: ſed tertio libro nr̄e theo-
logie require. ¶ Pro ſolutione ſcđi dubij ſequen-
do pnᵃ modernorum phoꝝ ⁊ antiquoꝝ dr̄ ꝙ pria
intelligētia ex puris nālibus intuitiue pōt videri
ab intellectu finito: iſta fuit mens primoꝝ phorū
ꝙ primā intelligētiā poſuerūt mouere ſcđam in rō
ne amati ⁊ deſiderati ⁊ intellecti: ⁊ ſcđaꝫ intelligē-
tiā neceſſario ⁊ nāliter itelligere ⁊ diligere primā
⁊ frui ea: ex cuius cōprehenſione neceſſario: ⁊ natu
raliter ſequebatur motus primi mobilis: ſicut tan
git magis explicite Ari. in fine ſue metaphyſice: ⁊ ī
hac ſnia cōcordāt oēs antiqui ſapiētes; nec aliquā
contradictionē nec repugnātiā in hac concluſione
viderunt. Et ideo cum omni affirmatione eaꝫ po-
ſuerūt. Moderni aūt phi ſequendo naturalem ra.

Nota ꝙ ſiuar ſatur actus videndi ob variationeꝫ modi ⁊ exiſtētie ſub quo illud videtur ratioe ꝯ ſacie ſupra ſoluitur. Si aūt nōt ille rationes demonſtrant. Un- de dicereꝫ iſte doctor actus nō variaretꝫ exiſtentie ſunt plures: ⁊ hoc qꝛ ille non videntur: ea conſidera.

tionem que cōis eſt iſtis ⁊ illis in iſta concluſione cū eis cōcordāt. Addūt aūt moderni rōnes ꝓbabiles pro hac ɔ̄ne. Prima ratio ſit talis. Quicqd ꝑ ſe ineſt ꝑſeitate ſcḋi modi ſupiori: per ſe ineſt inferiori: ſed ɔceptibilitas ⁊ itelligibilitas nālis ꝑ ſe ineſt enti ꝑſeitate ſcḋi modi: ꝑ ſe ineſt ꝑſeitate ſcḋi modi oī includenti ens qditatiue: pͣ aūt intelligentia includit ens qditatiue: ergo pria itelligētia eſt nāliter cōceptibilis ⁊ intelligibilis ab intellectu finito. ⁋ Amplius aūt ⁊ fortius illud qḋ per ſe ⁊ nālr ineſt ſupiori ⁊ cōi: ⁊ omni cōtento ſub altero membro diuiſionis illius cōis: nō dꝫ negari ineſſe altero mēbro diuiſionis: niſi occurrat itellectui aliqḋ mediū euidēs ad ɔcludēdū repugnātiā ꝙ ſibi nō poſſit ineſſe: hec ſit maior. nūc ſumo minorē: ſꝫ enti in cōi. ſ. qditati entis: ⁊ omni contento ſub altero mēbro diuiſionis entis. ſ. ſub ente finito ⁊ limitato in cōi ꝑ ſe ineſt ꝑſeitate ſcḋi modi nāliter mouere intellectū finitū ad notitiā ſui: ergo non dꝫ negari prime intelligētie ineſſe niſi propter mediū euidens ad cōcludendū repugnantiam. Nullū autem mediuꝫ euidēs hoc concludens inuenit niſi iſtud ꝙ prima intelligētia nihil cauſat nec mouet extra ſe nāliter ⁊ neceſſario. Sed iſtud mediū nō videt ſufficiēs ad ɔcludēdū hāc repugnātiā: qꝛ nec antiquis phis fuit mediū ſufficiens: nec videt eſſe modernis. Oritur. n. iſtud mediū ex iſtis tribus ꝓpōnibus: pͦ. ꝙ intellectio eſt producta de nouo: ſecunda: ꝙ eſt ꝓducta ab obō: tertia. ꝙ prima itelligentia extra ſe nihil cauſat neceſſario ⁊ nālr. que tria fundamēta ſi poſſent ſubtrahi corruet tale mediū in illis fundatū: illud aūt qḋ dr̄ ꝙ pria itelligētia nihil cauſat extra ſe neceſſario ⁊ nāliter: nō videt verū phis: cū pͣ intelligentia ſit cā finalis oīuꝫ neceſſaria ⁊ nālr. Tum ēt: qꝛ eſt cā ꝓductiua rerū ex ſe in eſſe cognito neceſſario: ⁊ nāliter extra ſe dico. Tum tertio: qꝛ talis actio intētionalis non dꝫ ſibi negari: ſicut nec alijs entibus: lꝫ actio realis ad extra poſſet ſibi negari. ⁋ Multa. n. ſunt entia qbꝫ negat actio realis ad extra: ſicut forte qͭitati ⁊ relationi: cōuenit tn̄ eis iſta actio itētionalis. ſ. mouere itellectū ad noͭꝫ ſui non negat: nec talis motio dꝫ alicui poſitiuo denegari. Et de primo fundͦ dicerꝫ ꝙ actꝰ itelligēdi intellꝰ finiti reſpectu prie intelligētie nō eſt nouiter ꝓductus: imo oīno idem cū ſuba intelligibili. Et pro ſcḋo fundamento dicetur ꝙ dato ꝙ actus intelligendi ſcḋe intelligentie eſſet productus: non tamen propter hoc eſſet productus ab obiecto: nec totalr nec ꝑtialr: ſꝫ tantum obm ſe hꝫ ibi in rōne determinātis intellectuꝫ ad determinatā ⁊ diſtinctā notitiaꝫ exprimendā. Si igitur obiectū nō ſe hꝫ niſi in ratione determinantis ⁊ nō efficientis: vnde valet iſtud mediū in hoc fundͫ: Conceſſit. n. Ariſto. ⁊ ſuus commen. ꝙ prima itelligētia nihil cauſat extra ſe effectiue qḋ ſit eternū: ⁊ tn̄ poſuit ꝙ ſcḋa intelligētia naturaliter intelligebat pͥmā. Et mix eſt ꝙ tā ꝓclari phi ſpālr Ariſt. qui ſicut dicit cōmētator in tertio de anima 14. fuit regula in nā: nō potuerūt videre iſtud mediū ſi eſt euidēs: ſicut dicūt moderni. Amplius autem per media ſpecialiſſima ꝓbat ɔ̄ predicta: ⁊ hꝰ ſic: pria itelligētia naturaliter mouet intellectū ꝓpriū ad notitiā ſui: ꝑ ⁊ intellectuꝫ diſtinctū: aña eſt manifeſtū: probo ɔ̄ñam: qꝛ mouens videtur reſpicere vniformiter molis eiuſdē rōnis. Eſſentia prie

Tenēo ego ad mentē cōmentatoris itellectionē eſſe rē intellectā

itelligētie eſt mouēs itellectus ꝓprius ⁊ diſtinctꝰ ſunt mobilia eiuſdem rōnis. ⁋ Hic dr̄ ꝙ primuꝫ mouens mouet pͫ molꝫ omnino pͣ motiōe. Sꝫ mouet 2ͫ mobile non pͣ motione ſed ſcḋa. Primum mouēs eſt qditas pͥme itelligētie: pͫ mobile eſt intellectus ipſiꝰ: pͣ motio eſt motus nālis. 2ͫ mobile eſt intellectus diſtinctus a pͣ intelligentia: ſcḋa motio libera ⁊ cōtingēs. Ideo tua ɔ̄ña nō eſt vera. ſcꝫ ꝙ ſi pͫ mouens moueat pͫ mobile. ſ. intellectū ꝓpriū pͣ motione ⁊ nāli ꝙ moueat mobile 2ͫ. ſ. intellm̄ diſtinctū motione prima. ſ. nāli: ſed mouebit illud motione ſcḋa. ſ. ɔtingēti: ſed iſtud dictum de primo mouēte ⁊ pͥmo mobili ⁊ prima motione: ⁊ ſcḋo mobili ⁊ ſcḋa motione videt gratis dictum. Quia in ente limitato pͫ mouēs: ſicut mouet pͥmū mobile. ſ. intellectū ꝓpriū prima motione. ſ. naturali: ita mouet 2ͫ mobile. ſ. intellectū diſtinctū pͦ motiōe. ſ. nāli ⁊ nō ſcḋa. ſ. libera: quare ergo nō ſic ī pria itelligētia reſumat: ꝑ ɔ̄ña pria itelligētia mouet intellm̄ ꝓpriū motiōe prima. ſ. nāli: ergo intellectū diſtinctū: Lꝫ iſte rōnes ſint ꝓbabiles ſꝫ pͥnͦ cōia phis ⁊ antiquis ⁊ modernis: non tn̄ ſicut ferē de neceſſitate ɔcludūt: ⁊ ꝑciſe ꝓꝑ illud mediū iam dictū ꝙ pria intelligētia nō cauſat extra ſe naturaliter ⁊ neceſſario: de quo fiet ſermo ꝓlixior ī theologia nāli. 3. ſ. libro: iō vſqꝫ ad tēpus illud differat. ⁋ Ad rōnes aūt ꝓbantes oͫ nō nunc: ſed alias poterit rn̄deri: ſolutionē qre. ⁋ Hec ſūt igit pricipia cōia ſm ꝙ ars iſta reqrit tibi data. ſit ergo intellectus tuꝰ ſemꝑ applicatiuus iſtorum principiorꝫ ad alia ſm exͫ qḋ tibi mōſtratū eſt in hac metaphyſica. ⁋ Dictū eſt igit in hoc ſcḋo libro de qualitate habitus metaˡⁱᵉ: ⁊ de eius vnitate. De ſpeculatiōe ⁊ praxi intuitiua ⁊ abſtractiua. de ſubalternatione ſciarū. De pͥ obiecto itellectus: ⁊ de triplici primitate. Et in hoc liber iſte ſcḋs metaphyſice hꝫ finem. nunc ad diſtinctionem ex natura rei ⁊ formalem ī hoc tertio libro accedamus.

Nota ꝙ apud cōmētatorē intelligētie ꝯ ſunt eiuſdem ratiōis analogice.

Soluitur dicēdo ꝙ prima intelligētia nihil eſſe cauſat: nec natura liter ꝓducit extra ſe: in noua autē cognitione oportet obiectum neceſſario concurrere vel ad intellectioneꝫ vel ad principiū eius: ⁊ ita ꝓpō illa nō eſt vera niſi qñ mouētuꝫ nāliter mouet vtrūqꝫ.

⁋ Liber tertius metaphyſice incipit.

⁋ De varia huiꝰ termini q eſt res ſigͤ. Caput. I.

ENs inquantuꝫ ens manifeſtuꝫ eſt: qm̄ eſt pͥmū qḋ qd eſt non habēs qḋ qd eſt: ſed pͥnͫ cuiuſlibet habentis qḋ qd eſt. Eſt igit de idētitate ⁊ diſtinctione pͥmi qḋ qd ē ab oī alio qḋ qd eſt ex nā rei ꝑſcrutādū. Et qꝛ ī iſtis frequēter vtimur vͥbis aliqbꝰ nō notis: cuilibet hāc metaᶜᵃᵐ audienti: qͣtiēs hͦ noīa dicātur: ⁊ qd ſignificēt pͥmittēdū. Et ſit igit pͣ inqſitio q̄ occurrit circa hūc terminū res: qd ſit res: ⁊ qd tu vocas rē. qd ſit eſſe idē realr. qd diſtigui realr. qd diſtictio realis. qd formalitas. qd itelligit ꝑ cē idem formalr. qd ꝑ cē diſticta formalr. qd diſtinctio formalis. qd eſt eſſe idē pͥ modo dn̄di per ſe: qd ſcḋo mō dn̄di ꝑ ſe. qd eſt ēt eſſe idē īdiuiſione abſoluta. qd īdiuiſione relatiua. Iſtis nāqꝫ terminis freqn̄ter vtimur ī hac metaᶜᵃ: ꝑ oīno eſt tibi nečium ꝙ ī iſto libro: ī quo nos iſtis terminis vtimur: ſignificationē eorꝫ nō ignores. Ignorantia nāqꝫ de ſigͤ terminorꝫ multos decipit: ⁊ mltos errare permiſit: ⁊ hāc metaᶜᵃᵐ contēnunt q diſtictionē ex nā rei negāt: ⁊ preter itellectum cē poˡᵉᵐ. imo neč iam abſqꝫ reali diſtinctione clare volo oſtendere. ⁋ A pͥmo igitur termio q eſt res eſt icipiēdū. Quid tu itelli

gis per rem. Vocãt nonnulli rem per moduꝫ ſubſtrati: alij ꝑ modũ ꝑdicati. tertij ꝑ modũ ꝯſtituti τ reſultãtis. Per modũ ſubſtrati: ſic intelligo ꝙ ſicut mã τ forma ſunt q̃ta vnica q̃titate corriidẽte illis: τ accñia oĩa q̃ exiſtũt in q̃titate ſũt q̃ta τ extenſa vna q̃titate corriidẽte illis ꝑ modũ ſubſtrati τ ſubiecti: ſic in ſor. ẽ quaſi per modum ſubſtrati τ ſubi q̃dã modus itrinſecus: q̃ dr̃ res vel realitas: a qua re vel realitate reantur oĩa que ſunt in ſorte: τ ſortcitas τ hũanitas τ aĩalitas τ ſuba τ ens τ oẽs dr̃ie: τ oẽs ꝑ ſe paſſiões oĩum incluſoꝝ in ſorte. Nã ſicut ſor. τ hõ τ rõnale τ aĩal: τ ſic de oĩbus q̃ ſunt in ſorte: dr̃r ens vnica entitate τ quiditate entis ĩ vno idiuiduo entĩ corrñte oĩbus que ſunt in ſor. ꝑ modũ ꝑdicati: ſic oĩa ꝑdicata dicuntur res ab vna realitate: τ vna re eis corrñte ꝑ moduꝫ ſubſtrati. Ad quã rẽ vel realitatem trahũtur oẽs q̃ditates τ dr̃ie τ paſſiones eaꝝ ꝑ ſe icluſe ĩ ſorte virtute agentis τ producẽtis. ¶ Amplius alij vocãt rẽ ꝑ modũ ꝑdicati. ſ. ꝙ oẽ poſitiuum ꝑdicatũ dictũ de alio dr̃ res: τ ſic accipiẽdo rẽ res nõ ꝯuertiẽ cũ ente: inquãtũ ens qḋ eſt ſubm huius metaphyſice. Quia q̃ditas entis ſic itelligẽdo rẽ nõ eſt tm̃ res: ſed dr̃ie τ paſſiões: τ alie q̃ditates a q̃ditate entis: imo omne poſitiuũ eſt eſſentialr̃ res: τ res τ poſitiuum cõuertũtur. Et res in iſta ſignificatione eſt nomẽ equocũ: cũ eq̃lr̃ ſit oẽ poſitiuũ. Et ſic accipiẽdo rẽ q̃cũqꝫ hñt aliquã diſtinctionẽ ex̃ intellm̃ in nã rei diſtinguũtur realiter. Et in iſta ſignificatiõe capiũt rem cõiter oẽs arguẽtes ꝯ diſtinctionẽ formalẽ: τ decipiũtur: vt ĩfra videbiẽ: q: accipiũt rẽ pro oĩ poſitiuo: qḋ eſt extra nihil: τ per ꝯñs formali ꝯñia concludũt: ꝙ vbicũqꝫ eſt aliq̃ nõ idẽtitas vel diſtinctio ex nã rei ꝙ ibi eſt diſtinctio realis. Et manifeſtuꝫ eſt ꝙ bene ſeq̃tur accipiẽdo rẽ in iſta ſignificatõe: ſicut capiẽdo ens p̃ᵃ ſignificatione: prout eſt nomẽ ĩpoſitũ ad ſignificãdũ oẽ poſitiuuꝫ qḋ eſt extra nihil: nõ eſt nomẽ vniuocũ ſed equocũ: vt p̃ lib. capite. 6ᵒ. fuit dictũ: nec põt eẽ ſubm alicuius ſciẽ: ſic accipiẽdo rẽ: iſto mõ res τ ens ꝯuertũtur. Et que diſtinguũtur entitatiue τ poſitiue nec̃io diſtinguuntur realr̃: ſed ĩ iſta ſignificatione inuẽtores formalitatum τ diſtinctionum ex nã rei: τ antiqui phĩ τ moderni nõ itelligũt. Nec ĩ iſta metaphyſica ſic accipiẽ res: imo iſta ſigᶰᵒ nois huiꝰ qḋ eſt res oĩno abijciẽ a ꝯſideratiõe nr̃a: nec volumus vti ĩ aliquo hoc noĩe res ꝑ tali ſignificatione. ¶ Amplius aũt tertio accipiẽ res ꝑ modũ ꝯſtituti τ reſultantis: ſicut ꝑſona τ ſuppoſitũ accipiẽ ꝑ modum totius ꝑ ſe entis τ exiſtẽtis ꝑſeitate tertij modi. Unde aĩa non dr̃ ꝑſona ſeu ſuppoſitũ: nec corpus dr̃ ꝑſona: ſed totũ reſultãs ex aĩa τ corpe dr̃ ꝑſona: ſic q̃ditas generis nõ dr̃ res: nec dr̃ia dr̃ res: ſꝫ dicitur aliq̃d rei: nec ſunt res in recto: ſed aliq̃d rei in obliq̃: ſed cõſtitutũ ex genere τ dr̃ia: ſic ipſa ſpẽs vel idiuiduũ icludẽs oĩa iſta dr̃r res in recto: ſicut aĩa nõ eſt ꝑſona in recto: ſed aliq̃d ꝑſone in obliq̃. Et ſilr̃ corpus: ſꝫ totũ ꝯſtitutũ ex aĩa τ corpe dr̃ ꝑſona ĩ recto. ¶ Et ſi q̃ras q̃s iſtoꝝ modoꝝ accipiẽdi rẽ ſit magis proprius. ¶ Rñdeo tibi q̃libet iſtoꝝ eſt poſſibilis: τ põt eſſe verus: q: noĩa ſignificant ad placitũ. Et ẽt vnus põt ĩponere hoc nomẽ res ad ſignificãdũ aliq̃d ꝑ modũ ſubſtrati τ ſubi: τ alius ꝑ modũ ꝑdicati: τ vt ꝯuertiẽ cũ oĩ poſitiuo. Et tertius ꝑ modum ꝯſtituti τ reſultãtis: ſcḋs aũt modus: vt dictum eſt oĩno abijciẽ a modernis phĩs: τ ẽt ab antiq̃s: q̃ ponunt diſtinctionẽ ex nã rei abſqꝫ diſtinctione reali. Poſſe aũt eſt ipſis vti re in p̃ᵒ τ 3ᵒ ſignificatione: ſꝫ q̃ ſit magis ꝓpria vel p̃ᵃ vel 3ᵃ ſignificatio. ferẽ ꝙ 3ᵃ. Et ĩ iſta ſignificatiõe hoc noĩe res volumus vti vt ĩ pluribꝰ ĩ iſta metaᶜᵃ: ſꝫ p̃ᵃ nõ oĩno abijciat a ꝯſideratiõe huiꝰ meᶜᵉ: tertia tñ ẽ ĩtelligibilis magis.

Aliq̃ dicit ꝙ res ſumitur: vt dicit a reor τ a ratus

Volunt aliq̃ ꝙ ꝑſona ſit ratio ſue nature indiuidua ſubſtãtia.

¶ Quid ſit diſtinctio realis. Caput. II.

In tantum igiẽ dictũ ſit q̃d ſit res: vt hoc noĩe vtitur metaphyſicus: deinde q̃d ſit diſtinctio realis eſt vidẽdũ. Manifeſtũ autẽ ꝙ illa diſtinctio que hꝫ ꝓ fundᵒ τ termino rem. τ non aliq̃d rei pro fundᵒ: τ aliq̃d rei pro termino: eſt diſtictio realis. Et ſi q̃ras: q̃uo potero cognoſcere ꝙ aliq̃d ſit res: τ nõ aliq̃d rei. Da mihi aliq̃s regulas ꝑ q̃s facilr̃ poſſim h̃ videre. Ecce do tibi tres regᵘˡᵃˢ certas ad q̃s debes ĩſpicere: τ ꝑ illas te regere. ¶ p̃ᵃ ſit iſta. duo ſingularia τ idiuidua q̃ ſũt adinuiceꝫ ſeꝑabilia τ mutuo: q̃ōlꝫ eoꝝ eſt res τ nõ aliq̃d rei reſultãtis ex ipſis. Exᵐ ĩ cõpoſitis ex corpe τ aĩa: τ ſic de alijs oĩbꝰ ſingularibꝰ: quoꝝ q̃ōlibet põt ꝑ ſe exiſtere ꝑſeitate tertij modi. ¶ Scḋa regᵃ ſit iſta: ꝙ ſingularia: q̃ꝝ vnũ põt exiſtere ꝑ ſe ꝑſeitate tertij modi ſine alio: ſꝫ nõ ecõtra q̃ōlꝫ illoꝝ eſt res: τ nõ aliq̃d rei. Exᵐ do tibi de fundᵒ τ relone ſubo τ accñte ſequendo pnᵃ nãe. ¶ Tertia regula ſit iſta: ſingularia τ ĩdiuidua: q̃ꝝ vnũ nõ põt per ſe exiſtere tertij modi ſine alio: nec eꝯ q̃ōlꝫ illoꝝ eſt aliq̃d rei τ nõ res. Eᵐx do tibi. In ſorte ẽ idiuiduũ entis idiuiduũ ſube: corpis: aĩalis: hois: q̃ōlꝫ illoꝝ eſt aliq̃d rei: τ non res: ſed ſortes reſultãs ex oĩbus iſtis: τ ꝑ ſe icluſus in ipſis ẽ ipſa res: τ vlũꝫ ſeꝑabilitas a ſuis ſingularibus nõ ꝯcludit diſtinctioneꝫ realẽ iter illa: nãqꝫ priora: vt cõparãtur poſterioribꝰ nõ ſũt res. ſed ſũt tm̃ aliq̃d rei: ſed ipꝫ ſingulare icludẽs oĩa priora vſqꝫ ad ens eſt ipſa res: τ per ſe vna ꝑſeitate tertij modi. ¶ Et ſi arguis. idiuiduũ paternitatis non poteſt eſſe ſine indiuiduo filiationis: τ ecõuerſo. ġ ſũt vna res τ q̃ōlꝫ eſt aliq̃d rei: τ nõ res. ¶ Rñdeo q̃tũ eſt ex ſe ſibi nõ repugnat: τ ſi repugnat ſibi hoc eſt per accñs rõne termini q̃ ẽ fundᵗᵘᵐ filiatiõis. nõ. n. hñt eẽ in eodẽ ſubiectiue: ſꝫ in realr̃ diſtinctis: iſte aũt regule nõ patiũtur ĩ abſolutis: nec ꝯparãdo abſoluta ad reſpectũ. Ex iſtis palã ẽ cuilibet: q̃d ſit diſtingui realr̃: τ q̃d idẽ realiter: q: vbi erit res τ res ibi illa diſtinguentẽ realr̃: ſed vbi erit aliq̃d rei τ aliquid rei τ nõ res ibi erit idẽtitas realis. Ex hoc iferẽ vlterius ꝙ res fundᵗᵘʳ ſup ꝯcurſum pluriũ poſitiuoꝝ: quoꝝ nullũ eſt res: ſed aliquid rei. Nulla ergo res habet conceptum ſimpliciter ſimplicem: ſꝫ hꝫ cõceptum reſolutoriũ in plura: nõ in plures res: ſed in plura: quoꝝ q̃ōlibet eſt aliq̃d illius rei: τ nõ ipſa res adequate. Nec dico ꝙ oĩs res ſit cõpoſita ex pluribus: q: tũc pꝛĩa ĩtelligẽtia eſſet cõpoſita: ſꝫ dico ꝙ oĩs res in recto neceſſario eſt cõſtituta ex pluribus: vel aliquibus poᵗⁱᵘⁱˢ: quoꝝ neutrũ illoꝝ eſt tota illa res adequate ſed eſt aliquid illius rei dr̃ns ab illa ſicut partiale a totali.

Unde ꝙ via originis gñationis corruptiõis ſeparationis ſolet inueſtigari diſtinctio realis.

¶ De diſtinctione formali. Caput III.

Amplius autem circa hũc terminuꝫ formalitas vel q̃ditas q̃d ſit τ q̃d non: τ quotiens dicitur eſt inſiſtendũ. Omne

illud eſt formalitas vel quiditas qḋ idez eſt: quod additum alteri variat rationem formalem ipſi᷒ .ſ. conſtituti ex illo ꝛ altero cui additur: vel per ſe ē īcluſū in rōne formali alicui᷒. Ex p̊ ſeqtur ꝙ oēs dr̄e ſupiores ꝛ medie ꝛ ſpecifice ſpectāt ad qditatē: qꝛ addite qditati ꝫbibili variāt rōnē formalē cōſtitutoꝝ p illā: vt hoīs ꝛ bruti. Ex h̄ ſeqtur ꝙ dr̄e īdiuiduales nō ſunt qditates nec formalitates: cū nō variēt rōnē formalē p illas ꝯſtitutoꝝ: imo ꝯſtituta p illas ſūt eiuſdē rōnis ꝛ ſpēi. ❡ Ex ſcḋo ſeqꝛ ꝙ oē ꝫbibile p ſe p drīam aliquā: cū qua facit p ſe vnum: eſt qditas vel formalitas: vt p̊ᵃ qditas ꝛ p̊ᵐ ꝫbibile: ꝛ p̊ᵃ oīno formalitas ſit ens inq̄tū ens: deinde ṗdicamēta: ꝛ ſic deſcēdēdo vſqꝫ ad ſpēm ſpāliſſimā: q̄ eſt vltima qditas p ſe includēs oēs ſupiores ī linea ṗdicamētali. ❡ Adhuc aūt qd ſit eē idē formalr̄ alicui: ꝛ qd nō: dr̄ ꝙ tūc aliqd ē idē formaliter alicui qn̄ vnū p ſe p̊ mō īcludit̄ in alio: ita ꝙ ſi vnū illoꝝ definiret̄: aliud eēt definitio ſua vel ps definitiōis ei᷒: vel qn̄ plura īcludūt vnū: ita ꝙ ſi illa plura definirētur illud vnū eēt definitio eoꝝ: nullo qditatiue ſupple addito. H̄ ſit deſcriptio eiꝰ ꝙ eſt eē idē formalr̄. Exēplū p̊mi: hō eſt idē aīali ꝛ rōnali formalr̄: qꝛ p ſe illa ſūt īcluſa in eo tanq̄ p̄nᵉ d̄finitiua hoīs. Exᵐ ſcḋi: ſoꝛ. ꝛ pla. ſūt idē formalr̄: qꝛ eadē definitio ꝛ qditas p ſe eſt īcluſa ī eis. Et ſi definirētur hērent eandē definitionē. Palā aūt ꝙ p̊mus modus idētitatis formalis dr̄t a ſcḋo ī duobus. p̊ᵐ ꝙ illa q̄ ſūt idē formalr̄ ſꝫ p̊ᵐ modū: necīo ſunt idē realr̄: ſicut includēs ꝛ incluſū: vt hō ꝛ aīal rōnale: q̄ igit̄ ſūt ſic idē formalr̄ ſunt ēt idē realr̄: q̄ aūt ſic ſūt idē formalr̄ ꝙ ambo īcludūt eādem formalitatē ꝛ qditatē. nō opꝫ ꝙ ſi ſūt idez ſic formalr̄ ꝙ pp̄ h̄ ſint idē realr̄. ſicut ſoꝛ. ꝛ pla. Sꝫ qn̄qꝫ ſunt idē formalr̄ ꝛ realr̄: qn̄qꝫ nō. Differūt ēt ſcḋo ī alio: qꝛ q̄ ſic ſunt idē formalr̄ ſm̄ p̊ᵐ modū: vnuꝫ eſt ps potētialis vel ꝫbibilis. Et aliud actuale vel ꝫbēs 3ᵐ qḋ reſultat ex illis ē illud ſic īcludēs illa: phi tn̄ moderni p eē idē formalr̄ ītelligūt p̊ mō non ſcḋo mō. Et iſto mō vti ītēdimus. Dꝫ aūt dubitationē an īter illa q̄ ſic ſūt idē formalr̄ ſit aliq̄ n̄ idētitas. Dr̄ ꝙ ſic: h̄ ꝓbat̄: qꝛ illa ſic hn̄t: ſicut īcludēs ꝛ incluſū: ſicut totale ꝛ ꝑtiale. Ex hoc īfert̄ ꝙ in his q̄ ſūt ſic idē formalr̄: multa ṗdicata poſſunt vni ꝯuenire ꝛ repugnare alteri: hoc ꝓbat̄: qꝛ īcludēti ꝛ incluſo ſeu ꝯſtituenti ꝛ cōſtituto toti ꝛ parti nō cōueniūt adeq̄te eadē ṗdicata. vni ꝯuēit ꝙ ſit potētiale alteri ꝙ nō: imo actuale: alteri ꝙ ſit ꝯſtitutū ꝛ n̄ ꝯſtituēs: ꝛ ſic de mltis alijs. Dicto de idētitate formali ḋ forˡⁱ diſtīctiōe ſeu nō idētitate ē dīm. Diſtīctionis formalis ꝛ nō idētitatis hec ſit deſcriptio ei᷒. Omnis qditas p ſe ꝛ p̊ nō īcludēs aliā qditatē nec ī ipſa īcluſa: necīo formalr̄ diſtiguit̄ ab illa. Ex q̄ nec eſt includēs nec īcluſa nō eſt idē formalr̄ cuꝫ illa: p hoc pꝫ p ſuas oʳᵉˢ de formali idētitate. Ex h̄ ſeqtur ꝙ cū .x. gn̄a ꝛ oīa ī ipſis p ſe īcluſa necīo formalr̄ ſūt diſticta: oēs ēt dr̄e eiuſdē gn̄is ſiue oʳᵉ ſiue ſubalterne formalr̄ diſtiguūtur cū oēs: vt ſupra fuit dictū habeāt ꝯceptū ſimplr̄ ſimplicē: ꝛ omnes ſpēs eiuſdē ṗdicamēti: vt ſube vel q̄litatis q̄ nō habēt idē genus ſubalternū ꝓximum: qꝛ tales hn̄t diuerſas definitiones ꝛ qditates p ſe īcluſas q̄ adinuicē ſūt diſtincte. ❡ Amplius autē alia deſcriptio diſtinctiōis formalis aſſignat̄. oīs qditas q̄ nō eſt cōpoſſibilis alteri qditati in eadem re necīo diſtinguitur formalr̄ ab illa. hoc ꝓbat̄. qꝛ includēs ꝛ incluſū ſemꝑ ſe cōpatiūtur in eadē re; lꝫ in pluribus poſſet repiri incluſū q̄ꝫ includēs: vt aīal q̄ꝫ hō. Ex hoc ſeqtur ꝙ illa q̄ ſūt diſticta realr̄ nō p̄nt eē idez formalr̄. Et ſi dicas. ſoꝛ. ꝛ pla. ſūt idē formalr̄: ꝛ tn̄ n̄ ſūt idē realr̄. ❡ R̄ndeo ꝙ loqmur hic de ꝑciſis: ꝛ p̊mis qditatibus: vt nō ſūt ſoꝛ. ꝛ pla. Habet aūt dubitationē qd ſit formalis diſtinctio ſtricte loquendo ꝛ ꝓprie. Dr̄ ꝙ formalis diſtinctio eſt q̄dā relatio q̄ hꝫ pro funᵒ: ꝛ termio qditatē ꝛ qditatem; ſeu formalitatē ꝛ formalitatē: nō aūt modū aliquē intrinſecū: nec ꝓ funᵒ nec ꝓ termino. Ex hoc ſequit̄ ꝙ nō oīs diſtinctio ex nā rei eſt diſtictio formalis. Et ſi queras vtrū ſequat̄. ſūt nō idem formalr̄: g̊ diſticta forˡʳ. Dr̄ ꝙ nō idētitas ē ī plus q̄ꝫ diſtinᵒ: qꝛ diſtictio reqrit extrēa poſitiua: nō aūt nō idētitas; qꝛ hō eſt nō idē formalr̄ cū nō ente: nō tn̄ diſtictū. Omne .n. qḋ eſt ab altero diſtinctū eſt non idez cū illo: non tamen econtra.

❡ De varijs propōnum generibus. Capur. IIII.

Amplius autē eſt ingrēdū qd ſit ṗdicatio p̊mi modi. fertur aūt a qbuſdā ꝙ ṗdicatio p̊mi modi p ſe eſt qn̄ formali ꝯn̄a ſeqtur ꝙ res ſignificata p ṗdicatū: ꝛ res ſigᵗᵃ p ſubꝫ ſūt idē. ❡ Sed iſtud dictū nō videt̄ eē vex: qꝛ res ſignificata p genus ꝛ drām eſt eadē: ꝛ tn̄ nō eſt h̄ ṗdicatio p̊mi modi. Jdeo ē dcm̄ cuiuſdā alterius ꝙ ṗdicatio p̊mi modi eſt qn̄ formali ꝯn̄a ad ṗdicationē ꝯcreti de concreto ſequit̄ ṗdicatio abſtracti de abſtracto. Sꝫ nec iſtḋ dictū vr̄ eē vex: qꝛ formali ꝯn̄a ſeqtur. Ens eſt bonū: ergo entitas eſt bonitas: ꝛ tn̄ iſta nō eſt ī p̊ mō: ſilr̄ formali ꝯn̄a ſequit̄. hō ē riſibilis: g̊ humanitas eſt riſibilitas: ꝛ tn̄ nō eſt ī p̊ modo dicēdi p ſe. ❡ Tertiū dictū cuiuſdā alteri᷒ eſt iſtud: ꝙ ṗdicatio p̊mi modi eſt ī triplici gradu: primus ī q̄ idē ṗdicat̄ de ſeipſo: ſcḋs in qua ps definitiōis ṗdicat̄ de d̄finito: terti᷒ ī q̄ ṗdicat̄ tota definitio de definito. Magis tn̄ ꝓprie dr̄ in q̄ ps definitionis ṗdicatur de definito. Et tota definitio de definito q̄ꝫ qn̄ idē de ſeipſo: vnde ṗdicatio p̊mi modi ſm̄ p̄nᵉ antiquoꝝ phoꝝ ꝛ ēt modernoꝝ non eſt ṗdicatio ī recto: ſed poti᷒ in obliq̄: vn̄ nō eſt ṗdicatio dicēs hoc eſt hoc: ſed hoc eſt ex his: qꝛ ſemꝑ fit ṗdicatio ꝯſtituētis ꝛ p̄ncipij intrinſeci p ſe īcluſi h̄ ꝯſtituto ꝛ īcludēte: vt cū dr̄. hō eſt aīal rōnale mortale: h̄ eſt ex aīali ꝛ rōnali cōſtituit̄: ſic̄ hō ex aīa ꝛ corpe: g̊ eſt ṗdicatio ex hiſ in obliq̄: ꝛ non ṗdicatio dicēs hoc eſt h̄ in recto. ❡ Adhuc aūt de ṗdicatione ſcḋi modi eſt vidēdū: ṗdicatio ſcḋi modi ē illa ī qua ṗdicat̄ ꝓpria paſſio de ſubō: vt triangulus hꝫ tres: vl̄ hō ē riſibilis: ꝛ differt a ṗdicatiōe p̊mi modi: p̊ in hoc: qꝛ ṗdicatū p̊mi modi eſt cā intrinſeca ſubi: ſed ſubm̄ hic eſt cā ṗdicati. Scḋo differt: quia ṗdicatū p̊mi modi eſt repibile ſine ſbo: nec eſt ṗdicatū ſcibile ꝛ demōſtrabile de ſbo: ſicut eſt ṗdicatū ſcḋi modi p predicatum p̊mi modi. ſicut riſibilitas demōſtratur de hoīe p aīal rōnale: in hoc tn̄ cōueniunt ṗdicatuꝫ primi modi ꝛ ſcḋi modi ꝙ ſunt idē realr̄ cū ſubō. ❡ Amplius aūt de tertio modo dn̄di p ſe q nō ē ꝓprie modus dicēdi p ſe nec ṗdicādi: ſed poti᷒ cēndi: eſt dn̄dum: tertius .n. modus dicēdi p ſe eſt eē ſolitariū ꝛ ab alio preciſuꝫ: ꝛ hoc eē p ſe eſt ſicut dicim᷒ ꝙ ſoꝛ. ē p ſe .i. ſolitarie. Et ſicut pars ꝯtinui ſepata ab alia dr̄ eē p ſe. ꝯiuncta aūt ꝛ

Scḋm aliquos diſtinctio formalis oritur inter ſubas mediante drīa formali.

Scotus negaret iſtam ꝯn̄am.

Nota ꝙ ab alijs iſte prim᷒ grad᷒ ponitur quart᷒: ꝛ qꝛ Ari. ordinat propōnes ad demōſtrationeꝫ ad quā nō deſeruit illa in q̄ ideꝫ predicatur de ſe ipſo: ideo de iſta nō ſecꝰ mentionem.

Huic conſentit Ari. prio poſte. volēs hic. linea eſt ex pūctis. eē in prio modo. ꝛ lyn. ēt hunc ſaꝛ et ꝛ ego tenui hoc. in logica.

Attēde ꝙ ꝛ iſta. hō ē riſibilis. ꝛ iſta: ſoꝛtes eſt riſibilis. ē in ſcḋo mō. ꝛ ſcḋꝫ alijs iſta: naſus eſt ſymus.

vnita alteri amittit perſeitatem tertij modi: quia amittit eē ſolitariū. ¶ Et ſi q̄ras: qn̄ pars cōtinui acq̄rit pſeitatē tertij modi: q̄d ē illa perſeitas quā acq̄rit vł quā amittit qn̄ amittit pſeitatē tertij modi. ¶ R̄ndet̄. iſtō ptinet ad p̄dicamētū q̄ntitatꝫ l de diuiſiōe ꝯtinui: τ terminatione lineeꝫ: τ iō vſqꝫ ad tp̄s illud qn̄ fiet ſciētifica inq̄ſitio de p̄dicamento q̄ntitatis differat̄. Poteſt tn̄ ad p̄ns dici breuiter φ pſeitas quā acq̄rit ps ꝯtinui p diuiſionē ab alia eſt q̄dā terminatio: ſicut pūctus vel formalis diuiſio τ ſepatio actualis q̄ eſt relatio nouiter acq̄ſita: τ ſupra pūctū i actu fundata: τ amittere pſeitatem tertij modi eſt amittere ipſam actualē diuiſionē τ ſepationē qḋ fit qn̄ ps vnit̄ toti. non aūt amittitur realitas puncti ſicut fertur. Nūc reſtat videre de q̄rto mō dn̄di p ſe: τ fert̄ φ q̄rt⁹ modus dn̄di p ſe eſt ille i q̄ p̄dicat̄ actus ꝓfluēs a cā formali de effectu formali: iteremꝑt⁹ iterijt pp iteremptionēꝫ. Et ſilr̄ hic plorans plorat: τ calefaciens calefacit: τ ſic in ſimilibus alijs locutionibus.

Nota φ aliq̄ volunt iſtaꝫ. omne aial rōnale ē riſibile. eē i quarto modo. vide p̄io poſterioꝝ. capi. quarto.

Reſtat adbuc dicere de p̄dicatione denominatiua q̄d ſit. Predicatio denominatiua ē illa i q̄ p̄dicatū dr̄ ineſſe ſb̄o l q̄dā adiacētia: τ ex hoc ſeq̄tur φ ip̄m denominat idest φ ſubm̄ ſm̄ nomē p̄dicati hꝫ appellationē: ſicut albedo denominat̄ ineſſe ſubo in q̄dā adiacētia τ formali inherētia: tūc ſubm̄ denominat: τ ſm̄ appellationē ſui noīs. Subm̄. n. dr̄ eſſe albū. denominās. n. τ denominatū eodē noīe denominātur: niſi φ denominatū hꝫ nomē effect⁹ formalis: τ denominans retinet ſibi nomen forme. Denominatio aūt q̄dā ē itrīſeca i q̄ p̄dicatū denominās itrinſece adiacet ſb̄o: ſic̄ albedo parieti. Alia aūt eſt denominatio extrīſeca i q̄ p̄dicatū nō adiacet: nec eſt vnitū rei denominate: vt color dr̄ viſus denominatiōe extrīſeca a viſiōe exñte in oculo. Predicatuꝫ aūt denominās aliqn̄ p̄dicat̄ p accn̄s de ſubo: τ eſt res alia a ſubo. Aliqn̄ p̄dicat̄ de ſubo i ſcd̄o mō dn̄di p ſe: τ cū h̄ p̄dicat̄ denominatiue: vt hō ē riſibilis: aliqn̄ p̄ mō: vt hō ē aiatus. Aliqn̄ p̄dicatū denominās ē idē realr̄ cū ſubo: nec tn̄ idē p̄ mō nec 2° mō: ſicut dr̄ia de gñe: ſic̄ fert̄: τ ecōuerſo: τ ſp̄alr̄ ens de ſuis dr̄ijs: q̄b⁹ ē idē realr̄: nō tn̄ p̄ mō nec ſcd̄o mō. ¶ Nūc ad p̄dicationē idēticā accedam⁹ in ꝯrēdo q̄d ſit: q̄d ēt ſit p̄dicatio idētice identica. Predicatio idētica dr̄ i qua idē oībus modis idē p̄dicat̄ d̄ ſeipſo: τ i q̄ predicatū τ ſubꝫ ſunt oīa idē: τ ex natura rei: vt hic. hō ē hō. ¶ Scd̄o dr̄ predicatio idētica in q̄ predicatū τ ſubm̄ ſūt aliq̄lr̄ nō idē: τ cūꝫ hoc aliq̄liter idē. Aliq̄lr̄ dico nō idē: q: predicatū τ ſubm̄ nō ſunt idem idētitate abſoluta: ſunt autē idē alia idētitate: q: idētitate relatiua p idiſtictionē vni⁹ ab altero. Et pono tibi exm̄: vt dr̄ia indiuidualis ē idē cū nā ſpe⁹: idē dico idētitate idiuiſionis τ idiſtictionis. Et ſilr̄ gen⁹ cū dr̄ia: τ iſtoꝝ adinuicē ē p̄dicatio idētica. Et iſti ſūt duo ḡdus p̄dicatiōis idētice. ¶ Quid aūt itelligis p p̄dicationem idētice idēticā: dr̄ φ p̄dicatio idētice idētica ē illa q̄ p̄ſupponit aliā idētitatē extmoꝝ cū aliq̄ 3°: a q̄ ſūt idē τ pp idētitatē illoꝝ ad tertiū dn̄r eē iter ſe idē: Idētitas aūt illoꝝ ad tertiū eſt tn̄ idētitas: ſꝫ idētitas extremoꝝ inter ſe erit idētice idētitas. Ꝟ eſt extrema pp aliā idētitatē extremoꝝ ſunt idētica. Et pono tibi exm̄ i p̄dicatis p ſe de ſcd̄o mō: vt dicamus φ bonitas et veritas ſunt idē pp idētitatem eorum ad ſubm̄. ſ. ad ens. Exēplum in predicatis p accn̄s: ſicut albū τ dulce ſunt idē iter ſe idētice pp idētitatē ipſoꝝ ad ſubꝫ cui ſūt idē. ſ. ad lac. Ex hoc ſeq̄tur vni⁹ ꝯcludēdo φ p̄dicatio identice idētica ē illa q̄ p̄ſupp̄ aīi ſe aliā: τ eſt illa de qua loquūtur ph̄i moderni τ antiq̄: pp quā tenet oīs forma ſyllogyſtica: qḋ ē: q: q̄cūqꝫ vni τ eidē ſūt eadē ſūt eadeꝫ iter ſe: τ talis ē idētitas ꝯnis i ſyllo: q: eſt identitas idētice idētitas: q: p̄ſupponit idētitates maioris τ minoris ad mediū in p̄miſſis. Et ſi ille p̄miſſe ſunt ime^te: tūc eſt p̄dicatio idētica: ſi aūt ſūt demonſtrabiles: tūc eaꝝ idētitas ē idētice idētica. In ꝓpōne igit̄ idētice idētica nō eſt imaginādū φ p̄dicatū τ ſubꝫ ſint idē qḋ extmū ſit extmū: ſꝫ ſūt tn̄ idē pp 3^m qḋ ē cā idētitatis eoꝝ: τ p ꝯn̄s cā v̄itatis ꝓpōnis: ea q̄ tertio ſi ſubtrahātur: iam non idē remanent nec p̄dicatio v̄a. Et hic ē φ mlt̄e ſūt ꝓpōnes v̄e i cōcreto q̄ ſūt falſe i abſtracto: q: hēbant idētitatē iter ſe pp idētitatē ad tertiū: cū aūt abſtrahūtur a tertio tollit̄ idētitas illoꝝ ad illud tertiū: τ p ꝯn̄s identitas illorum iter ſe. Et pono tibi exm̄. iſta ꝓpō ē idētice idētica: albū eſt dulce pp idētitatē ipſoꝝ in lacte. Cū aūt ſumūtur i abſtracto dn̄do albedo ē dulcedo iā abſtrahūtur a 3°. i. a lacte: nec remanet idētitas illoꝝ ad 3^m: ḡ tollet̄ idētitas ipſoꝝ iter ſe: τ p ꝯn̄s nec remanet p̄dicatio v̄a i abſtracto dd̄o albedo eſt dulcedo. Et ſi q̄ras q̄ ſit pfectior idētitas: an idētica: an idētice identica. R̄ndeo idētica vr̄ pfectior: cū ſit p̄^a τ cā alteri⁹: τ pp qḋ vnūqḋqꝫ tale τ illud magis. Terminus. n. ma. τ mi. priorē τ pfectiorē idētitatē hn̄t ad mediū q̄ꝫ habeāt iter ſe in ꝯne: cū vnio terminoꝝ ad mediū ſit cā vnionis a priori eoꝝ in ꝯne. fert̄ tn̄ a q̄dā φ i ſimitas alteri⁹ extremi vel illimitatio talis φ terminus ſit tranſcendens eſt cauſa identitatis identice: ſed primū dictum plus approbo.

Iſte eſt Scotus p̄io ſn̄iarū. di. 2. τ q̄ne. 5. quolibet.

¶ De modis intrinſecis. Caput. V.

Adhuc autem de modis intrinſecis: τ q̄tiens dicātur nō eſt p̄tereundū. Modi intrinſeci dn̄r q̄ nō variāt rōnē formalē: qḋ intelligo ſic: φ modus intrinſecus additus alicui quiditati ꝯtrahibili nō variat rationem cōſtituti ex illo modo: τ ex illa quiditate contrahibili. Ex hoc ſequitur φ differētie indiuiduales ſunt modi intrinſeci: quia conſtituta per illa non variant rationem formaleꝫ: imo non diſtinguuntur ſecundum rationes formales: ſed ſunt eiuſdem rationis: finitum τ infinitum non variant rōnē formalem: quia linea finita τ infinita ſunt eiuſdem rationis: actus τ potentia: neceſſitas et contingentia: in anima τ extra animam: ſicut nec modi intrinſeci variant rationem formalem: ſic ſunt differentie accidentales vel paſſiones: ſicut maſculus τ femella. homo albus τ niger ſunt eiuſdeꝫ rationis. Omnes modi intrinſeci ſunt p̄imo diuerſi quantum ad p̄imum modum: hoc probatur: quia ſi includerent aliquid commune quiditatiue: tunc non eēnt puri modi intrinſeci. Sed eſſent quedam quiditates: τ addite alicui variarent rationem formalem eius. Omne nāqꝫ includens quiditatem: eſt quedam quiditas in ſe: τ per conſequens ſi adderetur alicui variaretur ratio formalis eius. Et ſic non eſſet modus purus intrinſecus. Omnes modi intrinſeci ſunt p̄imo diuerſi a quiditate: cuius ſunt mo

dī quantum ad primum modum. probatur: ſicut precedens: quia iam non eſſent puri modi: ſed includerēt aliquā ꝗditatē. ¶ Nullus modus itrinſecus eſt per ſe ꝯbibilis per dr̄iam eſſentialē: hoc ꝓbatur: qꝛ oē qđ per ſe ꝯbiꝉ per dr̄iam ꝗditatiuā per ſe eſt īcluſum in ꝗditate cōſtituta ex ꝯbibili ⁊ ꝯbēte: ſed omne per ſe īcluſum in ꝗditate eſt ꝗditas. ģ modi illi ꝗ ponebātur itrinſeci eēnt quedā ꝗditates: cuius oppoᵐ eſt dcm̄. ¶ Et ſi ꝗras nūꝗd modus itrinſecus ꝗ ſequiꝉ neċario ꝗditatē ſube ꝑdicamentalis: cū oīno ſit iſeparabilis ab ea ꝯbiꝉ ad oīa gnā ſubalterna: ⁊ ad oēs ſpēs ⁊ īdiuidua in genere ſube: ⁊ pꝫ ꝙ ſic: qꝛ alias ſuba poſſet reperiri ſine ſuo ꝓprio mō itrinſeco. ¶ Rn̄deꝉ ꝙ vbicūq; reperieꝉ ꝗditas ſube ibi reperieꝉ ille modus itrinſecus eius: ſicut ⁊ eius ꝓpria paſſio. ¶ Sꝫ ex hoc nō habes ꝙ ille modus per ſe ꝯbaꝉ per dr̄iam eēntialē ⁊ ꝗditatiuā: cū qua faciat per ſe vnū: ſicut nec paſſio ꝗditatis ſube ꝯbiꝉ per dr̄ias eſſentiales ad ſpēs gnīs ſube: qꝛ tūc iam dr̄ent ille paſſiōes in ſpēbus ꝗ̄tum dr̄ent ille ſpēs: ⁊ tn̄ ille ſpēs nō ꝯueniren̄t niſi in pmo genere ꝑdicamētali ⁊ generaliſſimo: ſicut nec ille paſſiones: qđ eſt manifeſte falſum. ¶ Cōtrahunꝉ ģ modi p accn̄s ad quecūq; ꝯbiꝉ ꝗditas cuius ſunt modi: ⁊ ymaginor ꝙ ſicut in hoīe ⁊ aſino ⁊ intelliᵃ eſt vna ꝗditas ſube penitus indiuiſa indiuiſione ſibi propria: ſic modus eius itrinſecus inſeparabilr eī inſiſtens eſt vnus in eis vnitate ſibi ꝓpria: ſed in hoc eſt dr̄ia: ꝙ ipſa quiditas ſube deſcēdit in eis p dr̄ias ꝗditatiuas: cū ꝗbꝰ facit p ſe vnū: ⁊ cōponit: nō ſic aūt modus intrinſecus eius nec io ꝯn̄s eam: ſꝫ nullo ſibi addito in eis deſcēdit p accn̄s ad deſcenſum ꝗditatis: cuius eſt modus. Idē itelligo de paſſionibꝰ illius ꝗditatis: qꝛ nō deſcēdūt per dr̄ias additas eēntiales: ſꝫ tm̄ per accn̄s ad deſcēſuꝫ ſui ſubi. ¶ Et ſi adhuc queras cū in ſorte ⁊ in platone ſint duo indiuidua diſtincta numero nūquid in eis ſint duo modi itrinſeci. ſ. due finitates numero diſtincte ⁊ duo indiuidua finitatis. ¶ Rn̄deo ſi dr̄ia īdiuidualis īdiuidui ſube hēat ꝓpriū modū intrinſecū ⁊ aliū a mō ꝗditatis ſube. Tūc dōm ꝙ ſic: nec tn̄ ymaginor ꝙ ſicut ꝗditas ſube ꝯbiꝉ per illas duas dr̄ias indiuiduales ex ſua ꝗditate ⁊ illis duabꝰ dr̄ntijs indiuidualibꝰ ꝯſtituunꝉ duo īdiuidua ſube ꝙ ſic ex illo mō itrinſeco ſube in cōi: ⁊ ex modis itrīſecis illaꝝ duarū dr̄iarū īdiuidualiū ꝯſtituanꝉ duo īdiuidua ⁊ duo modi itrinſeci ſiue due finitates numero diſtincte: qꝛ ſicut modus itrinſecus nō ꝯbiꝉ p dr̄ias eēntiales: ſic nec p īdiuiduales: ſꝫ ſunt ibi tres modi intrinſeci: vnus ꝗditatis: ⁊ duo illarū dr̄iarum īdiuidualiū. Si āt nō ponereꝉ ꝙ dr̄ie īdiuiduales hērent ꝓprios modos intrinſecos alios a ꝗditate quas ꝯbunt: tunc diceretꝉ ꝙ in duobus īdiuiduis ſube nō eſſet niſi vna finitas ꝯn̄s quiditatem ſubſtantie. Eſſent tn̄ due per accn̄s denominatiue ab illis vnitatibus numeralibus.

Aduerte ꝙ modi intrinſeci nō pñt per ſe cōcipi ⁊ dicunꝉ itrinſeci: qꝛ nō differunt formaliter a ꝗdua: te: cuius ſunt modi: vide ō modis itrinſecis petrū thomā in tractatu de tranſcēdentibus.

¶ De ſimul toto. Cap. VI.

Palam igitur ꝙ in ſimul toto plura ac diuerſa poſitiua nō eiuſdē ordis ibi exiſtūt. In ſimul toto. n. qđ eſt ſortes quodam ordine eſſentiali inexiſtūt aliqua que dr̄t pure ꝗd. Aliqua que dr̄t quale quid: aliqua que dr̄t mere hoc: aliqua que dr̄t hoc aliqd. Subm̄ huius metaphꝭice qđ in ſort. ⁊ in quolibet includiꝉ: mere ꝗd dicit: cū nō ſit niſi mera ꝗditas ſimplr̄ ſimplex primo diuerſa ab omni quali: ⁊ ab omni eo qđ eſt hoc que ſūt extra rōnē eiꝰ. ¶ Mere quale ſunt dr̄ie ꝯbētes ens īquātū ens: imo oēs dr̄ie medie ⁊ extreme: cuꝫ ſint pᵒ diuerſe ab omni quid. Sūt etiaꝫ in ſimul toto aliqua que dr̄t quale ꝗd: ſicut ſunt oīa ꝑdicata ſm̄ rectā lineā icipiendo ab ente excluſiue: ⁊ deſcendēdo vſq; ad ſimul totū: que ſunt ꝯſtituta ex ꝯbibili ⁊ ꝯbēte. Alia ſūt in toto que dr̄t mere hoc. ſicut oēs dr̄ie īdiuiduales oīum īdiuiduoꝝ ꝑdicatoꝝ ſupioꝝ. Eſt. n. indiuiduū entis: ſube: corporis: aīalis: hoīs: ⁊ ſic de alijs. Alia ſunt in ſimul toto ꝗ̄ dr̄t hoc aliqd: ſicut ſunt oīa ſimul tota ⁊ ſingularia. Sūt etiā in ſimul toto multi modi itrinſeci ſicut finitas: exn̄a actualis: ⁊ ſic de alqs. Ipſum aūt ſingulare includit oīa iſta: ⁊ iō a phīs antiqs ⁊ modernis noīaꝉ nō imerito ſimul totuꝫ: ⁊ eſt ipſa res de qua loquuti ſumus ſupra: ꝑdicata igiꝉ que dr̄t mere ꝗd: non ſunt ipſa res: nec que dicūt quale: nec quale ꝗd: nec hoc: nec hoc aliqd: ſꝫ ſunt aliqd illius rei: ipſum aūt ſimul totū vocaꝉ res. oīa illa que ſunt in ſimul toto ſunt in eo quodā ordine eēntiali. Ex ꝗbus oībus reſultat ⁊ ꝯſtituiꝉ ſimul totū: vel etiā aggregatum.

Tenet quidā ꝙ cuilibet quiditati ſi corn̄deat ꝓpriū indiuiduū.

Nota ꝙ ſimꝉ tota nō ſunt indiuidua pñ ſube.

¶ De īdiuiſiōe abſoluta ⁊ reſpectiua. Cap. VII.

Poſtremo autem de indiuiſione abſoluta ⁊ de īdiuiſione relatiua circa iſtos termios eſt aliqd ꝑſcrutādū: īdiuiſio aūt abſoluta dr̄ eſſe illa ꝗ̄ eſt reſpcū ſui ⁊ ad ſe: qꝛ eſt in ſe īdiuiſum: ſic ꝙ nō eſt plā: ſicut roſa hec eſt roſa vna: qꝛ eſt in ſe indiuiſa: nec plēs roſe. Indiuiſio aūt relaᵗⁱᵘᵃ dr̄ eē illa ꝗ̄ aliqd eſt ab alio īdiuiſum: ſicut vna ps ꝯtinui eſt ab alia īdiuiſa ī ꝯtinuo ⁊ accidēs a ſubo: ⁊ forᵃ a mā. in ꝯpoſito eſt īdiuiſa. iſta. n. ſunt idē p īdiſtōnē ⁊ īdiuiſionē vniꝰ ab altero: Iſto ēt mō dr̄r eē oīa īdiuiſa: que ſunt in aggregato ⁊ ſiꝉ toto qđ appellaꝉ res. Qđlibꝫ aūt illoꝝ ſiue dicat ꝗd: ſiue dicat ꝗ̄le: ſiue moᵘˢ itrinſecū eſt in ſe īdiuiſum īdiuiſiōe abſoluta vt ꝑſcindit ab alio: ⁊ eſt īdiuiſum īdiuiſione relatiua cū alio. Aīalitas. n. eſt in ſe indiuiſa īdiuiſione abſoluta. ſiłr rōnalitas eſt in ſe īdiuiſa īdiuiſiōe abſoluta. Rōnalitas tn̄ ⁊ hūanitas ſunt idē adiuicē īdiuiſiōe relatiua. īdiuiſio aūt relatiua in triplici genere repiꝉ. Aliꝗ̄. n. ſunt actu īdiuiſa: poſſia tn̄ diuidi ex pte tn̄ vtriuſq; extremi: vt ptes in ꝯtinuo ſunt actu indiuiſe: poſſes tn̄ diuidi ex parte vtriuſq; extremi: alia ſūt actu indiuiſa: poſſia tn̄ diuidi tm̄ ex pte vniꝰ extremi ⁊ nō ex parte alterius: ſicut ſimitas ⁊ naſus. naſus. n. pōt ſeparari a ſimitate: ⁊ nō eꝯ. 3ᵐ genus īdiuiſionis eſt ꝙ aliꝗ̄ ſunt actu indiuiſa ⁊ impoſſia diuidi ex parte vtriuſq; extremi: ſicut dicerēt phī ō aīa celeſti: qꝛ itelligenᵃ ⁊ celū ſic ſūt adiuicē īdiuiſa ⁊ īpoſſia abiuicē diuidi ꝗ̄tū eſt ex parte cuiuſꝫ extremi. Exēplū ēt eſt ī ſiꝉ toto: ꝗditas eſt oīno īdiuiſa a ſuo mō itrīſeco: ⁊ eꝯ: ⁊ ꝓpa paſſio a ſubo. īdiuiſio aūt abſoᵗᵃ ꝓor eſt īdiuiſiōe relatiua: qꝛ ꝗ̄cūq; ſūt īdiuiſa īdiuiſiōe relatiua ſūt īdiuiſa īdiuiſiōe abˢᵃ. Nulla res pōt hr̄e īdiſionē abſolutā niſi vnā: qꝛ qđlꝫ ī ſe īdiuiſum vnica īdiuiſiōe eſt a ſeipo īdiuiſum. Qđlꝫ aūt pōt hr̄e multas īdiuiſiōes relatiuas: qꝛ pluribꝰ pōt vniri ⁊ a pluribꝰ pōt īdiuidi: ſicut ſubm̄ hꝫ multas īdiſtōnes relatiuas ad mul-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ta accñtia: ⁊ vt plane ītelligas debes ſcire ꝙ illud
qđ nos vocamus indiuiſionē: vocant alij vnionē.
Indiuiſio nāq; nō eſt aliud niſi carētia diuiſiōis:
que eſt relatio cui opponit̄ relatiue vnio: aut ſm̄
alios opponit̄ ꝯrie diuiſiōi ⁊ ſeparatiōi que eſt re
latio. Utrū aūt īter illa que ſunt īdiuiſa īdiuiſiōe
relatiua ſit aliq̄ vnio media: que ſit relatio poſiti-
ua vt īter duas partes ꝯtinui ⁊ īter mām̄ ⁊ formā
vel ſit ibi tm̄ īdiuiſio: que eſt carētia ⁊ ꝑuatio diui
ſionis: taceo: cū nō ſit p̄ntis ſpeculatōis: ſ; de hoc
alias fiet ſermo in ſcīa vltima que erit de ꝑdica^{to}
habitus. Que ſunt idē idētitate abſoluta: ⁊ ꝑ ꝯñs
oīmoda ꝑdicant̄ in ꝑmo gradu ꝑdicatiōis identi-
ce. nō. n. p̄nt ꝑdicari ꝑdicatiōe formali ⁊ ꝑdicatōe
ꝑmi modi: q2 vbi eſt predicatio formalis ⁊ ꝑdica-
tio ꝑmi modi ſemꝑ ſubm̄ ⁊ ꝑdicatū h̄nt aliquā nō
īdētitatē ex nā rei: cū vnū ſit īcluſum ⁊ aliud īclu-
dens. Jō idētitate abſoluta nō ſunt idē. Que ſunt
aūt idē īdiuiſione relatiua. Quedā ꝑdicant̄ de ſe-
īnuicē ꝑdicatiōe ꝑmi modi: vt ens de ſuba: quedā
ꝑdicatiōe idētica: ⁊ in 2° gradu ꝑdicatiōis identi-
ce: vt ens de ſuis paſſionibus: quedā ſunt idē iden
tice ⁊ predicant̄ adinuicem predicatione idētica:
vt paſſiones entis de ſeinuicē. ſunt. n. adinuicem
idem indiſtinctiōe ⁊ indiuiſione relatiua propter
indiuiſionem earum ad ſubm̄.

¶ De diſtinctione ex natura rei quantum ad eius
poſſibilitatem ⁊ neċitatem. Cap. VIII.

Amplius aūt eſt vlterius nego-
ciādū circa diſtōnem
ex nā rei quātū ad eius poſſibilitatē: ⁊
q̄ntū ad eius neċitatē: ⁊ ꝑmo eſt vidēdū
ſi eſt poſſi̇s: ſic ꝙ cū vna re poſſit eſſe di
ſtinctio aliquoꝝ ex nā rei. Apparet aūt manifeſte
ꝙ accipiēdo rē per modū ꝑdicati: vt hoc nomē
res eſt nomē īpoſitū ad omne: qđ eſt ex nihil: talis
diſtinctio ⁊ pō formalitatū ex nā rei ſtare cū vna
re eſt oīno impoſſe ⁊ ꝯdictionē īcludēs: q2 queciq;
ſic diſtinguunt̄ ex natura rei diſtinguunt̄ realiter.
vt ſupra patuit in ꝑmo caplo h9 tertij libri: ⁊ ī iſta
ſig̃tiōe decipiunt̄ oēs emuli formalitatū: creden-
tes ꝙ īuentores formalitatū vtant̄ iſta ſig̃tiōe: ſi-
cut ipſi: qđ eſt falſum. ¶ Accipiendo aūt rē in 2°
ſig̃tiōe ſua ꝑut accipit̄ per modū ſubſtrati ⁊ ſubi
diſtō q̇ditatiua ⁊ formalis ex nā rei videt̄ eē poſſi
bilis: hoc ꝓbat̄: q2 ſicut plura realiter diſticta p̄nt
eē quāta vnica q̄ntitate denoīatiue: ⁊ mā ⁊ forma
⁊ oīa accñtia: ſic vnica realitate per modū ſubſtra
ti ⁊ ſubi poſſe eſt ꝙ plures quiditates ⁊ formalita
tes recnt̄ ⁊ denomiatiue dicātur res. nā ſicut ſort.
⁊ oīa que ſunt in ſorte ſiue dr̄ie ſiue modi ītrinſeci
dr̄r ens vnica q̇ditate entis a ꝑoꝛi: ſic oīa que ſunt
ſn ſort. ſicut entitas: ſuba: corpus: animal: hō: ⁊ ſic
de alijs dr̄r res a poſteriori vnica realitate q̄ rean
tur. ¶ Amplius aūt accipiēdo rem in 3° ſig̃tione
per modū reſultātis ⁊ ꝯſtituti. ſ. ꝑ ſimul toto ⁊ ag-
gregato: manifeſtū eſt cuilibʒ h̄nti granū de ītelle
ctu: ꝙ h̄ formalitatū poſitio: ⁊ diſtō ex natura rei
eſt poſſibilis. nā in tali ſimul toto ⁊ aggregato: qđ
ſolūmō vocatur res: nō ſunt res adequate: nec ſūt
illud ſimul totū ⁊ aggregatū: ſicut nec pars eſt ipʒ
totū: ſed ſunt aliq̇d illius ⁊ aliquid rei: ſicut mate-
ria eſt aliq̇d compoſiti ⁊ nō ipſum compoſitū. Pa
lam igit̄ ꝙ cū vnitate rei: poſſibilis eſt diſtinctio
ex natura rei. Et pluralitas formalitatū: ſicut cuʒ

ſortes qui eſt vnica res: ⁊ vnū ſimul totū ⁊ vnū ag
gregatū: poſſe eſt ꝙ ſtet q̇ditas entis ⁊ q̇ditas diffe
rentiarū ⁊ oīum q̇ditatū que ſunt in recta linea ꝑ-
dicamētali: nec nō ⁊ modoꝝ ītrinſecoꝝ ⁊ ꝑ ſe paſ-
ſionū ſtant diſtincte ex nā rei. ¶ Ex q̇bus oībꝰ re-
ſultat ſortes: qđ ē vna res ⁊ vnū ſimul totū ⁊ vnū
ex oībus aggregatū. Non tm̄ igit̄ videt̄ poſſibilis
pō formalitatū: ſed etiā valde facilis ad intelligē-
dū: cū hic accipiat̄ res per modū totiꝰ integralis:
q2 ex oībus ꝑdicatis ꝑoꝛibus ⁊ oībus differentijs
⁊ modis ītrinſecis integrat̄: ſicut domus eſt qđdā
ſimul totū ⁊ aggregatū reſultans ex pluribus par
tibus vt lapidibus lignis: ⁊ ſic de alijs. quoꝝ neu-
truʒ eſt domus: ſed aliq̇d ipſius domus. ſic ſoꝛ. eſt
quoddā ſimul totuʒ reſultans ex pluribus diſtin-
ctis ex natura rei. quoꝝ neutrū eſt ipſe ſort. ſed ali
quid ſortis. hec videt̄ expreſſa intentio Ariſtot. 7.
ſue metaphyſice. 43. vbi vocat particulare ⁊ ſin-
gulare ſimul totū: partes aūt definitionis ſicut ge
nus ⁊ dr̄ntiaʒ vocat partes rei ⁊ nō rem. vnde ibi
cōparat partes definitiōis partibus totius ītegra
lis: ſicut ingt: tota definitio ad totā reʒ: ita partes
definitionis ad partes rei. Et exemplificat ibi de
homie ⁊ de digito homis: q̇ eſt pars integralis ho-
minis: q2 aūt natura nihil facit fruſtra: in natura
nō eſt ponēda pluralitas vbi nulla apparet neceſ-
ſitas. Palam igit̄ ꝙ ſi pluralitas formalitatū non
ſit neceſſaria in natura nō eſt ponenda. Igitur in-
quirenduʒ occurrit ſi ſit aliqua neceſſitas ponēdi
talem diſtinctionē ex natura rei ſine diſtinctione
reali. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſuppoſita vniuocatōe
entis īquantū ens eo mō quo dcm̄ fuit libro ꝑmo
cōcluditur neceſſitas diſtinctionis ex nā rei. q̇di-
tas. n. vniuoca pluribus neċario contrahit̄ ad illa
per aliquas dr̄ntias que nō ſunt oīmode idē cū il-
la: q2 nihil cōtrahit: nec determinat ſe. ¶ Secun-
do: q2 ens īquātū ens. vt dcm̄ eſt ꝑ ſe eſt īcluſuʒ in
decē gn̄ibus. ſuba aūt nō: ḡ ſuba nō eſt oīno idem
cū ente: vniuocatio ḡ concludit diſtinctionē ex na
tura rei: ab illa igitur fuit īcipiendū. ¶ Et ſi que-
ras ad cōcludendū formalitatē ⁊ diſtinctioneʒ ex
natura rei a quo eſt oīno ꝑmo incipiendū. ¶ Re
ſpōdeo tibi. antiqui ph̄i ⁊ moderni inq̇rentes eaʒ
ab iſto p̄nº īceperūt. vʒ. ꝙ de ꝑma ītelliᵃ habemus
aliquē cōceptū ab iſtis ſenſibilibus: ⁊ h̄ eſt cōis aī
cōceptio oīum ph̄oꝝ. Ex hoc ꝓceſſerunt vlterius
ꝙ iſta ſenſibilia nō p̄nt cauſare ꝯceptū aliquꝰ ter-
mini ꝯtenti in ipſa v̄tualiter: q2 q̇ nō cōtinet aliud
quātū ad entitatē: nec quātū ad ītelligibilitatem.
Palā aūt ꝙ iſta ſenſibilia nō ꝯtinent aliq̇d qđ ſit
in ꝑma ītelligentia v̄tualiter. ſeq̇tur ergo ꝙ conti
net aliq̇d qđ eſt in ipſa formaliter: ⁊ hoc eſt conce-
ptus entis cōtentus formaliter in vtroq;. Ex hoc
ſequebat̄ vniuocatio ꝑme ītelliᵉ ad iſta ſenſibilia:
īmo ad oīa in iſto cōceptu cōitatis. ſ. entis īquātuʒ
ens. ¶ Ulterius aūt ꝓcedēdo ſequebat̄ diſtō ex
nā rei: q2 ex quo ꝑma ītelligenᵃ cōuenit cū oībꝰ in
ꝯceptu q̇ditatis entis: ⁊ diſtiguunt̄ in ꝯceptu ꝓꝑo:
accipiēdo ꝯceptū ꝑ ſuo cōcepto: nec̄cio ſeq̇t̄ diſtō
formalis ⁊ ex nā rei entis ⁊ cuiuſlʒ vniuoci ad ſua
vniuocata: q2 nō vr̄ ꝙ oīno eodē ꝯueniāt aliqua ⁊
dr̄ant. ¶ Achilles aūt omniū ph̄oꝝ ſemꝑ fuit ad
ꝯcludēdū diſtōnē ex nā rei per ꝑmū ꝑncipiū. ſ. de
quolibʒ affirmatio ⁊ negatio vera ſub diſiunctio-
ne: ⁊ de nullo ſimul: applicādo extrema contradi-

Scḋm aliquos diſtinctio ex na-
tura rei oritur ī-
ter ſubas medi-
te proprietate al-
teriꝰ.

ctionis predicatis ex natura rei: nō fabricatis per intellectū intellectus: q2 ſi affirmatio vere vni applicat̄ ⁊ vere negatur alteri: neceſſario cōcludit̄ aliq̄ nō idētitas ex natura rei in illis quibus applicatur. Iſta.n.nō idētitas tollit verā cōtradictionē: ſicut idētitas eſt cauſa vere cōtradictiōis: q2 vera ɔtradictio ⁊ verus elēcus eſt affirmatio ⁊ negō vnius ⁊ eiuſdē nō nominis tm̄: ſed rei ⁊ nomis: ⁊ ad idez ⁊ ſm idē. formet̄ g̊ ſic elēcbus: ens inquātū ens eſt ʒbibile ⁊ cōicabile oib⁹ decē generib⁹. ſubā non eſt cōicabilis decē gnībus. g̊ neceſſario aliqua nō idētitas ex nā rei eſt iter illa: ⁊ ſic poteris formare multos veros elēcbos d̊ multis p̄dicatis ex nā rei. Ex qb⁹ neceſſario ɔcludemus diſtictionē ex nā rei. ❡ Et ſi arguas. ſi per viā ʒ̄dictiōis vis ɔcludere diſtinctionē formalez ⁊ ex natura rei: rn̄do tibi q̄ neceſſario habes ɔcludere diſtōnem realē: nec p̄ diſtōnē tuā formalez vel ex nā rei tollet̄ ʒ̄dictio. hoc p̄bat̄: q2 oia ʒ̄dictoria equalr̄ repugnāt. g̊ equalē diſtōnez ɔcludūt: ſed aliqua aliquā diſtōnē realē ɔcludunt vt hec. ambulari ⁊ nō ambulari: eſſe ⁊ nō eſſe: ⁊ ſic de alijs pluribus. g̊ ſequit̄ q̄ per viā ɔtradictiōis neceſſario tu ɔcludes diſtōnez realē iter ſubam ⁊ ens ⁊ ſubm ⁊ paſſionē qd̄ tn̄ nō cōcedis. ❡ Rn̄deo tibi q̄ oia ʒ̄dictoria equalr̄ repugnāt: q2 eidē oibus modis idē ineē ſimul non pn̄t. ❡ 2°. ɔcedo tibi q̄ neceſſario diſtōnem aliquā ex nā rei ɔcludūt ſi ſint de p̄dicatis ex nā rei. Sed nego tibi q̄ equalem diſtōnem ſemp̄ cōcludunt: ſed aliqñ realē ⁊ aliqñ nō realē: ſꝫ minorē. ſ. formalē: ⁊ hoc ſm nāꝫ p̄dicati. Hoc etiā emuli ⁊ ipugnatores formalitatū habent ɔcedere q̄ oia ʒ̄dictoria equalē diſtōnē non cōcludūt: ſed ſm eos ⁊ hn̄ ſolū cōcludūt ratiōes ⁊ ɔceptus: ⁊ aliquā neceſſario diſtōnem realem vt eē ⁊ nō eē: ⁊ plurima alia. hoc etiā ɔcedit ois ſcola q̄ aliqua ɔtradictio aliquā diſtinctionē in re extra ⁊ realē neceſſario nō ɔcludūt. Et ɔtra negātes hoc arguit Ariſto. in. 4. metaphyſi. ⁊ cōcludit ʒ tales q̄ ipſi idigent ſenſu ⁊ pena ⁊ debēt flagellari donec ipſi ɔcedant q̄ de eodē ſimul nō verificant̄ flagellari ⁊ non flagellari. ❡ Et ſi queras que eſt ratio. quare aliqua ɔtradictoria cōcludūt diſtōnē realē ⁊ aliqua nō: cū oia ʒ̄dictoria circa idē equaliter repugnent. ❡ Rn̄deo oēs hn̄t ſoluere iſtaꝫ difficultatem: q2 oēs ponūt q̄ equalr̄ repugnent ⁊ q̄ non equalē diſtinctionē cōcludāt. Soluāt g̊ iſti iſtam difficultatē. ❡ Aliter tn̄ rn̄deo q̄ rō h⁹ diuerſitatis eſt ex parte p̄dicati ⁊ ex parte ſubi: cui talia extrema ʒ̄dictiōis applicantur: ſicut. n. aliqua p̄dicata que adequate iſunt ipſi ſimul toti ⁊ aggregato: qd̄ res dr̄: ſicut ſunt eē ⁊ nō eſſe: eſſe dico ſm adiacens ⁊ exiſtere ⁊ eē actu: ⁊ cōtradictoria de talib⁹ p̄dicatis ɔcludūt diſtinctionē realez: ⁊ rō eſt: q2 talia p̄dicata iſunt quibus iſunt rōne rei ⁊ nō ratiōe alicuius q̄ditatis in re illa icluſe: ɔtradictoria aūt nō pn̄t ineē eidē ſm idē. g̊ ʒ̄dictoria de talib⁹ p̄dicatis neceſſario cōcludūt diſtinctionē realē: ſicut aūt predicata aliqua que nō iſunt p̄mo aggregato qd̄ dr̄ ſimul totū ⁊ res: ſed pn̄t ineē q̄ditati vt preſcidit a re ⁊ ab exiſtētia actuali: ſicut ſunt bonū ⁊ verū ⁊ po'ale ⁊ paſſiones p̄prie ſuboꝝ ⁊ cōſimilia: ⁊ cōtradictoria de talib⁹ predicatis nō concludunt neceſſario diſtinctionē realē. ❡ Sed tn̄ cōcludunt aliquā non idētitatē illoꝝ quibus applicant̄. Aliter dr̄ q̄ nō eſt aliqua cauſa: niſi q2 hoc eſt hoc. inſipiētis. n. eſt querere cauſam oium cum nō ſit proceſſus in infinitū in cauſis. ❡ Adhuc aūt p̄tereundū nō eſt oſtēdere in alijs generibus oppoſitionū q̄ nō equalē diſtinctionē ɔcludūt vt albedo ⁊ nigredo: caliditas ⁊ frigiditas in ſummo: ⁊ ſic de pluribus alijs: que ɔcludūt diſtinctionē realē. Alia ſunt predicata ʒ̄ria que realē diſtōnem nō concludunt: vt motus ſurſum ⁊ deorſum. Motus ad orientem ⁊ occidentez: ſicut pꝫ in planetis q̄ motu p̄prio mouent̄ ad orientē: ⁊ motu raptus mouent̄ ſimul ad occidentē. Pꝫ etiā de muſca que mouet̄ ɔtra motum rote ⁊ motu rote. pꝫ adhuc ſi per poſ̄e vel impoſſibile poneremus idē corpus in diuerſis locis localiter: certū eſt tunc q̄ poſſet moueri motibus ʒ̄rijs. Predicata etiā oppoſita p̄uatiue quedā ſūt que diſtōnem realē cōcludunt: q2 de eodem realr̄ nō pn̄t dici ſimul: ſicut habitus ⁊ p̄uatio: q2 in eadē parte medij. ſ. aeris nō pōt ſimul eē lux ⁊ tenebra: nec in oculo viſio ⁊ cecitas: alia ſunt p̄dicata p̄uatiue que realez diſtinctionē: imo nullā nō concludūt: vt ſunt motus ⁊ qes. nā caſu p̄dicto poſito q̄ idem corpus eēt in diuerſis locis: in vno moueri poſſet ⁊ i alio quieſcere. Predicata oppoſita relatiue aliquā realem diſtōnem ɔcludunt: vt p̄ductio ⁊ p̄ductum: q2 idem nō p̄ducit ſeipſum: alia nō concludunt vt motū ⁊ mouens: q2 vt nunc ſupponitur ⁊ p̄babit̄ in p̄hia naturali: idem pōt mouere ſeipſum. Stat igit̄ achilles q̄ aliqua extrema cōtradictionis de p̄dicatis ex natura rei non pn̄t ſimul ineē eidē oibus modis idem ex natura rei: ⁊ q̄ aliquā nō identitatē ex natura rei concludūt: ſed nō realem neceſſario. igit̄ formalem vel ex natura rei: quod cōcludere volebamus.

Nota q̄ hoc forte non eſt verum ſm cōmētatorē.

Amplius aūt videt̄ q̄ iſta poſitio formalitatum ortū habuit nō in ſcotia nec in frācia: ſed magis in grecia apud athenas in ſcholis Ariſto. qui verbo ⁊ ſcripto eam docuit. vt pꝫ omni intuenti p̄hiam ſuam. Ait. n. q̄ ſciētia nō eſt de ſingularibus: ſed tm̄ de vlibus. g̊ vniuerſalia non ſunt idem omnino cum particularibus. quero qd intelligit per vl̄ia ⁊ q̄ditatē vlem: nō actum cōcipiendi: q2 ille particularis eſt. Et etiaꝫ de illo nō eſt ſciētia: ſed de obiecto vniuerſali ex. Ait etiā q̄ vniuerſalia ſunt icorruptibilia: ſingularia corruptibilia. ergo ipſoꝝ nō eſt ſciētia: nec definitio. ergo diſtinctio inter illa. Totus etiā ſeptimus metaphyſice plenus eſt de iſtis quiditatib⁹ ⁊ earū nō identitate. Ait. n. ibi Ariſto. q̄ in non ſeparatis a materia: ſicut ſunt ſingularia: qd̄ qd eſt nō eſt idem cū eo cuius eſt: ⁊ hoc eſt verūꝫ idem adequate ⁊ cōuertibiliter: q2 ſingulare addit aliquid ad vniuerſale: ſicut ſemp̄ faciūt poſteriora ad ſua p̄ora. Ait etiā in eodē 7°. q̄ ſicut in definitiōe ſortis. ponuntur he carnes ⁊ hec oſſa: ſic in definitiōe hominis vl̄is carnes ⁊ oſſa in vniuerſali: non aūt he carnes ⁊ hec oſſa. Igitur eſt aliq̄ nō idētitas inter carnes ⁊ oſſa in vl̄i ⁊ carnes ⁊ oſſa in particulari. Dicit etiā ibidem q̄ ſicut tota deffinitio ad totaꝫ rem: ſic partes definitionis ad partes rei: ⁊ q̄ opꝫ definitionē eſſe orationem longā: ⁊ q̄ vno nomine non definitur ⁊ in hoc cōmēdatur definitio architec. Ratio hui⁹ dicti eſt: quia omne defini'' neceſſario eſt compoſitū: ⁊ hꝫ hoc qdā vt materiā illud d̊ vt formā. ſ. genus ⁊ drn̄tiā. vbi Cōmenta. Auerro. 8. metaph. cōmen. 9. impoſſe. n. eſt vt oia

Nō q̄ ꝓpter vl̄ vniuerſitatez eē materialis ⁊ ſpāalis forme ꝓ oia ſaluātur abſq̄ ꝓ q̄ ponantur quiditates ad modū iſtum.

quia ratio entis diuiditur in ens in actu: ⁊ in ens in potentia. ratio autẽ diuiſi ſaluatur in omnibus diuidentibus. Tum 3°. qꝛ iſta ꝓpoſitio eſt vera. ab eterno hõ eſt aial. habitudo iſtoꝝ eſt eterna. ergo iſta hitudo ꝓſupponit extrema eterna. Tũ etiã: qꝛ in oĩ trãſitu de ꝯdictorio in ꝯdictoriũ eſt nc̃ariũ dare aliqd qd̓ ſit cõe vtriqꝫ termino qd̓ trãſeat de nõ eſſe ad eẽ vel eꝫ. Illud aũt qd̓ ſic tranſit vtute agẽtis nõ põt eſſe terminus a quo: nec termin⁹ ad quẽ: qꝛ vnũ oppoſitũ nõ fit aliud o^m: ſic albũ nõ fit nigrũ. g̃ opꝫ ſemꝑ dare aliqd̓ ſub ſtratum qd̓ trãſit de termino a quo ad terminũ ad quẽ. iſte.n. fuit modus phõꝝ iueſtigãdi mãm ꝑmã ne c̃io regri in oĩ trãſmutatione de nõ eẽ ad eſſe: ⁊ eꝫ. ⁊ ꝓterrunt eos ex oĩno nihil aliqd fieri: qꝛ erat cõis aĩmi ꝯceptio ꝙ ex nihilo nihil fit. Cõcludamus g̃ nec̃itatẽ talẽ ponẽdi iſtas qditates ſic ꝙ qditas hoĩs exñs in eſſe qditatiuo ſic ſepata ⁊ ſuſpenſa virtute ꝓductiõis agentis: trahiẗ de nõ exña ad exñam: ⁊ vtute corrũpentis de exñtia ad nõ exñtiã. ❡ Amplius aũt ferẗ ꝙ nõ apparet aliq̃ neceſſitas ponendi oẽs qditates in tali eẽ qditatiuo. Nec rõnes ꝑus facte hoc ꝯcludũt: qꝛ nõ ẽ ponẽda pluralitas ſine neceſſitate: nõ apparet aũt neceſſitas ponẽdi oĩa in eẽ qditatiuo. Sed ſufficit ꝙ aliqd ibi ponaẗ: qd̓ tranſeat de oppoſito in oppo^m. ❡ Et ferẗ ꝙ illd̓ qd̓ ibi poniẗ: ⁊ qd̓ rñdet potentie ꝓductiue agentis: ẽ ſolum qditas entis inq̃tũ ens: q̃ vtute agentis trahibilis eſt ad oẽm qditatẽ ⁊ exiſtẽtiã. Et eſt in po^a ad oẽ ꝓducibile. ſicut mã prima eſt illud qd̓ eſt in po^a ad oẽꝫ formã nãlem ad quã trahibilis eſt per agens nãle: ⁊ hoc ſufficit: qꝛ Ari. ⁊ alij phi nullum ſubm actu hñs aliquaꝫ formã poſuerunt eſſe obm potentie nãlis agentis. ſed obm nudũ denudatũ ab oĩ actu: ſic obm po^e ꝓductiue reſpectu ꝑmi agẽtis ⁊ gnãlr reſpectu cuiuſcuqꝫ agentis debet poni aliqd̓ poſitiuũ qd̓ ſit denudatũ ab omni actu ⁊ ab oĩ dr̃ia cõtrahente ⁊ actuãte. vt ſit purũ ꝯtrahibile ⁊ actuale ⁊ determinabile ab oĩ actu: nec ſit nec qd: nec q̃le: nec quãtũ: nec hõ: nec aſinus: ſed po^a vnũ qdqꝫ: ſicut itellectus poſſibilis eſt purũ poẽ denudatũ ab oĩ actu vt poſſit eſſe obm potentie inte^{ce} agẽtis. Qꝛ ſicut in nã oĩ eſt iuenire vnum quo eſt oĩa facere: ſic ẽ iuenire quo eſt oĩa fieri.ſ. ipſa qditas entis iq̃tũ ens. ❡ Ex hoc pꝫ diſſolutio iſtarum rõnũ ꝓbãtiũ nec̃itatẽ: ꝙ nõ ꝯcludunt ſimplr oĩa poni in po^a obĩua: ſed tñ ꝙ aliqd ibi ponaẗ qd̓ rñdebit oĩ po^e agentis: aliqd̓ poẽ poſitiuũ.ſ. quiditas entis que virtute agentis trãſibit de nõ exiſtẽtia ad exñtiam. ❡ Amplius aũt 3°. reſtat ꝑſcrutatio videre poſſibilitatẽ ponendi oẽm quiditatẽ in po^a obĩua ⁊ in eſſe qditatiuo: ſic vt nõ ſit ibi tantũ qditas entis: ſꝫ qditas hoĩs ⁊ bouis ⁊ aſini: ⁊ ſic de oĩbus alijs. Ferẗ aũt ab iſtis ꝙ oĩa que ponuntur in linea ꝑdicamentali incipiẽdo a ꝑmis generibus ⁊ deſcendẽdo vſqꝫ ad idiuidua incluſiue vt ꝑſcindũt ab exña actuali: ꝙ poẽ eſt ꝙ ſint in po^a obĩua ⁊ in eſſe qditatiuo ab eterno. Totũ.n. ꝑdicamẽtũ ſube ⁊ oĩa q̃ ꝯtineñẗ in illo ſunt ꝑora ipſa exñtia ⁊ abſtrahũt ab illa: ⁊ eodeꝫ modo de oĩbus alijs predicamentis. Manifeſtũ aũt ꝙ poſitores iſtius opinionis diſtinguũt duplicẽ mũdũ: vel melius eundẽ ſub duplici eſſe.ſ. ſub eſſe phyſico ⁊ naturali: ⁊ in exña reali ⁊ actuali. Et ſub eẽ metaphyſico ⁊ qditatiuo. Primus mundus eſt corruptibilis ꝯtingens ⁊ ex tpe ꝓductus ſaltẽ ex magna ꝑte. Secũdus icorruptibilis perpetu⁹ ⁊ eternus. Pꝫ aũt ꝙ oĩa ꝑdicata que ꝑ ſe in ꝑmo mõ ⁊ in ſecundo mõ ꝯueniũt qditatib⁹ in actuali exiſtentia iſta eis ꝯueniunt in eſſe metaphyſico ⁊ qditatiuo qñ actualiter nõ exiſtũt. vnde ſicut hõ qñ actualiter exiſtit eſt aial corp⁹ ſuba ⁊ ens q̃tũ ad ꝑdicata ꝑmi modi: ſic etiam riſibilis: ſenſibilis: ⁊ mobilis: quãtũ ad ꝑdicata ſcdi modi: ſic ⁊ qñ actualiter nõ exiſtit: qꝛ iferiora nõ pñt repiri ſine ſuis ſuperioribus: nec ſubm ſine ſuis ꝓprijs paſſiõibus. Ex hoc inferẗ ꝙ nõ in tali eſſe quiditatiuo: ita formaliter diſtiguiẗ ab aſino: ſicut qñ actualiter exiſtit. Predicata aũt ꝑ accñs nõ inſunt qditatib⁹ in po^a obĩua: ſed tñ qñ actualiter exiſtũt. g̃ hõ in tali eẽ qditatiuo: nec eſt alb⁹: nec niger: nec ridet: nec plorat: ſꝫ ſit riſibilis ⁊ plorabilis: nec comedit: nec bibit: nec triſteria recipit: qꝛ iſta inſunt ſibi ꝑ accñs. Ut aũt magis plene intelligas iſtud eſſe quiditatiuũ qd ſit: ⁊ quid ponatur in tali eſſe: debes aduertere quantũ ad ꝑmũ ꝙ omne poſitiuũ qd̓ eſt in ſort. vt ꝑor eſt exña actuali poniẗ in eſſe quiditatiuo. Unñ entitas ⁊ ſuba ⁊ aialitas ⁊ humanitas: ⁊ etiã differentia indiuidualis ſortis: ⁊ illud idẽ poſitiuum nuõ qd̓ nũc eſt i illo nihil penitus poſitiuo addito fuit in tali eſſe quiditatiuo ab eterno: nec aliquid ſibi poſitiuũ de nouo aduenit quãdo ꝓduciẗ niſi ſola exiſtẽtia que eſt qddã accidẽs: qꝛ accidit ſort. qd̓ exiſtat. Accidẽs dico nõ ꝙ ſit de ꝑdica^{to} noueꝫ generũ accñtiũ: ſed ſic accidẽs ꝙ nõ pertinet per ſe ad coordinationẽ ꝑdicamentalẽ generis ſubſtãtie: ⁊ ſicut poſteri⁹ accidit ꝑori. ❡ Quantũ ad 2^m qd̓ ibi poniẗ in eẽ quiditatiuo ⁊ qd̓ nõ: diciẗ ꝙ ſola accñtalis exiſtẽtia eſt illud qd̓ in tali eſſe metaphyſico nõ poniẗ. Quia ſi ibi eſſet poſita. tunc oĩa ab eterno actualiter exiſterẽt: ⁊ ſic periret omnis generatio: qꝛ quod actualiter exiſtit nõ põt generari. ❡ Et ſi queras nunqd ibi in tali eſſe quiditatiuo ponaẗ res. ❡ Reſpõdeo accipiendo rem in ſecũda ſignificatiõe de qua dcm̃ eſt: per modũ predicati ibi poniẗ. Accipiendo aũt rem in ꝑma ſignificatione per modũ ſubſtrati ⁊ ſubti ibi nõ poniẗ. Accipiendo aũt reꝫ in 3ª ſignificatione per modũ aggregati ⁊ ꝯſtituti ⁊ reſultantis qd̓ appellatur ſimul totũ ibi nõ ponitur. nã ſimul totũ qd̓ dicitur res: ſicut ſort. nõ tñ reſultat ex illis que ſunt in linea ꝑdica^{li}: ſed ex illis ⁊ exñtia actuali reſultat ſimul totũ: qd̓ eſt ſor. Et id̓ ſimul totũ non poniẗ in potentia obiectiua. ❡ Et ſi vlterius queras quis iſtoꝝ modorum ponendi quiditates videtur tibi cõuenientior. ❡ Reſpõdeo ꝑmus qui ponit impoſſibilitatẽ nõ apparet mihi verus. Secũdus q ponit neceſſitatẽ eſt mihi dubius. Terti⁹ q ponit poſſibilitatẽ videtur mihi cõgruus.

Amplius aũt hꝫ dubitationẽ magnã ponendo diſtinctionẽ formalẽ ex natura rei: quã tu ponis inter genus ⁊ differentiã: ⁊ in eſſe quiditatiuo ⁊ in actuali exiſtentia a quo ſumaẗ quiditas generis ⁊ a quo ſumaẗ qditas differẽtie. ❡ Et hoc ſpãlem dubitationẽ hꝫ in oĩ ꝯpoſito aĩato. Et pono tibi exẽplũ de aſino in eſſe qdita^{uo} in quo eſt aialitas ⁊ irrõnalitas a quo ſumaẗ aĩalitas ⁊ a quo irrõnalitas. Animalitas autem aut ſumitur a corpore aſini aut ab aĩa aſini aut ab vtroqꝫ. Et ſimiliter irratiõalitas. nõ po-

Teneo ego res ante ꝓductiones nullũ eſſe reale hẽre. vel res habẽt eẽ in intellu diuĩo cãis: extra intellectum ⁊ extra cauſas.

Credo ꝙ nõ diſtinguantur poſitiue.

teſt dici ꝙ animalitas ſumatur a corpore: qꝛ tunc corpus aſini ſepatũ eſſet anĩal: qḋ eſt falſuꝫ: nec ſumit̃ ab anĩa aſini: qꝛ ipſa nõ eſt anĩal: nec videt̃ ſumi partim ab anĩa ⁊ partim a corpore: qꝛ tũc anĩalitas eẽt plures res. ¶ Idẽ oĩno põt argui de dr̃ia a quo ſumit̃: ⁊ maior difficultas adhuc orit̃ in homine: vtpote in ſort. a quo ſumit̃ humanitas: vel a corpore: vel ab anĩa ratiõali: vel ab vtroq;: nõ põt dici ꝙ ſumat̃ a corpore: qꝛ tũc corpus ſortis eẽt homo: nec ab anĩa: qꝛ tũc anĩa eſſet hõ: nec ab vtroq;: qꝛ tũc humanitas eẽt plures res. Idẽ põt argui d̃ dr̃ia. ¶ Diſſolutio aũt iſtius dubitatiõis: lꝫ ſit difficilis: põt tñ ſic rñderi ponẽdo tertiã entitatẽ in ɔpoſito tãq̃ tertiã rem additã nõ reſultãtẽ. ¶ Et tũc dicet̃ ꝙ illa 3ª entitas ĩcludit oĩa p̄dicata priora .ſ. genera ⁊ dr̃ias. oĩa igit̃ illa p̄dicata ſuꝑiora que per ſe ſunt ĩcluſa in illa 3ª entitate ſunt res realitate illius 3ᵉ entitatis. Anĩalitas igit̃ non ſumet̃ a corpore: nec ab anĩa: nec ab vtroq;: nec ſilr rõnalitas: ſed tã aĩalitas q̃ȝ rõnalitas ſument̃ ab illa 3ª entitate. nam illa 3ª entitas ĩcludit ens ⁊ ſubam: ⁊ oĩa p̄dicata p̄ora ⁊ oẽs dr̃ias mere reſolubiles in illa. ¶ Sed ꝙ tꝫ ꝙ in ɔpoſito nõ ſit 3ª entitas addita: ſed tñ reſultans hꝫ aliter rñdere. ¶ Diſſolutio igit̃ p̄dicte dubitationis tenẽdo ꝙ in cõpoſito ꝑ ſe nõ ſit 3ª entitas addita: ſed reſultans erit iſta. Et p̄mo dicemus de ɔpoſitis inaĩatis 2º loco de aĩatis. In ɔpoſito aũt inanimato ex mã ⁊ forma ratio generis ⁊ dr̃ie ſic accipiunt̃ .ſ. ꝙ in mã p̄ma nõ eſt niſi ipſa q̈ditas mãe ⁊ quiditas entis. Suppoſito ꝙ iſta q̈ditas entis non ſit mã p̄ma: de qua in phyſicis fiet ſermo: que q̈deꝫ mã nõ ĩcludit ꝑ ſe q̈ditatẽ entis: qꝛ in materia nulla eſt dr̃ntia ɔtrahens ens vt p̄ſcindit a forma: ſꝫ mã eſt idẽ cũ q̈ditate entis idẽtitate identica ſeu identitate relatiua. In forma aũt vt p̄ſcindit a mã ⁊ cõpoſito ſunt ɔtente per idẽtitatẽ oẽs dr̃ntie a dr̃ntia ĩdiuiduali aſcẽdendo vſq; ad dr̃iam ɔtrahentẽ ens que eſt p̄ma dr̃ntia. Iſte aũt dr̃ntie ſunt diſtĩcte q̈ditates inter ſe ⁊ a forma: hñtes tñ eſſentialẽ ordinẽ p̄oris ⁊ poſterioris ſcḋm nãm. ¶ Reant̃ tñ oẽs eadẽ realitate: cũ forma igit̃ vnit̃ materie: dr̃ia cõtractiua entis que ſe tenet ex parte mãe ɔſtituit q̈ditatem ſube: ſic ꝙ quiditas ſube ɔſtituit̃ ex duobus actuali ⁊ potẽtiali diſtinctis realiter. Secũdo differentia ɔtrahẽs ſubam que ſe tenet ex parte forme addita q̈ditati ſube cõſtituit ſubam corporeã. Et ſic ſemꝑ aſcẽdẽdo vſq; ad dr̃iam ĩdiuidualẽ. ¶ Primum ꝙ̃ genus .ſ. p̄mũ p̄dicatũ in q̄d ſumit̃ ab alia re q̃ȝ ſumat̃ dr̃ntia: qꝛ ſumit̃ a mã ⁊ dr̃ia a forma. deſcendẽdo aũt ſub illo genera ſubalterna ⁊ ſpẽs ſumunt̃ partiꝫ ab vna re: partim ab alia: vt anĩalitas nõ ſumit̃ p̄ciſe a corpore: nec p̄ciſe ab anĩa: ſed partim ab vtroq;. Eſt. n. q̈ditas que fundat̃ ſuper ɔcurſum duarũ realitatũ. q̃rũ vna ſe tenet ex parte corporis: ⁊ alia ex parte anĩe. Dr̃ntie aũt oẽs ſumunt̃ a forma. Apparet etiã ꝙ ſi in cõpoſito non ſit 3ª entitas niſi reſultãs ex genere ⁊ dr̃ntia. Non ɔſtituet̃ 3ª entitas niſi reſultãs: qꝛ illa 3ª q̈ditas ſi poneret̃: oporteret ꝙ eẽt res duplici realitate: forme .ſ. ⁊ materie. ¶ Iſte eſt modus diuidẽdi ⁊ contrahendi ⁊ ɔſtituẽdi lineã p̄dicamentalẽ in genere ſube. Et hoc in cõpoſito in quo non eſt niſi vna forma: ſicut in inaĩatis. H̃ oĩa ſunt vera vt fertur: ſuppoſito ꝙ mã ſit res alia a forma. Si aũt ponatur mã prima eſſe ens limitatũ: qḋ eſt cõe ad decẽ gñã. Idẽ modus eſt ɔſtituẽdi lineã p̄dicamẽtaleꝫ niſi ꝙ gñã ſubalterna ⁊ ſpẽs nõ fundabunt̃ ſuper ɔcurſuꝫ duarũ rerũ: ſed duarũ formalitatũ vnius rei. In cõpoſito aũt aĩato ſicut in homie ⁊ in celo: ponit̃ ſic in hoĩe forma corporis humani vt p̄ſcindit ab aĩa itellectiua: q̃ ɔtinet ꝑ idẽtitatẽ oẽs dr̃ias a dr̃ia ĩdiuiduali talis corporis vſq; ad dr̃iam entis: ⁊ eſt idẽ modus ɔ̃hendi ſicut prius dcm̃ eſt. Et iõ corp⁹ hoĩs eſt in determiato genere ⁊ ſpẽ circũſcripta anima itellectiua: q̃ ɔtinet ꝑ idẽtitatẽ oẽs dr̃ias ab ĩdiuiduali dr̃ia h⁹ aĩe vſq; ad p̄mã dr̃iam que ɔ̃hit ens. Et eſt idẽ modus ɔ̃hendi ⁊ ɔſtituendi: ſicut dcm̃ eſt: ⁊ ſic anĩa eſt in determiata ſpecie circũſcripto corpore: lꝫ anĩa ⁊ corp⁹ q̄libet ſit ſpecies gnĩs ſubſtãtie: ſunt tñ impfecte: qꝛ pñt eẽ partes vnius q̈ditatis ſpecifice ꝑfecte. In ipa aũt aĩa ĩtellectiua ɔtinent̃ tres dr̃ie alie forte ab illis animã in eẽ talis gnĩs ⁊ ſpẽi ⁊ ĩdiuidui ponẽtib⁹: que ſunt in anĩa vnita corpori orgãiçato ⁊ vltimate diſpoſito. Prima dr̃ia anĩe ⁊ ſuꝑior in iſto ordine ɔ̃hit tale corpus ſic organizatũ ⁊ conſtituit viuũ vita vegetatiua. Scḋa dr̃ia ɔ̃hit vegetatiuũ ⁊ cõſtituit ſenſitiuũ ⁊ anĩal. Tertia dr̃ia ɔ̃hit ſenſitiuũ ⁊ aĩal: ⁊ cũ eo ɔſtituit rõcinatiuuꝫ .ſ. hoĩem. Uel põt dici ꝙ ipſa aĩa tota addita corpori: ſicut ꝑfectio ꝑfectibili ɔ̃hit corp⁹ organicũ. Et cũ eo cõſtituit vegetatiuũ ſenſitiuũ ⁊ intellectiuũ: ⁊ ſic tota anĩa hꝫ rõnem dr̃ie. Et ſimilis modus ɔtrahẽdi ⁊ diuidẽdi ⁊ cõſtituendi eſt in celo. In accidẽtibus aũt eſt ſimilis modus: ſicut in anĩa vt p̄ſcindit a corpore: ſuppoſito ꝙ anĩa ⁊ accñtia nõ ſint ɔ̃ta ex mã ⁊ forma: ſicut ex duab⁹ rebus: qꝛ ſi ſic ſint ɔ̃ta. tunc ſilis modus eſt ɔ̃hendi: ſicut in ɔ̃to ſube inaĩato. ¶ Ex his appet quõ q̈ditas ſube eſt q̈ditas ɔ̃ta ⁊ reſolubilis: qꝛ fundat̃ ſuꝑ ɔcurſum duarũ q̈ditatũ: entis .ſ. ⁊ dr̃ntie ɔ̃hentis ens. quarũ vna dempta nõ manet quiditas ſube. Similiter humanitas fundat̃ ſuper concurſum corporis animati vita ſenſitiua ⁊ dr̃ie realiter. Unde humanitas eſt 3ª q̈ditas ex iſtis reſultans non addita.

Nõ ꝙ apud aliquos gen⁹ ⁊ differẽtia ſignificãt eandeꝫ rem ſub diuerſis tñ conceptibus.

Nota duplicem compoſitionẽ .ſ. naturalem.

Amplius aũt hꝫ dubitationẽ: an magis ꝓprie dicat̃ eſſe in aliquo plures formalitates diſtĩcte an vna: nõ tñ oĩmoda vnitate. Fertur ꝙ nõ debent dici formalitates in actu diſtincte ꝓpter oppõm ĩdiuiſionẽ actualẽ: quia actualis diſtĩctio tollit̃ ꝑ actualẽ ĩdiſtinctionẽ. Et volo tibi ponere exemplũ vt plane ĩtelligas: de albedine actu ſepata a ſorte ⁊ pariete ꝑ poſſe vel impoſſibile: q̃ fundat mltas diſtõnes actuales ad ſortem ⁊ parietẽ: quot ſunt ex nã rei fũta .ſ. q̈ditates ⁊ poſitiua nõ eadẽ. nã in tali albedine ſepata eſt realitas albedis: ⁊ hecheitas ⁊ q̈ditas albedis ⁊ coloris ⁊ q̃litatis. ¶ Et ſilr eſt in ſorte realitas ſor. humanitatis anĩalitatis: ⁊ ſic de alijs. Inter realitatem ſortis ⁊ realitatẽ albedis eſt diſtinctio realis: cũ hẽat realitatẽ ⁊ realitatẽ ꝓ fũto. ſimilr ĩter hecheitates eſt diſtĩctio numeralis. Et inter q̈ditatẽ ſort. ⁊ q̈ditatẽ albedis eſt diſtinctio ſpecifica: ⁊ ſic ſemꝑ aſcendendo: ſed cũ albedo vnit̃ ſorti: qꝛ realitas albedis vnit̃ realitati ſor. tollit̃ diſtĩctio realis ꝓpter indiſtinctionẽ realeꝫ ſibi oppoſitã. ſimiliter hecheitas vnitur hecheitati: ⁊ tollit̃ diſtĩctio numeralis ꝓpter indiſtinctioneꝫ ſibi oppõm. Et quiditas vnit̃ quiditati: ⁊ tollitur diſtinctio ſpecifica

ꝓpter idiſtinctionē ſibi oppoſitā: qꝛ niſi quiditas albedinis coloris ⁊ q̄litatis vnirent̄ ſorti: remanerent ſine ſubiecto: qꝛ ſunt apta nata inherere ſicut ⁊ realitas. Ex hoc cōcludit̄ ꝙ ois diſtinctio actualis tollitur: ⁊ ſunt vnuꝫ albedo ⁊ ſoꝛ. ſpē ⁊ genere. Unū dico vnitate relatiua: ⁊ ꝑ idiſtictionē actualem vnī⁹ ab altero. Diſtictio. n. tollit̄ ꝑ vnitatē abſolutā ⁊ ꝑ vnitatē relatiuā. Aliter tn̄ dr̄ ꝙ albedo ſeparata a ſoꝛ. vel vna pars ꝯtinui ab alia actualiter ſeparata hꝫ duplicē relōnē ad ſortē. vnā extrinſecus aduenientē. ſ. diuiſionē ⁊ ſeparationē actualē. Et talis diuiſio ⁊ ſeparatio actualiſ tollit̄ ad idiuiſionē ⁊ vnionē cū alio. Aliā aūt relationē hꝫ intrinſecꝰ aduenientē que oꝛit̄ poſitis extremis: ⁊ talis vocatur diſtinctio ⁊ illa nō tollit̄ per idiuiſionē ⁊ vnionem: cū illa nō ſit ſibi oᵃ: ſed tn̄ tollit̄ per idētitatem abſolutā. ⁊ iō illa ſemꝑ manet manētibus extremis. ❡ Et ſi arguas ꝙ iter duos terminos nō appet ꝙ poſſint eē actu duo reſpcūs eiuſdē modi. ❡ Rūdet̄ ꝙ forte verū eſt: vbi reſpectus ſunt extrinſecus aduenietes: pñt tn̄ bn̄ eſſe duo reſpect⁹. quoꝝ vnus ſit itrinſecus aduenies ⁊ alius extriſecus. Et ſic eſt in ꝓpoſito de diſtōne ⁊ ſeparatione. De eo aūt qḋ eſt eſſe per ſe in genere ⁊ ſpāliter de p̄ma itelligētia an ſibi repugnet eē in genere. Et ſimiliter de oī eo qḋ in ea formalr̄ repit̄ ſpālē difficultatē icludit: ⁊ qꝛ vt dcm̄ fuit: ens iquātū ens nō hꝫ rōnē ꝓprij generis. Jō videt̄ ꝙ diſſolutio hui⁹ difficultatis nō ꝑtineat ad metaphicū ſine diſgreſſione aliq̄: quā vitare itēdimus feſtināte ad alia: ⁊ ſolutio hui⁹ difficultatis ꝓpria eſt ſcie que hꝫ ꝓ ſubto q̄ditatē ſube p̄dicamentalis: vel ſcie: que hꝫ ꝓ ſubto ſcibili p̄mā itelligentiā: ⁊ ideo vſqꝫ ad illa tp̄a differat̄. Jn hoc ḡ lib⁹ 3⁰ nr̄e metaphice poſita ſunt plura valde nec̄ia: de ſigtiōe nominū rei: ⁊ q̄ditatis: ⁊ formalitat[is]: ⁊ pluriū alioꝝ: ⁊ in hoc ꝯpletur totus tractat⁹ de ſubo metaphice ⁊ medio ſcientifico: ſi eēt in hac metaphica: ſꝫ nullū eſt: vt ſupra libro p̄mo ⁊ 2⁰ fuit dcm̄. De p̄dicato igit̄ ſcibili: vl meli⁹ itelligibili. ſ. de ꝑ ſe paſſiōib⁹ entis inquātū ens in lib⁰ 4⁰ ⁊ alijs: de hoc eſt ꝑſcrutandū.

Vide de hoc primo theologie. capite ſecundo.

❡ Liber quartus metaphyſice incipit.

❡ De ſubto adequato p̄mi p̄ncipij. Cap. I.

Entis inquātuꝫ ens ꝑ ſe paſſiōes querimus. Palā aūt ꝙ paſſiōes entis inquātū ens: quedā ſunt ſimplices ⁊ cū ente ꝯuertibiles. Quedaꝫ vō ſicut fert̄ ſunt diſiuncte. De ſimplicib⁹ aūt dꝫ p̄or eſſe ſmo. Eſt aūt iter ceteras entis paſſiōes diſiūctas vna: de qua oīno erit p̄or ſermo: cui⁹ rō ſit iſta: qꝛ illa paſſio diſiūcta ē oīno neceſſaria ad ꝯcludēdū oēm aliā paſſionē de ſubo ſiue ſimplicē ſiue diſiūctā. Ordo igit̄ erit prepoſterus ſic nec̄io cōmutatus. Paſſio aūt illa eſt p̄mū p̄nci^m ꝯplexū. ſ. de quolꝫ affirmatio ⁊ negatio ⁊ de nullo ſiml̄. ❡ Et p̄mo ingremus de ei⁹ p̄mo ſubto ⁊ adequato. P̄mo dico ſubo p̄mitate adequatiōis. Palā aūt ꝙ p̄mū ſubm̄ p̄mi p̄ncipij p̄mitate adequatiōis nō eſt ſingulare alicui⁹ determiati generis. Ratio huius dicti eſt: qꝛ p̄mū p̄ncipiū nō vni ſingulari: ſed pluribus ꝯuenit. Paſſio aūt nō reperitur ſine ſuo ſubiecto adequato: ſicut nec habere tres ſine triāgulo. ❡ Secundū dictū. ꝙ eius primū ſubiectū nō eſt decē generū aliqḋ vnū: qꝛ eadē rōne reperit̄ in omni genere. ❡ Tertiuꝫ dcm̄ eſt ꝙ nō eſt ens reale eius p̄mū ſubm̄: qꝛ reperit̄ in ente rōnis vt in logica. Jta. n. pōt formari p̄ncipium de ente rōnis: ſicut de ente reali vt ſpēs que eſt 2ª intentio: aut eſt idē cū genere: qḋ eſt ſecūda intentio: aut nō eſt idē cū eo: altera pars ſemꝑ erit nec̄ario vera. ❡ 4^m dcm̄. ꝙ ens finitū ⁊ limitatuꝫ ꝓut eſt cōe enti reali ⁊ enti rōnis nō eſt ſubm̄ p̄mū primi p̄ncipij p̄mitate adequatiōis: qꝛ reperit̄ p̄muꝫ p̄ncipiū in p̄ma itelligentia: ſicut ⁊ in ente limitato. p̄ma itelligentia nāqꝫ vel eſt infinita in vigore vel nō eſt ifinita in vigore. Neceſſario tūc altera pars erit vera. ❡ 5^m dictū: ꝙ ſubm̄ metaphice qḋ eſt ens iquātū ens nō eſt p̄mū ſubm̄ adequatū primi p̄ncipij: qꝛ primū p̄n^m dr̄ de paſſionib⁹ entis inquātū ens: ⁊ de eius differētijs ꝯhentib⁹ ipſum vt p̄ſcindūt a q̄ditate entis iquātū ens. dato. n. ꝑ impoſſe ꝙ paſſiōes entis iquātū ens ꝑ ſe poſſent exiſtere ꝑſeitate tertij modi: adhuc fundarēt p̄^m p̄n^m ſic nūc: ḡ nō per rōnē entis ieſt eis: qꝛ illa ſublata adhuc fundāt. ḡ ſubm̄ hui⁹ metaphice nō eſt ſubꝫ primi p̄ncipij. ❡ Opꝫ igit̄ vlterius ingrere q̄d ſit ei⁹ ſubm̄ p̄mū: Et ſi hꝫ vel ſi nō hꝫ: ⁊ diſſoluere dubia que occurrūt ſic dicētib⁹. ❡ Breuiter igit̄ eſt dōm ⁊ oīno tenēdū ꝙ p̄mū p̄n^m cuilibet ineſt ꝑ rōnem ꝓpriā ⁊ nō ꝑ rōnē aliquā cōem pluribus vel oibus q̄b⁹ ineſt. Uñ q̄ditas entis inquātū ens per rōnē ꝓpriā fundat p̄mū p̄n^m. ſilr̄ entis paſſiones: ⁊ ſilr̄ dr̄ie eius ⁊ vltimo vltime que ſunt p̄mo diuerſe: qꝛ de omni poſitiuo vt p̄ſcindit ab omni alio poſitiuo: nec̄io tn̄ eſt affirmatio vel negatio. Et non ambe: ſub reſpcū eiuſdē p̄dicati. Nec nō etiā p̄uationes ⁊ negōnes: etiā fundāt p̄mū principiū vt tenebra vel eſt alba vel nō alba: ⁊ cecitas eſt oculus vel nō eſt oculus: ⁊ ſic de alijs. ❡ Ex hoc ꝯcludit̄ ꝙ nō eſt dare p̄mum ſubm̄ primi p̄ncipij p̄mitate adequatiōis. Nec ſubm̄ huius metaphice: nec aliquid aliud: ſed qḋlibet poſitiuū fundat ipſuꝫ per rōnem ꝓpriā. vt dcm̄ eſt: ſiue ſit ſuba: ſiue ſit accidens: ens reale: ſiue ens ratiōis. Ens finitū vel ifinituꝫ. Subm̄ aūt p̄mū voco ſubm̄ cui paſſio ineſt cōuertibiliter ⁊ vlīter ⁊ p̄mo: ſicut Ariſto. accipit primū. p̄mo poſterio. caplo de vlī: qḋ ineſt ſic p̄mo illi ſubto: Et per rōnē illius ineſt cuicūqꝫ ineſt: qḋ etiā intelligit̄ ſic ꝙ primū ſubm̄ alicuius ſit illud quo poſito omni alio circūſcripto per poſſe vel impoſſibile talis paſſio ponitur. Et quo nō poſito oī alio poſito talis paſſio nō ponit̄: ſicut hō eſt p̄muꝫ ſubm̄ riſibilitatis: qꝛ poſito hoīe oī alio circūſcripto ponit̄ riſibilitas: ⁊ hoīe circūſcripto oī alio poſito riſibilitas non ponitur.

Vide aliqui ꝙ ſubm̄ primi principij ſit ens reale finitum: ⁊ tn̄ ꝑ principium aliqui non poſſe aptari proprie.

Habet autem dubitationē magnam ſic ponendo primo: qꝛ paſſio eiuſdē rōnis reqrit vnū p̄mū ſubm̄ vnius ratiōis: qꝛ ſcdus modus p̄ſupponit primū. Tū 2⁰: qꝛ qḋ ineſt pluribꝰ cuꝫ reduplicatiōe nec̄ario ineſt eis per aliquā rationē eis cōem. hoc probat̄: qꝛ reduplicatio reddit cauſaꝫ p̄ciſam inherentie p̄dicati; ⁊ per ꝯñs cuicūqꝫ ineſt tale p̄dicatū ineſt ſibi talis cauſa preciſa. Exemplū: qꝛ triangulus inquātū triangulus hꝫ tres: nec̄ario cuicūqꝫ ineſt habere tres illi ineſt triāgulus. Exemplū aliud. ſi homo inquātum homo eēt hic hō vt ſoꝛt. omne qḋ eſſet homo eſſet hic homo: qḋ eſt ſortes. Tum 3⁰ qꝛ ſic dicere eſt dimittere Ariſto. in ꝯtradictione qui ponit 4ª

ſiue metaphiſice: ꝙ ꝑmū ꝑn^m complexū.ſ.de quolꝫ
affir^o vel negatio: ⁊ nō ſimul de eodē:nec̄io ieſt en
ti: ⁊ cuilibet enti ꝑ rōnē entis. ℂ Et diſſolo iſtoꝝ
dubioꝝ:lꝫ ſit difficilis:nō tñ eſt īpoſſibilis: ⁊ incō
cuſſe tenēdū eſt ꝙ ſubm ꝑmū adequatū ꝑmi ꝑnci
pij nō eſt ſubm h^9 metaphiſice.ſ. ens ī quātū ens vt
ꝑſcindit ab oī alio: ſicut triangulus eſt ꝑmū ſubm
adequatū de hēre tres angulos. Palā aūt ꝙ ꝑmū
dubiū nō ꝯcludit.ſ. ꝙ paſſio vnius rōnis requirit
ſubm vnius ratiōis: qꝛ ſecūdus modus ꝑſupponit
ꝑmū: qꝛ ꝑmo diuerſa qͣtū ad ꝑmū modū pnt hēre
paſſiōes eiuſdē rōnis. naꝫ due dr̄ie ꝑmo diuerſe
fundāt relatiōes aliquas eiuſdē rationis vt diſtin
ctiones. ſunt.n. diſtincte ⁊ īter ſe: ⁊ a quolibet alio.
ℂ Et ſi dicas iſte diſtinctiones qb^9 diſtinguunt̄ ⁊
īter ſe: ⁊ in quolibet alio nō ſunt eiuſdē rōnis: ſꝫ al
terius ⁊ alterius: nō valet: qꝛ iſte diſtinctiōes qb^9
diſtinguūtur ꝯueniūt in relōne cōi. ḡ in qualibꝫ il
larū eſt īdiuiduū relatiōis in cōi que ſunt eiuſdeꝫ
12.metaph. 24. ⁊. 26. dr̄ accn̄ia eiuſdē rōnis hēre idēꝫ potentiale. ratiōis. Et iſta īdiuidua relatiōis in cōi fundātur
in illis differentijs ꝑmo diuerſis. ḡ ꝯcludo ꝙ acci
dētia eiuſdē rōnis nec̄ario nō reqrūt ſubm ꝑmuꝫ
eiuſdē ratiōis qḋ ſit rō fundandi illa: īmo qḋlibet
poterit fundare ꝑ rōnem ꝓpriā. ſilr genus ⁊ dr̄ia:
mā ⁊ forma fundāt multas ꝓprietates relatiuas
eiuſdē rōnis ⁊ per qditates ꝓprias. ℂ Ampli^9 aūt
nec 2° cōcludit de reduplicatiōe cauſe ꝑciſe. De
bes eni ſcire ꝙ reduplicatio pōt fieri tripl̄r: dictio
nes nāqꝫ reduplicatiue q̄ ſunt ꝑ ſe. ꝑmo. ſm ſe. ſm
ꝙ. īquantū. vt. pnt ſumi reduplicatiue: ſpecificati
ue ⁊ ꝯmiſſiue: ſed reduplicatiue dupl̄r vt redupli
cet̄ cauſa ꝑciſa īherētie predicati ad ſubm. ſ. cauſa
ꝑciſa īcluſiue. ſ. īcludēdo oēs cauſas poſſes īheren
tie illius ꝑdicati ad ſubm: ⁊ in iſto ſenſu accipitur
reduplica^o ab Ariſt. ꝑ^o. poſte. cap^o. de vli. Et ponit̄
exēplū de hr̄e tres reſpcū triāguli: vt cū dr̄. triāgu
lus īquātūꝫ triāglus hꝫ tres. ly īquātū. reduplicat
ſibi cauſam ꝑciſaꝫ inclu^{ue}: ⁊ vbicūqꝫ eſt talis redu
Cōtra.rōne de ſubō metaphiſice ꝑdicat̄ paſſio cōuertibilis cū eo: eū nullū predicatū ꝑmi modi de eo ꝑdicatur. plicatio ſibi eſt cōuertibilitas ꝑdicati ⁊ ſubti. Et ſi
ꝑdicatū eſt cōe pluribus opꝫ nec̄io ꝙ ſubm ſit eis
cōe: ⁊ ꝙ paſſio īſit eis ꝑ rōnē cōem. Et tunc in tali
reduplicatiōe ſecūdus modus īfert ꝑmū. ℂ Pōt
aūt fieri reduplicatio cauſe ꝑciſe nō incluſiue ſed
excluſiue: ſic ꝙ talis cauſa ꝑciſe ſumpta omni alia
circūſcripta ꝑ poſſe vel impoſſe eſſet cauſa ꝑciſa ſuf
ficiēs īherētie ꝑdicati ad ſubm: ⁊ in tali reduplica
tione nō opꝫ ꝑdicatū eſſe ꝯuertibile cū ſubto: nec
cuicūqꝫ ineſt talis paſſio ꝙ ꝑ rōnem cōem īſit: ſed
magis īheret cuilibet per rōneꝫ ꝓpriā: ſicut aiali
tas īquātū aīalitas eſt vna: ⁊ rōna^{litas} īquātū rōna
litas eſt ſilr vna. hic aūt ly īquantū nō reduplicat
cām ꝑciſam īcluſiue: ſed tm̄ excluſiue. ℂ Pōt 2°.
ſumi reduplica^o ſpeci^{ue} vt hō īquātū ītellectiu^9 in
telligit. Et ignis īquātū calidus calefacit: ⁊ lignuꝫ
inquātū albū diſgregat. ℂ Pōt 3°. ſumi reduplica
tio ꝯmiſſiue. Exemplū. hō īquantū aīal vel īquā
Nota ꝙ aliꝗ dicunt ſumi etiam poſſe ꝯcōitatiue tum hō eſt albus. i. hoī īquātū hō ⁊ īquantū aīal
nō repugnat eē albū. ℂ Et cuꝫ vlterius arguit̄ ꝙ
ſi ſoꝛ. īquātū hic ſoꝛ. eſt vnus numero: ꝙ omne qḋ
eſt vnuꝫ numero erit ſoꝛ. nō ſequit̄ niſi ꝙ illud qḋ
erit vnū numero hac demr̄ata vnitate: nō aūt alia
eiuſdē rōnis cū iſta: qꝛ ſoꝛ. inquātū ſortes eſt vnus
numero. Et hoc per rōnē ꝓpriā. ſ. ratiōe ꝓprie he
cheitatis: ⁊ ſilr plato eſt vnus numero per rōnem
ꝓpriā. ℂ Et ſi vlterius queras. ſi ſoꝛ. īquātū ſoꝛt.
vel magis ſi dr̄ia īdiuidua fundet relationē in cōi
īquātū talis. ℂ Dico ꝙ ſic. accipiēdo ly īquātuꝫ
reduplicatiue excluſiue: nec tñ ſequit̄ ꝙ cuicūqꝫ
inheret relatio in cōi ꝙ ibi ſit hec dr̄ia ſigta: qꝛ vt
dcm̄ eſt ꝑdicatū nō eſt ꝯuertibile cū ſubto vbi eſt
talis reduplicatio. ℂ Et cum 3° dr̄ ꝙ ſic dicere eſt
dimittere Ariſto. in ꝯtradictiōe pꝫ ꝙ nō eſt verū:
qꝛ ibi vtit̄ reduplicatiōe īcluſiue ſumēdo. hic aūt
ſumit̄ exclu^{ue}. ℂ Et cū vlteri^9 addis ꝙ in 4°. ſue
metaphyſice: ponit ens īquātū ens eē ſubm ꝑmuꝫ
ꝑmi ꝑncipij. ℂ Rn̄deo ens ſumptū ꝓ omni poſi
tiuo hn̄ eſt ſubm ꝑmū ⁊ adequatū ꝑmi principij: ſi
cut nos ſuperi^9 diximus: ſed vt ſic nō eſt ſubm me
taphyſice: cū nō dicat vnā rōneꝫ: ſed oēs vt lib^o. ꝑ
hui^9 metaphyſice fuit dcm̄. Ens aūt ſumptuꝫ ꝓut Modos ꝓhendi oēs reduplicatiuas vide in logica diffuſe.
eſt impoſitū ad ſignādū vnā qditatē determinatā
ꝯnumerabilē ꝯ alias: qḋ eſt ſubm in hac metaphy
ſica nō eſt ſubm ꝑmū adequatū: qꝛ multe alie qdi
tates vt ꝑſcindūt ab ente fundāt ipſum.

Amplius aūt hꝫ dubitatiōeꝫ de terminis ⁊
extremis primi principij:
que ſunt affirmatio ⁊ negatio. An affirmatio ⁊ ne
gatio ſint numero equales: ſic ꝙ vni affirmationi
corrn̄deat tm̄ vna nega^o vel plres. Et de alijs gene
rib^9 oppōnū: ſed vnū tm̄ vni opponat̄. Adhuc aūt
de comparatiōe iſtaꝝ oppōnū adinuicē quātū ad
ꝑmitatē ⁊ maioritatē erit poſterius perſcrutādū.
ℂ Diſſolutio aūt ꝑme dubitatiōis depēdet ex di
ſtinctiōe ꝺ affirmatiōe ⁊ negōne. Affirmatio ⁊ ne
gatio pnt ſumi dupl̄r. ſ. ſimpl̄r vel cōplexe. Exem
plum ꝑmi. affirmatio ſimplex: homo. negatio ſibi
oppoſita: nō hō. Exemplū ſcdi. affirmatio ꝯplexa:
ſoꝛ. eſt hō: neg^o. ꝯplexa ſibi oppoſita. ſoꝛ. nō eſt hō.
Accipiēdo igit̄ affirmationē ⁊ negationē comple
xaꝫ vnū tm̄ vni opponit̄ ꝯtradictorie. ſ. Rō hui^9
dicti eſt: qꝛ nulla negatiua eſt cōtradictoria huic.
ſoꝛ. eſt hō. niſi iſta. ſoꝛ. nō eſt hō: qꝛ ſi varietur ter
mini nō eſt ꝯtradictio: cū contradictio ſit vnius ⁊
eiuſdem affirmatio ⁊ negatio. Accipiēdo aūt affir
mationē ſimplicē vt hō: non opponit̄ ſibi tm̄ vna
negatio. Uni ſoꝛti nō opponit̄ tm̄ vna negatio: ſed
plures: qꝛ negō ſimpl̄r nō numerat̄ ꝑciſe ex affir
matiōe quā negat: nec ratiōe negati: ſed numerat̄
ad nūratiōnē ſubi ſuo mō: ſicut accn̄tia poſitiua.
Negō aūt ſoꝛtis ꝑdicat̄ de oī alio a ſoꝛ. ⁊ eſt in illo
ſubō: a q̄ negat̄. nā lapis ē nō ſoꝛ. Roſa eſt nō ſoꝛt.
aſinus eſt nō ſoꝛ. nec eadē negatiōe negat̄ ſoꝛ. a la
pide roſa ⁊ aſino ⁊ oī alio poſitiuo: īmo nūerant̄
negatiōes ſm numerū ſubiectoꝝ. Et nō affirma
tiōis ſimplicis negate. Sed qd dōꝫ de alijs ſpēb^9
oppōnis. Nūquid vnū tm̄ vni opponit̄. Dicit̄ ꝙ ſi
oppō ꝯtraria attēdat̄ ſm ratiōes qditatiuas ⁊ ſpe
cificas ꝙ vna qditas vni qditati ꝯtrarie tm̄ oppo
nit̄: vt albedo nigredini: ſed ſi attēdat̄ oppō ī par
ticulari. pꝫ ꝙ nō: qꝛ huic albedini nō cōtrariat̄ tm̄
hec nigredo: īmo oēs nigrediēs particulares. De
ꝑuatiue oppoſitis nūquid vni tm̄ vnū opponatur.
Dicit̄ ꝙ vni habitui nuō nō opponit̄ tm̄ vna ꝑuatio
nuō: ſicut vni viſui nuō vna cecitas nuō: ſed plres
tot quot ſunt ꝑuata ſuba illo hitu. De relatiue aūt
oppoſitis eſt ꝯformiter dōm ſicut de ꝯtrarijs ⁊ de
ꝑuatiuis. ℂ Ampli^9 aūt hꝫ dubitationē de extre
mis ꝯdictiōis. An negatio ⁊ ſilr affirmatio ſit icō
municabilis: de affirmatiōe aūt manifeſtuꝫ eſt ꝙ
aliq̄ eſt icōicabilis: ſicut affirmatio ſimplex ꝑme

intelli⁹ ⁊ differentiarum vltimarum. De negatiōe aūt magis eſt dubiū ſi aliqua ſit icōicabilis. Palā aūt ꝙ vna neg⁹ pluribus eſt cōicabilis ꝙ̄ alia. Nā neg⁹ inferiorū pluribus eſt cōicabilis ꝙ̄ neg⁹ ſuperiorū: q2 de quocūq3 ꝑdicatur neg⁹ ſuperiorū3: ꝑdicatur ⁊ negatio īferiorum: ſed non econuerſo: quia negatio inferiorum ſemꝑ eſt in plus: ⁊ eſt vlior ꝙ̄ negatio ſupiorꝝ. Exēplū tibi pono: non ſortes ē in plus ꝙ̄ nō hō: q2 ꝑdicaẗ de omni alio a ſorte: nō hō aūt nō. Nō hō ēt eſt in plus ꝙ̄ nō aīal. ⁊ nō aīal ꝙ̄ nō ſuba: ⁊ nō ſuba ꝙ̄ nō ens: cū igitur tu queris an ſit aliqua incōicabilis dr̄ ꝙ nulla negatio alicuius ꝑdicamēti eſt incōicabilis: nec oīu3 ſimul: q2 negatio illoꝝ cōicatur prime intelligētie: ⁊ enti inquantū ens: ⁊ omni eo qꝺ nō clauditur infra coordinationem alicuius ꝑdicamēti. Neg⁹ ēt entis inquantū ens qꝺ eſt ſubm in hac metaphyſica nō eſt incōicabilis: q2 cōicatur oīb⁹ dr̄ꝫ ꝯtentibus ipſum ꝙ̄ nō ſunt ens ſaltē qditatiue: vt ſupius dictu3 eſt. Neg⁹ aūt entis in ſcđa ſignificatiōe accepti pro omni poſitiuo eſt oīno incōmunicabilis: q2 non pōt cōicari alicui poſitiuo ex quo eſt neg⁹ cuiuſcūq3 poſitiuī. Jdeo neg⁹ talis nō predicaẗ niſi de ſeipſo dīdo. nō ens eſt nō ens. Neg⁹ ēt entis limitati ⁊ finiti videtur ēt eē oīno incōicabilis pluribus poſitiuis: quia tm̄ ꝑme itelligentie ꝯuenit: ⁊ de ipſa ꝑdicatur: ⁊ de nullo alio poſitiuo: q2 ſola ꝑma intelligētia eſt ens non limitatum.

Eſt regula generalis ꝙ quanto terminus ſuꝑior eſt cōior tanto infinitatio eſt minus cōmunis

❡ De varijs i gn̄ali ⁊ ſpāli oppōnū gn̄ib⁹. Caput. II.

Amplius autem de oī oppoſitione i generali ⁊ in ſpāli reſtat ꝑſcrutatio. Et primo de qualibet oppōne ꝑ ſe dicta de ordine ipſarū adinuicē. ❡ Manifeſtum aūt eſt quatenus oppo°: oppoſita: ſubſtratu3 oppōni diſtinguūtur: primū ⁊ tertiū eſt vnū ꝑ ſe. Sꝫ 2ᵐ eſt vnū ꝑ accñs loquēdo logice: q2 hꝫ vnū cōceptū ꝑ accñs. Et metaphyſice: q2 res diuerſoꝝ generu3 includit: pōt igiẗ accipi oppō formalr̄ vel ꝯcretiue nō cōcretione ꝓprij generis ſed alterius ❡ Oppō aūt formalr̄ eſt ad aliud: nihil. n. opponiẗ ſibi ipſi ꝓprie ſed alteri: nā oppoſitio eſt alicuius: ⁊ ad aliud dicitur. Et ideo ꝑ ſe in gn̄e relatiōis reponitur. Sed denominatiue omnia ꝑdicamēta circuit: fundamentum aūt oppōnis eſt omne cōtentū ſub ente gn̄aliſſime accepto. Nec intelligo ꝙ ſit dare aliqꝺ ſubm pᵐ adequatum oppōnis in cōi: ſed quodlibet pōt fundare oppōnem ꝑ rōnē propria3: ſicut fuit ſupra dictū: de fun^to primi principij complexi. Terminus aūt oppōnis i cōi eſt omne poſitiuum ex̄ nihil: ⁊ nō tm̄ oē poſitiuū: imo ipm nihil eſt terminus oppōnis. Et ſi queras in quo modo relationis reponitur formalis oppō: dr̄ ꝙ magis ꝓprie reponiẗ in ꝑmo mō ꝙ̄ in alijs: q2 idētitas ad pᵐ modū ꝑtinet. ❡ Oppō formalis cōtinet ſub ſe q̄tuor ſpēs oppōnū. ſ. ꝯdictoriā: priuatiuā: ꝯriā ⁊ relatiuā: de ꝯdicto⁹ ꝑ̊ eſt agēdū. Contradictio eſt oppoſitio qua formalr̄ aliqꝺ ⁊ nihil opponuntur. Et accipio ibi aliqꝺ nō pro ſubo metaphyſice qꝺ eſt ens īquātum ens: ſed prout li aliqꝺ. ſignificat omne poſitiuum qꝺ eſt ex̄ nihil: q2 qꝺlibꝫ poſitiuū ꝑ rōnē propriā pōt eē affirmatiuū extremū contradictionis. Unus. n. terminus ꝯdictionis ſemꝑ eſt aliqꝺ poſitiuū: ⁊ alius ſemꝑ eſt nihil ſi ſit ꝑ ſe extremū pure ꝯdictionis: lꝫ ꝑmiſſi⁹ deſcendendo ſub primis terminis contradictionis poſſit ꝑdicari denominatiue tā de nihil ꝙ̄ de aliquid: ſicut hō ⁊ non hō predicatur tā de nihil ꝙ̄ de aliqꝺ: puta lapide denominatiue. Ex hoc inferẗ ꝙ contradictio nō eſt relatio reali: nec oppoſitio realis extra aīam exiſtens. Quia ꝯdictio formalis cū ſit relatio: ⁊ relatio non eſt realis ſine termino reali. cuiuſmodi nō eſt per ſe terminus cōtradictionis: cū ſit ipſum nihil: ſeqtur aūt ꝙ nō ſit relatio realis: nec oppō realis extra animā exñs: ſed tm̄ in itellectu obiectiue. Et ſi dicas. ꝙ̄ pᵐ ꝑncipium cōplexū nō eſt extra anima3: cū pᵐ ꝑncipiū cōplexu3 ſit ꝯdictoria oppō.

Concretum duplex a ſubiecto. ⁊ a ſuppoſito.

Nota ꝙ omnia oppoſita dicunt relatiue adinuicem: formaliter tm̄ quo ad ſbſtratū nō oīa ſūt oppoſita relatiue.

❡ Reſpondeo tibi ꝙ extrema primi principij ſunt affirmatio ⁊ negatio. Affirmatio tm̄ eſt extra aīa3: ſꝫ de negatione ſi ſit mere in itellectu obiectiue: vel ſequatur aliqꝺ in re extra animā tanꝙ̄ ei⁹ paſſio negatiua: dubiū eſt: quicquid tm̄ ponatur ſemꝑ alter terminus oppōnis formalr̄ eſt nihil: lꝫ ſubſtratiue ⁊ fundamētalr̄ poſſit eſſe aliqꝺ. ❡ Jdeo ſequiẗ ꝙ ꝯdictio in re extra non eſt relatio realis propter defectum vnius termini: ⁊ per cōſequens primu3 principiū nō eſt realis oppoſitio formalr̄. ❡ Manifeſtū aūt ꝙ cōtradicto⁹ alia ſunt cōplexa: alia icōplexa. Jncōplexa ſicut affirmatio ⁊ negatio i terminis ſimplicibus: ſicut hō ⁊ non homo. ens ⁊ non ens: ⁊ talia abſtrahūtur ab omni tēpore ⁊ abſolute ſumpta ſunt contradictoria. Contradictoria aute3 cōplexa ſunt affirmatio ⁊ negatio de terminis cōpoſitis: ſicut homo currit. nihil qꝺ ē homo currit. ⁊ talia nō ſunt cōtradictoria niſi ſint in eodē inſtāti reſpectu eiuſdem ſubi: non nominis tm̄: ſed rei ⁊ nominis: ⁊ cū oībus proprietatibus veri elenchi. Contradictoria complexa ſi vna pars eſt vera reliqua pars eſt falſa ⁊ ecōtra: ſed fertur ꝙ ſi vna nō eſt vera: nō oportet ꝙ reliqua ſit vera: niſi i terminis neceſſarijs: ſed non in terminis ꝯtingentibus. Unde. nauale bellū erit cras. nec ē vera nec falſa. Et hoc intellige de futuro ꝯtingēti: nō autē de preterito ⁊ de preſenti. Et ſuppoſito ꝙ contingentia nō habeat determinatā veritatē. Et ſi queras qꝺ ſit tenendū de futuro cōtingēti ſi habeat veritatē vel non. Dr̄ ꝙ in propōnibus de futuro contingenti altera pars eſt determinate vera: q2 partes diſiūctiue ſunt cauſe veritatis diſiunctiue. Neceſſario autē ad hoc ꝙ propoſitio habēs plures cauſas veritatis ſit vera: reqritur ꝙ aliqua cauſa ſue veritatis ſit vera. ❡ Ad cuius euidētiā eſt intelligendū ꝙ propoſitio dr̄ determinate vera triplr̄. vno modo: vt li determinate excludit poſſibilitatē ad falſitatē pro quolibꝫ tpe: ⁊ ſic neceſſariū eſt determinate verū ſecundo modo: vt li determinate. excludit poſſibilitatē ad falſitatē non ſimplr̄ pro omni tempore: ſed pro illo inſtanti pro quo propō eſt determinate vera. Et iſto modo propoſitio contingens de preſenti determinate eſt vera. tertio prout li determinate excludit falſitatem: non tm̄ poſſibilitatē ad falſitatē pro illo īſtanti pro quo propoſitio eſt vera. Et iſto mō propoſitio de futuro contingēti eſt determinate vera. ❡ De diſtātia autē īter cōtradictoria ſi ſit maxima diſtantia: an ſit finita vl̄ īfinita: dubium eſt. Dr̄ tamen ꝙ īter contradictoria oīa nō eſt equalis diſtātia: īter aliqua ponitur diſtantia īfinita: ⁊ īter aliqua diſtantia finita. Uariatur diſtātia ſcđm magis ⁊ minus ad varietate3 eorum: q2 diſtātia cōtradictoriorū ſumitur ſꝫ gra-

Tenco ego negatiōes ⁊ priuationes ſublato actu rationis nō eē actu i rebus.

Non opꝫ ꝙ de quolibet altera pars contradictionis verificeẗ ſꝫ cū li per ſe. li inquantum: ⁊ de ipſe termino diſtributo.

Nota ꝙ vnūqꝺ q3 tm̄ diſtat a ſi cut quantum ē

dus entitatis termini poſitiui. Termini autē poſitiui contradictionis aliqui ſunt infiniti: ſicut prima intelligētia: aliqui ſunt finiti: ſicut omnia alia a prima intelligentia.

Amplius autem de oppoſitione priuatiua ꝛ relatiua eſt perſcrutādū. Eſt aūt priuatiua oppō qua formalr opponūtur priuatio ꝛ habitus: vt lux ꝛ tenebra: nā licȝ priuatio ſit quedā negatio: nō tm̄ conuertibilis cum negatione: qꝛ negatio eſt in plus. Et ideo extrema priuationis nō ſunt tanti ambitus: ſicut extrema cōtradictionis: qꝛ priuatio eſt negatio ī genere: ſicut dicit Ari. in .5. ſue metaphyſice. 16. Negatio autē abſolute eſt negatio extra genus. Et dr̄ negatio extra genus. qꝛ pōt predicari tam de ente q̄ȝ de nō ente: vt non hō: ſed priuatio eſt negatio in genere: qꝛ negat aliqd īfra metas alicuiꝰ generis: vt cecitas negat viſum: ꝛ eſt negatio infra metas generis animalis: ꝛ tenebra īfra genus lucis. ¶ Palam autem ꝙ oppō priuatiua nō eſt relatio realis extra aīam: qꝛ vnus eius terminus eſt pura negatio īfra genꝰ ſicut cecitas que nihil poſitiuum dicit: licȝ connotet aliqd poſitiuū: vt oculuȝ aīalis. Sed tm̄ hȝ eſſe in intellectu obiectiue: ſicut cōtradictio. Priuatio ꝛ habitus ſibi oppoſitus nō poſſunt ſimul eſſe in eodē: qꝛ habēt repugnātiā ꝛ īpoſſibilitatē ex ſuis rationibus formalibus: cū vnum extremū ſit ens: ſicut habitus: ꝛ aliud nō ens: ſicut priuatio que ē negatio. Et ſi queras que eſt oīno p̄ prima oppō priuatiua. Dr̄ ꝙ priuatio oīno p̄ prima eſt īdiuiſio: que cōſequitur omne ens: cuius habitus oppoſitus eſt diuiſio que eſt quedā relatio quā priuat vnitas ꝛ indiuiſio: vnde īdiuiſio eſt negatio determinate entitatis. ſ. diuiſionis: licȝ concretiue circuat totum ambitum entis: imo ipſam diuiſionem: qꝛ ipſamet diuiſio eſt indiuiſa in plures diuiſiones. Et ſi vlterius queras qd̄ eſt primū obiectū adequatū oppōnis priuatiue. Dr̄ ꝙ nō eſt aliqd ſubȝ primum oppoſitionis priuatiue: ſicut nec oppoſitionis contradictorie: ſed quodlibet qd̄ fundat oppoſitionem priuatiuam fundat per rationem propriam.

Tenēo ꝙ oppō ꝯdictoria ꝛ priuatiua ſint diſtincte ſpēs cū pcuſione cū tm̄ differāt ſȝ ſupius ꝛ īferius

Nota ꝙ priuatio a principio inuato priuās habitū ꝛ pricipuȝ habitus nō ē ad actum reducibilis nāliter.

Adhuc autem tertio de oppoſitione cōtraria reſtat ingrere. Eſt aūt ꝯrietas oppoſitio realis extra aīam. Et non in ītellectu obiectiue tm̄: ſicut ꝯdictio ꝛ oppō priuatiua: qꝛ hȝ extrema realia ex̄ aīaȝ: ſicut albū ꝛ nigꝝ: calidū ꝛ frigidū. Eſt. n. ꝯrietas formalr ſumpta relatio realis fundata ſuper nām ſpecificaȝ: ꝛ nō ſup nām īdiuidualē: ſicut fertur. Alias due cōtrarietates īter duas albedines ꝛ duas nigredies nō eēnt eiuſdē rōnis. contrarietas aūt facit differre ſpecie. non tm̄ ecōtra. Quia non oīa que ſpecie dn̄t: cōtraria ſunt. ¶ Sed dubium an dr̄ie ſpecifice ipſe ſint ipſe cōtrarietates aut nō. Et videtur ꝙ Ariſt. ponat in. x. ſue metaᶜᵉ. 24. ꝙ ſic. Sed tenēdū eſt ꝙ intelligit ꝙ dr̄ie ſpecifice ſunt ipſe cōtrarietates fundamētaliter ꝛ non formaliter. Sunt. n. fundamētuȝ primum ꝯrietatis que eſt relatio qua formaliter contrariantur ipſa cōtraria: ſicut albedo ꝛ nigredo ſunt diſſimiles ſeipſis fundamētalr: ſed ipſa diſſimilitudine formaliter: ſic homo ꝛ aſinus nō differūt formaliter per rationale ꝛ irrationale q̄ ſunt dr̄ie eorum ſpecifice: ſed fundamentaliter ꝛ proxime: ſed per ipſam dr̄iam que eſt formalr relatio. Dico. n. ꝙ dr̄ia duplr̄ ſumitur vel quantum ad id qd̄ formaliter ſignificat: ꝛ ſic importat reſpectum: vel quantuȝ ad id qd̄ fundamētaliter denominat: ꝛ ſic bene dicit nām abſolutam que eſt fundamentum illius reſpectus dr̄ie ꝛ ꝯrietatis. ¶ Perſcrutādum aūt amplius reſtat de diſtantia contrariorum qualis ꝛ quāta ſit: ſi ſit maxima: ꝛ ſi finita vel īfinita: nec non ēt de diſtantia mediorum ab extremis. Adhuc aūt ꝛ de ſubo contrarietatis ſi hȝ: ꝛ qd ſit illud. Eſt autem contrarietas maxima dr̄ia poſitiua. Et dico poſitiuā pp̄ ꝯdictionē ꝛ oppōnem priuatiuaȝ q̄ nō ſūt poſitiue pp̄ defectū vnius extremi: vt priꝰ fuit dictuȝ. Et rō huius dicti ponitur: qꝛ ꝯria maxime a ſe diſtāt nō diſtātia locali: nec tpali: ſed diſtantia entitatiua ſub eodem genere: qꝛ vt fert̄ ī nulla realitate ꝯueniūt: vnde tāta eſt diſtantia entitatiua ꝙ nihil realitatis vnius eſt ī alio: vt nihil realitatis albedinis eſt in nigredine. Et hec diſtātia maxima ponit̄ ad dr̄iaȝ medioꝝ que non tm̄ dn̄t ab extremis q̄ȝtū extrema īter ſe. Palā autem ꝙ media īter ſe ſunt cōſtituta ex realitatibus extremoꝝ ꝯrioꝝ. nō dico ꝙ media ſint ꝯria necō poſita ex ꝯrijs: qꝛ hoc ē impoſſe ꝙ ꝯria ſint ī forma media: qꝛ iā nō eēt vna ſpē. Sed Ariſto. in. x. metaphyſice ſue. 23. qn̄ dixit ꝙ media ſunt cōpoſita ex ꝯrijs ītelligebat ꝙ media ſūt cōpoſita ex aliqbus realitatibꝰ ꝯrioꝝ: que qdem realitates nō ſūt ipſa contraria: nec ſunt inter ſe contraria: ſed ſunt realitates fracte ꝛ truncate: que fuerunt realitates cōtrariorum: nam ſicut mixtū nec eſt elm̄tuȝ: nec ex elemētis: vt hētur ī fine ſeptimi metaphyſice Ar. ſȝ realitates fracte ꝛ trūcate elm̄toꝝ que vt ſic fracte ſūt: amittūt nomē ꝛ definitionē elemēti: licȝ ſint aliq̄ portio realitatis elm̄ti: ſic forme medie ꝯriorū ſicut pallor nō cōponit̄ ex albedine ꝛ nigredine: ſȝ ex aliq̄ realitate albedinis ꝛ nigredinis que realitates ſepate ab alijs realitatibꝰ albedinis ꝛ nigredinis amittūt nomen ꝛ definitionē albedinis ꝛ nigredinis: nec ſunt albedo ꝛ nigredo formalr: ſȝ hn̄t ꝯcedit̄ ꝙ ſunt aliqd albedinis ꝛ nigredinis. Et ſi dicas nunqd q̄ditas albedinis ſit ſimplex ꝛ inuariabilis eſſentia conſiſtens. Dr̄ ꝛ bene ꝙ albedo ꝛ eius q̄ditas fundat̄ ſup cōcurſum pluriuȝ realitatū: ꝛ vna dempta nō remanet q̄ditas albedinis: ſicut humanitas fundat̄ ſupra ꝯcurſum pluriū realitatum. ſ. aīe ꝛ corpis: ꝛ vna dempta non remanet hō nec humanitas ſic albedo ſuo mō: ſicut dictum eſt. ¶ Ad cōpōnem aūt palloris aliqua realitas nigredinis cōcurrit que nō eſt formaliter nigredo: ſȝ aliqd nigredinis. Et ſup ꝯcurſum iſtaꝝ duarū realitatū: quaꝝ eſt vna albedinis ꝛ alia nigredinis. fundat̄ q̄ditas palloris: ꝛ q̄ditas formarū mediarū inter cōtraria. Palā aūt videtur ꝙ bene ſit dictū ꝙ forme medie nō ſunt ex ꝯrijs: ſed ex realitatibus ꝯriorū. Et iō nō tm̄ diſtāt loquēdo phyſice media a ꝯrijs q̄ȝtum ipſa ꝯria a ſeipſis: qꝛ ipſa ꝯria nulla realitate ꝯueniūt: ſed media a ꝯrijs ꝛ media inter ſe cōueniūt ī aliqua realitate vel aliqbus. Habet aūt dubitationeȝ ſi loquēdo logice vel potius metaphyſice tātum diſtāt media a cōtrarijs quantuȝ media inter ſe. Rn̄deo tibi ꝙ nec hic nec ibi ē diſtātia maxima. Cū ſub eodem genere ꝓximo forte contineātur: qꝛ tam album q̄ȝ nigrum vtrūqȝ eſt coloratum. Et color in albedine ꝛ nigredine p̄ ſe includitur: ꝛ per conſequens albedo ꝛ nigredo minus diſtant loquēdo logice ꝛ phiᶜᵉ q̄ȝ albedo ꝛ

Opi. Marcel.

Scd̄m iſtā opi. color mediꝰ eēt nobilior extremis ſm naturā nō ſȝ actualitatē p̄z de mixto reſpectu elementi.

Alij dicunt media ex extremis virtualiter componi. alij formaliter.

Teneo q̄ magis repugnāt magis ꝯueniunt. ꝛ q̄ minus ꝯueniūt minus repugnare.

lapis: ⁊ bō ⁊ aſinus tñ diſtant loquendo metaphyſice ⁊ phy^ce quantum albedo ⁊ nigredo: ſed dr̃ iter ꝯria eſt maxima diſtãtia nō abſolute: ſed reſpectu medioꝝ iter illa que nō tñ diſtãt: ſed cõponũt ex realitatibus ex morã cõtrarioꝝ. ¶ Manifeſtuȝ aũt ex prioribus ꝙ definitio ꝯtrarioꝝ eſt bene aſſignata cũ dr̃ ꝙ ꝯria ſunt que ſub eodē genere cõtinētur: ⁊ maxime inter ſe diſtãt: tñ diſtãtia: ſicut dictũ eſt. ¶ Amplius aũt fert̃ in eadē definitione ꝙ in eodē ſuſceptibili viciſſim inſunt: ⁊ ꝙ ſimul eſſe nō pñt: ⁊ mutuo ſe expellũt: qꝛ ꝯria in eodē eſſe nō pñt: ſicut nec ꝯtradictoria que in ipſis includũtur: ſic̄ fertur: lȝ dicãt aliqui ꝙ habent repugnantiã ex ſuis rationibus formalibus: ſed ĩpoſſibilitatē ratione intēſionis ⁊ remiſſionis: ſicut caliditas ⁊ frigiditas ex ſuis naturis ſpecificis repugnãt ⁊ ꝯtrariãtur: ſȝ impoſſibilitatē nō hñt reſpectu eiuſdē ſubi niſi ratione ĩtēſionis ⁊ remiſſionis; qꝛ vt aſſerũt ĩ gradu remiſſo pñt ſimul eē: vt ĩ tepido. ¶ Manifeſtũ aũt ꝙ iſtud dictũ opponitur definitioni contrarioꝝ que ē: ꝙ ꝯria mutuo ſe expellũt. Jō nullatenus eſt ꝯcedēdũ de plurib⁹ ꝯriis abſolutis ꝙ eidem ſuſceptibili ſimul inſunt. ¶ Ad ex^m autē de tepido eſt dōm. ⁊ primo ſicut fert̃ ab aliis ꝙ adueniēte quocũqȝ gradu frigiditatis corrũpitur totuȝ calor intenſiſſimus preexñs. ¶ Sed nec iſtud vr̃ eſſe rōnabilr̃ dcm̃: qꝛ tũc qõlibet qō poſſet ĩducere minimũ gradũ frigiditatis poſſet corrũpere intenſiſſimũ calorē. ¶ Fert̃ igr̃ ab aliis alr̃ ꝙ calor pōt remitti abſqȝ hoc ꝙ corrũpatur totalr̃ per frigiditatē remittētem: ſed vltra hoc dr̃ ꝙ nullus gradus frigiditatis ĩducit̃. Et ſic erit ibi actio corruptiua abſqȝ generatiua. ¶ Sed nec iſtud dictũ videtur verũ: qꝛ ſicut in ĩtēſiōe forme eſt actio corruptiua ita ⁊ generatiua. ¶ Alr̃ igitur eſt dicēdũ ꝙ gradus ĩduct⁹ frigiditatis nō retinet nomē nec dͣfinitionē frigiditatis. Sȝ eſt bene aliqua realitas frigiditatis. Et calor intēſus prior remittetur ⁊ frãgetur. calor tñ remanēs non amittit nec nomen nec definitionē caliditatis. Et ille gradus frigiditatis prius ĩductus bene poteſt ſimul ſtare cũ calore remiſſo. Nec ex hoc ſeqtur ꝙ ꝯtraria ſint ſimul: qꝛ ille gradus frigiditatis: cũ non ſit nec ſm̃ nomen: nec ſm̃ definitionē frigiditas: non ꝯtrariatur calori: nec intenſo nec remiſſo. Ulterius aũt ĩducetur ſcḋo alius gradus frigiditatis. Et remittit̃ calor: ⁊ ſemper continue frangetur calor vſqȝ ad talē gradum ꝙ amittet nomē ⁊ dͣfinitionē caloris: ⁊ tunc ſuper cõcurſum generũ caloris ⁊ frigiditatis fundabit̃ qditas tepiditatis: que eſt alia ſpēs a caliditate ⁊ frigiditate. Et ſic ſemꝑ fit fractio realitatũ trãſeũdo ꝑ multa media donec ꝑueniat ad extremuȝ qō maxime diſtat. ſ. ad ipſam frigiditatē. Et ſic pȝ ꝙ ĩ tepido nō eſt caliditas ⁊ frigiditas ſimul: ſed tepiditas eſt vna forma ſimplex: lȝ ſit cõſtituta ex aliqͥbus realitatibus caliditatis ⁊ frigiditatis. nō tñ ex caliditate ⁊ frigiditate: bene ergo dr̃ ꝙ contraria mutuo ſe expellũt.

Dicũt quidã cõtraria nō poſſe eē ĩ eodē: ſed hñs ea que ſunt eiuſdē ſpēi cũ ꝯriis.

Iſta reſpōſio ē burlei in de intēſiōe ⁊ remiſſiōe

Amplius autem circa iſtã particulam definitionis cõtrariorum qua dr̃ ꝙ contraria mutuo: non nulli arguũt euidēter dicentes ꝙ velle ⁊ nolle diligere ⁊ odire de obiectis eiuſdē rationis pñt ſimul ſtare in eadeȝ voluntate. Palam autē ꝙ poſſum ſimul diligere ſor. ⁊ odire platonem: ſed velle ⁊ nolle de obis eiuſdem rationis: vt ſortis ⁊ platonis ſunt contraria: qō ſic probant. Palaȝ aũt ꝙ velle ⁊ nolle de eodē obiecto ſunt contraria. ergo formali ꝯña ſeqtur ꝙ velle ⁊ nolle de obis diuerſis numero: eiuſdem tamen rōnis erunt contraria. Naȝ qñ aliqua ſũt eiuſdē rōnis cuicũqȝ contrariatur vnũ ⁊ aliō: qꝛ ꝯrietas fundat̃ ſuꝑ nãm ſpecificã ⁊ nō ſuper nãm indiuidualē: ſed velle reſpectu ſor. ⁊ velle reſpectu pla. ſunt eiuſdeȝ ratiōis: cũ ſint de obis eiuſdē rōnis: g̃ cuicũqȝ vnuȝ opponitur ⁊ aliud: ſed velle ſortis cõtrarie opponit̃ nolle reſpectu ſortis: ergo velle platonis opponitur ꝯrie nolle reſpectu ſortis: ſed velle reſpectu ſortis. ⁊ nolle reſpectu platonis etiam ĩ gradu intenſiſſimo poſſunt ſimul ſtare in eodeȝ: ⁊ tñ ſunt cõtraria: vt dictum eſt: ergo concludunt ꝙ contraria ſe mutuo non expellũt. Et vlterius ſequitur ꝙ eadē ratione velle ⁊ nolle reſpectu ſortis poterunt in eodē ſimul eſſe: cũ ſint eque contraria ſicut iſta. ¶ Diſſolutio autē iſtius dubitationis: lȝ ſit difficilis: non tñ impoſſibilis. ¶ Ad cuius euidentiã debes diligēter aduertere ꝙ intellectiōes obꝛoꝝ eiuſdē rationis nō eſt neceſſarium ꝙ ſint eiuſdem ſpēi: nec eſt verꝝ. ¶ Manifeſtũ autē ē ꝙ due ĩtellectiones eiuſdē obiecti: vtpote vnius albedinis numero magis cõueniũt ꝙ̃ due ĩtellectiones duarum albedinũ numero diſtinctarum: ſed illa maior identitas non poteſt eſſe niſi identitas ſpecifica: ergo alie non ſunt ideȝ ſpecie. Ratio primi dicti ſit iſta: quia per iſtas duas intellectiones duarum albedinum non poteſt intelligi vna albedo numero: ſed per alias duas poteſt. Tuȝ ſecundo: qꝛ iſte due que ſunt vnius obiecti depēdēt eſſentialiter ab illo obiecto: ⁊ menſurantur ab eo ⁊ ſunt repreſentatiue illius ⁊ formales ſimilitudines eius alie non. ergo ⁊c̃. quia que ſunt eiuſdeȝ rationis a q̊ vnũ dependet eſſentialiter: ⁊ aliud: ſicut fertur: ⁊ a quo vnum menſuratur ⁊ aliud. Palam autem ex his conformiter eſt dicendum de ſpeciebus exiſtentibus ĩ ĩtellectu in aere ⁊ quocũqȝ alio medio ꝙ ille que ſunt vnius obiecti numero ſunt idem ſpecie: ſed que alterius ⁊ alterius ſunt diſtincte ſpecie. ¶ Amplius autem adhuc videtur conformiter concludēdũ: ⁊ de rl̃onibus: ⁊ de omnib⁹ reſpectibus: quia que ſunt vnius fundamēti ⁊ vnius termini ſunt vnius rationis. Que aũt diuerſoꝝ fundamētoꝛum vel terminoꝝ vel amboꝝ ſolo numero differentium ſpecie ſunt diſtincte: nam variato fundamēto vel termino numeraliter variatur relatio: cũ vna relatio numero eſſentialr̃ depēdeat ab vno termino numero: vñ poſita hac albedine ⁊ illa ponit̃ ſimilitudo: ſed ſi per poſſibile vel impoſſibile annihilarentur iſte due albedines: ⁊ poſt redirent: eſſent iterum ſimiles ⁊ alia ſimilitudine: iſte due ſimilitudines bene eſſent eiuſdeȝ rationis: cum ſint iter duo extrema a quibus dependent eſſentialr̃: ſed ſĩlitudines fundate in hac albedine ⁊ terminate ad alias duas albedines ſunt alterius rōnis rōne prius dicta. Conformiter dr̃ de duabus paternitatibus in eodē patre vel diuerſis reſpectu plurium filioꝛum ꝙ ſunt alterius rationis. ¶ Manifeſtum aũt ex iam dictis ꝙ ſi hec ſũt vera non cõcludunt illa argumenta que cõiter adducũtur ad probandum ꝙ duo accidentia eiuſdē ſpēi poſſunt eē in eodē ſubō cõtra Ariſto. Inducũt enim ex⁹ ꝙ due intellectiones duoꝛum obiectoꝝ

Nō ꝙ tm̃ differunt numero: ſȝ datur latitudo ĩ his que tñ numero diſtant.

Tenent aliq̃ paternitates nō multiplicari in eodē ꝙ̃ multiplicantur filiis.

eiuſdem rationis ſimul ſunt in intellectu. Et due ſpecies: ꝛ due ſimilitudines: immo mille ſūt in eodem fundamento ſimul: patet ꝙ non ſunt vnius rationis: vt ſuperius fuit dictuꝫ. Ne autem videamur ſic palaꝫ deuiare a progenitoribus noſtris: ꝛ a communiter conceſſis ab alijs ꝛ frequenter a nobis poſſunt que dicta ſunt de pluribus intellectionibꝰ ꝛ ſpeciebus ꝛ relationibꝰ habere duplicē intellectum. Cum dī ꝙ intellectiones duorū obiectorum eiuſdem rationis ſunt eiuſdem rationis.

Ad cuius euidentiam eſt intelligendum ꝙ in obiectis eiuſdem rationis: vt in ſorte ꝛ in platone tria reperiuntur que intellectui obijciuntur conſideranda. Primū humanitas. Secūdum dr̄ia indiuidualis. Tertium conſtitutuꝫ ex p̄ ꝛ ſcdo. ¶ Nunc autem intellectiones duarum differētiarum indiuidualium ſortis ꝛ platonis nō ſunt eiuſdem rationis: cum ſint de obiectis primo diuerſis. intellectiones aūt ēt due totius cōſtituti. ſ. ſortis ꝛ platonis nō ſunt eiuſdem rōnis: qꝛ ſor. icludit aliqd qđ eſt primo diuerſum ab aliquo: qđ eſt in platone: ſꝫ due intellectiones terminate ad humanitatem in ſorte: vt preſcidit ab omni poſteriori: Et ſimiliter in platone bene ſunt eiuſdē rōnis. Sic igitur itelligemus dictum ꝗdem cōceſſum: ꝛ de obiectis eiuſdem rationis ſunt itellectiōes eiuſdē rōnis. eſt verū vno modo: ꝛ falſum duobus modis; ſicut ſuperius eſt expoſitū: naꝫ actus concipiēdi humanitatē in ſorte ꝛ platone preciſe nō concipiendo hecheitatē nec exiſtētiā: nec aliqd poſterius ea ſunt eiuſdē rationis: ſed actus concipiendi hecheitatem ſor. ꝛ platonis vel ipſum ſor. ꝛ platonem nō ſunt eiuſdē rationis. cōformiter eſt dicendum de actibus concipiēdi ꝗditatem generis ſubalterni ꝛ primi ꝛ entis: vt preſcindunt ab omnibus poſterioribus: ſed actus concipiendi poſteriora in ꝗbus exiſtit illa ꝗditas bene ſunt alterius rōnis.

Amplius autem de primo ſubiecto ꝯtrarietatis eſt perſcrutādum quid ſit. Ariſto. aūt primum ſubiectum contrarietatis aſſignauit i ſuis p̄dicamētis ſubaꝫ p̄dicamētalē. Proprium inquit eſt ſubē eſſe ſubiectuꝫ contrariorū vel accidentis contrarium habentis. Et ibi obijcit contra ſe de oratione: que videt̄ eē ſubm veritatis ꝛ falſitatis: ꝛ ſoluit ꝙ veritas ꝛ falſitas nō eſt in oratione niſi ſicut in ſigno. Quia ab eo ꝙ res eſt vel nō eſt oro dr̄ vera vel falſa. ¶ Sꝫ quid circa hoc tenendum: eſt vlterius inquirēdū. Contrarietas autēꝫ poteſt ſumi: vt dictum eſt formaliter pro ipſa oppōne que eſt quedā relatio realis: vel pro ſubſtrato illius relationis. Palā autꝫ ꝙ accipiēdo contrarietatem formaliter primum ſubm eius non eſt ſuba: ſed magis ſubſtrata illius contrarietatis. Et pono tibi exemplū. cōtrarietas que eſt inter albedinē ꝛ nigredinē pro ſubo habet albedinē ꝛ nigredinē ꝛ nō ſubam. Accipiendo aūt contrarietatē pro ſubſtrato ꝛ fundamēto ꝗd ſit eiꝰ primuꝫ ſubm dubium eſt. videtur ꝙ diuerſe contrarietates diuerſa habeāt prima ſubta. Palā aūt ꝙ ſuba corporea nō eſt primū ſubiectū cōtrarietatis in cōi: cū ſuba ſpiritualis poſſit eſſe ſubiectū alicuius cōtrarietatis: vt odij ꝛ dilectiōis. iuſtic ꝛ iniuſtic. propōnis affirmatiue ꝛ negatiue de eodem. Palam etiam ꝙ ſuba ſpiritualis non eſt primum ſubm adequatum cōtrarietatis in communi: quia ſubſtātia corporea fundat multas contrarietates: vt caliduꝫ ꝛ frigidum: humidum ꝛ ſiccum: ꝛ ſic de alijs. Nec etiā ſuba predicamentalis in communi eſt ſubiectū primū ꝯtrarietatis primitate adequationis de qua loquimur: qꝛ alia p̄dicamēta: vt quiditas: q̄litas: ꝛ ſic de alijs: ſi ꝑ poſſe vel ipoſſe eēnt a ſuba ſepata adhuc fundarēt ꝯrietatē. ¶ Maniᵐ ē etiā ꝙ nec ens limitatū: qđ ē cōmune ad .x. predicamēta eſt primū ſubm adequatū contrarietatis ī cōmuni: qꝛ ꝛ p̄ma intelligētia videtur poſſe fundare cōtrarietatē aliquā. vt ponere idē obiectum in eſſe volito vel in eſſe nolito. Pꝫ igitur vl̄ ꝙ ens in quantum ens: qđ eſt ſubm huius metaphyſice: ſit primuꝫ ſubiectū cōtrarietatis in cōmuni: vel qđlibet fundat per rationem propriā cōtrarietatem: ꝛ inquantū tale exclu. p̄mū nō videtur cōcedēduꝫ: qꝛ ſi prima cōtrarietas reperiatur in differētijs diuidētibus aliqđ cōmune: vtpote ens īquantū ens nō appet ꝙ ens inq̄tū ens ſit p̄ᵐ ſubm iſtiꝰ ꝯrietatis: qꝛ dr̄ie diuidētes ens inquātū ens nō habēt ꝓ p̄mo ſubo ipm ens: ſicut nec iferiora hn̄t ꝓ p̄ ſubo ſua ſuperiora. Tum etiā ſcdo: qꝛ tales dr̄ie p̄me diuidētes ens inquantū ens: cū nō ſint accidētia nō requirunt aliquod ſubm. Et per conſequēs nec primum ſubiectum. Tum tertio: qꝛ dr̄ie diuiſiue inferiorum ſub ente vel ſubſtantie vel quātitatis: ꝛ ſic de alijs: nō habēt pro p̄io ſubo ipſum ens inquantum ens: ſicut nec pro primo diuiſo. Accipiēdo autē cōtrarietatē non pro differētijs: ſꝫ pro ſpēbus ꝑ ſe exiſtētibus in aliquo .x. generum: ſicut eſt albuꝫ ꝛ nigrū: calidū ꝛ frigidum: diligere ꝛ odire: ꝛ ſic de alijs: non videtur ꝙ ens ſit primum ſubm. concludamus igitur ꝙ nullum ē dare primū ſubm cōtrarietatis in cōmuni: cui p̄ inſint oēs contrarietates: ꝛ ꝑ rationē eius omnibus alijs: ſꝫ alique cōtrarietates requirant hr̄e aliqđ primū ſubm: vt velle ꝛ nolle ſubam ſpiritualē: calidum ꝛ frigidum: humidum ꝛ ſiccū corpus mixtum. ¶ Sed quid dicemus ad Ariſt. q aſſerit ꝙ ſit proprie propriū ſubē ꝙ ſit ſuſceptibilis ꝯriorum ꝛ accidentis contrariū habentis. Poſſet dici ꝙ verum eſt ꝙ ſuba eſt vltimatum ſubm. Et ratio huius dicti ſit iſta ſcdm eū: qꝛ idem eſt ſubm motus ꝛ termini motus: ſequendo autē principia nālia ſuba eſt ſubm motus: ergo ꝛ termini motus. Motus autē ſemper eſt inter ꝯria. Et forte iſta fuit ratio que mouit euꝫ ſic ponere. Nos autem ponimus ꝙ preciſuꝫ ſubiectuꝫ motus non eſt ſubſtātia: immo poſito per poſſibile vl̄ impoſſibile ꝙ quātitas ꝛ alia genera eſſent preciſa a ſubſtantia: adhuc poſſent eē ſubm motus: ꝛ ꝑ conſequens forme contrarie acquiſite ꝑ motum: ſicut igitur deuiamus a principio Ariſto. Jta opꝫ deuiare a concluſione. ſola igitur ſuba non eſt ſuſceptibilis contrariorum.

Teneo ꝙ ille motus nō erit naturalis: qꝛ non cōſiderus materie. item implicat ſꝫ cōmētatorē ꝗditateꝫ ſeparari a mā. vt cōſidera.

Ad quartam autē ſpēm oppōnis que relatiua oppoſitio dr̄: accedamus. Oppoſitio aūt relatiua īuenitur realis extra animā. Reperitur ēt in intellectu obiectiue. Exēplum primi. iter relationes reales eſt oppoſitio relatiua realis: qꝛ hꝫ terminū ꝛ fundamentuꝫ extra animā: ſicut eſt oppō relatiua inter duas ſimilitudines vel paternitatem ꝛ filiationem: ſed ſi fundamentum ꝛ terminus tm̄ ſint obiectiue in itellectu talis oppoſitio tantum habet eſſe in intellectu obiectiue. Habet aūt dubitationē magnam apud

plures qd eſt realiter oppō relatiua ſi ē preciſe ipe relationes quibus referūtur formaliter fundamētū ⁊ terminus: vt oppō relatiua que eſt inter patrē ⁊ filium ſi ſit ipſa paternitas ⁊ filiatio realiter ⁊ formaliter: ⁊ nihil aliud; vl' ſit aliqua alia relatio que dr̄ oppoſitio relatiua fun^ta ſuper paternitatē ⁊ filiationē: qua referūtur ⁊ dicūtur paternitas ⁊ filiatio opponi relatiue. ❡ Primū nō videtur cōcedēdū: q2 paternitas ⁊ filiatio non ſunt formalr̄ oppō: nec due ſimilitudines iter duo alba nō ſūt formaliter oppō: ſed denominatiue tn̄. ❡ Si ſcðm detur videtur φ tunc erit proceſſus in īfinitū in oppōnib⁹ relatiuis: q2 ⁊ ille oppōnes fundate ſuper paternitatē ⁊ filiationē opponerent̄. Et tūc quid nam a3 ð illis an ſeipſis opponātur ⁊c̄. Dic poſſet dici φ ille oppōnes nō opponūtur: ſicut nec ɔ̄rietates non cōtrariātur: ſ3 ſunt illud quo aliud formaliter opponit̄. Et ſi vlteri⁹ queras: ſi oppoſitio relatiua fun^ta ſuper paternitatē ⁊ filiatione3 ſit alia res ab ipſis: vel tn̄ gditatiue idem realiter ſcðm principia cuiuſdā. fert̄ φ eſt idē realiter: q2 paternitas prior ē: ⁊ nō pōt eſſe ſine tali oppōne: ſicut nec ſine termio: ſed qui poneret φ nulla eēt ɔ̄dictio paternitatem eē ſine filiatione: tūc poneret neceſſario φ paternitas poſſet eē ſine oppoſitiōe relatiua: ⁊ per ɔ̄ñs φ diſtingueret̄ realiter ab ipſa. ❡ Concludam⁹ igit̄ eē quatuor genera oppōnum. ſ. cōtradictoria: ꝑuatiua: cōtraria: relatiue oppoſita. Et ſi queras de ordine eēntiali iſtarum oppōnu3 adinuicē. poteſt dici φ cōtradictio eſt oppō oino ꝑma ꝑmitate a qua nō cōuertitur ɔ̄ña. Quia in quocūq3 inuenitur oppō priuatiua: ɔ̄ria ⁊ relatiua ibi reperitur ɔ̄dictio. ❡ Dcm̄ eſt. n. ſupra ī hoc lib. 4°. qð qðl3 poſitiuu3 ſiue reale ſiue rōnis pōt fundare p^m pn^m cōplexu3 ꝑ rōnē ꝓpriā inq̄ʒtū tale excluſiue: nō ſic aūt eſt de alijs trib⁹ generib⁹ oppōnū. Poſt ɔ̄dictionē aute3 oppō ꝑuatiua ſequitur: quia in pluribus fundatur oppō ꝑuatiua q̄3 ɔ̄ria ⁊ ēt relatiua. Poſt hāc ſequitur oppō ɔ̄ria q̄ in pluribus fundatur q̄3 oppō relatiua: cū oppoſitio rl̄tiua ꝑciſe habeat pro fun^to ⁊ termino relationē vel reſpectū. Et ſi queras ſi oppoſitio ɔ̄dictoria ꝑ ſe ꝑ mō icludat̄ in omni genere oppoſitionis: pōt dici φ nō: q2 tūc nō eēnt niſi 3° genera oppōnis. Et 4^m. ſ. ipſa ɔ̄dictio eſſet eoꝝ genus. ❡ Et dices nunqd ɔ̄dictio ſeruetur ī oī genere oppoſitionis. ❡ Rn̄deo tibi pro tanto dr̄ ibi ſaluari: q2 eius ſubm̄ ⁊ fun^tum in omni genere oppōnis ſaluat̄: q2 omne id qð pōt eē ſubm̄ ⁊ fun^tum oppoſitionis ɔ̄rie ⁊ priuatiue pōt eē ſubm̄ ⁊ fun^tum oppōnis contradictorie: p3 ergo φ cōtradictio eſt prima oppoſitio. S3 ſra ergo primi pricipij cōplexi. de quo principaliter in hoc 4° libro huius metaphyſice eſt determinatū: neceſſario dictū ſit de omni genere oppoſitionis. Et ſic in generali ſm̄ φ ars iſta reqrit: applica igit̄ p^m principiu3 cōplexum: ⁊ alia genera oppōnū ad tuū propoſitū in qualibet mā̄ ſicut tibi videbit̄ expedire. Et ī h̄ liber iſte q̄rtus h3 finem.

Cōtra ille. 2. oppōnes ſunt ɔ̄formes: ⁊ ille cōformitates ſunt diſtincte: ⁊ ſic non euitabitur proceſſus in infinitu3. ideo alias dixi ſupra relatiōem relatiōes fundari non poſſe.

Nota φ oppō ɔ̄dictoria ē maior cōtrarietate: eas cū preciſione accipiendo.

❡ Liber quintus metaphyſice incipit.

❡ De vnitate paſſiōe ſubi hui⁹ meta^ce. Capit. I.

Entis vniuoci inquantū ens: qð eſt ſubm̄ huius metaphyſice conſtitutum per ſe paſſiones inquirimus. Paſſiones aūt entis inquātum ens a quibuſdam aſſignātur in duplici genere. alique autē dr̄r paſſiōes ſimplices ɔ̄uertibiles cū ente. Alie paſſiones diſiuncte. ⁊ de paſſionibus ſimplicibus eſt ꝑmo ꝑſcrutādu3. Deinde de paſſionibus diſiunctis: ſi que ſunt nos dicemus. Paſſiones aūt ſimplices: quas nos inqrimus que pro nūc obijciūtur intellectui ſunt vnitas veritas: Bonitas primitas ⁊ cōtrahibilitas. ❡ De vnitate igitur eſt ꝑ inquirēdū. Unitas trāſcendēs non eſt per ſe cōuertibilis cū ente inquantum ens. Ens. n. inq̄ʒtum ens nō eſt primū ſubiectu3 vnitatis tranſcēdentis prout li inquātū accipitur incluſiue: qm̄ illud qð eſt ſic ſubm̄ p^m incluſiue ipſo poſito omni alio circūſcripto per poſſibile vel impoſſibile talis paſſio ponitur: ⁊ ipſo circūſcripto omni alio poſito talis paſſio nō ponitur. Ens autem inquantu3 ens quod eſt ſubm̄ huius metaphyſice: l3 ipſo poſito ponatur vnitas: ipſo tamē non poſito: imo circūſcripto per impoſſibile ipſa vnitas nō tollitur: na3 bonitas vt preſcindit ab ente ipſa eſt vna. Et fundat propriam vnitatem. Et ſilr̄ dr̄ie contrahentes ens: ⁊ multa alia fundāt ēt vnitatē. Et breuiter oē poſitiuum qð eſt extra nihil eſt in ſe indiuiſum ⁊ fundamentū vnitatis. ❡ Et ſi dicas φ ens inq̄ʒtū ens fundat propriam vnitatem ⁊ indiuiſionē. Et ipſo poſito talis vnitas ponitur: ⁊ ipſo circūſcripto omni alio poſito talis vnitas tollitur. ❡ Rn̄deo tibi φ hoc conceſſo nihil habes cōtra predicta: q2 talis vnitas entis inquantum ens eſt ſibi propria non ſimpliciter tranſcendens, nec primo contrahibilis ad quālibet vnitatem nec per ſe incluſa. Et primo modo de qualibet vnitate predicabilis: immo talis vnitas cōtracta per ſe includēs vnitate3 in communi: ſi talis vnitas entis debeat vnitas appellari: qð dico pro tanto: quia quiditati contrahibili: ⁊ quiditati cōſtitute ex contrahibili: ⁊ contrahente non debet ideo nomen imponi. Et ſi imponatur tale nomē eſt equiuocū magis q̄3 vniuocum, vt animalitati ⁊ humanitati non debet idem nomen imponi. ſic vnitati ſimplr̄ trāſcendenti: ⁊ vnitati entis inquantu3 ens nō debet idem nomē imponi. Et ſi prima vocatur vnitas: ſecūda nō. Uerū tamen propter penuriā vocabuloꝝ tota coordinatio vnitatū in linea predicamentali quelibet vocatur vnitas ⁊ cōmuniſſima ⁊ infima ⁊ media: aliquo tamen addito: ſicut dicitur vnitas tranſcendēs: vnitas entis inquantum ens: vnitas generis: vnitas ſpēi: vnitas numeralis. ❡ D3 aūt dubitationem ſi vnitas numeralis includat primo vnitatem generis ſpēi: ⁊ entis inquantum ens: ſicut inferiora icludūt ſua ſuperiora vel potius vnitas ſim^r tranſcendens ſit cōtracta per vnam dr̄iam ad vnitatē entis inquantum ens: ⁊ per aliam ad vnitatē generis: ⁊ per aliam ad vnitatē ſpēi: ⁊ per aliam ad vnitatē numeralē. ❡ Primū nō pt dici: q2 paſſiones iferiorū non videntur per ſe primo modo icludere per ſe paſſiones ſuperiorū. Si. n. paſſiones iferiorū: vtpote hominis icluderent primo modo per ſe paſſiones entis tanq̄3 predicata de eis in qd: ſequeret̄ φ duo predicata in qd nō ſubalternatim poſita predicarētur de eodem: qð eſt cōtra regulā a phis antiquis ⁊ modernis cōmuniter conceſſa3. Paſſiones nāq3 inferiorū per ſe vidētur includere ens inquātum ens: cū per ſe ſint contente in aliquo. x. generum: ergo ſi per ſe: ⁊ qditatiue includerēt paſſiones entis. Paſſiones aūt entis non iclu-

Unu3 eſt prima paſſio entis: q2 4. metaphyſice 3. arī. ꝓbat vnū peculiariter dicere eādē naturam cum ente.

Scðm aliquos vn' ipſōt ſumi ꝓ entitate indiuiſa pro indiuiſione entitatis: ⁊ vt dicit ſimul entitatē ⁊ idiuiſione3

dunt ens quiditatiue:nec econtra.concluſum eſt g
ꝙ paſſiones entis nō dicunt̄ quiditatiue de paſſio
nibus iferioꝝ:alias ſequeretur inconueniēs predi
ctū. ❡ Manifeſtū eſt aūt ꝙ nō oportet ꝙ ſi ſubm
includit ſubm ꝙ paſſio includat paſſionē:ſicut nec
dr̄ia inferioꝝ includit dr̄iam ſuperioꝝ. ❡ Scdm
mēbrū igit̄ cōcedendū ꝙ vnitas ſimplr̄ tranſcen
dēs per ſe cōtrahitur ad vnitatē entis inquantum
ens:⁊ per alias dr̄ias ad alias vnitates predictas.
Et ſic ponēdo:ſeqtur ꝙ vnum numero nō erit per
ſe vnū ſpecie:ſed per accidēs.ſ.ratione fundamēti
vnitatis ſpecifice per ſe iclūſi in fun^{to} vnitatis nu
meralis:ſicut autem fun^{tum} includit fun^{tum}: ſed nō
vnitas vnitatē:ſic dr̄ ꝙ paſſio ſuperioris per ſe ī ſe
cundo modo:lꝫ non primo dr̄ de inferioribus: ſed
de paſſionibus iferiorum per accidēs: primum igi
tur,ſubiectū vnitatis in cōmuni nō eſt ens inquā
tuꝫ ens qđ eſt ſubiectū huius metaphyſice: ſed eſt
tñ primū ſubm alicuius vnitatis cōtracte ⁊ per ſe
ꝯcepte ſub vnitate in cōi. ❡ Et ſi vlterius queras
quid eſt ſubiectū primum vnitatis in communi.
❡ Rn̄deo nullū primū ſubiectū vnitatis tranſcē
dētis inuenio:ſed quodlibet fundat vnitatē in cō
muni per rationem propriam inquantum tale ex
cluſiue:ſicut fuit dictū in quarto de primo princi
pio cōplexo.Eſt tñ verū ꝙ vnitas ſimplr̄ trāſcen
dens eſt per ſe paſſio cuiuſlibꝫ poſitiui extra nihil
poſiti:⁊ eiuſdem rationis in quolibet: nec oportet
querere primū ſubm amplius vnitatis in cōmuni.
qꝛ nullum poterit reperiri.

Amplius autem dimiſſa vnitate tran
ſcēdēti cū nō conuer
tatur cū ente qđ eſt ſubm huꝰ metaphyſice de:vni
tate cōtracta habente cōceptum reſolubilē in con
ceptum vnitatis tranſcēdētis:⁊ aliquā dr̄iam que
eſt conuertibilis cum ſubiecto huius metaphyſi
ce:quia ⁊ ipo poſito ponitur:⁊ ipſo circūſcripto tol
litur.Et per ſe ineſt enti inquantum ens in ſecun
do modo eſt dicendum.Unitas ergo ſic contracta
⁊ cum ente conuertibilis poteſt vnitas primi pre
dicati vniuoci communiſſimi appellari.Et ideo ſi
placet dicitur aliqualiter tranſcendens:ſicut ⁊ eiꝰ
ſubiectum:lꝫ non ſimplr̄ tranſcēdens: vel ſi placet
vocetur.b.quia eius proprium nomē ignoro: ſit er
go vna ⁊ prima propoſitio huius metaphyſice:ens
eſt vnū:vel ens eſt.b.hec propoſitio eſt imediata:
nec pōt a priori ſubo ⁊ predicato probari cum ſub
iecto huius ꝓpōnis nihil ſit prius:cum ſit ens om
nino irreſolubile:⁊ habeat cōceptuꝫ ſimplr̄ ſimpli
cē.ergo nec propō.ens eſt vnū ⁊ indiuiſum per ſyl
logiſmum demōſtratiuū cōcludi pōt:ſed eſt propo
ſitio imediata. Habet aūt dubitationē plurimam
de vnitate entis inquantū ens:qualis ſit. Secūdo
qualis eſt vnitas qua ens ⁊ ſua vnitas ſunt vnum.
3° qualis eſt vnitas entis cū omni cōpoſſibili ſibi:
vt cū omnibus paſſionibus ſuis ⁊ inferioribus:cū
quibus eſt idē. ❡ Propter primū dr̄ ꝙ vnitas en
tis inquantum ens eſt vnitas abſoluta:ſicut vide
tur dicere cōmētator.x. metaphyſice Ariſt. Eſt.n.
īdiuiſio entis ī ſe:vt nō ſit plures entitates vel plu
res qđitates entis. Negat.n.diuiſionē entitatis a
ſe ipſa. Unitas etiam trāſcēdēs ſimpliciter eſt vni
tas abſoluta:ſimiliter vnitas generis ſpeciei ⁊ nu
meri. Propter ſecundum dubium dr̄ ꝙ ens ⁊ ſua
vnitas nō ſunt vnum vnitate abſoluta: cum vnuꝫ

Nota ꝙ lꝫ iſta vnitas ſit abſoluta:eſt tamen eadē poſitiua ad quā conſequitur eſſe diſtinctū ab alio negatiue neceſſario.

ſit formaliter poſitiuum: ⁊ aliud dicat priuationē:
ſicut fertur:nec ſunt vnuꝫ vnitate relatiua: qꝛ que
ſunt ſic vnum propter indiuiſiōe relatiua quodli
bet eorum eſt vnum vnitate abſoluta.lꝫ aūt enti
tas ſit vna vnitate abſoluta: illa tamē vnitas:qua
ſic eſt vna nō eſt vna proprie:ſed ex quo formaliter
aliud eſt vnum:ſicut albedo nō eſt alba: ſed eſt il
lud quo aliqđ eſt albuꝫ formaliter. ❡ Et ſi arguaſ
vel ſūt vnū vel plura:⁊ nō niſi duo:ſed vbi ſūt duo
vna ⁊ due vnitates. ❡ Reſpōdeo nō debet conce
di ꝙ ſint plura numero:ſicut ſoꝛ. ⁊ ſua vnitas nu
meralis qua formaliter ē vnus numero nō ſūt plu
ra numero:qꝛ iā eſſent ibi plures vnitates: ſed nec
etiā debet cōcedi propter ꝙ ſint vnuꝫ numero:ſed
tātum ꝙ ſoꝛ.ſua vnitate numerali eſt vnus nume
ro:ſua aūt vnitas numeralis:nec eſt vna numero:
neqꝫ plures:qꝛ vnitas nō eſt ſubꝫ vnitatis:nec ſub
iectuꝫ pluralitatis: vt comparātur ad illud quod
eſt formaliter vnum tali vnitate:ſicut nec cōcedi
tur ꝙ generatio generetur:nec productio produci
tur niſi dicatur ꝙ ſit predicatio eſſentialis: vt ideꝫ
ſit dicere ꝙ productio producitur.⁊ productio eſt
productio:de tali autem predicatione non inquiri
mus.ſ.vtrum vnitas ſit vnitas. ❡ Propter tertiū
dubium dr̄ ꝙ ens ⁊ bonū ⁊ verū ⁊ differētie cōtra
hētes ens iquātum ens:⁊ omnia iferiora contenta
ſub ente nō ſūt vnū vnitate abſoluta;qꝛ multa ꝑdi
cata cōueniūt enti que nō cōueniūt illis:⁊ ecōtra
ſunt tamē vnum per indiſtinctionē omnimodam
relatiuam.Et hoc cōparādo ens ad ſuas per ſe paſ
ſiones ſimplices cuꝫ eo cōuertibiles. Indiuiſio.n.
entis ⁊ ſuarū per ſe paſſionū eſt omnimoda et mu
tua ex parte vtriuſqꝫ extremi. ❡ Et ſi q̄ras ſi talis
īdiuiſio mutua excludit omneꝫ diſtinctionē:lꝫ nō
oēm nō idētitatem:qꝛ ſemper eſt verum dicere ꝙ
ens ⁊ ſue paſſiōes ſunt non idem ex natura rei.Et
videtur ꝙ ſic;qꝛ ex pluribus diſtinctis in actu ma
nete diſtinctione non poteſt fieri vnum in actu.
Fertur a quodam ꝙ ibi eſt diſtinctio in actu que
opponitur vnitati:ſed non que opponitur vnioni.
Sed iſtud nō videtur verum:quia tūc eorum vni
tas nō eſſet niſi vnio.Tuꝫ quia vnio eſt reſpectus
extriſecus adueniēs ⁊ ꝯtinꝰ ieſt. Regrit ēt nō idē
titatē extremorum realem vnitorum qualis non
idētitas nō eſt entis ad ſuas paſſiōes. Tuꝫ quia di
ſtinctio opponitur idiuiſioni abſolute ⁊ idiuiſioni
relatiue.Et ratio huius dicti eſt iſta;qꝛ iter duo ex
trema ſub eadem ratione formali nō videtur eſſe
plures relatiōes euiſdem modi:hic ſunt duo extre
ma tātum.Et diſtinctiones predicte ſi ponētur eſ
ſent eiuſdeꝫ modi:quia primi:nā iter duas partes
aque actu diuiſas ⁊ ſeparatas nō ſunt due diſtictio
nes que ſint relatiōes vna oppoſita vnitati: ⁊ alia
oppoſita vnioni:ſed vna tñ que tollitur per ſuum
oppoſitum cōtrarie vel priuatiue.ſ.per vnionē vel
īdiuiſionē:ergo per īdiuiſionē in actu tollitur om
nis diſtictio in actu. ❡ Amplius autem habet du
bitationem cuꝫ vnitas entis que eſt eius paſſio ſit
ī triplici differētia prima vnitas abſoluta entis in
quātum ens:ſecūda idiuiſa relatiua entis ad paſ
ſiones eius cōuertibiles.tertio ad poſteriora infe
riora per ſe contenta ſub ente vel contrahētia vel
determinātia ens iquātum ens.que iſtarum triuꝫ
vnitatum eſt cōuertibilis cum ente: nūquid om
nes;vel altera earum: ❡ Reſpōdetur ꝙ prima ⁊

per ſe ⁊ primo ineſt enti inquantum ens: ⁊ conuertibiliter: ſed de 3° dubium eſt: dicitur tamē ꝙ ineſt enti per accidēs et ꝯtingēter: quia ſicut inferiora accidūt ſuperioribus. ita accidit eis indiuiſo cum ſuis ſuperioribus: ⁊ hoc ſpecialiter verum eſt ſuppoſito ꝙ tota coordinatio predicamentoꝝ exiſtat contingenter: aliter non eſſet via ad probādum: ꝙ vnitas entis ad poſteriora: ſine quorum quolibet poteſt ens exiſtere diuiſum: lꝫ nō tamen omnibus ſimul: quantū eſt ex ſe: ineſſet ſibi ꝯtigēter: ⁊ per accidens: ⁊ hoc ſuppoſito ꝙ ens aut aliquid poſterius entis habeat eſſe in potentia obiectiua in eſſe quiditatiuo. Aliter poteſt dici ꝙ ens difformiter reſpicit ſua poſteriora: qꝛ ad aliqua hꝫ indiuiſionē neceſſariam: ⁊ ad aliqua contingentē. Exemplum primi. entis ad primā intelligētiā eſt indiuiſio ⁊ cōnexio neceſſaria: ⁊ ſm phm ad oēs intelligētias: ⁊ ad omnes orbes. Exemplum ſcdi. ens inquantum ens ad omnia generabilia ⁊ corruptibilia: ⁊ corpora mixta idiuiſionē cōtingentē. Nullū eſt. n. incōueniēs: imo eſt verū ⁊ neceſſarium ꝙ quiditas exiſtens in pluribus ad vnum illorum habeat diuiſionē neceſſariam: ⁊ ad aliud cōtingētem. ¶ Et ſi adhuc queras ſi vnitas ſimplr tranſcēdēs poſſet dici paſſio ꝯuertibilis cū ente. ¶ Reſpōdeo tibi ꝙ ſic: accipiendo pro ſignificato entis omne poſitiuum qḋ eſt extra nihil. Accipiendo etiam pro ente vniuoco qḋ eſt ſubiectū metaphyſice ens ⁊ vnum ſimpliciter tranſcendens ſic cōuertūtur ꝙ in quocūqꝫ actu exiſtenti reperitur ens et vnum ⁊ econtra: lꝫ ipſum vnum non fundetur in quiditate entis tanꝗ̄ in ſubiecto adequato. Subiectū tamen vnitatis per ſe perſeitate tertij modi ſine ente non reperitur. ¶ Et ſi vlteri⁹ queras quomodo ſe habet vnitas que eſt principium numeri ad vnitatē que eſt paſſio entis vniuoci inquantuꝫ ens. Jam dixi tibi ꝙ nō ſe habet ad eam: ſicut inferius ad ſuum ſuperius: ſed eſt quedaꝫ vnitas diſperata ab illa. Dices quomodo igitur diſtinguitur. Reſpondeo tibi ꝙ de hoc nō omnes vniformiter loquūtur. Fertur tamen a quodam ꝙ ſic diſtinguitur ꝙ vnitas que eſt principium numeri cauſatur ex diuiſiōe cōtinui: ⁊ habet pro ſubiecto aliam partem continui vt continuum. Unitas autem illa habet pro ſubiecto quiditatem entis inquantum ens. Sed iſtud dictum non ſufficit: qꝛ vnitas que eſt principiū numeri: nō tātum inuenitur in quātitatibus: immo reperitur in alijs generibus: dicūtur. n. due intelligentie due ſcie: ⁊ ſic de alijs pluribus: in quibus reperitur numerus: ⁊ per conſequens vnitas que eſt pncipiuꝫ numeri abſqꝫ alia quiditate ꝯtinua. ¶ Secūdo fertur ab alio ꝙ ſic diſtīguūtur: quia vnitas que eſt principiū numeri dicit eſſe indiuiſum in ſe ⁊ ab alio diuiſuꝫ: ſed vnitas que eſt paſſio entis inquantū ens: dicit tm̄ in ſe eſſe indiuiſum abſqꝫ diuiſione ab alio. Sed lꝫ iſtud ſit probabiliter dictū: qꝛ ſecūdum veritatem ens ita eſt in ſe indiuiſuꝫ ꝙ actu a nullo eſt diuiſum. Jſtud tamē nō eſt proprium enti: ſed etiam conuenit ſuis paſſionibus. hoc etiam videtur accidere vnitati que eſt principiuꝫ numeri. ꝙ includat diuiſionem ab alio: qꝛ non videtur aliud dicere niſi tantum in ſe eē indiuiſum. Unum inquā dicit Ariſto. eſt eſſe indiuiſum ⁊ qḋlibet eſt vnū inquātum eſt idiuiſum: nec facit mētionē de diuiſione ab alio. ¶ Tertio fert̄ a quodā alio ꝙ ſic diſtinguūtur: qꝛ vnitas que eſt principiū numeri: fundatur ſuper hecheitatem ⁊ dr̄iaꝫ indiuidualē. Unitas autem que eſt paſſio entis inquātum ens nō. Sed nec iſtud dictū ſufficit: qꝛ nō tm̄ ſuper hecheitates vnitates fundate faciunt numerū: immo etiā vnitates fundate ſuper q̄ditates ſpecificas ⁊ generum conſtituūt numerū: dicimus. n. duas ſpēs: ⁊ duo genera. Fertur ab alio ꝙ vnitas que eſt paſſio entis inquantum ens: ⁊ vnitates omnium per ſe exiſtentium in coordinatione predicamentali in recta linea: ⁊ ēt collaterali qḋ dico propter vnitates differētiarū poſſunt eſſe principium numeri. Dicimus. n. ꝙ quiditas entis ⁊ quiditas generis ⁊ quiditas ſpeciei ſunt plures quiditates. Et poſſumus incipere numerare a quiditate entis vel ab vnitate q̄ditatis generis: vel ab vnitate q̄ditatis ſpeciei: ⁊ hoc indifferēter. Jlla aūt vnitas a qua incipimus numerare eſt principiū numeri: ergo cōcludam⁹ ꝙ vnitas ⁊ quiditas entis ⁊ vnitas quiditatis generis: ⁊ vnitas cuiuſlibet alterius q̄ditatis poteſt eſſe principiuꝫ numeri appropriate. tamen vnitas que fundatur ſuper hecheitatem vl̄ in partibus continui dicitur vnitas que eſt principium numeri: lꝫ ſcd̄m veritatem vnitas cuiuſlibet quiditatis poſſit eſſe principium numeri.

Diſtinguūt alij de numero predicamētali ⁊ trāſcendētali ⁊ ita pꝫ [margin note]

¶ De veritate paſſione entis. Caput II.

ENtis vniuoci ⁊ ſubiecti huius metaphiſice veritas ponitur ꝑ ſe paſſio a phis. Ens autem habet eſſe duplex: vnum ī re extra: ⁊ aliud ī anima. Ueritas etiā duplex reperitur vna que ineſt enti ſꝫ eſſe qḋ habet in anima. de veritate autem ſecūduꝫ eſſe qḋ habet in re extra prior erit ſpeculatio: deinde de alia erit ſermo. Et de veritate aūt primo q̄d eſt: ſcd̄o q̄uō ⁊ que ſit paſſio ſubiecti hui⁹ metaphyſice: cuius per ſe paſſiōes īqrimus. ¶ Manifeſtū aūt ꝙ de veritate quid ſit varie etiā loquūtur ſapientes dicētes ꝙ veritas eſt nomen equiuocū: naꝫ dicitur veritas formaliter conformitas producti ad producens; vel ideati ad ideam; ⁊ exemplari ad exemplar: ⁊ fundamentaliter ipſa res ⁊ quiditas dicitur veritas. Scd̄o dicitur res vera: qꝛ ſuppſius manifeſtatiua quantum eſt ex ſe intellectui potenti manifeſtationem eius cognoſcere: ⁊ hec eſt notitia qua res dicitur nota nāe. Et forte non dicit ſupra rem niſi reſpectum intelligibilitatis ſequentē ipſam rem magis ⁊ minus perfecte; ſicut ipſa natura ſm ꝙ perfectior eſt magis intelligibilis vel minus: ſicut res ſe habet ad entitatem: ſic iſto modo dr̄ ſe habere ad itelligibilitatē: ſicut color ſe habet ad entitatem ſic ad viſibilitatem: nā quia albedo habet plus de perfectione ꝗ̄ alij colores: ſic plus habet de viſibilitate. Res igitur quanto perfectior tanto magis manifeſtatiua ſui quantum eſt ex ſe. ⁊ magis itelligibilis: ⁊ hec no⁹ nature ⁊ intelligibilitas ⁊ veritas formalr ⁊ quiditatiue eſt qua dicitur res ⁊ entitas rei vera denominatiue. Fertur etiā tertio ꝙ ipſa veritas eſt quiditas pura ⁊ ſegregata ab omni quiditate extranea: ⁊ hoc importat nomen: quia veritas, puritas ⁊ ſinceritas idē ſignificant: tunc autēꝫ dicitur res pura quando eſt ab omni extraneo ſegregata preciſa ⁊ abſtracta: ſicut argentum dicitur purum ⁊ verum quando eſt ſeparatum a metallo extraneo ſue quiditati preci-

vel homo non eſt aſinus. Palã aũt ꝙ inter homi/
nem ⁊ aſinum ſic poſita per actum comparatiuũ
in eſſe cognito mediante copula: que importatur
per hoc verbũ eſt. conſequit̃ neceſſario habitudo:
que eſt relatio rationis: quia inter extrema habẽ/
tia eſſe diminutũ. hec aũt habitudo conformis eſt
rei: que cõformitas eſt relatio rõnis: cuꝫ ſit funda
ta ſuper habitudinẽ illam que eſt relatio ratiõis.
Et iſta cõformitas eſt ipſa veritas formalr̃ ⁊ eſſen
tialiter a qua veritate ſiue cõformitate dicit̃ habi
tudo vera denominatiue ⁊ apprehẽſio complexa
obiecti cogniti etiaꝫ dicit̃ vera ⁊ ꝓpoſitio vera in
mẽte: Et oratio etiã dicit̃ vera ab eadẽ cõformita
te denominatiue: vel forte oratio dicitur vera ex
cõformitate ad conceptũ complexũ verũ in men/
te: cuius eſt ſignũ vel ex cõformitate ad reꝫ extra
quã ſignificat ⁊ ꝑ quo ſupponit. ❡ Palam aũt ꝙ
huic veritati iam dicte opponitur falſitas cõtra/
rie ⁊ ignorãtia priuatiue. Et ſi queras quid eſt en/
titatiue ipſa falſitas: põt dici ꝙ eſt difformitas op
poſita contrarie cõformitati fundata ſuper illam
predictam habitudinẽ: ſicut quãdo vniunt̃ in itel
lectu: que nõ ſunt in re vnita. Et pono tibi exẽplũ
vt dicẽdo ⁊ cõcipiẽdo hanc ꝓpoſitionẽ. homo eſt
aſinus. ſuper habitudinẽ que importatur per hoc
verbũ eſt. fundatur difformitas ad rem extra: ⁊ h̃
difformitas eſt ipſa falſitaſ: a qua denomiatiue di
citur ipſa habitudo falſa ⁊ ꝓpoſitio falſa ⁊ oratio
falſa. ❡ Non eſt igit̃ ymaginandũ ꝙ ipſa falſitas
ſit pura negatio vel priuatio veritatis: imo potius
eſt aliquid poſitiuũ oppoſitũ contrarie veritati:
quia ſicut diſſimilitudo opponitur cõtrarie ſimili
tudini: ſic difformitas cõformitati. quoꝝ quodli/
bet eſt aliquid poſitiuũ. ❡ Ex ꝑdictis aũt oritur
dubitatio magna: qꝛ ſic dicere eſt dimittere Ariſt.
in cõtradictione. Palam nãqꝫ ꝙ ſi veritas funde
tur ſuper illã habitudinẽ modo prius dicto. Tũc
oratio ⁊ ꝓpoſitio non erit vera per veritatem exi
ſtentem in re extra formaliter: cuius oppoſitũ di/
cit Ariſt. in ſuis ꝑdicamentis. caplo de ſuba. ab eo
ꝙ res eſt vel nõ eſt dicit̃ oratio vera vel fal/
ſa. Immo ſequitur ꝙ ſubſtantia vna numero ma/
nens nõ erit ſoluꝫ per ſui mutationẽ ſuſceptibilis
cõtrarioꝝ ſeu accidẽtis cõtrarium habentis: imo
oratio ⁊ propoſitio: quia mutabit̃ de cõformitate
ad difformitatẽ: ⁊ per cõſequẽs de veritate ad fal/
ſitatem. ❡ Diſſolutio aũt hui⁹ difficultatis: lꝫ ali/
qualiter appareat ex prius dictis: amplius tamen
aliter poteſt declarari: ⁊ dicit̃ ꝙ oratio vel propo/
ſitio eſt vera vel falſa formaliter denominatione
itrinſeca ⁊ nõ extrinſeca. A veritate formaliter exi/
ſtẽte in re extra: ſed potius a veritate formaliter
inexiſtente ⁊ inherente in ipſa propoſitione ⁊ ora
tione. ❡ Et ſi dicas quid reſpondebis Ariſtoteli
qui dicit: ꝙ ab eo ꝙ res eſt vel non eſt dicit̃ oratio
vera vel falſa. ❡ Reſpõdeo. veruꝫ eſt cauſaliter:
quia ſi talis eſt habitudo ꝓpoſitionis qualis nata
eſſet cauſari a re: ſi res eaꝫ cauſaret: tunc eſt vera.
⁊ quãdo nõ: tunc eſt falſa. Uel aliter dicit̃ ꝙ verũ
eſt terminatiue cum dicitur ab eo quod reſ eſt ⁊c̃.
quoniã ſi res nata ſit terminare cõformitatem ha
bitudinis tunc eſt vera. ſi difformitatẽ tũc eſt fal/
ſa. ❡ Et ſic dicitur ꝙ ab eo ꝙ res eſt vel non eſt
dicitur oratio vera vel falſa cãliter vel terminati
ue. ❡ Et ſi arguas amplius ꝙ tunc ſequeretur ne
ceſſario: ꝙ tunc oratio vna numero eſſet ſuſce pti/
bilis cõtrarioꝝ per ſui mutationeꝫ de veritate in
falſitatem. ⁊ ecõtra: qḋ eſt cõtra intentionem ex/
preſſam Ariſto. ❡ Reſpõdeo etiam Ariſto. ſemꝑ
dixit ⁊ explicite tenuit in quĩto phyſicoꝝ. io. ꝙ in
ad aliquid nõ eſt motus: nec mutatio ꝑ̃ nõ niſi fa/
cta mutatione in aliquo alio: ſic nec eſt hic in ora/
ne mutatio ꝑ̃mo: ſed in aliquo alio vt in re extra.
❡ Sed facta mutatõe in re ꝑ̃mo ⁊ per ſe: fit ſecũ/
do ⁊ per accidens mutatio in oratione: ſicut facta
mutatiõe ꝑ̃mo in ſignificato fit mutatio in nomi/
ne ſecũdario ⁊ per accidẽs: corrupto enim termio
corrumpit̃ relatio ad terminuꝫ. Cõformitas eniꝫ
iſtius oratiõis. ſort. ſedet. que eſt eius veritas ha/
bet pro termio ſeſſionẽ ſortis: ⁊ quãdo ſort. ſurgit:
deſinit eſſe cõformitas que eſt orationis veritas.
Et ideo facta prius mutatiõe in ſeſſione ſortis fit
ſecundario per accidens mutatio in propoſitione
⁊ oratiõe: ⁊ hoc intendebat Ariſto. quãdo dixit ꝙ
oratio nõ ꝓpter ſui mutationem: ſed propter mu/
tationem rei dicit̃ vera vel falſa: quod vtiqꝫ verũ
eſt nõ per ſui mutationẽ primo ⁊ per ſe: ſꝫ per mu/
tationem ſui per accidẽs. Utrum aũt ſola ſubſtan
tia ſit primo ſuſceptibilis cõtrarioꝝ permutatio
nem ſui: ⁊ nihil aliud: ita ꝙ nullũ accidens ſit ſub/
iectũ alterius accidẽtis ꝯtrariuꝫ habẽtis ꝑ nũc ta
ceo: qꝛ ſupius in fine q̃rti libri aliqḋ fuit dcm̃.

Thomiſte volũt ꝙ enunciabile ⁊ ſignificatũ ꝓpo/ſitionis ſit veruꝫ veritate intrinſe/ca ⁊ formali. ⁊ ñ ſit aliud niſi ſue partes.

Amplius autem habet dubitationem de veritate propoſi/
tionis ⁊ orationis. ſi neceſſario eſt vera vel neceſ/
ſario falſa. An potius nõ repugnet ſibi cõtradicto
rie poſſe eſſe: nec vera nec falſa. ❡ Dicit̃ a quodã
filio cuiuſdaꝫ ꝙ oratio põt eſſe nec vera nec falſa:
ſicut nec repugnat cõtradictorie albedini: etiã po/
ſita alia albedine ꝙ ſit nec ſimilis nec diſſimili/
lis formalr̃. Lꝫ fundamẽtalr̃ ſit diſſimilis. nam ſi
cut ſe hꝫ propoſitio cõtingẽter ad veritatem ⁊ fal/
ſitatem ſeorſuꝫ ⁊ diuiſim: ſic ſe habet cõtingenter
ſimul ⁊ cõiunctim ad vtrãqꝫ. ❡ Et ſi arguas ſi ꝓ/
poſitio põt eſſe: nec vera nec falſa formaliter: ſeq̃/
tur ꝙ due propoſitiones cõtradictorie nõ erunt:
nec vere nec falſe: quod eſt cõtra legem contradi/
ctoriarũ: quia ſi vna eſt vera reliqua eſt falſa. nam
ſi iſta. homo eſt animal. nõ eſt vera: ſequit̃ ꝙ iſta.
homo nõ eſt animal. erit vera per legẽ predictam.
❡ Reſpõdeo tibi ꝙ de lege cõtradictoriaruꝫ nõ
eſt plus: niſi ꝙ ſi vna eſt vera ꝙ reliqua ſit falſa:
ſed vtraqꝫ erit nec vera nec falſa. Adhuc dicitur
etiam ꝙ ſi vna eſt vera formaliter: non oportet ꝙ
alia ſit falſa formaliter: ſꝫ poterit eẽ: nec vera nec
falſa formaliter: cum nõ ſibi repugnet cõtradicto
rie. vt dictum eſt: ſed bene verum eſt ꝙ ſi vna eſt
vera formaliter ꝙ neceſſario alia eſt falſa funda/
mentaliter. Et vltra ꝙ ſi vna eſt vera fundamen/
taliter neceſſario alia eſt falſa fundamentaliter: ⁊
in his duobus modis vltimis verificatur lex con
tradictoriarum propoſitionum. ❡ Et ſi vlterius
queras. ſi propoſitiones cõtradictorie: que forma
liter: nec ſunt vere nec falſe. ſi ſimul poſſunt ſe cõ/
pati in eodem intellectu vel non. ❡ Dico tibi ꝙ
tantũ repugnant ac ſi eſſent vere ⁊ falſe formali/
ter: ſicut albedo ⁊ nigredo: que nõ ſunt formaliter
diſſimiles tñ repugnant quantũ ſi eſſent formali
ter diſſimiles: que repugnantia ineſt eis ratiõe na
ture abſolute ⁊ nõ rõne reſpectus. ❡ Adhuc aũt

Diceret iſta opi/nio ꝙ ſimilitudo non ſequit̃ extre/ma neceſſitate ſimpliciter: ⁊ ꝙ de⁹ põt ſupplere vi/cem fundamenti in rõne termini.

fertur ab eodem nihil aſſerendo: ſed tamen dubiuȝ ſibi relinquendo: cū ſit ſermo de veritate propoſitionis an ſit vera vel falſa: an mutetur de veritate ad falſitatē: ⁊ econtra: dicit φ oro ⁊ ppoſitio: que ē ſemel vera ſemp eſt vera: ⁊ que eſt ſemel falſa ſemper eſt falſa: nec vnq̄ ppō mutat̄ de veritate i falſitatē. ⁋ Et volo tibi ponere exemplū vt plane itelligas. ſi iſta orō: nūc ſor. ſedet. ſit vera: ipo ſurgēte ⁊ orōne manente adhuc eſt vera: ⁊ ſemp erit vera. Et rō hꝰ dicti eſt iſta: qꝛ p iſtāti p quo repītat ipſuȝ ſedere ſedet: qḋ ſic deducit̄: ppō ⁊ oratio qñ fuit pmo formata repītabat ſortē ſedere: aut nūc repītat ipſum ſedere p iſtāti pro quo ſedet pciſe: aut repītat ipſum ſedere nō tm̄ p illo iſtāti: ſȝ etiā p tēpore ſequēti. ſi pmo mō. ſi ppō fuit pmo vera ſemp erit vera: qꝛ ſi maneat ⁊ ſortes ſurgat: propoſitio repītabit ipſuȝ ſedere p iſtāti pro quo ſedet vel pro quo ſedit: nō p alijs: qꝛ non repītat: ſi maneat p menſeȝ vel p annū: niſi qḋ pmo repītauit: nō repreſentauit aūt pmo niſi p iſtāti pmo ⁊ nō p alijs. ḡ ⁊c. ſi aūt repītabit ſortē ſedere p iſtāti pro quo ſedet ⁊ pro toto tēpore ſequēti: ppō fuit falſa: qꝛ lȝ ſedeat pro iſtāti p quo fuit formata: nō tn̄ ſedet pro alijs. Ex hoc īferē φ eadē ppoſitio nō pōt eē ſucceſſiue vera ⁊ falſa. Sȝ ſi ſemel eſt vera ſemper eſt vera: ⁊ ſi ſemel falſa ſemp ē falſa. Et aduertas bn̄ ad iſtam diſtōnē ppōnis. ſor. ſedet: qñ pmo formatur: aut repītat ſortē ſedere abſolute vt abſtrabit ab omni tpe: aut repītat ipm ſedere pciſe pro iſtāti pro quo ſedet ⁊ nō pro alijs: aut repītat ipſum ſedere: ⁊ p iſtāti pro quo ſedet: ⁊ p toto tpe ſequēti: ⁊ oībus inſtātibus ſequētibus. ⁋ Et ſi vlterius q̄ras quādo actu video ſortē ſedere: nūqd iſta viſio duret ⁊ cōtinuet̄ vna nūō in oculo p aliquod tps vt p horā vel minuta aliqua hore: vl' ipa tm̄ durat pro iſtāti ⁊ raptim trāſit ⁊ alia ſibi aduenit: que ēt raptim trāſit: q̄cq̄d dicatur anguſtie ſūt vndiq̄. iō taceo. rn̄ſionē quere.

Dico ad hoc argumentuȝ φ illa ppō repītat ſortē ſedere abſolute: ⁊ ita nihil mali ſequitur.

Tenent multi φ duret tm̄ per inſtans. pȝ de ſpeculo. vide. 2. de anima.

⁋ De bonitate. Cap. III.

Entis inquātū ens qḋ ē ſubȝ hꝰ metaphyſice bonitas p ſe paſſio eius ponit̄: ſȝ non paſſio ꝯuertibilis: cū nō hēat ens iquātū ens p pmo ſubto adequato. hoc pbatur: qꝛ alie q̄ditates ab ente vt ſuba ⁊c. ⁊ differētie ꝯhētes ens vt pſcindunt ab ente fundāt bonitatē: ⁊ ſi ſit aliqua bonitas que hēat ens iquātuȝ ens p ſubo adequato: ⁊ īſit ſibi inquātū ens: hec nō erit bonitas in cōi: ſed bonitas ꝯcta p ſe cōtēta ſub bonitate in cōi: conformiter dicēdo: ſicut dcm̄ eſt de vnitate ⁊ veritate tranſcendēte ſimplr ⁊ cōtracta ſic de bonitate. Talē igit̄ bonitatē ꝯctā p ſe paſſionem entis iquātū ens īquirimus. ſit ḡ 3ª ppō huiꝰ metaphyſice iſta. Ens eſt bonuȝ. vel ens eſt d. hec ppō eſt īmediata: nec eſt demōſtrabilis a pori: ſicut nec vnū ⁊ verū: lȝ q̄dā nitat̄ eam pbare a pori duplici ſyllō. pmus eſt talis. Omne vnū eſt bonū. oē ens eſt vnū. ḡ in pma figura: oē ens eſt bonū. ſecundus ſyllō ſit iſte: oē verū eſt bonū: oē ens eſt verū. ḡ oē ens eſt bonū. Iſti ſylli ſunt in pmo pme figure ⁊ nec̄io cōcludunt: qꝛ ex maiore ⁊ minore de nec̄ario ſeq̄t̄ ꝯclō de nec̄ario: ſȝ iſti ſylli: lȝ ſint nec̄eſſarij: nō tn̄ demōſtratiui: qꝛ deficit ibi conditio illa q̄ fuit ex pmis. bn̄ ſunt ex veris ⁊ nec̄arijs: ſed nō ex pmis. ⁋ Et ſi q̄ras nunquid alie bonitates aliarū q̄ditatū ab ente: que ſunt cōtēte ſub bonitate in cōi ſunt p ſe demonſtrabiles de ipſis. ⁋ Reſpōdeo tibi φ ſic: qꝛ a pori ſubo ⁊ pdicato pñt ꝯcludi de illis. ſ. p definitionē illorum. bonitas ſimplr trāſcēdēs eſt impfectiꝰ. in ſcdo gradu eſt bonitas entis iquantū ens: deide bonitas alioꝝ īferioꝝ: q̄ ſunt pfectiores: ⁊ rō iſtoꝝ eſt: qꝛ ſicut ſm ordineȝ ſubtoꝝ eſt ordo paſſionū: ſic ſm ordinē ſuboꝝ eſt pfectio paſſionuȝ ſicut fertur. ⁋ Et ſi q̄ras q̄d eſt bonitas. dicit̄. bonitas eſt qḋ oīa appetūt: imo ipȝ bonū eſt qḋ oīa appetunt: ⁊ qḋ eſt bonū itellectꝰ: ⁊ qḋ conuenit alicui eſt ſibi bonū: ⁊ qḋ ſibi diſcōuenit eſt ſibi malum.

⁋ De primitate. Cap. IIII.

Entis inquātū ens pmitas ē p ſe paſſio: nō tn̄ ꝯuertibilis: ſic φ ens ſit eiꝰ ſubm pm primitate adequatiōis iclūſiue: put pmitas in cōi pdicat̄ d omni pmitate: ſȝ primitas cōtracta: pmitas tn̄ illa eſt oīno pmo prima: hȝ nāq̄ ens iquantū ens pmitatē ad ſuas paſſiones ex natura rei: ad ſuas dr̄ias cōtrahētes ad oīa p ſe pmo mō icludētia ipſum. Palaȝ aūt φ eſt pmū poſitiuū. pma q̄ditas. primū pdicatū q̄ditatiuū. primitatē nāq̄ hȝ reſpcū oīs poſitiui. ⁋ Et ſi arguas φ nō hȝ prunitatē reſpcū prime itelligeñ: qꝛ illa eſt oīno pmo pma: nec ad decē pma gnā: cū ſint decē rerum pñ prima. ⁋ Rn̄deo tibi φ cum ens p ſe icludat̄ tam in pma itelligēª q̄ in decē primis gn̄ibus: nec̄ario ꝯñter opȝ dicere φ ens iquātum ens ſit ſimplr primū reſpcū oīum: cū ſit pmū dicibile icōplexū. Sit igit̄ 4ª ppō huiꝰ libri. Ens eſt primum vel ens eſt c. hꝫ ppō eſt imediata: ſicut alie: nec pōt a priori ꝯcludi demōſtratiue: lȝ p tres ſyllōs nec̄ario cōcludētes poſſet pbari. quoꝝ media eſſent b. c. d. ſed talis pbatio nō eſſet ſimplr a priori pdicato ⁊ ſubo. qualis prioritas dȝ eē in demonſtratione potiſſima. ⁋ Habet aūt dubitatio neȝ de primitate entis iquātū ens an ſit paſſio abſoluta vel potiꝰ relatiua. pōt dici φ eſt paſſio relatiua: qꝛ primū videt̄ ſemp eē relatiuū cū nō ſit ad ſe ſed ad aliud. ḡ primitas erit relatio ⁊ nō abſolutū. ⁋ Et ſi q̄ras ad qḋ genꝰ relatiōis ptinet. eſt ne itrinſecus adueniēs vel extrīſecus. ⁋ Rn̄deo tibi φ primitas eſt de caplo relatiōis: q̄ eſt 4m genꝰ in ordine pdicamētoꝝ: ⁊ p ꝯñs itrinſecꝰ adueniēs. ⁋ Et ſi adhuc queras ī quo mō reponit̄ in illo genere. ⁋ Rn̄deo tibi φ ad pmū modū ptinet ⁊ eſt relatio numeri. ⁋ Et ſi vlteriꝰ queras an ſit relatio realis: ⁊ ſi realis an formalis vl' fundamētalis vel aptitudinalis. ⁋ Rn̄deo tibi φ primitas: q̄ ē paſſio entis inquātū ens: de qua nunc eſt ſmo: eſt relatio realis prout ly realis diſtinguit̄ cōtra eſſe in aīa vel p aīam: cū inſit p ſe enti ex natura rei circūſcripta omni opatione itellectiua. Et ad hoc qḋ petis an ſit formalis vel fundamētalis. ⁋ Reſpōdeo tibi φ ſi relatio formalis appellet̄ illa que ineſt ſunꝰ p accn̄s: ⁊ contingēter ab ipſo diſtincta realiter: Tūc primitas nō eſt relatio formalis: ſit igitur fundamētalis cū p ſe inſit enti pfeitate ſcdi modi. Eſt enim eius per ſe paſſio relatiua. ⁋ Et ſi ampliꝰ adhuc queras. eſt ne primitas iſta: que eſt paſſio per ſe entis inquantum ens vna paſſio relatiua vel plures. ⁋ Reſpondeo tibi φ primitas iſta entis inquantū ens eſt ad plures terminos: hȝ

enim ens pimitatem ad ſuas per ſe paſſiones: ⁊ ad ſuas differentias: ⁊ ad omnia poſteriora: ⁊ vt breuiter me expediam: ad omnē poſitiuum: qd̄ eſt extra nihil. ſi igit̄ reſpectus variat̄ ad variationē eoꝝ: opꝫ ꝯcludere ꝙ in ente ſint plures ꝑmitates. Et forte dices ꝙ per iſtā viaꝫ in ente erūt infinite ꝑmitates: cū termini ſint infiniti in potētia vel in actu. ℂ Concedo tibi ꝙ ſunt tot pimitates quot ſunt termini. ℂ Et ſi ex dictis arguas. ſi ens hꝫ ꝑmitatē ad omne poſitiuū qd̄ eſt extra nihil: cū ſua ꝑmitas ſit qdā̄ poſitiuū. igitur habebit ꝑmitatē ad ſuā ꝑmitatē ⁊ eodē modo arguet̄ de illa: ⁊ ſic in infinitū. Rn̄deo tibi. ens hꝫ formaliter ꝑmitateꝫ ad omne aliud poſitiuū a ſeipo: ⁊ a ſua ꝑmitate ad ſuam ꝑmitatē nō hꝫ aliquā ꝑmitatē formalem: ſꝫ poſſet cōcedi ꝙ eſt ꝑus ſua ꝑmitate fundamētalr̄. Eſſe. n. ꝑmū eſt effectus formalis ꝑmitatis. ḡ nulli cōuenit formalr̄ niſi per ꝑmitatē: ſicut igit̄ pimitas nō eſt ꝑma formaliter: proprie loquēdo: ſꝫ eſt illud quo aliud formaliter eſt ꝑmuꝫ: ſic nec aliqd aliud ē ꝑmū formalr̄ niſi ipſa ꝑmitate: ſꝫ ſit fundamentū ꝑmitatis: ⁊ vt ſic poſſet dici ꝑmū ipſa ꝑmitate fundamentalr̄. Et ſic ꝓceſſus in infinitū in ꝑmitatibus excludetur.

Amplius aūt hꝫ dubitationē inuenā de ordine ꝑmitatuꝫ entis ad ſuos terminos: paſſiones. ſ. denominantes ens inquātuꝫ ens: ⁊ ad actus determinātes: que ꝑmo inſunt enti: an paſſiones denominātes: vel actus determinantes. ℂ Reſpōdeo tibi ꝙ paſſiōes denominātes ꝑus inſunt enti q̄ꝫ actus determinantes. Et ratio huiꝰ dicti aſſignat̄ iſta: qꝛ actus denominātes inſunt per ſe enti inquātū ens perſeitate ſecundi modi: actus aūt determinātes inſunt enti cōtingēter ⁊ per accn̄s: ſicut determinans accidit determinabili: ⁊ differētia generi: ⁊ iferius ſuo ſuꝑiori. nam enti iquātū ens iſunt per ſe eius paſſiōes conuertibiles: anq̄ꝫ deſcendat in. x. ꝑma gnā: ſicut ſenſibilitas prius ineſt aniali: ⁊ riſibilitas homini q̄ꝫ ratiōalitas animali: ⁊ hecheitas homini: que ſunt actus determinātes ipſoꝝ. Ex hoc infertur ꝙ poſſibile metaphyſicū. ſ. ens inquantū ens prius recipit in ſe actum alterius generis. vtpote veruꝫ: bonum: ⁊ alias paſſiones q̄ꝫ actum proprij generis. ſ. actum determinatiuū ad genus ſubē: ⁊ ꝑus actuꝫ accn̄talem q̄ꝫ ſubalem. ℂ Et ſi arguas ꝙ ſic ponēti ꝙ actus denominātes ꝑus iſunt enti quā actus determinātes: Accidit vnū difficile: vel forte impoſſibile. vꝫ. ꝙ actus determinātes imediate ens inquātū ens: poſterius iſunt enti q̄ꝫ actus determinātes mediate: qd̄ eſt abſurdū ⁊ impoſſibile vt videtur. nā ꝙ ſubē ꝑdicamētali inſit ꝑus rōnale ⁊ irrationale q̄ꝫ corporeū ⁊ icorporeū eſt falſum ⁊ impoſſibile: cū tales actus determinantes eſſentialē habeāt ordinē: ⁊ inter ſe ⁊ in cōparatione ad illud quod cōtrahunt ⁊ determināt. ℂ Manifeſtū eſt aūt ex ꝑcedētibus dictis in hac metaphica: ꝙ paſſiones entis inquātū ens ſunt qdā actus determinantes ⁊ differētie cōtrahētes aliquo genus ſubalternum alicuius decē generū. Igitur impoſſibile videtur ꝙ ꝑus iſunt enti q̄ꝫ actus imediate determinātes ipſum. ℂ Diſſolutio aūt iſtius difficultatis: ſꝫ ſit difficilis: nō tamē videt̄ ipoſſibilis. ſemꝑ. n. eſt concedendū ꝙ per ſe paſſio: que per ſe ineſt ſubiecto conuertibiliter ⁊ primo: ſic ꝙ ipſo poſito omni alio circūſcripto adhuc talis paſſio ponitur: ineſt ſibi ꝑus q̄ꝫ illud qd̄ nō ineſt ſibi conuertibiliter ⁊ ꝑmo: ⁊ ſine quo pōt i alio reꝑiri. hꝰ ſunt actꝰ determinātes ens iquātū ens. ℂ Ad difficultatē aūt ꝓpoſitā: que vt fert̄ eſt achilles pluriū: ſic pōt dici. Dr̄ie. n. ſunt in duplici differētia. Quedā eniꝫ ſic ſunt dr̄ie ꝙ nō ſunt alicuius per ſe paſſiōes conuertibiles. vt pꝫ per exemplū inducēdo in multis generibꝰ. ℂ Alie aūt ſic ſunt dr̄ntie ⁊ actus determinantes aliquoꝝ ꝙ cum hoc ſunt ꝑ ſe paſſiones cōuertibiles aliquoꝝ: vt differētia cōſtitutiua riſibilitatis: que eſt actus determinās ⁊ cōtrahēs aliquod genus ſubalternuꝫ de genere relatiōis: cum hoc eſt ꝑ ſe paſſio alicuiꝰ qditatis de genere ſubē. vtpote hominis inquātū homo. ℂ Et ſi queras cauſam huius: nō eſt alia ratio: niſi qꝛ hoc eſt hoc: ⁊ natura rei hꝫ hoc. ℂ Et ſi adhuc queras de ratione: talis pōt aſſignari. nā ſunt quedā differētie cōtrahētes aliquā quiditatē alicuius gn̄is: que ꝑ ſe ⁊ neceſſario oriūtur ex ꝓprijs ꝑncipijs alicuius quiditatis alterius gn̄is. vt riſibilitas de qua dictū eſt: que eſt dr̄ia cōtractiua alicuius quiditatis de ꝑdicamēto relationis: ⁊ tamē cum hoc oriūt̄ ex ꝓprijs principijs humanitatis: que eſt de genere ſubē.

ℂ Alie aūt ſic ſunt differētie alicuius gn̄is ꝙ non oriūtur ex ꝓprijs principijs quiditatis alteriꝰ generis. Ad ꝓpoſitū aūt reuertētes dicimus ꝙ differētie que ſic ſunt cōtrahētes quiditatē alicuiꝰ generis: ⁊ nec oriuntur ex ꝓprijs ꝑncipijs quiditatis alterius gn̄is: nec ſunt eius per ſe paſſiones cōuertibiles: ſemꝑ tales dr̄ntie: que imediate ꝯtrahūt: prius inſunt ipſi cōtrahibili q̄ꝫ ille dr̄ntie: que nō imediate: ſꝫ magis mediate cōtrahūt. ℂ De alijs aūt dr̄ntijs: que ſic cōtrahunt qditatē alicuius generis: ꝙ cū hoc oriūtur ex ꝓprijs principijs quiditatis alterius gn̄is. ℂ Et ſunt eius ꝑ ſe paſſiones ꝯuertibiles talis differētie ꝑus inſunt qditati contrahibili. Ex cuius ꝓprijs principijs oriunt̄ q̄ꝫ differētie imediate ꝯtrahētes illam quiditatē: ſicut riſibilitas ꝑus ineſt homini q̄ꝫ differētie idiuiduales imediate cōtrahētes qditatē hominis. ℂ Palam aūt ꝙ per ſe paſſiones entis inquātum ens: ⁊ actus denominantes ſic ſunt differētie ꝯtrahētes quiditatē alicuius gn̄is ſubalterni in aliquo decē generū ꝙ cuꝫ hoc oriuntur ex proprijs principijs alicuius alterius quiditatis vt entis inquantum ens. Et tales dr̄ntie ꝑus inſunt enti q̄ꝫ dr̄ntie imediate ipſum contrahētes: ſicut ꝑus dcm̄ eſt. ℂ Ex dictis aūt manifeſtū eſt ꝙ actus denomnātes ens inquātū ens ꝑ ſe cōuertibiles cū eo ꝑus inſunt ſibi q̄ꝫ actus imediate determinātes ipſum: imo generaliter hoc eſt verū de alijs quiditatibus iferioribus vt ſuba: ⁊ alijs: ꝙ actus earū ꝑ ſe denominātes ⁊ ꝯuertibiles cū ipſis prius inſunt eis q̄ꝫ actus imediate ꝯtrahētes ⁊ determinātes: ⁊ hoc eadem rōne: qua ꝑus dcm̄ eſt de ente: ⁊ de accn̄tibꝰ denominantibus ⁊ determinātibus ipſum.

Contra. ens inquātū ens nō hꝫ pncipia. ergo.

ℂ De contrahibilitate. Cap. V.

Entis vniuoci inquātū ens ꝑ ſe paſſio eſt ꝯtrahibilitas: nō tn̄ ꝯuertibilis cuꝫ eo: cū nō ſit eiꝰ ꝑm̄ ſubm ꝑmitate adequationis. Dico aūt cōtrahibilitatē in cōi ſimplr̄ trāſcendentē. ℂ Manifeſtū aūt eſt ꝙ oīs qditas cōmunicabilis eſt: nō ſicut paſſio ſubiecto:

ſʒ cõmunicaẽ ſicut vle ſimplr vl̃i ſm quid: ⁊ ſicut vle ſuis ſingularibus. nam ens imediate cõtrabitur: ⁊ per dr̃ias eſſentiales: ⁊ p dr̃ias idiuidua les. Ens.n.bʒ ꝓpriaʒ indiuiduaᷓ: ſicut ⁊ alie quiditates. ¶ Et ſi queras. ſi cuicũqꝫ cõmunicatur ens ei cõmunicanẽ eius per ſe paſſiões. Dicitur ꝙ ſic: qꝛ cui cõmunicaẽ ſubm: ⁊ paſſio iſeparabilis ⁊ conuertibilis cum ſubiecto. Et cui cõmunicaẽ ꝑmus modus: ⁊ ſecundus cõmunicaẽ: ⁊ cui cõmunicatur icludẽs ei cõmunicaẽ iclūſum. Et hoc ſequiẽ: qꝛ cui cõmunicaẽ ens ei cõmunicaẽ vnũ qḋ conuertitur cũ ente. Et etiã vnũ tr̃ſcendẽs qḋ per ſe icluditur in vno qḋ cõuertiẽ cuʒ ente. Idẽ dr̃ de aliꝭ ꝑdicatis de ſcḋo mõ. ¶ Et ſi adhuc queras nũqd ipſa cõmunicabilitas ⁊ cõtrahibilitas entis iquãtum ens: que eſt eius paſſio: cõmunicaẽ oĩb᷒ qbus ens cõmunicaẽ. Diciẽ ꝙ ſic: cũ ſit iſeparabilis ab ente: ſicut cetere paſſiones. ¶ Et ſi arguas. ſi cõicabilitas ⁊ cõtrahibilitas entis iquãtũ ens cõmunicẽ ſorti: Et cuilibet ſingulari cũ ens ſit cõmunicabile plurib᷒ dr̃tib᷒ ſpẽ ⁊ genere: imo decẽ ꝑdicamẽtis; ſequiẽ ꝙ ſor. erit cõmunicabilis plurib᷒ dr̃tib᷒ ſpẽ ⁊ genere: qḋ eſt impoſſe. ¶ Rñdeẽ ꝙ omnis per ſe paſſio ſuꝑioris eſt paſſio iferioris: ſʒ nõ ꝑmo: vel niſi ſit dr̃ia ꝯſtitutiua per ſe alicui᷒ ſpẽi cõtenti ſub illo vel per ſe icluſa in aliquo contento ſub illo cõi: qḋ dico ꝓpter paſſiões entis iquãtũ ens: que nõ ſunt paſſiones oĩum inferiorum: cũ ſint dr̃ie diuiſiue alicui᷒ generis ſubalterni. vnde cõcedo ꝙ paſſiones entis ſunt paſſiões oĩuʒ iferiorꝫ ſub ente: niſi prediceẽ de eis in ꝑmo modo. Sʒ qd dicemus ad argumẽtũ: qꝛ tũc ſequiẽ ꝙ ſor. ſicut eſt vnus vnitate entis: ita ſit cõmunicabilis cõmunicabilitate entis. Dici põt ꝙ ſor. nõ fundat illã cõmunicabilitatẽ ⁊ cõtrahibilitatẽ: ſʒ potius incõmunicabilitatẽ ſibi oppoſitã. ſecũdo modo dʒ cõcedi ꝙ ſor. ſit cõmunicabilis vel cõtrahibilis: ſed ſic dʒ ꝯcedi ꝙ in ſor. eſt aliquid poſitiuũ .ſ. qditas entis que cõmunicabilis eſt ad diuerſas ſpecies ⁊ genera: imo ad diuerſa ⁊ omnia predicamẽta. nõ.n. incõueniens eſt ꝙ in ſorte ſit cõmunicabilitas: ⁊ incõmunicabilitas que fundanẽ inter diuerſas qditates vel realitates: cõmunicabilitas ſup qditatẽ entis: ⁊ incõmunicabilitas ſup differẽciaʒ indiuidualẽ. ¶ Aliter dicũt aliꝗ ꝙ paſſiones: que inſunt ſuꝑiorib᷒ ſm dr̃iam quã hñt ad iferiora nõ inſunt inferioribus: Sed iſtud nõ ſufficit: qꝛ oẽs per ſe paſſiones conuertibiles ſequunẽ ſuum ſubm cuicũqꝫ inerit: alias eſſent ſeparabilia ⁊ non per ſe ⁊ neceſſario ieſſent: qḋ eſt falſuʒ. Sit igitur hec 5ª ꝓpoſitio huius metaphyſice. ens eſt cõmunicabile ⁊ cõtrahibile vel ens eſt ſ. hec propoſitio eſt imediata: nec ꝑori ſubto ⁊ ꝑdicato põt cõcludẽ demonſtratiue: ſʒ per q̃ttuor ſyllõs poſſet neceſſario cõcludi. quorꝫ eſſent q̃ttuor media .ſ. vnũ: verum: bonũ: ꝑmũ. Amplius aũt cuicũqꝫ cõmunicatur ens: cõmunicatur totum ens ſine ſui diuiſione ... dicitur ꝙ cuicũqꝫ cõmunicaẽ ſubm hui᷒ metaphyſice ei cõmunicatur tota metaphyſica. Ex hoc iferetur ſecũdo ꝙ in quolibet ꝯtento in aliquo genere per ſe in eo iueniẽ tota metaphyſica: vel vt magis ꝓprie loquar ſubm totius habitus metaphyſicalis ⁊ oĩum cõcluſionũ metaphyſicaliũ. Utrũ aũt in quolibet ſingulari per ſe cõtento ſub ente inueniantur omnia ꝑdicamẽta: Nũc taceo: qꝛ forte indiuiduũ entis eſt p ſe ſolitarie ſine indiuiduo cuiuſcũqꝫ ꝑdicamẽti repibile: ⁊ in tali idiuiduo eẽt tota metaphyſica: nõ tñ aliqua alia inferior ſcientia: de hoc aũt diceẽ iferius in libro ſeptimo hui᷒ metaphyſice cũ de ſeparatione vl̃ium a ſingularibus inquirendo platonice fiet ſermo: ⁊ vſqꝫ ad illum locum differatur.

Tenui alias qditates ſupra ſpẽm ſpecialiſſimã nõ ꝯtrahi imediate niſi per dr̃ias formales.

Dici ego alias qditates eẽ ſubiectã paſſionuʒ denominationis nõ inheſionis ut conſidera.

Dicas ꝙ ſor. eſt ſm inheſiõe re ſpectu cõicabilitatis nõ denominationis.

Habet autem dubitationẽ magnã a quo effectiue cõicaẽ ens iquantũ ens qb᷒ cõicaẽ: an a ſeipſo vl ab alio a ſe. Dici pt ꝙ ab alio ⁊ a ſe. ab alio nãqꝫ: qꝛ omne qḋ põt ꝓducere indiuiduũ per ſe cõtentũ in aliquo decẽ generum: põt ꝓducere indiuiduũ entis: cuʒ ens ſit p ſe icluſum in quolibet: qḋ eſt p ſe in genere: qḋ autem põt ꝓducere includens põt ꝓducere ⁊ incluſum. ¶ Et ſi queras. ſi quodlibet indiuiduũ cuiuſcũqꝫ generis põt ꝓducere indiuiduũ entis. Aliqui dubitant de relatiõe ⁊ quãtitate: cũ nõ ſint forme ꝓductiue: põt tñ dici ꝙ ſi pñt producere notitiã ſui vel ſimilitudinẽ cũ in illis icludaẽ quiditas entis: ſequiẽ ꝙ poſſunt effecti... cõmunicare ens. ¶ Et ſi adhuc queras ... rõnis ⁊ de paſſionibus entis: ⁊ ... differẽtijs: imo de ꝑmis contrahẽtibus ens: que omnia nõ icludũt ens qditatiue: ſi poſſunt ens cõmunicare alicui effectiue. Poteſt dici ꝙ ſic: ⁊ nõ itẽdo dicere ꝙ iſta cauſant conceptũ entis vel nõ: ſed tm̃ ꝙ producunt ens ꝓducendo aliquid aliud qḋ per ſe includit ens ſiue illud ſit notitia ꝓpria eorꝫ: vel entis vel aliqd aliud quodcũqꝫ ſit illud. ¶ Palã aũt ꝙ a ſeipſo poteſt ens effectiue cõmunicari: cũ indiuiduũ entis notitiam ſui poſſit producere: in qua notitia p ſe includitur qditas entis. ¶ Et ſi dicas indiuiduũ entis addit ad ens iquãtũ ens: nos aũt querimus de ente iquãtũ ens vt precſcindit ab omni poſteriori: an poſſit ſeipſum cõmunicare an non. Tu aũt rndes de indiuiduo entis: ⁊ per ꝯſequẽs nõ rndes ad ꝓpoſitũ. ¶ Põt igiẽ dici ꝙ ens iquãtũ ens ſeipſum cõmunicat tãqꝫ qḋ. Et ſi queras adhuc nũqd tãquã quo. Et dr̃ ꝙ ſic: qꝛ quiditas entis per ſe ſeorſum perſcitate tertij modi eſt intelligibilis ⁊ forte motiua itellectus ad notitiã ſui. Et intelligo ſic ꝙ quiditas entis exiſtens in hac roſa poſſet mouere itellectũ abſqꝫ hoc ꝙ eius differẽtia cõtrahẽs vel ſubſ vel quodcũqꝫ aliud poſterius ente moueret itellectũ. ipſa igiẽ quiditas entis vt precſcindit ab omnibus aliꝭ põt cauſare notitiaʒ ſui. Lʒ nõ poſſet mouere actu niſi vt determinata per hecceitatem: qꝛ actiões ſunt ſingulariũ: ⁊ niſi ſit actualiter exiſtens: hecceitas aũt ... exiſtentia: nõ ſunt rõ formalis quo ꝓducẽdi notitiã entis inquãtum ens: nec ſunt illud qḋ producit: nec totũ cõſtitutũ ex quiditate entis ⁊ hecceitate ⁊ actuali exiſtẽtia: ... ipſa quiditas entis eſt ⁊ quo ⁊ qḋ: tñ ſub tali modo cõtracta ⁊ exiſtẽs. ¶ Et ſi arguas impoſſibile eſt ꝙ idem ſeipſum gignat vel poſſit producere ... cõmunicare: qꝛ nihil generat ſe ſed ſaluat: qditas aũt entis cõmunicãs ⁊ cõicata penitus eſt eadem. Dici põt hic ꝙ nõ eſt icõueniẽs ꝙ qditas oĩno eadẽ exñtia ſub vna hecceitate ⁊ vna actuali exña ⁊ realitate trahat ſeipſam actiue ad aliam hecceitatem ⁊ exiſtentiam. Et pono tibi exemplum de quidtate ignis que exiſtens ſub vna hecceitate ⁊ realitate actiue trahit ſeipſam ad aliaꝫ

realitatem ⁊ exiſtiam: ⁊ hoc gnāliter apparet veꝝ in omni gnātione vniuoca.

¶ Q꞉ ens eſt purum potẽtiale. Cap. VI.

Ens inquãtũ ens: qḋ eſt ſubʒ huiꝰ metaphyſice: ẽ purũ potẽtiale denudatũ ab omni actu ꝯhẽte ⁊ determinãte. nã eẽ pmũ ⁊ puruʒ ꝯbibile eſt ꝑ ſe paſſio entis iquãtuʒ ens. paſſio dico ꝯuertibilis cũ eo: ꝙ ſit pmũ pʒ ex ṗoribꝰ: q꞉ nihil ṗus ꝯbiẽ ente. Palam aũt ꝙ eſt denudatũ ab oĩ ꝯhẽte: ⁊ itelligo ſic ꝙ eius natura eſt ṗꝰ diuerſa ab oĩ actu determinãte: lʒ hn̄ actum determinantẽ in ſe formalr̄ recipiat: de qbꝰ dr̄ de noiatiue: ſua tñ natura nõ eſt aliq̄s actꝰ intrinſecꝰ: imo purũ poſe metaphyſicũ: q꞉ oẽ recipiẽs eſt denudatũ a natura recepti: ⁊ omne cõtrahibile a natura cõtrahẽtis ⁊ determinãtis. ſemꝑ.n. cõtrahẽs ⁊ determinãs eſt extriſecũ a natura cõtrahibilis: q꞉ nihil ꝯtrahit ſe. Ens aũt iquãtũ ens eſt cõtrahibile ⁊ determiabile ꝑ oẽm actũ determinãtẽ ⁊ differẽtiã ꝯhentẽ vel mediate: vel imediate cuiuſcũqꝫ ṗdicaᵗⁱ: vel ꝑ quẽcũqꝫ aliũ actũ etiã tranſcẽdentem. ġ opʒ enſ eẽ puꝝ poſe metaphyſicũ: ⁊ naturã eiꝰ denudari ab omni actu ꝯhẽte ⁊ determinante. Et pono tibi exemplũ de oĩno pma mã: cuiꝰ natura eſt oĩno denudata: ⁊ pmo diuerſa ab omni actu diſtinguẽte ⁊ iformãte. vt poſſit recipe oẽm actuʒ mediate vel imediate: ſubalẽ vel accñtalem: ſic ⁊ ens: qḋ eſt ꝯbibile ad oẽm actũ metaphyſicalẽ eſt ꝯbibile: ⁊ ꝑ ꝯñs denudatũ. Sit ġ hec 6ᵃ ꝓpõ huiꝰ metaphĩce. ens eſt ꝯbibile pmũ. vel ens eſt. ġ h̄ ꝓpoſitio eſt oĩno imediata: nec põt a ṗori ſubẽo ⁊ ṗdicato demõſtratiue cõcludi: lʒ per. 5. ſylloꝰ de. 5. paſſiõibꝰ ṗoribꝰ entis poſſet nečario cõcludi. Habet aũt dubitationẽ an aliq̄d aliud ab ente ſit oĩno denudatũ ab omni actu ꝯtrahẽte ⁊ determinãte vel potiꝰ ipſum ens ſit pmũ ⁊ purũ ⁊ ſolũ ṗdicatum q̄ditatiuũ ⁊ puruʒ poſe. ¶ Rñdeo tibi ꝙ nihil aliud ab ente dicit purũ q̄d: nec purũ poſe: nec purũ ꝯbibile. Sʒ omne aliud ab ente dicit aliquẽ actũ. nam dr̄ie cõtrahẽtes ens iquãtũ ens: ⁊ oĩa ꝑ ſe cõtenta ſub ente eſt quidã actus: per ſe aũt ⁊ directe ꝯtẽta ſub ente: ⁊ que icludunt ens q̄ditatiue icludunt ſemꝑ aliquẽ actũ: q꞉ icludunt dr̄iam ꝯſtitutiuã ipſoꝝ: ſolũ ġ ens dicit purũ poſe ⁊ purũ q̄d: Et vt plane iſta itelligas debes ſcire ꝙ ſũt aliqua ṗdicata: que dicũt purũ q̄d: ſicut ens iquãtuʒ ens: aliqua q̄ dicũt purũ quale: ſicut ſunt oẽs dr̄ie contrahẽtes ⁊ ꝯſtituẽtes: aliqua q̄ nec dicũt purũ q̄d: nec purũ quale: ſed dicũt vtrũqꝫ: q꞉ ſignificãt q̄le q̄d: ſicut ſunt oĩa ꝑ ſe ꝯtẽta ſub ente directe cũ ſint ꝯſtituta ex q̄d ⁊ q̄le: q꞉ ex q̄ditate entis ⁊ alia dr̄ia ꝯhẽte vt ſũt hõ ⁊ aĩal: ⁊ ſic ſemꝑ aſcẽdẽdo vſqꝫ ad ens excluſᵉ. Alia ſunt ṗdicata que ſigñt puruʒ hoc: ſicut ſunt oẽs dr̄ie idiuiduales que alio nomie vocanẽ hecheitates: q꞉ ſignificãt purũ hoc. Alia ſunt ṗdicata in 5ᵒ gradu q̄ ſignificãt hoc aliq̄d: cuʒ ſint ꝯſtituta ex q̄d ⁊ ex hoc: vt ſoz. ⁊ plato ⁊ omnia alia ſingularia. Et ꝓpꝛiſſime ipſa indiuidua entis inquãtũ ens cum ſint cõſtituta ex puro quid ⁊ ex puro hoc: q꞉ ex quiditate entis: que eſt puruʒ quid ⁊ ex differẽtia indiuiduali: que eſt purũ hoc: ⁊ ideo proprie ſignificat hoc quid: indiuidua aũt ṗdicamentoꝝ: lʒ ſint cõſtituta ex puro hoc: nõ tamẽ ex puro quid: ſed magis ex aliquo qḋ includit quale quid. ideo nõ ſignificãt ita ſtricte hoc aliquid.

Hec propoſitio ſcribit. 2.a. 67. 3.a. quarto.

Opus eſt vt ſoz. ⁊ plato non ſint nũc ſimul tota. ſʒ vera indiuidua hominis.

¶ Q꞉ ens eſt ſolum predicatum quiditatiuuʒ ſimpliciter ſimplex. Cap. VII.

Ens inquãtũ ens: cuius paſſiones querimus ẽ ſolũ predicatũ quiditatiuũ ſimplr̄ ſimplex. Lʒ enim ſimplicitas nõ habeat ꝑ pmo ſubẽo ens inquantũ ens: q꞉ multa ſunt ṗdicata ſimplicia alia ab ente: manifeſtuʒ eſt aũt ꝙ oẽs differẽtie cõtrahẽtes ens iquãtũ ens: ⁊ ẽt: vt ferẽ: oẽs alie poſteriores vſqꝫ ad differẽtias idiuiduales icluſiue ſunt ſimplr̄ ſimplices: cũ habeant conceptus omnino irreſolubiles: vt in ṗoribus fuit decñ. ġ eſſe predicatũ ſimplr̄ ſimplex ſoli enti non conuenit. ſimplicitas tamẽ ſimplicis predicati eſt eius paſſio ꝯuertibilis accipiẽdo ṗdicatum quiditatiue ſtricte: qḋ ſignificat purũ q̄d modo expoſito in ṗcedẽti capite. ¶ Et ſi dicas nunq̄d decẽ ṗdicamẽta ſint ſimplr̄ ſimplicia. ¶ Reſpõdeo tibi ꝙ nõ: cũ ſint conſtituta ex q̄ditate entis ⁊ differẽtijs cõtrahentibꝰ ens. Ens ġ eſt predicatũ quiditatiuũ ſimplr̄ ſimplex: cũ ad ipſum fiat vltimata reſolutio: ſicut reſolutio mixtoꝝ ſtat ad elemẽta ⁊ elemẽtoꝝ ad pmam materiã: ſic reſolutio indiuiduoꝝ ſtat ad ſpẽs ipſoꝝ: ⁊ ſpẽrũ ad gnã: ⁊ ſic ſemꝑ aſcendẽdo vſqꝫ ad genera pma: ⁊ pmoꝝ generũ ſtat reſolutio ad ens inquãtũ ens: ⁊ ibi ſtatur. ¶ Sit ergo h̄ ſeptima ꝓpoſitio huius metaphyſice. ens eſt purũ quid ſimplr̄ ſimplex. vel ens eſt. ġ hec ꝓpoſitio eſt imediata ſicut alie: nec põt a ṗori predicato ⁊ ſubiecto demõſtratiue cõcludi. Eſt ergo ſimplicitas ſimplr̄ ſimplex ⁊ omino irreſolubilis per ſe paſſio entis inquãtũ ens. ¶ Amplius aũt hʒ dubitationẽ. ſi in conceptu reſolubili per ſe vno ꝯſtituto ex q̄ditate entis ⁊ aliqua differentia cõtrahẽte ſit aliqua quiditas 3ᵃ ſimplr̄ ſimplex preter q̄ditatẽ cõtrahibilẽ ⁊ quiditatẽ ẽt contrahentẽ. ¶ Diſſolutio huiꝰ difficultatis põt itelligi dupl̄r: vel ꝙ ſit ibi aliqua quiditas 3ᵃ reſultãs ex cõtrahibili ⁊ cõtrahẽte: vel aliqua quiditas 3ᵃ addita vltra quiditatẽ cõtrahibilẽ ⁊ cõtrahẽtem. ferẽ aũt ab aliquibꝰ: ꝙ nõ eſt ibi aliqua q̄ditas 3ᵃ addita: ſed tñ reſultans: aliter nõ eſſet q̄ditas reſolubilis: ſed ſimplr̄ ſimplex: q꞉ ſi eſſet aliquid 3ᵐ additũ aliud a partibus: tũc eſſet eque ſimplr̄ ſimplex ſicut partes: imo non hẽret partẽ ⁊ partẽ: nec includeret quiditatẽ determinabilẽ ⁊ determinãtem: q꞉ icluſum eſt infra includẽs. ille aũt partes eſſent extra eam. Palã aũt ꝙ tũc cõceptus determinabilis ⁊ determinãs nõ differrẽt: q꞉ cõceptus definiti ſunt cõceptus itrinſeci definito: hi aũt extriſeci. ¶ Adhuc aũt manifeſtũ eſt: qñ tũc ſequereẽ ꝙ defiᵒ nõ eſſet mediũ ad ꝓbandũ ꝑ ſe paſſiones de definito: q꞉ paſſio nõ ieſſet definito per definitionẽ: nec ṗus ineſſet definitioni: imo nec predicareẽ in ſecũdo modo de definitione: ſed tantũ per accidẽs. ¶ Et volo ponere tibi exemplum vt plane videas. nã ſi humanitas eſſet 3ᵃ q̄ditas addita: alia ab animalitate ⁊ rationalitate: tũc riſibilitas per ſe fundaretur in humanitate: ⁊ ineſſet ſibi in ſecũdo modo: non autem in animalitate ⁊ rationalitate fundaretur: quia duo ſubiecta vel plura habere non poteſt: ⁊ qui poſſet videre intuitiue iſtas tres quiditates. ſ. animalitatem rationalitatem ⁊ humanitatem tãquã tertiam quiditatem,

additam videret φ ſola humanitas fundaret riſibilitatē ꝛ nō alie. Quō ḡ probabis tu φ hō ſit riſibilis ꝑ anial rōnale: cū animal rōnale nō ſit riſibile: niſi q2 homo eſt riſibilis: ꝛ nō eꝫ. nā ſi ꝑ impoſſibile aial rōnale poſſet exiſtere ſine humanitate: tūc nō eēt riſibile: ſꝫ ſi hō poſſet eē ſine anialitate ꝛ rōnalitate adhuc eēt riſibilis: q2 humanitas vt pſcindit ab anialitate ꝛ rōnalitate fundat ꝑ ſe riſibilitatē. ℂ Palā igit̃ φ ſi humanitas ſit qditas 3ª addita alia ab anialitate ꝛ ratiōalitate: videt̃ φ nihil ptineat ad anialitatē ꝛ rōnalitatē de riſibilitate: cū eā nō fundet nec cauſet: defi.º ēt nō erit mediū ad ꝯcludēdū paſſionē de ſubō in demſatiōe potiſſima. Relinquat̃ ḡ φ ſit 3ª quiditas tñ reſultans: nō addita ſm̄ iſtā viā. Et ſi qras qd vltimate ſit tenēdū: qras ꝑmo ſi in compoſito phyſico ex materia ꝛ forma coit aliqua 3ª res addita alia ab ambab⁹ partib⁹ ſimul ſumptis ꝛ ab vnione ipſaꝝ adinuicē: q2 ſi ſic vr̃ cōformiter in ꝓpoſito eē dōm: ꝛ ſi apparet nečitas aliqua: quare ſit magis ponenda talis qditas 3ª addita hic φ̄ ibi 3ª res addita: de hoc dicet̃ poſteri⁹ in ꝑmo libro phyſico. capite. 4. ḡ hoc vſqꝫ ad tp̄s illud differat̃. ℂ Dcm̄ igit̃ ſit in hoc 5º libro de paſſionib⁹ entis ſimplicib⁹ ſeptēq̄ ſunt vnū: verū: bonū: ꝑmū: ꝯtrahibilitas: purū poſſibile: ꝛ ꝑmo denudatū ab omni determinatōe: ſimpliciter ſimplex: de qb⁹ formant̃ ꝓpōnes imediate: ſi aūt ſunt plures alie paſſiones ſimplices: ſicut ſunt ſicut fert̃: tamē vniformiter inſunt enti: ſicut iſte. Et iō ꝑ artē iſtā gnālē poteris ꝑ te ipſaꝫ alias paſſiones cū tibi occurrūt applicare: ꝛ ſit ſemꝑ intellectus tuus applicatiuus ſm̄ formā tibi in ꝑori bus ꝛ traditā. ꝛ in hoc terminat̃ iſte liber 5ª: ꝛ icipiamus ī 6º. ꝑſcrutari de paſſiōib⁹ entis diſiūctis.

ℂ Liber ſextus metaphyſice incipit.

ℂ De nečitate ꝛ contingētia. Cap. I.

PAſſiones entis ꝛ nō ꝑncipia iquirimus entis inquātū ens: ad paſſiones aūt diſiunctas entis iquātuꝫ ens accedamus: que vt ī plurib⁹ dñr ꝯtingēs ꝛ nečariuꝫ. pri⁹ ꝛ poſteri⁹. idē ꝛ diuerſum: act⁹ ꝛ po.ª: finitū ꝛ īfinitū: corruptibile ꝛ icorruptibile: ꝛ plures alie. Primo igit̃ dicamus de ꝯtingētia ꝛ nečitate an ſint paſſiones entis iquātum ens diſiūcte an nō. Pricipiū igit̃ in hoc capite eſt ꝑmo ītelligere qd cōtinᵃ ꝛ qd nečitas: quoniā hoc ignorato nihil poterit ſciri ð queſito: ꝛ hoc cognito qđ querit̃ facilr̃ inuenit̃: dicamus igitur in primis φ in genere nečitas multiplr̃ pōt ſumi: ꝛ idem dicemus de cōtingētia ſibi oppoſita ſuo mō. Eſt igitur nečitas abſoluta: ꝛ eſt nečitas fundamētalr̃ relatiua. ꝛ eſt neceſſitas que eſt modus connexiōis duorum terminoꝝ adinuicē. ℂ Prima nečitas abſoluta eſt illa: cuius ſunᵗᵉᵐ opponit̃ ſimplr̃ non enti ꝛ nihilo: prout ly nihil. opponit̃ omni poſitiuo. vñ illud eſt tali nečitate ſic nečariū: qđ nō pōt eē ſimpliciter non ens. ꝛ ideo nihil opponit̃ omni poſitiuo. Et ſic accipiēdo neceſſitatē quiditas entis eſt omnino ſimplr̃ nečaria: q2 quiditas entis non pōt eē oīno nihil: nihil dico vt opponit̃ omni poſitiuo: imo quiditas entis ſemꝑ nečario eſt quiditas entis: ꝛ poſitiuū aliquod: ꝛ nō ſolū quiditas entis ſic eſt nečaria: imo ꝛ ſue proprie paſſiones: ꝛ qđ plus eſt: tota coordinatio decē ꝑdicamētoꝝ quantū ad gnā ꝛ ſpēs: ꝛ forte ſingularia ſm̄ illos qui quiditates reruꝫ ponūt in eē quiditatiuo ꝛ in potētia obiectiua. naꝫ ſemꝑ equinitas eſt eqnitas ꝛ nečario: ꝛ ſic de alijs. ℂ Talis igit̃ nečitas eſt quidaꝫ modus poſitiuus cōſequēs quiditatē entis: imo oēm quiditatē: ſicut fertur. ℂ Cōtingenᵃ aūt ſibi oppoſita eſt qdam modus alicui⁹ poᵗᵉ: cui nō repugnat deſinere eē ſimplr̃: cuiuſmodi ſunt exiſtētie iſtoꝝ inferioꝝ corruptibiliū: ꝛ eē ſcdo adiacēs: exiſtētie nāqꝫ iſtoꝝ ſic deſinūt eē φ ſiunt purū nihil prout ly nihil. opponit̃ omni poſitiuo. Sed qditates ſic nō ſunt cōtingētes: imo ſimplr̃ nečarie. ℂ Scdm genus nečitatis qđ accipit̃ ꝓ mō ꝯnexiōis duoꝝ terminoꝝ adinuicē fieri ꝛ ſumi pōt triplr̃. ſ. pro connexione qditatis ad qditatē vel ad aliquid qđ ponitur in potētia obiectiua: vel pro cōnexiōe qditatis ad eē actualis exiſtentie: vel pro cōnexione ad operationē vel rem aliā diſtinctā: ꝛ hoc vl̃ abſolute vel ſub cōditiōe: cōnexio nāqꝫ nečaria qditatis entis ad ſuas paſſiones ꝛ ad totā coordinationeꝫ ꝑdicamētalē h̓ nečitas eſt quidā modus cōnexionis entis. ℂ 2⁹ modus cōnexiōis eſt modus connexionis entis ad eē actualis exiſtētie: ꝛ nō tantū cōnexiōis ad vnū eē: ſed ad omnia eē actualis exiſtētie. quorūcūqꝫ īdiuiduoꝝ entis. hic aūt modus cōnexiōis ad eſſe nō tm̄ eſt qditatis entis ad eſſe: imo eſt oīum quiditatū ꝛ indiuiduoꝝ contentorum in linea ꝑdicamētali vt humanitatis: equinitatis: ꝛ ſic de alijs. ℂ Terti⁹ modus neceſſitatis eſt modus cōnexionis ad operationē ꝛ actionem vel ad rem aliā: a qua impoīe eſt ſeparari: quēadmodū poſuerunt phi cōnexionē neceſſariaꝫ ītelligentie ad motū celi: ꝛ ad celū: ꝛ ſubā celi ad ſuam quātitatē: ꝛ intellectus intelligētie: que ſemꝑ neceſſario ſe intelligit: ſicut dicūt. ℂ Palam aūt φ per oppoſitū dr̃ contingētia. ſ. qdā modus ꝯnexionis ad eſſe actualis exiſtētie qui terminus cōnexionis poīe eſt aliter ſe habere: ſicut neceſſitas dr̃ cōnexio duoꝝ termioꝝ īpoſſibiliuꝫ aliter ſe habere: ſic contingētia dr̃ modus cōnexionis duoꝝ terminoꝝ poſſibiliū aliter ſe habere: vt qditas roſe hꝫ cōnexionē cōtingētē ad ſuā exiſtētiā: ꝛ ſic de alijs. ℂ Cōnexio etiā cōtingēs ad actionē ꝛ operatōeꝫ ſicut volūtas ad volitioneꝫ. Neceſſitas aūt ꝛ contingētia dñr aliquādo ex ſuppoſitiōe ꝛ cōditione. Neceſſitas qdem eſt cōnexio duoꝝ termioꝝ impoſſibiliū alr̃ ſe hr̃e ſub cōditiōe ꝛ ſtante ꝯditiōe. Et pono tibi exemplū: poſita ſimilitudīe nečario ponūtur duo termini: ꝛ poſita quacūqꝫ relatōe ponūtur termini vt fertur: ꝛ cōnexio nečaria termiorum ad ſuaꝫ exiſtiam eſt īpoſſibilis alr̃ ſe hēre: ꝛ ꝑ ꝯñs termini nečario exiſtūt: ꝛ nečitas eſt modus iſti⁹ ꝯnexiōis. Et ꝯtinᵃ dr̃ ꝑ oppoᵐ ꝯformiter: ſicut pri⁹ eſt dcm̄. Habito igit̃ qd nečitas ꝛ qd ꝯtingēᵃ ingramus an ſint paſſiōes entis diſiūcte.

PErſcrutato aūt de paſſiōib⁹ entis inquātuꝫ ens diſiūctis: quoniā eſt vtlis: iquirere opꝫ an ſint aliq̄ paſſiōes diſiūcte alicui⁹ ſubi: ſiue ſit ens vel aliqd aliud. Manifeſtū eſt aūt: qm̄ paſſiōes diſiūcte nō hn̄t aliquod vnū ꝑᵐ ſubꝫ: paſſiōes ī quā tales iquirimus q̄ ꝑ ſe ꝛ nečario iſunt: cū oēs tales paſſiōes diſiūcte iſint enti iquātū ens ꝑ accñs ꝛ nō ꝑ ſe: enti dico vt ꝑſcidit ab omni alia quiditate ꝛ ab oī poſteriori: ꝛ ad hoc talis ratio pōt adduci: q2 aut ambe paſſiones

diſiuncte inſunt enti inquãtũ ens: aut altera tantũ aut nulla. ℂ Primũ nõ põt dari: cũ tales drie ſint oppoſite: nec ſimul eidẽ ineſſe pñt. ℂ 2m ẽt dari nõ põt: qꝛ ſi altera ꝑ ſe ſibi ineẽt vbicũqꝫ reperiret̃ oĩm ſemꝑ pˢ necio reꝑiret̃ talis paſſio: ⁊ ſic altera nũqꝫ poſſet ſibi ineẽ. ℂ Relinquit̃ ğ 3m ꝙ nulla ꝑ ſe ſibi ineſt: qḋ vtiqꝫ ꝯcedẽdũ eſt: ⁊ hoc gnalr reᵃcũ in ſcũqꝫ ſubi: ꝙ nũqꝫ aliqḋ ſubm põt ꝑ ſe hr̃e aliq̃s ꝑ ſe paſſiões diſiunctas: qꝛ tales magis hñt modũ drĩa ꝑ diuidẽtiũ alicᵘ cõis q̃ moᵐ per ſe paſſionũ. Palã aũt ꝙ drie ꝑ ſe nõ inſunt ſupiori: ſed magis ꝑ accñs: ſicut drĩa accidit gnĩ: ⁊ inferiᵘ ſuo ſupiori: ſic oẽs paſſiões inſunt illi de quo dñr: qꝛ ſi ꝑ ſe ineẽnt vbicũqꝫ reꝑiret̃ tale ſubm reperiret̃ talis paſſio. Idem ğ ſubm poſſet reꝑiri ſine paſſiõe: manifeſtũ eſt ꝙ talẽ paſſionẽ ſibi i 2º mõ nõ terminat. ℂ Et ſi q̃ras nũqd par ⁊ inpar ſint paſſiões diſiũcte nũeri. ℂ Rñdeo ẽt ꝙ paritas ⁊ inparitas nõ ſũt ꝑ ſe paſſiones nũeri in cõi: ſic ꝙ nũerus in cõi ſit pᵐ ſubm paritatis: ⁊ qdã aliᵘ nũerus ꝯtẽtus ſub nuõ in cõi ſit ſubm inparitatis: ⁊ diuidat̃ in oẽs nũeros impares: ⁊ ꝑdicet̃ de oĩbᵘ illis ꝑ ſe: ⁊ aliᵘ numerus q eſt ſubm paritatis diuidat̃ ⁊ ꝑdicet̃: ⁊ ſit cõis ad oẽs nũeros pares. ℂ Palã aũt ꝙ ſi aliqs itellẽs poſſet videre qditatẽ nũeri in cõi videret ꝙ nõ fundat nec paritatẽ: nec inparitatẽ: ſꝫ abſtrahit ab vtroqꝫ: ſꝫ bñ videret ꝙ eſt aliqs nũerus inferioꝛ ꝑ ſe icludens nũeꝝ in cõi q fundat paritatẽ: tãqꝫ eiᵘ per ſe paſſionẽ: ⁊ ꝙ illa ꝑ ſe includit̃ in oĩbᵘ nũeris paribus: videret ẽt aliquẽ nũerũ cõceptũ ſub nuõ i cõi q eẽt pᵐ ſubm inparitatis ꝑ ſe icluſuꝫ in oĩ nuõ inpari. ℂ Ex ꝑdictis aũt ꝯcludit̃ ꝙ nullũ ſubm plus ſibi ꝑ ſe determiat paſſiões diſiũctas q̃ aliqḋ ſubiectũ ꝑ ſe ſibi determiet paſſiões ꝯrias vt ſupficiẽ albedinẽ vel nigredinẽ vel aliquẽ aliũ mediũ coloꝛẽ. abſurdũ.n. eẽt dicere ꝙ ſupficies ex ſua rõne itrinſeca determiet ſibi aliquẽ coloꝛẽ: tñ quãtũ ex ſe ſibi nõ repugnat ꝙ determiet̃ ad aliquẽ coloꝛẽ. ⁊ hoc nõ eſt ex ſe: ſꝫ ab aliq̃ agẽte extrinſeco. ℂ Cõformiter ğ eſt ꝯcludẽdũ ꝙ paſſiões diſiuncte: que cõiter ab aliqbᵘ aſſignant̃ ᷠ ente improprie: imo nõ dñr eiᵘ paſſiões diſiũcte: queadmodũ ſunt ꝯtingẽtia ⁊ necitas. Prioritas ⁊ poſterioritas: idem ⁊ diuerſuꝫ. actus ⁊ poᵃ: ⁊ ſic de aliis: qꝛ vel inſunt ſibi ꝑ accñs: vel ſi altera ſibi ineſt ꝑ ſe altera ſibi nũqꝫ poterit ineẽ. ℂ Qualis igit̃ necitas vel ꝯtingẽtia ſibi ꝑ ſe ineſt vel q̃ ꝑoritas ⁊ poſterioritas: vel q̃ idẽtitas ⁊ diuerſitas vlteriᵘ ꝑſcrutãdũ. ℂ Manifeſtũ eſt aũt ꝙ ſupiᵘ poſita diſtĩõne de necitate ⁊ ꝯtingẽtia ꝙ aliq̃ ꝯtingẽtia vel necitas enti ꝑ ſe ꝯuenit: ſꝫ que ſit illa opꝫ ingrere: dicamus igit̃ ꝙ necitas accepta ꝑmo mõ ꝓ necitate oppoſita nõ entitati ſimpliciter ⁊ pure nihilitati eſt ꝑ ſe paſſio entis inquãtum ens: qḋ eſt ſubm huiᵘ metaphice: ſꝫ nõ eſt paſſio ꝯuertibilis cũ ente: ſic ꝙ ens ſit eiᵘ ꝑmũ ſubm ꝑmitate adequationis: rõ ꝑmi eſt iſta: qm̃ qditas entis inquantũ ens ſemꝑ eſt qditas entis ⁊ aliqḋ poſitiuũ: ⁊ ꝯdictoᶜ oppoſita non enti ſimplr̃ ⁊ nihilitati ſimplr̃: ⁊ impoſſe eſt alr̃ ſe hẽre quin ſemꝑ ſit aliqḋ poſitiuũ. ğ qditas entis ex ſe eſt necãria tali neceſſitati oppoſita nõ entitati ſimplr̃. ℂ Et ſi arguas. ſi talis necitas ineſt ꝑ ſe enti inquãtuꝫ ens. ğ in quocũqꝫ reꝑiret̃ qditas entis inquãtuꝫ ens ꝑ ſe reperiret̃ talis necitas oppoſita ꝯdictoᶜ nõ entitati ſimplr̃. Tũ 2º qꝛ ſi hoc eẽt verũ quiditas entis in quolibet eſſet tali necitate necãria: ſic ſequeret̃ ꝙ qḋlibet eẽt ens necãriũ nõ ꝯtingẽs: vel ꝙ in quolibet eẽt aliquod poſitiuuꝫ qḋ ex ſe eſſet neceẽ eſſe: ⁊ cui repugnat cõtradictorie nõ eẽ: qḋ videt̃ eẽ falſum. ℂ Rñdeo tibi. cõcedo ꝙ vbicũqꝫ reꝑit̃ qditas entis ibi reꝑit̃ talis necitas oppoſita nõ entitati ſimplr̃: qꝛ vbi reꝑitur ſubm ibi reꝑit̃ eius ꝑ ſe paſſio. Et cũ dicis vlterius ꝙ in quolibet erit aliquid qḋ erit neceẽ eſſe ⁊ impoſſe nõ eſſe: põt cõcedi ꝙ accipiẽdo hᵒ eẽ pro eẽ quiditatiuo ⁊ poſitiuo verum eſt ꝙ in quocũqꝫ eſt qditas entis in eo eſt aliquod neceẽ ⁊ impoſſe nõ eẽ: qꝛ impoſſe eſt qn quiditas entis ſemꝑ ſit aliquid poſitiuũ: accipiẽdo aũt ly eẽ: qḋ eſt ſcḋo adiacẽs pro eẽ actualis exiſtẽtie: non opꝫ ꝙ vbicũqꝫ eſt entitas ꝙ in eo ſit aliqd qḋ ſit neceẽ eſſe ⁊ impoſſe aliter ſe hẽre: qꝛ de tali necitate ꝙ inſit per ſe enti inquãtũ ens adhuc non ſit ſmo: ſꝫ ꝑ ſe de necitate oppoſita nõ entitati ſimpliciter: nõ aũt ᷠ necitate oppoſita nõ exñe actuali. ℂ Ratio ſcḋi dicti ꝑus ꝙ necitas ſic accepta q̃ ponit̃ ꝑ ſe paſſio entis nõ eſt eius ꝑ ſe paſſio cõuertibilis: quoniã aliis quiditatibᵘ a qditate entis ꝑ ſe ineſt talis paſſio. nã vt ꝑſcindũt a quiditate entis ſunt ſimplr̃ necãrie necitate oppoſita nõ entitati ⁊ nõ poſitiuo ſimplr̃. Et pono tibi exẽplũ. non tñ quiditas entis eſt ſic neceẽ eſſe. vt dcm̃ eſt: ſꝫ ẽt paſſiones ipſe entis ⁊ eius drñie ꝯtrahẽtes ⁊ oẽs quiditates alie: vt animalitas: equinitas: humanitas. nã humanitas ſemꝑ eſt humãitas ⁊ qd poſitiuum. Et repugnat ſibi contradictorie ꝙ nõ ſit humanitas: nec aliqd poſitiuũ: ⁊ impoſſe eſt alr̃ ſe habere. ℂ Et vt breuiter oĩa comprehẽdã: oẽs qditates ꝑ ſe exiſtẽtes infra ambitũ decẽ ꝑdicamentorum ſunt necãrie tali necitate ꝑdicta. Igit̃ iſta talis necitas nõ eſt paſſio cõuertibilis cũ ente: cũ quiditati entis ꝑ ſe ⁊ ꝑmo tñ nõ inſit: nec ꝑ rationẽ entis inſit aliis: ſed cuilibet cui ineſt videt̃ ſibi ineẽ ꝑ rationẽ propriã. Et inquãtũ talis excluſiue: ſicut ſupius ſuit dcm̃. ℂ Cõtinᵍ aũt tali necitati oppoſita nõ tñ repugnat ſimplr̃ enti inquantũ ens: imo repugnat quiditati omni necãrie tali necitate: nõ dꝫ igit̃ dici ꝙ cõtingẽtia ſit ꝑ ſe paſſio entis inquãtum ens: ſed altera tñ. ſ. necitas: que ſemꝑ ꝑ ſe ineſt. vt eſt dcm̃: ⁊ altera. ſ. cõtingẽtia cõtradictorie ſibi repugnat. ℂ Et ſi vlteriᵘ queras: nũqd omne poſitiuum qḋ eſt ex̃ nihil: ſit necãriũ tali necitate oppoſita tali nõ entitati ⁊ nõ poſitiuo ſimpliciter. ℂ Rñdeo tibi ꝙ nõ: qꝛ nullũ eẽ exiſtẽtie entis limitati vel ſaltẽ rei gnãbilis ⁊ corruptibilis eſt ſic neceſſariũ tali necitate: imo eſt ſimplr̃ contingẽs. Nam lꝫ quiditas roſe nõ poſſit omnino nõ eẽ aliquid poſitiuũ: nec põt ſimplr̃ eẽ nihil. Eius tamẽ exiſtẽtie actualis: qḋ eſt ſcḋo adiacẽs: qḋ eſt extra ambitũ: ⁊ eſt aliquid poſitiuũ: quãdo roſa actualiter exiſtit: cũ ipa roſa corrumpit̃: ſit eius exiſtẽtia actualis omnino nihil: ita ꝙ nõ manet aliqd poſitiuum illius exiſtẽtie: ſed ſit illa exiſtẽtia omnino nõ ens ⁊ purũ nihil. ℂ Palã igit̃ eſt ex dictis iam ꝙ necitas oppoſita nõ entitati ſimplr̃ eſt ꝑ ſe paſſio quiditatũ generũ ⁊ ſpẽrũ ⁊ aliarũ: ſed cõtingẽtia ſibi oppoſita eſt ꝑ ſe paſſio exiſtẽtiaruꝫ: nõ igit̃ ꝯtinᵍ ⁊ necitas ſunt ꝑ ſe paſſiones diſiuncte entis vel alicuius poſitiui: ſꝫ neceſſitas eſt per ſe paſſio vnius ⁊ contingẽtia alterius accipiẽdo contingẽtiam ⁊ neceſſitatem modo dicto.

Ego puto. ſi quiditates ſunt ſubiecta inheſionis ſuaruꝫ paſſionũ hic doctoꝛẽ opꝫ me determiare. ⁊ ſolutio quã dedi in logica mihi non ſatiſfacitᵘ.

Amplius aūt de neceſſitate accepta .2°. mõ .ſ. ꝑ neceſſitate: q̃ eſt q̇dã modus ↄnexiõis duoꝝ terminoꝝ adinuicẽ impoſſibiliū alr̃ ſe hr̃e an ↄtingẽtia ⁊ neceſſitas ſint ꝑ ſe paſſiones diſiuncte entis inquantū ens dr̃ ꝙ neceſſitas eſt paſſio ↄnexiõis entis cū aliq̇: ſꝫ nõ eſt paſſio cõuertibilis cū eo: cū pluribꝰ alijs ↄueniat ꝑ rõnẽ aliã vt dicetur. Rõ primi ſit iſta: q2 q̇ditas entis hẽt neceſſariã connexionẽ cū ſuis paſſiõibꝰ: ⁊ impoſſibile alr̃ ſe hr̃e: a qua neceſſitate ipſa ↄnexio dr̃ p̄. denoĩatiue neceſſaria: ⁊ fundamẽtū ↄnexiõis .ſ. q̇ditas entis dr̃ denoĩatiue tali neceſſitate neceſſaria. Rõ ſcd̓i dicti ẽ iſta: q2 nõ p̃ciſe ⁊ ſolū ↄuenit enti ꝙ hẽat neceſſariam cõnexionẽ cū ſuis paſſiõibꝰ: ⁊ c̄ꝫ. imo hoc ↄuenit oĩ ſubo ſcibili ꝙ habeat ↄnexionẽ neceſſariã cū ſuis ꝑ ſe paſſiõibꝰ q̃ per ſe ſibi inſunt ⁊ c̄ꝫ: ſicut hūanitas cū riſibilitate: ⁊ breuiter oĩs q̇ditas cū ſuis ꝑ ſe paſſiõibꝰ: que ꝑ ſe ſibi inſunt hñt ↄnexionẽ neceſſariã. Nec nõ ẽt oẽs dr̃e diuiſiue ⁊ ↄſtitutiue hñt ↄnexionẽ neceſſariam cū diuiſo: ⁊ ẽt ↄſtituto. Et talis neceſſitas relatiua de ipſis q̇ditatibꝰ ſcibilibꝰ eſt demõſtrabilis a p̄ori. Et ↄtigẽtia eiꝰ oꝑ̃ ↄdictoꝛ̃ eis repugnat. ⁋ Et ſi q̃rat̃ nunq̇d aliq̃ ↄtingẽtia ſit demõſtrabilis ⁊ ꝑ ſe inſit oĩbꝰ q̇ditatibꝰ ſcibilibꝰ. ⁋ Rñdeo ꝙ ſic. nã q̇ditas albedinis ↄtingẽter ↄnectit̃ cū q̇ditate parietis; ſic albedo hꝫ cõnexionẽ ↄtingentẽ cū pariete: cū ſit poſſis alr̃ ſe hẽre: ⁊ ſic de pluribꝰ alijs: neceſſitas igit̃ eſt demõſtrabilis de q̇ditatibꝰ reſ̃ ſuarū ꝑ ſe paſſionū: ⁊ ↄtigẽtia reſpectu aliquaꝝ aliarū q̇ditatū: ⁊ ſic hꝫ neceſſitatẽ reſ̃ vnius termini ⁊ ↄtingẽtiã reſ̃ alterius. Cõtinꝰ igit̃ ⁊ neceſſitas entis vl̓ cuiuſcūq3 alteriꝰ nõ ſunt ꝑ ſe paſſiões diſiũcte reſ̃ vnius termini: ſꝫ ſi neceſſitas inſit eis reſ̃ vnius termini ↄdictoꝛ̃ ſibi repugnat ↄtingẽtia reſpectu eiuſdẽ: ⁊ c̄ꝫ. ⁋ Ampliꝰ aūt de neceſſitate ⁊ cõtigẽtia alia relatiua: q̃ dr̃ cõnexio neceſſaria vel ↄtigẽs q̇ditatis ad eſſe actualis exñe: eſt ꝑſcrutãdū: an .ſ. q̇ditas entis inquãtū ens hẽat ꝑ ſe neceſſariã ↄnexionẽ ad eſſe actualis exñe. Ad q̇d p̃ōt rñderi ꝙ cum ſit ſmo hic ꝺ neceſſitate ⁊ ↄtinꝰ relatiua: põt q̇ditas entis hr̃e ↄnexionẽ neceſſariã ⁊ ẽt ↄtingentẽ: ſꝫ nõ reſpectu eiuſdẽ: nec reſpectu eiuſdẽ eſſe actualis exñe. ⁋ Et pono tibi exẽplū. q̇ditas entis hꝫ ↄnexionẽ neceſſariã ad eẽ exñtie p̄me intelligenᵉ: imo ẽt ad eẽ oĩum intelligẽtiarū ⁊ orbiū celeſtiū ſm̄ Ariſ. ſniam: cū q̇dlibet iſtoꝝ ſit q̇dd̃ã ens q̇d neceſſe eſt eſſe: ⁊ ꝙ neceſſario exiſtit. ⁋ Adhuc aūt q̇ditas entis hꝫ connexionẽ ↄtingẽtẽ reſpectu eẽ exñe cuiuſlꝫ rei gñabilis ⁊ corruptibilis: cū oĩa talia ↄtigẽter exiſtãt. ⁋ Palã aūt ꝙ talis neceſſitas ⁊ ↄtinꝰ: q̃ eſt modus cõnexiõis q̇ditatis ad eẽ exñtie: nõ eſt paſſio ↄuertibilis cū ente: cū inſit pluribꝰ alijs q̇ditatibꝰ a q̇ditate entis: ⁊ hoc ꝑ rõnẽ ꝓpriã vt q̇ditas intelliᵉ p̄me hꝫ cõnexionẽ neceſſariã ad eẽ. Et roſa hꝫ ad ſuū eẽ cõnexionẽ ↄtigentẽ. Talis igit̃ neceſſitas ⁊ ↄtigẽtia reſpectu eſſe exñe nõ eſt paſſio diſiuncta: ſꝫ neceſſitas ineſt reſpectu vniꝰ eſſe ⁊ ↄtingẽtia reſpectu alterius: ⁊ enti inquãtū ens reſpectu illiꝰ eſſe: reſpectu cuiꝰ ineſt ſibi neceſſitas repugnat ſibi ↄdictoꝛ̃ ↄtingẽtia: ⁊ c̄ꝫ reſpectu illiꝰ eſſe: reſ̃ cuiꝰ ineſt ſibi ↄtigẽtia repugnat ſibi ↄdictoꝛ̃ neceſſitas. ⁋ Adhuc ẽt ꝑſcrutãdū de neceſſitate ⁊ ↄtingẽtia ꝑ ↄparatiõeꝫ ad ꝓductionẽ ⁊ ad actionẽ productiuã an ſint paſſiones diſiuncte entis inquantū ens. ⁋ Reſpondeo tibi ꝙ forte nulla oꝑatio: nec actio ꝓductiua ↄpetit enti inquãtū ens: niſi forte illa de q̃ ꝑius dctm̃ eſt .ſ. immutare intellectū ad notitiã ſui: ad quã oꝑationẽ nõ hꝫ ſimplr̃ neceſſariã ↄnexionẽ reſ̃ cuiuſcūq3 intellectus: ſꝫ potiꝰ ↄtingẽtẽ: lꝫ hẽat ↄnexionẽ neceſſariã ſub ↄditiõe .ſ. ſi intellectus ſit ſibi approximatus ſufficiẽter ad hoc ꝙ poſſit immutare ipm̄ ad notitiã ſui. ⁋ Et ſi q̃ras an alia q̇ditas ab ente ſit: q̃ hẽat ↄnexionẽ neceſſariã ad aliquã oꝑõnẽ: vel ẽt ad actionẽ ꝓductiuã. hoc determinare nõ ꝑtinet ꝓpe ad metaphiſicū: ſꝫ magis ad phm̄ nãlẽ: ſꝫ q2 ars iſta eſt vlis ⁊ applicabilis ad oẽm mãm: poſſet ꝓ nūc dici ꝙ aliq̃ q̇ditas hꝫ cõnexionẽ neceſſariã ad oꝑõneꝫ ⁊ ẽt ad actionẽ ꝓductiuã. neceſſariã dico ſimplr̃. Exẽplū de oꝑõne p̄me intelliᵉ: q̃ neceſſario intelligit ſe: ⁊ etiã q̃cūq3 alia intelliᵃ intelligit ſe neceſſario. ſicut Ariſ. Auer. Auicẽ. ⁊ ceteri phi poſuerūt. Exemplū de actõe ꝓductiua in p̄ma intelligẽtia: que neceſſario aliq̇d ꝓducit: ſed q2 theologicū eſt: ⁊ reqrit magnã difficultatem ꝓ nunc differat̃: q2 in nr̃a theologia de hoc ꝓlixior fiet ſmo. Exemplū de actiõe ꝓductiua ſm̄ phos ꝺ motu p̄mi mobilis ⁊ alioꝝ mobiliū. quos ꝓducit neceſſario intelliᵃ: q2 motus celeſtes ſunt oĩno neceſſarij: ſicut ferẽ. Nūc aūt ad ꝓpoſitū reuertẽtes dicamus ꝙ per ſe paſſio entis eſt neceſſitas abſoluta oppoſita nõ entitati ſimplr̃. ſit igit̃ hꝫ p̄ma ꝓpõ. in ordine de paſſiõibꝰ diſiũctis entis inquantū ens. ſꝫ paſſiões diſiũcte debeãt dici: q2 nõ ꝓpe: vt ſupius eſt dctm̃. Ens eſt neceſſe eſſe vel ens eſt .i. hec ꝓpõ eſt immeᵗᵃ cū nõ poſſit ꝓbari a p̄ori ſubiecto ⁊ p̄dicato. ⁋ .2ᵃ. ꝓpõ ſit de neceſſitate relatiua in comparatiõe ad alias q̇ditates ⁊ ſit ꝓpõ iſta. Ens neceſſario eſt boⁿᵘ: vnū veꝝ pᵗᵐ ↄbibile: ⁊ ſic de alijs ſuis paſſiõibꝰ neceſſarijs. hꝫ .n. neceſſitas relatiua dicit moᵐ ↄnexiõis entis ad ſuas paſſiones. hꝫ ꝓpõ eſt immeᵗᵃ ſicut alia. ⁋ Et ſi q̃ras nūq̇d ↄtigẽtia relatiua poſſit ineſſe enti inquãtū ens reſ̃ alicuiꝰ q̇ditatis: vel ẽt reſ̃ p̄dicatoꝝ ꝑ ſe ↄtẽtoꝝ in decẽ p̄dicamẽtis. ⁋ Rñdeo tibi ꝙ nõ: q2 ens inquãtū ens neceſſario in quocūq3 ꝑ ſe in genere includit̃ ⁊ ad oẽm q̇ditatẽ ⁊ drĩam ↄbeniẽtem hꝫ ſimplr̃ neceſſariã ↄnexionẽ. nã q̇ditas entis eſt idẽ per inclũſiõnẽ ⁊ indiuiſionẽ oĩmodaꝫ oĩ q̇ditati ⁊ drĩe ↄbẽti. ⁋ Et ſi arguas nūq̇d q̇ditas enti ſeparetur ⁊ ꝑ ſe reꝑibil̃ inueniẽ ſine q̇ditaᵗᵇꝰ inferioꝝ ⁊ drĩis eoꝝ. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſic: q2 p̄ora p̄nt reꝑiri ſine poſterioribꝰ vt entitas reꝑit̃ ſine rõnalitate in aſino: imo ẽt aĩalitas reꝑit̃ ſine rõnalitate in brutis. ⁋ Rñdeo tibi ꝙ q̇ditas entis ſimplr̃ non eſt ſeꝑabilis ab oĩ quiditate inferiori: nec vnq̃ põt reꝑiri ſimplr̃ ſine illis: ſꝫ bñ verū eſt ꝙ q̇ditas entis ꝓꝑ ſuã illimitationẽ ad plura põt reꝑiri in aliquo in quo ſuū inferiꝰ nõ reꝑit̃: ſicut ẽt aĩalitas ꝓꝑ ſuã illimitationẽ ad hoĩeꝫ ⁊ aſinū q̇d reꝑit̃ in hoĩe ſine aſino: ⁊ c̄ꝫ: nõ tñ eſt ↄcedẽdū ꝓꝑ hoc ꝙ aĩalitas ſit ꝑ ſe ſeparata ⁊ diſiũcta ab hoĩe ⁊ aſino: imo ſemꝑ hꝫ ↄnexionẽ neceſſariã ad vtrūq3. ⁋ Adhuc aūt de neceſſitate relatiua entis inquãtū ens ad eẽ exñtie formet̃ hec ꝓpõ .3ᵃ. Ens neceſſario exiſtit: q2 hꝫ ↄnexionem neceſſariã ad eẽ p̄me intelligenᵉ: ⁊ impoſſibile eſt alr̃ ſe hẽre. hꝫ ꝓpõ eſt immeᵗᵃ: ſicut alie p̄ores. ⁋ Amplius aūt de ↄnexione q̇ditatis entis ad eẽ rei gñabilis formet̃ hꝫ ꝓpõ. ens ↄtingẽter exiſtit. ⁋ Palã aūt ex p̄dictis ꝙ ens inquãtū ens hꝫ ↄnexionẽ ↄtingentem ad eẽ ſcie cuiuſcūq3 rei gñabilis ⁊ corruptibilis: ⁊ vt ferẽ oĩs entitas vel q̇ditas ad eẽ exñtie cuiuſlibet entis limitati de quo alias dicet̃ in alijs: hꝫ ꝓpõ eſt immediata: ſicut ⁊ ſunt p̄ores: q2 nõ poteſt demõſtratiue ↄcludi a p̄ori ſubiecto ⁊ predicato.

De neceſſitate aũt ⁊ ꝯtingẽtia connexionis ad operationẽ ſeu ad actionẽ ꝓductiuã ſit ꝓpõ talis. ens inq̃tu ens ſimplr̃ ꝯtingẽtẽ hʒ opationẽ:naʒ lʒ ens nãlr̃ ⁊ neceſſario neceſſitate ꝯditionata hẽat mutare intellectũ ad notitiã ſui.ſ.facta approximatione debita obi ad intellectũ ſimplr̃.tñ talis imutatio ẽ ꝯtingẽs:cũ poſſit nõ eſſe. ¶ Cõcludam⁹ igit̃ ex dictis ꝙ neceſſitas abſoluta eſt paſſio ſimplex entis inquantũ ens:⁊ ꝯtingẽtia ſibi oppoſita ꝯdicto' ſibi repugnat. ¶ Scdo.ꝙ neceſſitas rl̃tiua entis ad oẽm aliã q̃ditatẽ ſeu ẽtiam ꝯbẽtẽ eſt eius ꝑ ſe paſſio ſimplex:⁊ ꝯtingẽtia ſibi oppoſita ꝯdicto' ſibi repugnat. ¶ Tertio ẽt ꝯcludamus ꝙ neceſſitas relatiua entis ad aliquã extraʒ prie ĩtelligẽtie eſt ei⁹ ꝑ ſe paſſio ſimplex nõ diſiũcta:⁊ ꝯtigẽtia ſibi oppoſita ꝯdictorie ſibi repugnat. ¶ Quarto ẽt ꝯcludit̃ ꝙ entis iq̃ã^m enſ ꝯtigẽtia rl̃tiua ad eẽ extrĩc cuiuſlibet rei limitate ⁊ finite vel ſaltẽʒ gn̄abilis ⁊ corruptibilis eſt per ſe paſſio ſimplex:⁊ ꝯdictorie ſibi repugnat neceſſitas tali ꝯtingẽtie oppoſita. ¶ Quinto eſt ꝯcluſum ꝙ entis inq̃tũ ens ꝯtingẽtia rl̃tiua ad opationẽ ſeu ꝓductionẽ actiuam eſt ꝑ ſe paſſio ſimplex:⁊ in hoc cõplet̃ tractatus iſte de neceſſitate ⁊ ꝯtingẽtia que dicuntur eſſe paſſiones entis inquantum ens.

¶ De prioritate ⁊ poſterioritate. Caput. II.

Entis inquãtũ ens prioritas ⁊ poſterioritaſ ab antiqs ph̃is:⁊ nõnullis alijs dir̃ paſſiones diſiũcte:ſed q̃d veritatis iſtud dictum habeat ingramus. Et talis ordo ſeruetur.p^a pſcrutatio erit q̃d ſit prioritas ⁊ poſterioritas:⁊ ſcda quot genera prioritatis ⁊ poſterioritatis:⁊ tertia erit an ſint ꝑ ſe paſſiones entis inquãtũ ens ſimplices vel diſiũcte. Cũ.n.prioritas ⁊ poſterioritas ſint paſſiones traſcẽdẽtes ad nullã aliã artem pertinet proprie de ipſis pſcrutatio niſi ad metaphyſicũ cũ ars iſta ſit vl̃is:⁊ ꝑ ꝯñs de vl̃ibus ⁊ oĩno traſcẽdẽtibus hʒ ingrere. In p̃mis aũt dicimus q̃d ſit prioritas ⁊ poſterioritas. Palam aũt ꝙ nõ ſũt aliq̃d abſolutuʒ:q̃ñ prioritas non eſt ad ſe: nec ẽt poſterioritas:ergo ſunt ad aliud:⁊ ꝑ ꝯñs re^lia q̃dã. ¶ Manifeſtũ eſt aũt ꝙ nõ ſunt reſpectus extriſecus aduenictes. Sed magis reſpect⁹ de q̃rto genere:cũ oriãtur poſitis terminis:⁊ ꝑ ꝯñs dicunt̃ reſpectus intrinſecus aduenictes. Et ſi queras ad quẽ modũ relationis ptineat:dr̃ ꝙ ad p̃^m:ſunt eniʒ relationes quedã diſquiperãtie:cũ ſint ordo q̃daʒ vel fundate ſuꝑ ordinẽ. ¶ Et ſi adhuc q̃ras ſi ſũt relationes reales vel rõnis tñ. ¶ Rñdeo tibi ꝙ prioritas ⁊ poſterioritas in cõi prout ꝯtinẽt ſub ſe oẽʒ aliã prioritatẽ ⁊ poſterioritatẽ nõ ſunt nec reales nec rõnis:ſed abſtrahũt ab vtraqʒ:nã prioritas ⁊ poſterioritas in cõi aliq̃ñ ꝯbũtur ad prioritatem rõnis:aliq̃ñ ad prioritatẽ ⁊ poſterioritatẽ realem. ¶ Amplius aũt 2° dicamus quot ſunt genera prioritatis ⁊ poſterioritatis. ¶ Mãifeſtũ eſt aũt ꝙ.5. genera prioritatis ⁊ poſterioritatis reperiuntur.ſ. prioritas tp̃is ⁊ ſitus:nãe:pfectionis:originis. Et õ prioritate tp̃is p̃ dicamus. Palã aũt ꝙ in tp̃e ptes hñt ordinẽ adiuicẽ:q̃ñ vna ſuccedit alteri:nec plures ſimul ſtant. Nã ſemꝑ affirmationẽ vnius ptis cõcomitat̃ negatio alterius partis:iſte autẽ ordo ẽ prioritatis ⁊ poſterioritatis in tp̃e ⁊ duratiõe: ⁊ dr̃ prioritas durationis vel ṗoritas tp̃is. ¶ Et ſi queras de fun^to ⁊ termino prioritatis ⁊ poſterioritatis tp̃is. Rñdeo tibi ꝙ prioritas hʒ ꝑ fun^to vnã pteʒ tp̃is ⁊ aliaʒ ꝑ termio. ¶ Et ſi q̃ras ſi põt hẽre pro fun^to inſtãs ⁊ ꝑ termino tẽpus imediate ſequens vel mediate. ¶ Rñdeo tibi ꝙ ꝓprie non dr̃ ṗoritas tp̃is.nec duratiõis:q2 inſtãs nõ eſt prius duratione tp̃e imediate ſequẽti.reſpectu ẽt partis tp̃is nõ dr̃ ꝓprie iſtãs pri⁹ duratiõe:q2 ṗoritas durationis dr̃ denominatiue a ſuo fun^to.ſ.a duratiõe ⁊ tẽpore q̃ ſunt eius fun^tum:niſi dicas ꝙ prioritas tẽporis nõ dr̃ tñ denominatiue a tp̃e q̃d eſt ei⁹ fun^tum: ſed a tẽpore ⁊ duratiõe q̃d eſt eius terminus:⁊ iõ lʒ prioritas fundata ſuꝑ inſtãs ⁊ terminata ad tẽpus nõ poſſit dici ṗoritas tp̃is rõne fun^ti.põt tñ(vt fertur)dici denominatiue rõne termini. Quicq̃d tamẽ ſit de noĩe ꝯcedo aliquã prioritatẽ inſtãtis ad tẽpus ſequẽs imediate vel mediate. Cõcedo ẽt ṗoritatẽ iter vnũ inſtãs ⁊ aliud inſtãs:cũ inter illa ſit ordo:Et cadat tẽpus intermediũ:ſuppoſito ꝙ ĩ tẽpore ſint plura inſtãtia ſm̃ ſubam ⁊ eẽ:de quo nũc nõ fiet ſmo:q2 hoc nõ ꝑtinet ad metaphyſicũ: ſed magis ad nãlẽ ph̃m:tum ẽt q2 feſtinamus ad alia. ¶ Et ſi vlterius queras an prioritas ⁊ poſterioritas tp̃is ſint relationes reales:an rõnis. ¶ Reſpõdeo tibi ꝙ nõ ſunt relatiões reales: ſʒ rõnis tñ ꝑꝑ defectũ fun^ti vel termini realis:nã pars prior tp̃is nõ eſt actu realis extra aĩam:nec ẽt poſterior. Immo,breuiter de tp̃e extra aĩam nõ eſt aliq̃d in actu niſi iſtans. Prioritas igit̃ tp̃is qua ſor.eſt prior platone nõ eſt prioritas realis:ſed ĩ itellectu tñ obiectiue. ¶ Amplius aũt ſcdo dicamus de alia prioritate: ſcʒ prioritate ſitus: palam aũt ꝙ prioritas ſitus eſt ordo iter corpa ſituata vel fundata ſuꝑ ordinẽ:ſicut iter aerẽ ⁊ aquã:⁊ terrã ⁊ ignẽ:⁊ inter orbes celeſtes: nã iter iſta corpa celeſtia ẽ ordo: imo ordo eſſentialis:⁊ oĩno imutabilis ſm̃ opionẽ ph̃orũ:ſic ꝙ terra eſt nãlr̃ iferior alijs elemẽtis:⁊ poſterior ſcdʒ ſitũ. Deide aqua:poſtea aer: poſtea ignis: deinde ſeq̃tur ordo in planetis luna: Mercurius: Venus: Sol: Mars: Juppiter: Saturnus: deinde firma^mtum: vlt^o p̃^m mobile. ¶ Differt ãt ṗoritas ſm̃ ſitũ a prioritate tp̃is ĩ pluribus:p̃io q2 prioritas tẽporis eſt prioritas rõnis. Ħ aũt prioritas eſt realis. Differt ſcdo rõne fun^ti ⁊ termini: nã Ħ ṗoritas ſit⁹ hʒ pro ratione fun^ti:ſicut fert̃:ipſum vbi. Alia aũt prioritas hʒ pro fun^to ⁊ termino ipſum tẽpus. Differt tertio:q2 iſta ṗoritas ſituſ eſt ꝑmanẽs:alia autẽ tranſiens. ¶ De tertio genere prioritatis q̃d dr̃ prioritas nãe reſtat pſcrutatio:prius nãqʒ ſm̃ nãʒ eſt ordo g vt fert̃ orit̃ ex rõnibus formalibus aliq̃rũ:⁊ eſt ordo realis ⁊ eſſentialis ⁊ imutabilis: ⁊ talis ordo ⁊ prioritas nãe dr̃ prioritas:a quo nõ conuertit̃ ꝯñia ſubſiſtẽdi:vt aĩal eſt prius hoĩe: ⁊ ſuba accñte:q2 nõ repugnat aĩali eſſe ſine hoĩe.nõ repugnat ſibi dico ſm̃ ſuã rõnẽ formalẽ: lʒ repugnet ſibi forte rõne idẽtitatis realis:⁊ a poſteriori: vel ẽt poteſt dici aĩal eſſe ſine homine ⁊ aſino: q2 vt frequẽter prius eſt dictum quiditas aĩalitatis eſt vna in hoĩe ⁊ aſino. Et ideo corrupto homĩe adhuc manet in aſino. ¶ Ex hoc ꝯcluditur ꝙ aĩalitas que ẽ in homine non eſt prior animalitate que eſt in aſino:cum ſit eadem in homine ⁊ aſino. Sed animalitas dr̃ prior humanitate ⁊ aſinitate ⁊ eq̃nitate:ſicut pars eſt prior toto:⁊ poteſt eſſe ſine illa: ſed nõ conuertitur ꝯñia:pars poteſt eſſe ſine toto: ergo to-

Teneo ego ꝙ dr̃ reſpectus intrinſecus aduenictes:q2 oriuntur mediãte aliquo itriſeco reꝑto ĩ fundamẽto ⁊ termino.

Vidi ab alijs ṗoritatem rationis ſed de prioritatibus loquit̃ Ari. poſt ṗdicamẽta.c.5.m.16.

Nota ꝙ duratio eſt triplex. eternitas euũ tẽp⁹:⁊ ideo ṗoritas durationis ſuꝑior ẽ ad prioritatem temporis.

Tenẽt aliqui ꝙ ĩ toto tẽpore eſt idẽ inſtans ſcdʒ ſubſtãtiã: ſcdm tñ eẽ variatum.

Nota ꝙ de tempore nõ inuenit̃ actu pſenus ⁊ ꝑmanẽs niſi inſtans q̃d non eſt pars temporis: vt iõ.4.phy.69.

Auer.5.m.22. 12.m.34.44. p̃mo celi.91.96. 2. celi. 62. 69. vult extra ſtella tñ celum non eẽ corpus.

Nota ꝙ ſubiectum eſt prius ñã paſſione: que prioritas nature ſm aliquos ē ꝓſuppõ huius ab hoc.

tum ſine parte. Similiter nec iſta animal põt eſſe ſine hoīe: ergo ⁊ hõ ſine aĩalitate: bene ergo dr̃ ꝙ prioritas nature eſt illa a qua non ꝯuertitur ꝯña ſubſiſtẽdi. ¶ Adhuc aũt dicimus de q̃rto genere prioritatis: ꝙ dr̃ prioritas ꝑfectionis. dicam⁹ igiẽ ꝙ prioritas ꝑfectionis eſt ordo eẽntialis q oritur ex rõnibus formalibus q̃ditatũ ſpẽ diſtinctarũ: ⁊ eſt ordo realis vel eſſentialis: qualis ordo eſt inter q̃ditates: q2 ſunt ſpẽs vniuerſi ordinate ſm ordinẽ eminẽtie: ⁊ p te potes inducere exẽplũ i multis. ⁊ talis ordo vt ferẽ eſt demonſtrabilis de qualꝫ ſpecie vniuerſi ꝙ ſit ꝑfectior vel iperfectior alia: vel talis ordo ſeq̃tur modũ q̃ditatis itrinſecũ. ſ. finitatẽ vel ifinitatẽ. vel ipſamet ꝑfectio eſt finitas vel infinitas: de quo alias prolixior fiet ſermo. ſ. q̃n inq̃remus an finitas vel infinitas ſint paſſiones entis diſiũcte vel potius ſint dr̃ie diuiſiue entis: vel ſint eius modi intrinſeci: ⁊ nõ tñ ipſius entis inquãtũ ens: ſed oĩs q̃ditas: q2 iſta ſpẽalem tractatũ req̃rũt ⁊ magnã difficultatẽ includũt: ideo de his taceo q̃ ad pñs. ¶ Adhuc autẽ de q̃nto genere prioritatis qḋ dr̃ prioritas originis eſt vlterius ꝑſcrutandũ. ¶ Dicamus ꝙ prius origine tripl'r eſt dictum. Et primus gradus prioritatis originis que ſtricte accipiẽ dr̃ prioritas originis ordo fundatus in ipa origine actiua. Et poſterioritas originis eſt ordo fundatus in ipſa origine paſſiua: illud igr̃ eſt prius origine qḋ denominatur ab origine actiua: ⁊ illud eſt poſterius origine qḋ denoĩatur ab origĩe paſſiua. Ex dictis aũt palã ꝙ ꝓducẽs: cauſans: mouẽs: ſũt prius origine ꝓducto ⁊ generato: cauſato ⁊ moto: pr̃ igiẽ ⁊ mr̃ ſunt prius origine filio: q2 denominantur ab origine actiua: ⁊ filius poſterior: q2 denominaẽ ab origine paſſiua. ¶ Et ſi queras an ordo originis ſit realis. Reſpondeo tibi ꝙ ſic: ſi origines ſunt reales: qḋ dico ꝓp origines obi in eſſe cognito ⁊ volito de quo alias dicetur in predicamẽtis in libello de actione ⁊ paſſione imanente ⁊ ẽt tranſeũte. Dicitur tñ tũ realis q̃diu manent origines que ſũt fundamẽtũ eius ⁊ terminus. Et ſi origines raptim trãſeũt: ⁊ ordo talis originis raptim trãſit nec manet niſi in itellectu obiectiue. hinc eſt ꝙ pr̃ ⁊ mater nõ ſunt priores origine nũc filio prioritate reali originis: q2 origo tã actiua q̃ȝ paſſiua non manet ſed trãſit: ſic ergo prioritas originis dr̃ relatio ⁊ ordo fundatus in originatione actiue: ⁊ ordo ⁊ relatio que fundatur i origine paſſiua dr̃ poſterioritas originis: ⁊ ſic oẽ ꝓducẽs rõne ꝓductionis ⁊ originationis actiue dr̃ prius origine ꝓducto ab ipſo ⁊ originato rõne originis paſſiue. ¶ In ſecundo aũt gradu: ⁊ magis large prius origine dr̃ quando due origines actiue ⁊ paſſiue duoꝝ ꝓductoꝝ ſunt adinuicẽ ordinate: ſic ꝙ vna neceſſario ꝓſupponitur alteri: vt originatio lucis taꝫ actiua q̃ȝ paſſiua origine prior eſt q̃ȝ originatio caloris: nam ſol prius origĩe illuminat q̃ȝ calefaciat aerem ⁊ prius vnã ꝑtẽ aeris q̃ȝ aliam propter ordinẽ nãlem effectiuum: ⁊ obiectum prius originat ſpẽm in medio q̃ȝ in organo: ⁊ ſpẽs in medio prior eſt origine generata q̃ȝ in organo: ⁊ taꝫ originata q̃ȝ origines q̃ȝ originãtia hñt prioritatẽ originis ſic acceptaꝫ. ¶ In tertio aũt gradu adhuc magis large dr̃ aliq̃d pri⁹ origine ꝙ eſt oĩno iproductuꝫ: ⁊ poſterius origine qḋ eſt ꝓductũ nõ a ſe: ſed magis ab alio: ⁊ ſic qḋ ẽ oĩno iproductũ: ſicut eſt ꝑma itelligẽtia ſolũ diciẽ

De hac prioritate loquitur Ariſto. 10 m. 7. cuꝫ dicit in vnoquoq; genere eẽ vnũ qḋ eſt metruꝫ ⁊ menſura omniũ aliorũ i illo gñe.

prius origine: ⁊ qḋ eſt ꝓductuꝫ non a ſe: ſed ab alio dr̃ poſterius origine. Ex hoc ſeq̃tur ꝙ pater ⁊ mater iſto modo nõ ſunt prius origine filio: nec ſol radio: q2 oĩa iſta nõ ſunt a ſe: ſed ab alio. ¶ Et ſi queras an iſta ſigna prioritatis ⁊ poſterioritatis ſunt ſigna ꝑmanentia vel ſucceſſiua. ¶ Reſpõdeo tibi ꝙ ſigna prioritatis ⁊ poſterioritatis tẽpore ⁊ duratione ſunt ſigna ſucceſſiua: ſicut ⁊ eorũ fundamẽtũ. Signa aũt nãe ⁊ ꝑfectionis ſunt oĩno ꝑmanentia. Signa aũt originis ſunt ſigna ꝑmanẽtia quando origines tam actiue q̃ȝ paſſiue i q̃bus fundanẽ ſunt ꝑmanẽtes. vbi aũt rapti trãſeunt: ⁊ etiã illa ſigna. Idẽ diciẽ de prioritate originis i ſcḋo gradu. I tertio aũt gradu videẽtur illa ſigna oĩno eſſe ꝑmanẽtia. ¶ Et ſi q̃ras vlterius ſi põt ſtare ordo ſignorũ originis in vno ſigno nature ⁊ tẽporis. ¶ Rñdeo tibi ꝙ ſic: nã mille ſigna originis. Inmo quaſi ifinita pñt ſtare cũ vno ſigno tpis. Et pono tibi exẽplũ de pluribus illuminationib⁹ aeris vbi ſũt quaſi ifinite illuminationes tam actiue q̃ȝ paſſiue habẽtes ordinẽ originis ſcḋm prius ⁊ poſterius: q2 vna eſt prior alia origine: vt dictũ eſt. oẽs tñ menſurãtur vno inſtãti tpis: qḋ eſt ſubiectiue in mutato eſſe in celo. ¶ Et ſi vlterius queras ſi prius origine alio ſit prius in quo. ¶ Rñdeo ſi cõparẽtur iſta ſigna originis ad vnũ inſtãs tẽporis quo mẽſurãtur: ⁊ ei coexiſtunt: nõ eſt ibi prius in quo q̃tum ad talẽ menſurã extriſecã: q2 eſt eadẽ mẽſura extriſeca oĩum iſtoꝝ ſignoꝝ originis. Uoco aũt prius i quo q̃ñ mẽſura vnius quo fundat reſpectũ prioritatis ad mẽſurã alterius: ⁊ voco mẽſurã in quo q̃ñ mẽſura vnius fundat reſpectuꝫ poſterioritatis ad mẽſurã alteri⁹. Exẽplũ. ꝓ tãto dr̃ ꝙ ſor. eſt prior platone in quo: q2 tẽpus mẽſurãs exñaꝫ ſortis fundat reſpectuꝫ prioritatis ad tẽpus mẽſurãs exñaꝫ platonis. Ex hoc ſeq̃tur ꝙ illa que menſurãtur eodẽ tẽpore vel inſtãti non hñt prius in quo in tali mẽſura. Illuminationes igiẽ aeris: lꝫ vna ſit prior alia origine: cũ tñ oẽs eodẽ inſtãti tẽporis mẽſurãtur tali mẽſura extrinſeca nõ hñt prius in quo. Et ſi oĩno ꝯcẽdas ꝙ debeãt habere prius in q̃. ¶ Ecce do tibi modũ talẽ: oẽs iſte illuminatiões aeris que mẽſurãtur vnico inſtãti durationis inter ſe ſũt diſtincte realiter: ⁊ vlterius habẽt diſtictas coexiſtẽtias ad ꝑmã intelligẽtiã: ita ꝙ ſicut vna non eſt alia: ita coexña vni⁹ nõ eſt coexña alterius. Et iſte coexñe ſunt ordinate ſm prius ⁊ poſterius: ita ꝙ coexña vnius fundat reſpectũ prioritatis ad coexiſtẽtiã alterius. Quelibet aũt illuminatio menſuratur ſua ꝓpria exña. Et mẽſura igitur vna eſt prior alia prioritate in quo. ¶ Rñdeo tibi cõcedẽdo in ꝓpria coexña que ꝓpria coexña fundat reſpectuꝫ prioritatis ad coexñam alterius. ¶ Ad propoſitũ igitur reuertentes poſtq̃ȝ determinatũ eſt de. 5. generibus prioritatis ⁊ poſterioritatis in cõi ſcḋꝫ ꝙ ars iſta req̃rit: cũ ſit vlĩs: reſtat ꝑſcrutatio an prioritas ⁊ poſterioritas ſꝫ iſta. 5. genera prius dicta ſint paſſiones entis inq̃tuꝫ ens ſimplices vel diſiũcte. Dicamus igitur in ꝑmis ꝙ nõ ſunt paſſiones diſiũcte entis inquãtũ ens: q2 nulla per ſe paſſio põt eẽ diſiuncta: q2 omnis paſſio diſiuncta ineſt per accidens cui ineſt. tales aũt paſſiones nõ ſunt proprie ſcibiles de ſubis: nec tales paſſiones querimus: ſꝫ ꝑ ſe paſſiones que per ſe ⁊ neceſſario ⁊ ſemper inſunt ſubis ⁊ inſeꝑabiliter. Inquiramus igitur per

Nota ꝙ eſt alia quã ponitur de rõnis ꝑmanencia. ſ. q̃ eſt eni.

Attende ꝙ permanentia ſtat cũ habito tranſitu inſtans. ſ. res eſt permanens.

Nota ꝙ niſi voluerit i vno iſti durationis poſſe eẽ plura inſtantis nature. i vno nature ꝑſe originis in vno originis plura rationis: ⁊ non econuerſo.

ordinem de qualibet prioritate cuiuſlibet generiſ
ſi ſit per ſe paſſio ſimplex entis inquãtum ens. Pa/
lam autez q prioritas durationis nõ eſt per ſe paſ
ſio entis inquantuz ens:vt qditas entis preſcindit
ab omni poſteriori. ¶ Rõ hui⁹ dicti ſit talis:quo/
niã fun^{tum} prioritatis durationis non conuenit en
ti inquantum ens.ſ.menſurari tẽpore vel inſtanti:
Sola.n.mutabilia ⁊ fluxibilia mẽſurãtur tẽpore.
Ens aũt inq̃tũ ens nõ cadit nec mẽſurat̃ tẽpore:
q2 que ſic cadũt ſub tẽpore tabeſcũt ſub tempore.
Tuz ẽt:q2 que cadũt ſub tẽpore ſunt de ↄſideratio
ne phie nãlis. Ens aũt inquantum ens non cadit
ſub cõſideratione phie nãlis:ſed ſolum metaphy/
ſice. ¶ Scdm genus prioritatis que dr̃ ſitus enti
inquantũ ens nõ ↄuenit:ſed ſoli quãtitati. Ens au
tem inq̃tum ens abſtrahit ab omni quantitate ⁊
ſitu et põne. ¶ Tertiũ genus prioritatis.ſ. priori/
tas pfectionis enti inquãtũ ens nõ ↄuenit:q2 ſicut
fert̃ ens inquãtum ens nõ dicit aliquam perfectio
nem:nec finitaz:nec infinitaz: cũ abſtrahat ab om
ni quiditate molis ⁊ perfectionis: ⁊ de hoc inferi⁹
fiet ſermo. ¶ Et ſi arguas nungd ens inquantum
ens eſt perfectius ſuis paſſionibus abſolutis:⁊ eti
am relatiuis:poſſet dici q ens cum ſit pux poten/
tiale denudatũ ab oi actu:paſſiones autẽ eius dñt
aliquẽ actũ determinati generis:ergo nõ videt̃ cõ
cedẽdũ q ens inq̃tũ ens ſit perfectius ipis. ¶ Et
ſi vlterius arguas.ens vel erit prius pfectione ſuis
paſſionibus vel poſterius perfectione:dr̃ q neutx
eſt cõcedendũ:q2 ſicut fertur ens inquantum ens
nullaz perfectionẽ dicit:q2 rõnẽ formalẽ entis nõ
cõſequit̃ per ſe pfectio aliqua:q2 tunc vel eſſet fini
ta vel iſfinita:⁊ ſi finita vbicũqz reperiretur quidi/
tas illud eſſet finitũ:ſicut ponitur exẽplum, de re/
lationibus que nec dñt pfectionẽ nec imperfectio
nem formaliter. ¶ Et ſi adhuc queras ſi ens dice/
ret aliquã perfectionem nungd ens ſit prius perfe
ctione vel poſterius. Dr̃ q eſt poſterius perfectio/
ne reſpectu.io^{rum}.generum ⁊ omnium cõtentorum
in ipſis:imo,vt fert̃ reſpectu cuiuſlibet po^{tis} realis
vel rõnis:q2 omne icludẽs ens qditatiue perfecti⁹
eſt ente incluſo in ipſo:⁊ actus ſemp videtur eẽ p/
fectior potẽtia. ¶ Quartũ genus poritatis.ſ.prio/
ritas nãe eſt per ſe paſſio entis inquantũ ens:licet
paſſio nõ ↄuertibilis. Ratio primi eſt iſta:q2 defi/
nitio prioritatis nãe enti cõuenit que eſt a quo nõ
ↄuertit̃ ſubſiſtẽdi ↄña:ſequit̃.n.ad quodlibz.io^{rum}.
generũ predicamẽtorũ. Sequit̃.n.hoc eſt ſuba:er/
go ens:entitas ergo ens:⁊ ſic de alijs:ſz nõ ecõuer/
ſo. Rõ ſcdi dicti eſt iſta:qm̃ prioritas nature nõ hz
p p̊ ſubo adequato ens inquãtũ ens:qm̃ predica/
ta priora in linea predicamẽtali fundãt prioritatẽ
nãe ad poſteriora ⁊ nõ econuerſo:vt aial ad hoiez.
⁊ nõ ↄuertit̃ ↄña. Silr ſubm ad paſſionez: ⁊ funda
mentũ ad relationẽ ſine ↄuerſiõe ↄñe: ſit igitur hᷣ
ppõ ſcda in iſto ordine:ens eſt pri⁹ nã reſpectu om
nium p̃dicatorum.vel ens eſt.k.hec ppoſitio ẽ im
mediata cuz nõ poſſit a priori predicato ⁊ ſubo de/
mõſtratiue pbari. ¶ Amplius aũt de quito gene/
re prioritatis.ſ.origine an cõpetat enti vel non ali
quid eſt dicenduz. Palã autem prioritas originis
in p̊mo gradu que fundatur i originatione actiua
poteſt competere enti inquãtum ens:dictũ eſt.n.
ſupra q quiditas entis inquantuz ens originatur
notitiã ſui in itellectu. Cũ igitur ens fundet origi/

Nota q actus ſimplr precedit potẽtiãm hz da ri formã nõ cauſata a materia. 12.m.32.

Verũ eſt hoc de paſſione inadequata tantum.

nem actiuam:⁊ origo actiua prioritatẽ:ſequitur q
ens diceretur denominatiue prius origine ab illa
prioritate.⁊ no^{a} originatiua dicetur poſterior ori/
gine. ſcds gradus prioritatis originis an competat
enti dubium eſt. fertur tñ q ſi ens inquantuz ens
poſſit originare duos effectus habentes eſſentialẽ
ordinẽ adinuicẽ:dicet̃ ens prius origine originare
vnũ q̃ aliũ;vt ſi ens originat̃ ſpẽm ⁊ notitiam pri
us origine originatur ſpẽm q̃ notitiã. Terti⁹ gra/
dus prioritatis originis qui eſt eſſe ad ſe ⁊ non ab
alio:⁊ q eſt oino improductum videtur cõpetere
enti inquantum ens:nã quiditas entis videt̃ om/
nino eſſe a ſe:cũ ſit omnino prima quiditas omni/
um:ſcdo q2 ſi quiditas entis eſſet producta ſeque/
retur q cũ ipſa per ſe includat̃ in prima intelligen
tia vel ſaltem aliqd formaliter exiſtens in prima
itelligẽtia nõ eſt omnino a ſe:ſed ab alio. Palã er/
go ex dictis q ens inquãtũ ens eſt prius origine i
iſto tertio gradu prioritatis notitia originata ab
ipſo:ipſa aũt notitia eſt poſterior origine: cũ nõ ſit
a ſe ſz ab alio. formetur ergo ppõ. ens eſt prius ori
gine vel ens eſt.k.⁊ deducatur ſicut alie.

¶ De actu ⁊ potentia. Capitulum. III.

Entis vniuoci inquantũ ens potẽtia ⁊ act⁹
dñr paſſiones ſimplices vel diſiuncte.
¶ Dicamus igitur in primis quid per
potẽtiã ⁊ actum intelligimus. Eſt autez
actus prior ⁊ notior po^{a}:ideo ab actu eſt icipiẽdũ.
Actus.n.eſt nomẽ equocũ.q2 lz nãqz poſitiuũ põt
dici act⁹ qdã. ¶ Scdo dr̃ actus determinãs ⁊ cõ/
trahẽs ⁊ cõſtituens:⁊ ſic oẽs dñe ↄhẽtes a dña en/
tis vſqz ad vltimã incluſiue dñr actus. ¶ Tertio
dr̃ actus ab actu eſſendi ⁊ exiſtẽdi: ⁊ talis actus non
eſt aliud niſi exña ſeu eſſe:qd dr̃ ſecundo adiacẽs.
¶ Quarto dr̃ actus ab actu ſubſiſtendi: ⁊ ſic ſola
ſuba dr̃ actus. ¶ Quito dr̃ actus id qd per ſe inclu
dit aliquẽ actũ cõſtitutiuum:ſic q omne includẽſ
ens qditatiue dicit aliquẽ actũ:⁊ per ↄñs omne p
ſe ↄtẽtũ in.10.p̊mis generibus. Actus aũt in prima
acceptione nõ eſt paſſio entis:imo ipſum eẽntiali/
ter eſt actus aliqs:cũ ſit aliqd poſitiuuz extra am/
bitũ nihili. Actus autẽ in ſcda acceptione eſt paſſio
entis inquãtũ ens:nõ omnes:ſed aliqui. ſunt nãqz
oino oẽs paſſiones entis inquãtũ ens qdam actus
determinãtes:vt ſuperius fuit dictũ:cũ ſint q̃dam
dñe diuidẽtes aliqd genus ſubalternũ, aliciuus p̃/
dicamẽti. Actus in tertia acceptione non ẽ paſſio
entis inquantũ ens:imo ineſt ſibi per accñs:quoni
am accidit ſibi p accñs q actu exiſtat. ¶ Et ſi ar/
guas nũquid neceſſario ens exiſtit in prima itel/
ligẽtia. ¶ Rñdeo tibi q ſic. Sz ex hoc nõ ſeqt̃ q
inſit ſibi pſeitate ſcdi mõi:ſz bñ ſeqt̃ q inſit ſibi ne
ceſſario:⁊ q oppoſitũ includit ↄdictionẽ. Actus in
q̃rta acceptõe nõ ieſt ſibi pſeitate ſcdi modi:ſz iſit
neceſſario:vt in p̊ma intelligẽtia. Actus in quinta
acceptione non eſt per ſe paſſio entis:ſicut nec ali/
quod includẽs eſt per ſe paſſio incluſi. ¶ Amplı⁹
aũt pſcrutãdũ eſt de po^{a} qd eſt:⁊ q̃ ſit paſſio entis:
⁊ q̃ nõ. Potẽtia i vna acceptione dr̃ po^{a} obiua: per
quã po^{am} obiuã itelligo aliqd poſitiuũ fundãs re^{m}
quẽdã q dr̃ potentialitas formalr:q gdẽ reſpectus
ↄnotat negationẽ ſeu p̊uationẽ actus eſſendi ⁊ exi
ſtẽdi. Alr dr̃ po^{a}: vt opponit̃ neceſſario. Aliter dr̃
po^{a}.vt opponit̃ impoſi: ⁊ illi qd icludit ↄdictionẽ,

Pria materia ⁊ prĩa ſuba dñr ſtã ab actu ſubſiſtendi.

Nota q actũ reperitur primus ⁊ ſcdus: ⁊ ſunt idez re. vide.z. e.z.⁊ quinto.

Themiſte tenẽt nõ dari potẽtiã obiectiuã diſtinctam ab actuus ⁊ paſſiua.

Nota q̄ alij dñt potentiã logicã: mathematicã: metaphyſicam: theologicam et phyſicam: vide paulo poſt hũc doctorem.

❡ In ſcđa acceptione accipitur potentia pro potẽtia actiua ꝓducẽdi vel originãdi aliud inquãtũ aliud. ❡ In tertia acceptione ſumit̃ poᵃ ꝓ poᵃ paſſiua ꝓ pñᵒ trãſmutãdi ab alio inq̃tũ aliũ. ❡ Manifeſtũ eſt aũt q̄ poᵃ p̄ mõ accepta ꝓ poᵃ obiectiua eſt paſſio entis inquãtũ ens: put ens dicit vnã q̃ditatẽ ꝯnumeralẽ ꝯ alias. ❡ Eſt nãq̃ q̃ditas entis ĩ poᵃ obiua denudata q̄tũ eſt ex ſe ab oĩ actu determinãte et ꝯhẽte et exiſte: et ẽt ab oĩ actu exiñdi et eẽndi. accipiẽdo potẽtiã: vt opponit̃ neceſſario: ſic q̄ nõ ſit poſitiuũ neceſſariũ ſic nõ ꝯuenit enti inq̃tũ ens: qĩa vt ſupius fuit dictũ. Ens eſt nec̃iũm neceſſitate oppoſita nõ entitati ſimplr̃: et iõ nõ eſt ĩ poᵃ: accipiẽdo ſic potẽtiã: vt oppoſita neceſſario: vt tñ opponitur nec̃io ſic q̄ nõ nec̃io exiſtit ſic conuenit enti: et vt ſic eſt paſſio entis. Accipiẽdo aũt potẽtiã: vt opponit̃ ĩpoſſibili qđ ĩcludit ꝯdictionẽ ſic ẽ paſſio entis inq̃tũ ens: q̄ q̃ditas entis nõ includit ꝯdictionẽ. ❡ Et ſi queras an ſint paſſiones entis cõuertibiles. Põt dici q̄ nõ: de poᵃ obiectiua pʒ: q̄ multe alie q̃ditates ſunt ĩ poᵃ obiua q̄ꝫ q̃ditas entis: accidẽs tñ potentiã obiectiuã denudatã ab omni actu ſimplr̃: ſic eſt paſſio cõuertibilis: q̄ nihil aliud ab ente ẽ ĩ poᵃ obiua ſimplr̃: cum ĩcludat aliquẽ actũ: et in ſe ſit aliq̄s actus: poᵃ ẽt: vt opponit̃ neceſſario: accipiẽdo neceſſariũ: vt pro neceſſitate exñe: nõ ẽ paſſio ꝯuertibilis: imo ſicut q̃ditas entis eſt in poᵃ ad exiñdũ: ſic ẽt oĩa p̄dicamẽta: et p ſe ꝯtenta ĩ ipis. Acciᵈᵒ aũt potẽtiã: vt opponit̃ impoſſibili ĩcludenti ꝯdictionẽ: nõ eſt paſſio ꝯuertibilis cũ ente: quia multe alie q̃ditates. imo omne poſitiuũ ſic eſt poſſibile q̄ nõ ĩcludit ꝯdictionẽ: vñ poᵃ ſic accepta eſt paſſio ꝯuertibilis cũ ente accepto pro oĩ poſitiuo. ❡ Et ſi queras quot ſunt genera potẽtiaꝝ: fert̃ q̄ 10. ſũt genera potẽtiaꝝ. poᵃ loᶜᵃ: matheᶜᵃ: methaᶜᵃ: phyſica: poᵃ obeditiua: actiua: paſſiua: ſubiectiua: receptiua: poᵃ obiua. poᵃ logica accipit̃ pro non repugnãtia terminoꝝ: ſicut dicimᵘ q̄ hõ põt eẽ aĩal: et talis poᵃ nõ opponit̃ neceſſario: ſed ĩpoſſibili. Potẽtia matheᶜᵃ eſt poᵃ: ſicut dicimᵘ q̄ linea põt duci in quadratũ. Methaᶜᵃ eſt illa de qua dictuꝫ eſt ſupra que ꝯſeq̄tur ſubm metaᶜᵉ. Poᵃ obeditiua dr̃ illa q̄ corrñdet poᵉ ĩfinite p̄me ĩtelligẽtie. Poᵃ phyſica dr̃ illa q̄ ꝯſeq̄tur ſubm p̄hie nãlis de quo ſubo ĩ phyſicis erit ſmo. Poᵃ actiua dr̃ illa q̄ eſt poᵃ originãdi aliud inq̃tuꝫ aliud. paſſiua poᵃ dr̃ q̄ eſt pñᵐ trãſmutãdi ab alio inq̃tũ aliud. Poᵃ ſubiua dr̃ illa q̄ põt trahi ad actũ ſubalẽ et ẽt accñtalem: et talis poᵃ eſt ipſa mã p̄ᵃ: que vtute agẽtis nãlis trahit̃ ad actũ ſubalẽ et ad actũ accidẽtalẽ. Poᵃ receptiua dr̃ illa q̄ nata eſt recipere aliquẽ actũ ſiue ſubalẽ ſiue accidẽtalẽ: et dr̃t ſic a poᵃ ſubiua: q̄ poᵃ ſubiua q̄tũ eſt ex ſe nullũ actũ dicit: imo ẽ denudata ab omni actu eẽntialr̃: lʒ nõ denoĩatiue: et p ꝯñs nõ ẽ ĩ aliq̃ genere: nec in ſpẽ: vñ nõ eſt: nec q̃d: nec q̃le: nec quãtũ: et ſic de alijs cathegorijs: ſed per actus quos recipit trahit̃ ad genus: et ad ſpẽꝫ determinatã. Et h̄ q̄ hic dr̃ phyᶜᵃᵐ eſt: nec pertinet ad metaphyſicuꝫ diu loq̄ de tali poᵃ: ſed nãli p̄hõ dimittat̃: nã de tali poᵃ plura ſũt dicẽda in p̄ phyſicoꝝ. capite tertio. Potẽtia aũt receptiua nõ eſt denudata ab oĩ actu eẽntialr̃: imo eſt q̃dã actus eſſentialr̃: et eſt in determinato gñe et ſpẽ ex ſe: nõ p actũ abſolutũ quẽ recipit. Et pono tibi exᵐ: ſuba celi ẽ quedã poᵃ receptiua intellᵉ in forᵐᵃ ipſam: et receptiua ꝓp̄ie q̄titatis: et fiᵉ et multoꝝ accñtiũ: et tñ ſuba celi p̄ſcidit ab oĩbus iſtis actibus receptis in ipſa: et eſt quidã actᵘ in ſe et p ſe in genere et in determinata ſpẽ: poᵃ igit̃ receptiua nõ trahit̃ ad genus et ad ſpẽm determinatã p actus quos recipit: et in hoc differt a poᵃ ſubiectiua: nã poᵃ ſubiectiua in igne eſt eius mã: vt p̄ſcindit a forma ignis: et ab omni alio actu: et ſic non eſt in aliquo genere: nec in aliqua determinata ſpecie: ſʒ p actũ quẽ recipit repoʳ in determinato genere et in determinata ſpẽ. Poᵃ obiectiua eſt illa de qua dcm̃ eſt ſupra in hoc capite: et hʒ iſtas ꝓprietates: q̄ opponit̃ actui. opponit̃ ẽt ſibi ꝯdictorie vel p̄uatiue. actui dico eẽndi: nõ ſtat cũ actu: ſed adueniẽte actu corrũpit̃. et corrupto actu iteꝝ aduẽit: et ſic numerat̃ ad numerationẽ actuuꝫ. ❡ Et ſi q̄ras q̃ñ opponit̃ talis poᵃ actui: cuꝫ dicat aliq̃d poᵉᵘᵐ: vt videt̃. Rñdeo tibi. cũ dico potẽtiã obiuaꝫ dico duo et tertiũ ꝯnoto: dico nãq̃ obm̃: et dico potẽtiã: et connoto p̄uationẽ actus eſſendi. v̄. g. cum dico roſam eẽ in poᵃ obiectiua. p obm̃ ĩtelligo quiditateꝫ roſe per potentiã fundatã in illa quiditate intelligo quẽdã reſpectũ potẽtie q̄ hʒ pro termino exñaꝫ actualẽ roſe: ꝯnotat tñ priuationẽ exñe roſe. Nũc dr̃ q̄ poᵃ rõne p̄uationis annexe et cõnotate opponit̃ actui exñdi: et adueniẽte actu eẽndi tollitur p̄uatio annexa reſpectui poᵉ: hñ q̄ dr̃ q̄ poᵃ corrumpit̃ rõne p̄uationis annexe adueniente actu.

Nota q̄ potentia cum ſit reſpectus p̄ficitur per terminum: et ſic corrũpitur hoc eſt ratione p̄uationis.

Habet autem dubitationẽ de reſpcũ poᵉ q̃ñ ſe hẽat ad fundamentũ et terminũ: nã q̃ditas roſe in poᵃ obiua dr̃ denominatiue poſſibilis iſto reſpectu potẽtie. queꝫ fundat. Terminᵘ aũt iſtius potẽtie dr̃ eſſe exñã actualis roſe: que ẽt dr̃ denominatiue poſſibilis iſto reſpectu potẽtie: alr̃ igitur dr̃ poſſibilis roſa: alr̃ exñã roſe: q̄ roſa dr̃ d̄nominatiue poſſibilis ſubiectiue: ſed exñã actualis dr̃ denominatiue poſſibilis terminatiue. ❡ Et ſi adhuc q̄ras q̃ñ ſe hʒ iſte reſpectus potẽtie ad obm̃ ſeu q̃ditatẽ que eſt eiᵘ fundamẽtũ an ſit idẽ illi vel diuerſum. Fertur a quodaꝫ q̄ nec eſt idem: nec diuerſum. dicitur enim q̄ ens prius diuiditur in actum et potentiaꝫ q̄ꝫ p idẽ et diuerſũ. Alr̃ tñ põt dici q̄ ſũt idẽ p ĩdiſtictionẽ relatiuã. ſũt tñ nõ idẽ vel diuerſa identitate oĩmoda et abſoluta. ❡ Et ſi arguas de iſto reᵘ poᵉ q̃ñ põt remanet̃ iſte reſpcũs poᵉ actu trãſeũte: q̄ cũ actualis exñã deſinat eẽ q̄ dr̃ eiᵘ terminᵘ: cũ non videat̃ q̄ reſpcũs poſſit eẽ ſine termĩo. Dr̃ q̄ ĩ tali reᵘ nullũ ẽ ĩcõueniẽs eẽ ſine termĩo: ſic opʒ ponere ĩ multis alijs caſibᵘ de reᵘ tali fundaˡˡ. Alr̃ ẽt põt dici q̄ terminᵘ iſtiᵘ reſpcũs: q̄ dr̃ poᵃ obiua: non ẽ ipſa eẽntia actualis: lʒ dicat̃ denomiatiue denomiatiõe extriſeca poſſibilis iſto reſpcũ poᵉ: ſʒ p ſe terminᵘ iſtiᵘ reſpcũs poᵉ dr̃ poᵃ actiua ꝓduᵗᵉ: ſicut dicit Ari. ĩ. 5ᵒ. ſue metaᶜᵉ. tex. ꝯᵗ. 20. q̄ ſicut calefactuꝫ dr̃ ad calefaciẽs ſic calefactibile ad calefactiuũ et mobile ad motiuũ nõ ad calorẽ vel ad motũ. Palã igit̃ ex dictis q̄ poᵃ obiua corrñdet poᵉ: ad quẽcũq̄ tñ terminũ dicat̃: ſiue ad potẽtiã ꝓductiuã agẽtis: ſiue ad actualẽ exñam: cõnotat tñ p̄uationẽ actus eſſendi: et vt ſic corrũpitur adueniẽte actu: lʒ nõ corrũpat̃ q̄tũ ad illũ reſpcũꝫ: imo ille reſpcũs ſtat cuꝫ actu.

Aliqui volunt roſaꝫ dici poſſibilẽ poſſibilitate materie et agẽtis.

Teneo q̄ eadeꝫ res quando eſt actu nõ diſtiguat̃ a ſeipſa quando eſt in potentia.

❡ Ad ꝓpoſitũ igit̃ reuertẽtes: vñ ſmo venit priᵘ dicamᵘ q̄ poᵃ ẽ p ſe paſſio ſimplex enti inq̄tũ ens. formet̃ igit̃ 3ᵃ ꝓpõ ĩ iſto ordĩe. Ens ẽ ĩ poᵃ vel ens ẽ potẽ: vel ens eſt. Lʒ ꝓpõ eſt imeᵈᵃ: nec põt demõ-

Nõ q̄ apud grecos hec ꝓpõ de poſſibili logicali dicit̃ ꝓpõ de cõtingẽti pro diuidio apud latinos de cõtingẽti alio: vide p̄ioꝝ priorum.

Dicit ſcotus in p̄ima q̃one p̄log. intellectũ noſtrũ eẽ ex ſe ĩ potẽtia obediẽtiali.

Attende q̄ ꝯᵗ appellat materiam in potentia vl qđ iſte dicit potẽtiã ſubiectiuam: in ſcđm ĩ actu al q̄ iſte vocat potentiã receptiuã: vñ 3. m. 12. ſcđo capite h̄ ſb. ſiãs orbis. et alibi ſepe.

ſtratiue ↄcludi a priori ſubo ꝛ predicato: ſicut nec alie. ❡ Et ſi q̄ras an iſta.10.gn̄a potētiarū ſūt per ſe paſſiōes entis inq̄tū ens an nō. R̄ndeo tibi ꝙ po.ᵃ loᶜᵃ ē ꝑ ſe ei⁹ paſſio: mateᶜᵃ non: metaᶜᵃ ſic: phyſica nō: obeditiua ſic: actiua ſic: paſſiua ꝓpe loquēdo nō: ſubiua ſic: acci ſubiuā: vt ꝓſcindit ab oī actu diſtiguēte ꝛ ↄbēte ſiue actus ſit metaᶜᵘˢ ſiue nāl'. Po.ᵃ receptiua nō ē ꝑ ſe paſſio entis: q̄m vt dcm̄ eſt ſubſtratū talis po.ᵉ ē qdā actus eēntialr ꝑtēs i determinato genere ꝛ determinata ſpē: ens aūt inq̄tū ens eſt denudatū: ꝛ ꝓ diuerſū ab omni actu. ❡ Po.ᵃ obiūa eſt ꝑ ſe paſſio entis inq̄tū ens: vt ſupius fuit dictū. Et in hoc cōplet̄ tractat⁹ iſte de actu ꝛ potentia.

Nota ꝙ diuiſio entis ꝑ actum ꝛ potētiā ē aliquorū habētiū ordinē inter ſe reſpectiuū: ideo illud qḋ ſtat ſub potētiā pōt ſtare ſub actu: ꝫ cōſidera

❡ De finitate ꝛ infinitate. Caput. IIII.

Amplius aūt de finitate ꝛ infinitate an ſint ꝑ ſe paſſiones entis ſimᶜⁱᵗᵉʳ vel diſiūcte: vel ei⁹ dr̄ie: vł modi itriſeci: vel q̄uo ſe h̄nt ad ip̄m ens ē nec̄io ꝑſcrutādū. Palā aūt q̄m nō ſūt ꝑ ſe paſſiōes entis inq̄tū ens: nec paſſiones ſimᶜⁱᵗᵉʳ: nec diſiūcte: nā ſi infinitas eēt ꝑ ſe paſſio entis inq̄tū ens: tūc oē qḋ icludit ens eēt infinitū: nec ſūt paſſiones ei⁹ diſiūcte: q꞉ ſic dcm̄ ē.6. nlle ſūt paſſiōes diſiūcte alicui⁹ ſubi: q꞉ oē ꝓdicatū diſiūctū ꝑ accn̄s ieſt ſbo: cū ſubꝫ poſſet carere illo: ḡ nō ieſt ꝑ ſe ſubo: ꝛ ꝑ ↄn̄s nec ei⁹ ꝑ ſe paſſio. Adhuc aūt ē maniᶠᵉˢᵗᵘᵐ ꝙ finitas ꝛ infinitas nō ſūt ꝑ ſe dr̄ie entis inq̄tū ens: q̄m dr̄ie eēntiales faciūt dr̄ie eēntialr̄: ꝛ q̄ditaᵗⁱᵛᵉ: ꝛ variāt rōnē formalē ↄſtitutoꝝ: fiᵗᵃˢ aūt ꝛ infiᵗᵃˢ nō variāt rōnē formalē ↄſtitutoꝝ: nā albedo finita: ꝛ albedo infinita ſeu ſapīa finita ꝛ ſapīa ifinita ſūt eiuſdē rōnis. Amplius aūt fert̄ ꝙ nō ſūt ꝑ ſe: ꝛ ꝓ modi itriſeci entis in quātum ens: q꞉ tūc videretur ꝙ oē ꝑ ſe includens ens eēt finitū vel ifinitū: ꝛ aut gradū aliquē ꝑfeᶜᵗⁱᵒⁿⁱˢ hēret ꝛ aliquā ꝑfectionē diceret: qḋ tn̄ nō ↄcedit̄ ꝺ rłonib⁹ nec de q̄buſcūqꝫ reſpectibus. ❡ Et ſi q̄ras cui⁹ ſubi ſūt finitū vel ifinitū paſſiōes ꝑ ſe: vel dr̄ie vel modi itriſeci. R̄n° tibi ꝙ nulli⁹ gn̄is niſi q̄ntiᵗᵃᵗⁱˢ iuxta dcm̄ Ari. in ꝓ phicoꝝ.15. dn̄tis ꝙ finitū ꝛ infinitū q̄ntitati cōpetit ꝛ ↄgruit. ❡ Et ſi adhuc queras an paſſiōes ſint q̄ntitatis. R̄n° tibi ꝙ nō: cū nō ꝓdicētur de ipſa in ſcdo°: eadē rōne q̄ de ente fuit dictū: nā ſi finitas eēt ꝑ ſe paſſio q̄ntitatis: tūc oīs q̄ntitas eēt finita: ꝛ ſi ifinita: tūc oīs q̄ntitas eēt ifinita: ꝛ loquor h̄ de q̄ntitate in cōi ad oēm q̄ntitatē. finitas ēt ꝛ ifinitas nō ſūt dr̄ie eēntiales q̄ntitatis i cōi: cū nō variēt rōnē formalē: nam linea finita ꝛ īfinita ſūt eiuſdē rōnis: vel alicuius q̄ntitatis ꝑ ſe ↄtente ſub q̄ntitate i cōi. Sꝫ ē igr̄ dōꝫ ꝙ fiᵗᵃˢ ꝛ ifinitas ſūt mōi itriſeci q̄ntitatis: ꝛ cuiuſlꝫ q̄ntitatis. ❡ Ad cui⁹ euidētiā eſt itelligēdū ꝙ q̄ntitas in cōi diuidit̄ in q̄ntitatē molis ꝛ q̄ntitatē ꝑfectionis ꝛ virtutis de qua dr̄ ꝙ i his q̄ nō mole magna ſunt idē eſt maius ꝙ meli⁹. fiᵗᵃˢ ꝛ ifiᵗᵃˢ ſūt modi itriſeci vtriuſqꝫ q̄ntitat̄. ❡ Et ſi adhuc queras an illi modi itrinſeci ſūt aliqualr̄ nō idē ex nā rei illi q̄ntitati cuius ſunt modi itriſeci: pōt dici ꝙ nō: imo ſunt oīno idē: vn̄ lꝫ intellectus abſtractiu⁹ poſſit itelligere q̄ntitatē ꝑ vnuꝫ ↄceptū idifferētē ad finitatē vel ifinitatē: ꝛ ꝑ aliuꝫ ↄcipiat q̄ntitatē i tali gradu finito vel ifinito: intellectus tn̄ ituitiuus vidēs q̄ntitatē ꝛ eius modū itriſecū nō iuenit ibi duo oīa vel duas rōnes formales ſubiuas ex nā rei diſtinctas: vel non idē: immo vnā rōnē formalē tn̄: Ut ſi aliqs intellectus videt intuitiue lineā.10.pedū videt eā finitam: ꝛ ſi auferantur ab ea duo pedes hꝫ aliuꝫ gradū finitatis q̄ꝫ ꝓ: nō ꝙ aliqs gradus finitatiſ vltra realitatē linee ſibi aduenit: ſed tn̄ ꝙ realitas linee.8.pedū: q̄ ꝓ erat ꝑtialis: facta eſt totalis: ꝛ q̄ntū amiſit de realitate tn̄ amiſit ꝺ finitate: vn̄ finitaſ linee.8.pedū nō eſt aliud niſi ip̄ſimet.8.pedes: ꝛ ſic vniformiter eſt dōm. Gradus igr̄ linee ꝛ cuiuſlibꝫ magnitudinis ſiue virtutis ſiue molis ꝛ ꝑfectionis eſt oīno idē cū illa magnitudine cuius eſt modus.

Uolunt ſcotiſte relatiōes i creaturis formaliter q̄dras nuīnne notionales.

Ob hoc cōſiderā dictū auerroīs ꝑ̄io phiſicoꝝ.15. ifinitū ꝓdicatur de q̄ntito eſſentialr̄: ꝛ q̄ntitā ē gn̄s finiti.

Sunt verba auguſtini.7. de trinitate. capite. 8.

Aliqui volūt diſtinctionē modalē nō eē inter modos intriſecos. neqꝫ inter q̄ditatē ꝛ modū: ſꝫ tenēt ꝙ oriatur inter ſubſtantias mediante modo alterius.

Dicunt ſcotiſte modū intriſecū eſſe idē formalr̄ q̄ditati ꝛ diſtingui formaliter ab eadem negatiuā poſitiue.

Habet autem dubitationē an finitas ꝛ infinitas ſint modi intriſeci quantitatis i cōi ad omnem magnitudinē: vel ſint modi itriſeci alicuius magnitudinis ↄtēte: ꝛ cōtēte ſub magnitudine in cōi. R̄n° tibi ꝙ nō: naꝫ ſi finitas eēt gradus itrinſecus magnitudinis in cōi ad oēm magnitudinē: ſequeret̄ ꝙ oē includēs magnitudinē in cōi eēt finitū: ꝛ ſi ifinitū eſſet ei⁹ modus itriſecus. ſequeret̄ ꝙ oē icludēs magnitudinē i cōi eēt infinitū q̄ntitati. igr̄ in cōi finitas vel ifinitas ꝑ ſe ꝛ ꝓ nō ↄgruit: ſed tn̄ ꝑ accn̄s: q̄m accidit q̄ntitati in cōi ꝙ ſit finita vel infinita: nec ēt q̄ntitatis virtutis in cōi ad oēm q̄ntitatē virtualē: finitas vel infinitas eſt modus itriſecus: vt illa ꝓſcindit ab omni poſteriori: cū aliqua reperiat̄ ifinita ꝛ alia finita. ❡ Et ſi q̄ras ſi finitas vel ifinitas inſunt q̄bus inſunt ꝑ nāꝫ cōeꝫ. Pōt dici ꝙ nō: q̄m ſapīa finita i me ꝛ in te nō eſt finita ꝑ rōnē cōem ſapie q̄ icludit̄ in ſapīa tua ꝛ mea: q̄m ſi hoc eēt veꝝ: vbicūqꝫ repiret̄ ſapīa vel q̄ditas ſapie in cōi illa eēt finita: qḋ ē falſum: q꞉ eadē q̄ditas ſapie in cōi repit̄ in ꝓ⁹ intelli⁹: illa aūt nō eſt finita: imo infinita formalr̄. Opꝫ igr̄ dicere ꝙ i talib⁹ trāſcēdētib⁹ finitas vel ifinitas inſūt ꝑ rōnes ꝓpriaſ: ꝛ per dr̄ias indiuiduales. ❡ Et ſi arguas ꝙ rō formalis ſapie ꝑfectior eſt rōne formali albedinis: ꝛ ꝺ demōᶜ ē de vtroqꝫ. Pōt dici ꝙ nō ē veꝝ: q̄m rō formalis ſapie: vt dictū eſt nō dicit ꝑfectionē nec ſcdm̄ qd nec ſimplr̄. vt videtur: niſi ꝑmiſſiue rōne heccceitatis ↄtentis eā: q̄ hꝫ ex ſe talē modū itriſecū finitū vel ifinitū. Et ſi amplius arguas ꝙ qōlꝫ genus ꝓdicaᵐᵉⁿᵗ q̄ntū ad oīa ꝑ ſe ↄtēta ſub eo ſunt finita. R̄n° tibi ꝙ nō eſt verum de generibus reᶜᵗⁱˢ: nec de differētijs trāſcēdētibuſ in q̄bus vniuocātur ꝓ⁹ intelli⁹ ꝛ alia: imo ille ſunt oīno idifferētes ad modū intriſecū finitū vel ifinitū ſm̄ ꝙ ↄgruit heccceitati idiuiduuꝫ ↄſtituēti. De gn̄ib⁹ aūt abſolutis ꝛ differētijs nō tranſcendentibus nihil prohibet tales quiditates habere modū intrinſecum quiditatis finite.

Scotus diceret ſapientiā in cōi eſſe vniuocā ꝓdicatāꝫ. no in vniuoce predicari.

Alij doctores ſi pondit i ꝓdicamento tranſcēdētia neqꝫ tenent que hic ſcribū honeſte.

Habet autem adhuc dubitationem: ſi ſola magnitudo molis vel virtutis habet tales modos intriſecos: vt dictum eſt: videt̄ ſequi ꝙ modus intrinſecus finitatis vel ifinitatis non inſit alicui ſube: nec ēt qualitati ſiue trāſcēdenti ſiue i gn̄e. Et diſſolutio huius difficultatis facilis eſt: q̄m ſic̄ magnitudo molis vel vtutis ſube ineſt: ꝛ dat ſibi eē q̄ntuꝫ q̄ntitate vtutis vel molis: ſic dat ſibi modū itrinſecū finitū vel infinitū. Sed diligēter attēde ꝙ ſicut magnitudo virtutis vel molis ex nā rei ē nō idē ſube vł q̄ntitati: ſic nec modus ei⁹ itrinſecus. ſ. finitas vel ifinitas eſt idē illi: ſed tn̄ ꝓdicat̄ de illo cui ineſt denominatiue: ſicut ꝛ q̄ntitas cuius ē modus itriſecus denominatiue dico ꝓdicat̄ de ↄtētis in gn̄e ſube ꝛ qualitatis que denominat: ſed de ipſa q̄ntitate cuius ē modus ꝓdicatur identice idētitate abſoluta. ❡ Et ſi

Eſſe idē idētitate abſoluta ē eē idē formaliter negatiue.

adhuc queras quō ſe hȝ ⁊ quō predicat̄ de magnitudine trāſcēdēte: ⁊ de magnitudine in cōi: cū non ſit ei⁹ modus itrinſecus: vt fuit dictū ſupius. R̄n̄ tibi q̄ de q̄ditate magnitudinis in cōi: ⁊ de q̄ditate trāſcēdēte cōi p̄ᶜ itelligentie: ⁊ alijs p̄dicat̄ p̄ accidēs: ſicut iferi⁹ accidit ſuo ſupiori: naȝ ſic̄ accidit q̄titati in cōi q̄ ſit hec linea vel illa: ita ſibi accidit q̄ ſit finita vel ifinita: q̄ꝛ finitas ⁊ infinitas ſūt modi itriſeci: nō q̄titatis ī cōi: nec trāſcēdētis: ſȝ quātitatis contracte ⁊ in genere: vel ſingularis. Palaȝ aūt ex dictis q̄ finitas vel ifinitas nō faciūt differre eſſentialr̄ neqȝ formalr̄: nec variāt rōnē formalē oīno: ſicut dr̄ie eſſentiales illoꝝ de q̄bus dr̄r: nā ſicut q̄titas extēſa addita aliq̄bus nō facit differre rōnē formalē ipſoꝝ: vt q̄ditas ſortis ⁊ platonis: ſic nec q̄titas virtutis q̄bus addit̄: ⁊ de q̄bus denoīatiue p̄dicat̄: nō variat rōnē formalē eoꝝ. Hinc ē ēt q̄ calor finitus ⁊ calor ifinitus: vel ſapia finita vel ſapia ifinita pūt eē eiuſdeȝ rōnis formalis. Fertur aūt ab aliq̄bus q̄ finitas ⁊ ifinitas q̄titati ꝯgruit: ſicut paſſio ꝯuenit ſubo ⁊ ꝯſeq̄tur p̄ ſe q̄titateȝ. Et vlteri⁹ dr̄it ꝯr̄ q̄ finitas vel ifinitas p̄dicātur denominatiue: nō tm̄ de alijs a gn̄e q̄titatis: vt de genere ſube eq̄litatis: ⁊ de ipſis trāſcēdētibus oībus p̄ᶜ itelli: ⁊ alijs: imo ēt p̄dicat̄ dnominatiue de ipſamet q̄titate: cuius ē p̄prius modus. Adducit ēt q̄ iſti modi itriſeci finitas ⁊ ifinitas diſtinguūtur ex nā rei ab ipa q̄titate cuius ſunt modi: ſicut p̄dicata ſcd̄i modi diſtinguūtur ex nā rei a ſubo. Habȝ ēt itell's ituitiu⁹ re⁹ q̄titatis ⁊ finitatis ⁊ infiniᵗᵉ q̄ ſunt modi itriſeci duo obiecta formalia ſiue duas rōnes formales ſubiuas diſtinctaſ ex nā rei. ¶ Et ſi q̄ras que via ſit p̄babilior vl' iſta vl' illa. ¶ R̄n̄deo vtraqȝ p̄babilis videt̄: ſed p̄ᵃ a pluribus acceptat̄: q̄ꝛ nō ſunt ponēda plura ſine neceſſitate.

Nota q̄ modus predicatur in limite primi modi de illo cuius eſt modus

Attende q̄ eius finitam ⁊ infinitum formaliter nō diſtinguunt quiddatiue: ſed bñ fundamētalr

Credo q̄ iſta ſit opinio antiq̄.

Amplius autem

adhuc hȝ dubitatio nēcū in vna ⁊ eadē re reperiātur plura diſtincta formaliter ⁊ quidditatiue: quoꝝ q̄dlȝ eſt finitū vel ifinitū: an vna finitate vel ifinitate nūero ſint finita vel ifinita: vel ſm̄ diſtinctionē q̄ditatū ſit plurificatio iſtoꝝ modoꝝ itriſecoꝝ finitatis vel ifinitatis. Et pono tibi ex̄ᵐ ī aīa nr̄a: ⁊ ē itell's ⁊ volūtas ⁊ eē ipſius aīe que ſūt diſtincta q̄ditatiue ex nā rei: q̄ꝝ q̄dlȝ eſt finitū: nūq̄d iſta tria eadē finitate nūero ſint finita: an q̄dlibet ſit finitū p̄pria finitate ⁊ diſtincta ab alia. Diſſolutio aūt iſti⁹ difficultatis dat̄ duplr̄: ⁊ p̄ᵒ in hoc ſtat. q̄ꝛ ſicut vnica q̄titate numero extenſa plura realr̄ diſtincta ſūt denominatiue q̄ta: ſic vnica finitate vel ifinitate nūero dr̄r pl'a diſtincta q̄ditatiue fiᵗᵃ vel ifiᵗᵃ. Ex̄ᵐ p̄mi d̄ q̄titate extēſa: q̄m ī lapide mā ⁊ forᵃ ⁊ accn̄a extēſa vnica q̄titate ſūt quāta: nā albedo exn̄s in quantitate lapidis: ⁊ ipſa forᵃ ſubalis p̄ eādē quātitatē ſūt q̄ta: ſic dicunt ꝯr̄iter de q̄titate v̄tutis ⁊ magnitudīe ⁊ finiᵗᵉ ⁊ ifinitate ipſi⁹: q̄ vna magnitudo v̄tutis ⁊ vna fiᵗᵃˢ nūero corr̄det plib⁹ diſtīctis ex nā rei: nec ē ponēda plalitas ſine neceſſitate. Diſſolutio āt ƶᵃ iſti⁹ diffiᵗᵃᵗⁱˢ ſtat ī oᵒᵒ p̄ᶜ dicēs q̄ p̄ neceſſitateȝ opȝ dare cuilȝ q̄ditati diſtīcte ex nā rei p̄priā magnitudinē v̄tutis: ⁊ p̄ ꝯn̄s p̄priā ⁊ diſtīctaȝ finitatē vel ifinitatē ⁊ p̄priū modū itrinſecū. Pro hac aūt diſſolutiōe ponit̄ talis rō: q̄m ſi vna ⁊ eadē nūero magnitudo v̄tutis ⁊ pfectionis corr̄dēt pluribus q̄ditatibus diſtinctis ex nā rei: vt eēntie aīe: ⁊ volūtati ⁊ itellectui: ⁊ ſubo: ⁊ oīb⁹ p̄ ſe paſſionib⁹ ſuis: tūc ſequeretur q̄ omnes quiditates ille eēnt eq̄les in pfectione: cui⁹ tamē oᵐ ab oīb⁹ cōiter ꝯcedit̄ur. quis. n. vnq̄ꝫ diceret q̄ rō q̄ditatiua ſubi: ⁊ q̄ditates paſſionū ſuaꝝ eēnt eq̄les in pfectione: ⁊ rō q̄ditatiua ſube ⁊ accn̄tis eēnt eq̄les ī pfectione: cū tota ph'ia clamet q̄ ſuba ſit prior accn̄te prioritate pfectiōis: ħ tn̄ oīa icōueniētia ſequerentur. Tū ēt ƶᵒ vr̄ q̄ p̄ formalē rōnē q̄ditatis abſolute nō poſſet demōſtrari q̄ vna q̄ditas ſpeᶜⁱᵉ eēt pfectior alia: vt albedo q̄ꝫ nigredo: ⁊ ſapia q̄ꝫ color: ⁊ ſic d̄ oīb⁹ alijs q̄ eadē magnitudine v̄tutis ⁊ pfectōis nō ſunt quāte: q̄ꝛ tūc vna non eēt pfectior altera: vel maior magnitudine v̄tutis. Ex predictis pȝ illud q̄ nō nulli mouent ſub dubio an q̄ditates abſolute exn̄tes in p̄ᵃ intelliᵃ ſicut ſunt ſapia intell's ⁊ volūtas: ⁊ ſic d̄ alijs perfectionib⁹: an ſint ifinite formalr̄: hoc eſt ſi q̄lȝ rō formalis hēat p̄priā magnitudinē v̄tutis: nec ſufficit eis q̄ ſint ifinite realr̄ ifinitate eſſentie p̄ᶜ intelliᵉ. hac. n. ifinitate bñ poſſent dici infinite realr̄: nō tm̄ q̄ditates abſolute exn̄tes ī p̄ᵃ intelliᵃ formalr̄: imo ⁊ q̄ditates relatiue: iō de tali infinitate non querunt: ſed volunt q̄ perfectiones ſimpliciter que formalr̄ ſunt in prima intelliᵃ: ſicut ſapia intellectus ⁊ volūtas: vt p̄ſcindunt a ſuba ⁊ quiditate p̄me intelligētie: adhuc ſunt formaliter ifinite: ſic q̄ q̄ālibet rōnem formalē cuiuſlibet perfectionis ſimplr̄ conſequit̄ propria magnitudo v̄tutis: ⁊ p̄ ꝯn̄s propria infinitas: ⁊ dr̄r iō formalr̄ infinite. Rōnem aūt formaleȝ cuiuſlibet relationis exn̄tis formalr̄ in p̄ma itelligentia: vt preſcindit a q̄ditate p̄ᶜ intelligentie nō ꝯſeq̄tur alia propria magnitudo virtutis nec finita nec ifinita: ⁊ iō dr̄ q̄ tales relationes non ſunt formaliter finite: nec ſunt formaliter infinite: lȝ bene concedatur q̄ ſunt infinite realr̄ ifinitate p̄me intelligentie. Palā autē q̄ rō prime vie non concludit: cum dr̄ q̄ plura realiter diſtincta poſſunt eſſe quanta vnica quantitate extenſa. hoc bene ꝯceditur q̄ ſic ſunt quāta eadem quātitate denominatiue: ⁊ p̄ accn̄s: non autē eadē q̄titate neceſſario ꝯr̄te rōnē formalē cuiuſlibet illorū: cuiuſmodi eſt quantitas virtutis: ⁊ iō ſicut in p̄ᵃ intelligentia perfectiones ſimplr̄ nō ſūt formalr̄ ifinite vnica infinitate virtutis: ſic nec in entibus limitatis plura diſtincta realiter vel q̄ditatiue ⁊ formalr̄ nō ſunt q̄ta q̄titate vnica virtutis: que tn̄ diſſolutio iſtius difficultatis plus tibi placet eligas quā volueris.

De hac difficultate. vide hāc in primo capite ſcd̄i libri theologie.

De infinitate loquitur ſcotus libro primo. d. ƶ. diſt. 8. di iȝ. ⁊. q. 5. 6. 7. quolibet loꝝ. ⁊ alibi ſepe.

¶ De corruᵗᵉ ⁊ incorruptibilitate. Caput. V.

Amplius autem

d̄ corruptibilitate ⁊ incorruptibilitate: an ſint p̄ ſe paſſiōes entis inq̄tū ens: reſtat vlteri⁹ p̄ſcrutandū. In p̄mis aūt dicam⁹ q̄d ſit corruᵗᵃˢ ⁊ icorruᵗᵃˢ: p̄duciᵗᵃˢ ⁊ adnihilabilitas: vno q̄dem modo dr̄ corruᵗᵃˢ ⁊ corru⁹ nālis: ſepabilitas vel ſeparatio forᵉ a mā: ſic q̄ cōpoſitū deſinit eſſe ⁊ ſimiliter forᵃ deſinit eſſe: mā tn̄ que eſt altera pars cōpoſiti nō deſinit eē: ſȝ manet poſt corruptioneȝ cōpoſiti ⁊ forᵉ. Corruᵗᵃˢ repit̄ ī corp̄ib⁹ nālib⁹ mixtis ex 4ᵒʳ elntis: q̄ p̄ nāȝ gn̄ant̄ ⁊ corrūpūtur: ⁊ de tali corruptibilitate nō q̄rim⁹: an ſit paſſio entis inquātum ens: cum talis corruptibilitas non ſit paſſio niſi compoſiti ex rebus pluribus adinuicem ſeparabilibus. Alio modo dr̄ corruptibile vel producibile ⁊ adnihilabile illud ſcilȝ q̄d poteſt acquire-

Nota q̄ talis corruptibilitas eſt paſſio vna ſȝ rōnē reḡr̄e mixtū vnū ſm rōnē. Alij dicūt mixta vtr̄ potētia remota eſſe corruptibile.

re eſſe exiſtie. nam pducere ſic nihil aliud eſt niſi trahere quiditatem ad exiſtentiaz: ⁊ corrumpere ſeu adnihilare nihil aliud eſt niſi ſeparare quiditatez a tali exiſtētia: ⁊ de tali corruptibilitate ⁊ incorruptili bn̄ q̄rim⁹ quō ſe hȳt ad ens. 3um dr̄ aliqd eē corruple ſeu adnile qd̓ totalr̄ fit nō ens ⁊ nihil vt ly nihil nō ens. ſimplr̄ ſunt opm oī pom: qd̓ eſt ex̄ nihil. Incorruple aūt ſibi opm dr̄ qd̓ nō pōt oino deſinere eē poſitiuū: nec oino nō eē nō ens q̄cūq̄ virtute: ⁊ ō tali icorruple quō ſe hȝ ad ens bn̄ inq̄rimus. Hac triplici diſtōne pmiſſa de corruptili ⁊ icorruli reſtat pſcrutatio an corrupam ⁊ icorrupam 2a ⁊ 3a dicte an ſint p ſe drīe eēntiales entis iquātuȝ ens: qm̄ ſi dideret̄ ens p corruple ⁊ icorruple an̄q̄ diuideret̄ in .x. gnā: ita q̄ poſtea vnū illoꝝ mēbroꝝ diuideret̄ in .x. pdita: ſequeret̄ q̄ oia .x. gnā caderēt ſub corruli vel icorruli qd̓ nō eſt veꝝ ſequēdo pn̄o phoꝝ q ponūt aliq̄ entia de eodē gn̄e eē corrulia: ⁊ alia eē icorrulia: ſic itelligen ⁊ orbes ſūt icorrupia ſȝ eos. Corpora aūt mixta ex 4or eltis ſūt corrulia.

Scdm Auerro. hec non ponunt in pdicamento.

Adhuc āt ſi poneret̄ ens diuidi ex eq̄ p iſtas drīas nihil p ſe ɔtētū in .x. gnib⁹ eēt corrule vel icorruple pp regulā illā cōiter ɔceſſam. Diuerſoꝝ generū ⁊ n̄ ſubalternati poſitoꝝ diuerſe ſūt ſpēs ⁊ drīe. ſilr̄ diuerſarū drīaꝝ diuidētiū ⁊ ɔſtituētiū ſūt diuerſa conſtituta: ⁊ nihil qd̓ cadit ſub vna cadit ſub alia.

¶ Amplius aūt 3o ſi ens diuideret̄ poſteri⁹ p iſtas drīas corruple ⁊ icorruptile q̄ p .x. gnā. tūc oporteret q̄ vnū illoꝝ .x. geneꝝ diuideret̄ p corruple ⁊ icorruple. hoc aūt vr̄ ipoſſe: q2 tūc nihil eēt corruple vel icorruple: niſi in illo gn̄e iueniret̄: tn̄ aliq̄ icorruptibilia iueniunt̄: q̄ nō ſūt in aliq̄ gn̄e: etiā aliq̄ corrua in diuerſis gnib⁹. Tū ēt 3o q2 Ariſt. i. io. ſue meta ce vlti⁹ aſſerit q̄ corruple ⁊ icorrule drn̄t pluſq̄ gn̄e. ḡ nō cōſtituunt̄ p drīas diuiam alicui⁹ gnīs vni⁹. Sȝ iſtud vltim dcm̄ Ariſto. hȝ aliū intem. Eſt .n. intētio ſua q̄ corruple ⁊ incorruple drn̄t in mā: q̄ eſt altera ps ɔpoſiti: q̄ eſt pn̄m corruptiōis. q2 eſt q̄ res pōt eē ⁊ nō eē. 7. meta ce. 22. ⁊ ſemp machinat ad maleficiū. p phyſi. 81. nā ppe corrupia hȳt māȝ ſui. Incorrupia aūt nequaq̄. Gen⁹ aūt ſm eū ſumitur a mā. iō dicit q̄ corruple ⁊ icorruple drn̄t pluſq̄ gn̄e māli ſupple ⁊ gn̄e ſubi ⁊ phyſico: nō aūt genere pdili ⁊ logico ſeu meta ce. nā ipſemet ponit in eodez gn̄e pdicali aliq̄ corrupia ⁊ aliq̄ icorrupia. Uel itelligit ſic fert̄ q̄ corruple ⁊ icorruple drn̄t pluſq̄ gn̄e pximo: nō aūt gn̄e pdicamētali ⁊ gnāmo. Et ſi oino ɔtendas de iſto dicto: q̄ corruple ⁊ incorruple drn̄t pluſq̄ gn̄e: ⁊ velis ptinaciter ſuſtiere: do tibi talē mom acci do aliq̄ gditatē: que nullā corruptem fundet re alicui⁹ exñe actualis: imo oimodā icorruptibilitatē ſimplr̄ re cuiuſcūq̄ agentis: ⁊ acci do aliā gditatē: que fundet corruptitem re cuiuſcūq̄ exñe actualis ſimplr̄: tales due gditates vn̄r differre pluſq̄ gn̄e ēt pdicali: q2 nulla gditas vr̄ eē ſic ſimplr̄ icorrupio ⁊ oino iſepabilis ab eſſe actualis exñe niſi pciſe gditas pr̄ itelligen: illa aūt gditas diſtiguit̄ pluſq̄ gn̄e ab oī gditate corruptibili. bn̄ ḡ dr̄ q̄ oīs gditas ſimplr̄ incorruptibilie: ⁊ oīs gditas ſimplr̄ corrupio drn̄t pluſq̄ gn̄e ēt logico ⁊ metaphyſico. Ex his oīb⁹ ɔcludit̄ q̄ corruple ⁊ icorruptibile nō ſunt drīe eēntiales entis iquātū ens: niſi forte qs vellet calūniari acci do corruptem ⁊ incorruptibilitatē ſimplr̄ de q̄ hic vlti⁹ eſt dcm̄: ſȝ cū tales corruptio ⁊ incorruptio ſint accepte in 2o nō in

Nō obſtante q̄ mā ſit eterna ⁊ incorruptibilis: vt tn̄ ɔiūcta pudiōi eſt cauſa corruptionis.

Diceret Auerr. corruptibile ⁊ incorruptibile differre pluſq̄ gn̄e vniuoco: non tn̄ analogo.

pmo nec in 3o poſitis in pnci⁹ capitis adhuc ſeqtur q̄ corruptibilitas ⁊ icorruptibilitas i cōi nō ſunt p ſe drīe eſſentiales entis inquantum ens.

Habet aūt dubitationē an corrupitas ⁊ icorruptibilitas ſint p ſe drīe eſſentiales alic⁹ p ſe ɔtenti ſub ente iquātū ens: vt ſube vel alicui⁹ alteri⁹ pdicamēti. Dicamus aūt in primis: ſicut dcm̄ eſt de ente ppōnez negatiuā: q̄ nō: qm̄ drīe eēntiales diuiſiue ſube ſi dn̄r ð oī ente: ſȝ oē ens eſt corruple vel icorruple. ḡ nō ſunt drīe eēntiales diuiſiue ſube: nec alicui⁹ ɔtēti p ſe ſub ente.

¶ Ad cui⁹ euidētiā debes diligēter aduertere ad iſtas duas ppōnes que ſequunt̄. Prima ſit talis: p ſe drīe eēntiales diuiſiue iferioꝝ nūq̄ ſunt p ſe diuiſiue ſupioꝝ: nec p ſe dn̄r ſub diſiūctiōe. Et pono tibi tale exēplū: qm̄ rōnale ⁊ irrōnale: que diuidunt animal nō diuidūt corpus: nec dn̄r de eo ſub diſiunctiōe: nā iſta eſt falſa. oē corp⁹ vel eſt rōnale vel irrōnale: cū lapis ſit corp⁹ ⁊ nō eſt rōnalis: nec irrōnalis accipiēdo irrōnale vt opponit̄ rōnali ɔ̄rie ⁊ poſiue: nō vt opponit̄ ſibi negatiue ⁊ ɔ̄dictorie. 2a ppō ſit talis: p ſe drīe eſſentiales diuiſiue ſupiorū nūq̄ ſunt p ſe diuiſiue alicui⁹ inferioris: dn̄r tn̄ de ipſo ſub diſiunctiōe. Et pono tibi exēplū. corporeuȝ ⁊ icorporeū ſunt p ſe drīe diuiſiue ſube. nullo aūt mō ſunt drīe diuiſiue aīalis: dr̄ tn̄ de eo ſub diſiunctiōe: qm̄ omne aīal vel eſt corporeū vel incorporeū. ⁊ rō eſt iſta: qm̄ oīa iferiora neciō cadūt ſub aliquo mēbroꝝ diuidētiū superi⁹: ſed nō eȝ. ⁊ per iſtas duas ppōnes: ita pbat̄ de quocūq̄ ɔtento ſub ente q̄ corruptibilitas ⁊ incorruptibilitas nō ſunt drīe ei⁹ eēntiales: ſicut pbat̄ de ente. Additur aūt rō ſpālis de ſube: quoniā ſi corruptibilitas ⁊ icorruptibilitas eēnt drīe diuiſiue ſube: qm̄ tunc nihil eſſet corruptibile vel incorruptibile ex̄ genus ſube: qd̓ eſt falſum. qm̄ pma intellia ⁊ plura alia: que in ipſa formalr̄ exiſtūt ſunt oino incorruptibilia: nec tn̄ genere ſube claudunt̄. Fert̄ etiā a phis q̄ in alqs gnibus a ſuba plura corruptibilia ⁊ incorruptibilia reperiuntur.

Attēde q̄ corruptibilitas pprie ɔuenit tantū ſubſtantijs. iproprie attribuit̄ accidētibus ſm aliquos: q2 .ſ. deſinūt ⁊ icipiunt eſſe: hoc tn̄ nō eſt pprie gnāri ⁊ corrumpi.

Amplius aūt corruptibile ⁊ incorruptibile ſic deſcripta: dico q̄ ſi ſunt drīe eſſentiales entis: nec alicui⁹ per ſe ɔtenti ſub ente. reſtat pſcrutandū an corruptibilitas vel icorruptibilitas ſint per ſe paſſiōes entis inquātū ens ſimpces vel diſiūcte. Palā aūt q̄ nō ſūt paſſiones diſiuncte: q2 tales paſſiōes. vt pus dcm̄ eſt nō inſunt p ſe alicui p ſe ſubto. Paſſiōes aūt diſiūcte cum ſint oppoſite eidē ſubto ſuſceptibili ſimul nō inſunt: ⁊ ſi ſucceſſiue inſunt p accñs inſunt: ⁊ nō p ſe quales paſſiones nō querimus. ſed tn̄ paſſiōes que inſunt p ſe enti iquātū ens nos querimus. Dicamus igit̄ q̄ corruptibilitas ⁊ incorruptibilitas pducites vel anihilates 2o mō pus dicto ⁊ expoſito accepte: ſūt per ſe paſſiōes ſimplices entis iquātū ens: ⁊ nō ſub diſiunctiōe: imo neceſſario ſimul ⁊ p ſe inſunt ſibi. Debes igitur diligēter aduertere q̄ corruptibilitas ⁊ incorruptibilitas ſic accepte 2o mō pus dicto: ſunt paſſiōes relatiue. ſ. p ɔpatiōez ad exñam actualē: qm̄ corruptibilitas nihil aliud eſt q̄ poſſibilitas ſeparatōis ab exñā actuali ⁊ incorruptibilitas impoſſibilitas ſepatiōis gditatis ab exñā actuali. Palā igit̄ q̄ corruptibilitas: ⁊ incorruptites poſſunt ſumi vt ſunt oppoſite relatiue velut ſunt paſſiōes diſpate. Sūt aūt oppoſite rela

tiue quádo ſút reſpectu eiuſdé exiſtétie actualis. diſpate aút qñ ſút reſpectu alteriuſ ꝛ alterius exiſtétie actualis: ſicut ſile ꝛ diſſile reſpectu eiuſdem fun ti ꝛ termini reltua: ſed reſpectu diuerſoꝝ termi noꝝ ſút diſpata ꝛ nó relatiue oppoſita. ¶ Manifeſtú eſt aút ꝙ nos nó itédimus dicere ꝙ corruptibilitas ꝛ icorruptibilitas: vt opponuntur relatiue inſint nečio ſimul: ꝛ ꝑ ſe enti: qꝛ hoc eſt ipoſſe: ſicut impoſſe eſt ꝙ aliquid ſit ſile ꝛ diſſimile eidem: ꝛ reſpectu eiuſdé: ſed intendimus dīce ꝙ corruptibilitas ꝛ icorruptibilitas: vt ſumunť diſpate reſpcū alteri9 ꝛ alteri9 exńe actualis: ſimul inſunt enti iquátū ens: ꝛ ꝑ ſe ꝛ nečio: ꝛ ſút eius ꝑ ſe paſſiones: quas querim9. Et pono tibi exm: vt plane intelligas: qditas náqꝫ entis hꝫ ad aliquá exńam actualeꝫ ipoſſibilitaté ſepationis: ꝛ ꝑ ꝯñs icorruptibilitaté reſpectu illi9: vt ad exńam pme intelligétie ſm vitateꝫ: ꝛ ad exńam zarum intelligétiaꝝ ꝛ orbiú ſm phorum opinioné. Oia náqꝫ iſta pdicta ſút entia icorruptibilia: ſic ꝙ impoſſe eſt: qn ens ſemꝑ exiſtat in eis. Habet ét ens inqñtum ens poſſibilitaté ſepatiõis: ꝛ ꝑ ꝯñs corruptibilitaté exńe cuiuſlibet rei gñabilis ꝛ corruptibilis. ſút náqꝫ oia iſta corpꝫ mixta entia generabilia ꝛ corruptibilia: ꝛ in ipſis qditas entis poſſi ꝛ corruptibilr exiſtit. Sit ḡ h ꝓpó q̄rta in iſto ordine. Ens eſt incorruptibile aliqua incorruptibilitate relatiua. vel ens eſt.m. formeť ét qnta ꝓpó in iſto ordine. Ens eſt corruptibile aliq̄ corruptibilitate relatiua vel ens eſt.n. he.n. ꝓpões ſút imediate; ió nó pñt a pori predicato ꝛ ſubiecto demſa ꝯcludi: qm ſubo iſtaꝝ ꝓpónú nihil eſt pus. ¶ Et ſi q̄ras an ens iquátú ens ſit pm ſubꝫ adeq̄tú pmitate adeq̄tiõis corruptibis ꝛ icorrupis ſic ꝙ ſint ei9 ꝑ ſe paſſiões ꝯuertiles cú eo. ¶ Rñ: tibi ꝙ nó: ſꝫ corruptio ꝛ icorruptio: q̄ ſunt paſſiones entis ſunt ꝯcte ꝛ ꝯtinenť ſub corrupic ꝛ icorrupic in cói. Palá aút de corrupic: qm nó ſola qditas entis é ſepaľis: ꝛ ꝑ ꝯñs corrupľis: ſꝫ ét multe alie qditates: imo ſiť ferť qditas oium pdic ſunt ſepabiles ab exńa actuali: ꝛ ꝑ ꝯñs corruples. ná demſale é de qditate roſe: ꝙ ipſa é corruptis ꝛ a ſua exńa ſepaľis. Manifem é de icorruptic reltua: ꝙ nó é pciſe ꝑ ſe paſſio ꝯuerlis entis iquátú ens: qꝛ ois qditas vnica pe itellic ꝛ alys é icorruptis aliq̄ incorruptic reltua: qm in pe itelli nečio exiſtit ꝛ iſepabilr: ꝛ ꝑ ꝯñs incorruptibilr: ſic é qditas ſube ꝛ ſapie ꝛ oiuꝫ tráſcédétiú. ¶ Et ſi adhuc q̄ras. ſi aliq̄ alia qditas q̄ nó ſit vnica pe itellic ꝛ alys ſi ſit icorruptis aliq̄ icorruptibilitate reltua. hic dicerét phi antiq ꝙ ſic: qꝛ dicerét celos ꝛ qditates oium itelligétiaꝝ ꝛ orbiuꝫ ſic eé icorrupies: qꝛ ſm eos ſic nečio ꝛ iſepabilr ꝛ icorruptibilr exiſtút: ſꝫ moderni phi opm aſſerút dicentes oia alia a pe itelli eſſe poſſia ꝛ ꝓducibilia: ꝛ ꝙ oia talia ꝯtigéter exiſtút. Ex pdictis igť ꝯcludamus ꝙ corruptio ꝛ icorruptio rem diuerſaꝝ exńarú ſút ꝑ ſe paſſiões ſimplices entis iquátú ens ꝛ ñ ſolú entis: imo oium tráſcendétiú in pe itelli: ꝛ in.x. pdicis directe vel idirecte: ꝛ addo idirecte: qꝛ forte nihil formalr tráſcédés é ꝑ ſe i gñe: ſꝫ tñ idirecte: ſicut dña de q̄ zª theologie nře fiet ſmo.

Perſcrutádú é adhuc vlti9 de corrupic ꝛ icorrupic zo decá vt icorruptibilitas oppóiť nó enti ſimplr ꝛ nó enti poo. ꝛ corruptio ꝯuertiť cú nó ente ſimplr: ꝛ cú nó poo: ita ꝙ illud qd ſic eſt corruptic ꝛ adnihilatú ſit nó ens ſimplr ꝛ nó poſitiuuꝫ. Dicamus igiť ꝙ icorruptibilitas talis é ꝑ ſe paſſio entis iquátú ens ꝛ corruptibilitas ꝯdictoe ſibi repugnat. Quiditas náqꝫ entis iquantú ens: palá ꝙ nó póť eé oio nihil ꝛ nó poſitiuú oio: imo é nečiú ex ambitú nó entis ꝛ nihili. Formeť igiť ſic 6a ꝓpó i iſto ordine. Ens é ſimpliciter icorrupic. vel ens é o. h ꝓpó é imetia ſic alie: nec a pori ſubo póť ꝯcludi. ¶ Et ſi q̄ras an ens inquátú ens vt pſcidit ab oi poſteriori ſit pm ſubꝫ pmitate adequatiõis h9 paſſionis icorrupľis ſimplr. ¶ Rñ: tibi ꝙ nó: qm multe qditates ſunt ſic icorruptibiles: ſic pa itellia ꝛ oia q̄ formalr exiſtút i illa: ſicut ſút oia pdita vnica ſibi ꝛ alys: nec nó ꝛ qditates oium.x.pdiꝝ ꝛ oium exńtiú i illis. ná húanitas iquátú húanitas: ſic é icorruptis ꝛ inadnihilabilis: qꝛ ipoſſe é ꝙ ſit nó húanitas ꝛ nó qditas ꝛ nó ens ſimplr ꝛ nó poſitiuú: lꝫ vt pus fuit dcm ſit húana corrupľis ꝛ adnihilabilis corruptiõe ꝛ adnihilatõe q̄ eſt ſepatio ei9 ab exńa actuali ꝛ ab eé qd é zo adiacés: núq̄ tñ póť fieri nó ens ſimplr. ¶ Et ſi vlteri9 q̄ras ſi ſit aliqd corrupic tali corrupic opta tali icorrupa. dico ꝙ ſic: qꝛ aliqd é qd totalr póť deſinere eé ꝛ fieri nó ens ſimplr: ſic ſút oés exńe cuiuſlꝫ rei corruptis ꝛ gñabilis: ꝛ forte oés exńe oium pdicaméroꝝ. naꝫ ſic deſinút eé ꝙ nó manét in aliq̄ eé poic: imo ſunt nó ens ſimplr. In q̄lꝫ igiť iduiduo cuiuſlꝫ pdici é aliqd qd é oio icorrupic tali icorruic oppoſita nihilo ſimplr: ſicut eſt qditaſ entis ꝛ alie iferiores ꝑ ſe icluſe in illo: ꝛ aliqd qd é oino icorruptibile tali icorrupie oppoſita: ſicut ſunt eé exńe ꝛ zo adiacés iſti9 iduidui: ꝛ ét cuiuſlꝫ alterius indiuidui per ſe cótenti in pdicaméto.

¶ De idétitate ꝛ diuerſitate ꝛ diſtóne. Cap. VI.

DEeodeꝫ autem ꝛ diuerſo an ſint paſſiões entis iquátuꝫ ens reſtat vlteri9 perſcrutandú ſi ſic: an ſimplices vel diſiúcte. ¶ Dicam9 igiť i pmis qd é idétitas ꝛ diuerſitas: ꝛ q̄t gñá ipaꝝ: ꝛ deiñ quõ ſe hñt ad ſubꝫ nře metace. ¶ De identitate ꝛ diuerſitate q̄tú ad ſuá entitaté: dī ꝙ ſút qdá rem oppoti nó ꝯdictoe nó ꝑuatiue ſꝫ reltiue vel ꝯrie. ¶ Et ſi q̄ras ad qd gen9 ꝑtinét: dī ꝙ aliq̄ idétitas ꝛ diuerſitas ad gen9 relonis ꝑtiet ꝛ ad pmom: ſꝫ tñ nó ois idétitas ꝛ diuerſitas actualis oritur poſitis terminis. ¶ Ferť ꝙ aliq̄ idétitas ꝛ diuerſitas ſút rem extriſec9 aduenietes: ſic diuerſitas opta vnioni ꝛ idétitas equalés vnioni: cui9 eſt idétitas reltua: ꝛ diuerſitas ſibi ota. ¶ Et ſi adhuc q̄ras ad qd gen9 ꝑtinet de illis qñib9 q̄ ſút rem extriſec9 aduenietes. Dī ꝙ ad gen9 hitus. in illo náqꝫ ponim9 vniones ꝛ iherétias formaleſ: nó in pdito actiõis ꝛ paſſiõis: ſicut nó nulli aly poſuerút. ¶ Debes aút aduertere ꝙ identitas ꝛ diuerſitas duplr dñr: vel formales vľ funles reſpcūs. Fundales ꝑ ſe iſunt cui iſunt. Formales aút ꝑ accńs ſic ferť. ¶ Adhuc át diuerſitas ꝛ idétitas ſibi ota ñ vno9 ſꝫ plurib9 dñr vt reltua: diuerſitas: diſtõ: diuiſio: ſepatio: ꝛ nó ſút iſta vba ſinonima. ¶ Dña dñr q̄ in aliq̄ ꝯueniút ꝛ in aliq̄ dñt: ſicut ſunt oia ꝑ ſe icludétia ens ꝛ oia ꝑ ſe ꝯtéta in aliq̄.x.generú. Diuerſa ſút q̄ in nullo ꝯueniút. ¶ Et ſi arguas ꝙ oia illa i aliq̄ ꝯueniút. qꝛ ſalté in ente. Dicit ꝙ núq̄ inueniunt aliq̄ ita pmo diuerſa quin in aliquo cóueniant vel a priori vel a poſteriori: vel in pmó vel in zo: vel idétice vľ denomiatiue: ſed dñr aliqua nó dñtia ꝓprie: ſed

Note ꝙ ratiõa le non differt ab irrationali.

Sequitur ꝙ homo nõ eſt diuerſus ab aſino.

diuerſa que nõ ꝯueniũt in aliquo ꝑdicato de ꝑmo mõ. ❡ Et ſi q̄ras que ſunt ꝑmo diuerſa: dr̄ ꝙ illa que oı̄no in nullo ꝑdi^{ca}ti ꝑmi modi ꝯueniũt. vl' dñr ꝑmo diuerſa ꝑ diuidētia ens ĩquãtu3 ens: ſicut ſũt drı̄e ꝯtẽtes ⁊ diuidẽtes. Diſtõ eſt reſo ſicut ferẽ ĩtrinſecꝰ aduenĩẽs opp^{ta} indiſtõni abſolute: l3 aliq̃ñ ĩueniaꝝ oppoſita indiſtõni relatiue. Diuiſio eſt reſpectus opp^{tus} ĩdiuiſioni: opponiꝝ ẽt vnioni aliquorũ adiũicẽ: ⁊ ẽ re^{us} extrĩſecus aduenĩẽs: cũ nõ ſtiatur poſitis termĩs: ſicut p3 de ptibꝰ cõtinui: q̃ ſunt ĩdiffẽtes ad ĩdiuiſionẽ vel ad diuiſionẽ eoꝝ adĩuicẽ: ⁊ de ĩdiuiſiõe trãſeũte ad diuiſione3: ⁊ ꝯuertiꝝ ꝯtria: ſepatio eſt q̄dã reſpcũs extrĩſicꝰ aduenĩẽs: ſicut diuiſio oppoſitus ꝯiũctiõi vnius cũ alio.

Entis inquãtũ

ens an ide3 ⁊ diuerſum ſint eiꝰ paſſiões diſiũcte vel ſimplices ẽ dõm: ⁊ ꝯ hoc formenꝝ iſte ꝑpõnes. ꝑma. Ens eſt idẽ realr̄ cũ quol3 qȯ actu exiſtit: vel ens ẽ p.ß ꝑpõ videꝝ ĩmediata nec a ꝑori põt aliq̃liter demr̄ari nec ĩdiget. ❡ Palã nãq3 eſt cuil3 ꝙ entitas cuiuſl3 nõ eſt alia res ab illo in quo ĩcludi tur: alias in quol3 ſingulari eſſent plures res: imo ẽt in ꝑma ĩtelligenꝰ: cũ q̄ditas entis i illa formalr̄ exiſtat: qȯ eſt oı̄no falſum. ❡ Et ſi arguas ꝙ idẽtitas entis ad illa q̃ ꝯtingẽter exiſtunt nõ ꝑ ſe paſſio entis põt eẽ: q2 cũ extria poſſit oı̄no deſinere eẽ. vt dcm̄ ẽ: ille reſpcũs nẽcio corrũpereꝝ corrupto termio. Dr̄ ꝙ nõ ẽ reſpcũs formalis: ſ3 fundamẽtalis cui nõ repugnat eſſe ſine termio. Uel dr̄ ꝙ ens h3 idẽtitatẽ ꝑ ſe ad oẽm aliã q̄ditatẽ: ⁊ ad oı̄a inferiora ꝑ ſe in genere: vt abſtrahũt ab extria: ⁊ illa eſt ꝑ ſe paſſio entis. ❡ 2ª ꝑpõ ſit iſta. ꝑ ꝯuerſam. q̃cũq3 io. ꝑma gnã ⁊ oı̄a ꝑ ſe ꝯtenta in ipſis: imo oẽ poſitiuum h3 idẽtitatẽ cũ ente. hec ꝓbaꝝ: q2 oı̄a vel iclu dant ens q̄ditatiue vel nẽcio ꝑſupponũt ⁊ ſine ente minime repiri pñt: cu3 nihil ſit qȯ poſſit effugere rõnẽ entis vel q̄ditatiue vel identice vel denominatiue. ❡ Exẽplu3 drı̄e ⁊ ꝑ ſe paſſiões entis inquãtũ ens. ⁊ pꝰ ĩtelligeꝰ. ⁊ oı̄a q̃ formalr̄ exiſtũt in illa: ſunt idẽ enti ĩquãtũ ens. ❡ Formeꝝ igiꝝ 3ª ꝑpoſitio ſic. oẽ poſitiuũ eſt idẽ alteri i ente: q2 quecũq3 vni ⁊ eidẽ ſunt eadẽ aliqualr̄ aliq̃ idẽtitate l'ter ſe ſunt eadẽ. nã ipa q̄ditas entis eadẽ in oı̄bus eſt rõ fundãdi aliq̃3 idẽtitatẽ oı̄um inter ſe. ❡ Et pono tibi exẽplũ. ſi humanitas extis vna in oı̄bus hoı̄bus eſt rõ fundãdi idẽtitatẽ ſpecificã: ⁊ aı̄malitas vna extis in oı̄bus aı̄alibus ẽ rõ fundãdi idẽtitatẽ gnı̄s. ſic oı̄a poſitia ꝯueniũt i q̄ditate entis q̃ fundat idẽtitatẽ ad illa: ⁊ ſic oı̄a ſunt equalr̄ idem ⁊ vnũ. Manifeꝰ eſt aũt q2 vniuerſum nõ ẽ oı̄no ĩcõnexũ: imo oẽs ptes vniuerſi aliquo mõ cõueniũt: ⁊ ſe attinẽt per aliq̄d ꝑ qȯ ĩter ſe ſunt ꝯnexe. nã ſicut ſoꝛ. ⁊ plato ⁊ ceteri hoı̄es ſunt ꝯnexi in humanitate in q̃ ꝯueniũt ⁊ in qua ſibiĩuicẽ attinẽt: ⁊ hõ ⁊ aſinus ⁊ oı̄a alia aı̄alia in aı̄alitate ꝯnectuntur: in qua ꝯueniunt: ⁊ ſic ſemꝑ aſcẽdẽdo: quouſq3 ꝑueniaꝝ ad ꝑmũ ſimplr̄ irreſolubile: qȯ eſt ens inquãtũ ens: in quo oı̄a ſunt ꝯnexa. ❡ Palã igiꝝ ex dictis ꝙ q̄ tollit vniuocationẽ entis ⁊ idẽtitatẽ cũ oı̄bus: ſubaın vniuerſi faciũt ĩcõnexã. Entia oı̄a ⁊ poſitiua oı̄a nolũt male diſponi. vnũ igiꝝ ꝑmu3 in quo oı̄a ſunt cõnexa. ❡ Et ſi queras de identitate entis ad oı̄a: an ſit vnitas nũeralis vel ſpecifica vl' generica: ⁊ ſic ꝯ alijs idẽtitatꝰ. ❡ Rñdeo tibi ꝙ põt ꝯcedi ꝙ ens eſt idẽ nuõ denoı̄atiue cu3 quol3

Nota ꝙ vnũ numero dr̄ tripliciter: ꝑ ſe ꝑmo. ꝑ ſe ſecundo. ⁊ denominatiuẽ.

ſingulari: nõ tñ idẽ numero q̃tum eſt ex ſe: qȯ itelligo ſic: q2 nõ eſt rõ fundãdi vnitatẽ numeralẽ: ſ3 induiduiꝝ ab illis: que ſunt rõ fundãdi vnitatẽ numeralẽ. ſ. ab ipſis drı̄tijs ĩdiuidualibꝰ. Adhuc aũt ſicut dicimus ꝙ aı̄al ⁊ hõ nõ ſunt ꝑprie idem ſpẽ: nec ẽt diuerſa ſpẽ: ſ3 magis vnũ ẽ ſpẽs reſpcũ alterius: ⁊ ſic ſemꝑ aſcẽdendo: nũq̄3 ſupiora ſunt ꝑpe idẽ ſpẽ vl' genere: nec diuerſa cũ ſuis ꝑ ſe iferiorıbꝰ in q̄bꝰ ꝑ ſe icludunꝝ. ſic ꝯformiter ẽ dõ3 de ente ꝙ nõ eſt ꝑprie idẽ: nec ſpẽ nec genere cũ ſuis iferiorıbus. ❡ Cõcludamus igiꝝ ꝙ idem vel idẽtitas eſt ꝑ ſe paſſio entis ĩquãtũ ens: ⁊ paſſio ſimplex: q̃ per ſe ⁊ nẽcio ⁊ iſepabilr̄ ieſt ſibi. ❡ Et ſi q̄ras an idẽtitas: que ẽ eius ꝑ ſe paſſio: ſit ſibi ꝯuertibilr̄: ⁊ ſit idẽtitas ſimplr̄ trãſcẽdẽs cõis ad oẽm idẽtitate3. Diſſolutio iſtiꝰ dubõnis ſatis põt hẽri ex ꝑoribus. Manifeꝰ eſt igiꝝ ꝙ idẽtitas nõ eſt paſſio cõuertibilis cũ ente: cũ ens nõ ſit eiꝰ ꝑmũ ſubm ꝑmitate adequatiõis: q2 multa alia ab ente: ꝑ ſe fundant idẽtitatẽ vt ꝑſcindũt a q̄ditate entis. Paſſiões q̄dem entis fundãt idẽtitatẽ: ⁊ ĩter ſe ⁊ ad q̄ditate3 entis: ⁊ ſılr̄ drı̄e diuidẽtes ens: imo gnãliter oẽs drı̄e ꝯtentes fundãt aliq̃3 idẽtitatẽ: ĩquãtũ tales ⁊ ꝑ rõnẽ ꝑpriã. igiꝝ ens nõ eſt ſub3 adequatũ idẽtitatis in cõi: ſ3 eſt q̃dã identitas ꝯcta ꝑ ſe ꝯtenta ſub idẽtitate in cõi: ſicut in alijs ẽ dcm̄ de alijs paſſionibus entis.

Aliq̄ dicũt ꝙ idẽtitas rõnis ẽ abſolutiſſima: q2 nõ dependet ab actu collatiuo intellectus: que eſt relatio aptitudinalis ñ actualis.

Amplius aũt

dicto de eodẽ: reſtat ſpeculatio de diuerſo. Jdẽ. n. ⁊ diuerſum ponunꝝ eẽ paſſiões entis ĩquãtũ ens. Palã aũt ex dictis ꝑoribꝰ ꝙ ſũt. 5. gnã diuerſitatis. ſ. drı̄a ⁊ diuerſitas. Diſtõ diuiſio. ſepaᵒ. reſtat igiꝝ ingrere. ſi iſta oı̄a ſũt ꝑ ſe paſſiões entis an aliq̃ an nulla. Palã ẽt ꝙ drı̄a ꝑprie nõ ẽ ꝑ ſe paſſio entis: q2 drı̄a ſũt ꝑpe q̃ ſũt alı̄ qȯ idẽ entia q̃ in aliq̃ ꝯueniũt ⁊ in aliq̃ drı̄t: ⁊ ĩtelligo ꝑ iſtã ꝯuenĩẽtiã ꝙ ꝯueniũt i aliq̃ vno ꝑdi^{to} pꝰ mõ ꝑ ſe icluſo in illis: ſic hõ ⁊ aſinꝰ ꝯueniũt i aı̄alitate: ⁊ ꝑ illud i q̃ drı̄t ĩtelligo drı̄as formales ꝯſtitutiuas ipoꝝ. Palã aũt ꝙ ſic acci^{do} aliq̃ eẽ drı̄tia: ens ĩquãtũ ens a nullo ẽ drı̄s: q2 cũ nullo alio ꝯuenit ĩ aliq̃ ꝑdi^{to} ꝑmi modi ꝑ ſe ĩcluſi in ipſis: cũ ens ĩquãtũ ens ſit ſimplr̄ ſimplex: ⁊ nihil aliud ſit icluſum in ipſo: ſed in alijs ſit ĩcluſum. a nullo igiꝝ ꝑprie differt ens inquantũ ens.

Nota ꝙ iſta propoſitio erit falſa. Rationale differt ab irrationali.

Reſtat

2ᵒ ingrere ꝯ diuerſitate an ſit ꝑ ſe paſſio entis ĩquãtũ ens: diuerſa nãq3 illa dñr q̃ nõ ſũt aliq̄d idẽ entia: ⁊ q̃ ĩ nullo ꝯueniũt. ⁊ ĩtelligo de ꝯuenienꝰ ꝑmi modi nõ 2ⁱ: nec ẽt de ꝯuenĩẽtia idẽtica vel ẽt denoı̄atiua. Dicamus igiꝝ ꝙ cũ ens ĩquãtũ ens cũ nullo alio ꝯueniat ꝯuenĩẽtia ꝑmi modi: ꝯcludẽdũ eſt ꝙ eſt ꝑ diuerſum a q̃cũq3 alio. ens. n. in nullo ꝯuenit cũ ſuis paſſiꝰ: nec cum drı̄tijs ꝯtẽtibꝰ: nec cũ. io. ꝑmis gnı̄bꝰ ⁊ ꝑ ſe ꝯtẽtis in ipſis: nec cũ aliq̃ poſitiuo. ⁊ ſemꝑ ĩtelligo cõuenĩẽtia pꝰ modi. igr̄ ab oı̄bꝰ ꝑpe eſt diuerſu3. ❡ Et ſi arguas. in parte ꝑceᵗ fuit dcm̄ ꝙ ens ĩquãtũ ens fundat idẽtitatẽ ad oẽ poſitiᵘᵐ. ĝ nulloᵒ põt fundare diuerſitatẽ ad illa: cu3 idẽtitas ⁊ diuerſitas ſint oppoᵗᵉ ꝯrie. ipoſſe eſt aũt ꝙ idẽ fundaᵐ ad eũde3 terminũ poſſit fundare idẽtitatẽ ⁊ diuerſitatem. Diſſolõ aũt iſtiꝰ dubitatiõis ſtat in hoc ꝙ idẽtitas ⁊ diuerſitas: q̃ ſunt paſſiones entis nõ ſunt oppoᵗᵉ: ſ3 diſpate: ⁊ ꝑ ꝯñs ſil' ineẽ enti nõ repugnãt. idẽtitas. n. qua ens eſt ide3 cũ ſuis paſſiobꝰ ⁊ drı̄tijs nõ eſt identitas ꝑmi modi: ſed eſt identitas relatiua vel

indiuiſio ⁊ indiſtinctio vnius ab altero: ſed diuerſitas attendiť penes pmū modum: ſic ꝙ nō conueniunt in aliquo pmo modo. nam ſi iſta ſimul ſunt ꝙ rōnalitas ſit idiuiſa ab animalitate: ſicut actus a potētia ⁊ facit per ſe vnum: ⁊ ꝙ ratiōalitas ⁊ animalitas ſunt primo diuerſa quātū ad pmum modum: ſic iſta ſimul ſtant: ꝙ paſſiōes ⁊ dr̄ntie entis fundāt idētitatē relatiuā cū ente: ⁊ ꝙ ſunt pmo diuerſa ab ente q̄tū ad pm modū. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ nō eſt ēt ſatiſfactū ſufficiēter: qꝛ ſemꝑ ſtat ꝙ idē ad idē ⁊ ſm idē ex nā rei fundabit idētitatē ⁊ diuerſitatē: qḋ eſt impoſſe. ¶ Ad hoc rn̄deo tibi: ꝯcedo bn̄ ꝙ impoſſe eſt ꝙ aliqd hēat idētitatē ad aliud ⁊ diuerſitatē ſibi oppoſitā ꝯrie: ſed quin poſſit hēre diuerſitatē diſperatā ⁊ nō oppoſitā: nō ꝯcludiť. nullū ē.n. iconueniēs ꝙ aliqd ſit ſiſe ⁊ diſſimile diſſimilitudine nō oppoſita ſ; diſꝑata. Manifeſtū eſt aūt ꝙ idē nō pōt hēre ad idē idētitatē actualē relatiuā ⁊ diuerſitatē actualē ſibi oppoſitam: ſed quin poſſit hēre diuerſitatē oppoſitā idētitati abſolute nō eſt vex. Ens aūt iquātū ens pcipe hꝫ idētitatē relatiuā cū ſuis paſſiōib⁹ ⁊ dr̄ntijs. ſ. x. gn̄ibus ⁊ ꝑ ſe ꝯceptis in ipſis. Poterit igiť ſtare cum iſta idētitate relatiua diuerſitas oppoſita idētitati abſolute. ¶ Et ſi adhuc arguas nō ē poſſibile ꝙ idē ad idē poſſit referri plurib⁹ relationibus ſm idē: ita ꝙ idē ſit rō fundādi ⁊ terminādi. nā idē ñ dr̄ bis. ¶ Rn̄deo tibi. diſſolutio iſti⁹ difficultatis nō ptinet pprie ad metaphyſicū: ſed magis ad ſciaꝫ de. x. gn̄ibus. ⁊ ad caput de relatione. de hoc.n. fiet ibi ſermo ſpālis. an idē dicať bis ad idē: q̄tū tn̄ ad p̄ns ſpectat: dicimus ꝙ idē ad idē pōt plurib⁹ relōnib⁹ referri nō oppoſitis ſed diſperatis: etiā relōnibus eiuſdē modi ſicut ferť. Et ponitur tibi exēplū: due dr̄ie indiuiduales: que ſunt pmo diuerſe q̄tū ad primū modū ſunt diuerſe numero ſpē genere pxĩo ⁊ remoto: ſicut dr̄ia idiuidualis ſortis ⁊ dr̄ia idiuidualis albedinis: fundāt diuerſitatē numeralē: ⁊ ſpecificā: ⁊ diuerſitatē generis pximi ⁊ remoti: ſic igiť aliqualr̄ p nunc eſt dcm̄ ꝙ inter idē fundam̄tum ⁊ eūdē terminū poſſunt eē plures reſpcūs diſꝑati: ⁊ ſic ens poterit hr̄e ad ſuas paſſiones identitatē relatiuā ⁊ diuerſitatē diſperatā. Adhuc aūt aliter poſſumus rn̄dere ad illud qḋ pncipalr̄ ingriť. an. ſ. diuerſitas ſit ꝑ ſe paſſio entis inquātū ens. Dicamus igiť ꝙ diuerſitas nō eſt ꝑ ſe paſſio poſitiua entis iquātū ens: ſed tn̄ eſt ei⁹ ꝑ ſe paſſio puatiua vel ēt negatiua. ferť nāqꝫ ꝙ diuerſitas nō dicit aliqd poſitiuū: ſed tn̄ priuationē vel negationē alicuius idētitatis: ſic g̃ acci̇pio diuerſitatē p paſſione puatiua ſeu negatiua poſſumus ꝯcedere ꝙ diuerſitas eſt ꝑ ſe paſſio entis inquātū ens: qꝛ talis diuerſitas nō eſt paſſio priuatiua idētitatis relatiue: ſed tn̄ puatio idētitatis abſolute: vn̄ in iſta acceptione idē eſt dr̄e diuerſum ⁊ nō idē: ⁊ diuerſitas ⁊ nō idētitas. Ens āt ex natura rei ad ſuas paſſiones hꝫ aliq̄ nō idētitatē. igiť ⁊ aliq̄ diuerſitatē. Cōcludamus igiť ꝙ diuerſitas ſiue accipiať priuatiue: ſiue poſitiue eſt ꝑ ſe paſſio entis: ⁊ pdicať de eo in ſecūdo mō. formeť igiť ꝓpoſitio 8ᵃ huius libri: ⁊ 2ᵃ in iſto ordine. Ens eſt diuerſuꝫ: vel ens eſt. q. hec.n. ꝓpoſitio eſt imediata: ſicut alie nec pōt eē cōcluſio alicui⁹ ſylli demrātiui a priori ſubto ⁊ pdicato: lꝫ poſſet eē ꝯcło ſylli neceſſario concludentis.

Amplius autem ꝯſiter eſt ingrendū: an diſtictio ſit per ſe paſſio entis iquātuꝫ ens. dcm̄ eſt.n. ꝙ dr̄ia non eſt per ſe paſſio entis. dcm̄ eſt etiā 2ᵒ ꝙ diuerſitas eſt per ſe paſſio entis. Reſtat igiť 3ᵒ inquirere de diſtictiōe an ſit per ſe paſſio entis. Et vt breuiter me expediā: qꝛ feſtino ad alia: dico ꝙ ſic. Cōformiter .n. eſt dōm in oībus de diuerſitate ⁊ de diſtinctiōe: ſiue accipiať poſitiue: ſiue etiā puatiue. naꝫ eſſe diſtinctū ⁊ diuerſum videnť eſſe idem: niſi diſtictio ſit ꝯīs ⁊ diuerſitas aīs. nam diſtinctio videť eſſe cōmunis ad differentiā ⁊ ad diuerſitatē. Sequiť .n. differūt. g̃ diſtinguunť: ſed nō ecōuerſo. Sequitur etiā. ſunt diuerſa. g̃ ſunt diſtincta: ſed nō cōuertitur ꝯña. Quicqd tn̄ erit de hoc: cōformiter eſt dicendū de diſtinctione ſicut de diuerſitate: qḋ ē ei⁹ per ſe paſſio. Formeť igiť ſic ꝓpoſitio 9ᵃ huius libri. ⁊ 3ᵃ in iſto ordine. Ens eſt diſtinctū vel ens eſt r. hec ꝓpoſitio eſt imediata: nec pōt aliter a priori cōcludi. ¶ Et ſi queras an diuerſitas ⁊ diſtinctio ſint paſſiones entis ꝯuertibiles an nō. ¶ Reſpōdeo tibi ꝙ diuerſitas ⁊ diſtinctio in cōmuni put concludunť in omni diuerſitate ⁊ diſtinctione incluſione pmi modi nō hn̄t ens p pmo ſubto pmitate adequationis. Ratio huius dicti eſt iſta: qm̄ multa ſunt alia ab ente: que vt pcſcindūt ab ipſo fundant diuerſitatē ⁊ diſtinctionē nō per rationē entis: ſed per rōnem ꝓpriam. Et pono tibi exemplum. paſſiones entis ⁊ differētie fundant diuerſitatem: ⁊ inter ſe ⁊ ab ente per rōnem propriā: ⁊ inquantū tales: accipiēdo ly inquantū excluſiue eo modo quo fuit ſuperius dictuꝫ ⁊c̄. ¶ Et ſi adhuc queras an diuerſitas ⁊ diſtinctio ⁊ identitas ſint paſſiones entis diſiūcte vel ſimplices. ¶ Reſpōdeo tibi ⁊ concedo ꝙ ſimplices nō diſiuncte. nam omnis diuerſitas ⁊ diſtinctio que per ſe ineſt enti ſemꝑ ſibi ineſt: ⁊ cōſequiť illud in quocūqꝫ formaliter exiſtat: qꝛ vbi repiť ſubm: ⁊ ei⁹ ꝑ ſe paſſio.

Tenebam alias diſtōnem eſſe reſpectū de genere relōnis ⁊ eā aſſerebam relōnem diſꝑerantie: cū nō repugnat extreme eodeꝫ nomine nominari.

Reſtat ⁊ 4ᵒ loco inquirēdū an diuiſio ⁊ ſeparatio ſint ꝑ ſe paſſiōes entis iquātū ens an nō. Dicamus igiť in primis ꝙ diuiſio ⁊ ſeparatio actualis ſunt reſpcūs extriſecus aduenientes: nec ptinēt eo vt ferrur ad 4ᵐ genus. ſ. ad gen⁹ relōnis: ſꝫ magis ad 10ᵐ. ſ. ad predicamentū habitus: ſicut capite de habitu inquireť. Dicamus ſecūdo ꝙ diuiſio ⁊ ſeparatio ſunt reſpectus oppoſiti indiuiſioni ⁊ idētitati relatiue: ⁊ etiam vnioni: ⁊ nō tantū idētitati abſolute. Dicamus ⁊ 3ᵒ ꝙ iſunt illis quibus iſunt per accidēs ⁊ nō per ſe: put diuiſio ⁊ ſeparatio ponunt in numerū cōtra diſtinctionē ⁊ diuerſitatē. Dicamus 4ᵒ ꝙ nihil fundat actualē diuiſionem ſeu ſeparationē ab alio niſi actualiter exiſtat. naꝫ exn̄tia actualis vel eſt ratio fundandi vel ex natura eſt neceſſario requiſita. ad hoc ꝙ fundari poſſit actualis ⁊ diuiſio ⁊ ſeparatio aliquoꝝ adiuicē. Dicamus igiť adhuc 5ᵒ ꝙ actualis diuiſio ⁊ ſeparatio opponunť indiuiſioni relatiue ⁊ nō tn̄ abſolute. Igiť 6ᵒ cōcludamus ꝙ ens inquātū ens per ſe ⁊ neceſſario fundat indiuiſionē relatiuā ad qḋlibet poſitiuū: ⁊ nullam actualeꝫ diuiſionē ſeu ſeparationē ab aliquo. Alias ſimul haberet indiuiſionem relatiuā ad aliquid ⁊ actualē diuiſionem ab illo ſibi oppoſitā contrarie: qḋ videť impoſſibile. nam lꝫ aliquid poſſet habere actualem indiuiſionem cū aliquo: ⁊ potentialē diuiſioneꝫ ab illo:

Nota ꝙ iſte doctor lꝫ in ſumma idētitatē abſolutam diſtinctaꝫ a relatiua. T. n̄ qꝛ illa negat diſtōnem rei a ſepata alia ab alia r e. tu bene conſidera.

nō tamen actualē diuiſionē ſibi oppoſitā. Palam
ergo ex dictis ꝙ diuiſio ⁊ ſepara. actualis nō eſt ꝑ
ſe paſſio entis īquātū ens: ſed oīno ſibi accidit rō/
ne alicuiꝰ īferioris. ❡ Et ſi q̄ras an hoc ſit ꝓpriuʒ
enti inquantū ens: nō hēre ab aliquo actualē diui
ſionē: nec potentialē. ❡ Rn̄deo tibi ꝙ nō: qꝛ hoc
ꝯuenit etiā oībus ꝑ ſe paſſionibus entis inquātuʒ
ens. ſic. n. hn̄t actualē indiuiſionē relatiuā: ꝙ nul/
lam hn̄t actualē: nec aptitudinalē: nec potentialeʒ
diuiſionē ab aliquo: q̄ꝛ paſſio ſeq̄t ſubm quocūqꝫ
īuenit: ⁊ cōuertit̄ ꝯn̄a. Palaʒ etiā ꝙ cōuenit omni
ſubto ſcibili reſpcū ꝓprie paſſionis: imo conuenit
oībus ſingularibus reſpcū oium p̄dicatoꝝ ꝑ ſe p̄/
mo modo in ipſis icluſoꝝ: ⁊ cōuertit̄ ꝯn̄tia. nō eſt
hoc. ḡ ꝓprie ꝓpriū enti inquātū ens. De vno aūt ⁊
multitudine an ſint ꝑ ſe paſſio entis ſimplices vel
diſiūcte: nō opʒ multū minorari: q̄ꝛ in p̄ma ꝓpo/
ſitiōe q̄nti libri de vno: q̄uō ſit paſſio entis fuit di
ctuʒ. Multitudo nō eſt per ſe paſſio entis īquātū
ens: vt multitudo opponit̄ vnitati abſolute: quo/
niā que opponunt̄ cōtrarie ſeu p̄uatiue ſimul ꝑ ſe
ſcdo mō nō inſunt eidē. Dcm̄ eſt igit̄ de paſſionibꝰ
entis inquātū ens: nec occurrūt ꝑ nūc alie: ⁊ ſi ali/
quando occurrerit intellectui ꝯformiter eſt dōm
ſicut in p̄dictis eſt tibi oſtēſuʒ in vlī: ſicut ars iſta
req̄rit: ſit etiā intellectus tuus ſemꝑ applicatuꝰ ꝑ
oīa que dicta ſunt in hac breui ⁊ plena ⁊ clara me/
taphyſica: ⁊ ſi contingat te deſcēdere ad īferiores
ſcias: ſemꝑ aſpicias ad iſta p̄nꝰ vlīa que hic in iſta
metaphyſica tibi ſunt tradita. Palam igit̄ ꝙ ſi tu
ꝑfecte ſciueris ordinē ⁊ ꝓceſſum artificialē huius
metaphīce: poteris ꝑ temetipſum alias ſcias ordī
nare: nec idigebis alio īſtructore: ⁊ hoc de 6°. lib°.

❡ Liber ſeptimus metaphyſice incipit.

❡ De primo quod quid eſt varia documenta per/
tractantur. Cap. I.

Manifeſtum eſt autē: q̄ꝛ ꝑſcrutatio q̄ꝺ
q̄d eſt: ⁊ ydea platonica: nec non ⁊
de ſeparatiōe vlium a ſingularibꝰ:
⁊ ſingulariū ab vlibus. Sepatiōe
q̄qꝫ mathe^cor̄ a ſenſibꝰ ad metaphy
ſicū ꝓprie ꝑtinet. p̄mū nāqꝫ q̄ꝺ q̄d
eſt: ⁊ p̄ma ydea oīno p̄mo p̄ma: videt̄ eſſe ſubm hꝰ
metaphīce. ḡ ad nullūʒ īferiorē metaphīco ꝑtinet
de q̄ꝺ q̄d eſt ⁊ ydea platonica ſpeculari. Dicamus
igit̄ in p̄mis de quod q̄d eſt. Deinde de ydea plō/
nica. Et poſtremo de ſeparatiōe mathematicoꝝ a
ſenſibilibꝰ: ⁊ hoc in vlī ſm̄ ꝙ ars iſta req̄rit. Ma/
nifeſtū eſt aūt de p̄°. q̄ꝺ q̄d eſt multe ꝓpōnes ſunt
formāde. ⁊ dicamus in p̄mis: ꝙ ſubm hꝰ metaphy
ſice eſt p̄^m q̄ꝺ q̄d eſt cū ſit p̄ma q̄ditas oīo p̄mo pri/
ma. ❡ Propō igit̄ p̄ma ſit talis. p̄mū q̄ꝺ q̄d eſt nō
hʒ q̄d: qꝛ tūc nō eēt p̄^m q̄ꝺ q̄d eſt. ❡ 2ª ꝓpō. omne
aliud q̄ꝺ q̄d eſt a p̄mo q̄ꝺ q̄d ē hēt q̄ꝺ q̄d eſt: qꝛ hʒ
p̄mū q̄ꝺ q̄d ē. ❡ 3ª. omne hn̄s q̄ꝺ q̄d eſt: eſt q̄ꝺdaʒ
q̄ꝺ q̄d eſt: qꝛ nihil hʒ q̄ꝺ q̄d ē: niſi ſit q̄ꝺ q̄d ē: deſcē/
dēdo a p̄mo q̄ꝺ q̄d eſt vſqꝫ ad īdiuidua excluſiue:
❡ 4ª. p̄mū q̄ꝺ q̄d ē: eſt aliq̄d cuiuſcūqꝫ q̄ꝺ q̄d ē: qꝛ
p̄mū q̄ꝺ q̄d eſt: eſt incluſum in oī q̄ꝺ q̄d eſt. ❡ 5ª.
ſi nō eēt p̄mū q̄ꝺ q̄d ē nullū eēt q̄ꝺ q̄d ē: cū ſit ꝯn̄s
omne aliud q̄ꝺ q̄d ē. ❡ 6ª. ſi eſt aliq̄d q̄ꝺ q̄d ē: eſt
p̄mū q̄ꝺ q̄d eſt: cū q̄ꝺlʒ q̄ꝺ q̄d ē ſit añs ad p̄muʒ q̄ꝺ
q̄d eſt. ❡ 7ª. nullū q̄ꝺ q̄d ē icludit oē q̄ꝺ q̄d eſt: qꝛ
ſunt aliq̄ que nō pn̄t ſe inuicē icludere: ſicut ſūt diffe
diuiſiue oppoſite. ❡ 8ª nō eſt dare aliq̄ꝺ p̄^m vnuʒ
hn̄s q̄ꝺ q̄d ē: qꝛ p̄ma ꝯſtituta ꝑ p̄ma diuidenꝰ ſunt
eque p̄mo hn̄tia q̄ꝺ q̄d eſt. ❡ 9ª p̄^m q̄ꝺ q̄d ē: eſt idē
cū oī q̄ꝺ q̄d eſt: cū p̄diceī q̄ditatiue de oī q̄ꝺ q̄d eſt.
❡ 10ª. p̄^m q̄ꝺ q̄d ē nō eſt ꝯuertibile cū oī q̄ꝺ q̄d ē: ſi
cut nec ſupius ꝯuertit̄ cū īferiori: nec icluſum cuʒ
icludēte. ❡ Et ſi arguas de paſſiōibꝰ entis que vi/
dent̄ eſſe q̄ꝺ q̄d eſt: ſunt tn̄ cum ente ꝯuertibiles.
❡ Diſſolō hꝰ dubōnis facilis eſt ex dictis: q̄ꝛ paſ/
ſiones entis nec ſunt q̄ꝺ q̄d eſt: nec icludūt q̄ꝺ q̄d
eſt: cū ſint dr̄ie diuiſiue alicuiꝰ ſubalterni vt ſupe/
rius p̄mo lib°. capite. 6. fuit dcm̄. hn̄t nāqꝫ ꝯceptus
oīo irreſolubiles. ❡ 11ª. p̄mū q̄ꝺ q̄d eſt nō eſt ideʒ
oīno cū oī q̄ꝺ q̄d ē: qꝛ includēs ⁊ incluſum nō ſunt
oīno idē. ❡ 12ª p̄mū q̄ꝺ q̄d ē nō eſt p̄mo diuerſum
ab oī alio q̄ꝺ q̄d eſt: q̄ꝛ oīa q̄ꝺ q̄d ē ꝯueniunt in p̄°
q̄ꝺ q̄d ē. ❡ 13ª oīa q̄ꝺ q̄d ē ꝑ ſe icluſa in aliquo vno
q̄ꝺ q̄d ē nec̄io nuō ſunt finita: qꝛ in depēdētia eēn/
tiali nō ē ꝓceſſus in infiᵗ: nec in cauſis īttrinſecis:
icludēſ aūt depēdet nec̄io depēdētia eſſentiali ab
icluſo: ſicut ab eius ꝑ ſe cauſa īttrinſeca. ❡ 14ª non
oīa q̄ꝺ q̄d ē nec̄ario nuō ſūt finita: qꝛ vnūqꝺqꝫ q̄ꝺ
q̄d ē pōt hēre infinita ſingularia: inquātū eſt iclu/
ſum: ſed de q̄ꝺ q̄d ē in ſpē an poſſint eſſe īfinita q̄ꝺ
q̄d eſt diſtincta ſpē vel nō: taceo. ❡ 15ª p̄mū q̄ꝺ q̄d
eſt nō eſt diffinibile cū hēat ꝯceptū ſimplr̄ ſimpli
cem. ❡ 16ª. p̄mū q̄ꝺ q̄d ē nō eſt demr̄abile cuʒ nō
ſit aliq̄d p̄us eo: imo ipm̄ ē p̄mū oiuʒ. ❡ 17ª. p̄mū
q̄ꝺ q̄d ē nō eſt ſenſibile: nec ymaginabile: ſed p̄ciſe
itelliᵗ cū nō ſit vt ſert̄ obm alicuius ſenſus. en̄s. n.
inquātū ens non cadit ſub ſenſu. Lʒ multa inclu/
dētia ens īquātū ens ſub ſenſu cadāt: ſed p̄ciſe eſt
obm inteᵉ ⁊ volūtatis. vt in 2° lib°. capite. 7. fuit
dcm̄. ❡ 18ª de vnoquoqꝫ q̄ꝺ q̄d eſt alio a p̄mo eſt
aliq̄d demr̄abile: cuʒ paſſio eius ꝓpria per diffini/
tionē eius ſit demr̄abilis a p̄ori: ſi tn̄ illud q̄ꝺ q̄d ē
hēat aliquod p̄dicatū d̄ 2° mō: q̄ꝺ dr̄ ꝓ tāto: qꝛ for/
te ſunt aliqua q̄ꝺ q̄d eſt: que nō hn̄t paſſiones: alſ
eſſet ꝓceſſus in īfinitū ī paſſiōibꝰ: q̄ꝺ fuit ſuperius
negatū. ❡ 19ª. omne hn̄s q̄ꝺ q̄d eſt. ſi hʒ aliq̄ꝺ p̄dī
catū de ſcdo mō ē ſubm ſcibile ⁊ ſubm ſcie. ❡ 20ª.
variato q̄ꝺ quid ē variatur ſciētia: qꝛ variato me
dio variat̄ demonſtratio: qꝛ vnius ſcientie eſt tan
tum vnū mediū. de pluribus nāqꝫ q̄ꝺ quid eſt vel
habentibus q̄ꝺ quid eſt nō pōt eſſe vna ſcientia: ſʒ
neceſſario ſunt plures: cuʒ de ſolo q̄ꝺ quid eſt per
ſpm q̄ꝺ quid eſt habeat̄ ſciētia. ❡ 21ª. eſt inueni/
re vnū minimū ⁊ imꝑfectiſſimū q̄ꝺ quid eſt: ⁊ illō
eſt p̄muʒ q̄ꝺ quid eſt p̄mitate p̄dicationis. ❡ 22ª
eſt dare vnū perfectiſſimū q̄ꝺ quid eſt per ſe iclu/
dens primū q̄ꝺ quid eſt: ⁊ q̄ꝺ equipollet omnibus
alijs q̄ꝺ quid eſt: imo plus valet q̄ꝫ omnia alia q̄ꝺ
quid eſt: ⁊ iſtud q̄ꝺ quid eſt: eſt q̄ꝺ quid ē p̄mi mo/
uēns ⁊ p̄mi amati. illud nāqꝫ quod quid eſt: eſt in/
finitum q̄ꝺ quid eſt: ⁊ in entitate ⁊ in duratione: ⁊
vt fert̄ etiā in vigore de quo in noſtra theologia
⁊ libro ſecūdo ⁊ 7°. erit ſermo. ❡ 23ª p̄muʒ q̄ꝺ q̄d
eſt: eſt generabile ⁊ corruptibile denoīatiue: ſicut
deferens productionem: ⁊ tranſiens de termino a
quo ad terminū ad quē: ſed iſtud nō eſt dcm̄ meta
phyſicum: ſed phyſicum. Ideo de hoc nūc taceo:
ſed hēbit locū in p̄mo libro phyſicoꝝ: ad quē feſti
namus. ❡ 24ª p̄^m q̄ꝺ q̄d ē: eſt vbiqꝫ ⁊ ſemꝑ: qꝛ vbi/
cūqꝫ reꝑit̄ icludēs: ⁊ icluſum. vbiqꝫ inuꝫ ⁊ ſemꝑ ꝑ
īdiſtātiā ab oī loco ⁊ duratiōe. ❡ 25ª p̄^m q̄ꝺ q̄d ē: ē

Quomō oppo/ nant̄ vnū ⁊ mul/ ta. vide. 10. meta phyſice. 9.

Secundū iſtum doctorem: etiam ſingularia hn̄t q̄ꝺ quid eſt.

Tenēt peripate/ tici veri ſpēs eē numero finitas.

Alia cōmunis te/ net paſſiōes ſpēs eē de ſcdo ſpē q̄ti tatis ⁊ illas non hēre paſſiones: qꝛ req̄rit̄ certus gradus entitatis: ⁊ iſte eas ponit in predicamēto ha bitus.

ifinitū ī duratiōe:nec pōt oīno ſimplr nō eē: qr̄ ſi
aliqd̄ icludēs eſt ifinitū ⁊ eternuȝ duratiōe.ꝑ ɔ̄ñs
⁊ necīo iclusum eſt duratiōe ifinituȝ ⁊ eternū. nul
luȝ aūt qd̄ qd ē aliud a p̄mo qd̄ qd eſt ⁊ aliud a qd̄
qd eſt p̄me itelligen̄:lȝ ſit ſemꝑ:nō tn̄ vbiqȝ:qr̄ il
la icludētia p̄mū qd̄ qd eſt nō ſūt vbiqȝ.p̄dicamē
tuȝ nāqȝ ſube nō videť eē vbiqȝ: niſi dicas ꝙ totū
vniuerſum non pōt eſſe ſine corpore aliquo: alias
eēt dare vacuū:qd̄ multū abhorret nā. ſi igiť vbi
qȝ erit corpus:vbiqȝ erit ſuba:eſt tn̄ veꝝ qd̄ qd eſt
ſpecificū vt eqnitas ⁊ humanitas: lȝ ſit ſemper vt
ferturmon tamen vbiqȝ.

¶ Determinatur diffuſe opinio platōis de vniuer
ſalibus Cap. II.

Abſeparatione aūt ⁊ ad qd̄ qd eſt ſim
pliciter accedamus:⁊ plonice p̄ᵒ:deide
ꝑipathetice ꝑſcruteťur : ⁊ in p̄mis di
camus intellcm̄ opionis plonice. zᵒ:de
eiᵒ poſitate.ȝᵒ: de eiᵒ nec̄itate:ac ēt v̄itate.h.n.ſunt
tibi valde nec̄ia ⁊ valent ad plura alia ſpeculāda.
¶ Poſitio aūt plonica de ideis ⁊ vlib̄ ſepatis in
diget expōne.io.dictoꝝ ſuoꝝ. ¶ p̄ᵐ dcm̄ plonicū
fuit ꝙ vlia eē itellcm̄ ſeparata exiſtūt. ¶ zᵐ. Nō
oīa vlia;ſed aliq̄ ſunt ſepata.ſ.p̄ᵐ vle ſimplr ⁊ vlti
matū;nō aūt vlia itermedia. ¶ 3ᵐ dcm̄:ꝙ vlia ſūt
idē cū ſingularibᵒ. ¶ 4ᵐ ꝙ vlia ſunt ꝑfectiora ſin
gularibᵒ. ¶ 5ᵐ ꝙ ſunt plurificabilia in plura eiuſ
dē rōnis. ¶ 6ᵐ dcm̄ ꝙ itentio itellecta ⁊ res q̄ itel
ligiť ſunt idē. ¶ 7ᵐ ꝙ itellcūs ⁊ itellcm̄ ſunt ideȝ.
¶ 8ᵐ ꝙ vlia ſic ſeparata ſunt nec̄aria ad ſcientiā.
¶ 9ᵐ dcm̄ ꝙ vniuerſalia valent ad generationē.
¶ 10ᵐ ꝙ ſunt ingn̄ābilia ⁊ icorruptibilia. De iſtis
decē dictis:opȝ ſingilatiȝ ingrere vt ſic iſta pō plo
nica que a multis dr̄ poſſibilis clare intelligatur.
¶ Quantū aūt ad p̄ᵐ dcm̄ plonicū.ſ. ꝙ vlia extra
itellcm̄ realiter exiſtūt:imo ꝑ ſe ſubſiſtunt eſt dili
gēter aduertēdū:ꝙ plato poſuit hūc ordineȝ in re
quē expicebať in itellcū. Palā aūt ꝙ plo expicebať
ſicut ⁊ nos iſtos.5.ɔceptus ꝑ ordinē.ſ.ɔceptū huiᵒ
īdiuidui ſignati.vt hᵒ roſe:ɔceptū indiuidui vagi:
vt ɔceptū alicuiᵒ roſe.ȝᵒ: roſe ſimplr.4ᵒ: ɔceptū ge
neris ꝓximi ⁊ ſubalterni:vt cōceptū floris ⁊ ſube.
5ᵘˢ ɔceptᵒ entis ſimplr trāſcēdētis.p̄mus ⁊ ſcd̄s vt
roſe ſigte ⁊ alicuiᵒ roſe ꝑticularicāt rōnē roſe ī in
tellectu ⁊ ſunt limitati.tertius.ſ.roſe ſimplr in vlī
eſt illimitatus ꝑ excluſionē roſe ꝑticularis. vn̄ rō
roſe ſimplr eſt tota rō roſe:⁊ oēs roſe particulares
lucēt in itellectu : ⁊ ſunt ɔcente in vlī in rōne roſe
ſimplr:⁊ talis rō roſe equipollet ifinitis roſis.naȝ
oēs roſe ꝑticulares actu exñtes : ſiue ēt poſſes ⁊ p̄
terite ⁊ future obyciunť itellectibᵒ. Cōceptus aūt
q̄rtus.ſ.ɔceptus gn̄is ꝓximi ⁊ ſubalterni:⁊ ēt gn̄ā
liſſimi ſunt magis illimitati q̄ȝ cōceptus ſpecifici.
nā in ɔceptu floꝝ claudunť realitates oīum floꝝ:
nec tn̄ roſe ⁊ viole:imo etiā oīum alioꝝ:in conce
ptu aūt corꝑis plura claudunť:qr realitates oīum
corpoꝝ ⁊ floꝝ ⁊ lapidis ⁊ aīalis:⁊ ſic de alys. In
ſube aūt p̄dicaliᵒ ɔceptu cū ſit adhuc magis illimi
tatus plā claudunť.ſ.realitates oīum ſubaȝ. 5ᵘˢ
aūt ɔceptus eſt ɔceptus entis q eſt illimitatiſſimᵘˢ
⁊ claudit in ſe realitates oīuȝ entiū totiᵒ vniuerſi:
que ſunt extra nihil.nā in p̄ma ipreſſione qua im
primiť ens vel res in itellectu:audito hoc nomine
ens vel res obyciunť itellectui ⁊ lucēt ſibi v̄itates
oīum entiū ⁊ poſitiuoꝝ:lȝ cōfuſe ⁊ nō diſtincte:qr
ɔceptus entis quo omnia cognoſcunť: nō eſt cōce
ptus diſtictus. ſȝ ɔfuſus.iſtos igiť ɔceptus.5.p̄di
ctos expicebať plo in ſuo itellectu: ſicut ⁊ qlȝ alius
in ſuo itellectu expiť. Dicamus igiť ꝙ plo quātū
ad p̄mū ɔceptū:ſicut expicebať in ſuo itellectu : ſic
⁊ poſuit eē realr exiſtere.ſ. res ſingulares: ⁊ ſigni
ficatas vt hanc ro. vel illā. Naȝ imaginať plato:⁊
bene ꝙ ſi conceptus obiectiuus roſe ſignate in re
extra exiſteret eſſet hec roſa ſingularis ⁊ particu
laris exiſtēs. Ideȝ cōformiter eſt dicendū de con
ceptu zᵒ. ȝᵐ aūt ɔceptū.ſ.ſpecificū poſuit extra rea
liter exiſtere vt conceptū roſe ſimplr ⁊ hominis ⁊
bouis:⁊ ſic de alys : ⁊ dicebatur per ſe homo ⁊ per
ſe bos:ꝑ ſe roſa:ꝑ ſe dico ꝑſeitate tertij modi:qr il
le ꝑ ſe hō erat p̄ciſus ⁊ ſepatus a quolibet homine
ſingulari:ita ꝙ nō erat iſte homo: nec ille ſingula
ris:ſȝ erat oīs homo ⁊ equipollebat ifinitis homi
nibᵒ. Nā ſicut ɔceptus obiectiuus hoīs equpolle
bat ifinitis ɔceptibᵒ ſingulariū hominū.ſic homo
ſimplr q ponit eē exiſtere correſpondens ſpecifico
ɔceptui hoīs claudit in ſe realitates oīum hoīum
ſingulariū:⁊ equipollet infinitis hoībᵒ. ¶ Et ſi ar
guas.cū oēs homies poſſes actu nō ſint exiſtentes
impoſſe videť ꝙ ille homo ſimplr quē tu ponis ſit
ɔpoſitus ex realitatibᵒ oīuȝ hoīum:qr tūc eēt ɔſti
tutus ex eo qd̄ eſt ⁊ ex eo qd̄ nō eſt. Tū ēt zᵒ videť
impoſſe ꝙ poſſit ɔſtitui ex realitatibᵒ hominū qui
actu exiſtūt:qr nō videnť facere vnū niſi ꝑ modū
aceruí ⁊ cumuli : ⁊ ſic ille homo ſimplr nō eēt niſi
multitudo oīum hoīum :qd̄ eſt dcm̄ fantaſticum.
Tuȝ ēt ȝᵒ: qr cū hoīes ſint diſtincti ⁊ ſepati in loco
ſic vt vnus ſit citra mare alius vltra mare: vnᵒ in
oriēte alter in occidente:nō appet quō poterūt ve
nire ad ɔſtitutionē hoīs quā tu ponis. ¶ Diſſolu
tio aūt iſtius dubitatiōis patebit iſerius cū ingre
mus de v̄itate ⁊ poſſibilitate tertij dicti platonici.
ibi.n.dicaȝ quō ille homo ſimplr ſe hȝ ad homies
ſingulares ſm̄ idētitatē ⁊ diuerſitateȝ:⁊ p̄dicatio
nē: ⁊ ꝑ quē modū claudit infra ſe realitates oīum
hoīum:⁊ cōſtituiť ex illis. Iō vſqȝ ad illū locū ſolu
tio differať. Eſt ḡ p̄ᵐ dcm̄ plonicuȝ ꝙ aliqd̄ vle ſe
paratū actu:exiſtit extra animā : vt per ſe homo ꝑ
ſe aſinus:⁊ ſic de alys.

Dictum aūt zᵐ platonicuȝ eſt iſtud.ꝙ nō
omnia vlia actu extra exiſtūt:
ſed tn̄ p̄mū vle ⁊ vltimū:p̄mū.ſ.vle correſpōdēs
cōceptui entis inquātū ens: ⁊ vltimū eſt vniuerſa
le correſpōdens cōceptui ſpecifico. vlia correſpō
dentia ɔceptibᵒ generis ꝓximi ſubalterni ⁊ gene
raliſſimi nō poſuit extra intellectū realiter exiſte
re ꝓpter quedā icōueniētia que ſequerenť. videlȝ
ꝙ eadē res cōtinereť eminenter in pluribus : vel
etiā ſi poſuiſſet talia exiſtere:ſicut vlia correſpon
dentia ɔceptui ſpecifico:⁊ in illo ordine etiā man
ſiſſet. ⁊ ideo parū aut nihil de ſeparatiōe taliū vni
uerſaliū ſe intromiſit. De vlī aūt omnino p̄mo qd̄
correſpōdet cōceptui entis iquātū ens:ꝓut ly ens
eſt nomē impoſitū ad ſignificādū oē poſitiuū: qd̄
eſt eē nihil:plura dixit ⁊ poſuit illud realiter exi
ſtere extra animā: ⁊ tale vle ſeparatū ſm̄ eum eſt
p̄ma intelligētia: que eſt omne ens eminēter ſub
ſiſtens ⁊ claudit infra ſe oēm entitatē poſitiuaȝ : ⁊
equipollet ifinitis entibus. Nā ſicut homo ſimpli
citer: ⁊ roſa ſimplr ſūt omnis homo: ⁊ omnia roſa

eminenter ⁊ equipollent infinitꝭ ſingularibus: ſic
ens ſimplr̄ qḋ eſt p̄ꝰ itellı̄ꝰ eſt omne ens eminēter
⁊ eq̄pollet infinitꝭ entibus:naꝫ ſicut ipſe poſuit p̄ꝰ
intelligētia eſt idea ⁊ exēplar eminens omniū.
Nō.n.imaginaꝛ q̄ p̄ꝰ intelligētia ſit aliqua portio
entitatis diuiſa cōtra alias. Sed q̄ ipſa eſt omnis
entitas exemplariter ⁊ eminēter:⁊ qḋdā vlē ſepa-
ratum correſpondens toti conceptui entis inquan
tum ens:ſic igiꝛ poſuit extra exiſtere primū vlē: ⁊
vltimū: de vlibus aūt intermedijs nō curauit.

Amplius autem tertiū dictuꝫ platoni
cū fuit:ſicut īpoſuit ſi
bi Ariſto. in ſeptimo metaꝰ. 53. q̄ illud vlē ſepa-
ratū:ſicut hō ſimplr̄ predicabaꝛ de omnibꝰ ſingu-
laribus:⁊ idem erat cū ipſis. Nec miꝝ ſi ſic poſuit:
q̄ꝛ cū ipſe poſuit q̄ hō ſimplr̄ correſ̄deret ꝯceptui
ſpeꝰ hominis:⁊ hō ſingularis conceptui hominis
ſig̃ti ⁊ ſingularis: tūc ſicut homo ſub cōceptu ſpe-
cifico claudit in ſe oēm hoīem ſingularē:⁊ eſt ideꝫ
cū illis:⁊ p̄dicaꝛ de ipſis:ſic hō ſimplr̄ exiſtens ex̄
claudit realitates omnium hoīum ſingulariū:⁊ ē
idē cū illis ⁊ predicaꝛ de ipſis. Quō aūt hoc ſit poſ
ſibile:q̄ vlē ſit ſeparatū a ſingularibus: ⁊ ſit idem
cū illis ⁊ p̄diceꝛ de illis videbiꝛ īfra q̄ñ fiet ſermo
de poſſibilitate ⁊ veritate iſtiꝰ tertij dicti plonici.

Quartum aūt dictū platonicū fuit q̄ vlia
ſeparata ſunt perfectiora ſingu-
laribus. Et ratio huius dicti fuit iſta. Omne totuꝫ
eſt nobilius ⁊ maius ſua parte:⁊ exēplar ſuo exem
plato:⁊ vlr̄ ꝯtinens contento. Uniuerſale aūt ſepa
ratum. vt roſa ſimplr̄ eſt quoddaꝫ totum reſpectu
roſaꝝ p̄ticulariū.eſt.n.tota roſa:⁊ oīs roſa:vt dictū
eſt:⁊ cōtinet omnes roſas eminenter:⁊ eſt exēplar
ipſarū. ¶ Et ſi arguas q̄ cōceptus obiectiuus ſpe-
cificus eſt iperfectior cōceptu obiectiuo ſingulari.
Et conceptus vlis eſt imperfectior conceptu mi-
nus vli:⁊ ſic videtur q̄ hō ſimplr̄ ſit iperfectior ho
mine ſingulari:⁊ aīal imperfectius hoīe. Nā cū in
feriora addant ad ſuperiora ſunt imperfectiora ip
ſis. Diſſolutio aūt huius dubitationis ſtat in hoc:
q̄ñ oppoſito modo eſt de vlī in ꝯceptu: ⁊ de vlī qḋ
pōt extra ſubſiſtere. ¶ Manifeſtū eſt aūt q̄ cōce
ptus obiectiuus aīalis nō īcludit totū q̄ quid eſt:
in hoīe vel in aſino:q̄ꝛ non ꝯceptū differētiaꝝ. Nā
iſte rōnes obiectales generū ⁊ differētie:ſunt bene
ſep̄abiles ⁊ diſtīguibiles ad intellectū: ſed nō in re
extra:⁊ iō q̄ quid cōtinet eminēter animalitateꝫ:
que eſt in homine in re extra . neceſſario continet
eminēter rōnalitatē cū ſint omnino idē ex nā̄ rei:
ſicut fertur a platonicis. igiꝛ aīal ſimplr̄ cōtinebit
totū hoīes ſimplr̄: ⁊ totum bouem:⁊ totum aſinū
quātū ad oē poſitiuū : qḋ eſt in ipſis . igitur perfe-
ctius erit:ſicut ꝯtinens perfectius eſt cōtento. De
p̄ aūt vlī ſimplr̄.ſ.de prima intelligētia eſt duplex
ratio:quare perfectior eſt omni ente particulari ⁊
limitato:tū q̄ꝛ rō entis cōtinet omnes rōnes oiūꝫ
entium:⁊ per ꝯñs perfectior videtur omni ratiōe
limitata:lꝫ non ita diſticta nec explicita:⁊ per ꝯñs
ſi totus cōceptus entis poteſt extra ſubſiſtere rea-
liter:illud erit nobilius omnibus entibus limita-
tis. Tum etiaꝫ ſcd̄o:q̄ꝛ non tm̄ in conceptu : immo
nec in re extra entitas eſt ſeparabilis nec diſtīgui-
bilis ex nā̄ rei:ab omni eo qḋ eſt ī re extra. igitur ſi
entitas ſimplr̄ cōtinet eminēter entitatem :que ē
in hoīe:continet etiam ⁊ rationalitatem:⁊ totū ho
minem:cuꝫ iſta nullo modo ſint diſtinguibilia in
re extra ab entitate:loquendo platonice:continet
etiam eminenter totuꝫ poſitiuū:qḋ eſt in homine:
boue ⁊ aſino:⁊ ſic de alijs:ergo ꝯcludo q̄ ens ſim-
pliciter qḋ eſt in p̄ma intelligētia eſt perfectiꝰ om
ni ente limitato:⁊ breuiter omne vlē ſic ſep̄atum ē
perfectius ſuis ſingularibus : ⁊ magis vniuerſale
minus vniuerſalibus.

Amplius autem quintū dictuꝫ plato-
nicū fuit q̄ vlē ſep̄a
tū:⁊ omnis q̄ditas ſimplr̄ eſt oīno īplurificabilis:
in plura eiuſdē rōnis. Et rō huius dicti fuit iſta:q̄ꝛ
talis eſt coꝝ entitas ī re:qualis eſt eorū obiectiua
entitas in itellectu: ſed īplurificabiles ſunt apud
ītellectū:igitur ⁊ in re aſſumptū autem probaꝛ : q̄ꝛ
conceptus roſe ſpecificus eſt omnino implurifica-
bilis in plēs cōceptus ſpeciꝰᵉˢ eiuſdē rōnis:q̄ꝛ tunc
ab illis poſſet abſtrahi cōceptus tertius:⁊ ſi ille eſ-
ſet plurificabilis:tunc ab illis poſſet abſtrahi quar
tus cōceptus cōis:⁊ ſic in īfinitum. Palam autē q̄
ex hoc ſequiꝛ q̄ ſicut nō poſſent eē plures roſe ſim
pliciter:nec plures homines ſimplr̄:ſic nec poſſunt
eſſe plures prime itelligētie ſimplr̄:nec plures en-
titates ſimplr̄. Continentes omnem aliam entita-
tē eminēter. Et ſic faciliter ex iſtis concluditur vni
tas prime itelligentie ſimpliciter:⁊ primi principij
incomplexi.

Sextum dictum platonicum fuit iſtud. q̄ in
vniuerſalibus ſic abſtractis : ſicut
eſt per ſe homo:vel per ſe roſa ⁊ alijs quiditatibus
idem eſt intentio intellecta: ⁊ illud quod intelligi
tur. Ratio huius dicti platonici fuit iſta: quoniaꝫ
tales q̄ditates ſimplr̄ ſicut roſa ſimpliciter habēt
eundem modum eſſendi ī intellectu obiectiue: ⁊ ī — Nota q̄ hē ſen
re extra realiter. ſunt.n. vtrobiq̄ꝫ non aliq̄d huius — tentia cōmētato
⁊ ſingulares:ſed ſunt forme ſimplr̄ ⁊ vniuerſales. — ris.11.m.36.55.
Palam autem q̄ intellectus iſtius propoſitionis. — primo.c.93.
eſt iſte.ſ. q̄ in ſeparatis a materia res in ſe:⁊ in itel
lectu ſunt eiuſdem diſpoſitionis:⁊ modi:q̄ꝛ vtrobi
q̄ꝫ non indiuiduales:⁊ non particulares:⁊ in intel
lectu ⁊ in re extra. In rebus autem ſenſibilibus:q̄
ſunt ſingulares ⁊ particulares in eſſendo:alia eſt
diſpoſitio earum in ſe:vbi particulares ſunt ⁊ par-
ticulariter exiſtunt:a diſpoſitione earum in itelle
ctu vbi vniuerſales ſunt ⁊ res ſimpliciter . adhuc
autem in talibus vniuerſalibus ſeparatis eſt ve-
ruꝫ illud qḋ communiter a platonicis eſt ꝯceſſuꝫ
ſcꝫ qḋ quid eſt idē eſt cū eo cuius eſt:q̄ñ ſicut con-
ceptus roſe ī itellectu eſt mere q̄ditatiuus non in-
cludēs aliq̄d qḋ non pertineat ad quiditateꝫ. Sic
ponitur extra ſubſiſtere ſicut pura q̄ditas:⁊ puruꝫ
q̄ quid eſt abſq̄ꝫ omni ſingularitate contrahente
⁊ indiuiduum conſtituente. Utrum autem in q̄di
tate ſimplr̄:vtpote in homie ſimplr̄ ſit aliquod ac
cidens:vt ītelligere ⁊ velle. ⁊ ſic de alijs: alias erit
ſermo:⁊ dicetur forte q̄ ſic : q̄ꝛ ſicut dicetur in ter-
tio libro noſtre theologie:cuius ſubiectum ītendi
mus aſſignare p̄mam itelligentiam oīno primam.
Unde ī p̄mo ſimplr̄:qḋ eſt ī prima ītelligētia: q̄ eſt
eminenter ſubſiſtens:eſt aliq̄d formalr̄ exiſtēs:qḋ
non pertinet ad eius q̄ditatē:in primo modo: lꝫ ſit
idē identice:ſicut eſt productio obi diſtincti vel ī
diſtincti:actiua ⁊ paſſiua in eſſe cognito ⁊ volito:⁊
vt breuiter me expediaꝫ:ibi eēt dicere ⁊ dici: ⁊ ꝯci
pere ⁊ ꝯcipi:ſic ī omni nā̄ ītellectuali:vt īfra diceꝛ.

De ideis autē ꝛ q̄ditatibus ſimplr̄ abſtra-
ctis. ſequitur dictum. 7m. platonicū
ꝙ in q̄ditatibus ſeparatis idē eſt itellectus: ꝛ illō qō
itelligit̄. Rō huius dicti platonici fit talis: quoni
am tales forme ſunt nāe cōprehēdētes ꝛ itelligen-
tes ꝛ nature itellectuales. Palam aūt ꝙ eſſe taliū
q̄ditatū ſimplr̄ nō eſt ſenſibile: ſed mere itellectua
le: qm̄ abſtractio ab omni ſinglaritate: ꝛ omni mā-
li cōditione eſt cā itellecꝰ. vnde ſeqtur ꝙ ſicut ſūt
nature ꝛ q̄ditates intelligibiles ī actu: cū ſint q̄dā
vl'ia in actu: ſic ſunt vere nature intellectuales in
actu ꝛ forme itelligētes ꝛ comprehendētes. Ex h̄
vlterius ſeqtur ꝙ albedo ſimplr̄: ꝛ roſa ſimplr̄ ſūt
quedam nature intellectuales: ꝛ vere itelligentes:
vnde platonice loquēdo ſunt quedā itelligentie ꝛ
quedā parui dij. Naȝ ſicut per itellectū agentē res
tranſſerūtur de ordine ad ordinē. de ordine. ſ. ſenſi
biliū ad ordinē intellectualiū: ꝛ de ordine pticula-
riuȝ ad ordinē vniuerſaliū. Sic in re extra res pti-
culares ſunt in ordine ſenſibiliū: vt hec roſa ꝛ hic
homo. ſo. ꝛ pla. ſed res vniuerſales: vt roſa ſimplr̄:
ꝛ homo ſimplr̄: ꝛ linea ſimplr̄ ſunt in ordine nāe i-
telligibiliuȝ. Hoc ēt rōne cōcludit̄: qm̄ eadē rōne
qua entitas ſimplr̄ eſt nā māe itellectualis ꝛ q̄dā
intelligentia: ſic ꝛ ſubā ſimplr̄: ꝛ aīal ſimplr̄: ꝛ roſa
ſimplr̄: ꝛ hō ſimplr̄. ꝛ ſic de alijs ſunt quedam nāe
intellectuales ꝛ q̄dā vere intelligentie: lȝ minꝰ vni
uerſales ꝛ minus perfecte q̄ꝫ prima intelligentia.
Ex hoc vlterius infert̄ ꝙ hō ſimplr̄ nō hȝ: nec pe-
des: nec manus: nec oculum: cum iſta oīa repugnēt
nāe intellectuali ꝛ oī intelligentie. ¶ Et ſi vlteriꝰ
queras an homo ſimplr̄ habeat carnes ꝛ oſſa. Re-
ſpōdeo tibi platonice ꝙ nō carnes inquā ꝛ oſſa ſin
gularia: ſed quin habeant carnes ꝛ oſſa in vniuer-
ſali non negatur. Carnes aūt ꝛ oſſa in vniuerſali ſic
non ſunt ſenſibilia ſed mere intellectualia ſicut et
alia vniuerſalia ſeparata.

Amplius autem 8m dictum platoni-
cum de vniuerſali-
bus ꝛ ideis abſtractis a materia fuit ꝙ vniuerſa-
lia ſunt neceſſaria ad ſcientiam. Et ratio huius di-
cti platonici eſt: ꝙ de ſingularibus nec eſt ſcientia
nec definitio: nec de eis aliquid demonſtrat̄: ſed
tm̄ ſcientia eſt de vniuerſalibus: que ſunt primo ꝛ
per ſe definibilia: ꝛ per ſe ꝛ primo inſunt paſſiones
demonſtrabiles de ſubiectis.

Dictū autē 9m platonicū fuit. vniuerſalia
valēt ad generationeȝ. Et rō
huius dicti platonici fuit. Qm̄ hō ſimplr̄ eſt q̄ddā
exēplar: ad cuius imitationē hō particularis gene
rat hoīem particularē. ſicut nāqȝ artifex ꝛ domifi-
cator: qn̄ domum fabricat aſpicit ad exemplar do
mus qō eſt in mente: hoc eſt ad arteȝ: ad cuius ſili
tudinem facit domum ad extra: ſic generans aſpi-
ciēs ad illū hominem ſimpliciter generat hoīem
ſingularem extra.

Adhuc autem dictum 10m platonicum
fuit ꝙ vniuerſalia ſepa-
ta ſunt ingenerabilia ꝛ icorruptibilia ꝛ imortalia.
Rō huius dicti platonici pȝ ex ſeptimo dicto: qm̄
ſicut ibi fuit dictum. vl'ia ſunt quedam de materie
intellectuales: quibus ſimplr̄ repugnat generatio
ꝛ corruptio ꝛ mors: cū talia preciſe conueniant ſin
gularibus. Ex hoc īfertur ꝙ neceſſaria ſunt ꝛ ſem-
per ſunt: nec aliqn̄ deſinunt: cum ſint quedam pue
intelligētie. ¶ Et ſi queras vbi ſunt. fertur ꝙ vbi
q̄ꝫ ſunt vel poſitiue vel priuatiue per indiſtātiam
ab omni loco. Uel dr̄ ꝙ nullaȝ habitudinē habent
ad locum: ſicut nec roſa ſimplr̄ exiſtēs extra. Ideo
dr̄ ꝙ nuſq̄ꝫ ſunt vl'ia: vel ſunt ſic vbiqȝ ꝛ ſemper ſi-
cut nonnulli ph'i aſſerūt. In iſtis igitur decē dictis
cōſiſtit opinio platonica de vniuerſalibus ꝛ ideis:
de poſſibilitate autem iſtorum: ꝛ qd veritatis vel
falſitatis contineant immediate inquiremus.

¶ De poſſibilitate veritate ꝛ neceſſitate opinionis
platonis. Caput III.

PErſcrutandū aūt reſtat an di
cta iſta platoni
ca ſint poſſibilia ꝛ vera: ꝛ ſi poſſibilia an
ſint neceſſaria vel non. Dicamus igitur
in primis quantum ad primū dictū pla
tonicum ꝙ vl'ia ſeparata a ſingularibus: exiſtunt
in re extra: ſicut experimur illa exiſtere in intelle-
ctu. De hoc loquens Auerroys cōmētator in. 3. de
aīa. cōmēto. 5°. plato inq̄ꝫ dixit ꝙ vniuerſalia ſunt
exiſtentia extra mentē ꝛ eſt verus ſermo eius. Ex
hoc modo ꝛ fm̄ ſm ꝙ ſonant verba eius: ꝛ eſt mo-
dus quē laborat Ari. deſtruere in metaca: hec ꝯor
ꝙ Ariſto. itaqȝ non intēdat deſtruere poſitioneȝ i
ſe cum ſit vera ꝛ poſſibilis ꝛ multuȝ rationalis: im
mo iſtum modum eſſendi attribuit ꝛ Ariſto. ꝛ cō-
mentator: ſicut fert̄ p̄me intelligentie ꝛ omnibus
alijs itelligētijs. ſed modū poꝰ videtur deſtruere
ſm ꝙ p̄ma facie ſonāt verba eius: ſicut dicet̄ iqui-
rendo veritatē ꝛ poſſibilitatē circa 2m dictum pla
tonicum. ¶ Manifeſtū aūt eſt ꝙ rōne pōt conclu
di poſſibilitas huius dicti platonici: qm̄ res queȝ
ſicut eſt indifferēs ad 2° eſſe: vnum particulare ex
tra: ꝛ vnū vl'e ī aīa: qō eſſe hȝ virtutē intell'is agētis:
qm̄ trāſſert eaȝ de ordine in ordinē. ſ. de ordine p-
ticulariū ad ordinē vl'ium: ſic videtur ꝙ res ſit in-
differēs ad duo eſſe ad vnuȝ particulare ꝛ ſigtum:
ꝛ ad aliud rōnale ꝛ vl'e: ꝛ ſpecificum. Adhuc auteȝ
ex conceſſis ab ariſto. ꝛ cōmētatore eius oſtendit̄
hec pō poſſibilis. cōcedunt. n. ꝙ non repugnat con
ceptui cōiſſimo: vel conceptui entis realr̄ exiſtere
extra: ꝛ ſȝ eos illō qō correſpondet tali cōceptui ē
p̄ma intelli a: que eſt cōceptus entis eminēter ſub-
ſiſtens. igitur nec hoc repugnabit ꝯceptui ſpeci ꝛ
minus vl'i. Nā qm̄ cōcedit magis vl'ia realr̄ extra
mentem ſubſiſtere dȝ concedere: ꝛ minus vl'ia ex-
tra mētē poſſe ſubſiſtere per locū a minori: qm̄ mi
nus videtur eſſe poſſibile de magis vniuerſalibus
q̄ꝫ de minus vniuerſalibus.

Nota non eē u
rum hec eſſe a
mēte ext. ꝛ ſm.

Amplius autem de ſcdo dicto plato-
nico: quid dicenduȝ
videamꝰ an ſit verū vel fl'm: poſuit nāqȝ plato vni
uerſale p̄mū ꝛ vltimum realr̄ exiſtere extra mētē
vel conceptum entis ꝛ conceptū ſpecificum: vt ho
minis ꝛ bouis: non autem conceptum geneꝝ: vt
aīalis ꝛ corporis: nunqd repugnat magis cōceptui
generum realr̄ extra mētem exiſtere q̄ꝫ conceptui
ſpecifico. Rn̄deo tibi ꝙ tam genera q̄ꝫ ſpēs poſſūt
realr̄ extra ſubſiſtere: ꝛ eadē ratione qua tu cōclu-
dis de vno: ego cōcludam de alio: iō cōcedo ꝙ ē da
re p ſe aīal per ſe corpus per ſe ſbāȝ: ſicut per ſe hō
ꝛ p ſe aſinus. Et ſi dicas nō rn̄des platonice: quoni
am plato hoc non poſuit: imo negauit de generibꝰ:
ꝛ cōceſſit de ſpēbus. hic dr̄ ꝙ reſponſio eſt platoni
ca: qm̄ ad dicta ſua: ꝛ ad poſitionem ſuam ſequitur

hoc:ꝛ cū dicis hoc nō dicit. dico ꝙ ſufficiebat ſibi
hoc dicere de ſpeciebꝰ ꝛ de ꝓ vlī ſimplr: qꝛ ꝯformi
ter quelibet poterat ponere de vlibus intermedijs:ꝛ
qꝛ ēt remanebāt ī illo ordine in q̊ ſpēs:nō curauit
multa dicere de illis:qm̄ dando artē de ſpēbus de
dit implicite ꝛ de generibꝰ. ⁋ Et ſi arguas ponendo
gn̄a itermedia realr ſubſiſtere:ſequitur icōueniē
ter multa:ꝛ ſpālr ſeqtur ꝙ vnū erit ꝯtētū eminēter
ī pluribꝰ: Nā ſi hō ponit̃ ex̄ mētē realr ſubſiſtere:
ꝛ ſilr aīa ꝛ corpus:ſeqtur ꝙ ſoꝛ. erit ꝯtentus eminē
ter in vtroqꝫ ꝛ in hoīe ꝛ in aīali. 2ᵒ ſequitur ꝙ hō
ſimplr erit plurificabilis:qm̄ ſemel in ſe ꝛ ſemel in
aīali:ꝛ ſemel in corpe ꝛ in ſubā. ⁋ Rn̄deo tibi pla
tonice:qm̄ ſicut nō repugnat ſoꝛti cōtineri ſemel ī
ꝯceptu hoīs:ꝛ ſemel in ꝯceptu aīalis:ſic nec ſibi re
pugnat ꝯtineri ſemel eminēter in hoīe ſimplr: ꝛ ſe
mel in aīali ſimplr:ipſe ēt explicite poſuit ꝙ ſoꝛ. ſe
mel ꝯtinebat̃ in hoīe ſimplr:ꝛ ſemel ī ente ſimplr
ſcꝫ in ꝓᵃ intelliᵃ:que oīa ꝯtinet eminēter:cū ſit om
ne ens eminēter ſubſiſtēs: loquēdo platonice 2ᵐ
nō impedit.qm̄ hō ſimplr nō erit formalr plurifi
cabilis:qm̄ hō nō ꝯtinet̃ formalr in aīali ſimplr:ſꝫ
eminēter tm̄:nec ī ſubā. nec in ente:ꝛ dr̄t ab aīali ſi
cut partiale a totali:ꝛ ſicut ꝯtētuꝫ a ꝯtinente. talis
aūt plurificatio eminēs ſibi non repugnat:lꝫ forte
plurificari formalr in ſe repugnet. Sed ſtatim de
hoc infra erit ſermo.

Ad tertium aūt dictū platonicū accedamus:in quo plō dixit illū hominē ſimplr eſſe ſubāꝫ cuiuſlꝫ hominis particularis:ꝛ iſte ſermo falſus eſt:vt dicit cōmētatoꝛ tertio
de aīa.cōmēto.5.Dicamus igitur ꝙ iſte hō ſimplr
diſtiguit̃ realr a ſingularibus hominibus: ſicut to
tale a partiali:eſt.n.totus hō:ꝛ omnis hō:ꝛ ſua tota
litas:tm̄ ſufficienter diſtinguit̃ a quolꝫ homine ſin
gulari:ſua aūt totalitas nō eſt totalitas integralis
qua ille hō ſit ſimplr cōſtitutus ſiue cōpoſitus ex
omnibus hoībus ſingularibus:qꝛ ille non poſſunt
facere vnū ꝑ ſe:ſed tm̄ per aggregationē: ꝛ quēdaꝫ
ordinē:vt in exercitu in quo multi hoīes bene ordi
nati ſunt quaſi vir vnus:ꝛ hō vnus. talis imagina
tio eſt falſa ꝛ nimis groſſa:qm̄ ille hō ſimplr eſt ita
per ſe vnus: ꝛ incōpoſitus:ꝛ indiuiᵐ:ſicut ſoꝛ. imo
plus:cū non ſit niſi quedā itelligētia:vnde debes
intelligere ꝙ nulla realitas alicuius hoīs ꝑticula
ris eſt intrīſeca ſimplr illi homini ꝛ eēntialis: im
mo plus extrīſeca:ꝙ̄ realitas ſoꝛ. ſit extrinſeca rea
litati platonis. Ille nāqꝫ hō ſimplr ē ꝓ diuiſus ab
omni realitate cuiuſcūqꝫ hoīs:ideo nō eſt totū in
tegrale reſpectu ſingulariū hoīum. Unde dicamꝰ
2ᵒ ꝙ ſuma totalitas nō eſt totalitas eſſentialis re
ſpectu ſingulariū hoīum:vnde cū dr̄ ꝙ hō ſimplr
eſt totus hō:nō eſt intelligēdū:ꝙ ſit quoddā totuꝫ
eſſentiale:ꝛ ſingulares homines ſint partes eſſen
tiales huius hominis: ſicut dicimus ꝙ homo eſt
pars eſſentialis aīalis:ſoꝛ. hoīs: quoniam realitas
talis totius nō eſt aliud niſi realitas partium. Di
ctū eſt aūt ꝙ realitaſ huius hoīſ ſimplr eſt ꝓ diuer
ſa a realitatibꝰ hoīuꝫ ſingulariū:ꝛ ꝑdicat̃ de eis ꝑ
dicatione intrīſeca predicatione ꝑmi modi:ꝛ ē idē
realr totū eſſentiale cū ſuis īferioꝛibus. Dicamꝰ er
go tertio ꝙ ſua totalitas eſt totalitaſ eminētie. Eſt
nāqꝫ hō ſimplr:oīs hō eminēter ꝛ eqpollēter: non
aūt oīs hō qditatiue:ꝛ formalr. dico exēplar nō di
minutū:ſed eminēs:ſicut dicimus ꝙ ꝓᵃ intelliᵃ eſt
exēplar eminēs oīum:et idea repreſentatiua oīuꝫ:
vnde ꝛ lapis non eſt formalr:ſed repreſentatiue:ꝛ
exēplariter eminēter oīs lapis. ꝛ hō ſimplr oīs ho
mo eminenter: ꝛ roſa ſimplr oīs roſa eminenter ꝛ
exēplariter:ideo nō ꝑdicat̃ de roſis particularibꝰ
predicatione eēntiali dr̄te. hoc eſt h:ſicut nec exē
plar de exēplato:nec ꝓᵃ intelliᵃ q̄ eſt exemplar emi
nēs omnium predicat̃ de illis:quoꝝ eſt exemplar.
⁋ Et ſi arguas. hō ſimplr correſpōdet conceptui
ſpecifico:vt dictū eſt:quare ſic hō ſimplr de ſoꝛ. ex̄
aīam:ſicut hō in aīa in cōceptu ſpecifico predicat̃
de ſoꝛ. in aīa. Scdo ſic dicere nō eſt platonicū. Im
mo dimittis platonē in cōtradictione. Ad iſta duo
rn̄deo tibi platonice: cū ꝓ dicis de ꝑdicatiōe hoīs
in aīa. de ſoꝛ. in aīa. Cōcedo tibi. nec mirꝫ:qm̄ ratio
potētialis cuiuſlꝫ hominis ſingularis eſt contenta
formalr in rōne hoīs vlis in aīa:vt hō eſt quoddā
ꝑdicabile ꝺ pluribꝰ:idō hn̄ ꝑdicat̃ de quolꝫ hoīe ſin
gulari formalr. Et per idētitatē. Sed ſoꝛ. realr exi
ſtēs extra mētē nō ꝯtinet̃ formalr ꝛ realr ꝛ eēntia
liter in hoīe ſimplr:imo ſunt ꝑmo diuerſi: vt ſupe
rius fuit dictū:cū vnū ſit mere ſpūale: ꝛ nō aliud:ī
mo corpoꝛale ꝛ corruptibile:ſed tm̄ cōtinet̃ in ſoꝛ.
eminēter ꝛ exēplariter. Et cū dicis 2ᵒ ſic dicere eſt
dimittere platonē:ꝛ ſibi ꝯtradicere. Rn̄deo. ſi plō
diceret ꝙ ille hō ſimplr ꝑdicat̃ eēntialr: ꝛ qditati
ue:ꝛ reali ꝑdicatiōe dicēte hoc eſt hoc:platonē di
mitterē:ꝛ ſibi contradicerē:ſicut facit Ariſt. qm̄ h
ſibi imponitur ꝛ falſe:vt fertur:qm̄ illā modū pre
dicādi:ꝛ idētitatē quā dedit prime intelligētie de
oībus entibus dedit hoī ſimplr de ꝑticularibꝰ ho
minibus:ꝛ roſe ſimplr de roſis ꝑticularibus: ꝛ nō
aliud. Manifeſtū ē aūt ꝙ nūꝙ̄ plō poſuit ꝑdicati
onē idēticā ꝛ eſſentialē dicētē hoc eſt hoc ꝓᵉ intel
ligētie de oībus entibus ꝑticularibus:igit̃ nec ho
minis ſimplr de oībus ꝑticularibus hoībus. Et ſi
dicas ꝙ ſaltē ipſe poſuit ꝑdicationē aliquam homi
nis ſimplr de ſingularibus hoībus: qualis igit̃ eſt
illa ꝑdicatio:ꝛ q̄lis eſt illa identitas vel ꝯſtantiali
tas hoīs ſimplr ad hoīes ꝑticulares. Rn̄deo tibi
platonice ꝙ illa ꝑdicatio nō eſt eēntialis:ſed ē re
preſentatiui de repreſentato:ꝛ exēplari eminentis
de exēplato:ſicut dicimus ꝙ domuſ in aīa ꝛ domꝰ
extra ſūt eadē domus: qꝺ verū eſt repreſentatiue:
ꝛ exēplariter. rei nāqꝫ ꝛ ſue ſimilitudini pōt idem
nomen imponi: ꝛ pōt fieri talis ꝑdicatio: ſicut dr̄
ꝙ ꝓᵃ itelliᵃ eſt lapis:leo ꝛc. Qꝺ verū eſt repreſenta
tiue:ꝛ eminēter:nec intēdebat plato aliā ꝑdicatio
nē:nec idētitatē:ꝛ q iponit ſibi aliā non loqtur pla
tonice. ⁋ Et ſi vlterius queras. ſi ꝑ ꝯceptum hoīs
obiectiuū ſpecᵐ intelligat̃ iſte hō ſimplr. Reſpō
deo tibi ꝙ nō:ſed opꝫ vt per conceptū propriū itel
ligat̃:ſicut nec ꝑ ꝯceptū entis inqꝫtum ens intelli
git̃ ꝓᵃ intelligētia. ⁋ Et ſi adhuc queras. nunquid
cōcipiēdo hominē ſimplr: ꝯcipitur ꝛ quilibet ho
mo ſingularis ſaltē equalēter ꝛ eminēter. Dico ꝙ
nō. equalētia ſe tenēte ex parte actus: lꝫ equalētia
ſe tenēte ex parte obi. In hoc igit̃ ſtat 3ᵐ dictū pla
tonicū tanꝙ̄ verū. qꝛ ille hō ſimplr ꝛ alie qditates
ſimplr ꝑdicātur:ꝛ ſūt idē repreſentatiue cū hoībꝰ
ſingularibus:ꝛ ſunt illa īferioꝛa eminēter:nō autē
formaliter ꝛ eſſentialr: vt prius fuit dictum.

Amplius autem quartum dictum platonicum an ſit veruꝫ
vel nō:preſcrutandū eſt. ibi nāqꝫ fuit dictū ꝙ qdi

tates ſimplr quanto vlioꝛes ſunt tanto perfectioꝛes. Dicamus igitur ꝙ iſtud dictū platonicum veritatē cōtinet ꝗuis q̄ditates ſimplr: quāto vlioꝛes ꝑ ꝑdicationē tāto iꝑfectioꝛes: vt aīal ꝗ̄ hō: ⁊ coꝛpus ꝗ̄ aīal: ⁊ ſic ſemꝑ aſcendēdo vſqꝫ ad ꝑmaꝫ q̄ditatē entis. Quiditas tñ ſimplr eminēter contiēs alias inferioꝛes: cū ſint eaꝝ exēplar eminens ſunt perfectioꝛes ipſis: vt hō ſimplr ꝗ̄ ſoꝛ. ⁊ plo ⁊ aīal ꝗ̄ hō: ⁊ ſic ſemꝑ aſcēdēdo vſqꝫ ad ꝑmā intelligentiā ſeꝑatam: que eſt ſimplr perfectio quum ſit exēplar eminēs omniū quiditatū.

Nunc circa quintū dictū plonicuꝫ aliq̄d eſt dōm. Dicit. n. plato ꝙ q̄ditates ſimplr ſunt oīno iplurificabiles: ſicut hō ſimplr ⁊ roſa ſimplr: perſcrutandū eſt de veritate huius dicti. Dicamus igitur ꝙ nō apparet aliqua impoſſibilitas: qn tales q̄ditates ſint plurificabiles ī plura eiuſdē rōnis: loquēdo platonice de iſtis vlīb⁹ ſeꝑatis: q2 nō apparet aliqua neceſſitas: quin plura exēplaria eminēter eiuſdē rōnis poſſunt eē reſpectu eiuſdē: nā ſicut poſſunt eē plura exemplaria ſubalternatim poſita reſpectu eiuſdeꝫ: ſicut hō ſimplr: ⁊ aīal ſimplr: ⁊ ens ſimplr. ſic videt̄ ꝙ plura exēplaria eiuſdē rōnis poſſunt eſſe reſpectu eiuſdem: ⁊ ſic poterūt eſſe plures hoīes ſimplr ꝗꝝ q̄lꝫ erit tot⁹ hō: ⁊ omnis homo eminēter. Et ſi arguas ꝙ hoc ſit impoſſibile: qm̄ cōceptus obiectiuus ſpecificus eſt oīno iplurificabilis in plures ꝯcept⁹ ſpecificos: ſicut. io. hoīes ſunt iplurificabiles ī plures denarios hominū: qui cōtinentur in ꝯceptu ſpecifico: ita ꝯceptus ſpecificus eſt omnino īplurificabilis: igit̄ ⁊ hō ſimplr corrñdens conceptui ſpecifico erit oīno implurificabilis in plures hoīes ſimpliciter. Diſſolutio aūt huius dubitationis in hoc ſtat: qm̄ ꝯceptus obiu⁹ ſpecific⁹ eſt oīno iplurificabilis: qm̄ oēs hoīes ſingulares claudūtur in ipſo formaliter ⁊ eſſentialiter. Naꝫ cū concipio hominem in vlī: oēs realitates omnium hoīum ſingulariū obyciūtur intellectui formaliter: ex quoꝝ indiſtinctione in cōceptu cōſurgit cōceptus ſpecificus obiectiuus: ⁊ iō ſicut tota multitudo hoīum ſingularium ex̄ ē iplurificabilis ī plēs multitudines hoīum ſingulariū: ſic ⁊ in conceptu tota multitudo hoīuꝫ ſingulariū formalr exiſtētiū in cōceptu erit oīno iplurificabilis: q2 eadē realitas hoīuꝫ q̄ ſunt ex̄ ſunt ēt in cōceptu: ⁊ ita ſunt īplurificabiles ex̄: ſicut in conceptu. Palā aūt ꝙ nō eſt ſilr de q̄ditate ſimplr: ⁊ ꝺ hoīe ſimplr vel de roſa: qm̄ in hoīe ſimplr nō claudūtur formalr oēs realitates hoīum oīum ſingulariū: ſed tm̄ eminēter: vt dictum eſt: igitur nō opꝫ ſi multitudo hoīum ſingulariū eſt iplurificabilis in plures: ꝙ ille hō ſimplr ſit iplurificabilis ī plures hoīes ſimplr: ⁊ ſimilr aīal ſimplr: ⁊ aſcendēdo vſqꝫ ad ens ſimplr: qđ eſt ꝑ⁹ intelligētia: ⁊ iō iſtud nō īpedit: qn ꝑa itelli⁹ eſſet plurificabilis in plures: dato ꝙ ſit oē ens eminēter ſubſiſtēs: quicq̄d dicāt aliqui aſſerētes platonē in hoc vnitatē ꝑme itelligentie demonſtraſſe: cū ꝑ⁹ intelli⁹ ſm̄ eū ſit omne ens eminēter ſubſiſtēs: cuius tñ oppoſitū eſt ꝓbatum.

¶ Et ſi adhuc arguas ducendo ad inconueniens qm̄ tūc erit ꝓceſſus in īfinitū. Nā ſicut a ſoꝛ. ⁊ platone: ⁊ alyſ hoībus ſingularibus hꝫ abſtrahi vnuſ conceptus: ſic a duobus hoībus ſimplr eiuſdē rationis pōt abſtrahi tertius ꝯceptus eis cōis: ⁊ ille cōceptus tertius cōis ſit plurificabilis in plures eiuſdē rōnis: ab illis poſſet abſtrahi quartus conceptus eis cōis: ⁊ ſic ſemꝑ aſcendendo erit deuenire ad aliq̄uē cōceptū iplurificabilē in plures cōcept⁹ eiuſdē rōnis: vel erit ꝓceſſus in infinitū in cōceptibus. Reſpondeo tibi ſicut iam dcm̄. aliter eſt dicēdum de cōceptibus: aliter de quiditatibus ſimplr. Cōcedo nāqꝫ tibi ꝙ cōceptus abſtractus a plurib⁹ ſingularibus eſt oīno iplurificabilis in plures eiuſdem rōnis. Sed ex hoc nō ſequit̄ ꝙ homo ſimplr ſit iplurificabilis rōe prius dicta in diſſolutōe prime argumentatiōis. ¶ Et ſi adhuc dicas ꝙ ponēdo hominē ſimplr eſſe iplurificabilē in plures homines ſimplr eiuſdeꝫ rōnis. ſequitur adhuc ꝓceſſus in infinitū in conceptibus: ⁊ ſic oſtendit̄. Accipiamus plures homies ſimplr. ex quo tu ponis hominē ſimplr plurificari ab illiſ poterit abſtrahi cōceptus cōis ſpecificus. Tunc quero ſi illi cōceptui ſpecifico poſſet corrñdere aliqua q̄ditas ſimplr extra per ſe ſubſiſtēs. Si dicatur ꝙ ſic: quero ſi ſit plurificabilis in plures eiuſdeꝫ rōnis: ſi dicatur ꝙ ſic: ab illis poterit abſtrahi cōceptus cōis. Iterum querit̄ ſi illi cōceptui cōi poterit corrñdere aliqua q̄ditas ſimplr exiſtēs extra: ⁊ ſic ſemper aſcēdēdo accipiēdo q̄ditates ſimplr extra: ⁊ deinde cōcept⁹ erit proceſſus in infinitum in quiditatibus ⁊ cōceptibus. Solutionē quere: fert̄ tñ a quodā ꝙ oportet alteꝝ iſtoꝝ z^{oꝝ} concedere. Pmū. ſ. ꝙ cuilibet cōceptui ſpecifico nō eſt poſſibile ꝙ quiditas ſimplr ex̄ ſibi corrñdeat. ¶ Et ſi queras cām diuerſitatis: quare vni conceptui ſpecifico pōt corrñdere aliqua q̄ditas ſimplr ⁊ alteri non. Reſpōdeo tibi cauſa diuerſitatis eſt iſta: qm̄ ſunt quidam conceptus ſpecifici imediate abſtracti a pluribus ſingularibus eiuſdeꝫ rationis: ⁊ talibus cōceptibus ſpecificis pōt correſpondere aliqua q̄ditas ſimpliciter: loquendo ēt platonice: etiam ſunt conceptus ſpecifici imediate abſtracti nō a pluribus ſingularibus eiuſdem rationis: ſed a pluribus quiditatibus ſimpliciter eiuſdem rationis: ⁊ talibus conceptibus ſpecificis repugnat correſpondere aliqua q̄ditas ſimplr extra mentem exiſtens: vel opꝫ dare z^{m}. ſ. concedere proceſſus in infinitum in quiditatibus ſimplr: ⁊ ī conceptibus: ſuppoſito ꝙ quiditates ſimplr ſint plurificabiles ī plēs eiuſdē rōnis.

Amplius autem ſextum dictum platonicuꝫ ꝙ in ſeparatis a mā intentio intellecta: ⁊ illud qđ intelligitur ſunt idem videtur plenam veritatem continere: qm̄ in talibus ſic abſtractis res ī ſe: ⁊ in intellectu habet eundē modum eēndi: qm̄ vtrobiqꝫ eſt vlis: ⁊ non indiuidua nec ſingularis: ideo iſtud dictum platonicum credimus tanq̄ꝫ verum. Hoc dictum eſt ēt cōmētatoris.

Deinde autem de ſeptimo dicto platonico. ſ. qm̄ in ſeparatis a mā ⁊ quiditatibus ſimplr idem eſt intellectus ⁊ intellectū: q̄d neceſſitatis contineat videamus. Dicamus igitur cū platōe ꝙ tales q̄ditates ſunt ſimpliciter vere forme compꝛehendentes ⁊ non compꝛehenſe tantum. non enim ſunt tales quiditates ſenſibiles: ſꝫ intellectuales ⁊ breuiter ſm̄ vitatem plonicā. Oē vlē ſeꝑatū nō ſolū itelligibile ē actu: ſꝫ ⁊ itellectiuū in actu: ⁊ hoc eſt veꝝ de omni q̄ditate ſimplr: ſiue ſit ſubē: ſiue ſit alterius generis.

Deinde autem octauum dictum platonicum. ꝙ vlīa ſeparata

ſunt neceſſaria ad ſciam. videtur veꝛ: qꝛ̃ de particularib⁹ nõ habeť ſcia: cũ ſint ĩ ↄtinuo fluxu: ⁊ mutabilitate: ſꝫ de ipſis vlibus tñ hẽtur ſcia ſm cõiter cõceſſa ab oĩb⁹ phis: nec volo h̄ negare qn de ſingularib⁹ poſſit haberi aliqua ſcia: qꝛ d̄ hoc alias fuit dictum: ⁊ etiam de hoc alias fiet ſermo: ſed in hoc concordo cũ platone: ꝙ de vniuerſalibus habetur notitia ſcientifica. valent igiť vlia ad ſciaꝫ.

In nono aũt dicto platonico ꝙ vlia valẽt ad generationẽ cõcordo cũ platone. Naꝫ ſicut ars eſt neceſſaria ad productionẽ artificiꝫ: qꝛ̃ ſicut ars repñtat: ſic artificiũ produciť. Nam a domo que eſt in aĩa fit domus extra. ſic eodeꝫ modo quiditas ſimpliciter. vt homo ſimpliciter: cũ ſit exñr eminens repreſentatiuuꝫ cuiuſlibet ſingularis hominis. valet: imo neceſſariũ ẽ ad productionẽ cuiuſlꝫ ſingularis hominis.

Tenco ego ad mẽtẽ cõmẽtatoris hec vlia platonica ẽt ſi eſſent nõ eẽ neceſſaria ad generationẽ. vide. 12. in. 4a.

Decimũ autem dictum platonicũ ꝙ vlia ſunt ingenerabilia ⁊ incorruptibilia: ⁊ ĩmortalia ↄcludit veruꝫ: qꝛ̃ nãe ſpirituales ſunt ingenerabiles ⁊ incorruptibiles ꝑ nãm: qꝛ̃ ſicut actiones ſunt ſingulariũ: ſic ⁊ corruptiões. Palã igiť ex dictis ꝙ iſta. 10. dicta plonica de vlibus ſepatis ⁊ ideis apparẽt poſſibilia atqꝫ vera: ſolo gneo dicto excepto: qḋ nũc ſub dubio relinquiť: ſꝫ aũt iſta. 10. dicta ſint poſſibilia: ⁊ in hoc ↄcordẽt quaſi oẽs: an tñ ſint neceſſaria vel non. dubiũ eſt: qꝛ difficile eſt iuenire demõſtrationẽ neccio ↄ̃cludentẽ ꝙ talia vlia actu ſepata: neceſſario exiſtãt in rerũ nãa: ⁊ ſꝫ hoc poſſit demõſtrari de ꝑ vli ſimplr: ⁊ d̄ õligbus itelligẽtys mouẽtib⁹ orbes. non tñ gnalr de oi vli reſpectu cuiuſlꝫ ſpẽi cuiuſcũqꝫ ꝑdicamẽti. Dicamus alr tñ ꝙ oĩs phs ⁊ qcũqꝫ alius ſequens ꝑñs nãe ↄcedẽs talia vlia ẽ poſſibili: exiſtere hꝫ cõcedere illa exiſtere de facto neceſſario: ⁊ cũ ſit conceſſum. illa eẽ ingñabilia ⁊ icorruptibilia: ⁊ ĩmortalia atqꝫ ꝑpetua: hẽt neceſſario concedere ꝙ ſemꝑ exiſtũt: qꝛ ĩ ꝑpetuis nõ dĩt eẽ ⁊ poſſe: ⁊ hoc plonicũ eſt: qꝛ plo poſuit talia vlia nõ tñ de poſſibili: imo etiam neceſſario: ⁊ de facto: ſm tñ aliqua alia ꝑñs multũ diſſona pricipijs phoꝝ nõ oꝫ ſi ſũt vlia ſeparata d̄ poſſibili ꝙ neceſſario ſint de facto. Nam ſcḋm cos vniuerſum nõ neceſſario eſt productũ: ſꝫ ↄtingenter ⁊ libere eſt productũ. In hoc igiť cõpletur tractatus platonicus de qditatibus ſimplr ⁊ vniuerſalibus ſeparatis ⁊ ideis.

Liber octauus metaphyſice incipit.

De decẽ dictis Ariſto. de vlibus. Caput. I.

POſt hec aũt q̄ dicta ſunt platonice de vlib⁹ ſepatis ⁊ ideis: qd peripathetici de h̄ dicãt ꝑſcrutemur. Dicamus igiť ĩ primis: ꝙ vt ferť: poſitio Ariſt. de ſepatiõe vlium a ſingularib⁹ ſtat ĩ decẽ dictis ſatis ↄformiter: ſiẽ põ plonica: ſꝫ in mõ poſſibili ſit multiplex diſſormitas: vt erit ex dictib⁹ maniſeſtum. Primũ dictũ Ari. ſit iſtud. vlia ex intellm realr exiſtũt. Scḋꝫ dictũ ꝙ exiſtũt realr in ſingularib⁹. Tertiũ vlia ꝑ ſe exiſtũt ſepata a ſingularib⁹. Quartum vlia ſunt idẽ realr: ⁊ ꝑ ſe ꝑ ꝑdicãtur de ſingularibus. Quintuꝫ. vlia ſũt iperfectiora ſingularibus. Sextũ vlia ſũt oĩno iplurificabilia. Septimũ vlia ſũt oĩno igñabilia ⁊ icorruptibilia. Octauũ vlia inq̄tũ vlia ꝑ ſe nõ ſũt intelligibilia: ſed tñ hoc eis accidit. Nonũ vlia ſũt neceſſaria ad ſcientiã. Decimũ vlia ſũt necĩa ad gñationẽ.

Ma niſeſtũ ẽ aũt ꝙ dcm̃ primum de exña vliuꝫ ex intellectũ ẽ poſſibile ⁊ verũ. imo necĩuꝫ. Oĩs. n. qditas vniuerſalis ex nã rei exiſtit ĩ ſuis vniuerſalibus. Et ſi vniuerſalia realr exiſtũt ex intellectũ: ⁊ illa qditas vniuerſalis exiſtit realr ex itellectũ qditas aũt vniuoca ꝑdicabilis de plurib⁹ eſt qḋdã vle: igiť vlia realr exiſtunt ex. ſubm autẽ metaphyſicã: ⁊ ſubm ſcibile ſunt q̄dã vlia: cuꝫ notitia ſciẽtifica ſit de vlib⁹. Palaꝫ igiť ꝙ vlia realr exiſtũt ex. Uoco aũt vle qḋ eſt vnũ ĩ multis: ⁊ vnũ de mltis: qꝛ̃ qditas q̄ dr̃ vlis vna ⁊ idiuiſa manẽs ẽ in multis: ⁊ illa eadeꝫ qditas dr̃ de multis.

Et ſi q̄ras an oẽ vle realr exiſtat extra itellectũ: an aliqḋ vle ſit ꝑciſe in itellectu ⁊ aliqḋ extra. Rñdeo tibi ꝙ nõ oẽ vle exiſtit ex itellectũ: ſicut vle qḋ ꝑdicať de reſpectibus rõnis ⁊ de entibus diminutis.

Et ferť ẽt ꝙ vle qḋ ẽ tps vl ẽt numer⁹ nõ exiſtũt ex aĩaꝫ: repugnat nãqꝫ vt ferť qditati tpis actu ſimul exiſtere: ⁊ etiã oĩ ſucceſſiuo: repugnat etiã qditati numeri: vt fertur: ſed talib⁹ vlib⁹ nõ repugnat exiſtere in aĩa: ſũt nãqꝫ q̄dã vlia q̄ ſunt idrĩa ad exiſtẽtiã realẽ extra itellm: ⁊ ad exñam diminutã ĩ itellectu. Alia nãqꝫ ſũt vlia: q̄ ſũt trahibilia ad exñam diminutã ĩ itellectu. Ↄdictorie tñ eis repugnat trahi ad exñaꝫ realẽ ex intellm.

Et ſi adhuc q̄ras an vle neccio exiſtat vel ĩ itellectu vel ĩ re extra. Rñdeo tibi ꝙ nõ. imo ↄtingẽter exiſtit in re extra: imo abſtrahit ab vtraqꝫ exña: ſic ꝙ dato ꝙ nunq̄ exiſteret: nec hic nec ibi: adhuc vle eẽt vle ĩ eẽ qditatiuo: ſiẽ h̄ eqnitas ẽ equinitas: vt ꝑſcidit ab exña in itellectu ⁊ ex intellm. Cõcludamus igiť ꝙ vlia exiſtũt realr ex intellm: cũ ſint q̄dã qditates trahibiles ad exñam realẽ: ſaltẽ vlia aliq̄: ſꝫ nõ oĩa: vt ſupius fuit dcm̃.

Tenco ad mẽtẽ ariſt. nõ dari vniuerſalia extra itellectum.

Secundum dictũ ꝑipathetícuꝫ de vlibus ẽ veꝛ. ſ. ꝙ vlia exiſtũt realr ĩ ſuis ſingularib⁹: ſicut hũanitas ĩ ſuis ſingularibus ⁊ eqnitas ĩ ſuis ꝓprijs indiuiduis.

Ego teneo hoc ſcḋꝫ dictũ nõ eẽ ariſtotelicum.

Maniſeſtum eſt aũt ꝙ vlia ſũt ↄ̃hibita ꝑ hecceitates ĩmediate vl mediate: qꝛ̃ qḋlꝫ vle hꝫ ꝓpriũ idiuiduũ: icipiẽdo a ꝑ vli ꝙ ẽ ens inq̄tũ ens: ⁊ deſcẽdẽdo vſqꝫ ad vltimũ iclusiue: vñ debes itelligere ꝙ vle: ſꝫ ſit q̄dã qditas ĩ ſe idiuiſa: ſtat tñ cũ plurib⁹ differẽtijs indiuidualibus. Ex h̄ dr̃ qditas vlis: ⁊ iſta qditas q̄ ſtat cũ plurib⁹ differẽtijs idiuidualibus vel ſpecificis dr̃ magis vlis: ⁊ q̄ cũ pauciorib⁹ dr̃ min⁹ vlis: tota ẽt qditas vlis ſtat in quolꝫ ſingulari: ⁊ ſaluatur ĩ eo: ſicut humanitas q̄tũ ad oẽ poſitiuũ qḋ dicit itriſece tota ẽ in ſorte: ⁊ illa eadeꝫ ſua ꝓpria vnitate tota eſt in platone: ⁊ ſic in oĩbus alijs. Concludamus igiť ꝙ vlia realr exiſtunt ĩ ſuis ſingularib⁹: ⁊ iſte modus eẽndi ĩ. eſt ſicut ſupius eſt in ſuis inferioribus. Palam auteꝫ ex his ꝙ iſtud dictũ: differt a dicto platonico: quoniã vlia loquẽdo platonice nunq̄ ſunt in ſuis inferioribus aliquo mõ eſſendi ĩ. imo qḋlꝫ vle platonicũ eſt per ſe quoddã ſuppoſitũ per ſe exiſtẽs perfectate tertij modi.

Amplius autẽ 3m dcm̃ peripatheticum de vlib⁹ que realr ſeparata exiſtũt a ſuis ſingularibus videť eẽ ꝓbabile: ſꝫ ſit multũ difficile. Palã aũt ꝙ de ſeparatione vlium: ⁊ qḋ qd eſt a ſingularibus ſub eſſe cognito nõ eſt difficile: exiſtit nãqꝫ qḋ qd eſt hoĩs in intellectu obiectiue per actuꝫ ꝑciſum ⁊ ſepatum ab oĩbus ſingularibus hoĩbus: ſilr qḋ qd eſt calis ꝑciſũ a qḋ qd eſt hoĩs: ⁊ ſic aſcẽdẽdo donec ꝑueniamus

Nota ꝙ hoc tertiũ dictũ ⁊ multa que hic narrantur a veris peripateticis parũ ſi gnoſcũ iudicarentur.

ad primum qȯ quid eſt ⁊ pͥᵐ vniuerſale: qȯ ēt ſub
ſiſtit in nudis puriſqȝ intellectibus preciſum ⁊ ſe
paratum ab omni poſteriori qȯ quid eſt: ⁊ ab om
ni ſingulari: ⁊ in tali abſtractione non eſt mendaci
um: ſicut ferī ab Ariſtotele in .12. ſue metaphyſice.
ait enī: non eſſe in propoſitionibus mendacium.
optime autem ſic vtiqȝ conſiderabitur vnumqȯ
qȝ ſi quis ꝙ non ſeparatum ponat ſeparari: qȯ qui
dē arithmeᵗᶦᶜ⁹ facit ⁊ geometra. hec ille. De ſeparatio
ne itaqȝ tali a ſuis ſingularibus nulli dubium eſt.
De ſeparatione quidem vniuerſalium a ſingulari
bus ſub eſſe reali an ſit poˡᵉ eſt vlterius perſcrutan
dum. Fertur a quodam filio cuiuſdam ꝙ non re
pugnat contradictorie qȯ quid ē: ⁊ qȯlibet vniuer
ſale ſine ſingularibus extra realiter exiſtere. Pa
lā aūt: qm̄ ſuppoſita non idētitate aliqua in nā rei
inter qȯ quid ē hoīs: ⁊ dr̄iaȝ īdiuidualem ſor. ⁊ ei⁹
realitatē videtur poˡᵉ qȯ qcqd ē hoīs trahatur ad
realitatē abſqȝ hoc ꝙ trahatur ad aliquam dr̄iam
īdiuidualē: ⁊ hoc poſito tunc qȯ quid eſt hominis
exiſtet realr̄ ⁊ eſſet verus homo realis exiſtēs: nec
tn̄ iſte homo nec ille: imo nō eſſet aliqͥs homo ſin
gularis: cum ſit poſitum ꝙ exiſtit ſine omni ſingu
laritate: ſed eſſet per ſe homo: ⁊ homo ſimpliciter
eſſet per ſe homo perſeitate tertij modi ſeparat⁹
et preciſus actu ab omni ſingulari homine: ille ta
men hō ſimplr̄ eſſet qȯ quid eſt ⁊ ſubā omniūȝ ſin
gularium hominum: non tamen eſſet idem realr̄
cum eis: q: aliam realitatē rearet ꝙ̄ particulares
homines: non tamen tn̄ diſtingueretur a ſingula
ribus quantum ſingularia inter ſe: quia illa diſtin
guerent̄: ⁊ per realitates: ⁊ per dr̄ias īdiuiduales:
ille aūt non niſi ꝑ realitatem: ⁊ talem hominem in
re extra per ſe exiſtere videt̄ poſſibile cū qȯ quid
eſt hominis habeat propriam producibilitatē aliā
a producibilitate ſingularium: igitur virtute agen
tis poterit qȯ qd eſt hominis trahi ad realitatem:
⁊ exiſtentiam abſqȝ hoc ꝙ ſingularia trahātur ad
aliquam realem exiſtentiam. Palam autē ꝙ ideȝ
concludendum eſt de alijs vniuerſalibus: quoniā
ſic per ſe animal reperiet̄ ſine quacūqȝ ſpecie ani
mali: ⁊ ſic ſemper aſcēdendo vſqȝ ad primum vni
uerſale: qȯ eſt ens: qȯ trahetur ad exiſtētiam cum
preciſione ab omni poſteriori ⁊ erit per ſe ens exi
ſtens: ſic ꝙ non erit: nec ſubſtantia: nec quantitas:
nec aliquid de .10. generib⁹. Ferī aūt ꝙ iſta ē veri
tas peripathetica: quoniaȝ talia vniuerſalia exiſte
re non videtur includere aliqȯ impoſſibile: vt di
ctum eſt. ¶ Et ſi arguas ꝙ iſtud dictum tertium
contradicat 2ᵒ. Nam in ſcȯo dicto poſuiſti ꝙ vni
uerſalia exiſtunt in ſingularibus. Nunc autem in
tertio ponis ꝙ exiſtunt ſeparata a ſingularibus: ꝗ̄
duo dicta videntur īcludere cōtradictionem. Diſ
ſolutio huius dubitationis ſtat in hoc: quoniā nul
lam repugnantiam includit quin qȯ quid ē homi
nis ⁊ cuiuſcūqȝ vniuerſalis exiſtat extra realr̄ in
ſuis ſingularibus: ⁊ cum hoc per ſe ſolitarie exiſtat
perſeitate tertij modi abſqȝ ſuis ſingularibus ⁊ ra
tio huius dicti ſit talis: quoniam qȯ quid eſt homi
nis ⁊ cuiuſcūqȝ vniuerſalis eſt illimitatum ad hoc
ꝙ exiſtat extra realr̄ exiſtentijs ſuarum ſingulari
um: ⁊ ad hoc ꝙ per ſe exiſtat exiſtentia propria in
qua exiſtentia propria nullum eius ſingulare com
municat: imo impoſſibile eſt ꝙ aliquid ei⁹ ſingu
lare tali exiſtentia exiſtat. bene igitur poſitum eſt
in tertio dicto qȯ qcqd eſt hominis vel cuiuſcūqȝ
alterius vniuerſalis per ſe exiſtit ſeparatum abſqȝ
ſingularibus: quoniā dato ꝙ omnia ſingularia eſ
ſent omnino adnihilata: ⁊ ꝙ nullum exiſteret: ad
huc qȯ quid eſt hominis ſeparatum exiſteret ſua
propria exiſtentia: in quo nulluȝ et ſingulare com
municabat. bene etiam fuit poſitum in ſcȯo dicto
ꝙ vniuerſale exiſtebat in eius ſingularibus: quo
niam vl̄e non tn̄ exiſtit exiſtentia ſibi ꝓpria: ſȝ ēt
exiſtentijs omnium ſuorum ſingularium. Conclu
damus igitur ꝙ ſecundum dictum ⁊ tertium ī nul
lo contradicunt.

Conſequenter autem perſcrutandum ē
de quarto dicto peripate
tico de modo: ſcilicet predicationis vniuerſaliuȝ
de ſingularibus. Dicamus igitur ꝙ vniuerſalia ſe
parata exiſtentia predicantur predicatione primi
modi de ſuis ſingularibus: ⁊ magis vniuerſalia de Tento ego ad mētē cōmētato ris formā in itel lectu cū ē rō co gnoſcēdi totum de idiuiduo ꝑdi cari.
minus vniuerſalibus: cū ſint eorum definitio: vl̄
pars definitionis: cum ſint etiam quod quid eſt: ⁊
ſubā ipſorum. Palam autem: quoniam ſicut po
ſitum eſt in ſecundo dicto qȯ quid eſt vniuerſaliū
exiſtit in ſingularibus: ⁊ magis vniuerſalia in mi
nus vniuerſalibus ⁊ ꝯhuntur ad inferiora ꝑ dr̄ias
eſſentiales vel indiuiduales: ⁊ per ꝯñs inferiora
includunt vniuerſalia ſeparata incluſione ṗmi mo
di. ¶ Et ſi arguas ꝙ vl̄ia ꝑ ſe exn̄ia diſtguunt̄ realr̄
a ſingularib⁹: ipoˡᵉ vr̄ qȯ icludantur ī illis ṗ: q: ꝗ̄
ſunt ideȝ primo modo ſunt idem realiter. Et diſſo
lutio huius difficultatis ſtat in hoc: qm̄ vniuerſa
lia ſicut exiſtūt ī pluribus exiſtētijs. ſ. ꝓprijs exiſtē
tijs ſuaruȝ ſingulariū: ſic ſunt res pluribus realita
tibus. ſ. realitatibus proprijs: ⁊ realitatibus ſuorū
īdiuiduoꝝ que ſunt alterius ordinis: ſicut ⁊ exiſtē
tie qbuſ exiſtunt vniuerſalia ⁊ ſingularia. Dicam⁹
igitur ꝙ vniuerſalia ſunt idem realr̄ cum ſingula
ribus ⁊ eiſdem realitatibus reantur. ſunt etiā vni
uerſalia diſtincta realiter a ſingularibus ratione
proprie realitatis qua reātur. nec hec cōtradicūt.
Sed dico ꝙ ſunt ideȝ realr̄ ⁊ ſunt diſtincta realr̄.
Q: hoc nō eſt reſpcū eiuſdē realitatis. Ideo nulla
ex hoc ſeqtur ꝯdictio. Cōcludamus igit̄ ꝙ ille hō
ſimplr̄ ꝑ ſe exiſtēs ſine omni dr̄ia īdiuiduali: ē qȯ
qd eſt cuiuſlȝ hoīs ſingularis ⁊ ſubā illoꝝ: ⁊ coruȝ
qditas ⁊ definitio. loquendo peripatetice: lȝ nō ſit
platonice dictū: vt ſuperius fuit dictum.

Quintum autem dictum peripateticum ē
ꝙ vl̄ia ſunt imperfectiora ſingu
laribus: ⁊ magis vl̄ia minus vl̄ibus: cuius rō ta
lis ponitur: qm̄ inferiora ſuꝑaddūt aliqd ad ſuꝑio
ra: ſicut ſpecies que abundat dr̄ia a genere. Et oē
per ſe inferius abundat in aliquo a ſuo ſuperiori:
Tum etiam: quia ſuperius eſt pars potentialis re
ſpectu inferiorū: ⁊ ipſum inferius eſt totum reſpe
ctu illius. totum auteȝ perfectius eſt ſua parte: vn
de ille homo ꝑ ſe ſeparatus eſſet imperfectior ſor.
⁊ platone: ⁊ quolibet homie ſingulari. Et ſi dicaſ ſe
cundum veritatem platonicam homo ſimpliciter
per ſe exiſtens eſt perfectior quolȝ homine ſingu
lari: imo omnibus hoībus ſingularib⁹ ſimul ſum
ptis. Palam igitur ꝙ dictum iſtud qntum ſibi re
pugnat cū ponat oppoſitum. ſ. ꝙ hō ille eſt imper
fectior hominib⁹ ſingularib⁹. Rn̄deo tibi ꝙ vtrū
qȝ dictum ⁊ platonicum ⁊ peripateticum eſt verū
nec in aliquo contradicūt: quoniā aliter ponit pl̄o

vlia ſubſiſtere in re extra: ⁊ aliter peripathetici: ſicut ſuperius fuit dcm̄: ⁊ ideo quilibet dicit conſequēter ad ſuū antecedēs. Ad modū poſitiōis platonice ſequitur q̄ ſit perfectior: ſed ad poſitionē Ariſtotelis ſequitur neceſſario: q̄ ſit iperfectior. vt patet cuilibet intuenti poſitiones diſperatas ipſorum. Adhuc autem peripathetici dicunt vniuerſalia ſeparata eſſe omnino impluriſicabilia: q̄m ſicut ſunt impluriſicabilia in ſingularibus: ſic ⁊ ī tali eſſe ſimplr̄. Eſt nāq̄ vle vnū idiuiſū in ſuis ſingularibus: lȝ ſtet cū multis ſingularibus: ⁊ cū multis dr̄ntijs idiuidualibus ⁊ multis exn̄tijs ⁊ realitatibus: hoc tn̄ eſt ſine diuiſione ſui in ſe. ſic dicūt de illo. vlī vt de homie ſimplr̄ q̄ oīno eſt impluriſicabilis in plures homies ſimplr̄: ⁊ plures qd̄ q̄d eſt ⁊ plures humanitates. Nā ſicut ſor. nō pōt eſſe plures ſor. ſic nec humanitas poteſt eſſe plures humanitates. que.n. ſunt idem idētitate abſoluta nō poſſunt eſſe plura pluralitate oppoſita illi vnitati: ¶ Sȝ nūquid iſtud dcm̄ patiat̄ aliquā calūniā. dr̄ q̄ multiplex eſt intelligētia hui9 dicti: ⁊ in vno intellectu eſt vera in alio eſt dubia. capiēdo nāq̄ qd̄ quid eſt homis vt p̄ſcindit ab omni poſteriori exiſtētia: ſic eſt verū q̄ nō eſt pluriſicabile. Cuius rō talis ponit̄. hūanitas nāq̄ includit aīalitatē ⁊ rōnalitatē ex q̄bus cōſtituit̄: nō pōt igit̄ humanitas īquantū humanitas pluriſicari: niſi aīalitas vel rōnalitas conſtituens humanitatē pluriſicetur. vtrūq̄ igit̄ eſt impluriſicabile: vt p̄ſcindit ab oīni poſteriori. De aīalitate etiā eſt manifeſtū. de rationalitate pȝ. nā ſi rōnalitas vt p̄ſcindit ab omni ratiōalitate ſingulari eſſet pluriſicabilis cū eſſent ſimplr̄ ſimplices. ſequit̄ q̄ eſſent p̄mo diuerſe. Sicut ſunt due dr̄ntie indiuiduales. ſi igit̄ vna rationalitas addita animalitati cōſtituet hominē alia rationalitas addita animalitati nō conſtituet hominem eiuſdem rōnis cū alio homine. Ratio huius dicti eſt iſta: q̄m cū vtraq̄ differētia cōſtitutiua ſit q̄ditatiua: q2 dr̄ntia ſpecifica: ⁊ oēs ſint p̄mo diuerſe. ſequitur q̄ conſtituta erunt diſtincta ſpē. ¶ Et ſi arguas de differētijs idiuidualibus: que ſunt p̄mo diuerſe: ⁊ tamen cōſtituta per ipſas ſunt eiuſdē rōnis. Diſolutio huius dubitationis ſtat in hoc: q̄m dr̄ie idiuiduales nō ſunt q̄ditatiue: ſȝ numerales tm̄. iō ꝯſtituta per ipſas nō faciunt differre q̄ditatiue: ſed tm̄ numeralr̄: dr̄ntie aūt ſpecifice ſunt q̄ditatiue. Jō ꝯſtituta ꝑ ipas faciūt differre ſpē. Jn iſto igit̄ itellectu: accipiēdo q̄ditatē: vt p̄ſcidit ab omni poſteriori: talis quiditas vlis eſt oīo impluriſicabilis. Alius aūt eſt itellectus per quē homo ſimplr̄ dr̄ pluriſicabilis vel ipluriſicabilis: nō vt p̄ſcindit ab oī poſteriori: ſed tm̄ vt p̄ſcindit ab ipſis dr̄ntijs indiuidualib9: ⁊ ꝓprijs exn̄tijs ſingulariū: nō vt p̄ſcindit ab oī exn̄tia ſimplr̄. Et in tali itellectu videt̄ q̄ hō ſimplr̄ ſit pluriſicabilis: ⁊ itelligo ſic q̄ q̄cq̄d eſt hoīs. ſ. ipa humanitas trahatur ad exn̄tiam ſine oī dr̄ntia idiuiduali ꝯtrahente ipȝ. ſicut p̄us fuit dcm̄: nō aūt p̄ciſe ad vnā exn̄tiaȝ: ſed ad plures: ⁊ ꝑ iſtū modū poterūt eē plures homines ſimplr̄. ¶ Et ſi queras. ſ. iſti hoīes ſimplr̄ an plus diſtinguant̄ iter ſe: an ſingulares hoīes inter ſe: ⁊ ab illis etiā homib9 ſimplr̄. ¶ Rn̄deo tibi q̄ ſingulares homies plus diſtinguūtur iter ſe: q2 diſtinguūtur ⁊ per dr̄ntias idiuiduales: ⁊ per exn̄tias ſuas. Jlli aūt homies ſimplr̄ nō diſtinguūt̄ p̄ciſe iter ſe niſi per exn̄tias reales: q2 in oībus alijs eēnt idem niſi precise in exiſtentijs.

Amplius aūt dcm̄ 7m peripatheticū fuit q̄ vlia ⁊ q̄ditas ſimplr̄ ſūt oīno ingenerabilia ⁊ icorruptibilia. Rō huius dicti videt̄ eſſe talis: q2 gnātio ⁊ corruptio videt̄ eē ſingulariū. Pōt tn̄ hēre duplicē intellectū q̄ vlia ſint oīno icorruptibilia ⁊ ingnābilia. P̄mus itellectus accipit incorruptibilitatē: vt opponit̄ nō enti ſimplr̄: ⁊ ſic q̄ditates oēs ſimplr̄ ſunt oīno incorruptibiles: q2 nō poſſunt eē oīno nihil: ⁊ nō poſitiuū ſimplr̄: ſicut ſuperius fuit dcm̄. libro .6. capite .5. d̄ corruptibilitate ⁊ icorruptibilitate: an eēnt paſſiones diſiuncte entis. Secūdus itellect9 eſt talis: q̄ q̄ditates ſimplr̄ dicūtur ingnābiles ⁊ icorruptibiles: ſic q̄ impoīe eſt q̄ v̄tute cuiuſcūq̄ agētis trahant̄ ad exn̄tias actuales: vel etiā ſeparent̄ ab eiſdem: ⁊ iſte itellectus eſt dubius. fert̄.n. a quodam q̄ ſicut q̄ditates ſimplr̄ mediātibus differētijs idiuidualibus trahunt̄ ad exiſtētias actuales virtute alicui9 agētis nālis: ſic imediate virtute agētis nālis poſſunt trahi ad exn̄tias ſimplr̄. De hoc ꝑ nūc taceo: ⁊ dico q̄ ſuſpicor feſtinans ad alia. H̄ eñ nō ꝑtinet ad metaphyſicam: ſed magis ad ph̄m nālē.

Octauum dcm̄ peripatheticum: de vlibus ſimplr̄ fuit iſtud: q̄ nō oīa vlia ſeparata per ſe ſunt itelligibilia: ſed tm̄ per accñs: quoniā nō ſunt nature comprehēſiue ⁊ intellectiue ratiōe qua vlēs ſunt: q2 hoc nō cōuenit vli ſeparato. nō eniȝ q̄ditas lapidis: ſi per ſe exiſteret ſine omni dr̄ntia indiuiduali: ex hoc nō ſequit̄ q̄ ipſa ſit quedā natura itellectualis: q̄m illa eadē quiditas lapidis: que nūc eſt ꝯiūcta cū differētijs idiuidualibus: eēt tūc ſeparata ⁊ per ſe exn̄s. ergo ſicut nūc nō ē naturalr̄ itellectualis: ita nec tūc. ¶ Et ſi queras an talia vlia ſic ſeparata eēnt ſenſibilia vt viſibilia ⁊ tangibilia: vel potius eēnt mere itellectualia. Fertur q̄ nō eſſent ſenſibilia: q2 ſenſus nō eſt vliū: ſed tm̄ particulariū: hoc tn̄ nō aſſero: ſȝ hoc tibi ſub dubio relinquo. bene.n. cōuenit concedere q̄ quiditas vlis vt preſcindit ab omni exiſtētia nō eſt ſenſibilis: ſed tm̄ itelligibilis: q̄ tamē ipſa quiditas vlis actualr̄ exiſtēs exiſtentia vli ſit ſenſibilis cōmuniter cōcederet̄: lȝ de alia negaretur. ¶ Et ſi queras: an iſta vlia ſic ſeꝑata ſint alicubi vel nuſq̄. Dicunt peripathetici q̄ vlia ſunt vbiq̄ ⁊ ſemper. dicūt platōici q̄ nuſq̄ ſunt: nec in mundo: nec extra mūdū: cum nullā habeāt habitudinē ad locū. ¶ Et ſi queras qd̄ dcm̄ ſit magis ꝓbabile vel peripatheticū vel platonicū. Fert̄ q̄ quilibet dicit cōſequēter ad poſitionē ſuaȝ. plato nāq̄ poſuit vniuerſalia mere ſp̄ualia ⁊ imaterialia: ⁊ q̄ erant quedā intelligentie ⁊ quidā parui dij: ⁊ per cōſequens q̄ nullam habitudinē habebant ad locum. Ariſtoteles aūt poſuit vlia ipſas quiditates exiſtētes in ſingularibus. illas eaſdeȝ per ſe exiſtere ſine dr̄ntijs idiuidualibus: ⁊ per ꝯſequēs habuit ponere q̄ aliquā habitudineȝ habeant ad locū. ¶ Et ſi adhuc q̄ras q̄s eorū verius poſuit vl̄ plato qui poſuit q̄ nuſq̄ ſunt vel Ariſtoteles qui poſuit q̄ vbiq̄ ſunt. ¶ Diſſolutio huius dubitationis phyſica eſt: nec pertinet ad metaphyſicaȝ. locabilitas.n. ⁊ eē in loco eſt ꝑ ſe paſſio ſubiecti nālis ph̄ie. T̄n̄ quātuȝ ad p̄ns ſpectat poſſumus dicere q̄ neuter eorum dixit ſufficiēter. plato enim non:

q2 vt dr̃.8.phyſicoꝝ. Omne finitum actu exiſtens
habet aliquã habitudinem ad locum cuꝫ cõtinea
tur ſub ꝓ.no ſubito naturalis phyloſophie. Ariſto.
etiam nimis dixit ꝙ vniuerſalia ſeparata ſũt vbi/
qꝫ. Palam autem ꝙ humanitas:que nũc eſt actu
exiſtens in ſingularibus ſi per ſe ponerentur ſepa
rata ab ipſis: non propter hoc eſſet vbiqꝫ: nec po/
ſitiue per reſpectuꝫ pñtie ad locum: nec ꝑuatiue ꝑ
indiſtantiam ab omni loco. ¶ Si adhuc etiã que
ras: an vľia ſeparata a ſingularibus ſint compoſi
ta ex mã ⁊ forma: an ſint ſimplr̃ ſimplicia. ¶ Re
ſpõdeo tibi ꝑipathetice: qꝛ̃ vľia quoꝝ ſingularia
ſunt compoſita ex hac materia ⁊ ex hac forma il
la ſunt compoſita ex materia ⁊ forma in vľi: ⁊ hoc
eſt qđ dicit Ariſto. in.7. ſue metaphy. textu 2.37.
quoniã ſicut hic homo eſt compoſitus ex hac ani/
ma ⁊ his carnib⁹ ⁊ oſſibus: ſic homo in vľi eſt com
poſitus ex aĩa in vľi: ⁊ carnibus ⁊ oſſibus in vľi.
platonice autem loquẽdo nõ eſt ſic. ſicut patet in/
tuenti poſitionem eius.

Reſtat aũt nũc dicere nonuꝫ dcm̃ peripa/
theticũ de vľibus ſeparatis. ſ.
ꝙ valẽt ad ſciam. Ratio huius dicti fuit iſta: qꝛ̃
ſingularium nõ eſt diffinitio: ⁊ per conſequẽs: nec
ſcia ſm eos. Tum etiã ſecũdo: quia ſunt generabi
lia ⁊ corruptibilia: ⁊ ↄtingẽter exiſtũt. Tũ et̃ 3⁰ qꝛ
ſũt ĩfinita ſaltẽ po^a: ⁊ ꝑ ↄñs ſub hac arte nõ cadũt.
igiẽ cũ ſcia ſit vľ de vľibus vel particularibus hĩ
ↄcluditur ꝙ vľia valẽt ad ſciam: imo ſunt neceſſa
ria ad ſciam: quicqđ tamẽ ſit de ſingularibus ſiue
de ipſis poſſit eſſe ſciẽtia ſiue nõ: tamẽ de ſcientia
coꝝ parum curamus: qꝛ̃ tot eſſent ſcie quot eẽnt
ſingularia. igiẽ de vľibus tñ dꝫ inquiri in ſciẽtia.
Debes nãqꝫ imaginari ꝙ ꝓmũ ſubm̃ paſſionis ſci
bilis ⁊ demõſtrabilis de ſubto eſt ipſum vľe: ſicut
ꝓmũ ſubm̃ riſibilitatis eſt ipſa humanitas: nõ ſor.
nec plato nec aliquis homo ſingularis. Similiter
ꝓmũ ſubm̃ de habere.3. eſt triãgulus: ⁊ ſic de alijs
vľibus: quoniã ſunt per ſe ⁊ ꝓmo ſubã ſcibilia. va/
lent igiẽ. imo ſunt neceſſaria ad ſciam vľia ſepara
ta. ¶ Et ſi queras an loquendo platonice vľia ſe/
parata ſint per ſe ꝓmũ ſubm̃ quiditatis demõſtra
bilis de illo. Et pono tibi exemplũ vt melius itel/
ligaꝫ. ſi homo ſimpliciter: ⁊ per ſe homo ſeparatuꝫ
quẽ poſuit plato ſit per ſe ⁊ ꝓmum ſubm̃ riſibilita
tis. ¶ Reſpõdeo tibi ꝙ nõ: imo vľia platonica ni
hil valẽt ad ſciam habendã de ſingularibus: quo/
niaꝫ per ſe homo ſimplr̃ nũqꝫ eſt riſibilis: nec plo/
rabilis: nec ineſt per ſe aliqua paſſio: que ꝓbatur
de ſingularibus per rõnem vľis: nec itendo nega/
re quin de illo homine platonico poſſit haberi ali
qua ſcientia: ſed tñ dico ꝙ nõ valet ad ſcientiam
habendam de paſſionibus: que per ſe inſunt ſingu
laribus: ſꝫ non primo.

Ultimũ aũt dcm̃ peripatheticũ de vľibus
ſeparatis. ſ. ꝙ vľia valent ad
generationem: an ſit verum vel nõ perſcrutandũ
eſt. Dicamus igitur in primis ꝙ vľia valere ad ge
nerationem habet duplicẽ intellectum. ⁊ primus
ĩtellectus ſit iſte: quoniã ſicut homo ſingularis ge
nerat hominẽ ſingulareꝫ: ſic ⁊ homo vľis generat
hominẽ vniuerſalẽ. Dictuꝫ enim fuit ſupra ꝙ ho/
mo vľis eſt plurificabilis quãtũ ad eſſe exiſtẽtie.
Utrum aũt iſte intellectus ſit poſſibilis. Dubiuꝫ
eſt. dicerent aũt peripathetici forte ꝙ nõ: quoniaꝫ
actiones ⁊ generatiões ſunt ſingularium ⁊ nõ vni
uerſalium ſecundũ eos. Sed iſtud nõ obſtat: quo/
niaꝫ ipſa vľia ſic ſeparata aliquas actiões poſſunt
habere vt imutare intellectũ intelligere: ⁊ moue/
re ⁊ moueri ſecundũ locum: ⁊ ſic etiã de multis ac
cidẽtibus ĩmanẽtibus ⁊ tranſeuntibus. De iſto tñ
intellectu an ſit poſſibilis taceo. ſecundus intelle/
ctus ſit iſte: ꝙ vľia valẽt ad generationẽ: quoniaꝫ
vnum ſingulare oẽm quiditatẽ vľem quam per ſe
ĩcludit alteri ſingulari per actũ generatiõis com/
municat. Sort. nãqꝫ humanitatẽ quã ĩcludit com
municat per generationẽ platoni eandẽ ⁊ indiui/
ſaꝫ: ſub alia tamẽ hecheitate. vnde breuiter quic/
quid hꝫ ſort. excepta hecheitate ⁊ actuali exiſten/
tia cõicat platoni. ¶ Et ſi arguas ꝙ iſtud non ha
bet: ꝙ vľia valeãt ad generationẽ vniuocam: quo/
niam aſinus nõ cõmunicat mulo cõmunitatẽ ſpe/
cificam: cũ illaꝫ nõ habeat in ſe formaliter: nec ſol
quiditateꝫ caloris formaliter cum ipſam nõ hẽat.
¶ Reſpõdeo tibi ꝙ ad oẽm generationẽ ⁊ ꝓdu/
ctionem neceſſaria ſunt vľia: quia ſemper generãs
cõmunicat genito naturã: quã nõ oportet vt in ſe
formaliter habeat: ſꝫ ſufficit ꝙ illa natura vľis ha
beat eſſe in eſſe quiditatiuo. Cum aũt dicis de ge/
neratione equiuoca aſini vel muli. Dico ꝙ aſinus
cõmunicat mulo multa vľia que hꝫ in ſe formali/
ter: ſicut vľe entis ſube: corporis ⁊ animalis. Sed
quiditatẽ muli: quã in ſe nõ hꝫ formalr̃ ſibi etiam
cõmunicat. ¶ Et ſi queras vbi eam accepit dr̃ ꝙ
habebat eſſe quiditatiuũ: ⁊ per actuꝫ generatiõis
trahitur ad eſſe exiſtẽtie. bene ergo cõcluditur ꝙ
vľia valẽt ad generationẽ: imo ſi nõ eſſent vniuer
ſalia nulla eſſet generatio vel etiã productio: qꝛ in
omni productiõe ſemper aliquod vľe cõmunicaẽ.
Immo in productione entis rõnis vľe qđ eſt ens
ad minus cõmunicaẽ: ſuppoſita tamẽ vniuocatiõe
entis: que ꝓmo libro. capite.6. fuit ꝓbata. Iſta igi/
tur ſunt.10. dicta peripathetica de vľib⁹ ſeparatis
⁊ de ydeis que in multis ſunt ſotia.10. dictis plato
nicis de eiſdẽ. ¶ Et ſi queras que opio ſit ꝓbabi/
lior ⁊ verior. ¶ Reſpõdeo tibi: ſꝫ quelibꝫ habeat
plures difficultates ãnexas ſimplr̃: tñ pro nũc ap/
paret ꝙ opio peripathetica ſit ꝓbabilior ⁊ ſpecia/
liter ſequẽdo ꝓncipia: que in iſta metaphyſica ꝓ/
poſuimus. videẽ et̃ eſſe cõſona dictis ſuis.

¶ De ſeparatione mathematica. Cap. II.

Poſt hec aũt de ſeparatione ma/
thematica eſt dicẽdũ.
⁊ ꝓmo de ſeparatiõe mathematicoruꝫ
a ſenſibilibus: ⁊ ꝓmo quantum ad ma/
gnitudinẽ. poſtmodũ aũt de numeris
fiet ſermo. ſepatio aũt mathematicoꝝ põt intelli
gi triplr̃. Prima ſepatio magnitudis ſingularis.
Scđa vľis magnitudinis a ſingularibus. Tertia
vľis magnitudis ab omni ſubo: ⁊ ĩ quolibet ordi/
ne põt intelligi ſepatio fieri vel apud itellectũ ĩ eẽ
cognito: vel extra itellectũ ⁊ in eẽ reali. Dicamuꝫ
igiẽ in primis de ſepatione mathematicoꝝ in eſſe
cognito ꝙ in iſto triplici ordĩe ſepato poſſibilis ẽ.
põt nãqꝫ intellectuꝫ abſtrahere magnitudinẽ par
ticularẽ ab oĩ ſubto obiectiue. qꝛ quãtitas põt ca/
pere eẽ cognitũ abſqꝫ hoc ꝙ ſubm̃ ĩ quo eſt capiat
eſſe cognitum. Et ſic abſtrahere nihil ẽ aliud niſi
ↄſiderare h̃ ꝓter hoc. Et taliũ abſtrahentiũ nõ eſt
mẽdaciũ: ⁊ talis abſtractio q̃ntitatis ab oĩ ſubto ⁊ 2.phy.l6.

Nota ꝙ duplex eſt materia. ſenſibil' ⁊ intelligibilis

mā ſenſibilib' ꝓprie eſt mathematica. Cōſiderāt nāq̧ mathematici quātitates corpoꝝ: nō curātes in qua materia exiſtāt. Abſtractio autez vlium a ſingularibus poſſe eſt in eē cognito in termis mathematicis: cuꝫ ſit poſſibile in termis naturalib': imo in omni ſcia: cum ſcientia de vlibus ſpeculeť nihil curando de ſingularibus: quoniā in ſpē vltima iubet plo geſcere.

Nota ꝙ aliud ē ꝯſiderare ꝙntitatez hīc eē abſtractā. aliud cōſiderare eam abſtractiue.

Abſtractio aūt vlis magnitudis ab omni ſubto in eſſe cognito eſt poſſibilis: quoniā ſicut particularis magnitudo capit eē cognitū abſq̧ hoc ꝙ eius ſubm capiat eē cognitū ſic ⁊ vlis. Debes nāq̧ aduertere ꝙ intellectus natus eſt ſegregare vnita ⁊ ſegregata vnire: de quo alias ſermo. Nunc aūt eſt dōm de ſeparatione magnitudis in eſſe reali. Dicamus igitur ī ipſis ꝙ ſeparatio magnitudis ſingularis a ſubiecto ſignato nō eſt poſſibilis per nām: cum accidētis eſſe ſit in alio ineſſe: ⁊ actualr depēdere a ſubto: ⁊ per ꝯñs in ipſo ſubiectiue eſſe. Sed forte dices: ꝙ lz nō ſit ſeparabilis a ſubto ſimplr ⁊ vlr ab omni ſubiecto ſimul: eſt tñ a quolz ſubto ſignato ſeparabilis cum ſit trāſibilis de vno ſubto ad aliud diſtinctū ſpē ⁊ numero.

Attēde ꝙ ſi ꝯpoſituz eſt ſōm accidētiū nō maneť. ſi mā pmā remanet idē ſubm ſm eſſentiā ⁊ accñs que inſunt merito materie.

Manifeſtuz eſt.n. ꝙ ſicut qualitas ſimbola trāſit de corrupto ad gnātum: ſic ⁊ quātitas. Et poniť exēplū: quoniā quādo ex vino fit acetum: ſicut manet idē color: ⁊ eadē figura. ſic eadez quātitas ⁊ numer': que pmo. ſimilr cum ex viuo fit mortuū manēt eadez accidētia: que pus erant: iſtud tamē magis eſt phyſicū ꝙ̄ metaphyſicuz. iō taceo vſq̧ in phyſicis. Adhuc aūt de ſeparatione vlis magnitudis a ſingularibus gd dōm.

Teneo ꝙ ſi denť huiuſmodi ꝙditates ad mentem Ariſt. idē.n. realiter eſt ſingulare ⁊ vlere ita dicta ſuperiora credo nō fuiſſe peripathetica.

Conformiter aūt dicamus de illis ⁊ de vlibus de genere ſube: ita vt ſit aliquod corp'. preter hec ſolida ⁊ ſuperficies ⁊ linea: ⁊ puncta preter iſta ſingularia: qꝛ talia poſſunt trahi ad realitatem abſq̧ hoc ꝙ trahantur ad ſingularitatē: ⁊ in tali abſtractione non erit mendacium: ſicut nec in alijs. erit igitur dare punctum ſimplr: qḋ non eſt iſte punctus vel ille: ſed erit omīs punctus: loquēdo platonice: vel per ſe includeť quiditatiue in omni puncto: loquēdo peripathetice. De ſeparatione vlis magnitudinis ab omni ſubto ſimplr quid dicendū: eſt n e mēdacium vel nō dubium eſt. Forte diceret ꝙ nō eſſet in ſubiecto ſignato ⁊ ſingulari. Sed bene in ſubiecto ſimplr: vt ſit correſpondentia ſubti ⁊ accñtis: quoniā vt videtur omne accñs ſingulare in ſubiecto ſingulari exiſtit ⁊ ꝯuertitur. De ſeparatōe aūt numeroꝝ in eſſe cognito cōformiter eſt dicendū: ſicut de alijs. Sed de eoꝝ ſeparatiōe in eſſe reali quid dicenduz: diciť ꝙ oporteret pus perſcrutari: an numerus habeat eē reale extra animā vel nō: qḋ ad metaphyſicā non pertinet. In hoc igiť compleť tractatus de vlibus ⁊ ydeis: ⁊ de ſeparatiōe mathema' in quantitatibus ⁊ numeris. Et in hoc liber iſte octauus terminatur.

Liber nonus metaphyſice incipit.

De diuiſione entis. Cap. I.

Quoniam noſtra metaphyſica: que p' phia eſt vocata: habet ſecūde phie: imo omni ſcie inferiori miniſtrare ſubiectum: aliquo tamē addito. ſ. aliq̄ differētia eſſentiali diuiſiua entis iquantū ens: ⁊ cōſtitutiua alicuius per ſe cōtenti ſub ente: neceſſarium eſt videre per quem modū entis iquantū ens: ens p'. ⁊ imediate in illa deſcēdat ⁊ per quas differentias. vt ſic ex illis duabus pmis differētijs entis iquantū ens diuiſiuis ⁊ ente cōſtituenť duo ſuba pma in duabus ſciētijs imediate ſe habētibus ꝯſequēter poſt metaphyſicā. Ratio pmi dicti: ꝙ metaphyſica miniſtrat ſuba alijs ſciētijs eſt: quoniā ſubm metaphyſice per ſe eſt īdiuiſuz in omni ſubo ſcibili. Ratio ſecūdi dicti: ꝙ aliquo addito: quoniā ad ſubm metaphyſice: oꝫ aligd aliud neceſſario addere: alias alie ſcie nō differrēt a metaphyſica: cū hērent idē ſnbm oīno. Tum etiā: qꝛ īcludēs ſemper addit aliquid ad īclnſum. Manifeſtuz eſt aūt: quoniā ens iquantuz ens miniſtrādo ſuba alijs ſciētijs: oꝫ ꝙ deſcēdat per dñtias eſſentiales per quas diuidatur ⁊ cōtraheť ad illa. Fertur aūt a gbuſdaz ꝙ ens pma ſui diuiſiōe diuidiť per finitū ⁊ īfinituz: ⁊ ſub hac diuiſiōe entis cōtineť omne qḋ per ſe includit ens: ⁊ per ꝯſequēs pma itelligentia ⁊ x. predicamēta. pma aūt itelligentia cadit ſub īfinito: ⁊ omnia alia ſub finito. Sed iſta reſponſio oīno nō videť eſſe vera. Tum pmo: qꝛ finitas vel īfinitas pmo īſunt quātitati ⁊ magnitudini. Sola nāꝙ magnitudo eſt finita vel īfinita eſſentialr. Oīa aūt alia a magnitudine ſunt finita vel īfinita denominatiue. Tum etiā: qꝛ finitas vel īfinitas non poſſunt eſſe dñtie eſſentiales: cū nō variēt rōnez formalē cōſtituti per ipſas. Tum 3°. qꝛ nō videtur verum qḋ dť ꝙ ſub īfinito cadit pma itelligentia: quoniā nō tñ pma itelligētia eſt īfinita: imo etiaz īfinitas nō repugnat multis alijs. ſicut motui tempori quātitati ⁊ linee: ⁊ ſic de alijs gnibus.

Diſtinctio ꝺ finitate vel infinitate virtutis ⁊ molis ſoluit hoc pmuz argumentum. Conceďit ens ſi contrahi p dñtias eſſentiales.

Dico ꝙ īfinitas ſimplr nō ſm gd repugnat alijs a prima intelligentia: vide hunc doctorem in. 7. ſue theologie.

Alia autem aſſignať diuiſio ſic: ens aliud quātum aliud non quātum.

Sed nec iſta diuiſio eſt ſufficiēs: quoniā per ly quātuz magnitudinē itelligis ⁊ pdicamētū quātitatis: ⁊ illa que ſunt quāta eſſentialr: ⁊ per nō quātum intelligis omne aliud qḋ nō eſt quātum eſſentialiter: ⁊ qḋ non eſt ipſa quiditas magnitudinis: ⁊ tunc talis diuiſio entis eſſet ac ſi diceretur. ens aliud quantitas aliud non eſt quantitas: ⁊ ſub nō quantitate comprehenderetur prima intelligentia ⁊ nouē predicamenta: qḋ non apparet verum: quia prima itelligentia ⁊ nouē predicamenta nō conueniunt in aliquo predicato vno quiditatiuo: in quo nō conueniat ipſa quantitas: ⁊ forte nō conueniunt niſi in quiditate entis. Tum etiaz ſecundo: quia quādo fit talis diuiſio entis aliud quātū aliud non quātum nō fit diuiſio proprie per differentias eſſentiales: nec per eſſe quātum eſſentialiter: ſed tñ per eſſe quātum denomiatiue ſic itelligēdo: ꝙ quiditates alie ſunt quāte ſic ꝙ illas ꝯſequiť aliqua per ſe magnitudo ꝓpria demōſtrabilis de ipſis: ⁊ predicabilis ī ſcďo modo: ſicut forte eſt de eodē genere abſoluto. Alie dicunť nō quāte ſicut qditates quas nō ꝯſeqť per ſe aliqua magnitudo ꝓpria: ſicut oīs reſpectus: ſicut ferť.

Nō ꝙ pnō ꝙntū intelligunť reſones nonāales in diuinitꝫ ꝙntum alia: ⁊ ſic ratōes hui' doctoris ibi cōcludunt.

Alia autem diuiſio poniť. entis īquantū ens: aliud abſolutū aliud reſpectiuuz. ⁊ ſub abſoluto comprehendunt pmam itelligentiā: ⁊ tria pma genera. ſub reſpectiuo alia ſeptē gnā. Sz nec iſta diuiſio videť ſufficiens: quoniā tria pma predicamēta nō videnť conueni-

re cum pͥma itelligētia in aliquo vno predicato q̇ditatiuo in quo nō cōueniāt alia .7. genera. ¶ 4ᵐ genus diuiſionis entis inquantū ens: ſit iſtud. ens aliud in ſe aliud in alio. vel q̇ idem eſt aliud ſubſtantia aliud accidēs: ⁊ ſub ſubſtātia compꝛehēditur pͥma itelligētia ⁊ ſubā predicamentalis. Sub accidēte aūt compꝛehendūtur alia nouē genera. ¶ Sed nec iſta diuiſio videt̄ eſſe omino vera eadem rōne: qua precedēs: q̄ꝛ ſubā predicamētalis nō vniuocat̄ cum pͥma itelligentia in aliquo pdicato quiditatiuo per ſe vno: in quo nō vniuocent̄ alia .9. genera. Tum 2ᵒ q̄ꝛ tunc pͥma itelligētia eēt per ſe cōtenta in genere ſubē: qđ nō eſt cōmuniter conceſſuꝫ. ¶ Opoꝛtet igit̄ inquirere aliud genus diuiſionis entis a predictis: in diuiſione aūt entis īquantū ens opꝫ pͥmā itelligentiam condiuidi contra omne aliud ab ipſa: ſic q̇ oīa alia ab ipſa contineant̄ ſub vno membꝛo: ⁊ ipſa ſub alio. ¶ Sit igitur talis diuiſio. entis īquantū ens aliud limitatū aliud illimitatū. nō intelligo per limitatum ⁊ illimitatum: finitatem ⁊ īfinitatem: ſed circūloquoꝛ duas differētias per ſe diuiſiuas entis ſic q̇ p hāc differentiā eſſe limitatū: additam quiditati entis conſtituit̄ vna per ſe quiditas limitata cōſequenſ ad decē pͥma genera: ⁊ predicabilis de ipſis vniuocis: ⁊ de omnibꝰ per ſe cōtentis in illis: per eſſe aūt illimitatū itelligo quandā differentiam que addita q̇ditati entis cōſtituit vnā per ſe q̇ditatem: que eſt q̇ditas pͥme itelligētie. ꝓpter hoc .n. vſus ſum iſtis noībus limitatū ⁊ illimitatū: q̄ꝛ nō ſunt noīa pꝛopꝛia illarū dr̄ntiarum mihi nota.

¶ De predicatis vniuoce conuenientibus pͥme intelligentie ⁊ aliꝭ. Cap. II.

Habet autē dubitationeꝫ magnaꝫ de iſto genere diuiſionis: ⁊ pꝛima dubitatio ſit iſta: quoniā tūc ens īquantū ens nō diuideret̄ pͥmo per ſuas differētias formales ⁊ quiditates: ſed per vnam formalē ⁊ vnam materialem. Illa enim differētia per quā cōſtituet̄ q̇ditas limitata eſſet formalis: ⁊ q̇ditatiua. illa autē per quā cōſtituet̄ pͥma itelligētia eſſet materialis: cum eſſet quedā dr̄ntia idiuidualis. ¶ Secunda aūt dubitatio ſit iſta: quoniā tūc nihil per ſe cōtentum ſub q̇ditate limitata: per ſe ⁊ q̇ditatiue predicabit̄ de pͥma itelligētia: q̄ꝛ nihil per ſe cōtentuꝫ ſub vno membꝛo diuiſiōis per ſe ⁊ q̇ditatiue pdicatur de per ſe contentis ſub alio membꝛo diuiſionis. ſubā aūt per ſe ꝯtinet̄ ſub q̇ditate limitata. igitur per ſe nō predicat̄ de pͥma itelligētia: qđ nō eſt verum: q̄ꝛ pͥma intelligentia per ſe ⁊ q̇ditatiue eſt ſubſtantia. ſimilr̄ ſpūs cōtinetur ſub q̇ditate limitata: cū cōtineatur ſub ſubſtātia. ergo per ſe non predicabit̄ de pͥma itelligētia: qđ nō eſt verū: q̄ꝛ pͥma itelligētia eſt per ſe nā itellectualis ⁊ ſpūalis ¶ Ad pͥmā aūt dubitationē ſic diceret̄ cōcedēdo q̇ pͥma diuiſio entis nō eſt ī per ſe differētias formales ⁊ q̇ditatiuas: ſed per vnam formaleꝫ ⁊ per aliam mālē. Accidit nāq̄ꝫ diuiſio per differētias q̇ diuidit̄ per formales īmediate vel per materiales īmediate vel per vnam formalē ⁊ vnam materialem. Nam ſicut nō opꝫ q̇ q̄ñ aliqđ genus diuiditur per ſuas dr̄ntias q̇ditatiue q̇ tot ſpēs ſubalterne cōtineant̄ ſub vno membꝛo diuiſionis quot ſub alio: q̄ꝛ aliquādo ſub vno membꝛo diuiſionis cōtinent̄ pluſq̄ꝫ decem ſpēs ſubalterne: ſubaltero aūt forte niſi vna: ⁊ aliquādo nulla: ⁊ ita genus diuidetur per vnam dr̄ntiam formalē ⁊ aliam indiuidualē. ſic in ꝓpoſito ens poterit diuidi per vnaꝫ dr̄ntiam q̇ditatiuā ⁊ aliam idiuidualē. ¶ Et ſi arguas ſic ponēdo q̇ditatē entis ꝯtrahi ad pͥmā itelligentiā: per vnam hecheitatē: ita q̇ pͥma itelligētia eſt aliqđ conſtitutū ex q̇ditate entis ⁊ vna differentia idiuiduali: Tunc ſeq̄tur q̇ pͥma itelligentia nō ſit niſi quoddā ſingulare: ⁊ quoddā indiuiduum entis inquantū ens. Seq̄tur etiā vlterius maius īconueniēs q̇ ſi ſingulare ⁊ idiuiduū entis in quolibet genere ⁊ pͥma itelligentia ſint eiuſdeꝫ rōnis intantū conuenient quantū idiuiduū entis in ſoꝛ. ⁊ idiuiduū entis in platone. ¶ Reſpondeo tibi cōcedendo iſtam diuiſionē: ſicut poſuimus. ſ. per vnam dr̄ntiam formalē: per ſe īcluſam in decē generibus: ⁊ per aliam indiuidualē ad pͥmā itelligentiā: opoꝛtet cōcedere omnia predicta. ſ. q̇ pͥma itelligentia nō eſt niſi quoddā idiuiduū entis inquantū ens. Opoꝛtet etiā concedere ſcđm. ſ. q̇ tm̄ cōueniunt idiuiduuꝫ entis in ſoꝛ. ⁊ idiuiduū entis in platone cū pͥma itelligētia: quātum iter ſe: cōuenientia dico pͥmi modi: q̄ꝛ cōueniunt iſta tria idiuidua preciſe ꝯueniētia pͥmi modi in q̇ditate entis: ⁊ in ſuis formaliter cōſtitutiuis ſunt pͥmo diuerſa. ¶ Et ſi adhuc arguas. igit̄ quicq̄d erit demōſtrabile de vno eſſet demōſtrabile de alio. ¶ Reſpōdetur q̇ quicquid ineſt per ſe vni perſeitate ſecūdi modi rōne q̇ditatis cōmunis eis per ſe īeſt alteri: nō opoꝛtet tamē q̇ q̄cq̄d per ſe ineſt vni rōne ſue pꝛopꝛie differētie cōſtitutiue per ſe īſit alteri. ¶ Et ſi omino adhuc arguas: q̇ idiuiduum entis in ſoꝛte ⁊ idiuiduū entis in platone erunt equalis perfectiōis cū ipſa pͥma itelligētia: cū tu ponas q̇ ſint idiuidua oīno eiuſdē rōnis. nam ſecundū plures phōs antiquos ⁊ modernos īter illa que ſunt eiuſdem rōnis nō eſt pͥus ⁊ poſterius: perfectius ⁊ īperfectius: ſcꝫ cū perfectio ⁊ imperfectio attēdat̄ ſm̄ nām ſpecificā. ¶ Diſſolutio aūt huius dubitationis vltime ſtat in hoc: quoniā iſtud dictū ſumptū a phīs nō eſt oīno verū. ſ. q̇ perfectio ⁊ īperfectio attendatur preciſe ſm̄ nām ſpecificam ⁊ nō idiuidualem. debes .n. diligenter aduertere: q̇ ſicut ad drīas ſpecificas ⁊ q̇ditatiuas: ſeq̄tur ꝓpꝛia magnitudo ⁊ perfectio: ſic ad dr̄ntias idiuiduales: ſequitur ꝓpꝛia magnitudo: ⁊ etiā perfectio: ⁊ ſicut drīe idiuiduales ſunt pͥmo diuerſe: ſic ſunt iequales in magnitudine ⁊ ī perfectiōe cōſequēte eas: itm̄ forte q̇ eſt impoſſe reperire duas dr̄ntias indiuiduales in perfectiōe equales. ¶ Et ſi dicas nūq̄ꝫ poſſent repiri 2ᵒ caloꝛes equalr̄ itenſi vel due albedines equalr̄ itenſe. ¶ Reſpōdeo tibi q̇ bñ ſunt reperibiles duo caloꝛes equalr̄ itenſi: quantū ad numerū drīarū idiuidualiū: q̄ꝛ q̇lꝫ illoꝝ poterit hēre decē gradus idiuiduales caloꝛis: iſti tm̄ gradus indiuiduales caloꝛis īcluſi ī iſto caloꝛe ſunt pͥmo diuerſi ab aliꝭ deceꝫ gradibus īdiuidualibus ī alio caloꝛe: cū nō ſint iſti gdus niſi dr̄ntie idiuiduales: que īter ſe ſunt pͥmo diuerſe. igit̄ ⁊ hēbūt iſti decē gradus caloꝝ ꝓpꝛiaꝫ pfectionē ⁊ magnitudinem ⁊ inequalem perfectionē ⁊ magnitudinem. io. gradum alterius caloꝛis. ¶ Dicamus igit̄ q̇ quod

Tenet hoc doctor cōtra peripatheticos ſingularia .ſ. habere inter ſe ordines eſſentiales ⁊ propriam pfectionez ⁊ magnitudinem.

liber indiuiduū h̄z ꝓpriam magnitudinē ⁊ perfectionem: que cōſequit̄ ſuam ꝓpriā indiuidualem differentiā cōſtitutiuaz ipſius: ⁊ ſi tale indiuiduū ſit cōtentū ſub ente limitato in cōmuni per ſe: ꝯſequit̄ eius perfectio ⁊ magnitudo limitata ⁊ finita. ſi aūt tale indiuiduū nō cōtineatur ſub ente limitato: ſed tm̄ ſub ente īquātū ens: cuiuſmodi eſt p̄ma intelligētia: non opʒ ꝙ eius perfectio ⁊ magnitudo ſit finita. Cōſequit̄ ergo ꝓpriam differentiā indiuidualē conſtitutiuaz p̄me intelligētie ꝓpria magnitudo ⁊ propria perfectio: illa aūt magnitudo ⁊ pfectio: que ꝯſequit̄ dr̄iam īdiuidualē in prima intelligētia eſt infinita ſimplr̄.

Diſſolutio aūt ſecūde dubitatiōis: que erat: ꝙ nihil ꝯtentū ſub ente limitato: ⁊ per ſe ⁊ quiditatiue predicatur: ⁊ per cōſequens nec ſuba nec ſpūs predicat̄ de p̄ma intelligentia quiditatiue. Qđ habebat̄ pro magno inconuenienti: ſtat in triplici modo rñdendi: quoꝝ eſt vnus qui iaʒ dc̄us eſt. Cōcedendo ꝙ ſuba ⁊ ſpiritꝰ nō predicant̄ quiditatiue de p̄ma intelligentia: ſed tm̄ idēτice: ſicut etiā attributa: ſicut bonū. vnde nihil predicat̄ quiditatiue de p̄ma intelligētia: niſi preciſe quiditas entis ⁊ differentia indiuidualis conſtitutiua ipſius. ¶ Et ſi queras qđ ſit prius: an quiditas prime intelligētie: an quiditas ſube ⁊ ſpeciei. ¶ Reſpōdet̄ ꝙ quiditas p̄me itelligentie. vñ nihil eſt prius ea niſi p̄ncipia eius intrinſeca cōſtituentia. Conceditur igit̄ ſcđm iſtum modū: ꝙ prima intelligentia nō eſt ſuba nec ſpēs quiditatiue: ſed tantuʒ denominatiue ⁊ identice. ¶ Secūdus modus reſpōdendi aliquoꝝ fuit talis: ꝙ p̄ma intelligētia: ⁊ illa que erant in predicamento ſube: ⁊ ſpiritus nō cōueniebant nec vniuocant̄ in aliqua ꝗditate q̄ ſit per ſe p̄dicamētū: nec per ſe in predicamēto. vñ ſm̄ iſtos ſuba: que vniuoce dicit̄: de p̄ma intelligentia ⁊ alijs: nō eſt ſuba que eſt genus generaliſſimū: ſed aliqua alia quiditas cōcomitans ⁊ annexa illi. Similiter de ſpiritu ⁊ omnibus alijs predicatis vniuoce dictis de p̄ma intelligētia ⁊ alijs. ¶ Sʒ oportet omnia talia duplicare: ⁊ ponere de entibꝰ limitatis ſecūdas ſubſtātias: ⁊ ſecūdos ſpūs: ⁊ cū vno vniuocant̄ in p̄ma itelligētia: cū alio nō. Sed cuʒ nō ſint ponēda plura ſine neceſſitate. hic autē nulla ſit neceſſitas duplicādi talia vt ſtatim apparebit: aſſignabo tertiū modū. ¶ Sit igit̄ tertius modus reſpōdendi talis. volumus .n. ſaluare vniuocationeʒ ſube ⁊ ſpūs ⁊ oīum alioꝝ. ¶ Secūdo volumus ſaluare ꝙ ſubſtātia ⁊ ſpūs predicent̄ quiditatiue de p̄ma intelligētia ⁊ de omnibus: de quibus p̄dicātur. ¶ Tertio excludere intendimus duplicitatē ſube ⁊ ſpūs in nobis cū nō appareat neceſſitas talia duplicandi. ¶ Debes igit̄ diligēter aduertere ꝓ intelligētia oīum iſtoꝝ: ꝙ hoc nomē ſuba vel ſpiritus ſunt nomina impoſita ad ſignificandū differentiā conſtitutiuam ſubſtātie vel ſpiritus: ⁊ etiam ad ſignificanduʒ totū cōſtitutū ex illa differētia: ⁊ quadā quiditate cōtrahibili: ſicut diceremus ꝙ hoc nomen homo eſſet impoſituʒ ad ſignificandū rationalitatem ⁊ ad ſignificandū conſtitutū ex animalitate ⁊ rōnalitate. ¶ Manifeſtū eſt aūt quoniaʒ cū dicimus ꝙ p̄ma intelligētia: ⁊ homo vniuocantur in ſubſtātia nō eſt intelligendū ꝙ vniuocētur in ſuba: que eſt predicamentū: que eſt totum conſtitutū ex differētia contrahēte ens limitatū: ⁊ ex ente limitato. Sed tm̄ vniuocantur in illa differētia cōſtitutiua ſubſtātie: que eſt ſimplex: nō aūt in toto ꝯſtituto: ⁊ ſic dicendū eſt de ſpiritu ꝙ vniuocatur in differētia conſtitutiua ſpiritus: que eſt ſimpliciter ſimplex: ſic cōformiter eſt dicendū: de omnibus predicatis vniuoce dictis: de p̄ma intelligentia: ⁊ alijs ꝙ vniuocātur in differētijs: nō aūt in cōſtitutis. ¶ His aūt ſuppoſitis videamus per quē modum ſubſtātia ⁊ ſpiritus predicent̄ vniuoce ⁊ quiditatiue de p̄ma itelligētia ⁊ alijs. ¶ Erit igitur diuiſio entis per talem modū. ens aliud limitatū aliud illimitatū. ⁊ per limitatuʒ: intelligo quandā differentiā que addita enti cōſtituit vnā quiditatem vniuoce predicabilem de omni alio a p̄ma intelligentia: ⁊ per ſe cōmunē decē predicamentis. Per aliud aūt membꝝ diuiſionis .ſ. per illimitatū itelligo quādam differentiā: que addita enti cōſtituit quandā ꝗditatē ſoli p̄me itelligētie propriā ⁊ preciſe de ipſa predicabilē. ¶ Reuertamur igit̄ ad aliud membꝝ diuiſiōis: qđ eſt ens limitatū. diuidat̄ ſic. Ens limitatū aliud in ſe aliud in alio: ⁊ per eſſe in ſe: itelligo quādā differentiaʒ: que addita enti limitato cōſtituit ſubam: que eſt predicamentū: que ēt differētia ſuba pōt vocari: ſicut fuit ſuperius dcīm. per eſſe aūt in alio itelligo dr̄ntiam cōſtitutiuā accn̄tis. ¶ Accipio igit̄ differentiaʒ cōſtitutiuā ſube. illa nō tm̄ erit contractiua entis limitati: ſed ēt ꝯtractiua entis illimitati. Sicut igit̄ ipſa addita enti limitato cōſtituit ſubſtātiā: que eſt p̄dicamētū: ſic ipſamet īdiuiſa addita enti illimitato cōſtituit ſubam illimitatā preciſe predicabilē de p̄ma itelligentia: ⁊ ſic p̄ma itelligentia ⁊ ſuba: que eſt predicamentū: vniuocantur in illa dr̄ntia: cum ſit conſtitutiua vtriuſq; ſube limitate ⁊ illimitate. ¶ Reuertamur igit̄ ad p̄mū membꝝ diuiſionis .ſ. ad ſubam predicamētalem: que eſt ſuba limitata: ⁊ diuidat̄ ſic: ſuba limitata alia ſpūalis alia corporalis: ⁊ per eſſe ſpūale itelligo quandā dr̄ntiam: que addita ſube predicamentali ⁊ finite cōſtituit ſpūm finituʒ. Que dr̄ntia nō tm̄ eſt cōtractiua ſube limitate: imo etiā eſt cōtractiua ſube illimitate: que cadit ſub altero mēbro diuiſionis. Illa igit̄ differētia ſube illimitate addita cōſtituet ſpūm illimitatū. ¶ Habemus igit̄ iam iſtas ꝗditates per ordinē ſub iſto membro diuiſionis. Prima ꝗditas entis. Secūda ꝗditas entis illimitati. Tertia ꝗditas ſb̄e illimitate. Quarta ꝗditas ſpūs illimitati: que per ſe: ⁊ ꝗditatiue includit omnes priores. Sed adhuc non habemus ꝗditateʒ vltimatā p̄me itelligentie: lʒ habeamus tres ꝗditates ſibi ꝓprie proprias. Sequr igitur vltimo: quedā dr̄ntia īdiuidualis: que h̄ʒ propriā magnitudinē: ⁊ infinitam magnitudineʒ: ⁊ perfectionē quantū excogitari pōt in īfinitū: que differentia īdiuidualis ⁊ ſingularis addita ſpūi illimitato cōſtituit ipſam p̄mā itelligentiā ipſam in īfinitum perfectā. ¶ Ex iſtis igit̄ cōcludamus ꝙ p̄ma itelligentia ꝗditatiue eſt ſpūs ⁊ ꝗditatiue eſt ſubſtātia: nō in toto conſtituto: ſed in dr̄ntia conſtituente: ſicut tibi oſtendi.

¶ Ex aſſignatiōe aūt iſtius modi tertij occurrunt duo dubia diſſoluēda. Primū dubīm eſt iſtud: q̄ nō appʒ poſſe ꝙ eadē dr̄ia poſſit eē ꝯſtitutiua duarū ſpērū: vel duoꝝ ꝯſtitutoꝝ: quoꝝ vnū eſt genus

vel in genere. alterũ aũt ab omni genere diſparatꝫ ⁊ ſpecialiter ꝙ eadẽ dĩntia ſit cõtractiua: ⁊ actuatiua duoꝝ oppoſitoꝝ ↄſtitutoꝝ per differẽtias oppoſitas: ⁊ ex oppoſito cõdiuiſas: ↄtractiua etiã eſt entis limitati: ⁊ entis illimitati: que oppoſitis differẽtijs ſunt cõſtituta. ¶ Scḋm dubiũ eſt iſtud: ꝙ nõ videt̃ ꝙ aliqua q̇ditas ſit ↄbibilis per aliq̃ differẽtiã vnã ſolã: imo ſemꝑ duabus dĩntijs ↄbitur. ¶ In nr̃o aũt ꝓpoſito tu ponis ꝑciſe q̇ditatẽ entis illimitati ↄbi ⁊ ꝑfici per vnicã differentiã .ſ. per dĩiam ſube. ¶ Silr̃ quiditatẽ ſube illimitate ↄtrahi ⁊ perfici ꝑ vnicaꝫ dĩiam .ſ. per dĩiam ſpũs. ¶ Silr̃ 3º quiditatẽ ſpũs illimitati per vnicã differentiã idiuidualẽ īfinitã: tñ ↄſtitutiuã ꝑſone intelligentie īfinite. ¶ Ad ꝑmũ aũt dubiũ ſic r̃ndet̃ ꝙ nõ habet̃ ꝓ impoſſibili: nec ꝓ īconuenienti: qḋ tu reputas impoſſibile ⁊ incõueniẽs .ſ. ꝙ vna ⁊ eadẽ differẽtia: ſit perfectiua pluriũ perfectibiliũ: ⁊ ẽt oppoſitoꝝ perfectibilium. ¶ Et ratio huius poſſibilitatis eſt iſta: quoniã ſicut vnũ potẽtiale ⁊ diuiſum põt pluribus actibus ⁊ pluribus differentijs oppoſitis cõtrahi: ſicut pꝫ de q̇ditate coloris ⁊ de quiditate aĩalis: ⁊ ſic de alijs. ſic videt̃ poſſibile ꝙ vnũ actuale omnino indiuiſuꝫ poſſit perficere ⁊ actuare ⁊ ↄtrahere plura perfectibilia ⁊ actuabilia ⁊ contrahibilia: ſuppoſito etiã ꝙ ſint oppoſita: non enim videtur magis incõueniens ꝙ vna materia informetur pluribus formis oppoſitis q̃ꝫ ꝙ vna forma perficiat plures materias diſpatas ſeu oppoſitas. ¶ Et ſi arguas nũq̇ diuerſoꝝ generꝫ ⁊ ↄtrahibiliũ diuerſe ſũt differẽtie ⁊ ſpẽs. ¶ Reſpondeo tibi ꝙ illa reᵃ nõ eſt vl̃is: ſed tñ tenet forte in entibus limitatis: ⁊ in illis que ꝑ ſe ſunt in genere. ¶ Ad 2m aũt dubiũ: cum tu dicis ꝙ quodlibet cõtrahibile: ⁊ perfectibile pluribus differẽtijs eſt cõtrahibile. ¶ Reſpõdeo tibi ꝙ huius nõ apparet aliqua neceſſitas: q2 ſiue perficiant̃ pluribꝰ differẽtijs: ſiue vna hoc accidit perfectibili vt pfectibile eſt: ⁊ cõtrahibili vt cõtrahibile eſt. Nam ſi cut mãe accidit: ꝙ poſſit perfici pluribus formis: vel ꝙ tñ poſſit perfici per vnam: ita ꝙ impoſſibile ſit ipſam perfici per plures: nec ſimul nec ſucceſſiue. ſicut forte eſt de poſſibili intellectu noſtro: ⁊ etiã de ſuperioribus intelligentijs. ſic accidit quiditati vt quiditas eſt ꝙ perficiat̃ ⁊ diuidat̃ pluribus differentijs. ſunt eni quedã perfectibilia: que nata ſunt tñ vno actu perfici. Aliqua aũt que nata ſunt pluribus actibus perfici. Dictuꝫ eſt igitur in hoc vltimo libro de diuiſione entis inquantuꝫ ens: ⁊ q̃uo ens deſcendit in ſua īferiora: ⁊ hoc fecimus vt poſſimus inuenire ſuba īmediate ſe habẽtia ad ſubm huiꝰ metaphyſice: quoniã ſm ordineꝫ ſuboꝝ: erit etiã ordo ſciẽtiarũ. ⁊ ideo de īmediato ſubiecto poſt ſubm huius metaphyſice erit ſciẽtia īmediata poſt metaphyſicam ordinanda. Nec debes imaginari cum dico ꝙ ens diuidit̃ in inferiora ꝙ q̇ditas entis ſit diuiſa in inferioribus: immo eſt omnino ⁊ omnimode indiuiſa in illis. Ideo vide improprie dictũ ꝙ ſuperiora diuidãtur in ſuis inferioribus: ſed magis proprie diceretur ꝙ ſuperiora cõtrahuntur ⁊ perficiuntur per differentias diſperatas ſeu ex oppoſito ↄdiuiſas. Imponimus igitur finẽ dictis in iſta metaphyſica: que nouem libris partialibus eſt contenta.

Vide dẽ in fine theologie huius doctorẽ ſcribentem vnã formaꝫ poſſe ſimul informare plures materias.

Notaᵉ ꝙ celũ informatũ ab vna intelligentia non põt aliquo modo ꝑfici ꝑ aliam: nec ſimꝉ: nec ſucceſſiue: nõ ſic eſt de intellectu noſtro. ideo doctor dixit forte.

¶ Tabula totius metaphyſice Bonetti.

Habes pᵐ libꝝ capitibꝰ ſex ↄphẽſũ. Primuꝫ oſtendit metaphyſicam ordine doctrine ꝑorem: probatq̇ nec de equoco: nec de analogo ſcientiaꝫ haberi poſſe. fol. 2.
2m De vnitate ⁊ diffinitiõe termini vniuoci. 2.
3m De proprietatibus ſubiecti ſcibilis. 4.
4m De primo ſubiecto pulcherrima ꝑtractat 5.
5m De ratione formali ſubiectiua. 7.
6m De ſubto huiꝰ metaᶜᵉ ⁊ multis alijs notatu ⁊ attentione digniſſimis. 7.
Habes 2m libꝝ ſeptem capitibus contentum. Primuꝫ īngritãn eodẽ actu ꝑcipiant̃ ↄclõ ⁊ ꝑmiſſe: ꝑincipia ⁊ termini. 11.
2m An iſte hitus ſit ſciẽtificus vꝉ opinatiuꝰ. 12.
3m De vnitate habitus metaph̃icalis. 13.
4m An metaph̃ica ſit practica vel ſpecuᵃ. 14.
5m An metaphyſica ſit notitia intuitiua vel abſtractiua. 15.
6m De ſubalternatione ſcientiarum. 16.
7m De obiecto intellectus. 17.
Habes 3m librum octo capita continentem. Primũ eſt de varia huiꝰ termini res ſignificatione. 19.
2m Quid ſit diſtinctio realis. 19.
3m De diſtinctione formali. 19.
4m De varijs ꝓpoſitionum generibus. 20.
5m De modis intrinſecis. 20.
6m De ſimul toto. 21.
7m De indiuiſione abſoluta ⁊ reſpectiua. 21.
8m De diſtinctiõe ex natura rei quantuꝫ ad eius poſſibilitatem ⁊ neceſſitatem. 21.
Habes 4m librum duo capita continentem. Primum eſt de ſubto adequato ꝑmi principij complexi. 24.
2m De varijs i gnãli ⁊ ſpãli oppõnũ gnibꝰ. 25.
Habes 5º libꝝ ſepteꝫ capita comprehẽdẽtẽ. Primũ eſt de vnitate paſſione entis inquantum ens. 27.
2m De veritate paſſione entis. 28.
3m De bonitate. 31.
4m De primitate. 31.
5m De contrahibilitate. 32.
6m Qꝫ ens eſt purum potentiale. 33.
7m Qꝫ ens ẽ ſolũ ꝑdiᶜᵃᵐ q̇ditatiuũ ſimꝛ ſimpꝛ. 33.
Habes 6m libꝝ ſex capitibꝰ perfectũ. Primũ ẽ de neċitate ⁊ ↄtigẽtia. 32.
2m De prioritate ⁊ poſterioritate. 33.
3m De actu ⁊ potentia. 34.
4m De finitate ⁊ infinitate. 35.
5m De corruptibilitate ⁊ incorruptibilitate. 35.
6m De idẽtitate ⁊ diuerſitate ⁊ diſtõne. 36.
Habes 7º libꝝ tria capita hñtem. Primũ loq̇t̃ copioſe ḋ ꝑ qḋ q̇d ẽ. 38.
2m Determiat diffuſe opionẽ plõnis ḋ vlibꝰ. 38.
3m De poſiᵗᵉ v̇itate ⁊ neċiᵗᵉ opionis plõnis. 39.
Habes 8m libꝝ duo tñ capita continentem. Primũ ḋ .x. dictis Ar. de vlibꝰ. 41.
2m De ſeparatione mathematica. 42.
Habes 9m ⁊ vltiᵐ libꝝ redactũ in duo capita. Priᵐ īueſtigat verã diſionẽ enti. 43
2m De ꝑdiᶜᵒ vniᶜᵉ ↄuenientibꝰ ꝑˢ itelliᵉ ⁊ alijs: ⁊ ſic pꝫ tabla totiꝰ metaᶜᵉ Nicolai Bonetti. 43

¶ De ſubiecto totius naturalis phie. Capu. I.

Quoniam autem ſciendi ⁊ intelligendi nāle deſiderium omni intellectui eſt inatū. Palā aūt ꝙ nō tm̄ cōia ⁊ generalia: imo ꝓpria ⁊ ſpecialia deſideram⁹ magis intelligere: cū intellectus ſemper ſit inueſtigatiuus: nec quieſcat: donec ad vltima reſoluat. Poſt ergo methaᶜᵉ principia oībus cōia ad principia phiſicalia magis ſpecialia accedamus. Opꝫ aūt in primis ſubꝫ nālis phie ſtabilire: demū eius principia ⁊ cās ꝑſcrutari: ⁊ poſtmodum eius per ſe paſſiones de eo demonſtrare. Proprietates aūt ſubi ſciᵉ taꝫ affirmatiuas ꝙ̄ ēt negatiuas ſupponimus ex dictis in metaphyſica: ⁊ faciliter poſſunt applicari ad ſubm naturalis philoſophie. ¶ De ſubo phie naturalis ſit iſtud pmū dictū negatiuū. ꝙ non eſt corpus mobile ſic ꝙ mobilitas ſit ratio ſubiectiua. Rō huius dicti ſit iſta: qm̄ corpus mobile non habet vnū ꝯᵐ per ſe: ſed per accidens. Tum etiā 2ᵒ. quoniā mobilitas non precedit omnes paſſiones que īſunt corpori: vt corpus eſt. Figura.n. vel quantitas prius ineſt corpori ꝙ̄ mobilitas. ¶ Scdꝫ dictuꝫ negᵐ. ꝙ ens mobile nō eſt ſubiectum in naturali philoſophia: cū nō habeat conceptum per ſe vnum: ſicut corpus mobile. ¶ Tertiū dictū negᵐ ſit. ꝙ corpus de genere ſubſtantie ſeu de genere ꝙ̄titatis non eſt ſubiectū naturalis philoſophie. Ratio huius dicti ſit talis: qm̄ paſſiones demonſtrabiles in naturali phia nō ſunt cum tali corpore conuertibiles. Manifeſtuꝫ eſt enim: qm̄ mobilitas ⁊ locabilitas ſeu etiā menſurabilitas non inſunt conuertibiliter corpori: vt corpus eſt: cū forſan inſint oībus ꝑdicamtis ⁊ omnibus contentis in ipſis. Nam lꝫ illa propoſitio affirmatiua ſit vera. Omne corpus eſt mobile. non tn̄ conuertitur ſic. omne mobile eſt corpus. Nam ꝯ ⁊ intelliᵉ mouētur: ⁊ multa accidentia ſi ꝑpoſſibile vel impoſſibile a ſuis ſubiectis eſſent ſeparata. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſubſtantia corporea debet eē primum ſubiectum naturalis phie: cum virtualiter contineat omne accidens ſenſibile et mobile. qꝛ omne accidēs eſt cōtentum in aliqua ſpecie ſubſtātie virtualiter: ⁊ ſicut ꝗ̊ ad entitatē: ſic ⁊ quo ad intelᵉᵐ: ⁊ ſic omne accidens ſenſibile ſeu mobile ē ſube corporee vel pa⁹ paſſionis eius: ⁊ per ꝯñs ſubſtātia corpea videtur eſſe primuꝫ ſubiectum reſpectu cuiuſlibet paſſionis demonſtrabilis ī phia nāli vel mediate vel immediate. Diſſolutio argumētationis iſtius ſtat in hoc: quoniā ſubſtātia corporea ī oīs: nec cōtinet virtualr: nec quo ad entitatē: nec ꝗ̊ ad intelliᵉᵐ oēs paſſiōes demōſtrabiles in phia naturali: quia non proprias paſſiones ipſorū inferiorū: vt riſibilitatē: ⁊ ſic de alijs. Tum etiam ſcdo: quia dato ꝙ contineat eas ꝗ̊ ad entitateꝫ ⁊ intelliᵉᵐ: ex hoc non ſequitur ꝙ eſſet primum ſubiectum in naturali phia: ⁊ ratio huius dicti eſt iſta: quia tunc cauſa effectiua totalis continens virtualiter aliquem effectum: ⁊ ꝗ̊ ad entitatem: ⁊ quo ad intelliᵉᵐ eſſet ſubiectum ſcientie paſſionum effectus: qđ eſt falſum: alias prima intelligētia vel celum eēt ſubiectuꝫ primū in qualibet ſcientia: quia ab illis dependet totus orbis: vt a cauſa. Requiritur igitur ꝙ ſubiectum contineat virtualiter notitiam paſſionis: ⁊ ꝙ paſſio exiſtat in eo formaliter: ⁊ ꝙ per ſe inſit perſeitate ſcdi modi. Subſtātie aūt corporee nō per ſe: ſed cōtingēter: ⁊ per accidēs ſibi ī eſt. Tum tertio. quia vr̄ ꝙ argumen⁹ accipiat falſum: quia ſubſtantia corporea non cōtinet virtualiter noᵐ cuiuſlibet accidētis: quia nō accidentis qđ ineſt ſibi cōtingēter: ⁊ per accñs: ⁊ qđ diſtiguiſ ab ipſa dupl̄r. ¶ Quartū dictuꝫ negatiuuꝫ. ꝙ ens inquantum ens non eſt ſubiectum naturalis phie. Rō hui⁹ dicti: qm̄ nō ē ſubm cōuertibile paſſionū nālis phie: tuꝫ 2ᵒ: qꝛ paſſiōes nālis phie ꝑ accñs ſibi inſunt non per ſe ſicut mobilitas: quia ſi per ſe ineſſet omni enti ineſſet: nam ſi per ſe ſibi ineſſet: ꝙ̊ prime intelligētie: qđ eſt falſuꝫ: cū ſit omnino imobilis. Tum tertio. quia ens inquantuꝫ ens aſſignatum eſt ſubiectum ī meᶜᵃ: ergo non poteſt ſtabiliri pro ſubo in phyſica: qꝛ vnius ſubiecti ſub vna ratione formali nō videſ eſſe niſi vna ſcia. ¶ Quintū dictū negatiuum: ſit iſtud ꝙ. 10. prima genera non poſſūt aſſignari pro ſubiecto in naturali phia: tuꝫ quia vnius ſciētie debet aſſignari vnum ſubiectuꝫ ⁊ non plura. Tum ſcdo. quia vnius ſcie debet eſſe vnum medium ad demōſtrādū: quot aūt eſſent genera pria: tot eſſent media: cuꝫ mediū ſit definitio ſubiecti. 10. autē pria genera. 10ᵐ. habent proprias definitiones. ¶ Sextū dcm̄ negᵐ. qꝛ pria itelligētia ſeu pria nā nō poteſt aſſignari pro ſubiecto nālis phie. Ratio huius dicti eſt iſta: quoniam per ſe paſſiones per ſe ꝺales in philoſophia naturali omnino ſibi repugnant. ¶ Septimū dictū negatiuum ſit. nihil contentuꝫ in aliq. 10. generuꝫ poteſt eſſe ſubiectum nālis philoſophie: ⁊ huius dicti ratio ſit iſta: qm̄ paſſiones ꝺales in nāli philoſophia non ſunt cōuertibiles cum alio per ſe contento in aliquo decem generum.

Perſcrutandum igiſ eſt adhuc affirmatiue: qđ ſit ſubiectū phie nālis aſſignādū. Dicam⁹ igiſ nāꝫ eē ſubiectū in phia nāli: nām aūt dico nō primā primitate perfectionis: nec nām oīuꝫ prio primaꝫ ꝑmitate originis. Naturam primam primitate ꝑfectionis voco primam intelligentiā. Naturam aūt primaꝫ primitate originis dico quiditatem entis inquantum ens. nām ergo non primā: ſed nām ſcdam aſſigno hic ſubm. Nām auteꝫ ſcdam dico naturam limitataꝫ per ſe cōem. 10. primis generibus: ⁊ per ſe incluſam in ipſis. Dictum.n. fuit ſi recol. in fine. 9. metaphyſice ꝙ ens prima ſui diuiſione diuidiſ in ens limitatuꝫ ⁊ ens illimitatū: per ens autem limitatum ītelligo nām ſcdam: ens autē limitatū ſicut ibi fuit dictū diuidiſ in. 10. prima genera vel meᵉ: vel imeᵉ: ergo ⁊ nā ſcda ſic ⁊ in illa diuidiſ: ⁊ ꝑ ſe ꝑ̊ modo de quolibet illoꝝ ꝑdicaſ. Aliqua ꝗ̊ quiditas trāſcēdēs ⁊ cōis. 10. ꝑmis generibus: ⁊ per ſe incluſa in ipſis hic aſſignādū pro ſubiecto: ⁊ hec qditas immediate ꝯtēta ſub ente pōt vocari ens limitatuꝫ vel nā ſcda. Ratio aūt aſſignationis ſit iſta: qm̄ ordo ſciētiaꝝ ſcitur ſꝫ ordinem ſubiectorum.

Dual oꝛdini ſaueat Ariſt. 7. m. 39. ⁊ Auc. 4. m. 4. ⁊. 6. m. 3.

Volūt aliqui ꝙ hoc non impedit a rōnē ſubi.

Figura pertinet ad matematicā

Nota ꝙ nō mouetur forme ñ ꝯſtitute in eſſe ꝑ ſubiectum.

Nota ꝙ cōtinētia ꝟtualis ⁊ potētialis nō conueniunt.

Nota ꝙ diſtinctio ſciarū ſumitur a diſtinctiōe formali obiectoꝝ.

Natura eſt ſubiectuꝫ naturalis phie vnde habeſ 2. phiſ. cōmēto 3. in fine.

Nãlis aũt pħia immediate ſequitur meᶜᵃᵐ: nec ē aliq̄ alia prior ea: niſi ſola meᶜᵃ ꝫ ⁊ ſubʒ nãlis phi loſophie imediate ſe dʒ habere ad ſubm metaᶜᵉ. Ħ aũt eſt ens limitatũ ſeu nã ſcða que imediate ē ſub ente: nec eſt aliqua quiditas prior ea niſi quiditas entis que per ſe icludit̃ in illa: ſicut ſuperius in ſuo inferiori. Tum etiã ſcðo: quoniã cũ ſit dictũ ꝙ ens inquãtũ ens nõ põt ibi poni pro ſubo: nec prima in telligẽtia: nec .io. prima genera: nec aliqđ per ſe cõ tentũ in illis. ergo ꝯcludit̃ ꝑ locum a ſufficienti di uiſione ꝙ aliquid mediatũ ⁊ ſubalternũ inter .io. ꝑᵃ genera: ⁊ ens inquantũ ens dʒ bis aſſignari pro ſubiecto. Ratio tertia huius aſſigᵒ eſt talis: quoni am omnes per ſe paſſiones phiᶜᵉ ⁊ demõſtrabiles in nãli pħia per ſe perſeitate ſcði modi ⁊ cõuertibi liter inſunt nãe ſcðe ſeu enti limitato: ſicut patebit inferius cũ paſſiões nature ingremus. Natura .n. eſt principium motus ⁊ quietis in eo in quo eſt pri mo: ⁊ ꝑ ſe: ⁊ nõ ẜʒ accidẽs. Nã mobilitas ⁊ qeſcibi litas per ſe inſunt nature: vt nã eſt ⁊ nõ ẜʒ accidẽſ ⁊ oĩ cõtẽto per ſe ſub nã ſcða. ergo ⁊ nã ſcða hic dʒ poni ſubm. Manifeſtuʒ eſt aũt ꝙ oẽs ꝓprietates ſubi ſeu affirmatiue ſeu negatiue que habentur ī ꝑ metaphyſice. capite .3. poſſunt cõueniẽter huic ſub iecto applicari: nec videtur eſſe aliqua repugnan tia ſi ſibi applicarẽtur: ſed hoc poteſt facere qlibet intellectus per ſe ipſum. ⸿ Et ſi queras an ſub iectum pħie nãlis ꝙ nã ſcða dr̃: an ſit ſubm ſcibile an itelligibile. Reſpõdeo tibi. ſolutionẽ huius q̄ſti inuenies in fine primi metaphyſice. in quo oſtẽ ſum eſt tibi quid ſit ſubm ſcibile ⁊ quid nõ: ſit igit̃ intellectꝰ tuus applicatiuus ẜm ꝙ ars iſta reqrit: ⁊ faciliter iuenies ꝙ nã ſcða eſt ſubm ſcibile ⁊ nõ in telligibile: cuʒ nã ſcða ſit ꝓprie diffinibilis: nec ſit ſimplr̃ ſimplex: ſed magis eſt reſolubilis in q̄dita tem entis ⁊ quãdam dr̃iaʒ eſſentialẽ contrahentẽ. ⸿ Et ſi queras quid ſit rõ ſubiectiua in nãli pħia Rñdeo tibi. aſpicias ad dicta ī ꝑ metaphyſice. ca pite .5. de rõne formali ſubiua: ⁊ ibi faciliter inueni es qđ tu petis: q̄m abſtractuʒ de nã erit rõ forma lis ſubiua .ſ. nãlitas. ibi .n. oſtendi tibi ꝙ rõ forma lis ſubiua ⁊ ſubm nõ differũt niſi ſicut abſtractũ ⁊ cõcretũ. vt ens ⁊ entitas: ⁊ nã ⁊ naturalitas. ⸿ Et ſi adhuc queras qđ ſit primũ ſubiectũ ī nãli pħia. Reſpondeo tibi: vade ad ꝑᵐ metaphyſice. capite 4. ⁊ ibi iuenies qđ tu q̄ris: q̄m ꝑᵐ ſubm eſt illđ cui ꝑ iſũt oẽs ꝑ ſe paſſiões dr̃abiles ī illa ſcia. Ex ħ ſta tim ꝯcludit̃ ꝙ nã ē ꝑᵐ ſubm in pħia nãli: q2 paſſio nes phiᶜᵉ ꝑ ⁊ ꝑ ſe ⁊ vlr̃ ⁊ inq̄tũ tales iſunt ſibi. Se cũdũ aũt ſubm poſſent dici .io. ꝑᵃ genera: ⁊ 3ᵐ ſubʒ genera ſubalterna: ⁊ ſic ſunt deſcẽdẽdo vſqʒ ad vl tima: ſicut in metaᶜᵃ fuit tibi oñſum. Palaʒ igitur ꝙ ſubm nãlis pħie: nec eſt qđ: nec quale: nec aliqđ alicuius cathegorie: ſed poᵒ vnũquodqʒ: cũ ſit q̄ ditas cõmunis .io. primis generibus poᶦᵉ ⁊ contra hibilis ꝑ dr̃ias ⁊ ꝑ actus ad .io. ꝑᵃ genera: ꝯtrahitur enĩ ꝑ vnã dr̃iaʒ ad genus ſube: ⁊ ꝑ aliã ad genꝰ quã titatis: ⁊ ſic de alijs generibus: ergo eſt poᵒ vnũq̄ð qʒ: ſicut ſuperius eſt in poᵃ ad ſua inferiora.

⸿ De pñᵒ reꝝ nãliũ ſunt ꝯtraria. Capu. III.

Q Uoniam autem nãe principia ⁊ cãe: ⁊ ꝑ ſe paſſiones querimus: ⁊ in vlĩ ⁊ ẽt in ſpãli ſi hʒ: ⁊ q̄ ⁊ quot perſcrutari opʒ: an ẽt ipſa natura ſit pñᵐ omniũ reꝝ nãliuʒ vl nõ: ⁊ cuiuſ modi ſit principiũ inquirere eſt neceſſarium. Dica mus igitur in primis de p̄ncipijs naturalium ſcðm ꝙ dixit ſapiẽtes phi: ſicut Ariſto. Auer. ⁊ alij q̄ʒ plu res. ⸿ De p̄ncipijs autẽ nãe tractantes ſuſtenta ti ſunt phi in tribus ꝓpõnibus: que eis per ſe note ex terminis videbant̃. Prima ꝓpoſitio eoꝝ fuit ta lis. pñᵃ ſunt ꝯria: ⁊ hãc propõnem ab ipſa veritate coacti vnanimes cõceſſerũt: vt ꝑ phyſicoꝝ habet̃ 41. ⁊ .42. ⁊ inductiue in pluribus exemplificatur. ⸿ Scða propõ phoꝝ fuit talis: ꝙ preter pricipia ꝯria neceſſariũ eſt ponere vnũ ſubm cõe ꝯriorum: de quo ſit omne qđ ſit: ⁊ hoc habetur primo celi ⁊ mũdi .120. ⁊ ꝑ phyſicorũ .52. hoc .n. pterruit omnes phos ex nihilo aliqđ fieri: ⁊ hʒ oppoſitũ huius pro põnis repugnantiã ex terminis. ⸿ Tertia propo ſitio phoꝝ fuit talis: omne qđ ſit naturaliter ē cõ poſitũ ex illo ſubo ⁊ altero ꝯrioꝝ: ⁊ ſunt 3ᵃ pricipia intrinſeca cuiuſlibet rei ꝓducibilis ẜm eos: vnuʒ ſubm cõe ⁊ duo cõtraria: ⁊ iſte eſt proceſſus Ariſt. ꝑ phyſicoꝝ: ⁊ primo celi ⁊ mũdi. a quo videtur de pendere tota eius pħia naturalis. Circa ãt hũc ter nariũ principioꝝ qđ veritatis ⁊ neceſſitatis conti neat eſt perſcrutãdũ diligẽter. In primis aũt circa primam propõnem eſt videdũ: an neceſſario p̄nci pia ſint contraria vel nõ: ⁊ q2 iſta ars eſt generalis tractãs de p̄ncipijs vniuerſalibus cuiuſcũqʒ natu re producibilis: videtur hec ꝓpoſitio pati calum niã. Palã aũt ꝙ nõ opʒ principia neceſſario eẽ con traria acciᵈᵒ proprie cõtraria prout diſtiguunt̃ cõ tra alias ſpẽs oppõnis: q̄m nõ omne qđ ſit: ſit ex ꝯ rijs aut ex medijs: q̄m aliq̄n ſit aliquid ex p̄ncipijſ priuatiuis: aliquãdo ex principijs cõtradictorijs: ⁊ pono tibi exẽplũ. Aer ſit lucidus ex tenebra: q̄ ſũt 2ᵒ principia priuatiua. Exẽplũ de principijs cõtra dictorijs. Ignis genitꝰ ſit ex nõ igne: ⁊ forma ignis tanq̄ʒ ex principijs cõtradictorijs: naʒ forma ignis ⁊ negatio forme ignis ſunt principia ipſius ignis. Verũtñ bene ſit aliq̄n aliquid ex principijs ꝯtra rijs proprie dictis. Exẽplũ. albũ ſit ex nigro ⁊ albe dine que ſunt eius principia ⁊ ſunt proprie contra ria. Debes aũt aduertere ꝙ iſtorũ pricipioꝝ oppo ſitorũ ſemper vnũ eſt permanẽs: ⁊ alterũ tranſiẽs. Intentio ergo ꝓpõnis phoꝝ eſt dicere ꝙ pricipia neceſſario ſũt oppoſita: q̄m oẽ qđ ſit ſic ſit ex oppo ſitis: vt canis ſit ex ñ cane: ⁊ aĩal ex nõ aĩali: ⁊ ex nõ figurato ſit figuratũ: nec credas ꝙ intendat dicere propõ: ꝙ oppoſita ſint proprie principia rei extrin ſeca: q2 lʒ alteꝝ extremoꝝ .ſ. forma poſſit dici pñᵐ rei intrinſecũ. Aliud tñ: ꝑuatio .ſ. vel negatio vel ꝯ rium nihil p̄ncipiat itrinſece: q2 nõ ens nihil p̄nci piat: lʒ ſint neceſſario requiſita ad fieri rei nãlis: lʒ nõ ad factũ eẽ: ⁊ hoc itendit dicere illa ꝓpõ: ⁊ clari us ꝑ ſuã expoᶦᵒᵐ: nã cũ dr̃ pñᵃ ſunt oppoſita: hoc eſt termini ꝓductiõis nãlis neceſſario ſunt oppoſiti. oĩs .n. ꝓductio nãlis intelligit̃ ſemꝑ eſſe iter duos terminos: q2 inter terminũ a quo ⁊ terminum ad quẽ: ⁊ iſti termini ſunt oppoſiti: q2 oĩs mutatio vel motꝰ ſemꝑ ē inter terminos oppoſitos: quoꝝ vnꝰ excludit̃ virtute ꝓducᵗᵉ: ⁊ alius terminus acquiri tur ⁊ ꝯuertit̃ ꝯña: ⁊ iõ dr̃r incompoſſibiles.

Hec ꝓpõ hẽtur 7.m.26.27.8. m.3.12.m.12.& 16.

Nota ꝙ ego te neo hãc mutati onem ignis ex non igne ex pri uatiue oppoſitis nõ ex contradi ctorijs: ſola eius creatio eſt inter vera cõtradicto ria.

Circa veritatem ⁊ neceſſitatẽ iſtius ꝓ põnis exponẽtis que dicit ꝙ oĩs ꝓductio eſt iter duos terminos oppoſi tos: ⁊ oĩno ſibi incõpoſſibiles que ſũt pñᵃ cuiuſlʒ ꝓ ducibilis eſt ingrendũ. Fert̃ aũt a quodã ꝙ ponẽ

do aliqđ ꝓductū eē eternū ꝙ ꝓ̄ncipia talis ꝓducti nō ꝑīt eē oppoſita: nec talis ꝓduc⁹ eſt inter terminos oppoſitos.ſ.de nō eē ad eē: qꝛ tūc tale ꝓductū hēret eē ⁊ nō eē ab eterno ⁊ eodē inſtāti. Ex q̄ ponitur ꝙ tale ꝓductū ab eterno habuit eē: non potuit hēre nō eē ante eē: ḡ ſi aliqū habuit: hoc fuit ſimul cū ſuo eē: hoc aūt eſt īpoſſe ꝙ idē ſimul hēat eſſe ⁊ nō eē. concludit̄ ḡ ꝙ ꝓductio eternalr̄ ꝓducti non eſt iter terminos oppoſitos: nec eſt a nō eſſe ad eē. fert̄ ēt ab eodē ꝙ hec fuit intētio Ariſt. ⁊ aliorum phōꝝ aliqua eterna fuiſſe ꝓducta: vt celū ⁊ intelligētie. Quicqđ tn̄ ſit de h. De motu negari non pōt qn ſit ꝓductus ſm oēm ſui ꝑtē a motore. Motus aūt poſuit eternū. 8. phōꝝ: ⁊ ꝑ celi ⁊ mūdi. Ex h cōcluditur ſm eū: ꝙ ꝓductio motus ſimplr̄ non eſt a nō eſſe ad eē: qꝛ mot⁹ ſimplr̄ ſm eum nunq̄ҙ habuit nō eē: ſed ſemꝑ fuit motus: ꝓductus tn̄ a motore ſm oēm ſui ꝑtē. Manifeſtū eſt aūt ꝙ de Auicēna negari nō pōt: qn ponat aliqđ eternū eē ꝓductuȝ: explicite. n. ponit̄. 9°. ſue metaphyſice orbes ⁊ motores orbiū ꝓduci ab eterno: eoꝝ aūt ꝓductio nō fuit a nō eē ad eē. qꝛ ab eterno ſemꝑ habuerunt eſſe. Palā aūt de ꝓductione obōꝝ in eſſe cognito eterna ab ītelligētiꝭ aliꝭ a ꝑma ſm eoſdeȝ phōs. q ponūt ꝙ ꝑria ītelligētia mouet alias ſicut amata ⁊ deſiderata. ¶ Scđa igit̄ ītelligētia ꝓducit ꝑmā in eſſe intellecto amato: hec aūt ꝓductio nō fuit iter terminos oppoſitos. Palā aūt ēt ex aliꝭ ꝓductionib⁹ eternis ꝙ ꝑn̄ᵃ cuiuſlȝ nāe ꝓducibilis ñ neceſſario ſunt ꝯ̄ria nec ēt oppoſita: qꝛ ꝑuatio vl' negatio nec ꝑ ſe nec ꝑ accn̄s ē ꝑn̄ᵐ alicui⁹ eternaliter ꝓducti. ꝑ̄ᵃ igit̄ ꝓpō que ponit̄ ꝑ phī⁹: ꝙ omne qđ ſit: ſit ex oppoſitis. ⁊ ſcđa que ponit̄. 8. phiſicoꝝ: ꝙ ſcȝ mundus eſt eternus: vel ambe nō dicant̄ vere nec cōpoſſibiles: nec ēt alia exponēs iſtaȝ videt̄ eē vera. ſ. illa que dicit ꝙ omnis ꝓductio eſt inter terminos oppoſitos. Propō nāqȝ phōꝝ ꝑ̄ᵃ cū ſua expo̅ᵉ videt̄ adhuc ſtare: nec ꝑ ꝑdicta in aliquo īꝑe⁷ᵗ: qm̄ ſicut fertur: iſta poſſunt ſimul ſtare: aliqđ eſſe ꝓductū ab eterno ⁊ fuiſſe ꝓductū de nō eſſe ad eē: ⁊ ſic eius ꝓductio fuiſſet inter terminos oppoſitoȝ ⁊ eius ꝑn̄ᵃ fuiſſent oppoſita ſm ꝙ patebit īferius ī tractatu. 7. de eternitate mūdi. ibi nāqȝ dicetur ꝙ mūdus: lȝ fuiſſet eternus: fuiſſet tn̄ ꝓduct⁹ de non eē ad eē: ⁊ ꝙ prius habuiſſet nō eſſe q̄ȝ eſſe. Quātū ad ꝑn̄s ſpectat dr̄ ꝙ nō eſſe rei ꝓducibilis ab eterno mēſurat̄ inſtāti initiante tēpus īfinitū ſequens illud inſtās: ⁊ eē rei ꝓducte mēſurat̄ tēpore īfinito ſequēte. Adhuc ēt alr̄ dr̄: ꝙ nō eē rei producibilis mēſurabit̄ duratione vnius mēſis vel vnius anni a ꝑte ante: ⁊ eſſe rei ꝓducte mēſurabit̄ toto tēpore ſequēte: qđ eſt īfinitū: qꝛ ꝑ ablationē vnius menſis vel vnius anni a ꝑte ante vel a ꝑte poſt qđ ꝓ eodē habeo: in ꝓpoſito nō tollit̄: qn totū tēpus ſit infinitū: qꝛ ꝑ ablationē ꝑtis finite ab īfinito non tollitur qn remanēs ſit infinitū. ¶ Et ſi arguas ꝙ ponēdo tēpus hēre initiū a ꝑte ante tu ponis ipſum eē finitū cū claudat̄ īfra duos terminos. ſ. īfra duo inſtātia. Rn̄deo tibi ꝙ tēpus infinitū pōt hēre inſtans ipſum ꝓ̄ncipiās. ſicut linea clauſa inter duo pūcta pōt eſſe īfinita: ſicut pȝ de linea circulari actu infinita: ſi incidat̄ illa linea in puncto: ⁊ fiant ibi duo pūcta ī actu: illa linea que prius fuit circulariter infinita: nūc eſt curua ⁊ infinita ſicut prius qn̄ erat circularis: cū nihil ei⁹ poſitiuū ſit ablatū ꝑ eius īciſionem in puncto: ſi igitur de illa linea ſic curua infinita fiat recta linea: illa ēt erit infinita: cū nihil poſitiuū ſit ablatuȝ de ea rectifi^ca^ cam: ⁊ tn̄ linea iſta recta infinita claudit̄ īfra duo pūcta in actu. Palā aūt ꝙ ſi nō repugnat linee recte īfinite ꝑma^m claudi īfra duos terminos ī actu: nec repugnabit linee īfinite ſucceſſiue īfra duos terminos in actu. ſ. īfra duo īſtātia in actu. nō repugnat igit̄ tēpori īfinito habuiſſe inſtās in actu ipſū ꝑicipiuȝ: igit̄ cōcludamus ſm iſtū modū ponēdi ꝙ ꝓductio alicuius ꝓducti ab eterno ꝑt eſſe iter duos terminos oppoſitos. ſ. de nō eē ad eē: ſic ꝙ eius nō eē mēſuret̄ inſtāti initiāte tēpus īfinitū ſequēs: ⁊ eius eſſe mēſurat̄ tꝑe īfinito ſequēte. Adhuc aūt manifeſtū ꝙ nō repugnat res habuiſſe nō eē ab eterno ⁊ prius habuiſſe eē q̄ȝ nō eē: ḡ ⁊ ꝯuertit̄ ꝯ̄ñs aīa āt ex⁹ apparet: ſi ſol fuiſſet ab eterno ⁊ illuminaſſet aereȝ ab eterno: illuminatio aeris vel lux in aere ꝓducta a ſole habuiſſet ꝑ̄ciſe eē in inſtāti ꝑ totū tēpus ſequēs īfinitū habuiſſet illa lux vel illuminatio nō eſſe. Differam⁹ tn̄ ſolutionē iſtaꝝ difficultatū vſqȝ ad tractatuȝ de eternitate mundi. de quo neutro mō homines opinantur. ibi. n. magis ꝓprie habēt locum.

Habet autem dubitationē ex dictis trahēte originē. Si neceſſario cuiuſcūqȝ ꝓducti nouiter principia ſint oppoſita vel ꝯ̄ria: fert̄ a quodam ꝙ nō: qm̄ in trāſitu ſimboloico vbi eſt aliqua qualitas vel aliqua forma ſimbola: ibi ꝑn̄ᵃ nō ſunt oppoſita: vt qn̄ ex vino ſit acetū: tūc ex rubeo ſit rubeū. ex figurato ſit figuratū: ⁊ talis ꝓductio nō eſt iter terminos oppoſitos: qꝛ eſt idē rubeū qđ v̄tute ꝓductionis trāſit de vno ſubo ad aliud ſubm. ſ. de vino ad acetū. cū eadē rubedo numero ⁊ figura que pri⁹ fuit in vino poſtea ē in aceto: ⁊ ꝑ ꝯñs idē effectus formalis rubedinis ⁊ fig̃. ¶ Et ſi arguas ꝙ illud exēplū patitur calūniā: ꝑ̄ᵒ qꝛ ex rubeo nō ſit rubeū: nec ex figurato ſit figuratū ꝑ ſe: ſed ꝑ accn̄s. ſ. qꝛ ꝑ ſe ex vino ſit acetū. Tū z°: qꝛ iſtā ꝓductionē ꝑ accn̄s cōcomitatur alia per ſe: que eſt inter terminos oppoſitos: illa. ſ. qua de nō aceto ſit acetū. Cōcedim⁹ tibi oīa iſta: ⁊ ꝙ ꝓductio vna eſt ꝑ accn̄s: ⁊ ꝙ alia ꝑ ſe: illa que eſt per accn̄s cōcomitat̄ eā q̄ eſt ꝑ ſe: ⁊ inter terminos oppoſitos. Et illud exēplum calūniam patit̄. Do tibi igit̄ aliud exēplum: ſi nāliter poſſet inueniri aliqua ꝓductio ꝑ ſe terminata ad aliqđ totaliter ꝑ ſe preexiſtēs. Ita ꝙ talis ꝓductio q̄ntū eſt ex ſe nata eēt ponere terminū in actu. Si tūc nō ꝑexiſteret: talis inquā ꝓductio nō eēt iter terminos oppoſitos: nec eēt ꝓductio a ñ eē ad eē: vt ſi nā poſſȝ ꝯuertere vnū corpus ī aliud preexñs: vt alimētū in alitū vel hominē in lupū: que mutatio ⁊ ꝓductio ꝯ̄dictionem nō includit: illa inquā ꝓductio nō eēt iter terminos oppoſitos. Aliud fert̄ eē exēplū de motu facto ī circulo vel magis ꝓprie de trāſlatione mobilis facta in īſtāti ab eo de pūcto circuli ad idē pūctū numeri. Si mobile facta tali circulatiōe accipiat idem vbi numero qđ prius: talis inquā actio trāſlatiua nō erit inter terminos oppoſitos: ſed ad illud exēplū diceret̄ ꝙ accipiēt aliud vbi numero diſtictū a ꝑ̄. Cōcludamus ḡ ꝙ ꝑ̄ᵃ ꝓpō phōꝝ adhuc ſtat: ⁊ ſit ꝓpō conuȝ vl'is talis affirmatiua. Omne qđ ſit: ſit ex oppoſito. Et ſi nō oīno ꝯcedas de ꝓpōne vl'i affirmatiua phōꝝ ꝙ in aliqua ſingulari patiat̄ calūniā. Sit eoꝝ ꝓpō indefinita ⁊ ſingularis: ⁊ ſit hec.

Teneo ad mētē ꝯmētatoris eterna ī ꝑeproducta. tx. m. 44.

Ego teneo ī via Auic. primaȝ eē intellectionȝ ſecunde.

Ob hoc ſcotiſte dant prius natura poſitiue ⁊ priuatiue.

Quod fit: fit ex oppoſito: ⁊ hec ꝓpoſitio eſt vera vel in omnibus vel vt in pluribus: phi ergo tanq̄ ex veritate coacti poſuerūt ꝙ pn͞a ſunt ꝯria: ⁊ prima ꝓpoſitio in qua ſuſtentati ſunt videtur eſſe vera.

¶ In hoc capite tertio duobus principijs cōtrarijs ſubſterni tertium manifeſtatur. Caput. III.

AMplius autē ſapientes phi inquirētes ꝺ pncipijs naturaliū ſuſtentati ſunt in ſecunda ꝓpōne ꝑdicta. ſ. ꝙ inter duo principia oppoſita neceſſario oꝫ dare 3ᵐ prinᵐ. ſ. ſbꝫ cōmune oppoſitoꝝ pricipioꝝ quod trāſit de vno oppoſito ad aliud. Rō eoꝝ fuit iſta. qm̄ i nullo gn͞e oppoſitorū vnū oppoᵐ fit ex alio: ſic ex idiſcordia nō fit diſcordia: nec ex infigurato fit figuratū. ſꝫ ſemꝑ eſt aliquid ſubſtratū qđ fit. naꝫ iſta ꝓpō fuit nota inter eos: ex nihilo nihil fieri: ⁊ opᵐ ꝯdictionē icludit: ⁊ iſta ſcđa ꝓpō apud eos etiaꝫ fuit per ſe nota: ex aliquo aliqđ fieri: q2 omne qđ fit ex aliquo fit. Manifeſtū eſt aūt ꝙ Ari. ⁊ cōmentator ſuus reputauerūt eas ꝑ ſe notas ex terminis. Nā Ari. primo phyſicoꝝ. 60. declarat has ꝓpōnes ex terminis ⁊ ex ſigⁿ terminoꝝ. d. ꝙ ex h fit hoc: equipollet huic hoc fit hoc: quare iſta. ex nihilo fit aliquid: equipollet huic: nihil fit aliqđ: qđ eſt oīno īpoſſibile: quoniam in nullo gn͞e oppōnis oppoſitū fit ſuū oᵐ: ſicut nigredo nō fit albedo: nec tenebra lux. Et pōt etiā aliter ꝺclarari hec ꝓpoſitio. ſ. ex nihilo fit aliquid: ⁊ nihil fit aliquid: qm̄ hoc ꝙ nihil fit aliqđ ꝯdictionē includit: q2 iſta ꝓpō nō hꝫ niſi duos itellectꝰ. primus. ſ. ꝙ nihil vertat̄ in aliqđ ꝑ ſe: ſcđs intellectus ꝙ vertatur in aliqđ per accńs. ſ. rōne ſubſtrati cui ꝯiungitur ꝙ ſubtratuꝫ fit aliqđ per ſe: iſte ſcđs intellectus cōcedit ꝓpoſitū. primus aūt intellectus eſt oīno ipoſſibilis. Hoc ēt pꝫ de intentione cōmētatoris in ꝓlogo tertij phyſicoꝝ. dicit. n. ꝙ cū hō fuerit aſſuetus credere ſermones falſos in pueritia erit illi ꝯſuetudo ad negandū veritatem manifeſtā: ſicut accidit modernis dicētibus ꝙ ex nihilo fit aliqđ. 2ᵒ ēt metha. cōmēto. 15ᵒ. 16ᵒ. dicit ꝙ accidit aliquibus hominibꝰ ignorare per ſe nota cū eoꝝ oppoſita fuerint famoſa: ſicut accidit illis qui negant ꝙ impoſſibile eſt ex nihilo aliquid fieri: ⁊ 8ᵒ. phiſi. cōmento. 4. dicit ꝙ ſaraceni habēt ꝓ poſſibili aliqđ fieri ex nihilo dicentes ꝙ ſubiectum ex quo fit generatio neceſſarium eſt agenti ꝑꝑ diminutionē agētis: ⁊ oīa iſta ſunt exiſtimationes vulgares. Agēs. n. nō poſſe agere aliqđ ipoſſibile nō oꝛ diminutio: ſed dicere poſſe ipſum facere aliqđ ipoſſibile eſt deceptio. hec cōmētator. Oēs igitur phi vnanimiter ꝯcordauerūt i hac ꝓpōe ꝙ ex nihilo nihil fit. ⁊ in hac ſuſtentati ſunt: ⁊ in hac propoſitione: omne qđ fit ex aliquo fit.

Nota ꝙ materia non fit abſolute. ſꝫ fit hoc vel illđ.

ꝯᵗ vult oēm mutationē neceſſario expoſcere ſubiectum.

Circa veritatē iſtius 2ᵉ propōnis phoꝝ eſt inquirendū: an ꝓpoſitio eoꝝ ſit vera an falſa: pōt aūt habere predicta ꝓpō duplicē intellectū: primus itellectus ſit iſte: ex nihilo nihil fit: accipiēdo nihil vt opponit̄ ꝯdictorie exn͞tie actuali: ſcđs itellectus ſit iſte: ex nihilo fit nihil: prout ly nihil opponit̄ omni q̄ditati ⁊ omni poſitiuo. primū nihil eſt nihil ſm̄ q̄d. 2ᵐ nihil eſt nihil omnino ſimpl̄r. Palaꝫ aūt ꝙ ex nihilo aliqđ fit: accipiēdo nihil primo mō vt opponitur exn͞tie actuali. ſaltē virtute alicuius agētis: vt agētis primi: cū talis ꝓductio vere nō iplicet cōtradictionē. ¶ Et ſi queras an talis ꝓductio de nihilo ſit poſſibilis virtute agētis naturalis: de hoc ꝓ nūc taceo. ¶ De ſcđo aūt intellectu an poſſibilis ſit ꝓductio ex nihilo ſimpl̄r prout li nihil opponit̄ omni poſitiuo: fert̄ ꝙ non. Ratio huius dicti eſt iſta. qm̄ omne qđ fit neceſſario hēbat aliqđ eē ſaltē q̄ditatiuū: ⁊ v͛tute agētis trāſit illa quiditas de nō eſſe exn͞tie ad eſſe exn͞tie: vt cū ſoꝛ. ꝓducit̄ nō fit ex omnino ⁊ ſimpl̄r nihil: qm̄ in ſorte ſunt multa poſitiua que ꝓhabuerūt aliqđ eſſe q̄ditatiuū: ſicut humanitas aīalitas: ⁊ ſic aſcēdendo vſqꝫ ad q̄ditatē entis. Palā aūt ex dictis in metaphyſica ꝙ niſi talia habeant eſſe q̄ditatiuū eēnt entia ꝓhibita a natura: ⁊ ꝑ ꝯn͞s eſſent oīno ipoſſibilia. Eſt igitur in ſoꝛ. ⁊ i roſa: ⁊ in omni eo qđ fit: preter duo pncipia oppoſita aliqđ tertiū ſubſtratuꝫ. ſ. q̄ditas que trāſit de vno oppoſito ad aliud. Cōcedimus. n. bene ꝙ ſoꝛ. ꝓducit̄ de nihilo quaſi ꝺ nullo penitus exn͞te: ſic ꝙ nec eius materia nec eius forma ante eius ꝓductionē exiſtūt: q̄ditas tn̄ materie eius ⁊ forme ⁊ hominis ⁊ aīalis ⁊ oīum ꝑdicatoꝝ ſuꝑioꝝ trāſit de nō exn͞a ſoꝛ. ad eius actualē exn͞am. ¶ Et ſi q̄ras ſi iſta q̄ditas que ſic trāſit de nō exn͞a ad exn͞am ſufficiat ꝓ ſubſtrato qđ trāſit de vno oppoſito ad aliud: ⁊ an poſſit dici mā de qua locuti ſunt phi dicētes mām eſſe neceſſariam in oī ꝓductione tanq̄ tertiū pnᵐ. Rn̄deo tibi ꝙ iſta q̄ditas cuiuſlꝫ rei ꝓducibilis videt̄ ſufficere pro omni mā: nec eſt alia ponenda nec iueniēda: qm̄ nō ſunt ponēda plura ſine neceſſitate: ⁊ ſunt ponēda pauciora pnᵃ q̄ꝫ plura. Et videtur ꝙ iſtā mām poſuerūt phi: ⁊ nullā aliā: cū oēs ꝓprietates quas māe attribuebāt talibus q̄ditatibꝰ cōueniāt: diſtinguūt nāqꝫ phi inter māꝫ proximā ⁊ mām oīno ṗmā: ſic in ꝓpoſito q̄ditas ꝓxima erit mā ꝓxima: ⁊ q̄ditas remota erit mā remota. ¶ Et pono tibi exēplū. mā proxima ſoꝛ. eſt humanitas. mā minus ꝓxima eſt animalitas: ⁊ ſic ſemꝑ aſcendendo vſqꝫ ad mām limitatā que eſt q̄ditas per ſe cōis ad. 10. ꝑdicamēta: ⁊ ꝑ ſe icluſa in illis que quidem q̄ditas limitata eſt ṗᵃ mā oīno prio ṗᵃ. ¶ Secunda ꝓprietas quā attribuūt phi māe prime eſt iſta, ꝙ mā prima nō eſt q̄d: nec quale: nec quantū: nec aliqđ alicuius alterius ꝑdicaⁿ: ſed eſt potentia vnūquodqꝫ. Iſta proprietas ꝯuenit ꝓprie quiditati limitate predicabili de. 10. primis generibus: q2 nec eſt q̄d: nec quale. nec quātum: ſed abſtractū ab illis quantum eſt ex ſe: ſicut ſuperius abſtrahit ab inferiori: ſed eſt in poᵃ ad qđlibet ꝑdicamētū: cū ſit trahibilis ⁊ actuabilis ⁊ ꝯhibilis ꝑ diuerſas drn͞as ad. 10. ṗᵒ genera. ¶ Tertia ꝓprietas quā attribuunt phi materie prīe ſibi ꝯuenit que talis ē. ꝙ mā ṗᵃ eſt denudata ab omni actu ⁊ ab omni forma: ⁊ ꝓ diuerſa ab omni actu ꝑficiēte: ⁊ eſt qđdā purū potētiale: ⁊ in poᵃ ad oēꝫ formā ⁊ actū: erit igit̄ quiditas entis limitati cōis. 10. ṗmis generibus: denudata ab omni actu ꝯtrahēte: cū nullā drn͞aꝫ includat: ⁊ ꝓ diuerſa ab omni actu ꝑdicabili i poᵃ: tn̄ ad omnē actū ꝑdicamētalē vel mediate vel imediate. ¶ Et ſi arguas ꝙ q̄ditas entis limitati nō eſt denudata ab omni actu: cū ꝑ ſe icludat aliquē actum ꝑtē ſui. Dictuꝫ. n. fuit in vltimo liᵒ metaᶜᵉ ꝙ ens limitatū ꝯſtituit̄ ex q̄ditate entis ſimpl̄r ⁊ q̄dā drn͞a ꝯhēte: ⁊ ſic nō eſt denudata ab omni actu. Reſpōdeo tibi ꝙ q̄ditas entis limitati: que mā ṗᵃ dicit̄: eſt denudata ab omni actu predicamētali: cū non

Apud ꝯmētatorē. Soꝛ. eſt ens poſſibile. q2 mā eſt in potētia ad formā eius.

Iſte doctor hic palā exit mentē Aue. tamē ſubtiliter procedit.

7. metha. ſcribitur h ꝓpō. 8.

Hoc habet ꝑmo phy. 69.

Hoc non ſatiſfa cit p. diſti. 2. phy. 12. ſi ſic eēt: quod nō eſt in actu eēt in actu.

Hoc habetur pri mo phy. 82.

Hoc colligitur ꝑ mo phy. 81.

Nota ꝙ incorru ptibilitas nō pre ſtat materie ali quā nobilitatē.

fit nec quid nec quale nec quātū: ſed potentia vnū quodqꝫ preciſe. actū aūt ꝑdica^lem^ phi negauerūt a ꝑ^a^ mā ⁊ nullū aliū: cōcedimus ꝙ̄ ꝑmā mām hēre ali quē actū ptē ſui: nō tñ actū ꝑdica^lem^. ¶ Quarta ꝓ prietas mãe ꝑme eſt iſta: qm̄ ipſa ingnīā^lis^ ⁊ icorru ptibilis ⁊ eterna: ⁊ iſta ꝯuenit qditati entis limita ti: ſicꝫ ⁊ oī aliȷ qditati: ſicꝫ ꝓlixe fuit dictū in meta^ca^. ¶ Quinta ꝓprietas mãe ꝑ^e^ eſt iſta. ꝙ mā ꝑ^a^ eſt illō quo qōlibet gnātur ⁊ corrūpit: ⁊ qō ſemꝑ machina tur in malū: ⁊ ꝙ appetit formā: ſic femīa virū: ⁊ oīa iſta cōpetūt qditati limitate. qditas nāqꝫ ſicut tra hibilis eſt ad exñaꝫ ꝑ ꝓductionē: ſic ſeꝑabilis ē ab exñā ꝑ corruptionē. ⁊ ꝓꝑ annexā ꝑuationē alic^9^ for me ſemꝑ machiat ad corruptionē ⁊ ad alteri^9^ for^e^ acqſitionē: appetit etiā ſemꝑ eſſe ſub dñā ꝯtente ⁊ ipſaꝫ actuāte ⁊ ꝑficiēte: ſicꝫ aīalitas appetit eſſe ſub rōnali. ¶ Sexta ꝓprietas q̄ attribuit mãe eſt iſta ꝙ ex quolibꝫ nō fit qōlibꝫ ime^te^: ſꝫ ex determiato fit determinatū: niſi fiat reſolutio vſqꝫ ad māꝫ pri mā: ⁊ hoc ꝯuenit qditati limitate: qm̄ nunqꝫ ex ali quo fit aliqd. niſi fiat reſolō vſqꝫ mām eis cōeꝫ: vt ex hoīe nō fit equus: niſi facta reſolōne vſqꝫ ad ma teriā eis cōeꝫ: nec ex linea fit roſa: niſi facta reſolō ne vſqꝫ ad māꝫ oīo ꝑmā. ſ. vſqꝫ ad qditatē entis li mitati: ipoſe nāqꝫ eſt ꝙ qditas entis limitati poſſit trahi ad dñaꝫ ꝯſtitutiuā roſe: niſi ꝑmo denudetur ab oī dñā ꝯtente ipſaꝫ ad gen^9^ q̄titatis. Si igitur ex linea fit roſa opꝫ ꝙ fiat reſolō vſqꝫ ad qditateꝫ entis limitati q̄ mā ꝑ^a^ dr̄. ¶ Septima ꝓprietas q̄ mãe ꝑme attribuit eſt iſta: ꝙ ipſa vna re^m^ oīuꝫ eſt. ⁊ hoc ꝯuenit qditati entis limitati q̄ eſt vna vnita te ſibi ꝓpā: lꝫ ſit ꝯcta ꝑ diuerſas hecheitates ad di uerſa ſingularia: iō alia eſt mā mea: alia mā tua.

Apud cōmētato rē i metris nō fit reſolō vſqꝫ ad ma teriā primā.

Hoc hr̄ ꝑ ō gnō ne. 22. 12. m. 14

Nota ꝙ mā pri ma ē vna unō ꝑ nature ſm cōmē tatorem.

¶ Addit 8ª ꝓprietas ꝙ mā ꝑ^a^ ē iꝑfecta in gñe en tiū: ⁊ hoc ꝯuenit qditati entis limitati cū ſit impfe ctior oī ꝑdi^to^ ⁊ reſpectib^9^ rōnis: cū ꝑ ſe includat in illis ⁊ incluſuꝫ ſemꝑ eſt impfecti^9^ includēte. Dica mus igit mām ꝑ^am^ eē qditatem entis limitati: vel nāꝫ q̄ ſubm phie nālis ē aſſignatū. Dicamus ꝙ̄ for mā ⁊ actū ꝑficientē mām dñas ꝯtentes ⁊ ꝑficien tes ꝯtī^lem^ qditatē: ⁊ ſm ordinē ꝑfectionis dñaruꝫ fit ordo ꝑfectiōis formaꝝ. ſunt igit tria pn^a^ cuiuſ libꝫ rei ꝓducibilis mā ⁊ forma ⁊ priuatio. ſ. qditas entis limitati: forma dñā ꝯtens illā qditatē ⁊ ꝑfi ciens ⁊ actuās. ꝑua^o^ vl̄ neg^o^ illi^9^ for^e^ q̄ ē pn^m^ i fieri.

Habet autem dubitationē magnā ex di ctis trahētē originē. ꝑ qm̄ ſic ponendo mām ꝑmā eſſe qditatē entis limitati per ſe incluſaꝫ in ꝑmis. io. generib^9^: ⁊ i oīb^9^ cōtētis in illis: ſeqtur ꝙ ꝓductio de nihilo q̄ creatio dr̄: nō differt a gnōne nāli: qm̄ nō plus ꝑſupponit in vna q̄ꝫ in alia: qꝛ in vtraqꝫ ꝑſupponit qditas q̄ trahitur de nō eſſe ad eē. ¶ 2^m^ dubiuꝫ: qm̄ ſeqtur ꝙ oē ꝑ ſe cōtētū in aliquo. io. geneꝝ erit ꝯpoſitū ex mā ⁊ for ma: ⁊ ꝙ nō ſit aliqua forma ſimplex nec itelligen tia nec aliqd aliud. ¶ Diſſolō aūt iſtaꝝ difficulta tū eſt polis nec ipedit ꝓpoſitū. nā cū ꝑ dr̄ ꝙ gnō na turalis nō dr̄t a creatiōe de nihilo ſeu ꝓductione de nihilo. Certū ꝙ ſic dr̄ant: qm̄ ꝓductio ex nihilo ſeu creatio nihil oīo preexñs ꝑſupponit nec in fcō eſſe nec in fieri. gnō aūt nihil ꝑſupponit in facto eē ꝑmanens: ꝑſupponit tñ aliqd in fieri ꝑexñs: qm̄ ð non exñte nihil pōt nālr gnāri. Lꝫ illud ꝑexñs nō maneat i ꝓducto ſub ꝑori exñā: tamē ꝑmanet ſub alia exñtia per gnōnē acquiſita. creatio aūt fit oīo de nō exiſtente. Lꝫ enī ꝑſupponat qditatem in eē qditatiuo: nō tñ ꝑſupponit eā exñteꝫ. Uolo aūt ti bi ponere exēplū vt plane intelligas: qm̄ in gnōne nāli ignis ex aere generat igneꝫ: aer exiſtit in fieri nō i facto eē. ſ. in igne inde gnāto: nihil preexñs in aere manet ſub illa exñā in igne ſꝫ ſub alia: ſꝫ totuꝫ trāſit in aliud totū: qꝛ ſicut aer ſeꝑatur a ſua exñā ſic forma aeris a mā aeris ⁊ trahit qditas mãe ae ris ad aliā exñtiaꝫ: ⁊ hoc maxime aꝑꝑet eſſe dōm: ſi ꝯpoſito ꝑ ſe nō inſit niſi vna exñtia actualis ma terie: forme ⁊ ꝯpoſiti: qō ꝓbabile vr̄ eſſe: ita ꝙ i cor ruptiōe aeris cū ignis gnātur: forma ⁊ mā ⁊ quidi tas aeris amittunt exñtiā ꝑorē aeris. ſola aūt qui ditas mãe aeris tranſit ad aliā nouā exiſtentiaꝫ. ſ. ignis gnāti: forma aūt aeris ⁊ qditas totius ꝯpoſi ti aeris nō trāſeunt ad aliā exñtiā ſꝫ manent in eē qditatiuo ſine omni exñtia: ⁊ ſic aer cor^r^ ⁊ deſinit eē. Similr forma aeris cor^r^ qꝛ deſinit exiſtere ſim pliciter: cum exiſtat in igne ⁊ aere genito: lꝫ exiſtat alia exñtia. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſicut h̄ idiuiduū ae ris cor^r^. ⁊ h̄ forma aeri cor^r^: qꝛ deſinit exiſtere ſim plr: mā aūt nō corrūpit: cū nō deſinat exiſtere ſim pliciter. ſic vr̄ ꝙ h̄ mā aeris ſignata corrūpit cum nō ſit niſi ſingulare entis limitati. hoc aūt ſingula re vl̄ idiuiduū entis limitati ſimplr deſinit exiſte re: alias ſeqret ꝙ aer ⁊ ignis eēnt idē indiuiduum entis limitati qō eſt fl̄ſꝫ. ¶ Dic rndet ꝯcedēdo ꝙ idiuiduū entis limitati in aere: qō ꝓprie dicit hec mā ſignata aeris tota deſinit exiſtere: ⁊ ꝑ ꝯñs cor^r^ ſicut cōpoſitū aeris ⁊ forma aeris. Sed dñā eſt in hoc: qm̄ qditas entis limitati q̄ mā ꝑ^a^ cōis oībus aꝑꝑellat ꝑ ſe iclūſa i hac mā ſigta aeris ſimplr nō deſinit exiſtere: ſed trāſit de exñā aeris ad exñam ipſi^9^ ignis gnāti: lꝫ ſub alia hecheitate ⁊ dñā idiui duali trāſeat. forma aūt aeris ⁊ cōpo^m^ aeris nō trā ſeunt de exñā aeris ad exñam ignis generati: nec ſub eadē dñā idiuiduali: nec ſub alia: ſed non deſi nūt exiſtere ſimplr. ¶ Et ſi arguas adhuc ꝙ ex di ctis iſtis ſeqtur ꝙ eadē materia numero nō erit in generato ⁊ corrupto ſucceſſiue. qō eſt ꝯ Ari. ꝑ phi ſicorū. ꝑ de generatione. 22. Reſpondeo tibi ⁊ cō cedo ꝙ eadē materia nūero nō erit in generato ⁊ corrupto niſi ꝑ eqʒualētiā. ſufficit. n. ꝙ aliqō poſiti uum vnū indiuiſum vnitate ſibi ꝓpria ſit in gene rato ⁊ corrupto: ⁊ qō tranſeat de exñā aeris ad exi ſtētiā ignis. Or aūt illud ſit vnū vnitate trāſcendē ti vel numerali hoc accidit: vel pōt dici ꝙ in tranſ mutatione accidētali manet eadē materia nume ro i generato ⁊ corrupto: nō aūt ſubſtāciali: vbi to tum trāſit in totū. Manifeſtū eſt aūt ꝙ in creatio ne ſeu in ꝓductione de nihilo fit aliqd ex non pre exiſtente ſimplr: nec in fieri: nec in facto eſſe: ſicut poſuit Aui. in. 9°. metaphyſice ſue ꝙ ꝑ^a^ intelli^a^ pro ducit 2^am^ de nihilo ⁊ 2^a^ 3^am^: ⁊ ſic de aliȷs: qꝛ nec in fieri nec in facto eē eſt aliqd ꝑſuppoſitum i tali fa ctione: ſicut ponit: in generatione aūt phy^ca^ ꝑſup^r^ mā actu exñs in fieri: lꝫ in producto ipſa nō mane at ſub ꝓpria exñā. ſed ſub alia noua ſibi aduenien te: ⁊ hec dicuntur eē vera in generatione ſubſtan tiali ſimplr: vbi totū ſm ſe totū ⁊ ſm oēm partem ſui capis eſſe ſimplr.

Nota ꝙ apud cō mētatorē ſōm ha bēs calitatem ſu pra formā cuiuꝫ creationeꝫ: etiā ſi forme nō ſint in choate in mā.

Ego teneo ad mētē cōmentato ris nō dari crea tionē neqꝫ nouaꝫ neqꝫ aliquā: cui libet. n. mutatiōi necio ſubſtetur aliquid.

Specialem aūt difficultatē reqrit genera tio ſꝫ qd: vt ē generatio homi nis albi: qd ibi abqcit ⁊ qd etiā acquiritur ibi cuꝫ non videat ꝙ totū trāſeat in totū ſimplr: ſed ſcōm

qd. Sciẽ aũt ⁊ bene ꝙ in generatione cõpoſiti per accñs: aliqd pſupponiẽ pexñs ⁊ i fieri ⁊ in facto eẽ ꝑmanẽs. ſ. ſubm in actu: nã cũ de hoĩe nigro fit homo alb⁹: hõ actu exñs ſub nigredine tranſit ad exiſtẽtiã albedinis nõ amittẽdo ſuã ꝓpriã exñaꝫ ſimplr qua exiſtebat ſubm ſub nigredine: ſꝫ amittat exñam ſm qd. ſ. exñam nigredinis. Cũ. n. trãſit ad albedinẽ nõ acqrit nouã exñaꝫ ſimplr: ſꝫ tñ nouã exñam ſm qd. ſ. albedinis. Sciẽ nãqꝫ ꝙ ſicut i cõpoſito ꝑ ſe vno: forme ⁊ mã exiſtunt ſimplr vnica exña numero: ſic in cõpoſito ꝑ accñs ſubm: vt hõ ⁊ forma: vt albedo ⁊ ꝯ[tm]: vt hõ alb⁹: exiſtũt vnica exña ſm qd. Ex hoc pꝫ manifeſte ꝙ in quolꝫ ꝯ[to] ſiue ꝑ ſe ſiue ꝑ accñs eſt aliqd cõpoſituꝫ additũ pter ꝑtes. ſ. exña actualis q̃ eſt aliqd poſitiuũ diſtictuꝫ vel nõ idẽ ab albedine ⁊ ab hoĩe ⁊ ab ambobus ſimul ſumptis. ¶ Et ſi q̃ras. an ſi ꝑ poſſibile vel impoſſibile albedo eẽt ſeꝑata ab hoĩe an exiſteret ꝑ ſe eadẽ exña nũero qua exiſtebat vnita ſubo. Dr̃ ꝙ nõ: qm̃ i ſubo exiſtebat quadã exña cõi ſibi ⁊ ſubo: cũ aũt ſeparatur a ſubo exiſtit quadã exña ſibi ꝓpria: ⁊ addita alia a priori. ¶ De entitate tertia in ꝯ[to] ſubſtãtiali ſeu accñtali infra ꝓlixior erit ſmo. Sic igiẽ eſt tibi ſufficiẽter oñſum in q̃ differt generatio nãlis q̃ eſt ex aliq̃ pexiſtente in actu a ꝓductione de nihilo q̃ eſt oĩno nõ exñtel ſimplr i actu. Lꝫ hñ pſupponiẽ aliqua qditas ſaltem qditas mãe p̃ͤ ⁊ cõis oĩbus que dr̃ qditas entis limitati vel nã q̃ ſubꝫ phĩe nãlis aſſignaẽ: que mã: vt dictũ eſt: nec ẽ qd: nec quale: nec q̃tuꝫ: ⁊ ſic de aliys cathegoriys: ſꝫ cõis eſt .10. primis generibus cõitate predicatiõis primi modi: quia per ſe in quolibet eſt incluſa.

Amplius autem de dubitatione ſecũda prius dicta. ſcꝫ ꝙ nulla ſuba erit ſimplex: ⁊ ꝙ oĩa ꝑdicamẽta erũt cõpoſita ex mã ⁊ forma reſtat aliqd eẽ dõm. ¶ Dicamus ꝑ ꝙ eſt aliqua ſuba ſimplr ſimplex: ⁊ aliq̃ cõpoſita ex mã ⁊ forma. Suba. n. accipiẽ duplr vel ꝑ ꝑncipiys itriſecis ſube: ſicut mã dr̃ ſuba: ⁊ for⁹ dr̃ ſuba: vel pro toto cõpoſito: q: ſuba dr̃ taꝫ de forma q̃ꝫ de mã q̃ꝫ de cõpoſito. Accipiẽdo aũt ſbaꝫ ꝓ mã vl̃ forma: talis ſuba ſimplex eſt: q: ⁊ mã eſt ſimplr ſimplex: ⁊ forma ſimplr ſimplex. mã dico oĩno primã que ẽ ſimplex: eſt. n. ita ſimplex ꝙ nõ eſt reſolubilis in aliã mãm ⁊ formã: ſꝫ ſit reſolubilis in qditatẽ entis ſimplr ꝑmã: ⁊ in q̃dã dñiam ꝯhẽtẽ ⁊ conſtituentẽ. Quiditas ẽt forme eſt ſimplr ſimplex. ẽ enim oĩno irreſolubilis: cũ nõ ſit niſi dñia ꝯtrahẽs ⁊ cõſtituẽs. Ex iſtis aũt ꝑncipyꝭ ſimplr ſũptis: cõſurgit ⁊ ꝯſtituiẽ ſuba ꝯpoſita ꝑ ſe in genere: ſi dñia illa ſit dñia ſubalis: ſi aũt ſit accidentalis ꝯſtituiẽ cõpoſitũ ꝑ ſe in aliq̃. 9. generũ accidentiũ. Cõcedimus ꝑ ꝙ oẽ illud qd eſt per ſe in aliquo genere eſt cõpoſitũ ex mã ⁊ forma: cũ ſit ꝯpoſitũ ex genere ⁊ dñia. Genus aũt voco mãm. dñiam vero formam. ¶ Et ſi arguas ꝙ phĩ ⁊ cõis ſchola: imo tu ẽt diuiſiſti eam ſic i tua meta[ca]. Suba alia materialis ſeu corꝑalis: alia imãlis ſeu ſpiritualis. tu autẽ nũc ponis oẽm ſubam eẽ materialẽ cũ ponas eẽ cõpoſitã ex materia ⁊ forma. Diſſolutio aũt iſtius argumẽtationis ſtat in hoc: qm̃ imaterialitas vno mõ accipitur: vt eſt oppoſita q̃titati: ſcdo modo vt eſt oppoſita hecbaitati. tertio mõ: vt eſt oppoſita mãe q̃ eſt altera pars cõpoſiti: accipiẽdo ꝑ mõ imãlitateꝫ vt eſt oppoſita q̃titati: ſunt multe ſube imãles: cũ ſint nõ quante ⁊ nõ extenſe: accipiẽdo etiã imãlitatẽ vt ẽ op⁹ hecbaitati: ſũt mlte ſbe imãles: loquẽdo plonice ⁊ etiã ꝑipatetice ſicẽ fuit dictũ in. 7. ⁊ 8. metaphyſice in tractatu de ydeis ⁊ quiditatibus ſimplr. Dictuꝫ nãqꝫ fuit ibi: ꝙ eſt dare per ſe hoĩem: ⁊ ꝑ ſe roſam que nõ ſunt nec iſta roſa nec illa: nec iſte hõ vl̃ ille: ſꝫ ſũt hõ ſimplr ⁊ roſa ſimplr ⁊ ſube imãles imãlitate oppoſita hecbaitati. ſ. ⁊ ſingularitati. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſic ponẽdo mãꝫ: ſicut dictũ ẽ de qditate cõi ꝑdicamentali de iferioribus ſibi repugnat cõtradictorie exiſtere ſine for[ma]: cuius oppo[itum] ferẽ a pluribus eſſe verũ. ¶ Hic põt dici ꝙ adhuc nõ ſeqtur: qn poſſit exiſtere ſine forma: qm̃ de hoc eſt ars vl̃is tradita in. 8. meta[ce]. ibi dictuꝫ eſt de ſeparatiõe vl̃ium a ſingularibus ⁊ magis vl̃iuꝫ a minus vl̃ibus in eſſe reali. Dictũ eſt ibi ꝙ hõ vl̃is põt exiſtere ſine q̃cũqꝫ hoĩe ſingulari: ⁊ aĩal ſine hoĩe: ⁊ q̃cũqꝫ ſpecie cõtẽta ſub ea: ⁊ ſic ſemper aſcẽdẽdo vſqꝫ ad ſubm nãlis phĩe. ſ. ad qditatẽ entis limitati que mã oĩno ꝑ p⁹ cõis oĩb⁹ dr̃: ⁊ illa põt trahi ad exñaꝫ abſqꝫ hoc ꝙ eius dñie ꝯhẽtes ſeu forme trahãtur ad aliquã exñam actualẽ: mã ꝑ ꝑ ſe põt exiſtere ſine forma ſuppoſita ſeꝑatione vl̃ium a min⁹ vl̃ibus in eſſe reali. Si vͦ nõ: minime. Palaꝫ igiẽ ex dictis de principyꝭ reꝝ nãlium ꝙ opi. democriti ⁊ Anaxagore de infini[tis] principioꝝ nõ eſt vera: qm̃ a p̃ ꝑncipio ⁊ generaliſſimo. ſ. ab ente limitato: qd prima mã cõis omniũ dr̃ vſqꝫ ad ſpẽm ſpecialiſſimã nõ ſunt ꝑn⁹ intrinſeca infinita: qm̃ oĩa gña intermedia numero ſunt finita: a ſpecie aũt ſpecialiſſima vſqꝫ ad indiuiduuꝫ non eſt aliquod intermedium. Opi. aũt meliſſi ꝙ tm̃ eſt vnum principium ⁊ immobile: quãtũ ad vnitatẽ nõ eſt vera: q: nõ eſt tm̃ vnũ ꝑn[m]: vt dictũ eſt. quãtũ ad imobilitatẽ terminatiuã ſiue obiectiuã: ſic ꝙ illud principiũ non capiat eẽ ſimplr poſitiuũ fuit vera: ſed quãtum ad imobilitatẽ ſubiectiuã ſeu denominatiuã nõ fuit vera: q: illud vnũ principiuꝫ qd mã dr̃ eſt mobile ſubiectiue ⁊ denominatiue. Sed opinio Ariſto. vt in pluribus q̃tum ad ternitatẽ principiorum duorum oppoſitoꝝ ⁊ vnius ſubſtrati terminuꝫ cõem deferẽtis: quã vocat mãm fuit vẽa: ſicut tñ fuit dictũ ſupea vl̃r nõ fuit vera: qm̃ ſicut fertur in ꝓductione ab eterno: ⁊ i ꝓductiõe terminata ad aliqd ſimplr pexñs nõ ſunt tria principia: q: nulluꝫ principiũ priuatiuũ: ſed tantum mõ principia poſitiua mã ⁊ forma. Cõcedimus igitur in hac phyſica: ⁊ cõfitemur in omni productione nãli eſſe duo principia intrinſeca poſitiua. ſ. mã ⁊ forma: ⁊ cõcedimus ꝙ in productione naturali: vt in pluribus tria eſſe principia duo poſitiua. ſcilicet materiam ⁊ formã ⁊ vnum priuatiuum.

¶ Oſtendit tm̃ cõpoſitũ generari. Caput. IIII.

PRopoſitio 3[a] phoꝝ ꝯcluditur ex duabus ꝑmis. ſ. ꝙ ſolũ cõpoſitũ fit: ſic ꝙ nec forma nec mã fit: ſed ſoluꝫ cõpoſitũ: ⁊ hec ꝓpõ vera eſt ſm eos: ⁊ in ꝯ[to] ꝑ ſe vno: ⁊ in ꝯ[to] ꝑ accñs. Dicimus ergo in ꝑmis de compoſito ꝑ ſe: ⁊ 2[o] dicemus de ꝯ[to] ꝑ accñs. De ꝯ[to] per ſe manifeſte apparet ꝙ ſolũ fit: qm̃ ex ſubſtrato qd trãſit de oppoſito ad o[m]: vt de affirmatione ad negationem vl̃ de negatione ad affirmationẽ ⁊ altero oppoſitorũ fit omne qd fit: ⁊ illud neceſſariũ eſt cõpoſitũ. For[a] nãqꝫ ſeorſum non eſt facti[lis] cum nõ correſpõdeat

Declarat alias generari terminatiue ⁊ ſubiectiue nõ eſſe gñari. aliter albedo alteriret mã ꝑma nutriretur.

ſibi propria exiña:ſed eadeȝ cōis ſibi ⁊ mā:ſicut ge‑
neri ⁊ dñie ꝯbibili ⁊ ꝯbēti corrñdet vna exña: vna
inquā vnitate abꝰ:⁊ hoc eſt qd̄ intēdit ꝯᵐ.z.a.7.7.
m.zi.cū dicit ꝙ mā ⁊ forma in cōpoſito ī vitate nō
ſunt zᵒ:qd̄ pro tāto verū eſt cū nō ſint due res ī cō‑
poſito:ſȝ tñ vna exña actualis eis corrñdet:ſȝ ſint
due qditates vna actualis ⁊ alia potēntialis. Dictū
aūt Ari.cōſonat cū hoc qñ dicit ꝙ gnātio termina
tur ad aliqd̄ ꝑ ſe vnū: qd̄ verū ē cū terminatur ad
actualē exñam vnā māe ⁊ forme in ꝯᵗᵒ que ꝑ ſe eſt
ꝯᵗᵘ per accñs aūt forme ⁊ materie. ¶ Et pono tibi
exēplū:qñ hō producit̄:ſȝ aīalitas ⁊ rōnalitas trā‑
ſeat de nō exña ad exñam:⁊ ſilr hūanitas:humani
tas tñ ꝓ tranſit ⁊ ꝑ ſe:ꝑ accñs aūt rōnalitas ⁊ aīali‑
tas. ¶ Fert̄ aūt a quodā de ꝯparatione māe ⁊ for
me ad cōpoſitū:qꝛ cōpoſitū eſt magis ens ꝙ̄ mā ⁊
forma. Ratio aūt huius dicti ſm eū.qñ cōpoſitū
eſt in actu:mā ⁊ forᵃ ſunt in cōpoſito in potētia: qꝛ
ſi mā ⁊ forma eēnt in ꝯᵗᵒ in actu: cōpoſitū nō eſſet
ꝑ ſe vnū:ſed ꝑ aggregationē:ſicut dicit cōmētator
⁊ hñ.z.a.7. ¶ zᵐ dictū eſt. ꝙ mā ⁊ forma ſunt rō ⁊
cā eſſendi cōpoſito maᵗ:ſȝ.n.forma reſpectu mate‑
rie hēat rōnē forme:tñ reſpectu ꝯpoſiti inducit ra

Volo ego ꝙ for ma hēat rōnem forme reſpectu cōpoſiti: qꝛ illi ē intrinſeca.

tionē materie:qꝛ iducit rōnē potētie: totū vō reſpe
ctu māe ⁊ forme hȝ rōnē actꝰ:⁊ ſe hȝ reſpcū forme
vt formale ⁊ actuale:qꝛ totū eēntiale reſpectu ſua‑
rū ꝑtiū eſt eaꝝ ꝑfectio.formale aūt eſt actus ſuaꝝ
ꝑtiū. ¶ Tertiū dictū eiuſdē eſt ꝙ totuȝ eſt finis ⁊
terminus entitatis ſuaꝝ ꝑtiū:qꝛ ꝑtes nō intēdūt̄
finalr̄ niſi ꝑꝑ entitatē totius:⁊ ſic ē totū cā partiuȝ
in duplici gn̄e cauſalitatis.ſ.in genere cauſe forma
lis ⁊ cauſe finalis.partes aūt ſunt cā cōpoſiti preci
ſe in genere cauſe mālis:⁊ pȝ ꝙ totū eſt cā partiuȝ
pluribus modis ꝙ̄ ꝑtes ſint cāe totiꝰ.pȝ ēt ꝙ totū
eſt nobilius ꝙ̄ partes. ¶ Et ſi dicas ꝙ forma eſt
actus nō includēs potētiā partē ſui. cōpoſitū autē
ícludit potētiā partē ſui: igit̄ forma nobilior eſt cō
poſito.Dicit̄ ꝙ ipſamet forma:ſȝ nō icludat potē‑
tiā ꝑtē ſui.tñ eſt in potētia reſpectu cōpoſiti:nā for
ma comparata ad māmi ſeipſa eſt in actu:qꝛ ſeipſa
actuat māmi:iō forma eſt magis in actu ꝙ̄ mā:ſed
forma cōparata ad cōpoſitum nō eſt i actu:ſȝ ſeipſa
tota eſt in poᵃ ad eē cōpoſiti:igit̄ cōpoſitū magis ē
in actu ꝙ̄ forma:⁊ ꝑ ꝯñs ꝑfectius. ¶ Quartū dctū
eiuſdē eſt ꝙ ſubm generationis forme eſt ipſa mā

Nota ꝙ eſſe in actu ⁊ ī potētia ꝯferunt cōpōnē nō eē actuȝ ⁊ potentiam.

ſubm aūt gnōnis cōpoſiti adequatū eſt mā ⁊ forᵃ ſi
mul:qꝛ forma reducit̄ ꝑ actionē agētis ad actū cō‑
poſiti:⁊ ita cōpoſitū generat̄ ex vtroqȝ māli:māli
ſcȝ cōpoſiti ⁊ materiali forme. ¶ Quintū dictum
eiuſdē eſt iſtud:ꝙ cōpoſitū magis generat̄ ex forᵃ
ꝙ̄ ex mā. Ratio huius dicti eſt iſta quia vnumqd̄‑
qȝ generat̄ ex qbus ē.cōpoſitū aūt ē ex vtroqȝ ꝑnᵒ
⁊ magis ex forma ꝙ̄ ex mā.Quid aūt vitatis dicta
iſtius doctoris cōtineant:apparebit inferius cū lo

Apud cōmentatorē forma ē tota eſſentia rei ⁊ virtualiter tota ꝑfectio cōpoſiti

quemur de entitate cōpoſiti an ſit aliquid aliud a
ꝑtibus ſimul ſumptis:ergo vſqȝ ad locū illū diſſo‑
lutionē differamus.Dictū eſt igitur de ꝯᵗᵒ per ſe ī
gn̄e ſubē ꝙ ſolum compoſitum fit ⁊ generatur:for
ma autem non fit:nec generatur.

Amplius autem de cōpoſito per acci‑
dēs reſtat inquirere:
an generetur per ſe.Dicamus ǧ in ꝑmis ꝙ in om‑
ni genere ꝑdicamētali forma nō fit:ſed cōpoſitum
ꝑ ſe fit ⁊ generatur:compoſitū dico ꝓpꝛiȝ generis.
¶ Et pono tibi exēplū:nā albedo in genere quali

tatis fit ꝑ ſe que eſt quoddaȝ cōpoſitū ex mā ⁊ for‑
ma propꝛiȝ generis:qꝛ ex colore tanꝙ̄ ex potentia‑
li ⁊ materiali:⁊ ex quodā actuali perficiēte ⁊ ꝯtra‑
hēte:⁊ quiditas albedinis ex illis cōſtituta eſt qd̄‑
dā cōpoſitū per ſe:qd̄ quidē cōpoſitū virtute ꝓdu
ctionis agētis trahitur ad exñam actualē: ⁊ ſic fit
vnū per ſe ⁊ generatur.Deinde vnitur ſubo: ⁊ for‑
te per aliā actionem ēt fit vnuȝ ꝑ accñs ex illis:vt
albū:ſed albedo fit ꝑ ſe:⁊ ſic ī nullo genere forma
fit ꝑ ſe:ſed cōpoſitū tñ. Aliter ēt dr̄ ꝙ in cōpoſito
ꝑ accñs forma nō fit:ſed tñ cōpoſitū: qñ ſubm:vt
pote hō actu exñs:⁊ qditas albedinis nō actu exi‑
ſtēs:iſta duo virtute actionis agentis trahūtur ad
vnā exñtem actualē ſubo ⁊ forme cōmuneȝ ⁊ ade‑
quatā: et nulli coꝝ propꝛiā:⁊ ſic pȝ manifeſte ꝙ ꝓ
ductio terminata eſt ad exñam totius ꝓ ⁊ per ſe ⁊
nō ad exñam ꝑ ſe forme.cū forma nullā exñam ha
beat.vt exiſtat niſi exña cōi ſibi ⁊ ſubo. ¶ Et ſi ar

Aduerte ꝙ nō eſt opus terminum q generatur eſſe vnum ꝑ ſe: ſȝ tñ terminum quo.

guas.impoſſe vr̄ ꝙ ſubm poſſit exiſtere in actu du‑
plici exña:hoc aūt ſeqtur ex dictis. Rñdeo tibi ꝙ
nō eſt inconueniēs ꝙ ſubm poſſit exiſtere duplici
exña vna ꝑ ſe ꝓpꝛiȝ generis:⁊ alia per accidēs alte
rius generis.Et ratio huius dicti ē iſta:qꝛ ſic̄ ſubȝ
pōt actuari ⁊ informari forma ꝓpꝛiȝ generis.ſ.for‑
ma ſubſtātiali:⁊ accidētali forma alteriꝰ generis:
ſic poterit hēre duplex eē exñe:qꝛ eſſe eſt a forma.
¶ Et ſi arguas adhuc ꝙ ſubm nō exiſtit tñ dupli
ci exña ſm iſtā pōnē:ſed magis exiſtit īfinitis exi‑
ſtētiis:qꝛ tot exiſtētiis exiſtit quot pōt recipe for‑
mas accidētales.Cōcedo tibi ꝙ tot exiſtētiis acci‑
dētalibꝰ pōt exiſtere quot formas accidētales: ⁊
realr̄ diſtinctas ab eo ſeꝑabiles pōt in ſe recipere:
ſicut tot effectus formales illaruȝ recipit. ¶ Et ſi
adhuc queras ſi forme accñtales ꝑ poſſibile vl̄ im
poſſibile ſeꝑentur actualiter a ſubo nunqd exiſte‑
rent eiſdē exiſtentiis numero qbus exiſtebāt cuȝ
eſſent indiuiſe a ſubo. Fert̄ ꝙ nō:ſed virtute agen
tis ſeꝑantis deſinit eſſe ꝓᵃ exña cōis forme ⁊ ſubo.
⁊ trahitur forma ad ꝓꝑiā ſibi ⁊ adequatā exiſten
tiam.Cōcludimus igit̄ verā eſſe ꝓpoſitionē terti‑
am ꝑhoꝝ ꝙ forma nō fit:ſed tñ fit cōpoſitum.Cō
cluſioni ꝑdicte obuiant que ſequūtur.primum eſt
iſtud:qñ prius ſub ratione qua prius non accipit
eē per ꝓductionē poſterioris:forma aūt cū ſit ꝑnᵐ
intrinſecū cōpoſiti prior eſt ipſo cōpoſito:ǧ nō acci
pit eē ꝑ ꝓductionē cōpoſiti.ſed ꝑ ſe. cōponentia ēt
nō accipiūt eē ꝑ ꝓductionē cōpoſiti : ſȝ ſunt priora
ipſo cōpoſito. ¶ Scđꝫ dubiū ē iſtud:qñ cōpoſitū
nectio ꝑſupponit vnionē priū adinuicē: alās non poſ
ſent cōpoſitū ꝯſtruere niſi eēnt vnite: ſȝ vnio māe
⁊ forme ꝑſupponit eaꝝ exñam:ǧ cōpoſitū ꝑſuppo
nit materiā ⁊ formā exiſtere. ¶ Tertiuȝ dubium
erit iſtud:qñ mā ⁊ forᵃ ſunt ſubm gnōnis cōpoſiti:
vt prius fuit dctū:ergo ꝑexiſtit gnōni cōpoſiti: er‑
go forᵃ accipit eē ꝑ ſe nō ꝑ generationē compoſiti.
¶ Quartū dubiū ſit iſtud: illud ē priꝰ gnōne qd̄ ē
poſteriꝰ reſolutione:ſed corruᵃ forme eſt poſterior
corruptiōe cōpoſiti:ꝓbat̄. illud eſt prius a q̊ nō cō
uertitur ſubſiſtēdi ꝯña·ſed ad corruptionē cōpoſi‑
ti nō ſeqtur corruptio forme:ſed ecōuerſo:ǧ cōpoſi
tū corrūpit̄ prius ꝙ̄ forᵃ:ǧ ipſa forma ꝑ ſe generat̄
⁊ ꝑ ſe corrūpit̄.Tertia igitur propoſitio in qua ſūt
ſuſtentati ꝙ ſolū cōpoſitū fit:⁊ ꝙ forᵃ nō fit nec ge
nerat̄:ex iſtis ꝯcludit̄ eſſe dubia. ¶ Diſſolutio au
tē iſtaꝝ difficultatū cōdepēdet ex noᵃ entis cōpo‑

ſit:ergo prius eſt perſcrutandum de tertia entita-
te cõpoſiti qd ſit:an ſit aliqua res reſultans: vł ad-
dita alia ab oĩbus ꝑtibus ſimul ſumptis:ꝛ hoc vni
formiter in omni cõpoſito:ſiue per ſe:ſiue ꝑ accñs.
Dicamus ergo ꝑͦ de cõpoſito ꝑ ſe ſi ibi entitas com
poſiti ſit alia a ꝑtibus an nõ:ꝛ accipimus ꝓpoñnẽ
affirmatiuã ꝙ ſic: omne cauſatũ realr differt a ſu
is cauſis realibus:qm̃ in nullo genere cauſe aliqd
cauſat ſeipſum:ſ ʒ mã ꝛ forma ſunt intrinſece cauſe
reales cõpoſiti:ergo cõpoſitum realr dĩt ab illis.
Tum 2ͦ:qm̃ extrema ꝯdictionis vere ꝑdicantur
de ꝯͦ ꝛ de partibus ſimul ſumptis:qm̃ manentibꝰ
oĩbus partibus in reali exña:cõpoſitũ non manet:
vt hȓ.7.metaphyſice i textu cõmẽti.60ͥ. ¶ Ad ma
iorem euidentiã huius ꝯclonis quõ in ꝯͦ per ſe eſt
aliqua 3ª entitas alia a partibus:ponitur iſta diſti
ctio de ꝯͦ ꝛ partibus:ꝯpoſitũ nãqʒ põt ſumi realr:
vno modo ſcđm eſſe quiditatiuũ qđ hʒ in poͦ obie
ctiua:ſicut fuit dictũ in nr̃a methaͨᵉ. Alio modo ꝑ
ut hʒ eẽ exñe in actu. Dicamus ǧ in primis ꝙ i cõ-
poſito ꝑ ſe vno in eẽ quiditatiuo eſt aliquid preter
partes:aliquid dico:non tñ reſultans:ſed additũ
ſcʒ 3ª quiditas cõſtituta ex poͭͥ ꝯbibili ꝛ actuali cõ
trahente:ſicut quiditas reſultans ex gñe ꝛ dña:ge
nus voco mãm:dñiam vero formam. ¶ Et pono ti
bi exẽplũ:humanitas que eſt qditas per ſe vna cõ-
ſtituitur ex animalitate ꝛ rõnalitate tanq̃ ex dua-
bus cauſis intrinſecis ꝛ aĩal ſimiliter eſt quedã 3ª
qditas ꝯſtituta ex qditate corporis ꝛ quadaʒ dĩa
cõtrahente:ꝛ ſic aſcẽdẽdo donec veniamus ad ma
teriaʒ ꝑͦ primã. Ratio aũt probans hoc ſit iſta:qm̃
vna per ſe paſſio ſimplex:ſicut riſibilitas requirit
vnũ per ſe ſubm̃:vnuʒ dico vnitate abſoluta: ſicut
ipſa eſt vna vnitate abſͣ:aĩalitas aũt ꝛ rationalitas
nõ ſunt vnũ niſi ꝑ indiſtinctionem relatiuaʒ: ergo
aĩalitas ꝛ rõnalitas nõ ſunt proximũ fundamẽtuʒ
riſibilitatis:ꝯñs eſt igitur ꝙ humanitas ſit 3ª qdi-
tas addita alijs duabus que ſit ꝑ ſe ꝛ ꝑͦ ſubm̃ riſibi
litatis. ¶ Et ſi arguas cũ riſibilitas demonſtretur
de homine a priori per aĩal rõnale:vĩ ꝙ primo in-
ſit aĩali rõnali q̃ꝫ homini:quid.n.ad animal rõna-
le pertinet de riſibilitate cũ ipſam nõ fundent nec
cauſent: ſed preciſe ipſa humanitas ꝛ fundet ꝛ
cauſet in genere cauſe mãlis ꝛ ſubiectiue. Hic dici
tur ꝙ aĩalitas ꝛ rationalitas intrinſece cauſant hu
manitatẽ.per modũ ſequele cauſant ipſam riſibili
tatẽ:ſʒ ipſam nõ fundẽt ſubiectiue:nã qui poſſʒ vi-
dere intuitiue riſibilitatẽ videret ꝙ preciſe huma
nitas fundat illã ꝛ aĩalitas non: nec rõnalitas:nec
ambe ſimul. Amplius aũt de cõpoſito ꝑ ſe vno in
actuali exña:dicimus ꝙ ibi nõ eſt aliqua exña alia
ab exña ꝑtium:nec 3ª reſultans:nec 3ª addita. De-
bes nãqʒ imaginari ꝙ quiditas contrahibilis ꝛ cõ
trahens ꝛ conſtituta ex illis:exiſtunt vnica exiſtẽ-
tia ſimplici ꝛ indiuiduali ꝛ irreſolubili in plures
exiſtentias:ſicut rationalitas:animalitas: ꝛ huma
nitas vnica exiſtentia exiſtunt. Igitur cõcludimꝰ
ꝙ in compoſito per ſe vno exiſtente non ſunt tales
actuales exiſtentie ſuarum ꝑtium. Et 3ª compoſiti:
ſed tñ vna correſpondet iſtis tribus materie ꝛ for
me ꝛ compoſito:ꝛ nõ nego quin in compoſito actu
exiſtẽte ſit aliqđ poſitiuũ preter partes componen
tes:ſʒ illud poſitiuum nõ eſt 3ᵐ:imo 4ᵐ additum.
Naʒ in omni compoſito per ſe vno actu exiſtente
neceſſario ſunt ibi quatuor realitates ſeu poſitiua que

ponunt in numerum: vt verbi grã. in homine ſunt
iſte realitates. ꝑͦª aĩalitas:2ª rõnalitas:3ª huma-
nitas:4ª que additur iſtis tribus eſt exña actualis
vna qua exiſtũt iſta tria prima. ¶ Et ſi arguas cõ-
tra hoc de aĩa ꝛ corꝑe ꝙ exiſtũt alia exña ab exiſtẽ
tia cõpoſiti.ſ.hoĩs.qꝛ hõ cũ corrũpitur amittit ſuã
exñam. Aĩa aũt ꝛ corpus nõ: cũ tñ ſeparatim exiſtãt
ꝛ remaneant hoĩe corrupto. Hic dicimus ꝙ aĩa ꝛ
corpus ꝛ hõ vnica exña exñt cõi eis q̃ꝫ diu adinui-
cẽ ſunt vnite in cõpoſito ꝛ q̃ꝫdiu manet cõpoſituʒ:
cũ aũt hõ corrũpitur:amittũt iſta tria illaʒ exñam
cõeʒ:ꝛ trahitur aĩe quiditas ad ſuã propriã exñaʒ:
ꝛ ſimplr qditas corꝑis ad ſuã. ¶ Et ſi diceres igiẗ
ſequitur ꝙ corrupto corꝑe corʳ aĩa naͬ:cũ amittat
exñam quã hẽbat in corꝑe. Rñr nõ corrũpiẗ ſim-
plr corrupʳ que ſeparat ab omni exña:ſed tãtuʒ ab
exña cõmuni ſibi ꝛ corpori:ſed non ab exña ſibi ꝓ-
pria:Dices ſaltẽ de nouo generaẗ per corᵐ corͥ:qꝛ
trahitur ad nouã exiſtentiã actualẽ:concedo ꝙ de
nouo trahitur ad exiſtentiã ſibi propriaʒ. ¶ Et ſi
queras a quo agẽte cõtrahiẗ. Dico ꝙ a primo agẽ-
te de quo alias erit ſermo. Aliter tñ dĩ ꝙ ſecus eſt
de aĩa rõnali ꝛ de alijs formis:qm̃ ſic nõ eſt forma
corporis:ſicut alie forme iformãt ſuas mãs:ǧ non
eſt idẽm conformiter de alijs compoſitis: ꝛ de iſto
compoſito ꝙ eſt homo. De hoc tamẽ pro nunc ta-
ceo feſtinans ad alia.

Dicto de cõpoſito ꝑ ſe vno: reſtat ꝑſcrutatio
de cõpoſito vno ꝑ accñs. ſi in iſto ſit ali
quid preter ꝑtes ꝛ in eſſe qditatiuo ꝛ in eſſe actua-
li. Dicamus igitur in primis de cõpoſito ꝑ ſe cuiuſ-
ſlibet generis:ſicut de linea ꝛ albedie ꝛ rõne: ꝛ ſic
de alijs generibus ꝯforʳ:ſicut de cõpoſito ꝑ ſe ĩ ge
nere ſubẽ:qm̃ in quolibet tali cõpoſito in eſſe qui-
ditatiuo ꝑꝑ partiales qditates.ſ. ꝯbibilem ꝛ ꝯhen
tem eſt 3ª quiditas conſtituta ex illis ꝛ ponens in
numerum cũ illis. De cõpoſito aũt per accidẽs in
eſſe qditatiuo qd eſt idẽm: vt de hoĩe albo. dicemꝰ
ꝙ in eẽ qditatiuo nullũ eſt cõpoſitũ per accñs:al-
bedo.n.in eſſe qditatiuo nõ ineſt homini in eſſe q-
ditatiuo:nec aliqd aliud ꝑdicatũ ꝑ accñs: ſed qdi-
tas albedinis ꝛ humanitas ſunt diuiſa ꝛ diſtincta
ꝛ ſeparata ſaltẽ negatiue:qꝛ nõ ſunt vnita nec diſti
cta nec indiuiſa adinuicẽ:ꝛ ex hoc ſequitur ꝙ non
eſt ibi 3ª qditas ponens in numerum ꝯ quiditates
ꝑtiũ:nã in eſſe qditatiuo non eſt tñ niſi qditas ho
minis ꝛ quiditas albedinis:ꝛ nulla 3ª quiditas cõ-
ſtituta ex illis. ¶ Et ſi queras de qditate acciden-
tis proprij.ſ. ꝓprie paſſionis ꝛ de quiditate ſubi ſi
aliqua alia 3ª entitas ꝯſtituatur ex iſtis: vt ex ho-
mine ꝛ riſibilitate. Reſpondeo tibi ꝙ riſibilitas
ꝛ humanitas in eſſe qditatiuo ſunt ĩdiuiſa ꝛ ĩdiſti-
cta. Sed nego ꝙ alia qditas 3ª ꝯſtituaẗ ex illis:qm̃
ad hoc vt aliq̃ ꝯſtituaẗ ex actuali ꝛ potẽtiali reqri-
tur ꝙ actuale ꝛ potẽtiale ſint eiuſdẽ gñis remoti:
cuiuſmodi nõ ſũt riſiᵗᵃˢ ꝛ hũanitas: nec eſt alia cã:
niſi ꝙ hoc eſt hoc. ¶ De cõpoſito aũt per accñs in
exña actuali qd dicemus. ꝯforʳ aũt diciẗ eſſe idẽm
ſicut de cõpoſito ꝑ ſe:qm̃ non eſt ibi aliqua 3ª exña
preter exñaʒ partium:cum ꝑtes nõ habeãt in toto
per accidens proprias exiſtentias: ſed preciſe vnã
correſpondentem eis ſaltẽ accidens non hʒ ꝓpriã
exiſtentiã:ſʒ ſubm̃ habeat ſuã propriã ꝛ aliã cõem
ſibi ꝛ accñti. ¶ Et pono tibi exᵐ.ĩ forte albo actu
exñte ſũt q̃tuor reaᵗᵉˢ ꝓpria ſingularitas fortis:exña

Totum eſſentia-
le realiter diſtin-
guitur a partibꝰ
ſimul ſumptis.
Dicerẽt nomia-
les ꝙ compoſitũ
idẽ eſt ꝙ ꝯſtituẽ
tia cõpoſitum.

ꝑmo phy.17.4.
phy.43. Cõmẽ.
vult oppoſitũ.

Breuiter põt di
ci ꝙ aĩa intellecti-
ua ĩ cõpoſito. exi
ſtit ꝛ exña ꝓpe ꝛ
cõi non eſt ſic de
alijs ꝛc.

Nota ꝙ non ſit
vnũ ꝑ ſe ex ſbo ꝛ
accñte alr vł ſbo
eẽt po accñtis vł
accñs eẽt ꝑo ſbẽ.

propria for. albedo: exiſtia actualis cõis forti ꝛ albedini: nulla aũt eſt ibi ꝓpa exiſtia albedini. Concludamus ḡ ꝙ compoſitū ꝑ ſe fit ꝛ gñatur ꝛ non forma cũ trahat compoſitũ ꝑ ſe ꝑ actionē agentis ad vnã exiſtiam cõem forme ꝛ mãe ꝛ compoſito. Ad nullã aũt propriã forme nec mãe. Dicamus ẽt idē de ꝯͦ ꝑ accñs: ꝙ forma nõ fit vel gñatur. Sed compoſitũ: qꝛ ꝑ actionē agẽtis trahit compoſitũ ꝑ accñs ad eē compoſiti: nõ aũt ad eē propriũ forme. De toto aũt integrali qḋ eſt compoſitũ ex partibus cuiuſmodi eſt ꝯtiͫ quid dõm eſt: an ibi preter partes componẽtes ſit aliqḋ. Pōt dici ꝙ cũ ꝑtes vniũtur in cõtinuo non acqrunt aliquã nouã exiſtiã nec ꝓpriã nec cõem: cũ ſeparãtur nullaꝫ amittunt: nec acquirũt. Cõcedimus tñ ꝙ cũ ꝑtes vniũtur in toto integrali amittũt aliquid poſitiuum vel acquirũt: nã amittũt diuiſionē ꝛ ſeparationē relationē actualē: ꝛ acquirũt īdiuiſionē actualē adinuicem: ꝛ eꝯ in ſeparatiõe actuali ꝛc̃.

De toto integrali ꝛ homogeneo ꝛ etherogeneo. vide Scotum. 2. 2. diſt. xvij.

Ad dicta igitur

que vĩr obuiare huic ꝯcloni. pꝫ ſolo ex predictis. quattuor aũt dicta de mã ꝛ forma in cõpoſito omnino nõ ſunt vera: lꝫ poſſint trahi ad aliquē inteͫ apparētē. ❡ Primũ dcñ. ꝙ ꝯpoͫ eſt ī actu: mã ꝛ forma in ꝯͦ in poᵃ. ſi itelligat ꝙ mã ꝛ forma nõ habeãt ꝓpriã actualē exiſtiam: cõcedimus ſibi. ſi aũt itelligat ꝙ compoſitũ habeat propriã exiſtētiã actualē in qua nõ cõicat mã ꝛ forma: nõ concedimus: quoniã ſicut ꝑus dcñ eſt mãe ꝛ forme ꝛ compoſito correſpõdet vna cõmunis extia actualis: que nulli eſt ꝓpria. ❡ Scdm eius dcñ eſt duͫ cũ dicit: ꝙ forma ꝛ mã ſunt cauſe eſſendi ꝯͦ mãliter. ſi itelligat ꝙ forma ꝛ mã ſub proprijs exiſtijs ſint cãe mãles ꝯͥ ſub ꝓpria exiſtia iſte intellectus nõ eſt verus. ſi aũt intelligat ꝙ in compoſito ꝑ ſe in eē quiditatiuo quiditas mãe ꝛ quiditas forme ſe habeãt quaſi mãliter reſpcũ quiditatis ꝯͥ ſicut q̄ditas aĩalitatis ꝛ rõnalitatis ꝑficiũtur ꝑ humanitatē: que eſt forma totius: imo vt verius loquar forma partiũ ꝛ nõ partis vnius: qꝛ in compoſito ꝑ ſe: ſicut in homine rationalitas eſt forma partis. ſ. animalitatis: ſed humanitas eſt forma ambarum partiũ: ideo humanitas nõ dꝫ dici forma totius: ſꝫ eſt ipſum totũ: ſed dꝫ dici forma partiũ. iſtuꝫ nãqꝫ intelͫ ſibi concedimus. ❡ 3ͫ dcñ eius hꝫ aliquã apparētiã cũ dicit: ꝙ totũ eſt terminus ꝛ finis ſuarum partiũ: ꝛ ꝙ ſe hꝫ in duplici genere cauſe reſpectu partiũ. ſ. ī genere cauſe formalis eo modo quo ſtatim fuit dcñ: ꝛ in genere cauſe finalis: quoniaꝫ partes in eſſe quiditatiuo ordinãtur ad totuꝫ tãqꝫ ad finē eaꝝ. ſi intelligãtur de compoſito in eē q̄ditatiuo cõcedimus: ſi aũt intelligat in exiſtia actuali ſub ꝓprijs exiſtijs illoꝝ cum ꝓprias exiſtias nõ habeãt ſibi non concedimus. ❡ 4ͫ dcñ eius eſt ꝙ ſubm generatiõis forme eſt mã: ꝛ ſubm gñationis ꝯͥ eſt mã cũ forma: eſt dubiuꝫ: nã materia ſub ꝓpria exiſtia nõ eſt ſubm generationis forme: nec mã ꝛ forma ſimul ſub ꝓprijs exiſtijs ſũt ſubiectũ gñatiõis ꝯͥ: ſꝫ quiditas mãe ꝛ forme ꝛ ꝯͥ que vna exiſtia cõi exiſtũt: ꝑ actionē agẽtis nãlis trahũtur ad aliã exiſtiã cõem. vel vt verius loquar ſola materia trãſit ad exiſtiã cõem ſibi ꝛ alteri forme ꝛ cõpoſiti ꝑ actionē agẽtis nãlis acq̄ſitã. ❡ Quattuor autē dubia alia obuiantia predicte ꝯcluſioni non ꝯcludunt. ❡ Primũ cuꝫ dr̄ ꝙ prius ſub rõne qua prius nõ accipit eſſe per productionē poſterioris. Si intelligis de priori in exiſtia propria: forte ꝯcederetur: lꝫ adhuc poſſet pati calũniaꝫ: qꝛ. ſ. prius ꝛ poſterius ſint ſimul tēpore ꝛ capiunt eſſe per vnaꝫ actionem: lꝫ inter ſe ſint diſtincta realiter: ſed accipiẽdo prius ꝛ poſteriꝰ natura ꝛ hoc in eſſe quiditatiuo ꝑciſe: ſed nõ in exiſtia: nõ eſt verũ ꝙ prius ſub rõne prioris nõ capiat eſſe per actionē poſterioris. Minor autē ꝑciſe vera eſt in iſto ſenſu qꝛ quiditas mãe ꝛ forme prior eſt q̄ditate cõpoſiti ꝑciſe in eſſe q̄ditatiuo: ſꝫ nõ in exiſtia: cũ vnica exiſtia exiſtãt ꝑut ſuperius fuit dcñ. ❡ 2ͫ dubiuꝫ nõ impedit ꝯcluſioneꝫ predictã cũ dicit ꝙ cõpoſituꝫ ꝑſupponat vnionē materie ꝛ forme adinuicem: ſi intelligis per vnionē indiuiſionē ꝛ indiſtinctioneꝫ forme ꝛ materie in eſſe quiditatiuo cõcedimus tibi. Sed talis idiſtinctio ꝛ indiuiſio nõ ꝯcludit exiſtētiam materie ꝛ forme actualē. Tum etiã ſecũdo ſi intelligas ꝙ cõpoſitũ actualiter exiſtēs ꝑſupponit materiã ꝛ formã actualiter exiſtētes ꝓprijs exiſtētijs ꝛ adinuicē actu vnitas: falſuꝫ accipis: qꝛ ſicut dcñ eſt ꝓprijs exiſtētijs nõ exiſtũt. ❡ Tertiũ dubium falſum accipit cum dicit ꝙ materia ꝛ forma ſunt ſubm generationis cõpoſiti: qꝛ iam pluries dictum eſt: ꝙ materia ꝛ forma nõ exiſtũt: niſi exiſtētia cõpoſiti: qꝛ vna eſt cõis exiſtētia cõis materie ꝛ forᵉ ꝛ cõpoſito. ❡ Quartũ dubiũ nõ ꝯcludit cuꝫ accipit ꝙ illud qḋ eſt vltimũ in reſolutione eſt primuꝫ primitate generationis. iſtud forte eſſet verũ vbi fieret reſolutio aliquoꝝ exiſtētium in aliquo toto ſub proprijs exiſtētijs: ſicut poſſet poni exemplum de domo in qua partes eſſent ſub ꝓprijs exiſtentijs. In toto autē eſſentiali per ſe vno non exiſtunt partes ꝓprijs exiſtētijs. imo forma totius ꝛ forma partis ꝛ ipſa materia vnica cõmuni exiſtētia exiſtunt: nõ habet veritatē tunc ꝙ illud qḋ eſt vltimũ in reſolutiõe ſit primũ in generatiõe: quoniã in generatiõe omnia acceperunt ſimul exiſtētiã: in reſolutione aũt: lꝫ oẽs ſimul amittant illam exiſtiam quã acceperunt per generationē: partes tñ poſſunt acquirere nouã ꝛ ꝓpriã exiſtiã. ❡ Imponimus igiť finē. ꝑmo libro huiꝰ phĩe 2ᵉ: in quo ꝑmũ ſtabiliuimus ſubm. ſ. naturã. io. primis generibus cõem. Tres etiã ꝓpoſitiones in quibus phĩ fuerunt ſuſtentati declarauimus: ꝛ illa que poterant eis obuiare diſſoluimus.

Nõ ꝙ mã et forma q̄ntũ ad ſuos nãe ſunt priores cõpoſito nõ quo ad exiſtere.

Aduẽde ꝙ cauſe itrinſece nõ ꝑ hoc habent eē q̄ ſint effectiue: ſed bene extrinſece.

Teneo apud cõmẽtatorē: ꝙ forma ſit finis ꝯpoſiti: ꝛ nõ econuerſo. Unde duplex eſt finis q: ꝛ cau. 2. c. 35.

❡ Incipit liber ſecundus phyſicorum.

❡ Oñdit neceſſitatē cauſe efficiẽtis. Cap. I.

Quoniam aũt

nature ꝑncipia ꝛ cauſas inquirimus: ꝛ cuiuſlibet rei nãliter ꝑducibilis. Preter aũt illa ꝑncipia intrinſeca: de quibus dictuꝫ fuit libꝰ. ꝑmo ſunt ꝑncipia alia extrinſeca inquirenda. Palaꝫ aũt ꝙ omne qḋ fit ꝛ generať nõ tñ fit ex ꝑncipijs oppoſitis in ſubto, quoꝝ vnũ eſt actus ꝛ aliud poᵃ. Sꝫ ꝑter hꝰ ꝯcludunť alia ꝑnciᵃ extriſeca. ſ. efficiēs ꝛ finis: ꝛ d̉ iſtis duobꝰ ꝑncipijs. ſ. d̉ efficiēte ꝛ fine erit ꝑſcrutatio in. 2. ꝛ. 3. libꝰ. ꝛ ꝑ̊ de efficiēte: deide de cã finali erit ꝑmo. Dicamꝰ igiť de efficiēte ꝛ ꝑducēte q̄ntũ ad eiꝰ neccitatē an ſit neccũ ponere cãꝫ efficiētē. 2ͦ. q̄d ſit cã efficiēs. 3ͦ. q̄d cã ꝯſeruãs. 4ͦ. de ꝑductiõe ꝛ ꝯſeruatiõe quantũ ad eoꝝ neceſſitatem ꝛ comparationē eoꝝ adinuiceꝫ. 5ͦ. de cauſis per ſe

e per accidens ⁊ modis cauſarum: de cauſa etiam totali ⁊ partiali: de cauſa equiuoca ⁊ vniuoca: ⁊ de annexis ad iſta. In primis namq; de neceſſitate cauſe efficientis eſt dōm. Certur nāq; a quibuſdā ꝙ preter duo principia poſitiua .ſ. mām ⁊ formam neceſſarium eſt dare 3ᵐ poſitiuū .ſ. efficiēs: qḋ virtute ſue productiōis trāſfert ſubm de oppoſito ad oᵐ: ⁊ vnit ⁊ cōponit actū cuꝫ potētia ⁊ efficit compoſitū: ſicut ſcribiᷓ .8. metaphy. 15. vbi Ariſto. reddit cauſam vnitatis cōpoſiti .o. eſſe cauſam: qꝛ hoc eſt potētia. illud vō actus: aliud vō efficiens quod vnit vnū cū alio. Hinc eſt ꝙ modus venādi Ariſt. cauſam efficiētē: ⁊ quorūdaꝫ ſequentiū ipſum fuit pmo pbare cuiuſcuq; nature producte phice eſſe duo pncipia intrinſeca .ſ. materia ⁊ forma: ⁊ ex his neceſſario cauſaꝫ efficientē: quoniā ſm eos cauſalitas materie ⁊ forme nō eſt pma. Sꝫ ante ſe preſupponit aliā .ſ. cauſalitatē cauſe efficiētis. Palaꝫ autem ex dictis ꝙ Ariſto. ⁊ ſequentes ſui vtuntur hac ꝑpoſitiōe vniuerſali tāquā vera ⁊ neceſſaria: omne cauſatū cauſis intrinſecis eſt cauſatū cauſiſ extrinſecis: immo plus vt dicunt: prima intelliᵃ. ſi eſſet compoſita ex cauſis intrinſecis tāq; ex partibus eſſentialibus conſtituētibus ipſam: ipſa eſſet cauſata ab alia cauſa efficiēte ⁊ eſſet effecta. Videtur aūt alqs ꝙ ꝑpoſitio ṗdicta vniuerſaliter ſumpta nō eſt vera: ſꝫ ſumpta indefinite ſit vera: quia vt in pluribus eſt vera: ſꝫ nō in omnibuſ: nec videtur eſſe de intentione ꝓgenitoꝝ noſtroꝝ. Manifeſtum eſt aūt ꝙ Ariſto. ⁊ Cōmēta. nō concederet hanc propoſitionē: omne cauſatū cauſis intrinſecis eſt cauſatū cauſis extrinſecis: nec illam. omne compoſitū eſt effectum: ſꝫ ecōuerſo bene concederent ꝙ omne ꝑductum eſt compoſitū: ſicut dictū fuit libro pmo: ſed ipſam tantū dicerēt eſſe veram in generabilibus ⁊ corruptibilibus: nō autē i ſempiternis ſicut in celo ⁊ i itelligētijs. Ariſt. nāq; .2. celi ⁊ mundi probat celum eſſe animatū. vnde celum eſt cauſatum cauſis intrinſecis ſecundū eum .ſ. anima rationali ⁊ corpore celeſti: tamē nō dat ſibi cauſam efficientē. Similiter Cōmēta. 3. de anima. 5. ⁊ 12. methaphy. 17. ponit intellectū eſſe compoſitū ex poſſibili ⁊ agente dicens: ꝙ nulla intelligētia eſt omnino libera a materia niſi prima: ⁊ tamen intelligētie ſm ipſum nō habent cauſam efficientē. Concedit tamē Ariſto. ꝙ in omni eo qḋ accipit eſſe poſt nō eē: ⁊ qḋ tēporalr exiſtit: ꝑpoſitio eſt cōcedēda: ꝙ omne cauſatuꝫ cauſis intrinſecis eſt cauſatū cauſis extrinſecis. ¶ Et ſi queras que ſit cauſalitas pma ſimpliciter an effectiua vel materialis vel formalis. Dici pōt ꝙ cauſa intrinſeca ſimpliciter prior eſt cauſa extrinſeca prioritate aliqua: a qua .ſ. nō conuertitur ſubſiſtēdi cōſequētia: qꝛ ſequiᷓ. ſi eſt cauſatum cauſa extrinſeca eſt ergo cauſatum cauſa intrinſeca: ⁊ nō ecōtra. Ariſto. tamen ⁊ Cōmētator cōcedunt iſtam cōſequentiam eſſe bonā: hꝫ cauſaꝫ efficiētē: ergo materialē ⁊ formalē: quia in omni producto eſt materia ⁊ forma ex quibus ꝯſtituitur compoſitū: quia ſolū compoſitum fit factione per ſe ⁊ per accidēs. Sed iſtam cōſequētiam nō concederēt. eſt cauſatū cauſis intrinſecis: ergo ⁊ extrinſecis. vt patuit de celo ⁊ intelligētijs. Et breuiter omne aliud a prima intelligētia eſt cauſatum cauſis intrinſecis: cum ſit aliquo modo compoſitū: non tamē cauſis extrinſecis; ſed

Tenco etiaꝫ ego celum non pēdere a deo i genere cauſe efficiētis.

Non eſt in intelligentiis niſi cōpō ex intelligēte ⁊ intellecto deſiderāte ⁊ deſiderato.

ſecundū eos pma intelligentia eſt omnino incauſata ⁊ cauſis extrinſecis ⁊ intrinſecis. Ex his concluditur ꝙ cauſe intrinſece non dependent a cauſis extrinſecis .ſ. efficiente; ſed ecōtra: quia omnis cauſa efficiens aliquo modo depēdet a cauſis intrinſeciſ .ſ. materia ⁊ forma; ſuppoſito ꝙ prima intelligētia nihil ꝑducat extra ſe effectiue; ſicut phi ſentire videnᷓ. De his i ſeptimo theologie fiet ſermo. ¶ Et ſi arguas ꝙ in ꝯpoſito in quo eſt materia ⁊ forma non videtur ꝙ materiale determinet ſeipſum ad actum; cum ſit indifferēs ad iſtuꝫ ⁊ ad illuꝫ ⁊ ad negationē eius: ergo opꝫ dare aliud per quod determinetur ad actum ⁊ non niſi efficiens: ergo pter principia intrinſeca: opꝫ dare principiū extrinſecū. ¶ Reſpōdeo tibi. potētiale determinaᷓ ad actū p ipſuꝫ actū formaliter: ſꝫ a nullo effectiue: ⁊ de hoc alias fuit dcm i fine tertij metaᶜᵉ.

Nō ꝙ ignis pēdet a mā fundamētaliter: a forma formaliter ge net ſitꝫ pducitur.

¶ Inquirit conditiones cauſe agētis ⁊ conſeruantis ⁊ earum diſtinctionum. Cap. II.

Conceſſa autē cauſa effectiua tāquā neceſſaria reſpectu cuiuſlibet generabilis ⁊ corruptibilis atq; producibilis reſtat perſcrutatio quid ſit cauſa efficiēs ⁊ quid ſit efficere: quid eſt cauſa conſeruās ⁊ quid eſt conſeruare. ¶ De cauſa agēte ſit iſta prima ꝑpoſitio: cauſa effectiua eſt illa: que infert aliqd de non eſſe in eſſe ſi prius habuiſſet nō eſſe. Sic ꝙ ſi non eſſet agēs: nō exiret de non eē ad eſſe: ſed ſemper haberet non eſſe. ¶ Secūda propoſitio ſit de cauſa conſeruatiua que talis eſt. Cauſa conſeruatiua eſt illa: que infert aliquid in eſſe poſt eſſe: ſic ꝙ ſi non inferret in eſſe poſt eſſe ſtatim hēret nō eē. ¶ Tertia propoſitio ſit iſta. Omne agens qḋ infert aliquid in eſſe poteſt continuare ſibi eſſe: ⁊ ratio huius dicti eſt iſta: quoniam eadē virtute qua infert aliquid in eſſe in iſto inſtāti pōt inferre idē in eſſe in 2ᵒ inſtanti ⁊ in toto tempore ſequente: illa virtute manente ⁊ amoto omni impedimento. ¶ Quarta propoſitio ſit talis: omne qḋ cōtinuat aliud in eſſe poſt eſſe datum ſibi ab agente poteſt ſibi dare eſſe poſt non eſſe ſi non habeat eſſe. Ratio iſtius propoſitionis ſit iſta: quoniam illud qḋ continuat alteri ſuuꝫ eſſe ſic ꝙ ſi non continuaret ſibi eſſe illud haberet non eſſe: poteſt ſibi ſimpliciter dare eſſe: ⁊ per conſequēſ dare eſſe poſt nō eſſe. ¶ Quinta propoſitio ſit talis: illud quod non poteſt continuare aliquid in eſſe non poteſt inferre ipſum in eſſe ⁊ cōuertitur conſequētia: ꝙ illud qḋ non poteſt aliud inferre in eſſe nō poteſt continuare illud in eſſe. per propoſitionem oppoſitam iam dictam; quoniā omne illud quod continuat aliud in eſſe poſt non eſſe poteſt ſibi dare eē. vel per aliā propoſitionem magis explicitam. omne qḋ infert aliquid in eē poteſt continuare ſibi eſſe; ergo a deſtructione conſequētis quod nō poteſt continuare aliquid in eſſe nō poteſt inferre aliud in eſſe. 2ᵃ conſequētia patet per illam propoſitionē: quoniā omne quod cōtinuat aliud in eſſe poſt eſſe datum ſibi ab agēte poteſt dare ſibi eſſe poſt nō eſſe: ergo a deſtructione conſequētis quod nō poteſt aliud inferre in eſſe nō pōt continuare illud in eſſe. Iſte quinq; propoſitiones vidētur eē probabiles ⁊ vere; ſꝫ earum neceſſitas non ſit adhuc determinatiue probata. Tenendum eſt tamē tāq; veruꝫ ⁊ ne-

Attende ꝙ productio ⁊ ꝯſeruatio quantum ad ſuas ratiōes formales diſtiguūt

ceſſarium quod aſſumit prima propoſitio ⁊ ſecunda. Prima que dicit ꝙ agēs eſt illud quod infert aliquid de non eſſe ad eſſe paſſo ſibi approximato ⁊ nō impedito: ſicut ignis approximatus aque infert calorē in eſſe poſt nō eē. Nec debes ymaginari ꝙ calor exeat ab igne: ſic ꝙ ex igne tranſeat ad aquā: ſ; ſic ꝙ igne poſito ſtati; ſequit̄ calor in paſſo approximato: nec grauatur: nec debilitatur virtus agētis in hoc ꝙ infert aliud in eſſe niſi tn̄ per accidēs: inquātū aliquid aliud infertur ſibi in eſſe a patiēte: agēs.n. in agēdo ⁊ inferēdo: nec delectatur: nec triſtat̄: nec auget̄: nec minuit̄: nec debilitatur vt ſic: ſed tn̄ in recipiēdo. Conſeruans autē ꝓprie eſt illud: ſicut dcm̄ eſt: qḋ īfert aliud in eē poſt eſſe: ſic ꝙ quātum eſt ex ſe infert aliud in eſſe ſi nō habeat eſſe. Exemplum ignis approximatus aque calide in ſummo conſeruat calorē in aqua: ⁊ īfert illum in eſſe poſt eſſe: ſic ꝙ ſi nō haberet eſſe inferret illum ſtatim in eſſe: ſed ꝙ nō infert ipſu; de nouo in eſſe eſt qḋ prehabuit eſſe: alie tres propoſitiōes nō ſunt ita clare.

Amplius autē reſtat perſcrutatio de illatione cauſe efficiētis ⁊ cōſeruantis cu; dicit̄ ꝙ cauſa effectiua eſt id quod infert aliquid in eſſe poſt nō eſſe. Conſeruatiua aūt eſt illa que infert aliquid in eſſe poſt eſſe: an iſtud inferre ſit aliquid aliud ꝑter inferēs ⁊ illatu;. Aliud dico a realitate effectus ⁊ a realitate cauſe: ⁊ quaſi mediu; inter illa: ⁊ dato ꝙ ſic. Quō ſe h; inferre cauſe efficientis: ad īferre cauſe ꝯſeruantis: an ſint idē vel nō. Ad cuius euidentia; debes aduertere: quid ſuper hoc ſentiāt ſapiētes: de hoc naqꝫ ſunt quinqꝫ dicta diſperata. Primū dcm̄ eſt iſtud ꝙ in omni productiōe noua ſunt iſte tres realitates noue.ſ. actio: terminus productus: ⁊ reſpectus producti ad producēs. Scḋm dcm̄ ꝙ ibi eſt tātū 2m ⁊ 3m.ſ. terminus productus ⁊ reſpectus termini ꝓducti ad agēs. Tertiū dcm̄ eſt ꝙ ibi eſt ꝑmu; ⁊ 2m.ſ. actio productiua ⁊ terminus ꝓductꝰ ⁊ nullus reſpectus ad ipſum producēs. Quartum dcm̄ eſt iſtud ꝙ tantū eſt ibi 2m ⁊ nō ꝑmu; nec 3m: qꝛ̄ ꝓciſe eſt ibi terminus productus: qꝛ ad abſolutū in cauſa ſeqt̄ abſolutū in effectu: nulla actiōe media inter producēs ⁊ productū: nec mediāte reſpectu aliquo termini ꝓducti ad producēs conſequēte. Quintū dcm̄ eſt ꝙ aliquādo cōtingit ꝙ ꝓciſe eſt ibi ꝑmū: nec 2m: nec 3m.ſ. ipſa actio illatiua: ſ; nullus terminus illatus: nec reſpectus conſequēs terminū productū. Fert̄ aūt 6m a quodā ꝙ contradictionē nō īcludit ꝙ ſit ibi ꝓciſe 3m ⁊ nō ꝑmū nec 2m.ſ. preciſe reſpectus nouus ad agēs ſine nouitate actiōis ⁊ termini producti. Nunc aūt perſcrutādum an iſta dicta ſint probabilia: vel non: ⁊ quid de hoc ſit tenendū. ¶ Pro diſſolutione aūt iſtoꝝ ponuntur alique ꝓpoſitiōes. ꝑma ſit iſta. Quādocūqꝫ idē effectus numero ꝑōt eſſe ſucceſſiue a pluribus cauſis diſtinctis numero: de neceſſitate preter inferēs ⁊ illatu; eſt aliquod 3m. Ratio eſt iſta. ponamus ꝙ radius ſit productus a ſole totaliter. 2o ponamus ꝙ idē radius numero corrumpatur. 3o ſupponatur ꝙ idē radius numero iterū ꝓducatur ab alio agēte numero: ⁊ ꝙ in illa productione ſol nihil coagat: vt ꝙ radius ꝓducatur ab alia ſtella vel a ꝑma intelligētia. Nunc volo tibi euidēter probare ꝙ preter ſolē ⁊ radiū eſt ibi 3a entitas poſitiua: qḋ probat̄ ſic. ſi ad verificandū iſta; propōtionē affirmatiuā. Iſte radius eſt a ſole productꝰ: ſufficit entitas abſoluta ſolis ⁊ entitas abſoluta radij: ergo ipſis ꝓciſe poſitis ⁊ nullo alio addito erit iſta propoſitio vera. Iſte radius eſt a ſole ꝓductꝰ: S; iſtud eſt falſum: qꝛ ſuppoſito ꝙ eſſet totaliter productus a prima intelligētia nō eſſet verū dicere. Iſte radius eſt productus a ſole: ⁊ tn̄ exiſterent ſol ⁊ radiꝰ: ergo ſol ⁊ radius ꝓciſe nō fuerunt cauſa veritatis iſtius ꝓpōnis. Iſte radius eſt a ſole productus: ergo op; addere aliquā aliā tertia; re; ad verificādum propōne;. Quartum igitur dictū nō fuit vniuerſaliter verū: qꝛ in noua productione nihil eſſet nouū niſi terminus. Secūda ꝓpoſitio ſit iſta. Quandocūqꝫ aliquis effectus idem numero: nō poteſt inferri in eſſe: niſi ab vna cauſa eadē numero: nec ſimul nec ſucceſſiue: in tali productione non poteſt demonſtrari ꝙ ſit ibi aliqua 3a entitas alia ab inferente ⁊ illato: ad abſolutū.n. in cauſa ſequit̄ abſolutū in effectu: ⁊ ad hoc ſeqnt̄ hoc: ⁊ nihil plus: ⁊ ratio poteſt eſſe iſta: quoniā non ſunt ponēda plura ſine neceſſitate: nulla aūt app; ibi neceſſitas: nam ratio illa que probat hoc quādo ide; effectus numero eſt a duobus agētibus numero: hic non habet locum. Palam.n. ꝙ nō app; aliqua neceſſitas ꝙ agens inferat primo quādam rē que vocat̄ actio. Secūdo inferat aliam rem que vocatur paſſio. 3o ꝙ inferat terminū abſolutū: videtur eni; ꝙ iſta ſint gratis dicta: cū cāre nihil ſit aliud niſi ꝙ ab hoc ſequitur hoc: qꝛ 2m diffinitionē cauſe: cauſa eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud: ſicut poſito igne in actu ⁊ approximata ſibi aqua in actu oī impedimento ſublato ad abſolutum ignis ſequitur abſolutū caloris in aqua: nec videtur ꝙ primo calefactio actiua exeat ab igne ⁊ 2o vna alia res.ſ. calefactio paſſiua: ⁊ 3o īferatur ipſe calor: ex iſtis cōcluditur ꝙ illa que ſūt preciſe producibilia a ꝑma ītelligentia: ſicut ſūt motores orbiu; ⁊ orbes ipſi ⁊ anima intellectiua nō app; ibi neceſſitas ponēdi ībi aliquā alia; rē ab īferente ⁊ illato. ¶ 3a ꝓpoſitio ſit talis. Nō app; aliqua impoſſibilitas quin ī termino producibili preciſe ab vno producēte numero: ſit aliqua 3a res alia ab inferente ⁊ illato: Et ratio ē iſta: qꝛ̄ ſicut alijs ꝓducibilꝰ a pluribꝰ cauſis concluditur neceſſitas ponendi 3am rem aliam ab inferente ⁊ illato: ſic cōformiter poſſet concludi hec poſſibilitas. qꝛ̄ poſito per impoſſibile ꝙ eſſent due intelligētie prime: ille idē effectus numero qui nūc eſt a pa intelligentia poſſet eſſe ab alia: adhuc aūt nō eſt demonſtratu; ꝙ nō poſſit eē niſi vna: ſed hoc fiet in fine ſecūdi theologie nr̄e.

Adhuc autē circa primu; dictum ⁊ 2m ⁊ tertiu; reſtat perſcrutatio. ¶ Primū naqꝫ dcm̄ fuit iſtud: ꝙ in omni productione noua ſunt iſte tres realitates noue actio terminus productus ⁊ reſpectus cōſequēs terminum: pro quo dicimus ꝙ in nulla productione noua alicuius termini producibilis ab vna cauſa ſiue a pluribus apparet aliqua neceſſitas ponendi iſtas tres realitates. Ratio huius propoſitiōis ſit talis: quoniā ratio concludēs neceſſitatem ponendi ibi aliquā realitatē ꝑter inferēs ⁊ illatu; ad excludendu; contradictionē non concludit ibi eſſe plures realitates vltra terminū productum: ſ; tn̄ vnāqꝛ̄ ꝑ vnā ſufficiēter tollit̄ ꝯtradictio. Pro 2o

Scotus ſcḋo ſen ... d.2.q.2.ſe ... eundem effe ... numero poſ ... a pluribꝰ agen ... ꝓduci: qḋ ... credo ſm̄ cō ... eē ver

Hoc dictum eſt falſu; in ſcola peripatetica.

Nota ꝙ ſi eſt actio: eſt etiā paſſio: qꝛ ſunt reſpectiue mutui.

dicto ⁊ pro tertio ponitur vna ꝓpoſitio negatiua:
ꝙ non apparet aliqua ratio euidēter concludens
neceſſitatem ponendi magis ṗmū ⁊ 2^m ꝙ̄ 2^m ⁊ 3^m:
qꝛ ſiue ponendo ṗmuꝫ ⁊ 2^m ſiue ponendo 2^m ⁊ 3^m
tollitur ſufficiēter contradictio. Unde ſuppoſito
per poſſibile vel impoſſibile: ꝙ ṗma intelligentia
poſſet aliquid cōuertere in preexiſtens: vt oueꝫ in
lupum: videreť ibi neceſſitas ponēdi tam ṗmū .ſ.
actionē productiuā termini ꝙ̄ 3^m .ſ. reſpectū cōſe/
quentē terminū: probabilius tn̄ videť ꝙ ſit ibi ṗ
mū ꝙ̄ 3^m .ſ. reſpectus cōſequēs terminū. ⁋ Quin/
tum dcm̄ fuit iſtud. ꝙ in ꝓductiōe noua aliquādo
nō poniť niſi ṗmū. Pro quo poniť iſta ꝓpoſitio: in
omni ꝓductione ſimpl'r nō apparet neceſſitas po
nendi aliquā aliam rem nouā preter ṗmuꝫ .ſ. ṗter
ṗmaꝫ actionem ꝓductiuā. Ratio huius dicti eſt
iſta: quoniam nō includit contradictionē actionē
nouā eſt ſine nouo termino. Et pono tibi exēpluꝫ
de actione productiua terminata ad aliquid ṗexi
ſtēs: ſicut ſi ṗma intelligētia verteret ouē in lupū
ṗexiſtentē: ibi nihil eſſet ṗciſe nouū niſi actio pro/
ductiua ſeu cōuerſiua ouis in lupū. Et bn̄ diciť il/
la cōuerſio actio ꝓductiua: qꝛ illa actio quātuꝫ eſt
ex ſe eſſet ꝓductiua lupi ⁊ poneret illuꝫ in eſſe niſi
ṗhabuiſſet eſſe. Exemplū etiaꝫ pono tibi de motu
facto in vacuo: in quo nulla realitas eſt noua: niſi
ſola actio motiua actiua ⁊ paſſiua cū nō ſit ibi ali/
quis terminus acquiſitus .ſ. vbi. de quo prolixior
inferius fiet ſmo. ⁋ De 6° dicto qḋ fuit tale. ꝙ in
ꝓductione noua nō poniť aliqḋ nouū niſi 3^m .ſ. re/
ſpectus ꝯñs terminū poniť talis ꝓpō. In omni ꝓ/
ductione noua in qua reſpectus ꝯñs terminū pōt
inferri a pluribus agētibus ſucceſſiue: neceſſario
ṗter reſpectū poniť aliqua alia realitas. Hoc ꝓba
tur cōformiter: ſicut prima ꝓpō formata de 4° di/
cto. Et pono tibi exemplū: ſit aliquis radius vnus
ꝓductus a ſole. Iſte radius hꝫ reſpectū ad ſolem
producentē: cōſeruetť per poſſibile vel impoſſe ra/
dius: ⁊ nō conſeruetť reſpectus: deinde ꝓducať re/
ſpectus in radio: ṗter illū reſpectū neceſſario opꝫ
aliquā realitatē nouā ponere ad vitandū cōtradi
ctionē: quoniā in ṗma ꝓductiōe erat verū dicere:
iſte reſpect⁹ eſt a radio ⁊ ſole effectiue: ſicut a fun/
damēto ⁊ termino: illo aūt reſpectu corrupto ⁊ eo
dem numero iterū reparato: nō eſt verum dicere
iſte reſpcūs ē effectiue a radio ⁊ a ſole: ſicut a fun/
damēto ⁊ a termino: imo iſte reſpectus eſt a ṗma
intelligētia effectiue: ꝰ opꝫ addere aliquā aliā rea
litatē ad verificandū ꝓpōnem. Ex ṗoribus dictis
eſt manifeſtū quid ſit cauſare ⁊ cōſeruare: quid ēt
ibi requiriť vltra inferens ⁊ illatū: ⁊ conſeruans ⁊
rem conſeruatam: ⁊ quid non.

Amplius autem reſtat ꝑſcrutatio de actione ⁊ ꝯſeruatiōe
ꝙ̄tū ad earū idētitatē ſeu diſtinctionē adinuiceꝫ.
Dicamus tn̄ ṗmo qūo ſe hꝫ ipa ꝯſeruatio ad ipſaꝫ
rem cōſeruatā in ſe: ⁊ de hoc ponať talis ꝓpoſitio.
Conſeruatio rei cōſeruabilis ṗciſe ab vno conſer/
uante: nō eſt diſtincta realiter: nec formaliter a re
cōſeruata. Ratio ꝓpōnis ſit talis: qꝛ ſicut in ṗmo
inſtāti terminus ꝓduciť ab agēte: ⁊ abſolutum in
producēte infert abſolutū in effectu preciſe nulla
alia realitate ṗcedēte: nec ſequēte: ſicut fuit dictū
in ṗma ꝓpōne formata de 4° dicto: ſic in 2° inſtā/
ti abſolutū in cauſa infert abſolutū in effectu ṗci/
ſe nullo alio poſito. Simil'r in 3° inſtanti ⁊ in 4° ⁊
in toto tēpore ſequēti abſolutū in cauſa infert ab/
ſolutū in effectu: nullo alio poſito. ⁋ Et ſi queras
qūo poterit res annihilari: cū ꝯſeruare ⁊ ꝯſeruari
nihil ſit. ⁋ Rñdeo tibi ꝙ pro quocūqꝫ inſtanti ꝓ
quo ꝯſeruās nō infert terminū in eſſe poſt eſſe: ter
minus hēbit nō eſſe. Et pono tibi exemplū: ꝓ toto
tempore vſqꝫ ad illud inſtās inferebat agens lapi
deꝫ in eſſe poſt eſſe: ⁊ ſic ꝯſeruabat lapidē: ſꝫ in iſto
inſtanti nō infert ipſuꝫ in eſſe poſt eſſe ⁊ hoc cōtin/
genter ſi eſt ꝯſeruans liberuꝫ: vel neceſſario ſi eſt
agēs nāle: ⁊ hoc ꝓpter impedimētuꝫ ſuperuenięs
vel agēs ꝯtrariuꝫ: vel ꝓpter debilitatē agētis ꝯſer
uantis: aut ꝓpter elōgationē: ergo talis terminus
habebit nō eſſe. Debes eniꝫ diligēter aduertere ⁊
imaginari modū annihilatiōis ⁊ corruptionis: fit
nāqꝫ annihilatio vel corruptio dupliciter: vel ne/
gatiue ſeu ṗuatiue: vel affirmatiue ⁊ poſitiue. Ali/
quid nāqꝫ annihilať negatiue: qꝛ nō ꝯſeruatur ab
agēte a quo poſſet ꝯſeruari: eo mō quo dictū eſt: qꝛ
ꝯſeruans nō ifert illud in eſſe poſt eſſe pro aliquo
inſtāti. Ideo opꝫ ꝙ deſinat eſſe pro illo inſtāti: cuꝫ
nō inferať in eſſe. Secūdo mō aliqḋ annihilať af/
firmatiue vel corrūpiť ab agēte poſitiuo ſic ꝙ agē
te poſito ſtatim terminus deſinit eſſe: non ꝓpter
hoc ꝙ agēs nō inferat illud in eſſe: ſꝫ magis: qꝛ in/
fert illud in nō eſſe. Exēpluꝫ. ignis approximatus
aque corrūpit frigiditatē: nō qꝛ nō ifert illā in eſſe:
ſꝫ qꝛ infert illā in nō eſſe. Ex hoc pꝫ ꝙ gnāliter nō
eſt verū ꝙ annihilare ſeu corrūpere nō eſt aliud:
niſi cōſeruare negatiue: imo aliqn̄ annihilare vel
corrūpere eſt ab aliquo qḋ nō pōt ꝯſeruare: naꝫ ſi/
cut cauſare nihil aliud eſt: niſi inferre aliqḋ in eſſe
poſt nō eſſe: ita ꝙ ad hoc ſequiť hoc: ſic annihilare
vel corrūpere aliqn̄ eſt iferre aliud in nō eſſe poſt
eē ſic ꝙ ad hoc ſequiť nō hoc. ⁋ Et ſi queras cau/
ſam. quare ad hoc ſequitur hoc: ⁊ ad hoc ſequitur
non hoc. ⁋ Reſpondeo tibi ꝙ non eſt alia cauſa:
niſi ꝙ natura rei habet hoc: quādo vna res habet
inferre ex natura ſua aliam rem in eſſe poſt nō eē:
⁊ eadeꝫ res habet inferre aliam in nō eſſe poſt eē.
⁋ Secūda ꝓpoſitio ſit talis. Conſeruatio rei con
ſeruabilis a plurib⁹ conſeruantibus ſucceſſiue eſt
diſtincta realiter a tali re conſeruata vel ſaltē eſt
ibi aliquis reſpectus neceſſario conſequens taleꝫ
rem conſeruatam. Ratio huius dicti eſt iſta: quo/
niam talis conſeruatio pōt ſeparari a tali re cōſer/
uata: vel magis ecōuerſo talis res a tali conſerua/
tione .ſ. ab eē cōſeruato ab iſto vel ab illo. ⁋ Ter/
tia propoſitio ſit talis de conſeruatione rei in alio
vel cum alio: vt de conſeruatiōe accidētis in ſub/
iecto vel locati cum loco: ⁊ ſic de alijs. Cōſeruatio
rei in alio vel cum alio ſi preciſe eſt ab vno conſer
uante ſic ꝙ non poſſit eſſe a pluribus nō eſt diſtin
cta realiter a termino. Ratio huius dicti eſt ſicut
ṗma. ⁋ Quarta propoſitio ſit talis. Conſeruatio
rei cōſeruabilis in alio vel cū alio a pluribus con/
ſeruantibus ſucceſſiue neceſſario eſt diſtincta rea
liter a tali re conſeruata vel neceſſario eſt ibi ali/
quis reſpectus conſequēs talē rem conſeruatam.
Hec probať ſicut ſcda. ⁋ Quinta propoſitio ſit de
diſtinctione ⁊ idētitate ꝓductionis a conſeruatio/
ne: ⁊ ſit ꝓpoſitio talis. Ubi terminus eſt ꝓductus
⁊ cōſeruatus ṗciſe ab vno ꝓducēte ⁊ ꝯſeruāte nu/
mero: ſicut eſt in creatiōe ⁊ ꝯſeruatiōe reſpcū ter/

Reperitur etiaꝫ paſſio corrūdēs.

Attende ꝙ creatio ⁊ annihilatio ſaluari ṗnt ponēdo creatū ambiuiſſe aliqḋ verū eſſe reale ab eterno.

De creatione: ⁊ ꝯſeruatione vide Gre. Arimi. 2. ſniarū. di. prima q. 6. ⁊ Scotum. q. quarta.

Teneo in hoc caſu pductionē ꝛ cōſeruationē diſtingui formalr.

mini pure ac preciſe producibilis ac cōſeruabilis
a pma intelligētia ibi non diſtinguitur:nec forma
liter nec realiter conſeruatio ꝛ productio ſeu crea
tio. Ratio huius ꝓpōnis eſt iſta: qꝛ ibi nō ſunt ni-
ſi inferēs ꝛ illatū:cōſeruans ꝛ conſeruatū:ſicut di-
cit ꝓpoſitio formata de 4.° dicto : que ponit ꝙ nō
apparet aliqua neceſſitas ꝙ ſit ibi aliud ꝗ̄ iferēs
illatū. ¶ Et ſi queras cū nō appareat ibi impoſſi-
bilitas: ꝙ ſit ibi conſeruatio ꝛ ꝓductio : ſicut ꝑus
fuit dcm̄ ſuppoſito ꝙ ſint ab eodē agente ſicut po
nis:ſequit̄ ꝙ nūquā diſtinguant̄ realiter ꝓductio
ꝛ ꝯſeruatio a termino producto ꝛ inter ſe. ¶ Re-
ſpondeo tibi:de hoc mō cōtrario aliqui ſapientes
opinant̄:probabilius tn̄ videt̄ ꝓ nūc ꝙ diſtinguū
tur realiter a termīo:ꝛ īter ſe : a termino qꝛ fluunt
ꝛ terminꝰ manet:inter ſe:qꝛ ꝓductio eſt vna actio
numero ꝑciſe mēſurata īſtanti ꝛ ſtatim deſinit eē.
Cōſeruatio vo durat toto tempore ſequēti:nec in-
tendo dicere ꝙ conſeruatio ſit vna actio numero
manēs ꝗ̄tū diu res ꝯſeruata manet:ſed ꝯſeruatio
que eſt vna actio numero mēſurat̄ inſtāti vno tm̄
ꝛ fluit ꝛ alia aduenit:ꝛ iteꝝ illa fluit ꝛ alia ſibi ſuc
cedit: ꝛ ſic ſemꝑ ꝗ̄diu res durat cōſeruatio inoua
tur. ¶ Sexta ꝓpō ſit talis. Ubi aliqd eſt ꝓductū
ab vno agēte:ꝛ ab alio conſeruat̄ :vel pōt cōſerua-
ri:ibi eſt diſtinctio realis ꝓductionis ꝛ ꝯſeruatio-
nis a termino ꝛ inter ſe. Et rō huius eſt:qꝛ cōſerua
tio ſeparabilis eſt a ꝓductione vel ſaltē eſt ibi ali
quis reſpectus ꝯꝭs reꝫ ꝯſeruatā qui reſpectus nō
debet dici conſeruatio : ſed tn̄ ibi ponitur ad eui-
tandum contradictionem.

Volo ꝙ cōſeruatio ſemper diſtinguat a ꝯſeruāte.

¶ Quomodo eiuſdem effectus poſſint eſſe plu-
res cauſe. Cap. III.

POſt predicta aūt perſcrutan
duꝫ eſt de cau-
ſa totali ꝛ partiali reſpectu alicuiꝰ effe-
ctus:an ſint poſſibiles vel nō. Cauſam
aūt totaleꝫ alicuius effectus poſſumus
accipe in triplici genere. Primo mō pōt accipi cā
totalis incluſiue.ſ.icludendo oēs cauſas illiꝰ effe-
ctus poſſibiles. Scđo mō dr̄ cauſa totalis alicuiꝰ
effectus excluſiue:ſic ꝙ ipſa poſita omnia alia cir-
cūſcripta per poſſibile vel impoſſibile ſufficiēs eſt
per ſe ponere effectū in actu. Adhuc 3° mō dr̄ cau-
ſa totalis terminatiue ſic ꝙ actio totalis cauſe ter
minat̄ ad totū effectū ꝛ nō ad partē. Manifeſtuꝫ
eſt aūt ꝙ cauſa partialis iſto triplici genere pōt ſu
mi.ſ.incluſiue nō includēdo oēs cauſas poſſibiles
iſtius effectus. Scđo mō cauſa partialis poſſet di-
ci excluſiue : illa.ſ. que alijs cauſis excluſis nō eēt
per ſe ſufficiēs ponere effectum in actu. Adhuc 3.°
mō dicit̄ cā partialis terminatiue:illa.ſ.cuiꝰ actio
nata eſt terminari ad partē effectus:ꝛ nō ad totuꝫ
effectuꝫ. Adhuc aūt 2.° pōt dici cauſa vlis: ꝛ parti-
cularis reſpectu alicuius effectus. Pro tanto dici
tur vniuerſalis:qꝛ nō eſt determinata ad producē
duꝫ iſtū effectū ꝑciſe:ſꝫ influit ad oēs vł ad plures:
ſicut ſol ꝛ hō generāt hoiem. Similiter ſol ꝛ equꝰ
generāt equū:ꝛ ſol ꝛ aſinus generāt aſinū:ꝛ ſic de
alijs. Ideo bn̄ dicit̄ ꝙ ſol ibi hꝫ rōnem cauſe vlis:
homo aūt cauſe ꝑticularis. De cauſa totali ſit iſta
pma ꝓpō negatiua. Idem effectus numero nō pt
eſſe ſimul a pluribus cauſis totalibus incluſiue.
Nā cauſa totalis icluſiue includit oēs cauſas poſ-
ſibiles illius effectus:ꝗ non poſſunt plurificari:ſi-
cut ſi ſunt 10m cauſe reſpectu vnius effectꝰ:nec pnt
eſſe plures ꝗ̄ deceꝫ. Impoſſibile eſt.n.ꝙ ille decē
cauſe diuidant̄ in plures denarios cauſaꝝ. ¶ Se
cunda propō de cauſa totali eſt ꝙ idem effectus
numero poteſt eſſe ſimul a pluribus cauſis totali
bus terminatiue:hoc patꝫ ſtatim.quia ſol ꝛ homo
attingunt effectū totuꝫ:ꝛ non parteꝫ: nō.n.ſol atti
git caput ꝛ cor: ꝛ homo attingit alia membra: ſed
taꝫ actio ſolis ꝗ̄ hominis terminatur ad totum ef
fectuꝫ. ¶ Tertia propoſitio de cā totali ſit ꝙ idē
effectus numero poteſt eē a pluribus cauſis tota-
libus excluſiue:hoc patet ex terminis:quoniā cau
ſa totalis excluſiue ſumpta. vt dictuꝫ eſt:ē illa que
per ſe ſufficiens eſt ad ponendum effectum omnī
alia excluſa:nā ſi due cauſe totales excluſiue ap-
proximentur eq̄liter ad idem paſſuꝫ neceſſario ꝓ
ducent illum effectum equaliter:quoniaꝫ vel am-
be producēt equaliter: vel vna totaliter: vel ambe
nihil porducent:ꝛ pono tibi exemplū. ſit vna ſtup
pa equaliter approximata duobus ignibus equa-
liter intenſis:in iſta ſtuppa cauſabit̄ calor ab iſtis
duobus ignibus equaliter vel totaliter:quoniam
eadē ratione qua vnus ignis cauſabit illū caloreꝫ
eadē ratiōe ꝛ alius. ¶ Et ſi dicas ꝙ illi duo igneſ
cauſabunt calorē intēſiorē ꝗ̄ vnus ignis per ſe fa-
ceret:ꝛ ſic vnus illoꝝ nō eſſet cauſa totalis: ſꝫ am-
bo ſimul. Iſtud non ſufficit:quoniā ſupponitur ꝙ
quilibet iſtoꝝ ignīū contineat virtualiter ꝛ totali
ter illum calorē intenſum : imo calorē intenſioreꝫ
ꝗ̄ poſſit accipere ſtuppa:ergo ambo ignes nō cau-
ſabunt calorem intenſioreꝫ ꝗ̄ per ſe faceret vnus
ignis. ¶ Et ſi adhuc dicas ꝙ illi duo ignes itegra
bunt vnam cauſam totalē: ſic ꝙ quilibet illoꝝ nō
aget quātum natus eſt agere ad caloreꝫ illum:ſed
quilibet aget cum alio particulariter ac ſi effectuꝫ
illum nō contineret totaliter: ſed partialiter tan-
tuꝫ. Nec iſtud dcm̄ impedit ꝓpoſitionē in aliquo:
quoniā cum iſti ignes ſint cauſe naturales ꝛ neceſ
ſario ꝛ naturaliter cauſantes:ſicut actio non eſt in
poteſtate eoꝝ: ſic nec modus agēdi:ſed agunt ſm
vltimū potētie ſue:cum in nullo impediantur : qꝛ
vnus nō impedit alium in agēdo : ſed magis quā-
tuꝫ eſt ex ſe iuuat aliū ſi poſſet iuuare : ſꝫ vnus ad-
iutorio alterius non indigeat in cauſando:cum ſit
cauſa totalis excluſiua illius effectus. Hāc auteꝫ
ꝓpoſitionē ſic intelligo: quoniā ſicut dcm̄ fuit ſu-
pra:cauſare nihil aliud ē niſi inferre: ſic ꝙ ad hoc
ſequitur hoc. nō igit̄ eſt inconueniēs ꝙ vnus effe-
ctus inferatur a pluribus : quoꝝ quodlibet per ſe
natum eſt inferre illud ſine alio: ꝛ pono tibi exem
plum. Si ad b.natum eſt ſequi c.excluſo a. ꝛ ſimi-
liter ſi ad a.natum eſt ſequi c.excluſo b.neceſſario
cōcluditur ꝙ poſito a.ꝛ b.ſequitur c. quoniā a.nō
impedit b. quin ad ipſum ſequitur c.igit̄ poſito a.
ꝛ b.ſequit̄ c.cū neceſſario ꝛ naturaliter ſequatur c.
ad a.ꝛ b. nihil impediente: ergo ſicut c.ad quodli-
bet per ſe ſumptū ſequit̄ ſic ꝛ ad ambo ſimul ſum
pta. ¶ Et ſi arguas ꝙ nō videtur ꝙ ideꝫ effectus
poſſit ſimul dependere a pluribuſ cauſis totalibꝰ:
quoniam tunc ſequeretur ꝙ dependeret eſſentia-
liter ab aliq̄ cauſa totali: qua circūſcripta per poſ-
ſibile vł impoſſibile nihilominus haberet eē idē
effectus ab alia.ſ.cauſa totali:quaꝫ tu ponis:quod
eſt impoſſibile:ſicut ſi c.dependeret ab a. ꝛ b. tan-
quaꝫ a duabus cauſis totalibus : circumſcripto b.

Hoc argumētū puto ꝙ nō ſoluit a Scoto.4.ſniarum.diſt.10.

adhuc eſſet c.ab ipſo a.hac ratiōe vtunť plures in pluribus materijs:⁊ vocatur achilles eoꝝ.Sed h ratio nō impedit ꝓpoſitionē.nam cū p̄mo dicit̄ ꝙ impoſſe eſt ꝙ aliqͥd dependeat eſſentialiter ab aliquo tanq̄ȝ ab eius cauſa totali:quo circūſcripto illud nihilominus hȝ eſſe. Jſta ꝓpoſitio ſi intelligit̄ ꝙ ſit eius cauſa totalis īcluſiue vera eſt:ſed ſi intelligit̄ ꝙ depēdeat ab illo eſſentialiter tāq̄ȝ ab eius cauſa totali excluſiue ꝓpoſitio eſt negāda. Jn noſtro aūt ꝓpoſito accipimus cauſam totalē excluſiue:⁊ non incluſiue. ⁋ Ratio igit̄ p̄dicta achilles ſoluibilis dici pōt:accipiendo cauſaȝ totalem incluſiue:ſed non accipiendo cauſam totalem excluſiue:ſed peccat in materia.

Reſtat autem perſcrutatio adhuc d̄ cauſis particularib⁹ reſpectu alicui⁹ effectus. ⁋ Sit igit̄ p̄ᵃ ꝓpoſitio talis:idem effectus numero pōt eſſe a pluribꝰ cauſis particularibus. vł ſit iſta. Jdē effectus numero pōt eē ab vna cauſa particulari numero incluſiue. Rō hui⁹ dicti ſit iſta:qm̄ cā particularis incluſiue pōt effectum ꝯtinere totalr̄:ꝑ tanto nāq; dr̄ cauſa partialis īcluſiue:q2 nō includit oēs cauſas poſſibiles talis effectus:ſed bn̄ includit oēs cauſas neceſſarias illius effectus. Tū 2º. q2 cauſa partialis incluſiue equipollet cauſe totali excluſiue:ab vna aūt cauſa totali excluſiua pōt poni effectus totaliter ī actu. igit̄ ab vna cā partiali incluſiue. ⁋ Scḋa ꝓpoſitio d̄ cauſa partiali ſit talis. Jdē numero effectus nō pōt eſſe ab vna cauſa ꝑtiali excluſiue. Hec propoſitio pȝ ex terminis: qm̄ definitio cauſe partialis excluſiue eſt iſta: ꝙ illa nō eſt apta nata ꝑ ſe ponere effectū:alia cauſa partiali excluſa:ſicut femina eſt cauſa partialis ꝓlis: quoniā alia cauſa partiali:mare.ſ.excluſo non eſt apta nata ponere effectū. ⁋ Tertia ꝓpoſitio ſit iſta:idē effectus numero pōt eſſe a pluribus cauſis partialibus excluſiue. Ratio hui⁹ ꝓpoſitionis ſit iſta: qm̄ quandoq; aliqua natura vna numero per ſe nata eſt inferre aliā nām omni alia nā circūſcripta. Uñ ad hoc ſequitur hoc:eſt aūt quādoq; alia nā que per ſe non eſt nata inferre talē effectū: ſed opȝ addere ſecundam nām:qua addita ſtatiȝ infert̄ effectus. Aliqñ aūt eſt talis effectus ꝙ nō pōt īferri a duabus naturis; ſed requirunt̄ tres vel plures:⁊ illis poſitis ⁊ adinuicē approximatis ſequit̄ effectus:⁊ vna excluſa nō ſequit̄: ergo concurſus pluriuȝ cauſarum adinuicem aliquādo eſt neceſſarius ad hoc ꝙ ſeq̄tur effectus. Debes aūt diligenter aduertere:ꝙ lȝ oēs cauſe ſufficientes ſint approximate adinuiceȝ nō ſequat̄ effectus niſi ſit paſſum diſpoſitum ⁊ eis approximatū vel aliquid ſubtractum receptiuȝ effectus. Sed hoc eſt ex parte effectus;non aūt ex parte cauſarū:q2 effectus per ſe nō pōt produci: ſȝ indiget alio. Et pono tibi exemplū. ſi oēs cauſe naturales neceſſarie productiōis caloris ſint adinuiceȝ approximate; quātū eſt ex ſe nate ſunt inferre calorem omni alio circūſcripto:ſed ꝙ non inferat calorem hoc eſt ꝓpterea;quoniā calor īdiget receptiuo:q2 nāliter per ſe ſine receptiuo nō pōt ſtare. Et in hoc cōcordat Auerro. Cōmenta. in p̄mo de generatiōe.⁊ 7º. metaphy.dicēs: ꝙ agens nō indiget paſſo;niſi q2 forma īdiget paſſo. ⁋ Quarta ꝓpoſitio ſit talis. Jdē effectus numero pōt eē a pluribus cauſis partialibus terminatiue.hoc ꝓbant:

Cā totalis excluſiua ⁊ ꝑtialis incluſiua coicidūt.

Nō ꝙ ſunt cauſe ex equo ꝯcurrētes ⁊ nō ex eq̄: ⁊ quandoq; ſuperior mouet īferiorem ⁊ qñq; nō.

quoniaȝ quando in effectu ſunt plures realitateſ integrantes vnā rem vel vnum talē terminuȝ numero:poſſibile videtur ꝙ vna cauſa partialis terminetur ad vnaȝ partē illius effectus:⁊ alia cauſa partialis terminetur ad aliam. Et pono tibi exemplum de motu cōtinuo vnius diei: qui eſt vn⁹ numero: poſſibile eſt ꝙ vnus motor numero primo moueat vſq; ad horā ſecundā: ⁊ alius motor ſecūdus ſic ſuccedat ⁊ moueat vſq; ad tertiā horam ⁊ tertius ſibi ſuccedat. ⁋ Quinta ꝓpoſitio ſit talis: ꝙ vnus effectus numero pōt eē a pluribus cauſis: ab vna vniuerſali ⁊ ab alia ꝑticulari. hoc pȝ ex terminis ſuperius expoſitis:quoniam poſſibile videtur ꝙ ad vnum effectum concurrat cauſa indeterminata:que illimitata eſt ad illum effectum: ⁊ ad plures alios: ⁊ ex hoc dicitur vniuerſalis vel ſimplex: vel ſm̄ quid. Et cum hoc cōcurrat cauſa particularis determinata ad illum effectuȝ: ⁊ non ad alios alterius rōnis ab illo.

Apud Cōmēta. ſor. nec ab alio nec alio īſtāti potuit generari.

⁋ De cā vniuoca ⁊ equoca diffuſe ſatis. Cap. IIII.

Amplius aūt de cauſa equiuoca ⁊ vniuoca ſpeculatio vtilis ⁊ neceſſaria hic hȝ locum. Dicamus aūt in p̄mis qͥd ſit cauſa equiuoca ⁊ vniuoca:demū de earū proprietatibus in generali:ſicut ars iſta requirit. Cauſa autē equiuoca dicit̄ illa:que a ſuo effectu differt ſpecifica ⁊ formali dr̄ntia:ſicut ſol eſt cauſa equiuoca rane ⁊ radij:⁊ omniuȝ gn̄abilium ⁊ corruptibilium. Cauſa vniuoca dicit̄ illa : que a ſuo effectu differt p̄ciſa māli ⁊ indiuiduali dr̄ntia : ſicut homo generat hominē:⁊ ignis ignem:⁊ ſic de alijs. De cauſis equiuocis ⁊ vniuocis formentur propoſitiones.

Perfectiſſima vniuocatio tamē eſt in ſpē ſpecialiſſima.

⁋ Prima ꝓpoſitio de cauſis p̄dictis ſit talis: oīs cauſa vniuoca reſpectu vni⁹ effectus eſt cauſa equiuoca reſpectu alterius effectus : hoc pȝ:quoniam omne qḋ pōt cauſare ſibi ſimile in ſpē pōt cauſare ſibi diſſimile in ſpecie:ſicut calor pōt cauſare ſimilem ſibi calorē:pōt etiā cauſare aliquē alium effectum ſibi diſſimilē abſolutū vel reſpectiuum: nec inuenit̄ inſtantia deſtruens propoſitionē vniuerſalē. ⁋ Secūda propoſitio ſit talis. Omnis cauſa vniuoca reſpectu alicuius effectus pōt hēre ſuum effectū vniuocum ꝓ cauſa vniuoca: q2 ſicut cauſa vniuoca infert ſuuȝ effectū vniuocū:ita pōt inferri ab illo: Hoc ſuppoſito ꝙ cauſa ſua eēt corrupta ⁊ ſecundo ꝙ poſſet redire per nām. Et 3º. ꝙ vnum indiuiduū qḋ pōt inferre aliud indiuiduū eiuſdē rationis poſſit inferre omnia indiuidua alia eiuſdeȝ ſpēi.

Scḋm phōs corruptū idē numero non poteſt redire.

⁋ Tertia ꝓpoſitio ſit talis:cauſa vniuoca pōt inferre effectū ꝑfectiorē ſeipſa: hoc pȝ inductiue in pluribus:quoniā flamma modica exiſtēs in candela pōt īferre flāmā intēſiorē in ſtipula q̄ȝ ſit ipſa. ⁋ Quarta ꝓpoſitio ſit talis : nō omnis cā equiuoca reſpcū vnius effectus pōt eſſe cauſa vniuoca reſpectu alterius effectus. Hoc probat̄ inductiue in pluribus in ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis ⁊ intelligentijs. ⁋ Quinta ꝓpoſitio ſit talis. Cauſa equiuoca ſimplr̄ perfectior eſt cauſa vniuoca. Hoc ꝓbat̄ ex ꝓpoſitiōe 4ᵃ.:cū intelligētie ⁊ orbes celeſtes : que ſūt p̄ciſe cauſe equiuoce : ſint nobiliores q̄ȝ ſit aliqua cā vniuoca:ſaltē de p̄ma itelligētia negari nō pōt:cum ſit ſimplr̄ ꝑfectior q̄ȝ cauſa vniuoca. Nec intēdo dicere qn̄ ſit bn̄ aliqua cauſa vniuoca ꝑfectior q̄ȝ aliqua cauſa equiuoca:ſed nō ſimpliciter.

Cōtra nihil agit vltra propriā ꝑfectionem.

Sexta propoſitio ſit talis. Nō omnis cauſa equiuoca eſt perfectior ſuo effectu. hoc ꝓbatur: qm̄ accidētia ſunt cā equiuoca ſubſtātie: ⁊ tñ īperfectiora ſubſtātia. nā ſicut calor intēſiſſimus per ſe ſeparatus ⁊ pciſus ab omni ſubſtātia approximat⁹ ſtipule nāliter infert ignē. nā ordo rerum talis eſt: ꝙ vna re poſita ſtatim nāliter ⁊ neceſſario aliq̄ aliā rem infert paſſo ſibi approximato ⁊ diſpoſito: nec plus requiritur: ꝙ aūt illa res īferat aliā rē ſit pfectior vel imperfectior illa hoc accidit. Exemplū z .n. hētur in lapidibus ⁊ herbis ⁊ verbis: qm̄ effectus mirabiles ⁊ ſtupēdos inferūt in actu in materijs determinatis: qui effectus ſunt multo pfectiores ipſis: ſicut ſciūt qui de virtutibus taliū inquirunt ⁊ plurima didicerūt. Tū etiā 2°: qꝛ ſicut cauſa equiuoca partialis attingēs totū effectū: lȝ non totaliter excludēdo alias cauſas inuenitur īperfectior effectu equiuoco: imo quelibet cauſa partialis per ſe eſt impfectior effectu equiuoco. g̊ ⁊ oēs cauſe ſimul ſumpte partiales poterūt eē imperfectiores effectu equiuoco. hoc ꝓbatur: qm̄ iſta propoſitio apparet probabilis: ꝙ omnis nā ſpecifica que ē pfectior duab⁹ naturis ſpecificis diuiſiȝ: eſt perfectior illis cōiunctim: cum ſit mēſura pfectionis vtriuſq;. Et hoc etiā ꝓpter ordinē perfectiōis ſpērum in vniuerſo: ſicut exemplū de homine qui perfectior eſt equo ⁊ aſino diuiſiȝ: ⁊ etiā ꝯiunctiȝ: imo oībus ſpēbus animalis ꝯiunctim. Iſtius aūt ꝓpoſitiōis ꝓbabilis ratio aſſignat̄: qm̄ omne diuiſum per duas differētias eēntiales. quarū vna eſt perfectior eēntialiter alia: cōſtitutū per perfectiorem perfectius eſt nō tm̄ imediate cōſtituto p imperfectiorē: imo omni ꝯtēto per ſe ſub illo. Exemplum animal diuidit̄ per ratiōale ⁊ irratiōale: vel ens per ſubam ⁊ accidēs: non tantū quiditas ſube perfectior eſt quiditate accidētis in cōmuni: imo oībus generibus: ſpēbus: ſingularibus per ſe contentis ſub quiditate accidētis. Similiter dōȝ eēt de diuiſis animalis: qm̄ homo cōſtituit̄ per rōnale ⁊ nō tantū perfectior eſt ꝯſtituto per irratiōale in cōmuni: immo omni cōtento ſub irrationali in cōmuni: ⁊ per ꝯñs oībus brutis ꝯiūctiȝ. Dicamus ergo ad ꝓpoſitū reuertētes ꝙ cuȝ cauſe partiales equiuoce cōiunctim ſumpte poſſint eſſe imperfectiores ſuo effectu equiuoco. vt dcm̄ eſt. g̊ ⁊ vna cā ſimpliciter equiuoca totalis pōt eſſe imperfectior ſuo effectu equoco. Huic aūt ꝓpōni vidētur multa obuiare. ¶ Primū qꝛ vr̄ impoſſe ꝙ impfectius virtualiter in ſe cōtineat perfectius: cauſa aūt equiuoca ꝯtinet virtualiter effectū equiuocū ⁊ omneȝ perfectionē eius: qm̄ omnis perfectio que formaliter eſt in effectu virtualr̄ ꝯtinetur in cauſa. g̊ opȝ totam virtutē illā eē in cauſa equiuoca: ſed nō pcīſe illaȝ: ſed aliquā aliā que diſtinguit̄ ab effectu. g̊ cauſa equoca perfectior eſt ſuo effectu. ¶ Secundum dubiū cōtra predictā ꝓpōnē ſit iſtud: qm̄ cāſalitas arguit perfectionē. g̊ maior cāſalitas maiorem perfectionē: ⁊ per iſtā rōnem demōſtramus pmā cām perfectiſſimā in cāndo: qꝛ eius cāſalitas ſe extēdit ad effectus nobiliſſimos. Palā aūt quoniaȝ ſi effectus poſſit eſſe indifferenter nobilior ſua cauſa equiuoca: ſic ꝙ per accidēs ſibi ineſſet ꝙ eēt nobilior ſua cauſa vel ignobilior deficeret nobis via ad probandū per viam efficientie pmam cauſam eſſe perfectiſſimā. ¶ Tertiū dubiū ſit illud: quoniam nō videtur eē cauſa aliqua ſi predicta ꝓpoſitio ſit vera: quin quodlibet poſſet ꝓducere quodlibet. Ex quo imperfectius īdifferēter pōt producere perfectius ſeipō: ⁊ ſibi accidat ꝙ ſit perfecti⁹ ſuo ꝓducto. ergo ſequit̄ ꝙ muſca poſſit producere celum: imo intelligentiā motricem orbis: ⁊ reſpectus abſolutū: ⁊ quodlibet accidens ſubam quālibet: que omnia vidētur eē abſurda: ⁊ contra dicta progenitorꝫ noſtrorꝫ: ⁊ contra experientiā manifeſtam. ergo iſta ꝓpoſitio nō eſt vera: ꝙ aliqua cauſa equiuoca totalis poſſit eē pfectior ſuo effectu.

Sunt multi q tenent accñs ꝓprias ꝯtinere cā̄re ſubſtā̄tiam: ad mentem Cōmētatoris tenēo oppoſitū.

Ad dic⁹ eſt dicere ſm Cōmēta. nā pma ē ſimplr̄ pfectior accñte ⁊ ſm q̄d imperfectior q̄ ecōtra.

¶ Diſſolo aūt iſtorꝫ dubiorꝫ: lȝ ſit difficilis: nō tamen impoſſibilis. Nam cū pmo dicit̄ ꝙ cauſa continet virtualiter totā perfectionem effectus. ſi intelligas ꝙ cōtineat virtualiter totam perfectionē effectus: ſic ꝙ in cauſa ſit formaliter talis pfectio vel ſit in eo eminēter vel pluſquā equiualēter nō eſt verū. Si aūt intelligas ꝙ omnis perfectio: que eſt in ꝓducto infertur a ꝓducēte tibi cōcedimus. Sed ex hoc non habes ꝙ cauſa equiuoca ſemper ſit perfectior ſuo effectu: qꝛ accidit inferenti ꝙ ſit perfectius vel imperfectius illato. ¶ Secundū dubiū nō concludit cum dicit: ꝙ cauſalitaſ arguit perfectionē: ⁊ maior cauſalitas maiorē perfectionem. hoc non eſt concedendum: cum inueniamuſ quaſdā res valde nobiles: que habēt effectus ſuoſ multo ignobiliores: q̄ȝ alie: que ſunt minus nobiles. vt pȝ de intelligētijs ⁊ anima itellectiua: ⁊ ſic de pluribus alijs. naȝ aurū nō habet effectū eque nobilem forſitan ſicut ignis. igit̄ effectus nobilior nō arguit cauſam nobiliorē. Et cū arguis ꝙ nō remanet nobis via probādi perfectionē prime intelligentie per viam cauſalitatis. Cōcedimus ꝙ nec phī per viam efficiētie eius nobilitatem probauerunt: qꝛ pmā intelligētiā aliquid producere extra ſe negauerunt: ſed tm̄ in ratiōe finis ⁊ amati ⁊ deſiderati de quo alias prolixior fiet ſermo. ¶ Tertium dubiū nō impedit ꝓpoſitioneȝ predictam. ſ. ꝙ quodlibet poſſet producere quodlibet: quoniā ſicut ad cauſam equiuocam perfectiorē nō ſequitur quilibet effectus imperfectior illa: ſed tantuȝ ſequit̄ determinatus effectus ſic ad cauſam equiuocam imperfectiorē nō ſequit̄ quilibet effectus perfectior ſiue imperfectior illa. igit̄ nō ſequit̄ ꝙ quodlibet inferat quodlibet effectiue: ſed tantuȝ determinatū iferat determinatū: ⁊ nā rei hȝ hoc: nec eſt alia cauſa: niſi quia hoc eſt hoc: ⁊ hoc natuȝ eſt ſequi ad hoc ⁊ nō ad illud.

Dicunt alij accidens cōiunere in rōne agēdi ſbaȝ.

Scdm Cōmen. independētia erat cā nobilitatis pme intelligētie.

¶ De cauſis eſſentialiter ordinatis quo ad oēs earum proprietates. Cap. V.

Conſequenter ſpeculandum eſt ō cauſis p ſe ⁊ per accidens: ⁊ de cauſis eſſentialiter ordinatis: ⁊ de proceſſu in infinituȝ in cauſis: ⁊ de ſtatu cauſaruȝ: ⁊ de circulatione earum: eſt aūt cauſa per ſe illa que per ſe ⁊ ſecundū naturā ſuam vel ſecunduȝ aliquid per ſe incluſum in ea infert effectum: nō aūt ſecundū aliquod accidēs annexū ſibi. Eſt aūt cauſa per accñs ſecunduȝ aliquod accidēs ſe tenēs ex parte cauſe: vel effectus: de cā per accñs ſe tenēte ex parte effectus inferius erit ſermo. Cauſe autem per ſe: alie ſunt eſſentialiter ordinate: alie non eſſentialiter ordinate ſicut fertur. Nō enim eſt ideȝ dicere cauſa per ſe: ⁊ cauſa eſſentialiter ordinata. Nam in

cōtra ergo ignis p accñs eſſet cauſa calidītatis: qꝛ p calidītatē: ſane eſt ꝙ ſit ſua determinatio.

cauſa per ſe eſt tm̄ cōparatio vnius cauſe ad vnū effectū; ſiue illa cauſa ſit ꝑtialis ſiue totalis. Cauſe eēntialr ḋr ordinate in cōparatiōe pluriū cauſarum ordinataꝝ ad vnū effectū. Amplius autē ḋr ꝙ cauſe eſſentialiter ordinate in trib⁹ differūt ab accidentaliter ordinatis. Primū qm̄ in cauſis eſſentialiter ordinatis 2ª depēdet a ꝑma: ⁊ nō tantum in eſſendo: ſed etiā in cauſando. In accidētaliter aūt ordinatis nō eſt talis depēdētia. Secūdū qm̄ cauſe eſſentialiter ordinate ſunt alterius ⁊ alteri⁹ rōnis: alie non. Tertiū in quo ḋnt ē: qm̄ cauſe eſſentialr ordinate ſimul cāne: ſic ꝙ vltima non pōt cauſare niſi media ⁊ ꝑma ↄcurrat cū ea in cauſando: in alijs aūt nō. De cauſis aūt eēntialiter ordinatis a pluribus pħis antiqs ⁊ modernis dicuntur iſta. Primum ꝙ in cauſis eſſentialr ordinatis nō eſt ꝓceſſus in infinitū. Scōm ꝙ nō eſt in illis circulatio. Tertiū ↄcludit ꝙ in illis eſt ſtatus ad aliq̄ꝫ ꝑam oīo icauſatā. Quartū dcm̄ eoꝝ: ꝙ illa ꝑa cauſa oīno iꝓducta eſt vna numero: ⁊ ideo iplurificabilis. Quintū dcm̄ eoꝝ eſt ꝙ in cauſis accidētaliter ordinatis pōt eſſe ꝓceſſus in infinitum: nec eſt ibi ſtatus: nec eſt deuenire vſq; ad ꝑmam: nec eſt vna nec plures. Sextum dcm̄ eoꝝ eſt ꝙ in cauſis per ſe formalibus nō eſt ꝓceſſus in īfinitū. Septimū ꝙ nec in cauſis m̄ālibus: nec breuiter in aliquo genere cauſe .ſ. eſſentialr ordinat. Primum aūt dcm̄ eoꝝ ꝙ in cauſis eēntialiter ordinatis nō ē ꝓceſſus in infinitū: qm̄ in oīb⁹ cauſis eēntialiter ordinatis oēs cauſe ſimul cauſant: cū vna depēdeat ab alia in cauſando. g̊ ſimul exiſtunt: cū cauſare ꝑſupponat exiſtere: ⁊ ſimul cauſare ſimul exiſtere. g̊ infinita actu ſimul exiſterēt: qđ fuit impoſſibile apud eos. Dicamus aūt ⁊ īquiramus an ſit verū dcm̄ eoꝝ: ꝙ in cauſis eſſentialr ordinatis nō ſit ꝓceſſus in īfinitū. Diſtinguamus aūt ꝑmo de cauſis eſſentialr ordinatis: qm̄ poſſunt dupliciter accipi: vel ſm̄ longū aſcēdēdo: ſic ꝙ vna cauſa ſit ꝓducta ab alia ⁊ 2ª a 3ª: ⁊ ſic de alijs: ⁊ oēs ſimꝉ ↄcurrunt ad vnū effectū: vel poſſunt accipi ſm̄ latitudinē: ſic ꝙ vna nō ē ꝓducta ab alia: ſꝫ ſunt cauſe diſperate: ſunt tm̄ ſimul requiſite ad cauſandū vnū effectū: ⁊ cāilitas eoꝝ eſt cāilitas alterius ⁊ alterius rōnis: nec pōt ſuppleri per vnū illoꝝ q̄tū cūq; itendat. ⸿ His ꝑmiſſis volumus tibi oñdere ꝓceſſum in īfinitū poſſibilē in cauſis eſſentialr ordinatis. Dicamus aūt in ꝑmis: ꝙ oēs cauſe eēntialiter ordinate pñt ſimꝉ exiſtere in actu. Ratio hui⁹ dicti ē iſta: qm̄ cū ſint entia ꝑmanētia. ſi duo vel tria poſſunt eſſe ſimul in actu: ↄcludit ꝙ oīa: q: ſi minor pluralitas nō icludit aliquā repugnantiam qn poſſit exiſtere in actu: ſic nec maior pluralitas: ſicut arguit pħus. 4. phyſi. 53. ſi duo corpora poſſunt eſſe in eodē loco ſimul ſic ⁊ centū: imo ⁊ infinita. Secundū dcm̄ ſit iſtud: qm̄ cū oēs cauſe ordinate eſſentialiter poſſint ſimul exiſtere in effectu, ſequit̄ ꝙ poterūt ſimul ↄcurrere in cāndo. Et ratio eſt iſta: q: aliqua pōt ↄcurrere. g̊ ⁊ omnis: q: ſicut fuit ſuperius expoſitū in cauſis eſſentialiter ordinatis oēs cauſe ↄcurrūt ſimul ad cauſandū. Tertiū dcm̄ ſit iſtud. ꝙ cauſe eſſentialiter ordinate poſſunt eſſe īfinite: qđ probat̄ tali ↄñtia. Cauſe accidētaliter ordinate pñt eē ſimul īfinite. g̊ ⁊ cauſe eēntialiter ordinate; ꝓbat̄ añs: q: cauſe accñtaliter ordinate pñt eē ſucceſſiue īfinite: vt oīs ſcola

Nota ꝙ fili⁹ depēdet a patre in ḡēndo: nō in cauſando.

Quidam volūt matrem ⁊ patrē cauſas eſſe eſſentialiter ſubordinatas.

concedit. g̊ ⁊ ſimul cū ſint quedā entia permanentia: quoꝝ duo vel tria pñt ſimul ſtare. g̊ ⁊ infinita. Et pono tibi exemplū ſm̄ tenētes mūdū fuiſſe ab eterno. ante iſtū hoīem nūc generatū ꝑceſſerūt īfiniti homies generātes ſucceſſiue: ſic ꝙ iſte homo fuit ab alio: ⁊ iſte ab alio: ⁊ ſic de alijs in īfinitum aſcendendo. Siłr iſte ignis fuit ab alio igne: ⁊ iſte ab alio ⁊ ſic in īfinitū: ſicut g̊ nō icludit aliquā repugnantiā qn duo homies vel quattuor vel decē generātes ⁊ geniti: quoꝝ vnus ē ab alio poſſint ſimul exiſtere actu: ſic nec repugnantiā includit qn oēs: imo infiniti hoīes poſſint ſiꝉ exiſtere: cū ſint oēs eiuſdē rōnis: ſint etiā entia ꝑmanētia. Si igr̄ cauſe accidētaliter ordinate pñt eē īfinite ſucceſſiue ſic ⁊ ſimul: ꝓbatū eſt g̊ añs. Probat̄ aūt ↄñtia: qm̄ cauſe eſſentialiter ordinate ſunt entia permanētia: ſicut cauſe accñtaliter ordinate. g̊ nō hꝫ repugnātiā quin poſſint ſimul eē īfinite: ſicut cauſe accidētaliter ordinate. Dicamus 2º. de cauſis eēntialiter ordinatis diſperatis. quarū vna ſic dependet ab alia in cāndo: ꝙ effectū nō poſſet ponere in actu: niſi alia ↄcurrēte: ꝙ in talibus cauſis pōt eē ꝓceſſus in īfinitū: q: cū ſint entia permanētia nō hñt repugnātiā quin ſimul actu poſſint exiſtere: ⁊ eadē ratiōe qua due ⁊ infinite. ⸿ Ad argumētū aūt ꝓbās ꝓceſſum in īfinitū. Reſpōdemus ↄcedendo ꝙ oēs cauſe eēntialiter ordinate ſimul cauſant ⁊ ſimul pñt actu exiſtere infinite vt viſū eſt: nec icludit aliquā repugnātiā ꝺ poſſibili: lꝫ nō appareat neceſſitas ſic poni de ineſſe.

Nota ꝙ hec rō parui eſt ponderis. implicat enī īfinitos homies poſſe ſiꝉ exiſtere.

Amplius autem de ꝓceſſu in īfinitū in cāis formalib⁹: ac etiā m̄ālibus an ſit poſſibilis īquiramus. Fertur nāq; a plurib⁹ pħis: ꝙ ꝓceſſus in īfinitū in cauſis formalib⁹ eſt impoſſibilis. Ratio eoꝝ talis eſt: q: tunc nō ↄtingeret aliquid definire. nā ſi in aliqua ſpē per ſe alicuius gn̄is eēnt īfinite ḋſie formales per ſe icluſe in illa: infinita etiā eēnt gn̄a per ſe in ea icluſa: ⁊ tūc nō cōtingeret definire: q: opꝫ oēm intellectū definientē ſtatuere: ⁊ ꝑ ↄñs ſtatū ponere in ḋſijs ⁊ generibus. Propōnē aūt oppoſitā ponimus: qm̄ nullā cōtradictionē includit: quin ſit ꝓceſſus in īfinitū in ḋſijs ⁊ generibus poſſibilis: qđ ſic oñdit̄: qm̄ nō eſt aliqua repugnantia qn ſit ꝓceſſus in īfinitū in ſpēbus: ſaltē ſm̄ minorē perfectionē. Et pono tibi exemplū. animal diuidit̄ per ratiōale ⁊ irratiōale: lꝫ g̊ rationale nō diuidatur in īfinitū cū ſit ḋſia perfectior q̄ꝫ alia: nullam tm̄ repugnantiā icludit quin irratiōale poſſit diuidi in infinitū ſemper per ḋſiam minus ꝑfectam: ⁊ hoc ſic: diuideret̄ nāq; irratiōale per duas differētias. quarū perfectior conſtituet vnam ſpeciem ſub irrationali: imperfectior aūt conſtituet quoddā genus ſubalternū ſub irrationali: vtpote iumentū: iumētū aūt qđ eſt quoddā genus ſubalternum iterū diuidit̄ per differētias. quarum imperfectior aliqđ aliud genus ſubalternū cōſtituet minoris ambitus q̄ꝫ iumentum: ⁊ hoc iterū diuidetur procedēdo in īfinitū: ⁊ iſte proceſſus in infinitum eſt deſcendēdo: ⁊ eſt in potētia. Proceſſus aūt in infinitū in actu in differētijs: ſeu generib⁹ ſeu formalibus ⁊ materialibus: ſic ꝓbatur: iā nāq; dcm̄ eſt ꝙ deſcēdendo eſt ꝓceſſus in infinitū in diuidēdo per differentiā imperfectiorē. Si igitur eſſet reperibilis ſpecies imperfectiſſima in rerū

natura contenta ſub irrationali:qua nulla alia poſſet eſſe iperfectior illa:illa nāqꝫ actu icluderet infinitas dr̄ias ⁊ īfinita genera:q꜡ ſicut deſcēdēdo per diuiſionē fit ꝓceſſus in īfinitū vſqꝫ ad iſtam ſpēm īperfectiſſimā in nā:ſic erit ꝓceſſus in īfinitū icipiendo ab illa ſpē imperfectiſſima aſcēdēdo ad p̄dicata priora per ſe icluſa in illa. Palā aūt ꝙ a gdirate entis per ſe incluſa in illa ſpē iperfectiſſima ī nā vſqꝫ ad dr̄iam conſtitutiuā illius ſpēi ſunt infinite dr̄ie eſſentiales medie ac etiaꝫ genera infinita. In cauſis ergo formalibus ac etiam mālibus eſſentialiter ordinatis poſſibilis eſt proceſſus in īfinitum. Adhuc aūt in cauſis formalibus:⁊ in cauſis materialibus accidētaliter ordinatis apparet poſſibilis proceſſus in īfinitū. Manifeſtū aūt videt̄ ſecundū cōem ſcholā ph̄orū quodlꝫ continuū eſſe diuiſibile in īfinitū:⁊ per ꝯn̄s cōtinere partes materiales īfinitas:quarū quelꝫ pars continui reſolubilis eſt ī ꝓpriā formā ⁊ ꝓpriā mām̄. Silr̄ vr̄ ꝙ nullā icludat contradictionē ſimul actu īfinitos lapides exiſtere:quorū quilibet reſoluitur in cām propriā materialē ⁊ formalē: ⁊ ſic proceſſus in infinitū in cauſis formalibus ⁊ materialibus accidentaliter ordinatis videt̄ poſſibilis. ¶ Ad dubitationē āt p̄mā probantem proceſſuꝫ in infinitū in talibus cauſis eſſe impoſſibilē. Reſpōdemus cū dicit ꝙ non cōtingeret aliquod definiri ſi definitum includeret īfinitas differētias eſſentiales ⁊ īfinita genera. Dicitur ꝙ nō eſt verū apud intellectū potentē ſimul actu apprehendere infinita. ¶ Secūdo dicit̄. ꝙ ſicut continuū eſt diſtincte cognoſcibile: lꝫ partes īfinitas:includens:ſic ⁊ infinitum includēs īfinita genera ⁊ dr̄ias. ¶ Tertio diceret̄. ꝙ lꝫ ſpēs perfectiſſima nō poſſit definiri:ſpēs tn̄ alie q̄ꝫ plures q̄ nō includunt actu dr̄ias infinitas ⁊ genera īfinita: ſed finitas eſſent d̄finibiles:⁊ de eis loquitur ph̄i ⁊ dant arteꝫ definiendi. ¶ Et ſi arguatur. ꝙ ſic ponere eſt dimittere Ariſt. in contradictione in ſcd̄o metaphyſice ſue. textu cōmēti. 4. 5. ⁊ 7. ⁊ in pluribus alijs locis qui proceſſum in īfinitū in cauſis ꝑ ſe ⁊ eēntialr̄ ordinatis ponit omnino impoſſibilē. Dic dr̄ ꝙ ad hoc probandū nō ad ducit demōſtrationē:ſed rationē valde ꝓbabilē:ſolubilē tn̄. ſecūdo diceret̄ ꝙ antiqui ph̄i q̄ꝫ plures putauerūt mltitudinē actu infinitā:⁊ magnitudinē actu infinitaꝫ impoſſibilem in reꝝ nā:noſtri aūt ph̄i nō. igitur illi dicebant ꝯſequēter ad ſua principia:⁊ noſtri dicūt conſequenter ad ſua.

Apud cōmētatorē que ab homine non intelliguntur a nullo capiuntur.

De hoc vid̄ hūc in. 7. ſue theologie.

¶ An ſit circulatio poſſi in cauſis ꝑ ſe. Caput. VI.

DE circulo autem in cauſis ſpeculanduꝫ eſt: an ſit poſſibilis:vl̄ nō:⁊ in p̄mis in cauſis accidētalr̄ ordinatis. Propō p̄ᵃ ſic formet̄ in cauſis accn̄talit̄ ordinatis. Circulatio nō eſt īpoſſibilis in cauſis efficiētibꝰ. Hoc ꝓbatur:qm̄ in cauſis eiuſdem rōnis cum qꝫlibet poſſit eē a quolꝫ neceſſario cōcluditur ibi circulatio. Et pono tibi exēplū ſor. q productus eſt a platone potuit ꝓduci ab alio homine: vt a Cicerone: ⁊ ſimiliter a q̄lꝫ alio:igit̄ ſi ſortes pōt eē genitꝰ a quolꝫ alio a ſe:ſeqtur ꝙ erit genitus ab illo q eſt genitus ab eo:⁊ hoc vel mediate vel imediate. Ex hac ꝓpōne ſeqtur ꝙ demonſtratio Ariſto. ſeptimo ph̄icoruꝫ. textu cōmenti. iꝫ. ⁊ octauo. textu cōmeti. eſt tn̄ apparēs ⁊ non vere demonſtrans. Prima ꝓpoſitio eius eſt talis. Omne qd̄ mouet̄ ab alio mouetur. ergo eſt procedere in infinitū vel eſt deuenire ad motorē omnino immobilē. Palam ex dictis ꝙ neutrū eſt dādū niſi in motu recto. nō aūt ī motu circulari:qm̄. a. pōt mouere b. ⁊ b. c. ⁊ c. d. ⁊ d. mouere a. ⁊ hoc motu circulari īfinito:nec tn̄ erit proceſſus in īfinitū in mouentibus ⁊ motis:nec deueniēt ꝑꝑ hoc ad motorē imobilē:lꝫ demōſtratio eiꝰ ſit multum apparēs ⁊ cōceſſa a pluribus: maxime aūt apparet ī producētibus ⁊ productis: ꝙ nō erit ꝓcedere in infinitū ī ꝓducētibus ac ꝓductis: nec erit deuenire ad aliqd̄ ꝓducēs iproductū: nec valet ꝯn̄a in generatōe circulari in qua ꝓducens pōt ꝓduci a ſuo ꝓducto:mediate vel imediate: nulluꝫ nāqꝫ videt̄ incōueniēs impoſſibile ꝙ inferēs poſſit inferri ab illato vel mediate vel imediate. Palā aūt ꝙ ꝓpoſitio illa eſt multū probabilis ꝙ ꝓducēs q̄tum eſt ex ſe non determinatur ad certā pluralitatē ꝓductoꝝ. eadem. n. rōne qua pōt producere duo vel tria:pōt ꝓducere ⁊ cētum:imo ⁊ infinita. Si igitur hic ignis nō determinatur ad certum numerum igniū ꝓductorū:eadeꝫ ratione qua pōt ꝓducere duos ignes mā ſibi approximata eadē ratione ⁊ centū ⁊ mille ⁊ īfinitos ⁊ omnes poſſibiles ꝓduci:alios tamē a ſe. Nec valet dicere ꝙ valet ꝓducere alios a ſe ⁊ a ſuo ꝓducēte:q꜡ videt̄ ꝙ ita p̄t ꝓducere illū ſicut ⁊ quēlibet aliū cū ſint eiuſdē rōnis. Propōnes iſte due ſūt valde ꝓbabiles. Prima. q꜡ aliqua res nata eſt inferre aliaꝫ in eſſe:⁊ ab illa inferri in eſſe. ſi nō haberet eſſe. Secunda. aliqua res īfert ſe ipſam mediate:ſed nulla imediate. Propō ſcd̄a ſit de cauſis eſſentialiter ordinatis: ⁊ ſit talis. In cauſis eſſentialiter ordinatis:in quibꝰ vna depēdet ab alia eſſentialr̄ in eſſendo ⁊ non in cauſando pōt eſſe circulatio. Hoc ꝓbatur: qm̄ per hoc ꝙ vna dependet eſſentialiter ab alia:intelligo ꝙ productū non poſſit inferri niſi a cauſa inferente ⁊ a nulla alia. Per dependere eſſentialiter in eſſendo ⁊ non in cauſando intelligo ꝙ cauſa ſcd̄a in nullo dependeat a ſua cauſa in cauſando:gn immo cā p̄ᵃ nō exiſtēte vel exn̄te ⁊ non ꝯcauſante nec influēte poteſt cauſa 2ᵃ ꝓducere ſuū effectū. Manifeſtū eſt igitur ꝙ prima cauſa precise infert 2ᵃᵐ:ſecunda tertiam:tertia quartam: ⁊ ſic vſqꝫ ad decimā: 10ᵃ poterit inferre primam ſi prima non haberet eſſe. Intelligo autem per iſtam dependentiam eſſentialem in eſſendo tantum dependentiam eſſentialē in fieri ⁊ non in facto eſſe:quia 2ᵃ depēdet a prima in fieri:ſed nō in facto eſſe:quia poteſt exiſtere prima non exiſtente. Tertia propō ſit iſta:in cauſis eſſentialiter ordinatis:quaꝝ vna dependet ab alia ī cauſando impoſſibile eſt fieri circulatio. hoc pꝫ:qm̄ vltima non poteſt aliquid cauſare niſi prīa cōcauſet cū illa:ſi igitur vltima poſſet inferre primā circulariter:ſequitur ꝙ prima inferret ſeipſam imediate:qd̄ eſt impoſſibile:cuꝫ ponatur talis ordo eſſentialis ꝙ vltima nihil cauſet niſi prima concurrente cum ea:⁊ in tali ordine eſſentiali Ariſtoteles ⁊ alij ph̄i dixerūt ⁊ bene circulationē eſſe impoſſibilem. ¶ Quarta ꝓpoſitio ſit talis:in cauſis eſſentialiter ordinatis quarum vna depēdet ab alia in eſſendo in facto eſſe ⁊ non precise quantum ad fieri circulatio eſt impoſſibilis: hoc probatur: quia vltima nihil poteſt cauſare: nec exiſtere niſi prima cauſa actu exiſtente:a qua dependet in eēn

Nota ꝙ cauſe nō poſſunt coīncidere quo ad rationē cauſandi:ſed idē quo ad denominari.

do: ergo vltima primā inferre non pōt in eſſe. Moderni aūt phī ſi ſic intelligant circulū in cauſis eſſentialiter ordinatis eſſe impoſſibilē concedimus eis. ¶ Quīta ꝓpoſitio ſit talis. ꝙ ī cauſis formalibus eſſentialiter ordinatis circulus eſt impoſſibilis: hoc probaṫ: qm̄ drīe inferiores que cōtrahunt ſuperiores ⁊ actuant ⁊ ꝑficiunt ipſas: impoſſibile ē ꝙ ab ipſis cōtrahantur nec mediate nec īmediate. Scđo. qm̄ impoſſibile eſt ꝙ ī definitionibus que dantur per genus ⁊ drīas ſit circulatio: qm̄ tūc idē includeret ſeipſuꝫ: qđ eſt impoſſibile. ¶ Sexta ꝓpoſitio ſit de cauſis materialibus eſſentialiter ordinatis ⁊ probaṫ ꝙ in ipſis nō eſt circulatio. hoc ꝓbatur ſic: qm̄ id qđ eſt genus ⁊ potentiale reſpectu alicuius inferiorū: ⁊ pars poſīs illi⁹: īpoſſibile ē ꝙ tale īferius nec mediate nec immediate ſit potentiale illius. ¶ Septima propoſitio ſit iſta. ꝙ ī cauſis materialibus ⁊ formalibus accidētalr̄ ordinatis circulatio eſt poſſibilis: exemplū de cauſis formalibus in definitionibus correlatiuoꝝ: quorum vnum definitur per reliquū ⁊ ecōuerſo. Exēplum de cauſis materialibus ſicut ferṫ: quoniā q̄ntitas alba ſi per impoſſibile eſſet ſeparata a ſubiecto. ferṫur ꝙ albedo eſſet ſubiectiue in ſuperficie ⁊ ſupſicies ſubiectiue in albedine: cuꝫ vnum denominet aliud ⁊ ecōuerſo: dicimus nāqꝫ quātitatē eē albā: ⁊ ecōuerſo dicimus albedinē eſſe quantam.

¶ An cauſe eſſentialiter ordinate neceſſario cōcludant primam cām eſſe vnā numero. Capit. VII.

Poſtremum aūt de vnitate ꝑᵉ cauſe eſt dicēdū: an. ſ. ordo eſſentialis in cauſis cōcludat primaꝫ cauſam eſſe vnam numero vel non. Manifeſtū eſt aūt ꝙ cauſe eēntialiter ordinate non cōcludūt primaꝫ cām eſſe vnaꝫ numero: qm̄ cū illud qđ eſt cauſatum ab vno poſſit cauſari ab alio: immo quaſi ab infinitis: vt viſum eſt: ergo ex tali cauſatione nō poteſt concludi aliq̄ vnitas cauſe. Dicamus de cauſis eēntialiter ordinatis: an cōcludāt primā cauſam eē vnam numero tm̄. Fertur aūt a modernis phīs ꝙ ſic. Accipiunt nāqꝫ vnum cauſatum. illud cauſatum vel eſt cauſatum a ſe vel ab alio: non a ſe: quia nihil generat ſe: ergo ab alio. de illo alio queretur: an ſit cauſatū vel incauſatum: ⁊ ſic ſemper aſcēdēdo: donec ꝑuētum fuerit ad aliquid omnino incauſatum: ⁊ erit tantum vnum: qꝛ ſupponitur hic ꝙ in talibus cauſis eſſentialiter ordinatis vnum cauſatum preciſe depēdet ab vna cauſa: vel a pluribus eſſentialiter ordinatis ſecūduꝫ longitudinem: ⁊ in poſt aſſumēdo vnum poſt aliam: nō autem ſecūdum latitudinem. Manifeſtuꝫ eſt autem ꝙ iſta determinatio eſt tātum apparēs: quoniam diſſolubilis eſt: ꝓbat nāqꝫ tātum ꝙ cauſatū vnuꝫ numero cōcludit vnā primam cauſam incauſatam in illo ordine cauſarum eēntialium ordinatarum: a quibus eſſentialiter dependet: nō autem cōcludit cauſam primam eē vnaꝫ numero ſimpliciter: hoc probatur: quia accipiam vnum aliud cauſatum: ⁊ arguam: ſicut de primo cauſato: aut eſt cauſatum a ſe aut ab alio: ⁊ ſic deducēdo ſicut de alio ſemper aſcēdēdo: donec peruētum fuerit ad aliquam primam cauſam omnino incauſatam: ſed ex hoc nō habes ꝙ iſta cauſa incauſata: ⁊ illa cauſa īcauſata ſit vna numero. Et pono tibi exemplum: vt plane ītelligas: accipio hominem pro quodam cauſato: homo igitur aut eſt cauſatus a ſe: aut ab alio: ⁊ ſic ſemꝑ aſcendendo donec deueniam ad vnam primam cauſam omnino incauſatam: a qua dependet homo eſſentialiter. Secundo accipiam. d. roſam cauſatam: aut ergo ē cauſata a ſe aut ab alio: ⁊ ſic ſemper aſcendēdo donec peruentum fuerit ad vnam cauſam omnino īcauſatam: a qua d. roſa depēdeat eēntialiter: ſꝫ vnde habes ꝙ prima cauſa omnino incauſata a qua dependet homo eſſentialiter: ⁊ prima cauſa incauſata a qua dependet. d. roſa eſſentialiter ſit vna cauſa numero: virtute demonſtrationis tue nō habes hoc. Sed tibi diceretur ꝙ homo ī ordine ſuo depēdet ab vna cauſa omnino incauſata. Et ſimiliter d. roſa in ordine ſuo dependet a ſua propria cauſa īcauſata: ⁊ ſic de omnibus cauſatis diſperatis: quorum vnum non eſt cauſa alterius: ⁊ ſic cōcludem⁹ tot cauſas omnino incauſatas: quot ſunt talia cauſata diſperata. Philoſophi tamē antiqui ⁊ moderni ſuſtinēdo demonſtrationem eſſe veram: quā faciunt ad concludendum vnam cām numero omnino incauſatam iſtud addunt. ſ. ꝙ duo cauſata diſperata: lꝫ quodlibet illoꝝ habeat propriaꝫ cauſam immediatam: a qua dependet eſſentialiter: ⁊ ille cauſe alias cauſas proprias: tandem tamen illa duo cauſata diſperata reducentur in vnam cauſam: a qua ambo cauſata dependent eſſentialiter: ⁊ iſte cauſe alias cauſas proprias: tandem tamen illa duo cauſata diſperata reducentur in vnam cauſaꝫ: a qua ambo cauſata depēdēt eſſentialiter: anteq̄ꝫ peruentuꝫ fuerit ad decimam cauſam. Et tūc formabitur demōſtratio de illa cauſa decima vna numero: an ſit cauſata vel incauſata: ⁊ ſemꝑ aſcendendo donec peruentuꝫ fuerit ad primam cauſaꝫ omnino incauſatam: que erit tantuꝫ vna numero. Et pono tibi exemplum ſecundum eos. homo licet habeat vnam cauſam immediatā ſibi propēīaꝫ vt alium hominem. Similiter aſinus aliam cauſam ſibi propriam: vt alium aſinum: tandeꝫ tamē deueniemus vſqꝫ ad aliam cauſam tertiam eis cōmunem: vt ad ſolem: a quo dependet eſſentialiter homo ⁊ aſinus: ⁊ tunc formabitur demōſtratio de ſole: an ſol ſit cauſatus vel incauſat⁹: ⁊ ſemper aſcēdēdo donec peruentum fuerit ad aliquam cauſaꝫ ſimpliciter īcauſatam: que tm̄ erit vna numero.

Adhuc aūt reſtat dubitatio circa iſtam ſecundam propoſitionem exponentem primam de intentione philoſophorum. Cum nāqꝫ dic̄ ſcđa propoſitio. diſperata reducuntur in vnam cauſam mediā eis communem: a qua dependent eſſentialiter in cauſando: vtpote in ſolem: ⁊ illa in aliam ſemper aſcendendo: donec peruentum fuerit ad vnam primam: que erit vna numero ad quā omnia cauſata diſperata reducūtur. Hec autem propoſitio dubia eſt: ⁊ habet aliquas inſtantias. Prima ſit iſta: quoniam actus volendi in nobis ⁊ intelligentijs nō videtur depēdere eēntialiter: cū ſit liber formaliter ab aliqua cauſa media inter primam ⁊ vltimam: alr̄s non videtur eſſe in poteſtate voluntatis: immo ſm̄ plures: voluntas non dependet a prima cauſa eſſentialiter ī cauſando: ſꝫ dependeat eſſentialiter in eſſendo: qđ tamen pro nunc nec concedo nec nego. Secūdo etiam inſtatur: quoniam ſi eſſent plures mundi diſtincti numero ⁊ ſpecie: qđ videtur poſſibile: nō impli-

cans aliquam contradictionem: quicquid dicant antiqui philoſophi: tunc in illis diuerſis mūdis talis effectus diſperati nō reducuntur in vnam cauſam communem eis inter primam ⁊ vltimam. nā ſi dicas ꝙ reducētur in ſolem vel in orbes ⁊ motores orbium: ex hoc nō habes ꝙ reducētur in vnaʒ cauſam mediam vnam numero: quia in iſto mundo ⁊ in alio mundo eſſent plures ſoles ⁊ plures orbes ⁊ plures motores ⁊ plura aſtra. Unde roſa generata in iſto mundo reduceretur in cauſam propriam: deinde in cauſam communem ſibi ⁊ effectibus mūdi iſtius ⁊ non alterius: quia ſol ⁊ aſtra iſtius mundi nihil influerēt ad cauſandos effectus alterius mundi. ¶ Adhuc etiam ſequeretur ꝙ effectus iſtius mūdi ⁊ alterius mundi non reducerentur in primam cauſam numero omnino primo primam: ſed omnia que ſunt infra ābitum huius mūdi reducentur in vnam cauſam omnino primam vnam numero tanq̄ in ſuum rectorem ⁊ principē: quia entia huius mundi nolūt male diſponi: nec eſſet bona pluralitas principātium ī hoc mūdo: vnus ergo princeps huius mundi: a quo dependet celuʒ ⁊ natura ⁊ totum iſtud vniuerſum. Palam autem ꝙ omnis effectus alterius mundi reduceretur in vnam cauſam primam illius mundi vnam numero tanq̄ in vnuʒ rectorem ⁊ principem: quia entia illius mundi nollent male diſponi: ſicut nec entia iſtius mundi: ergo vnus princeps illius mundi: ſʒ ex hoc non habes ꝙ ſit vnus princeps in hoc mundo ⁊ in illo: quoniaʒ ſicut nō expedit ꝙ ſint plures principes vnius regni: nec plures principes vnius exercitus: ī diuerſis tamen regnis ⁊ diuerſis exercitibus ſunt diuerſi pricipes neceſſarij ⁊ rectores. Sic licet in hoc mundo non eſſet bona pluralitas principantium: ſed tantum vnus princeps expedit ibi eſſe: in iſto tamē mundo ⁊ alio: ⁊ in plurib' alijs mūdis bona eſſet pluralitas principātium: vt ſecūdum numerum mundorum eſſet numerus principum ⁊ rectorum: ita ꝙ quilibet regeret ſuum mūdum. Palam autem ꝙ ſi philoſophi poſuiſſent plures mūdos de ineſſe vel de poſſibili: poſuiſſent cōſequēter plures principes ⁊ rectores. Unde Ariſtoteles in duodecimo ſue metaphyſice. textu cōmēti vltimi inquirēs numerum intelligētiaruʒ ⁊ vnitatem primi mouentis cōcludit primum mouens eſſe vnum numero ex vnitate celi ⁊ mūdi: ſi nāq; eſſent plures celi ⁊ plures mūdi forēt vtiq; plures motores primi. Ex dictis ergo in hoc capitulo. patet manifeſte ꝙ ſecūda propoſitio exponēs p̄mam nō demōſtrat nec probat ſimpliciter vnitatem numeralē prime cauſe: vt viſum eſt propter eſſentialem ordinem cauſarum adinuicem: eſt tamen iſta ſecūda propoſitio apparēs multum ⁊ probabilis: ⁊ ideo tanq̄ probabilem acceptamus: non tamen tanq̄ neceſſario concludētem.

> Apud ariſt. 1. celi. t. 6. nō poſſūt eē plures mūdi concentrici nec eccentrici nec ſimul nec ſucceſſiue.

> Nota ꝙ tm̄ mūdus ē vn⁹: quia p̄mū mobile: primus finis: p̄mū deſiderandū: p̄ia forma eſt vna

¶ De cauſa exemplari ⁊ omnibus eius proprietatibus Caput. VIII.

De cauſa exēplari reſtat ſpeculatio faciēda in hoc genere cauſe: an ſit cauſa per ſe vel per accidens: ad qđ etiam genus cauſe reducatur. Cauſam autem exemplarem ſi ponimus eaʒ per ſe cauſam: quinq; genera per ſe cauſarum nos ponimus: qđ tamen communiter non cōcedimus: ſed quatuor genera cauſarum ſufficiūt nec ſunt ponenda plura ſine neceſſitate. Ad qđ autem genus cauſe cauſa exemplaris reducatur inquiramus. Manifeſtum eſt autem ꝙ nō pertinet ad genus cauſe materialis: quoniam ſicut fertur multa habēt cauſam exemplarem que nullam habent cauſam materialem: ſicut ſunt ſimpliciter ſimplicia. Tum ſecundo: quia cauſa materialis aliquam imperfectionem importat in cauſato: cauſa autem exemplaris nullam. Palam autem ꝙ cauſa exemplaris nō poteſt reduci ad per ſe gen⁹ cauſe formalis: tū quia cauſa formalis eſt cauſa intrinſeca: exēplaris autem non. Tum ſecundo: q2 importat imperfectionem cum dicat rationem partis: ⁊ dependeat a cauſato tanq̄ a fine: quoniaʒ partes ordinātur ad totum ſicut ad finem ſicut dicetur libro tertio. in tractatu de cauſa finali. Cauſa autem exēplaris nullam dicit imperfectionem. Tertio etiam dicitur ꝙ nō poteſt reduci ī genus cauſe finalis: quoniam non videtur ꝙ exemplatum ſit propter exēplar tanq̄ propter finem: ſed magis exemplar ſit propter exemplatum: nec volo dicere ꝙ exemplatum ſit finis exēplaris: ſed intēdo dicere ꝙ exēplatum non dependet ab exemplari tanq̄ a fine. Tū ſecundo: quia multa videntur exemplaria ignobiliora exemplatis: finis autem nobilior eſt eis que ſunt ad finem. Dicamus igitur cauſam exemplarē reduci ad genus cauſe efficientis: ⁊ hoc concludit per locum a ſufficienti diuiſione. Nec intendo dicere ꝙ cauſa exemplaris ſe habeat effectiue ⁊ productiue reſpectu effectus: ſic ꝙ inferat effectum in eſſe: ⁊ ꝙ ad hoc ſequatur hoc. Sed volo dicere ꝙ ſic ſe tenet ex parte cauſe efficientis ꝙ ipſum efficiens aſpiciens ad cauſam exemplarem infert cauſatum cōformiter: ſicut ſibi repreſentat exemplar. Hinc eſt ꝙ dicitur ꝙ ars eſt vnum pricipium motus artificialium: per hoc enim diſtinguntur artificialia a naturalibus: quoniaʒ principium artificialium eſt in faciente: qđ pro tanto verum eſt: ꝙ ars que eſt exemplar artificialium ſe tenet ex parte facientis. Et pono tibi exemplum. Domus extra fit a domo que eſt in anima: per domum autem ī anima intelligimus formam ſpecularem ⁊ artem repreſentatiuam domus extra: ad quam reſpiciens artifex facit domum extra ſecunduʒ exemplar qđ habet in mente. Exemplum etiam de ſecunda intelligentia: que aſpiciens ad primam tanq̄ ad artem ſuam producit iſta inferiora conformiter ſecundū ꝙ ſunt exemplata in prima intelligentia: ideo concludimus ꝙ cā exēplaris ſe tenet ex p̄te efficiētis.

> ꝯ⁹ vult formam habere rōnē ſiue nō cōpoſiti

> Nota ꝙ cā exēplaris ē agēs ſecundum intellectum ⁊ voluntatem: vide ſcotuʒ lib. 1. di. 2.

> Prima intelligētia eſt ars p̄ſſo ⁊ finis: ars autem in nobis nō ē ſic.

Nunc de per ſe proprietatibus cauſe exemplaris inquiramus. Primum autem qđ attribuitur cāe exemplari eſt iſtud: quoniam cauſa exemplaris ſemper eſt cauſa equiuoca: quoniam exemplar ⁊ exemplatum ſunt alterius rationis. que enim ſunt eiuſdeʒ rationis vnum non eſt repreſentatiuum alterius: ⁊ hoc patet inductiue in omni exemplari. Eſt eniʒ duplex genus forme exemplaris: primum eſt exēplar diminutum reſpectu exemplati: diminutum dico in entitate: ſicut ſpecies lapidis in anima eſt exemplar diminutum reſpectu lapidis: ⁊ intellectio roſe eſt exemplar diminutum reſpectu roſe: cum vnum ſit de predicamento qualitatis ⁊ aliud de predicamento ſubſtantie. Secundum gen⁹ cauſe exemplaris eſt exemplar eminens quantum ad

entitatem: quia perfectioris entitatis eſt ꝙ̃ ſuum exemplatuꝫ: ſicut loquendo platonice: roſa eſt exẽplar eminens huius roſe: ⁊ cuiuſlibet roſe particularis. Palam autem ꝙ exemplar ſiue diminutum ſiue eminens ſemper eſt alterius rationis ab exẽplato. ¶ Et ſi arguas: quoniam ſic dicere contradicit Ariſtoteli in .7. metaphiſice .30. qui inducendo in pluribus ꝙ omnia fiunt quodammodo ex vniuoco: exemplificauit de artificialibus de domo: a domo inquit que eſt in anima fit domus extra: ⁊ ẽ productio vniuoca ſecundum eum: domum auteꝫ in anima poſuit eſſe exemplar domus extra animam ſicut tu. ¶ Secundo etiam oritur dubitatio magis grauis: quoniaꝫ prima intelligentia eſt exẽplar eminens omnium inferiorum: quoniam ſua entitas eſt exemplar cuiuſlibet entitatis: ⁊ ſua bonitas eſt exemplar cuiuſlibet bonitatis: ⁊ ſua veritas cuiuſlibet veritatis. Tu autem dixiſti in metaphyſica ꝙ quiditas entis in prima intelligentia ⁊ in alijs eſt vniuoca. Similiter quiditas bonitatis ⁊ veritatis ⁊ aliorum plurium. igitur non videtur verum ꝙ cauſa exemplaris ſit ſemper neceſſario alterius rationis ab exemplato. Iſta non impediunt propoſitionem primam que dicit ꝙ cauſa exẽplaris eſt equiuoca ⁊ alterius ratiõis ab exemplato. Dictum Ariſtotelis non impedit: quia ſoluit ſeipſum. Dicit enim ꝙ omnia fiunt quodammodo ex vniuoco: qđ pro tanto verum eſt: quia conueniunt in nomĩe. vt domus in anima ⁊ domus extra. rei nãqꝫ ⁊ ſuo exemplari poteſt idem nomen imponi: ſicut homo imponitur ⁊ homini vero ⁊ homini picto: ſed nõ eſt de intentione Ariſtotelis ꝙ ſit vniuocatio vera: quia domus in anima eſt quedaꝫ forma exemplaris de prima ſpecie qualitatis: forma autem domus eſt de genere relatiõis: vel pertinet ad quartam ſpeciem qualitatis: que eſt forma vel aliquid circa conſtans figura. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ ibidem Ariſtoteles vocat domum in anima ſpeciem domus ⁊ ſubdit ſtatim: ſpeciem autem dico qđ quid eſſe cuiuſqꝫ et primam ſubſtantiam: ⁊ iterum ſubdit: dico autem ſubſtantiam ſine materia qđ quid erat. ſeptimo metaphyſice. textu commenti trigeſimi. ¶ Rñdetur. Ariſtoteles cum dicit ꝙ ſpecies domus in aĩa eſt qđ quid erat eſſe domus: ⁊ prima ſubſtantia: intelligit ꝙ hoc ſit veruꝫ repreſentatiue tantum: non autem ꝙ illa ſpecies ſit ipſa quiditas ipſius domus realiter nec formaliter nec identice: ſed tantuꝫ repreſentatiue ⁊ exẽplariter. Et ſi omnino contendas: ⁊ velis ꝙ quiditas domus ſit in anima. Oportet te dicere ꝙ eadẽ domus numero: que eſt extra ſit in anima: ita ꝙ illa eadem domus que eſt in anima illam eandem edificator edificat: ⁊ ponit extra ⁊ non aliam: ergo cum ſit vna ⁊ eadem numero non erit cauſa exemplaris ſui ipſius. oportebit ergo domum in anima ⁊ extra reducere ad exemplar: ad qđ aſpiciẽs artifex edificat: vt ponat eam extra. Ad cuius euidentiam debes diligenter aduertere ꝙ domus: ⁊ quelibet alia res indifferens eſt ad duo eſſe. ad vnum eſſe in anima: ⁊ ad aliud extra. qđ eẽ eſt 2° adiacẽs: domus ergo que ſubſiſtit in anima ſub eſſe diminuto: ſic eſt exemplar domus extra ſub rõne reali: cum ſit eadem numero: ſed eẽ domus in anima qđ eſt eſſe cognitum: ⁊ eſſe diminutum bene eſt exemplar repreſentatiuum eſſe domus extra. Cum igitur Ariſtoteles dicit: ſpeciem voco qđ quid erat eẽ domus: intelligebat id eſſe cognitum eſſe 2° adiacens quiditatis. nec diſtinxit ibi quiditatem ab eẽ exiſtentie in anima: ſꝫ ſecundum veritatem ly eſſe cognitum ſit res alia ab eſſe quiditatiuo de quo inferius prolixius fiet ſermo in libro predicamentorum. capitulo de paſſione immanente: igitur vſqꝫ ad locum illum differatur. De dubitatione autem ſecunda in qua dicitur ꝙ entitas prime intelligentie eſt exemplar cuiuſlibet alterius nature diſtincte. Dicitur ꝙ iſtud nõ eſt verum: ⁊ procedit ex falſo intellectu non diſtinguendo inter quiditatẽ entis ⁊ quiditatem propriam prime intelligentie: ſicut enim dictum fuit in metaphyſica noſtra: in prima intelligentia ſunt plures quiditates eſſentialiter ordinate. ſ. quiditas entis: ſubẽ: ⁊ ſpũs: in quibꝰ vniuocatur cum pluribus: quia in quiditate entis cum omnibus: in quiditate ſubẽ cuꝫ omnibus ſubſtantijs: in quiditate ſpũs cũ omnibus intelligẽtijs. Nũc auteꝫ imaginandum non eſt ꝙ quiditas entis que eſt in prima intelligentia ſit cauſa exemplaris quiditatis entis ĩ creatura: nec quiditas bonitatis in prima intelligentia eſt cauſa quiditatis exiſtentis in creatura cum ſit vna ⁊ eadem quiditas hic ⁊ ibi: ſed ipſa quiditas propria prime intelligentie in qua nõ vniuocatur cum aliquo alio eſt exemplar eminens omnium aliorum a ſe. non valet ergo tua inſtantia. ¶ Et ſi adhuc queras an ſaltim indiuiduum entis in prima intelligentia ratione heccheitatis poſſit dici eſſe exemplar indiuidui entis in creatura: ſed de hoc taceo: quia ſi ſunt eiuſdem rationis: vnuꝫ non eſt exemplar alterius. ſi alterius poteſt vnum eſſe exemplar alterius: vide primo metaphyſice. capite vltimo.

Forte apud cõmẽtatorẽ prima ſpẽs qualitatis nõ eſt realiter diſtincta a ſubſtantia: qꝛ forte ſcia eſt res ſcita.

Colligit ibi ꝙ Ariſto. non vult ſpẽs itelligibiles eẽ realiter diſtinctas ab obto.

In .12. m. 36. primo celi. 92. ⁊ alibi ſepe auer. hꝫ hãc diſtinctionẽ.

Proprietas ſecunda cauſe exemplaris ſit talis. ſ. cauſa exemplaris in actu nec infert nec ſupponit in actu ſuum exemplatum: immo ſtat cum omnimoda nihileitate ſui exemplati. Exemplum ſicut ſtatua herculis: que ẽ exemplar ⁊ ſimilitudo herculis: ſtat cuꝫ omnimoda non entitate herculis: eſſe nãqꝫ actu exemplatũ eſt tñ eſſe denominatuꝫ ab exemplari denominatione extrinſeca. Nec oportet ꝙ denominatuꝫ habeat aliquod eẽ reale exiſtẽtie extra nihil. Ex hoc patet ꝙ dictum illorum non ſufficit: qui dicunt ꝙ quia omnia entia limitata habuerunt exemplatuꝫ ab eterno: ergo habuerunt aliquod eſſe poſitiuum quiditatiuum extra nihil: quoniam eadem ratione ſequeretur ꝙ habuiſſet eſſe exiſtentie realis: quoniam ita ſunt exemplate exiſtentie ſicut quiditas: exemplata autem palam: quoniaꝫ non inferũt nec ſupponunt exemplar diminutum. licet preſupponant exemplar eminens: vt primam intelligentiam. ¶ Et ſi dicas ꝙ artificialia preſupponũt artem. Dicitur ꝙ illa que fiunt ab arte nõ preſupponunt artem ſimpliciter cum poſſint fieri ſine arte: ſꝫ non ita faciliter nec delectabiliter nec prompte. ¶ Tertia ꝓprietas cãe exẽplaris ſit iſta. Oĩs cã exẽplaris põt hẽre cauſaꝫ aliã exẽplareꝫ ſeu repreſentatiuaꝫ: diminutam tamen non: eminentẽ: hoc ſtatim pꝫ: quoniaꝫ omnis cauſa exemplaris poteſt habere eſſe cognitum ⁊ intellectum. Cognitio aũt ⁊ intellectio ſunt ſimilitudo: ⁊ exemplar obiecti. Manifeſtum autem ꝙ non conuertitur conſequẽtia: quoniam omne exemplatum non habet ratio-

nem cauſe exemplaris reſpectu alterius:ſunt eniꝫ
quedam nature que de ſe non ſunt alicuius alteri/
us repreſentatiue.ſicut roſa vl' lapis:⁊ ſunt ita res
ꝙ non ſunt ſigna rerum. Sunt autem alique alie
nature que non ſunt tantum res in ſe:ſed ſunt alia
rum repreſentatiue:ſicut ſunt omnes actus intelli
gēdi ⁊ omnes ſpecies repreſentatiue ſiue ſint ī me
dio ſiue in organo ſiue ī intellectu.Si autēꝫ quere
res an exemplar vel ſimilitudo ſint vel abſolute
vel reſpectiue.Poteſt dici ꝙ ſunt nature abſolute
cum poſſint ſtare ſine exemplato:quia talia exem/
plaria non inferunt nec ſupponunt exemplata. Di
ces.repreſentatiuum:vt repreſentatiuum videtur
importare reſpectuꝫ:quia reſpectum actualem ne/
ceſſario non habet ad repreſentatum:cuꝫ repreſen
tatum poſſit eſſe ſimpliciter non ens. Reſpectus
autem non videtur poni ſine termino ; habent ta
men reſpectuꝫ aptitudinalem de quo alias erit ſer
mo.Proprietas quarta ſit talis:ꝙ cauſa exempla/
ris ſimpliciter ē prior prioritate originis exempla/
to:hoc pꝫ:quia prima intelligētia:que eſt exempla
ris cauſa eſt prior omni exēplato. Loquendo etiā
platonice. Uniuerſalia ⁊ exemplaria ſunt exēpla/
tis priora origine ⁊ perfectione. Proprietas quin/
ta ſit talis.Cauſa exemplaris eſt plurificabilis re/
ſpectu eiuſdem exemplati:hoc probatur:quoniam
vniꝫ exēplatū pōt hēre īfinitas cās exēplares:qm
de vno obiecto poſſunt eſſe infinite intellectiones
⁊ ſpecies repreſentatiue ipſius: que ſunt exempla/
ria diminuta obiecti:vnū tamen eſt exemplar emi
nens omnium.ſ.prima intelligentia. ¶ Et ſi que/
ras an poſſit eſſe vnum exemplar diminutum re/
ſpectu omnium exemplatorum. Reſpondeo tibi
ꝙ ſic.quoniam vnico actu intelligendi poteſt vni/
uerſitas entiuꝫ diſtincte apprehendi.¶ Et ſi que/
ras vlterius:que ſit cauſa ſimpliciter perfectior.
Reſpondeo tibi.ſe habent ſicut excedētia ⁊ exceſ/
ſa:quoniam eſt aliqua cauſa exemplaris imperfe/
ctior aliqua cauſa efficiente: etiā eſt aliq̄ cauſa exē
plaris perfectior aliqua cauſa efficiente. Sed ſim/
pliciter loquendo que ē perfectior: dicerent phi:
Ariſt.Auer.⁊ plures ꝙ ſimpliciter cauſa exempla
ris eſt perfectior:quia primam intelligentiam po/
nunt eſſe cauſam exemplarem omnium: effectiuā
autem omniuꝫ nec ad intra nec ad extra nequaq̄.
Palam autem ꝙ ſm ſentētiam modernorum phi
loſophorum:immo ſm veritatem cauſa exempla/
ris non ſimpliciter perfectior eſt omni cauſa pro/
ducente:quoniam cauſa exemplaris omnino pri/
mo prima cum cauſa prima productiua coincidūt
in idem numero:⁊ per conſequens in perfectione
ſunt equales. Adhuc autēꝫ de cauſa ſine qua non;
quid ſit:an ſit cauſa per ſe vel per accidens:non eſt
certum. Fertur autem ꝙ cauſa ſine qua non : eſt
modus exiſtendi cauſe per ſe : ſicut calor adhoc
ꝙ poſſit calefacere requiritur ꝙ ſit in quantitate
ſubiectiue.Albedo etiam ad hoc ꝙ poſſit viſuꝫ im
mutare requiritur ꝙ ſit extenſa in quantitate.er/
go quantitas poteſt dici cauſa ſine qua non:calefa
ctionis ⁊ immutationis viſus:lꝫ non ſit cauſa per
ſe iſtorum effectuum:eſt tamen modus exiſtentie
cauſe per ſe neceſſario requiſitus ad hoc ꝙ cauſa ꝑ
ſe poſſit agere. Secundo nāqꝫ fertur ꝙ cauſa ſi/
ne qua non eſt concurſus omnium cauſarum adin
uicem ſine tali cōcurſu non cauſarent tales cauſe:

Reſpectus apti tudinalis nō requirit neceſſario terminum.

⁊ ſic in pluribus alijs poſſet poni exempluꝫ. ¶ Et
ſi queras an ſit cauſa per ſe proprie loquendo vel
per accidens.cauſam per ſe non dico eam eſſe : ſed
modum neceſſarium cauſe per ſe. Cauſam per ac/
cidens proprie loquendo non dico : ſicut album ꝑ
accidens edificat:quoniaꝫ talis cauſa per accidēs
non eſt cauſa ſine qua non:quoniam edificator po
teſt edificare abſqꝫ hoc ꝙ ſit albus. Reſumentes
igitur dicta in hoc libro ſecundo de vna cauſa per
ſe extrinſeca.ſ.de cauſa efficiente : dictum eſt nāqꝫ
quid eſt cauſare ⁊ conſeruare:quoniam cauſare ni
hil aliud eſt niſi īferre aliud in eſſe : ſic ꝙ hac po/
ſita ſtatiꝫ alia erit extra nihil:⁊ hoc neceſſario ⁊ na
turaliter:ſi ſit res naturalis;nec oportet plus pone
re niſi ad hoc ſequatur hoc velit nolit naturaliter:
vel poteſt ſequi hoc:ſi eſt cauſa libera:dictum ē eti
am de cauſa conſeruante:de cauſis etiam equiuo/
cis ⁊ vniuocis.Adhuc autem de cauſis eſſentiali/
ter ordinatis:⁊ de annexis eiſdem:de cauſis etiam
exemplaribus ⁊ cauſis ſine qua non eſt aliquid di
ctum in hoc libro. Reſtat igitur inquirere in alijs
de cauſis per accidens:que ſe tenent ex parte cau/
ſe ſeu ex parte effectus:de quibus habemus tracta
re in libro ſequenti:necnon etiam de cauſa finali
poſtmodum fiet ſermo ī eodem. Et hic īponimus
finem dictis in hoc ſcdo libro.

¶ Incipit liber tertius phyſicorum.

¶ De fortuna abundanter determinat. Caput. I.

POſt hec autem de cauſis ef/
ficientibus per acci
dens perſcrutandum.Ultimo autē
de cauſa finali erit ſermo. Manife/
ſtum eſt autem ꝙ cauſe per accidēs
in duplici genere reperiuntur. Pri/
mum genus prout ſe tenet ex parte
cauſe producentis:⁊ eſt quando aliquod accidens
per accidens eſt annexum cauſe per ſe:vt album ꝑ
accidens edificat:quia eſt annexum cauſe per ſe.ſ.
edificatori:⁊ in iſto genere cauſe per accidens non
oportet multum immorari.Genus ſecundum cau
ſe ꝑ accńs eſt quando effectui cauſe per ſe eſt aliqd
accidēs annexum:raro tamē ⁊ in paucioribus : an/
nexum inqꝫ preter intētionē agētis.vt foſſioni ſe/
pulchri aliquando eſt annexa inuētio theſauri vel
regalis annuli:⁊ hoc per accidēs. Palam autēꝫ ꝙ
talis effectus dicitur fortuituſ vel caſualis. Ad ꝓ/
fundiorem autem intelligentiam predictorum de
fortuna ⁊ caſu:⁊ de cauſis eorum intrinſecis ⁊ ex/
trinſecis eſt diligēter inquirēdum. Adhuc autem
⁊ de fato:an ſit:⁊ quid ſit:⁊ de cauſis eſt perſcrutan
dum.¶ Primum igitur dictum ſit iſtud. An for/
tuna ſit ens prohibituꝫ an nō.Ad qđ dicitur ꝙ for/
tuna non eſt ens prohibitum:patet autem experiē
tijs multis:que negari non poſſunt:quoniam vide
mus multos homines habere aliquid bonum an/
nexum ſuo per ſe effectui preter intētioneꝫ.Patet
etiam hoc de intētione philoſophi in libro de bo/
na fortuna:qui fortunam in rebus aſſerit. ¶ Se/
cundum dictuꝫ ſit iſtud.quid ſit fortuna:⁊ dicitur
ꝙ fortuna eſt cauſa ſecreta ſaltē agēti illi cui aliqđ
bonum ineſt preter intētionē. In ſpeciali autē qđ
ſit realiter bona fortuna inferius dicetur. ¶ Ter/
tium dictum quis ſit bene fortunatus . Et dicitur
ꝙ ille cui ſemel eſt annexum aliquod bonum : vel
cui ſemel bū accidit non dicitur bū fortunatus: qꝛ

Bona fortuna conſiſtit in bonū aſſequēdo ⁊ malum fugiendo.

vna yrundo nō facit ver: nec dicitur preciſe: ille bñ fortunatus cui ſemper accidit bñ: ⁊ ſemper habet aliquod bonū annexū omnibus actibus ſuis: qm̃ tūc nullus eſſet bene fortunatus. Experiētia nāq̧ docet: ꝙ aliquis eſt bñ fortunatus in vno negocio ⁊ nō in alio: vt in facto armoꝝ: ⁊ nō in mercatione vel in ludo. Tertio dicit̃ ꝙ bene fortunatus eſt ille qui in pluribus habet aliquod bonum annexū per accidēs effectui ſuo. ¶ Quartū dictū quid ſit īfortunatus: eſt dicendum cōformiter: ſicut de bene fortunato: nā ſi ſemel aliquod malū ſit annexū effectui ſuo: nō ex hoc dicitur infortunatus: qm̃ ſic omnes homines eſſent infortunati: nec dicitur infortunatus: qui ſemꝑ habet aliquod malum annexum omnibus actibus ſuis. Sed dicitur īfortunatus ille qui vt in pluribus habet aliquod malum annexum effectui ſuo. ¶ Quintū dictū ſit iſtud d̄ ſubiecto adequato bone fortune vel male. Dicitur ꝙ lȝ proprie ⁊ ſtricte fortuna reperiatur in hominibus: in alijs tñ reperitur ab hoīe: vt in brutis: ⁊ etiam in rebus inanimatis: vt in herbis ⁊ in verbis ⁊ in lapidib⁹. dicitur nāq̧ lapis bñ fortunatus ⁊ domus bñ fortunata. ¶ Et ſi queras an itelligētie ſeparate ſint fortunate vel nō: ⁊ an in eis cadat fortuna vel nō. Dicitur ꝙ in omnibus intelligētijs a alijs a pria pōt cadere fortuna: cū preter itentionē actibus ſuis ſit aliquod bonum: vel malum annexū: hoc tñ nō aſſero: ſed ſub dubio relinquo.

Voluit alij ꝙ fortuna ſit agēs ſecundū ꝓpoſitū cui euenit aliqd pter intētionem

Amplius autem inquirēdum eſt in ſpeciali quid ſit fortuna in hominibus ⁊ in alijs: de hoc ſunt tria dicta diſperata. ¶ Primū dictum eſt iſtud: ꝙ fortuna nihil aliud eſt niſi cōiecturatio ⁊ iudicium ſubitū de agendis abſq̧ omni ratione ⁊ cauſa ⁊ medio talis iudicij. ¶ Et hoc probatur experiētijs multis ⁊ ratione. Experimur. n. aliquos homines habere tales induſtrias ⁊ cōiecturas ⁊ iudicia ſtupēda abſq̧ rōne omni: vt aliqui habēt iudicia ⁊ cōiecturas in facto armorum: alij in egrotationibus: vt ſūt aliqui medici qui pronoſticāt de egritudinibus: ⁊ vt in pluribus ſemper verum dicūt: vbi ſapiētes deficiunt: ⁊ iſte cōiecture īſunt eis abſq̧ rōne: qm̃ nec medium nec cauſam quare ſic iudicant nō habēt. Sed ſi ab ipſis querā quare ſic iudicant: rationē reddere neſciunt. Sed tantū abſolute vna: ꝙ ita videtur ſibi fieri: ⁊ talibus hominibus ⁊ cōiecturis ⁊ iudicijs eſt magis aſſentiendum ꝙ̃ iudicijs ⁊ demōſtrationib⁹ aliorū. Unde iudiciū eoꝝ cadit ſupra veritatē ꝯcluſionis: lȝ non habeant mediū ad concluſionem probandam: ſicut alibi legitur de conſilio Achirafal qđ erat quaſi ꝯſiliū deorū: lȝ aliquādo ſine ratione loqueretur. Ratione autem hoc ꝓbatur: qm̃ diſſimiliter ſe hȝ hō ad ꝯcluſionē inueniendā. Palam aūt ꝙ ſunt aliqui homines qui ſubito ⁊ in nō proſpecto tempore inueniūt mediū: ſicut fertur ab Ariſto. in libro poſteriorum. in fine ꝑmi: q ait ꝙ ſolertia eſt ſubtilitas quedā inueniēdi medij in nō proſpecto tēpore: igitur ⁊ talis ſubtilitas poteſt ineſſe homini ad ſubito īueniēdum ꝯ^{nem} in tempore nō proſpecto: ⁊ tale iudicium ſubitaneū dicitur fortuna: vt aſſerūt. Iſtud aūt dictū: lȝ ī ſe ſit verū: ꝙ tale iudiciū ſubitaneū ineſt aliqbus hoīb⁹ cadēt ſuper veritatē concluſionis abſq̧ ratione ⁊ medio: tale tñ iudiciū nullo modo poteſt dici fortuna: tum qꝛ vt dictum eſt in multis reperitur fortuna in quibus non reperitur tale iudicium: vt in brutis ⁊ in rebus inſenſibilibus ⁊ inanimatis: tum etiam 2°: qꝛ effectus fortuitus euenit preter intentionem agentis: tu autem ponis effectum euenire ex certo ⁊ vero iudicio agentis. Tū tertio. vbi minimus intellectus: ⁊ per conſequens minimum iudicium concluſionis ibi maxima fortuna. Manifeſtū eſt igitur ex dictis ꝙ fortuna nō eſt talis ſubtilitas iudicādi de ꝯ^{ne}: cū ſemper effectus fortuit⁹ ſit incognitus ⁊ īpreuiſus ab agēte. ¶ Scdm̄ dictū diſperatū ab alijs eſt iſtud ⁊ imponit̃ phis. Dicūt nāq̧ ꝙ fortuna cōtinua ⁊ diuina nō eſt aliud ꝙ̃ ſine ratione natura inclinās ad ſe quoſdā alios impulſus: de qb⁹ agit̃ ad ꝓſecutionē boni ⁊ fugā mali. Hec deſcriptio: vt dicūt ꝑfecte colligit oīa que in libello de bona fortuna ponūtur. Primū dictū in iſta deſcriptione eſt ꝙ fortuna dr̃ cōtinua ⁊ diuina: nā ſi nō eſſet ꝯtinua: ſed tm̄ ſemel bñ accideret vel vt raro vel vt in paucioribus bene ſibi accideret: diceretur fortuna cā per accidēs ⁊ nō per ſe: de qua fortuna loquitur Ariſt. in ſcđo phyſicoꝝ. 48. fortuna aūt de qua nūc hic loquimur eſt cā ꝑ ſe: lȝ ſit īcognita ⁊ latens: de qua loquit̃ Ariſt. in libello de bona fortuna. Secūdo dicitur ꝙ fortuna eſt ſine ratione: hoc pȝ: qꝛ bene fortunati ſunt multo minus vtentes rōne ⁊ magis inſipiētes. Tum qꝛ que ex deliberatione ⁊ rōne procedūt nō attribuuntur fortune: vnde vbi plurimus itellectus ibi minima fortuna: ⁊ cōuertitur ꝯ̃ria: qꝛ vbi plurima fortuna ibi minimus intellectus. Palam aūt ꝙ nō oportet bene fortunatos deliberare: qm̃ deliberatio impedit fortunā: ideo fortuna dicitur eſſe impetus ſine ratione. Adhuc aūt dicit̃ in predicta deſcriptione fortune ꝙ eſt natura iclinās ⁊ ſequens īpulſus deorū: per naturā aūt itelligamus naturalē diſpoſitionem inclinātē hominem ad actus: ad quos ꝑ modū ſequele eſt annexum per accidēs aliqđ bonum vel malū: ꝙ ſit naturalis diſpoſitio iclinatiua: pȝ: tum qꝛ a natiuitate in hoc dicuntur differre homines: qm̃ iſti ſunt fortunati ⁊ iſti infortunati: ſicut a natura iſti habēt oculos varios: iſti nigros: tum qꝛ fortunatos opibus dicimus bene natos: igitur videtur iclinatio naturalis. ¶ Adhuc ī predicta deſcriptione fortune ꝙ eſt naturalis iclinatio ad ꝓſecutionem boni ⁊ fugam mali. Palam autem qm̃ ī vtroq̧ cōtingit hominem eſſe fortunatum: vel qꝛ mala vitat que debebāt euenire: vel qꝛ bona aſſeqtur que nō preuidebat. Magis tñ attēditur fortunatum in eo qđ eſt bonum acquirere preter rationē: mala. n. nō vitātur niſi per accidēs inquātum homo impellitur ad aliquod aliud perſequēdum per qđ malum euitatur. Hec igitur eſt ſnīa iſtius dicti ſcđi qđ imponitur Ariſto. in libello de bona fortuna. Licet ergo iſtud dictum ſecūdum ſit multum probabile īmo verum: tñ qꝛ nimis vl̃r ⁊ in generali loquitur de fortuna: in ſpeciali autem nihil dicit: cuiuſmodi entitas ſit ipſa entitas fortune: an ſit cauſa intrinſece exīs in homine vel ſit preciſe intriſeca: impellēs hominem ad tales effectus fortuitos: ergo inſufficiēs iudicatur.

fieri a cauſa indeterminata nō intendēte effectū dicit̃ fieri raro.

Scdm̄ Ariſto. cōcurſus ſcđarū cāꝝ facit vnū magis fortunatū alio rōne impetus qui nō eſt voluntas nec intellectus.

Conſequēs autē eſt dicere loco tertio de fortuna in ſpeciali quid ſit: ⁊ a quo inſit ⁊ quādo: quinq̧ autem ſunt que occurrunt intellectui in ſpeciali de fortuna. Primum ꝙ fortuna ī nobis dicit aliquod poſi-

Apud ariſto. eſ ſecus dicit fortunas vel caſus reſpectu cãe ppĩ que nõ remote.

tiuum cũ ſit cauſa (lʒ latẽs) effect⁹ poſitiui. ⁋ Secundũ ꝙ illud poſitiuũ nõ tenet ſe ex parte cauſe intellectiue: quia vbi minimus intellectus ibi maxima fortuna. ⁋ Tertium. ꝙ nec ſe tenet preciſe ex parte corpoꝝ: qꝛ tunc intellectus ſeparatus: ⁊ intelligẽtie nõ eſſent fortunate: cuius oppoſitũ ſuperius fuit dictuꝫ. ⁋ Quartũ. ꝙ ſe tenet ex parte vtriuſqꝫ partialiter: anime. ſ. ⁊ corporis. ⁋ Quintũ. ꝙ iſta fortuna cõformiter eſt quid poſitiuum: lʒ ſit cauſa latens ⁊ incognita: ſicut fortuna non ſe tenens ex parte corporis: nec preciſe ex parte anime: ſed ex parte vtriuſqꝫ. ⁋ Habet aũt dubitationẽ multiplicẽ de fortuna. Prima. an ſit entitas fluẽs an permanẽs. Reſpõdeo ꝙ eſt entitas permanẽs. Secũda. ſi eſt entitas abſoluta vel reſpectiua. Dicitur ꝙ eſt entitas abſoluta. Tertia. ſi eſt ſuba vel accidẽs. Dicitur ꝙ eſt entitas accidẽtalis. ⁋ Et ſi queras in quo pdicamẽto reponitur: Dicitur ꝙ ĩ pdicamẽto qualitatis: ſed ĩ qua ſpecie: dicitur ꝙ quantum ad illud poſitiuũ qđ ſe tenet ex parte corporũ reponitur in tertia ſpẽ: quantũ tñ ad illud qđ ſe tenet ex parte intellectus reponitur in prima ſpecie qualitatis. Ut autẽ plane intelligas omnia predicta debes ſcire ꝙ fortuna in nobis eſt quedã qualitas cõplexionalis reſultãs ex determinata mixtione elemẽtorum quãtũ ad illud qđ ſe tenet ex parte corpoꝝ: ⁊ quedam partiali qualitate quãtuꝫ ad illud qđ ſe tenet ex parte aĩe ꝯſis indiuiduũ ⁊ non ſpẽm: nã ſi cõſequeretur ſpẽm omnes homines eẽnt equaliter fortunati vel infortunati: cõſequitur nãqꝫ proprietatẽ indiuidualẽ: que alia ⁊ alia in diuerſis idiuiduis reperitur: que qđẽ qualitas: que fortuna intrinſeca dicitur: cõſiſtit in certo gradu: que põt intẽdi vel remitti: ⁊ vt fertur totaliter corrũpi: que ineſt homini a natiuitate ⁊ a generante: vt in pluribus. Palam aũt ꝙ iſta qualitas: que fortuna dicitur ⁊ impetus ſine ratione inclinat per modũ nature voluntatem ad determinatas volitiones: ad quas: vt in pluribus: per modũ ſequele eſt annexũ aliquod bonũ preter intẽtionẽ agẽtis. Conformiter eſt dicendũ de infortuna: qꝛ eſt qualitas complexionalis reſultãs ex debita cõmixtione elemẽtoꝝ inclinans per modũ nature volũtatẽ ad determinatas volitiones ad quas per modum ſequele: vt in pluribus eſt annexũ aliquod malum preter intẽtionẽ agentis: ⁊ tales homines habentes taleꝫ qualitatẽ cõplexionaleꝫ dicũtur infortunati: ſicut ⁊ alij dicuntur bene fortunati. Debes autem diligenter aduertere ꝙ ſicut ſunt quedam proprietates: ſeu qualitates cõplexionales cõſequẽtes naturaꝫ ſpecificam: ad quas per modũ ſequele ſequũtur operationes mirabiles: vt pꝫ ĩ lapidibus pcioſis ⁊ gemmis: vt ĩ adamãte ⁊ ſaphyro: ⁊ ſic đ alijs: ſic ſunt quedam qualitates complexionales conſequentes indiuiduum habentes operationes ⁊ virtutes mirabiles: de quorum numero eſt qualitas complexionalis: que appellatur fortuna. Concludamus ergo de fortuna quantum ad eius cauſaꝫ intrinſecam: ꝙ ipſa eſt cauſa latens ⁊ incognita. cã dico per ſe non per accñs: ſed latens ⁊ incognita: qꝛ illaꝫ proprietatem diſtincte naturaliter cognoſcere non poſſumus. ⁋ Et ſi queras an intelligentia ſeparata hanc proprietatem complexionalẽ naturaliter cognoſcere poſſit. Poteſt dici ꝙ ſic: lʒ nõ intellectus noſter coniunctus. hec igitur ſunt dicta de cauſa intrinſeca fortune:

Nota ꝙ apd cõmẽtatorẽ caſus ⁊ fortuna ſolũ in cõtigẽti raro reperiuntur.

Amplius autem reſtat inquiſitio de cauſa extrinſeca fortune. Fertur auteꝫ a phĩs antiquis ⁊ modernis ꝙ fortuna intrinſeca hominis. ſ. illa qualitas complexionalis non eſt ſufficiẽs ad ponẽdũ effectum fortuitũ ſine cauſa extriſeca cooperãte: que autẽ ſit illa pſcrutãdũ. Fertur aũt ꝙ cauſa extrinſeca fortune eſt ipſa prima intelligentia: que eſt cauſa vl'r influens: motiua ⁊ directiua hominis ad effect⁹ fortuitos. ⁋ Et ſi arguas ꝙ cum ſint plures effectus fortuiti: ad quos cauſalitas prime intelligentie nõ ſe extẽdit: cũ nõ ſit cauſa alicuius mali: nec fortuiti: nec a propoſito. Reſpondeo theologicuꝫ eſt naturalẽ phm nõ reſpondere cõgruit. ⁋ Secundũ qđ ponitur cauſa extrinſeca bone fortune eſt primuꝫ amans. ſ. motor intriſecus primi mobilis qđ amat primã intelligẽtiam: que mouet primũ amãs ĩ ratione amati ⁊ cõſiderati. ⁋ Tertiũ qđ ponitur cauſa extrinſeca fortune ſunt ſeptem planete: nam iſta ſeptem predicta cũ illa qualitate complexionali intrinſeca homini: que per ſe non eſt ſufficiens ad inclinãdum volũtatem nec ad ponẽdam effectũ fortuitum niſi cõcurrẽtibus iſtis pdictis nõ abſolute in quocunqꝫ ſitu ⁊ aſpectu ſe habeant: ſed in determinata coniũctione ⁊ aſpectu: inclinãt ipſam volũtatẽ cũ ipſa predicta qualitate intrinſeca ad volitiones determinatas: ad quas per modũ ſequele eſt annexum aliquod bonuꝫ preter intẽtionẽ agẽtis. ⁋ Palam autẽ ex his ꝙ homo vno tempore ẽ fortunatus: alio nõ fortunatus: dico ꝙdiu virtus coniũctionis iſtarum cauſarum extrinſecaruꝫ durat. Cum autem ſoluitur coniũctio ⁊ aſpectus planetarum ⁊ iter ſe: ⁊ cum aſtris in determinato ſitu ⁊ domo ⁊ aſpectu ſoluitur effectus fortunatus propter defectum cauſe extrinſece cõcurrentis: qꝛ cauſa intrinſeca nõ ſufficit per ſe ſine extriſeca. Hinc eſt ꝙ nos vidimus plures homines fortunatos in iuuẽtute ſua: ⁊ vſqꝫ ad trigeſimum annum vel quadrageſimum: infortunatiſſimos autẽ in ſenectute: nec apparet aliqua cauſa: niſi ꝙ fortuna extrinſeca eorum. ſ. virtus cõiunctionis aſtrorum ⁊ planetaruꝫ ſoluta fuit in determinato tempore: nec durauit vſqꝫ ad quadrageſimum annum: nec illi homini remãſit: niſi tñ fortuna intrinſeca: que ſufficiẽs p ſe nõ eſt ad ponẽdum effectũ fortuitũ. Manifeſtum aũt ex iſtis ꝙ homo põt eſſe fortunatus ad vnũ negocium: ⁊ nõ ad aliud: vt in bello ⁊ nõ in mercatione ⁊ ludo: ⁊ hoc ratione cauſe ĩtrinſece ⁊ extriſece: que ad diuerſos effectus inclinãt: poſſibile nãqꝫ ẽ: vt in vno homine ſint plures qualitates cõplexionales ſeu plures fortune partiales inclinantes ad effectus plures fortunatos: ⁊ poſſibile eſt etiã ꝙ ĩ vno homine nõ ſit niſi vna: ⁊ tũc erit fortunatus ĩ vno facto ⁊ nõ in alio. Adhuc autem fertur ꝙ aliq lapides pcioſis portati faciunt hominem bñ fortunatũ. Similiter herbe: karacteres: carmina: virtute ſua mirabili inclinãt ad effect⁹ fortunatos. Nã lapides ⁊ herbe: ⁊ iſta predicta habẽt rõnem cauſe extrinſece. ſupplẽt nãqꝫ viceꝫ coniunctionis aſtrorum: ⁊ inclinãt hoĩem ꝯformiter: ſicut aſtra ad volitiones determinatas: ad quas p modũ ſequele ẽ annexũ aliqđ bonũ: ⁊ hinc eſt ꝙ hõ prius fortuna-

Apud cõmẽtatorem prima intelligentia mouet effectus.

tis ad aliquod negociuꝫ: vtpote ad bellū: ſentiens ſe poſtea nō eſſe fortunatū: neceſſarium eſt ſibi recurrere ad lapides habentes virtutem inclinandi ad talē effectū: in quibus ſunt virtutes ſtupēde: q̄s hermes phs mirabiles eſſe dicit tam in lapidibꝰ q̄ȝ in herbis q̄ȝ in plantis ꝛ membris animaliū: per que ēt naturalr̄ fieri poſſet: vt aſſerit: quicquid ſciētijs magicis fit: ſi virtutes ille bene cognoſcerent. Conforꝰ autē eſt dicēdum deꝰ infortunia intrīſeca. ꝛ extrīſeca. Et in hoc terminatur capl̄ꝫ de fortuna.

¶ De fato q̄dā attentione digniſſima. Caput. II.

PErſcrutandum autē eſt de fato: ꝛ de his que ſub fato cadūt: ꝛ primo an ſit fatum: ſc̄do quid ſit: deinde que ſub fatali diſpoſitione cadunt. Palam aūt q̄ fatum eſſe aſſerūt phi antiqui ꝛ moderni: pꝫ etiā experiētia: qm̄ plures effectus fati eueniunt. fatatuꝫ nāq̄ȝ non eſt ens prohibitū: vt chia. ¶ Secunduꝫ nāq̄ȝ qđ occurrit inquirere eſt quid ſit fatuꝫ. De fato aūt dicit Seneca in libro de naturalibus q̄onibus. vbi loquitur de ſignificationibus tonitrui: nihil aliud eſſe fatum q̄ȝ neceſſitatem omnium rerū ꝛ actionū quā nulla vis rūpere poteſt: eo q̄ ſc̄dꝫ ſenem pōtificem ex Iouis diſpoſitione pēdeat: ꝛ definito cōſilio deoruꝫ. Et alibi dicit Seneca: q̄ fata iter ſuūꝫ peragunt: nec vlla mouētur prece: nec minis flectuntur: nec grā: ſeruant curſum irreuocabilem: quemadmodum rapidorum fluuiorum aque currentium in ſe non recurrit nec moratur quidē: quia poſterior priorem ſuperueniēs precipitat: ſic ordinem fati rerū eterna ſeries regit: cuius hec pꝰ lex eſt ſtare de cetero. Unde quidam poeta ſic ait. Te tua fata trahūt: nec cepta relinquere poſſes: trahunt. n. fata ſm̄ q̄ ex imobili diſpoſitione celeſtiū depēdēt: hec ſūt dicta Senece de fato. ¶ Adhuc aūt ſtoici ꝛ Platonici de fato tractātes: aſſerunt ipſum fatum nō habere curſum irreuocabilem: ſed impediri poſſunt: qm̄ ſc̄dꝫ ipſos: ſapiētes aiunt poſſunt placari per preces: ꝛ cum omnia iferiora retulerunt ad diſpoſitionem deorū incorruptibilium dixerūt eos ſapiētia preditos: ꝛ ideo placabiles p̄ ſacrificia ꝛ preces ꝛ ſupplicatiōes: vt ea que aliq̄n̄ diſpoſuerūt nō erogent: pp̄ qđ aūt arcaſius ꝛ cerſa patres preceperūt in timore maloruꝫ fatorū Iouem placari capite agne immaculate albe. His aūt ſacrificijs placaꝰ Iuppiter: q2 caput eſt ſapiētie ꝛ agna māſuetudinis: ꝛ ſexus feminēꝰ de facili moueretur a propoſito: albedo meliorē fortunā ſignificat: hec ſūt dicta platonica de fato Matheꝰ ꝛ ſpāliter Ptolomeꝰ tractātes de fato ſic dicūt. Fatum idē eſt qđ ꝯſtellatio. Unde nihil aliud eſt ſꝫ aſtrologos niſi connexio cauſarum neceſſariarum. ſ. planetarum ꝛ aſtrorū ꝛ coniunctione ꝛ aſpectu ipſoꝝ in diuerſis domibus ſub quibꝰ naſcitur homo: naꝫ ex diſpoſitione celi in natiuitate hominis dependet fatum quod habet in puncto ſue natiuitatis vl̄ certi ſeminis: ſicut tractat Ptolomeus in quadriparttio: ꝛ in libro de natiuitatibus. Peripatetici autem ſicut Ari. ꝛ ſui ſequaces aſſerunt q̄ tota mūdi diſpoſitio pēdet ex motu celi: ꝛ diſpoſitio illa q̄ mundus mouetur ꝛ regitur ex prima cauſa infunditur celo. Ex celo aūt per motum infunditur formis que ſunt iꝫ mā generabilium ꝛ corruptibiliū:

Dñi theologi fatū eē ordinē cauſaꝝ ſc̄dꝫ ꝙ a deo ꝓuiſuꝫ ſc̄dꝫ quē pñ ēt res aliter euenire.

id dicūt fatū eē motū celorū: hec ſunt dicta phōꝝ de fato: lꝫ. n. iſta dicta in aliquibus ſint vera: ꝛ i aliquibus dubia: inſufficienter tamē tradūt de fato: quia tantum in generali: ꝛ nihil in ſpeciali: ideo de fato eſt dicendum aliter.

De fato autem in ſpeciali eſt inquirenduꝫ. dr̄ aūt q̄ fatū dicitur a fando ꝛ for farisꝗ idē eſt q̄ loquor loqueris. Unde fatū idē eſt qđ predictum ꝛ proloquutuꝫ dictione ꝛ verbo mētali: vnde nihil aliud eſt niſi eſſe preuiſum ꝛ preſcitum: ꝛ per conſequens predictum: ꝛ hec omnia ſūt ſecundum interpretationem nominis. Ordo nāq̄ȝ certus cauſarum omnium concurrentium ad aliquē effectū: ꝛ diſpō ipſarum preſcitus ꝛ ꝓuiſus dicitur eſſe fatum ꝛ predictum ꝛ preloquutum. Palaꝫ autem q̄ fatum realr̄ ſumitur vel pro verbo mentis ꝛ preſcia ꝛ preuiſione vel pro obiecto preſcito ſeu preuiſo ꝛ fatato. ¶ Et ſi queras: a quo ſit hec preuiſio ſeu preſcientia ordinis ꝛ concurſus cauſarum: ꝛ in quo intellectu habeat exiſtere. Reſpondeo tibi q̄ fatuꝫ ſeu preuiſuꝫ ꝛ predictum proprie reperiuntur in intellectu prime intelligentie: que preſcit ꝛ preuidet certum ordinem cauſarum contingentium ꝛ vltimarum: ideo omnia dicuntur eē fatata ꝛ preuiſa ab ipſa: lꝫ nāq̄ȝ 2ᵉ intelligētie ꝛ motores orbium preſciant ꝛ preuideant multa futura: ꝛ ordinem ꝛ coniunctionem multorum futurorum. prima tamen intelligentia eſt vniuerſalioris conceptionis q̄ȝ 2ᵉ ꝛ prima locutio ꝛ preſcia: ꝛ per ꝯñs primo fatum eſt ab ipſa. ¶ Et ſi arguas q̄ ſic dicendo fatum idēꝫ eſt qđ preuiſum ꝛ preſcitum ē dimittere in cōtradictione Boe. in. 4. de cōſolatione: qm̄ fatū aſſerit idē eſſe qđ preuiſum ſeu preuidētia omniū futurorum. Reſpondeo tibi q̄ accipitur ibi fatū non ſc̄dm ſuam rationem generaliꝰ prout ſe extendit ab bona ꝛ mala: qm̄ prouidentia eſt tm̄ de bonis ꝛ non de malis: ſed accipit fatum i ſpāli: vt preciſe ſe extēdit ad bona: ꝛ vt ſic bene dicit q̄ fatuꝫ idē eſt qđ preuiſum. Hec ergo dicta ſūt de fato quantum ad ſuam entitatem: qm̄ nihil aliud eſt eſſe fatum niſi eſſe cognitum vel obiectum cognitū a prima intelligētia. Ex hoc infero q̄ oia q̄ cadunt ſub rōne ꝛ tabeſcūt tēpore: imo oia que cadunt ſub euo: ꝛ que cōtinētur ſub ſubo huius phie naturalis: cadunt ſub fato: cū omnia ſint precognita ꝛ preuiſa a prima intelligentia.

De mutabilitate ſeu immutabilitate fati ꝛ an neceſſitatē imponat vel non ſpeculādū. Palā aūt qđ dicēduꝫ ſm̄ expōnem Senece qui ponit fatum imponere neceſſitatē: qđ nulla vis rūpere poteſt: ꝛ ſeruat curſum irreuocabilem. Sed ſic dicere eſt tollere cōtīgētiā a rebus: ꝛ hoc improbat Ari. ꝛ alij phi q̄ȝ plures: quoniam tunc non eſſet negoꝰ: nec conſiderādum: ꝛ periret omne negocium politicuꝫ: ꝛ eēt ducere hominē ad deſperationē: cū faciat qcq̄d voluerit ſemp̄ eueniet: vt fatum eſt. Ptolomeus etiam i almageſti dicit q̄ vir ſapiens dominabitur aſtris. ¶ Et ſi arguas q̄ ſc̄dm predicta videtur q̄ fatum neceſſitateꝫ imponat: quoniam fatū: vt dcm̄ ē idē eſt: qđ preuiſum vel proloquutuꝫ ſeu precognitū. Preſcia aūt ꝛ eſſe cognitum in ipſa prima intelligētia ē idē qđ ipſe actus itelligēdi ꝛ ſciēdi: a quo omnia denominatiue dicunt̄ cognita ꝛ fatata. Adhuc

aūt ṗma itelligētia eſt omnino imutabilis ⁊ inuariabilis. ergo ſequiṫ: ꝙ id qḋ repreſentat neceſſario eueniet ⁊ nō contingenter: ⁊ hoc ſic pōt argui: actus itelligēdi ⁊ loquēdi in ṗma itelligētia iſert: ſi eſt verus: ſuū obm in eſſe: ⁊ eſt aīs: ⁊ obm in eſſe eſt ꝯñs: ⁊ ſicut ad antecedēs ſequiṫ ꝯñs: ſic ad deſtructionez ꝯñtis ſequiṫ deſtructio aītis: ⁊ ſi ꝯñs eſt ꝯtingēs: ⁊ pōt nō eſſe: ſic ⁊ aīs pōt nō eſſe. Si ḡ fatum in ṗma itelligētia nō iſert necāario fatatū: ſequiṫ ꝙ ſi tollaṫ fatatū in eſſe cū nō ponaṫ: remanebit fatum in ṗma itelligētia vel totaliter tolletur. quoꝝ quodlibet eſt impoſſe: qm̄ nec actus itelligēdi falſus pōt poni in ṗma itelligentia: nec pōt tolli ſic ꝙ deſinat eē: cum ſit in ſe necāarius ⁊ oīno inuariabilis. ❡ Reſpōdeant hi qui tenēt ⁊ dicunt obm cognitū ſeu volitū nō habere aliqḋ eē in itellectu: nec in volūtate niſi eē preciſe denominatuʒ denominatiōe extrinſeca ab abſoluto actus itelligēdi ⁊ volēdi: qm̄ iſti habēt dicere ꝯñter ꝙ omnia que eueniūt de necītate eueniunt: ⁊ ꝙ fatū imponit neceſſitatez rebus: qm̄ poſito aīte oīno imutabili in ꝯñtia formali ſequiṫ neceſſario ꝯñs. Aliter igiṫ eſt dōm de fato ꝙ fatū nō eſt ṗciſe in ṗma intelligētia actus itelligēdi: nec aliquid ṗciſe denominatuʒ ab actu: ſed vltra hoc eſt ꝓductio obti in eſſe cognito ⁊ voito: que quidē ꝓductio ꝯtingēs eſt: ⁊ ꝑ ꝯñs: qm̄ fatū ipſa ṗma itelligētia eſt ꝯtinº ꝗ̄tū ad eſſe: ⁊ poſſet poni oppoᵐ in eſſe cognito ⁊ voito: ⁊ per ꝯñs necītatē rebus nō imponit: qm̄ ſi aīs eſt ꝯtinº. ſequiṫ ꝙ ꝯñs ꝯtinº erit: fatū igiṫ in ṗma itelligētia eſt ꝯtinº: ⁊ fatatuʒ in rebus eſt ꝯtinº: ḋ quo eē cognito ꝓlixioꝛ fiet ſermo in libro ṗdicamītoꝝ. caplo de paſſiōe. ❡ Et ſi adhuc arguas ꝙ tunc nō erunt oīa actu fatata in ṗma intelligētia: qm̄ actu nō ſunt oīa cognoīta cognita nec volita cū ꝯtradictoria ſint poſſibilia diuiſiʒ inꝯñtia: ſʒ nō ſimul. ergo nec itelligi nec velle pñt ſimul ſʒ diuiſim. prima. n. itelligētia pōt velle nauale bellū eē cras vl̄ nauale bellū nō eē cras diuiſiʒ: ſed nō pōt velle illa ſimul: ergo nec itelligere: ergo ambe partes contradictiōis futuroꝝ ꝯtinᵐ nō ſunt fatate: ſed altera tm̄. ❡ Cur altera pars ꝯdictiōis cōtingētiū ſit preciſe volita ⁊ cogᵃ a ṗma itelliᵃ: ſed nō ambe ſimul. ❡ Reſpōdeo tibi ⁊ cōcedo ꝙ altera pars futuroꝝ ꝯtingᵐ non eſt actu fatata: lʒ poſſet cadere ſub fato: cuʒ poſſit preſciri ⁊ ṗcognoſci a ṗma itelligētia. ❡ Et ſi dicas ponaṫ ꝙ altera pars ꝯtradictiōis: que in iſto nūc nō eſt fatata ponatur in eſſe. tūc videṫ ꝙ nō cadat ſub fato. ergo poſſunt euenire: que ſub fato nō cadūt. ❡ Rñdeo tibi ꝙ illa: q̄ nūc nō eſt fatata pōt euenire ⁊ poni in eē: ſed nūꝗ̄ eueniet niſi ṗus cadat ſub fato: cuius rō eſt: a ṗma itelligētia nulla pars cōtradictiōis poniṫ in eē niſi ſit ṗuolita ab ipſa. igiṫ ṗcognita ⁊ ꝓlocuta. igiṫ ⁊ fatata: omnia ḡ ꝯtingētia ſub fato cadūt anteꝗ̄ eueniāt. Et ſi arguas. ꝯcludiṫ ꝙ erit mutatio in ṗma itelligētia: qm̄ cuʒ altera pars cōtradictiōis: q̄ ṗus nō erat fatata ab tṗo modo eſt fatata cū tranſeat ḋ ꝯtradictorio ad ꝯdictoriū. Rñſionē quere in 3º noſtre theologie.

Amplius aūt dicūt augures ꝙ fatū ſpāliter plus apparet ī brutis animalibus ꝗ̄ rōnalibus. Dicūt nāq; auctores in ſomnioꝝ ſcīa ꝙ fatū in ea parte: que ꝓcedit ex ſuperiorib' in iſerioꝛa trahit naturas corpoꝝ particulares ⁊ diffundit ſe eis. Nā aūt corpoꝝ iṗmit in anima ymagines: que ſunt ſigna fatoꝝ ad que iclinaṫ ſic talis diſpoſitio: ⁊ hoc ſigt ſomniū: ⁊ tūc nō necāario euenit ꝓpter impedimēta que occurrunt in mā̄ tracta ad oppoᵐ. Eodē aūt modo inclinat mētes hoīum ad diuerſas volūtates ⁊ cogitatiōes ⁊ fantaſias. Cū aūt iſluat hoc fatalis diſpoſitio aīalibus nō ſollicitis circa proprios actus. tūc magis ſequūtur eā aīalia libera: ⁊ ideo in talibus fatales diſpoſitiōes magis manifeſtātur: hinc eſt ꝙ augures in illis ⁊ ſpāliter in auib' tā in geſtu ꝗ̄ in motu ⁊ volatu ⁊ voce ⁊ garritu tāꝗ̄ in ſcōis ſtellis. vt dicit Ptolomeus ponūt ſuas ꝯſideratiōes. Et pono tibi exēplū de aliqb' auib': aiunt nāq; augures ꝙ cornix eſt auis hoīum curas: ſigre habēs īſidiarum vias mōſtrare. futura ṗdicere. pluuias ṗtēdere vocibus. Unde quidaʒ poete aiunt. Tūc cornix plena pluuiā vocat improba voce. De vlula aue q̄ gallice dr̄ huoꝛt a luctu ⁊ plāctu nomīata: cum. n. clamat aut fletū minaṫ aut gemitū. Unde apud augures: Cignus in auſpicijs ſemꝑ letiſſim' ales: ⁊ ipſum nauīe bonā ꝓnoſim facere dr̄: hinc eſt aūt ꝙ melācolici qui minus alijs cauſa ꝓpria ſolliciᵗᵘʳ. ⁊ ideo minus alijs auertunṫ a ꝑceptione imutationū quā in ipſis facit fatalis diſpoſitio: magis ṗſignāt futura: ⁊ magis ṗdicunt effectus fatales: ita vt qdā videātur a demonibus ad ṗdicēda talia icitari: cū in ipſis fatalis diſpoſitio maximū effectū hʒ. Et ḋ frenecticis dr̄ ꝙ futura ṗdicūt ⁊ ſecretiſſima cordiū reuelāt. vt etiā diuinare videātur. Cōcludamus ḡ tractatū de cauſis efficiētib' ⁊ de cauſis ꝑ ſe ⁊ ꝑ accñs. de cauſis aūt fortune itrinſecis ⁊ extrinſecis: ⁊ vltimo dcm̄ eſt de fato: ⁊ ꝙ rebus neceſſitatem nō imponit:

❡ Agit de cā finali ⁊ vnitate eiuſdē. Cap. III.

PErſcrutandū eſt vltimo de cā finali quid ſit: ṗmittamus nāq; ṗmo vnā diſtōnē de fine: eſt aūt finis in itentiōe agētis: finis ꝓductiōis: finis rei ꝓducte: finis in itētiōe agētis eſt ṗoꝛ his q̄ ſūt ad finē: finis ꝓductiōis eſt poſterioꝛ ipa ꝓductōe: cū finis ꝓductionis nō ſit aliud niſi terminus illius ꝓductiōis vel motus vt finis mot' localis vt vbi. Alteratōis vō vl' ſanatiōis eſt ſanitas: ⁊ talis finis in eē reali eſt poſterioꝛ his que ſunt ad finē. Amplius aūt finis rei ꝓducte eſt totū eēntiale reſpectu partiū: ⁊ totū etiā itegrale: qm̄ totū eſt cuius grā ſunt ⁊ fiūt partes: forma diciṫ finis materie: quoniā materia eſt propter formā. Subm aūt finis accidētis: qm̄ accidēs nō hʒ nāliter iclinationez ad ſubm: tāꝗ̄ ad ſuū terminū ⁊ ſuū finē. ṗma aūt itelligētia dr̄ eſſe finis vlis oīum. Palaʒ aūt qm̄ finis ṗmo mō ⁊ ſecundo mō iſert ea que ſunt ad finem: qꝛ totū iſert partes: ⁊ eſt poſteri' partib'. finis aūt ſcdo modo dictus: vt forma que eſt finis mā̄c iſert in actu ea que ſunt ad finem: nō effectiue ponēdo ea in actu: ſed exigitiue preſupponendo ea: ſed nō ecōuerſo: quia materia: lʒ inferat formā indeterminate: nō tamen aliquā determinate: ⁊ hoc loᵈᵉ de materia remota non de materia propinqua ⁊ diſpoſita.

❡ Adhuc aūt finis vltimus. ſ. prima intelligētia nō iſert illa que ſunt ad finē exigitiue. alias indigeret illis. Alia que ſunt ad finē. ſ. ad ṗmā itelligētiā iſerūt ipʒ finē exigitiue: ſic exercit' hn̄ diſpoſi-

tus ⁊ oꝛme infert principem: vniuerſum autem eſt bene diſpoſitū. ¶ Et ſi queras: an omnia illa que ſunt ad finem pmuz: inferant neceſſario primum finem exigitiue in eſſendo: fertur ꝙ non: qm̄ oꝛdo eēntialis ſpērū in vniuerſo ⁊ iter ſe ⁊ ad pmā itelligentiā nō attēdit̄ penes exñtiā in actu: ſꝫ pcciſe penes ipſam qditatē: ḡ circūſcripta ipſa pma itelligētia ꝑ impoſe q̄ītū ad exñtiaꝫ actualē adhuc eēt finis oīum qditatū in vniuerſo: qꝛ adhuc pma intelligētia eēt quedā qditas pfectiſſima ⁊ finita in eſſe qditatiuo: ⁊ ſm illud eſſe qditatiuū eſt finis ⁊ meſura oīum qditatuꝫ. ¶ Et ſi adhuc queras. circūſcripta pma itelligētia ꝑ impoſe q̄ītū ad eē exiſtētie actualis: nūquid oīa alia ab ipſa circūſcriberent̄ quātū ad exñtiam actualē: ⁊ deſinerēt exiſtere. ¶ Rñdeo tibi. dicerēt platonici ꝙ ſic: ſꝫ ꝑipatbetici ꝙ nō: qm̄ ſm Ariſto. ⁊ ſuos ſequaces vt fertur: intelli. ze mouētes oꝛbes ſunt ſic neceſſarie eē ⁊ neceſſario exiſtunt: ꝙ ꝑ circūſcriptionē alicuius ꝑ poſe vel impoſe nō deſinerēt exiſtere: de hoc tñ taceo ⁊ nihil tibi aſſero. ¶ Et ſi vlteri⁹ queras. ſi circūſcriberet̄ per impoſe pma intelli. in eſſe qditatiuo ſic ꝙ eēt ens ꝓhibitū nūquid oēs alie qditates a pma eēnt ens ꝓhibitū: ſic ꝙ nō haberēt eē quiditatiuū. ¶ Rñdeo tibi. ſi pma itelli. ⁊ omne poſitiuū ꝑ ſe iclusum in illa ꝑ impoſe eēt ens ꝓhibitū: Cōcedo tibi ꝙ oēs alie quiditates eſſent enſ ꝓhibitū: ḡ ⁊ oīs quiditas includēs qditatē entis eēt ens ꝓhibitū: qm̄ ſi incluſum eſt ens ꝓhibitū: ⁊ includēs erit ens ꝓhibitū: qꝛ vt dcm̄ eſt totū iſert partes: ⁊ ꝯſtitutuꝫ iſert ꝯſtituēs in illo eē qꝺ hꝫ. ſi hꝫ eſſe exiſtētie iſert ibi eſſe exñe: ⁊ ſi hꝫ eſſe pciſe qditatiuū infert illa pciſe in eē quiditatiuo. ¶ Et ſi adhuc queras. circūſcripta pma itelligētia q̄ītū ad ſuū foꝛmale cōſtitutiuū: ⁊ nō quātū ad eſſe ꝑ ſe incluſum in illa: ſic ꝙ ſuū foꝛmale conſtitutiuū: ⁊ nō quātū ad eſſe ꝑ ſe iclusum ſit ens pꝛohibitū. nō tamē qditas entis. nūquid alie qditates erūt ens pꝛohibitū: fert̄ ꝙ nō. Immo adhuc hērent eē qditatiuuꝫ: hoc tñ ſub dubio tibi relinquo: qm̄ incōue. que ſequunt̄ ex ꝓ nō ſequunt̄ ex iſto dicto.

Non loquitur ſm Ariſto.

Ego teneo apud Cōmēt. ꝙ finis ſit cā ſm eſſe qꝺ hꝫ in anima.

Nunc autem

de fine in itentiōe agētis eſt ꝑſcrutāduꝫ: ⁊ etiam de alijs finib⁹ an iferāt ipſum agēs vel nō. Palā aūt qm̄ finis in intētiōe agētis: ſignificat agēs ſignificatiōe neceſſaria. Subm̄ nāqꝫ icludit ꝓdi. finis nāqꝫ ꝓductiōis ⁊ motus cuiuſlibet actiōis infert agēs necario: qm̄ terminus productionis necario iſert ꝓductiōeꝫ: produ⁹ aūt necario iſert ꝓducēs. Motus etiā necario iſert motoꝛē. finis aūt rei in ſe: ſicut totū itegrale ⁊ eēntiale: ⁊ foꝛma: ⁊ ſubꝫ qꝺ eſt finis accidētis an inferāt necario agēs vel nō varie loquūtur auctoꝛes. Pōt tñ dici ꝯñter ad dicta ſuperius in hac phyſica: qm̄ nec totū itegrale: nec eēntiale vñr necio iferre agens vt ꝓducēs: vt intelligētia ſecūda que eſt quoddā totuꝫ eēntiale ⁊ finis ſuaruꝫ partium: qꝛ ſm phos ꝯſtituta eſt ex actu ⁊ po. nō iſert agēs illatiōe necia. Similiter aīa celi nō iſert necario agēs: nec ſuba celi: que eſt finis ꝓpꝛioꝝ accñtiū nō iſert agēs ꝓut ifertur. Adhuc aūt de fine pmo oino. ſ. de pma itelligētia: que eſt finis vltimus oīum entiū: An inferat agēs illatione necaria vel nō: varie loquūtur phi antiq ⁊ moderni: fert̄ nāqꝫ a quibuſdā ꝙ nō: ⁊ ratio huius dicti eſt iſta: qm̄ omnia ſi ponerent̄ impꝛodu. eque oꝛdinarētur in fineꝫ: ſicut ſi ponerētur ꝓducta. Membꝛa nāqꝫ hoīs ſempiterni: ita oꝛdinantur ad totum: ſi nō ſunt producta: ſicut ſi ſunt producta. ¶ Et ſi arguas. omne illud qꝺ oꝛdinat̄ ad finē: vel oꝛdinat̄ ſeipſo: vel ab alio: vel a nullo: nō a ſe: nec a nullo: ḡ ab alio: ⁊ per ꝯſequēs eſt ab alio effectiue. ¶ Reſpōdeo tibi: oꝛdine oꝛdinatur foꝛmaliter ⁊ ſeipſo ſun. a fine cauſaliter ⁊ finaliter: ſꝫ a nullo efficiēter. ¶ Et ſi adhuc arguas: illud qꝺ circūſcripto alio hꝫ nō eē ⁊ deſinit exiſtere: necio idiget cauſa efficiēte: q̄ ponat ipſuꝫ in eſſe: ſed oīa alia a pmo circūſcripto nō habēt eſſe: ergo idigēt cauſa efficiēte: que ponat illa in eſſe. Aut ergo ponūtur in eſſe a ſeipſis aut ab alio: nō a ſeipſis: qꝛ nihil ponit ſe in eſſe ſimplr: ergo ab alio: nō aūt niſi a pmo: ergo pmus finis necario iſert agēs. ¶ Reſpōdeo tibi. cuꝫ dicis. illud qꝺ circūſcripto aliquo hꝫ nō eſſe. foꝛte tibi cōcederetur ſi fieret circūſcriptio per poſe: non aūt ſi eſſet per impoſſibile: ſicut eſt in ꝓpoſito: ꝙ tu circūſcribis pmā itelligētiā eē: qꝺ eſt impoſe. ¶ Aliter etiā reſpōdet̄. cum dicis circūſcripta pma itelligētia omnia alia habēt nō eſſe: vel tu circūſcribis eam quātū ad rationeꝫ cauſe efficientis: ⁊ ſic minoꝛ tua eſt falſa: qm̄ dato ꝙ pma intelligētia nō ſit cauſa efficiēs alioꝝ a ſe: adhuc pñt alia exiſtere. Uel tu circūſcribis pmaꝫ itelligētiaꝫ eſſe quātū ad eē ſimplr: ſic ꝙ pma itelligētia deſineret eē: ⁊ eēt nō ens ꝑ impoſe: Adhuc in iſto ſenſu minoꝛ eſt dubia vt ſuperius fuit dcm̄. Hoc tñ tibi ꝯceſſo adhuc nō hēs itentū.

Finis ſm cōmē. non ꝓſuppoſitus iſert verū agens: ꝑ extra iſert agēs ſimilitudinariū.

De vnitate

aūt finis reſtat ꝑſcrutādū. dicimus aūt in pmis ꝙ ꝑtes itegrales ſeu eſſentiales iferunt vnū finem numero: ſic ꝙ nec ſimul nec ſucceſſiue ſunt ad finem niſi tantū ad vnum finē numero. Et pono tibi exemplum totum eſt finis partiū: eedem partes numero nec ſimul nec ſucceſſiue poſſunt eē niſi ad vnū totum numero. nam ſicut materia ⁊ foꝛma in cōi oꝛdinātur ad totum in cōmuni quātū ad fineꝫ: ſic hec materia ⁊ hec foꝛma oꝛdinātur ad hoc totum quātuꝫ ad finem. vt hec aīa ⁊ hoc coꝛpus ad hunc hoīeꝫ tāqꝫ ad finē. ¶ Et ſi queras an variata vna parte variet̄ totum vel nō. Et ſi nō: tūc videtur ꝙ vna pars pōt eſſe ſucceſſiue ad plures termios: qꝛ pars pluriū totoꝛuꝫ ſucceſſiue. ¶ Reſpōdeo tibi quicquid ſit de hoc ſiue vna pars poſſit eſſe ſimul ⁊ ſucceſſiue plurium totoꝝ: ſiue nō: dato tamē ꝙ eedem partes numero ſimul ſumpte pꝛeciſe ſunt ad vnum totū numero tāqꝫ ad fineꝫ. Ea nāqꝫ que ſunt ad finem productiōis vidētur inferre vnum pꝛincipalē finē numero: qm̄ vna productio eſt tm̄ ad vnum terminū numero: ſicut ad fineꝫ. ¶ Et ſi arguas ꝙ vna productiōe numero pñt plura realiter diſtincta iferri: ſicut vnica productiōe fundamentum ⁊ relatio producūtur. ¶ Reſpōdeo tibi hāc difficultateꝫ nolo modo diſcutere feſtinās ad alia. Sed tam vide in libꝛo pꝛedicamētoꝝ. caplo de actiōe. Materia que eſt ad foꝛmā tāqꝫ ad finē: lꝫ ſimul nō habeat niſi vnū finem: qꝛ nō niſi vnā foꝛmā ſubſtātialē: ſucceſſiue tamē pōt habere plures fines: qꝺ tamē nō eſt verū de materia ꝓpinqua ⁊ vltimate diſpoſita. Accñs aūt eſt ad vnū finē numero: qm̄ eſt ad vnū ſubm̄ nuō: ⁊ fert̄ ꝙ nec ſimul: nec ſucceſſiue pōt eē ad plures fines: qm̄ nāliter nō pōt eē ad plura ſuba nuō. ¶ Et ſi q̄ras: an

Apō ꝯmēta. foꝛma eſt finis compoſiti.

hoc includat contradictionē ꝙ idem accidens numero ſit ſimul vel ſucceſſiue in diuerſis ſubtis. forte diceref ꝙ nō: de quo in nr̄a theolo. fiet ſmo.

Perſcrutandum eſt igitur de vnitate numerali vltimi finis: an ea que ſunt ad finē inferāt vnum finē vltimum. Vnū dico vnitate numerali. Fertur aūt a plurib' phīs antiquis ⁊ modernis ꝙ ſic: ⁊ hoc inductiue probant ſic: qm̄ ſicut partes eſſentiales ſunt ad vnū totū numero tāq̄ ad finē: ⁊ pductio tāq̄ ad vnū terminū numero. Materia aūt ad vnam formā tāq̄ ad finē. Accidēs ad vnum ſubm̄ numero vt ad finē. Unam familiā vt ad vnū patremfamilias. Unus exercitus ad vnū principē numero: quoniā nō eſt bona pluralitas principantiū. vnus ergo princeps. Sic omnia entia ad vnū finē tāq̄ ad ſuum principē. Unū numero ordinenſ: qm̄ entia nolunt male diſponi: ⁊ opꝫ vniuerſi ſubam eē annexā: qđ nō eſſet niſi omnia entia vniuerſi ordinarent ad vnum finē numero. Habet aūt dubitationē de his que dicta ſunt: quoniā nō appet neceſſitas ex dictis ꝙ ordo vniuerſi ↄcludat vnum finem ⁊ vnū principē numero ſimplr: ſed tn̄ ſupposito ꝙ nō ſit tantū niſi vnus mundus numero: quoniā diceref ꝙ entia huius mūdi exiſtunt connexa ⁊ ordinata adinuicē ⁊ inter ſe ⁊ ad ſuū finē ⁊ ſuum principē: ⁊ ille que eēnt alterius mūdi haberent alium rectorem ⁊ principē: ⁊ per cōſequēs alium finem: ſicut ſi ſunt plures exercitus habent plures rectores ⁊ principes: ⁊ hec videſ eſſe ratio Ariſt. in fine. 12. metaphy. ſue: ſi iquit nō ſunt plures mundi: nec plures dij: ergo opꝫ pmo pbare ꝙ nō ſunt plures mundi. pluralitas aūt mundoꝝ nō eſt ſimpliciter impoſſibilis: ergo ordo eoꝝ q ſunt ad finē nō inferunt ſimplr vnū finem neceſſario numero vt videſ. perfectus eſt ergo ſermo de cauſis extrinſecis ⁊ itrinſecis: ⁊ de cauſis per ſe ⁊ p accidēs. Et in hoc cōpletus eſt liber tertius ⁊c.

Nota ꝙ p̄mo celi. 90. Auerroys facit quatuor cōſequentias: que cōcludūt vnitatē mundi necio.

¶ Incipit liber quartus phyſicorum.

¶ Definitōez nāe pfundiſſime explanat. Cap. I.

Quoniam aūt nature principia ⁊ paſſiōes ingrimus: ⁊ de principys intrinſecis ⁊ extrinſecis in pōribus fuit dictum: ad proprietates ⁊ paſſiones nature demōſtrandas accedamus. Palaꝫ aūt ꝙ pprietates ⁊ per ſe paſſiōes nature cōcedūtur eſſe: mobilitas ſeu mutabilitas: locabilitas: mēſurabilitas: ſeu duratio: de quibus per ordinem eſt ſpeculandū. Dicamus ergo in primis naturam eſſe principiū motus ⁊ quietis in eo in quo eſt. principiū dico per ſe ⁊ nō per accidens: principiū inq̄ paſſiuū vel actiuū vel vtrūq̄. Manifeſtum eſt aūt naturā eſſe principiū actiuū in eo in quo eſt: ⁊ actiuitatē eſſe eius per ſe paſſionē demōſtrabilē de natura. Primū aū omnia de mutabilitate actiua eſt dicendū. Secundo de paſſiua ⁊ obiectiua ⁊ receptiua ⁊ mobilitate ſecundū locū. Adhuc aūt de motu ⁊ paſſionibus eius dubia mouebūtur. De principio aūt actiuo mutatiōis ⁊ motus ꝙ ſit per ſe paſſio nature patet. arguā eniꝫ ſic. omne ens limitatum eſt principiū alicuius actionis ⁊ mutatiōis: natura eſt ens limitatum: ergo in prima figura: natura eſt principiū actiuum actionis ⁊ mutationis. ſit iſta prima per ſe paſſio differentialis de natura. Nec intendo dicere ꝙ actiuitas ſiue principiū actiuū in cōmuni ſit per ſe paſſio cōuertibilis cuꝫ natura: quoniā pluribus alys ineſt q̄ nature: ⁊ per ſe cōceptis in illa: ſicut dictū fuit in meta.ca de tran.ꝰ ꝙ in eis eſt principiū actiuum ſaltem ad notitiā ſui: ⁊ ſic dicetur in alys de prima intelligētia ꝙ ipſa eſt principium alicuius actionis ⁊ mutatiōis: cum ergo diciſ ꝙ natura eſt p̄ncipiū motus ⁊ mutatiōis per ſe in eo in quo eſt: nō inte' pricipiū adequatū. ¶ Et ſi q̄ras an natura ſit primū principiū adequatū actiue mutatiōis ſeu operatiōis: ſic ꝙ inſit ↄ̄ibus cōtento ſub natura per rōnē eius. ¶ Reſpōdeo tibi ꝙ nō: quoniam alia inferiora ſub natura: ⁊ differētie eēntiales cōtrahētes naturā: imo deſcēdēdo vſq̄ ad differētias idiuiduales incluſiue ſunt principiū actiuum alicuius operatiōis: vt preſcindūt ab ipſa natura: ⁊ per cōſequēs fundāt actiuitatē per ratiōes proprias. nam differētia eſſentialis ↄtrahēs naturam: que eſt p̄mo diuerſa a natura vt natura eſt: p rationē propriā fundat actiuitatē vt mouere itellectū ad notitiā ſui. ¶ Et ſi adhuc queras aſſigna mihi p̄mum ſubiectū adequatuꝫ principy actiui. ¶ Reſpōdeo tibi nullum eē ſubm̄ actiuitatis in cōi: ſed pluribus ineſt per ratiōes proprias. Sit ḡ iſta p̄ma ↄcluſio: ꝙ natura que eſt ſubm̄ hui' phie nālis eſt p̄nm actiuū motus ⁊ quietis: lꝫ nō ſit eius ſubiectum adequatum.

Natura eſt principiū in re ipſa vt eadē numero vel ſpē vel genere.

Habet autem dubitationē quoniā videtur ꝙ in diffinitione nature ponatur ꝙ natura ſit principiū paſſiuum mot' ⁊ quietis: ⁊ nō actiuuꝫ. vt inuit Ariſto. in 2°. phyſi. 3°. cum dicit natura eſt principiū motus ⁊ quietis in eo in quo eſt per ſe ⁊ nō p accñs. Un̄ exemplū dat ibi de medico qui curat ſeipſuꝫ p accñs. qm̄ accidit īfirmo ſcđm ꝙ ſanaſ ꝙ ſit medicus: ⁊ ſic ſibi accidit ꝙ habeat ī ſe p̄nm actiuū ſanatiōis. ¶ Reſpōdeo tibi ex textu Ariſto. expreſſe apparet ꝙ in definitiōe nāe poniſ p̄nm actiuū motus ⁊ q̄etis nō paſſiuuꝫ: cū dſ ꝙ nā eſt p̄nm motus ⁊ q̄etis in eo in quo eſt: vt appet in exēplis ſuis: exēplificat nāq̄ d nālib' ⁊ artificialib'. ponit nāq̄ dr̄iam iter nālia ⁊ artificialia dicēs: ꝙ nālia habeāt ī ſe p̄nm motus ⁊ ſtatus: artificialia aūt nō. Exēplū de nālibus vt ignis: terra: aer ⁊ aqua. Exēplū de artificialib': vt lectulus ⁊ idumm. pꝫ aūt ꝙ eodē mō ↄcedit in nālibus eſſe pricipiū motus ⁊ q̄tis: ſicut negat ī artificialibus. In artificialib' aūt tn̄ negat pricipiuꝫ actiuū ad formā lectuli: idumēti: nec ī pāno eſt p̄ncipiū actiuū ad opatōez veſtis: nō aūt negat ī artificialib' eſſe principiū paſſiuū motus ⁊ ſtatus: qm̄ falſa eſſet differētia: qꝛ in ligno eſt poa paſſiua ad formā lectuli: ⁊ in pāno ad formā veſtis: ḡ cōcedit ꝙ in nālibus eſt principiū actiuū motus ⁊ ſtatus. ¶ Cū aūt tu arguis de medico q curat ſeipſum p accñs. Hoc ↄfirmat ppoſitū nr̄m: qm̄ īfirmus dupliciter ſanaſ: ⁊ ab arte: ⁊ a nā. vt aūt ſanaſ a natura: hn̄ hꝫ in ſe p̄nm actiuū ſanatiōis. vt aūt ſanatur ab arte medicine: p ſe tn̄ hꝫ pricipiū paſſiuū ſanatiōis: nec ieſt ſibi per ſe pricipiū actiuuꝫ ſanatiōis: ſed tn̄ per accidēs: qꝛ accidit ſibi ꝙ ſit medicus: ⁊ ꝙ hēat artē medicine. Un̄ ibi rn̄det obiectōi tacite: qm̄ aliq̄s poſſet ſibi dicere qđ nō eſt veꝝ qđ dicit: ꝙ illud qđ fit ab arte nō hꝫ in ſe p̄nm mot' ⁊ ſtatus: qꝛ videm' ꝙ īfirmus curaſ ab arte: q̄ eſt ī ipſo

Volo ego nālia ⁊ artificialia p principiū paſſiuū differre. ibi. n. ē iclus nāe. in artificialibus non.

Tenent alq̄ ꝙ nā dicaſ tm̄ de principio paſſiuo: qꝛ motus eſt nālis a principio paſſiuo.

Non ſoluit iſte quia medicus vt medicus p ſe ſanaturi alia dimittunt. ꝛ phyſicoꝝ

p̄ncipiū actiuū intrinſecū ſue curatiōis. Excludēdo iſtam obiectionē dicit ꝙ hoc non eſt per ſe: ſed per accidēs ꝙ habeat p̄ncipiū actiuuꝫ ſanationis: quia accidit ſibi ꝙ ſit medicus: diffinitio aūt nāe dicebat ꝙ naturalia habent in ſe p̄ncipiū actiuuꝫ per ſe ⁊ nō per accidens motus ⁊ ſtatus: ⁊ ꝙ artificialia habent in ſe p̄ncipiuꝫ paſſiuū per ſe motus ⁊ ſtatus: ꝙ aūt habeat in ſe per accn̄s principium actiuum nō negat: ſicut pꝫ in exemplo de medico: nec intendit negare iſta diffinitio nature ꝙ natura non ſit principiū paſſiuuꝫ motus ⁊ ſtatus in eo in quo eſt per ſe ⁊ nō ꝑ accn̄s: ſicut īfra dicet̄.

Amplius aūt adhuc habet dubitationē ꝙ omnia ꝑ ſe cōtenta ſub natura: que ponit̄ ſubiectuꝫ in hoc libro habeant in ſe principium motus ⁊ ſtatus actiuuꝫ per ſe: vt pꝫ inductiue in pluribꝰ: vt de materia p̄ma: ⁊ quātitate: ⁊ relatione: ⁊ ſic de alijs. ⸿ Reſpondeo tibi: ꝙ omne per ſe cōtentū ſub natura hꝫ in ſe principium actiuū alicuius operationis ſaltē intentionalis: vt mutatiōis intellectus ad notitiā ſui: cum hoc cōueniat entitati: vt preſcindit ab omni poſteriori: ſicut ī meta^ca^ fuit dcm̄. Nec obuiat qḋ dicit de p̄ma materia: quoniā illa per ſe nō icludit ſubiectum hic ſtabilitum: ſed eſt ipſummet ſubiectuꝫ .ſ. ens limitatū ſeu natura in cōmuni predicabilis de decem predicamentis vt ſuperius fuit dictum. Qḋ aūt dicit̄ de quantitate ⁊ relatione ⁊ reſpectibus ratiōis. Dicendū conformiter ꝙ poſſunt mouere intellectū ad notitiam ſui: ⁊ forte ſenſum cū ſint ſenſibilia cōmunia: ſicut fert̄. ⸿ Et ſi arguas ꝙ ſi ipſa eſſet per ſe ſubiectū actiuitatis tāꝗ̄ per ſe paſſionis. Tunc omne per ſe includens naturam eſſet per ſe ſubiectū actiuitatis: ⁊ cū ipſa actiuitas per ſe includat naturā: quia ipſa eſt ens limitatū: ſequit̄ ꝙ ipſa actiuitas fundaret actiuitateꝫ: ⁊ eēt paſſio ſuiipſius: qḋ eſt impoſſibile. ⸿ Reſpōdeo tibi: ſicut fuit dictum in meta^ca^ de paſſionibus entis vt bono vero. Bonitas nō includit per ſe ens: nec aliquid aliud incluſione p̄mi modi: ſꝫ eſt quedam differētia diuiſiua alicuius generis ſubalterni ⁊ conſtitutiua ſpeciei ſub illo genere. Sic dōm eſt de paſſionibus nature cōformiter: ꝙ non ſunt ſpecies alicuꝰ p̄dīti: ſed tātū ſunt drīe diuiſiue aliquoꝝ generū ⁊ cōſtitutiue aliquarū ſpecieruꝫ. Dico ergo ꝙ omnes per ſe paſſiōes nature per ſe predicant̄ de generibꝰ primis vel per ſe perſeitate ſecundi modi vel perſeitate primi modi. Ideo concedo tibi ꝙ actiuitas: que eſt per ſe paſſio nature: vt natura eſt predicat̄ in p̄mo modo de aliquo: qḋ eſt in genere. ⸿ Et ſi arguas. vn̄ habes hoc ꝙ actiuitas: que eſt per ſe paſſio nature vt natura eſt inſit omnibus iſtis cōſtitutis ſub natura per rōnem nature: que natura eſt cōmunis eis: ⁊ ꝙ ſubiectuꝫ comparet̄ ad predicatū per ſe ⁊ nō ſm̄ accidēs: dicit̄ ꝙ per inductionē in multis hr̄: nec inuenit̄ inſtantia in aliquo: ꝙ talia predicata nō inſint ſubiecto: ergo cōcluditur vl̄iter ineſſe: quia inducēti in multis opꝫ cōcedere vl̄iter: vel ferre inſtantiā. aliter ꝑteruit ridens. 8. topicoꝝ. capi. 7. ⸿ Et ſi vlterius arguas: ꝙ iſtud nō ſufficit: quia inducenti in pluribus ⁊ non in omnibus contingit dubitare de aliquo ſingulari nō viſo ꝙ quiditatiue ſibi nō inſit: ergo contingit dubitare ꝙ p̄dicatū inſit ſubiecto per ſe ⁊ per rationē cōem. dato etiaꝫ ꝙ inducēt omnibus: ꝗ̄ per rationem cōem nō valet in ipſis ↄ̄ña: q2 p̄dicatū cōmune pōt ineſſe pluribus: immo omnibus per ratiōes proprias: ſicut omnibus differētijs p̄mo diuerſis quātū ad p̄muum moduꝫ: ⁊ eſt aliquod p̄dicatū euiſdē rationis cōmune: vt īntellectiuitas: ⁊ p̄mū principiū complexū de quolibet affirmatio ⁊ negatio: vt in noſtra meta^ca^ dicitur. Paſſio etiā negatiua vt nō ſoꝛ. ineſt omnibus alijs a ſorte nō per aliquod cōmune in ipſis: ſed ꝑ rationes proprias: tales nāq; paſſiones inſunt ſubiectis cum reduplicatiōe de ly inquātū excluſiue: nō aūt incluſiue: vt in meta^ca^ noſtra dicit̄. Palam aūt dicit̄ ꝙ ex dictis ſequit̄ ꝙ non valet ↄ̄ña cuiuſdā: que talis eſt. in ſorte ſunt a.b.c. ⁊ in platone ſunt a.c. ergo in ſorte b. nō fuit cauſa c. ſed a. q2 per ſeparationē habet̄ c. ſine b. vt in platōe: in quo inuenitur c. ſine b. iſtud nō valet: nec ꝙ a. ſit cauſa ꝺ c. nec ꝙ b. fuit cauſa c. ⁊ nō a. ⁊ in platōe a. nō fuit cauſa c. ſꝫ aliquid aliud. puta d. ⁊ in petro e. eſt cauſa c. ⁊ in ioāne f. eſt cauſa c. ⁊ ſic breuiter in omnibus c. ineſt cuilibet per rationē propriā: ⁊ non per aliquod cōe in ipſis. Palam igit̄ ꝙ non concludit neceſſitatē ꝙ p̄dicatū inſit omnibus per aliquod cōe in ipſis: ſed tn̄ cōcludit ꝓbabilitatē: ſed ſi proceſſus per viam inductiōis nō valꝫ: igit̄ nec talis ↄ̄ña ex virtute ↄ̄ñe. ſoꝛ. eſt riſibilis. plato eſt riſibilis: ⁊ ſic de ſingulis: ergo omnis homo eſt riſibilis: q2 cōcludit dubitatiue de aliquo homīe nō viſo: vel nō producto: an ſit riſibilis: dato etiam ꝙ ita fieret inducꝰ in q̄libet homine ꝙ eſſet riſibilis: ⁊ cōcederetur vl̄iter ꝙ omnis homo eſt riſibilis: nō valꝫ igit̄ ↄ̄ña ſcd̄a. igit̄ riſibilitas ineſt omnibus hominibus ſingularibus per rationē aliquaꝫ cōem vtpote humanitatis cōis cui p̄mo ineſt. Et q2 diceret̄ tibi ꝙ cuilibet homini ſingulari ieſt ꝑ rationē ꝓpriam: ⁊ inquātū tale excluſiue. hoc aūt per viam inductiōis in pluribus ſingularibꝰ non poſſet cōcludi: ꝙ per ſe paſſio inſit ſingularibꝰ per rōnē cōis: a p̄ori tamē ⁊ per viā demōſtratiōis per definitionē ſubiecti pōt demōſtrari tale p̄dicatuꝫ ineſſe ſubto per ſe ⁊ p̄mo ⁊ non per accn̄s. ⸿ Et ſi arguas ꝙ noᵃ noſtra cū depēdeat a ꝓprio habet̄ ꝑ experiētiā inducēdo in multis. ⸿ Reſpondeo tibi: verū eſt occaſionaliter: ſed poſtea intellectus a priori inquirit: ⁊ demr̄at per definitionē ſubiecti: paſſiones proprias de eo. Concludamus igitur naturam principiū eſſe actiuuꝫ motus ⁊ ſtatus in eo in quo eſt per ſe ⁊ nō ſecundū accidēs.

Teuendo dari paſſionem nō habenté ſbm adeq. rā iſte doctor ſub aliter procedit.

Bene ꝗtitas eſt ſenſibile cōe non alia hic numerata. z. a. 64.

Amplius aūt nā eſt p̄ncipiuꝫ paſſiuum motus eſt ſtatus in eo in quo eſt ꝑ ſe ⁊ nō ꝑ accn̄s. Palaꝫ aūt qm̄ mutabilitas q̄dā eſt ſubiua: quedā obiectiua: ⁊ ſubiua: alia mutabilitas ad locū: alia ad augmētū: alia ad alterationē. Adhuc aūt alia gnābilitas: alia corrup^tio^ diuiſi^tio^ ſepara^tio^ cōponi^tio^. ⸿ Dicamus ḡ ī p̄mis de mutabi^te^ obiectiua: qm̄ ipſa eſt per ſe paſſio: in omni eo in quo eſt natura. formet̄ autem ſic argumentatio: omne ens limitatū eſt mutabile obiue: ſubiectum huius phyſice: qḋ eſt natura: eſt ens limitatum. ergo in 3ᵒ p̄me figure natura eſt mutabilis obiectiue. Nec itēdo dicere ꝙ natura ſit p̄muꝫ ſubm̄ p̄mitate adequatiōis mutabilitatis obiectiue: qm̄ multa alia per ratōes ꝓprias ſunt ſubiectū mutabilitatis obiectiue: ⁊ priora ⁊ poſteriora ipſa natura pōra: vt q̄ditas entis ⁊ alioꝝ trāſcēdētiū:

poſteriora vt.io.p̄ma gnā ⁊ cõtenta per ſe in ipſis vt ſunt oẽs differẽtie eſſentiales ⁊ naturales.⁊.ge nerum ⁊ per ſe contenta in ipſis: intelligo aũt per mutabilitatẽ obiectiuā nature: quoniā ipſa natu ra põt trahi ad eſſe:⁊ põt deſinere eẽ:⁊ ſic mutabi lis eſt obiectiue. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſic ponere eſt dimittere Ariſto.in cõtradictiõe:qui ponit multa ꝯtenta ſub natura eſſe imutabilia obiectiue: vt ce lum intelli^{as} ſiue motores orbiuꝫ ⁊ materiā p̄mā. ¶ Reſpõdeo tibi: illa poſuit in generabilia ⁊ in corruptibilia generatiõe proprie dicta: in qua ali quid manet:⁊ aliquid deſinit eſſe: ⁊ virtute agen tiuꝫ naturaliū mediantibus qualitatibus actiuis ⁊ paſſiuis: ⁊ hanc propoſitionẽꝫ concedimus tāq̄ veraꝫ:ſed nõ negat quin eſſent mutabilia obiecti ue:ſed eſt ibi cõſequẽs. ¶ Et ſi adhuc arguas nun quid aliquid cõtentū ſub natura ſit omnino imu tabile obiectiue: videt̄ ꝙ ſic quãtum ad eſſe dimi nutū: vt eſſe cognitū in prima intelli^a oīum obie ctoꝝ alioꝝ a ſe. ¶ Reſpõdeo tibi:an illud eſſe co gnitū:qđ eſt in p̄ma intelli^a ſit omnino imutabile obiectiue: vel ſit omnino neceſſariū ⁊ impoſſibile aliter ſe habere.in noſtra theologia erit ſermo. li bro p̄n̄ũc feſtinãs ad alia de hoc taceo. ¶ Adhuc aũt de mutabilitate ſubiectiua:an ſit per ſe paſſio nature vt natura eſt perſcrutemur. p̄mū aũt dc̄m eſt ꝙ mutabilitas ſubiectiua: que dr̄ gnābilitas ſeu corruptibilitas non eſt per ſe paſſio nature vt natura eſt:quoniā multa ſunt cõtenta ſub natura: que nõ ſunt generabilia: nec corruptibilia genera tione ꝑprie dicta:ſicut ſunt itelligẽtie aſtra:⁊ ma teria p̄ma. ¶ Secundum dc̄m negatiuū: ꝙ muta bilitas ſubiectiua ad alterationem proprie dictaꝫ ſeu augmentationẽ proprie dictam non eſt per ſe paſſio nature vt natura eſt:quia nõ omnia conten ta ſub natura ſunt gnābilia alterabilia ⁊ augmen tabilia: vt intelli^e:⁊ aſtra. ¶ Tertium dictum eſt: ꝙ componibilitas eſt per ſe paſſio nature vt natu ra eſt:hoc probatur hoc ſillo. Omne ens limitatū eſt componibile.natura eſt ens limitatū: ergo na tura eſt componibilis:maior propoſitio pro tanto veritatẽ habet:quoniā ens finitum ⁊ limitatū po teſt habere rationẽ partis:⁊ ſic cuꝫ alio compone re. ¶ Ex hoc aũt infert̄ quartuꝫ dc̄m: ꝙ diuiſibili tas ⁊ ſeparabilitas eſt per ſe paſſio nature:quoniā omne contentum ſub natura eſt ab aliqua alia re ſeparabilis ⁊ diuiſibilis. Sicut eſt cuꝫ aliqua alia re vnibile ⁊ componibile. ¶ Quintū dictū ꝙ na tura eſt mutabilis ⁊ mobilis mobilitate ad vbi. Arguamus enim ſic.omne ens limitatū eſt mobi le ſecundū locū:natura eſt ens limitatū: ergo na tura eſt mobilis ſecundū locum. mobilitas auteꝫ ſecundū vbi non eſt preciſe per ſe paſſio corporis: quoniā lꝫ omne corpus ſit mobile.nõ conuertitur tamẽ conſequẽtia: quoniā intelli^e per ſe ſunt ſine corpore:⁊ ſunt mobiles.predicamẽtū etiā ſubſtan tie nõ eſt preciſe mobile ſecundū locū: quoniā po ſito per poſſibile vel impoſſibile ꝙ p̄di^{tum} quanti tatis ⁊ qualitatis eſſe ſeparatum a predi^o ſubſtan tie. Adhuc poſſet moueri ſecundū locum.

Credo ꝙ iſte do ctor intelligat hec eſſe creabilia ⁊ annihilabilia: ⁊ ita mutabilia ob iectiue.

Apud Cõmēta. forme non cõſti tute in eſſe p ſub iectum nullatenꝰ mouentur.

Oritur autem dubitatio ex p̄dictis mul tiplex: vna de mo^{li}: alia de ſpatio.tertia de termino. quarta de ipſo motu. quinta de motore. De mobili aũt orit̄ grauis du bitatio: quoniā nõ videtur ꝙ omne contentū ſub natura ſit mobile.nullū eniꝫ indiuiſibile: nec im partibile mouetur. ¶ Tuꝫ quia qđ mouetur par tim eſt in termino a quo ⁊ partim in termino ad quẽ:ergo diuiſibile. ¶ Tum ſecũdo:quia mobile prius pertranſit ſpaciū ſibi equale q̄ maius: ergo indiuiſibile ſemper pertranſibit ſpaciū ſibi equa le ⁊ pertranſeundo ſpaciū ſibi equale pertrãſit to tum cõtinuum:ergo cõtinuum eſt compoſituꝫ ex indiuiſibilibus. ¶ Tum 3°: qꝛ cum motus ſit in tempore:⁊ in omni tempore ꝯtingit accipere tem pus:in quo põt minꝰ mobile moueri:ḡ minꝰ oī mo bili põt accipi minꝰ mobile: ⁊ ꝑ ꝯñs oẽ mobile eſt diuiſibile:ḡ nullū ipartibile eſt mobile.iſte rõnes ꝯcludũt de oī indiuiſi^{li}:ſic ꝙ nec ſupficies eſt mo bilis ſecundū ꝓfunditatẽ:nec linea ſecũdū latitu dinem: nec punctus ſecundū aliquā dimenſionẽ. Linea nãq̄ bene eſt mobilis ſecũdū lõgitudinẽ: ⁊ ſuperficies ſecundū latitudinẽ. ¶ Habet autẽꝫ adhuc dubitationẽ de mobili:quoniā nõ videt̄ ꝙ corpus ifinitū ſit mobile:ſicut probat Ariſto.mul tis demõſtra^{bꝰ} p̄mo celi ⁊ mundi.7.quarū vna ta lis eſt:quoniā omnes linee egrediẽteſ a centro ad circūferentiā:cum in infinitum protẽderẽtur in finitum erit ſpaciū inter illas. Infinitū aũt ſpaciū nõ poteſt pertrãſiri:ergo tale corpus non põt mo ueri. ¶ Adhuc aũt nõ videt̄ ꝙ vbi ſit mobile:nec locus:nec motꝰ:nec mobilitas ſit mobilis nec tp̄s nec numerus: omnia tamẽ huiuſmodi icludũt na turam quiditatiue: ergo nõ videt̄ ꝙ natura ⁊ oĩa per ſe cõtenta ſub natura ſint mobilia ſubiectiue. ¶ Diſſolutio aũt iſtarū difficultatuꝫ:lꝫ ſit diffici lis:nõ tamẽ eſt impoſſibilis.p̄mū aũt qđ eſt de idi uiſibili ⁊ ipartibili ꝙ non poſſit moueri ſic diſſol uitur. ¶ Eſt nãq̄ duplex indiuiſibile. negatiue ſi cut intelli^e ⁊ plura alia:⁊ indiuiſibile priuatiue.ſi cut punctus. ¶ De vtroq̄ indiuiſibili cõceditur a ph̄is: ꝙ poſſit moueri per accidẽs: ſed non per ſe ꝑſeitate tertꝫ modi. ¶ Nos aũt dicamꝰ ꝙ vtrū q̄ indiuiſibile eſt per ſe mobile ꝑſeitate tertꝫ mo di ⁊ perſeitate ſecundi modi. ¶ Pro indiuiſibili negatiue ponit̄ talis ratio: omne ſubm forme di uiſibilis:qđ põt eam quãtū ad omnes partes ſuas ſimul recipere:põt etiam eam ſucceſſiue recipe.ſ. partẽ poſt partẽ. ⁊ per ꝯñs moueri ſecundū illam: Sic eſt de indiui^{li} negatiue vt de intelligentꝫs.ſ. ꝙ poſſunt ſimul recipere formam diuiſibilem: ſi cut vbi diffinitiuū vel qualitatẽ aliquā: recipien tem intenſionẽ vel remiſſioneꝫ. ergo poſſunt illa recipere ſucceſſiue:⁊ per cõſequẽs moueri. ¶ Tū ſecũdo. qꝛ idiuiſibile negatiue includit p̄mū ſub iectū mobili^{tis}.ſ. naturā vniuoce predicātẽ de.io. predicamẽtis.ergo tale indiuiſibile eſt per ſe mo bile perſeitate ſecũdi modi vel p̄mi: nõ p̄mi.ergo ſecũdi. ¶ De idiuiſibili aũt ꝑuatiue.ſicut pũctus ꝙ ſit per ſe mobile ſic ꝓbat̄: quoniā ꝙ poteſt eſſe ſubm per ſe termini motus põt eſſe ſubiectū mo tus:quoniā in eodem ſunt ſubiectiue motus ⁊ ter minus motꝰ. ſed punctus põt eſſe per ſe ſubm vbi qđ eſt terminꝰ motus. ergo ⁊ ipſiꝰ motus. Adhuc aũt manifeſtū eſt. qm̄ pũctus per ſe põt quieſcere perſeitate tertꝫ modi.ḡ ⁊ ꝑ ſe moueri. ¶ Ampliꝰ aũt mani^{m} eſt:qm̄ ſpa mota ſup planū tãgit planū in puncto:⁊ ſic videt̄ ꝙ pũctus moueretur. Tum etiā: qꝛ motus põt fieri ſuper ſpaciū indiuiſibile. Et ponatur tibi exemplūꝫ: ſit vnus punctus ſepa

Nota ꝙ ſeq̄t̄ q̄ motuꝫ componi ex mutatis.

Ego credo ꝙ pũctus ſit idiuiſi bilis negatiue: qꝛ eſt nõ q̄tus. intel ligentie oēs ſunt q̄tꝫ:⁊ tamen intel ligẽtias nullate nus moueri.

Scđꝫ Cõmẽta. intelligẽtie nullis ſunt ſubiecte ac cidentibus.

Noſales volunt ꝙ corpꝰ perfecte ſpicū ponatꝫ ſup planū tãgat ipm ſcđm aliq̄ p̄tes. R. eales dicerent ꝙ illa.2. cõpora ꝑ pũcta idiuiſibi lia tāq̄ ꝑ totū vl tima ſe tãgūt.

ratus per ſe exiſtens ſuppoſitus linee vni° pedis: illa linea poterit moueri ſuper illū punctū ꝛ totaliter trāſire: ergo. ꝛ cōuertitͬ ꝯtria: ſicut linea mouetur ſuper punctū: ita pūctus mouetͬ ſuper lineā: ꝛ ſic idiuiſibile eſt per ſe mobile.

Dubitationes autem predictas pͥorum ſic poteris diſſoluere. prima nāq: que ponit ꝙ omne mobile partim eſt in termino a quo ꝛ partim in termino ad quē. dicitur ꝙ debet referri ad diuiſibilitatem temporis: nō mobilis: quoniam in vna parte temporis eſt in vno vbi: ꝛ in alia parte temporis ī alio vbi. Adhuc aūt dicitͬ ꝙ mobile dum mouetͬ: nec ſcdm totū: nec ſcdm partē eſt in termino ad quē: nec a quo: ſed ſm ſe totū eſt in medio: ꝛ ſi ſit diuiſibile ſcdm partē vnā eſt in vna parte medij: ꝛ ſcdm aliā in alia parte medij. Si aūt ſit mobile indiuiſibile ſecundū ſe totum eſt in aliqua parte medij: nō quieſcēdo ſed tendēdo ad terminū per mediū:

Nota ꝙ motus pōt dſe ſucceſſiones ꝛ a magnitudine ꝛ a mobili.

❡ Secundū aūt dubiū nō ꝯcludit: cū dicitͬ ꝙ mobile prius pertranſit ſibi ſpaciū equale ꝙ̄ maius: qꝛ nūꝙ̄ indiuiſibile pertranſit ſibi ſpaciū equale: nec maius nec minus: qꝛ propriū eſt quātitati ſm eam equale vel inequale. maius vel minus dici.

In quolibet idiuiſibili nō in qlibet parte temporis ſpericum tangit punctum.

❡ Tertia dubitatio ſic diſſoluitͬ: quoniā dato ꝙ in omni tēpore dato eēt aliquod tēpus minus: nō oꝫ tamē ꝙ in illo tēpore minori poſſit minus mobile moueri: niſi de mobili diuiſibili: qꝛ ex quo ponitͬ ꝙ indiuiſibile mouetͬ in aliquo tempore. In parte illius tēporis nō pōt minus mobile ꝙ̄ indiuiſibile reperiri. Exemplū aūt volo tibi ponere: vt plane intelligas: quoniā ſicut nō eſt hec ꝯña bona: ſi aliqua virtus finita pōt aliquid mutare vel mouere in inſtāti: ergo maior virtus in minori: ꝙ̄ in inſtāti: nō valet. qꝛ minor mēſura nō pōt reperiri iſtāti. ad hoc ergo ꝙ talis ꝯñtia ſit bona: oꝫ ꝙ in añte includatͬ diuiſibilitas vel mobilis quo ad pͥmū: vel menſure quo ad 2m. Aliud exemplū pono tibi ſi tanta virtus pōt mouere lineā in tanto tēpore ſuper punctū: ergo in medietate illius temporis ſuper medietatē illius puncti: ꝛ in 4° ſuper 4am: ꝛ ſic de alijs: qḋ eſt falſū. Aliud exemplū ponitur. ſi tāta virtus pōt aliquid mutare in inſtāti: ergo dimidia virtus in duobus iſtātibus ꝛ minor in 3io in tribus inſtātib⁹: ꝛ ſic de alijs: qḋ eſt falſū. ꝯñtia ergo de mobili indiuiſibili nō valet: ſed tm̄ de diuiſili. ❡ Et ſi arguas. ſic po° tu deſtruis demonſtratiōes Ariſto. 6. ꝛ. 7. phyſicoꝝ. ❡ Reſpōdeo tibi oēs dm̄ratōes Ariſto. ibi facte pͥſupponūt diuiſtem virtutis: mobilis: ſpacij tpis. Si aūt mobile ſpaciū vel tēpus ſint indiuiſibile nō valent demōſtratōes. ❡ Dubitatio aūt 4° de corpore infinito ſi eſſet: ꝙ nō eſſet mobile nō valet: quoniā ſaltem eſſet mobile ſcdm partes: ꝛ infra ſe: lꝫ nō moueretur ſcdm totū: ꝑpter defectū ſpacij: dato etiam ꝙ actu nō moueretͬ: eſt tamē mobile. ferͭ etiā ꝙ poſſet moueri ſecundū longitudinē. Dubitatio de loco ꝛ vbi īfra diſſoluetͬ cū de imobilitate loci ꝛ vbi fiet ſermo. ❡ Ad dubitationes arguitͬ de motu ꝛ numero ꝛ tempore eſt dicendū ꝛ omnib⁹ iſtis datͬ vna reſpōſio: ꝙ lꝫ per ſe includant nām pͥmo mō: nō tamē oꝫ ꝙ per ſe paſſiones nature inſint illis: imo poſſunt illis repugnare. Exemplū ꝑ ſe. ſi paſſio generis vel aīalis eſt cōicabilitas ꝛ eē cōicabile pluribus differētibus ſpecie: nec tamē oportet ꝙ omnia cōtenta ſub animali ſint cōicabilia pluribus differētibus ſpecie: ſicut homo ꝛ ſoꝛ. ꝛ ſic de alijs. Ex hoc inferͭ ꝙ illud qḋ pͥmo per ſe pͥdicatͬ de ſupiori: nō ineſt per ſe: lꝫ nō pͥmo inferiori. Nec itēdo negare quin per ſe paſſio ſuperioris vt communicabilitas ſit realr in iferiori vt i ſorte: qꝛ ex quo ſubm vt aīal realr eſt in ſorte: necario oꝫ ꝙ cōicabilitas: que eſt ei⁹ per ſe paſſio ſit in eo. quia nūꝙ̄ reperitͬ ſubm ſine eius propria paſſiōe. Verū tamē in ſorte cū ſit paſſio oppoſita. ſ. incōicabilitas: pluribus differētibus ſpecie ꝛ numero nō videtͬ ꝙ ſoꝛ. recipiat predicationē vtriuſq. ſ. cōicabilis ꝛ incōicabilis: lꝫ vtrūq realiter ſit in eo. verū eſt tamē ꝙ ſorti inquātū aīal nō repugnat cōicari pluribus differētibus ſpecie. Sorti aūt inquātū ſortes oīno ſibi repugnat. Cōformiter ſic eſſet dicendum de motu tēpore ꝛ numero: quoniā mobilitas realiter eſt in eis: cū per ſe icludāt naturā: que eſt ſubiectum mobilis. nō tamē mobilitas denoīat illa: cū nō ꝯueniat eis iquātū ſunt talia: ꝯcedit tn̄ ꝙ motui tēpori ꝛ numero nō repugnat moueri inquātū ſunt nature. ſed ſi repugnat eis hoc eſt ratiōe propria. Ad pͥdictā aūt dubitationē aliter dicitͬ: quoniā iſtis nō repugnat moueri quātū ad ſuas realitates quas habēt extra animā. Palā aūt ē de motu. ſicut pꝫ in exemplo de homie: qui eſt in naui quando mouetͬ cōtra motū nauis: quoniā ſicut ipſe mouetur ad motum nauis: ſic ꝛ eius motus quem habet cōtra motū nauis: quoniā motis nobis mouētur omnia que ſunt in nobis. Exemplū aliud de motu proprio ſolis ad orientē contra motū firmati: ꝛ de eius motu raptus ad occidētē: ſic ꝛ eius motus ꝛ oīa que ſunt realr in eo mouētur. Nec eſt maius icōueniēs ꝙ realitas temporis ꝛ numeri moueatur ꝙ̄ realitas motus. ſi habeāt tamen aliquod eē reale extra animā. De motu aūt alteratiōis ꝛ augmentatōis quin poſſint localiter moueri nulli eſt dubiū. quoniā ꝙ actu ꝛ ꝙ i actu augmētatͬ pōt localiter moueri. igitͬ ꝛ motus alteratiōis ꝛ augmētationis. Diſſoluitͬ aūt 3°. hec dubitatio de motu ꝛ tempore: quoniā ſicut ferͭ de motu vt habetͬ in actu: niſi tm̄ idiuiſibile. ſ. mutatum eſſe ꝙ raptim trāſit. ergo moueri nō pōt: qꝛ qḋ mouetͬ in aliqua menſura diuiſibili manet vt videtͬ. ratio ergo nature per ſe incluſe in illis facit ꝙ illa ſunt mobilia ꝛ mouētur. ſi eēnt permanētia. ſed qꝛ raptim tranſeunt non mouentur.

Scdm hunc dectorem aliqḋ eſt ſubiectū inferiori reſpcū alicuius paſſionis nō pͥdicationis.

Quocūq moto localr oīa in ipſo mouentur localiter: nō tn̄ aliquo alterato oportet cuncta in ipſo alterari.

❡ De motu paſſionibus motus ꝛ menſura motus copioſiſſime determinat. Cap. II.

DE motu autem perſcrutandum eſt: an ſit: ꝛ quid ſit. ꝛ de eius per ſe paſſionibus: necnon ꝛ de mutato eſſe: ꝛ de mutari: ꝛ moueri. an ſint ꝛ quid ſint. ❡ De motu autem an ſit ens ꝓhibitū vel nō. non eſt dubitādū. qm̄ motus non eſt ens prohibitum. quoniā qui negat motum negat ſenſum. ❡ Quid autem ſit realiter motus. ꝛ quid formaliter eſt perſcrutandum. ❡ Primum autem dictum negatiuum ſit iſtud. quoniā motus nō eſt idem cū termīo motus. qꝛ termin⁹ manet. motus aūt nō. ❡ Scdm dcm̄ ſit iſtud. qm̄ motus nō eſt receptio foꝛe ab agēte. qm̄ foꝛa ſepata ab oī mobili ꝑ poſe vel impoſe vt albedo vl calor pōt ſucceſſiue acquiri ꝛ corrūpi abſq receptiōe in aliquo mobili: ꝛ tn̄ ibi eēt realr motus. ❡ Tertiū

Primo phyſicorum octauo. negantes motū nō ſunt naturales.

Cōcludit tantum hec rō ꝙ nō ſunt idem formalr. pͥmo ō gnōne. 55 calor abſtractus poſſꝫ eē agēs: nō patiēs aliq mō.

dcm̄ eſt negatiuū: ꝙ motus non eſt reſpectus gradus ꝓoꝛis ad poſterioꝛē: quoniā ille reſpectus eēt ſine termīo: iterū eſſet reſpectus extrinſecus adueniens. ¶ 4m dcm̄ negatiuum: ꝙ motus nō eſt actus imperfectus: nec terminabilis per gradū: ⁊ terminū vltimū: ſicut linea terminat̄ ad punctū: quoniā motus tunc nō eſſet qd ſucceſſiuū: ſʒ ꝑmanens. ¶ Sed forte iſtud nō impedit: qm̄ accidit motui ꝙ ſit ſucceſſiuus: de quo alias erit ſmo: ratio ergo ſit hec: quoniā oēs iſti gradus ſunt eiuſdē ratiōis: ⁊ per ꝯñs vnus nō hʒ rōnem termini alterius. Tum etiā: qꝛ ſicut ꝓmus gradus eſt terminabilis per 2m: ſic ſcd̄us per ꝓmū: qꝛ acci ꝓmo ꝙ fuerit ꝓmus: ⁊ 2o ꝙ fuerit ſecūdus: qꝛ ꝓmus potuit eē ſecūdus: ⁊ ſecūdus potuit eſſe ꝓmus. ¶ 5m dictum ſit negatiuum: ꝙ motus non eſt acquiſitio partis poſt partē: qꝛ in motu corruptōis nō eſt talis acqſitio partis poſt partē: iſtud nō valʒ quoniā amittere vel corrūpere nō eſt aliquid poſitiuū. ¶ Secunda ratio eſt iſta: quia tunc motus poſſʒ eſſe ad ſciam: cuius acqſitio eſt ſucceſſiua partis poſt partem. Sed illud forte cōcedit̄. ¶ De motu aūt reſtat perſcrutatio affirmatiua quid ſit realr̄ mot9. Difficile aūt eſſe videt̄ quid ſit: dicit̄ aūt a quodā filio cuiuſdā: ꝙ motus realiter eſt actus alteri9 illatiuus: dicit̄ aūt realr̄ illatiuus hic: qꝛ lʒ actu aliū terminū nō inferat: tamē quantū eſt de ſe ſemper natus eſt actu aliū terminū inferre: illatiuus: dico tā̄ quo: nō quod. ¶ Palam aūt: quoniā hec definitio de motu data cōcordat cū definitione quā dat Ariſto. 3. phyſico. textu cōmēti. 3. di. ꝙ motus eſt actus entis in potētia inquātū in potētia: quia iſte actus illatiuus eſt actus mobilis exiſtis in potentia ad actū illum quē motus natus eſt inferre: ⁊ eſt actus eius inquātū eſt in poa ad illū quē non habet: nō ad illum quē habet. Manifeſtū eſt aūt ꝙ iſta deſcriptio motus communis eſt ad actum illatiuum alterius. ſ. ad actum productiuum vel vnitiuum vel tranſlatiuum. de quo alias dicetur in caplo de actione ⁊ paſſione. Habet aūt dubitationem: qm̄ videt̄ ꝙ ſemper patiamur anguſtias de motu corruptionis: cū nō ſit actus illatiuus alterius. Forte dicet̄ ꝙ motus nō equaliter dicitur de motu generatiōis ⁊ corruptiōis: vel dicitur ꝙ pro tanto corruptio dicit̄ motus: qꝛ motū generationis concomitat̄: qꝛ corruptio vnius eſt generatio alterius. Ex iſta deſcriptiōe infertur ꝙ motus nō eſt de genere termini: ſed poti9 illatiuus.

Immo vltimus gradus pōt hēre rōnē termini: ſʒ oēs ſunt eiuſdem rationis.

Tenent alij ꝙ ſit ordo nālis inter gradus inducendos ⁊ corrumpēdos.

Apud Cōmēta. acquiſitio ſcientie eſt inſtātanea.

Nō apud veros ꝑipatheticos motus ꝓ forma fluēte. ꝓ fluxu. ꝓ affectione ſumt.

Amplius aūt ad clarioꝛem euidentiā quis ſit motus: opʒ inquirere: quis ſit iſte actus illatiuus: ⁊ ad qđ genus ꝑtinet. Et dicit̄ ꝙ ad genus paſſionis: cū nō ſit niſi reſpectus mobilis admouēs: ⁊ reſpectus paſſi ad agens: vel termini ſucceſſiue ꝓducti ad ꝓducens: ⁊ in hoc concordat Cōmenta. 5. phyſicoꝝ. cōmen. 9o. di. ꝙ motus eſt in genere paſſionis: opʒ aūt diligenter aduertere ꝙ motus realr̄ extra animā nō eſt realitas diuiſibilis in plures partes motus: ſʒ eſt realitas indiuiſibilis negatiue: ⁊ raptim trāſiens: cū nō ſit. vt dcm̄ eſt: niſi actio ⁊ paſſio: que ſūt actiones indiuiſibiles raptim trāſeuntes. Vn̄ de motu nō exiſtit niſi īdiuiſibile in actu. ſ. ipſa actio ⁊ paſſio: cui ſuccedit aliquod indiuiſibile ⁊ nō aliquod diuiſibile in actu: qꝛ tunc talis realitas non eſſet ſucceſſiua: ſed permanēs: qꝛ quātitas habens ſimul partes actu exiſtes eſt permanēs: ⁊ nō ſucceſſiua. Et hoc cōmuniter dr̄: ꝙ ſucceſſiua ꝓ tāto ſūt: qꝛ aliquid indiuile illoꝝ exiſtit: qꝛ raptim tranſit ⁊ aliud indiuile in actu ſibi ſuccedit: actio aūt continue innouat̄ ⁊ accipit eſſe. Exemplū aūt tibi volo ponere: qm̄ quādo ignis generat aliquē caloꝛē in aqua illa actione qua ꝓducit ꝓmū gradū caloꝛis in aqua: non ꝓducit 2m: ſed alia noua actione: ⁊ ſic cōtinue inouant̄ actiōes: ſicut inouant̄ gradus caloꝛis in caloꝛe ꝓducto: ⁊ vna nō eſt alia: ſed ſe hñt ꝯñter. Ex predictis aūt infert̄ ꝙ motus extra animam realiter nō eſt ꝯtinuus: quoniā ille actiones ⁊ paſſiones raptim trāſeuntes: nō ſunt cōtinuabiles adinuicē: ſed tota cōtinuitas motus eſt ab anima. vt iſte actiōes ſunt reducte ad eſſe cognitum: inquātū intellectus cōcipit oēs iſtas actiōes ⁊ paſſiones nō interruptas: tā̄ vnā exiſtentē in continuo fluxu ⁊ in continua ſucceſſione. Tota igitur ꝯtinuitas ſucceſſiuoꝝ eſt: vt ſunt redacta ad eē cognitum: qꝛ in re vr̄ impoſſibile ꝙ habeant aliquā continuitatē. fert̄ aūt a quodā dicēdo cōſequēter ꝙ realr̄ motus nō eſt diuiſibilis in infinitū: qꝛ ibi ſunt finite actiōes ⁊ paſſiōes: que ſunt realiter motus. alr̄ pars eſſet equalis toti. Ultimo ꝙ motus eſt compoſitus ex indiuiſibilibus: qꝛ ex actionib9 ⁊ paſſiōibus: que ſunt indiuiſibiles negatiue. Sequit̄ etiā ꝙ in motu nō ſunt infinita mutata eſſe: ⁊ ꝙ eſt dare ꝓmū mutatū eſſe ⁊ primā mutationē in motu. ſequit̄ etiā ꝙ aū omne mutatū eſſe non dat̄ moueri: ⁊ aū oē moueri nō dat̄ mutatū eē.

Motus pro paſſione eſt id quo mobile denoiat̄ formalr̄ moueri.

Nota ꝙ poſt mutatū eſſe indiuiſibile motus ꝓ ſui pa īmediate ſuccedit ſibi diuiſibile: ſicut ⁊ inſtanti ipſo ſucceſſiuum ſuccedit.

Ego teneo ꝙ motus ꝓ fluxu in ꝑſe q̄ntitas ꝯtinua ſucceſſiua: hūs intrinſece prius ⁊ poſterius.

Habet autem dubitationē circa iſta dicta de realitate mot9: quoniam ſic dicēdo: eſt dimittere Ariſto. in contradictione. vt pʒ. 6. phyſico. per totū: fert̄ ꝙ locutus eſt Ariſto. de motu tempoꝛe ⁊ loco mathematice. nō aūt phyſice: vel tantū de motu in eſſe cōceptibili. nō aūt in eſſe reali. cōceſſum eſt aūt ꝙ in eſſe conceptibili mot9 hʒ ꝯtinuitatē diuiſibilitatē: ⁊ forte infinitatē: ⁊ ſic de alijs ꝓprietatibus: que. 8. phyſi. ſcribunt̄: nō aūt hʒ illa in eſſe reali. ¶ Ne aūt de motu a principijs phoꝝ deuiare videamur: de motu quantū ad eius realitatem eſt aliter perſcrutādum. ¶ Ad cuius euidentiā eſt diligenter intelligendū: ꝙ quiditas motus nō fundat̄ omnino ſup̄ vnā ſimplicē realitatē: ſed ſuper cōcurſū pluriū. quarum neutra per ſe ⁊ preciſe ſumpta eſt quiditas motus formalr̄: ſed tota reſultans eſt motus formalr̄: ſuper cōcurſum aūt aliquarū realitatum ſic fundat̄: ꝙ vna dempta: nec manet nomen: nec diffō motus: ſicut reperit̄ in eētis ⁊ in formis medijs inter cōtraria. quoniā iſta fundant̄ ſuper concurſum pluriū realitatū ex quibus reſultant. motus autē ſic reſultans ex talibus realitatibus eſt omnino indiuiſibilis in partes. quarū quelibʒ eſt motus: diuiſibilis tamen in plures realitates motus: ſicut eētuz eſt diuiſibile in plures realitates: nō tamē in plura elemēta. Motus autem ſic ſumptus eſt ſimul actu exiſtēs: raptim tamē trāſiens: ⁊ ſuccedit ſibi alius motus: indiuiſibilis tamē in plures motus: ſicut dcm̄ eſt: ⁊ ſic ð alijs motibus. ꝯñter ex hoc bene apparet ꝙ de motu nō apparet extra niſi indiuiſibile: nec ꝑ illud indiuiſibile motus: intelligo mutatū eſſe: cū illud ſit indiuiſibile ſimplr̄ in ſe: ⁊ quo ad mēſurā: qꝛ menſurat̄ nūc qđ eſt indiuiſibile ſimplr̄. Motus aūt iſte eſt tantū

Nota ꝙ iſta eſt opinio Democ. quā iſte laudat in predicamento quantitatis.

indiuiſibilis in plures motus: ⁊ menſuratur menſura indiuiſibili in plura tēpora: diuiſibili tamen in plures realitates temporis: de quo īfra dicetur: cum de tempore fiet ſermo: mēſuratur ergo talis nō inſtanti: ſed tempore indiuiſibili in plura tempora. Palā aūt: quoniā totus motus ꝯtinuus ⁊ ſucceſſiuus etiā cōponit̄ ex talibus motibus indiuiſib. in plures motus: diuiſib. tamē ſic: ſicut dictum eſt. nec componit̄ ex mutatis eſſe cū illa ſint indiuiſ. ſimpliciter. ¶ Et ſi queras an iſti motus ſe hēant ꝯſiter vel nō. ¶ Rn̄deo tibi ꝙ ſic. ſe habent cōſequenter ꝙ inter duos motus indiuiſ. nō eſt aliqs motus intermedius: nec diuiſibilis: nec indiuiſibilis: eſt tamē mutatuꝫ eſſe ſemper medium inter duos motus indiuiſibiles: ſicut pūctus inter duaſ partes linee: ſicut magiſ explicite dicetur in ꝑdicto capl'o de quantitate. ¶ Et ſi adhuc queras qd ſit realiter iſte motus īdiuiſibilis quē tu ponis: ⁊ ad qḋ genus pertinet. ¶ Reſpōdeo ꝙ nō eſt ali' niſi actio ⁊ paſſio: que ſunt quidā actus alicui' termini naliter illatiui: que quidē actio ⁊ paſſio ſūt quidā actus fundati ſupra ꝯcurſuꝫ pluriū realitatū.

Aduerte ꝙ nolales volunt ꝙ motus nō ſit res diſtincta a mobili ⁊ loco: veri ꝑipatetici ponūt diſtinctionē ſuḡtus aſſignatā in margine: quaꝫ conſidera.

Amplius aūt de mutatiōe: ⁊ mutato eē: ⁊ mutari ⁊ moueri: eſt dicendū: ferē aūt ꝙ mutatio nihil aliud eſt niſi quidam actus indiuiſibilis ⁊ raptim tranſiens mēſuratus inſtanti: alicuius termini naturaliter illatiuus: hic dr̄ ꝙ nihil aliud eſt niſi actio ⁊ paſſio iſtātanea. Palam aūt ꝙ mutatio nō poteſt eſſe idem cum forma ſeu termino ꝑducto. Lꝫ ſubm ſe hēat aliter ſcd̄m eam nunc q̄ ꝑus: q₂ forma manet: mutatio aūt raptim tranſit: nec mutatio pōt eē reſpectus materie ad formā: q₂ ille manet q̄diu forma manet. Utrū ſubm mutationis oporteat aliter ſe habuiſſe q̄ ꝑus poſitiue q̄ nunc ſe habeat vel nō: eſt dubiū: q₂ videt̄ ꝙ in definitiōe mutationis illud aliter ſe habere nūc q̄ ꝑus: nō opꝫ ꝙ accipiat̄ poſitiue: ſed priuatiue vel negatiue tm̄: q₂ ly aliter nō refertur ad ſubm: ſed ad terminuꝫ a quo ḡ eſt ꝑuatio: ⁊ ſic exponat̄ ſe habere nūc aliter q̄ prius .i. ꝙ nec ſic ꝑus ſe habuit vt nunc. Placet aūt ꝙ in iſto ſenſu accipiēdo ly aliter ſe habere: ꝑduc' de nihilo mutatio ⁊ ſubiectū reſpectu forme ſibi coeue erit mutatuꝫ: quoniā ſe hꝫ nunc aliter q̄ prius hoc eſt ꝙ nō prius ſe habuit ſic ſicut nunc. Si aūt forma ſcd̄m quā eſt mutatio regrat o' in ſubiecti .ſ. priuationē eius. Tūc ſcd̄m formā coeuam non erit mutatio. ¶ Et ſi queras qd eſt realr ipſa mutatio: ad qḋ genus pertineat: dicatur ꝙ dupliciter eſt actio vel paſſio menſurata inſtāti raptim tranſiens: ſicut illumiatio eſt quedā actio productiua luminis raptim tranſiens ⁊ mēſurata inſtāti: poſſit etiā dici ꝙ eſſet idem mutatio: qḋ ille motus indiuiſibilis in plēs motus vel ipſa actio ⁊ paſſio: que ſunt fun'te ſupra cōcurſum pluriū realitatū. vt dictuꝫ eſt: ⁊ ſic accipiendo mutationē pro omni motu indiuiſibili: mutatio tunc nō menſuratur inſtanti: ſed tempore diuiſibili in plura tempora. Sequeret̄ etiaꝫ tunc ꝙ totus motus cōtinuus ⁊ ſucceſſiuus eſſet compoſitus ex mutatiōibus: cum ſit compoſitus ex motibus indiuiſibilibus: quod autem dictum ſit verius pro nunc taceo.

Aduerte ꝙ ſubm mutatio pōt ſumi ⁊ ꝓ fōma mutata ⁊ ꝓ paſſiōe ⁊ ꝓ fluxu. vt gnōnis ꝙ ⁊ augmētatio ſi fiat in inſtanti.

Quid autem ſit mutatū eſſe eſt perſcrutandum: dicit̄ aūt mutatū eſſe: ſub .n cū mutatione qḋ eſt vnum compoſitus per accidēs: ex ſubiecto ⁊ mutatiōe: ⁊ tale mutatū eſſe raptim tranſit: quia lꝫ mobile maneat idem in toto motu: nō tn̄ mobile ſub vna mutatione: q₂ raptim tranſit: ⁊ per ꝯñs mutatū eſſe menſuratur inſtanti ⁊ trāſit mobile de mutatione ad mutationem: ⁊ iō in motu ſunt multa mutata eſſe. Adhuc aūt mutatū eſſe ideꝫ eſt: ſicut de feciſſe factū eſſe. Tertio dr̄ dicit̄ ꝙ ipſum mutatū eē eſt ipſe terminus ꝑductus inquantū eſt terminus ⁊ finis mutationis paſſiue vel vt eā ꝯnotat. ¶ Ex ꝑdictis aūt orit̄ dubitatio cum dicit̄: ꝙ omne mutatū eē menſurat̄ inſtāti ⁊ raptim trāſit: quoniaꝫ videt̄ ꝙ vni mutato eſſe in vno motu correſpōdeāt multa mutata eſſe in alio motu: ⁊ cū illa mutata menſurent̄ pluribus inſtātibus: inter que cadit mediū: ſequitur ꝙ mutatū eſſe in alio motu correſpondens illis pluribus mutatis eſſe: menſurat̄ menſura illorum. ergo menſurabit̄ pluribus inſtantibus inter que cadit tēpus mediū. Et pono tibi exempluꝫ vt plane intelligas: quoniā vni mutato eſſe in rota figuli correſpōdēt .10. vel .1000. mutata eſſe in celo: quoniā in die plus tranſit de ſpacio celū q̄ rota figuli: cum moueat̄ velocius in centuplū vel millecupluꝫ. Unū aūt mutatū eſſe in rota figuli cuꝫ coexiſtat mille mu'ta in celo menſurat̄ menſura illoruꝫ mille mu' eſſe: illa aūt menſurant̄ mille inſtātibus inter que cadit tēpus mediuꝫ: ergo ⁊ vnum mutatū in rota figuli menſurat̄ mille inſtantibus inter que cadit tēpus mediū: ergo menſurabitur tēpore. ¶ Diſſolutio autē huius dubitationis eſt multū difficilis: fert̄ tamē ꝙ quodlibet mutatum eſſe in rota figuli hꝫ ꝓpriū nūc ſibi intrinſecū: nūc aūt qḋ eſt in mutato eſſe i ꝑmo mobili eſt ſibi extrinſecū: ſequit̄ ergo ꝙ nunc qḋ menſurat mutatū eſſe motus rote figuli: qḋ eſt eius propria mēſura intrinſeca: nō ſit omnino indiuiſibilis: cū ſibi correſpondeant plura nunc in ꝑmo mobili: ⁊ per cōſequēs tempus. Aliter aūt dicit̄: quoniam qui ponerent ꝙ in quolibꝫ motu ſunt infinita mutata eſſe nō ponerēt iſtā difficultatē: quoniaꝫ in vno motu nō eſſent plura mutata eē q̄ in alio: cū in quolibꝫ ſint īfinita: infinito aūt nihil ē maius: q₂ maius ⁊ minus ⁊ equale ſunt paſſiones quātitatis finite. Aliter ad difficultatem dicit̄ ꝙ ſolū mutatuꝫ eſſe motus velocioris: cuius nō eſt: nec pōt eſſe motus alius velociter eſt oīno indiuiſibile ⁊ raptim trāſiēs: ⁊ menſurat̄ nūc omnino indiuiſibili: mutatū aūt eſſe alioꝝ motuū nō eſt oīno indiuiſibile ⁊ raptim trāſiens: ⁊ per ꝯñs nec eius menſura illo mēſurat̄ tēpore. lꝫ modico ⁊ iperceptibili. Adhuc aūt dicit̄ ꝙ omne nunc ſiue ſit in mutato eſſe ꝑmi mobilis ſubiectiue: ſiue in mutatiōe cuiuſlꝫ alterius motus tardioris eſt omnino indiuiſibile ⁊ raptiꝫ tranſit. Lꝫ aliquod eius ſubm: ſicut mutatuꝫ eſſe motus tardioris vt motus rote figuli non raptim tranſit: cū tale mutatū eſſe in rota figuli menſurabit̄ plurib' nūc: que ſibi ſuccedūt ⁊ ſunt in eo ſubiectiue. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſic. dicēdo neceſſario ꝯcluditur ꝙ mutatū eſſe in rota figuli mēſurabit̄ tēpore cū mēſuretur plurib' nūc īdiuiſibilib': qb' correſpondent plura nūc ⁊ plura mutata eſſe in motu primi mobilis. ¶ Reſpōdeo. Solutiōeꝫ quere in ꝑmo capite ſexti huius.

Nota ꝙ mutatū eē cōpletū eſt terminus mot'. incōpletū eſt ꝑmū momentū adiuuacē vniuerſum.

Aduerte ꝙ iſta ē ꝑ iſto peripatetica. Alie ſunt democriti ⁊ h' auctoris. ſcd̄ꝫ .n. peripateticos mutatū eē eſt cuiuſdē cēnue cum motu pro fluxu.

De mutari aūt ⁊ moueri eſt perſcrutādū: fert̄ aūt: quoniā mutari realr

eſt ipſa paſſio illata ab actione menſurata inſtanti ſm quã ſe hȝ aliquid aliter nũc ꝙ̃ pri⁹: ⁊ illo iſtãti raptim trãſit. Manifeſtuȝ eſt aũt: qm̃ in hac deſcriptione li alr̃ accipitur ꝯ̃rie vel ꝯ̃dictorie vl' priuatiue vel diſpate. Exẽplũ primi: qm̃ alr̃ ſe hȝ: ⁊ ſub forma. Exẽplũ ſcdi ſub negatiõe ꝯ̃dictorie. Exemplũ tertij: q: alr̃ ſe hẽbat ſub priuatione oppoſita. Exẽplũ quarti: ſub forma diſperata: ſed li ſe habere icludit: vt ferẽ aliqd ꝯtinue manere: ⁊ entitateȝ alicuius per ſe manere: q: qd nõ eſt non ſe hȝ alr̃ ꝙ̃ prius: ⁊ hinc eſt ꝙ corruptũ non eſt mutatũ: q: non manet: ſed materia que eſt ſe habẽs alr̃ nũc ꝙ̃ prius. ❡ Et ſi queratur ſi aliquid generetur obiectiue ⁊ nõ ſubiectiue: nunqd erit mutatuȝ obiectiue: videtur ꝙ ſic: qm̃ ſi generatio eſt mutatio ⁊ generatuȝ ẽ mutatũ. Reſpõdetur ꝙ generatio non eſt inferior ad mutationẽ: niſi vt cõuenit ſubo generationis: nõ aũt vt cõuenit termino. hic generatio ſumitur ſubiectiue ⁊ nõ obiectiue tm̃: nã vt ſumitur ſubiectiue ſic hȝ rationẽ mutationis: vt aũt ſumiẽ obiectiue ⁊ cõparatur p̃ciſe termino: ſic hȝ rõnẽ productionis: ⁊ non mutatiõis. Moueri aũt ẽ realiter paſſio ſucceſſiua tpe mẽſurata: ⁊ eſt reſpectus ſucceſſiuus paſſi ad agẽs ſeu mobilis ad motorē: ⁊ breuiter motus ⁊ moueri ſunt idẽ realiter: ſed ſic differũt: q: motuſ cõcipitur per modũ quietis: aut noialr̃. moueri per modum fluxus ⁊ verbaliter: dictum eſt igitur quid ſit motus: ⁊ quid mutatio: qd mutatum eſſe: quid mutari: quid moueri quantuȝ ad ſuum eſſe materiale extra animam;

Solet nõ imerito negari iſta cõſequentia: generatio ẽ mutatio. ergo qd generatur mutaẽ: q: cõcreta iſta nõ eodẽ mõ deriuantẽ ab abſtractis.

Scdȝ ſcotũ 4. ſniarȝ. di. 3. gnõ ſub rõne mutationis ſeu vt mutatio eſt paſſio vt productio eſt, in. 4. predicamento.

Nunc autem de proprietatibus motus eſt inquirendum que ſũt: continuitas: ſucceſſio: diuiſi^{tas}: ⁊ ſimultas. De cõtinuitate autem motus: ⁊ diuiſibi^{te} in infinituȝ dicetur in libro p̃dicamẽtoꝝ in caplo de quantitate ꝯtinua. Diuiſibilitas aũt motus ſumitur dupl'r. Eſt nãqȝ motus diuiſibilis vel indiuiſibilis ſubiectiue: dicitẽ ẽt motuſ diuiſibilis ſeu idiuiſibilis mẽſu^{re} ſeu duratiue. Palam autem ꝙ aliquis motus eſt diuiſibilis ſubiectiue: qm̃ omnis forma extenſa in aliquo ſubiecto diuiſibili: vt albedo in quantitate: diuiſibilis eſt ſubiectiue: qm̃ ad diuiſionem ſubiecti diuiditur. motus enim rote figuli extenditur extenſione rote: ⁊ diuiditur ẽt eius diuiſiõe. Palã autem: qm̃ non tm̃ motus eſt diuiſibiliſ ſubiectiue: ſed mutatio ⁊ mutatum eſſet: ⁊ mutari ⁊ moueri: illuminatio autẽ aeris: q̃ eſt q̃dã mutatio: eſt idiuiſibilis duratiue: ẽ tñ diuiſibilis ſubiue ad diuiſionẽ aeris: ⁊ vt breuiter me expediã: ois mutatio ⁊ motus ⁊ mutatuȝ eſſe que ſunt ſubiectiue i ſubo diuiſibili ſunt diuiſibilia ſubiectiue. Ampli⁹ aũt motus ⁊ mutatio ⁊ mutatum eſſe in aliquo indiuiſibili reperiũtur ſubiectiue. Ex prioribus nãqȝ pȝ ꝙ impͭibile ⁊ indiuiſibile mouetur non tm̃ per accñs: immo per ſe: ſiue ſit indiuiſibile negatiue: vt intelligẽtie ⁊ aie rõnales: ſiue ſit indiuiſibile priuatiue: vt pũctus: motus: motus aũt ⁊ mutatio ⁊ mutatuȝ eſſe i impartibilibus ⁊ indiuiſibilibus ſubiectiue: exiſtunt indiuiſibilia ſubiectiue. ❡ Et ſi arguas ꝙ impoſſibile eſt ꝙ forme eiuſdẽ rationis: vna diuiſibilis: alia ſit idiuiſibiliſ ſubiectiue. Motus aũt intelligẽtie ⁊ motus corpis ſiue circularis ſiue rectus videntur eſſe eiuſdem rationis. Motus aũt corpis eſt diuiſibilis ſubiectiue. Igiẽ mot⁹ itelligẽtie erit diuiſibilis ſubiectiue. Reſpõdeo tibi ꝙ manifeſtũ eſt ꝙ forma diuiſibilis ſube que põt eẽ min⁹ extẽſa: ⁊ i ſubiecto magis extenſo videẽ reſpicere ꝯtigẽter extẽſionẽ ⁊ diuiſibilitatẽ ſubi: nã ex quo põt eẽ in ſubo q̃tucũqȝ magno: ⁊ q̃tucũqȝ paruo: videẽ reſpicere ꝯtingẽter extẽſionẽ ⁊ diuiſi^{tem} ſubi: naȝ ex quo põt eſſe in ſubo q̃tucũqȝ magno: ⁊ q̃tucũqȝ paruo: videtur ꝙ poſſit eẽ in ſubo oĩno indiuiſibili: ſic aũt eſt de motu: igitur ſicut nõ repugnat motui: vt motus eſt: vt ſit i ſubo diuiſibili q̃tucũqȝ magno: ⁊ in ſubo q̃tucũqȝ puo diuiſibili: ita nec ſibi repugnat: qn ſit in ſubo oĩno indiuiſibili. ❡ Et ſi adhuc arguas: qm̃ motus cuȝ ſit q̃titas in ſubo nõ q̃to: nullo mõ põt recipi. Reſpõdeo tibi. iã pluries dixi tibi ꝙ motus eſt de ca° paſſionis: ⁊ non quantitatis.

Tenco ꝙ mot⁹ ꝓ fluxu in eſſe naĩr q̃titas ſucceſſiua: imo ſm iſtũ motus ñ ſꝫ eẽ diuiſibilis ſubiectiue: ſꝫ ſit reſpectus.

Quoniam autem vt ſupradictuȝ eſt dicitẽ ẽt motus diuiſibilis mẽſuratiue ⁊ duratiue: õ hoc occurrit ſpecialis pſcrutatio: ad cuius euidẽtiã p̊ dicamus de ſucceſſiõe in ſe: deinũ in cõpatione ad motũ: ⁊ poſtea de diui^{te} ⁊ indiui^{te} mẽſure motus. Manifeſtũ eſt aũt: qm̃ ſucceſſio ſiue ſuccedere ſm ſignificatũ nois idẽ ẽ qd alteri cedere: ita ꝙ ſucceſſio opponitur ſimultati: ⁊ intelligo ſic ꝙ illa ſibi ſuccedũt: q̊ꝝ affirmatio partis poſterioris infert negationẽ partis prioris: ita ꝙ ambe affirmationes nõ ſtãt ſimul in aliquo: ſꝫ affirmatio vnius ⁊ neg° alteri⁹ ſimul ſtant. Ut autem plane intelligas. ponatur exẽpluȝ de formis oppoſitis ſeu diſperatis ſibi ſucce^{tib⁹} i eadẽ mã: quaꝝ affirmatio vnius infert negationem alteri⁹: ⁊ ſic nõ ſunt ſimul affirmationes in eadem mã. ponaẽ ẽt exẽplũ de duob⁹ corpib⁹ ſibi ſucce^{tib⁹} in eodẽ loco: qm̃ affirmatio corpis in vno loco infert negationẽ alteri⁹: q: 2° corpa naĩr ſimul eẽ nõ poſſunt. ❡ Et ſi queras qd eſt ipſa ſucceſſio realr̃: nunqd ſit aliqd poſitiuũ p̃ter ptes ſuccedẽtes. Fertur ab aliqbus ꝙ eſt aliqd poſitiuũ aliud a ptibus ſibi ſucce^{tib⁹}. Sed qd ſit illud poſitiuũ. dr̃ ꝙ eſt q̃dã poſterioritas ⁊ prioritas: qm̃ pars vna fundat prioritatẽ: ⁊ alia terminat: ⁊ ꝯuertiẽ ꝯ̃ũs: qm̃ 2ª fundat poſterioritatẽ ad p̊mã: ⁊ illa prioritas ⁊ poſterioritas ſunt prioritas ⁊ poſterioritas in tpe: ⁊ cũ tẽpus ſit prius ⁊ poſterius numerata cõcludũt ꝙ ipm tẽpus eſt ipſa ſucceſſio realr̃. Hec aũt q̃ dicta ſunt de realitate ſucceſſionis: vidẽtur dubia: ⁊ q̃tũ ad p^{m} ꝙ dicit ſucceſſionẽ eẽ prioritatẽ ⁊ poſterioritatem vnius partis reſpectu alterius: ⁊ q̃tum ad ſcdm ꝙ dicit tps eẽ iſtã prioritatẽ ⁊ poſterioritatẽ: ⁊ p ꝯ̃ñs eẽ ſucceſſioneȝ. ❡ Primũ nãqȝ nõ vr̃ veꝝ: qm̃ ſic dictũ ẽ ſucceſſio vel ſuccedere aliquoꝝ eſt quũ affirmatio vnius infert negationẽ alteri⁹: vel ineſſe ſimpl'r: vt pȝ in formis ſibi ſucce^{tib⁹} in eadẽ mã: vel in aliquo eẽ: vt pȝ de duob⁹ corpib⁹ ſibi ſucce^{tib⁹} in eodẽ loco. prioritas aũt ⁊ poſterioritas nõ ſunt ſucceſſiua in eẽ ſimpl'r: vt pȝ: nec in aliq̃ eẽ ꝑꝑ defectũ fun^{ti}: qm̃ cũ ps poſterior exiſtit prior non exiſtit: ⁊ ſic poſterioritas nõ põt eẽ relo realis poſitiua ꝑꝑ defectũ termini: q: eius termin⁹ nõ exiſtit. ❡ Secũdũ dcm̃ eſt multũ dubiuȝ: ſꝫ pro nũc dimittaẽ ⁊ differaẽ: donec ingramus de tpe an ſit aliquid poſitiuũ: ⁊ qd ſit. Dicam⁹ g̃ ꝙ ſucceſſio vel ſuccedere aliquoꝝ ſuccedẽtiũ adinuicẽ nõ vr̃ dicere aliquod poſitiuũ vltra ptes ſibi ſuccedẽtes: cũ non dicat niſi affirmationẽ vni⁹ ⁊ negationẽ alteri⁹. Iſta g̃ ſũt dcã de ſucceſſione ꝓprie dicta. Alr̃ aũt loquuntur

Succeſſiuũ eſt cui eſt annexa potẽtia reſpectu ſui eſſe: ⁊ hȝ eſſe dum ſit.

Ego puto pri⁹ ⁊ poſterius mot⁹ ptes intriſecas eẽ ipſi⁹ fluxus terminatas ad mutatum: ⁊ ita hec ſucceſſio nil aliud ẽ niſi motus pro fluxu.

Secũdo in ſcdo vult ãgelos moueri ſucceſſiue ex diuiſibilitate ſpacij nõ mobilis: ⁊ tenet pũcta moueri localiter poſſe: nõ alterari.

aly de ſucceſſiõe minus ſtricte ⁊ minus ꝓprie dcã
accipiẽtes ſucceſſionẽ p q̄dã ordine aliq̄ꝝ adiuicẽ
ſm pri⁹ ⁊ poſteri⁹ ⁊ ineſſe ſimplr ⁊ i aliq̄ eẽ ſꝫ illud
pri⁹ ⁊ poſteri⁹: ſiue illud pri⁹ et poſteri⁹ ſit pri⁹ ori-
gine: ſiue nãa: ſiue tpe: nõ ſic φ affir⁹ vnius īferat ne
gationẽ alteri⁹: ſꝫ ſic φ vnus fundet poſteri⁹ origi-
nis vel nãe vel tpis reſpcũ alteri⁹: cũ poſſint ſil eẽ
i tpe vel īſtãti: ⁊ accidit eis φ affir⁹ vni⁹ inferat ne
gationẽ alterius: vt aũt melius ītelligas. pono tibi
exm̄: de tali ſucceſſiõe de ptib⁹ aeris ſic ſucceſſiue il
luminatis: qm̄ ps oriẽtis prius nã ⁊ origine illumi
naꝛ q̄ȝ ps meridiei: ⁊ ps meridiei q̄ȝ ps occidentis
ſic φ illuminatio ptie ptis ī oriẽte fundat ꝓoritatẽ
realẽ originis terminatam ad illuminationeȝ ptis
zᶜ aeris: ⁊ zᵃ fũdat ꝓoritatẽ reⁿ ȝᶜ: ⁊ ſic de alys vſq̄ȝ
ad occidẽtẽ: ⁊ ſic dꝛ eẽ ſucceſſio ī illuminatione ae-
ris totius pp talẽ originẽ ⁊ illuminationẽ taliũ pti
um aeris ſm pri⁹ ⁊ poſteri⁹ in eẽ illuminato: vel in
recipiẽdo lumẽ: ⁊ talis ſucceſſio ſic large dcã mul-
tũ differt a pᵃ: qm̄ in pᵃ vni⁹ ptis affir⁹ infert nega-
tionẽ alteri⁹ in eẽ. in iſta aũt accidit φ affir⁹ vnius
īferat negationẽ alterius: qm̄ oẽs ptes pñt ſil actu
exiſtere. Differt ẽt zᵃ zᵃ a pᵃ: q2 pᵃ nihil poſitiuũ dic
aliõ a ptib⁹ ſibi ſucceᵇ⁹: vt pri⁹ fuit dictũ. Hec aũt
zᵃ ſucceſſio vꝛ dicere aliqd aliud poſitiuũ a ptib⁹
ſibi ſuccedẽtib⁹: vt ſꝫ prioritatẽ realẽ ptis prioris
terminataȝ ad illuminationẽ ptis poſterioris ⁊ cõ
uertaꝛ ꝯña: hec aũt que dcã ſũt de ambab⁹ ſuccedẽ
tib⁹ erũt valde neceſſaria ad habẽdũ an motus vꝛ
diuiſibilis vel īdiuiſibilis ſit: ⁊ an ſit diſtincte vel
īdiſtincte mẽſure ⁊ duratõiˢ: dꝫ q̄ nũc erit ſpeculatio.

Attẽde φ ſi illu minatio ſiat i in ſtãti talis prioritas nihil aliud ẽ niſi ꝑſuppõ ꝑu-ius ab hoc.

Dicamus igiꝛ nũc de mẽſura motus an ſit
diuiſibilis vel īdiuiſibilis: ⁊ pri-
ma ꝯ q̄ occurrit eſt iſta: Motus localis põt eẽ diui
ſibilis diuiᵉ mẽſure. rõ hui⁹ dicti ẽ iſta: qm̄ oẽ ſuc-
ceſſiuũ ſucceſſiõe prio mõ dcã mẽſuraꝛ mẽſura di-
uiſibili ⁊ tpe. Mot⁹ aũt localis põt eẽ ſucceſſiuus
tali ſucceſſiõe: qm̄ affir⁹ ptis poſterioris ⁊ neg⁹ par
tis ꝓoris ſil pñt eẽ. ¶ zᵃ ꝯ ſit iſta. Nullũ mutatũ
eẽ eſt diuiſibile diuiᵉ mẽſure: qm̄ mutatũ eẽ nõ hꝫ
ptem ⁊ partẽ: ⁊ ſic affir⁹ ptis poſterioris nõ ſtat cũ
negatiõe ptis prioris: cũ nõ hẽat partẽ poſt parteȝ.
¶ Et ſi dicas φ mutatũ eẽ ẽ diuiſibile ſubiectiue:
ſicut mot⁹: q̄re ẽt nõ erit diuiſibile mẽſuratiue: ſicͭ
mot⁹. Rñdeo tibi ⁊ ꝯcedo mutatũ eẽ eẽ diuiſibile
ſubiue cũ ſit for⁹ extẽſa ī corpe: ſed nego tibi ꝯñaȝ:
ḡ erit diuiſibile mẽſuratiue: cũ mutatũ eẽ raptim
trãſeat ſm ſe totũ: ⁊ ſm oẽm ptẽ ſui: nõ ſic aũt ẽ de
motu: qm̄ poſe ẽ φ mot⁹ ſꝫ ſe ⁊ ſm oẽs ptes ſuas n̄
raptim trãſeat: ſed remaneat vna altera recedẽte.
Nec ītẽdo loq̄ de ptibus motus diuiᵇ⁹ ſubiue que
ſil exñt: ſed de ptib⁹ mot⁹ q̄ ſibyñuicẽ ſuccedũt q̄-
les ptes ſuccedẽtes negam⁹ a mutato eẽ: nec nega-
mus qn ad mutatũ eẽ ſibi ſuccedat: ⁊ zᵐ ȝᵐ ⁊ 4ᵐ:
⁊ ſic ī īfinitũ: ſed talia mutata eẽ nõ ſũt ptes vnius
toti⁹ mutati eẽ reſulᵗⁱᵘ ex illis: ſed ſemp ſũt illa mu
tata eẽ diſcreta ⁊ diſpata: nec aliquo mõ ꝯtinuata.
nõ eſt ḡ mutatũ eẽ diuiſibile diuiſibilitate mẽſu-
re. ¶ Tertia ꝯ ſit iſta. Mutatio ẽ oĩno īdiuiſibilis
duratiue: hec ꝓbaꝛ ſic accipiẽdo mutationẽ ꝓprie
vt diſtinguiꝛ ꝯ motũ: prout motus hꝫ ptes ſibyñ-
uicẽ ſuccedentes ſucceſſione ꝓmo mõ dcã. ¶ Et ſi
queras nũqd ꝯdictionẽ īcludat oẽȝ mutationẽ eẽ
diuiſibilẽ duratione ⁊ tpe menſurari. Rñdeo tibi
φ nõ: ⁊ pono tibi exm̄ de illuminatione aeris: qm̄ ſi

Nota φ aliq̄ro luᵉ mutatũ eẽ ſi cõſideraꝛ motui ad mobile: ſꝫ ad ſpaciũ cõparatio

luminatio aeris: lꝫ non fiat in tpe: ſed in inſtãti: tñ
lꝫ nõ ſit motus ſucceſſiuus ſucceſſione ꝓmo dicta
de facto: eſt tñ de potẽtia: qm̄ cũ ſint ibi plures illu
minatiões: q̄ꝝ vna eſt prior origine q̄ȝ alia: nullũ
vꝛ ipoſſibile quin ps ꝓor poſſit prius illuminari
zᵃ: ſic φ aduenięte zᵃ deſinat eſſe pᵃ: zᵃ ſemp ſucce
dẽdo ſic φ affirmatio poſterioris ſtaret cũ negati-
one prioris: ⁊ ſi hoc ſit poſſibile: maniᵐ eſt φ tũc il-
luminatio aeris mẽſuretur tpe. ⁊ ſic pꝫ φ nõ repu-
gnat mutationi: vt mutatio eſt: qn ſit mẽſurabilis
duratiue: cũ talis mutatio totalis īcludat plẽs mu
tationes ptiales ſibyñuicẽ ſuccedẽtes: quelꝫ tñ il-
luminatio ſimplr nõ habẽs aliquã illuminationẽ
ptẽ ſui eſt ꝓciſe īdiuiſibilis cũ raptim tranſeat: nec
aliqd ſui ſibi ſuccedat. ¶ Quarta ꝯ ſit iſta: qm̄ mu
tatũ eẽ mẽſuraꝛ mẽſura īdiuiᵇⁱ: ⁊ ẽ oĩno īdiuiſibile
duratiue: lꝫ nõ ſubiectiue: hec ꝓbaꝛ ꝑ locũ a ſuffiⁿ
diuiſione: qm̄ cũ mẽſuraꝛ aliqua mẽſura diuiſibili
vel īdiuiſibili. Et ex ſcda ꝯclõne hꝫ φ n̄ diuiſibili.
ḡ ꝯcludiꝛ φ mẽſuraꝛ menſura indiuiſibili.

Scdm cõmẽta torẽ qnõ eſt mot⁹ eſt ſucceſſiua: cũ eorũ forme iten dãtur. vñ mot⁹ ⁊ mutatio penes ſubiecta differũt magis.

Mutatũ eẽ in cipit ⁊ deſinit aſ firmatiue in eo dem inſtanti.

Perſcrutandũ ẽ de cõcluſione quita
an motus poſſit men
ſurari menſura īdiuiſibili ⁊ fieri in inſtãti. Dicam⁹
aũt ꝓpoõnem affirmatiuã φ ſic: cuius rõ eſt iſta ⁊
fundaꝛ in dictis phyſicis: ⁊ ſuſtẽtaꝛ in duab⁹ ꝓpo-
nibus: quaꝝ pᵃ eſt iſta. Uirtus infinita vigore ⁊ vir
tus finita vigore ſi moueant ſm vltimum poᵉ ſue:
nunq̄ȝ mouebũt in eq̄li mẽſura. Rõ eſt iſta: qm̄ ſi
tãta virtus in tãta menſura: dupla virtus in mino
ri tpe in duplo: ⁊ tripla virtus ī triplo: ⁊ ſic ſemper
ſm augᵐ virtutis fiet diminutio tpis: vera eſt igiꝛ
hec ꝓpõ: φ virtus finita ⁊ īfinita nunq̄ȝ mouent in
eq̄li mẽſura ſm vltimũ ſue poᵉ: ſcda ꝓpõ eſt iſta: pᵃ
ītelligẽtia eſt īfinita in vigore: ⁊ hec ꝑ nũc ſupponi
tur alias ꝓbãda in. 7. theoᶜ nr̃e: fiat igiꝛ talis ꝯña:
aliq̄ vtus eſt īfinita ī vigore: ḡ nõ mouet in mẽſura
diuiſibili nec in tpe. igiꝛ ī mẽſura īdiuiſibili ⁊ ī nõ
tpe: ḡ in inſtãti: añs ptie ꝯñe hẽtur ex ſcda ꝓpõne
premiſſa. ꝓbaꝛ ꝯñs: qm̄ ſi virt⁹ īfinita ī vigore mo
ueret ī tpe. ſeqtur φ virtus finita ī vigore ⁊ virtus
īfinita in vigore mouẽt in eq̄li mẽſura: qđ eſt inte-
rimere primã ꝓpõnẽ: ⁊ hoc ſic deduciꝛ. Ponatur
φ virtus īfinita in vigore moueat aliqđ mobile: vt
celũ in tpe aliquo q̄ntũcũq̄ȝ modico: vt in hora: ſit
ẽt virtus aliq̄ finita que moueat idẽ mobile ꝑ eq̄-
le ſpaciũ in maximo tpe: vt in. c. annis: tũc accipie-
mus vnã aliã virtutẽ ī vigore duplã ad iſtã: iſta mo
uebit ī medietate iſti⁹ tpis: vt in. 50. annis. Adhuc
accipieꝛ aliq̄ virtus finita dupla ad iſtã: illa moue
bit in. 25. annis: ⁊ ſic ſemp augᵈᵒ virᵗᵉᵐ finitã in vi-
gore: tãdẽ deueniem⁹ ad aliquã virtutẽ finitã ī vi-
gore q̄ mouebit celũ in vna hora: ⁊ ꝑ ꝯñs in eq̄li tẽ
pore cũ vtute īfinita ī vigore: qđ ẽ īpoſe. tenet igiꝛ
iſta ꝯña in virtute prime ꝓpõnis. ¶ Conʳ illa ꝯſe
quẽtia per dictũ cõmẽtatoris. 12. metaᶜᶜ. ꝯᵒ. 44. ſi
po⁹ aliqua moueret celũ motu eterno: ⁊ fuerit ī eo
potentia infinita: ꝯtingit celum moueri in inſtãti:
⁊ poſſet deduci ꝯña cõmẽtatoris ſicut prima. Am-
pli⁹ aũt ꝓbaꝛ aliter: ⁊ ſic arguiꝛ: qm̄ ſubm φ ꝯtinʳ
reſpicit aliqua predicata alicuius gn̄is: vꝛ φ poſſit
carere omnib⁹ illis ꝑdicatis ſimul: ſicut põt carere
q̄libet ꝑ ſe: ſaltẽ φ illõ nõ vꝛ includere ꝯdictioneȝ.
Nũc aũt motus reſpicit qđlꝫ tpe ſigillatiȝ. hoc pꝫ:
qm̄ eedẽ ptes motus que pñt fieri in vno mẽſe: pñt
fieri ī vna die: imo ī vna hora: ḡ vꝛ φ motus poteſt

Credo φ hec ꝓpõ ſit falſa: cum ſol ī inſtanti illu mınet deus illu minaret ī mino ri menſura.

Scdm cõmẽta torẽ deus ẽ fini ti vigoris ī ⁊ ſi eſ ſet īfiniti. adhuc nõ moueret celũ in inſtãti: qr non ẽ ī magnitudine.

Solet dici φ q̄libet mot⁹ ſit in tpe: ī nullo tñ tẽ pore ſit quilibet mot⁹: ⁊ ita oi tẽ pore põt carere mot⁹: nõ tñ põt mot⁹ carere om ni tempore.

fieri in tpe ⁊ in non tempore: qm̄ ex quo videtur ꝙ poteſt carere omni tpe ſignato: ⁊ poteſt fieri in maiori tpe vel in minori: videtur ꝙ poſſit fieri in nullo: ⁊ ꝙ poſſit carere omni tempore ſimpliciter.

Habet autem dubitationē magnā ſic ponēdo motū fieri in inſtāti: primo qm̄ vr̄ hoc includere ꝯdictionē: qm̄ nullum ſucceſſiuum pōt fieri in nō tempore: qm̄ partes ſucceſſiue vna ſuccedit alteri: ⁊ qm̄ vna eſt: alia nō eſt: ⁊ affirmatio vni⁹ īfert negationē alteri⁹: mot⁹ aūt eſt de genere ſucce^s: ḡ nō poterit fieri in nō tēpore. Adhuc aūt vr̄ ꝙ ſubm nllo modo poſſit carere ſua ꝓpria paſſiōe: tēpus aūt eſt ꝑ ſe paſſio motus. Amplius aūt 3° ſic dicere eſt dimittere Ari. ⁊ oēs pħias immo cōem animi cōceptionē in ꝯdictione: q2 oēs pħi ⁊ ois ſchola ponūt motū tpe mēſuratū: ⁊ nullo modo fieri in īſtāti. Diſſolutio aūt iſtoꝝ dubioꝝ eſt poſſibilis: p^a nāq3 que achilles oium eſt vocata: ꝙ motus eſt eētialr ſucceſſiuus: ſic diſſoluit: vel itelligis de ſucceſſiōe prio mō dicta. ſ. ꝙ vna pars ſuccedat alteri: ꝙ affirmatio poſterioris īferat negationē prioris: ⁊ talē ſucceſſionē ineſſe motui ꝑ ſe ꝓſeitate primi modi vel ſcdi eſt falſum: ſed tn̄ ieſt ſibi ꝑ accn̄s: accidit nāq3 motui ꝙ cū ſcda ꝑs aduenit: pria ſibi cedat ⁊ deſinat eē: q2 nō vidētur hēre aliquā repugnātiā ſil' eſſendo cum videantur eſſe eiuſdē rōnis. Si aūt fiat verbū de ſucceſſione ſcdo mō dicta que nō eſt aliō niſi ordo ꝑoritatis ad aliam: ordo inq̄3 prioritatis originis vel ſequele: qualē ordinē prioritatis ponimus ī illuminatiōe aeris talē ſucceſſionē ineſſe motui nō negam⁹: ſed talis ſucceſſio ꝑtiū motus nō repugnat ſimultati durationis. ſicut nec ſucceſſio talis que eſt in illuminatione ꝑtiū aeris. ⸿ Et ſi arguas: ḡ motus ſm̄ hoc erit ꝑmanēs ⁊ nō ſucceſſiuus: cū oēs eius ꝑtes ſint ſimul in actu ⁊ ſimul exiſtāt. Rn̄deo tibi ſi intelligas ꝑ eē ꝑmanēs id ꝙ ſm̄ ſe totū ⁊ oēs eius ꝑtes ſimul poſſint ꝑmanere in aliquo tpe q̄ntūcūq3 modico: ſic dico ꝙ mot⁹ nō eſt ꝑmanēs: q2 oēs ꝑtes motus ſiue fiat mot⁹ in tpe ſiue in inſtāti raptim trāſeunt. Unde ſi motus rote figuli fieret in īſtanti ille eedē partes nūq̄3 permanerēt in aliquo tpe: ſ3 ſtatim trāſeūt ⁊ deſinūt eē: nec durāt niſi ꝑ inſtās. Si autem intelligas illud eē ꝑmanens cui⁹ oēs ꝑtes pñt ſimul eē ī īſtāti: l3 nō poſſint ſimul durare nec manere ꝑ aliqō tp̄s: ſic pōt ꝯcedi motū eē de genere ꝑmanētiū: l3 improprie: alr̄ etiā dr̄ ꝙ motus ꝓprie eſt de gn̄e ſucceſſiuoꝝ ⁊ nō ꝑmanentiū: q2 virtute forme agētis nāl'is oēs ei⁹ ꝑtes non pñt ſimul eē: ſed vnū ſuccedit alteri. nec motus poteſt fieri ī īſtāti ꝑ motorē3 finitū in vigore: hoc tn̄ non aſſero. Diſſolutio aūt 2^e difficultatis que dicit ꝙ tp̄s ē ꝑ ſe paſſio motus: ⁊ ꝑ ꝯn̄s inſeparabilis a motu ē facilis: negatur nāq3 aſſumptū: qm̄ cū idē motus numero poſſit eſſe ſub maiori tpe ⁊ ſub minori: apparet ꝙ qōl3 tp̄s ineſt ſibi ꝑ accn̄s: cū a quolibet poſſit ſeparari: nā ſi motus firmamēti fieret ī duplo velocior q̄3 ſit: p3 ꝙ tūc ſepararet̄ a tpe quo nunc mēſurat̄ cum non mēſuraret̄ tūc niſi medietate illi⁹ tpis: ergo tp̄s nō eſt ꝑ ſe paſſio motus inſeparabilis ab eo. Tertium qō aſſumitur ꝙ motū fieri ī inſtanti eſt ꝯ Ariſto. ⁊ oēm pħiā ⁊ oēm ſcholā: dr̄ ꝙ forte veꝝ eſt per virtutē finitā in vigore: non autē ſimplr̄ eſt īpoſſibile. Dr̄ ꝙ ēt eſt verū acci^{us} motuꝫ ſucceſſiuū ſucceſſione primo mō dicta: nō aūt ſcdo modo dicta: non apparet igitur aliquod impoſſibile: nec inconueniēs: quin poſſit eſſe indiuiſibilis ī diuiſibilitate mēſure: ⁊ fieri in nō tpe. Adhuc autē oritur dubiū in ſpāli de motu circulari: qm̄ videt̄ ꝙ nō poſſit fieri in inſtāti: ꝙ ꝓbat̄: qm̄ ꝙ nō ē mutatū nō ſe h3 alr̄ nūc q̄3 prius: ſed ſi mobile moueretur motu circulari in inſtāti ab eodē pūcto ad eūdē punctū: hēret idē vbi qō pri⁹: ergo nō ſe h3 alr̄ q̄3 prius: igitur nō eēt ibi mutatio nec mot⁹. Et pono tibi ex^m. fiat circulus: ⁊ ſignetur ī pūcto. a. ⁊ trāſferat̄. b. a puncto. a. iterū ad pūctum. a. in inſtāti. b. nullo mō videt̄ eē mutatū: cū eodē modo ſe haberet tūc ſicut pri⁹: imo qō plus eſt: ſi cōtinue traſſert̄ per mēſem: cū ſemꝑ hēat idē vbi qō prius: ⁊ hoc in quol3 īſtāti illius tpis: nullo mō eēt mutatū: ḡ motus circularis nō eſt poſſibilis fieri in inſtāti. Rn̄deo tibi ꝙ eēt ibi mutatio: ⁊ motus realiter: ⁊ acqſitio noui vbi: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſe hēret alr̄ q̄3 prius: nā h3 eē in eodē vbi ſpē: non autē nūero: qm̄ ꝑ totum tēpus ꝑcedēs fuiſſet ſub primo vbi in. a. puncto circuli: ⁊ in īſtāti qō terminat illud tp̄s fuiſſet in. a. pūcto circuli ſub alio vbi diſtincto numero ab alio vbi: ⁊ pono tibi ex^m. Si aliqō ſubm ꝑ totū tp̄s ꝑcedēs eēt albū in inſtāti: qō terminat illud tp̄s: poſſ3 fieri nigrū: ⁊ hoc nō niſi corru^{do} ꝑcedentē albedinē3: ⁊ tn̄ tūc dicet̄ mutari illud ſubiectum a cōtrario in contrarium: ⁊ ſi ꝑ totū tp̄s precedens fuiſſet ſubm albū: ⁊ ī īſtāti qō terminat illud tp̄s corrūperet̄ illa albedo: ⁊ iduceret̄ alia albedo dn̄s numero a ꝑori: tunc ſubm diceret̄ mutatū ab vna albedine numero ad aliā albedinē numero: q2 tūc ſe hēret alr̄ nūc q̄3 primo. Palā aūt ꝙ ſic eſt idē in motu circulari: qm̄ ſi. b. ꝑ totū tp̄s ꝑcedens quieſcat in. a. puncto circuli: ⁊ virtute īfinita in vigore trāſferat̄ in inſtāti per totā circūferētiā in pūcto. a. cū hēbit aliam circūſcriptionē paſſiuam diſtinctā3 a priori ⁊ aliud vbi numero: per ꝯn̄s dicet̄ vere mutari: q2 alr̄ ſe h3 nūc q̄3 prius. Manifeſtū etiā eſt: qm̄. b. in quolibet pūcto circuli acqſiuit in illo īſtāti nouum vbi: qō prius nō hēbat: ⁊ per ꝯn̄s ī illo īſtanti ſe habet. b. alr̄ q̄3 prius. ſaltē reſpectu illoꝝ que habuit ī oībus punctis circuli preterq̄3 in puncto. a.

Amplius autem de ꝯn̄tibus ad hanc ꝑōnem ꝙ motus fiat in inſtāti. ē dōm. ⸿ Primu3 aūt qō ſequitur ſit iſtud: qm̄ mobile qō trāſſert̄ ī īſtāti: ⁊ pertrāſit aliquod ſpaciū ſiue rectu3 ſiue circulare ſemꝑ appꝫ ⁊ videt̄ in quol3 pūcto illius ſpacij. Cuius ratio ē: qm̄ ī illo īſtāti h3 vbi: ⁊ ī quol3 pūcto ſpacij actualiter exiſtit: ḡ vna viſione ibi vr̄. ꝙ ſi ſol reuolueret̄ ī inſtāti appareret in q̄l3 ꝑte celi in circulo ī q̄ mouet̄: ⁊ iō videret̄ in oriente in meridie ⁊ occidente ſimul: q2 ſimul exiſteret ibi: immo videret̄ facere vnū circulū quaſi ꝯtinuū. ⸿ Et ſi queras an ſol appareret moueri an nō: cū ſemꝑ ī eodē ſitu videret̄ in qual3 ꝑte circuli ſui: de hoc pro nūc taceo. ⸿ Et ſi adhuc q̄ras ſi cāret aliū radiū ⁊ aliu3 in eadē ꝑte medij ſic mō: vl' ſemꝑ ide3 ꝯtinue ꝯſeruaret̄: ꝑt dici ꝙ variabilr̄ radius īnouaret̄ ſiue in alia ⁊ ī alia ꝑte circuli ſiue ī eadē. ⸿ Adhuc aūt h3 dubita^{tiōem} ſi motus circularis poſſit fieri in īſtāti: ſi virtus infinita ī vigore moueret ſolē ſm̄ vltimū ſue potētie an reuolueret eū in vno inſtanti ſemel tm̄: an pluries: ⁊ ſi pluries q̄t reuolu^{ciōib}⁹ reuolueret eum in vno inſtanti. ⸿ Quantu3 ad primum dr̄ ꝙ non reuol

Non ſatiſfacit q2 motus ē eētialiter quantus ⁊ que fiunt in inſtanti ſunt mutationes.

Ulnde ꝙ tēpus fundat̄ in motu pro fluxu: ⁊ ab illo eſt inſeparabilis.

Nota ꝙ hec ſit impoſſibilis pp . ſ. reſiſtentiā mobilis ad motorē ⁊ mediū: in inſtāti n. non pōt eſſe prius ⁊ poſteri⁹ que ſūt de ratione motus.

ueret eum ſemel tñ:ſed pluries. Et quantuȝ ad ſe-
cundū ꝙ mille reuo^bꝰ reuolueret in inſtāti: immo
pluſq̄ȝ.100000000.reuolutionibus reuolueret i in
ſtāti. ¶ Et ſi adbuc queras an infinitis reuolutio
nibꝰ reuolueret in iſtāti:dicatur ꝙ ſic. ¶ Et ſi ad-
buc queras an oibus reuolutionibus quibus poſ-
ſibile eē ſolem reuolui reuolueretur in inſtāti: re-
uolutionibꝰ inq̄ȝ que ſunt ad vnā partem tñ:ꝛ nō
reuolutionibus oppoſitis:qꝛ ille nō poſſunt eſſe in
eodem inſtāti:de hoc alias dicetur in.7. nr̄e theo-
logie:cū de potētia prime intelligentie ad extra an
ſit īfinita l vigore ingreſ̄:q̄ſtū tñ ad pn̄s ſpectat:pt
dici ꝙ nō videt̄ ꝯdictio ꝙ omnibus reuolutioni-
bus quibus ſol pōt reuolui in infinitū:ꝛ in īfinito
poſſet reuolui in vno inſtāti a virtute īfinita in vi
gore:ſi moueret ſm vltimum ſue potētie: ꝛ quātū
pōt mouere. ¶ Et ſi arguas:ergo ſol pōt tñ reuol
ui in vno inſtāti a virtute īfinita in vigore ꝙ īpoſ-
ſibile eſt ipſum amplius reuolui a quacūq̄ȝ virtu-
te:cū per te ſit reuolutus quatum reuo^lis eſt i vno
inſtāti:ꝛ ſic geſceret toto tēpore ſequēti:ꝛ tēpore i-
finito:qd̄ videtur abſurdū: īmo falſuȝ:qm̄ mouēs
approximatū mobili diſpoſito: nec mouēs eſt in
aliquo impeditum:neceſſario ſeqtur motio vel ꝑe
ſequi. Reſpondeo tibi poſito ꝙ ſol eēt reuolutus
in vno inſtāti vel in pluribus in aliqua certa men
ſura: vtpote infra.c.annos:qd̄ pro eodē habeo quā
tum reuo^lis eſt:adbuc poſſet reuolui tñ in ſequen-
ti die vel in ſequenti inſtanti: nō tñ nouis reuolu-
tionibus quibus alias nō eſſet reuolutus:ſȝ eiſdeȝ
qbus alias fuerat reuolutus:ꝛ ſic in infinitum pōt
reuolui. ¶ Et ſi dicas reuolutiones redibunt:ꝛ vi
detur ꝙ motus redeat ideȝ numero. Rn̄deo tibi
ꝙ nō apparet ꝑ nūc aliqua cōtradictio: ꝙ eadem
reuolutio numero poſſit redire:de eternitate autē
motꝰ ꝛ mobilis an poterūt eē ab eterno īfra dicet̄.

Aduerte diligen-
ter ꝙ dato ꝙ de-
us eēt īfinitū vi-
gore ꝛ moueret
ſm vltimum ſui
poſſe ꝛ celū non
reſiſteret ipſi: ad
huc non poſſet
mouere in nō tē
pore:ꝛ hoc pro-
pter formalē rō-
nē ipſiꝰ motus

¶ Incipit liber quintus phyſicorum.

¶ An in vacuo ſit motus naturalis ꝛ violētus ꝛ ta-
liū motuum conditiones. Caput I.

De ſpacio autem in quo ſit mo
tus ꝛ medio pleno vel vacuo nec nō
ꝛ de terminis motus. de motore eti-
am ꝛ moto ꝛ eorum diſtinctione eſt
perſcrutandū. Dicamus autem i pri
mis an in ſpacio vacuo poſſit eē mo
tus. Fertur aūt a pħis ꝛ ab Ariſto. ꝙ non:qꝛ dmō-
ſtrat ariſto.in.4.phyſicoꝝ.a textu commenti.64.
vſq̄ȝ ad.83^m.qm̄ ſm ipſum.ſi motus eſſet in vacuo
eſſet in non tēpore:qd̄ probatur ſic. Qualis eſt pro
portio medꝗ ad medium talis eſt ꝓportio motus
ad motuȝ.ſed vacui ad plenuȝ nulla eſt proportio
igitur nec motus factus in vacuo hēbit aliquā ꝓ-
portionem ad motuȝ factum in pleno : ſed motus
factus in pleno eſt in tēpore:ergo motus factus in
vacuo erit in nō tēpore. ¶ Adhuc aūt ſi nulla eſt
ꝓportio vacui ad plenum in ſubtilitate: ergo nec
motus ad motum in velocitate: ſed omnis motus
poſſibilis ad oēm motum po^lem poteſt eſſe aliqua
ꝓportio in velocitate:ergo nullus motus eſt po^lis
in vacuo:ſed aliqs eſt po^lis i pleno. Alia aūt demrō
Ariſto.eſt iſta:qm̄ ſi in vacuo fiat motus in aliquo
tēpore quātūcūq̄ȝ minimo accipiatur aliquod cor
pus plenum ſubtile in tanta proportione excedere
aliquod corpus vel aliquod medium minus ſub-

Iſte ſunt rōnes
Ariſt.4.phyſi.
com̄.71.72.73

tile in quāta proportione tempus motus vacui ve
locius eſt q̄ȝ tēpus motus pleni:per illud medium
ſubtile erit motus:ꝛ in equali tempore ſicut motꝰ
i vacuo: qd̄ eſt impoſſibile ꝙ motus fiat in eq̄li tē
pore in vacuo ꝛ in pleno. ¶ Dicamus aūt ꝙ nō vi
detur aliquod impoſſibile ꝙ motus poſſit fieri in
vacuo. ¶ Adhuc autem ꝛ motus localis: ꝛ vnus
alius velocior vel tardior poteſt eſſe in vacuo.
Diligēter aūt debes attēdere ꝙ ſucceſſio po^r i mo-
tu ex diuiſione ſpacꝗ ꝛ medꝗ po^ui ſeu priuatiui.
Sed velocitas vel tarditas eēntialis ex diui^te vl' di
uerſitate motorū. Velocitas aūt accidētalis ineſt
motui ex reſi^a medꝗ pleni rarioris vel denſioris
ſubtilioris vel groſſioris impedientis vel ꝓmotiui
motus. ¶ Dicamus igitur ꝙ ſucceſſio erit in va-
cuo:cū ſit ibi ſpaciū ꝛ mediū priuatiuū ꝛ diſtanꝰ ꝓ-
uatiua:qm̄ latera continentia vacuum non ſe tan-
gunt. Velocitas etiā eſſentialis motus que oritur
ex diui^te vel ex diuerſitate motoris pōt ēt eē i va-
cuo. Velocitas aūt accidētalis que ineſt motui ex
reſi^a medꝗ pleni rarioris vel denſioris impedien-
tis vel promotiui motus nullus eſt i vacuo. ¶ Cō
mētator Auer. aſſignat cām ſucceſſionis i motu ex
reſi^a mobilis ad motorē ꝛ medꝗ ad mobile ꝛ mo-
torē:qd aūt ꝑ illas reſiſtētias itelligat videamus.
¶ Dicimus aūt ꝙ re^a mobilis ad motorē eſt non
talis ꝙ mouēs nō poſſit mouere mobile vel ꝙ mo
bile inclinetur ad opp^m:qꝛ ſic eſt ꝑciſe i motu vio-
lēto:ſed talis re^a itelligit̄ ꝙ mobile eſt ſub aliquo
vbi cui nō pōt īmediate ſuccedere terminus motꝰ
intētus a ꝓ motore infinite v̄tutis:qm̄ mobile non
eſt in plena obediētia motoris īfiniti cū vigore. ꝑ
reſiſtentiam autem medꝗ ad mobile ꝛ ad motorē
itelligo oē illud qd̄ ne^cio ꝑcedit inductionē termi
ni ꝓducēdi q̄ ſūt meꝰ nāl'r ordinata inter formam
quaȝ hȝ mobile:ꝛ terminū ad quē talia inq̄ȝ meꝰ
reſiſtūt mobili ꝛ motori: vt mobile nō ſtatiȝ poſſit
poni virtute finita motoris in termino ad quem.

Hec oia que di-
cit auctor in hac
pte accepit a ſco
to.2.ſniaꝝ.d.2.
qōne nona:ꝛ ſe-
quit ex his dict̄
aliquē motū ſuc
ceſſiuū nō velo-
cē vel tardum.

Diſſolutio autem ꝓdictaꝝ demrōnū Ari.lȝ ſit difficilis
nō tñ īpoſſibilis:pᵃ nāq̄ȝ demrō ſua de ꝓpor^ne me
dꝗ ad mediū ꝛ motꝰ ad motū:nō ꝯcludit.ꝓ nāq̄ȝ ſi
bi ꝯcederet̄ ꝓpō pᵃ:ſed cuȝ accipit in minori nulla
ē ꝓportio vacui ad plenū in ſubtilitate.nō eſt ſum
pta ꝓprie ſub maiori:qꝛ deberet ſumi affirmatiue:
nā illud ar^m ē i pᵒ fi^a:ſed nō eſt in aliquo mō:nā iſta
propō poſſet ſibi cōcedi. qualis eſt proportio me-
dꝗ ad mediū i ſubtilitate talis ē motus ad motuȝ
i velocitate:ꝛ iſta negatiua ſimil'r. nō ē ꝓporᵒ me-
dꝗ ad mediū i ſubtilitate:ſȝ nō ſeqtur ꝯ:ḡ nec mo-
tus ad motū i velocitate:ſicut nec illa ꝯn̄a ē bona.
mediū vacuū ꝛ plenū nō hn̄t aliquā ꝓportionem:
ḡ ꝛ linea poſita i vacuo ꝛ poſita i pleno nō hn̄t ali-
quā ꝓportionē:qꝛ hoc eſt falſum. ¶ Adhuc auteȝ
diceret̄ ꝙ idē poſſet argui de motoribꝰ:ꝛ ſpacꝗs: ꝛ
mobilibꝰ:ſicut arguit̄ de medꝗs : de motoribꝰ ar-
guit̄ ſic. Qualis ē ꝓportio motoris ad motorē i vi-
gore:talis eſt proportio motus ad motum in ve-
locitate : ſȝ motoris finiti ad motorem īfinitū i vi-
gore nulla ē ꝓportio:ḡ nec motꝰ vniꝰ ad motū al-
teriꝰ.cōſtat hoc eē falſū. ¶ De ſpacio aūt ſic argui
tur. Qualis ē ꝓportio ſpacꝗ ad ſpaciū talis eſt mo
tus ad motū:ſȝ ſpaciū indi^le:ſicut pūctus in plano
ſupra quē mouet̄ ſphera ad ſpaciū diuiſibile nulla
ē ꝓportio:ſicut nec pūcti ad lineā:ḡ nec motus ad

Diceret̄ ꝙ ratio
Ariſto. eſt a de-
ſtructione aūtis
ad deſtructionē
ꝯn̄tis: ꝛ qꝛ ma-
ior ē i terminis
ꝯuertibilibꝰ va-
let:ſicut ꝛ in his
in qbus ꝯn̄s eſt
poſſibile eſſe cū
aūte.1.ð aia. ꝗ.

Decipit̃ iſte doctor:q2 apꝺ ariſtotelem nalis cã ꝛ pncipaliſſima ſucceſſionis mot⁹ ẽ ex reſiſtẽtia medij. ut bn̄ ↄ̃ſidera.

motum:qꝺ non eſt verum. ❡ De mobilibus dr̃ ſic arguit̃. Qualis eſt ꝓportio mobilis ad mobile talis ẽ ꝓpor⁹ mot⁹ ad motũ:ſ3 mobilis diuiſibilis ad mobile ĩdiuiſibile nulla ẽ ꝓportio:g̃ nec motus ad motũ:qꝺ ẽ fl̃m. Ariſt. h3 ſoluere iſtas tres demõſtratiões ſi hẽmus ei⁹ demrõnes diſſoluere. 2ª aũt ei⁹ demro nõ ↄ̃cludit:cũ dicit ĩ maiori.nl̃la ẽ ꝓpor⁹ vacui ad plenũ in ſubtilitate cõcedat̃:ſ3 ↄ̃ña negetur:cũ dicit.g̃ nec motus ad motũ ĩ velocitate:qm̄ velocitas mot⁹ nõ p̃ciſe depẽdet ex reſiᵃ medij rarioris vel denſioris:ſ3 ex diuiᵗᵉ vel diuerſitate motoris:vt ſupius fuit dem̃.2ª igitur ↄ̃ña nõ valet:cũ dicit ꝙ oĩs motus poſſibilis ad oẽm motũ poſſibilẽ h3 ꝓportionẽ ĩ velocitate. ❡ Motũ.n.p̃ſe fieri in iſtãti:ſuperi⁹ ẽ ↄ̃ceſſu3. ❡ Diſſolutio aũt demõſtrationis 3ᵉ q̃ accipit mediũ ſubtili⁹ ĩ tãta ꝓporᵗᵉ ſicut eſt ꝓportio tpis mẽſurãtis motũ factũ in pleno:ꝛ cõcludẽs in eq̃li tpe motu3 fieri in pleno ꝛ in vacuo:qꝺ h3 pro ĩpoſſibili erit iſta:qm̄ qꝺ ariſt.cõcludit eẽ icõueniẽs ſibi cõcederetur ſine icõueniẽti.ſ.ꝙ in eq̃li tpe poſſet fieri motus ꝛ in vacuo ꝛ in pleno:q2 tale mediũ plenũ ſic ſubtile nullã hñt reſiſtẽtiã promotiuã ſeu remotiuã. ❡ Adhu3 amplius diceret̃ ꝙ raritas cuiuſcũq3 corpis nec̃io eſt finita nec eſt augᵇⁱˡᵉ in ĩfinitũ de natura ſua: l3 cõmẽtator dicat oppoſitum.d.ꝙ poſitio Ariſto.eſt falſa: nõ tñ falſa impoſſibilis:ꝛ dicit ꝙ põt imagiari aliqꝺ corpus:qꝺ ſic ſe hẽbit ad aerẽ ĩ ſubtilitate:ſicut tẽpus mẽſurãs motũ factũ ĩ pleno. Pala3 aũt: qm̄ ſi dictũ cõmẽtatoris eẽt veꝝ.ſequeret̃ ꝙ aliq̃s motus factus in aliquo medio pleno eſſet velocior q̃3 aliq̃s motus factus in vacuo:qꝺ ꝓbat̃:qm̄ ↄ̃tingit adhuc imaginari aliqꝺ corpus ſubtilius illo:cuius ꝓportio erit talis:ſicut tẽpus mẽſurãs motũ fcm̄ ĩ vacuo ad tp̃s mẽſurãs motũ factũ in pleno: ĩ illo aũt corpe ſubtiliori erit motus velocior motu fcõ in vacuo:qꝺ hr̃ pro incõueniẽti magno. ❡ Dicim⁹ aũt in vl̃i ꝙ ſi oẽs Ariſt.ꝛ cõmentatoris rõnes aliq̃d cõcludũt:cõcludũt ꝙ in vacuo nõ põt eſſe motus:cui⁹ velocitas vl̃ tarditas accñtalis ĩſit motui ex reſiᵃ medij pleni vel denſioris vel rarioris vel groſſioris ꝓmotiui vel ipeᵐ motus:nõ tñ ↄ̃cludũt ꝙ in vacuo nõ poſſit eẽ motus ſimplr̃ hñs velocitatẽ ꝛ tarditatẽ aliũde:ſicut in motu corpoꝝ celeſtium eſt velocitas vel tarditas pp̃ diuerſitatẽ motorũ in vigore:nõ aũt pp̃ reſiſtentiam medij.

Teneo ego non ſolũ inanimata. ſed ꝛ aĩalia medio ꝓ ſuo motu neceſſario indigere:ꝛ motũ nõ poſſe fieri in inſtanti.

Certe ſnĩa commẽtatoris ẽ neceſſaria: q2 ſuut huius ſcdm̄ ꝙ ſut nitas põt augeri ĩ ĩfinitũ. mot⁹ ut aq3 ĩ vacuo fieri non poteſt.

Quidã tenẽt eẽ hĩ reſiſtere ꝓmouẽre:reſiſtit tñ talĩ reſiſtentia que non infert fatigationem.

Amplius autem

habet dubitationem de motu facto ĩ vacuo an ſit motus nãlis vel violẽtus vel vtrũq3 ſit ĩ vacuo poſſibilis. ❡ De motu aũt nãli p3 mãifeſte ꝙ ibi poſſibilis ẽ:ꝛ motus ꝓgreſſiu⁹ aĩaliũ: ꝛ mot⁹ a medio ad mediũ:ꝛ motus circa mediũ. ❡ Et ſi q̃ras an ſit poſſibilis mot⁹ aĩaliũ volatiliũ ꝛ volat⁹ coꝝ:vt ſi a terra vſq3 ad ↄ̃cauũ orbis lune eſſet intermediũ oĩno vacuũ:nũq̃d aues poſſent ĩ illo ſpacio vel vacuo volare. De hoc taceo. Uolatũ tñ ibi eẽ ꝓ modico tẽpore nõ vr̃ ĩpoſſe. ❡ De motu autẽ violẽto q̃d dõm:nũq̃d poſſit eẽ ĩ vacuo:dico ꝙ ſic: dũ tñ mouẽs ↄ̃iũgat̃ mobili vel realr̃ vel cãliter vel virtualr̃. Exẽplũ ponit̃:ſi alicui graui eẽt colligatũ aliqꝺ leue virtute cuius traheret̃ ad centru3. Exẽplũ de hoĩe moto ĩ vacuo portãte lapide ĩ manu ſua. Exẽplũ ſcdi. Itelligẽtia abſtracta ſi eẽt in vacuo poſſet mouere graue ſurſum violẽter: abſq3 h ꝙ ſibi coniungeret̃ realr̃:ſed tñ virtualr̃ ꝛ cãliter:

Teneo hec ĩ vacuo neq̃q̃ ſi mo ueri poſſe ſ3 cõmentatorem: ut motus facti ĩ vacuo ꝛ pleno hnt in eq̃li mẽſura.

qm̄ dato ꝙ inter intelligentiam ꝛ graue eẽt ſpaciũ intermediũ poſitiuũ:ſicut in pleno: vel priuatiuũ ſicut in vacuo:adhuc poſſet mouere graue violenter. Palã aũt qm̄ ſi mouẽs nõ ↄ̃iũgitur mobili nec realr̃ nec v̾tualr̃ nõ põt mouere in vacuo aliqꝺ violentũ:ꝛ hinc eſt ꝙ fertur ꝙ motus ꝓiectorum non põt fieri ĩ vacuo:vt ꝙ lapis ſurſum ab hoĩe ꝓijciatur. Et rõ huius dicti eſt iſta:q2 tũc eẽt motus ſine motore:qm̄ aer nõ mouet:cũ non ſit ibi:nec aliq̃d aliud:nec vr̃ ꝙ proijciẽs aliq̃d faciat ibi. poſſet.n. proijciens deſinere ſtati3 eſſe poſtq̃3 proijcit. Fert̃ aũt ab aliq̃bus ꝙ motus violẽtus põt eẽ in vacuo abſq3 hoc ꝙ mouẽs pͥᵐ ſiue ꝓijciẽs ↄ̃iũgatur mobili vel realr̃ vel v̾tualr̃. Et rõ huius dicti eſt iſta:q2 ĩ motu violẽto mobili ĩprimit̃ aliqua forma nõ diu ꝑmanens:ſed q̃ſi trãſiẽs:ꝛ q̃3diu illa forma durat põt eẽ motus ĩ vacuo:illa aũt d̾ficiẽte ceſſat mot⁹.

Si nãlis ĩ vacuo fieri nõ poteſt a fortiori nec violẽtus mot⁹. Deſtructo.n. priori remouet̃ poſterius: Apꝺ ẽt peripateticos veros ſine pleno nõ fit motus proiectorum.

Adhuc autem

h3 dubitationẽ an mot⁹ nãlis factus in vacuo ſit velocior in fine q̃3 ĩ prin°:ſicut ↄ̃tingit de motu nãli facto in pleno. Rñdeo tibi:fert̃ ꝙ cã:quare motus nãlis velocior eſt in fine q̃3 in prin° eſt duplex: qm̄ ſunt ibi plura mouẽtia ĩ fine q̃3 in pͥn°:ꝛ ꝑ ↄ̃ñs fortius mouẽt:ꝛ ponit̃ exẽplũ de graui: qm̄ cũ graue nãlr̃ mouet̃ deorſũ diuidẽdo aerẽ mouet ptes aeris que diuiſe:ne ſit dare vacuũ:ſtatim cõtingũtur:ꝛ currũt ad ſeinuice3:ꝛ tales ptes ſic mote mouẽt ipſum graue:ꝛ cũ plures ptes aeris ſint mote ꝛ per ↄ̃ñs mouẽtes in fine q̃3 ĩ pͥn°:velocius mouebit̃ in fine motus q̃3 in pͥn°. 2ª cã aſſignatur:qm̄ in motu nãli moˡᵉ ſemper appetit ꝛ inclinatur ad terminũ ↄ̃nãlẽ ſibi:ſic vt terminus mot⁹ nãlis videatur q̃ſi trahere ipſum mobile:ꝛ iõ quãto mobile ꝓpinquius eſt termĩo:tãto magis ipm̄ appetit: ꝛ ab ipſo magis trahit̃. ❡ Et ſi q̃ras q̃ illaꝝ cauſaꝝ eſt potior:fert̃ ꝙ pͥª:de hoc tñ nihil aſſero. Palã autẽ ꝙ duplex cã aſſignat̃ ↄ̃formiter de motu violento q̃re tardior eſt in fine q̃3 in pͥn°. 2ª cã patẽs eſt qm̄ mobile nõ ĩclinat̃ ad terminũ: imo ſemꝑ inclinat̃ ad oᵐ de pͥª cã:de pluralitate mouẽtiũ:l3 ſit ibi pluralitas mouẽtiũ:hoc tñ ẽ ꝑ accñs: qm̄ req̃rũt ꝙ talia mouẽtia ſint p̊ mota:cũ nõ moueãt niſi p̊ mota: ſicut p3 in motu grauis deorſum:qm̄ ad hoc ꝙ moueãt ipſum graue deorſum op3 p̊ ꝙ graue moueat illas ptes diuiᵈᵒ aerẽ ↄ̃tinue:ꝛ ſi ceſſaret mouere illas ptes aeris:ꝛ ille ceſſarent mouere:cũ nõ moueant niſi mote:ſic aũt eſt in motu violẽto: qm̄ ptes aeris nunq̃3 mouent lapidẽ ſurſum violẽter:niſi a grauitate moueãtur ↄ̃tinua diuiᵈᵒ aerẽ:g̃ cũ graue ceſſat diuidere aerẽ:ꝛ mouere ptes illas aeris:ꝛ ille ptes ceſſabũt mouere:ꝛ q2 circa finẽ motus violẽti tardius ꝛ debilius mouet eas: igitur ptes tardius mote tardi⁹ mouẽt; ꝛ ꝑ ↄ̃ñs motus violẽtus tardior eſt in fine q̃3 in prin°:ĩ motu aũt nãli eſt oppoſitum propter cauſam oppoſitam.

Nota ꝙ motus nãlis verſus finẽ nõ intẽdit̃ ꝑ duplũ triplũ ꝛc. vt aliq̃ dicunt.

Ad predictam

autẽ dubitationẽ q̃ q̃rit̃. Utꝝ motus nãlis factus ĩ vacuo ſit velocior ĩ fine q̃3 in pͥn°:ꝛ violentus tardior. De nãli fert̃ ꝛ hñ ꝙ pͥª cã ibi deficit:q2 nõ ſũt plura mobilia:de ſcda aũt q̃ ẽ iclinatio nãlis ad terminũ:nõ apparet ꝙ motus debeat eẽ velocior:q2 termin⁹ nõ videt̃ hẽre aliquã v̾tutẽ actiuã locati:ſicut cẽtrum reſpcũ grauis:qm̄ poſito ꝙ tota terra eſſet ãnihilata adhuc graue equalr̃ moueret̃ ad cẽtrũ imaginatũ:ꝛ hic eſt ꝙ dr̃ ꝙ motus nãlis

non eſſet velocior in fine ꝙ̃ in principio ſed equalis. ¶ De motu aũt violẽto ſemꝑ eſt dñm ꝙ eẽt debilior in fine ꝙ̃ in pn°: intelligo aũt de motu proiectoꝝ ſi ſit poſſibilis. Rõ huiꝰ dicti eſt iſta: qꝛ virtꝰ illa ſeu forma ĩpreſſa mobili a mouẽte: ꝯtinue deficit ⁊ debilitaꝛ: ⁊ ꝑ ꝯñs tardiꝰ mouet. Motus itaq̨ violentus factꝰ in vacuo hꝫ eſſe tardior in fine ꝙ̃ in pn°: ſicut ⁊ ĩ pleno: velocior tñ eẽt motus violẽtus ĩ vacuo in pn° ⁊ medio ꝙ̃ ĩ pleno: qꝛ mobile hꝫ diuiſe ptes aeris q̃ ſeiuicẽ reſiſtũt: ⁊ ipꝫ a motu ſuo ĩpediũt ⁊ retardãt: ⁊ iõ motũ ſuũ faciũt tardiorem ꝙ̃ ſi nõ reſiſterẽt. In vacuo aũt nulla eſt reſiſt°: g̊ velocior eẽt motus ĩ vacuo ꝙ̃ in pleno in principio ⁊ medio. Palã aũt ꝙ ex hoc ſeqꝛ ꝙ motꝰ ĩ vacuo eẽt ꝓlixior: ſic ꝙ maius ſpaciũ ꝑtranſiret: ⁊ ad terminũ magis diſtãtẽ ꝑueniret: qꝛ ex quo motus eſſet velocior ĩ pn° ⁊ medio ĩ vacuo ꝙ̃ in pleno: ſeqꝛ ꝙ maius ſpaciũ ꝑtrãſibit: qꝛ mobile velocius ĩ eq̃li tp̄e ꝑtrãſibit maius ſpaciũ. Manifeſtũ eſt aũt h̄ ex ſigno: qꝛ experientia docet ꝙ in medio rariori ĩ eq̃li tp̄e ꝑtrãſibit mobile motu violẽto maius ſpaciũ ꝙ̃ in medio denſiori: ⁊ in tali motu violẽto mouetur mobile velociꝰ ĩ pn° ⁊ ĩ medio in medio rariori ꝙ̃ in dẽſiori: ⁊ tota cã eſt ꝑꝑ minorẽ reſiſtẽtiã: g̊ ⁊ ĩ vacuo vbi nulla oĩno erit reſiſtentia. ¶ Et ſi q̃ras an motus violẽtus: vt motus ꝓiectoꝝ maiori tp̄e duraret ĩ vacuo ꝙ̃ ĩ pleno. Rñdeo. quere ſolonẽ. ¶ Adhuc aũt hꝫ dubitationẽ ſi nã horret vacuũ ſic ꝙ ĩpoſſe ſit fieri vacuũ per nãm: dicit̃ cõiter ꝙ ſic: in tñ ꝙ ne ſit vacuum in nã graue moueꝛ ſurſum ⁊ leue deorſum: vt pꝫ in multis ⁊ varijs exemplis. Fert̃ tñ ꝙ oportet concedere fieri motũ ĩ inſtãti ne aliq̃n fiat vacuũ in nã: vt pꝫ de corꝑe q̃drato moto ĩ aere velociter: qd̾ relĩq̄t poſt ſe vacuũ niſi ptes aeris ꝓ diuiſe ⁊ diſtãtes ꝯcurrãt adinuicẽ in inſtanti: ⁊ hoc ſuperius eſt conceſſum.

¶ De varijs terminis motus. Caput. II.

Solet dici ꝙ termini motus quidã ſũt pꝛimi aliq̃ tõcomitãtes: nõ hic datur ab auctore illa diſtinctio.

POſt hec de termino motus eſt dicẽdũ. Termini aũt motꝰ q̃dã ſunt ꝑ ſe termini. ſ. affirmatio ⁊ negatio: q̃dam ꝑ accñs: nec affirmatio nec negatio: ⁊ h̄ ẽ ꝙ dicit Ariſt. 5. phyſicoꝝ. 7. ꝙ motꝰ ẽ a ſubo ad ſubm. Subm aũt voco ꝙ affirmatione mõſtraꝛ. Palã aũt: qꝛ terminus poſitiuus motꝰ localis dꝛ paſſiua circũſcriptio: ⁊ h̄ bñ innuit ĩ deſcriptiõe motus: cũ dꝛ ꝙ motus ẽ actio nãlr illatiuus alterius. i. alterius vbi. Habet autẽ dubitationẽ an motus poſſit eẽ et fieri ſine termino de nouo acq̃ſito vel nõ: fert̃ aũt ab aliq̄bus ꝙ ſi. qꝛ ſupradictũ eſt motꝰ cũ ſit q̃dã reſpũs de genere paſſiõis: reſpectus aũt fieri nõ põt ſine termino: tum ẽt ſcdo: quia mo° actiua nõ eſt actio inherens: ſed trãſiens: ergo nõ ĩfert precise motionẽ paſſiuã: ſed aliquem alium terminuꝫ: ergo mo° paſſiua nõ eſt ſine termino. Tum tertio: qꝛ nulla actio ꝓductiua de genere actionis vꝛ poſſe fieri ſine termino: qꝛ ponere agens abſq̨ hoc ꝙ aliq̄d agatur ſiue ꝓductionẽ abſq̨ hoc ꝙ aliq̄d producatur: videꝛ eẽ oppoſitũ in adiecto. Debes aũt diligenter aduertere ꝙ motũ fieri in eſſe ſine termĩo põt ĩtelligi duplr. vel ſine omni termino ſimplr vel ſine termino de nouo ꝓducto. Nõ ponimus motuꝫ eẽ ſine termĩo ſimplr cũ motuſ ſit quedã paſſio ſucceſſiua: que hꝫ eẽ ſubiue ĩ moꝫ: ⁊ hꝫ pro termino ipſum mouens. Motus autem ſine termino de nouo capiẽte eẽ ꝑ

cum neceſſario eſt ponẽdus: vt motũ localẽ notũ ſine nouo vbi acq̃ſito: nec ĩ medio motus: nec in fine: vt pꝫ: qꝛ ſi aliq̄d moueaꝛ in vacuo: nulluꝫ vbi nouũ acquirit in vacuo: cum nihil ſit ibi circũſcribẽs: g̊ nec circũſcripꝰ actiua ⁊ paſſiua que eſt vbi. Palam aũt hoc ĩ motu primi mobilis ⁊ vltime ſpere que continue mouetur nullo vbi acquiſito cum nihil hẽat circũſcribens. ¶ Et ſi dicas: qꝛ acq̄rit vbi rõne ſuarũ partium que acquirunt aliud ⁊ aliud vbi per cõparationẽ ad cẽtrũ. Rñdeo ꝙ nõ oꝫ: qꝛ accidit ꝙ partes celi acquirãt vbi: qꝛ ſi totũ vniuerſum eẽt cõtinuũ: nõ eſſet ibi acquiſitio aliq̃ vbi reſpectu cẽtri: ⁊ tñ totũ vniuerſum ſic vnum ⁊ cõtinuũ poſſet reuolui ⁊ moueri. ¶ Et ſi arguas: qꝛ tũc celũ ſi eẽt ſic ꝯtinuũ ⁊ vnum corpus ſoliduꝫ: non poſſet moueri nec mutari. qꝛ mutari eſt ſe hẽre alr nũc ꝙ̃ prius: cũ nullum vbi acq̄rat: nec aliqd̾ aliud poſitiuũ: g̊ nõ eſt motus. Et pono tibi exẽplũ: ponamus ꝙ celum ſic ꝯtinuũ quieuerit heri per totam diẽ: ſicut tu ponis: ⁊ cras iterũ. nõ poterit dici ꝙ celũ ſit mutatũ: qꝛ ſe hꝫ vniformiter: ſic nec nũc: qꝛ nihil eſt ab eo abiectũ: nec etiam aliquid aliud acquiſitũ: cuꝫ nullũ vbi acquiratur nec aliquod vbi abijciatur: nec etiã aliqd̾ aliud poſitiuum. Rñdeo tibi ꝙ vniuerſum erit mutatũ: qꝛ ſe hẽbit alr nunc ꝙ̃ prius. nõ reſpectu vbi: ſed ſm moꝫ. per totã igiꝛ iſtã diẽ fuit ſub moꝫ. Craſtina aũt die erit ſub q̄ete igitur ſe habebit cras alr ꝙ̃ hodie: ⁊ ꝑ ꝯñs erit mutatũ. ¶ Et ſi dicas. ſaltẽ cras non ſe hẽbit alr ꝙ̃ heri: qꝛ cras ⁊ heri fuit ſub quiete ⁊ ſine omni vbi. ergo non videbitur eẽ mutatũ: cũ ſe hẽat nũc vniformiter ſicut prius. Rñdeo tibi ꝙ cras ⁊ heri ſe hñt vniformiter. ſed nõ hodie: qꝛ hodie eſt ſub moꝫ ⁊ circulari: ⁊ ꝑ ꝯñs mutatuꝫ: hoc. n. ſufficit ad hoc ꝙ aliq̄d dicatur eẽ mutatũ ꝙ ſe hẽat alr ꝙ̃ prius ĩ q̃cũq̨ parte temporis determinata. nõ aũt in omni.

Solet dici ꝙ vltima ſpera eſt in loco quo ad locare non locari. pꝫ. 4. huius.

DIſſolutio nãq̨ iſtarũ dubitationũ facilis eſt. Cũ. n. dꝛ ꝙ motus cuꝫ ſit de gñe paſſionis ergo hꝫ terminũ: cõcedimus ꝙ hẽat terminũ ipm mouẽs: nõ aũt terminũ capiẽtẽ eẽ ꝑ ipſuꝫ. 2m nõ valet cũ dicit ꝙ actio trãſiens non infert ꝓciſe ipſam paſſionẽ. ſed aliquẽ aliuꝫ terminũ. dico ꝙ eſt nãlr illatiua: ꝙ aũt inferat ſibi accidit. 3m ẽt nõ ꝯcludit cũ dꝛ ꝙ ſit aliq̄d agẽs abſq̨ hoc ꝙ aliquid agaꝛ eſt oppoſitum in adiecto. Reſpõdeo ꝙ nullũ videꝛ inconueniẽs eẽ aliq̃ actionẽ abſq̨ aliquo termino ĩ actu illato: ſꝫ ſufficit ꝙ talis actio ſit alteriꝰ termini nãlr illatiua: ſicut in deſcriptiõe fuit dictũ. Dicamus igitur ꝯcludẽdo: qꝛ ſunt quatuor gña mutatiõis localis. vna q̄dẽ mutatio ẽ acquiſitiua vniꝰ vbi et deꝑditiua alteriꝰ: vt pꝫ ĩ motu corꝑis ĩ medio pleno. 2a muta° localis eſt deꝑditiua vbi ⁊ nõ acquiſitiua: vt pꝫ de corpore moto a pleno ĩ meꝫ vacuũ: qꝛ vbi qd̾ hẽbat amittit. nullũ aũt vbi ĩ medio vacuo acquirit. 3a mu° eſt acquiſitiua vnius vbi ⁊ non deꝑditiua alicuiꝰ: vt pꝫ d̾ corpore moto a vacuo in plenuꝫ: ĩ q̊ acq̄rit vbi ⁊ nihil amittit: qꝛ nullũ vbi hẽbat. 4a mu° eſt que nec eſt deꝑditiua: nec acq̃ſitiua alicuiꝰ vbi: vt pꝫ de corꝑe moto ſub vna pte vacui ad aliã ptem vacui. Tale mobile nec vbi acq̄rit nec vbi amittit. Cõcludamꝰ igiꝛ ex ꝓdictis: qꝛ motꝰ ẽ aliq̃ entitas vel realitas alia ab vbi: ꝓbaꝛ ꝑ ſeꝑationẽ illoꝝ adinuicẽ: qꝛ vt dcm̃ ẽ motus ⁊ mouẽs reperiꝛ ſine aliquo vbi nouiter acquiſito. Hec aũt rõ eſt achilles pluriuꝫ ad

Scdm iſtũ doctorẽ vbi eſt terminus motiõis actiue ⁊ paſſiue.

Iſtarũ quatuor mutationũ ſola prima eſt ad intẽtionẽ Auerroys.

Multi tenēt ꝙ mot⁹ localis locus τ vbi ſunt idē

probandum motum eſſe aliquam rem extra alam preter terminū. Si aūt ī oī motu acqraĩ ſemꝑ aliqͦ vbi nō apparet via ꝓbādi neceſſitatē ꝙ mot⁹ ſit aliqd aliud a termīo: nec ꝙ aliqs alius mot⁹ ſit aliud a termino. Dicere nāqꝫ ꝙ mouet nihil aliud ē ꝗꝫ inferre vbi ī mobili: τ ꝯtinue mouere ē ꝯtinue īferre vbi ī mobili: illud aūt īferre nihil aliud ē niſi ꝙ ad hoc ſeqtur hoc: qꝛ mouēte approxīᵒ mobili ſeqtur vbi. ⁋ Et ſi dicas ꝙ adhuc ꝓbareĩ diſti⁹ mot⁹ ad vbi: qm̄ idē nūero vbi qͦ īferĩ ab vno motore nūero pōt īferri mobili ab alio moueri: ḡ ꝑter ipꝫ opꝫ ponere aliqd aliud poſitiuū: ſicut ſupra fuit dictū: cū de ꝓductione τ ꝯſeruatiōe fieret ſermo. Forſitā negaĩ ꝙ illud vbi nūero qͦ īferĩ ab vno motore poſſit īferri ab alio: lꝫ ꝯcedereĩ de eodem vbi ſpē. Si aūt ꝯcedaĩ ꝙ vbi idē nūero qͦ inferĩ ab vno motore poſſit īferri ab alio: ꝑdicta rō achilles ē ꝯe neceſſitate ꝯcludēs ꝑter motorē τ mobile τ vbi illatū eē aliquid aliud poſitiuū qͦ concedimus eſſe motum.

⁋ An idē poſſit mouere ſeipſum plōnice τ peripatetice: platoni tn̄ conſentiendo. Caput. III.

DE motore aūt τ moto: τ eoꝛꝫ diſtictiōe eſt ꝑſcrutandū an idē poſſit mouere ſeipm̄: vel necio oꝫ ꝙ oē qͦ mouet ab alio moueatur. ⁋ Manī ē aūt ꝙ varie de h ſenſerūt plōnici τ ꝑipatetici τ ſeq̄ces eoꝝ vſqꝫ ad pn̄s

Nota ꝙ poſſe moueri a ſeipſo eſt hēre in ſeipſ ſufficiēs principium motus.

pō plonica fuit ꝙ idē pōt mouere ſeipꝫ. Dic̄ nāqꝫ plō: vt ꝑ de aīa dr̄: ꝙ aīa eſt nūerus ſeipſaꝫ mouēs. ⁋ Pō ꝑipatetica fuit ꝙ nihil pōt mouere ſeipꝫ ꝑ: vt pꝫ ꝑ pmā ꝓpōnē. 7ᵢ. phyſicoꝝ Ariſt. q̄ talis ē. Oē qͦ moueĩ ab alio moueĩ τ nō a ſe: ḡ ab altero. Primo ḡ videamus de pōne ꝑipatetica τ fun⁰ ipſius. 2ᵒ de plonica ꝑtractemus. pō aūt ꝑipatetica hꝫ ꝓ fun⁰ ſue pōnis vnū pn̄ metaphyſicū. ſ. ꝙ im poſe ē ꝙ vnū τ idē τ ſm idē ſit in actu τ ī poᵃ: cum actus τ poᵃ ſint dr̄ie diuiſ entis īq̄tū ens: τ ꝑ ꝯn̄s nō coincidūt ī idē penitus: τ ſcđm idē. Palā aūt ꝙ ſi idē moueret ſeipſum ꝑ eſſet idem in actu: vt mouēs: τ ī poᵃ vt motū. Tū qꝛ mouēs τ motū referūĩ rōne reali q̄ reſpcū eiuſdē a ſe eē nō pn̄t. Tū 3ᵒ: qꝛ oē qͦ mouet ſe diuidiĩ ī aliq̄ 2ᵒ: q̄ꝝ vnū ē ꝑ ſe mouēs τ aliud ꝑ ſe motū: vt ī. 8. phicoꝝ. 34. τ. 36. Tūꝫ qꝛ 7ᵒ phyſicoꝝ dicit in pn̄ᵒ. ꝙ nihil mouet ſeipm ꝑ: qm̄ nō qeſceret ad qetē ꝑtis: qeſcit aūt ad qetem ꝑtis: ḡ nihil mouet ſe ꝑ. ⁋ Adhuc aūt manifeſtuꝫ ē ꝙ Ariſt. τ moderni phi demōſtrāt ꝙ ē deuenire ad vnū motorē imobilē ꝑ hāc ꝓpōnē. Oē qͦ mouetur ab alio moueĩ: demōſtrāt. n. ſic. Omne qͦ moueĩ aut moueĩ a ſe aut ab alio. nō a ſe: ergo ab alio. Tūc ſeqtur ꝙ erit ꝓceſſus ī īfinitū: aut deueniem⁹ ad vnū motorē imobilē. Palā aūt ꝙ iſte ꝓceſſus nihil valet oīno: ſi idē pōt mouere ſeipm. Hec igiĩ ſunt fun⁰ pōnis peripaᶜ. ⁋ Pō aūt plonicoꝝ que opponiĩ iſti hꝫ oppᵒ fun⁰: nec hꝫ ꝓ īconueniēti ꝙ aliqd ſit ī actu τ ī poᵃ ſm qd: probat indu ī pluribꝰ ꝙ idē moueat ſe: pᵐ qdē ītelligētijs abſtractis: qm̄ q̄lꝫ ītelligētia: ſicut aīa ē nūerus ſeipꝫ mouēs: Utrū aūt aīa ſit nūerus: ſiue cōpoſita ex numeris: ex qbus nūeris ſm pōnē plonicā non eſt preſentis ſpeculatiōis: cū ars iſta ſit tm̄ de vlibꝰ de motu: ſufficit ꝙ definitio plonica aīe ſit ꝙ aīa ē nūerus ſeipſum mouēs. ⁋ Adhuc aūt pꝫ de motu grauiū τ leuiū: qm̄ graue mouet ſeipſum deorſum: τ leue ſurſum. ⁋ Et ſi dicas ꝙ moueāt ſeipſa ꝑ accn̄s τ non ꝑ ſe mouēdo ꝑtes medij que mote mouēt graue τ leue. Reſpondeo tibi ꝙ nō mouēt ſe tm̄ ꝑ accn̄s: ī. mo ꝑ ſe. qm̄ ꝙ dcm̄ fuit ſupra ꝙ mot⁹ pōt fieri ī vacuo: igiĩ exn̄s in vacuo mouet ſe per ſe: nō ꝑ accn̄s mc̄dᵒ partes medij: cū in vacuo mediū nō hēat ꝑtē τ ꝑtem. ⁋ Adhuc pꝫ īductiue de aqua calefacta: q̄ plus ſeipſam reducit actiue ī frigiditateꝫ. ⁋ Et ſi dicas ꝙ hec eſt rōne cōtinentis: qm̄ cōtinēs cauſat frigiditatē in aq̄: nō aūt ipſa aqua: ſed illud nō impedit: qm̄ dato ꝙ ꝯtinēs eſſet for calidū: τ ſit aq̄ calida in vaſe igne remoto aqua exn̄s in vaſe reducet ſeipſam ad frigiditatē. apparet τ hoc dato ꝙ nullū eēt cōtinēs: naꝫ ſi vas aq̄ ponereĩ in vacuo adhuc aqua reduceretĩ ad frigiditatē. ⁋ Et ſi dicas ꝙ aq̄ nūq̄ fuerit ſubꝫ caliditatis: ſꝫ qdā fumi erāt ſubꝫ caliditatis: q erāt mixti in aq̄ ꝑ totū: τ ſic efficiĩ aq̄ calida: cū autē exeunt fumi ibi efficiĩ frigida: τ ſic nō hēs ꝙ aqua moueat ſe ad frigiditatē: nam ſicut caliditas eſt per ſe paſſio ignis oīno īſeꝑabilis: nec ignis pōt eē ſubm aliqualr̄ frigiditatis: ita aq̄ nunq̄ pōt eē ſubm caliditatis: ſed illud vr̄ eē gratis dictū. Lꝫ ſit difficile ad deſtruendū. Palā aūt ꝙ aq̄ dē for calida: ſicut paries dr̄ for albus: nō denominatione extrinſeca ſed itrīſeca. Tu aūt ponis aquā eſſe calidā denominatione extrīſeca: quia dicis ꝙ aqua eſt formalr̄ calida caliditate exiſtēte in iſtis fumis. nō aūt caliditate for ſubiue in ipſa exn̄te.

Nihil pōt ſe primo reducere de potētia ī actum.

Quieſcit totum ad quietem partis. ſ. qͦ mouetur primo.

Nihil pōt mouere ſe: ſic ꝙ idē ſm ſubſtantiā ſit mouēs τ motū ꝑ ſe. 4. celi. 22 lꝫ mouēs τ motū ꝑ accn̄s poſſunt coincidere.

Hoc eſt falſum qꝛ ītelligētie ſūt ꝑꝑetuꝰ imobiles

In vacuo nō ſit motus τ īter mouēs τ motū grauiū τ leuiū ē diſtictio realis.

Nunq̄ pōt continēs ita diſponi qn ſit aliqlr̄ frigidū: τ ꝑ ea frigiditas continētis ē ſufficiēs reducere aquā ad ſūmā frigiditateꝫ. in vacuo credo ꝙ nulla fieret variatio.

Hec eſt opinio cōmētatoris. 2. de aīa. ꝯ. 3. celi 67.

Diceret cōmentator aquā denominari calidam extrīſece.

⁋ Adhuc aūt veniamus ad modum gn̄ādi caliditatē in aqua in illis fumis. Cū. n. aqua frigida ponitur ad ignē cū nō eſſet niſi aqua pura: quero qͦmo generātur illi fumi calidi: τ de qua mā: qꝛ ſūt quedā corpa: aut de mā aque aut vaſis: qꝛ nō eſt in vaſe niſi aqua pura. Si de mā aque: igitur opꝫ ꝙ in omnibus partibus quibus ē facta aqua calida ſit corrupta forma aque: τ introducta forma fumi calida: qꝛ ſil forma aque τ forma fumi eandem materiam infor non poſſunt. Palam autē ꝙ hoc poſito ſequunĩ 3ᵒ inconuenientia. ⁋ Primū. quoniam aqua nūq̄ calefiet quin aqua vel partes aque corrumpantur: quia generatio vnius eſt corruptio alterius. ⁋ Secundum. ꝙ nunq̄ erit alteratio in aqua quin prior ſit generatio. ⁋ Tertiuꝫ. cū quelibet pars calidi ſit calida: τ tota aqua vbiqꝫ ſit calida ſequiĩ ꝙ tota aqua nō erit niſi fumi. ⁋ Et ſi dicas ꝙ nō: ſed in omni parte aque erunt ibi fumi illud non valet: quia omnes partes materie aque ſūt calide: igitur in equali parte materie aque eſt forma fumi: qͦ eſt ꝓpoſitū noſtrū.

Tenēt auerroiſte elementa nō alterari alteratione ꝑmixta generationi.

Scđm cōmētatorē ī aq̄ poſſūt aſſignari dū caleſit ꝑtes aq̄ ſumme frigide.

Dicamus autem que poſitionum ſit probabilior aut platonica aut peripatetica: τ cui ſecte ſit magis adherendum: platonici τ peripatetici: τ eoꝛꝫ ſequētes: in hoc conueniunt tanq̄ coacti a veritate: ꝙ idem mouet ſeipſum per accidens: patet de hoīe moᵒ nauē: τ ipſaꝫ mouet ſeipm moᵒ: quoniā motis nobis mouentur omnia que ſunt in nobis: ſicut etiaꝫ intelliᵃ moᵒ celum mouet ſeipſam per accidens. Falſa nāqꝫ eſt imaginatio illa que ponit ꝙ intelligentia ſtat immobilis in aliqua parte celi: vt in oriente: τ accedit ad reuoluendum talem: ſicut homo ad vnam rotam: immo intelligentia cum ſit forma celi eſt in qualibet parte celi: τ reuoluen-

Facit commētator m. 2. de ſubſtantia orbis hāc ꝯn̄aꝫ. ſi ītelligētie ſunt mobiles ꝑ alias τ per ſe.

do orbem per accidens reuoluet ſeipſam. ¶ Secundo etiam conueniunt in hoc ꝙ nihil mouet ſe per ſe perſeitate primi modi: nec ſecundi: nec tertij: quoniam iſta propoſitio affirmatiua. Omnis intelligentia mouet ſe per ſe. non eſt vera de per ſe perſeitate primi modi: nec ꝑ ſe perſeitate ſecundi modi: nec tertij modi: qđ probatur: quoniaꝫ hoc predicatum mouere ſe non per ſe predicatur de intelli° perſeitate primi modi: nec ſecundi: nec tertij: imo predicatur per accidens de intelli[a]: quia ſibi accidit ime[te] ꝙ moueat: nec mouet ſe per ſe ꝑſeitate tertij modi et ſolitarie: qꝛ precíſe non mouetur intelligẽtia a ſeipſa: ſed cum ea mouentur omnia accidentia que in ea actualr̃ exiſtunt. conuenerunt ĩ hoc platonici ꝛ peripatetici: quia iſta propoſitio intelligentia mouet ſe non eſt per ſe: ſed per accidẽs.

Iſte auctor nõ ẽ ꝑipateti[c]us: qꝛ ſm eos intelligentie ſugiores nulli ſunt ſubiecte accñtibus: imo forte nec intellectus noſter hũanus.

Platonici autem ꝛ peripatetici in hoc dñunt: quia nihil eſt motiuuꝫ ſui per ſe nec per ſe mobile a ſeipſo: ꝛ hoc aſſerunt peripatetici: cuius oppoſitum dicunt platonici. ſ. ꝙ aliquid eſt per ſe motiuum ſui: ꝛ per ſe mobile a ſeipſo. ¶ Debes autem diligenter inte[re] ꝙ intendant platonici dicere ꝙ idem eſt per ſe motiuum per ſe ſui ꝛ per ſe mobile a ſeipſo perſeitate ſecundi modi: non primi nec tertij: dcm̃ eſt nãqꝫ ꝙ motiuitas actiua ꝛ mobilitas paſſiua ſunt per ſe paſſiões demonſtrabiles de ſubiectis.

Lꝫ mobilitas ſit paſſio: non tñ ſeqtur ꝙ mouẽs ꝛ motũ prio ſint idẽ ſm ſubam

Dictis autem differentijs ꝛ conuenientijs peripateticorum ꝛ platonicorum: partem platonicorum: ꝛ ſectam eorum teneamus. ſit igitur iſta prima ꝓpoſitio negatiua: nihil mouet ſeipſuꝫ per ſe ꝛ ꝑ̊ nec etiam per accidens ad eſſe quiditatiuum. Et ratio huius dicti eſt iſta: quoniam quiditatiuuꝫ eſſe nõ eſt terminus alicuius mutationis actiue vel paſſiue nec a ſe nec ab alio: cum tale eſſe quiditatiuum ſit omnino improductum. nec ſit terminus alicuius productionis: nec per ſe nec per accidens: ſicut dicitur ĩ tertio noſtre metaphyſice. capite octauo. ¶ Scđa propoſitio negatiua ſit iſta: nihil mouet ſe per ſe ad eſſe exñe: hoc probatur: quoniam nihil producit nec generat ſe: quia nihil infertur in eſſe niſi ab aliquo qđ habet eſſe: non autem poteſt inferri a nõ ente. ¶ Et ſi dicas. aliquid exiſtens in eſſe quiditatiuo poteſt ſe mouere ad eſſe primuꝫ exñe. Nec tantum infertur illud a non ente ſimpliciter: cum res in eſſe quiditatiuo non ſit ens prohibituꝫ nec puruꝫ nihil: ſed ens poſitiuum. Reſpondeo tibi qđ omne illud ꝙ infertur ab alio quantũ ad eẽ primum exiſtentie: neceſſario illud a quo infertur eſt actu exiſtens: nec habet eſſe preciſe quiditatiuum: ſꝫ exñe. ¶ Et ſi queras an aliquid poſſit mouere ſe ad eſſe ſuppoſiti. fertur ꝙ ſic a quodaꝫ: quoniam non videtur impoſſibile: quin nã ſingularis ſubſtantialis actualiter exiſtens poſſit ſe determinare ad proprietatem ſupo[lem]: ꝛ ſic ſeipſam ſupponere actiue: ꝛ facere ſe per ſe exiſtere perſeitate tertij modi: ꝛ vt plane intelligas. Pono tibi exemplum. ſuppoſito ꝙ natura ſingularis ſortis per poſſibile vel impoſſibile careret proprietate ſuppoſitali: ſiue illa proprietas ſuppoſitalis ſit abſoluta: vt quedam determinatio nature: vt pũctus eſt terminus linee ſiue re[ca]: vt differentia vel diſtinctio ꝛ ſeparatio ab alio que dicitur eſſe perſeitas tertij modi: ſiue proprietas ſuppo[lis] ſit duplex negatio: actualis ſcilicet ꝛ apti[do] videtur ꝙ poſſit ſe actiue

Hoc eſt ſimi qꝛ nihil põt ĩ ſeipꝫ agere in ſe cauſando formã ſbaſſe que ꝛ exñe ꝛ ĩdiuiduationis eſt cauſa.

mouere ꝛ determinare ad talem proprietateꝫ ſuppo[lem]: ꝛ mouere ſe primo ad eſſe ſuppoſiti. ¶ Aliud exemplum propono de anima ſeparata per poſſibile vel impoſſibile que intelligendo ſe producit ſe in eſſe cognito: ex productione autem actiua que vocatur dicere: ꝛ ex ipſa anima ſingulari conſtituitur vnum ſuppoſituꝫ inten[le]: ꝛ ex productione paſſiua obiectiua: ꝛ ex ipſa anima ſingulari cõcepta ſit vnum ſuppoſitum anime: qđ vocatur partus ꝛ ꝓles anime. Con[r] dñt de prima ꝛ omnibus intelligẽtijs: ꝛ ſpecialiter de prima ꝙ producit ſe quantum ad eſſe ſuppoſiti ꝛ primi ꝛ ſecundi. Palam autem ꝙ plurificatio actiua ſuppoſitorum in eadem natura ſingulari: ſiue illa ſuppoſita ſint realia ſiue intentionalia non pertinet ad phyſicuꝫ: ſꝫ magis ad theologum: ꝛ ideo vſqꝫ ad librum tertium noſtre theologie differamus. De hoc autem ꝙ queritur an natura ſingularis ſubſtantialis poſſit mouere actiue ad proprietatem ſuppoſiti vel non. Reſpondeo. quere tu. taceo. ¶ Tertia propoſitio negatiua eſt iſta: ꝙ nihil mouet ſeipſuꝫ primo motu ordinato ꝛ requiſito ad receptionem ſui eſſe exiſtentie: ratio huius dicti eſt iſta: quoniam ſicut nihil infert ſeipſum primo in eſſe exñe: ſic nec infert aliquẽ motum ordinatum ad quem ſequitur ſuuꝫ eſſe exñe. ¶ Et ſi queras nunquid poſſit mouere ſeipſum ſecundo vel tertio actualis ad eſſe actualis exiſtentie. Exemplum: vt. a. producit. b. in eſſe exñe. ꝛ b. producit. c. ꝛ c. producit. b. ꝛ. b. iterum ꝓducit. a. ꝛ ſic. a. mouet ſe ad eſſe exñe mediate ꝛ non ꝑ̊. Reſpondeo tibi ꝙ non videtur impoſſibile: vt ſuperius fuit dictuꝫ: ſuppoſito ꝙ ideꝫ numero poſſit redire per naturam facta eius corruptione: hoc tamen non aſſero. in iſtis tribus propoſitionibus negatiuis cõueniunt platonici ꝛ peripathetici ꝛ eorum ſequaces.

Scđm cõmẽtatoꝛẽ hoc eſt chimericũ: ꝛ ẽt illõ tale ꝙ eẽt ſuppoſitũ: cũ nõ eẽt ꝑ ſe vnũ nihilqꝫ õ eo ꝑ ſe ꝑdicaret.

Platonici autem

ponunt iſtas propoſitiones affirmatiuas. Pria: ꝙ aliquis mouet ſeipſuꝫ ꝑmo ad actũ ſcđm: rõ huius dicti eſt iſta: qm̃ ſubm̃ videtur eſſe cauſa paſſionis vel accidentis in ipſa exiſtentis: ꝛ ſi ſubiectum eſt per ſe cauſa motiua alicuius accidentis in ipſo exiſtentis non videtur inconueniẽs quin poſſit ſe mouere ad aliquam perfectionem ſecundam. ¶ Et ſi arguas ꝙ nunqꝫ pars poteſt ſe actiue habere reſpectu totius compoſiti cum compoſitum ſit perfectius quolibet componente. tu autem qui ponis ꝙ ſubiectum cauſat in ſe aliquaꝫ perfectionem ſecundam: cum ipſa perfectio ſecunda per ſe non fiat: ſed compoſitum: vt albedo non fit: ſed album: nec ſpera fit: ſed ſpera enea. Habes dicere ꝙ pars producit totum compoſitum ex ipſa ꝛ aliquo alio. Reſpondeo tibi. non videtur aliquod inconueniens ſi producat aliquod totum ꝑ accidens: cuius ipſa eſt pars. Et cuꝫ arguis ꝙ pars eſt imperfectioꝛ ſuo toto. Reſpondeo tibi ꝙ pars vt pars eſt imperfectioꝛ nec eſt aliquod inconueniens ꝙ cauſa actiua ſit imperfectioꝛ ſuo termĩo formali: ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito. vbi aliquid mouet ſe ꝑ̊ ad aliqꝫ perfectionẽ ſcđaꝫ. ¶ Scđa ꝓpõ ſit iſta. aliqđ mouet ſeipſuꝫ primo motu alterationis. H pꝫ ex dictis in ex° de aqͣ que ſeipꝫ mouet actiue ad frigiditatẽ ſucceſſiue: ꝛ idẽ diceret̃ de aere reſpectu raritatis ꝛ humiditatis: ꝛ de igne reſpectu caliditatis

Multi ꝑipatetici tenẽt ꝙ intellectus noſter ſeipꝫ moueat actiõne ꝑfectiua: ꝛ hoc non teneo ſi ſit pure potẽtialis ſaltẽ in pria operatione.

Scđm cõmẽtatoꝛẽ forma ẽ ꝑfectior cõpoſito. z. a. 7. eſt enĩ ẽtãlr̃ tota ꝑfectio compoſiti.

Apud cõmentatoꝛẽ aqua ĩfrigidat extraꝫ vapo rũ: aliꝗ a cõmẽte. qđã a formꝫ. ꝛ cam inſtito ꝛ ſine inſtrumẽto.

poſito ꝑ poſſe vel ipoſſe ꝙ actu careret caliditate. ¶ 3ª ꝓpõ affirmatiua ſit talis. Aliqd mouet ſe ꝑ ſe motu augmtis. hoc ꝓbat. qm viuẽs qd alitur me/diãte cibo ſeipſ ʒ a actiue alit. nutrit. augmẽtat. ¶ Et ſi dicas ꝙ calor ꝯplo eſt pn actiuũ motus augti: illud nõ valet cũ forma ſubalis aliti generet formaʒ ſubalem in mã alimẽti. Ex quo fit auctũ. Et ſi ar/guas ꝙ forma aliti nõ augmẽtat ſe gnãndo ſe: ſed gnãndo quãdã ptẽ forme ſibi ſimilẽ in mã alimẽ/ti: ꝛ ſicut pars mãe aliti eſt pars diſtincta a mã ali/mẽti: ita forma aliti eſt alia a forma alimẽti: ex q̃ parte forme ꝛ mãe alita rei alite fit augmentuʒ: ꝛ nõ videt̃ ꝓciſe ꝙ aliquid ſeipſuʒ augmẽtet: ſed bñ cauſat aliqd qd ſibi additũ facit maius. hic dicimꝰ ꝙ hoc eſt verũ de forma extẽſa gnãbili ꝛ corrupti/bili rei alite. vt pʒ de aia bruti: de aia vegetatiua: nõ tñ eſt verũ de forma inextẽſa ingnãbili: ſicut fer/tur de aia hois: hec inq̃ꝫ forma ytpote aia itelle/ctiua eſt que ſeipſaʒ vel totũ cõpoſitũ augmentat: ita ꝙ mãm alimẽti additam corpori de nouo ifor/mat ꝛ ſeipſam vnit ſibi actiue: ꝛ ꝑ ſe ꝯſtituit vnũ: cũ ipſa: ex cuius iformatiõe ꝛ vniõe. ſequit̃ augmẽ/tum hominis ſi plus de mã ſit addita. aia igit̃ ratiõa/lis eſt pn motus augmenti in hoie: cuius eſt pars eẽntialis. ¶ Et ſi queras. q̃re aia ſeparata a corpo/re nõ põt ſeipſam vnire toti corpori organico: ꝛ in/formare ipſuʒ ꝛ ꝯſtituere hoiem vt ex ipa ꝛ corpo/re reſultet hõ ꝑ ſe viuus: ſicut tu ponis: ꝙ aia põt ſeipſaʒ vnire parti corporis vt mãe alimẽti diſpo/ſiti vt ex ipſa ꝛ mã alimẽti fiat vnũ per ſe: vt reſul/tet pars hois per ſe viuẽs: qꝛ quelibet pars rei ali/te eſt alita: ꝛ quelibet pars augmẽti eſt augmẽtata. ¶ Rñdeo. ſolutionẽ q̃re. ¶ 4ª ꝓpõ ſit talis. ali/quid põt mouere ſeipſum motu locali. hoc ꝓbat̃. qm ꝓter illa que dicta ſunt de motu grauium ꝛ le/uiũ: que mouẽt ſeipa pmo. adhuc fert̃ de motu cir/culari: qd eſt a ſeipſo effectiue: ꝛ ꝙ celũ mouet ſe. ferũt nãq; iſti ꝙ ſicut graue mouet ſe deorſum ad mediũ: ꝛ leue ſurſum a medio. ſic celũ mouet ſe natura/liter ꝑ ſe ꝛ pmo circa mediũ: nec videt̃ maius incon/ueniẽs ꝙ celum moueat ſe nãliter motu circulari q̃ꝫ graue moueat ſe deorſuʒ ꝛ leue ſurſuʒ motu re/cto. ¶ Et ſi arguas ꝙ forma corporea quãtũ eſt õ ſe eſt indĩns q̃tũ ad oẽm motũ localẽ: ſicut mobi/lis ad oẽm dr̃iam põnis vt ad orientẽ ꝛ occidẽteʒ. meridiẽ ꝛ aqlonẽ: nec plus ſibi determiat partem vnã q̃ꝫ aliã. celũ aũt determiate mouet̃ ad vnã ptẽ: nec ad orientẽ vel occidẽtẽ. g̃ talis motus nõ eſt a forma corporea: ſed videt̃ eẽ ab itelligẽtia mouẽ/te determinate ad vnã ptẽ ꝛ nõ ad aliã: ꝛ nãliter ꝛ neceſſario: vl̃ ꝑ accñs ꝯtingẽter. ¶ Rñdeo tibi ſi di/cimus ꝙ forma corporea vt eſt cõis ad oĩa corpo/rea ꝛ ꝑ ſe icluſa in ipſis q̃tũ eſt ex ſe ſit determina/ta i mouẽdo: nec actiue: nec paſſiue ad aliquã cer/taʒ dr̃iam põnis: ſʒ dicimus ꝙ forma corporea ꝯtcta ꝑ aliq̃ꝫ dr̃iam ad aliq̃ꝫ ſpẽm determiatã vt ad for/mã lapidis: hec inq̃ꝫ forma lapidis ꝛ aliqd ꝯſio eã: ſi/cut grauitas eſt ꝑ ſe determiate actiue in mouen/do ſe ad aliq̃ꝫ certã dr̃iam põnis ad mouẽdũ deor/ſuʒ: ſic ꝙ nũq̃ꝫ ad motũ ſurſuʒ: niſi violẽter. ſic for/ma pmi mobilis eſt per ſe ꝛ ex nã ſua determiata ad motũ circularẽ: ꝛ ad taleʒ dr̃ntiam põnis vt ab oriente ad occidentẽ: ꝛ nõ eꝯ. ſilr ſaturnus. ꝛ iupi/ter. ꝛ alij planete: ꝛ etiã firmamentum ex ſe: ꝛ nã ſua: actiue determinãt ſe ad motũ circularẽ: ꝛ ad talẽ dr̃iam

Tenui alias ꝙ forma penit⁹ iua riata manẽs idez a pn° augmenta/tiõis in finẽ: ſiue ſit extenſa ſiue in extenſa. Tu con ſidera.

Scdm Cõmẽt. intellus icipit aſſi ſtere ꝛ iformare mãʒ cũ ẽ diſpoſi/ta ꝑ cogitatiuã ꝛ deſinit pari lege.

Concedo apud Ar. idẽ mouere ſeipſuʒ merito di uerſarũ partiuʒ.

Ex ibi ſbo intel/ligentie a ſeipſo moueri non põt: qꝛ ſi ſic idẽ eẽt in actu ꝛ in potẽtia reſpectu eiuſdeʒ ſm idem.

põnis: vt ab occidẽte in oriẽte ꝯ motuʒ pmi mobilis: lʒ per accñs moueant̃ ab oriẽte in occidẽte motu raptus. Probabilis eſt igit̃ iſta ꝓpõ ꝙ celũ ſeipm mouet pmo: nec ab itelligẽtia: nec ab aliq̊ alio mo/uet̃ effectiue. Et etiã tenẽdo pn° platonica ꝛ ꝑipa/thetica: cõcedet̃ ꝙ celũ mouet ſe effectiue: lʒ mo/ueat̃ ab itellia ſibi ꝯiũcta ꝛ vnita vel vt forma vel vt motor: non ipedit̃ hec 4ª ꝓpõ qn ſit vera ꝙ aliqd mouet ſeipʒ pmo motu locali. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ aia rõlis ſepata manet ꝛ nõ corrũpit̃ cũ corpore ſicut fert̃: ꝙ mouet ſeipm effectiue: cõformiter de q̃libet itellia alia a pma eſt tenẽdũ. ¶ 5ª ꝓpõ affir/matiua eſt talis: ꝙ aliqd mutat ſe pmo: mutatiõe ſdiuli qua mẽſurat̃: ad formam abſolutã ꝛ reſpectiuam: de abſoluta pʒ qm itellus mouet ſe actiue ad intelle/ctionẽ reĩ ſui: ꝛ volũtas ad volitionẽ reĩ ſui. Exem/plũ zᵐ. ꝙ ſimile mutat actiue ſe reĩ relonis. vñ po/ſito ꝑ poſſe vel ipoſſe: ꝙ eẽnt duo alba ꝛ nõ ſilia: ꝛ ſi ſue nature dimitterent̃ ſtatim effectiue reducerẽt ſe ad ſilitudinẽ. vt pʒ inductiue in plurib⁹ exẽplis.

Apud Cõment. ſolũ omnes celi eodem numero motu mouent̃ ab oriẽte. ſ. i occidẽ tẽ: ꝛ nõ dant epi/ciclos: neq; eccẽtri cũm ꝯſidera.

Dubitationes aũt ꝑipathericoꝝ ſolubi/les ſunt. pma nãq; q̃ aſſe/rit ꝙ perimit tũc vnũ pn metaphyſicum. ſ. ꝙ nihil ẽ in actu ꝛ po° ſm idẽ ꝛ reĩ eiuſdẽ: ſʒ platõicis videt̃ ꝙ nõ ſit pncipium metaphyſicum: nec vl̃r in ſe verũ. H. n. aliquẽ intellectũ ſanũ poſſet hẽre: nõ tñ in ꝓpoſito: actus nãq; ꝛ poa põt ſumi multiplr. p ꝓ poa ſubiiua ꝛ actu eẽndi ſibi oppoſito: ꝛ in iſto itellcũ ꝓpõ eſt vera: ꝙ nihil eſt ſimul in actu ꝛ poa: qꝛ tũc ſimul exiſteret ꝛ non exiſteret. nõ exiſteret iquãtũ eẽt in poa obiua: qꝛ il/la ꝯnotat negõnẽ actus: ꝛ exiſteret iquãtũ eẽt in actu oppoſito poe obiue. Aliũ aũt intellcm hʒ pdi/cta ꝓpõ ꝙ nihil eſt ſil in actu ꝛ in poa accñe potentiam ꝑ mã pma q̃ eſt eẽntialr poa: ꝛ accñe actũ ſibi oppoſi/tuʒ in illo itellectu: vera eſt ꝓpõ. nihil eſt in actu ꝛ in poa ſm idẽ: qm mã eſt p diuerſa ab oi actu talẽ: ꝛ actus pmo diuerſus a potentia: ꝛ in iſto dupli/ci intellectu cõcedo ꝓpoſitionẽ eſſe verã ꝛ princi/pium metaphyſicũ: ſed in noſtro ꝓpoſito ſi idem moueat ſe nõ accipit̃ actus ꝛ potẽtia nec pmo mõ: nec ſcdo mõ. Adhuc aũt 3° mõ dr̃ aliqs eẽ in actu ꝛ potentia: in potẽtia receptiua: ꝛ in actu virtuali: nullũ aũt eſt incõueniens ꝙ aliquid cõtineat vir/tualiter aliquid effectiue: ꝛ ſit in potẽtia ad ipſum recipiendum. ¶ Et ſi dicas cõcedo bene ꝙ aliqd eſt bene in actu virtuali ꝛ in potẽtia formali reſpe/ctu eiuſdem effectus: ſic tamẽ ꝙ iſtũ effectum po/terit cauſare in alio diſtincto: vel illum effectũ po/terit recipere ab alio: non tamẽ cauſabit illum in ſeipſum. ¶ Reſpõdeo tibi: nõ videt̃ maior diffi/cultas ꝙ cauſet illuʒ in ſeipſo q̃ꝫ ꝙ cauſet illum in alio. Ex quo nãq; cõtinet illuʒ effectũ virtualiter: ꝛ põt cauſare illum effectũ in alio: ꝛ ipſuʒ eſt eque in potẽtia ad recipiendũ illum effectũ ſicut aliud. quare nõ cauſabit illum effectũ in ſeipſo. ¶ Et ſi arguas ꝙ nulla forma inherẽs alicui ſubiecto po/teſt cauſare in illo ſubiecto aliquid: poteſt tamen cauſare in alio diſtincto: ergo a priori nõ infertur cauſare aliqd in ſeipſo ob hoc ꝙ cauſet in alio di/ſtincto. Et pono tibi exemplum. calor exiſtens for/maliter in aqua ꝛ ſibi inherens nõ poteſt cauſare ibi alium calorem in eadem aqua in qua eſt ſubie/ctiue: ꝛ tñ ſi idẽ calor eſſet ſeparatus ab aq̃: poſſet in eaʒ cãre alium calorẽ. ſi igit̃ inherẽtia alicuius accñtis: cũ aliquo ſubo impedit ꝙ nõ poſſit agere:

Apud Cõmẽta: ſi dat̃ poa obiua diſtincta ab acti/ua ꝛ paſſiua.

Cõtra. tale eẽ in potẽtia actiua for/mali ꝛ paſſiua re/ſpectu eiuſdem ꝛ. eodem modo.

dico ꝙ inter agẽs ꝛ patiens req̃rit̃ realis diſtĩõ. vñ ſi ignis inexiſteret aq̃: eſſet tñ ab ea realiter diſtinctus.

in ſubiectum: ſequitur ꝙ identitas maior magis impediat. ergo idē nō poterit agere: nec aliqd cāre in ſeipſo. ℂ Rñdeo tibi. ꝓpō aſſumpta ꝙ inherētia accñtis ad ſubm īpedit actionē eius in ſubto ſi ſit ꝓpō vl'is eſt falſa: qm̄ pōt ꝓducere aliqd alterius rōnis: lȝ nō eiuſdē in ſubto in q̊ eſt. Exēplūȝ de aīa que in corpore qđ īformat cauſat motū: ⁊ đ calore in aqua: que ipſam calefacit. ℂ Et ſi adhuc q̄ras. qr nō pōt cauſare effectū eiuſdē ratiōis in ſubo in quo eſt: ſicut faceret ſeꝑatū. ℂ Rñdeo tibi. ſi cauſaret effectū eiuſdē rōnis in ſubo in quo eſt: aut diſtinctū ſm numerū ab eo: qđ eſt īconueniēs: qr 2ᵒ. effectus eiuſdē rōnis nō pñt eſſe in ſubo eodē: aut cāt effectū eiuſdē rōnis ſibi vnitū ⁊ indiſtinctū: ⁊ hoc eſt īconueniēs: ſicut fert: qm̄ calor non pōt ſeipſum vnire alteri actiue in eodē ſubto. ℂ Secūda dubitaᵒ pipatheticꝛ: ꝙ mouēs ⁊ motū referunt̄ reali relatiōe: ꝯcedat̄ de talibus rebꝰ extriſece aduenietibꝰ: cuiuſmodi ſunt moᵗᵉ ⁊ moⁿ ⁊ actio ⁊ paſſio. ℂ 3ᵃ dubitatio que dicit ꝙ oē illud qđ mouet ſe diuidit̄ in talia 2ᵒ. quoꝝ vnū eſt per ſe mouens ⁊ aliud ꝑ ſe motū: nō eſt vera in oībꝰ: ſed tn̄ eſt vera in ꝯᵗⁱᵒ aīatis. vt pȝ. 4. phyſico. 7i.

Dicit qdaȝ aliquas relōnes nō cōpati ſe: nec in eadē nā nec ſuppoſito. Aliq̄ i eadē nā nō ſuppoſito. Aliq̄ ſe cōpatiunt̄ ⁊ i eadē nā: ⁊ ſuppoſito: ⁊ h̄ ꝓpter cū aliqd eſt q̄tū ex ſe illimitatū: forte hec nō ſunt ad mētē Auerroys.

Amplius aūt diſſoluere opȝ dubitatiōes alias fortiores. Prima nāq3 dubitatio que fundat̄ in pma ꝓpōne. 7. phyſicoruȝ: cum dr̄. oē ꝙ moʳ ab alio moʳ. aut ergo a ſe aut ab alio: nō a ſe. ergo ab alio: ⁊ ſic ſemꝑ ibit̄ in īfinitū: vel oīno deueniemus ad motorē oīno imobilē. ℂ Dicit̄ aūt ꝙ iſte ꝓceſſus nihil valet ſi idē moueat ſe. ℂ Rñdeo tibi ꝙ ꝓceſſus Ariſto. eſt valde bonꝰ: dato etiaȝ ꝙ aliqd moueat ſe motu locali. Manifeſtū eſt aūt: qm̄ ꝓpō que dicit omne qđ moʳ ab aliquo moʳ: nō infert iſtā. omne qđ moʳ motu locali: quoniā omne qđ mouet̄ ad actū pmū ab alio moʳ: nō aūt qđ moʳ ad actū 2ᵐ. nō. n. oȝ ꝙ oē qđ mouet̄ ab alio aliq̄ motu: ⁊ in omni motu ſuo ab alio mouet̄: ⁊ hoc ſufficit ꝑipatheticis: qm̄ ſi omne qđ mouet̄ ab alio mouet̄ aliquo motu: vel erit proceſſus in īfinitū in mouētibus ⁊ motis: vel deueniemus ad aliquē motorem īmobileȝ: qđ ꝓbare intendit. ℂ Adhuc aūt hȝ Ariſt. ꝙ qm̄ omne qđ mouetur aliquo motu: ab alio mouet̄. Ratio huiꝰ dicti eſt talis: qm̄ omne qđ moʳ aliquo motu: vt ſic eſt i potentia ſiue moueat̄ a ſe ſiue ab alio: qr in ſe recipit aliq̄ꝫ perfectionē. ergo eſt neccē ꝙ dependeat a priori ⁊ a pmo agente: vel ergo erit ꝓceſſus in īfinitū: vl' erit ſtatio ad aliquē motorē oīno imobilē. ℂ Dubitatio peripatheticoꝝ vltima: que eſt ꝙ nihil mouet ſeipſum pmo mō: qr tūc nō q̄ſceret ad quietē partis: ſolubilis eſt: qm̄ demr̄atio nō eſt vl'is: qr ſi indiuiſibile moueat̄: cū nō habeat partē ⁊ partē: nō valȝ illa demr̄atio. tenet ergo demr̄atio tn̄ de mobili diuiſibili ⁊ corporeo. ℂ Adhuc aūt ad rōneȝ Ariſto. cū dicit ꝙ nihil mouet ſeipſuȝ pmo: ꝓpter illud meᵐ: ꝙ illud qđ q̄ſcit ad quietē alterius nō mouet ſeipſum: totū aūt quieſcit ad quietē partis. ergo nō mouet ſeipſum pmo. ℂ Aliter aūt reſpondemus: ꝓdicatū ineſſe alicui pmo. pōt hēre duplicem itellectū. Uno mō ꝓut ly pmo dicit idē qđ eē ſm totū: ⁊ oppoʳ ei qđ eſt eē ſm ptē: ⁊ hoc mō accipit Ariſto. 5. phyſicoꝝ. textu cōmē. pmi. vbi dicit: ⁊ diſtinguit ꝙ aliqd mouet̄ ſm accñs ⁊ aliqd ſm ptē ⁊ aliqd pmo. ſic aūt accipit Ariſt. moʳ aliqd pᵒ. in. 6. phyſico. vbi dicit: ꝙ qcqd moʳ pmo in aliquo

Uult itaq3 iſte doctor ipoſſe eſſe vt aliqd moueat ꝑ hac duplici pmitate. Contra. moueri cōueniat mobili ꝑ aliud ⁊ in aīato ⁊ i inaīato.

tpe: ⁊ in quolȝ illius tpis. 2ᵒ. qm̄ itellectus de ly pᵒ. eſt iſte: ꝓut ly pmo dicit cāliratē pciſam ꝓut acciʳ in pᵒ. poſterio. ab Ariſto. in definitiōe vl'is. ℂ Dicamus tn̄ ꝙ acciᵗᵒ ly pmo pmo mō intellcm̄: ꝓpō Ariſt. nō eſt vera: ꝙ nihil moʳ ſeipſuȝ pmo: qm̄ totū graue mouet pmo ſeipm deorſum: qr q̄libet ps grauis eſt mouēs: ⁊ q̄libet eſt mota a ſeipſa. Ad ꝓbationē aūt ſuā qn̄ dicit ꝙ illud qđ q̄ſcit ad q̄etē alterius nō mouet ſeipm pmo hac pmitate. ℂ Dicēdū ꝙ ꝓpō nō eſt vera: qm̄ dato ꝙ moueat ſeipſ pmo mō: ſi remouet̄ motus a pte remouet̄ a toto pmo mō: qr nūq̄ꝫ aliqd mouet̄ pmo niſi oēs eius ptes moueantur. Itē ēt ſeq̄ret̄: ſi moueret̄ ab alio pᵒ mō ſm ſe ⁊ ſm q̄libet ſui ptē. ſi remouet̄ motꝰ ab vna parte: remouet̄ ⁊ a toto pᵒ: qr nō mouet tūc ſm q̄libet ſui partē. Et ad minorē cū dicit ꝙ totū q̄ſcit pte q̄ſcēte. ſi itelligas ſic ꝙ totū q̄ſcit vna parte q̄ſcente: ita ꝙ ſi vna pars q̄ſcit alia nō pōt moueri: nō apparet ꝙ iſta ſit vl'iter vera: qm̄ ſicut ſm vnā ptē pōt moᵗᵉ: ⁊ nō ſm aliā: ita videt̄ ꝙ ſȝ vnā partē pōt moⁿ ⁊ nō ſm aliā. In 2ᵒ. aūt itellcū ꝓut ly pmo acciʳ ſm cām pciſam: nūq̄ꝫ aliquid poteſt moᵗᵉ ſeipſum pmo: ita ꝙ inſit alicui parti per ratiōeȝ totius: ⁊ ꝯuertit̄ ꝯña. Dicit̄. n. ꝙ mouere cū ſit aliqđ ꝓdicatū ꝑ accñs ⁊ moueri etiā: nō pōt ineē alicui pmo: qr qđ ſic ieſt alicui pᵒ ꝑ ſe ieſt ſibi ꝑſeitate 2ᵒ modi. mouere aūt ⁊ moueri nō ineſt ꝑ ſe ſȝ ꝑ accñs cui ieſt. ℂ Et ſi q̄ras an eē motiuuȝ ⁊ mobile inſit alicui pᵒ hac pmitate 2ᵃ: ſic ꝙ pmo ⁊ ꝑ ſe iſit toti ⁊ ꝑ rōnē totius inſit pti. ℂ Rñdeo tibi ꝙ graue nō eſt motiuum ſui pmo hac pmitate: qm̄ eē motiuū nō ineſt alicui parti grauis ꝑ rōneȝ grauis. qm̄ vna pars grauis ſeꝑata ab alia adhuc eēt motiua ſui. ergo ēt motiuū nō ieſt ſibi ꝑ rōnē totiꝰ. Adhuc aūt cū dr̄ ꝙ illud qđ ieſt alicui pᵒ hac pmitate nō remouet̄ ab eo: ⁊ ſi remouet̄ a pte: vt hēre tres nō remouet̄ a triāgulo. dato ꝙ remoueretur ab yſocheie realr̄: nec riſibilitas remoueret̄ ab homine dato ꝙ remoueret̄ a ſor. Dicit̄ ꝙ ꝓpō nō eſt vera pte ſubiua manēte: qr cū in pte ſubiua ꝑ ſe pᵒ mō icluda t̄ totū vt i ſor. hō: nūq̄ꝫ pōt riſiᵗᵃˢ remoueri a ſor. niſi remoueat̄ ab hoīe: non ergo videt̄ ꝓpō eē vera: ꝙ illud qđ ineſt alicui pmo mō non remouet̄ a toto etiā ſi remoueat̄ a parte.

ℂ Inquirit varias intelligentiarum mouentium conditiones. Cap. IIII.

De motore aūt ⁊ mobili diſtinctis: necnō ⁊ de motore pᵒ. ⁊ alijs ſcđis motobꝰ ē ꝑſcrutādū. dicamus aūt in pmis: qđ de moᵗᵉ pᵒ ⁊ de ſcđis motobꝰ: nobꝰ nr̄i ꝓgenitores tradiderūt. Primū aūt dcm̄ ab ipſis pmis phis eſt ꝙ ē dare vnū pᵐ motorē oīo imobilē. loquēdo ſimpʳ đ motu locali ⁊ q̄cūq̄ꝫ alio. ℂ 2ᵐ ꝯ fuit talis. ꝙ motor pmus eſt īfiniᵗᵉˢ. rō hꝰ dicti eſt iſta. qm̄ motꝰ īfinitus depēdet a motore infiᵗᵒ. motū aūt poſuerūt īfinitū ⁊ eternuȝ. ℂ 3ᵐ ꝯ fuit iſta. qm̄ pmus motor erat īfinitus i duratiōe. Et rō fuit. qm̄ motor q ex ſe mouet tpe eterno nec̄ario eſt īfinitus duratiōe. nulla. n. v̄tus finita duratiōe pōt mouere tpe eterno. ⁊ ꝓbat̄. qr ps poᶜ motoris mouet pteȝ mobilis in tpe finito nec̄io. nā pars motoris in minori tpe mouet ptē mobilis: q̄ꝫ totū moᵗᵉ totus motor. dicitur aūt h̄ totus motor q ex ſe pōt mouere moᵗᵉ totum in aliqua certa menſura: vtpote per duos

Primū mouēs ſimplr̄ ē intelligētia. i q̄ſc eſt celū

Uide. 8. phyſico. 78. vbi vł eē ꝯdicio ſbi. ⁊. 7. ph. 35. ꝑ h̄ dicta auctorie pōt ſolui ⁊ etiā ꝯſiderādo ꝙ equalis ē reſiſtētia partis ⁊ totius celi.

dies: pars motoris dicitur illud qđ poteſt mouere idem mobile per vnam diem: iſta talis pars motoris mouet in minori tempore q̃ tota virtus motoris. Hec igiť pars potētie finite finities ſumpta pōt menſurare totam potentiā finitam: ergo tempus totum motui ſuo corrñdens finitū erit: qđ poterit menſurari a tempore finito finities ſumpto: virtus ergo finita duratiōe nō pōt mouere tēpore infinito: vera ergo eſt ꝯcluſio p̄dicta ꝙ p̄mus motor eſt īfinitus duratiōe. ¶ Quarta cōcluſio ph̄orum: ꝙ p̄mus motor nō eſt īfinitus in vigore: quoniam nec̄io mouet ſm eos. ⁊ per ꝯñs ſm vltimuꝫ ſue potētie: ⁊ ſic moueret in inſtāti: qđ fuit impoſſibile ſm eos. ¶ Et ſi dicas ꝙ Cōmēta. Auer. videtur dicere ꝙ p̄mus motor eſt infinitus in vigore. dicit. n. ꝙ ſi p̄mus motor moueat celū ſine aliquo motore ꝙ moueret in inſtāti: qđ nō eſſet veruꝫ niſi eſſet infinitus in vigore: nō ſolum in duratione. ¶ Reſpōdeť ꝙ Cōmēta. nō ponit ipſum mouere in īſtāti: eo ꝙ eſſet īfinitus in vigore: ſed ex hoc ꝙ ponitur immediate mouere effectiue. nam apud Ariſto. ⁊ Cōmēta. iſte tres ꝓpoſitiōes fuerūt impoſſibiles. p̄ma ꝙ p̄mus motor īmediate moueat effectiue orbes. ſcđa ꝙ p̄mus motor ſit īfinitus in vigore. 3ª ꝙ motus fieri poſſit in inſtāti. Manifeſtum eſt aūt ſcđm eum ꝙ p̄ma ꝓpoſitio eſt impoſſibilis: q̄ꝛ ſi p̄mus motor īmediate moueret oēs orbes: aut eſſet vigoris finiti: aut infiniti: nō finiti: q̄ꝛ ipſi orbes ſunt inter ſe diſticti in potētia paſſiua ad moueri: ⁊ ſic ſequereť ꝙ alia eſſet proportio ipſius ad ſperā ſaturni: ⁊ alia ad ſperaꝫ iouis: ⁊ ſic de alijs: ⁊ ſic nō eſſet ſūme ſimplex: nec pōt eſſe primus motor vigoris infiniti: quia tūc moueret oēs orbes equaliter ⁊ eque velociter: immo moueret eos in inſtāti. quare p̄mus motor nō pōt orbes immediate effectiue mouere: imo etiā nec mediate. ideo cōcludūt ph̄i: ꝙ p̄mus motor nulluꝫ hꝫ vigoreꝫ ad mouēdū effectiue. ¶ Quinta ꝯcl̄o eſt iſta: ꝙ primus motor mouet ſub ratiōe finis ⁊ obiecti cogniti. dilecti. ⁊ deſiderati. ⁊ amātiſſimi. ¶ Et ſi dicas: ꝙ ex hoc ſequiť ꝙ effectiue mouet ſecūdaꝫ intelligētiā: quoniā obiectū mouet ad notitiā ſui: ¶ Reſpōdeo tibi. obm̄ mouet in ratiōe determinātis tm̄: nō aūt nec̄ario in ratiōe efficientis. dato aūt ꝙ eſſet cauſa effectiua no^c ſui in intellectu itelligentie ſecunde: ex hoc nō ſequitur ꝙ eſſet cauſa motus localis ipſius orbis: ſed ipſa ſecūda intelligentia mota a p̄ma in ratiōe obiecti cogniti ⁊ dilecti mouet localiter effectiue ſuum orbē.

Scđm Cōmēt. illi motores rōne tn̄ diſtinguuntur. vide. 12. metaphyſice. 41.

Teneo deū īmediate effectiue mouere celuꝫ ſecundum Cōmentu.

vnicuiqꝫ orbi appropriat ꝓpa ītelligentia: ⁊ oēs tn̄ a deo mediate mouentur: tn̄ ob hoc cadit ī eo cōpoſitio aliqua.

Scđm Cōmēt. vt ego teneo itelligētie medie intelligūt p̄mā per eēntiā p̄me ⁊ motus earuꝫ prouenium ē a p̄ma.

Amplius aūt dicūt noſtri ꝓgenitores ꝙ primus motor: nec eſt corpus: nec eſt virtus in corpore: ⁊ per corpus intelligunt virtutē extēſaꝫ corporeā: materialē: extēſione corporis: quēadmodū eſt virtus potētie ſenſitiue in brutis: ⁊ virtus potētie materialis in rebus inaniatis: que extēdunť ⁊ diuiduntť extenſione ⁊ diuiſione corporis: per virtutē aūt in cor^e itelligūt ꝯiunctā ⁊ innitentē corpori: ſicut forma materie: ſicut anima ratiōalis corpori: ⁊ itelligētia orbi: ex ipa nāqꝫ itelligētia ⁊ orbe reſultat vnū per ſe viuū ⁊ animatū. Eſt igiť intētio coꝝ. probare. ꝙ p̄mus motor eſt omnino ſeparatus ab omni corpore. ⁊ iō diciť ꝙ nō eſt corpus: nec virtus in corpore. Aſſumunt aūt ad hoc ꝓbādū duas ꝓpoſitiōes. quarū vna eſt talis. nulla virtus īfinita in duratione pōt eſſe in mag^ne infinita. ſecūda eſt. nulla virtus īfinita in duratiōe pōt eſſe in magnitudine finita. Ratio p̄mi dicti eſt iſta: q̄ꝛ nō eſt dare aliquā magnitudinē īfinitā in actu. Ratio ſcđe propoſitiōis eſt iſta: q̄ꝛ talis potētia ſm euꝫ moueret in nō tēpore: qđ eſt cōtra rationē motus. Aliter aūt pñt deduci propoſitiōes iſte de magnitudine finita ⁊ īfinita. acci^do magnitudinē finitā vel īfinitā in aliquo itellectu. ſ. ꝙ magnitudo īfinita diceret corpus mobile: qđ hꝫ potētiā īfinitā paſſiuā in duratiōe ad moueri q̄ꝫtū eſt ex ſe: ⁊ finita finitā. Eſt igiť itentio ꝓgenitoꝝ noſtroꝝ demr̄are ꝙ p̄mus motor q̄ ponitur eē v̄tutis īfinite ī duratiōe quātū ad mo^re: nō pōt eſſe virtus in corpore: nec in magnitudine finita: nec īfinita modo p̄dicto itellecta ſeu expoſita. Demr̄atio igiť iſtoꝝ ſtat in hoc: q̄ꝛ talis eſt ꝓportio mo^lis ad motorē ⁊ motoris ad motū ꝙ ſi potētia actiua motoris eſt īfinita duratōe ad mouere: nec̄ſſario potētia paſſiua mobilis eſt infinita duratiōe ⁊ ad moueri. Rō eſt iſta: q̄ꝛ reſpectus actiui ⁊ paſſiui ſunt mutui ſm duratiōeꝫ. ſi eniꝫ poteſt mo^re lapidē per duos dies neceſſario lapis paſſiue mobilis eſt per duos dies: ⁊ ſi tu habes finitā potētiā duratiōe actiuā ad mo^dum ipm̄ lapidē: nec̄io lapis hꝫ potētiā paſſiuā finitā duratiōe. Abſurdū nāqꝫ eſſet dicere ꝙ forma roſe poſſet īformare lapideꝫ ꝑ mēſem: ⁊ ꝙ mā roſe nō poſſet īformari ab ea: niſi ꝑ diē. Uirtus ḡ īfinita in duratione nō pōt eſſe v̄tus ī corpore niſi in corpore īfinito duratōe: nūc ſumo minorē: ſed nullū corpꝰ mobile hꝫ potētiam īfinitā duratiōe paſſiuā ad moueri. ꝓbať: q̄ꝛ corpꝰ q̄ꝫtū eſt ex ſe pōt qeſcere. ḡ nō hꝫ po^am īfinitā ad moueri: acci^do po^am paſſiuā ad mo^ri vt po^a ꝯnotat ly mo^ri: ⁊ vt po^a cōnotat ly qeſcere: q̄ꝛ īpoſſe eſt ꝙ aliqđ per tp̄s īfinitū ſit ſub mo^tu: ⁊ in ꝑte illius tp̄is ſit ſub qete. Cōcludunt ḡ ꝙ p̄mus motor qui eſt po^e īfinite duratiōe: nō pōt eē virtus ītrinſeca exīs in corpore: ⁊ ꝯiuncta corpori: cū oē corpus ſit finitū duratiōe q̄ꝫtū ad mo^ri q̄ꝫtū eſt ex ſe: nec itelligunt quin celū ⁊ orbes ſint hn̄i īfiniti in duratōe q̄ꝫtum ad eſſe ⁊ q̄ꝫtū eſt ex ſe: nō tn̄ īfiniti duratōe quātum ad moueri: ⁊ hoc itendebāt cū dicebāt ꝙ nulla virtus īfinita pōt eē in magnitudine īfinita: q̄ꝛ talis magnitudo nō eſt poſſibilis: nec ī nā reperibilis: nec in magnitudine finita: ſicut p̄us dictū eſt. De motoꝛibꝰ aūt ſecūdis dicūt iſta. p̄ma ꝓpoſitio Ariſto. eſt talis: ꝙ motores ſcđi ſunt īfiniti duratiōe: quātū ad eē: cū ſint eterni ⁊ igniabiles ⁊ icorruptibiles. 2ª ꝓpō Ariſto. ꝙ ſcđi motores nō ſunt īfiniti in vigore. Ratio q̄ꝛ cum moueāt īmediate neceſſario ⁊ nāliter orbes ſuos reuoluerēt in iſtāti. 3ª ꝓpō coꝝ eſt iſta: ꝙ motores ſecūdi nō ſunt īfiniti in duratiōe quātū ad mouere. Ratio coꝝ eſt iſta: q̄ꝛ cum ſint v̄tutes in corpore: nec̄ario ſunt finiti duratiōe in mo^re: ⁊ hoc probāt: quia virtus in corpore: cum mouet mouetť: ⁊ pōt nō moueri: quia mouetur per accidēs: ⁊ qđ eſt per accidens nō eſt neceſſariuꝫ. ergo poſſibile eſt ꝙ ceſſet a mo^re: ſicut poſſibile eſt ꝙ ceſſet a moueri: q̄ꝛ ſi nō poſſet ceſſare a mo^re nō poſſet ceſſare a moueri. Aliter formatur ratio: quoniā ſi celum quātum eſt ex ſe poteſt eſſe ſine moueri paſſiue: ergo ⁊ intelligentia ſine mo^re actiue. quia ſunt proportionata. Tuꝫ aūt 2° quoniam motor q̄ non mouet: niſi quia mouetur ab alio quātum ex ſe eſt: poteſt ceſſare a mouere:

Scđm Cōmen. v̄tus in corpore eſt que eſt cōſtitutiua eē ꝑ mām: ⁊ ſic intelligētie oēs lꝫ deū efficiātur non ſunt v̄tutes ī corpore.

Si de^o eēt in magnitudīe ⁊ moueret eterno tempore: moueret ī inſtanti: q̄ꝛ eēt infiniti vigoris. vide de ſb̄a orbis. ca. 3.

Deus non eſt in magnitudine finita: q̄ꝛ nō ē ꝯſtitutiuus ī eē ꝑ ipm̄.

Apud Cōmēta. motꝰ celi poſſibilis eſt ex ſe: quia priuatiue oppoſitum: neceſſarius tn̄ eſt ab itelligētia non. n. datur agēs quietatiuum celi.

Scđm Cōmēt. oīs ſub̄a eſt ex ſe eterna: q̄ non hꝫ mām̄ in potentia p̄ſ ſui ı vel nō ſit cāta ab ea.

Oppoſitū hꝰ tertie ꝓpōnis ē verū ſm Cōmēt. neqꝫ ſecundi motores ſūt v̄tutes i corpore ē ſi deūt eē.

Immo aliquod eſt per accn̄s neceſſariuꝫ. ꝓ phy. 66. 4. ph. 20.

Dicit ꝑprie intelligẽtie dependere a p̃.nõ moueri.

q̃ ceſſat moueri.ſcdi aũt motores nõ mouent:niſi q̃ mouẽtur a primo. apparet igit̃ ꝙ ſcdi motores ſunt finiti duratione in mouere.

De motore aũt p̃mo ⁊ motoribus ſcdis moderni phi in aliqb⁹ ꝯclõnib⁹ deuiant ab antiqs. cõueniũt tñ in hoc ꝙ motor p̃mus eſt oĩno imobilis ꝑ ſe: ⁊ ꝑ accñs.2°.cõueniũt in hoc ꝙ motor p̃mus:nec eſt corp⁹: nec v̈tus in corpore:ſed eſt v̈tus oĩno imãlis ſeparata ⁊ abſtracta.3° in hoc cõueniũt ꝙ p̃mus motor eſt infinitus in duratione in mo^re: q̃ mouet tp̃e eterno ⁊ ĩfinito: vel ſaltẽ põt mouere. 4° ꝯueniunt ꝙ motores ſcdi nõ ſunt infiniti in duratõe in mouere: ⁊ ꝙ pñt ceſſare a moueri.⁊ ꝑ ꝯñs a mouere.5°.cõueniunt ꝙ celũ q̃ntũ eſt ex ſe põt qeſcere vel ceſſare a motu.6°. ꝯueniũt in hoc ꝙ nulla virtus infinita in vigore eſt in aliqua magnitudine: nec infinita. 7°. cõueniũt:q̃ nulla virtus infinita in duratione q̃ntũ ad mo^re põt eſſe in magnitudine finita duratione q̃ntũ ad mo^ri paſſiue. ſic ꝙ ſit v̈tus eius itrinſeca ſibi vnita vt forma vl' vt motor. Differũt aũt antiq ⁊ moderni in hoc: ꝙ moderni dicũt ꝙ p̃m⁹ motor eſt infinitus in vigore:ſicut eſt infinitus in entitate ⁊ eẽ. Differũt etiaꝫ in hoc ꝙ dicũt ꝙ p̃m⁹ motor non mouet neĉio ⁊ nãliter cũ agat libere ⁊ ꝯtigẽter. Differũt etiã i hoc ꝙ moderni phi dicũt motũ fieri poſſe in inſtãti:ſicut ſupius fuit dictuꝫ. cũ igit̃ deuiant moderni phi a ꝑgenitorib⁹ in aliqbus ꝯclõnibus ſuis neĉio deuiãt i ꝯclõnibus: que ſequunt̃ ex illis p̃ncipijs. ⁋ Sed ſi queras de rationibus ſi ꝯcludũt vel nõ. Dicit̃ ꝙ peccãt in multis. cũ nãq̧ dicũt antiq ꝙ motores ſcdi nõ ſunt ĩfiniti duratiõe in mouere:q̃ mouerẽtur ꝑ accñs ad motũ orbiũ:g̃ pñt nõ moueri. ⁊ ꝑ ꝯñs pñt non mouere; q̃ qd̃ eſt ꝑ accñs nõ eſt neĉiũ. Dr̃ ꝙ nõ opꝫ ꝙ ꝑ accñs ſemꝑ ſit ꝯtingens:qm̃ celũ eſt q̃ntũ ꝑ accidẽs:acci^ns ꝑ accñs qd̃ diſtinguit̃ ꝯ eſſentialr̃ per ſe p̃mo mõ vel ſcdo mõ: ⁊ tñ celũ eẽ q̃ntũ eſt neĉariũ ſm eos. Palaꝫ aũt ꝙ illud qd̃ nõ mouet:niſi quia mouet̃ ab alio:ſi neĉio mouetur:neĉio mouet: ⁊ ſi mouẽdo aliqd:ad motũ illius mouet̃.ſi neĉio mouet aliud:mouet̃ neĉio ad motũ eius. Exemplũ.ſi nauta mouẽdo nauiꝫ mouet ſe: ſi neĉio mouet nauim:neĉio mouet ſe.nõ aũt ſic eſt: ꝙ motores ſcdi nõ mouent orbes:niſi q̃ mouẽtur a p̃mo motore: q̃ neĉio mouẽtur a p̃mo motore:neĉio mouẽt orbes.g̃ neĉio mouet̃ ad motũ orbiũ. ⁋ Et ſi adhuc dicas mouent̃ ad motũ orbiũ per accñs.ſicut nauta ad motum nauis:nõ curo ſiue moueãtur ꝑ ſe ſiue per accñs.dũ tñ neĉio moueãtur. mouẽtur aũt ita neĉio:ſicut orbes qui per ſe mouentur. ⁋ Et ſi arguas.iſta neĉio nõ eſt cauſa itrinſeca ſed extrinſeca: ꝯcedo:tñ ſemꝑ ſequit̃ ꝙ ſcdi motores neĉio mouẽt: ⁊ nõ pñt ceſſare a motu. Dices:imo:quãtũ eſt ex ſe. Aliter etiã dr̃ ꝙ ſcdi motores ꝓ tãto pñt dici ĩfiniti duratiõe in mo^re:q̃ pñt ꝯtinere motuꝫ ĩfinituꝫ. Dices.nõ eſt verũ quãtũ eſt ex ſe:q̃ ſemꝑ in mouẽdo depẽdẽt a p̃mo. Sꝫ illud nõ impedit. q̃ ſicut nõ pñt cõtinuare motũ ĩfinituꝫ ex ſe quin depẽdeãt a p̃mo in mouẽdo. Ita nec pñt ꝯtinuare motũ per vnũ diem vel per vnã horã quin mouẽdo depẽdeãt a p̃mo. Igit̃ ſicut nõ eſſent ĩfiniti duratiõe in mouẽdo: ita nec finiti in duratiõe in mouẽdo.nõ apparet igit̃ ꝙ antiqui phi demõſtrãt ꝙ ſecundi motores nõ ſunt ĩfiniti in duratõe in moue

Apud Ariſ. intelligẽtia nõ mouetur per accñs ad motum quo ipſa mouet celum.

Si tñ ſcdi motores mobiles ꝑ accñs: tñ etiaꝫ mobiles ꝑ ſe ſm cõmentatorẽ.

Apud Cõment. Dependẽtia eſſe ab alio i gñe cãe finalis: ⁊ forte efficiẽtis nõ tollit eternitatem: neceſſitatẽ ex ſe:ab ſtractionẽ ⁊c.

re. Dicamus ergo p̃mũ motorẽ eſſe ĩmobilẽ ⁊ impartibilẽ ⁊ oĩno imaterialẽ: qui nõ eſt corpus:nec virtus in corpore. ſecũdi aũt motores ſunt mobiles ſaltem:motu ad vbi partibiles: q̃ cõſtituti ex actuali ⁊ potẽtiali: ⁊ per ꝯñs materiales.q̃ lꝫ non ſint corpus: ſunt tamẽ virtus in corpore:q̃ ꝯiũcti orbi ſuo: ſicut motor mobili: ad motũ quo vnitur anima ratiõalis corpori organizato. Dicamus ẽt ꝙ p̃mus motor eſt infinitus duratiõe in mouẽdo infinitus ⁊ in vigore. Et ꝙ põt mouere in iſtanti: lꝫ moueat in tempore:q̃ neĉario ⁊ nãliter nõ mouet:nec ſcdm vltimũ ſue potentie. Alij autem motores ſunt finiti in vigore. Infiniti tamen in duratione in mouere.

Apud Cõment. in intelligẽtijs ſolũ eſt ꝯpõ ex intelligẽte ⁊ intellecto: deſiderãte ⁊ deſiderato.12.metaphyſice.44.

⁋ Incipit liber ſextus phyſicorum.

⁋ Quid ſit nunc: ⁊ quãplurimas eius manifeſtat proprietates. Cap. I.

Conſequenter aũt agendũ de mẽſuris ſucceſſiuis:tẽpore.ſ. ⁊ euo. In p̃mis aũt dicamus de tẽpore:an ſit ⁊ qd ſit: ⁊ p̃us dicamus de ipſo nũc: qd̃ eſt terminus temporis: ⁊ ſuo fluxu cauſat tempus. Manifeſtuꝫ eſt aũt ꝙ illud qd̃ p̃mo occurrit de ipſo nũc eſt ꝙ eſt quedaꝫ entitas poſitiua: que ſe hꝫ ad tp̃s ſic mutatũ eẽ ad motũ: ⁊ pũct⁹ ad lineã. Scdm dcm̃ ꝙ nũc eſt mẽſura idiuiſibilis rei exiſtentis: cum nõ ſit niſi idiuiſibile tẽporis. 3^m dcm̃ eſt ꝙ eſt quedã coexñs:que eſt q̃dã reſpectus extriſecus aduenıẽs:reſpectus inq̃: q̃ nihil coexiſtit ſibi: ſꝫ alteri. ⁋ Et ſi queras ad qd̃ genus reducit̃ iſta coexñtia. poſſꝫ dici ꝙ ad genus quãdo:nõ ꝙ ſit ipſum quãdo:ſicut dicet̃ in libro p̃dicamẽtoꝝ in caplõ de quãdo. 4^m dictuꝫ.ꝙ nũc diſtinguit̃ ab eo cuius eſt: ſicut mẽſura diſtinguit̃ a mẽſurabili. Et fertur ꝙ illud cuius eſt põt manere illo nõ manẽte: lꝫ hoc ſit dubiũ. 5^m dictuꝫ ꝙ ſun^tum ipſius nunc eſt ipſum mutatũ eſſe: cuius eſt menſura: nec forte ipſum mutatũ eſſe eſt p̃ciſe ſubiectum ipſius nũc:ſed aliquid aliud. 6^m dictuꝫ ꝙ terminus illius coexiſtẽtie:que dicitur nũc: eſt ipſa eternitas ⁊ duratio p̃me intelligẽtie: cui mutatum eſſe coexiſtit. 7^m dcm̃ de ipſo nũc eſt: qd̃ eſt vnuꝫ ſm ſubm ⁊ eſſentiã:diuerſum tamẽ ſm eſſe: qd̃ triplr̃ exponit̃.p̃mo modo ꝙ ly nũc ſit vnũ realiter:diuerſum tamẽ ſm eſſe:q̃ alia poſitiõe ⁊ alia ꝯtĩ ponit̃: ⁊ vt ſub vna poſitiõe eſt aliud a ſeipſo vt ſub alia. Unũ ſcdm illũ intellectũ. In toto tempore nõ eſt niſi vnũ nũc numero realiter:qd̃ dicit̃ eſſe vnum ſm ſubam:q̃ p̃mo ponit̃ in eſſe:deinde deſinit eſſe: ⁊ raptim trãſit: deinde idem numero ponitur in eſſe ⁊ raptim trãſit.3°.ponit̃ in eſſe ⁊ 4°. ⁊ 5°. ⁊ ſic in ĩfinitũ: ⁊ ſic cõtinue renouat̃: ⁊ propter hoc dicit̃ eſſe aliud ⁊ aliud ſcdm eſſe. ſecũdus intellectus ꝙ ſit vnum ſm ſubm ⁊ varict̃ ſm eſſe:ſic ꝙ ſingulare ipſius nũc prout preſcidit ab eſſe qd̃ eſt ſecũdo adiacẽs:eſt vnum numero in toto tempore. ⁊ ſic dicitur eſſe vnum ſm ſubam: variatur aũt ſꝫ eſſe: qd̃ eſt ſecũdo adiacẽs:ita ꝙ ſibi ꝯtĩ inouatur aliud ⁊ aliud vnum nũc in toto tempore ſcdo modo nõ exiſtit eadem exñtia ⁊ codeꝫ eſſe modo idẽ nũc numero exiſtit pluribus exiſtẽtijs in tempore:imo quaſi infinitis. Tertius intellectus eſt iſte ꝙ ſit idẽ nũc ſm ſubam i toto tp̃e ſm rõnẽ definitiuã ⁊ ſm q̃ditatẽ ſpẽ^cim:diuerſum tñ ſm eẽ.ſ.

Alij voluñt ꝙ ſit idẽ nũc ſm ſbaꝫ: quia mobile idẽ manet.

ſm ſingularia ⁊ idiuiſibilia. ¶ Et ſi queras quis iſtoꝝ itellectuū ſit ꝓbabilioꝛ: ferī ꝙ nūc qḋ menſurat mutatū eſſe in motu accipiꝛ in 3° intellectu: qm̄ tn̄ eſt idē ſpē ⁊ nō numero: qꝛ trāſit quantum ad ſubam ſingularē: ⁊ quātū ad eſſe: ſicut eius ſubiectū. ſ. mutatū eſſe: ſed nūc qḋ menſurat res ꝑmanentes: ē ideʒ numero ⁊ quātū ad ſubam ⁊ quantum ad eſſe: ſicut ⁊ eius ſubiectū menſuratū. menſure eni ſunt vnigenee menſuratis. permanentis permanēs ⁊ fluentis fluēs. Hoc tn̄ ſub dubꝰ relinq̄ vt illū inteᵐ quē volueris de iſtis teneas.

Amplius aūt de ꝓprietatibus ipſius nūc iquiramus. Eſt aūt vna ꝓprietas ipſiꝰ nūc ꝙ eſt ꝯtinuatiuū partiū tempoꝛis adinuicē: ſicut mutatū eſſe eſt ꝯtinuatiuū partium ipſius motus: eo modo quo poniꝛ ꝯtinuitas in ſucceſſiuis. ſecūda proprietas que attribuiꝛ ipſi nunc eſt ꝙ ſuo fluxu cauſat tēpus: ſed nō intelligo iſtam ꝓprietateʒ ineſſe ipſi nūc in eſſe reali extra aīam: qm̄ ſicut mutatū eſſe extra animam nō eſt cauſa: nec materialis: nec effectiua: nec formalis ipſius motus: nec punctus reſpectu linee: nec aliqḋ indiuiſibile reſpectu ſui diuiſibilis: ſic nec nūc reſpectu tēporis hꝫ aliquod genus cauſe. Aliter tamen ferī ꝙ quantū ad eſſe cognituʒ: ipʒ nunc ſuo fluxu apprehenſo per intellectū cauſat tēpus. naʒ diciꝛ ꝙ intellectus volens cauſare tempus vnius diei ꝑmo cauſat ipſum nūc in eſſe cognito: ⁊ ipſuʒ mobile: deinde transfert ipſum mobile: ⁊ etiā ipʒ nunc ab oriente in occidentē: ⁊ iterum in orientē: ⁊ ſic per ſuum fluxū cauſat tempus vnius diei in eſſe cognito: ⁊ ſic nō cauſat tēpus: ⁊ eſt vnum: ſed nunc acceptū formalr ⁊ ſm rationē quiditatiuaʒ: que eſt: ꝙ ſit indiuiſibile ⁊ principium vel terminus alicuiꝰ diuiſibilis: nō eſt idē numero: quoniā intellectus vt actu apprehēdit ipſum nunc vt ꝑncipium ipſius temporis: ⁊ poſt vt terminus illius temporis: nō acciꝑ idē nunc: ſed ponit 2ᵐ nunc in eſſe cognito: ſicut pūctus qui eſt in ꝑncipio linee: ⁊ in termino nō eſt idē: ⁊ intellectus pōt apprehēdere aliud nūc in medietate illius tēporis: ⁊ aliud nunc in medietate medietatis: ⁊ ſic i ifinitū: ſicut in linea ſunt infinita puncta in potētia. Tertia ꝓprietas que attribuiꝛ ipſi nūc eſt: ꝙ nunc eſt vnuʒ tm̄ numero: ⁊ nō plura nunc ſimul. Et ratio huius ꝓprietatis aſſignatur: qꝛ ſi eſſent plura nunc: tunc in eodem nūc: ergo ⁊ nunc eēnt in hoc mūdo: qḋ eſt falſuʒ: ſed iſta proprietas de nunc in eē reali extra animā nō eſt concedenda: quoniā ſicut pñt eſſe ſimul mutata eē diuerſoꝝ motuū in diuerſis mobilibus: ſic ⁊ plura nunc: que fundātur in ipſis. nam ad numerationeʒ ſuboꝝ numeranꝛ accñtia. ¶ Et ſi dicas ꝙ mutatū eē in motu ꝑmi mobilis eſt ꝑciſe ſubm ipſius nūc. Et nō mutata eē in alijs motibus. in motu aūt ꝑmi mobilis non poſſunt eſſe ſimul plura mutata eē. ergo nec plura nūc. ¶ Reſpondeo tibi ꝑmo ꝙ aſſumptū nō eſt verū. quoniā mutatum eē in motu ꝑmi mobilis preciſe nō eſt ſubiectū ipſius nūc. Immo alia mutata eē alioꝝ motuum. Ratio huiꝰ dicti eſt iſta. quoniā mutatū eē cuiuſlibet motus hꝫ ꝓpriam coexiſtētiā ad eternitatē ꝑme intelligētie. ſicut mutatū eſſe in motu ꝑmi mobilis. ⁊ per ꝯñs ꝓprium nūc qḋ eſt eiꝰ menſura ꝓpria itrinſeca: nec mēſuranꝛ mutata eē alioꝝ motuū nunc: qḋ eſt ſubiectiue in mutato eſſe ꝑmi mobilis: niſi ſicut mēſura extrinſeca. ⁊ ideo preter illud nūc extrinſecū: ⁊ ꝑter illā mēſurā extrinſecā: qḋlibet mutatū eē hꝫ ꝓpriam menſuraʒ itrinſecā: que eſt in eo ſubiectiue. Adhuc aūt polā quoniā dato ꝙ mutata eē motuū iferioꝝ nō haberent ꝓpriū nūc. adhuc nō hꝫ intentū ꝙ nō ſit niſi vnū nūc ſimul: quoniā nō implicat cōtradictionē eē plures mūdos. ⁊ per ꝯñs eē plures motus ſimꝛ eque ꝑmos. ergo plura mutata eē ſimul illoꝝ pluriū motuū. ergo ⁊ plura nūc: que ſubiectiue exiſtūt in illis. quoniā ad plurificatiōeʒ ſubiectoꝝ ſequitur plurificatio accñtiuʒ. Ideo ſi plura mutata eſſe ⁊ plura nūc. qꝛ plures coexñtie illoꝝ ad ꝑmā itelligentiā. ¶ Et ſi arguas ergo in eodē nūc in quo comedo. alius non bibit: ⁊ in eodē in quo loquoꝛ ſeccana nō currit. ¶ Reſpōdeo. nō i eodē realiter: ſꝫ in eodeʒ equiualēter: per qḋ nūc itelligo mēſurās extriſece ⁊ nō itrinſece. Debes diligēter aduertere ꝙ nō ſm cōſiderationem phyſicā: ſed ſm cōſiderationē mathematicā eſt idē nūc numero: ſicut dicetur iferius de tempoꝛe. ¶ Et ſi dicas. ꝯtradicis progenitoꝛibus tuis. ¶ Reſpondeo. ipſi loquuti ſunt in hac materia de tēpoꝛe ⁊ de nūc mathematice abſtrahēdo nūc per intellectū ab iſto mutato eē in hoc motu ⁊ in illo: ⁊ vt ſic ideʒ nūc eſt ſalteʒ equiualēter. progenitoꝛes etiā nr̄i habuerunt pro impoſſibili plures eē mūdos. ⁊ per ꝯñs plures eē motus eque ꝑmos. ergo plura tēpoꝛa ſimul ⁊ plura nūc: nos aūt ab eis deuiamus in hoc ꝑncipio. ergo ⁊ opꝫ deuiare in cōcluſione negatiua ſequēte ex illo ꝑncipio. Dicamus ergo plura nūc ſimul eſſe ſm latitudinē: ⁊ plura nunc ſm longitudinē: qꝛ nō ideʒ nunc in mane ⁊ in ſero: ſed aliud ⁊ aliud. ¶ Et ſi queras an plura nunc ſm longitudinē pñt ſiꝛ eē. ¶ Reſpōdeo. queras ꝑmo an plura mutata eſſe ſm longitudinē pñt ſimul eſſe: ⁊ ſic dicas ꝯſequēter: ⁊ hic ſit ſermo de illo nunc quātū ad illud reale ꝙ hꝫ eſſe extra animā: ꝙ hꝫ eſſe ſubiue in mutato eſſe: ꝙ nō eſt aliud niſi quedam coexiſtentia illius mutati eē. ¶ Et ſi queras an ipſum nūc ſit generabile ⁊ coꝛruptibile. ¶ Reſpōdeo. dico ꝙ ſic obiectiue: qꝛ deſinit eē ⁊ capit eſſe. Et dices. ergo eiꝰ gnātio mēſuraꝛ nunc: aut ergo eodē: aut alio. ⁊ ſi alio ⁊ illud generaꝛ. ⁊ ſua generatio mēſurabitur alio nunc. ⁊ ſic in ifinitū abibit. Diſſolutio huius difficultatis magne apud phōs ſtat in hoc: ꝙ propꝛiuʒ ſubiectū ipſius nūc nō generatur: nec producitur. ⁊ per ꝯñs. nec ipſum qḋ eſt reſpectus fundatus in ipſo. ſed ſine ſui generatiōe ⁊ coꝛruptiōe ſunt. ⁊ nō ſunt. ſubiectum nāqꝫ proprium ipſius nūc eſt mutatum eſſe: qḋ mutatuʒ eſſe. vt ſuperius fuit dcm̄. eſt ipſa motio paſſiua indiuiſibilis. paſſio aūt non producitur proprie. ſed tantū infertur ab actione. ſed ipſa paſſio infert aliud. ſ. terminum. Eſt nāqꝫ illud quo aliquid producitur. non qḋ producitur. ergo nec nūc qḋ eſt in ipo ſubiectiue proprie generatur. ¶ Et ſi adhuc queras. ſi generareꝛ nūquid ſua generatio mēſuraretur inſtanti. ⁊ ſi ſic in ifinitum abibit. ¶ Reſpōdeo tibi. ſi alia generatiōe diſtincta a ſuo ſubiecto. ſ. a mutato eē generatur. oꝫ dicere alterū illoꝝ. vel ꝙ ſua ꝓpa gnō nō mēſureꝛ in inſtāti. ſibi ꝓpꝛio ⁊ itrinſeco. ⁊ in illa ſubiectiue: vel ꝙ in ifinitū ſit ꝓceſſus. Si aūt mutatuʒ eſſe qḋ eſt paſſiua ꝓductio iferat duos termios. ſ. vbi qḋ eſt ſubiue i mobili: ⁊ ipʒ nūc qḋ ē ſubiue in

Si capis hīc nō vnū nūc ꝓpꝛie hēc. vide. 4. phyſicoꝝ. 104. 105. ⁊ 6. ⁊. 7.

Pars igis nō coexiſtu ⁊ infini ꝓ licet vna poſt aliā Tho. n. pñe hꝫ ſuas partes i eſſe ſucceſſiue.

eo. tūc diceremus ꝙ generatio paſſiua ipſius nūc menſuratur inſtanti ſʒ nō alio ſed eodem: qꝛ illud ideʒ nūc eſt coexiſtētia illius productiōis cōmunis ad p̄mum. Qui pōt capere capiat.

Capit definitionē ⁊ ſubʒ tpis: nec nō vnitatē ꝑluraficationē ⁊ ſimultatem. Cap. II.

PErſcrutandū eſt auteʒ poſt p̄dicta de ipo nunc ⁊ de tpe qd ſit: ⁊ de ei⁹ ꝓprietatibus: nec non de euo: ⁊ nunc eui: an ſit: ⁊ qd ſit nos dicemus. Dicamus igit̄ de tpe an ſit ⁊ qd ſit. Palā aūt ꝙ tps non eſt ens ꝓhibitū: ſicut chy⁹: cū ſit ꝑ ſe in aliquo p̄di^co: ⁊ ꝑ ſe icludat ſubm p̄hie nālis ⁊ ens. Eſt igit̄ tps quedā qditas per ſe vna ↄcrēta ſub ente. hec aūt qditas hʒ eē in aīa ⁊ ibi obiue ſicut cognitū in cognoſcēte: ſicut ⁊ alie qditates capiunt eē cognitū: ſed an qditas tpis virtute alterius agētis poſſit trahi ad realem exiſtētiaʒ extra aīam: de hoc varie loquuntur doctores. Dicam⁹ aūt ꝙ tps eſt quedā qditas vere ⁊ realiter extra animā exñs. Cuʒ ſit vera mēſura entis realis: ⁊ paſſio eius: cū ſit etiā maioris entitatis ꝙ̄ ſit eius indiuiſibile. ſ. nūc: qḋ tn̄ nūc exiſtit extra. vt ſupra fuit dcm̄. Sed cuiuſmodi ſit illa: ⁊ ad qḋ genus ꝑtinet: eſt ſpeculādū. Palā aūt ꝙ tps nō eſt ī p̄dicamēto ſube: cū tps ſit for⁹ ſucceſſiua: ⁊ fundet̄ in alio vt in ſubo: nec eſt in p̄di^co q̄titatis cum ſit paſſio motus. motus aūt nō eſt aliqd abſolutū: ſed reſpectiuuʒ vt pʒ ex prioribus. Et ſi dicas ꝙ tps eſt numerus ⁊ quātitas: dicit̄ ꝙ tps nō eſt numerus formalr̄ quo anima numerat: ſed tm̄ mālr̄ ꝙ numeratur. ſ. pars p̄or ⁊ poſterior.

Scdm̄ aliquos tps vt diſcretū ē ab aīa: vt ↄtinuū extra. Alii ↄſiderāt tps mālr̄ ⁊ formalr̄. Ego vo dico tps hēre eē in aīa: qꝛ mēſurata ab eo nō ſūt ſimul: niſi ꝑ actionem anime.

Scdm̄ ꝑipatheticos tps eſt q̄titas continua ſucceſſiua fundata ī motu pro fluxu. nō ſuſcipiēs tarditatem ⁊ velocitatem.

Adhuc aūt tēpus nō eſt de p̄di^co qualitatis: cū habeat ꝑ ſubo reſpcm̄: qꝛ ipſum motum: nec de p̄di^co relatiōis: cū ſit quedā mēſura ſucceſſiua: lʒ reſpectus mēſurati ad mēſurā ſit de cap⁰ relationis: nō tn̄ ipa mēſura. Palam aūt ꝙ nō eſt de caplo ſitus: aut vbi: nec habitus: nec actionis: nec paſſionis: cū hec omnia nō habeāt rationem menſure. Relinquit̄ ergo ꝙ ſit de cap⁰ quādo. niſi vellemus tempus i capitl̄o relatōis collocare. Dicamus ergo ꝙ tēpus eſt qdā reſpcūs realis extra animā ꝑ ſe fundatus in motu: ⁊ partes tēporis in partib⁹ motus: cuius terminus eſt eternitas p̄me itelligētie. Vn̄ tps eſt reſpectus coexiſtētie motus ad p̄mā itelligētiā: vel coexiſtētia partiū motus ad eternitatē p̄me itelligētie: ſicut nunc eſt coexiſtētia indiuiſibilis raptim tranſiens mutati eſſe ad p̄mū. Omnes nāq3 partes motus ſucceſſiue coexiſtunt p̄me itelligentie. Et ſi arguas ꝙ de ſucceſſiuis nihil actu ex aīam exiſtit niſi indiuiſibile: quoniā ſi diuiſibile habēs plures partes ſimul: iam non eſſet quid ſucceſſiuū ſed permanēs. Diſſolutio huius difficultatis ſtat in hoc: quoniaʒ ſicut fuit dcm̄ de motu: ſic cōformiter de tēpore eſt dcm̄: quoniā tempus eſt quedā mēſura: que fundat̄ ſuper cōcurſum duaꝝ vel pluriū medietatum. quarū quelibet ꝑ ſe ſumpta nō eſt tēpus: ſed aliquid temporis: immo vna dempta: nō remanet nec nomē nec diffinitio temporis: ſed totum reſultans ex illis realitatibus eſt tempus: ⁊ iſte due realitates poſſunt ſimul exiſtere extra animā: ⁊ tale tēpus dicit̄ tēpus p̄ſens: ⁊ raptim tranſit: ⁊ aliud ſibi ſuccedit: ⁊ ſic ſemꝑ vnuʒ tēpus ſuccedit alteri. Palam aūt ex dictis: cum dicit̄ ꝙ indiuiſibile tēporis tm̄ in re extra exiſtit: nō

Scdm̄ Cōmen. ⁊ Albertū tēpus mēſurat motum ſm̄ prius ⁊ poſterius nō tpis ſed motus. Nūc vo mēſurat prius ⁊ poſteri⁹ motus

eſt veruʒ p̄ciſe de indiuiſibili qḋ eſt nunc: imo de indiuiſibili: qḋ eſt tps. Tēpus. n. illud eſt indiuiſibile: diuiſibile tamē in plures realitates tēporis: quarū nulla eſt quiditatiue tēpus: ſʒ aliquid temporis. At vo cuʒ tali tēpore idiuiſibili in plura: qḋ ſimul actu exiſtit: eſt nūc ſimul: qḋ eſt eius terminus: ⁊ p̄ncipiū futuri continuans prius cū futuro. Vn̄ ſimul ſtant tēpus ⁊ inſtans: lʒ nō eque indiuiſibiliter. Ex hoc ſequit̄ ꝙ an̄ omne inſtans eſt dare tēpus: ⁊ nō econuerſo. vt fertur: niſi ante omne tempus diuiſibile in plura tempora. hec tamē ſub dubio tibi relinquo.

Vult Albert⁹ ꝙ tps ſit q̄ſi medi⁹ numerus inter numerum formalē ⁊ materialem.

NUnc autem dicamus de ſubo ipſi⁹ temporis: de eius pluralitate ⁊ vnitate ⁊ ſimultate ⁊ cōtinuatiōe. illa nāq3 requirunt ſpālē determinationē. Subm aūt per ſe ipſi⁹ tēporis dicamus eſſe ipſum motū: cuʒ tempus nō ponatur niſi coexiſtēs motus ad primā intelligētiā: nec p̄ciſe intelligo tēpus eē p̄ciſe ſubiue in motu p̄mi mobilis. ſʒ in quocūq3 motu locali cuiuſlibet mobilis: nec nō in motu alterationis ⁊ augmētationis. Et ſi arguas: quoniā tempus mēſurat quietē ſicut motum. Tunc quero de ſubiecto illi⁹ tēporis: nō pōt eſſe motus cuʒ ſit quies: ⁊ non motus: nec quies: cuʒ ſit priuatio. ergo tēpus eſt ſubiue in mobili quieſcēte. Reſpōdeo tibi. mobile ſub quiete pōt mēſurari menſura propria ⁊ intrinſeca ſibi: que eſt ſubiectiue in eo: ⁊ taliſ mēſura nō eſt tēpus: ſed euum vt dicet̄ infra: vel pōt mēſurari menſura extrinſeca: q̄ exiſtit ſubiue in alio vt in motu p̄mi mobilis: ⁊ talis menſura eſt hm̄ tēpus. De ſimultate aūt tēporis: ⁊ partiuʒ eius eſt inquirendum ⁊ eius vnitate. Ad cuius euidentiā eſt intelligendum: ꝙ conſideratio de tēpore eſt duplex vna naturalis, alia mathematica. Jdeo aliter eſt dcm̄ de ſimultate ⁊ vnitate tēporis ſm̄ eſſe naturale ⁊ aliter ſm̄ eſſe mathematicū: ⁊ hoc eſt qḋ dicit Cōmēta. ille Auerroys. 4. phyſicoꝝ: cōmen. ꝙ tempus ſm̄ hunc modum dicitur ineſſe extra animam ſimile perfecto ⁊ ſi nō ſit perfectuʒ: ⁊ addit. iſta cōſideratio de tēpore eſt mathematica ⁊ non naturalis: vna littera hʒ mathematica: alia diuia: alia hʒ phyloſophyca. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ꝑ eſſe naturale tēporis itelligimus eſſe qḋ hʒ tps in materia ſenſibili: ⁊ vt cōcernit materiā ſenſibilē. per eſſe aūt mathematicū intelligimuſ illud idem. vt cum abſtrahit ab omni materia ſenſibili. Et pono tibi exēplū. poſſum nāq3 cōſiderare lineam exiſtētem in ligno vel lapide ſubiue. ⁊ tunc conſidero lineam ſm̄ eſſe naturale. vel poſſum conſiderare illam tandē lineam vt abſtrahit a ligno vel lapide conſiderando vnū nō conſiderando aliud: ⁊ in tali abſtractione nō eſt mendacium. z. phyſico. 18. ⁊ talis cōſideratio de linea ſic abſtracta eſt conſideratio ſm̄ eſſe mathematicū. Exempluʒ tibi pono de quantitate diſcreta: vt de numero denario vt concernit mām ſenſibilē. vt numero. 10. equoruʒ vel. 10. canū. ⁊ talis cōſideratio de numero eſt ſm̄ eſſe naturale. vel poſſum intel^re numerum vt abſtrahit ab equis ⁊ canibus ⁊ ab omni materia ſenſibili. ⁊ talis conſideratio de numero eſt ſecundū eſſe mathematicum. Palā autem ꝙ conformiter eſt duplex cōſideratio de tempore ⁊ de loco. Vna ſm̄ eſſe nāle. put tps hʒ eſſe ſubiue in iſto motu ⁊ in illo. ⁊ alio. put tps abſtrahit ⁊ ab iſto motu ⁊ ab

Aliqui volūt ꝙ tps ꝑ ſe mēſurat quietē: qꝛ menſurarꝫ eodē tēpore quo mēſuraret motus ſi eſſet.

alio: ⁊ talis cōſideratio eſt ſm eſſe mathematicū. ℂ Ad ppo[m] aūt reuertentes dicamus in p̄mis de tpe ſm eē nāle: deide ſm eſſe mathe[cum]. de tpe aūt ſm eē nāle q̄ hȝ eſſe in q̄lȝ motu: eſt dcm̄: ſicut de ipo motu: ⁊ q̄tū ad ſiltatē ptiū: ⁊ vnitatē tpis: qm̄ ſicut oēs ptes motus pnt fieri ſucce[e] in maiori vl in minori tpe. pnt ēt fieri ī iſtāti: cū nō hēant repugnātiā ad eē ſimul: vt ſupi' fuit dcm̄: ſic ptes tpis pnt fieri ſucceſſiue in maiori vel in minori ſucceſſione. pnt etiā fieri ſil' in re extra: nec hnt maiorē repugnantiā ad eē ſil' q̄ hnt ptes motus: q̄ ſunt eorum ſubȝ: qm̄ ſi ſuba pnt ſil' exiſtere: ⁊ ita ēt paſſiones ſuboȝ. pȝ ēt h̄ in exēplo poſito d̄ linea bipedali: q̄ ſm eē qḋ hȝ in mā. vtpote in aqua vel in aere poſſet mino[ri] vel ꝓlōgari ſm ɔdēſationē vel rarefactionē ſui ſubi: vt fieret linea bipedalis vni' pedis vel triū pedū: vel q̄ttuor ſm maiorē vel minorem rarefactionē ſui ſubi: ſic linea ſucceſſiua motus vel tpis pōt ꝓlōgari vel minorari quantū ad eē poſitiuū extra aiam. Alis aūt ɔſideratio de tpe ſm mathematicū multū dn̄t a p̄ma: qm̄ tps ſm eē mathematicū abſtractū ab oī mā ſenſibili nō pōt nec ꝓlōgari nec minorari: nec ptes ei' ſiml' exiſtere. Et pono tibi exēpluȝ. qm̄ linea bipedalis exn̄s in ligno quā ɔſiderat mathematicus nō ɔſiderādo ibi lignū: linea vt ſic nō pōt minorari nec ꝓlongari: nec pōt fieri pedalis quātūcūq; illa: q̄ eſt in ligno poſſit ꝓlōgari ⁊ breuiari pp mutationem ſui ſubi. Mathe[ca] aūt cōſiderata abſtrahit ab oī motu ⁊ mutatiōe ſubi: ⁊ iō vt ſic ɔſiderata ī nullo variaꝛ pp mutationē ſubi. Unī hn̄ dr̄ q̄ mathe[ca] ē de reb' oīno imob[ili]b'. ſic ɔformiter eſt de linea ſucceſſiua tpis: qm̄ mathematicus ɔſiderās tps vnius reuolutōis diurne: abſtrahēdo tn̄ illā lineā ab omni ſubo ⁊ motu ⁊ mā: lȝ poſſȝ multipliciter variari ⁊ lōgari ⁊ breuiari q̄tū ad eē qḋ hȝ extra anīmā: tn̄ iſta linea ſucceſſiua eſt iuariabilis: nec pōt ꝓlōgari: nec breuiari ſȝ ɔſiderationē mathe[cam]. Adhuc aūt pono tibi exēplū: tps futurū vt tp̄s vnius ānī: lȝ poſſet variari: ſicut reuolutiōes anni futuri: qm̄ nō icludit ɔ̄dictionē q̄n oēs reuolutiōes vnius anni poſſent fieri in vno mēſe vel ī vna die ſm aug[m] ꝟtutis mouētis: ſm tn̄ q̄ mathe[cus] apphēdit iſtā lineā ſucceſſiuā ⁊ durationē vnius ānī futuri abſtrahēdo eā ab oī ſubo. Sic talis linea nō pōt ꝓlōgari nec breuiari: ſed ſemp appȝ eiuſdē q̄titatis: ⁊ iō hn̄ dr̄ q̄ mathematicus abſtrahit ab oī motu ⁊ mutatiōe ⁊ omne ɔſideratū mathe[ce]: vt ſic ɔſideratū oīno eſt imobile ⁊ iuariabile. Cōcludamus ergo q̄ ptes tpis ſm eē nāe pnt eſſe ſimul. ſm aūt eſſe mathematicū oīno eis repugnat.

Contra tempus poſſet fieri in inſtanti: qḋ ſue nature repugnat.

Amplius aūt de vnitate tpis eſt dōȝ: cū ſit vnū tp̄s oium tpaliū: an poſſint eē plᵃ tpa ſil'. Palā aūt q̄ aliter ē r̄ndēdū ſm eē nāle tpis: ⁊ alr ſm mathematicū. nā ſm eē nāle: qḋ hȝ ex̄ aiam: manifeſtū eſt q̄ nō eſt vnū tp̄s oium tpaliū: ſicut nō eſt p̄ciſe vn' motus ſed plures: ad variationē aūt ⁊ plurificationē motuū ſequiꝛ plurifica° tpis: q2 ſm plurificationē ſuboȝ ſm eē nāle eſt multiplica° paſſionuȝ. Palā aūt q̄ motus rote figuli hȝ aliā coexītiā ad p̄mā intelligentiā: q̄ motus nauis ⁊ q̄ motus celi: etiā ſi eēnt plures mundi: ⁊ per ɔn̄s plures celi: eſſent plures motus eque p̄mi: ⁊ per ɔn̄s plura tempora: ⁊ pōt ꝓbari ratiōe: quoniā ſicut eſt de quātitate pmanente cōtinua ⁊ diſcreta: ſic videꝛ eſſe de quātitate ſucceſſiua. quātitas aūt continua permanens ⁊ diſcreta mutaꝛ ſm mutationem ſubiectoȝ in eſſe nature. De ɔtinua pȝ. qm̄ linea bipedalis in ligno eſt alia a linea bipedali in lapide. De diſcreta aūt pȝ. quoniā alius eſt numerus. x. equoȝ in equis. ⁊ x. canū in canibus: ſicut alia vnitas canis in cane: ⁊ alia vnitas equi in equo. ſic tēpus ſumptū materialiter in eē nāe reſpectu diuerſoȝ motuū eſt diuerſum: nec eſt vnū tēpus vt ſic oium tēporaliū: ſed ſunt plura tēpora ſimul. Manifeſtū eſt autē q̄ tēpus ſm cōſiderationē mathematicā eſt vnū oium tēporaliū: nec mutaꝛ: nec multiplicatur ad multiplicationē motuū: ⁊ pono tibi exempluȝ de quātitate permanēte continua ⁊ diſcreta. Nam linea bipedalis cōſiderata a mathematico eſt vna: ⁊ manēs vna per modū mēſure pōt a mathematico applicari ad plura mēſurāda ſine ſui plurificatiōe. Exemplū de quātitate diſcreta. mathematicus conſiderās numerū denariuȝ: abſtrahēdo tn̄ mathematice ab omnibus pōt ipſum per moduȝ mēſure applicare ad plura nūeranda: vt ad equos ⁊ ad canes: ⁊ nō pp hoc multiplicatur denarius: ⁊ hoc eſt qḋ dicit Ariſto. ⁊ Cōmēta. Auer. q̄ idē eſt numerus. x. equoȝ. ⁊. x. canum. ſicut eſt idem tempus mathematice ſumptū oium tēporaliū. Unde ſi eſſent plures mundi ⁊ plures motus eque p̄mi: nō ꝓpter hoc eſſent plura tēpora ſm eſſe mathematicū: q2 mathematicus cōſiderat tēpus abſtrahēdo ipſum ab iſto mundo ⁊ ab illo: hoc eſt q̄ ɔſiderat tēpus nihil cōſiderando de iſto mundo vel illo: ſȝ ita per ſe cōſiderat ipm perſeitate tertij modi ac ſi eēt p ſe ſeparatū ab illis in eē reali: ⁊ vt ſic conſideratū nō mutaꝛ ſm mutationē ſuboȝ: ſicut ſi numerus denarius eſſet ſeparatus ⁊ ſuſpēſus in aere exiſtēs nō numeraretꝛ ad numerationē equorum vel canū. ſȝ illo eodē dena' poſſent numerari ⁊ mēſurari canes ⁊ equi ⁊ leones. Sic cum mathematicus cōſiderat quātitatē ⁊ pmanentē ⁊ ſucceſſiuam: que eſt in re ac ſi eēt ſeparata ⁊ ſuſpenſa in aere: quia nihil cōſiderat de re in qua exiſtit. Sequiꝛ euidenter: q̄ talis quantitas ſic conſiderata mathe[ce] non plurificabiꝛ ad plurificationeȝ ſubiectoȝ: nec mouebiꝛ: nec corrūpetur: nec ī aliquo mutabiꝛ ꝓpter mutationē ſubtoȝ: ſȝ ſic imutabiliter ſtabit in ɔſideratiōe mathematici: ⁊ ideo hn̄ diciꝛ q̄ mathematica ſunt imobilia.

Quidā voluīt q̄ tp̄s nālr ɔſideratū ſit vnū reſpectū oium tpaliū: tm̄ ſi motus primi mobilis: vel fundat' ibi: ⁊ ɔſiderā iſtam irānus plures celi. ergo plura tēpora. 4. phyſi. 93.

Habet autem dubitationē de tēpore. p̄mum dico q̄ oēs ptes ſecundū eē nāle pnt ſimul exiſtere: cū nō hnt repugnātiā ad ſimul exiſtere: pluſq̄ ptes motus eſt dubitatio: an poſſint diu pmaēre: vel an neceſſio raptiȝ tranſeant. ℂ Scdm aūt dubium: an ille partes raptim trāſeuntes poſſint quacūq; virtute cuiuſcūq; agentis iteruȝ redire: ⁊ poſtea deſinere eſſe: deinde redire: ⁊ ſic in infinitū. ℂ Adhuc aūt tertiuȝ dubium de tēpore: an omnia tabeſcant in tempore ⁊ ſeneſcāt in tempore. ℂ Quartū aūt dubiū: q̄ ptes temporis ſimul diu permanere non pnt: ſed raptim trāſeunt: ſicut ⁊ ptes mot'. p hoc. n. diſtinguunꝛ ſucceſſiua a pmanētibus: qm̄ pmanētia nō neceſſario raptim tranſeunt. Lȝ nō repugnat eis cōtradictorie raptim tranſire: ſucceſſiua autē neceſſario raptim trāſeunt ⁊ repugnat eis ɔ̄dictorie permanere: ⁊ qḋ dcm̄ eſt de tpe intelligēdū eſt de

motu. ❡ Et ſi queras cauſaz. quare repugnat eis
cõtradictorie permanere. ❡ Reſpondeo tibi: q2
hoc eſt hoc: nec eſt alia cauſa querenda. nã per rõ
nez ꝓpriã cuiuſlibet ineſt cuilibet ꝙ ſic ꝑmaneat
vel ꝙ raptiz trãſeat. ❡ Et ſi adhuc queras. ſi par
tes motus ꝑmanerẽt nũquid partes tẽporis ꝑma
nerent. ❡ Reſpõdeo tibi. q̃ras ꝑ. ſi eſt diſtĩ rea
lis inter tps ⁊ motũ: qꝛ ſi ſunt idẽ realiter: ſi repu
gnat vni ꝑmanere: ⁊ alteri. ſi aũt ſunt diſticta rea
liter: ſicut ꝓbabilius dr̃: cũ tps ſit coexñs partiuz
motus ad eternitatem. tũc dr̃ ꝙ dato per poſe vel
impoſe ꝙ partes mot9 permanerẽt adhuc partes
tp̃is fluerẽt: ⁊ raptiz trãſirẽt. nam fluxus nõ ineſt
ſpeciꝰ partibus tẽporis ratiõe ſubti: imo ieſt eis per
rationẽ ꝓpriã. ❡ Diſſolo aũt ſcđi dubiũ: cũ queriť
an partes tp̃is poſſint iterari vtute cuiuſcũq3 agẽ
tis. ❡ Reſpondeo tibi. quere ꝑmo: an motus plu
res poſſint redire idem numero vel nõ: qꝛ ſi ſic. ⁊
partes tp̃is redire poterũt: ⁊ ratio huius dicti eſt
iſta. qꝛ redeunte eodez fun9 ⁊ termĩo: videť poſ
ſe redire eadẽ relatio iter illa. Si igiť partes poſ
ſunt redire eedẽ numero: videť ꝙ eadem coexñia
ipſarũ partiũ poſſint redire. ❡ Et ſi arguas: quo
niã tũc futuꝝ eſt preteritũ ⁊ futurũ: qđ ꝯtradictio
nem implicat. ❡ Reſpondeo tibi ꝙ ipſa res: que
vocať ipſum ꝑteritũ põt eſſe iſta res que vocatur
futuꝝ. Verũtamẽ ſi accipias preteritũ ꝓ illa rea
litate vt cõnotat negatiõez pñtis ⁊ negationez fu
turi: ⁊ illa ratio que dr̃ ipſum futurũ: vt ꝯnotat ne
gationẽ pñtis ⁊ negationem preteriti. vt ſic ꝑteri
tum nõ eſſe futurũ põt: nec futurũ preteritũ: ipſa
tamẽ realitas que diciť preteritio: põt eſſe illa rea
litas que dr̃ futuritio. ❡ Tertiũ aũt dubiũ i quo

Tempus eſt cau
ſa corruptiõis: q2
eſt id q̃ cõtinuat
applicatio cõtra
riꝝ agentis in ip̃z
corrumpendam.
Motus adĩ cor
rumpit per acci
dẽs: generat per
ſe. 4 phy. t17.

tu petis: an oĩa tabeſcant in tẽpore: ſic diſſoluitur:
qꝛ oẽs actiões ⁊ paſſiões ⁊ motus ⁊ generatiões
⁊ corruptiões tabeſcunt ⁊ de ſe fluunt in tempore.
Cũ tps ſit mẽſura ꝓpria ⁊ itrinſeca oĩum illoruz.
❡ Et ſi queras nũquid generabilia ⁊ corruptibi
lia tabeſcunt in tempore. ❡ R̃ndeo. generatões
⁊ corruptiões talium ꝓprie ſunt in tẽpore tãq3 in
ꝓpria mẽſura itrinſeca. quare nõ menſuranť tpe:
ſ3 ꝓpter coexñtiam q̃dã quã habẽt ad tẽpus pñt
dici tabeſcere in tempore.

❡ Euum: nũc eui: vnitatẽ comparationẽq3 eius ad
tempus palam oſtendit. Cap. III.

DEmenſura aũt permanentiũ modo reſtat vlte
rior perſcrutatio: q2 ipſo tpe non vide
tur mẽſurari. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ mẽ
ſura permanẽtiuz dicitur eſſe euũ. Ta
li autem ordine erit de iſta menſura inquirendũ.
ꝑmo de nũc gd ſit. ſcđo de ipſo euo gd ſit. 3° de ſuc
ceſſiõe eui. 4° de vnitate eui re9 oĩum euiterno
rum. 5° de cõparatiõe tp̃is ⁊ eui: dicamus tñ in pri
mis: qꝛ nũc eui eſt quedam coexñtia idiuiſibilis
nãe ꝑmanẽtis ad eternitatẽ: que qdẽ coexñtia ra
ptiz trãſit: ⁊ alia ſibi ſuccedit: ⁊ ſic in ifinitũ. raptiz
dico trãſit: vel ſm ſubam: vel ſm eſſe. q2 idem ſm
ſubaz manet: ⁊ plurificať ſm eſſe: qđ exponiť ꝯfor
miter: ſicut de nunc tp̃is fuit dictũ. ❡ Euum aũt
eſt ꝙ coexñia di[10] ſube ꝑma[10] ad eternitatez: di[lem]
inq̃3 nõ in plura eua per ſe: l3 bñ per accñs: ſ3 di[lis]
in plures realitates ipſius eui. quaꝝ quelibz ſeor
ſum ſumpta nõ eſt euũ: ſed eſt aliquid eui: ſed euũ
eſt aliquid totũ reſultãs ex illis realitatibus. Pa

lam aũt ꝓ fundamẽto ipſi9 eui: eſt omnis entitas
limitata ꝑmanẽs: ⁊ terminus eſt eternitas ꝑme i
telligẽtie. Euũ aũt eſt per ſe paſſio cuiuſlibz ꝑma
nẽtis: ⁊ eſt dare euũ pñs: cuius partes ſil' exñtũt: ⁊
coexñſtunt tp̃i pñti: qđ eſt idiuiſibile in plura tẽpo
ra. Et ſilr nũc eui in plura eua: ⁊ nũc eui eſt idiui[le]
eui. ſicut nũc tp̃is eſt idiuiſibile tp̃is: ⁊ pũctus idi
uiſibile ipſius linee. ❡ Adhuc aũt manifeſtuz eſt
ꝙ in ipſo euo põt eſſe ſucceſſio partis poſt partez:
q2 in euo eſt ꝑus ⁊ poſterius: ⁊ affir° poſterioris po
teſt eẽ cũ negatiõe ꝑoris. g̃ partes eui pñt ſibiinui
cem ſuccedere. ❡ Et ſi dicas ꝙ in euo intrinſeco
nulla eſt ſucce9: ſed ſufficit ꝙ ſit in extrin[co] ꝯnota
to tpe: cui exiſtit euum. ❡ R̃ndeo tibi ꝙ iſtud di
ctum nõ eſt veꝝ: qꝛ ipm euũ põt ſeparari a tẽpo
re: qꝛ dato ꝙ tps nõ ſit: adhuc euũ põt eſſe: g̃ tps
nõ eſt terminus illius coexñe. que dr̃ euũ: ergo oz
ꝙ intrinſece in ipſo euo ſit ſucceſſio. ❡ Et ſi q̃ras:
an nec̃ario in ipſo euo ſit ſucceſſio: ſic ꝙ de nec̃ita
te affirmatio poſterioris iferat negationez ꝑoris:
vel ꝙ oẽs partes eui pñt ſimul coexiſtere. ❡ Re
ſpõdeo tibi vniformiter de partibus eui: ſicut de
partibus tẽporis ⁊ motus ſm eſſe nãle: ꝙ nõ repu
gnant partes ſimul exiſtere. ❡ Et ſi adhuc q̃ras:
an partes eui pñt aliquãdiu ꝑmanere vel nec̃ario
raptim trãſeãt. ❡ Reſpondeť ꝙ nec̃ario raptim
trãſeunt: nec diu ꝑmanẽt: ſicut nec partes tẽporis.
❡ Et ſi q̃ras. an partes eui pñt iterari vel non: dr̃
ꝙ nõ repugnat eis ꝯtradicto' iterari.

Amplius aũt de vnitate eui: an ſit vnuz euum oĩum euiternorum
ꝑſcrutandũ. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ ꝯſidera° de euo
2° eſt: ſicut de tpe: vna mathe[ca]. alia nãlis. Palaz
aũt ꝙ ſm ꝯſiderationẽ nãlem ipſius eui: ⁊ ſm eẽ
ſuũ nãle: qđ habet in euiternis: nõ eſt vnuz euum
oĩum euiternorũ: q2 ſm plurificationẽ ſuboꝝ ſe
quiť plurifica° paſſionũ. Euũ aũt eſt paſſio euiter
ni ad eternitatez. Alia nãq3 coexñtẽtia coexiſtit
ꝑmuz mobile ad eternitatẽ. Alia coexñia coexiſtit
ſaturnus: ⁊ alia iupiter. ⁊ ſic ꝺ alijs euiternis. Pa
lam aũt ꝙ ſm cõſiderationẽ mathe[ci] ꝓut mathe
maticus ꝯſiderat euũ abſtra[do] ipſum ab oĩb9 eui
ternis: hoc eſt ꝙ mathe[cus] ꝯſiderat ipſi[us] euũ nõ
ꝯſi[do] ꝙ h3 eẽ in eẽ i iſto euiterno vl' in illo ſm tale
eſſe mathe[cum] eſt vnũ euum oĩum euiternoꝝ. non
.n. multiplicať ad multiplicationẽ ipoꝝ: ſicut fuit
dcñ de q̃titate diſcreta: q̃ ſm eẽ mathe[cum] ẽ vna
re° oĩum: vt numerus. 10. canũ. ⁊. 10. equoꝝ. palam
aũt ꝙ mathe[cus] abſtractiue ꝯſiderat euũ ⁊ ipm ꝑ
modũ mẽſure põt applicare euiternis. Dz aũt du
bitatiõe gd ſit ꝑmuz ſubm ꝑmitate adequatiõis
ipſius eui: q̃ ſunt illa que ꝓprie mẽſuranť euo: ⁊ q̃
tabeſcunt ⁊ feneſcunt atq3 deficiũt in euo. ❡ Re
ſpõdeo tibi ꝑteritũ ſube: ⁊ oĩa ꝯtẽta ſub eo: nõ ſũt
ſub3 adequatũ ipſius eui: nec ꝑdi[tum] q̃titatis: nec
ꝑdi[cum] q̃li[tis]. ⁊ vt breuiter me expediã. Nullũ ꝑdi
camẽtũ eſt ꝑ ſe ſubm adequatũ ipſi9 eui: nec. x. ge
nera ꝑma: nec nã cõis. x. ꝑmis gñibus. gd g̃ eſt ei9
ſubm ꝑmũ. ❡ R̃ndeo tibi ꝙ ſeptẽ ꝑdi[ta] ſunt eius
ſubm: ⁊ oĩa ꝑ ſe ꝯtẽta i illis. ❡ Et ſi q̃ras que ſunt
illa. ❡ R̃ndeo ſuba: q̃titas: q̃litas: relatio: ſitus:
vbi: habitus: ⁊ rõ huius dicti eſt iſta: qꝛ oĩa entia
ꝑmanẽtia mẽſuranť euo. ſicut ſucceſſiua ⁊ fluxibi
lia mẽſuranť tempore. illa. 7. ꝑdicamẽta ſunt ꝑma
nẽtia. ꝑdicamẽtũ aũt actiõis ⁊ paſſionis tempore

⁊ inſtanti temporis menſurantur. ad predicamētū autem quando reducitur ipſum euum ⁊ tempus: quia raptim tranſeunt ſicut quando: omnis ergo entitas permanens menſuratur euo. Palam autem ex dictis φ euum diſtinguitur realr̄ ab euiterno: cum raptim tranſeat ⁊ euiternū permaneat 2° infertur φ euuz eſt poſterius euiterno: ſicut paſſio poſterior eſt ſubo. 3ᵐ qđ infertur ē φ euum eſt mīn perfectius euiterno. ¶ Adhuc aūt de cōparatione eui ad tēpus eſt dđm: ⁊ ſic pᵃ ꝑpō eſt iſta: qm̄ euūz ⁊ tempus realr̄ diſtinguūtur: qm̄ eorum ſuba realr̄ ſūt diſtincta: q2 vnū eſt ꝑmanēs ⁊ aliud ſucceſſiuū. ¶ Et ſi queras an diſtinguantur ſpē vel numero. Rn̄deo φ ſpē diſtinguūtur: qm̄ cū ſit quidā reſpectus ⁊ quedā coexiſtentia ad eternitatē ſumunt diſtinctionē a ſunᵗⁱˢ que ſpē diſtinguūtur: nō autē ex terminis: q2 hn̄t eūdē terminū. ſ. eternitatez. ¶ Et ſi arguas φ ſi iſta rō ſit bona: tūc ſeqtur φ tpe diſtinguūtur ſpē ſm̄ diſtinctionē ſpecificā ſuboꝝ. ſ. motuū: ita φ motus localis rectus ⁊ circularis ⁊ alterationis ⁊ augᵗⁱᵒ menſurabūtur tpibus diſtinctis ſpecie cū iſta diſtinguātur ſpecie. ¶ Adhuc aūt ſequiť φ ſꝫ diſtinctionem ſpecificam euiternorum erit diſtinctio ſpecifica euorum: qđ videtur eſſe abſurdū: hic dr̄ φ opꝫ ꝯcedere vel φ euum ⁊ tempus ſint reſpectus eiuſdē rōnis: cū ſint ad eundē terminū: lꝫ ſint ſunᵗ ſpē diſtinᵗ: vel ſi concedamus euūz ⁊ tpa ſpē diſtingui ꝑꝑ diſtinctionē ſpeᶜᵃᵐ ſunᵗ: pari ratione opꝫ nos cōſequēter dicere tpa diſtīgui ſpē ſm̄ diſtinctionē ſpeᶜᵃᵐ ſuboꝝ. q̄ aūt ꝫ ſit ꝓbabilior taceo. Propoſitio ſecūda ſit talis: quoniaz euū eſt prius ipſo tempore: ratio eſt iſta: qm̄ euum pōt exiſtere ipſo tpe nō exiſte: ſicut ſubm eui pōt ſubſiſtere ſine ſubo tpis. 3ᵃ propoſitio ē iſta: qm̄ euum eſt prius prioritate originis perfectionis durationis. primiᵗᵉ originis pꝫ: qm̄ ſubm eui eſt prius origine q̄ ſubm tpis: ⁊ ſm̄ ordinē ſuboꝝ videtur eſſe ordo paſſionū. Palam aūt ipſum euum eē prius tēpore prioritate perfectionis: ſupᵒ φ euum ⁊ tēpus ſpē diſtinguūtur: cū ſit in ſubo perfectiori. Manifeſtum eſt aūt: quoniaz euūz eſt prius tempore duratōe: qm̄ euū poteſt eē ſine tpe ⁊ nō eꝫ: q2 ſubꝫ eui pōt eē ſine ſubo tpis ⁊ non ꝯuertiť ꝯn̄a. ferť aūt φ ipm̄ tps non pōt eē ſine euo: ſicut nec reſpcūs ſine termino. Differūt. n. q2 euū ⁊ tps ſunt ad diuerſos terminos: q2 euū eſt coexiſtentia ad eternitatē. Tps autē eſt coexiſtentia motus ad euū: q2 tēpus coexiſtit moᵘ vel mēſure mobilis. Mēſura aūt mobilis eſt euū hoc tn̄ ſub duᵒ tibi relinquo. Adhuc autē fertur φ eternitas. euum. tēpus ſic diſtinguūtur: qm̄ eternitas caret principio ⁊ fine: ⁊ eſt tota ſimul. Euūz autem caret fine ſed non principio: nec eſt toᵐ ſimul. Tempus autem habet principium ⁊ finem: nec eſt totum ſimul. An autem euū ⁊ tēpus poſſint carere prinᵒ vel non ſtatim inquiremus ſequenti tractatu q̄ ītitulatur de mūdi eternitate.

De euo ⁊ eternitate: vide albertum magnū tractatu 4. quarti phyſi. ⁊ ſcotū. 2. ſniarū diſt. 2. q. 2. ⁊ 3.

Apud ſcotū vba q̄ de deo dicunt connotāt nūc eternitatē: vt coexiſtit pubᵒ tēpori. Euū angeli nō diſtinguitur ab angelo

¶ Incipit liber ſeptimus phyſicorum.

¶ Mūdū potuiſſe eſſe eternum: ⁊ quantum ad ꝑmanētia: ⁊ q̄tū ad ſucceſſiua declat. Caput. I.

AD problema autem de mūdi eternitate accedamus. Eſt enim problema de quo neutro mō hoīes opinantur. Quoniam autem fuit dictū i. 3° noſtre methaᶜᵉ. cap. 8. φ mūdus hꝫ triplex eſſe. Unū eſt quiditatiuū. 2ᵐ eſt cogᵗᵘᵐ. 3ᵐ eſt realis exiſtentie. Ergo de iſto triplici eſſe mundi: an potuit eſſe ab eterno ingrendum. ¶ Dicamus autē in primis φ mundus quātū ad eē q̄ditatiuū eſt eternus: vel ſaltem non eſt ex tēpore. Ratio huiuſ ꝑpōnis affirmatiue eſt talis. φ mūdus ſm̄ eē q̄ditatiuū oīno eſt improductus: ⁊ tn̄ vere includit eē ergo eſt eternus. ¶ Adhuc aūt manifeſtū eſt: quoniā hec ꝑpō. mūdus eſt ens: vera eſt ab eterno: ſicut iſta. homo ē aīal: ğ extrema neceſſario ſūt eterna. ſ. ſubꝫ ⁊ ꝑdicatū. Amplius autem mūdus a parte poſteriori neceſſario eſt eternus: q2 quacūq3 virtute nō poteſt deſinere eē quiditatiuū. igiť ⁊ a parte priori: neceſſario eſt eternus. plana aūt eſt ꝯn̄a ꝑꝑ equipollētē neceſſitatē ante ⁊ prius. Mundus in eſſe cogᵗᵒ neceſſario eſt eternus: qm̄ pᵃ intelligētia ab eterno itellexit mūdū: ⁊ ipm̄ in eē cogᵗᵒ ꝓduxit. ¶ Et ſi queras. an mūdus ſꝫ oēs ſuas ptes ſit ab eterno ꝓductus in eſſe cognito. Reſpondeo φ mundus quantum ad terminos ſimplices neceſſario fuit productus in eē cognito ab eterno: quantū etiam ad complexiones nec̄ias fuit ab eterno productus: ſed an fuerit ab eterno productus quantū ad complexiones contingentes: patet φ non: quia omnes complexiones contingentes cōtradictorie ſunt incōpoſſibiles que in inſtāti eternitatis ſimul produci nō poſſunt. Dicamus aūt nunc de mundo quātuz ad eſſe: ⁊ realis exiſtentie: an potuit eē eternus an non: ⁊ primo inquiramus de poſſibili. ſecūdo de ineē: ⁊ primo de permanentibus: ſecundo de ſucceſſiuis inquiremᵘˢ. Palam autem φ non videtur eē aliqua repugnantia: qui ꝑmanētia ſint eterna. ⁊ ratio huius dicti eſt iſta: quoniam quandocūq3 aliquid ſe habet contīnᵗ ad extrema ꝯdictionis pro quocūq3 inſtāti videtur eſſe ſub vno ⁊ videtur poſſe eē ſub alio diuiſiꝫ. Permanētia aūt ſe habēt ꝯtinᵗ ad extrema cōtradictionis. ſ. ad eſſe ⁊ non eē. Sed in inſtanti eternitatis potuerūt permanētia eſſe ſub non eſſe: ergo ⁊ ſub eſſe. Et confirᵗ: quoniā permanentia contingētia quecunq3 fuerint illa: q̄cūq3 potuerunt habere non eſſe cognitum ab eterno potuerūt habere eſſe cognitum ab eterno: ergo ꝯforᵗ. quecūq3 potuerūt hēre nō eſſe reale ab eterno potuerunt hēre eſſe reale ab eterno. ¶ Adhuc autem manifeſtum eſt: qm̄ permanētia poſſūt durare ī futurū tpe īfinito: ğ potuerūt incipe eē tpe infinito: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ab eterno. Ampluˢ aūt vr̄ φ ꝑmanētia nō determināt ſibi certū tempus ſue īceptōis: ſed ante oē tps determinatū potuerūt incipere eē vt ante ānū: ⁊ ēt ante aliū annū: ⁊ ſic ſemꝑ aſcēdendo ī īfinitū vltra omne determinatum tēpus: ergo ⁊ potuerūt incipe eſſe ab eterno.

Dato φ res nō haberēt eē q̄ditatiuū adhuc iſte ꝑpōnes poſſent ꝯcedi eē ſempiterne veritatis.

Scđm cōmētatorē deᵘˢ nō intelligit mūdū: q2 nihil extra ſe. 12 me. 51.

Soler occidit ob hoc: nō ꝯcgd de ne ſcotu ſeu.

Habet autē dubitationem circa mundi eternitatē: qm̄ ꝯdictionē vr̄ implicare φ mūdus ſit eternᵘˢ: φ pᵐ ſic oñdiť: qm̄ oīs ꝓduᵒ hꝫ eē īter duos termīos opᵗᵒˢ φ ſit de nō eē ad eē: ſi igiť mūdus ſit ꝓductᵘˢ de n̄ eē ad eē: ⁊ ī iſtāti eternitatis hūit non eſſe: ğ nō potuit habere eſſe in illo inſtāti eternitatis: q2 tūc habuiſſet eē ⁊ non eē pro eodē inſtāti: qđ eſt impoſſe: ⁊ ꝯ primū pnᵐ cōplexū. de quolꝫ dr̄ eē vel nō eſſe: ⁊ de nullo coꝝ ambo ſimul. 2ᵐ duᵐ: qm̄ ꝓduᵒ mūdi mēſurať īſtāti trāſeūte: ğ ꝓduᵒ mūdi nō pōt eē eterna. ꝓbať igiť ꝯn̄a: quoniam illud inſtans tantum erit initiatiuum temporis ſequētis: ⁊ nō ꝯtinuatiuū tpis preteriti ⁊

ſequētis: ḡ tp̄s ſequēs habuit initiū. igiť fuit finitū
vnde 3° diuidiť de eternitate mūdi ꝓꝑ infinitatē ī
actu: que ex hac pōne ſeqtur: qm̄ tunc īfiniti homi⸗
nes ꝑceſſiſſent ip̄z: ⁊ ꝑ ꝯn̄s īfinite aīe rōnales eēnt
mō ī actu cū ſint imortales. Infinitas aūt eē ī actu
eſt ipoľe: qm̄ hec fuit cōis aī cōcep° oium ph̄orū:
ꝙ infinitas in actu eſt ipoſſibilis: lꝫ de īfinitate in
po° nō negarēt. Et cōfir͛: qm̄ oē qδ eſt acceptū ⁊ ꝑ⸗
trāſitū videť eē infi^m. Oēs aūt homines preteriti
ſunt accepti; ergo īfiniti. Diſſolutio aūt iſtarū diffi⸗
cultatū: lꝫ ſit difficilis: nō tn̄ ipoſſibilis. prima que
accipit ꝙ oīs ꝓductio eſt de nō eē ad eſſe nō eſt cō
cedēda: ſicut fuit dictū ī primo libro. capite. z°. ibi
enim fuit dictū ꝙ nō opꝫ neceſſario principia eſſe
oppoſita nec ꝯrie: nec ꝯdictorie nec ꝑuatiue: ideo
mūdus ſi eſt eternus nō fuit ꝓductus de nō eē ad
eſſe: ſi tn̄ fuit ꝓductus ad eſſe; non tn̄ de nō eſſe; vn
de nō habuit tūc nō eſſe: nec ēt ante habuit nō eſſe:
ſꝫ ſemꝑ habuit eſſe. Adhuc aūt dꝛ ꝙ ſi mūdus fuiſ
ſet ꝓductus de nō eſſe ad eē. Adhuc aūt potuit pro
duci ab eterno: ⁊ rō huius dicti eſt iſta: qm̄ non eſſe
rei mēſurabitur inſtāti qδ principiat tēpus īfini^m

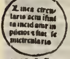
Quidā dicūt ꝙ
īplicat mūdū eē
eternū ⁊ quo ad
ꝑmanētia: ⁊ quo
ad ſucceſſiua. q̄
dam quo ad ſuc
ceſſiua tm̄: q̄dā
volūt ꝙ non im
plicet mūdū fuiſ
ſe eternum quo
ad omnia.

ſequēs: ⁊ eē rei menſurabiť toto tēpore infinito ſe⸗
quēti: nec hoc includit aliquā ꝯdictionem: qꝫ non
habuit eſſe ⁊ nō eſſe pro eodē inſtāti: ſed tn̄ habu⸗
it non eſſe in inſtāti ⁊ eſſe pro toto tp̄e ſequēti. Ad⸗
huc aūt dicitur qm̄ nō eſſe rei potuit mēſurari nō
tm̄ inſtāti: immo tp̄e ⁊ duratione vnius mēſis vel
anni a parte ante: ⁊ eſſe rei menſurabitur toto tem
pore ſequēti: qδ eſt īfinitū a parte poſt vſq3 ad pre
ſentem diem: qm̄ per ablationem vnius menſis a
ꝑte poſt nō tollitur q̄n totū tēpus ſequens ſit infi⸗
nitū. ❡ Et ſi arguas ꝙ ponēdo tēpus habere ini⸗
tiū a parte ante: neceſſario po³ ipſum eſſe finitū: cū
claudatur infra duos terminos. ſ. infra z° inſtātia:
ſicut linea clauditur infra z° puncta: neceſſario eſt
finita. Reſpondeo tibi nō opꝫ tempus clauſum in
fra z° inſtātia: neceſſario eſſe finitum realiter ⁊ po
ſitiue: ſicut nec linea neceſſario eſt finita que clau
ditur infra puncta in actu: ſicut tibi oſtendam: ⁊
rōne ⁊ fig^a cū de infinitate ſucceſſiuoꝝ inquirem⁹
ergo vſq3 ad illud tp̄s differatur. ❡ Dubiū z^m ſic
diſſoluiť ſicut primū: qm̄ non opꝫ ꝙ ſi tēpus hēat
inſtās ipſuꝫ principians ꝙ ꝓꝑ hoc ſit finitū ſicut i⸗
ferius diſſoluetur. ❡ Tertiū aūt dubiū de infini⸗
tate in actu nō ꝯcludit: qm̄ modernis ph̄is nō ap⸗
paret aliq̄ ipoſſi^{tas}; q̄n ſit poſſibilis īfinitas actua⸗
lis. dupľr aūt intelligitur de īfinitate actuali: vno
modo ꝙ nō ſint tot q̄n plures; cū ille accepta ſint ī
finita: vt ſi poniť ꝙ ſint actu infiniti lapides vľ in⸗
finiti aſini. Adhuc tn̄ poſſent produci alij lapides
⁊ alij aſini; ⁊ ideo in tali īfinitate non ſunt tot quin
plura poſſent adhuc eſſe. z^{us} ītellectus de infinita⸗
te actuali eſt iſte ꝙ ſint tot in actu ꝙ plura nō poſ⸗
ſint eſſe; qꝛ oīa ſunt actu poſita: vt ꝙ oēs lapides
poſſibiles eēnt ſimul poſiti in actu; ita ꝙ impoſſibi
le eſſet plus ponere alium lapidem; quin eſſet clau
ſus infra multitudinem illoꝝum lapidum actu po
ſitoꝝ. Primus intellectus videtur eſſe poſſibilis
⁊ etiā ſecūdus: qm̄ ſi z° vel. z. non habent repugnā
tiā ad ſimul exiſtendum in actu: nec maioꝛ plurali
tas nec minoꝛ: cōcluditur ꝙ nec vniuerſitas illoꝝ
nec infinitas. ❡ Et ſi arguas. ꝙ contra rationē in⸗
finiti: ⁊ eius diffinitionem poſitam ab Ariſt. tertio
phyſicorum ꝙ ſit infinitum ſic actu poſitum ⁊ ac

ceptum. Reſpondeo tibi ꝙ illa definitio Ariſto.
eſt definitio infiniti in potentia: qm̄ dicitur ꝙ infi⸗
nitū ē cuius quātitatē accipiētib⁹ ſemꝑ eſt aliquid
extra acci^{dum} nō ē definitio infiniti ī actu: imo eius
ꝙ infinitum in actu eſt: cuius nihil eſt ex̄ acci^{dum}.
❡ De mūdi eternitate quantū ad ſucceſſiua an ſit
poſſibilis vel non eſt ſpeculandum. Dicamus au⸗
tem in primis de eternitate motus. deinde de eter
nitate temporis perſcrutatio erit. ſit igitur iſta ꝓ⸗
poſitio affirmatiua de motu. poſſibile eſt motum
celi fuiſſe eternum. hoc probatur: quoniam indiui
ſibilis motus. ſ. motio actiua tranſlatiua mobilis
poteſt eſſe eterna: quoniā ſicut potuit habere actio
nem productiuam termini permanētis. ita actio⸗
nem actiuā ad vbi: ⁊ alia ſibi ſuccedit: ⁊ ſic de alijs
in infinitum. ❡ Et ſi arguas. ꝙ inter illam quam
tu ponis primam; ⁊ iſtam que nunc eſt clauditur
motus; ergo motus finitus dicitur ꝙ non oportet;
quoniam infinite motiones actiue ⁊ paſſiue indi⸗
uiſibiles ſūt medie ſicut īfra lineā ſūt infinite par⸗
tes ⁊ infinita puncta ſicut fertur. Propoſitio ſecū⸗
da ſit iſta: omnes partes motus quantum ad om⸗
nes ſuas realitates quas habent extra animam:
poſſunt eſſe ab eterno: ⁊ ītelligo ſic ꝙ omnes reuo
lutiones ſolis quibus tempore preterito reuolu⸗
tus eſt: potuerūt eſſe ab eterno: omnes dico ſimul
in inſtanti eternitatis: qδ probatur: quoniam ſe⸗
cundūꝫ ꝙ ſuperius fuit dictum: motus poteſt fieri
in inſtanti: cum omnes partes motus non habeat
repugnantiam ad ſimul exiſtere in actu: nec eſt ne
ceſſarium ꝙ affirmatio poſterioris partis inferat
negationem prioris partis: vel econuerſo. probať
autem aliter ſic: quies poteſt eſſe ab eterno: ergo
⁊ motus: probatio ꝯñe: quia priuatiue oppoſita vi⸗
dentur poſſe ineſſe eidem ſubiecto in eadem men
ſura diuiſiꝫ vnū vel aliud. Aliter ꝓbatur ꝯña: quo⸗
niam quies ita menſuratur tempore ſicut motus
prout fertur. probatur autem antecedens: quoni⸗
am mobile poteſt eſſe eternū: aut ergo mobile erit
ſub motu vel ſub quiete: quodcunq3 detur habeť
propoſitum. ❡ Et ſi arguas videtur ꝙ implicet cō
tradictionem ꝙ motus poſſit eſſe eternus: qδ pro⸗
batur. ſic illud ī cuius ratione includitur aliquod
poſterius duratione nunq̄ʒ poteſt eſſe eternum. ta⸗
le eſt motus: quoniam vna pars duratione prioꝛ ē
alia: ergo motus non poteſt eſſe eternus. Reſpon⸗
deo tibi ꝙ maioꝛ eſt neganda ꝙ de ratione motus
ſit ꝙ vna pars ſit prioꝛ alia: ſed hoc acci^t motui: qꝛ
omnes partes poſſunt ſimul exiſtere: vt frequen⸗
ter dictum eſt. Adhuc autem aliter poſſet dici. da⸗
to ꝙ eſſet vª: adhuc non ſequitur ꝙ motus ſecun⸗
dum aliquid ſui poſſit eſſe eternus: nam lꝫ poſito
ꝙ motus erit quedam quantitas extenſa ⁊ ſucceſ⸗
ſiua: ⁊ impoſſibile ſit ꝙ talis quantitas ⁊ extenſio
ſecundum ſe totam ſit eterna: ⁊ ſecundum omneꝫ
partem ſui ⁊ prioꝛem ⁊ mediam ⁊ poſterioꝛem. poſ
ſibile tamen videtur ꝙ ſecundum aliquid ſui vel
ſecundum partem prioꝛem: vel melius ſecundum
īdiuiſibile partis prioris motus ſit eternus. Ut au
tem intelligas: pono tibi exemplum: quoniam ſi⸗
cut quantitas extenſa permanens: vt linea. z. pe⸗
dum: ſcd̄m ſe totam non poteſt coexiſtere vni indi
uiſibili de genere quantitatis: vtpote vni puncto:
licet poſſet ſucceſſiue ſecundum ſe totam illi pun
cto indiuiſibiliter: poteſt tamen illi puncto ſeparato

coexiſtere ſm aliquid ſui: vt ſm indiuiſibile ſui. v.
gra. ſicut hoc indiuiſibile linee. Cōfor' dōm eſt de
q̄titate ſucceſſiua: vt de motu: qm̄ lз motus ſcḋm
omnes ſui partes ſucceſſiuas quantitatiue exten-
ſas nō poſſit menſurari inſtanti eterni^tis: ſз tamē
aliquid ſui: vt ſcḋm indiuiſibile ſui principians po
terit menſurari. 3ª propoſitio ſit talis. omnes mot'
ſimul ſumpti nō poſſunt eſſe eterni. hoc probatur.
quoniam multi motus ſunt contrarij: ergo eidem
mobili non poſſunt ineſſe ſimul pro inſtāti eterni-
tatis: lз enim quilibet motus per ſe ſumptus poſſit
eſſe eternus: non tamen omnes motus ſimul ſum-
pti. Et pono tibi exemplu3 in quolibet genere mo-
tus: ⁊ primo de motu locali: quoniam 2º motus op
poſiti: vtpote ad orientem ⁊ occidentem eide3 mo
bili ſimul ineſſe non poſſunt. Exemplum de motu
alterationis: quoniam motus intenſionis ⁊ remiſ-
ſionis nō poſſunt ſimul ineſſe eidem ſm eandē for
mam. Idem dr̄ de motu aug^tis ⁊ diminutionis.

Amplius de eternitate temporis perſcrute-
mur an tempus poſſit eſſe eternū
a parte ante ſicut po' a pte poſt. Dicas igitur q tē-
pus poteſt eſſe eternum. hoc probatur. Motus po
teſt eſſe eternus: ergo ⁊ tempus. añs eſt probatum
in precedēti parte. probatur ↄña: quia ſi ſubm pōt
eē eternum: ⁊ eius per ſe paſſio. tempus autem eſt
per ſe paſſio motus. Tum 2º. q2 ſi menſurabile eſt
eternum ⁊ menſura. tempus autem eſt menſura
motus. 2ª probatio ad idem ſit. Quantitas perma
nens poteſt eſſe infinita ab omni parte: vt linea po
teſt eſſe infinita: ergo ⁊ quantitas ſucceſſiua pote-
rit eſſe ſucceſſiua infinita. tempus autem eſt que-
dam linea circularis ſucceſſiua. Adhuc autem tē-
pus habens inſtans principiū ſui a parte ante: ⁊ in-
ſtans terminum ſui a parte poſt: poteſt eſſe infini-
tu3: qḋ ſic probatur: quonia3 linea permanens ha
bens 2º puncta in actu poteſt eſſe infinita. ergo li-
nea ſucceſſiua habens 2º inſtātia in actu terminā-
tia ipſam: ↄña eſt manifeſta: ſed probatur añs. ima
ginetur linea circularis permanens actu infinita
⁊ ↄtin^a: ⁊ hec imaginatio po^lis ē: qm̄ ſic̄ ↄtigit imagi
nari linea3 rectā infinitā: ſic ⁊ lineā circularē ifini
tā. imaginetur g̊ linea circularis infinita: ⁊ diuida-
tur in puncto: ſic vt fiant duo puncta in actu: ⁊ di-
ſtent aliquantulum adinuicem: nec ſit linea ꝑ cir-
cularis mō circularis: ſed ſemicircularis vel plus
q̄ȝ ſemicircularis. vel ſi vis fiat iſta linea recta que
ꝑ fuit circularis: ⁊ peto ſi hec linea infinita que pri
mo fuit circularis anteq̄ȝ incideretur in puncto ſi
ſit nūc ifinita: ⁊ p3 q ſic: qm̄ omne poſitiuū qḋ pri-
us erat i illa linea quando erat circularis nūc eſt i
ea: nec aliqḋ eſt ablatum: ſed ſolū 2º pūcta que tūc
erant in ea in potētia nūc ſunt in linea in actu: pri^9
autem qñ erat circularis erat infinita: ergo ⁊ nunc
eſt infinita: ſed nūc h3 2º pūcta actu terminātia ip
ſam: ergo linea poteſt eē infinita: l3 claudatur īfra
2º puncta in actu: ergo ſilr tēpus qḋ eſt quedam li
nea ſucceſſiua poterit eſſe ifinitum: ⁊ tm̄ hēre 2º in
ſtantia terminantia ipſum. ¶ Adhuc aūt formet̄
ſic rō: oīs linea que per ablationem cōtinuā partis
finite poſt partem aliā ſm eandē quātitatē nō po-
teſt cōſumi: imo eſt proceſſus in infinitum: talis li-
nea nō eſt finita realr̄ q̄tūcunq̄ȝ habeat 2º puncta
actu ipſam terminātia: ſ3 magis vē eſt infinita rea
liter: ſ3 talis eſt linea ſemicircularis facta de linea
circulari prius actu infinita: h3 nāq̄ȝ 2º puncta in
actu ipſam terminātia: ⁊ nō pōt ↄſumi per ablatio
nē partis finite poſt ꝑtē ſm eandē quantitatē: imo
eſt ꝓceſſus in infinitū: ergo hec linea ſemicircula-
ris eſt vere ⁊ realr̄ infinita q̄tūcūq̄ȝ hēat 2º pūcta
actu ipſam terminātia. Uel ſic formetur rō. nulla
linea i ifinitū diuiſibilis ſm partes eiuſdem q̄tita
tis eſt finita realr̄. talis ē iſta linea ſemicircularis:
vt p3 in figura preſenti ergo ⁊c̄.

Linea ſemicircularis
de circulari ifinita hñs
duo pūcta in actu

Palā aūt ſicut p3 in hac pñti figura: linea ſemicir-
cularis hñs actu 2º pūcta ipſam terminātia fcā de
linea circulari actu ifinita: vel nihil auſe^tur de illa i
actu ifinita. Adhuc autem ſi de linea ſemicircula-
ri auferas q̄titatē finitā: vt lineā duoꝝ peduȝ vel
3um a q̄cūq̄ȝ ꝑte volueris vel a ꝑte añ vel a ꝑte poſt.
Adhuc linea que remanet remanet in actu ifinita.
Cōfor' aūt ē dōm de linea ſemicirculari ſucceſſiua
cuiuſmodi eſt mot^9: ⁊ tp̄s: qm̄ linea ſemicircularis
tp̄is hēbit 2º iſtātia i actu ipſam terminātia vnū a
ꝑte añ aliud a ꝑte poſt: ⁊ tūc erit linea infinita i du
ratione. Adhuc autem ſi de hac linea auferas vnā
q̄titatē ſeu durationē finitā a q̄cūq̄ȝ parte volue-
ris vel a ꝑte ante vel a ꝑte poſt: vt durationē vni^9
mēſis vel vnius anni vel mille. M. annoru3. Ad-
huc tp̄s q remanet erit ifinitum duratione. Ex di
ctis iferī q dato q mūdus prius nō habuiſſet eſſe
a ꝑte añ per durationē vni^9 āni vel vni^9 mēſis: vel
mille. M. annoꝝ: q̄tum ad eē: adhuc mūdus eſſet
eternus a parte ante: q2 alˀs ei^9 duratio fuiſſet mē-
ſurata tp̄e infinito. cōcludamus g̊ q lз mūdus fue
rit ꝓductus de nō eē ad eſſe: ſiue habuerit tātū nō
eē ꝑ iſtans: ⁊ toto tp̄e ſequēti habuit eē ſiue habue-
rit nō eē ꝑ durationē vnius anni ſiue vni^9 menſis:
⁊ toto tp̄e ſequenti habuerit eē. Adhuc mūdus po-
tuit eē eternus. ¶ Et ſi arguas q oīs linea termi-
nata pūctis eſt finita: cum pūctus ſit finis linee:
g̊ talis linea nūq̄ȝ pōt dici infinita: qm̄ impoīe eſt
q eadē linea actu poſſit eē finita ⁊ ifinita. Unifor'
eſt dōm de linea ſucceſſiua tp̄is: qm̄ ſi h3 2º inſtan-
tia ipſam actu terminātia erit actu finita: g̊ nō infi
nita. cuius oᵐ tu aſſeris. Rñdeo. aliqḋ pōt eē infi^m
duplr̄. vel priuatiue vel negatiue. per priuationem
vel negationē finis ⁊ termini: q2 actu nō h3 termi-
nū tm̄ vere ⁊ realr̄ ⁊ poſitiue finitum. Et pono tibi
exēplum de linea vnius pedis: ſi actu careret ⁊ pri
uaret̄ duob^9 pūctis actu terminantib^9 ipſam: talis
inq̄ȝ linea eēt ifinita priuatiue: ⁊ tamen vere ⁊ rea-
liter ⁊ poſitiue eēt actu finita. Et exēplū ēt ō linea
circulari vnius pedis que actu caret termino: quia
in circulo nullus eſt punctus in actu. talis inq̄ȝ li-
nea circularis poteſt dici infinita priuatiue ſeu ne
gatiue: ⁊ tamen vere ⁊ realr̄ eſt finita. Alio mō au-
tem poteſt dici infinitum non priuatiue ⁊ negati-
ue: ſed magis poſitiue: ⁊ eſt illud q per ablatione3
cuiuſcunq̄ȝ ꝑtis finite ſm eādē q̄titatē ꝓcedēdo
i ifin^m nunq̄ȝ pōt cōſumi: ⁊ tm̄ tale ifinitū poſitiuu3
ꝑt eē fini^m ↄnominatiue a duob^9 terminis iter q̄s
clauditur. for' ſic ratio ex predictis: ſicut ſe habet

Aduerte q ſi a.
⁊ b. ſint due li-
nee pedales q̄ȝ
tatio ⁊ ab a. au-
ferātur pūcta in
actu vna nō erit
maior nec minor
alia.

linea non habens actu puncta ipſam terminantia ad infinitatem: ſic linea habens 2° puncta in actu ipſam terminantia ad finitatem: ſed prima ex hoc nō dr̄ infinita rea' ⁊ pote: vt pȝ in exēplo de circulo finito: ⁊ linea trium pedum: ergo nec 2° dicetur finita rea' ⁊ pote. Cōcedo ergo tibi ꝙ eadeȝ linea poteſt dici finita rea' ⁊ pote ⁊ infinita ꝓuatiue. ita debes mihi concedere ꝙ eadem linea ſit īfinita rea' ⁊ poſitiue ⁊ finita ꝺnominatiue. Hec igiť dicta ſūt de eternitate mundi de poſſibili.

¶ Oſtendit mundum de nouo generatum: ſoluitqꝫ rationes Ariſto. ⁊ cōmētatoris. Caput. II.

Amplius autē de eternitate mundi adhuc ꝑſcrutandū eſt an mundus de facto vel de ineſſe ſit eternus. in hoc etiā moderni ph̄i deuiāt a ph̄is antiqꝫ. Palam autem ꝙ progenitores. ſ. Ariſto. ⁊ Aue. eius cōmētator aſſerit mūdū neceſſario eſſe eternum: ⁊ hoc magis pertinaciter cōmētator aſſerit ꝙ̄ Ari. ⁊ hoc multis demōſtrationibus nitūtur demōſtrare. Solus aūt plato mūdū generat ex tpe: ⁊ in hoc ſunt platonici omnes moderni ph̄i. Dicamus ergo per ordinem demonſtrationes Ariſt. ⁊ ſui cōmētatoris Aue. de mūdi eternitate que in. 8. lib. ph̄icoꝝ ſcribūtur. Et ſit ꝓma talis: ⁊ ſupponitur primo vnū ꝙ oīs motus preſupponit mobile: ⁊ etiā ꝙ oē mobile aut eſt factū vel de nouo generatū: vel eſt eternū. Tūc formetur rō: ſi motus icipit ſꝫ genus: ſic ꝙ omnis motus incipit: primus motus qui ex tēpore incipit ꝓſupponit ſuum mobile: aut ergo illud mobile factum eſt: aut eternū: ſi factuȝ eſt ⁊ generatū: ergo eius factio ⁊ generatio ipſius preceſſit ipſum: ⁊ ita ante primuȝ motum fuit alius motus prior: qꝛ factio mobilis que fuit motus vel mutatio. ¶ Et ſi dicas ꝙ factio mobilis ſit primus motus: adhuc iſtum motū precedit mobile: ⁊ de illo mobili quereť ſimiliter: vtrum ſit factū vel perpetuum. Si autem dicatur ꝙ mobile nō ſit factū: ſed ꝑpetuuȝ: ⁊ tamē incipit moueri cum prius non mouebatur. Dictum eſt inſipiētis: qꝛ qđ perpetuū eſt: eodē modo ſe habet nunc ſicut prius: cū perpetua non ſubiaceant talibus impedimentis ſm vulgus. Amplius autem 2ª demōſtratio eorum que achilles eſt vocata: ⁊ omnem intellectum concludit: vt videť ſit talis: qm̄ mouens primo motu aut mouet contingēter aut nāľ ſi mouens primuȝ moueat naturaliter: ⁊ non mouet eternalr: ſed ex tēpore: ergo eſt propter aliquod impedimentuȝ: ergo oporteret illud impedimentum remouere ⁊ inducere aliam diſpoſitionem in altero ipſorum: vel in mouente: vel in mobili. hec autem noua diſpoſitio non pōt induci ſine nouo motu vel noua mutatione ī mote vel in moli vel in vtroqꝫ. igiť ante illum motum ē alius motus: ⁊ tūc quero de illo motu: an ſit eternus vel non: ⁊ in infinituȝ abibit vel deueniemus ad vnū motū eternum. Et pono tibi exemplum. videmus ꝙ ſi ſtupa ſit hic īferius: ignis vero ſuperius ignis tunc non agit in ſtupam. ſi igitur de nouo debeat agere. opȝ ꝙ hoc fiat per mutationeȝ ignis vľ ſtupe: ita ꝙ ignis accedat ad ſtupā ⁊ ſtupa ad ignē. Amplius autem ſi ſit mouens volūtariū: ⁊ incipit mouere in tempore nouo motu. cum prius nō moueret hoc non erat niſi propter aliquod prohibēs: neceſſariuȝ igitur eſt prius fieri permutatio ex parte alterius vel mouentis vel mobilis anteqꝫ fiat motus. ergo oportet eſſe voluntarium tranſmutatum ſm viciſſitudinem cogitationū ⁊ affectionum vel oportet fieri mutatio ex parte mobilis: ⁊ quocūqꝫ modo fiat ſemper ante illum motum erit alius motus: ⁊ ſic in infinitū abibit: vt de mote nāli dictum eſt: vel deueniemus ad motū eternum. ¶ Ratio tertia ſit iſta. ſicut motus nouus aliquis qui fit prius oportet illum motuȝ precedere nouam relationeȝ īter motoreȝ ⁊ mobile: qꝛ opȝ fieri approximationem vnius ad alterū: relatio autem noua nō acquiritur niſi facto motu in altero extremorum: vľ in vtroqꝫ. ergo ante primum motum erat motus. Et hanc rationem deducit cōmētator multuȝ prolixe. 8. ph̄icorum. cōmēto. 9. d. ſic. Cū poſuit ariſto. ꝙ neceſſe in motore ⁊ in moto cum fuerint mutata ex diſpoſitione in qua nō fuit motus ad diſpoſitionem in qua eſt motus: neceſſe eſt: vt illi motori aut moto accidat trāſmutatio aut vtriqꝫ: ⁊ hoc neceſſe eſt: qꝛ motor ⁊ motum ſunt in caplo ad aliqđ: ⁊ cū in alio tempore hic nō mouet: ⁊ propter hoc illud mouerit: ⁊ illud ēt mouetur. Manifeſtū eſt ꝙ inter illa fuit facta relatio que non fuit ante: ⁊ omnis relatio ſequitur tranſmutationem: ergo neceſſe: vt ante tranſmutationem ſit aliqua tranſmutatio in motore aut in moto aut in vtroqꝫ aut extrinſeco. H̄ cōmētator. Ultima aūt rō ſit talis: ⁊ ſupponantur 2° primum eſt ꝙ non eſt prius nec poſterius ſine tempore ⁊ tempus ſine motu 2m qđ ſupponūt ꝙ ſi tpˢ eſt ꝑpetuū ⁊ motuȝ eſt ꝑpetuus. Nūc forť rō ſic. ſi tēpus aliqn̄ incepit eē nō eēt prius vel aliqn̄ terminabiť ita ꝙ poſtea nō ſit: hoc nō ē poſſe: de ipſo tpe nō hētur in actu niſi nunc: ſed quocūqꝫ nūc accipiatur ſemꝑ eſt finis ꝑteriti ⁊ ꝓm futuri: ꝗ nō oē nūc eſt tēpus. ſi dicatur tempus incepiſſe vel poſtea finiri: cū hoc nō poſſit eē in ipſo: nūc ſequiť ꝙ ante omne tēpus eēt tpˢ: ⁊ poſt oē tpˢ eſſet tempus: qđ eſt īpoſſibile: ⁊ hāc rōneȝ pertractat cōmētator. 8. ph̄icoꝝ. cōmēto. 10. ⁊ he ſūt rōnes ph̄orum.

Manifeſtum eſt aūt ꝙ de ītētione ꝑipateticoꝝ ⁊ alioꝝ plurimoꝝ ph̄oꝝ fuit mūdū eē eternū. hinc: vt pȝ ex ꝓdictis. platonici aūt ⁊ ſui ſequentes mūdū generāt ex tpe: ⁊ ꝑſertim moderni ph̄i facti ſunt oēs platonici in gnātiōe mūdi ex tpe. Adducūtur ad hoc rōnes ꝙ mūdus poſſit eē ex tpe gnātus: ⁊ ꝙ nō nec̄io ē eternus. Ratio pª ſit talis. non vř maior repugnātia ꝙ aliqđ trāſmuteť de nō eē ad eē ex tpe ꝙ̄ ꝙ muteť de eſſe ī nō eē in tpe. oē aūt poſitiuū aliud a prima intelligētia pōt mutari de nō eē ad eē in tpe: qꝛ hoc nullā ꝯdictionē includit: ergo omne aliud poſitiuū a pª intelligētia potuit accipe eſſe poſt nō eē de nouo: ꝗ mūdus ň nec̄io ē eternus: ⁊ potuit ex tpe gnāri. Amplius oūt vř ꝙ oē aliud a pª intelligētia in tpe pōt ꝯſeruari a pª itelligētia: ergo ⁊ ꝓduci: añs eſt cōceſſum o ꝑipateticis ⁊ ſuis ſequacibus: qm̄ a pª depēdet totū celū ⁊ nāa: ꝓbať ꝯña: qꝛ oē illud qđ pōt īferre aliud de eē ad eē: pōt de nouo īferre illud ieſſe poſt nō eē. Adhuc aūt manifeſtū eſt ꝙ q̄libet res de ſe ſumpta pōt de nouo cape eē poſt nō eē: cū hoc nullā ꝯdictionem īcludat niſi de pª itelligētia: ꝗ mūdus totus potuit cape de nouo eſſe poſt nō eſſe. nulla igitur ꝯdictio videtur: qn̄ mūdus de nouo ſit gnātus. ¶ Et ſi queras ꝙ in priorib' ē dcm̄ ꝙ mūdus de poſſibili ē eternus pōt ēt de poſſibili eē nō eternus: qꝛ pōt ex tpe generari

Iſte ſūt rōnes ſcripte. 8. phyſi. 4. 5. 6. 7.

Hec eſt rō commentatoris. 9. p. 8. ⁊ diſputatio ne prima deſtructionum.

Hec rō eſt in. 8. phyſi. nono.

Cōſidera an ſicut relatio reqrit fundamētuȝ nouuȝ ita reqrat nouū motū.

Hec ratio eſt in octauo. 10.

Scđm cōmētatorē ꝑ cōnexionē entiū deſtructa vna ſpē totus mūdus corrūperetur.

qd per rationem eſt tenenduz de ineſſe an ſit eternus: vel ꝙ ſit ex tempore generatus. Reſpōdeo tibi: nulla ꝓpoſitio ꝯtingēs pōt demōſtrare ratione naturali: mundū autem ab eterno de ineſſe ē ꝓpō contingēs ⁊ non neċia. Mundum eſſe productuz ex tempore de nouo eſt propō contingens: idō neutra ꝓpō eſt rōne nāli demōſtrabilis. ¶ Et ſi arguas. nunqd 2ª intelligētia mouēs primū mobile pro quocūq; inſtāti fuerit producta intellexerit ſe eē ꝓ: vel intellexerit ſe eſſe ab eterno in tēpore īfinito ꝓductum nūquid hꝫ memoriā certā de ſua duratione actuali: ⁊ per ꝯñs nouerit an ſit eterna: an ſit ex tpe producta: nouerit ēt durationē ſui orbis ⁊ aliaruz intelligētiarū: ⁊ aliorū orbiū: ⁊ vt breuiter me expediā nouit durationem oīum aliorum a prima intelligētia: ⁊ per ꝯñs nouerit quantum mundus potuit durare de ineſſe: ⁊ ſic intelligentia mouēs primū mobile quantuz mundus durauerit de ineſſe poterit demōſtrare. Reſpondeo tibi de intellectu cōicato corpi corruptibili: ⁊ de intellectu noſtro eſt certū ꝙ rōne nāli nō pōt duraº mūdi ꝑ certitudinem demōſtrari: nec a parte ante nec a parte poſt: intelligētia aūt mouēs primū mobile ſi ē eterna pōt demōſtrare ſeipſam eē eternā. ſi aūt eſt producta ex tpe pōt ēt ſcire quātū ipſa demōſtrauerit: ⁊ ēt de omnibꝰ alijs ꝓductis: cū ipſa ſint poſt ipaz. ¶ Et ſi vlterius ꝗras an intelligentia ꝓducta ex tpe nālr poſſet ſcire ſeipſam eſſe tunc oīno primo productā: ⁊ alias non fuiſſe. Rñdeo tibi ⁊ dico ꝙ nō. ¶ Et ſi dicas mō qꝛ poſſꝫ ſe recordari alias fuiſſe. Reſpondeo ſi ipſa ſit idē realr cū ſua intelleˣⁿᵉ ⁊ formali quātū ad illud abſolutū: ⁊ obiectali: ⁊ reſpectu ſui ⁊ reſpectu alioꝝ: ⁊ reſpectu actuū ſuorū: tūc bene cōcederē tibi ꝙ poſſet recordari ſe alias fuiſſe: qꝛ ſicut eius ſuba rediret: ita ⁊ eius noº ⁊ ꝑfecta memoria ⁊ recordatio preteritorū. Palam autem ꝙ ſi non ſit idē cū intellectione ſua modo predicto: ⁊ reſpectu ſui ⁊ reſpectu actuū ſuorum non poſſet recordari ſe alias fuiſſe: qm̄ nō eſt neceſſariū ſi eius ſuba redeat ꝙ redeat intellectio aliorū. Ex hoc correˢ inferatur: ꝙ ſi prima itelligētia ꝑ impoſſibile eēt mortua vel oīno ānihiˡᵃ: ⁊ poſtea rediret in eſſe poſſet recordari ſe alias fuiſſe: qꝛ intellectio ſua reſpectu ſui: ⁊ reſpectu aliorūz eſt ſibi omnino idē: ⁊ per conſequens ſi ſuba ſua rediret: ⁊ eius itelectio rediret.

Hec que dr̄ hic ſunt figmēta ſm ꝑ̄patēticos hos.

Diſſolutio aūt rōnū peripaˣ: lꝫ ſit multum alta ⁊ difficilis: nō tñ impoſſis: qcqd dicat Auer. cōmentator. Prima nāq; ꝙ factio mobilis ꝑſupponit mobile accepit falſuz: qm̄ factio mobilis prior origine eſt ipſo mobili: ſicut mutatio terminoꝝ: actio ēt termini ipſū nō ꝑſupponit exiſtere nec eſt motus: ſicut imaginātur peripatetici: ſed paſſiue ꝓductio idiuiſibilis ꝗ ſimul in eodē inſtāti cū termio exiſtit: lꝫ ibi ſit ꝓoritas originis. 2ª aūt que achilles eſt vocata difficilis eſt ad ſoluēdū: nā cū accipit ꝙ primū mouēs vł mouet neceſſario vel libere: ꝯcedimus tibi ꝙ libere: nō neceſſitate nāe: ſed ꝑ inſtās pro ꝗ vult ꝓducere: imo qḋ voluit ab eterno ꝓducere ꝓducit ⁊ ponit rē in eē: ⁊ hoc ſine aliqua mutatione ſui: ſed volūtate antiqua: ⁊ volitione īmutabili ſemper ſtāte. ¶ Et ſi arguas ꝙ iſta ſolutio nō placet ariſto. ⁊ cōmētatori: imo impugnaṫ fortiter ab ipis. Uñ commētator. 8º. phyſicoꝝ. cōmēto. 4º. ſic arguit. ⁊ hoc

Creatio ē īpoſſibilis ſm cōmētatorē: qꝛ omni mutatōi ſiue ſubſtāciali ſiue accidētali neceſſe ē idē ſubiectuz.

eſt qḋ dicūt loquentes noſtre legis: īmo īuoluētes ꝙ poſſibile eſt prouenire actionē nouam. ſ. poſtꝗ̄ non fuit tpe infinito ab agente antiquo abſq; eo ꝙ ibi ſit cā que fecit agēs agere ī aliqua hora magis ꝗ̄ in alia: eſt ſermo ſophyˢᵗⁱᶜᵘˢ ⁊ deceptorius. ⁊ inferius. commento. 8. dicit ſic. ⁊ dicūt loquentes noſtre legis volūtatē deprehēdere de actione entis noui in aliqua hora: ita ꝙ illud ens fiat apud preſentiā illius hore abſq; hoc ꝙ fiat totalis mutatio in ſermone nō intelᵇ vel eſt ſermo non intelligibilis. voluntas enim cum fuerit ad inueniendum aliquod ens in aliqua hora: neceſſe eſt: vt in voluntate fiat in illa hora concupiſcentia in agente que non erat ante: ⁊ illa eſt cauſa propinqua ad agendum in illa hora: ⁊ non ante: ⁊ cauſa illius concupiſcentie ē ꝑſentia temporis que nō erat ante aut ſequens trāſmutationē concupiſcentia. igitur facta per preſentiam temporis eſt tranſmutatio extra tranſmutationeꝫ. ante igitur trāſmutationem poſitam ꝑmā eſt ⁊ alia tranſmutatio: ⁊ non poteſt veſanus fugere hanc fideꝫ. hec cōmētator. Palam autem ex intentione eorū ꝙ voluntate antiqua non poteſt aliquid de nouo produci niſi aliqua mutatio neceſſario fiat in agente: cum agens primo eſſet indiſpoſitum: ⁊ non eſt diſpoſituꝫ ad agendum: vel ergo oꝫ concedere mundum non eſſe de nouo productum vel oportet concedere ꝙ prima intelligētia nō eſt omnino immobilis.

Cōſiſtit ī hoc rō oē voluñ cū ponitur in eē ceſſat nolito. vide. 8. phyſi. 15.

¶ Concludit ab omnino immutabili poſſe aliquid de nouo ſine ſui mutatione produci. Caput. III.

AMplius autē ab immobili oīno: an poſſit aliquid de nouo produci eſt perſcrutandum. Et hoc primo. ſ. neceſſitate naturali producat: ⁊ 2º ſi libere ⁊ contingēter producat. Dicamus ergo in primis ꝙ ab oīno immutabili ſine mutabilitate ſui poteſt de nouo aliquid produci: ſi illud productum ſit eiuſdem rationis: ſi tamē illud ſit ſucceſſiuum: ſic ꝙ non poſſint omnes eius partes ſimul exiſtere: ſicut ſunt ꝑtes motus ſimul produci non poſſunt. oportet ergo habere aliud exᵐ. ¶ Adhuc aūt. ſi effectꝰ alterius rationis pñt produci ab omnino immutabili: dū tamen cauſe materiales receptiue ſint diuerſe diſpoſitionis. dato nāq; ꝙ ſol neceſſario ⁊ immutabiliter agat ⁊ illuminet aerem quantum eſt ex ſe ſemper vniformiter. ſi tamen aer non ſit diſpoſitus nō illuminabitur a ſole: facta diſpoſitione ſtatiꝫ ſol illuminabit ſine mutabilitate ſui: ſic prima intelligentia facta organizaᵗⁱᵒⁿᵉ debita in corᵉ ſtatim creat aīam intellectiuam in corpore ⁊ non facta organizatione non creat: ⁊ hoc ſine mutabilitate facta. Non tamen ſine mutabilitate cauſarum mediatarum actiuarum vel receptiuarum. Palam autem ꝙ ſi effectus ſit permanens ſiue ſit eiuſdem rationis ſiue ſit alteriꝰ ſine cauſis medijs actiuis ⁊ paſſiuis vel receptiuis non poteſt quecunq; intelligētia de nouo producere ſine mutabilitate ſui. Quare enim nunc producit ⁊ prius non: cum ponatur neceſſario producere niſi ponatur ꝙ aliquid ſibi adueniat: qḋ prius non habebat: quia nō poteſt reduci iſta diuerſitas ad receptiuum: non ad cauſas medias: cum non ſint ibi: vel cum non habeant nunc aliter ꝗ̄ prius: immo ſemper vniforᵉ diſpoſitum. Uolo autez tibi ponere exēplum de ſole

Aduerte ꝙ ſpō cōmētatoreꝫ ab eterno īmutabili non pōt eē nouum iſiᶜ in rea li eſſe ſic ꝙ ſit nouum ſimplr ⁊ ſic eius in actu. tu conſidera.

⁊ de aere vltimate diſpoſito ⁊ omni impedimento amoto. ſi ſol ſit ſuper terram ſemper illuminabit aerē: nec poſſet ſua lux eſſe noua: ſupᵒ ꝙ ſol ⁊ aer ſic fuiſſent diſpoſiti ab eterno. Primā aūt intelligētiaꝫ nihil poſſe ꝓdure de nouo depēdet ex iſtis ꝓpōnibus. prima ꝙ eſt omnino immutabilis: nec iſta ſufficit: ſꝫ additur 2ᵃ. ſ. cauſis medijs vniformiter diſpoſitꝭ. vel 3ᵃ. ſ. ſine cauſis actiuis vel receptiuis. vna cauſa deficiēte nō hꝫ intētum. In his aūt ꝓpōnibus ſuſtentati ſunt Ariſt. ⁊ cōmētatoꝛ cū probant mūdū ſimplr nō poſſe de nouo produci: vtpote celū ⁊ itelligē: qm̄ cū ponerent ꝙ celū ⁊ intelligē ſi ꝓducerētur a pria ſine cauſis medijs actiuis ⁊ receptiuis ꝓducerētur: qꝛ de nihilo fuiſſent producta: nō potuit talia de nouo ꝓducere: quare. n. nūc ꝓduceret ⁊ pꝰs nō: cū de neceſſitate ⁊ nāliter ꝓduceret: hoc nō poſſet eſſe niſi aliqd ſibi adueniret ꝑ quod facta eſt nūc potēs ꝓducere: ⁊ prius nō erat potēs. hoc aūt eſt ipoſſibile ꝙ aliqd ſibi adueniat: cuꝫ ſit oīno imutabilis: ⁊ tenēt idubitāter ꝙ hn̄ hec dmōſtratio poteſt dici achilleꝭ: qꝛ omnino eſt inſolubilis ſuppoſitis ꝑncipijs: ⁊ in omni ſecta cōcludit.

Dicamus autem 2ᵒ de noua ꝓductione mūdi: an ſit poſſibilis ſuppoſito ꝙ libere ⁊ cōtinʒ mūdus ſit ꝓductus: ⁊ nō neceſſario ⁊ nālr: vel neceſſario ⁊ volūtate imutabili. Sūt aūt moderni phī quidā in nr̄a lege loquētes q aſſerūt volūtatem ⁊ volitionē prie itelligētie eſſe eternā: ⁊ oīno imutabilē: ⁊ tn̄ cū hoc dicūt ipſam de nouo aliqd ꝓducere poſſe ꝓ quocūq; inſtāti pro quo vult: ⁊ hoc ſine mutabilitate ſui: qd̄ ꝓbatur ſic: qm̄ nō eſt potētioꝛ nr̄a volūtas q̄ꝫ prime intellie. Uolūtas aūt noſtra poteſt aliqd velle pro aliquo inſtāti in futuro: ⁊ ſi maneret vſq; ad illud inſtans poſſet ponere illū effectū in actu: ⁊ abſq; mutabilitate ſui poneret illuꝫ effectum in actu. ſic volūtas prime itelligētie potuit velle ab eterno mūdū producere in tpe pro aliquo inſtāti determinato: ⁊ in illo iſtāti ſine mutabilitate ſui potuit ponere illū in actu. ¶ Et ſi arguas ꝙ volūtas prime intellie nihil poteſt de nouo velle niſi per nouā volitionē: ⁊ per ꝯn̄s non ſine mutatione ſui: ergo nec de nouo aliqd ꝓducere ſine noua ꝓductione: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſine mutatiōe ſui. Rn̄deo tibi dato ꝙ nō poſſet aliqd de nouo velle ſine noua volitione quātū ad abſolutū: ꝙ forſitan negaretur. tn̄ negetur ꝯn̄a: qꝛ volitio eſt in volēte: ⁊ ꝑ nouā volitionē mutat̄ productio: aūt nō eſt i producēte: ⁊ ꝑ ꝯn̄s per nouā productionē producens nō mutatur. ¶ Et ſi arguas ꝙ poſita totali cā alicuius effectus pro quocunq; inſtāti ponatur: ⁊ effectus ille neceſſario poʳ: volūtas aūt prie intellie eſt totalis cā: vt dicis ꝓduis mūdi: ⁊ ipſa poſita eſt ab eterno nec ipedita. igit̄ ⁊ mūdus ab eterno ꝓductus. Rn̄deo tibi ꝙ nō opꝫ ꝙ poſita totali cā ꝙ ponat̄ effectus niſi cā ſit nālis ⁊ neceſſaria: non aūt ſi eſt ꝯtinᵒ ⁊ libere agēs: ſed ſufficit ꝙ poſſit poni effectus pro inſtāti pro q̄ illa cā libera determinabit. ¶ Et ſi dicas intelliᵃ pria volebat nūc illud inſtās ꝓducere: ⁊ mūdū: ⁊ ꝑterito illo inſtāti nō vult ꝓducere mūdū: igit̄ mutata: qꝛ de volēte facta ē nolens. Rn̄deo tibi bene poſſet velle oppoſita ineſſe alicui pro diuerſis inſtātibus ſine mutatione volētis: ⁊ ſine aliquo trāſitu: ⁊ ſine mutatione de ꝯdictorio ad ꝯdictorium. Et pono tibi exēplum. poſſum velle te comedere pro hora prima diei craſtine: ⁊ velle te comedere pro ſexta diei craſtine ſine mutatione voluntatis mee.

> Scōm theologos opa trinitatis ad extra ſunt ldiuiſa: ⁊ deꝰ ne ceſſitate ſimplr nihil ꝓducit ad extra: ⁊ ſic nulla cā ſcba cauſabit aliqd neceſſario ſꝫ oīa contigēter

¶ Et ſi adhuc queras ſi pria intelligētia citius potuit ꝓducere mūdum vel tardius. Rn̄deo ꝙ ſic. ¶ Et ſi arguas. ab eterno pria itelliᵃ voluit ꝓducere mūdū in inſtāti pro quo fuit ꝓductus: ſi ergo potuit ipſum citius ꝓducere ſiue tardius: ergo potuit velle ipſum ꝓducere nō pro illo inſtāti pro q̄ voluit: g̊ mutata eſt: qꝛ de nolēte facta eſt volēs: ⁊ i h Ariſto. ⁊ cōmētatoꝛ ſuus ducēdo ad alterū illoꝝ duoꝝ incōuenientiū: vel ꝙ prima intelligētia eſſet mutabilis: cū de nouo poſſet aliqd velle qd̄ priᵘ nolebat vel ecōuerſo: vl̄ ꝙ ſi ab eterno voluit mūdū ꝓducere pro aliquo inſtāti tpis nūq; potuit velle oᵐ: cū volūtas ſit oīno imutabilis: ergo mūdus neceſſario erat produs in illo nūc: ⁊ vlterius deducēdo ſicut prius ꝙ nullum neciō agēs pōt de nouo aliqd totalr ꝓducere ſine cauſis medijs actiuis ⁊ receptiuis niſi ſibi aliqd de nouo adueniat: ⁊ deducatur ratio cōmētatoꝛis ſicut prius. Dic rn̄deat̄ q negāt in pria itelliᵃ ꝓductionē obi in eſſe cognito: ⁊ in eſſe volito eſſe aliqd aliud diſtinctum ab abſoluto volitionis ⁊ diſtinctionis intellectionis in pᵃ intelliᵃ: qꝛ indubitāter teneas ꝙ ipſi hn̄t cōcedere cū cōmētatoꝛe ⁊ Ariſto. mūdū eē eternū: vel neciō mūdū eē ꝓductū in inſtāti tpis pro quo ꝓductus eſt: nec citius nec tardius poſſe ꝓduci a pᵃ intelliᵃ. Palā aūt cū tales dicāt primā intelligētiā eē oīno imutabilē: ⁊ dicant 2ᵒ potentiā intellectiuā voluiſſe mūdū ꝓducere ꝓ illo iſtāti pro q̄ ꝓductus eſt: ⁊ illa volitio eſt oīno imutabilis: cum ſit ens ſimplr neciū: ergo ſicut voluit ab eterno ita oportuit neceſſario ꝙ fieret: nec potuit fieri oᵐ: nec illud non fieri: alias vbi producere voluiſſet pro aliquo iſtāti pro quo non eſt aliquid ꝓductum: ⁊ hoc maⁱᵉ volitiōe imutabili ⁊ efficiente: qd̄ omni phō eſt abſurdum. Manifeſtū eſt aūt ex dictis ꝙ loquentes in noſtra lege ponētes mūdū ꝯtingēter eē ꝓductum in tpe ⁊ citius vel tardius poſſe ꝓduci: imo indr̄enter pro quocunq; inſtāti tpis: ⁊ ponētes etiam cuꝫ phīs velle pᵉ intelliᵉ q̄tum ad abſolutū: vt ipoꝛtat omnino neceſſariū ⁊ imutabile: ſicut ⁊ ſuba illius prime intelligētie: neceſſario habēt ponere aliqd̄ aliud preter illud velle quātū ad illud abſolutum ꝙ concedo: ⁊ illud voco productionem obiecti in eſſe cognito: vel volito vl̄ nolito: que ꝓductio obiecti in eſſe volito ē ꝯtingēs: ⁊ multipliciter variabilis eſt: ⁊ ideo dato ꝙ prima intelligētia ab eterno noluiſſet mūdū ab eterno producere pro inſtanti pro quo productus eſt: ſicut nobis referūt loquentis noſtre legis. potuit tn̄ poſtea velle oᵐ. ſ. mundū non produci pro illo inſtanti prioꝛi vel poſterioꝛi: immo indr̄enter pro quocūq;. Et vlterius in pᵃ ma itelligētia poteſt eſſe ſucceᵒ opᵘ ad oppoſituꝫ ⁊ trāſitus de cōtradictorio in ꝯdictoriū: vt de ꝓductione obi in eſſe volito ad ꝓductionē obi in eſſe nolito vel in eſſe volito: ⁊ qui negant iſtam negant oēꝫ ꝯtingentiā eē in rebus: ⁊ ꝑncipaliter negant primā intelligentiam aliquid agere ad extra continʳ: ⁊ omnia euenire de neceſſitate: qd̄ abhorret oīs ſecta. ¶ Et ſi arguas. ſic poᵘᵉ ſicut tu ponis tu dimittis omnem ſectam: ⁊ omnem phyloſophiam in contradictione: cum ponant potentiam intellectiuaꝫ eē oīno imutabilē: tu ponis ipſaꝫ multiplr variabilem atq; mutabilem cū ponis i prima intelligentia eē

> Ex pte tpis: motoris mobil: mo tus. 8. phyſicoꝝ. demonſtrat̄ eternitas mundi.

> Antiqua volūtate pōt deꝰ nouam creare ſine ſui mutatione. ⁊ hoc maxime ſaluatur ponendo tale eē cognitū qd̄ eſt cognitio paſſiua.

tranſitū de opp° ad opp^m: ⁊ ɔ̄dicto° ad ɔ̄dictoriū: vt de voltione ad volitionem. ⁊ de nolitiōe ad nolitionē: ⁊ de concupi^a ad ɔcupiſcentiam: ⁊ breuiter achilles Ariſt. ⁊ cōmētatoris eſt contra te ſicut pȝ. Rn̄deo tibi nō eſt ibi trāſitus de volitione ad nolitionē q̄ꝫtū ad aliq̄d abſolutū: ſȝ bn̄ eſt ibi trāſituȝ q̄ꝫtū ad aliq̄d diminutū. in quo eſt ſubiūc. quere p̄ q̄d eſt illud eē diminutū de quo dicetur ī p̄dicamētis ca° de paſſione. Et ſi oio contēdas de ſubo ſibi aſſi^{o} de hoc dicer̄ magis p̄lixe in 3° nr̄e theologie de p̄deſtinatione: dico tn̄ ꝙ illud eē diminutū non ē in ſubo volito vel cog^{ti} ſubiūc: ſed ſe tenet ex p̄te volūtatis vel volitiōis cui innitit̄: ſicut ens diminutū enti ſimplr̄: vn̄ vo^{tas}: vt ſub volitione terminat dependētiā illius eē diminuti: nec pp̄ hoc ifor^{tur} iſto: ſicut ſubȝ accn̄te: ſed tn̄ dterminat eius dependētiā abſq3 infor^{ne}: terminus aūt dependētie nō mutatur: lȝ trāſeat de ɔ̄dicto° ad ɔ̄dicto^m: ⁊ ſic de non terminā̄te fiat terminā̄s: erit ḡ trāſitus in terminā̄do eē volitū in terminādo eē nolitū: ⁊ in p̄ductiōe eius abſq3 alia mutatione p̄rie itelligētie ſic inte^{ns} prime intelligētie terminat dependentiam reſpectiuum rōnis abſq3 alia ifor^{ne}: ⁊ p̄ o° mutatione.

Diſſolutio aūt aliquaȝ rōnū p̄borum fa^{ta} eſt: illa nāq3 que dicit ꝙ noua p̄ductio nō pōt eſſe ſine noua rl̄one mutua cāruū adinuicē: vt ſine approximatiōe corꝫ nō acci^t de cā libere ⁊ ɔtin^r agēte reꝫ cuiuſmodi ē cā p̄ria: vt dictū eſt: nec opȝ ibi fieri aliqua approximatio localis: nec aliqua habitua° ad illas cās: cū ipſa per ſe ſine alȷs poſſit pro inſtā̄ti pro quo vult effectū ponere ſi hȝ veritatē hoc erit ī cauſis nālibus tn̄. Ultima rō ſic diſſoluit̄: nā cum dr̄ de tēpore in actu nō exiſtit in re niſi nūc o^m ſuperius fuit dictū: hoc tn̄ dato: cū dicit vltra: ꝙ nūc ſemp̄ eſt finis preteriti ⁊ prin^m futuri: ſicut quilibet punctus in circulo hȝ ante ſe ⁊ poſt ſe lineā: q2 eſt prin^m vnius: ⁊ finis alterius illud dictū nō eſt verū: q2 imaginātur ꝙ tēpus ſit quedaȝ linea circularis ſucceſſiua p̄fecta ꝙ nō eſt veꝫ: ſed ſe hȝ ad modū linee ſemicircularis: cuius prin^m eſt vnū nūc: ⁊ finis eſt aliud nūc: ſicut in linea ſemicirculari ſunt 2° puncta ipſam terminan^a. hoc ēt pȝ ex prioribus: ꝙ tp̄s preteritum ſiue ſit finitū ſiue īfinitū hȝ nūc q̄ꝺ inciat ipȝ ⁊ aliud q̄ꝺ ipſum terminat. rōnes igit̄ Ariſto. ⁊ cōmētatoris ſui que ponūtur. 8°. p̄hicoꝝ nō dn̄ant mūdū eē eternū a p̄te ante. ❡ Dȝ dubitationem de dictis Ari. ⁊ cōmētatoris ſui p̄ celi ⁊ mūdi ɔtra platonē q̄ dn̄at mūdū: an concludāt vel non. Pri^m dictū eſt. ꝙ impoſe eſt aliq̄ꝺ eē generatū: ⁊ ſemper fuiſſe. Secūduȝ. ꝙ impoſſibile eſt ꝙ aliq̄d ſit ſemper: ⁊ poſſit nō eē. Tertiuȝ. ꝙ oē corruptibile de neceſſitate corrūpetur: ⁊ ꝙ oē gn̄abile nec̄io ē corruptibile: ⁊ ꝙ ipoſe eſt ꝙ aliq̄d ſit poſe eē ex ſe: ⁊ neceſſe eē ab alio: vt plato dicebat. rō p̄mi dicti Ari. eſt iſta: q̄n ipoſe ē ꝙ aliq̄d ſit in po^a ad ſemp̄ fuiſſe ⁊ ī po^a ad aliq̄n nō fuiſſe: q̄n actus repugnāt tantū quātū potētie: q̄n ipoſſibile ē ꝙ actus ſint ſimul: cū ſint oppoſiti. ita impoſe ē ꝙ potētie ſint ī eodē pro eodē inſtā̄ti vel pro eodē tp̄e: ⁊ iō ſi ſit ī potētia ad eē ⁊ nō eē: hoc erit pro aliquo tp̄e: ⁊ nō pro eodē: ergo ſi poſſibile eſt ꝙ aliq̄d ſit in potētia ad eſſe ⁊ ad nō eē hoc erit pro alio tp̄e ⁊ non pro eodē: ergo impoſſibile ē ꝙ aliq̄d ſit in po^a ad ſemp̄ fuiſſe: ⁊ ad aliq̄n nō fuiſſe vel ſemp̄ nō fuiſſe. ❡ Adhuc autē impoſſibile videtur ꝙ aliq̄d ſit in potētia ad ſemper fuiſſe. ❡ Adhuc aūt impoſe videt̄ ꝙ aliq̄d ſit in potentia ad ſemper eſſendo: ⁊ ad aliquando nō eſſendo: potentia nāq3 ad cōtradictoria vel ad cōtraria imediata vel ad priuatiue oppoſita non cōgregantur in eodē. In hoc ſunt ſuſtētati Ari. ⁊ cōmētator p̄ celi ⁊ mūdi: q̄d aūt veritatis iſta dicta cōtineāt p̄ſcrutādū. Dicamus ⁊ nos ꝙ acci^{re} potentiam ad ſemper eſſendum: ⁊ potentiam ad ſemp̄ nō eſſendum: vel ad aliq̄n non eſſendū. potentia enīȝ poteſt ſumi 2^r. vno modo: vt connotat terminum: alio mō vt connotat negationem termini. p̄° potētia dicitur po^a cōiuncta actui: ⁊ talis nō opponitur actui: imo ſtat cū actu. Et pono tibi exēplum de roſa. Dicitur. n. ꝙ roſa poteſt durare per mēſem: ⁊ ꝙ eſt aliquid in po^a ad eſſenduȝ per mēſem: ⁊ nō pōt plus durare: q̄ꝺ verū eſt: vt li poſſe connotat actuȝ: po^a aūt vt cōnotat negationem termini: eſt potentia que dicitur diſtare ab actu: ⁊ talis potentia opponitur actui: ⁊ adueniente actu corrūpitur. Palā autem ꝙ acci^{re} potentiā primo mō impoſſibile eſt ꝙ aliquid ſit in potentia ad ſemper eēnduȝ: ⁊ ad ſemper non eſſendum: vel aliquando nō eſſendū: q2 tunc fuiſſet ſemper diſtans ab actu eſſendi: ⁊ ab actu non eſſendi: q2 aliquādo ab actu nō eēndi: q̄ꝺ cōtradictionē icludit: cū talis potentia primo modo dicta ſemper ſit cōiūcta actui ⁊ termino. Palā autem acci^{re} potentiam ſecūdo mō prout cōnotat negationē termini: ⁊ eſt diſtans ab actu: ipoſſibile eſt ꝙ aliquid ſit in potentia ad ſemp̄ eſſendum vel ad aliquando nō eſſendū: q2 tūc fuiſſet ſemper ſub non eſſe: q̄ꝺ contradictionem includit potentie. igitur ad contradictoria nō cōgregantur in eodem ſimul: ſed ſi ibi ſunt erunt pro alio ⁊ alio tempore. Iſte autem potentie ſic accepte ſic in ſenſu cōpoſitionis nō ſunt cōpoſſibiles: ſed in ſenſu diuiſionis ſicut fertur ſunt cōpoſſibiles: ⁊ in hac terminatur tractatus de mundi eternitate.

❡ Incipit liber octauus phyſicorum.

❡ Quid ſit locus Caput I.

Perſcrutandum eſt autē vltimo de loco ⁊ loci proprietatibus. Dicamus autēȝ in primis de loco quātum ad eius q̄ditatē. deinde q̄ꝫtū ad eius neceſſitatem: immutabilitatē: vnitatē: pluralitatē. Manifeſtū eſt autem ꝙ locus poteſt ſumi for^r ⁊ fundamētalr̄. Dicamus autē in primis quid ſit locus for^r: deīde inquiram^9 q̄d ſit locus funda^{ter}. Palā autē ꝙ locus for^r eſt quidam re^{us}. nō tn̄ pertinens ad genus relationis: cum non oriatur poſitis terminis: ſed eſt re^{us} extrinſecus adueniēs: cui relatiue opponitur ipſum vbi. ❡ Et ſi queras ad q̄ꝺ genus pertineat: dicitur ꝙ ad genus vbi. Manifeſtuȝ eſt autem ꝙ locus for^r hȝ pro fundamēto ipſum locans: ſed pro termino habet locatum: locus enim for^r ſubiūc eſt in locante: ſicut ⁊ vbi for^r eſt in locato: ⁊ breuiter locus ⁊ vbi for^r non ſunt aliud niſi locatio actiua ⁊ paſſiua actualis; vel ſunt ipſum locare ⁊ locari. ❡ Adhuc autem locus for^r dicitur alio mō. ſcilicet aptitudine ad locandum: vt locatiuitas: ⁊ locatum for^r dr̄ aptitudine ad locari paſſiue. locus. n. eſt aptus natus ad locare actiue: ⁊ locatū eſt loca^{le} paſſiue. ❡ Differt aūt locus for^r 2do a loco ſumpto

Uerī perīpatetici locū ſimpliceȝ formalē: ⁊ circūſcriptiuū poſuerūt: vide quarto phyſicorum.

Conſidera cur vbi actiuū ⁊ paſſiuum euſdem ſint p̄dicamenti actio ⁊ paſſio ſeperia.

for^r primo mō: qm̄ locus ſūptus formalr̄ ꝑ mō ieſt ꝑ accn̄s cui ineſt: qꝛ accidit locāti actu locare: ⁊ locato actu locari. locus aūt ſūptus 2° mō per ſe ineſt cui ineſt ꝑſeitate ſcd̄i modi. Unū locus locatiuus ē ꝑ ſe actiue: ⁊ locatū locabile eſt ꝑ ſe paſſiue: iſta enī ꝓpoſitio eſt ꝑ ſe: lapis locabilis eſt ꝑ ſe paſſiue: ſed iſta eſt ꝑ accn̄s: lapis actu locatᷣ paſſiue: qꝛ qōlꝫ vbi accidit lapidi: cū quolꝫ vbi poſſit carere. ¶ Ex his aūt īferṫ ꝙ hec: lapis actu locatus eſt paſſiue: nō ē ꝯ ſciētifica: ⁊ non cadit ſub conſideratione naturalis phi. ¶ Nūc aūt de loco funda^ter queramus qd ſit. Dicamus ꝙ locus funda^ter nihil aliud eſt: niſi fun^tum vtriuſqꝫ loci ꝑdicti formalr̄: naꝫ omne illud qḋ pōt fundare locare actiue vel locatiuitateꝫ actiue dr̄ locus funda^ter. Et vlterius: ſicut ferṫ. Omne illud qḋ poteſt eē terminus locabi^lis paſſiue ⁊ ipſius locari paſſiue ⁊ cuiuſcūqꝫ pn̄tie acquiſite ꝑ motum localē pōt dici locus funda^ter. ¶ Et ſi queras qd ſit illud in ſpāli qḋ pōt ſic loca^tiue actiuā fundare ⁊ terminare locationeꝫ paſſiuā: an pertineat ad aliqḋ genus ꝑdicamentale tm̄: vel ad plura: vel ad oia: ⁊ ſi ſic. ſi per ratione cōmunē eis fundat locare ⁊ terminat locari: an per rationes ꝓprias eis inſit. Rn̄deo tibi. illud reqrit ſpāleꝫ difficultatē: ⁊ ideo de hoc eſt diligēter ingrendum.

¶ De ꝑ^o ſubo locatiōis actiue ⁊ paſſiue. Cap. II.

Nunc aūt eſt ingrendum de primo ſubo locatiōis actiue: nec nō de prio ſubo locationis paſſiue que ſit ratio formalis locādi actiue: ⁊ ꝑ quā cōuenit alicui habere rōnē loci funda^ter. ¶ Dicamus aūt ī primis quid de hoc ſpāliter ſenſerunt progenitores noſtri: ⁊ ſpālr̄ Ariſt. ⁊ Auer. eius cōmētator: rōnem aūt loci ſic aſſignant 4. phicoꝝ. 41°. locus eſt ſuperficies corpis cōtinēs īmobile primuꝫ. Dicunt ergo ꝙ ſuperficies eſt rō formalis locādi actiue: ideo aſſerūt oēm locuꝫ eſſe quātum cū hēat continere: ⁊ ambire locatū: ſed illud dictū nō placet modernis phis. Unde dicūt ꝙ Ariſt. ⁊ eius cōmētator nō aſſignarūt rōnē loci ſm̄ conceptum cōiſſimum predi^cam de omni loco: ſed tm̄ aſſignauerūt rōnem loci quantum ad eius ſubalternū. ſ. quantum ad locum circūſcriptiuum nō aūt q̄tū ad locum diffinitiuū: nec quātū ad rōnem cōem loco circūſcrip^tiuo: ⁊ loco diffinitiuo. Concedimus ergo eis illud qḋ dicūt ꝺ loco circūſcriptiuo. Nō aūt de loco vlr̄ ſumpto. ¶ Adhuc aūt nec ꝑciſe gen^9 ſube pōt dici rō formalis locādi actiue: nec preciſe ꝑdicamētuꝫ qualitatis: ⁊ ſic ꝓcedēdo ꝑ oia genera: qd eſt ergo rō formalis locādi. dr̄ ꝙ nā que eſt cōis. x. ꝑdicamētis: eſt rō locādi actiue: ⁊ rō huius dicti eſt iſta: qm̄ oē illud qḋ pōt eē termin^9 preſentie acquiſite per motū localē pōt hr̄e rōneꝫ loci: ſed nā prout eſt cōis primis generibus poteſt eē terminus ꝑſentie acqſite ꝑ motū localē: ḡ i ꝑ^a figura nā vt nā eſt ratio formalis locandi actiue: ḡ ad phm̄ naturalem pertinet determinare de locatiuitate actiua cuꝫ ſit per ſe paſſio nature perſeitate ſcūdi modi. Habet aūt dubitationeꝫ circa predictā aſſignationem: qꝛ non videtur ꝙ nā vt natura eſt ſit pmū ſubꝫ: nec rō formalis locatiuitatis actiue. primū ſubm̄ dico pri^te adequationis qḋ probatur: qm̄ prima ītelligētia videṫ poſſe eſſe terminus preſentie acqſite ꝑ motū localē: ⁊ per ꝯn̄s hr̄e rationem loci: ⁊ tamen non cōtinetur ſub natura: qꝛ natura eſt ens limitatū: prima aūt ītelligētia ē ens illimitatū. ¶ Adhuc aūt manifeſtū eſt: ꝙ nō omne cōtentum ſub nā hēat rōnem loci: qm̄ ipſum locatū nō hꝫ rōnem loci: nec ēt ipm̄ vbi paſſiue dictuꝫ. ¶ Diſſolutio illoꝝ facilis ē: nā ꝙ dicis de ꝑ^o ītelligētia ꝙ pōt eē terminus preſentie acquiſite ꝑ motū localē forſitā negareṫ: qm̄ cū ſit preſens vbicūqꝫ: ⁊ indiſtās ab omni poſitiuo: nō apparet quō aliquid poſſit moueri localiter ad ipſaꝫ. Et dato ꝙ ſic ꝙ aliqd per motū localē poſſit acqrere nouā ꝑſentiam aliā ⁊ aliā ad primā intelligētiā: tūc opꝫ dicere ꝙ locabilitas actiua nō ē paſſio cōuertibilis cū natura: vt nā eſt locabilitas dico ſm̄ cōceptū cōiſſimū: prout eſt cōis ad omneꝫ locabilitateꝫ actiuā: ſed loca^tiua contracta: qḋ pro nūc concedaṫ. Et qḋ 2° dicebatur de vbi ⁊ locato: dicitur ꝙ locatuꝫ pōt habere rōneꝫ loci etiā reſpectu locantis: non tn̄ circūſcripti loci: ſed loci diffinitiᷓ: qꝛ pōt terminare ꝑſentiā loci ambientis acqſitam per motū localem. De vbi aūt poſterius dicetur: vel pro nūc poſſet dici: ꝙ nō apparet aliquod incōueniēs quin vbi vnius locati poſſit terminare nouā preſentiā acquiſitā per motū localē alterius locati.

Scdm̄ cōmētatoré loco circūſcriptiuo abſolutē ſignificatur ⁊ cōtinētis connotatur.

Scdm̄ theologos āgelus pōt eē pn̄s vno loco ꝙ nō maiori neqꝫ vbiqꝫ ſꝫ eē ſicut deus.

Amplius autem de primo ſubiecto locationis paſſiue: ⁊ de rōne formali eſſendi in loco perſcrutādū. Dicam^9 aūt in primis ꝙ ratio formalis eſſendi in loco non eſt quantitas: niſi eſſendi in loco circūſcriptiue: nō aūt eſſendi in loco diffinitiue vel ſimplr̄: qm̄ incorporalia ⁊ ſpūalia ſūt alicubi. 2^m dcm̄ ꝙ nec gen^9 ſubſtātie ē for^ter rō eēndi i loco cū ꝑdicamēta accn̄tiū locētur. 3^m dcm̄. Ens vt ens nō ē rō for^lis eēndi i loco: qm̄ tūc ꝑ^a ītelli^a q̄ ꝯtinetur ſub ente eēt alicubi: qḋ eſt fſm̄. 4^m dictū. ꝙ ſingularitas nō eſt rō eēndi i loco: qm̄ vlīa plonica ſi exiſtūt alicubi exn̄t: qꝛ ꝑ motū localē pn̄t acqrere nouā preſentiaꝫ. Palam aūt ꝙ nō eſt veꝝ illud dictū ꝙ vlīa ſūt vbiqꝫ ⁊ ſemper: ⁊ illud dictū ꝙ vlīa nuſq̄ꝫ ſunt: qm̄ vlīa platonica: ne^tio ſunt alicubi nec ne^tio ſūt vbiqꝫ. Et ſi dicas ꝙ ſūt vbiqꝫ ꝑ indiſtātiā: nō aūt ꝑ preſentiam. Rn̄deo tibi ꝙ nec ſūt vbiqꝫ ꝑ ꝑſentiā: nec ꝑ idiſtātiā. ¶ Debes tn̄ aduertere: ꝙ eē alicubi ꝑ idiſtātiam pōt ſumi 2^r: negatiue vel ꝑuatiue ꝑ ꝑuationeꝫ diſtātie q̄ ē rl̄o iter illa q̄ diſtāt: ſicut iter celū ⁊ terrā ē diſtātia poſi^tiua: q̄ ē q̄dā rl̄o: ⁊ celū ⁊ terra remota illa rl̄one diſtātie dicerētur eē idiſtātia ꝑuatiue. ſ. ꝑ ꝑuationē diſtātie: ⁊ ſic forte ꝯcederetur ꝙ ydee plonice eēnt vbiqꝫ ꝑ idiſtantiā: qꝛ nec fundant nec termināt rl̄onē diſtātie ad aliqḋ aliud: ſicut ferṫ. Alio^9 mō dici aliqd eē vbiqꝫ ꝑ idiſtātiā negatiuaꝫ eqpol^lentem pn̄tie ⁊ idiuiſiōi ⁊ ꝯtiguitati: ſic ꝙ illa ſint idiſtā^a ꝙ ſint idiſtīcta ⁊ ꝯtigua eqpollēter: qꝛ nihil iter illa ſit me^m: nec poſitiuū: nec ꝑuatiuū: ſic iter locū ⁊ locatū nihil ē mediū. volo tibi ponere. Ex^m vt plane ītelligas: aq̄ q̄ i vaſe hꝫ ꝑſentiam ad vas: mō ponamus ꝑ poīe vel ipoīe ꝙ nec aqua nec vas mutarētur localr̄: ⁊ ꝙ illa preſentia deſineret eſſe: tūc aq̄ eēt idiſtās a vaſe: idiſtātia negatiua eqpollēter ꝑſentie: vn̄ aq̄ illa poſſet dn̄ari: ⁊ dici ꝙ ē i vaſe ꝑ idiſtātiā a vaſe: qꝛ nihil ē me^m iter aquā ⁊ vas. Palā aūt ꝙ ydea plonica nō eſt ſic vbiqꝫ ꝑ indiſtātiā negatiuam: ita ꝙ nihil ſit medium iter ipſam: ⁊ quecunqꝫ alia: ſed eſt alicubi tm̄ per indiſtantiam negatiuā. Concludimus ergo ꝙ ſingularitas non eſt ratio eſſendi in loco: quid ergo eſt ratio eſſendi

Scdm̄ cōmētatoré intelligentie oēs forte ꝑ aliud locari dicūtur. ē enī vlra ꝑo homines ſugiores ſialū celeſtiū. Scdm̄ ꝑpateticos accn̄s ꝑ accidēs: ⁊ non ꝑ ſe locari dicūr.

Nota ꝙ vlīa ſūt vbiqꝫ ſꝫ Ariſt. ꝑ idiuiſiōa ſp̄ ⁊ vbiqꝫ regia.

in loco. ¶ Dicitur ꝙ nã que eſt ſubm phie nãlis: qm oĕ ens limitatũ videt alicubi eſſe. ¶ Et ſi arguas: oĩa pdicamẽta ⁊ oĩa que per ſe ſũt in his icludunt nãm. ḡ oĩa erũt alicubi: ⁊ ſic loci erit locus ⁊ vbi erit vbi: ⁊ ſic in ĩfinitũ abibit. ¶ Rñdet ꝙ ſicut ſuit dcm̃ in nr̃a meta͠ pmo lib. capi. 6. nõ opꝫ ꝙ oĩs ꝑ ſe paſſio ſupioris ſit ꝑ ſe paſſio cuiuſlꝫ iferioris dicte ꝑ ſe de ipſa in ſcdo mõ. Sed bñ veruꝫ eſt ꝙ oĩs per ſe paſſio cuiuſlꝫ ſuperioris pdicat̃ de quolibet inferiori vel pmo mõ vel ſcdo mõ: ⁊ hoc eſt qñ illa paſſio eſt dĩa ꝯtiua ⁊ diuiſiua alicuiꝰ gnĩs ſubalterni ꝑ ſe cõtenti ſub illo ſupiori. ſic aũt eſt de loco ⁊ vbi. ḡ ⁊c. Adhuc aũt poſſet cõcedi ꝙ locus ⁊ vbi cũ ſint entia poſitiua poſſent fundare pñtiam ad aliqua alia. Adhuc aũt 3°. dr̃ ꝙ nã non eſt pmũ ſubm eſſendi in loco ꝙ cõueniat cuilibet ꝙ eſt in loco ꝑ rõnem nãe: imo ſibi ꝯuenit ꝑ rõnẽ ppriã. vt diſtiguit̃ a natura. Nã poſito ꝑ poſe vel impoſe ꝙ nã cõis. ꝫ. pdicamẽtis actu nõ fundaret pñtiam ad aliquẽ locuꝫ. adhuc dĩe ꝯbentes nãm ad. ꝫ. pma gnã pñt fundare pñtiam ad locuꝫ. Hoc aũt nõ eẽt niſi per rõnem propriam.

Habet autem dubitationẽ ſuppoſito ꝙ qõlibet ꝑ rõnem ppriaꝫ ſit in loco: an ſm diſtõnẽ ſuppoſitoꝝ vel realitatũ ſit diſtinctio pñtiarũ. Et pono tibi exẽpluꝫ. ſi ſort. ⁊ oĩa que ſũt in ſorte de genere ſube: ⁊ ſic quãtitas ⁊ alia accñtia fundant vnã pñtiã ad locuꝫ vel plures. ſm diſtõnẽ reruꝫ in ſorte: ⁊ nõ tñ ſcdm diſtinctionẽ reruꝫ: ſed ſm diſtõnẽ qditatũ ⁊ modoꝝ intrinſecoꝝ: ita ꝙ quot ſunt diſticta ex nã rei in ſorte tot ſunt pñtie ad locũ diſtincte. Adhuc aũt difficultas orit̃ ſi etiã ex parte loci: an ſit diſtinctio locoꝝ. Et vlterius ſi ſcdm diſtõnẽ ex nã rei ipſius loci ſit diſtinctio locoꝝ formalr̃ ſumptoꝝ. ¶ Diſſolutio aũt pmi q̃ſiti eſt iſta. loquẽdo pmo de vbi circũſcriptiuo. 2°. de vbi diffinitiuo: quantũ aũt ad vbi circũſcriptiuũ: dr̃ ꝙ ſorte eſt tñ vnũ vbi circũſcriptiuũ: cuiꝰ ꝑ ſe fun͠ eſt q̃titas ſortis: ⁊ oĩa illa que ſunt quãta q̃titate ſortis vt mã ⁊ accidẽtia vt albedo ⁊ alia accñtia hñt tñ vnũ circũſcriptiuũ vbi ꝑ accñs ſub rõne q̃titatis: qđ pꝫ: qm̃ illa ſepata a q̃titate ꝑ poſe vel impoſe nõ hñt vbi circũſcriptiuũ in loco. ¶ Et ſi queras. ſi illud vbi ſit ſubiue l q̃titate ſort. Dicit̃ ꝙ ſic. Et ſi adhuc q̃ras ſi eſt in tota quãtitate: ⁊ ꝑ ꝯñs diuiſ ſm diuiſionẽ q̃titatis ſortis. ¶ Quãtũ aũt ad vbi diffinitiuũ aliṙ eſt dcm̃. ⁊ ſit pm͠ dcm̃: qm̃ oĩa illa q̃ ſũt reˀ diſtincta in ſorte hñt pprias pñtias in ſoꝛ. reˀ diſtinctas: qm̃ anĩa ſortis fundat ppriã pñtiã diffinitiuã ad locũ. ſiliṙ ⁊ eius mã. ſiliṙ ⁊ accñs vt habitus itellis ⁊ habituˀ corpales. ¶ 2m͠ aũt dcm̃ ſit iſtud: ꝙ nõ tñ ſm diſtõnẽ ſuboꝝ ẽ diſtõ realis pñtiarũ: imo ſm diſtõnẽ formalẽ: ⁊ ex nã rei q̃cũq; ſit illa eſt diſtinctio pñtiaꝝ ad locuꝫ reˀ diſtinctaꝝ. Ex his aũt dictis infert̃ ꝙ cũ in ſorte ſit qditas entis ⁊ ſube. corporis. anĩalis. ⁊ hoĩs ⁊ multe dĩe ꝯſtitutiue ⁊ diuiſiue ⁊ multe ꝑ ſe paſſiones illoꝝ ꝙ ſm numerum iſtoꝝ erit numerus pñtiaꝝ ad locũ. Alia igit̃ preſentia diffinitiua eſt pñs ſuba ſortis ad locuꝫ: alia hũanitas ſortis: alia anĩalitas: alia riſibilitas: alia ſorteitas: ⁊ ſic de ſingulis. ¶ Et ſi q̃ras: an ꝯdictionẽ implicet vnã pñtiã eẽ ſine alia. ex quo pñtie ſũt diſtincte reˀ. ¶ Rñdet̃ de pñtijs hñtibus diſtincta fun͠ in ſorte nullã icludit ꝯdictõeꝫ vnã pñtiaꝫ eẽ ſine alia. vñ ꝯcedimus tibi ꝙ nõ repugnat ꝯdictorie anĩe ſortis actualr̃ informantis corpꝰ ꝙ ſit pñs hic: ⁊ corpus nõ erit hic. ſiliṙ ꝙ corpus ſit hꝫ ⁊ accñtia informãtia corpus nõ ſint hic. Et vlteriꝰ ꝙ vna ps ſoꝛ. ſit hꝫ: vt caput eiꝰ ſit ⁊ nõ reſiduũ corporis: ⁊ vnũ brachiũ ſit hꝫ: ⁊ nõ aliũ. Et vltra ꝙ ſoꝛ. actualr̃ indutus veſtimẽtis ſit hic: ⁊ veſtimẽta eiꝰ nõ ſint hic: nec alicubi: ⁊ ꝙ ſort. actualr̃ hẽat caputium ſuũ in capite ⁊ caput ſuũ ſit hic. Caputiũ aũt nõ erit hic: nec eſt mirandũ de talibus: qm̃ cũ ſint pñtia diſtincte realr̃ nõ repugnat ꝯdictorie vnaꝫ eẽ ſine alia. ¶ Adhuc aũt ꝺ pñtijs hñtibus fun͠ diſtinctas pciſe formaliter: ⁊ ex natura rei: nõ tñ diſtincta realr̃: cũ ille ſint diſtincte ſm diſtinctioneꝫ fun͠: ſicut ſunt ceteri re͠: non repugnat ꝯdictorie vnã pñtiam exiſtere ſine alia. Ex his aũt infert̃ ꝙ pdi͠ poꝛa ꝑ ſe incluſa in ſorte poſſunt eẽ hic ⁊ ſoꝛ. erit hic: ⁊ humanitas non erit hic: vel ſaltẽ hecceitas ſortis erit hic: ⁊ humanitas ſort. non erit hic. ⁊ rõna͠ nõ erit hic. anĩalitas ⁊ humanitas erit hic: ⁊ non erit riſibilitas hic: ⁊ ſic de oĩbus alijs diſtinctis ex nã rei: qm̃ nõ opꝫ ꝙ ſi ſoꝛ. ſit hic ꝙ illa oĩa que iſunt in pmo mõ vel in ſcdo mõ ſint hic.

Diſſolutio aũt ſcdi q̃ſiti cũ querebat̃: an ſcdm diſtinctioneꝫ realẽ ſeu ex natura rei ſe tenentẽ ex parte termini loci vel termini locãtis ſit diſtinctio preſentiarũ locati ad locũ. ¶ Rñdet̃ ꝯformiter: ſicut dictum eſt de locato: cũ alia pñtia diffinitiua eſt pñs ſort. platoni reſpectu ſube ſue: alia reſpectu corporis: alia reſpectu humanitatis: ⁊ ſic de alijs diſtinctis ex nã rei ex parte locantis. Et rõ huiꝰ dicti eſt iſta: qm̃ ſm numerũ termini eſt numerus reſpectuũ. Ex hoc infert̃ ꝙ nõ repugnat ꝯdictorie ꝙ ſort. ſit pñs hũanitati platonis: ⁊ nõ riſibilitati ⁊ rõnalitati ⁊ non anĩalitati: qꝛ ex quo ſunt diſtincte preſentie nõ icludit cõtradictionẽ vnã eſſe ſine alia. ¶ Palã igit̃ quid ſit locus formalr̃ ⁊ quid ſit locus funda͠: quid etiã locatũ formalr̃: ⁊ quid locatuꝫ fundalr̃. pꝫ ex dictis. ¶ Adhuc aũt ad maiorẽ euidentiã predictoꝝ ſunt alique ppõnes formande. Prima igit̃ ppõ ſit talis: locatũ fundamentaliter nõ reqrit neceſſario locũ funda͠. pꝫ aũt hoc de vltima ſpera ⁊ de corpore poſito in vacuo. Secunda ppoſitio ſit iſta: ꝙ locus fundmẽtalr̃ nõ reqrit locatũ funda͠: ⁊ pbat̃: quoniã nõ repugnat ꝯtradictorie vltime ſpere exiſtere omnibus alijs ſperis ⁊ corporibus exiſtere deſinẽtibus. Tertia ppoſitio ſit talis. locatũ formaliter requirit locũ fundamẽtaliter: hoc pbatur: qꝛ oĩs reſpectus actu requirit terminuꝫ actu. Quarta ppoſitio ſit talis. locus formaliter neceſſario requirit locatũ fundamentaliter: cũ ſit terminus locatiõis actiue: ⁊ illa nõ eſt ſine termio. Quinta ppoſitio ſit talis: locus formaliter vt fert̃ nõ requirit locatũ: nec ecõuerſo. hoc pbant̃: qꝛ nõ cõſiderant̃ formaliter ſub ratione reſpcũs: ſed ſub ratiõe abſoluti. Et ſi arguas ꝙ reſpectus loci ⁊ locati ſunt mutui. ſi hoc eſt verum naturaliter: nõ tñ includit cõtradictioneꝫ ꝙ nõ ſint mutui. Sexta ppoſitio ſit talis. locatũ fundamentaliter cãt locũ funda͠: hoc pbat̃. qꝛ facit latera cõtinentis diſtare: ⁊ ꝑ ꝯñs ſupficiẽ in actu: ⁊ hec ppoſitio inteˀ de locato circũſcriptiue in loco: qđ hꝫ eſſe in corpore eleˀ ⁊ mixto corruptibili: nõ aũt ꝺ locato celeſti: quoniã ſpere iouis nõ cau-

Que dicit ꝺ vbi circũſcriptiuo ſi de mente Ariſt. vbi de deſinitiuũ ab eodeꝫ ſcriptũ non ſuit.

Credo hoc ꝙ ſi ſe pñtie realiter diſtinguantur ꝙ implicet cõtradictionẽ vnã eſſe ſine alia: propter cõnexionẽ ⁊ dependentiã neceſſariã: vt dicit via cõis de ſubiecto ⁊ ppria paſſiõe.

foꝛ' primo mõ:qꝛ locus ſuptus formalr ꝑ mõ ineſt ꝑ accñs cui ineſt:qꝛ accidit locãti actu locare:⁊ locato actu locari. locus aũt ſuptus z° mõ per ſe ineſt cui ineſt ꝑſeitate ſcdi modi. Un̄ locus locatiuus ē ꝑ ſe actiue:⁊ locatũ locabile eſt ꝑ ſe paſſiue: iſta enĩ ꝓpoſitio eſt ꝑ ſe:lapis locabilis eſt ꝑ ſe paſſiue: ſed iſta eſt ꝑ accñs:lapis actu locaẽ paſſiue:qꝛ q̇olz vbi accidit lapidi:cũ quolz vbi poſſit carere. ℂ Ex his aũt īferẽ ꝙ hec:lapis actu locatus eſt paſſiue:nõ ē ꝯ ſciẽtifica:⁊ non cadit ſub conſideratione naturalis phĩ. ℂ Nũc aũt de loco funda^ter querámus qd ſit. Dicamus ꝙ locus funda^ter nihil aliud eſt: niſi fun^dum vtriuſqꝫ loci ꝑdicti formalr:naꝫ omne illud qȯ põt fundare locare actiue vel locatiuitateꝫ actiue dr̄ locus funda^ter. Et vlterius:ſicut ferẽ. Omne illud qȯ poteſt eẽ terminus locabi^lis paſſiue ⁊ ipſius locari paſſiue ⁊ cuiuſcũqꝫ p̄ñtie acquiſite ꝑ motum localẽ põt dici locus funda^ter. ℂ Et ſi queras qd ſit illud in ſpãli qȯ põt ſic loca^tiuum actiuã fundare ⁊ terminare locationeꝫ paſſiuã: an pertineat ad aliqȯ genus ꝑdicamentale tñ: vel ad plura: vel ad oĩa:⁊ ſi ſic. ſi per rationẽ cõmunẽ eis fundat locare ⁊ terminat locari: an per rationes ꝓprias eis inſit. Rñdeo tibi. illud reqrit ſpãleꝫ difficultatẽ;⁊ ideo de hoc eſt diligẽter ingrendum.

ℂ De ꝑ ſubo locatiõis actiue ⁊ paſſiue. Cap. II.

NUnc aũt eſt ingrendum de primo ſubo locatiõis actiue:nec nõ de p̄io ſubo locationis paſſiue que ſit ratio formalis locãdi actiue; ⁊ ꝑ quã cõuenit alicui habere rõnẽ loci funda^ter. ℂ Dicamus aũt ĩ primis quid de hoc ſpãliter ſenſerunt progenitores noſtri: ⁊ ſpãlr Ariſt. ⁊ Auer. eius cõmẽtator: rõnem aũt loci ſic aſſignant 4. phicoꝝ. 41°. locus eſt ſuperficies corꝑis cõtinẽs ĩmobile primuꝫ. Dicunt ergo ꝙ ſuperficies eſt rõ formalis locãdi actiue: ideo aſſerũt oẽm locuꝫ eſſe quãtum cũ hẽat continere:⁊ ambire locatũ: ſed illud dictũ nõ placet modernis phis. Unde dicũt ꝙ Ariſt. ⁊ eius cõmẽtator nõ aſſignarũt rõnẽ loci ſm̄ conceptum cõiſſimum p̄edi^cabilem de omni loco: ſed tñ aſſignauerũt rõnem loci quantum ad eius ſubalternũ. ſ. quantum ad locum circũſcriptiuum nõ aũt q̃tũ ad locum diffinitiuũ:nec quãtũ ad rõnem cõem loco circũſcrip^tiuo:⁊ loco diffinitiuo. Concedimus ergo eis illud qȯ dicũt ꝺ loco circũſcriptiuo. Nõ aũt de loco vlr̄ ſumpto. ℂ Adhuc aũt nec ꝑciſe gen⁹ ſube põt dici rõ formalis locãdi actiue:nec preciſe ꝑdicamẽtuꝫ qualitatis:⁊ ſic ꝓcedẽdo ꝑ oĩa genera:qd eſt ergo rõ formalis locãdi. dr̄ ꝙ nã que eſt cõis. ſ. ꝑdicamẽtis: eſt rõ locãdi actiue; ⁊ rõ huius dicti eſt iſta:qꝛ oẽ illud qȯ põt eẽ termin⁹ preſentie acquiſite per motũ localẽ põt hẽre rõneꝫ loci:ſed nã prout eſt cõis primis generibus poteſt eẽ terminus ꝑſentie acgſite ꝑ motũ localẽ: g̊ ĩ ꝑ² figura nã vt nã eſt ratio formalis locandi actiue: g̊ ad phm naturalem pertinet determinare de locatiuitate actiua cuꝫ ſit per ſe paſſio nature perſeitate ſecũdi modi. Habet aũt dubitationeꝫ circa predictã aſſignationem;qꝛ non videtur ꝙ nã vt natura eſt: ſit p̄mũ ſubꝫ: nec rõ formaliſ locatiuitatis actiue. primũ ſubm dico p̄tate adequationis qȯ probatur: qꝛ prima ĩtelligẽtia videẽ poſſe eſſe terminus preſentie acgſite ꝑ motũ localẽ:⁊ per ꝯñs hẽre rationem loci:⁊ tamen non cõtinetur ſub natura:qꝛ natura eſt ens limitatũ:prima aũt ĩtelligẽtia ē ens illimitatũ. ℂ Adhuc aũt manifeſtũ eſt:ꝙ nõ omne cõtentum ſub nã hẽat rõnem loci:qꝛ ipſum locatũ nõ hꝫ rõnem loci:nec ẽt ipm̄ vbi paſſiue dictuꝫ. ℂ Diſſolutio illoꝝ facilis ē:nã ꝙ dicis de p̄° ĩtelligẽtia ꝙ põt eẽ terminus preſentie acquiſite ꝑ motũ localẽ forſitã negareẽ:qꝛ cũ ſit preſens vbicũqꝫ:⁊ indiſtãs ab omni poſitiuo:nõ apparet qũo aliquid poſſit moueri localiter ad ipſaꝫ. Et dato ꝙ ſic ꝙ aliqd per motũ localẽ poſſit acqrere nouã ꝑſentiam aliã ⁊ aliã ad primã intelligẽtiã:tũc opꝫ dicere ꝙ locabilitas actiua nõ ē paſſio cõuertibilis cũ natura:vt nã eſt locabilitas dico ſm̄ cõceptũ cõiſſimũ:prout eſt cõis ad omneꝫ locabilitateꝫ actiuã: ſed loca^tiua contracta:qȯ pro nũc concedaẽ. Et qȯ z° dicebatur de vbi ⁊ locato:dicitur ꝙ locatuꝫ põt habere rõneꝫ loci etiã reſpectu locantis:non tñ circũſcripti loci:ſed loci diffiniti; qꝛ põt terminare ꝑſentiã loci ambientis acgſitam per motũ localem. De vbi aũt poſterius dicetur: vel pro nũc poſſet dici:ꝙ nõ apparet aliquod incõueniẽs quin vbi vnius locati poſſit terminare nouã preſentiã acquiſitã per motũ localẽ alterius locati.

Amplius autem de primo ſubiecto locationis paſſiue: ⁊ de rõne formali eſſendi in loco perſcrutãdũ. Dicam⁹ aũt in primis ꝙ ratio formalis eſſendi in loco non eſt quantitas:niſi eſſendi in loco circũſcriptiue: nõ aũt eſſendi in loco diffinitiue vel ſimplr: qꝛ incorꝑalia ⁊ ſpũalia ſũt alicubi. z^m dcꝛ ꝙ nec gen⁹ ſubſtãtie ē for^ter rõ eẽndi ĩ loco cũ ꝑdicamẽta accñtiũ locẽtur. z^m dcꝛ. Ens vt ens nõ ē rõ for^lis eẽndi ĩ loco:qꝛ tũc ꝑ° ĩtelli^a q̃ ꝯtinetur ſub ente eẽt alicubi; qȯ eſt ſm̄. 4^m dictũ. ꝙ ſingularitas nõ eſt rõ eẽndi ĩ loco:qꝛ vl̄ia ꝑlonica ſi exiſtũt alicubi exñt: qꝛ ꝑ motũ localẽ p̄nt acqrere nouã preſentiaꝫ. Palam aũt ꝙ nõ eſt veꝝ illud dictũ ꝙ vl̄ia ſũt vbiqꝫ ⁊ ſemper:⁊ illud dictũ ꝙ vl̄ia nuſq̃ꝫ ſunt:qꝛ vl̄ia platonica:ne^c̃io ſunt alicubi nec ne^c̃io ſũt vbiqꝫ. Et ſi dicas ꝙ ſũt vbiqꝫ ꝑ indiſtãtiã:nõ aũt ꝑ preſentiam. Rñdeo tibi ꝙ nec ſũt vbiqꝫ ꝑ ꝑſentiã:nec ꝑ idiſtãtiã. ℂ Debes tñ aduertere:ꝙ eẽ alicubi ꝑ idiſtãtiam p̄t ſumi z^r:negatiue vel ꝑuatiue ꝑ ꝑuationeꝫ diſtãtie q̃ ē r̄lo ĩter illa q̃ diſtãt:ſicut ĩter celũ ⁊ terrã ē diſtãtia poſi^ua; q̃ ē q̇dã r̄lo:⁊ celũ ⁊ terra remota illa r̄lone diſtãtie dicerẽtur eẽ idiſtãtia ꝑuatiue. ſ. ꝑ ꝑuationẽ diſtãtie:⁊ ſic forte ꝯcederetur ꝙ ydee ꝑlonice eẽnt vbiqꝫ ꝑ idiſtantiã:qꝛ nec fundant nec terminãt r̄lonẽ diſtãtie ad aliqȯ aliud: ſicut ferẽ. Alio⁹ mõ dici aliqd eẽ vbiqꝫ ꝑ idiſtãtiã negatiuaꝫ eqpol^lentem p̄ñtie ⁊ idiuiſiõi ⁊ ꝯtiguitati:ſic ꝙ illa ſint idiſtã^a ꝙ ſint idiſtĩcta ⁊ ꝯtigua eqpollẽter:qꝛ nihil ĩter illa ſit me^m: nec poſitiuũ: nec ꝑuatiuũ: ſic ĩter locũ ⁊ locatũ nihil ē mediũ. volo tibi ponere. Ex^m vt plane ĩtelligas:aq̃ q̃ ĩ vaſe hꝫ ꝑſentiam ad vas: mõ ponamus ꝑ poſe vel ĩpoſe ꝙ nec aqua nec vas mutarẽtur localr:⁊ ꝙ illa preſentia deſineret eſſe: tũc aq̃ eẽt idiſtãs a vaſe: idiſtãtia negatiua eqpollẽter ꝑſentie: vl̄ aq̃ illa poſſet dñari:⁊ dici ꝙ ē ĩ vaſe ꝑ idiſtãtiã a vaſe:qꝛ nihil ē me^m ĩter aquã ⁊ vas. Palã aũt ꝙ ydea ꝑlonica nõ eſt ſic vbiqꝫ ꝑ indiſtãtiã negatiuam:ita ꝙ nihil ſit medium ĩter ipſam:⁊ quecunqꝫ alia:ſed eſt alicubi tñ per indiſtantiam negatiuã. Concludimus ergo ꝙ ſingularitas non eſt ratio eſſendi in loco:quid ergo eſt ratio eſſendi

Scdm̄ theologos õgrine põt eẽ p̄us ĩ vno loco ꝙ nõ maioꝛi: neqꝫ vbiqꝫ ſꝫ eẽ ſicut deus.

Scdm̄ cõmẽtatoꝛẽ intelligẽtie oẽs forte ꝑ aliũ locari dicũtur. ẽ enĩ virtus p° dominatꝫ ſupioꝛ eo, ĩ alũ celeſtiuꝫ. Scdm̄ ꝑipatetĩcos accñs ꝑ accidẽs:⁊ non ꝑ ſe locari dñr.

Scdm̄ cõmẽtatoꝛẽ loco circũſcriptiuo abſolute ſignificatur ⁊ cõtinẽtis connotatur.

Nota ꝙ vl̄ia ſũt vbiqꝫ ſꝫ Ariſt. ꝑ idiuidua ſꝫ ⁊ vbiqꝫ reperiũ.

in loco. ℂ Dicitur φ nā que eſt ſubm phie nālis:
qm oē ens limitatū videt alicubi eſſe. ℂ Et ſi ar-
guas: oīa pdicamēta ꝛ oīa que per ſe ſūt in his iclu
dunt nām. ḡ oīa erūt alicubi: ꝛ ſic loci erit locus ꝛ
vbi erit vbi: ꝛ ſic in īfinitū abibit. ℂ Rñdet φ ſi
cut fuit dcm̄ in nr̄a meta^{ca} pmo lib^{o}. capi. 6. nō opȝ
φ oīs p ſe paſſio ſupioris ſit p ſe paſſio cuiuſlȝ īfe-
rioris dicte p ſe de ipſa in ſcdo mō. Sed bn̄ veruȝ
eſt φ oīs per ſe paſſio cuiuſlȝ ſuperioris pdicat de
quolibet inferioꝝ vel pmo mō vel ſcdo mō: ꝛ hoc
eſt qn̄ illa paſſio eſt dīa ꝯtiua ꝛ diuiſiua alicu^{9}
gnīs ſubalterni p ſe cōtenti ſub illo ſupiori. ſic aūt
eſt de loco ꝛ vbi. ḡ ꝛc. Adhuc aūt poſſet cōcedi φ
locus ꝛ vbi cū ſint entia poſitiua poſſent fundare
pñtiam ad aliqua alia. Adhuc aūt 3°. dr̄ φ nā non
eſt pmū ſubm eſſendi in loco φ cōueniat cuilibet
φ eſt in loco p rōnem nāe: imo ſibi ꝯuenit p rōnē
ppriā. vt diſtiguit a natura. Nā poſito p poſe vel
impoſe φ nā cōis. x. pdicamētis actu nō fundaret
pñtiam ad aliquē locuȝ. adhuc dīe ꝯhentes nām
ad. x. pma gnā pñt fundare pñtiam ad locuȝ. Hoc
aūt nō eēt niſi per rōnem propriam.

Habet autem dubitationē ſuppoſito φ
qūlibet p rōnem ppriaȝ
ſit in loco: an ſm diſtōnē ſuppoſitoꝝ vel realitatū
ſit diſtinctio pñtiarū. Et pono tibi exēpluȝ. ſi ſort.
ꝛ oīa que ſūt in ſorte de genere ſube: ꝛ ſic quātitas
ꝛ alia accñtia fundant vnā pñtiā ad locuȝ vel plu
res. ſm diſtōnē reruȝ in ſorte: ꝛ nō tm̄ ſcdm diſtin-
ctionē reruȝ: ſed ſm diſtōnē qditatū ꝛ modoꝝ in-
trinſecoꝝ: ita φ quot ſunt diſticta ex nā rei in ſor-
te tot ſunt pñtie ad locū diſtincte. Adhuc aūt diffi
cultas orit ſi etiā ex parte loci: an ſit diſtinctio lo-
coꝝ. Et vlterius ſi ſcdm diſtōnē ex nā rei ipſius lo
ci ſit diſtinctio locoꝝ formalr ſumptoruȝ. ℂ Diſ-
ſolutio aūt pmi qſiti eſt iſta. loquēdo pmo de vbi
circūſcriptiuo. 2°. de vbi diffinitiuo: quantū aūt ad
vbi circūſcriptiuuȝ: dr̄ φ ſorte eſt tm̄ vnū vbi cir-
cūſcriptiuū: cui^{9} p ſe fun^{tum} eſt qñtitas ſortis: ꝛ oīa
illa que ſunt quāta qñtitate ſortis vt mā ꝛ accidē-
tia vt albedo ꝛ alia accñtia hnt tm̄ vnū circūſcri-
ptiuū vbi p accñs ſub rōne qñtitatis: qḋ pȝ: qm̄ illa
ſepata a qñtitate p poſe vel impoſe nō hnt vbi cir-
cūſcriptiuū in loco. ℂ Et ſi queras. ſi illud vbi ſit
ſubiue i qñtitate ſort. Dicit φ ſic. Et ſi adhuc qras
ſi eſt in tota quātitate: ꝛ p ꝯñs diui^{le} ſm diuiſionē
qñtitatis ſortis. ℂ Quātū aūt ad vbi diffinitiuuȝ
alr eſt dcm̄. ꝛ ſic p^{m} dcm̄: qm̄ oīa illa q̄ ſūt re^{r} diſtin
cta in ſorte hnt pprias pñtias in ſoꝛ. re^{r} diſtinctas:
qm̄ aīa ſortis fundat ppriā pñtiā diffinitiuaȝ ad
locū. ſilr ꝛ eius mā. ſilr ꝛ accñs vt habitus itelli^{ue}
ꝛ habit^{9} corpales. ℂ 2^{m} aūt dcm̄ ſit iſtud: φ nō tm̄
ſm diſtōnē ſuboꝝ ē diſtō realis pñtiarū: imo ſm
diſtōnē formalē: ꝛ ex nā rei qcūqȝ ſit illa eſt diſtin
ctio pñtiaꝝ ad locuȝ re^{r} diſtinctaꝝ. Ex his aūt di
ctis infert φ cū in ſorte ſit qditas entis ꝛ ſube. coꝛ
poris. aīalis. ꝛ hoīs ꝛ multe dīe ꝯſtitutiue ꝛ diuī
ſiue ꝛ multe p ſe paſſiones illoꝝ φ ſm numerum
iſtoꝝ erit numerus pñtiaꝝ ad locū. Alia igit pre-
ſentia diffinitiua eſt pñs ſuba ſortis ad locuȝ: alia
hūanitas ſortis: alia aīalitas: alia riſibilitas: alia
ſorteitas: ꝛ ſic de ſingulis. ℂ Et ſi qras: an ꝯdictio
nē implicet vnā pñtiā eē ſine alia. ex quo pñtie ſūt
diſtincte re^{r}. ℂ Rñdet de pñtijs hñtibus diſtin-
cta fun^{ta} in ſorte nullā icludit ꝯdictōeȝ vnā pſen-

Que dicit de vbi circūſcriptiuo ſi de mente Ariſt. vbi ꝟo de deffinitiuo ab eodeȝ ſcriptū non fuit.

tiaȝ eē ſine alia. vn̄ ꝯcedimus tibi φ nō repugnat
ꝯdictorie aīe ſortis actualr informantis corp^{9} φ
ſit pñs hic: ꝛ corpus nō erit hic. ſilr φ corpus ſit h
ꝛ accñā informātia corpus nō ſint hic. Et vlteri^{9}
φ vna ps ſoꝛ. ſit h: vt caput ei^{9} ſit ꝛ nō reſiduū coꝛ
poris: ꝛ vnū brachiū ſit h: ꝛ nō aliū. Et vltra φ ſoꝛ.
actualr indutus veſtimētis ſit hic: ꝛ veſtimēta ei^{9}
nō ſint hic: nec alicubi: ꝛ φ ſort. actualr hēat capu
tium ſuū in capite ꝛ caput ſuū ſit hic. Caputiū aūt
nō erit hic: nec eſt mirandū de talibus: qm̄ cū ſint
pñtia diſtincte realr nō repugnat ꝯdictorie vnaȝ
eē ſine alia. ℂ Adhuc aūt de pñtijs hñtibus fun^{ta}
diſtincta pcīſe formaliter: ꝛ ex natura rei: nō tn̄ di
ſtincta realr: cū ille ſint diſtincte ſm diſtinctioneȝ
fun^{r}: ſicut ſunt ceteri re^{ter}: non repugnat ꝯdictorie
vnā pñtiam exiſtere ſine alia. Ex his aūt infert φ
pdi^{ta} poꝛa p ſe incluſa in ſorte poſſunt eē hic ꝛ ſoꝛ.
erit hic: ꝛ humanitas non erit hic: vel ſaltē hecce-
itas ſortis erit hic: ꝛ humanitas ſort. non erit hic. ꝛ
rōna^{litas} nō erit hic. aīalitas ꝛ humanitas erit hic:
ꝛ non erit riſibilitas hic: ꝛ ſic de oībus alijs diſtin
ctis ex nā rei: qm̄ nō opȝ φ ſi ſoꝛ. ſit hic φ illa oīa
que iſunt in pmo mō vel in ſcdo mō ſint hic.

Credo dato φ ſi le pñtie realiter diſtinguantur φ implicet cōtradictionē vnā eſſe ſine alia: propter cōnexionē ꝛ dependentiā neceſſariā: vt dicit via cōis de ſubiecto ꝛ ppria paſſiōe.

Diſſolutio aūt ſcdi qſiti cū querebat:
an ſcdm diſtinctioneȝ
realē ſeu ex natura rei ſe tenentē ex parte termini
loci vel termini locātis ſit diſtinctio preſentiarū
locati ad locū. ℂ Rñdet ꝯformiter: ſicut dictum
eſt de locato: cū alia pñtia diffinitiua eſt pñs ſort.
platoni reſpectu ſube ſue: alia reſpectu corporis:
alia reſpectu humanitatis: ꝛ ſic de alijs diſtinctis
ex nā rei ex parte locantis. Et rō hui^{9} dicti eſt iſta:
qm̄ ſm numerū termini eſt numerus reſpectuuȝ.
Ex hoc infert φ nō repugnat ꝯdictorie φ ſort. ſit
pſens hūanitati platonis: ꝛ nō riſibilitati ꝛ rōna-
litati ꝛ non aīalitati: qꝛ ex quo ſunt diſtincte pre-
ſentie nō icludit cōtradictionē vnā eſſe ſine alia.
ℂ Palā igit quid ſit locus formalr ꝛ quid ſit lo-
cus funda^{ter}: quid etiā locatū formalr: ꝛ quid loca
tuȝ fundalr. pȝ ex dictis. ℂ Adhuc aūt ad maiorē
euidentiā predictoꝝ ſunt alique ppōnes forman
de. Prima igit ppō ſit talis: locatū fundamenta-
liter nō reqrit neceſſario locū funda^{ter}. pȝ aūt hoc
de vltima ſpera ꝛ de corpore poſito in vacuo. Se-
cunda ppoſitio ſit iſta: φ locus fundmētalr nō re
qrit locatū funda^{ter}: ꝛ pbat: quoniā nō repugnat
ꝯtradictorie vltime ſpere exiſtere omnibus alijs
ſperis ꝛ corporibus exiſtere deſinētibus. Tertia
ppoſitio ſit talis. locatū formaliter requirit locū
fundamētaliter: hoc pbatur: qꝛ oīs reſpectuſ actu
requirit terminuȝ actu. Quarta ppoſitio ſit talis.
locus formaliter neceſſario requirit locatū funda
mentaliter: cū ſit terminus locatiōis actiue: ꝛ illa
nō eſt ſine termio. Quinta ppoſitio ſit talis: locus
formaliter vt ferē nō requirit locatū: nec ecōuer-
ſo. hoc pbant: qꝛ nō cōſiderant formaliter ſub ra-
tione reſpcūs: ſed ſub ratiōe abſoluti. Et ſi arguas
φ reſpectus loci ꝛ locati ſunt mutui. ſi hoc eſt ve-
rum naturaliter: nō tn̄ includit cōtradictioneȝ φ
nō ſint mutui. Sexta ppoſitio ſit talis. locatū fun
damentaliter cāt locū funda^{ter}: hoc pbat. qꝛ facit
latera cōtinentis diſtare: ꝛ p ꝯñs ſupficiē in actu:
ꝛ hec ppoſitio intē^{r} de locato circūſcriptiue in lo-
co: qḋ hȝ eſſe in corpore ele^{ti} ꝛ mixto corruptibili;
nō aūt de locato celeſti; quoniā ſpera iouis nō cau-

foꝛ᷑ primo mō: qꝛ̃ locus ſūptus formalr̃ ꝑmō ieſt
ꝑ accñs cui ineſt: qꝛ accidit locāti actu locare: ⁊ lo/
cato actu locari. locus aūt ſūptus 2° mō per ſe ineſt
cui ineſt ꝑſeitate ſcdi modi. Vñ locus locatiuus ē
ꝑ ſe actiue: ⁊ locatū locabile eſt ꝑ ſe paſſiue: iſta enī
ꝓpoſitio eſt ꝑ ſe: lapis locabilis eſt ꝑ ſe paſſiue: ſed
iſta eſt ꝑ accñs: lapis actu locat᷑ paſſiue: qꝛ qōlꝫ vbi
accidit lapidi: cū quolꝫ vbi poſſit carere. ¶ Ex his
aūt īfert᷑ ꝙ hec: lapis actu locatus eſt paſſiue: nō ē
ꝯ ſciētifica: ⁊ non cadit ſub conſideratione natura/
lis phi. ¶ Nūc aūt de loco funda^ter queramus qd
ſit. Dicamus ꝙ locus funda^ter nihil aliud eſt: niſi
fun^tum vtriuſqꝫ loci ꝑdicti formalr̃: naꝫ omne illud
qd pōt fundare locare actiue vel locatiuitateꝫ acti
ue dr̃ locus funda^ter. Et vlterius: ſicut fert᷑. Omne
illud qd poteſt eē terminus locabi^lis paſſiue ⁊ ipſi/
us locari paſſiue ⁊ cuiuſcūqꝫ pñtie acquiſite ꝑ mo/
tum localē pōt dici locus funda^ter. ¶ Et ſi queras
qd ſit illud in ſpāli qd pōt ſic loca^tum actiuā funda
re ⁊ terminare locationeꝫ paſſiuā: an pertineat ad
aliqd genus ꝑdicamentale tm̄: vel ad plura: vel ad
oīa: ⁊ ſi ſic. ſi per rationē cōmunē eis fundat locare
⁊ terminat locari: an per rationes ꝓprias eis inſit.
Rñdeo tibi. illud reqrit ſpālē difficultatē: ⁊ ideo
de hoc eſt diligēter ingrendum.

¶ De ꝑ ſubō locatiōis actiue ⁊ paſſiue. Cap. II.

Nunc aūt eſt ingrendum de pri/
mo ſubō locatiōis acti
ue: nec nō de prio ſubō locationis paſſi/
ue que ſit ratio formalis locādi actiue:
⁊ ꝑ quā cōuenit alicui habere rōnē loci
funda^ter. ¶ Dicamus aūt ī primis quid de hoc ſpā
liter ſenſerunt progenitores noſtri: ⁊ ſpālr̃ Ariſt. ⁊
Auer. eius cōmētator: rōnem aūt loci ſic aſſignant
4. phicoꝝ. 41°. locus eſt ſuperficies corpis cōtinēs
īmobile primuꝫ. Dicunt ergo ꝙ ſuperficies eſt rō
formalis locādi actiue: ideo aſſerūt oēm locuꝫ eſſe
quātum cū hēat continere: ⁊ ambire locatū: ſed il/
lud dictū nō placet modernis phis. Unde dicūt ꝙ
Ariſt. ⁊ eius cōmētator nō aſſignarūt rōnē loci ſm̄
conceptum cōiſſimum predi^cam de omni loco: ſed
tm̄ aſſignauerūt rōnem loci quantum ad eius ſub/
alternū. ſ. quantum ad locum circūſcriptiuum nō
aūt q̄tū ad locum diffinitiuū: nec quātū ad rōnem
cōem loco circūſcrip^tiuo: ⁊ loco diffinitiuo. Concedi/
mus ergo eis illud qd dicūt ꝺ loco circūſcriptiuo.
Nō aūt de loco vlr̃ ſumpto. ¶ Adhuc aūt nec ꝑci/
ſe gen᷒ ſube pōt dici rō formalis locādi actiue: nec
precīſe ꝑdicamētuꝫ qualitatis: ⁊ ſic ꝓcedēdo ꝑ oīa
genera: qd eſt ergo rō formalis locādi. dr̃ ꝙ nā que
eſt cōis. x. ꝑdicamētis: eſt rō locādi actiue: ⁊ rō hu
ius dicti eſt iſta: qꝛ̃ oē illud qd pōt eē termin᷒ pre/
ſentie acquiſite per motū localē pōt hēre rōneꝫ lo/
ci: ſed nā prout eſt cōis primis generibus poteſt eē
terminus ꝑſentie acqſite ꝑ motū localē: ḡ i ꝑ^a figu
ra nā vt nā eſt ratio formalis locandi actiue: ḡ ad
phm̄ naturalem pertinet determinare de locatiui
tate actiua cuꝫ ſit per ſe paſſio nature perſeitate ſe/
cūdi modi. Habet aūt dubitationeꝫ circa predictā
aſſignationem: qꝛ non videtur ꝙ nā vt natura eſt:
ſit pmū ſubꝫ: nec rō formalis locatiuitatis actiue.
primū ſubm dico pri^us adequationis qd probatur:
qꝛ̃ prima itelligētia videt᷑ poſſe eſſe terminus pre
ſentie acqſite ꝑ motū localē: ⁊ per ꝯñs hēre ratio/
nem loci: ⁊ tamen non cōtinetur ſub natura: qꝛ na/

Scdm cōmēta/tor᷑ de loco circū/ſcriptiuo abſolu/tū ſignificatur ⁊ cōnectīa connotatur.

tura eſt ens limitatū: prima aūt itelligētia ē ens il/
limitatū. ¶ Adhuc aūt manifeſtū eſt: ꝙ nō omne
cōtentum ſub nā hēat rōnem loci: qꝛ̃ ipſum loca/
tū nō hꝫ rōnem loci: nec ēt ipm vbi paſſiue dictuꝫ.
¶ Diſſolutio illoꝝ facilis ē: nā ꝙ dicis de ꝑ^a itelli
gētia ꝙ pōt eē terminus preſentie acquiſite ꝑ mo/
tū localē forſitā negaret᷑: qꝛ̃ cū ſit preſens vbicū/
qꝫ: ⁊ indiſtās ab omni poſitiuo: nō apparet qūo ali
quid poſſit moueri localiter ad ipſaꝫ. Et dato ꝙ ſic
ꝙ aliqd per motū localē poſſit acqrere nouā ꝑſen/
tiam aliā ⁊ aliā ad primā intelligētiā: tūc opꝫ dice
re ꝙ locabilitas actiua nō ē paſſio cōuertibilis cū
natura: vt nā eſt locabilitas dico ſm̄ cōceptū cōiſ/
ſimū: prout eſt cōis ad omneꝫ locabilitateꝫ actiuā:
ſed loca^tio contracta: qd pro nūc concedat᷑. Et qd
2° dicebatur de vbi ⁊ locato: dicitur ꝙ locatuꝫ pōt
habere rōneꝫ loci etiā reſpectu locantis: non tm̄ cir
cūſcripti loci: ſed loci diffiniti: qꝛ pōt terminare ꝑ/
ſentiā loci ambientis acqſitam per motū localem.
De vbi aūt poſterius dicetur: vel pro nūc poſſet di
ci: ꝙ nō apparet aliquod incōueniēs quin vbi vni/
us locati poſſit terminare nouā preſentiā acquiſi/
tā per motū localē alterius locati.

Scdm theolo/gos āgelus pōt eē pñs tāto loco ꝙ nō maiori: ne/qꝫ vbiqꝫ ſi᷑ eē ſicut deus.

Amplius autem de primo ſubiecto lo/
cationis paſſiue: ⁊ de
rōne formali eſſendi in loco perſcrutādū. Dicam᷒
aūt in primis ꝙ ratio formalis eſſendi in loco non
eſt quantitas: niſi eſſendi in loco circūſcriptiue: nō
aūt eſſendi in loco diffinitiue vel ſimplr̃: qꝛ̃ incoꝛ
palia ⁊ ſpūalia ſūt alicubi. 2^m dcm̄ ꝙ nec gen᷒ ſub/
ſtātie ē foꝛ^lis rō eēndi ī loco cū ꝑdicamēta accñtiū
locētur. 3^m dcm̄. Ens vt ens nō ē rō foꝛ^lis eēndi ī lo/
co: qꝛ̃ tūc ꝑ^a itelli^a q̄ ꝯtinetur ſub ente eēt alicubi:
qd eſt flm̄. 4^m dictū. ꝙ ſingularitas nō eſt rō eēndi
ī loco: qꝛ̃ vlia plonica ſi exiſtūt alicubi exñt: qꝛ ꝑ
motū localē pñt acqrere nouā preſentiaꝫ. Palam
aūt ꝙ nō eſt veꝝ illud dictū ꝙ vlia ſūt vbiqꝫ ⁊ ſem
per: ⁊ illud dictū ꝙ vlia nuſꝙ̄ ſunt: qꝛ̃ vlia plato/
nica: nec īo ſunt alicubi nec nec īo ſūt vbiqꝫ. Et ſi di
cas ꝙ ſūt vbiqꝫ ꝑ indiſtātiā: nō aūt ꝑ preſentiam.
Rñdeo tibi ꝙ nec ſūt vbiqꝫ ꝑ ꝑſentiā: nec ꝑ idiſtā/
tiā. ¶ Debes tm̄ aduertere: ꝙ eē alicubi ꝑ idiſtāti
am pt ſumi 2^r: negatiue vel ꝓuatiue ꝑ ꝓuationeꝫ di
ſtātie q̄ ē rlo iter illa q̄ diſtāt: ſicut iter celū ⁊ terrā
ē diſtātia poſi^ua: q̄ ē q̄dā rlo: ⁊ celū ⁊ terra remota
illa rlone diſtātie dicerētur eē idiſtātia ꝓuatiue. ſ.
ꝑ ꝓuationē diſtātie: ⁊ ſic forte ꝯcederetur ꝙ ydee
plonice eēnt vbiqꝫ ꝑ idiſtantiā: qꝛ nec fundant nec
terminās rlonē diſtātie ad aliqd aliud: ſicut fert᷑.
Alio᷒ mō dici aliqd eē vbiqꝫ ꝑ idiſtātiā negatiuaꝫ
eqpol^lentem pñtie ⁊ idiuiſiōi ⁊ ꝯtiguitati: ſic ꝙ illa ſint
idiſtā^a ꝙ ſint idiſticta ⁊ ꝯtigua eqpollēter: qꝛ nihil
iter illa ſit me^m: nec poſitiuū: nec ꝓuatiuū: ſic iter
locū ⁊ locatū nihil ē mediū. volo tibi ponere. Ex^m
vt plane itelligas: aq̄ q̄ ī vaſe hꝫ ꝑſentiam ad vas:
mō ponamus ꝑ poſē vel ipoſē ꝙ nec aqua nec vas
mutarētur localr̃: ⁊ ꝙ illa preſentia deſineret eſſe:
tūc aq̄ eēt idiſtās a vaſe: idiſtātia negatiua eqpol/
lēter ꝑſentie: vñ aq̄ illa poſſet dnari: ⁊ dici ꝙ ē ī va/
ſe ꝑ idiſtātiā a vaſe: qꝛ nihil ē me^m iter aquā ⁊ vas
Palā aūt ꝙ ydea plonica nō eſt ſic vbiqꝫ ꝑ indiſtā
tiā negatiuam: ita ꝙ nihil ſit medium iter ipſam: ⁊
quecunqꝫ alia: ſed eſt alicubi tm̄ per indiſtantiam
negatiuā. Concludimus ergo ꝙ ſingularitas non
eſt ratio eſſendi in loco: quid ergo eſt ratio eſſendi

Scdm cōmēta/torē itelligentie oēs ſoꝛte ꝑ aliud locari dicunt᷑. ē enī vltia po ho/mines ſupiores viſibiū celeſtiuꝫ. Scdm ꝑipateti/cos accñs ꝑ ac/cidēs: ⁊ non ꝑ ſe locari dicūt᷑.

Nota ꝙ vlia ſūt vbiqꝫ ſꝫ Ariſt. ꝑ indiuidua ſꝫ ⁊ vbiqꝫ regio.

in loco. ¶ Dicitur φ nã que eſt ſubm p̃hie nãlis: qm̃ oẽ ens limitatũ videt̃ alicubi eſſe. ¶ Et ſi arguas: oĩa p̃dicamẽta ⁊ oĩa que per ſe ſũt in his icludunt nãm. g̃ oĩa erũt alicubi: ⁊ ſic loci erit locus ⁊ vbi erit vbi: ⁊ ſic in ĩfinitũ abibit. ¶ R̃ndet̃ φ ſicut fuit dcm̃ in nr̃a metace p̃mo lib°. capi. 6. nõ opʒ φ oĩs p ſe paſſio ſupioris ſit p ſe paſſio cuiuſlʒ ĩferioris dicte p ſe de ipſa in ſcdo mõ. Sed bñ veruʒ eſt φ oĩs per ſe paſſio cuiuſlʒ ſuperioris p̃dicat̃ de quolibet inferiori vel p̃mo mõ vel ſcdo mõ: ⁊ hoc eſt qñ illa paſſio eſt dĩa ɔ̃ctiua ⁊ diuiſiua alicuiꝰ gnĩs ſubalterni p ſe cõtenti ſub illo ſupiori. ſic aũt eſt de loco ⁊ vbi. g̃ ⁊c̃. Adhuc aũt poſſet cõcedi φ locus ⁊ vbi cũ ſint entia poſitiua poſſent fundare pñtiam ad aliqua alia. Adhuc aũt 3°. dr̃ φ nã non eſt p̃mũ ſubm eſſendi in loco φ cõueniat cuilibet φ eſt in loco p rõnem nãe: imo ſibi ɔuenit p rõnẽ ppriã. vt diſtiguit̃ a natura. Nã poſito p poĩe vel impoĩe φ nã cõis. x. p̃dicamẽtis actu nõ fundaret pñtiam ad aliquẽ locuʒ. adhuc dĩe ɔ̃tentes nãm ad. x. p̃ma gnã pñt fundare pñtiam ad locuʒ. Hoc aũt nõ eẽt niſi per rõnem propriam.

Habet autem dubitationẽ ſuppoſito φ quolibet p rõnem ppriaʒ ſit in loco: an ſm diſtõnẽ ſuppoſitoꝝ vel realitatũ ſit diſtinctio pñtiarũ. Et pono tibi exẽpluʒ. ſi ſort. ⁊ oĩa que ſũt in ſorte de genere ſubẽ: ⁊ ſic quãtitas ⁊ alia accñtia fundant vnã pñtiã ad locuʒ vel plures. ſm diſtõnẽ reruʒ in ſorte: ⁊ nõ tm̃ ſcdm diſtinctionẽ reruʒ: ſed ſm diſtõnẽ gditatũ ⁊ modoꝝ intrinſecoꝝ: ita φ quot ſunt diſticta ex nã rei in ſorte tot ſunt pñtie ad locũ diſtincte. Adhuc aũt difficultas orit̃ ſi etiã ex parte loci: an ſit diſtinctio locoꝝ. Et vlterius ſi ſcdm diſtõnẽ ex nã rei ipſius loci ſit diſtinctio locoꝝ formalr̃ ſumptoruʒ. ¶ Diſſolutio aũt p̃mi q̃ſiti eſt iſta. loquẽdo p̃mo de vbi circũſcriptiuo. 2°. de vbi diffinitiuo: quantũ aũt ad vbi circũſcriptiuuʒ: dr̃ φ ſorte eſt tm̃ vnũ vbi circũſcriptiuũ: cuiꝰ p ſe funtum eſt q̃ntitas ſortis: ⁊ oĩa illa que ſunt quãta q̃ntitate ſortis vt mã ⁊ accidẽtia vt albedo ⁊ alia accñtia hñt tm̃ vnũ circũſcriptiuũ vbi p accñs ſub rõne q̃ntitatis: qđ pʒ: qm̃ illa ſepata a q̃ntitate p poĩe vel impoĩe nõ hñt vbi circũſcriptiuũ in loco. ¶ Et ſi queras. ſi illud vbi ſit ſubiue i q̃ntitate ſort. Dicit̃ φ ſic. Et ſi adhuc q̃ras ſi eſt in tota quãtitate: ⁊ p ɔ̃ñs diuile ſm diuiſionẽ q̃ntitatis ſortis. ¶ Quãtũ aũt ad vbi diffinitiuuʒ alr̃ eſt dcm̃. ⁊ ſit p° dcm̃: qm̃ oĩa illa q̃ ſũt rer diſtincta in ſorte hñt pprias pñtias in ſoꝛ. rer diſtinctas: qm̃ anĩa ſortis fundat ppriã pñtiã diffinitiuaʒ ad locũ. ſilr̃ ⁊ eius mã. ſilr̃ ⁊ accñs vt habitus itellules ⁊ habitꝰ corpales. ¶ 2m aũt dcm̃ ſit iſtud: φ nõ tm̃ ſm diſtõnẽ ſuboꝝ ẽ diſtõ realis pñtiarũ: imo ſm diſtõnẽ formalẽ: ⁊ ex nã rei q̃cũqʒ ſit illa eſt diſtinctio pñtiaꝝ ad locuʒ rer diſtinctaꝝ. Ex his aũt dicitis inferr̃ φ cũ in ſorte ſit gditas entis ⁊ ſubẽ. corporis. anĩalis. ⁊ hoĩs ⁊ multe dĩe ɔ̃ſtitutiue ⁊ diuiſiue ⁊ multe p ſe paſſiones illoꝝ φ ſm numerum iſtoꝝ erit numerus pñtiaꝝ ad locũ. Alia igit̃ preſentia diffinitiua eſt pñs ſubã ſortis ad locuʒ: alia hũanitas ſortis: alia anĩalitas: alia riſibilitas: alia ſorteitas: ⁊ ſic de ſingulis. ¶ Et ſi q̃ras: an ɔ̃dictionẽ implicet vnã pñtiã eẽ ſine alia. ex quo pñtie ſũt diſtincte rer. ¶ R̃ndet̃ de pñtijs hñtibus diſtincta funta in ſorte nullã icludit ɔ̃dictõeʒ vnã pſentiaʒ eẽ ſine alia. vñ ɔcedimus tibi φ nõ repugnat ɔ̃dictorie anĩe ſortis actualr̃ informantis corpꝰ φ ſit pñs hic: ⁊ corpus nõ erit hic. ſilr̃ φ corpus ſit h̃ ⁊ accñã informãtia corpus nõ ſint hic. Et vlteriꝰ φ vna ps ſoꝛ. ſit h̃: vt caput eiꝰ ſit ⁊ nõ reſiduũ corporis: ⁊ vnũ brachiũ ſit h̃: ⁊ nõ aliũ. Et vltra φ ſoꝛ. actualr̃ indutus veſtimẽtis ſit hic: ⁊ veſtimẽta eiꝰ nõ ſint hic: nec alicubi: ⁊ φ ſort. actualr̃ hẽat caputium ſuũ in capite ⁊ caput ſuũ ſit hic. Caputiũ aũt nõ erit hic: nec eſt mirandũ de talibus: qm̃ cũ ſint pñtia diſtincte realr̃ nõ repugnat ɔ̃dictorie vnaʒ eẽ ſine alia. ¶ Adhuc aũt ð pñtijs hñtibus funta diſtincta p̃ciſe formaliter: ⁊ ex natura rei: nõ tñ diſtincta realr̃: cũ ille ſint diſtincte ſm diſtinctioneʒ funr̃: ſicut ſunt ceteri reales: non repugnat ɔ̃dictorie vnã pñtiam exiſtere ſine alia. Ex his aũt infert̃ φ p̃dita p̃oꝛa p ſe incluſa in ſorte poſſunt eẽ hic ⁊ ſoꝛ. erit hic: ⁊ humanitas non erit hic: vel ſaltẽ hecceitas ſortis erit hic: ⁊ humanitas ſort. non erit hic. ⁊ rõnalitas nõ erit hic. anĩalitas ⁊ humanitas erit hic: ⁊ non erit riſibilitas hic: ⁊ ſic de oĩbus alijs diſtinctis ex nã rei: qm̃ nõ opʒ φ ſi ſoꝛ. ſit hic φ illa oĩa que iſunt in p̃mo mõ vel in ſcdo mõ ſint hic.

Que dicit̃ ð vbi circũſcriptiuo ſi de mente Ariſt. vbi de deſinitiuo ad eodeʒ ſcripti non ſunt.

Credo dato φ ſi le pñtie realiter diſtinguantur φ implicet cõtradictionẽ vnã eſſe ſine alia: propter cõnexionẽ ⁊ dependentiã neceſſariã: vt dicit via cõis de ſubiecto ⁊ ppria paſſiõe.

Diſſolutio aũt ſcdi q̃ſiti cũ querebat̃: an ſcdm diſtinctioneʒ realẽ ſeu ex natura rei ſe tenentẽ ex parte termini loci vel termini locãtis ſit diſtinctio preſentiarũ locati ad locũ. ¶ R̃ndet̃ ɔformiter: ſicut dictum eſt de locato: cũ alia pñtia diffinitiua eſt pñs ſort. platoni reſpectu ſubẽ ſue: alia reſpectu corporis: alia reſpectu humanitatis: ⁊ ſic de alijs diſtinctis ex nã rei ex parte locantis. Et rõ huiꝰ dicti eſt iſta: qm̃ ſm numerũ termini eſt numerus reſpectuuʒ. Ex hoc infert̃ φ nõ repugnat ɔ̃dictorie φ ſort. ſit p̃ſens hũanitati platonis: ⁊ nõ riſibilitati ⁊ rõnalitati ⁊ non anĩalitati: qꝛ ex quo ſunt diſtincte preſentie nõ icludit cõtradictionẽ vnã eſſe ſine alia. ¶ Palã igit̃ quid ſit locus formalr̃ ⁊ quid ſit locus fundater: quid etiã locatũ formalr̃: ⁊ quid locatũ fundalr̃. pʒ ex dictis. ¶ Adhuc aũt ad maiorẽ euidentiã predictoꝝ ſunt alique ppõnes formande. Prima igit̃ ppõ ſit talis: locatũ fundamentaliter nõ regrit neceſſario locũ fundater. pʒ aũt hoc de vltima ſpera ⁊ de corpore poſito in vacuo. Secunda ppoſitio ſit iſta: φ locus fundmẽtalr̃ nõ regrit locatũ fundater: ⁊ pbat̃: quoniã nõ repugnat ɔtradictorie vltime ſpere exiſtere omnibus alijs ſperis ⁊ corporibus exiſtere deſinẽtibus. Tertia ppoſitio ſit talis. locatũ formaliter requirit locũ fundamẽtaliter: hoc pbatur: qꝛ oĩs reſpectus actu requirit terminuʒ actu. Quarta ppoſitio ſit talis. locus formaliter neceſſario requirit locatũ fundamentaliter: cũ ſit terminus locatiõis actiue: ⁊ illa nõ eſt ſine termio. Quinta ppoſitio ſit talis: locus formaliter vt fert̃ nõ requirit locatũ: nec ecõuerſo. hoc pbant: qꝛ nõ cõſiderant̃ formaliter ſub ratione reſpcũs: ſed ſub ratiõe abſoluti. Et ſi arguas φ reſpectus loci ⁊ locati ſunt mutui. ſi hoc eſt verum naturaliter: nõ tñ includit cõtradictioneʒ φ nõ ſint mutui. Sexta ppoſitio ſit talis. locatũ fundamentaliter cãt locũ fundater: hoc pbat̃. qꝛ facit latera cõtinentis diſtare: ⁊ p ɔ̃ñs ſupficiẽ in actu: ⁊ hec ppoſitio intel' de locato circũſcriptiue in loco: qđ hʒ eſſe in corpore eleli ⁊ mixto corruptibili: nõ aũt ð locato celeſti: quoniã ſpera iouis nõ cau-

ſat ſperā ſaturni: ⁊ tñ ſpera iouis eſt locatum fundamētaliter: ⁊ ſpera ſaturni eſt locus fundamētaliter: quoniā iuppiter eſt in ſaturno: ſicut luna eſt in venere: venus in mercurio: mercurius in ſole: ⁊ ſol ī marte. Septima ꝑpoſitio ſit talis: locatū fundamētaliter ꝓus eſt loco fundamētaliter: hec probatur: quoniā cauſa effectiua prior eſt ſuo effectu. Octaua ꝑpoſitio ſit talis: locus formalr̄ prius eſt locato formaliter: hec ꝓbatur; quoniā circūſcrip⁹ paſſiua a loci circūſcriptiōe actiua procedit: ſicut paſſio inferṫ ab actione. Nona propoſitio ſit talis: locus formaliter nō cauſatur a locato formaliter: hoc ꝓbaṫ: quoniā locus formaliter eſt ꝓus locato formaliter. ꝓus aūt nō cauſatur a poſteriori. Decima ꝑpoſitio ſit talis: locus formaliter ⁊ locatum formaliter ſunt ſil'nā. Hec ꝑpoſitio ſic ꝓbaṫ: qm̄ locus formalr̄ ⁊ locatū formalr̄ ſunt correlatiua..

¶ Docet qūo vltima ſpera. intelli^e. q̄ditates an̄ eē ſint in loco: ⁊ qd ꝑ dr̄ias loci iporteṫ. Cap. III.

Adhuc aūt oriuntur alie dubōnes de loco. Prima an vltima ſpera ſit in loco. Secūda an intelligētia mouens orbem ſit in loco. Tertia an ꝑma intelligētia oīno ꝑmo prima ſit in loco. Quarta an q̄ditates rerū in eſſe quiditatiuo ſint in loco: cū ſint entia quedā poſitiua: hoc eſt querere an. io. ꝑdr^{ta} ⁊ omnia per ſe contenta in ipſis anteq̄ȝ eſſent ꝑducta in actuali exiſtentia: an eſſent alicubi vel nuſq̄ȝ. Dubitatio aūt 5^a eſt de differētȷs loci que ſunt hic ⁊ ibi: illuc ⁊ illac. Dubitatio in ꝑmis de vltima ſpa ſoluitur ponendo dicta quedā. Primū q̄ ipſa eſt loca^{le} circūſcriptiue. ratio huius dicti eſt iſta: quoniā ſibi contradictorie nō repugnat: qn aliq̄ ſpera poſſit ambiri ⁊ ꝯtineri: quoniā omni copore finito dato nō repugnat maius dari. Scḋm dcm̄ q̄ vltima ſpera de facto nō eſt in loco circūſcriptiue: cum de facto nullū habeat ꝯtinens. Tertiū dcm̄: q̄ vltima ſpera eſt in loco diffinitiue: quoniā ipſa hȝ preſentiaȝ ad alias ſpas in ipſa ꝯtentas. Et ſi queris: qūo maius ꝯtinens ſit in ꝯtento tāq̄ȝ in loco: diciṫ q̄ non eſt in eo circūſcriptiue: ſȝ bn̄ eſt in eo per reſpectū p̄ſtie: imo totū celū poſſet eſſe in grano milȷ per reſpcm̄ p̄ſtie. ¶ Et ſi adhuc queras. ſi vltima ſpera ſit in loco per centꝝ. dico q̄ nō: nec circūſcriptiue. vt pȝ: nec etiā diffinitiue per reſpcm̄ preſentie: cū nō ſit ſibi preſens: imo multū diſtans. Ad dubitationem aūt de intelligētia z^a: an ſit in loco. dicimus. n. in ꝑmis: q̄ nō eſt in loco circūſcriptiue cū ſit oīno nō quāta. Dicamus aūt z^o: q̄ eſt ī loco diffinitiue per reſpcm̄ ſimplicis p̄ſtie: cum ſit ens limitatum ſub natura: que eſt ſubm̄ ꝑbie naturalis ꝯtentū. Et ſi arguas q̄ eſſe in loco eſt habere poſitionē in loco. poſitio aūt in loco q̄cūq̄ȝ eſt paſſio quātitatis. paſſio aūt nō reperiṫ ſine ꝑprio ſubiecto. intelligētia aūt nō eſt quāta. Tum z^o: q2 nihil pōt eſſe ſubm̄ p̄ſtie qua aliquid dr̄ eē hic vt in loco: niſi q̄ pōt eſſe termin⁹ diſtātie: ⁊ inter q̄ poſſit lineaꝝ diſtantia intercipi. ꝑ tanto. n. ego poſſum dici hic eſſe: ⁊ tu ibi: q2 ſumus duo termini vnius diſtātie linearis: ſed inter z^{as} intelligētias vel inter intelligentiā ⁊ corpus nō pōt intercipi talis diſtantia linearis: qḋ ꝓbatur: q2 intelligētia aut eēt termin⁹ illi⁹ linee intrinſecus: ⁊ tūc eſſet punctus: aut eſſet terminus extrinſecus: ⁊ tūc ne͞cario erit ꝯtiguus linee ⁊ ꝯtangeret eam: ꝯtactus aūt ⁊ contiguitas ſunt conditio ꝯtigui quanti. igiṫ intelligētia abſtrahit ab omni habitudine ad corpus tāq̄ȝ ad locum. ¶ Reſpōdeṫ ad ꝑ^m: q̄ eſſe in loco ſimpliciter nō eſt habere poſitionē in loco que eſt differentia quātitatis: ſed hoc tm̄ ꝯuenit corpori exiſtenti in loco mō quātitatiuo ⁊ extenſo: cuius partes applicanṫ ad partes loci. non aūt locato qḋ eſt tm̄ diffinitiue in loco. Dubitatio aūt z^a que achilles eiuſdē vocata eſt: nō ꝯcludit. ymaginatur eniȝ falſum q̄ ſemper inter locū ⁊ locatū ſit quedā diſtantia linearis. quero. n. quid vocat iſtā diſtātiaȝ linearem: aut intelligit q̄ locatū poſſit eſſe fun^{tum} cuiuſdā reſpectus qui vocaṫ diſtantia: ⁊ locus ſit eius terminus: ⁊ ſic ſibi ꝯcedimus: ſed quando dicit q̄ hoc preciſe ꝯuenit quātis hoc negamus: immo hoc ꝯuenit omni enti limitato: ⁊ enti indiuiſibili: vt puncto. nā punctus per poſe vel impoſſibile ſeparatus a linea poſſet eſſe fun^{tum} vel termin⁹ diſtantie linearis: pōt etiam hoc competere indiuiſibili negatiue vt intelligētie: que pōt eſſe fundamētuȝ ⁊ terminus diſtantie linearis: nec ymaginor q̄ iſta diſtātia linearis inter duo corpora: vl̄ inter intelligentiā ⁊ corpus: ſit quaſi quoddā mediū inter illa: ſed eſt tota ſubiciue in fun^{to}: ſicut ſūt alȷ reſpectus: lȝ ipſa requirat terminū: ſicut alȷ reſpectus. Et poniṫ exemplū. ſi omnia que continētur infra ꝯcauū orbis lune vt quattuor elementa eſſent anihilata per poſe vl̄ impoſe adhuc partes circūferentie orbis lune oppoſite diametraliter tm̄ diſtarēt quātū nūc: diſtātia poſitiua que eſt relatio: que eſt tota in vna parte ſubiciue. ⁊ ī alia parte terminatiue: nō aūt diſtant diſtātia poſitiua que eſt medium plenū: cuȝ nihil ſit ibi. vt dcm̄ eſt. Dubitatio vō 3^a de ꝑma intelligentia an ſit in loco ſic diſſoluitur. Primū q̄ nō eſt in loco circūſcriptiue cum nō ſit corpus: neq̄ȝ virtus in corpore. z^m q̄ nō eſt in loco diffinitiue cum nō ſit ꝯtenta ſub primo ſubto locatiōis paſſiue: cum nō ſit ens limitatum. Tum etiā z^o: q2 nullꝰ reſpcm̄ p̄ſtie formalr̄ pōt in ſe recipere: qm̄ tunc eſſet mutabilis de preſentia ad p̄ſtiam: vel de nō p̄ſtia ad p̄ſtiam. ¶ Et ſi arguas ipſa eſt terminus p̄ſtie. ḡ poterit eſſe fundamentū. ¶ Reſpōdeo nō ꝯuertiṫ ꝯ͞na: qm̄ ſicut illa eſt terminus illoꝝ reſpectuū ⁊ nō fundamentuȝ: ſic ipſa ita eſt terminus p̄ſtie q̄ nō fundamētum. z^m dcm̄ q̄ ꝑma intelligētia eſt alicubi ꝑ indiſtantiā negatiuā: equipollentē p̄ſtie diffinitiue: ⁊ indiuiſiōi ꝯuenieti omni loco. ſic q̄ inter ipſam ⁊ locū nihil eſt poſitiuū medium: ita q̄ loco ipſa eſt p̄ns. ſ. per idiſtātiā negatiuā. ſ. per negōnē diſtātie ac ſi eſſet p̄ns for^e per formalē p̄ſtiam in ipſa ſubiectiue exiſtentē. ¶ Et ſi q̄ras nunqd z^a intelligētia ſic poſſit eſſe p̄ns loco per indiſtātiā negatiuā ſuper corpus ⁊ omne locatū. Diciṫ q̄ eis nō cōuenit quātū eſt ex ſe ſic eſſe in loco per indiſtantiaȝ p̄ſtie: ſed cum hoc fundāt formaleȝ preſentiā ad locum: nō dico q̄ eis repugnat contradictorie ſic eſſe in loco per indiſtantiaȝ ⁊ nō per formalē preſentiam: quoniā poſito corpore ⁊ loco corpus poſſet non habere vbi in loco: ⁊ tamen eſſet indiſtans a loco: ſed hoc nō ꝯuenit locato finito quantū eſt ex ſe: ſed hoc ꝯuenit ꝑciſe ꝑme intelligentie ⁊ nulli alteri ⁊ nō eſt alia q̄renda cā: niſi q2 hoc eſt hoc: q2 hoc eſt ens illimitatū: ⁊ hoc ens eſt limitatum.

Magnitudo ꝑmi celi maxime exiſtit ꝑ nām: nō ꝑ ymaginatiōeȝ.

Alȷ dicūt q̄ vltima ſpa eſt in loco quo ad locat nō locari ſm cōmentatorē eſt in loco ꝑ accn̄s: q2 per centruȝ vide 4. phyſi. 43.

Aliq vold: q̄ angelus ꝯpetat eē ī loco merito operatiōis tm̄. Scotus vult ipos eē deſinitiue p̄ſtēs localiter: ſed hec theologis relinquantur.

Tenuit henric⁹ intelligentias eē vbiq̄ȝ ꝑ idiſtātiā nō ꝑ eēntiā ⁊ potentiā: q2 hoc ſoli conuenit deo.

Dubitatio vo quarta de quiditatibus in eſſe qui/
ditatiuo vt pſcindunt ab omni actuali exiſtētia.ſ.
ante rerum exiſtētiā actualē ſint in loco ſic diſſol/
uit̃.Et ſit pmū dcm̄. q nulla quiditas corporis in
eſſe quiditatiuo eſt in loco circūſcriptiue:nec etiā
diffinitiue per reſpcm̄ formalis pñtie ad locum: ⁊
ratio huius dicti eſt iſta: qm̄ nulla quiditas in eē
quiditatiuo eſt ſuſceptiua alicuius pec^{li} per acci/
dēs:g̊ nec pñtie formalis ad locū. 2^{m} dcm̄.q q̄di
tas in tali eſſe quiditatiuo nō eſt alicubi:per indi
ſtātiā negatiuā equipollētem pñtie formali.ratio
huius dicti eſt iſta:q2 hoc tm̄ ꝯuenit rei actualiter
exiſtēti. Tum 2°. q2 eadem ratione qua eſſet indi/
ſtans ab iſto loco ⁊ ab illo loco ⁊ ab omni. Tu3 3°.
q2 hoc ꝓpriū pme itelligētie ꝓpter ſuam illimita/
tionem q ſic ſit in loco per indiſtātiā.Tum 4°.q2
actualiter exiſtes nō ſunt in loco per indiſtātiam
quātū eſt ex ſe per pñtiam formalē: ergo ⁊ minus
quādo preſcindūt ab actuali exiſtētia. Et ſi arguas
q quiditas roſe actualiter exñs eſt indiſtans ab
hoc loco:deſinat roſa exiſtere: cū quiditas adhuc
remaneat ens:vel remanet adhuc indiſtās a loco
a quo prius idiſtās:vel opȝ q ipſa localiter mute/
tur:qđ eſt ipoſſibile:ergo hoc erit adhuc indiſtās.
Ꞓ Reſpondeo.Quere.

Scdm̄ ſcotū tot ſunt q̄ditates roſe quot roſe ſingulares.ideo ꝑȝ riſio.ſm̄ iſtū autoꝛē ſōre dicere tur q q̄duas illa deſinit ibi eē, tu conſidera.

At vero de dubitatiōe dicta de dñtijs loci
hic ⁊ ibi:aliqđ dōm. Palam aūt q
hic ſunt aliqua certa:⁊ ſunt etiā aliqua dubia. pri/
mo certum de differentijs loci hic ⁊ ibi: ſurſum ⁊
deorſum:eſt illud: q illud qđ eſt hic reſpectu vni⁹
eſt ibi reſpectu alteri⁹. 2^{m} qđ eſt certū eſt q illud
qđ dr̄ ibi reſpectu eiuſdem dicit̃ poſtea h̄ reſpectu
eiuſdem. Nā de aliquo demrato de quo pmo di/
cebā ibi mō poſſum dicere hic. Ꞓ Sed dubiū eſt.
vnde venit talis variatio: ⁊ quid ſit realiter ipſu3
hic:⁊ ipſum ibi. ⁊ ſi ſunt pciſe ipſum vbi:vel aliqđ
aliud. Hoc difficile eſt videre. Ꞓ Ad cuius euidē
tiam debes diligēter aduertere:q intellectus po/
teſt ſignare tales differentias hic ⁊ ibi:q2 de re di/
ſtāter nō pōt dici hic:ſed dicit̃ ibi.nam vt dcm̄ eſt
qđ eſt vni hic eſt alteri ibi . quid g̊ ē realiter ipſu3
hic ⁊ ipſum ibi. Ꞓ Reſpōdeo: qm̄ hic vel ibi non
ſignificant ipſum vbi preciſe:ſed vt cōnotant pro/
pinquitatē vel diſtātiā ad demōſtrantē. nā ſi ipm̄
vbi ꝯnotat ꝓpinquitatē ad demōſtrante3.tūc pōt
dici hic:⁊ ſic ly ibi nō ſig̃t vbi abſolute; ſed vbi vt
ꝯnotat diſtātiā ad loquentem ⁊ demrantē: ⁊ tunc
pōt dici ibi. Palam aūt cum vnū ⁊ idem ſm̄ vnū
vbi mihi ſit ꝓpinquum ⁊ tibi diſtās: demonſtran
do poſſum dicere hic:⁊ tu demrando potes dicere
ibi . Ꞓ Et ſi arguas q ſm̄ illud dcm̄:ſeq̄t̃ q illud
qđ nullam hȝ habitudinē ad locū non poterit de/
mōſtrare:nec dicere hic ⁊ ibi.Et q2 pma intelligē/
tia nullā hȝ habitudinē ad locum propinquitatis
vel diſtātie:nō poterit demrare de aliquo q ſit h̄
⁊ ibi. Ꞓ Reſpōdeo tibi nō opȝ q ad hoc q aliqs
poſſit demrare aliquid eſſe hic vel ibi vel q hēat
habitudinē ad locū ſubiue;ſic q ſit fundamentu3
habitudinis ad locū,ſ. ꝓpinquitatis vel diſtantie:
ſed ſufficit q habeat habitudinē ad locū termina
tiue:ſic q ſit terminus illius habitudinis.ſ. ꝓpin/
quitatis vel diſtātie ad locū vel ad vbi: cum ergo
pma itelligētia poſſit habere habitudinē ad locū
trminatiue:q2 pōt eē termin⁹ ꝓpiquitatis vel diſtā
tie ad vbi ꝓpinquitatis inquātum eſt diſtans: vel

Nota diligenter quo ds pōt dicē aliqđ eſſe h. ibi. nunc. poſt. olim: ſm̄ Cōmenta. h̄ ſunt ſigmenta.

quaſi indiſtās ad vbi diſtātie:inquantum eſt indi
ſtans ab vno vbi qđ eſt diſtans ab alio vbi:cōclu/
dimus q pma intelligētia pōt ſig̃ndo demrare h̄
et ibi: cū hēat habitudinē ad locum terminatiue:
nō aūt ſubtiue. Ex pdictis aūt infert̃ ꝯtra quoſdā
dicētes pmā intelligentiā nō poſſe intelligere pte
ritum ſub ratiōe pteriti:nec futurū ſub ratione fu
turi: cū nō cadat ſub ratione infra lineā ſucceſſiui
tēporis:⁊ ideo dicūt q nō pōt deſignando demon
ſtrare tūc fuit:vel tunc ſit: qđ pȝ eſſe falſu3 ex pdi/
ctis:qm̄ pma intelligētia: lȝ nō claudat̃ ifra lineā
ſucceſſiuā temporiȝ ſubiue:q2 nō fundat diſtātia3
ad pteritū tēpus vel futurū: cadit tm̄ infra illā ter
minatiue:q2 pōt eē terminus diſtātie reſpcū tem/
poris futuri vel preteriti:ſicut dicebatur q poterat
terminare ꝓpinquitatē vel diſtantiā reſpectu lo/
ci vel vbi: ergo ſicut pōt deſignādo hic demōſtra/
re ⁊ ibi in loco ita poſt : nūc:⁊ olim:in tempore:po
terit deſignando demrare.

In tertio theologie ſue hāc materia3 diffuſe ꝑtractat.vide ibi.

Ꞓ De neceſſitate immobilitate ⁊ vnitate loci diffu
ſe loquitur. Cap. IIII.

Amplius aūt de loci neccita/
te pſcrutandū:
an locus ſimplr̄ ſit neceſſari⁹ vel non.
Dicamus aūt in pmis q locus non eſt
ſic neccarius ſimplr̄ q locū nō eē ꝯtra/
dictionē icludat:qm̄ nullā icludit ꝯtradictionem
omne aliud a pma itelligētia nō eſſe.Dicamus tm̄
locū ſm̄ nāe pn⁹ eſſe neccariū ꝓpter motū. nā nos
nō querimus locū:niſi ꝓpter motū. Natura.n.vt
dcm̄ eſt in 2°. hui⁹.capite pmo.pn^{m} eſt motus ⁊ ge/
tis: g̊ opȝ q corpus qđ mo^{r} expellat aliquid vel q
aliud cedat ſibi: ⁊ diuidat̃:⁊ ſic fiat ſuperficies in
actu:⁊ per ꝯñs locus . Hȝ aūt dubitationē an loc⁹
ifluat in locatū ⁊ ipm̄ ꝯſeruat: cū locatū ad ſuū lo
cum nālē mo^{r} ⁊ in eo ꝯſeruet̃.Dicit̃ q hoc accidit
locato q ꝯſeruet̃ in ſuo loco nāli ad quē naturalr̄
mo^{r}:qm̄ ita pōt corrumpi:ſicut ꝯſeruari: ⁊ ita nāli
ter mo^{r} ad locū ſuū:lȝ in illo habeat corrūpi: ſicut
ſi in illo deberet ꝯſeruari.Et pono tibi exemplu3:
qm̄ ſi locus vbi nūc terra eſt eſſet ꝑ poſe vel ipoſe
totū plenū igne elemētari: ⁊ terra eſſet ſurſu3 vbi
nūc eſt aer vel ignis:ita moueret̃ nāliter terra ad
ignem inferius:ſicut facit nūc.Silr̄ aqua ita nāli
ter deſcēderet in ignē: ſicut facit nūc in terrā: ⁊ tm̄
moueret̃ ad eius corruptionē.Silr̄ ſi totus locus
terre eſſet vacuus:⁊ lapis eēt ſurſum:ita moueret̃
iferius ad centrū ymaginatū : ſicut nūc ad centrū
poſitiuum : ⁊ ſi totus locus ignis ſuperius eēt per
poſe vel impoſe annihilatus ignis exñs inferius
in terra vel in aere:ita moueret̃ nāliter ad locum
ignis ſurſum:ſicut nūc. Locus igit̃ nālis vt locus
eſt accidit ſibi q habeat locatū ꝯſeruare .ſ. ratiōe
corporis ꝯformis locato ibi circūſtāte ⁊ ambiēte.

Scdm̄ Cōmēt. ſi ſcda itelligētia nō eēt pma non eēt: imo.2.phy. ſi nō placeret rue ret mundus.

Credo i locis diuinis conſeruationes nectio reperi a celo diſſeminatas: ⁊ ita iſte caſus puto q ipſi eēt ꝯdictiōe3: naturaliter loquendo. ignis eni ibi corrūpet:⁊ terra ſilr̄. vide.4.ph̄.

Ad loci aūt mutabilitate3 accedamus:
inquirēdo an veru3 ſit q lo/
cus ſit imobilis:an nō. Dicamus aūt in pmiȝ q lo
cum eē imobilē pōt itelligi vel de loco formalr̄ vl̄
de loco fundamētalr̄ . Ꞓ Adhuc aūt pōt itelligi ð
imutabilitate ſubiua vel de imutabilitate obiua:
vel vtraq3. Fert̃ aūt a quodā q dȝ intelligi de im
mutabilitate ſubiua : non aūt obiua qm̄ oē ens li/
mitatū quātū eſt ex ſe pōt obiectiue mutari: ſicut
ꝓduci : ⁊ ſi itelligamus de loco nāli ꝯcedamus. ſi
aūt de loco mathematico nō videt̃ hēre veritatē;

q̄m mathematica nō mutanť obiectiue: ſ; ſubiue: ſicut īferius dicetur: ⁊ quo ad preſens differatur. ℂ Adhuc aūt ferť ꝙ imutatio loci dȝ intelligi de loco formali: nō aūt de loco fundamētali: quoniā omne fundamentum locationis actiue mobilis eſt. ille aūt reſpectus locatiōis actiue ⁊ paſſiue oīno imobilis eſt ſubiue: nec pōt mutari de loco ad locuȝ: q2 tūc loci eēt locus ⁊ in īfinitū abireť. ℂ Manifeſtum eſt aūt ꝙ de intentiōe ꝓgenitoꝝ nr̄oꝝ fuit ꝙ locus eſt imobilis non tm̄ formalr̄: imo etiā fundamentaliter: vt pȝ ex diffinitiōe poſita loci. 4. phyſico. 4 i. que talis eſt: locus eſt ſupficies corporis ɔtinētis imobile p̄mū. ſupficies aūt que poniť in recto in diffōne loci eſt locus fundamentaliter: q2 fundat circūſcriptioneȝ actiuā: ⁊ reſpectum ɔtinētis ad ɔtentū: que ſunt locus formaliter. ℂ Dicamus aūt modū per quē locus ſit imobilis. ⁊ p̄mo ſm̄ ſnīam modernoꝝ phoꝝ: dein de reuertemur ad antiquos. ℂ Sunt aūt 5e dicta diſpata a modernis phis: de imutabilitate loci. ℂ Primum ğ dcm̄ ſit iſtud: q̄m locus dr̄ imobilis ꝑ reſpectum ad polos mundi: q oīno ſunt imobiles. igiť ⁊ reſpectus locati ad illos polos erit imobilis ſubiue ⁊c̄. ℂ Sed illud dcm̄ patiť calūniā: quoniā nō repugnat ɔ̄dictorie ipſos polos mutari: etiā ſm̄ ſic ponentē. nulla. n. videt repugnātia qn̄ firmamentuȝ qd̄ motum ab oriēte in occidens poſſit reuolui a meridie vſqȝ ad aquiloneȝ: ⁊ tunc poli erunt mutati: q2 poli qui nūc ſunt in aquilone ⁊ meridie: tunc eēnt in oriēte ⁊ occidēte in ſpa recta: que diuidit equinoctialē ꝑ equalia. ℂ Scđȝ dcm̄ diſpatū de imutabilitate loci eſt illud: q̄m locus eſt imobilis ꝑ reſpectum ad centrū: qđ eſt oīno imobile. ℂ Sȝ nec illud dcm̄ ſufficit ꝓbare locū eē imutabilē: quoniā locuȝ qui dr̄ eē imobilis eſt ipſa ſuperficies cōtinēs. vt pȝ in deſcriptiōe loci. Centrū aūt mundi nihil cōtinet: ſed ab aliquo cōtineť cum ſit indiuiſibile. Adhuc aūt nō eſt verū qđ aſſumit de centro mundi ꝙ ſit imobile: q̄m terra ſm̄ ſe totā: ⁊ ſm̄ ptē ſui eſt oīno mobilis: cuȝ oēs eius partes ſint eiuſdē rationis. ergo ſi vna eſt mobilis ⁊ alia. ℂ Et ſi arguas ꝙ centrum mundi eſt qdaȝ punctus ymaginatus in medio terre equaliter diſtās a qualibet parte circūferentie celi. hic autem punctus eſt omnino imobilis. Et iȝ terra moueatur ille tm̄ punctus ſic ymaginatus ſemꝑ eſt imobilis. ℂ Rñdeť: quoniā ſi celuȝ mutaret locū ſm̄ longū neceſſario cētrū mutaret locum ſm̄ eandē magnitudinē: q2 traheret ad eādē magnitudinē: q2 traheret ad centrū totius celi. celum aūt mutare locū ſm̄ longitudinē ɔtradictionē nō includit ſm̄ ſic ponētes. ℂ Eſt igiť 3m dictū diſperatū ab alijs ꝙ locus dr̄ imobilis per reſpectum ad p̄mā intelligentiaȝ: que eſt oīno imobilis. Dicunt aūt ſic loquentes ꝙ locatū hȝ alium ⁊ aliū reſpectum ad p̄mā intelligentiā nūc in oriēte. meridie. ⁊ occidēte. Hic aūt reſpcūs ad p̄mā itelligētiā: iȝ ſic corrūpať ſubiue: nō tm̄ ē mutabilis ſubiue. ℂ Sȝ nec iſtud dcm̄ placet alijs: q̄m ſupponit vnū dubiū ꝙ varietur reſpectus pn̄tie ad p̄mā intelligētiā ſm̄ variationē locoꝝ: cuȝ p̄ma intelligētia ſit oībus in quocūqȝ loco exn̄tibus equaliter indiſtās ſeu pn̄s. vn̄ aliquis exn̄s in occidēte eſt tm̄ pn̄s p̄me intelligētie: ſicut ſi eēt in meridie vel in oriente in quacūqȝ parte vniuerſi. Tum etiā: q2 ſicut alij duo ꝓcedentes tm̄ aſſignant imobilitatem loci formaliter accepti. nihil aūt dicunt ď mobilitate loci fundamentaliter: ita facit ⁊ iſte tertius modus dicendi. ℂ Amplius aūt 4m dcm̄ de imobilitate loci: q̄m locus diciť imobilis imobilitate oppoſita motui locali ꝑ equalētiā: q̄m lȝ varietur ɔtinēs locus dr̄ imobilis: q2 ad iſtud ɔtinēs: ⁊ ad illud nō eſt niſi vnus terminus motus localis: nec niſi vnum p̄ncipiū. nam ita eſt poſe motuȝ localē eē ab hoc loco in hunc locū: ſic ſi eēt omnino idē locus numero: ergo iſte locus ⁊ ille ſunt idem ſm̄ equiualentiā. Et ponitur exemplū: q̄m ſicut h voꝫ hō quotiēſcūqȝ ꝓlata dr̄ vna voꝫ numero ꝑ equalentiā tm̄: quoniā impoſe eſt ꝙ eadē voꝫ numero bis ꝓferatur: ſicut dr̄ ꝙ illud ɔtinēs ⁊ aliud cōtinens ſibi ſuccedēs ſunt vnus locus numero ꝑ equalentiā. ℂ Manifeſtū eſt aūt: ꝙ lȝ illud ſit dcm̄ multū ſubtiliter: tm̄ nō oīno ſatiſfacit: ⁊ p̄mū poſſȝ dici cōtra id qđ ɔtra alios fuit dcm̄: quoniā iſte locus vnus numero ſm̄ equiualentiā poſſet mutari localiter. ſi tota ſpa celeſtis mutareť ſm̄ longitudinē: 2o etiā ɔtra illud dcm̄ diciť: quoniā tunc ſequereť ꝙ q̄ſcēs moueť localiter: q2 mutato cōtinēte mutať circūſcriptio actiua: que eſt locus formaliter: ⁊ per ɔñs circūſcriptio paſſiua que ē vbi mutabitur: et ſic mutabiť de vna vbicheitate ad aliam: q2 ſm̄ aliud nō mutať de loco ad locuȝ: niſi ſm̄ vbicheitates. nō aūt ſm̄ abſolutū: q2 ſtāte ⁊ remanente oīno eodē abſoluto corpus mutať de loco ad locū. ℂ Adhuc aūt eſt 5m dictū diſperatū de imobilitate loci: quoniā locus diciť imobilis ꝓpter imobilitatem ſitus. quātūcūqȝ. n. aer circūſtans ⁊ ɔtinēs muteť: q2 tamē locatuȝ eundem ſitū ſemper retinet: diciť habere locū imobilē. Eſt. n. ſitus oīno imobilis: q2 nō mutať niſi ad mutationeȝ ſituati ⁊ nō ad mutationē ɔtinētis: cuȝ ſit in ipſo ſituato ⁊ poſito ſubiue: ⁊ nō in ipſo ɔtinente. iō mutať ⁊ mouetur ad motionē ⁊ mutationē ſituati: ⁊ nō ɔtinētis. ℂ Sȝ illđ dcm̄ nō aſſignat ſufficiēter imobilitatē loci. Cū. n. dicit ꝙ ſitus eſt oīo imobilis: aut ꝑ ſitū itelligit aliqđ ens reale ex̄ anīam: aut aliqd exn̄s in anīa obiue. ſi 2o mō de eius mobilitate ⁊ imobilitate ⁊ tali eſſe nō curamus: nec q̄rimus. ſi p̄o mō aut ſitus dicit aliqđ relatiuū aut aliqd abſolutuȝ. ſi dicit aliqd reſpectiuū: cuius fundamētū ſit ſituatum ſiue locatuȝ: ⁊ terminus ſit ɔtinēs: ſequiť neceſſario ꝙ ad variationē ɔtinētis varieť ſitus: q2 ad variationē termini variať reſpectus: ſeqť etiā contra illud: ſicut ɔtra p̄mum ꝙ quieſcēs moueať: q2 mutabiť de ſitu ad ſitū ꝓpter mutationē ɔtinentis. Adhuc aūt ſi ſitus dicat aliqđ reale abſolutū: ⁊ hoc de genere quātitatis: q2 nec de p̄mo genere: nec ď 3o. adhuc ſequiť ꝙ ſitus erit mobilis: q2 omnis q̄titas ɔtinua videť eē mobilis. Nec etiā verum eſt qđ aſſumiť ꝙ ſitus ſit quedā entitas abſoluta de genere quātitatis: q̄m ſi hoc eēt veruȝ: cū ꝑ motum localē varieť ſitus: ſequereť ꝙ in motu locali acq̄rať aliqua entitas abſoluta: qđ nō eſt verū. Cōcludimus ğ ꝙ iſti 5e phi: in nr̄a lege loquentes nō aſſignāt ſufficienter imobilitatē loci.

Perſcrutandum eſt aūt de imobilitate loci ſȝ tradita ab antiquis qui aſſerūt locū oīno nālr̄ eē imobilē ſiue locus nālis ſit a medio: ſiue ad mediū ſiue circa mediū: nō aūt de loco violento: quoniaȝ locum violentū non poſuerunt eſſe imobilē. 3o aūt dicta ſunt eoꝝ ponēdo locū naturalē eſſe imobilē. ⁊ ſunt talia. Ad cuius euidentiam debes aduertere pro-

ceſſum Ariſto. in libro ſuo phyſicoꝝ: quoniã ſibi lꝫ tractet de motu vl'r: ſpecialiter tñ tractat d' motu p̃mi mobilis: ⁊ ꝓbat eius per ſe paſſiones: vt ꝙ ſit vniformis regulariſſimus. infinitus. cõis ⁊ ſic de alijs eius paſſiõib'. ſilr de tpe ꝙ eſt quedã paſſio: qꝛ eius paſſio motus p̃mi mobilis: nõ aũt alioꝝ motuũ: nec curant determinare de tpe vt eſt paſſio alioꝝ motuũ. ſic conformiter diffinit locũ p̃mi mobilis: nõ aũt locũ in vl'i: cũ dicit ꝙ locus eſt ſuperficies corporis ꝯtinẽtis imobile p̃mũ. Locus inq̃ eſt ſup̃ficies corpis .i. alterius celi ꝯtinentis: qm̃ p̃mũ mobile hꝫ ad celũ ipſ ꝯtinẽs vt ambiẽs eius ſup̃ficies eſt oĩno imobilis; ſicut ⁊ illud celũ eſt imobile p̃mũ .i. imete ipſ p̃mũ mobile ꝯtinens; illa igiẽ ſup̃ficies corporis oĩno eſt imobilis ſubiectiue ⁊ obiectiue: cum ſit oĩno incorruptibile ⁊ eternũ. iſte igiẽ eſt p̃mus modus aſſidi p̃mũ imobilẽ locũ. Et videẽ ꝙ verba Ariſto. in .4. phyſico. hoc ſonẽt.

¶ Amplius aũt 2' modus aſſignãdi locũ eẽ imobilẽ nr̃oꝝ ꝓgenitoꝝ ẽ talis: accipiũt .n. loca elẽtoꝝ nãliter eẽ diſtincta: ita ꝙ ꝯcauũ vnius elẽti eſt locus imobilis alterius elẽti. ſic ꝙ vltra illud cõcauum nũq̃ nãliter vlterius mo': nec etiã ꝯtinẽs vltra ſuperficiẽ cõtenti nãliter põt moueri: hinc eſt ꝙ vltima elẽtoꝝ nãliter ſunt imobilia. Exẽpla ponimus de ſingulis elẽtis. Accipiamus p̃mo cẽtrũ mũdi qđ eſt vltimũ inferius: ⁊ ſic accipiamus vltimum ſup̃ius qđ eſt ꝯcauũ lune. 4or ĝ elẽta que concludunẽ infra iſta 2a vltima: hñt loca ſua determinata ⁊ oĩno imobilia ⁊ ſup̃ius ⁊ inferius. Et pono tibi exemplũ de igne elemẽtari ꝙ concauũ orbis lune ſic ſit imobile: non ꝙ nõ moueatur circulariter: ſed ſic eſt imobile: qm̃ ſemp eſt ꝑmanẽs in eadem diſpõne .i. ꝙ nõ põt transferri: nec ad iferius; nec ad ſuperius: ⁊ ꝑ ꝯñs locus vltime ſuperficiei ignis eſt imobilis: imo dato per impoſſe ꝙ tot' orbis lune anihilareẽ nũq̃ ignis aſcẽderet vltra locũ in quo nunc eſt: qm̃ hꝫ locũ ſuũ vltra quẽ aſcendere nõ põt. ideo ſup̃ficies ymaginata ambiens vltimam ſup̃ficieꝫ ipſius ſpe ignis eſt locus eius imobilis in ſurſum ⁊ deorſum. Adhuc aũt aer hꝫ locũ ſuũ imobilẽ .ſ. ꝯcauũ ſpere ignis: vltra quã nõ põt aſcẽdere: imo anihilata tota ſpera ignis vltra illã ſup̃ficiẽ ymaginatã nõ aſcenderet. Idẽ dr̃ de vltima ſuperficie aque: ꝙ eius locus eſt ꝯcauitas ſpere aeris. idẽ dr̃ de terra reſpectu aque. Adhuc aũt manifeſtũ ꝙ elẽta hñt loca ſua imobilia ſm inferius. Exemplũ de terra: cui' locus vltimus ⁊ imobilis eſt centrũ: vltra qđ nullo mõ mo'. vñ poſito per poſſe vel impoſſe ꝙ terra tota eẽt perforata ſm diametrũ trãſeuntẽ per centrũ terre. ſi lapis exiſſo in aere deſcenderet per illud foramẽ nũq̃ deſcenderet: niſi vſq̃ ad cẽtrũ ⁊ ibi quieſceret: nec vltra moueretẽ niſi violenter: tãq̃ centrũ ſit eius locus imobilis ad queꝫ tendit. ſilr ⁊ ſi tota terra ꝑ ipoſſe eẽt anihilata: ⁊ ponereẽ aliqđ graue in aere ſuſpenſum. ſi illud graue deſcenderet deorſum mouereẽ p̃ciſe vſq̃ ad centrũ ymaginatũ ⁊ ibi nãliter q̃ſceret: lꝫ nihil eẽt ibi ſubſiſtẽs. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ elẽtum aque hꝫ terminũ ⁊ finẽ oĩno imobilem in vniuerſo ſibi determinatũ a natura: vltra quẽ naturaliter nõ mo' .ſ. vltimã ſuperficieꝫ terre. Aqua aũt lꝫ ſit grauis: ⁊ per ꝯñs lꝫ moueaẽ deorſum: nõ tñ mo' ſimplr deorſum vſq̃ ad centrũ mundi: ſed vſq̃ ad terminũ determinatũ ſibi a natura .ſ. vſq̃ ad p̃ncipiũ loci nãlis ipſius terre. Ex hoc inferẽ ꝙ lꝫ per poſſe vel per impoſſe totũ elẽtum terre eſſet anihilatuꝫ: aqua nõ mouereẽ nãliter ad occupandum locũ ſuum: nec vſq̃ ad centrũ mundi: ſed tñ mouereẽ vſq̃ ad vltimã ſuperficiẽ loci terre ⁊ ibi ſiſteret nãliter ſuſpẽſa: ⁊ ſpaciũ loci nãlis remaneret vacuũ. Põt aũt ſic ꝯfirmari ꝑ rõneꝫ: qm̃ cũ magna pars terre ſit cooperta aquis ⁊ mari. ſic aqua cũ ſit grauis: ⁊ per ꝯñs hẽat nãliter deſcendere. ſi nãliter poſſet vſq̃ ad centrũ ſuo pondere poterat terrã excentrare: cum aqua ꝓpter ſuã maximã q̃titatẽ reſpectu quãtitatis terre ſit grauior ⁊ ponderoſior q̃ ſit terra: ergo ſuo pondere expelleret illã excentrare. Hoc aũt cum impoſſe ſit ſicut pꝫ: ⁊ experientia docet. Cõformiter aũt eſt dõm de aere ⁊ d' igne: ꝙ hñt ſua loca determinata ⁊ ſuperius ⁊ inferiuſ: vltra que nãliter nõ mo'. Palã aũt ꝙ iſta eſt intẽtio Ariſto. ⁊ ſui Cõmẽta. cõmen. 41. ⁊. 42. per hoc .n. diſtinguũt locũ a vaſe per imobiltem: quoniã vas ſm eos eſt locus imobilis: hinc eſt ꝙ pars fluuij ambiens nauiꝫ nõ eſt locus nauis: ſed habꝫ rationẽ vaſis: ſed totus fluuius dr̃ locus nauis. Palam aũt ꝙ ex dictis apparet ꝙ illi q̃ p̃bi p̃ores in noſtra lege loquentes nõ vadunt ad intentionem antiquoꝝ: qꝛ ipſi tñ inquirunt imobilitatẽ vaſis quã alij negarũt: qꝛ dixerunt ꝙ vas eſt locus mobilis. nõ aũt inquiſierũt imobilitatẽ loci: ⁊ iõ iſufficienter loquuti ſunt: aer nãq̃ de circũſtantia hꝫ locuꝫ vaſis: ⁊ ideo bene mobile eſt: totus aũt aer eſt naturaliter imobilis: quãtũ ad locũ: quoniã naturaliter loca oĩum elẽtoꝝ ſunt oĩno imobilia. Vltimum aũt dcm̃ noſtroꝝ ꝓgenitoꝝ de imobilitate loci eſt iſtud: quoniã d' loco eſt duplex ſpeculatio. Una mathe'ca ⁊ alia naturalis. cõſideratio aũt de loco mathe'ca fuit apud Ariſto. cũ diffinit locũ dicens: qđ eſt ſuperficies corporis ꝯtinentis imobile. ꝯſideratio aũt de loco naturali ſic locũ diffinit: ꝙ eſt ſup̃ficies corporis ꝯtinentis imobile p̃mũ. nãlis .n. vt nãlis eſt nõ ꝯſiderat ꝓprie rõnem loci: ſed rationem vaſis. oĩs aũt locus qui hꝫ rationeꝫ vaſis mobilis eſt. Debes igiẽ diligenter aduertere ꝙ mathematica conſideratio de loco eſt conſideratio ſup̃ficiei corporis ꝯtinentis primũ: abſq̃ hoc ꝙ conſideretur corpus naturale: cuius eſt illa ſuperficies. vñ mathematicus conſiderat ſuperficiem aeris ambientẽ ⁊ continentẽ imete: nõ curando in quo corpe exiſtat: ſiue ſit aer vl' aliqđ aliud: ſed preciſe conſiderat illã ſuperficiem: ⁊ vt ſit abſoluta ab omni corpore naturali: imobilis eſt: qꝛ omnia mathe'ca ſunt imobilia: quia abſtrahunt a motu ⁊ a materia ſenſibili: nec in tali abſtractiõe eſt mendaciũ: quia conſiderant hec preter nõ hec ſine his. ideo locus vt de eo mathe'cus conſiderat eſt omnino imobilis. vnde ſup̃ficies aeris vt ambiens ⁊ continens conſiderata quaſi ſeparata ab aere: ⁊ etiam ab alio corpore per variationem corporis naturalis cõtinẽtis nũq̃ mutaẽ ſuperficies: tamen ambitus vt mathematicus cõſiderata inquantũ ꝯſideraẽ ſic eſt vna. Ideo locus eſt omnino imobilis ſm conſiderationẽ mathematicam. ſecundũ aũt conſiderationẽ naturalẽ mobilis eſt: ⁊ tñ hꝫ rationẽ vaſis: quia cõſideratio loci naturalis; vt .ſ. ſuperficies eſt in corpore naturali iſto ⁊ illo: ⁊ illa ſuperficies eſt bene mobilis ⁊ ſubiectiue ⁊ obiectiue; ſicut ⁊ corpus naturale: cuius eſt ſu-

In hac p̃te poſſũ hẽre oẽs modos intelligendi locuꝫ eẽ immobilem. quos ego videri apđ alios doctores.

aut partes fluuij continue variantur ſm eſſe na/
turale fluuij: ⁊ per ꝯñs ſuperficies illoꝝ corporuꝫ
vt ſub eſſe naturali conſiderantur: non aũt vt ma/
thematice cõſiderantur. Palam aũt ſm Cõmen.
4.° phyſicoꝝ.cõmen.131. quoniaꝫ conſideratio de
loco eſt magis mathematica ꝙ̃ naturalis. Conclu
damus ergo ꝙ iſta fuit intentio ꝓgenitoꝝ noſtro
rum de loci imobilitate: ⁊ qui iſta triplici imobi.te
ꝓdicta nõ fuerit contentus: querat aliã.

Amplius aũt de vnitate loci reſtat per/
ſcrutandũ: an vnius loca/
ti ſit tñ vn.⁹ locus ſimul ſibi adequatus: ſic ꝙ im/
poſſibile ſit ꝙ vnuꝫ locatũ ſimul habeat plura lo
ca: vel nõ: ⁊ ſi plura poſſunt vni locato correſpõde
re ſimul: quot ſunt illa. Et ſi ſit locoꝝ locati deter/
minatus ⁊ certus numerus. Dicamus aũt ꝙ non
repugnat cõtradictorie locato ſimul eſſe in pluri/
bus locis. Sit ergo ꝑma ꝓpoſitio talis de plurali
tate locoꝝ: idem locatũ numero põt eſſe in pluri/
bus locis ſm eſſe eminens. hec ꝓbatur: quoniam
in quibuſcũqꝫ locis ſm eſſe eminens hꝫ eſſe exem
plar eminens: habet etiam eſſe ipſum eminenter
exemplatuꝫ ſm tale eſſe: ergo in quocũqꝫ loco eſt
ꝑma intelligentia: ibi ſunt oĩa illa que in ipſa emi/
nenter cõtinẽtur ſecundũ illud eſſe eminẽs. Pro/
poſitio ſecũda ſit talis: ideꝫ locatũ numero poteſt
eẽ in pluribus locis ſm eſſe quiditatiuum: vel vt
verius loquar: põt eẽ indiſtans a pluribus locis.
Et pono tibi exemplum: ſi humanitas ſit eadem
Tenet Scot.⁹ tot eẽ humanitates quot homines.
omnib.⁹ hominibus: ſequit̃ ꝙ humanitas que eſt
in te erit in tot locis quot ſunt homines. Nec itel/
ligo ꝙ tua ſit in tot locis: ſed hũanitas que eſt in
te cõmunis tibi ⁊ alijs eſt in pluribus locis. Ideꝫ
dicit̃ de animali ⁊ corpore: ⁊ ſic ſemper aſcenden/
do vſqꝫ ad quiditatẽ entis: que vbicũqꝫ ⁊ ſemper
exiſtit. Tertia ſit talis. Idẽ locatũ in pluribus lo/
cis ſm eſſe cognitũ põt eſſe. hec ꝓbatur: quoniam
a pluribus intellectibus exiſtẽtibus in plurib.⁹ lo/
cis poteſt aliquid vnum numero capere eſſe co/
gnitum: ⁊ ſic in tot locis erit ſecundũ illud eſſe co/
gnitum: ideꝫ dicatur ſm eſſe ſenſatũ ⁊ repreſenta/
tum. Quarta ꝓpoſitio ſit talis: idẽ locatũ numero
põt eſſe naturaliter ſimul in pluribus locis diſtin
ctis numero. hec ꝓbat̃: quoniã intelligẽtia ſecun/
Scdꝫ Scotũ an gelus nõ eſt ĩ lo co nãlr nec violẽ ter: neqꝫ virtute ſua põt eẽ ĩ duo bus locis adeq̃tis.
da ſeparata a materia poteſt eẽ in aliquo loco ma
gno. vtpote in aliqua magna domo tota: ergo po/
terit ſe facere in extremitatibus domus nõ faciẽ/
do ſe in medio. Tum ſecũdo: qꝛ anima rationalis
põt eſſe in qualibet parte corporis tãꝙ̃ in loco di/
ſtincto. hec ꝓbatur: quoniaꝫ ſicut põt eſſe toti cor
pori pñs per iformationẽ: qꝛ eſt tota in toto ⁊ to
ta in qualibet parte: ſic ſi nõ informaret poſſet eẽ
tota in toto corpore: ⁊ tota in qualibet parte: ⁊ po/
terit eẽ in locis oppoſitis corporis abſqꝫ hoc ꝙ ſit
in alijs. Ex hoc infertur ꝙ intelligentia abſtracta
mouẽs celũ ſit tota in toto orbe ⁊ in qualibet par/
Teneo ego ad mentẽ Cõmẽta. intelligentias di ſtare ab orbibus.
te per informationẽ: ſicut dicebãt antiqui phi qui
poſuerunt celos animatos: ſic ſi nõ informaret or
beꝫ: ſed ſibi applicet̃: ſicut motor mobili: põt etiã
eẽ in toto orbe tota: ⁊ tota in qualibꝫ parte orbis.
Et vlterius: ſequit̃ ꝙ poterit eſſe in duobus locis
oppoſitis ipſius orbis ſm diametrũ: abſqꝫ hoc ꝙ
ſit in alijs partibus orbis: vt in oriẽte vel occiden
te: nõ aũt in meridie vel aquilone. Quinta ꝓpoſi/
tio ſit talis. Corpus de genere ſubſtãtie: ⁊ de gene/
re quantitatis põt eſſe in pluribus locis circũſcri/
ptiue naturaliter. Hec ꝓpoſitio pꝫ ſuppoſita vni/
uocatiõe corporis: qꝛ corporeitas eſt vna in omni/
bus corporibus. Sexta ꝓpoſitio ſit talis. Idẽ cor
pus numero põt eẽ in pluribus locis naturaliter
circũſcriptiue: hec ꝓbatur: quoniã ſi intelligentia
ſecũda formaret ſibi vnuꝫ corpus de aere: corpus
ſic formatũ videt̃ poſſe exiſtere ſimul in tot locis
quot poteſt intelligẽtia abſtracta illi corpori vni/
ta: quia ipſa in illo corpore aſſumpto põt ſimul eẽ
in pluribus locis: hec tamẽ ꝓpoſitio eſt valde du/
bia. Ideo hanc ſub dubio tibi relinquo. Septima
propoſitio ſit talis: nõ repugnat cõtradictorie idẽ
corpus ſimul exiſtere in pluribus locis localiter.
Deus etiaꝫ facit corpus xp̃i ſimul eſſe ĩ diuerſis lo cis: ⁊ legit̃ de q̃ buſdam ſanctis.
hec probat̃: quoniã cum vnitate ꝑoris ſtat plurali
tas poſterioris: ⁊ cum vnitate fun.ti pluralitas re/
ſpectuum. idem aũt corpus eſſe in pluribus locis
localiter: nil aliud eſt niſi ꝙ corp.⁹ actu fundet plu
res circũſcriptiões paſſiuas ſeu plures preſentias
diffinitiuas ad plura loca: ⁊ hoc nullam contradi/
ctionem includit vt videt̃. ¶ Habet aũt dubita/
tioneꝫ ponẽdo idem corpus numero eſſe in pluri/
bus locis localiter. Et ꝑmuꝫ qḋ occurrit eſt iſtud:
quoniã ſi vnũ corpus põt eſſe in pluribus locis: ſe
quit̃ ꝙ vbi ſit mobile: ⁊ etiã locus ſit mobilis: im
mo ꝙ vbi erit vbi ⁊ locus: qḋ ꝓbat̃: cũ omnis for
ma actu finita ſubiecto inherẽs tanꝙ̃ forma: mo/
to ſubito mutetur: quoniã motis nobis mouentur
omnia que ſunt in nobis ſaltẽ per accidẽs: ſic aũt
eſt de vbi ⁊ loco: qm̃ ſi idẽ corpus numero hꝫ vbi
in iſto loco qḋ actu ſibi inheret tãꝙ̃ forma ⁊ rela/
tio fun.ti. ſi igit̃ idẽ corpus numero poſſet trãſfer/
ri ad aliud vbi: nõ amittẽdo ꝑ.m vbi. ſequit̃ ꝙ ipm
ꝑmum vbi neceſſario transferat̃ ſicut ſuũ ſubm.
alias ſi nõ transferat̃: opꝫ ꝙ illud amittat. vñ non
eſt itelligibile ꝙ albedo ſit vnita parieti realiter:
⁊ ꝙ paries moueatur ⁊ albedo nõ: ⁊ ꝙ nauis mo/
ueatur ꝙ nauta exiſtens in naui non moueat̃ ſal/
tem per accidens ad motum nauis. Adhuc auteꝫ
idem poteſt deduci de loco: ꝙ locus eſt mobilis:
quoniã ſi ſuperficies locans põt moueri ad vnuꝫ
vbi: nõ amittendo primuꝫ vbi: ſequit̃ ꝙ circũſcri/
ptio actiua quã fundabit mouebitur ad motũ ſu/
perficiei: ⁊ ſic ſequit̃ ꝙ loci erit locus: ⁊ ꝙ vnus lo
caliter formaliter erit hic ⁊ Rome: ⁊ in pluribus
locis. Et pono tibi exemplum. ſi doliũ actu conti/
nens vinũ ⁊ circũſcribens actu poteſt eſſe hic ⁊ ro
me ſimul: ⁊ vinum contentũ hic ⁊ rome: ſequitur
ꝙ circũſcriptio actiua quã fundat doliuꝫ ⁊ circũ/
ſcriptio paſſiua quã fundat vinum erunt hic ⁊ ro/
me: ⁊ ſic loci erit locus: ⁊ vbi erit vbi. Secundum
dubiũ eſt iſtud: qḋ hic occurrit: quoniã ſi ideꝫ cor
pus põt eſſe in pluribus locis: ſequit̃ ꝙ fundabit
diſtantiam ⁊ ꝓpinquitatem ad eundẽ terminuꝫ:
ſequit̃ etiam ꝙ per ſe mouebitur motibus oppo/
ſitis vt ſurſum ⁊ deorſum: ſequit̃ etiam ꝙ ſimul
mouebitur ⁊ quieſcet: ⁊ ſic alia multa abſurda ſe/
quuntur ad iſtaꝫ rationem. ſi idem corpus ſimul
Idem poſſet ſi mul calefieri ⁊ nõ calefieri: moũ ⁊ nõ moũ gaude re ⁊ triſtari.
ſit in pluribus locis localiter: ſicut in alijs prolixe
eſt deductũ: ⁊ ideo cauſa breuitatis: illa relinquo
quo ad preſens. Diſſolutio aũt iſtarum difficulta/
tum: lꝫ ſit difficilis: nõ tamen impoſſibilis. ¶ Ad
primũ dubium: ꝙ occurrit de vbi ⁊ loco: ꝙ ſequi/
tur ꝙ mouentur: ⁊ ꝙ vbi erit vbi: ⁊ loci erit locus:
conceditur ꝙ vbi ⁊ locus mutant̃ moto ſubiecto

vbi ⁊ loci in quo exiſtunt ſubiectiue: nec videtur
inconueniens de loco ꝙ habeat rõnez vaſis: quo/
niam vt prius fuit dictuz talis locus eſt mobilis.
⁊ totum exemplũ conceditꝰ de dolio ⁊ vino cõten
to in eo: quoniã ſi transferãtur: neceſſario transfer
tur circũſcriptio actiua: que eſt in dolio: ⁊ paſſiua
que eſt ĩ vino. ¶ Et ſi arguas ꝙ in ĩfinitũ abibit:
qd̃ deducitꝰ ſic. Tu dicis ꝙ ſi vinũ ſit hic: ⁊ habeat
hic vbi: transferatꝰ rome nõ amittendo ſuum vbi
hic: ꝙ opꝫ ꝙ ſuuꝫ vbi transferatꝰ rome: ⁊ acquirat
ibi aliud vbi: qd̃ ſit ĩ eo ſubiectiue: ⁊ quia vbicũqꝫ
transferꝰ ſubm ⁊ accidens qd̃ eſt ſubiectiue in eo:
ergo eadem ratiõe vbi 2ᵐ acquiſituꝫ: erit hic: quia
ſuum ſubiectũ eſt hic: ⁊ acquiret tertiũ vbi: ⁊ illud
tertiũ vbi erit rome: quia eius ſubiectũ eſt rome:
⁊ acquiret ibi quartũ vbi: etiã illud vbi quartum
erit hic: quia ſuuꝫ ſubiectũ eſt hic: ⁊ acquiret quin/
tum vbi: ⁊ ſic in infinitũ abibit. ¶ Reſpondetur
ꝙ vbi qd̃ eſt hic nõ transferꝰ rome niſi eius ſubie/
ctum transferatur: quia vbi eſt reſpectus qui req/
rit terminum preſentẽ. ſ. locum vel circũſcriptio/
nem actiuam ſibi correſpondentẽ: ⁊ quia illa non
transfertur rome: nõ oportet ꝙ vbi trãſferatur: ſi
tamen transfertur locus qui habet ſubiectuꝫ vas
bene vbi transfertur: ſicut conceſſum eſt in exem/
plo de dolio ɔtiᵗᵉ vinum. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ
erit proceſſus in infinitũ: qd̃ ſic deducitur: ſi vinũ
⁊ dolium ſint hic ⁊ rome: tu concedis ꝙ nõ tñ vi/
num erit rome ⁊ dolium: imo vbi qd̃ habet doliũ
hic: erit rome: ergo ⁊ vbi acquiſitũ rome erit hic: ⁊
ſic in infinituꝫ abibit. ¶ Reſpondeo tibi: ſtatus
erit in 2ᵒ vbi: quoniã pro tanto vbi ipſius dolij qd̃
eſt hic: vel magis circũſcriptio actiua ipſius dolij:
que eſt hic transfertur rome: ⁊ acquirit ibi nouuꝫ
vbi. Secundũ ꝙ eius ſubiectũ ſit hic: ꝑpter defe/
ctum termini qui nõ eſt hic: terminus enim eius
erat aer vel aliquid aliud locanꝫ rome. Si tamen
ponereꝰ hic terminus illius vbi ſecũdi: cõcederẽ
tibi: ꝙ 3ᵐ vbi acquireret hoc tertium vbi: ⁊ ſi ter/
minus tertij vbi eſſet hic ⁊ rome concederem tibi
quartũ vbi: ſic ergo põt notari ꝓceſſus in infinitũ.
¶ Ad formã igiꝰ dubij cũ dicitꝰ: ꝙ moto ſubiecto
mouẽtur omnia: que ſubiecto ĩherent formaliter:
de abſolutis nõ eſt dubiũ: de reſpectiuis ⁊ ſpeciali
ter de talibꝰ reſpectibꝰ qui ſunt circũſcriptio acti/
ua ⁊ paſſiua: ꝑpter defectuꝫ termini ꝙ nõ mutatꝰ:
ergo nouum vbi requiretꝰ: quoniã vt ſupra fuit di
ctum: motus põt fieri ſine termino ⁊ ſine vbi acq/
ſito: ⁊ ſi nõ vis omnino ibi habere vbi acquiſituꝫ
concedo vbi acquiſitũ in mobili ꝙ per ſe transfer
tur nõ omnino vbi acquiſitũ ꝑpter accidens in il
lis: que per accidens transferuntꝰ ⁊ ſpecialiter in il
lis reſpectibus p̃dictis. Et ratio huiꝰ dicti eſt iſta:
quia ſicut nõ eſt ibi vnum vbi acquiſitum in ipſo
mobili: quia in eodẽ ſunt ſubiectiue motus ⁊ vbi
qd̃ acquiritur per motũ: in illis aũt reſpectibꝰ nõ
eſt alia motio paſſiua ſubiectiue: quoniam eadem
moᵗᵉ paſſiua ſubiectum mobilis ⁊ accidentia: que
ſunt in eo. abſurduꝫ enim eſſet dicere ꝙ tot eſſent
motus locales numero quot ſunt accidẽtia diſtin
cta realiter in mobili ſubiectiue. Ex quo igiꝰ mo/
tus non eſt in illis ſubtiue: nec videtꝰ ꝙ neceſſario
oporteat in illis ponere nouũ vbi acquiſituꝫ pro/
prium. ſi iſta ſolutio tibi nõ ſatiſfacit. Quere aliaꝫ
meliorẽ. ¶ Diſſolutio aũt aliarum dubitationuꝫ
facilis eſt. nam cum p̃mo dicitur ꝙ idem reſpectu
eiuſdẽ erit ꝓpinquum ⁊ diſtans: dicitꝰ ꝙ locatum
abſolute nõ fundat reᵐ diſtanᶜ ⁊ ꝓpinquitatis: ſed
vt eſt ſub vbi: ⁊ ideo nõ eſt inconueniẽs ꝙ locatũ
vt ſub vno vbi fundet ꝓpinquitatẽ ad aliquod: ⁊
ſub alio vbi fundet diſtantiã ad illud idẽ: quoniã
fundamentũ ꝓximũ diſtantie ⁊ ꝓpinquitatis vel
ratio fundãdi eſt ipſum vbi: ergo ad variationem
ipſoꝝ variantꝰ. ¶ Et ſi arguas. ponamus ꝙ idem
corpus ſit hic ⁊ rome: ſint 3ᵃ locata. vnũ pariſius ⁊
aliud in ſubiecto oxᵒ: ⁊ 3ᵐ ſit rome. ſcd̃o ponamus
ꝙ iſta 3ᵃ locata nõ mutentur localiter: ⁊ ꝙ totꝰ aer
in terra ſit anihilatus: ⁊ ſit totum ſpaciũ vacuum.
Tunc quero ꝙ ſi locatuꝫ qd̃ fuit pariſius plus di/
ſtet a locato: qd̃ eſt rome vel a locato qd̃ eſt in ſub/
iecto oxᵒ: ⁊ pꝫ ꝙ ſic: quoniã ibi eſt maius ſpacium
intermediũ priuatiuũ: ⁊ tamẽ nõ erat ibi aliquod
vbi: ⁊ quia locatũ nõ hꝫ eſſe niſi in vacuo: ergo lo/
catum nõ fundabit diſtantiã ſeu propinquitatem
rõne vbi: ſed ſecundũ ſuam naturaꝫ abſolutam: ⁊
tunc reſumamus primã dubitationẽ: quoniaꝫ tũc
ſequitur ꝙ idem ſubiectũ ponatꝰ hic: ⁊ in ſubiecto
oxᵒ: ⁊ rome: ⁊ idem erit ꝓpinquuꝫ ⁊ diſtans ſecun
dum idem ⁊ ad idem. ¶ Reſpondeo tibi ꝙ non
erit ibi propinquitas ⁊ diſtãtia: que fundatꝰ ſuper
vbi: vel quarũ vbi eſt ratio fundandi: vbi inqꝫ ad
proximũ continens: quia nulluꝫ vbi eſt ibi: erit ta
men ibi diſtantia ⁊ ꝓpinquitas funᵗᵉ ſuper locatũ
non abſolute: ſed ſub alio ⁊ alio reſpectu ad polos
mundi. ſi enim eſſet vnũ corpuꝫ in p̃mo climate: ⁊
in alio alium reſpectum haberet ad polos in p̃mo
climate ⁊ alium in alio. Et ideo ſub alio ⁊ alio re/
ſpectu ad polos fundaret diſtantiã ⁊ propinquita
tem ad ſeipſum vel ad aliam ⁊ aliã. Dubitationeꝫ
aũt alie faciliter diſſoluũtur cum arguis de moti/
bus oppoſitis nullum eſt inconueniens ſub diuer
ſis vbi ſi eſt in pleno: vel ſub diuerſis reſpectibus
ad polos mundi. ſi eſt in vacuo per idem de motu
⁊ quiete ꝙ ſimul ſibi poſſunt ineẽ ſub diuerſis re/
ſpectibus ad polos mundi in vacuo.

Perſcrutatio vltima eſt de poſſibilitã
te locatorũ in vno loco:
an ſic põt vel non: ¶ Dicamus aũt in p̃mis ꝙ plu
ralitas locatoruꝫ poteſt intelligi eſſe in eodem lo/
co formaliter vel fundamentaliter. Concedimus
autem plura locata eſſe in eodem loco fundamen
tali: ſꝫ negamus de loco formali: Ratio primi ſit
talis: quã nõ eſt inconueniens vnũ tñ actu ſimul
plures reſpectus terminare: eſſe aũt plura locata
ſimul in eodeꝫ loco fundamentali: nihil aliud eſt
niſi ꝙ abſolutum actu ſimul terminat plures re/
ſpectus preſentie ad ipſum. ¶ Confirmatur ꝓpo/
ſitio: quoniã ſicut idem locatum põt ſimul funda
re plures preſentias paſſiuas ⁊ plura vbi: ita vide
tur ꝙ idem abſolutũ locans poſſit ſimul actu fun
daret plures locationes actiuas ad plures termi/
nos. ſ. ad plura locata. ¶ Dicamus autem negati
uaꝫ de loco ſumpto formaliter per locationẽ acti/
uam. Ratio huius propoſitiõis negatiue eſt iſta:
quoniam pluribus locationibus paſſiuis corre/
ſpondẽt plures locationes actiue: quia reſpectus
multiplicantur adinuicem: ⁊ ad plurificationem
vnius ſequitꝰ plurificatio alterius. quot ergo erũt

Audẽde regulas Scoti. 4. ſniaꝝ. diſt. 10. que ſunt poꝛ vbi. vnꝰ vn ſit corpori hñs aut tñ vbi: aut plura. Si homo in vno loco non poſſit debellaſ: i gmitẽ nec i pluri/ bus. tu vide ibi. ⁊ hic ab iſto doctore.

Scotꝰ. 4. ſnia. diſtin. 49. q̃one vltima. vult repu gnantiaꝫ virtua/ lem eſſe duo cor pora eẽ ſimul in eodeꝫ loco. tu vi de ibi pulchra.

locata tot erunt locationes paſſiue: ergo ⁊ actiue. ergo ⁊ loca formaliter ſumpta: ergo plura locata non erunt in eodeʒ loco formaliter ſumpto. Tuʒ ſecundo: quia termini locationum actiuarum ſi multiplicantur neceſſario ⁊ ille locationes actiue cum ſint quidam reſpectus. Tum tertio: quia plura locata non poſſunt habere ſimul vbi vnũ. ergo nec vnus locus formaliter ſumptus plura locata habet: cõſequentia euidens eſt. antecedens pʒ. ex hoc ꝙ vnum vbi cum ſit quoddam accidẽs reſpectiuum non eſt ſimul in pluribus ſubiectis realiter diſtinctis: ergo plura locata non poſſunt habere idẽ vbi. Et in hoc terminatᷣ tota nãlis phia.

Ph.li.z. cõpora eſſe ſimul nõ repleũt: ſed vnus ſic ⁊ aliud non re facit mẽtaliter ⁊ priualiter.

Tabula naturalis phie Nicolai Bonetti.

PRimus liber phyſicorum continet quattuor capita.
In quoꝝ primo inueſtigatur ſubiectũ naturalis phie. fol. 45.
2m Declarat principia rerum naturalium eſſe contraria. 45.
3m Manifeſtat duobus principijs ꝯtrarijs tertium neceſſario ſubſterni. 46.
4m Oſtendit tantuʒ compoſituʒ generari: mouẽdo ⁊ ſoluẽdo varias difficultates. 47.
Secundus liber phyſicorum. 8. comprehendit capitula.
Cap.pm. Oſtendit neĉitatẽ cauſe efficientis. 49.
2m Inquirit naturam cauſe conſeruantis ⁊ efficientis: nec nõ ⁊ dĩfĩtiaʒ inter illas. 49.
3m Pertractat quomodo eiuſdeʒ effectus poſſunt eſſe plures cauſe. 51.
4m Diffuſe loquitur de cauſa vniuoca ⁊ equiuoca. 51.
5m Loquitur de cauſis eſſentialiter ordinatis quo ad omnes earum ꝓprietates. 52.
6m Diſputat an ſit poſſibilis circulatio in cauſis per ſe. 53.
7m Tractat an cauſe eſſentialiter ordinate neceſſario concludant primam cauſam eſſe vnam numero. 53.
8m Inquirit copioſe de cauſa exemplari; ⁊ ſine qua nõ ⁊ oĩbus earũ ꝓprietatibus. 54.
Tertius liber phyſicorum habet tria capitula.
Cap.pm. De fortuna abundanter determinat. 55.

2m Pertractat quedam de fato attentione digniſſima. 56.
3m De cauſa finali ⁊ vnitate eiuſdẽ agit. 57.
Quartus liber phyſicorum duo comprehẽdit capitula.
Cap.pm. Definitiõeʒ nãe ꝓfundiſſime explanat. 58.
2m De motu. paſſionibus motus: ⁊ mẽſura motus copioſiſſime determinat. 59.
Quintus liber phyſicorum quattuor comprehenditur capitulis.
Cap.pm. Inquirit an in vacuo ſit motus naturalis ⁊ violentus: ⁊ talium motuũ in vacuo conditiones. 62.
2m Loquitur de varijs terminis motus. 63.
3m Pertractat an idem poſſit mouere ſeipſuʒ platonice ⁊ peripathetice: platoni tamen conſentiendo. 64.
4m Inquirit varias intelligentiarum mouentium conditiones. 65.
Sextus liber phyſicorum comprehendit tria capitula.
Cap.pm. Et quid ſit nunc: ⁊ ꝙplurimas eius manifeſtat proprietates. 66.
2m Definitionem ⁊ ſubiectum temporis: necnon vnitatem plurificationem aperit ⁊ eius ſimultatem. 67.
3m Euum: nunc eui: vnitateʒ: comparationẽꝗ eius ad tempus palam oſtendit. 68.
Septimus liber phyſicorum tribus continetur capitulis.
Cap.pm. Declarat mundum potuiſſe eſſe eternuʒ: ⁊ quantum ad permanentia: ⁊ quantuʒ ad ſucceſſiua. 69.
2m Oſtendit mundum de nouo generatum: ſoluitꝗ rõnes Ariſto. ⁊ Cõmenta. 71.
3m Cõcludit ab omnino immutabili poſſe aliqđ de nouo ſine ſui mutatione ꝓduci. 71.
Octauus liber phyſicorum quattuor continet capitula.
Cap.pm. Declarat quid ſit locus. 72.
2m Agit đ ſubo locatiõis actiue ⁊ paſſiue. 72.
3m Docet quomodo vltima ſpera. intelligẽtie. quiditates. ante eẽ ſint in loco: ⁊ quid per differentias loci importetur. 73.
4m De neceſſitate immobilitate ⁊ vnitate loci diffuſe loquitur. 74.

¶ Nicholai Bonetti doctoris perſpicaciſſimi predicamentorum liber incipit.

¶ De ſubſtantia liber primus.

Quoniam autem ſm ordinē ſubõꝝ eſt ordo paſſionū ſic medioꝝ: ⁊ per ꝯñs cōclonū ſcibiliū. Primum aūt ſubꝫ oīno ꝑ ꝑmū eſt ens inquātū ens. 2ᵐ ens limitatum ſiue nā. De ente aūt inquantū ens: ē prima phia que metaphyſica eſt vocata. De nā aūt eſt phia nālis: ⁊ hec duo ſpõribus a nobis ſicut potuimus ſunt tradita. Palāꝫ igitur ꝙ de ſubiectis imeᵗᵉ cōtentis ſub nā que ſūt x. pᵃ genera pſcrutādū eſt. ſ. de ſuba quātitate q̄lita te. rōne ⁊ ceteris pdicamentis. prior aūt pſcrutatio erit de ſuba. deinde de alijs fiet ſermo. ¶ Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſuba cuius per ſe paſſiones querimus nō eſt ipſum qd̄ qd ē ⁊ qd̄ qd erat eē: qd̄ ē ſuba cuiuſlꝫ rei cuius eſt: qꝛ ſuba ſic accepta nō reperitr̄ in vna coordinatione pdicamētali: imo in omni. ¶ Adhuc aūt ſuba pma que oībus ſubſtare dicitur nō eſt illa cuius per ſe paſſiōes querim⁹: cum illa ſit ſuba ſingularis ⁊ indiuidua cuius nō eſt ſcientia: vel ſi eſt de ea ſcia illa nō eſt vna ſed plures: cū plures ſint ſube indiuiduales ⁊ ſingulares: imo vt fertur plurificabiles in infinitū inueniētur: ⁊ cuiuſlꝫ eēt ꝑ ſe vna ſcia. Sed de ſuba ꝑ ſe paſſiones querimus que ꝑ ⁊ per ſe accñtibus ſubſtat: ⁊ que ī ſe eſt oīno ens idepēdens depēdentia accidentis ad ſubiectum: nec ſufficit ſecundum ſine primo: qm̄ nō oportet ꝙ omne in ſe indepēdēs depēdentia eſſentiali accidētis ad ſubm ſit ſuba cuius per ſe paſſiones querimus: qm̄ ens inquātū ens qd̄ eſt ſubm metaphyſice: ⁊ nā que eſt ſubm nālis phie ī ſe indepēdēt depēdētia accñtis ad ſubm cū abſtrahāt ab omni accidēte: ⁊ ſuba ⁊ per ſe includātur in illis: nullū aūt per ſe icluſuꝫ pōt eſſe ſubm includētis. Sit igit̄ talis definitio ſube cuius paſſiōes q̄rimus. ſuba eſt ens limitatū in ſe idepēdēs: ⁊ depēdētiā cuiuſlꝫ accidētis quātū eſt ex ſe terminans: vel alicuius accidētis depēdētiā terminās. Ens autē limitatū po⁹ hic pro quiditate ꝯtibili ⁊ determinabili. Independentia aūt ⁊ determinare dependentiam alicuius depēdentis ponitur ꝑ dña ꝯtēte: quā ꝑ iſta circūlogmur: qm̄ que ſit illa ꝓprie ignoram⁹. Diximus aūt ꝙ ſuba terminat depēdētiā alicuius depēdētis: ⁊ nō cuiuſlꝫ depēdētis: nā ſūt multa accidētia: quoꝝ ſuba pdicamētalis ꝑ ſe nō determinat depēdētiā: ſed aliqd cōtētū ſub illa. Et pono tibi exemplū: qm̄ ſuba vt pſcindit ab omni poſteriori in linea pdicamētali nō terminat depēdentiam cuiuſlꝫ accñtis: vt quātitatis q̄litatis: ⁊ ſic de alijs. ſuba nāqꝫ vt ſuba eſt nō eſt rō terminādi quātitatē: ſed ſuba corpea. Silr ſuba nō eſt rō terminandi depēdētiā ſcie ⁊ itellectionis ⁊ alioꝝ habituū itellectualiū: ſed ſuba ꝯcta: vt ſuba incorpea ⁊ intellectualis. Rō aūt iſtoꝝ ſit talis: qm̄ ſi qditas ſube pdicamētalis eēt ratio formalis terminādi indr̄m

Hoc mō dr̄ color eē ſubſtantiam albedinis

ter depēdētiā cuiuſlꝫ accñtis: ſequeretr̄ ꝙ omne ꝑ ſe icludēs qditatē ſube poſſet ꝑ ſe terminare depēdētiā cuiuſlibet accidentis: qd̄ oīno eſt abſurdum. Palā igitur ex dictis ꝙ ꝑ ſe paſſiōes cōuertibiles ſube vt pſcindit ab oī poſteriori ingrimus: qm̄ ille ſunt ꝑ ſe ſcibiles de ea: ⁊ ꝑ mediū propriū: g̃ de illa eſt vna ſcia. Sit igit̄ pᵃ paſſio ſube: qm̄ ipſa ē prior oī accñte: triplici pmitate. ſ. origine: nā̃ ⁊ pfectione. Origine nāqꝫ prior eſt: qm̄ ſuba cā eſt accñtis: ⁊ nō eꝯ: qm̄ accñs nō pōt eē pᵃ cauſa ꝓductiua. Nā prior ē prioritate a q̄ nō ꝯuertitr̄ ſubſiſtēdi ꝯñā. valet enī. accñs eſt. g̃ ſuba eſt. verū nō eꝯ. ¶ Adhuc aūt prior eſt ſuba accñte pfectione: qm̄ demōſtrabile ē de ſuba ꝙ ipſa eſt pfectior accñte. ¶ Et ſi q̄ras an ſuba ſm qd̄lꝫ eē qd̄ hꝫ. ſit prior accñte ſm eē qditatiuū ⁊ eē cognitū ⁊ eē exñe. Rñdeo tibi ꝙ ſuba ſꝫ eē qditatiuū nō eſt prior accñte: nec origine: nec nā. nō origine: qm̄ in eē qditatiuo qditas ſube non hꝫ rōnē alicui⁹ pncipij itrinſeci nec extrinſeci ſaltē efficiētis qcqd ſit de fine. Nō nā: qm̄ nō ſeqt̄ ꝙ ſi ſuba nō hꝫ eē qdiuum ꝙ accñs nō hꝫ eē qdiuum: nā poᵗᵉ ꝑ ipoˡᵉ ꝙ totū pdicamētū ſube eēt ens ꝓhibitū: ⁊ ſic nō hēret eē qditatiuū: nō opꝫ ꝑꝑ hoc ꝙ alia pdicamēta accñtiū eēnt entia ꝓhiᵗᵃ. Quātū aūt ad eē cognitū ſuba q̄ ad nos nō eſt prior: ſꝫ magis accidēs. Lꝫ quo ad nām ſit ꝑ itelligibilis: ⁊ apud ſubam ſeparatā que pōt ipſam cognoſcere ſicuti eſt a priori. ¶ Sꝫ ſi arguas. ſi accñs ⁊ ſuba eēnt equalr̄ approximata iteˡᶦ ſepato: nō appet ꝙ ſuba prius origine neccio inuitet inteᵐ q̄ꝫ accñs: ſed equalr̄ vtrumqꝫ. ¶ Et ſi dicas ꝙ ſuba fortius mouet. iſtud non obſtat: qm̄ ita poſſet cauſare accidēs noᵘᵐ de ſe iperfectā: ſicut ſuba perfectā: ex q̄ vtrūqꝫ pōt recipere: nec ſit ordo eſſentialis illorum inter ſe: nec in comparatione ad intellectum. Reſponſionem quere. ¶ Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſuba prior ē pfectione accñte in q̄cūqꝫ eē ſiue quiditatiuo: ſiue exñc. ex iſta pmitate pfectionis inferūtur 2ᵒ vel tria. pᵐ eſt ꝙ dña ꝯſtitutiua ſube pfectior ⁊ nobilior eſt q̄ꝫ dña ꝯſtitutiua accñtis: hoc ꝓbat̄: qꝛ a determinabili ⁊ ꝯtibili. ſ. ab ente ⁊ ente finito ꝑ ſe incluſo in ipſis: nec maiorē nec minorē hñt pfectionē: qm̄ qditas entior entis limitati ita pfecta eſt ī accñtib⁹ ſicut in ſuba: qꝛ eadē: g̃ neccio opꝫ ꝙ pfectio ſube reſpcū accñtis accipiat̄ a determināte ⁊ ꝯtēte ⁊ ꝯſtituente ipſam. ¶ 2ᵐ qd̄ iferr̄ eſt ꝙ ſuba nō hꝫ tm̄ nobilius cōſtitutiuū q̄ꝫ accñs: ſꝫ hꝫ nobili⁹ diuiſiuū contractiuum ⁊ determinatiuū. hoc ꝓbat̄: qm̄ nobiliori potētie nobilior actus ſibi corrñdet: ⁊ nobiliori ꝯtibili nobili⁹ ꝯtēs. ¶ 3ᵐ qd̄ iferr̄ ē. ꝙ ſuba hꝫ ex ꝑ ⁊ 2ᵒ coreᵒ iſtud. ſ. ꝙ cōſtitutū ex dña ꝯtēte ſubaꝫ ⁊ diuidēte ipſam ⁊ qditate ſube eſt pfecti⁹ ⁊ nobilius q̄ꝫ ꝯſtitutū ex qditate accñtis: ⁊ dña ꝯtēte ⁊ diuidēte accñs: cū hēat nobiliora pn̄ᵃ intrinſeca. ſcilꝫ actuale ⁊ potētiale: ⁊ ſic ſemꝑ deſcēdendo vſqꝫ ad ſpēm ſpecialiſſimā vbi iubet plato qeſcere: qꝛ dñe diuidētes minus cōe ſemper erūt perfectiores: qꝛ diuidūt cōe pfectius. Et cōfirmat̄: qꝛ iſta eſt radix illi⁹ cōſiderationis. 3ᵒ. topicoꝝ. cap. 2. Ubi dr̄ ꝙ ſi ſim⁹ vnū eſt melius altero ⁊ optimū optimo: ſicut hō ſim⁹ melior eſt equo. ſeqtur ꝙ optimus hō optimo equo. Concludo ergo breuiter ꝙ quidquid eſt cōtentum ſub mēbro dñe nobilioris eſt nobilius cōtentis ſub mēbro dñe ignobilioris: ⁊ ꝯ optimū nobilioris eſt nobilius optimo ignobilioris: vꝫ

Aure de ꝙ multi clariſſimi viri tenēt accñs poſſe virtute propria generare ſubſtā nāqꝫ calor virtute ꝓpria pōt ꝓducere in equū calorē impoſſibilē forme aq.

Apud cōmētatorē itellectꝰ q̄ eſt q̄litas forte ē nobilior ſuba.

Tenēt thomiſte ſubam quꝫtum ad ꝓpriā ſpēm prius cognoſci accñte: qꝛ in ea pfectius ſaluat̄ rō entis.

Dicerez ego ꝙ ſba pueniret mo tione accidētis.

Scōm aliquos hec maxima vera ē tm̄ ī ſpēb⁹ ſpecialiſſimis.

Quidā volunt prīmā nām ſbſolute viliorē ca lore ipam perficiente.

Nota ꝙ hõ ē in īfinitū pfectioꝛ aſino ⁊ ñ ſic ſine pfectionis.

minima ſuba optimo accidente: quia dr̃ia conſtitu tiua minime ſube nobilioꝛ eſt dr̃ia ↄſtitutiua opti mi accidentis. Ex hoc infert ꝙ dr̃ia diuiſiua entis limitati ⁊ ↄſtitutiua ſube p̄dicamētalis eſt nobili oꝛ quacūqȝ dr̃ia etiā ſpecifica cõſtitutiua acciden tis. Et q̃ntūcūqȝ intēderetur in infinitū in pfectiõe dr̃ia accñtis nunq̃ attingeret ad pfectionē mini me dr̃ie ↄſtitutiue ſube que eſt imperfecti⁹ dr̃ia in linea ſube in genere dr̃ie. Ratio eſt q̄ꝛ ſūt pfectio nes alterius rõnis ⁊ oꝛdinis.

Amplius autem ſuba predicamētalis eſt ens in ſe: ⁊ nõ ī alio ſicut accñs in ſubõ. Licet ſit in alio ſicut ſupius in inferioꝛi: ⁊ pars ī toto ⁊ genus ī ſpē: ⁊ locatū ī loco: q̄ꝛ tales modi in, nõ repugnāt ſube: ſed tñ modus ēēndi in, ſicut accñs in ſubo: hoc ꝓbaẗ: q̄ꝛ depen dēs depēdētia accñtis ad ſubm nõ põt terminare vltimate aliquā depēdētiā accñtis ad ſubm: ſuba aũt põt vltimate terminare oēm depēdētiā accñtis vel ipſa vel aliqd ↄtētū ſub ipſa vel me^te vel ime^te. g̃ ⁊c̃. ¶ Adhuc aũt ꝓbaẗ ſic: q̄ꝛ ī depēdētia ēēntia li ē deuenire ad aliqd oı̃no idepēdēs: vel in īfinitū ibiẗ in depēdētiis ēēntialib⁹: illud aũt oı̃no idepē dēs ē ens ī ſe ⁊ nõ ī alio. Palā aũt ꝙ illud qd vere ē nulli accidit: nihil aũt magis vere ē q̄ȝ ſuba. ꝑ phy⁹. 27. ¶ Et ſi dicas, nõ eē ī alio ſubiiue nõ ē paſſio cõ uertibilis cū ſuba: q̄ꝛ nec ens nec nā ſūt ī alio ſubi ue. Rñdeo tibi ꝙ illa ſunt indr̃ia ad eē in ſe idepē dēs ⁊ ad eē ī alio ⁊ ab eē vtroqȝ abſtrahūt: nõ ſic aũt ſuba: q̄ꝛ ipſa eſt ī ſe indepēdēs: ⁊ nullo mõ indr̃ns ad eē in ſe ⁊ ad eſſe in alio. ¶ Qm̄ aũt ſube ꝑ ſe paſ ſiões q̄rim⁹ reſtat dicere de paſſionib⁹ alijs. Palā igr̃ q̄ꝛ cõicabi^tas: veritas ↄbi^tas mēſura ſūt ꝑ ſe paſ ſiões ſube dmõſtrabiles de ipſa ꝑ ei⁹ qd qd ē. ſuba nāqȝ eſt vna vnitate gn̄is: cū ſuba ſit vniuoca qdi tas oīb⁹ ↄtētis ſub ea. Ipſa ēt eſt cõicabilis oībus contētis ſub ea: ⁊ plurib⁹ diſtinctis gn̄e ꝓprio: ↄbi bilis ēt ꝑ ꝑ ſe dr̃ias: q̄ꝛ alr̃ cõicari nõ pt. Etiā ē mē ſura pfectionis accñtis. ¶ Et ſi q̄ras, an iſte paſſio nes cõica^tas ⁊ ↄbi^tas ꝑtineant ad ſciam de ſuba: vel ſint ↄnes metha^les. Rñdeo ꝙ ꝑ ſe ꝑtinēt ad ſciam ſube p̄dicamētalis: ⁊ nullo mõ ad methaphyſicū: cū ꝑ mediū tale metha^cum ſi eēt nõ poſſent demr̃a ri: ſȝ ꝑ mediū ꝓpriū. ¶ Et ſi arguas ꝙ q̄ꝛ ſit dſcen ſus ſub ſubo ⁊ nõ ſub p̄dicato nõ variaẗ ſcia: ſicut ī 2. metha^ce. c. 6. ī mā de ſubalternatiõe ſciaꝝ fuit di ctū: vt aīal eſt ſenſibile: ⁊ hõ ē ſen^le ⁊ corpus ē mo^le ⁊ hõ ē mo^le ille ſūt ↄnes eiuſdē ſcie: g̃ iſte ↄnes ſūt eiuſdē habitus ſciētifici. Ens eſt vnū: ſuba eſt vna. ens eſt cõicabile. ſuba eſt cõicabilis ē ↄbibile: ſuba eſt ↄbibilis. he aũt ↄnes. ens eſt vnū. ens eſt cõica bile. ens ē ↄbibile. ꝑtinēt ad metaphyſicū: g̃ ⁊ iſte. ſuba eſt vna. ſuba eſt cõicabilis. ſuba ē ↄbibilis. ꝑti nēt ad metha^cam. Rñõ tibi ꝙ vnitas ↄbi^tas cõica^tas pñt ſumi ſȝ ꝙ ſūt paſſiones entis cui ꝑ̇ īſunt: ⁊ ꝑ rõ nē ei⁹ alijs īferioꝛib⁹ qb⁹ ꝑ ſe īſunt ſed nõ ꝑ̇: ⁊ ſi de talib⁹ paſſiõib⁹ entis formenẗ ꝓpõnes ſic, ſic ꝑti nēt ad metha^cam. Vn̄ iſta ↄ. ſuba ē vna vnitate en tis cui ꝑ̇ īeſt. eſt ↄ metha^ca: ⁊ ſic de alijs. Palā autē ꝙ p̄ter illā vnitatē entis q̄ ſuba dr̃ vna hȝ aliā vni tatē ꝓpriā quā fundat: ⁊ ineſt ſibi ꝑ̇: ⁊ ꝑ ſe pſeitate ſcdi modi q̄ ē vnitas gn̄is gnāliſſimi: ⁊ illa vnitas demr̃abilis ē de ſuba ꝑ rõnē ꝓpriā. Unde ſeqẗ ꝙ ↄ for^is ex tali vnitate: vt dõ. ſuba ē vna: nõ ē ↄ me tha^ca ſed ꝑtinet ad ſciam de ſuba p̄dica^li. Sūt hec

ↄcluſio. corpus eſt vnū vnitate ſibi ꝓpria pertinet ad ſciam de corpoꝛe: ⁊ h. aīal eſt vnum. ad ſciaȝ de aīali: ⁊ h hõ ē vn⁹: ad ſciam de hoīe. Cõfoꝛ⁹ aũt ē di cēdū de cõica^te ↄbi^te: q̄ꝛ ſuba ↄbi^lis ⁊ cõica^lis eſt nõ tñ cõica^te ⁊ ↄbi^te entis: ſȝ ēt cõica^te ⁊ ↄbi^te ſibi ꝓ̇pa: g̃ nec ſūt ↄnes metha^les nec nāles ſȝ ſubſtantiales. Suba ⁊ qd qd eſt ſuba nõ eſt demr̃abile de eo cui⁹ eſt: nec ꝑ̇: nec ſcdo qd ſic oſtēditur. Accipiaẗ qd qd ē hoīs. tale nõ eſt demõſtrabile de hoīe. cui⁹ ē ꝑ̇: nec de ſorte cui⁹ ē ſcdo: ⁊ nõ ꝑ̇: ⁊ hoc demr̃atiõe potiſſi^a ī q̄ oēs termini ſūt ↄuertibiles: q̄ꝛ ſi demr̃atur de hoīe: aut ꝑ mediū cõe ad ſubm ⁊ p̄dicatū: ⁊ tunc ꝑ̇^a ꝓpõ ē fl̃a: vt hic. oē ſenſibile ē aīal rõnale mortale. oīs hõ ē ſen^le: g̃ oīs hõ ē aīal rõnale mortale. appet ma^te ꝙ ꝑ̇^a ꝓpõ ē fl̃a. aut ꝑ mediū cõuertibile: ⁊ tūc erit demr̃atio a poſterioꝛi: vt hic. Oē riſibile ē aīal rõnale mortale. oīs hõ eſt riſibilis: g̃ oīs hõ eſt aīal rõnale mortale. Ampli⁹ aũt nec qd qd ē demr̃atur de ſorte cui nõ ineſt ꝑ̇ ſȝ ſcdo: q̄ꝛ tūc nõ eēt demon ſtratio ex ↄuerti^bus: vt h. hõ eſt aīal rõnale mortale. ſoꝛ. ē hõ. g̃ ſoꝛ. ē aīal rõnale mortale. Termini non ſūt ↄuertibiles: vt vides. ¶ Habet aũt dubitatio nē. cū dcm̄ ſit ꝙ ſuba ē ↄtrabibilis cõicabilis ꝺ ter minis cõica^tis ⁊ ↄbi^tis qd ſint: ⁊ q̃ūo ſe hñt ad ſubaȝ p̄dica^lem. Dicim⁹ ꝙ ꝑ ſe termini ↄbibi^lis ſbe ſūt ipe dr̃ie diuiſiue ⁊ ↄſtitu^te. Palā aũt ꝙ ſunt in duplici gn̄e: q̄dā ſunt mãles: vt dr̃ie idiui^les ↄhentes ipam ſubam. ↄbibilis ē nāqȝ ſuba ꝑ heccceitates ad ꝓ̇pa idiuidua: q̄ꝛ ſuba hȝ ꝓpria idiuidua ī qua ime^te de ſcēdit ſicut hñt alie qditates. Aliud gen⁹ ↄhētium ſūt dr̃ie eēntiales: ⁊ qditatiue q̄ ime^te ↄhūt ſubam ⁊ hñt ſe ad ipſam ſuo mõ ſicut forma ad mām. Cõ ueniūt aũt iſta 2⁰ gn̄a ↄhētiū ſubam: q̄ꝛ ambo ſunt ex rõnē ſube: ⁊ hoc ē cõe oı̄ dr̃ie eē ex rõnē gn̄is. De oꝛdine aũt quē hñt ad ſubam quā ↄhūt an pri⁹ cõ trahaẗ ſuba ꝑ dr̃iam formalē an mãlē: du^m ē nã ſi põt īueniri indiuiduū ſube ꝑ ſe ſine aliq̄ ſpē ſube: ⁊ nõ eȝ. tūc oꝫ dicere ꝙ dr̃ia idiuidualis prius con trahit ⁊ ſic pꝛioꝛ alia nã a q̄ nõ ↄuertiẗ ſubſiſtendi ↄñia: ſin aũt nõ: nõ: hoc tñ ſub dubio tibi relinquo. Diuidamus igiẗ ſubam ꝑ̇^a ſui diuiſione: ſuba alia ſpūalis ⁊ icorpea. Alia mãlis ⁊ ſenſibilis ⁊ corpea. h ſūt 2^a gn̄a ſbalterna ex o^e ↄdiuiſa ſic ꝙ nihil qd ↄtineẗ ſub vno põt ↄtineri ſub alio: ſed ambo ſunt ſub 3°. ꝺ ſuba ſpūali ⁊ icorpea: ⁊ ſic ↄſtituta: vt cois eſt ad oēm ſubam imãlem eſt vna ꝓpria ſcia que theo^a mãlis poſſet dici: cū hēat ꝓprias paſſiões ꝑ eam ↄſtes alias a paſſionib⁹ ſube: vt ſuba eſt: hēat ēt ꝓpriū mediū ꝑ ſe ꝑ qd demonſtrātur tales paſ ſiones de iſta. At vero mõ ↄſili de ſuba corpoꝛea ex o^e ſibi ↄdiuiſa eſt dcm̄. Lȝ igitur conſideratio taliū paſſionū non pertineat ad artem hanc, aliqua tñ q̄ ab ipſis phis cõiter ſunt cõceſſa perſcrutemur.

Dicamus autem in p̄mis de ſubſtan tia ſpūali: que ſub ſe ↄtinet formā ſpūalē corpis mixti: vt formā hoīs ⁊ formā corpis ſimplicis: vt aīam celeſtē. Palam aũt ꝙ de ītētiõe phoꝝ nāliū fuit ꝙ aīa celeſtis ſub ſe ↄtinet octo aīas diſpatas ſpē diſtictas. ſ. aīaȝ pri mi mobilis: Saturni: Jouis: Marti: Solis: Mer curij: Veneris: Lune. De iſtis aũt ſubſts ſpūalib⁹ ⁊ aīabus celoꝝ ī ſpāli dixerūt aliq̄e ꝓpõnes. Propõ ꝑ̇^a ſit talis: aīe celeſtes ſūt ſube ſepate ī eſſe ſic ꝙ nõ diuidūtur ꝑ ſubm: ita ꝙ ſit ps in pte ⁊ totū in toto: ⁊ nõ to^m in qualȝ pte: nec ſunt extēſe vt aſſerūt: ⁊ h

Forte ſm̄ hunc doctoꝛē ſub p̄di camētalis reſpe ctu cõicabilitatis ⁊ cõtrahibilitatis entis ē lõȝ ſube ſiõis non p̄dica tionis.

Scdm̄ cõmēta toꝛē forma ē pri cipiū idiuidua tiõis vel mã vt alij dicunt.

Scda ps eſt ↄ cēda ideo prius ꝑ dr̃am formalē q̄ꝫ ꝑ materialē contraheretur.

Cõtra. ſuba p̄di camētalis vt cõ ſtituta ē ex con trahibili ⁊ cõtra hēte nõ cõtinet ſub ſe deum.

Hec ꝓpõ ē ane roto ī p̄tio capi te ꝺ ſubſtātia oī bis. c. s. phyſi. 7. 8. 29.

ſic demōſtrant ex motu eterno. Impoſſe eſt ꝙ virtus extēſa moueat motu infinito: qꝛ exq̄ eſt extēſa hꝫ ptē ⁊ ptē minoꝛ aūt virtus eſt ĩ pte q̄ ĩ toto: tūc ḡ q̄ro vtrū virt⁹ ptis poſſit mouere tpe ĩfinito aūt finito. Qꝺ aūt moueat tpe ĩfinito h̄ ē ĩpoſſe: qꝛ tūc vi⁹ ptis eq̄ret v̄tuti toti⁹ ĩ mouēdo ĩ tpe: qꝺ ē ĩpoſſe. Si vō moueat tpe finito: tūc q̄ro q̄lis ſit ꝓpoꝛ⁰ illi⁹ ptis ad ſuū totū: qꝛ vel nulla ex eo ꝙ totū ſit ĩfinitū: ⁊ h̄ ē ĩpoſſe: qꝛ nō ē dare aliqꝺ extēſū ĩfinitū ſi ne aliqꝺ corp⁹ ĩfinitū actu ſm eos. Si vō ꝓpoꝛ⁰ ſit finita ex eo ꝙ ps aliq̄tiēs ſūpta reddit to᷑ illud extēſū: ⁊ virt⁹ v̄tutē. ſeq̄tur ꝙ ſilr ꝓpoꝛ⁰ ſit tpis in q̄ ſemꝑ mouet ad tps ĩ q̄ tota virt⁹ mouet. ḡ tps ꝑ qꝺ totū mouet erit finitū: ⁊ hñs determinatā ꝓpoꝛtionē ad tps finitū ĩ q̄ ps moueat: nō ḡ mouebit tpe ĩfinito: cui⁹ o᷑ ponebat. hoc igiꝛ ſuit demōſtratum apud eos ꝙ foꝛ⁰ ſua virtute mouēs tpe ĩfinito neceſſario ē virt⁹ idi⁹ ⁊ inextēſa ĩcorpea ⁊ imāĺis ⁊ abſtracta. ¶ Et ſi q̄ras de veritate huius ꝓpōnis q̄d tenēdū. Rñdeo ꝙ nō apparet ꝑ nūc ꝙ ꝓpō ſit neccia: qm̄ nō repugnat virtuti extēſe in corpe mouere motu eterno: nā ſi graue eēt ſurſum in aere: ⁊ eēt ſpaciū infinitū ꝑ ĩpoſſe vſq; ad cētrū: pꝫ ꝙ virt⁹ grauis moueret ad cētrū cōtinuo motu eterno ⁊ infinito. nā ſi dicas ꝙ tpe finito. igiꝛ poſt illud tēpus finitū nāĺr q̄ſceret: nō ĩ cētro: qꝛ ĩ tpe finito nō potuit deſcēdere ad cētrū: cū ibi ſit ſpa᷑ mediū ĩfinitū vt ſupra. Spa᷑ aūt ĩfinitū nō eſt ptrāſitū a virtute finita ĩ vigoꝛe ĩ tpe finito. reſtat igiꝛ ꝙ nāĺr q̄ſceret ĩ aere vł ĩ illo ſpa⁰ itermedio: qꝺ ē ĩpoſſe ⁊ ꝯ nāꝫ grauis. At vō ꝯfoꝛ⁰ de celo eſt dōm ꝙ ſi moueret ſe circa me᷑ q̄tūcūq; ſit finitū poſſet ſe mouere tpe infinito motu circulari: nec magis vł ꝙ moueret ſe. 100. reuolutionib⁹ q̄ꝫ mille nēc. 10000. q̄ꝫ ĩfinitis: nec ꝙ moueret ſe vno anno q̄ꝫ. 100. ānis. nec tpe finito q̄ꝫ ĩfinito. Ad demrātionē aūt rñdēt phi moderni ꝙ ps virtutis finite mouet tāto tpe ptē mobilis: q̄ꝫto tpe tota virt⁹ mouet tātū mobile: ⁊ ſi totū pōt mouere motu eterno: ita ⁊ ps virtutis pōt mouere motu eterno ptē mobilis. Et pono tibi exēplū grauis: vt lapis molaris tpe eterno moueret deoꝛſum ad cētrum: ſi ſpa᷑ ſit infinitū: ⁊ ſicut tota virtus moueret totū: ita ps ptē. falſum igiꝛ aſſumit ꝙ pars tāte virtutis nō pōt mouere tāto tpe ptē mobilis ſicut tota virtus totū mobile: ⁊ maxīe hoc eſt ſim de pte: vt ē ĩ toto: lꝫ aliq̄ apparētiā hēret de pte virtutis: vt eſt ſeparata a toto.

Dicetet cōmentatoꝛ ꝙ ſtāte cāu iſto illud graue penitus coꝛrum peretur.

Uide. 5. phyſi. huius. capite. 2. ⁊. 8. phy. 76. 79

Scōm cōmētatoꝛē ſi virt⁹ eſſet extenſa ⁊ moueret eterno tpe in inſtāti moueret ⁊ eēt ĩfiniti vigoris. ut cōſidera

Propoſitio 2ª antiq̄ꝝ de aīa celi fuit talis. aīe celi ſūt forme nāles: ⁊ aliq̄ĺr nāles: qꝛ ſūt pn᷑ motus in corpe celeſti nō pn᷑ mouēs ꝑ modū ꝯtactus. Et virtutes abſtracte nō agūt ꝑ ꝯtactū nec nālē nec virtualē: ſm cōmētatoꝛē ĩ libro de ſomno ⁊ vigilia: ſed ſūt principiū motus mō forme nālis: qꝛ motus circularis ē ſequela iſtorū formaꝝ ĩ corpe celeſti: ſicut formā terre ſeq̄tur grauitas ⁊ motus deoꝛſum: ⁊ ꝙ iſto mō largiꝛ celeſtis aīa corpi celeſti ⁊ nō virtualr tāgēdo ⁊ impellēdo: nec accedit ad celū mouēdū: ſicut ad vnā rotā mouēdā ſicut nōnulli imaginant eē de mēte phi ⁊ cōmētatoꝛis ſul ⁊ ſpālr ꝑ celi ⁊ mūdi. cōmēto 5. ¶ Et ſi q̄ras. an iſta ꝓpō ſit neccia vel vera vel nō. Rñdēt ibi moderni phi ꝙ ꝓpō ē vera de poſſibili: qm̄ nō vł aliqua repugnātia in dictis. ꝯcedūt ēt nōnulli ꝙ eſt vera de ineſſe: qm̄ celi ſunt aīati tali aīa predicta. Qꝫ ſit vera de ineſſe: neſcio non apparet: qm̄ aĺr pōt mouere ĩtelligētia oꝛbē q̄ꝫ ipm informādo. ſ. ꝑ ꝯtactū virtualē: ſicut pōt mouere lapidē vel mōtē ſicut dicūt platonici. Et dices. cōmētatoꝛ dicit oppo᷑. verum eſt: ſed non probat.

Apud cōſſentoꝛē ĩtelligēne ſuperioꝛes nullatenus ſūt nāles ⁊ verūꝫ ē ꝙ ſime ſecūdarius ſeq̄ꝛ cognomē nāĺr ſmis pmarij.

Propoſitio 3ª eoꝛum fuit iſta: qm̄ huiuſmodi foꝛ⁶ abſtracte pñt anime appellari. qꝛ lꝫ nō hēant fantaſiā aut ſenſuꝫ: habēt tñ ĩtellectū ⁊ virtutē mouētē ĩ loco: quā vocāt appetitū: qꝛ lꝫ ſint abſtracte a ſubō ineſſe: ſūt tamē aliq̄ĺr ĩ eis ĩcluſe: ⁊ ad corpoꝛa depēdētes: eo mō q̄ aīa depēdet ad corpus. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſi hñt appetitū ĩtellectiuū. hñt ēt cū hoc appetitū ſenſitiuū: qꝛ ſicut trigonū ĩ tetragono ⁊ tetragonū in pētagono: ſic ſenſitiuū ĩ ĩtellectiuo. Rñō tibi. falſa ꝯñtia eſt: ĩtellectiuū ꝙ eſt foꝛ⁰ corpis mixti ĩcludit ſenſitiuū ⁊ vegetatiuū: ḡ ĩtelĺtiuū qꝺ ē foꝛ⁰ corpis ſimplicis: cū iſte aīe ſint alterius rōnis: ⁊ de aīa que ē foꝛ⁰ corpis mixti loq̄tur ariſto. in. 2. de aīa. ¶ Et ſi adhuc arguas. ĩte᷑ aīe celi ⁊ aīe corpis mixti nō ĩcludit ſen᷑ nec vegeta᷑ nec ĩ p̄ mō nec ĩ ſcđo: ſꝫ tñ cōiūgiꝛ ſibi ꝑ accñs vt ĩtelĺa eſt: ⁊ vt p̄ſcindit a nā ipſi⁹: ſed ipſa aīa tota p̄ſupponit: ⁊ hoc pꝫ in exēplo: qm̄ tetragonū nō ē idē pēthagono nec in p̄ mō nec in ſcđo: nec eius pars eēntialis: ſed tantū pars materialis ⁊ eſt in eo ſicut pars in toto.

Apud Ave. nō depēdent a celo qꝛ nō ſūt cōſtitute in eſſe ꝑ eluꝫ cū ſūt aie: ipſe ĩtelligētijs cōuenit deſinitio aīe 2. a. 7.

Nota ꝙ Ariſt. vbiq; limitat talē ꝓpōnē ĩ generabilib⁹: vtō ut 3. de aīa. 61.

Propoſitio 4ª ſit talis: aīe celoꝝ mouēt oꝛbes ſuos ex appetitu p̄mi rōnali ⁊ imutabili. p̄᷑. n. mouēs mouet p̄᷑ motum ab eo ſicut mouet amatū ipm amans abſq; hoc ꝙ moueat ipm amatū. ¶ Adhuc aūt ferꝛ ab ipſis ꝙ p̄᷑ celum moueꝛ ab illo motoꝛe: vt aſſimileꝛ ei ſm poſſe ſicut amās moueꝛ vt aſſimiletur ſuo amato. Alia aūt corpa celeſtia mouētur ſm deſideriū ad motū p̄mi corpis ⁊ hinc eſt ꝙ planete hñt duplicē motū. ¶ Et ſi q̄ras an iſte modus mouendi oꝛbes ſit oīno necius: ſic ꝙ p̄mus motoꝛ itrinſecus. ſ. aīa p̄mi mobilis nō mouet ſuū mobile niſi ex deſiderio ⁊ appetitu p̄mi mobilis amati ⁊ d̄ſiderati. Rñdeo tibi ꝙ nō appet aliq̄ necitas ꝙ pēlus motoꝛ intrīſecus moueat p̄᷑ mobile: qꝛ moueꝛ a p̄ amato ſicut amās moueꝛ ab amato: qm̄ poſito ꝑ poſſe vel ĩpoſſibile ꝙ pēlus motoꝛ itrīſec⁹ nō ĩtelligeret nec amaret p̄᷑ amatuꝫ: adhuc poſſet mouere effectiuē p̄᷑ mobile: qꝺ ꝓbaꝛ: qm̄ ſicut aīa que eſt foꝛma coꝛpoꝛis mixti ſe hꝫ ad ſuū mobile: ita aīa q̄ eſt foꝛma corpis celeſtis ſe hēbit ad ſuū mobile. illa aūt non mouet ſuūꝫ mobile: qꝛ moueaꝛ a p̄ amato: qꝛ dato ꝙ nō ĩtelligat ipm vel diligat ipſuꝫ: adhuc pōt mouere ſuū corpus. ḡ nec aīa celi mouebit ſuū mo᷑: qꝛ mo⁹ a p̄ amato: imo dato ꝙ ipm nō ĩtelligat nec diligat: imo qꝺ plus eſt: ꝙ ipꝫ odit: poſſet mouere effectiue ſuū oꝛbē. ¶ Et ſi dicas Ariſt. ⁊ ſu⁹ cōmētatoꝛ poſuerūt o᷑. Rñdeꝛ ꝙ veꝝ ē. Sꝫ hoc fuit ſine rōne: vt apparet: qm̄ iſti duo motus nullā cōnexionē oīno ĩ ſe hñt. ſ. motus rōne intellectiui ⁊ directiui reſpcū p̄me ĩtelli⁶: ⁊ mot⁹ localis oꝛbiū celeſtiuꝫ. Ex his aūt inferꝛ ꝙ dcīſi toꝝ nō eſt verū qm̄ dicūt ꝙ ꝑꝑ h̄ motus p̄mi mobilis eſt velociſſim⁹ pluſq̄ꝫ aliꝫ: qꝛ ei⁹ motoꝛ hꝫ foꝛtioꝛē ĩtellectū ⁊ velocitatē: ⁊ plus deſiderat p̄᷑ amatū q̄ꝫ alij amantes. ¶ Adhuc aūt nec ſm eoꝝ dictū ꝙ motus p̄mi mobilis ē regulatiſſimus ex hoc ꝙ eius motoꝛ nō aliq̄n feſtinat ⁊ aliq̄n tardat cū nō ſint ĩ eo volubiles cogitatiōes nec volitiōes numerabiles reſpcū p̄mi amati. omnia eniꝫ hec ſupponūt ꝙ aīa p̄mi mobilis hō

Scōm cōmētatoꝛē de⁹ imediate mouet p̄mum mobile ⁊ eſt aro vlio ⁊ ſinis ĩtelligētiarum.

Similitudo ſtrs claudicat.

Uide h. 29. 12: metaphyſice vſq; ĩ ſine ⁊ ĩtelligēs motiū celeſtium verā cōcatenationem.

mouet niſi inquãtũ amat primum amatum: ⁊ iam tibi dꝛ ꝙ ſi aĩa celi nõ amaret imo odiret ꝙ ita bñ moueret ipm mobile ſicut ſi amaret. Palã aũt ex dictis ꝙ oĩa dcã antiquoꝝ de cauſa mot⁹ celeſtis ſũt dubia. p^m ꝙ p^m mouẽs effectiue amat p^m amatũ neſcio ⁊ nõ ꝯtin⁹. 2^m ꝙ p^m amãs amat p^m amatũ itẽſius ꝙ̃ põt ⁊ ſm vltimum ſue po^e. 3^m ꝙ p^m mouẽs tãtũ delectaꝛ in dilectione pͥmi moti ꝙ totum eſt voluptuoſũ. 4^m ꝙ plus amat ipm ꝙ̃ ſeipſum. 5^m ꝙ p^m amatũ nõ reamat ipm: ſꝫ ab ipſo ſic voluptuoſe ameꝛ; qꝛ p^m mouẽs p^m amatũ ſũme amat ⁊ poſſidere ꝺſiderat: ſꝫ p^m amatũ ⁊ p^m itellectũ nihil de ipſo cogitat nec ipm amat. Aliud dictũ ipſoꝛꝫ eſt dubiũ: ꝙ p^m amatũ nihil amet niſi ſeipſum nec cogitat niſi de ſeipſo ⁊ nũꝙ̃ cogitat de alio qꝛ̃ ſm eos ſm ſe nihil intelligit nec diligit. de hoc tñ ĩ noſtra theologia prolixius fiet ſermo.

Nota ꝙ apð cõmẽtatorẽ itelligentie medie in primuꝫ tantum beatificantur.

Propoſitio ſ^e ꝓgenitoꝝ nroꝝ de totali aĩa celeſti fuit talis: ꝙ oẽs orbes celeſtes ſũt vnũ corp⁹ ⁊ vnũ maximũ aĩal ſic ꝙ p^m mobile ⁊ 7. orbes planetaꝝ iformãtur ꝑciſe ab vna nũero aĩa. Eſt. n. hec imaginatio iſtoꝝ ꝓboꝛũ: ꝙ ſicut aĩal qð ẽ iter nos hꝫ vnũ motũ pͥncipalẽ q ẽ mot⁹ toti⁹ corpis: ſꝫ p motus ille attribuaꝛ vni ꝑti, puta cordi: ⁊ hͦ eſt motus aĩalis ꝓgreſſiuus. tñ cũ h̃ ſingule ꝑtes aĩalis hñt ſingulos ⁊ ꝓprios motus: vt pes: ⁊ manus: ⁊ ſic de alijs. oẽs tñ illi motus ſunt ꝓꝑ meli⁹ principalis motus q ẽ ꝓgreſſiuus: ſic cõfoꝛ⁹ eſt de toto aĩali celeſti: qꝛ̃ ipm ẽ vnum aĩal magnũ: cui⁹ totalis ⁊ pͥncipalis motus diurnus: ſꝫ attribuaꝛ celo ſtellato vł alteri p mobili ſm aſtrologos. Mot⁹ tñ orbiũ planetaꝝ erraticoꝝ ſũt plures: qꝛ̃ qlibet planeta hꝫ ꝓpriũ motuꝫ ꝓꝑ melius iſti⁹ motus pͥncipalis ſicut eſt de ꝓprijs motibus ꝑtiũ ſingulariũ aĩaliũ. Palã aũt ex dictis ꝙ planete nõ ſũt niſi memoria iſti⁹ magni aĩalis. Vñ Sol ⁊ Juppiter ⁊ Venus ſunt memoria diſtincta: ⁊ ſic de alijs planetis aĩalis vni⁹: ⁊ per ꝯñs pñt hẽre o^{ros} mot⁹ iter ſe: ⁊ ad motũ pͥmi mobilis: ſicut hñt mẽbra ĩ corpe humano diuerſos motus. ¶ Adhuc ãt ferꝛ ab ipſis ⁊ eoꝝ ſequẽtibus ꝙ in hac imaginatione nõ vꝛ aliqd obſtare niſi vnũ ꝙ celi nõ ſũt ꝯtinui ſed cõtigui: nec ſunt ĩ aliquo viculo colli^{ti}: ſicut ſũt ꝑtes aĩaliũ: q̃ ſunt hͦ: qꝛ̃ ſũt ꝑtes aĩaliũ colli^{te} adiuicẽ: ſicut pꝫ. Ad hoc aũt ſic rñdẽt dicẽtes ꝙ g cõſiderãt ꝙ ꝑtes aĩaliũ nõ indigẽt viculo vel ligamẽto niſi qꝛ ſũt graues ⁊ põderoſe ⁊ ſtatim ad centrũ tẽdũt niſi eẽnt ad ſeiuicẽ colligate ⁊ cõtinue: ⁊ ꝑ ꝯñs virtus aĩe nõ poſſet eas vnite mouere ꝑ ꝓpriũ motũ ꝙ̃ rõne grauitatis: ꝓꝑ qð abinuicẽ ſtatĩ diſꝑgereꝛ ⁊ ſepereꝛ. Palã aũt ꝙ ſic nõ eſt de celis: qꝛ̃ ꝑtes celi nõ ſunt graues nec põderoſe: ideo ſꝫ nõ ſint cõtinue: nõ apparet tñ ꝙ cadẽt ſed ſemꝑ vniformiter ſtant adinuicẽ cõtigue: ⁊ ideo ab vna aĩa poterũt informari ⁊ ſm diſtinctionẽ mẽbroꝝ diuerſis motibus moueri. De iſta ꝓpõne noſtroꝝ ꝓgenitorũ de toto aĩali an ſit tñ vnũ vel numero vel nõ: nihil aſſero: ſed ſub dubio tibi relinquo. hec igitur ſunt dicta per quãdã digreſſionẽ de ſuba incorporea: ⁊ de corpe celeſti: qꝛ ad iſtã arteꝫ nõ pertinet perſcrutari paſſiones proprias talium: ſed ꝑ ſe paſſiones ſube: vt ſubſtantia eſt: ⁊ in hoc terminatur primus libellus predicamentorum q intitulatur libellus de prima ſubſtãtia que eſt cõmunis omnibus per ſe contentis in primo genere.

Apud Auerroĩ vnicuiqꝫ orbi ſua approꝑiaꝛ intelligentia.

Apud cõmẽtatorẽ totũ celũ ẽ ꝙ̃ vnuꝫ aĩal. orbes ſũt velut mẽbra ꝗbꝫ ẽ ligamẽtũ ſpirituale. hic corpale. ſm alie ꝺrie ⁊ cõuenientias cõſidera.

¶ De quantitate libellus ſecundus.

Quantitas eſt ens depẽdẽs q̃ aliquid eſt mẽſurabile vel mẽſurãs. Quãtitas per ſe cõtineꝛ ſub nã ⁊ ente: iõ in ei⁹ definitiõe poniꝛ loco generis ⁊ determinabilis: ſꝫ ens depẽdẽs mẽſurabile vel mẽſurãs po⁹ loco ꝺrie q̃ eſt nobis icognita. ¶ Manifeſtũ eſt aũt ꝙ hec definitio cõuertibilis ẽ cũ definito. ſ. cũ ꝙ̃titate: qꝛ oĩs ꝙ̃titas ſiue ꝑfectiõis ſiue magnitudinis ẽ mẽſurabilis vel mẽſurãs vel ꝑ acceſſum: vel ꝑ receſſuꝫ vł ꝑ replicationẽ. ¶ Et ſi arguas ꝙ rõ mẽſure repiꝛ ĩ qlꝫ gñe ſicut vꝛ dicere Ariſto. 10. meta^{ce} ſue. 7. ꝙ ĩ quolꝫ eſt dare vnũ p^m: qð eſt mẽſura oĩum alioꝛꝫ. Rñdeo tibi ꝙ rõ mẽſure tñ q̃ditatiue ⁊ eẽntialr repiꝛ ĩ gñe ꝙ̃titatis tanꝙ̃ ꝺria cõſtitutiua eius in alijs aũt denotatiue tñ. ¶ Et ſi adhuc dicas ꝙ rõ mẽſure repiꝛ in 3° mõ rłiuoꝝ. Dꝛ ꝙ nõ eſt h̃ ſmo de mẽſura formalr accepta: ſed tñ fundamẽtalr eſt de genere quantitatis. Quãtitas aũt ꝺiuiſibilis eſt ꝑ ꝺrias eſſentiales: ⁊ ſic diuidiꝛ ꝙ̃titas. alia ꝑfectiõis ꝟtutis. Alia extẽſa ⁊ magnitudinis. h̃ ſit eius p^a diuiſio: nõ aũt illa q̃ eſt ꝑ finitũ ⁊ infinituꝫ: tum qꝛ ſꝫ finitum ⁊ infinitũ ꝙ̃titati cõgruãt: non tñ ſunt ꝺrie: ſed ſunt potius paſſiões diſiũcte. Dicemus aũt de ꝙ̃titate molis ⁊ extẽſa aliqualr faciẽdo digreſſioneꝫ: qꝛ̃ ꝑ ſe paſſiones ꝙ̃titatis molis ⁊ extẽſe nõ ꝑtinẽt ad hãc arteꝫ. Quãtitas aũt talis ſic diuidiꝛ. alia continua: ⁊ eſt illa cuius partes copulãtur ad aliquẽ cõem terminuꝫ ſicut ꝑtes linee ad punctũ: ⁊ partes ſuperficiei ad lineam tanꝙ̃ ad terminum cõem. At vero circa definitionem ꝙ̃titatis ꝯtinue inſiſtẽdũ. difficultatẽ nãqꝫ hꝫ magnã quõ omnes partes linee poſſunt copulari ad punctũ. Fertur aũt ꝙ oẽs partes linee nõ copulanꝛ ad eũdẽ pũctũ numero. qꝛ̃ nõ ad pũctũ q eſt termin⁹ linee; nec qui eſt pͥn^m linee: nec ad pũctũ qui ẽ i medio linee; qꝛ ille pũctus non eſt vnus numero: imo plures: imo infiniti ſicut fertur: ſed pro tanto dꝛ ꝙ partes linee terminantur ad vnum terminum cõmuneꝫ. ſ. ad punctum: qꝛ omnes partes linee nihil habẽt mediũ niſi idiuiſibile. ſ. pũctum: ⁊ inter oẽs partes linee ſemꝑ eſt punctus copulans eas ⁊ continuãs. Sꝫ forte dicetur ⁊ bene: ꝙ iſtud non ſufficit: qꝛ tũc omnes partes linee nõ ſunt copulate ad vnum punctum; ſed due partes linee ad vnũ: ⁊ alie due ad alium: ⁊ ſic in infinitum: iõ adhuc ſemꝑ remanet difficultas vbi eſt ille pũctus vnus numero ad quem omnes partes linee copulantur tanꝙ̃ ad terminum communeꝫ: an ſit in principio linee vel in medio vel in fine.

Menſura eſt triplex. ꝑfectionis. adequationis: ⁊ replicationis

Menſura ſum damẽtaliter accepta eſſentialr reperitur in genere quãtitatis.

Apud Ariſto. ꝙ̃titas ſic cõſta nõ eſt generaliſſimum.

Pris phyſico tũ quãtum ẽ genus ſtmiuus. i. ẽ ſubꝫ generale.

Apud Ariſto. quãtitas ꝯtinua diuidiꝛ i habẽtẽ põnẽ i ꝑtibus ⁊ carẽtẽ: ⁊ hec in cõmuni ⁊ diſcreta diuiditur: vꝫ i pͥdicamẽtis.

Amplius autẽ loquendo de termino cõi partiũ linee q punctus dꝛ ad quẽ oẽs partes copulantur: preponam⁹ diſtinctionem de puncto. Eſt nãqꝫ in linea ꝯtinua realr punctus. ſ. punctus in actu: ⁊ punctus in potẽtia: per pũctum aũt intelligo quãdã entitatem poſitiuam abſolutam ⁊ indiuiſibilem: ⁊ non ſoluꝫ carentiã linee: nam ſicut linea eſt quoddã poſitiuuꝫ indiuiſibile ſcðm latitudinem: ⁊ ſuperficies quoddã poſitiuum indiuiſibile ſcðm profunditateꝫ: ſic ⁊ punctus ẽ quoddã poſitiuum ſimplr idiuiſibile. At vero per punctũ in actu intelligo pũctũ terminantem lineam; ⁊ diſtinguẽtem: ⁊ ſeparanteꝫ: quia

Punctus non eſt pura negatio cuꝫ ei debeatur ſitus.

actus eſt qui ſeparat ⁊ diſtinguit: naꝫ ſicut dr̃ia foꝛ
maliter vel fundamẽtalr̃ ſeparat ⁊ diſtinguit vnã
ſpẽm ab alia: ſic punctus in actu vnaꝫ lineã diſtin-
guit ab alia: ⁊ talis punctus eſt vltimum linee: nec
eam cõtinuat: ſꝫ eã finit ⁊ terminat: ⁊ ab alia linea
diſtinguit ⁊ ſeparat. per pũctũ aũt in potẽtia intel-
ligo pũctũ ꝯiũgẽs partes linee adinuicẽ: qꝛ iter du
as partes ſemper eſt pũctus ĩ potẽtia medi⁹: ⁊ iſte
pũctus in potẽtia nõ eſt in fine linee nec in princi-
pio: ſed in tota linea vbiqꝫ per totũ. Pũctus auteꝫ
in po°: ſic dr̃ ĩ po°: prout hic po° opponitur actui di-
ſtinguẽti ⁊ ſepanti: nõ aũt vt potẽtia opponit̃ actui
ẽendi: qꝛ vere pũctus in po° in linea eſt extra nihil
⁊ eſt qd poſitiuũ ext̃s ſicut partes linee habẽt ſuã
entitatẽ in linea. Debes nãqꝫ intelligere ꝙ pũctuſ
in actu ⁊ pũctus in po° non dr̃nt niſi in hoc: qꝛ pun
ctus in actu addit ſupra pũctũ in po° quẽdaꝫ reſpe
ctũ diſtinctionis ⁊ ſeparatiõis formalis: nã illa ea-
dẽ realitas que actu fundat diſtinctionẽ ⁊ ſepara-
tionẽ formaleꝫ ab alia parte linee: ⁊ dr̃ punctus in
actu ſi careat illa diſtinctione ⁊ ſeparatione forma
li diceretur punctus in po°. Ad cuius euidẽtiã debes
diligẽter aduertere: ꝙ qñ due linee actu diuiſe hñ-
tes 2° puncta in actu diſtinguẽtia fundamẽtalr̃ ⁊
formalr̃. fundamẽtalr̃: qꝛ punctus ẽ fundamẽtum
diuiſionis. ⁊ formalr̃: qꝛ in eis eſt actualis ⁊ forma
lis diuiſio: que eſt relatio: vniuntur ⁊ cõtinuantur
adinuicem: tunc iſta pũcta remanent in linea ĩ po°
non in actu: nec remanent in actu formalr̃ diſtin-
guente: qꝛ nõ remanet ibi formalis diuiſio ⁊ ſepa
tio q̃ ẽ q̃dã rl̃o: qꝛ pri⁹ fundabãt actualẽ diuiſionẽ
adiuicẽ: nũc fundãt actualẽ indi^nem ⁊ idiſtictiõeꝫ: ⁊
ꝑ ꝯñs remanẽt in po° ĩ linea ꝓut po° opponit̃ actui
diſtiguẽti. Remanet tñ ſm̃ ſuas totas realitates:
⁊ ſm̃ oẽ poſitiuum qd prius hẽbant qñ dicebãtur
eẽ in actu ſola ſeparatione ⁊ diſtinctione formali:
que eſt quedam relatio excepta: nã punctus ĩ actu
eſt vnũ ens per accidẽs cõſtitutũ ex realitate pun-
cti: ⁊ ex illa diſtinctione ⁊ ſeparatione formali que
eſt quidã reſpectus: ſed pũctus in potẽtia eſt vnuꝫ
ens per ſe ens. ſ. realitas idiuiſibilis de genere quã
titatis. Differũt igitur ſicut album ⁊ albuꝫ ſimile.
Uolo tibi ponere exẽplum de mã ⁊ forma que ma
nent in cõpoſito ſcdm̃ ſuas realitates: ⁊ tñ dicũtur
manere in po°: ſic etiam ⁊ pũcta: ⁊ iõ inter duas p-
tes linee in continuo ſemper ſunt 2° puncta in po-
tentia: qꝛ fundan⁹ indiuiſionẽ adinuicẽ: ⁊ per acti-
onẽ agentis diuidẽtis ꝯtinuũ reducit̃ ad actuꝫ: ad
actum dico diſtinguẽtem: qꝛ acquirũt actũ. ſ. actua
lẽ diuiſionẽ que eſt quidã actus formaliter diſtin-
guẽs: cũ ſit quedã rl̃o. Realitas aũt puncti abſolu
ta non acquirit̃ de nouo: qꝛ tota erit in linea conti-
nua: ⁊ ſic bene apparet quõ omnes partes linee co
pulantur ad punctum: nõ in actu: qꝛ ille tñ eſt in fi
ne linee: ſed ad punctum in potentia: quia iſte eſt
inter quaſdam partes linee continue: non vnus nu
mero: ſed plures in actu ⁊ in potẽtia: ſicut ſunt ibi
plures partes non in actu: ſed in potẽtia. Et breui-
ter vniformiter eſt dõm: quia puncta ſunt in potẽ-
tia in continuo: ſicut partes: ⁊ econuerſo idem eſt
dicendum de linea ⁊ ſuperficie ⁊ corpore ꝙ ſũt ibi
in potentia ⁊ non in actu: cum enim corpora diui-
duntur ſuperficies que erãt in potentia in ipſo ſũt
reducte ad actum. ſ. ad diuiſionem ⁊ ſeparationeꝫ
formaleꝫ: nõ tamen acquirit nouas realitates ab-
ſolutas per diuiſioneꝫ agentis ⁊ ſeparationem foꝛ
malẽ: qꝛ illas eaſdẽ hẽbat añ diuiſionẽ. Dicebant̃
tñ ille ſupficies eẽ in po° añ diuiſionẽ corpis ꝑꝑ ca
rẽtiã ſepationis ⁊ diuiſionẽ abinicẽ vni⁹ ab altera.

Nota hic quid addat pũctus ĩ actu ſupra punctum in potẽtia.

Alij voluerunt ꝙ in diuiſione linee corrũpit̃ pũctus copulãs: ⁊ duo in actu generãt: q̃ nũq̃ fuerũt in linea. neqꝫ opꝫ talẽ generationẽ precedere alterationẽ precedentem.

Dubitatio autem oritur ex dictis: qñ tũc ſeqtur ſic
ponẽdo ꝙ duo pũcta in linea ſe habent ꝯtr̃: ita ꝙ
2° puncta erũt cõtigua vel cõtinua: ex quo realita-
tes eoꝝ remanent in ꝯtinuo: ⁊ precerãt ante diuiſio
nẽ. Diſſolutio aũt hꝰ dubitationis ſtat in hoc: qñ
pũcta in linea inter pñm ⁊ finem nõ ſunt in actu: ſed
in potẽtia: ⁊ ſunt vnum per indiuiſionẽ: ⁊ per carẽ-
tiã diuiſionis forlis: duo aũt pũcta pñt fundare ad-
inuicẽ diuiſionẽ ⁊ indiuiſionẽ. ſi fundãt idi^nem: tũc
in rei veritate nõ ſunt 2° in actu: ſed tñ 2° in potẽ-
tia: ſicut mã ⁊ forma in ꝯ^to ꝑꝑ earũ actualem indi-
uiſionẽ non ſunt 2° in actu: ſed in potentia. Palaꝫ
aũt ꝙ ſicut puncta non ſunt diſtincta in actu in cõ-
tinuo: ita ⁊ partes in continuo nõ ſunt diſtincte in
actu in ꝯtinuo: ſed in potẽtia tñ. Uñ ꝯtinuũ nihil
aliud eſt niſi indiuiſio partium adinuicẽ ⁊ puncto
rũ: qꝛ inter illas partes ꝯtinuas nõ ſunt pũcta diſti
cta in actu: ſed in potentia tñ: ⁊ iõ ſunt cõtinue: qꝛ
nihil caꝝ eſt medium: niſi pũctus in potentia: ⁊ vl
tima eoꝝ facta ſunt vnũ per indiuiſionem. Mani
feſtũ aũt eſt ex dictis ꝙ linea diuiditur in puncto:
⁊ ſuper punctum cadit diuiſio ⁊ actio agentis diui
dentis: ⁊ ꝙ in linea ſunt plura puncta in potentia:
⁊ forte infinita: de quo poſterius fiet ſermo: pꝫ igit̃
quõ pũctus cõtinuat lineam. ſi autem realitas pũ-
cti nõ maneret in ꝯtinuo difficile eſſet videre quo-
modo ꝯtinuat lineã ⁊ copulat: ⁊ partes linee copu
lentur tanq̃ ad terminum cõem ad ipſum. ¶ Ad-
huc auteꝫ opponitur: dicitib⁹ qbuſdã ꝙ pũctus qui
copulat partes linee adinuicem nõ manet in conti
nuo ſm̃ ſuam realitatem: naꝫ pũctus eſt terminus
linee diuidẽs ⁊ diſtinguẽs formalr̃: ⁊ iõ q̃diu ma-
nẽt pũcta tã diu linee diſtinguũtur. imaginãtur nã
qꝫ iſti ꝙ qñ 2° linee prius diuiſe adinuicẽ vniũtur
amittũt ꝓprias terminatiões: ⁊ per ꝯñs ꝓpria pũ-
cta eorũ: qꝛ manẽt interminata ⁊ indiſtincta adin-
uicẽ: ⁊ nec manet formalis diuiſio eoꝝ: que ẽ que-
dã rl̃o ⁊ fundamẽta diuiſionis ſm̃ ſuas realitates:
⁊ in diuiſione linee fit om̃: qꝛ acquirunt ptes linee
nouas realitates pũctoꝝ: q̃tũ ẽt ad illud ꝙ dicũt
abſolutũ. ⁊ ꝑ ꝯñs quantũ ad reſpectũ diſtinctionis
ꝯñtẽ. ¶ Et ſi arguas ꝯ eos qs eſt punctus ꝯtinu-
ans partes linee: ⁊ ad quẽ plures linee copulentur
dñt ꝙ non eſt punctus linee qui eſt in actu in fine
linee: qꝛ ille diuidit ⁊ ſeparat ⁊ diſtinguit: ſed ẽ pun
ctus fluẽs cauſans lineam: fert̃ nãqꝫ ab iſtis ꝙ Ari-
ſto. ⁊ ſui ſequaces imaginentur ꝙ ſit quidã pũctus
continue fluens qui ꝑ ſuũ fluxum cauſet lineã: ſic
nũc tps: ⁊ in tali fluxu fuerũt oẽs ptes linee aliqñ
copulate ad illũ pũctum ſucceſſiue. completo autẽ
fluxu pũctus ille nõ manet niſi preciſe ĩ fine linee.
¶ Palã ẽt ꝙ iſtud ñ ſtat cũ dict̃ Ari. l. 6. phy. p. ⁊
5. phyſi. 26. vbi diffinit ꝯti°. d. ꝯti° ſunt quoꝝ vltia
ſunt vnũ. vocat aũt ibi vltimũ pũctum. quoꝝ igit̃
vltima. i. puncta prius actu diuiſa facta ſunt vnuꝫ
per indiuiſionẽ: illa ſũt cõtinua. ſi aũt vltima in ta
li vnione partium adinuicẽ cõponerẽtur ⁊ nõ ma-
nerẽt ſꝫ ſuas realitates nõ fieret ex eis vnũ pũctũ:
⁊ per ꝯñs vnũ vltimũ per indiuiſionem: qꝛ indiui-
ſum neceſſario requirit extrema indiuiſionis. Cõ-

Alij dicunt tenẽdo iſtud ꝙ vna pars linee erit terminata duob⁹ punctis. alia terminabitur tantũ ex vna pte: ⁊ hoc mõ diuiſio non fit ĩ pũcto: ſꝫ inter punctũ copulãtẽ ⁊ pteꝫ linee.

Uoluerũt iſti ꝙ ĩ diuiſione linee pũctus copulãs ptes linee corrũpatur: ⁊ duo in actu generẽtur que nũq̃ fuerũt in linea: ꝯ quos eſt iſte auctor.

tigua autem diffinit ſic.ꝙ illa ſunt cōtigua:quorū vltima ſunt ſimul.ſimul dico in ſitu abſq; hoc ꝙ vnum ſit indiuiſuꝫ ab alio:imo cū ſimultate ſitus ſtat ꝙ vnū ſit diuiſuꝫ ab alio. Cōcludamus igitur ꝙ prior via de copulatione linee ad vnū terminuꝫ cōem.i.ad punctū in potentia:ꝙ ſm ſuam realitatē in linea maneat:probabilior apparet q̄ȝ 2ᵃ:q̄ melius ſcit copulare partes continui ad vnum terminum communem.i.ad punctum copulet ſi velit.

Dubitatio autē cōis de diuiſione ꝯtinui in īfinitū an nō: ⁊ cōpōne eiuſdē:an ex punctis vel ex indiuiſib⁹ ⁊ minimis:aut ex ſemper diuiſibilibus: ⁊ in ſemper diuiſibilia vel nō:vetus querela eſt:de hoc.n. varie locuti ſunt ſapiētes. ¶ Primū igitur perſcrutemur de cōpōne ꝯtinui. Deinde de eius reſolutiōe ſi habeat ſtatū vel nō. De cōpōne nāq; ꝯtinui ſunt 3ᵒ dicta diſperata antiquoꝝ ⁊ modernoꝝ phoꝝ. pᵐ dictū eſt.ꝙ ꝯtinuū eſt cōpoſitum ex pūctis. 2ᵐ.ꝙ cōtinuū eſt compoſitū ex indiuiſibilib⁹ de genere quātitatis:nō tñ ex pūctis:ſed ex quātitatibus idiuiſibilib⁹ in alias quātitates. 3ᵐ dictū.cōtinuū ē cōpoſitū ex quātitatib⁹ diuiſibilibus in alias quātitates. Dicamus aūt in primis:an cōtinuū ſit cōpoſitū ex pūctis. 4ᵐ dictū eſt Ari.ꝙ ꝯtinuū nō ē cōpoᵐ ex idiuiſibib⁹:ſed ex ptib⁹ diuiſibilib⁹ ī ſemper idiuiſibilia. pᵐ dictū eſt platonicū ꝙ linea eſt cōpoſita ex pūctis:⁊ ſuperficies ex lineis:⁊ corpus ex ſupficieb⁹. 2ᵐ dcm eſt democriti ꝙ ꝯtinuū eſt cōpoᵐ ex q̄titatib⁹ idiuiſibilib⁹:vt corpus ex idiuiſibilib⁹ corpib⁹:vt ex athomis q̄ ſūt corpa idiᵘᵃ.ſuperficies ēt ſm eū cōpoⁱ ex ſupficieb⁹ idiuiᵇ⁹:⁊ li⁹ ex lineis idiuiᵇ⁹:nō aūt ex pūctis:ſicut dicebat plato. ¶ Adhuc aūt Ari.poſuit ꝙ cōtinuū erat cōpoſitum ex īfinitis ptibus diuiſibilib⁹ ī īfinitū:⁊ B inhebendo ꝯ platonem ⁊ democritū:qui ponebāt ꝙ cōtinuū erat cōpoſitū ex finitis ptib⁹ indiuiᵇ⁹. Et ſcie ꝙ Ariſt.hoc gratis poſuit:q: quaſi in oībus voluit ꝯdicere ploni:ſicut pꝫ:q: pp hoc ꝙ plato poſuit ꝙ īdiuiſibile pōt moueri:⁊ ꝙ idē pōt mouere ſeipm: ⁊ ꝙ aīa eſt numerus ſeipſum mouēs. Ariſt. voluit ei ꝯdicere ⁊ ponere oᵐ:ſic ⁊ in iſta ꝯne voluit ꝯdicere ploni de cōpōne ⁊ diuiſione ꝯtinui. Dicamus ḡ ī pmis motiuū Ariſt.⁊ ſuas rōnes ⁊ ſequaciū ſuoꝝ ad ꝯnē ſuā ꝙ cōtinuū ſit cōpoſitū ex ptib⁹ diuiſibⁱ⁹ ⁊ nō ex idiuiſibilib⁹. Prima igitur rō ſit talis:conᵃ ſunt illa q̄ꝝ vltima ſunt vnū. idiuiſibilia nō hñt vltima:ḡ nō pñt eē ꝯtinua:pꝫ:qm̄ aliud eſt vltimum ⁊ illud cuius eſt vltimū. Scḋa rō ſit talis: cōponētia ꝯtinuū ſunt ſe tāgētia tactu ꝯtinuitatis. idiuiſibilia nō ſe tāgūt:q: nec ſm ſe totū:q: nō facerē tali qd maius:nec ſm ptem:q: idiuiſibile nō hꝫ ptem. Tertia rō ſit talis:ſi cōtinuū cōponeretur ex idiuiſibilib⁹:ſequeret̄ ꝙ idiuiˡᵉ diuideret̄:⁊ hoc ſic pbatur. Moueat̄ aliqd mobile ſup aliq̄ magnitudinē cōpoſitā ex trib⁹ idiuiſibilibus:⁊ hoc in tpe cōpoſito ex trib⁹ īſtātib⁹:datis duob⁹ mobilib⁹:q̄ꝝ vnuꝫ ſit ī 2ˡᵒ veloci⁹ alio:⁊ reliquū tardi⁹ ī 2ˡᵒ:veloci⁹ mobile mouebit̄ ſup eādē ī meᵘᵉ tpis:⁊ ſic in vno īſtāti cū dimidio. Mobile aūt tardi⁹ ī illo īſtanti cuꝫ dimidio mouebitur ſuper medietatem magnitudinis:⁊ ſic ſuper vnum indiuiſibile cū dimidio:⁊ per ꝯñs ſequitur ꝙ indiuiſibile diuidetur.

Amplius autem aliys demonſtrationibus demōſtrat̄ continuum non eſſe cōpoſitum ex indiuiſibilibus:⁊ ſūt rōnes algazelis l.6.ſue metaphiſice. tractatu pmo. Et ſit pᵃ demōſtratio talis:qm̄ tūc ſequeret̄ ꝙ tres vel mille ptes ꝯtinui eēnt ſimul.ponātur.n.tria īdiuiˡᵃ: q̄ꝝ alteꝝ ſit inter 2ᵒ alia:tūc qōlibet idiuiſibile extremū tāgit mediū indiuiſibile:vel ḡ vnū idē qḋ aliud:vel nō:ſi idē. ḡ qōlibet idiuiſibile extremū penetrat meᵐ:⁊ ſic 3ᵒ idiuiſibilia ſūt ſimul: ⁊ eodē modo ꝓbaretur de.1000.indiuiſibilibus ſi qōlibet extremū tāgit aliud ⁊ aliud mediū: ḡ meᵐ indiuiſibile hēbit ptes: q: aliud ⁊ aliud. Scḋa demōſtratio talis viri ē.ponātur q̄nq; idiuiſibilia cōpoⁿᵗᵃ lineam:⁊ ſuper extremitates illi⁹ linee ponātur 2ᵒ indiuiſibilia:que incipiant ſimul equalr̄ moueri:tunc in eodē tpe quouſq; cōiūgantur:⁊ B poſito vnūqḋq; idiuiſibile ſecabit partē de medio indiuiſibili linee:ḡ idiuiſibile mediū linee diuidit̄: aliter ſeqtur illa idiuiſibilia mota nō poſſe ſibi occurrere motu equali.iſta ḡ demonſtratio ducit ad iſtud incōueniēs ꝙ idiuiſibile diuidet̄. 3ᵃ demōſtratio illi⁹ talis eſt:ſi cōtinuū nō ſit diuiſibile ī īfinitū:⁊ in ſemp diuiſibilia:ſeqtur ꝙ dyameter ⁊ coſta ſūt eq̄les:ꝯñs ē ipoſe:ḡ ⁊ añs: pbat̄ ꝯña:qm̄ poſitis.16. ſubis idiuiſibilib⁹ ꝯtinuis ī figura quadrati:quatuor ī quolꝫ latere:vt pꝫ ī hac figura: tūc q̄lꝫ coſta quadrati erit quatuor idiuiſibiliū: ⁊ ſic dyameter erit q̄tuor idiuiſibiliū.falſitas ꝯñtis pꝫ ad ſenſum.oīs.n.dyameter ſecās quadratū ī duos angulos equales maior eſt quolꝫ latere. Adhuc ſunt drōnes nouoꝝ phoꝝ ad ꝯnē pdictā:quaꝝ pᵃ eſt talis:ſi cōtinuū eēt cōpoſitū ex idiuiſibilib⁹ vel poſſet reſolui in idiuiſibilia maior circulus et minor circulus eēnt equales:ꝯñs eſt ipoſſibile:ḡ ⁊ añs:cōſequētia probatur:q: deſcriptis duobus circulis ī ſupficie plana ſuper idē cētrū:vnus maior icludēs ⁊ alius minor incluſus: protrahātur due linee a cētro ad duo pūcta imediata ī maiori circulo:ille ſecabunt minorē circulū:aut in duobus pūctis imediatis:⁊ tūc ſeqtur ꝙ q̄t ſunt puncta in maiori tot ſūt ī minori:⁊ ſic pars eq̄lis toti:⁊ min⁹ maiori: qḋ eſt ꝯ illā maximā:ꝙ omne totū eſt maius ſua pte: Aut ſecabūt minorē circulū in pūcto:⁊ tunc indiuiſibile diuidetur:ſeqtur ēt vlterius ꝙ angulus totalis erit equalis angulo qui eſt eius pars:ſicut pꝫ.ī ſpāli declaratur ſic:ille pūctus ſectionis minoris circuli vocet̄.a.ſuper quem erigatur vna linea 3ᵃ perpēdicularitr cadens ſuper.a.b.conſtituet angulū rectū cū linea.a.d.⁊ per ꝯñs aliū rectū.d.b.ēt cū linea.c.d.ergo angulus cōſtitutus ex linea recta:⁊ ex linea.d.b.eſt angulus totalis ad angulum cōſtitutū ex eadē linea erecta.cum linea.d.c.⁊ illa erit maior:q: cōtinet ipſum:⁊ vltra vnaꝫ lineā:nec pōt dici ꝙ due linee exeuntes a centro ad duo puncta imediata.b.c.in circūferētia maioris circuli ſecant circūferētiam minoris circuli in eodē pūcto. Adhuc aūt nō pōt dari ſcḋm:quia tūc minor circulus eēt maior maiore:ergo oportebit dare primū: ſcꝫ ꝙ ille due linee ſecabunt circūferentiam minoris circuli in duobus punctis imediate ſe habentibus:⁊ tunc ſequitur ipoſſibile:qḋ prius fuit poſitū ī entimemate pncipali.ſ.ꝙ minor circulus erit eq̄lis maiori:⁊ econuerſo: qḋ apparet per illā regulā. quecūq; tota conſtantia ex partibus magnitudine ⁊ multitudine equalib⁹ ipſa ſunt eq̄lia: ſed ſtante ypotheſi ptes minoris circuli ⁊ maioris ſūt eq̄les

Vel quatuor dicta

Hec rō prima ē 6. phyſi. 2.

Hec eſt textus cō/mēti tertij.

Iſte vltime ſūt rōnes ſcoti ſcḋo ſentētiarū diſtinctione ſcḋa q̄ōne. 9. vide ibi diffuſe de hac materia. ⁊ recurras ad doctores 6. phyſicorū.

in magnitudine:quia omnia indiuiſibilia ſunt eq̃lia:⁊ multitudine:q꜡ cuilꝫ puncto in maiori circulo corrīdet alius punctus in minori circulo:⁊ non plura ⁊c̃. Demõſtratio ſecũda talis eſt:ſi cõtinuũ eſſet cõpoſitum ex indiuiſibilibus ⁊ dyameter ⁊ coſta eiuſdẽ quadrati eſſent equales:ↄñs eſt īpoſſibile:ergo ⁊ añs:ↄña probatur ſic:qm̃ acceptis duobus punctis īmediatis in vna coſta:⁊ ab illis duobus ductis duabus lineis rectis ad duo puncta immediata primis duobus oppoſita in altera coſta: iſte due linee ſecabunt diametrum in duobus punctis immediatis:⁊ ita ſi vtraqꝫ coſta reſolueretur in puncta:dyameter reſolueretur in totidẽ pũcta:nõ plura nec pauciora: quia dyameter ⁊ coſta eſſent equales. per regulã ſupra poſitam.

Diſſolutio aũt iſtarũ demonſtrationũ:lꝫ ſit difficilis:cum partiꝫ ſit mathe^ca ⁊ partim naturalis.nõ tñ videtur impoſſibilis. Dicamus igitur ꝙ rõ prima nõ ↄcludit:que accipit ꝙ cõtinua ſunt illa:quoꝝ vltima ſunt vnum indiuiſibilia nõ habẽt vltimũ:ergo nõ poſſunt cõtinuari. Reſpõdeo tibi ꝙ indiuiſibilia ſicut pũcta nõ habent vltima accipiẽdo vltimũ pro parte vltima ⁊ ꝑ puncto:q꜡ pũctus nõ eſt terminꝰ vltimus intrinſecus alterius pũcti:ſed punctus bene habet vltimum pro vltima dr̃ia ſitus.ſ. pro ante ⁊ retro: qm̃ autẽ vnius pũcti eſt vnũ cũ centro alterius pũcti:⁊ hoc nõ eſt impoſſibile. ⸿ Et ſi queras an iſte dr̃ie ſitus:ante ⁊ retro:que ſunt in puncto an dr̃nt formalr̃ an realr̃ a pũcto:fertur ꝙ nõ:ſed tñ diſtinguũtur quiditatiue. Ad cuius euidẽtiam diligẽter aduertas:ꝙ īdiuiſibile ſm̃ partes ſicut eſt pũctus: eſt diſtinguibile ⁊ determinabile ſcd̃m dr̃ias reſpectiuas loci vel tẽporis:qd̃ declaratur in.5.generibꝰ indiuiſibiliũ quãtitatiue. Palã aũt de ſuperficie que eſt iam indiuiſibilis ſm̃ dimenſionẽ profũ^{di} q꜡ ipſa diffinitur ⁊ determinatur per ītra ⁊ extra. corpus.n.ſuperficiatum eſt totum ītra ſuperficiẽ. corpus aũt tangẽs ꝑdictũ ſupficialr̃ in ſuperficie eſt totum extra ſuperficiẽ.inter corpus autẽ qd̃ eſt intra ſuperficiẽ:⁊ illud qd̃ eſt extra ſuperficiẽ nihil eſt:niſi ſupficies īdiuiſibilis extrīs que mediũ eſt inter predicta corpora:⁊ tñ cũ hoc diſtinguit̃ ꝑ intra ⁊ extra que ſunt dr̃ie reſpectiue ↄtractiue loci. At vero de linea circulari q̃ eſt īdiuiſibilis ſm̃ latitudinẽ:diſtinguit̃ tñ per conuexum ⁊ per cõcauũ. ita ꝙ īter cõuexitatẽ ⁊ cõcauitatẽ nihil ẽ niſi linea circularis:cuius hec ſunt due ꝓprie paſſiones: he aũt paſſiones nõ poſſunt ineſſe linee ex eadẽ parte vel ſm̃ eãdem dr̃iam.nõ.n.poteſt eſſe linea ſimul cõcaua ⁊ cõuexa a dextris ⁊ ſiniſtris.in ſurſum vel in deorſum. Palã hoc idem de linea recta:qm̃ cadens ſuper lineam rectam nõ interſecãs eam cõſtituit duos angulos rectos ex altera parte linee tñ: ⁊ non ex altera.ſ.a dextris ⁊ non a ſiniſtris. Adhuc idem apparet de pũcto accepto in cẽtro terre ⁊ terminãte fundamẽtum ꝗ venit ex altera parte ſcilꝫ dextra:⁊ nõ terminãs actu ſemidiametrum ꝗ venit ex ſiniſtra:⁊ ille pũctꝰ hꝫ terminationẽ dextrorſum ⁊ nõ ſiniſtrorſum:⁊ añ ⁊ nõ retro:⁊ ſic de alijs differẽtijs. Hoc idẽ pꝫ de inſtãti tẽporis:qm̃ ſic eſt finis preteriti ⁊ initiũ futuri ꝙ nõ eſt initiũ ꝑteriti ⁊ finis futuri:ſed non finis preteriti ⁊ initiũ futuri:quare reſpectus initij ⁊ finis ſũt alij ⁊ alij termini. Hoc.n.pꝫ de mutato eẽ qd̃ eſt indiuiſibile:⁊ ter

minus motus:nihilominus tñ poſſunt continuare motum poſteriorem motui prece^{ti}.igitur mutatũ eẽ hꝫ in ſe cõtinuationẽ ⁊ terminationem motus prioris ⁊ incboationem motus ſequentis. iſta igit̃ 5^e genera indiuiſibilium predicta ſunt diſtinguibilia ⁊ determinabilia per iſtas dr̃ias predictas ſiniſtrũ deorſum:ante ⁊ retro:ſurſũ dextrum. 2ª ratio ꝙ cõponẽtia cõtinuũ ſe tangunt:aut ſcd̃m totũ aut ſm̃ ꝑtẽ.dr̃ ꝙ nõ tãgũt ſe īdiuiſibilia nec ſm̃ totũ: nec ſm̃ ꝑtẽ:cũ nullã hẽant ꝑtẽ. Si ãt ſit qd̃ de illis differẽtijs reſpectiuis q̃ ſũt añ ⁊ retro dextrũ ⁊c̃. iſto mõ dr̃ ꝙ īdiuiſibile nõ tãgit aliud īdiui^{le} ſꝫ ſe totũ. Rõ 3^a nõ cõcludit cũ dr̃ ꝙ ſequet̃ ꝙ īdiuiſibile diuidetur. Rñdetur ꝙ nõ ſequit̃:ſed tñ ꝙ diuiſio fiet ī īdiuiſibili:qd̃ ↄcedit̃ur. vel dr̃.ſ.ꝙ ſic diuidet̃ q̃ ad illas dr̃ias q̃ ſũt ante retro. Alr̃ dr̃ ꝙ ↄ^{tum} ex tribꝰ īdiuiſibilibꝰ põt diuidi ī ꝑtes eq̃les: q꜡ diuiſio fit ī vno īdiuiſibili:qd̃ ꝑ diuiſionẽ abijcitur:⁊ alia 2° īdiuiſibilia ſepata remanẽt. ⸿ Et ſi q̃ras. an ↄ^{tum} ex duobꝰ īdiuiſibilibꝰ poſſit diuidi.dicit̃ ꝙ nõ.ſic tñ ꝙ ambo īdiuiſibilia maneãt:ſed bñ diuiditur ꝑ anihilationẽ vnius pũcti.ſi hoc nõ placet: ſoluetur inferius ex dicẽdis.

Amplius autẽ ad rõnes algazelis nunc dicamus:nã cũ ꝑ dr̃ ꝙ oĩa īdiuiſibilia erũt ſimul cũ ſe tãgãt ſꝫ ſe mediũ ⁊ extremũ.dr̃ ꝙ vnũ īdiuiſibile tãgit aliud ſm̃ ante.⁊ aliud ſm̃ retro.2° nõ ↄcludit:q꜡ diceret ꝙ īdiuiſibilia ↄ̃ ſe mota ſupra lineã ↄ^{tam} ex 5^e indiuiſibꝰ occurreret ſibi ī me^o: ita ꝙ qñ vnũ tãgit aliqd medij īdiuiſibilis reliquũ tãgit retro:⁊ tũc occurrunt ibi illa 2° īdiuiſibilia. At vero demõſtratio 3^a de.16. magnitudinibꝰ eq̃libꝰ ⁊ īdiuiſibilibꝰ nõ ↄcludit:ſꝫ hꝫ plures defectus.ꝑmus.q꜡ ſupponit ꝙ aliq̃ magnitudo poſſit ↄponi ex paribꝰ īdiuiſibilibꝰ:qd̃ nõ eſt verũ ſm̃ aliquos:ſed tñ ex īparibꝰ:⁊ iõ ſuppõit o^m dicti eoꝝ:⁊ iõ rõ vr̃ peccare. ſcd̃us defectus.ꝙ ſupponit quadratũ cõponi ex.16.īdiuiſibilibus: ⁊ ipſe vtitur poſtea ī 4to ex.24.īdiuiſibilibus.ſi.n. quelꝫ coſta cõponatur ex quatuor indiuiſibilibus erũt.16.īdiuiſibilia ī q̃tuor coſtis:⁊ in quolꝫ diametro erũt q̃tuor:⁊ ſic.24.īdiuiſibilia.tertius defcũs eſt:q꜡ ſupponit ꝙ quelꝫ coſta ſit cõpoſita ex q̃tuor īdiuiſibilibꝰ:⁊ hoc eſt īpoſſe:q꜡ lꝫ diameter cõponatur ex q̃tuor īdiuiſibilibꝰ coſta nõ cõponit̃ niſi ex tribus: qd̃ pꝫ:q꜡ ſi ponat̃ ꝙ quadratũ cuiꝰ quodlꝫ latus eſt q̃tuor īdiuiſibiliũ ⁊ deſcribat̃ diameter:⁊ terminet̃ ad coſtã:ex qualꝫ ꝑte accipiet̃ vnũ īdiuiſibile:⁊ ſic nõ remanebũt niſi tria īdiuiſibilia:ī lateribus terminãtibus aliã diametrũ ſi deſcriberẽtur 2° in 4to.quartus defectus:q꜡ impoſſe eſt dare 4^{tum}:cuiꝰ oĩa latera ſint ↄpoſita ex q̃tuor īdiuiſibilibus:qn ī medio īcludat̃ aliq̃ magnitudo extenſa alia a q̃tuor lateribus:⁊ ī illo ſpacio itermedio ꝑtẽdet̃ diameter. quītꝰ defectꝰ eſt:q꜡ ītra deſcripta ꝑ cũ latera hñt q̃tuor īdiui^{lia} ſumẽdo quẽlꝫ conum pro vno īdiuiſibili ⁊ cõnumerando oẽs conos ī circuitu:nõ inenies niſi.12.īdiuiſibilia ex ꝗbus īpoſſe eſt cõponere 4^{tum}:cuius qd̃libet latus ſit q̃tuor indiuiſibilium niſi forte replicando bis quẽlibet conũ. vnde ex.12. indiuiſibilibus non fit 4^{tum}.lꝫ poſſet fieri quadrangulus:vt pꝫ in figura ſequenti: lꝫ enim vnum 4^{tum} in quantitate continua poſſet eẽ duplum ad aliud 4^{tum}.non tamen in numeris. Demonſtrationes autẽ nouoꝝ ꝓboꝝ non concludũt

prima que eſt de duobus circulis deſcriptis ſuper idē centrū: quoꝝ vnus eſt icludēs ⁊ alius incluſus. Dic dr̄ ꝙ iſtimet habent diſſoluere iſtas demr̄ati ones: qꝛ iſta eadē inconueniētia ſequuntur ponendo ꝙ cōti^m ſit diuiſibile i ifinitū: ⁊ in ſemꝑ diuiſibi lia: qꝛ tūc tot erūt partes ⁊ pūcta in minori circulo quot in maiori: qꝛ in quolꝫ ſunt ꝑtes infinite: ⁊ pū cta infinita ſꝫ eos. Soluāt igitur iſti predictas de mōſtrationes. ſi demr̄ones dici debēt. Atrū alr̄ eſt dōm: ꝙ ſi linee ſecent circulū minorē in pūcto: tūc angulus totalis erit equalis angulo partiali qui ē eius pars: vt aſſerunt. Rn̄deo tibi ꝙ ſunt equales ꝗtum ad ſpaciū diuiſibile interceptū. non tn̄ quā tū ad oē interceptū ſiue diuiſibile ſiue idiuiſibile. ¶ Et ſi dicas oēs anguli recti ſunt equales: anguli aūt iſti: quoꝝ vnus dr̄ totalis ⁊ ali^9 partialis: ambo ſunt recti. Reſpōdeo tibi ꝙ omnes āguli recti ſūt equales qui cōſtituūtur ex vna linea recta cadēte perpēdiculariter ſuꝑ vnam aliam rectam tm̄. Si autem cadat ſuper duas vel tres ſuppoſitatas. non opꝫ ꝙ ſint equales. ¶ Adhuc aūt manifeſtū eſt ꝙ iſta incōuenientia ſequūtur ponētibus cōtinuū di uidi in ifinitū. ⁊ hoc ſic: protrahātur due linee vtri uſqꝫ circuli: ⁊ terminētur ad circūferētiaꝫ maioris circuli in duobus punctis i potentia ime^re. dictum enim fuit ſupra ꝙ tota realitas punctorum rema net in linea continua circulari. ġ videt̄ ꝙ realitas cuiuſlibet puncti poſſet terminare per ſe lineaꝫ di ſtinctam. ille enim linee ſecabunt minorem circu lum: aut igitur in vna realitate vnius puncti aut i duabus realitatibus duoꝝ punctorū in potētis. ſi det̄ 2^m tot realitates pūctoꝝ erūt in minori circu lo quot in maiori. Si detur p̊^m ſeqtur p̊ ꝙ indiuiſi bile diuidatur. ſcdo ſeqtur ꝙ angulus totalis erit equalis angulo partiali eodem modo ſicut tu de mōſtras. per idē pꝫ ad inſtātiā de 4to ⁊ diametro. Cōcludamus igit̄ ꝙ poſitio ꝑipateticorum de di uiſione continui in ſemper diuiſibilia non eſt ne ceſſaria: immo nec ēt videtur vera.

Perſcrutandum eſt aūt ſcđario de cō ſtitutione cōtinui: ⁊ eius diuiſiōe ſm p̄lonicos q ponūt ꝙ ↄtinuū eſt cō ſtitutū ex ꝑtibus finitis nō ifinitis: vt linea ex pun ctis numero finitis: ꝙ ſic p̊ demr̄at̄. in ordine eēn tiali depen^ts eſt ſtatus ad aliqđ p̊^m i ordine illo non depēdēs ab aliquo alio in eodē ordine: ſed totū cō tinuū depēdet eſſen^r a medietatib^9: ⁊ ille medieta tes ab alijs medietatibus: ergo neceſſe eſt ſtare ad aliqđ p̊^m ſimplr̄ indepēdēs: iſta eſt demōſtratio ari ſto. in. 2. meta^ce. textu cōmēti. 5. vbi ꝓbat ſtatū in oi genere cauſarū. ġ iſta dmōſtratio eſt vera p̊mis ꝑncipijs meta^cie i ſua veritate manētib^9: manente ēt eēntiali ordine reꝝ: eſſentialē enim depēdētiaꝫ intelligo illā in qua ſic poſterius dependet a priori ꝙ ↄdictionē iplicat poſterius eē ſine priori. mino rē huius rōnis ꝓbo: qꝛ vn^9 cubitus depēdet a duo bus ſemicubitis ſic ꝙ ↄdictionē iplicat cubitū eſſe ⁊ ſemicubitū nō eſſe. Silr̄ contradictionem impli cat ꝙ totuꝫ ſit: ⁊ partes eius nō ſint. 2° idē proba tur ſic tali ↄn̄a: oēs ꝑtes ↄtinui diuiſibiles ſūt cau ſate in gn̄e cauſe mālis atqꝫ cōpoſite: ġ ipoſſibile eſt cāas eſſe nō ex ꝑtibus rebus p̊mis ſimplicib^9 nō cauſatis neqꝫ cōpoſitis. ſi aūt ille cauſe eēnt diuiſi biles nō eēnt ſimplr̄ ſimplices nec icauſate: quare opꝫ eas eſſe ſimplr̄ idiuiſibiles. Demōſtratio ter

Nota ꝙ ſm ꝑeſ euſdē ꝓpoſitio nis ↄtinuū ē di uiſibile i ifinitū ꝑ qrū ꝑtiū abla tionē magnitu do ꝑ diuiſionem nō cōſumit̄ ↄtra riū ē de ꝑtibus euſdē quātitatē nō cōicantibus

Partes ꝗlitati ue ↄtinui nō ſūt eau ate: i ſꝫ hū ꝑ tes quantitatiue

tia platonicoꝝ ſit talis: omne totum compoſitum ex magnitudinibus multitudine ifinitis ſicut cō ponitur cubitus ex duob^9 ſemicubitis eſt magni tudo actu ifi^a: ſꝫ nullū ↄtinuū eſt magnitudo actu ifinita: ġ nullū ↄtinuū ē totū cōpoſitū ex magnitu dinibus multitudie ifinitis: nec p ↄn̄s eēt diuiſibi le i ifinitas magnitudines. ġ erit ſtatus i diuiſioni bus. Demōſtratio quarta ſit talis. oīs magnitudo excedēs i ifinitū aliquā magnitudinē eſt actu ifini ta: ſed magnitudo hn̄s partes actu ifinitas excedit in ifinitū aliquā magnitudinē: qꝛ quālibet parteꝫ ſui excedit i ifinituꝫ: ergo talis magnitudo eſt actu ifinita. Alia demōſtratio platonicoꝝ ꝑ viā reſolu tiōis: qm̄ ↄtinuū eē diuiſibile ſm qđlibet ſignum eſt poſſibile: ⁊ ſic poterit eē diuiſum ſm oīa pūcta. Dicamus ġ ꝙ pō platonica differt a poſitiōe ꝑipa teticoꝝ in multis. Primū aūt in hoc differt: quoni am ariſt. ponit ꝙ in nulla magnitudine eſt aliqua ꝑs ſimplr̄ p̊^a. Plato aūt ponit opp^m dicēs ꝙ in ma gnitudie finita eſt aliq̄ ꝑs ſimplr̄ p̊^a: ⁊ illa eſt oīno diuiſio idiuiſibilis. Certur aūt ꝙ magis vr̄ rōnale ꝙ i oi magnitudie vndiqꝫ terminata ſit aliqua ꝑs ita p̊^a ꝙ ea non ſit altera prior: qm̄ alr̄ non eſt bene itelligibile ꝙ illa magnitudo ſit vndiqꝫ terminata. 2^m ꝙ ſeqtur ad pōnem Ariſt. eſt ꝙ in nullo motu eſt aliqua pars ſimplr̄ p̊^a: imo ante oē mutatū eſſe eſt motus: ⁊ ante oēm motū eſt mutatū eſſe. plato autem ponit o^m: ⁊ ꝙ eſt dare in motu p̊^m mutatum eē ⁊ p̊^am partem motus. Certur aūt ꝙ magis vide tur rōnale ꝙ in omni motu ſit aliqua pars ſimplr̄ p̊^a. ſ. vna indiuiſibilis numero ꝗꝫ opp^m: qm̄ alr̄ poſ ſet probari de quolibet motu ꝙ nunꝗꝫ incepit: qꝛ ante quodlibet illius motus fuit mutatū: ⁊ ante il lud mutatū eē aliquis motus: ⁊ ita retrocedendo eſſet abire in infinitum. Tertium qđ ſequitur ad opinionem Ariſto. ꝙ nunc non eſt tempus: nec ꝑs temporis. ad poſitionem autem platonicam ſeq tur o^m. ſcilicet ꝙ nūc ē pars tp̄is. Certur aūt ꝙ ma gis rōnale vr̄ ꝙ nūc qđ ſolū hētur d̄ tp̄e ⁊ nihil ali ud: imo ip̄m nūc eſt tota ſuba tēporis ꝙ ſit pars ei^9 ꝗꝫ ꝙ nō ſit pars: qđ apparet: qꝛ cū dicim^9 de ꝑte rito ꝙ fuit: nec io eſt id preteritum ſic ſe habuiſſe ad eſſe: ꝙ fuit veꝝ dicere qđ eſt. de nullo aūt toti^9 ꝑteriti fuit aliqñ veꝝ dicere qđ eſt actu niſi ſoluꝫ de ipſo nūc: quare vr̄ ꝙ nūc ſit pars tp̄is: immo ꝙ nihil ſit pars tēporis niſi pro quāto icludit ipſum nunc. Quartū qđ ſeqtur ad pōnem peripateticorū eſt iſtud: ꝙ diuiſibilitates totius cōtinui non ſunt plures ꝗꝫ alicuius partis cōtinui: immo ꝙ in cen tū mille annorū non ſunt plura inſtantia ꝗꝫ in vna hora: nec ſunt plures partes in mille leucis vel in toto mundo ꝗꝫ ſint in vno grano milij. Cum vtro biqꝫ ſint infinite. nulla autem multitudo ſiue plu ralitas poteſt intelligi maior multitudine infini ta. ¶ Ad poſitionem autem platonicam ſequitur opp^m. Primum autem videtur omnino irrōnale. Secūdū aūt videtur cōſonum valde rōni. Quītū. ꝙ ſeqtur ad pōnē ꝑipateticā ē iſtud: ꝙ nullus itel lectus ſiue finit^9 ſiue ifinitus: imo nec p̄me itelli^a pōt ſcire quot ꝑtes determinate i ↄti^o: qꝛ tūc cog^ct reſo^nꝫ ↄtinui i oēs ꝑtes ſuas: qđ ē ipoſe ſtāte ipotheſi: qꝛ tūc diuiſio terminaret̄ ad vltimas ꝑtes. ſi igr̄ q̄lꝫ ꝑs ē adhuc diuiſibilis. diuiſio nōdū terminata ē ⁊ ita nondum habet̄ quot ſunt partes: quia queli bet pars adhuc includit infinitas partes: ⁊ queli

In cōtinuo ſūt ifinite ꝑtes euſ dē ꝓportiōis nō euſdē ꝗtitatis nō cōicātes: ⁊ ſic nulla magnitudo ē actu infinita.

Hec rō ſolū cō cludit ꝙ magni tudo ē maior ꝑ te ſua ꝗtitatiue: ⁊ i nulla ꝓporti one maiori cum hoc tn̄ ſtat ꝙ ſit finita actu. patet de hora.

Aliqui dicunt i infinitas partes cōtinuū poſſe di uidi: nō tn̄ poſſe cōtinuuꝫ diuidi in infinitas ꝑtes

Datur p̊ia ꝑs ꝓportionalis ſꝫ vltima p̊ia ⁊ vl tima euſdē ꝗti tatis.

Cōcludit ꝙ nō icepit motus ꝑ p̊mū ꝙ ſic ⁊ pō nē de p̄ñti: nō ice pit ꝑ vltimuꝫ ꝙ non ⁊ remotio neꝫ de preſenti. ratio eſt: qꝛ nūc nec ē ꝑs aliquo ta nec non ali quota.

Dico ꝙ tēpus ꝑteritū ſi aliqñ fu it p̄ñs i potētia tā ad ꝑterire.

Apud cōmēta torē deus nihil extra ſe intelligit vel dico ꝙ ifini tas ꝑtes de^9 itel ligit: nō tn̄ itelli git ifinitas par tes: opꝫ ex logica

bet iſtarum infinitarũ numero adhuc includit iſi-
nitas. Ad poſitionẽ aũt platõicã ſequit̃ oᵐ .ſ. ꝙ in-
tellectus prime intelligẽtie ſit determinare certũ
numerũ partium. quas poſuit in cõtinuo. Certur
aũt ꝙ iſtud eſt magis conſonum rationi ꝙ̃ p̃inuz:
quoniã irra^{le} videtur ꝙ p̃ma intelligẽtia poſuerit
ſua virtute actiua oẽs partes cõtinui in eſſe reali:
⁊ tamẽ intellectus nõ poſſit eas ponere in eſſe co-
gnito: nec apprehendere. Palã aũt ex dictis ꝙ po-
ſitio platonica de cõſtitutiõe cõtinui eſt magis ꝓ-
babilis ꝙ̃ poſitio peripathetica.

Democriti aũt opinio de cõſtitutiõe con-
tinui in aliquibuſ cõuenit cũ
vtroq; ⁊ in alijs cõtradicit: ꝯuenit cũ peripathetici-
cis in duabus ꝓpoſitiõibus. p̃ma. ꝙ quelibꝫ pars
cõtinui eſt cõtinua: de partibus per accñs. nõ aũt
de partibus per ſe ⁊ oĩno p̃mo p̃mis. 2ᵃ ꝙ ꝯtinuũ
eſt diuiſibile: ita ꝙ diui^{lis} eſt per ſe paſſio cõtinui:
⁊ q̃diu manet ratio cõtinui ſemꝑ erit diuiſi^{le}: nec
dicere intẽdit Democritus ꝙ omne ꝯtinuũ ſemꝑ
ſit diuiſibile in alia cõtinua: q̃ tũc cõcordaret cũ
peripatheticis: ſed ꝙ eſt diuiſibile in aliquas rea-
litates. Democritus aũt cum platone conuenit in
hoc: ꝙ cõtinuũ eſt ꝯ^{ſitum} ex indiui^{bis}: nõ tamẽ ex q-
buſcũq; indiui^{bis}: ſed ex indiui^{bis} eiuſdem ſpeciei.
vt linea ex indiui^{bis} lineis: ⁊ ſuperficies ex idiui^{bis}
ſuperficiebus: ⁊ corpus ex indiui^{bis} corporibus .ſ.
ex athomis. plato aũt ponit ꝙ cõtinuum compo-
nebatur ex indiuiſibilibus eiuſdẽ generis: nõ aũt
eiuſdeꝫ ſpẽi. vt linea ex punctis: ⁊ ſuperficies ex li-
neis: ⁊ corpus ex ſuperficieb⁹. At vo quoniã ſicut
fertur. opinio Democriti de cõſtitutione ⁊ reſolu-
tione cõtinui fuit magis rõ^{lis} ꝙ̃ ꝑipatheticoꝝ ſeu
platonicoꝝ. de ipa ſpãliter perſcrutandũ. Poſitio
aũt que democrito imponit̃ fuit iſta. Imaginatur
nãq; democritus: ꝙ ſunt duo gnã quiditatis. vnũ
qđ fundat̃ ſuper vnã realitatẽ ſimplicẽ ⁊ indiuiſi-
bilẽ in alias realitates; ſicut forte eſt quiditas ma-
terie vel forme: vel quiditas intelligentiarũ: que
eſt ſimpl'r ſimplex: ſic ꝙ non reſoluitur: nec poteſt
reſolui in plures realitates. Genus 2ᵐ quiditatiꝫ
eſt: ꝙ eſt aliqua quiditas que fundatur ſuper con-
curſum pluriũ realitatum: ſic ꝙ vna dempta non
manet nec nomẽ: nec definitio: nec quiditas illi⁹
rei: cuiuſmodi ſunt quiditates oĩum compoſitoꝝ
ex materia ⁊ forma. Humanitas. n. non fundatur
ſuper vnã realitatẽ ſimplicẽ: ſed ſuper concurſum
duarum realitatũ: anime .ſ. ⁊ corporis. quarũ vna
dempta non manet nomẽ nec definitio hominis:
q̃ ſeparata anima: nõ manet hõ. ſimiliter corpore.
corrupto anima remanẽte nõ manet hõ. Simili-
ter quiditas lapidis ⁊ cuiuſlibet compoſiti funda-
tur ſuꝑ ꝯcurſuꝫ pluriũ realitatũ: hoc etiã apparet
de quiditatibus illoꝝ: que fundant̃ ſuper concur-
ſum pluriũ realitatũ. quarũ vna dempta non ma-
net nec nomẽ nec definitio elemẽti. hoc idem ap-
paret de formis medijs inter cõtraria: vt tepiduꝫ
inter calidũ ⁊ frigidum: ⁊ pallidũ inter albuꝫ ⁊ ni-
grum: de quibus dcm̃ eſt. 4. metaphyſi. capite 2ᵒ.
Ad ꝓpoſituꝫ aũt reuertẽtes dicamus: ꝙ quãtitas
cõtinua pertinet ad 2ᵐ genus quiditatis: quoniã
fundatur ſuper concurſum pluriũ realitatũ. qua-
rum vna dempta nõ manet: nec nomẽ: nec defini-
tio cõtinui. Exemplũ tibi pono: quoniaꝫ quiditas
linee fundatur ſupra cõcurſum pluriuꝫ realitatũ.
quarũ vna dempta nõ manet nec nomen: nec defi-
nitio linee: quia nulla illarum realitatuꝫ eſt per ſe
linea: ſꝫ eſt bene aliquid linee: ſicut corpus nõ eſt
homo: ſꝫ eſt bene aliquid hominis. Nec intelligit
democritus ꝙ ille realitates: ſuper quarum con-
curſum fundat̃ quiditas linee ſint realitates pun-
ctorum: quia tunc coiciderct cum platone; ſed in-
telligit ꝙ ſunt omnino alterius ratiõis ⁊ ordinis
a realitatibus punctoꝝ. Similiter eſt dicendũ de
ſuperficie ⁊ corpore ſuo modo. Manifeſtũ eſt aũt
ꝙ talis quiditas continua ſic fundata ſuper ꝯcur-
ſum talium realitatum: que ſunt alterius ratiõis
⁊ ordinis eſt vnum indiuiduum in genere quanti-
tatis omnino idiuiſibile in plura idiuidua quãti-
tatis. Diuiſibile tamen in plures realitates. qua-
rum nulla eſt ipſa: ſed eſt tñ realitas partialis ali-
cuius indiuidui de genere quantitatis: ſicut lapis
eſt diuiſibilis in materiã ⁊ formam tanq̃ in duas
realitates, quarum nulla eſt lapis. Palam autem
ꝙ talis quãtitas cõtinua ſic reſultans ex illis rea-
litatibus indiuiſibilis in plures quantitates; ſꝫ di-
uiſibilis in plures realitates: habet duo vltima
.ſ. duo puncta in actu: infra que clauditur tãq̃ in-
fra terminos ſuos: ⁊ illa quantitas põt alteri con-
tinuari quantitati. ſi vltima eorum ſint vnuꝫ per
induſionẽ: ⁊ tangent ſe iſte due quãtitates indi-
uiſibiles ſecundũ aliquid ſui ⁊ ſecundũ vnã reali-
tatem ⁊ nõ ſecundũ totas: q̃ nõ ſecunduꝫ ambas
realitates: vel fiet contactuſ ſecundũ puncta ⁊ nõ
ſecundũ illas realitates: ⁊ talis quantitas 3ᵃ reſul-
tans ex iſtis duabus quãtitatibus idiuiſibilibus
eſt quoddã cõtinuuꝫ diuiſibile in plura continua
in plures quãtitates: ⁊ eſt quedã magnitudo hñs
partes q̃titatiuas ⁊ partẽ extra partẽ ⁊ determia-
tum ⁊ diſtinctũ ſitum partium.

Habet autem dubitationẽ: quoniam vi-
det̃ ꝙ quelibet pars cõti-
nui: imo oẽs partes ſint eiuſdẽ ratiõis: ergo ſi vna
eſt diuiſibilis in plures quãtitates ⁊ plura ꝯtinua
⁊ alia ⁊ omnes: ⁊ diſſolutio huius ſtat in hoc: ꝙ in
quãtitate ſunt partes per ſe ⁊ partes per accidẽs:
partes aũt per ſe ſunt ille realitates que non hñt
nec nomẽ: nec diffinitiõeꝫ q̃titatis. Alie ſunt par-
tes quãtitatis per accidẽs. ⁊ ſũt ille que habẽt no-
men ⁊ definitioneꝫ quãtitatis. Accidit nãq; linee
vt linea eſt ꝙ ſit conſtituta ex pluribus partibus.
quarum quelibet ſit linea: ſed de per ſe ratione li-
nee vt linea ẽ: eſt ꝙ ſit conſtituta ex pluribus rea-
litatibus. quarum nulla eſt quantitas: nec ſine ta-
libus partibus poteſt reperiri linea. ſine aũt alijs
bene poteſt. ¶ Et ſi queras: an linea vel aliquid
aliud continuum ſit diuiſibile in ſemper diuiſibi-
lia ⁊ in infinitum ⁊ habeat partes iſinitas. ¶ Re-
ſpondet tibi Democritus ꝙ non: ſed omne conti-
nuum actu finitum poteſt reſolui vſq; ad indiuiſi-
bilia continua: diuiſibilia tamẽ in aliquas realita-
tes ⁊ finaliter deueniret̃ vſq; ad idiuiſibilia ſim-
pliciter: ⁊ in hoc videtur cõcordare Ariſto. de con-
tinuo naturali: quoniam in p̃mo phyſicoꝝ. 3. com-
mento. ⁊ 2. de aĩa. 4 2. dixit ꝙ eſt deuenire vſq;
ad minimã carnẽ. ¶ Et ſi dicas: ꝙ Ariſto. dicit ꝙ
continuũ eſt diuiſibile in infinitum. ¶ Reſpon-
deo tibi ꝙ accipit ibi continuũ: in potentia in iſi-

Ego credo ꝙ democritus voluerit corpora componi ex corporibus indiuiſibilibus non indiuiſibilitate quantitatis: ſed forme.

Partes duplices ſunt. per ſe. ⁊ per accidens.

nitū diuiſibile: cuius ſemꝑ eſt aliqd extra accipe. ⁊ hoc ſm ſenſum: quia vix pōt fieri diuiſio per naturam: vſq; ad illa idiuiſibilia: cum ſemper ſit aliquid diuidēdū: ſꝫ ſm veritatem ſi poſſet diuidi continuū quātum diuiſibile eſt: ſtaret diuiſio c̃ſi ad indiuiſibilia. Palam aūt ex dictis ꝙ puncta in linea non ſe habent ↄ̃ñter: nec ſunt continua: quia ſemper inter duo puncta eſt linea media diuiſibilis vel indiuiſibilis. Conformiter aūt eſt dicēdū de ſuperficie et corpore. Adhuc aūt de tempore ⁊ motu ſimiliter eſt dicendū: quia motus componitur ex motibus indiuiſibilibus in alios motus: diuidiť tamē in plures realitates motus: ⁊ quilibet motus ſiue diuiſibilis ſiue idiuiſibilis ſemꝑ clauditur inter duo mutata eſſe: nec eſt motus diuiſibilis in infinitum: nec ſunt infinita mutata eſſe in motu ſed finita. Similiter aūt de tempore: tempus componiť ex pluribus temporibus diuiſibilibus in plura tempora per accidens: ſed per ſe tempus componiť ex pluribus realitatibus temporis ⁊ tale tempus in plura tempora indiuile eſt totum ſimul in actu ⁊ clauditur inter duo nunc: ⁊ raptim tranſit: ⁊ ſibi aliud tempus indiuile ſuccedit: ⁊ inter illa 2o indiuilia eſt tempus nunc: ꝙ iſta continuat: ⁊ iterum illud raptim tranſit ⁊ aliud ſibi ſuccedit: ⁊ ſic de alijs. Concludimus ergo cū Democrito: ꝙ omne continuum eſt cōpoſitū vltimate ex idiuiſibilibus: ⁊ in illa vltimate reſoluitur: nec eſt compoſitū ex infinitis indiuiſibilibus: ſed ex numero finitis. Adhereas cui volueris vel ꝑipatheticis vel platonicis. Democritus tamen videtur loqui rationabilius.

Corpus indiuiſibile claudit ſuperficiebꝰ. ſuperficies idiuiſibiles lineis: linea indiuiſibilis punctis.

Digreſſio ſecūda eſt de quantitate diſcreta. ſ. de numero ⁊ vnitate: ⁊ de vnitate quidem dictum eſt in 5o metaphyſi. capite primo: ⁊ in hoc cōcordant omnes phi antiqui ⁊ moderni: ꝙ vnitas eſt indiuiſibilis: quia vnū eſſe eſt indiuiſum eſſe: ſed hic diligēter aduerte ꝙ hoc intelligitur ſecundū cōſiderationē mathematicam: prout vnitas abſtrahit ab omni materia ſenſibili: quoniā alias non eſſet verū ꝙ vnitas ſit omnino indiuiſibilis: quia vnitas qua lignum eſt vnum: ⁊ que ſubiectiue eſt in ligno diuiſibilis ē ad diuiſionem ligni: ſicut etiam alia accidentia ligni: ⁊ ſicut lignum diuiditur in ligna: ſic vnitas ligni in alias vnitates: vt aūt mathematice conſideratur ſic eſt vnitas indiuiſibilis ⁊ vnū eſſe eſt indiuiſum eſſe. De numero aūt quid ſit. ⁊ an ſit in rerum natura extra animā. de hoc varie loquunť ſapientes. Et de hoc ſunt quinq; dicta diſperata. Primū. quiditas numeri vere eſt ens extra animā: quia ſpecies ꝑdicamenti realis. Sed nec iſta ratio ſufficit pluribus: ꝙ omnia que vere ſunt in predicamento ſint res extra animā: quoniā decem predicamenta abſtrahunt ab eſſe exiſtētie ⁊ ab eſſe reali. Secundū dictum eſt. ꝙ numerus eſt quedaꝫ entitas relatiua exiſtens extra animā: ſicut dualitas eſt quedā relatio que fundatur ſuper ſortem ⁊ platonem ⁊ terminatur ad humanitatem: que numerať in ipſis. Sed nec iſtud dictum apparet neceſſarium: quoniā communis ſchola tenet ꝙ quātitas ſit predicamentum abſolutum: cuꝫ quantitas ſit fundamentum ⁊ ſubiectuꝫ qualitatis que eſt predicamentū abſolutum. Tertiuꝫ dictū eſt ꝙ numerus eſt quedam quantitas diſcreta: que vt fertur eſt quedaꝫ quātitas extra animā: que fundatur ſuper plures realitates: nō vt continuate: ſed vt diſiūcte ⁊ diſcrete ⁊ ſeparate abinuicem: vt ſuper realitateꝫ quandam exiſtentem in ſorte: ⁊ ſuper aliam in platone fundatur dualitas: ⁊ ſuper iſtas ⁊ ſuper illam que eſt in lapide fundatur trinitas: ⁊ ſic de alijs. At vero iſtud tertiū dictum eſt valde dubiū: quia nō videtur verū ꝙ ſuper res ſic ſeparatas poſſit fundari aliqua quantitas per ſe vna. ſ. perſeitate ꝑmi modi. Quartū dictuꝫ eſt ꝙ numerus nō eſt aliud niſi intellectio numeri: cuꝫ numerus non habeat eſſe niſi tm̃ obiectiue in anima. Sed nec iſtud habet apparētiā: cum intellectio ſit de capitulo qualitatis. Numerus vō quantitatis. Tū quia intellectio eſt qualitas mere ſpiritualis: numerus vō vt fertur eſt obiectum ſenſus. Quintum dictū diſperatum eſt: ꝙ numerus vere eſt quedaꝫ entitas poſitiua exiſtēs in ꝑdicamēto quantitatis. Quantitas tamē predicamētalis abſtrahit ab exiſtētia reali ⁊ ab exiſtētia in anima: ſed ſunt quedā quantitates: que ſunt trahibiles ad vtrāq; exiſtentiaꝫ: ſicut linea ſuperficies. Quedam aūt vt fertur tm̃ ſunt trahibiles ad exiſtētiaꝫ in anima: ⁊ nunq̃ ad exiſtētiam extra animā: ſꝫ ſunt ſic quātitates ⁊ habeant ab eterno verū eſſe quiditatiuū: non tamen poſſunt trahi ad exītiā extra aīam: nec eſt alia ratio: niſi quia hoc eſt hoc: ⁊ talis quātitas eſt numerus: que vere eſt quātitas habēs eſſe quiditatiuū ab eterno: nō tamē trahibilis eſt ad exiſtētiaꝫ realem virtute cuiuſcūq; agentis: ſed tm̃ ad exiſtentiam diminutam. ſ. ad exiſtentiam in anima. Hec ſunt dicta ꝑ digreſſionē ⁊ in hoc terminať caplm de ꝑdicamēto quantitatis.

Hoc ſcdm dcm̃ ē Frāciſci d maironis: q2 numerus fundať in relationibꝰ realibꝰ ⁊ cōtra fundamētū aūt nō pōt eē materia ſorte cauſaliť fundamento.

Hoc tertiū dcm̃ vř eſſe Scoti in ſcripto. diſti. 22.

Dico ꝑ Scoto ꝙ numerus realr ab vnitate diſtinctus ſm ſui nām nō pōt eē niſi in ſuis diuiſioe ⁊ ab vnitate ſolū numerus df vnus.

Hec rō nō ↄcludit ↄ illos qui tenēt ꝙ cognitio ē res cognita: ⁊ h̄ ego volo ſm cōmentatorem.

Nō ꝙ oīo ē menſura vocū ſꝫ quā ſyllaba dicit hec vel longa: ⁊ forte ⁊ numero non differt eēntialr.

De qualitate libellus tertius.

Qualitas eſt ens limitatum abſolutum a termino. ſecundū quā qualia dicunť. hec ſit eius definitio: forma nāq; indiſtincta ⁊ vnita ſubiecto cōmunicat ſibi ſuum effectum formalem: qui vt fertur nō eſt aliud q̄ ipſa forma participata: nō eniꝫ oriuntur ⁊ pullulant effectus formales: cum nō diſtinguantur ab ipſa forma: niſi dicas ꝙ album ⁊ quodcūq; aliud concretum de genere qualitatis ſignificet vtrūq; ⁊ ſubiectum ⁊ formā: q2 eſt effectus formalis ⁊ materialis ſubiectū. ⁊ ideo ratiōe alterius partis quā includit pōt dici diſtingui realiter a forma: ſꝫ ſuppoſito ꝙ hoc eſſet verum: tamē non diſtingueretur realiter ab vtroq;: ſicut 3a res addita: ſꝫ ſicut 3a res reſultās: ⁊ ideo eſt ibi alietas ſecundū quid: q2 ſunt id ipſū: quia forma ⁊ ſubiectum nō ſub alio ⁊ alio modo: quia vt forma ⁊ ſubiectum fundant: indiuiſioneꝫ etiam indiſtinctionē vel vnionem adinuiceꝫ: fertur tamē a quibuſdaꝫ ꝙ effectus formalis differt ex natura rei a ſubiecto ⁊ forma etiaꝫ ſimul ſumptis: ⁊ adinuicem vnitis. Et ſi queras quid ſit iſte effectus formalis: diciť ꝙ eſt quedam exiſtentia ſcdm quid ſiue quoddaꝫ eſſe: quod reſultat ex vnione forme ad ſubiectum: ſicut albuꝫ eſt quidā effectus formalis diſtinctus ab albedine ⁊ pariete: tanq̃ 3a res addita: q̄ ē ꝑ ſe terminꝰ dealbationis. vñ nec albedo ē terminꝰ formalis dealbationis: nec vnio albedi-

Nō ꝙ effectꝰ formalis eſt actualitas quā dat accidens ſbo q̄ nō eſt res: ſꝫ eiuſdem nāe cuꝫ ſuo accidente.

Contra ſpēs in medio eſt qlitas ſpūalis.

ad ſubm: ſ; tm̄ iſte effectus formalis q̄ eſt eē albū. Qualitas autem alia ſenſibilis alia inſenſibilis: ſiue ſpiritualis: que habet pro ſubiecto naturam ſpiritualē. Qualitas aūt inſenſibilis ſiue ſpiritualis dicit̄ ad pmā ſpēm pertinere: ſ; nō ſm ſuū totum ambitū: quoniā nālis potētia ⁊ impoꝰ aliqd facile patiendi vel faciendi: que ad 2ᵃᵐ ſpecieꝫ dicunt̄ ptinere pōt reperiri in ſpūalibus. vt intellus ⁊ voluntas: ⁊ multa alia. Manifeſtū eſt aūt ꝙ qlitas ſpūalis: que dr̄ hitus vel diſpō ſunt ſubtiue in itellectu vel volūtate. Adhuc aūt fert̄ ꝙ in itellu ſūt quinqꝫ gnā habitus de difficili mobilis. pmus hitus terminoꝝ. ſcds hitus pncipioꝝ ꝯplexoꝝ. 3ᵘˢ hitus ꝯnis neceārie: ⁊ 4ᵘˢ hitus ꝯnis pbabilis. 5ᵘˢ ꝯnis falſe. Lꝫ vt in pluribꝰ ꝯcedat talis ꝯ eē vera. Palā aūt ꝙ pmo hitui nō eſt nomen impoſitū. 2ᵘˢ dr̄ itellus. 3ᵘˢ dr̄ ſcia. 4ᵘˢ opio. 5ᵘˢ pſuppō. At vo iſtis 5ᵉ hitibus corrñdēt 5ᵉ gnā actuū ex qbus generantur: ⁊ ad quos iclināt nāliter ad facilr̄ ⁊ pmpte eliciendū: ⁊ ſunt tales actus de facili mobiles: q2 in ꝯtiꝰ fieri ⁊ depēdētia ⁊ forte raptim trāſeuntes: de quo alias erit ſmo. Adhuc aūt fert̄ ꝙ qōlibꝫ genꝰ iſtoꝝ qnqꝫ actuū qnqꝫ noībꝰ exprīmūt̄. Dr̄ nāqꝫ noꝰ. itelleꝰ. cogniꝰ. itenꝰ. ꝯceptio. vel ꝯceptus: ⁊ iſta noīa dr̄ ſinonima: q2 eādē realitatē in aīa ſignt. verbalr̄ aūt ſic dr̄: itelligere cognoſcere noſce vl̄ noſcere intēdere ꝯcipe: ⁊ itelligo pūt iſta nomina ſūt impoſita ad ſignādū realitatē abſolutā exiteꝫ ſubiue in aīa: que eſt de pma ſpē qlitatis: ⁊ hoc dico vt pſeruē me ab obito pducto in eē cognito: qd dr̄ aliqñ ꝯceptus: ⁊ itentio itelleꝰ: ſicut vtunt̄ arabes: ſ; talis ꝯceptus nō ptinet ad genus qlitatis: nec ad aliquā eius ſpēm: ſ; eſt de caꝰ actiōis ⁊ paſſionis: ⁊ iō vſqꝫ ad locū illū differat̄. ſpēs ēt intelligibiles repñtatiue ſuboꝝ ad iſtā pmā ſpēm pertinent: ⁊ breuiter oēs hitus ⁊ actus ⁊ ſpēs tam itellectus ꝙ volūtatis in hac ſpē reponunt̄.

Nō ꝙ. 6. ethico. habet. capite. 4. ꝙ qnqꝫ habitibꝰ itellꝰ nō ꝑi mēti ri vnoꝫ opione. ſ. indifr̄ter ⁊ verus ⁊ falſus pōt eē. ignorātia diſpōnis neceſſario ē falſus.

Nota ꝙ hitus ⁊ diſpō nō variāt ſpēm: cū vnū de difficili aliud de facili ſit mobile a ſubiecto.

Amplius aūt nālis poꝰ aliqd faciēdi vel patiēdi ad 2ᵃᵐ ſpēꝫ huius pdicamēti dr̄ ptinere. Manifeſtū eſt aūt ꝙ non accipit̄ h̄ potētia actiua vel paſſiua formalr̄. ſ. pro reſpcū poꝰ: q2 ſic ptinet ad 2ᵐ modū relonis: ſ; accipit̄ p funᵗᵒ talis reſpcūs. ¶ Et ſi arguas: qꝛ tūc illa que ſūt de pma ſpē ⁊ de 3ᵃ erūt de 2ᵃ: qd pꝫ: qꝛ illa que ponunt̄ in pma ⁊ in 3ᵃ ſpē huiꝰ pdicamēti ſūt qlitates actiue: imo forte: qd plus ē: oīa pdicamēta: qꝛ oēs ſube ⁊ omne poſitiuū qd eſt in rerū nā: videt̄ ꝙ hēat aliqꝫ actuitatē ſaltē noᶜ ſui in intellectu. g̃ ſequit̄ ꝙ oīa talia ponent̄ in hac 2ᵃ ſpē: qd eſt abſurdū. Confirmat̄ etiā iſtud: q2 nō videt̄ ꝙ 2ᵃ ſpēs qlitatis ponat in numerū ꝯ alias: vt videt̄ innuere Cōmēta. 7. phyſico. ꝯmē. 20. vbi dicit: ꝙ Ariſto. non pbauit de 2ᵃ ſpē qualitatis ꝙ in ea non ſit motus nec alteratio: q2 poᶜ rerū ſunt ſube reꝝ. ⁊ iō pbato ꝙ in ſuba non eſt motus: nec in ad aliqd: nec in pma ſpē: nec in 4ᵃ: ſufficiēter eſt pbatum de 2ᵃ ſpē qlitatis. ¶ Diſſolutio aūt hꝰ difficultatis ſtat in hoc: qꝛ nālis poᵃ aliquid agēdi vl̄ patiēdi ex natura rei ⁊ quiditatiue diſtinguitur a fundamēto: in quo eſt. Lꝫ ſit idem cum ſuba reꝝ. quarū ſunt: ⁊ pbat̄: qꝛ naturalis poᵃ agēdi demōſtrabilis eſt de eo cuius eſt: ⁊ ineſt ſibi in ſcdo mōe: nec ſunt idē omnibus modis idē: ⁊ per ꝯñs pōt eē in alio genere ⁊ i alia ſpē a funᵗᵒ pximo: ⁊ iō ponit in numerū ꝯ alias ſpēs qualitatis. Palā aūt ex dictis ꝙ Ariſto. ⁊ Cōmenta. ſufficiēter pbāt ꝙ ad ſecundā ſpēꝫ qualitatis nō eſt motus: pbādo ꝙ ad fundamēta talis potētie nō ſit motus: qd pꝫ: quoniam funᵗᵃ ⁊ tales potētie ſunt ideꝫ realr̄: ſ; diſtinguant̄ formalr̄ ⁊ ex natura rei. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ pbatio coꝝ ſaltē nō eſt vlīs: q2 ad naturalem potentiā: que fundat̄ in qualitatibus ſenſibilibus de 3ᵃ ſpē qualitatis vt ad caliditatē ⁊ frigiditatem neceſſario eſt motus: q2 ad fundamenta talis potētie neceārio eſt motus. funᵗᵃ aūt ⁊ poᶜ per te idem realiter ſunt. g̃ eſt motus ad vnū ⁊ ad aliud. ¶ Reſpōdeo tibi ⁊ cōcedo ꝙ demrātio coꝝ non eſt vlīs ſed pticularis: Dicamus igit̄ ꝙ potētie rerum ſunt ſube rerū realr̄: ſed non ſunt ſube rerum quiditatiue ⁊ formalr̄. nam in calore q̄ eſt actiuus ſunt due diſtincte qditates ex natura rei. ſ. quiditas caloris: ⁊ hoc ptinet ad 3ᵃᵐ ſpēm: ⁊ qditas potētie eiꝰ: ⁊ hoc ptinet ad 2ᵃᵐ ſpēm qlitatis.

Conſurgit nālis potētia ex victoria forme ſupra mām: impotētia ex victoria mē ſupra formā.

Nō ꝙ Auer. 7. phy. 20. logt i ſine ſm Alexand. vide Egidiū ⁊ alios ibi.

Perſcrutandum aūt i ſpāli de 3ᵃ ſpē qualitatis: que paſſio ⁊ paſſibilis qualitas nominat̄: ſub qua cōtinētur per ſe obīa ppria 5ᵉ ſenſuū exterioꝝ: ſicut ſunt oēs qualitates viſibiles. audibiles ſoni. guſtabiles. tangibiles. odorabiles. Dixi aūt 5ᵉ obīa ppria qnqꝫ ſenſuū exterioꝝ. vt pſeruē me a ſenſibilibꝰ cōibus: ſicut ſunt quātitas: numerus ⁊ motꝰ: que lꝫ per ſe ſenſibilia ſint: nō tñ ppria: ⁊ ideo ſub hac ſpecie nō comprehēdunt̄. Adhuc aūt fertur ꝙ obiecta ſenſus cōmunis ⁊ fantaſie ⁊ ymaginationis ſub hac ſpē continent̄. Dico aūt obīa: vt ſpēs: ⁊ fantaſmata in ipſis recepta. nam oīa iſta inferūt paſſionē ſenſibus. At vero peripathetici aſſerunt ꝙ in hac 3ᵃ ſpē tm̄ eſt motus ⁊ alteratio pprie dicta: ⁊ accipit ibi motum alteratiōis ⁊ augmēti ⁊ localis pprie ⁊ phyſice qui fiunt pprie per agens ⁊ mouens quātū tangēs mobile tactu phyſico: alterando ⁊ tranſmutādo mām quantā ſucceſſiue: ſed ꝙ actio ſucceſſiua ⁊ motus intenſionis ⁊ remiſſiōis nō poſſit eē in pma ſpē qualitatis in qua reponuntur habitus itellectiui qui ex frequētatione generantur: ⁊ ſucceſſiue nō negat: ſicut pꝫ in habitibus virtutum intellectualiū atqꝫ moralium: cuꝫ ſuſcipiant magis ⁊ minus: ⁊ hoc cōcludunt rōnes Ar. ⁊ nō plus: ſed de 2ᵃ ⁊ 4ᵃ eſt magis duᵐ: ⁊ ideo nūc ſub dubio relinquatur.

Uide de hoc. 7. phyſic. a. 15. vſqꝫ ad. 21.

Digreſſio vltima eſt circa 4ᵃᵐ ſpēm qualitatis: que forma vel circa aliquid cōſtans figura nominatur: ad quā vt fertur non eſt motus: nec alteratio: quid in ſpeciali ſit figura. an ſit quid poſitiuū preter partes ſubiecti: cuius eſt: ⁊ ſi ſit: an ſit aliqua qualitas: vl̄ tm̄ reſpectus ⁊ ordo partiū adinuicē: vt dr̄t plures. vnde forma arche in eſſe reali: vel forma domus nō eſt niſi quidam ordo partium adinuicem. ex quo ordine reſultat talis forma ⁊ figura domus vel arche: fertur tamen ab aliꝫ ⁊ ſatis pbabiliter ꝙ figura eſt quedam qualitas abſoluta: que eſt ſequela talis ordinis partium adinuicē. De natura aūt ⁊ virtute caracteꝝ: ⁊ figurarū in hoc capitulo nō expedit: ſ; aſtronomis ⁊ mathematicis relinquatur qui aſſerūt caracteres ⁊ figuras ſiue ſint i metallis: ſiue in lapidibus: ſiue ſint nālr̄ iſite: ſiue artificialr̄ ſculpte vtutes mirabiles obtinere: ⁊ h̄ ſi fiāt i debita ꝯſtellatiōe ⁊ aſpectu aſtroꝝ trigono vel ſextili ⁊ i domibꝰ determiatas. videmꝰ. n. figu-

Auēde ꝙ nominales volūt figurā nō diſtigui a re figurata: cuꝰ oppoſitū reales docent.

Scdꝫ iſtos figura erit i predicamento ſube.

Nō ꝙ h̄ qttuor magis debēt dici modi ꝙ ſpēs qlitatis. modus .n. vltra ſpēꝫ importat aliqꝫ accidentalitatem vel in pdicando vel in eſſendo.

ſas incutere aliqñ maximum timoꝛē ⁊ terroꝛē:
⁊ aliqñ maximā delectationē: ⁊ hoc ꝓuenit ex diſ
ſpōne ꝑtiū adiūcē: qua variata variant̄ effectus:
⁊ vt fert̄ totū depēdet a ꝑma figura celeſti. Palā
aūt ꝙ hec de 4or ſpēbus q̄litatis ſunt dicta ꝑ q̄ndā
digreſſionē: qm̄ ꝑ ſe paſſiōes ꝓprie ⁊ cōuertibiles
cū eis nō ꝑtinent ad cam de q̄litate: vt qualitas eſt
ꝑſcindens ab oī poſteriori: imo de qualibet ſpē dꝫ
fieri cam ꝓpriū. vt in 2o metaph. ſunt dcm̄ in mā d
ſubalternatiōe ſcientiarū. capite. 6. ⁊ in hoc termi
natur caplm̄ de qualitate.

De relationibus libellus quartus.

Ad aliqd ſūt q̄bus hoc ipſ eſſe qd ſūt ē ad aliō qdāmō ſe hře. vt dr in ꝑdicamētis.

Relatio eſt ens 2e eētiali depen
dētia depēdens: h̄ ſit ei⁹ deſcriptio:
Ens hic ponit̄ ꝑ ↄceptu q̄ditatiuo
determinabili ⁊ ↄ̄hibili ⁊ ꝑ genere
vel loco gnīs. ponit̄ duplex eētia
lis dependētia ꝑ 2m determināte ⁊ ↄ̄hēte in loco
dr̄ie eſſentialis: qꝛ eius ꝓpria dr̄ntia q̄ditatiua eſt
mihi ignota: lꝫ forte nō alijs. At vō ꝑ iſtā duplicē
depēdentiā eſſentialē nō itelligo depēdentiā que
eſt ad cauſā ꝑmā effectiuā: nec ad cām exēplarē:
nec finalē: qm̄ ab iſta triplici depēdentia nō abſol
uit̄ etiā ꝑdimm ſubē: ſed itelligo iſtā duplicē depē
dentiā eētialē ad fundamentū ⁊ ad terminū: per

Eſſe i. ↄuenit nouem ꝑdib⁹. relo dicit eē ad aliō.

vnā ↄuenit cū alijs accn̄tib⁹: qꝛ oē accñs depēdet
eētialr ad ſubꝫ: qꝛ accn̄tis eē eſt ineē: ſꝫ ꝑ 2m dr̄t
ab accn̄tib⁹ abſolutis: qꝛ forſan iſta defini. ſi defi
nitio dici dꝫ: cōis eſt omni relm. nā oīs reſpectus vi
det̄ depēdere a fundato ⁊ termio: de quo alias erit
ſmo. Adhuc aūt iſte depēdētie vr̄ eē alteri⁹ ordi
nis. nā depēdētia ad ſubm: eſt ſicut depēdētia nāe
ad ſuppoſitū alienū ꝙ eius depēdentiā terminat:
nec dico ꝙ dependentia iſta ad ſubm ſit res alia a
relatiōe ſic depēdēte ad ipſum: cū talis depēdētia
dicat̄ actualis ihērētia accn̄tis ad ſubm: a q̄ v̄tute
nāe nō eſt ſeparabilis: nec aſſero ꝙ iſta depēdetia
ſit oīno idē cū relone: qꝛ forte hoc ꝓbabit̄ in alijs
ꝙ nō. Dico tn̄ ꝙ eſt idiſtinctio q̄ditatiua iter talē
depēdentiā ⁊ relonē ſic depēdētē. Et ſi dicas
ꝙ ſubm cū ↄtineat̄ in genere cāe mālis: ⁊ ſubtiue
cāet ⁊ iſluat in id: cuius depēdentiā terminat: cui
actiue influere corrīdet paſſiua: qua depēdēs for
maliter depēdet. Tūc talis depēdētia videt̄ diſti
gui realiter a depēdēte: niſi dicas ꝙ talis depēdē
tia relatiōis ad fundamm vel cuiuſcūq; accn̄tis ad
ſubm ſit actio ↄſeruatiua agētis indiſtōnis ⁊ indi
uiſſionis relationis a funto ⁊ accidentis a ſubiecto:
qua actione cōſeruatiua relatio ſub tali indiuiſſio
ne a ſubiecto tenet̄: ⁊ hec ↄſeruatio paſſiua eſt de
pendētia alia res a ſubiecto. Reſpōdeo tibi. ꝑ
mum tuū dcm̄: ꝙ ſubm in genere cāe materialis
ſemper influat in formā ſibi inherentē eſt dubiū:
nec cōiter eſt cōceſſum. 2m dcm̄ de conſeruatione
actiua agētis qua forma tenetur idiſtincta a ſub
iecto eſt magis ꝓbabile: ſed de hoc in caplo de ha
bitu plixior erit ſermo: cum tractabimo de vnione
accidētis ad ſubm: quid ſit: ⁊ an neceſſario ſit aliq̄
res media inter accidēs ⁊ ſubiectū. Dicamus igi
tur cōcludendo ꝙ relatio eſſentialiter dependet
a ſubto dependentia diſtincta realiter a ſeipſa vel
ſaltem quiditatiue ⁊ formaliter.

Unende ꝙ quia vnū correlatiuū nō eſt nou⁹ alio voldt aliq vnum nō poſſe definiri ꝑ aliō: niſi forte talē terminans dependentiā.

Si relatio diſtiguatur realiter a fundamēto ab eo cāinr. ſi ſi: ab eo eſt a quo eſt fundamentum.

Amplius aūt de depēdentia relatiōis a
termino que eſſentialior eſt q̄ꝫ a funto perſcrutādū: difficile nāq; eſt videre
qualis ſit: bene nāq; apparet ꝙ eſt depēdētia po
ſterioris ad ꝑus: cū talis ponat̄ in eius definitōe:
⁊ partes definitiōis eſſentiales ſunt ꝑores ſuo to
to definito: ſed in ſpāli qualis eſt: dubiū eſt. Dica
mus aūt ꝙ dependētia eſſentialis relatiōis ad ter
minū nō ē depēdētia entitatis poſterioris ad enti
tatem prioꝛē cui ihereat ſubtiue: qꝛ relatio nō ihe
ret termino. alr̄ cum ſit indiuiſibilis eſſet tota in
duobus ſubiectis. Adhuc aūt depēdentia relatio
nis ad terminū nō eſt depēdentia alicuius indiui
ſi ⁊ indiſtincti ad id a quo eſt indiuiſum ⁊ indiſtin
ctū: qꝛ relatio eſt diuiſa ⁊ indiſtincta loco ⁊ ſubto
a termino. nā ſimilitudo albedinis: que eſt in me
ad albedinē: que eſt in anglia: ſic eſt tota in me: ꝙ
nihil eius eſt: nec in medio: nec in termio: nec pre
ſens termino: nec preſens medio. Palā etiā ꝙ nō
pōt dici ꝙ depēdētia relatiōis a termio ſit depen
dētia cauſati ad cauſam efficiētē vel totalē vl par
tialem: qꝛ funtm videt̄ eſſe ſufficiēs cauſa ꝓducti
ua relatiōis: vel ꝓducēs funtm ꝓducit relationē
per accidēs: qꝛ fert̄ ꝙ relatio per ſe non ꝓducitur.
Manifeſtū eſt etiā ꝙ relatio nō depēdet a termi
no dependētia eſſentiali: ſicut a cauſa cōſeruatiua
ipſius: qꝛ nulla cauſa videt̄ eſſe cōſeruatiua alicu
ius effectus niſi cuius eſt cauſa effectiua vel ſubie
ctiua: ⁊ hic excludo ꝑmam cauſam. ſi ḡ omnia iſta
ſunt vera: ꝙ terminus non ſit ipſius relatiōis cau
ſa ſubiectiua: ⁊ mālis: ⁊ formalis: nec effectiua: nec
cōſeruatiua: nō apparet bn̄ qualis ſit iſta depēdē
tia eētialis relatōis ad terminū: ⁊ in quo ſeruiat
ſibi terminus: ⁊ quare nō poſſit eē ſine termio. Di
camus igit̄ ꝙ iſta depēdētia eētialis relatōis ad
terminū: eſt quedā coexitia: qꝛ coexigit ipꝫ termi
num: ſicut illud ſine quo nō: qꝛ nec ꝓduci: nec con
ſeruari a quocūq; pōt ſine termino: ex nā rei habꝫ
hoc. nā ſicut voluntas nō pōt volitionē elicere re
ſpectu alicui⁹ obti niſi obm ſit ꝑcognitū: ⁊ tn̄ cog
ſubti: nec eſt cauſa ꝓductiua: nec cōſeruatiua: nec
ſubiectiua volitionis: ab illa tn̄ depēdet coexigiti
ue. ſimilr itellectus nō elicit intellectionē: niſi cir
ca obm: ⁊ tn̄ obm a pluribus non ponit̄ cauſa effe
ctiua: nec conſeruatiua: nec ſubiectiua intellectio
nis. Palam aūt ꝙ ſic conformiter eſt dicendū de
dependētia eſſentiali relatiōis a termino: quoniā
ipſa relatio eſt talis entitas: de cuius natura eſt:
ꝙ nō poſſit exiſtere niſi termin⁹ exiſtat: qꝛ ē ordo
eētialis poſterioris ⁊ ꝑoris in exñdo in reruꝫ na
tura: q̄ imutari nō pōt a virtute naturali: qꝛ ſi hoc
exiſtat opoꝛtet neceſſario ꝑus natura vel tempoꝛe
aliqd exiſtere: nec eſt alia cauſa querēda: niſi quia
hoc eſt hoc. Adhuc aūt in ſpāli obycit̄ a quodā ꝙ
terminus nō eſt cā effectiua: nec ↄſeruatiua relo
nis de relonib⁹ ſcđi modi: que ab illis dr̄r relones
ꝓductiue ad terminū totalē vel formalē. tales. n.
nō pñt ꝓduci a termis: cū ſint origine ꝑores termi
nis: qꝛ actio ꝓductiua termini nō egredit̄ a termi
no: ſꝫ ab agēte. alr̄ termin⁹ ꝓduceret: ſꝫ agēs ifert
actionē: ⁊ actio paſſionē: ⁊ paſſio terminū.

Aliq voldt ꝙ ſic li⁹ ↄcurrat vt cā ꝑtialis ad cāndā ꝑſonalitatē in pře.

Terminus ergo ponet̄ in definitiōe relatiōis n̄ extrinſece.

Aliq voldt ꝙ ſo lus itellus agēs producat intellectionem.

Amplius aūt dicamus: qm̄ relo hꝫ verū
eē reale ex aniam: cū hēat
vnū funtm ⁊ vnū term: ⁊ hoc pꝫ in ſpāli de ſepatōe
oppoſita ↄ̄rie vnioni: vel oppoa priuatiue ⁊ diſtin
ctioni ⁊ indiſtinctioni: que neceſſario eſt realis: qꝛ
tn̄ ↄ̄rie eſt aliquid poſitiuū. oppoſitū ēt ꝑuationi

Nota ꝙ relo eſt ens reale ⁊ ſuā realitatē nō hꝫ a termio: quia ſtat ꝙ termin⁹ ſit realis ⁊ relo nō: ſed illā habet a fundamento.

eſt quid poſitiuū: qꝛ ſolus habitus ſibi opponit. Tum etiā 3°. qꝛ idem effectus pōt ſucceſſiue ꝓduci a pluribus agētibus facta interruptiōe: pōt aūt ſic formari ratio: quādocūqꝫ ad verificandū aliqꝫ ꝓpoſitionē affirmatiuā nō ſufficiūt due res: oportet addere 3ᵃᵐ: ⁊ ſi nō ſufficiūt tres: oꝫ addere 4ᵃᵐ: ⁊ ſic ſemꝑ ꝓcedendo: donec ꝓpoſitio poſſit verificari: ſꝫ ad verificādū iſtam ꝓpoſitionē affirmatiuam. ſ. lux vel radius eſt ab hoc ſole: nō ſufficit hic radius ⁊ hic ſol: qꝛ iſte idē radi⁹ numero poſſet ab alio agente ꝓduci qꝫ ab hoc ſole: ḡ ad hoc ꝙ dicat̄ hic radi⁹ eſt ꝓductus ab hoc ſole: oꝑꝫ addere aliā rē ꝑter ſolē ⁊ radium. ex quo ſol ⁊ radius nō ſufficiebāt ad verificādū hāc propoſitionē. hic radius eſt ab hoc ſole. Alia aūt 3ᵃ res nihil aliud ē niſi reſpect⁹ radiꝗ ꝓducti ad ſolē ꝓducētē. Tū ēt: qꝛ relatio fundamētalis ſeu aptitudinalis: vt mobilitas vel riſibilitas eſt aliqd̄ poſitiuū extra animā: cuꝫ ſit demōſtrabilis de eo cui⁹ eſt: ergo ⁊ relatio realis formaliter erit quid poſitiuū extra animā. Habet aūt dubitationē ſic dicēdo: ꝙ relatio ſit vera res extra animā diſtincta a fundamēto ⁊ termino: quoniā poſito vno caſu ſi relatio ſit res extra animam: ſequitur ꝯtradictoria: ⁊ hoc ſic: ſupponam⁹ ꝙ aliquis formet iſtam ꝓpoſitionē. pͥma cauſa nihil ꝓducit: ⁊ ſtet iſta ꝓpoſitio in mēte vſqꝫ ad aliquod inſtās in quo pͥma cauſa nihil penitus ꝓducat. tūc quero an in illo inſtāti in quo pͥma itelligētia nihil producit: an propoſitio ſit facta vera: que prius erat falſa: vel nō. Si dicas ꝙ ꝑ illo inſtanti facta eſt vera per reſpcm̄ veritatis de nouo in illo inſtāti ꝓductum in ea: ⁊ hoc eſt impoſſe ⁊ includit cōtradictionē: qꝛ pͥſuppoſitū erat ꝙ pͥma cauſa nihil ꝓducebat in illo īſtāti: ⁊ tu ponis ꝙ ꝓducit reſpectū veritatis in iſto īſtāti: qꝛ nihil aliud pōt ꝓducere reſpectū veritatis: niſi ipſa pͥma cauſa concurrēte. Si dicas ꝙ ꝓpoſitio ꝑ illo inſtanti nō eſt vera: que dicit pͥma cauſa nihil ꝓducit: hoc eſt impoſſibile: qꝛ illa ꝓpoſitio eſt vera quādo res ita ſe hꝫ: ſicut per ꝓpoſitionē enūciat̄: ſic aūt eſt hic: qꝛ pͥma cauſa nihil producit. ergo erit vera: ⁊ ꝓbatuꝫ fuit pͥmo ꝙ nō erat vera: ergo ē vera ⁊ nō vera: qđ cōtradictionē implicat. illa ergo veritas nō eſt aliqua res addita ſuper ꝓpoſitionē: ḡ relatio non eſt aliqua res diſtincta a fundamēto ⁊ termino. Diſſolutio aūt huius argumētatiōis ſtat in hoc pͥmo: qꝛ in argumentatiōe eſt fallacia ꝯñtis. nō eniꝫ ſequitur. ſi aliqua relatio eſt realis diſticta a fundamēto ⁊ termino: ꝙ ipſa veritas propoſitiōis ſit reſpectus realis diſtinctus a ꝓpoſitiōe: quoniā ipſa propoſitio nō eſt formaliter vera ſic ꝙ ſit ſuſceptiua veritatis ⁊ falſitatis: que ſit in ea formaliter: quia hoc eſt ꝓpriuꝫ pͥme ſube ꝙ ſit ſuſceptibilis accidētis cōtrariū habētis: ſꝫ tn̄ dicit̄ oratio vera vel falſa ab eo ꝙ res eſt vel nō eſt vt dicit Ariſto. in pͥdicamētis. At vō quia ꝑ nūc teneo ꝙ propoſitio ſit vera vel falſa per reſpcm̄ veritatis ⁊ falſitatis formaliter in ea exñtis. Jō rn̄deo aliter ad difficultatē. Et pͥmo fertur a quodā ꝙ ſuppoſitiōes pͥdicte ſunt icompoſſibiles ⁊ cōtradictionē implicātes. ſ. iſte due ꝙ pͥma intelligētia ꝑ aliquo inſtāti nihil oīno ꝓducit: ⁊ ſcđa ꝙ formet̄ hec ꝓpoſitio. prima intelligētia nihil ꝓducit: qꝛ tūc ſequit̄ ꝙ produceret ⁊ nō ꝓduceret: ſed qui ſic reſpōdet nō bn̄ itelligit ſuppōnes pͥdictas. nō. n. ſupponimus iſta duo: ꝙ pͥma itelligētia nihil ꝓducit pro inſtāti a. ⁊ ꝙ ꝑ illo inſtāti a. formet̄ pͥmo hec ꝓpoſitio. pͥma cauſa nihil ꝓducit: qꝛ tūc ſuppoſitiōes implicarēt ꝯtradictionē. Sꝫ ſupponimus ꝙ pͥᵃ cā nihil cāt ꝑ iſtāti a. ⁊ 2°. ſupponimus ꝙ aliqs formauerit hanc ꝓpoſitionē. pͥma cauſa nihil ꝓducit per vnū mēſem añ: ⁊ ꝙ illa ꝓpoſitio māſerit ꝯtinue in mēte vel in ſcripto vſqꝫ ad inſtās a. iclusiue: ⁊ iſte due ſuppoſitiones ſunt valde compoſſibiles: nec implicāt contradictionē aliqꝫ. Dicamus ḡ ad rōnē aliter. Suppoſitis illis duabus ſuppoſitiōibus tāqꝫ poſſibilibus: Dicimus ꝙ ꝓpoſitio illa. pͥma cauſa nihil ꝓducit: fuit falſa formaliter per reſpectuꝫ falſitatis formaliter in ea exñteꝫ vſqꝫ ad inſtās a. excluſiue. Jn inſtāti aūt a. nō eſt falſa formalr: nec vera formaliter: ſꝫ eſt vera tn̄ fundaᵗᵉʳ: qm̄ quātum eſt ex ſe eēt vera formalr: ſi eēt ꝙ ꝓduceret in ea reſpcm̄ vitatis. ¶ Et ſi dicas. illa eſt falſa fundamētalr: ſicut vera fundaᵗᵉʳ: ḡ nō magis dꝫ dici vera qꝫ falſa. ¶ Rn̄deo tibi. voco ꝓpoſitōeꝫ eē verā fundaᵗᵉʳ: qꝛ ipſa eſt nata recipe veritatē ⁊ hꝫ termiūᵐ ꝯformē ꝗ qꝫtū eſt ex ſe pōt terminare reſpcm̄ veritatis. ſic aūt eſt hic: qm̄ ꝓpoſitio pͥdicta caret reſpcū falſitatis: ⁊ eſt fundamentū ꝓximū quātū eſt ex ſe reſpectus veritatis: hꝫ etiā terminū conformē ꝗ natus eſt quātū eſt ex ſe terminare reſpcm̄ vitatis ꝓpoſitiōis. Jō dꝫ dici propoſitio vera fundaᵗᵉʳ: nō auteꝫ dꝫ dici falſa fundaᵗᵉʳ: ꝑpter defectuꝫ termini illi⁹ reſpectus falſitatis: qui tunc non eſt. Et pono tibi exemplū. ſi eēnt actu duo alba: ⁊ non actu ſimilia: qꝛ careāt per poſſe vel impoſſe ſimilitudine que eſt quedaꝫ relō: qđlibet illoꝝ eēt ſimile fundaᵗᵉʳ ⁊ nō formalr: cū ſit ibi fundamētū ꝓximū ⁊ terminus ſimilitudinis. Neutrū aūt dicet̄ eē diſſimile fundamētalr ꝑpter defectū termini diſſimilitudis. ſic aūt eſt in ꝓpoſito: ḡ ꝓpō in a. inſtāti erit tn̄ vera fundaᵗᵉʳ ⁊ nō formalr. falſa aūt nō erit in illo inſtāti: nec formaliter: nec fundamētalr.

Dicit ergo⁹ ⁊ occham tenēt ꝙ relō nō ē realr diſtincta a fundamēto: ⁊ hꝫ pꝫ de aſſentia ⁊ duplicitate. hꝫ cui dixerūt ne tn̄ eadē re eēnt iſtintie entitates reales.

Ut ē relō realiter diſtiguat̄ pꝫ: qꝛ ſtat ꝙ fundamētū itēdat̄ ⁊ relatio remittatur. duo ēt oppoſita eſſent eadē res. manet ēt fundamentum ſublata relatione.

Cōſidera diligēter totā hāc ꝓſūdiſſimā rn̄ſionē in hac via: qꝛ hꝫ alios hec ſūt ſigmenta.

Relatio aūt in cōmuni: ſicut ⁊ cetera pͥedicamēta cōtrahibilis ⁊ diuiſibilis eſt per dr̄ntias eſſentiales. Diuiditur aūt ſic relatio in cōmuni: alia eſt realis: alia rationis. iſte ſunt due dr̄ntie eēntiales diuiſiue relatiōis in cōmuni cōſtituētes diuerſa gnā ſubalterna in pͥdicamēto relatiōis. ¶ Et ſi arguas: ꝙ nihil eſt commune vniuocū enti reali ⁊ enti rōnis: ⁊ ſilr relōni reali ⁊ relatiōi ratiōis nihil erit cōe: cū relatio realis ſit ens ſimplr ⁊ relō rōnis ſm quid: ⁊ vnum ſit ens verū: ⁊ aliud ſit ens diminutum. Tum etiam: qꝛ relatio rationis diſtrahit a relatōe ſimplr. nullum aūt includēs diſtrahit a ratiōe icluſi. ¶ Reſpondeo tibi: ꝙ relō in cōi abſtrahit a relatiōe reali ⁊ relōne ratiōis: ſicut ſupius abſtrahit ab iferioribus: ⁊ pͥus a poſteriori: ⁊ vt breuiter me expediā omnes rationes que probant vniuocationē entis ad decē pͥdicamēta: ita ꝓbant vniuocationē relationis in cōmuni ad relationē realē ⁊ relōnem rationis. vt pꝫ de illa de cōceptu certo ⁊ du°. ⁊ pluribus aliꝫs. illa aūt que adducta ſunt ad oppoſitum non concludunt: ſicut in primo metaphyſi. fuit dictum in capite ſexto de vniuocatiōe entis ad ens reale: ⁊ ad ens ratiōis. primo ergo exequamur: de relatiōe reali: que hꝫ verum eē reale extra animā diſtinctuꝫ realr a funᵗᵒ ⁊ termino. Diuidit̄ aūt ſic relatio realis: alia formalis: alia fundamentalis.

Nota ꝙ relatio in cōi: nec correlatiuū: nec fūdamentuꝫ hꝫ adeqꝫ. vide ī pͥmo.

Scđs alios relationes rōnis. vt ſecūde itētiōes nō ſunt ī hoc pͥdicamento ſed vlꝫm nullo vt in vndecimo.

Scđ'ifte relões aptitudiales põnunt in eo pdicameto reducuntur in quo eſt fđa.

ſeu aptitudinalis. pma ineſt per accñs ⁊ ɔtingēter fundamēto. ſcđa vo per ſe ineſt fun' perſeitate ſecūdi modi: ⁊ eſt demōſtrabilis de eo. ¶ Adhuc aūt quelibet iſtarū h₃ tres modos ſpē diſtinctos. primus modus. vnius ⁊ numeri. ſecūdus modus: actiui ⁊ paſſiui. tertius modus mēſurabilis ⁊ mēſure. Dicamus igit̄ per digreſſionē₃: quoniam ad ca'' de relatiōe in cōmuni vt relatio eſt per ſe non pertinet ſciētifice pſcrutari de iſtis tribus modiſ: quoniā ad ſciam de ſupiori nō pertinet demōſtrare p ſe paſſiones ,ppĭas de ſuis inferiorib': q₂ tūc variaret̄ mediū: ⁊ p ɔñs demr̄atio ⁊ ſcia.

Relatio autem modo vnius ⁊ numeri pertinet ad pmum modum. relatiua dicunt̄ modo vnius que habēt pro fundamēto ⁊ termino vel ,p ratione formali fundandi ⁊ terminādi ipſum vnu₃: nō aūt vnitatē: q₂ vnitas eſt quedā negatio: ſicut fert̄: cum nō ſit niſi quedā indiuiſio: ⁊ p conſequēs nō pōt eē fundamentū relatiōis realis. ſimilitudo igit̄ vel equalitas vel ydentitas: que ſunt relatiōes modo vnius: fundant̄ ſup ſubſtratu₃ vnitati qđ eſt formaliter vnum illa vnitate. vnum aūt dicitur 5ᵉ modis. 5ᵒ meta'. i₂. vnū nuō. vnū ſpē. vnū genere pdi'. vnū ,pportiōe vel vnitate tranſcendēti. ſup quodlibet aūt vnu₃ iſtoꝝ 5ᵉ fundat̄ ydētitas ſimilitudo vel equalitas: q₂ habēt vnū ,p fundamēto ⁊ termino. Palam aūt hoc de vnitate ſpecifica: que ē vnitas realis. nā ſortes ⁊ plato ſunt vnū in humanitate: ⁊ fundant ydētitate₃: que eſt relatio modo vnius: ⁊ hoc ,p tāto: q₂ humanitas eſt vna in ambobus penitus indiuiſa indiuiſiōe ſibi ,ppria. Debes enim diligēter aduertere q quilibet ponēs diſtinctiōe₃ ex natura rei inter hūanitatē ⁊ hecceitatē ſeu differentiā indiuidualē cōtrahentē: neĉario h₃ dicere q humanitas eſt vna in ambobus: q₂ humanitas vt pſcindit a dr̄ia indiuiduali fundat in ſorte vnitatē nō numeralē: ſed ſpecificā: ⁊ ſimiliter igit̄ in platōe. vnitas igit̄ ſpecifica in ſorte: que eſt p ſe paſſio humanitatis: ⁊ vnitas ſpecifica humanitatis: que eſt in platone: aut eſt vna vnitas ſpecifica: ⁊ tunc habet̄ ,ppoſitū: q₂ ratio fundādi ⁊ terminādi eſt vna quiditas penitus indiuiſa: aut eſt alia ⁊ alia vnitas ſpecifica in ſorte ⁊ platone: q₂ de vnitate numerali nūc nō eſt ſermo. ⁊ tūc l ſorte ⁊ platone eēnt due nature ſpecifice fun'ᵒ duas vnitates ſpecificas: qđ eſt falſum. Palam etiā q ſi ſimilitudo haberet vnū ,p fundamēto ⁊ aliud vnu₃ ,p termino: vel ratiōe fundādi ⁊ terminādi. tūc idē poſſet dici de ſimilitudinē: q₂ h₃ vnū ,p fundamēto ⁊ aliud vnū ,p termino. Idē etiā iudiciū eſt de vnitate generis ,ppinqui ⁊ remoti ⁊ vnitatis trāſcendētis: q₂ eadē ratio formalis eſt fundandi ⁊ terminandi ydētitatē vel ſimilitudinē: ſicut in vnitate ſpecifica. ¶ Et ſi queras an vnitas numeralis poſſit eē rō fundādi ⁊ terminādi ſimilitudinē ⁊ ydētitatē. ¶ Rñdeo tibi q ſic. na₃ ſi eēt vna albedo numero in duobus ſubtis: ſicut l duobus hoībus: iſti eēnt ſimiles ſimilitudine reali: ⁊ iſta ſimilitudo hēret vnū numero ,p ratiōe formali fundandi ⁊ terminādi: ſicut ydētitas ſpecifica duarū partiū corporis humani eſt fun'ᵈ ſuper vnu₃ numero: q₂ ſup aīam intellectiuā: que eſt vna numero tota in ipſis. vnde talis ydētitas h₃ ,p ratiōe formali fundandi ⁊ terminādi vnū numero. iſta ergo fuit intentio ,pgenitoꝝ noſtroꝝ q alique relatiōes primi modi dicūtur modo vnius: ⁊ hoc pro tanto: q₂ habēt vnum aliqua vnitate vnum pro ratiōe fundādi ⁊ terminādi. ¶ Amplius aūt dicitur alique relatiōes pmi modi modo numeri: ⁊ ſunt ille. quaru₃ ratio formalis fundādi ⁊ terminādi eſt numerata in ipſis: q₂ habēt ,p fundamēto ⁊ termio vnū ⁊ vnum: nō vnum tantū. vnum aūt ⁊ vnum cōſtituunt numerū: q₂ dualitatem. Et pono tibi exemplum: diſſimilitudo vel diſtinctio ⁊ diuerſitas albedinis ⁊ nigredinis fundatur ſuper quiditatem albedis que eſt vna: ⁊ terminat̄ ad quiditatem nigredinis: que eſt alia quiditas ⁊ aliud vnum: ⁊ ſic ratio formalis fundādi ⁊ terminādi diſſimilitudinem eſt numerata in ambobus. Palā aūt quoniā nō ſic eſt de ſimilitudine ⁊ ydētitate: cu' ratio formalis dicebat̄ vna in ambobus nō numerata. idō ydētitas ⁊ ſimilitudo dicūtur relatiōes mō vni': quia aūt in diſſimilitudine ratio formalis fundādi ⁊ terminādi eſt numerata. ideo dicitur relatio modo numeri.

Idē nō aliqui ponūt q q₂ hō habeat ſuā ppriam hūanitatē q̄ cōtrapto ipſa cōtrahit: ⁊ l₃ ſint tot hūanitates quot hoīes: tamē₃ ū ē vna ſpēs hoīs.

Nota q relatiōes mō vni' ſunt relōes equiparātie: modo numeri diſquiperātes: cui relationi diſquiperātie nō repugnat hēre extrema eodē noīe nominata: ,ppter diſtinctionē.

Relatio actiui ⁊ paſſiui: ⁊ mouentis ⁊ mobilis: pertinet ad 2ᵐ modū: nec intelligo q relatio producētis ad productum fundet̄ ſuper actionē ⁊ paſſionem tāq̄ ſuper ratiōes fundādi ⁊ terminādi: quoniā ille raptim tranſeunt: relatio aūt manet: nec ſup potētiā actiuam ⁊ paſſiua₃ vt potētia accipitur formalr̄ pro reſpcū: nec ſuper ſubſtratum illi reſpectui actiui ⁊ paſſiui abſolute: ſed vt iſta profluūt ſub actione ⁊ paſſiōe: l₃ actio ⁊ paſſio trāſierint: ſicut dicitur q paternitas fundatur ſuper genuiſſe. At vo ſi actio productiua: que eſt ad terminum formalē vel ad terminū totale₃ per quā terminus totalis capit eſſe tanq̄ p ſe terminus illius actiōis pertineat ad ſcđm modū relatiōis includēs relationē quiditatiue: neceſſario cōcluditur q aliqua relatio ſalte₃ iſta de ſecundo modo ſit relatio realis: cu₃ relatio productiua termini realis ſemp ſit realis. Manifeſtu₃ eſt aūt q ſi relationes huiuſmodi ſint reales: etiam probabile videt̄ q relatiōes pmi modi ⁊ tertij ſint reales: l₃ nō ſit ratio: ita euidēs ad probandū de illis: ſicut de iſtis. ¶ S₃ dubiu₃ eſt multis: ſi aliq̄ actio productiua pertineat ad pdicamētu₃ relatiōis de quo in pdicamēto actiōis erit ſermo. ¶ Et ſi queras: an relatio producētis ad productū ſit relatio modo vnius: aut modo numeri. ¶ Reſpōdeo q ipſa fundat̄ ſuper vnum ⁊ terminatur ſuper aliud vnum: ⁊ per cōſequēs dicit̄ modo numeri. Idem enim nō producit ſeipſum: ſed aliud diſtinctū: nec nego quin iter producēs ⁊ productū ſit bene aliq̄ relatio modo vnius: q₂ ſemp ,pductū ⁊ producēs ſunt idem aliqua ydētitate idem: quia vel ſpē vel genere vel ſaltē in ente: quia omnia ſiunt ab vnitate quodāmodo: ſed intelligo q producēs ſemp diſtinguit̄ a pducto īquātū producēs: ⁊ p ɔñs numerātur. ⁊ ideo ſunt relatiōes mō numeri.

Relo non eſt rō agēdi nec q̄ hic potētiā ē potētia nec quo receptiuū recipit.

Eadē relo ſit eē p modū vnius ⁊ numeri variato fundamēto formali ⁊ termino formali.

Relatio mēſurabilis ad mēſurā pertinet ad 3ᵐ modū: vt ſciētia ad ſcibile: ⁊ intellectus ad intelligibile: nec eſt mutua: ſicut alie de primo modo ⁊ ſecundo. Manifeſtū eſt aūt q per menſura₃ ⁊ mēſurabile intelligimus exemplar ⁊ exemplatū. Exemplatū aūt depēdet ab exemplari: cu₃ ſit imitatiuū illius: ⁊ ſic ſcia depēdet a ſcibili cuius eſt imitatiua. Pala₃ eſt aūt q quiditates

Nota q relōnes tertij modi fūdātur i oi re cauſ[ata] cū q gñis: ⁊ fōre ſup ideā in mēte diuina: ſciētia ēt ſit ⁊ relone rōis ⁊ reali ad ſcibile referri.

ſpecifice in vniuerſo ſunt ordinate ſm perfectius ⁊ imperfectius: ⁊ vna eſt menſura reſpcū alterius: ⁊ non econuerſo: ſicut ſubā menſurat accidēs per acceſſum ⁊ receſſum ab eis: ⁊ ſic de alijs. ¶ Et ſi arguas φ de ratione menſure eſt eſſe minimum in illo genere. ¶ Rñdeť tibi φ veꝝ eſt de menſura ꝑ replicationē: ſicut eſt in quātis. nō aūt de mēſura abſolute. Attñ in ꝑfectiōib⁹ vbi eſt ordo eēntialis illud qđ eſt maximū ⁊ notiſſimū in ſua indiuiſiōe ꝓ eo φ ſibi nō pōt fieri addi⁹ vl ſubtractio gn ſtatiꝫ appareat itellectui: cū illud qđ eſt ꝑfectiſſimū ī vnoquoqꝫ genere ꝯſiſtat in idiui^{li}. Gradus vō deficientes ab illo ſūmo ſunt innumerabiles ⁊ īcerti. ꝑpter qđ itells mēſurat in vnoquoqꝫ genere gradus ꝑfectiōis diminutos ꝑ iſtū gradū maximū: g ꝓ tāto vocať minimū: qꝛ eſt qđdā īdiuiſum ⁊ nō hñs latitudinē: ⁊ tñ gđ maximū in ỽtute ⁊ entitate ⁊ ꝑfectiōe. Palā aūt φ hoc mō albedo in genere coloris eſt gđ minimum: et ſilr hō in genere anīaliū: ⁊ ṗmus motor ī genere entiū: ⁊ ſic de alijs generibus. ¶ Et ſi q̄ras an iſtud minimuꝫ qđ eſt mēſura alioꝝ ſit vnū vnitate ſpe^{ci}: vel vnitate numerali: ſic φ nō tñ ī vno genere ṗdicabili īueniatur vna ſpēs ꝑfectiſſima: que eſt mēſura omnium alioꝝ in i⁹ genere: imo in q̄libet ſpē repiať vnū idiuiduū ꝑfectiſſimū qđ eſt mēſura oīuꝫ alioꝝ īdiuiduoꝝ illi⁹ ſpēi: ⁊ vltra idiuiduū perfectiſſimū ſpēi ꝑfectiſſime in vnoquoqꝫ genere ſit mēſura oīum alioꝝ īdiuiduoꝝ illius generis. ¶ Rñdeť a quibuſdā φ inter īdiuidua eiuſdē ſpēi nō ē ordo eēntialis in ꝑfectione: ſed tñ ordo accñtalis: ſed ſolū in ſpēb⁹ eſt ordo eēntialis. illud igiť vnū: qđ ꝓbať eſſe menſura in vnoquoqꝫ genere eſt vnū vnitate ſpe^{ca} ⁊ nō vnitate numerali. Sed nec iſtud dictuꝫ vř eē verū: qm̄ lꝫ iter idiuidua eiuſdē rōnis nō ſit ordo eſſentialis: ſic φ fundeť ſuꝑ q̄ditates ⁊ dr̄ias eēntiales ipſoꝝ: qꝛ tales nō hñt: eſt tñ ibi ordo fundatus ſuꝑ dr̄ntias idiuiduales ꝯſtitutiuas ipſoꝝ. Dr̄ie nāqꝫ indiuiduales hñt ꝓpriā magnitudineꝫ ỽtutis: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝓpriā ꝑfectionē: ⁊ ſicut iter ſe ſunt ṗmo diuerſe: ſic hñt magnitudines ⁊ ꝑfectōes inequales: nec vnq̄ pōt repiri z⁹ indiuidua equalis ꝑfectiōis: nec nego gn hñ z⁹ indiuidua ſint equalia in icludēdo dr̄ias idiuiduales; vt z^{e} albedines, quaꝝ q̄lꝫ ꝯtinet. x. gradus. iſti. x. gradus in hac albedine hñt. x. dr̄ias indiuiduales ṗmo diuerſas a dr̄ntijs idiuidualib⁹. x. graduū ī alia albedine. igitur lꝫ ſit ibi equalitas quo ad numerū dr̄iarū idiuidualiū: nō tñ quo ad magnitudinē ⁊ ꝑfectioneꝫ ꝯtitem illas dr̄ias idiuiduales. Cōcludamus igiť φ iſtud vnū qđ eſt mēſura alioꝝ in vnoquoqꝫ genere: nō eſt ṗciſe vnū vni^{te} ſpe^{ca}: ſꝫ oꝫ vlteri⁹ deſcēdere vſqꝫ ad idiuidua īter q̄ repieť vnū īdiuiduū φ erit mēſura oīum alioꝝ idiuiduoꝝ illi⁹ gnīs.

Scđm veros peripatheticos inter idiuidua eiuſdē ſpēi nō eſt ordo eēntialis: ſꝫ tñ accñtalis. tu conſidera.

Habet aūt dubitationē: an idē poſſet bis dici ad vnū. z⁹ an idem poſſet bis dici ad plura. Pro ſolōne aūt ṗmi dubij; dico φ vnū nō pōt dici ad vnū bis ꝑ ſe ⁊ ṗmo ſm eundeꝫ modū: ſed plurib⁹ relationibus diuerſoꝝ modoꝝ pōt idem bis dici ad idem vt ṗmi ⁊ ſecūdi et tertij modi: nā hec albedo nō referť ad hanc albedinē: niſi vnica ſimilitudine. ¶ Et ſi arguas φ refertur ratiōe diſtinctiōis: qꝛ ſunt albedines diſtincte numero. ſimilitudo aūt ⁊ diſtinctio pertinent ad eundē modū. ¶ Reſpōdeť φ nō accipitur hic idem fundamentū: nec idem terminus: quoniā ratio fundandi ⁊ terminādi ſimilitudinē eſt q̄ditas albedinis vna in ambobus: vt ſuperius fuit dctū. Ratio aūt formalis terminādi diſtinctionē inter duas albedines ſunt heccei tates in ipſis numerate. Manifeſtū eſt etiam hoc in ſecūdo modo relationū: quoniā agēs vnica actione ⁊ ꝓductione refertur ad productum: vt pater vnica paternitate ad vnicum filiuꝫ: hoc etiam pꝫ de relationibus in tertio modo. vt mēſurabilis ad menſurā: qꝛ vnica relatiōe refertur ſciētia ad ſcibile vt ad menſurā. ergo idem non diciť ad idem bis ſm idem ṗmo ⁊ per ſe ⁊ ſm eundē modum: ⁊ intelligo φ ſit idem quo ⁊ ideꝫ qđ: aliter ꝓpoſitio nō eſſet vera. At vō ſm diuerſos modos relatiōis nō eſt inconueniēs idem ad ideꝫ bis dici primo ⁊ per ſe. Et pono tibi exemplū: quoniā eadem ſciētia referť ad idē obiectum numero: relatiōe ṗmi modi ⁊ ſecūdi ⁊ tertij. nam ſciētia ab obiecto diſtinguiť. ꝓduciť. menſuratur: ⁊ ſic ſciētia nō tñ diciť ad ideꝫ bis: imo ter. Manifeſtū eſt aūt φ per ſe ⁊ nō ṗmo pōt dici idē bis ad ideꝫ ſm eundē modū: ſicut albedo hec eſt ſimilis alteri albedini: ⁊ in quiditate albedinis ⁊ coloris: ⁊ qualitatis ⁊ entis; vel ſaltē fundāt identitatem: ⁊ ſunt diuerſe ſimilitudines ſeu identitates: ſed hec nō inſunt ṗmo albedini: ſed ratiōe alicuius per ſe icluſi in ea: cui tales ſimilitudineſ ſeu idētitates ṗmo īſunt; quoniā ſm ordinē ſubiectorum ⁊ predicatoꝝ in linea predicamētali eſt ordo paſſionū ⁊ abſolutorum ⁊ relatiuoꝝ: ⁊ ſic idem ad idem pōt dici bis vel ter ſm eundem modū. Pro diſſolutione aūt ſecūdi dubij diciť: φ idem pōt dici bis ad plura relationibus eiuſdē modi: ſicut albedo refertur ad aliam albedineꝫ ſimilitudine: ⁊ ad nigredinem diſſimili^{te}. Idē etiam pōt in ṗmo modo relatiōis referri ad plura relatiōibus eiuſdem rationis: ſicut hec albedo referť ad duas albedines duabus ſimilitudinibus eiuſdem rationis. ¶ Et ſi dicas φ iſtud ſcđm patitur calūniam ab aliquibus dicentibus relationes ad plures terminos eiuſdem ratiōis nō eſſe eiuſdem rationis: cum vna relatio numero depēdeat ab vno termino eſſentialiter: qui poniť in eius definitiōe. Tuꝫ quia magis cōueniunt due ſimilitudines inter z⁹ alba numero. ſi ineſſent ſucceſſiue per interruptionem vnius albi: ⁊ eius reparationem: q̄ ſimilitudines: que ſunt inter quattuor alba: quia iſte non habēt idē fun^{tum} nec terminū numero. ille aūt habent. De hoc tñ alꝭ ꝓlixior erit ſermo. ⁊ iō ꝓ nunc ſub dubio relinquo. ¶ Adhuc aūt dubiū magnū eſt de dicto Ariſto. 5⁹ metaphyſi. textu cōmen. 20. φ intellectus nō diciť ad intelligentē: ſed ad intellectum: ⁊ ibi accipitur intellectus ꝓ intellectione: ⁊ intellectū ꝓ obiecto. Unde ad iſta duo nō diciť intellectus: ſicut menſurabile ad menſurā: qꝛ idē non pōt menſurari vt videť pluribus menſuris: pluribus dico alterius ratiōis: lꝫ poſſit menſurari pluribus nō eque ṗmo: ſicut albedo mēſuraretur albedine ⁊ ſubſtantia. Palam aūt φ Ariſto. intendit negare; quin intellectio referatur ad intellectū: vt ad cauſam effectiuam: ⁊ vt eius dependentiam actualem terminantem: ⁊ ad obiectuꝫ: vt ad menſuram: ſed nō ad vtrūqꝫ vt ad menſuram. At vero exponatur illud verbuꝫ: idem bis non refertur: qđ hꝫ eſt intelligenduꝫ φ idem bis non referť

Apud Scotū ⁊ forte Cōmenta. tres modi relatiuoꝝ diſtinguunť nō ꝑ reciprocaꝫ aut nō reciprocā depēdētiā: ſed ꝑ fundamenta. tu conſidera.

Cōtra hāc determinationē. ſ. φ hꝫ albedo eſt diſſimilis illi nigredini ⁊ ab eadeꝫ diſtinguiť ſpecie. ergo. ſorte falſuꝫ eſt φ hꝫ albedo diſtinguať ſpē ab illa nigredie. tu conſidera.

Solet dici φ in dr̄ia nūerali reperiť latitudo. vi de. 4. metaphy. capitu. 2.

Uult Cōmēt. 5. metaphy. 20. φ itellꝰ i ſua ſbā ē relatiu⁹: ſꝫ nō eſt in ſbā intellectꝰ i̇ītellect⁹. n. ſpeculatiuus eēntialr referť intellectui accñtalr: qꝛ intellectū ꝑ aliud intellectum efficitur.

eadem relatione. nam ſi idem p̄mo referꝛ ad 2ᵐ ea dem relatiõe: tunc idem haberet plures definitio nes: q2 relatio definiꝛ per terminū. ¶ Et ſi dicas ꝙ nõ eadẽ relatiõe numero referꝛ ad duo: ſed ea dem ſpẽ: iaꝫ tibi dcm̃ eſt ꝙ ad duos terminos idẽ fun^tum nõ põt habere duas relatiões eiuſdẽ rõnis. Cõcludamus igiꝛ per diſgreſſionẽ que dicta ſunt de tribus modis relatõis: ⁊ quot ſunt relões rea les: ⁊ de fundamẽtiſ ⁊ terminis earũ: ⁊ de diſtõne ipſorum aliqualiter eſt dictum.

Habet aũt dubitationẽ ex dictis trahẽtẽ originẽ. nã cũ ſit dictuꝫ in hoc capitulo: ꝙ relatio eſt vna res extra animã diſtin cta realiter a ſuo fundamẽto ⁊ termino: an ipſa ha beat ꝓpriam ꝓductionẽ: ita ꝙ ſit terminus per ſe alicuius ꝓductionis: vel magis ipſa ꝓducatur tm̃ ad ꝓductionẽ alterius. Adhuc aũt hꝫ dubitatõẽꝫ: an ipſa ſit ꝑncipiũ effectiuũ alicuius ꝓductionis. 3ᵒ etiã hꝫ dubitationẽ an poſito fun^to ⁊ termino ne ceſſario ſequaꝛ relo: vt poſitis duobꝰ albis neceſ ſario ſequaꝛ ſimilitudo: ita ꝙ cõtradictionẽ impli cet ipſaꝫ nõ ſequi. Pro diſſolutione iſtoꝝ incipia mus a 3ᵒ ⁊ dicamus ꝙ reſpectus ſunt i duplici dif ferentia: quidaꝫ ſunt extrinſecus aduenĩetes: ⁊ q dam itrinſecus aduenĩetes. dicunꝛ aũt extrinſecꝰ aduenĩetes qui ſtatiꝫ nõ oriunꝛ poſitis terminis: ſed reqrunt aliquid aliud extrinſecũ mouens vel approximãs terminos: ⁊ tales reſpectus videntur pertinere ad ſex ꝑncipia vltima. reſpectus autem itrinſecus aduenĩetes dicunꝛ illi qui ſtatim ꝑciſe poſitis termĩs oriunꝛ: nec depẽdẽt ab aliq̃ extrin ſeco: quoniã omni alio extrinſeco circũſcripto per poſſibile vel impoſe ab ipſis ꝑciſe terminis oriun tur. Palã aũt de reſpectibus extrinſecis aduenie tibus ꝙ fundamentuꝫ ⁊ terminus poſſunt eẽ ſine illis: ſed de reſpectibus intrinſecis eſt dubiuꝫ ma gis: an poſſint eẽ duo alba ⁊ nõ ſilia: dicimus aũt ꝙ nullã ꝯtradictionẽ implicat. ex quo ſunt res di ſtincte: quin poſſint manere fundamentũ ⁊ termi nus abſqꝫ relatõe: ſicut ꝑus põt manere ſine poſte riori. ¶ Et vlterius videꝛ ꝙ nõ ſit aliqua cõtradi ctio quin poſſint manere fundamẽtũ ⁊ terminus: ⁊ vna relatio abſqꝫ alia ſibi correlatiua: ⁊ hoc in ꝑ mo ⁊ ſecũdo modo relatiuoꝝ. Exemplũ de primo modo: quoniã nõ impoſe eſt ꝙ ſint 2ᵒ alba: ⁊ vnuꝫ erit ſimile alteri formaliter: ⁊ nõ ecõuerſo: q2 aliõ album nõ erit ſibi ſimile formaliter. Exemplũ de ſecundo modo: quoniã poſito patre ⁊ filio poſſibi le eſt ꝙ in filio ſit filiatio formalr: ⁊ ꝙ in patre nõ ſit paternitas formaliter: ⁊ ita ſequiꝛ ꝙ iſte erit fi lius eius: ⁊ iſte alius nõ erit pater illius: quia in eo nõ eſt paternitas formalr: ⁊ ratio iſtoꝝ eſt: quoniã relatio in vno extremo nõ hꝫ ꝓ per ſe termino in alio extremo aliã relationẽ: ſed aliqđ abſolutum: vt paternitaſ nõ habet pro per ſe termino filiatio nẽ: ſed fun^tum filiationis ſic: ⁊ ecõuerſo. Diſſolutio aũt ſecũdi dubij ſtat in hoc: quoniã cum relatio ꝑ ſe includat naturã: ⁊ natura vt natura eſt ſit ꝑnci pium actiuũ: vt fuit dictũ. 4. phyſico. capite p̄mo: ſequiꝛ ꝙ relatio poterit eẽ ꝑncipiũ actiuũ alicuiꝰ actionis ſaltẽ noᶜ ſue in intellectu vel ſue ſpẽi. Diſ ſolutio p̄mi dubij ſtat in hoc: quoniã cũ ipſa rela tio realis poſſit adeẽ de nouo vel abeẽ poſitis ter minis: ⁊ põt eẽ nouitas in relatione abſqꝫ nouita te in terminis. vt fuit dcm̃ in ſolutiõe tertij dubij:

Alij volũt ꝙ di catur reſpectus itrinſecus adue niens: quia oriꝛ tur mediãte aliq̃ poſitiuo repto in fundamento ex triſecꝰ q̃ oriꝛ nõ mediante tali po ſitiuo.

De hac difficul tate lege Joãnẽ canonicũ. primo phyſicorum.

Stãte hoc dicto opus eſt ꝙ ꝓdu cẽs de ꝓducto ꝑ dicetꝛ in p̄ mõ: q2 eus de nouita ab eo producta.

neceſſario concluditur ꝙ ipſa hꝫ proprião ꝓductio neꝫ: ⁊ ꝙ ipſa per ſe ꝓducaꝛ perſeitate tertij modi. nõ aũt ad ꝓductionẽ fundamẽti vel termini. Tũ ſecũdo: quoniã relatio hꝫ ꝓpriam cõſeruationem: q2 ſicut ferꝛ a quodã: cõſeruatio eſt idem realiter cum re cõſeruata. Relatio igiꝛ ⁊ fundamentuꝫ ⁊ terminus cũ ſint res diſtincte habebunt conſerua tiones realiter diſtinctas: ergo ⁊ ꝓductiões reali ter diſtinctas: ergo ⁊ ꝓductiões ꝑ ſe ꝓprias. ¶ Et ſi dicas ꝙ ſic dicere eſt dimittere Ar. in ꝯdictiõe q̃ dicit. 5ᵒ phy. 10. ꝙ relatio nõ eſt terminus muta tionis: ergo nec ꝑncipiũ. ¶ Reſpõdeꝛ. ſi itelligat relationẽ nõ eẽ per ſe ꝑncipiũ: nec per ſe terminus alicuiꝰ mutatiõis perſeitate tertij modi: ſic ꝙ ſeoꝛ ſum ſeparata ab omni ſubto ⁊ termino: ſic dictum eſt verũ: ſi aũt intelligat ꝙ ipa exiſtẽs in fundamẽ to nõ poſſit eẽ ꝑncipiũ actiõis: nõ eſt veruꝫ. ſimilr quin ipſa poſſit per ſe ꝓduci in fundamẽto poſito termino nõ eſt veꝝ: lꝫ ſine illis poni in eẽ non poſ ſet. Et ſi adhuc queras an fundamentũ muteꝛ per aduentũ noue relõnis pꝫ ꝙ ſic: quoniã ſm̃ aliquã rem ſe hꝫ aliter nunc q̃ꝫ prius.

Tenet iſte doc hic ꝙ ad relonẽ nõ eſt motus cũ non ꝓducaꝛ niſi cũ alio ad eẽ eiꝰ requiſito: ipſa tñ habet ꝓprias ꝓ ductiones ⁊ con ſeruationem.

Fõte dicit ꝙ ad hoc ꝙ aliqđ mu teꝛ: opꝫ vt ſe ha beat ad ſe aliter q̃ꝫ prius.

Relatio ratiõis eſt quedã relatio diminuta: per ſe tamẽ includẽs relationem in cõi: quoniã illud eẽ diminutũ relatiõis ratiõis nõ eſt ſic diſtrahẽs: q2 excludat rationẽ formalẽ rela tionis in cõmuni: ſicut mortuũ diſtrahit de ratiõe formali hoĩs: ⁊ eam excludit ⁊ iterimit. vnde ſe quiꝛ. eſt homo mortuus: ḡ nõ eſt homo. nõ ſic aũt hic. eſt relatio ratiõis: ergo nõ eſt relatio: nõ ſeqꝛ: imo magis oppoſitũ. igiꝛ eſt relatio. Dicamus aũt in primis ꝙ relatio rationis ſic diuidiꝛ: alia eſt ſe quela actus cõparatiui. Alia eſt ſequela actus pri mi ſimplr cadẽtis ſuper obm̃. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ p̄ma eſt aliquid poſitiuũ extra nihil: ſꝫ quid ſit difficile eſt videre. Sit igiꝛ p̄mũ dcm̃ negatiuuꝫ: ꝙ talis relatio ratiõis nõ eſt ſpẽs itelligibilis: nec eſt ipſe actus itelligẽdi comparatiuus. Ratio hu ius dicti negatiui eſt iſta. quoniã ens reale ⁊ rõniſ nõ poſſunt eẽ idẽ realiter. Scdm̃ dictũ negatiuuꝫ eſt: ꝙ talis relatio nõ eſt idẽ cum obiecto cognito: etiã vt cognitũ eſt: nec ideꝫ cũ eẽ cognito: cũ obm̃ inquãtũ cognitũ eſt: ⁊ ipſuꝫ eẽ cognitũ nõ ſint per ſe de genere relatiõis. Tertiũ dcm̃ negatiuuꝫ eſt: ꝙ relatio nõ eſt aliquid fundatũ ſuper actũ cõpa ratiuum: ratio huius dicti eſt iſta: q2 tũc per ipſaꝫ actus comparatiuus referretur: qđ eſt falſum: im mo ipſum obiectũ per ipſam referꝛ. Dicamus igi tur affirmatiue quid ſit relatio ratiõis: eſt aliquid derelictũ ab actu cõparatiuo: diſtinctũ tamen ab illo: ſicut effectus a cauſa: ſubiectiue exiſtẽs in pri mo ꝯſiderato. ſ. in obiecto cognito inquãtũ cogni tum eſt: q2 per ipſam obm̃ cognitũ inquantum co gnitum eſt referꝛ tali relatiõe rõnis ad aliud ſub iectum cognitũ inquãtũ cognitũ eſt: qđ eſt eiꝰ ter minus. vñ hꝫ ꝓ fun^to ⁊ termino obiectuꝫ cognitũ inquãtũ cognitũ: nõ inquãtũ eſt res extra. Palaꝫ aũt ꝙ talis relatio ratiõis depẽdet neceſſario: ⁊ in actu ab obiecto cognito vt actu cognitũ: cũ ſit eiꝰ ꝓximũ fun^tum: ⁊ ab actu cõparatiuo: ſine quo obie ctum cognitũ inquãtũ cognitũ nõ põt eſſe. Mani feſtũ eſt igiꝛ ꝙ talis relatio rationis eſt habitudo obiecti cogniti ad obm̃ cognitũ: ⁊ derelicta ⁊ cau ſata in obiecto cognito per actũ comparatiuũ itel lectus comparãtis vnũ obiectuꝫ ad aliud. Adhuc

Ab aliꝗ cõcediꝛ has ꝯñas. homo mortuꝰ ergo hõ. ergo mortuꝰ. vi de Scotum. ſu ꝗõne elencoꝝ.

Cõſidera cuꝫ di caꝛ relo ratiõis ed oĩa q̃ ꝯcurrũt ad ipſaꝫ cãndaꝫ ſint cauſa realia.

autem manifeſtuʒ eſt: ꝙ talis rĺo ſi ſit cauſata per actū intellectus cōparātis vnuʒ ſuperius ad multa īferiora dr̄ vlē: ⁊ ſi illud cōe vlē īme[te] competur ad ſingularia ⁊ particularia dr̄ ſpēs que eſt nomē impoſitū ad ſignificādū hūc re[ſpectum] rōnis. At vero ſi illud cōe vlē nō īme[te] competur ad ſingularia dicit̄ genus ꝓximū vel ſubalternū: ⁊ ſic ſemper aſcēdēdo vſq̧ ad primū genus generaliſſimū. immo vſq̧ ad ens qḋ eſt primuʒ vlē cōiſſimum: ⁊ tales relationes rōnis ſunt 2[e] intētiones: de qbus eſt cōſideratio logica. Palā aūt ꝙ iſte relationes rōnis ꝑ iſtuʒ compatiuū actum ſic tn̄ producuntur ꝙ per ipm non intelliguntur: ſed ſi intelligātur opʒ ꝙ per aliū actū reflexum intelligātur: q2 nō eodē actu intelligūtur ⁊ ꝓducūtur: ſed nec intelligūtur nec ſūt niſi cū intellectus fuerit in actu itelligendi cōpatō.

Dicimus aliās ꝙ a ꝓprietatib[us] negantis poterit cauſari ſcḋe ītētiones. patet de hac ītētione ſingulare.

Secundum genus

rĺonis rōnis: eſt ſequela actus primi ſimplr̄ cadētis ſup obm̄: diſtincta ab actu tali: fun[damen]ta tamen īme[te] ſuper eum: ⁊ terminata ad obiectū cognitū inquātū cognitū eſt: ⁊ ideo ipſa eſt tn̄ rationis ex pte termini: nō aūt ex parte fun[damen]ti: quoniā termin[us] hʒ tn̄ eē diminutū. fundamētū vero eſſe reale. Unde talis rĺo vel eſt ipſa produ[cti]o obi cogniti in eſſe cognito: vel vt verius loquar eſt rĺo intellectionis producentis obiectum in eſſe cognito ad ipſum obiectū ſic productū in eſſe cognito. Unde ipſa eſt recte rĺo producentis ad productum in eſſe diminuto: ⁊ pertinet ad ſcḋm modum rĺuorū. Manifeſtū eſt igitur ꝙ talis rĺo eſt ſequela actus talis: ſicut obiectū poſitum in eſſe diminuto eſt ſequela actus talis. ipſa aūt relatio poſterior ē actu: ⁊ obiecto ſic ī tali eſſe producto. Et ſi definiret̄ illa relatio obiectum cognitum poneretur in definitione ſua: ſicut terminus: ⁊ iſta rĺo rōnis ſic per iſtum actum producitur: ⁊ eſt eius ſequela: qꝛ per ipſum nō intelligitur: ſed per alium actum reflexum. At vero ex predictis pʒ: ꝙ in colūna eſt duplex rĺo rationis. pria que eſt ſequela actus ſimplicis ⁊ primi quo intelligitur colūna: cuius fundamētuʒ eſt ille actus: ⁊ terminus eſt colūna produ[cta] in eſſe cognito. ❡ Scḋa rĺo rōnis eſt ſequela actus compa[ratiui] colūne ad dextrū aīalis vel finis triꝫ: ⁊ iſta habet pro fun[damen]to colūnam productam in eſſe cognito: vt cognita eſt: ⁊ dextrū aīalis vel ſiniſtruʒ pro termino: vt ēt iſta ſunt poſita in eſſe cognito: ⁊ vt cognita non vt ſunt ex̄. Ex hoc ſeqtur ꝙ dextrū vel ſiniſtrū ī colūna ſunt relationes rationis: cū habeant pro fundamento ⁊ termino ens diminutuʒ: quia obiectū cognitum: vt cognitum eſt: hec igitur ꝑ digreſſionem ſunt dicta: de relatione reali: ⁊ rationis que ꝑ ſe continentur ſub rĺone in cōi.

Dicito ꝙ ſco[tu]s nō appellaret ſequelā actus primi correcti relati[onē] rationē ⁊ fo[rmam] ⁊ nec relationē.

Dexti aliās ꝙ iſta propō eſt falſa. intentiones ſe[cun]dē ſunt.

Perſcrutandum

aūt vltimo eſt de relatiuis. Rĺm autem aliud eſt ſcḋm eſſe: aliud ſcḋm dici nec eſt eadē diuiſio: cum illa qñ dicitur. rĺo alia realis: alia rōnis. vel rĺm aliud refertur realiter: aliud ſcḋm rōnem: qꝛ ſcia eſt rĺm ſcḋm dici: ⁊ tamen realiter refertur ad ſci[bi]le. Dicamus autem in primis: qḋ rĺm ſcḋʒ eē eſt illud qḋ in ſuo ɔceptu formali in recto includit res diuerſorū generū: ita ꝙ ſi definiret̄ res diuerſorum generuʒ poneretur in eius definitione: quarum vna neceſſario eſt per ſe de genere rĺonis: ⁊ iō conceptus rĺiuus ſcḋm eſſe non eſt per ſe vnus: ſed tn̄ vnus per accidēs. Et pono tibi exemplum. pōe eſſe qḋdam rĺm ſcḋm eſſe: nam in conceptu ei[us] cadit tam ſuba prīs: ꝙ paternitas in recto: ſicut ſi album definiretur in eius definitione poneretur: ⁊ ſubiectum eſt albedo. Et ideo cōceptus talium cōcretorū eſt tantū vnus per accñs includens res diuerſorum generum: vel ſaltē conceptus diuerſorū generū in recto. Rĺm aūt ſcḋm dici eſt illud: vt fertur qḋ ad ſuum conceptum hñdum requirit res diuerſoꝝ generum: vel plures eiuſdē generis: non tn̄ includens illa in recto: ſed tn̄ in obliquo: non tanquā integran[tia] ɔ[ceptu]m eius: ſed tanq̄ poſita in adiutorium: vt habeatur ɔ[ceptus] eius: qꝛ ſine talibus cōceptus eius hēre non poteſt. Et pono tibi exemplum. ī ɔ[ceptu] ſimi[tatis] ponitur relatio ad naſum: ⁊ ipſe naſus ī obliquo: ita ꝙ ſi ſimitas definiretur iſta ponerentur in definitiōe eius in obliquo: vt quid eſt ſimitas. eſt naſi curuitas: ⁊ ideo conceptus taliuʒ bene eſt vn[us] per ſe: ⁊ bene poteſt eſſe in genere: ⁊ ɔ[ceptus] talium ſūt omnes ɔ[ceptus] connota[tiui]: quoniam aliquid connotant ſicut cōceptus ſcientie capitis alati: ⁊ vt fertur conceptus omnium virtutum moralium ſūt concept[us] rĺiui ſcḋm dici: ⁊ ſi hoc eſt verū virtus non eſt omne ens per accidens includens abſolutum ⁊ reſpectiuum: ſed tn̄ includens abſolutum: ⁊ connotans reſpectum: ⁊ terminum reſpectus. Simum autem ⁊ omne concretum accidentis non poteſt eſſe in genere cum includat res diuerſorum generum: nam ſi ſimum definitur: cauus ⁊ naſus in eius definitione ponuntur: vt quid eſt ſimus: naſus cauus: hec ſit definitio eius. Palam autem ꝙ non ſic eſt de ſimi[tate]: vt quid eſt ſimitas: naſi cauitas: hec ſit definitio eius: ecce ꝙ naſus ponitur in definitione ſimitatis in obliquo: ſed in definitiōe ſimi in recto: hec igitur ſint dicta de rĺuis ſecundum eſſe. Et in hoc explicit capitulū de quarto genere: ꝗ eſt de rĺone.

Dicito ꝙ diuiſio rĺui ī rĺiuuʒ ſcḋm eē ⁊ ſcḋm dici ſit equiuoci ad equiuocata.

Solet dici cōiter ꝙ ī definitiōe ſimi ſubʒ ē gñs ſimitatis ē dr̄a .i. ſemel ꝓnum locū ſemel hʒ ſʒ locū definitiōis.

❡ De actione libellus quintus.

Actio eſt ens

quo producens formaliter aliquid producit ī eſſe. Hec ſit eius definitio. Ens hic po[nitu]r ꝓ ɔ[ceptu] determinabili in loco gñis: qḋ ꝑ ſe includitur in ɔ[ceptu] actionis: quo producens producit. ponitur pro ɔ[ceptu] determinante in loco differentie: quia differentia propria actionis eſt mihi ignota illud quo producens formaliter producit: ponitur ad excludendum illud quo fundamentaliter producens producit: ꝙ eſt principium abſolutum a quo egreditur actio. Per aliquid productum in eſſe: non intelligitur terminus productus alius ab actione ⁊ paſſione: ſed ſufficit ꝙ aliquid capiat eſſe per actionem: ſiue ſit terminus: ſiue ſit ipſamet paſſio que ab actione infertur: quia aliter deſcriptio predicta nō vniuerſalis eſſet nec conuertibilis cuʒ definito. Actio autem contrahibilis eſt per differentias eſſentiales: ⁊ continet ſub ſe multa genera ſubalterna. Diuiditur autem ſic. primo. actio alia immanens: alia tranſiens: vel alia intentionalis: alia realis. Per actionem tranſeuntem intelligo actionem que preter paſſionem illatam infert alium terminum: ſicut calefactio preter calefieri infert calorem. Per immanentem actionem intelligo actionem que preter fieri: ⁊ paſſionem quā infert non derelinquit alium terminū per modū termini ꝓducti: ſed bene ꝑ modum ɔſtituti. ❡ Et ſi arguas

Voluit cāpolus ꝙ actio ⁊ paſſio ſignificēt vel abſolutū pricipalr̄: connotāt autem ī obliquo reſpectū quendam.

ꝙ actio immanens eſt ipſum intelligere ⁊ videre· que ſunt quedã entia abſoluta:q2 de prima ſpecie qualitatis:ergo videt̃ ꝙ actio ĩmanẽs nõ cõtinet̃ ſub ca° actionis:vñ quando actio diuidit̃ in actionẽ imanentem ⁊ trãſeuntẽ videtur diuiſio vocis ĩ ſignificationes:nõ generis in ſpẽs: nec ſuperioris ĩ ſua per ſe inferiora.ſequitur igitur ꝙ actio eſt nomen equocum ad actionẽ imanẽtẽ ⁊ trãſeuntem. Diſſolutio huius difficultatis ſtat ĩ hoc: quomodo ipſum videre ⁊ itelligere ſunt actiones imanẽtes: ⁊ quomodo nõ:⁊ de hoc in ca° paſſionis prolixior fiet ſermo:⁊ vſq3 ad locũ illũ differatur:quãtum tamen ad p̃ns ſpectat:dicim° ꝙ actio ĩmanẽs ⁊ actio trãſiens ſunt 2° concreta ſubalterna contenta ſub actione per ſe ĩcludẽtia actionem:nec eſt actio nomẽ equiuocũ ad actionẽ ĩmanẽtem ⁊ trãſeuntem: ſed vniuocũ. In primis aũt dicimus de actione trãſeũte:dinde de actiõe inmanẽte fiet ſermo. Actio aũt trãſiens ⁊ realis;alia productiua termini : alia vnitiua:alia diui[ua]:alia ↄſeruatiua:alia trãſlatiua: iſta ſunt 5ᵉ genera actionũ realium. Actio aũt ꝓductiua termini non eſt de ſcdo mõ r̃liuoꝝ: vt a pluribus fertur:q2 relatio nõ ponit terminũ: ſed ſupponit:ſed potius actio productiua:⁊ que ponit terminũ in eſſe:eſt de ca° actionis:nec in aliquo alio predicamẽto eſt actio poſitiua termini:⁊ ſic in iſto ca° preciſe;ſufficit enim vnũ predicamẽtũ ad reponendũ oẽm actionẽ:ſicut ſufficit vnũ predicamẽtũ ad reponẽdũ oẽm relationem:⁊ vnu3 ad reponẽdum oẽm quantitatem:⁊ vnum ad reponendum omnẽ ſubã:nec ſunt ponẽda plura ſine neceſſitate.

Scotus.q.13 q̃libetorum vult opõnes potẽtiarũ eẽ q̃litatiuo:ſ3 dici actiões immanẽtes ob cõuenientiam cum actione. vide in 10 metaphy.16.

Amplius autẽ in ſpãli inquiramus per ſingula de iſtis 5ᵉ generibus actionũ. Actio nãq3 ꝓductiua termini alia eſt gnãtio:alia eſt alteratio:alia augmẽtatio:alia intẽſio:alia eſt de oĩno nihilo produ° que a modernis p̃hĩs creatio eſt vocata. Quel3.n. iſtarũ actionum eſt po[ua] alicui° termini:⁊ vbicũq3 eſt aliq̃s termin° ꝓduct°:talis actio d3 dici actio ꝓductiua. ⁋ Et ſi queras de corruptione an ſit actio: dr̃ ꝙ non: quia agẽs nõ intẽdit negationes. Actio vnitiua eſt illa qua partes iã ꝓducte adinuicẽ vniũtur: ſicut due ptes aq̃ ꝑ actionẽ agẽtis vniũt̃.iſta actio p̃ſuppõit primã:q2 vnio p̃ſupponit extrema in eſſe. Actio diuiſiua eſt illa qua ptes alicuius toti° per actionem agẽtis abinuicẽ diuidũtur. Actio ↄſeruatiua ẽ illa qua termin° iã product° ꝑ influxum actionis agẽtĩ ↄſeruat̃:⁊ ab agẽte ĩfert̃ ĩ eẽ poſt eẽ. ita ꝙ ſi terminus nõ hẽret eẽ ĩferret illũ ĩ eẽ:⁊ ſi nõ ĩferret illũ ĩ eẽ poſt eẽ ſtatĩ termin° hẽret nõ eẽ poſt eẽ:⁊ amitteret ſuũ eſſe. Actio trãſlatiua ẽ illa qua mobile trãſfert̃ de nouo vbi ad aliud vbi. Põt ẽt eẽ actio trãſlatiua abſq3 acq̃ſitione alicuius noue realitatis ſicut dictũ fuit in gñto nr̃e p̃hyce.cap° p̃. Sicut ẽt ẽ actio trãſlatiua qua fert̃ vltima ſpera:quia eius ſuperficies ſic trãſfert̃ ꝙ nullum vbi acq̃rit:cũ nõ ſit ſuper eam aliquod corpus ambiẽs ⁊ circũſcribens eã. Actio creatiua eſt illa qua terminus quantum ad omne poſitiuu3 qd̃ eſt in eo ponitur in eſſe:⁊ ex hoc dicitur eſſe productio de nihilo:vt li nihil opponitur actuali exiſtẽtie. Palam aũt:q2ñ iſta 5ᵉ genera actionum ſunt vere res exiſtes extra animã: ſunt etiã res diſtincte ab agẽte:q2ñ abſolutum agẽtia poteſt exiſtere ſine illis:tum q2 egrediuntur ab agẽte:nihil aũt egredit̃ a ſeipſo.iſta 5ᵉ genera actionum diſtinguuntur realiter a termino:⁊ ratio huius dicti eſt iſta:q2ñ terminus poteſt ſeparari a tali actione talis agẽtis:cũ idẽ terminus numero qui ꝓducitur ab vno agẽte ꝓducatur vel poſſit ꝓduci ab alio:⁊ tunc ſeparabitur ab iſta habitudine que eſt eẽ ab iſto agente nec dicetur eſſe hoc ab hoc: ſ3 ab illo alio:ergo illa habitudo que per actionem:⁊ eſſe ab hoc importatur non fuit idem cum illo termino:q2 nihil poteſt ſeparari a ſeipſo.

De actione conſeruatiua. vide capite. 2. ſecũdi phyſicoꝝ huius auctoris.

Nota ꝙ apud ſcotum actio ꝓductiua terminĩ ẽ relatio ĩtrĩſecus aduenient̃ vt eſt reſpectus ignis ad calidũ faciẽ:actio aũt q̃ eſt ꝑdicamẽtum ẽ reſpectus agẽtis ad paſſum:⁊ ita actio eſt pricipium ĩ denominãdo:ĩ efficiẽdo.

De actione trãſeunte reali ſunt alique ꝓpõnes ponende. Prima.actio realis trãſiens vere egreditur ab agẽte:⁊ eſt ab ipſo elicita cum tranſeat de non eſſe ad eſſe:⁊ non niſi virtute agẽtis:⁊ ideo dr̃ eſſe ab hoc. Actionẽ autem eſſe ab hoc agente:ſic poteſt intelligi:ꝙ primo fuerit in agente.deinde egrediatur ad paſſum vel ad terminu3:⁊ iſte ſenſus eſt falſus ⁊ impoſſibilis: q2 tũc migraret de ſubo in ſubm. Debes.n. intelligere ꝙ nihil poſitiuũ ꝙ ſit in agẽte egredit̃ ab ipſo:g̃ nec terminus:nec actio nunq̃3 realiter fuerũt in agẽte : ⁊ per conſequẽs non egrediuntur ab ipſo tali egreſſu. Calor.n.productus in aqua ab igne:nõ venit ſibi ab extrĩſeco:ita ꝙ ille calor prius fuerit in igne:a quo egrediatur:ſed tantum ille calor eſt in aqua:⁊ nuſq̃3 alibi. Aqua enim de non calida facta eſt calida:nullo calore ſibi addito ab extrinſeco:ſed tantum calor qui erat in ea in potentia fact° eſt in actu:nec intelligo etiam ꝙ ille calor egrediatur ab aqua:quia nihil poſitiuum caloris realiter erat in aqua quando erat non calida : ſed tantum calor erat ibi in potentia receptiua ⁊ ſubiectiua. Alio modo poteſt intelligi actione3 egredi ab agẽte cãl̃r:⁊ iſte ſenſus eſt verus:quia actio ſic egreditur ab agente ſicut effectus a cauſa : ⁊ infertur ab agente. ⁋ Propoſitio ſecunda talis eſt:actio non producitur ſicut terminus: ſed eſt illud quo terminus producitur:nec actiõis eſt actio terminatiue: hoc probatur:quoniam alias in infinitum abibit: ſi actiõis ſit actio terminatiue. ⁋ Propoſitio tertia ſit talis.actionis eſt actio effectiue: quonia3 ab vna actione egreditur alia effectiue:⁊ l3 nõ poſſit agi : poteſt tamen agere.hoc p3 ſaltem de actione intentionali que eſt cauſare ſimilitudinem ſui in ratiõe obiecti. ⁋ Quarta propoſitio ſit talis : vna actio numero nec ſimul nec ſucceſſiue poteſt eẽ niſi ab vno agente numero:⁊ illa actio numero qua producens producit hoc:eadem aliud non poteſt producere. Hoc probatur.accipio iſtam propõne3: iſte calor eſt productus ab hoc igne:ad verificãdũ iſtam propoſitionem nihil plus requiritur niſi ꝑ ſe iſta tria:hic ignis:hec actio:⁊ h' calor:⁊ iſtis ſemper manẽtibus ſemper propoſitio erit vera : quia hic calor eſt productus ab hoc igne:ergo ſi per eandem actionem numero idem calor numero a ſole totaliter produceretur:tunc adhuc eſſet verum dicere:ꝙ hic calor eſt productus ab hoc igne:quoniã iſta 3ᵉ que ſunt cauſa veritatis propoſitionis manent:⁊ nihil plus requirebatur ad hoc ꝙ propoſitio eẽt vera niſi iſta tria:ſed modo propoſitio eſſet falſa:quia hic calor non eſt productus ab hoc igne ſed a ſole:ergo oportet ꝙ aliquid ſit variatum : nõ autem aliud niſi actio:g̃ illa actione qua hic ignis producit hunc calorem:non producit ſol hunc calorem : ſed alia actione numero diſtincta. Ex hoc infertur:q2ñ ſi hic ignis numero poteſt producere

Cũ actio apud thomiſtas ſit forma acta cũ dico calor ẽ ab igne aliã cauſas nõ niſi calõ ⁊ ignẽ. eſt cui ſenſus ꝙ calor h3 ignem ꝑ cã efficiẽtẽ.

ĩfinitos calores numero ſimul vl' ſucceſſiue: ⁊ ſimiliter alius ignis: ⁊ tertius ⁊ quartus: ſequitur ꝙ quilibet ignis cõtinet in ſe ĩfinitas actiones: ⁊ tamen nulla actio cauſaliter ĩ vno eſt cauſaliť ɔtẽta ĩ alio: quod vtiqꝫ concedatur.

De ſubiecto

autem actionis reſtat ꝑſcrutatio. Sit igiť ꝓ̇ma propoſitio negatiua talis: actio nõ eſt ſubiectiue in agẽte. Ratio huius dicti ſit talis: tũc oẽ agẽs ⁊ ꝓducẽs: cũ de nouo aliquid produceret prius ĩ ſe aliquam realitatẽ cauſaret ⁊ reciperet: ⁊ ſic mutareť: ⁊ pateretur: ⁊ docens doceretť: ⁊ mouẽs moueretť. Tum 2° qꝛ actio nõ eſt forma denominãs per moduꝫ inherentis: ſed per modum egredientis: qꝛ eſt hoc ab hoc: hec ſit deſcriptio eiuſ. Unñ cõmẽtator Aue. 3. phyſ. cõmẽto. 18. dicit ꝙ actio agẽtis que eſt mouere nõ eſt ĩ eo: ſed eſt eius.

Ad moueri requirit alr' ſe hẽre ꝑ̇tiue abſoluta

Thomiſte oẽm actionẽ ponunt ĩ paſſo: cũ actio ſit forma actus.

¶ Propõ 2ª ſit talis: qm̃ actio productiua nõ eſt ſubiectiue in paſſo: qm̃ non oĩs actio ꝓducẽs terminũ reqrit paſſũ: vñ nõ reſpicit paſſũ niſi qꝛ reſpicit terminũ ꝓductũ ſiue forꝫ ſiue totalẽ. ¶ Tertia propõ ſit talis. Actio productiua ſubiue eſt in termino ꝓducto: hoc probať per locũ a ſufficiẽti diuiſione: qm̃ vel eſt in agẽte vel in paſſo: vel in termino. nõ aũt ẽ ĩ agẽte nec in paſſo: ergo eſt in termino. Palã aũt hoc de actione ꝓductiua de oĩno nihilo: que creatio eſt vocata: quoniã illa neceſſario eſt in termino: cũ nullũ paſſũ ſit ibi. ¶ Et ſi arguas actio eſt prior termĩo: cũ ſit ei' origo actiua: nã ibi eſt talis ordo. ꝑ̇m eſt agens. 2m eſt ipſa actio que elicitur ab agẽte que ĩfert paſſionẽ. vltim eſt ipſe terminus: ergo videť ꝙ actio nõ ſit ſubiectiue ĩ termino: cũ ſit prior origine termino. Reſpõdetur ꝙ nõ debetur actiõi ſubꝫ: niſi pro ĩſtãti pro quo exiſtit. exiſtit aũt ſimul ĩ eodẽ inſtãti cũ termino: ꝗ terminus poterit eẽ eius ſubm. In illo iſtãti aũt originis nõ debeť ſibi ſubm: cũ oĩa illa que ſũt ĩ vno ordine vel potius ĩ illo ĩſtãti originis exiſtãt ĩ vno ĩſtãti. ¶ Propõ ꝗ̃rta ſit talis. Actio vnitiua eſt ſubiectiue ĩ reb' vnitis. Actio aũt diuiſiua ſubiue eſt ĩ reb' diuiſis. hoc ꝓbať: qm̃ ipſa nõ eſt ĩ agẽte rõne prius dicta: nec eſt ĩ paſſo: cũ nullũ ſit ibi paſſum: ꝑter res diuiſas ac vnitas. ¶ Et ſi queras cũ ſint ibi due res diuiſe ⁊ due res vnite: ĩ qua parte ẽ actio ſubiue diuiſiua ſiue vnitiua: qꝛ nõ eſt in ambobus: qm̃ vnũ accñs nõ eſt ſubiue ĩ duobus ſubiectis. Reſpõdetur ꝙ opꝫ ꝙ ſint due actiones: vna ſubiue ĩ vna parte: ⁊ alia in alia pte. ¶ Propõ q̇nta ſit talis. Actio ɔſeruatiua ſubiue eſt in re ɔſeruata. hoc ꝓbatur: ſicut precedẽs. ¶ Propoſitio ſexta ſit talis. Actio trãſlatiua ſubiectiue eſt ĩ eo qḋ trãſferť. Unde actio tranſlatiua tam actiua ꝙ̃ paſſiua ſũt ĩ mobili ſubiectiue. ¶ Et ſi ꝗ̃ras. ſi vnica actione trãſlatiua plura trãſferãť ĩ quo ſbiue erit actio trãſlatiua. Reſpõdetur forte ſunt tot trãſlationes actiue ⁊ paſſiue quot tranſlata. Uel alr' dici põt ſi vnũ trãſferatur per ſe: ⁊ aliud per accñs: vt nauta ⁊ nauis erit actio trãſlatiua ſubiue in eo ꝙ ꝑ̇ ⁊ ꝑ ſe trãſferť. Prima tñ ſolu' probabilior vř. ¶ Septima ꝓpoſitio ſit talis. Actio productiua de nihilo ſubiectiue eſt ĩ termino: hoc pꝫ ex prioribus dictis: ⁊ hoc ſuppoſito ꝙ actio de nihilo ꝓductiua ſit diſticta realiter a termino. ¶ Octaua propoſitio ſit talis: actio tranſiens productiua poteſt eſſe ſine termino: ⁊ intelligo ſine termino capiente eſſe de nouo per ipſam: ſic ꝙ tranſeat virtute actionis de nõ eẽ ad eſſe. hoc probatur: quoniam actio conuerſiua ĩ aliquid preexiſtens nõ habet terminum de nouo capientem eſſe per ipſaꝫ. Tum qꝛ actio trãſlatiua poteſt eſſe ſine nouo termino: ſicut pꝫ de motu facto in vacuo: qꝛ ſolum eſt ibi actio motiua: actiua ⁊ paſſiua: ⁊ nihil plus: quoniã nullũ vbi ibi acquiriť. ¶ Et ſi arguas. quomodo poteſt hoc eſſe: ꝙ in aliquo ſit actio: ⁊ ꝙ per ipſam nihil agatur: ⁊ ſpecialiter cũ ſit actio trãſiens: ⁊ nõ habeat terminum in quẽ trãſeat. Reſpõdeo tibi cõcedo ꝙ omnis actio habet terminum: cum ſit reſpectus quidaꝫ. opꝫ ꝙ ſit inter duo extrema: ſicut ⁊ alij reſpectus: ſed nõ opꝫ ꝙ omnis actio neceſſario habeat aliquem nouum terminũ poſitũ ĩ eſſe per eam: qm̃ actio eſt tantum illatiua termini quãtum eſt ex ſe: nõ ſemper tñ actu inferens terminuꝫ: iõ ſufficit ꝙ aliquid ſit aptum natum agi per actionem trãſeũtem. nõ aũt opꝫ ſemper ꝙ actu agatur per eam.

Nota ꝙ lꝫ actõ ꝓducamẽtalis ſ ſit ĩ agẽte. ipſuꝫ tñ extrinſece denominare põt.

Amplius autem

de menſura actionis eſt dõm. Et ſit ꝓ̇muꝫ dictum tale: actio trãſiens mẽſuratur inſtãti tẽporis: qm̃ raptim trãſit: ſicut generatio ⁊ illuminatio aeris: ⁊ ſic de alijs actionibus trãſeũtibus. Et ſi dicas ꝙ actio trãſlatiua cũ ſit ſucceſſiua mẽſurať tẽpore nõ inſtãti. Reſpõdeť tibi ꝙ in re extra: actio trãſlatiua non eſt vna actio ſucceſſiua diuiſibilis: ſed ſunt ibi plures actiones cõtinue fluentes: ⁊ ſibiinuicem ſuccedentes. intellectus tamẽ apprehẽdit omnes iſtas quaſi vnam fluentem ⁊ diuiſibilẽ ⁊ ſucceſſiuam. ¶ Secundũ dictum de actione eſt iſtud: actio que elicitur in vno inſtãti potuiſſet elici in alio inſtanti: quoniam ex quo eſt idem agens: ⁊ ideꝫ terminus productus videť ꝙ ſit eadẽ actio vel poſſit eſſe. Ex hoc ſequitur ꝙ ignis ſi fuiſſet approximatus ſtupe hora pria eadem combuſtione eam combuſſiſſet qua comburit eam quando ſibi applicatur hora nona. ¶ Et ſi arguas: quoniaꝫ inſtans eſt propria menſura actionis: ⁊ hoc inſtans huius actionis: igitur ad variationem temporis ⁊ inſtantis ſequitur variatio actionis. Reſpõdetur interruptio temporis ⁊ inſtantis non variat actionẽ nec inſtans eſt propria paſſio actionis: nec hoc inſtans huius actionis: ſed tñ paſſio per accidens: ⁊ realiter diſticta. Et ideo videtur ꝙ actio poſſit ſeparari a tali menſura. ¶ Habet aũt dubitationeꝫ an cauſatio cãe materialis ⁊ ſubiectiue ſit aliqua actio de genere actionis: ⁊ aliquid realiter diſtinctum a materia ⁊ forma. Reſpondetur tibi. tua petitio eſt dubia: qꝛ dubium eſt: ſi cauſa materialis ⁊ ſubiectiua ſit aliquid realiter diſtinctuꝫ a materia ⁊ forma ⁊ a compoſito cauſato ex ipſis: ⁊ dicitur forte ꝙ non: quia materiam actu cauſare compoſituꝫ non eſt aliud niſi materiã ⁊ formam actu eſſe partes compoſiti: qḋ ſit per actualeꝫ vnionem vel indiſtinctionem eorum abinuicem. ¶ Dubiũ tamẽ eſt de ſubiecto reſpectu accidẽtis: cuius dependentiam terminat: ſi iſtud terminare ſit aliquid diſtinctum a ſubiecto ⁊ accidente: ⁊ ſit quidaꝫ influxus: ⁊ cauſatio ſubiectiua reſpectu accidẽtis: de quo alias erit ſermo: ⁊ modo ſub dubio relinquatur.

Scdm̃ hũc doctorẽ tempus ⁊ mot' ſũt ɔñua ab anima.

Oꝫ vñi tenere oppoſitũ huius dicti: vide tamẽ marſiliũ prio de gñõne. q. 8. ⁊ 9. ⁊ 5. p. 13. ⁊ alibi ſepe.

Perſcrutandum

autem de actione ĩmanẽte. ẽ aũt actio ĩmanẽs ſicut fertur illa q̃ ex ſe nõ ẽ illatiua alicuius

termini: niſi tñ paſſionis: quia non habet alium terminum quem inferat niſi ipſam paſſionem vel aliquid conſtitutum in eſſe per paſſionē. Palã autem: quoniã talis actio imanēs eſt in agente ſubiectiue vel ſaltē ſibi innititur: ⁊ huic cõcordat dciñ p̊ ethicoꝝ: quorũ inquit aliquid alterũ eſt qð fit pͥ ter vſum eorum actio in facto eſt: vt edificatio in edificato: ⁊ totaliter motus in eo qð moʳ: ⁊ talis actio eſt actio trãſiens: quorũ vero nõ eſt aliqd aliud opus preter actionem in ipſis exiſtit actio: ⁊ ē actio immanēs: vt viſio in vidente: ⁊ ſpeculatio in ſpeculãte: ⁊ intelleᵒ in intelligēte. Vñ talis actio imanens non eſt aliud niſi produᵒ obiecti actiua ī eſſe cognito vel viſo: ⁊ ſic de alijs potētijs vitalibᵒ: ſicut plenius videbitur in capᵒ paſſionis: cum fiet ſermo lõgus de paſſione reſpectu obiecti. At vero hec actio appellatur dicere vel dictio: nec intelligo per dicere productionē intellectionis: que eſt qualitas abſoluta de prima ſpecie qualitatis: quoniaʒ illa nõ eſt actio imanens cũ inferat alium terminũ a paſſione. ſ. ipſam intellectionem abſolutã: ſed ipſum dicere eſt quedã actio imanens que eſſentialiter eſt poſterior ⁊ intellectu ⁊ ſpecie ⁊ productione intellectionis: ⁊ ipſamet intellectione. Adhuc autē manifeſtum eſt ꝙ actio imanens eſt formaliter in agente vel ſubiectiue vel ſaltē diſtinguitur ab agēte: ⁊ dependet ab ipſo ſicut entitas poſterior diminuta ad entitatem prioreʒ ſimplr. ℭ Et ſi arguas ſi ipſum dicere: ⁊ omnis actio imanēs ſit forʳ ī agēte: ſequitur neceſſario ꝙ omne agens actione imanente agendo imutetur ⁊ patiatur cũ in ſe recipiat aliquid poſitiuuʒ. ſ. ipſam actionē imanētē. Reſpõdetur ꝙ de hoc dicetur in caᵒ de paſſione.

Margin: Alij volunt ꝙ actio imanēs ſit q̃litas de catagorie ⁊ ꝙ ꝑ ipſaʒ obñ nõ trãſmutetur: nõ ꝙ ſit eſ ſectiue ab eo in quo eſt.

ℭ De paſſione libellus ſextus.

PAſſio eſt ens. zᵒ illatuʒ ab agēte: ⁊ prio ab actiõe. Ens ibi ponit̃ pro ꝯᵐ generis vel pro ꝯᵐ determinabili per dr̃iam quidditatiuam. zᵒ illatum ab agente: ⁊ primo ab actione: ponit̃ loco dr̃ie proprie que ſicut alie per ſe ens determinãtes: eſt mihi ignota. Manifeſtuʒ eſt aũt ꝙ iſta deſcriptio eſt competēter aſſignata: quoniã illud qð p̊ infertur ab agente eſt ipſa actio: ⁊ zᵒ infertur ipſa paſſio. producens eniʒ infert ʒᵒ vel ad minus duo: ⁊ hoc ordine eſſentiali: nã ab agente egredit̃ actio ⁊ paſſio: ⁊ ipſe terminus. ſicut ab igne egredit̃ calefactio calefieri: ⁊ calor: quodã ordīe eſſentiali: qm̃ primũ egreſſum eſt actio. zᵐ eſt paſſio. ʒᵐ eſt terminus: vt p̊ᵐ qð egreditur ab igne ē calefactio. zᵐ calefieri: ⁊ ʒᵐ calor. bene igit̃ dictuʒ eſt in predicta deſcriptione ꝙ origo paſſiua eſt zᵒ illata ab agēte: ⁊ p̊ ⁊ imeᵗᵉ ab actione: nã primũ illatũ ab agente ē actio. primũ illatũ ab actione eſt paſſio. Terminᵒ aũt eſt tertiũ illatum ab agente ⁊ ſcðm ab actione: ⁊ primũ a paſſione. Palam autem ꝙ ex his ſequitur ꝙ agens prius eſt origine actione: ⁊ actio paſſione ⁊ paſſio termino. Paſſio autem contrahibilis eſt ⁊ diuiſibilis in plura genera ſubalterna: ⁊ diuiditur ſic. paſſio alia illata ab actione reali ⁊ trãſeunte. 5ᵉ enim ſunt genera paſſionum que inferuntur ab actione reali: que correſpondent 5ᵉ generibus actionũ realium. ſ. produᵗᵉ: vniᵗᵉ: diuiᵗᵉ: conſeruaᵗᵉ: tranſlatiue. omnes namq̃ iſte paſſiones ſunt quin

Margin: Terminus pducᵗᵒ: vt recipitur ī paſſo a: homine ſꝫ de paſſo. eſt ſcðm ē reſpectᵘ paucis ad agēs.

ꝙ res extra aiam: ſicut ⁊ actiones a quibus inferũtur. ℭ Adhuc autem fertur ꝙ paſſiones realiter ab ipſis actionibus a quibus inferũtur realiter diſtinguũtur: cum ſint origines oppoſite ⁊ diuerſa pͥ dicamēta cõſtituãt. ℭ Et ſi arguas ꝙ nõ ſunt plura poᵇᶦ ſine neceſſitate. nulla autem videtur neceſſitas ꝙ actio ⁊ paſſio ſint zᵉ realitates: quoniã vna realitas ſufficit: que prout eſt in agēte dicitur actio ⁊ prout eſt in paſſo dicitur paſſio. Unde nihil aliud eſt niſi hoc ab hoc: ⁊ hoc in hoc: ⁊ ita iſta vr̃ fuiſſe intentio ꝑgenitorũ noſtrorũ: Ariſt. ſ. ⁊ ſui cõmētatoris in. ʒᵒ. phyſicorum. 18. vbi dixit ꝙ ſicut eſt eadem via ab athenis ad thebas ⁊ a thebis ad athenas: non tñ idem aſcenſus: vnde eſt idem ſpaciuʒ: lʒ termini ſint alij ⁊ alij: ſic videt̃ ꝙ actio ⁊ paſſio que ſunt quoddam ſpacium medium inter agens ⁊ terminuʒ ſint vna res ⁊ vna realitas: lʒ producēs ⁊ productũ ſint diſtincta. ℭ Reſpondetur tibi ꝙ difficile eſt demonſtrare realem diſtinctionem inter actionem ⁊ paſſionem: quoniam videtur pluribus ꝙ vna realitas ſufficiat. tamen pro nũc teneo ꝙ ſint realitates diſtincte: quoniam de actione immanente ⁊ paſſione: neceſſarium eſt ponere ꝙ ſint due realitates dimiᵗᵉ diſtincte. igitur de actione ⁊ paſſione tranſeunte conforʳ eſt dicendum. Dictuʒ auteʒ Ariſto. ⁊ commentatoris ſic eſt accipiendũ. inter athenas ⁊ thebas eſt idem ſpacium: non tamen idem aſcenſus ⁊ deſcenſus: quoniam per ſpacium intelligunt formaʒ productaʒ que eſt quoddam mediuʒ inter agens ⁊ paſſum: ⁊ illa forma bene eſt vna: ſed per aſcenſum intelligunt actionem que eſt eſſe ab hoc: ⁊ per deſcenſum intelligunt paſſionem que eſt eſſe in hoc: ⁊ iſta diſtinguũtur ſecũdum eos: ergo dictuʒ eorum facit pro concluſione iſta. Dicamus igitur ꝙ paſſio diſtinguitur a termino: quoniaʒ termini ſunt ſeparabiles a paſſionibᵒ: quoniam termini manent: ⁊ paſſiones fluunt. Tũ zᵒ: quia forſitã per vnam paſſionem inferũtur plures termini. Dicamus ʒᵒ ꝙ origo paſſiua numeratur ſecundum numerationem originationis noie: quia vna vnius tantum eſt. Dicamus 4ᵒ ꝙ origo paſſiua raptim tranſit ⁊ menſuratur inſtanti: ſicut actiua. 5ᵐ dictum ꝙ origo paſſiua ſubiectiue eſt ī termino: quoniam in eodem ſubiecto ſunt actiua ⁊ paſſiua. Sexto dicamus ꝙ eq̃lis ambitus ſũt origines actiue ⁊ paſſiue: qꝛ q̃t ſũt actiue tot ſũt paſſiue.

Margin: Cũ actio ⁊ paſſio ſint reſpectus mutui: videt̃ ꝙ nõ cõſtituant diuerſa pͥdicamēta: dicit aliq̃ ꝙ reſpcũs mutui ī trinſecus aduenientes ſũt eiuſdē generis: nõ aũt contra. qd õ vbi actiuo ⁊ paſſiuo qñ actiuo ⁊ paſſiuo cõſidera

Margin: Aſcēſus ⁊ dſcē ſus ⁊ mãʳ vñ ⁊ formalr tamē ⁊ mãʳ ⁊ formalr poſſunt ſumi. ʒ. phyſicorum. 18.

Paſſio immanens

eſt zᵒ illata ab agente: ⁊ primo ab actione imanente: ⁊ eſt illa pter quã nihil aliud eſt illatũ ab actione: nec ab agente: nec ab ipſamet paſſione: ſed ipſamet paſſio eſt finis actionis agentis nec eſt ibi aliquis terminus capiēs eſſe ꝑ actionem. ℭ Manifeſtũ eſt auteʒ ꝙ talis paſſio immanens tantum eſt illata a potentia vitali: ⁊ ſi ab intellectu ſit illata: dicitur dici ſeu concipi ſeu eſſe cognitum: ⁊ ſi a potentia viſiua dicitur videri ſeu eē viſum: ⁊ ſic de alijs potentijs vitalibus. In ſpeciali ergo perſcrutemur de iſta paſſione: que infertur ab actione immanente: ⁊ primo de illa que infert̃ ab intellectu: que vocatur ipſum dici: vel ipſum cõcipi: ſeu eſſe cognitum: ⁊ quid ſit ipſum eſſe cognitum: ⁊ qualem entitatem habeat. Triplex namq̃ erit inquiſitio de iſto eſſe cognito. Primum quid ſit. Secundo an poſſibile ſit. Tertio an neceſſario

ſic ponendum. ¶ Quantum ad primum dicimus φ cum ens primaria ſui diuiſione diuidatur per actum ⁊ potētiā: ⁊ admiſſo ente in po° reperit̃ duplex actus .ſ. actus pͥm° ⁊ actus ſcd̃us. p actū pͥm° intelligo eē illud qḋ for' eſt in aliq̃ octo pdicamētoꝝ pterq̃ in actione ⁊ paſſiōe. Palā aūt ex prioribus dictis φ actus ſcd̃us duplex eſt: quidā imanēs: ⁊ quidā trāſiēs. iſte .n. eſt actus trāſiens: ſicͤ calefacere ⁊ illuminare. Actus aūt imanēs: ſicut dicere: intelligere. hͦ autem actus imanēs a phīs nō ꝯſueuit nominari: niſi cū aliqua q̃litate ꝯuolutū: puta ſentire vel itelligere. Diligēter āt debes aduertere φ aīa nr̃a qñ actu itelligit: ad min° ſūt ibi .7. realitates diſtincte realr. prima ipe itellect°. ſcd̃a ſpēs itelligibilis repñentās obꝫ: ⁊ determinās itellectū ad certū actū: ſi obꝫ nō ſit pn̄s. Tertia actiua pdu° itellcōis que eſt quedā q̃litas abſoluta: ⁊ iſta actio eſt actio trāſiēs cū iferat aliū terminū a paſſione. Quarta eſt ipſa paſſio illata. Quinta terminus illatus ⁊ productus .ſ. ⁊ illa intelle° que eſt q̇dā qualitas abſoluta de pͥ° ſpē qualitatis: ⁊ oībus iſtis 5ᵉ poſitis i itellectu: adhuc obm nō eſt actu cognitū: nec eſt in intellectu ſicut cognitū i cognoſcēte: nec hꝫ itellect° aliquā no^{m} adhuc experimētalē de obo. Reqͥrit̃ igit̃ ſexta pdu° actiua obi in eē cognito que ē quedā actio de genere actionis: ⁊ vocat̃ dicere ſeu concipere: ⁊ eſt quedā actio imanēs: ⁊ iſtud dicere infert 7^{m} realitatē .ſ. paſſionē q̄ vocat̃ dici vl' paſſiua cōceptio: vel eē cognitū: que quidē ꝯceptio paſſiua nō ifert alium terminū: ſed eſt vnū eſſe obi: eſſe dicto ſcd̃i adiacētis: vnde eſt quedam exñā diminuta: obi cognitī in intellectu: nā qñ dico eſſe cognitum duo dico: ⁊ li eſſe: ⁊ li cognitū. p li cognitū intelligo ipſam rē que eſt extra. Per li eē itelligo ipſum concipi vel dici: ⁊ paſſiuā cōceptionē que eſt eē: ⁊ exñā ipſius obi qua exñā obm formalr exiſtit in aīa. Et pono tibi exēplū: cū dico hō exiſtit realr: duo dico: ⁊ hoīem ⁊ exiſtentiā realē: qua formalr ⁊ realr exiſtit extra: a quo eſſe exñe dr̃ denominatiue exñs ⁊ eē extra: prout li eē eſt eē z° adiacēs. Sic hō ⁊ qḋlibet obꝫ extra per actionē intellectus intentionalē trahitur ad eſſe exiſtentie in aīa: qua exiſtentia obm dr̃ denominatiue eſſe in aīa: ⁊ hoc denominatione intrinſeca: qñ ab illa exñā in aīa obm indiſtinguit̃: vel vt verius loquar: denominatione extrinſeca dr̃ obm exñs in aīa pro tāto: qꝛ tale eſſe z° adiacēs: ⁊ talis exñā diminuta .ſ. ipꝫ dici vel concipi exiſtit in anima.

Cōtra. actus intelligēdi ſūt act° ſcd̃i ⁊ in pn̄s ſpē qualitatis.

Cōtrarialis cōceptiō paſſiua cū ſit habendo rei cognite ad intellectū videt̃ eē ſubiectiue in re cognita: ⁊ ita ab illa res denomiabit cognita deno[m]iatiōe itrīſeca

Amplius autē in ſpeciali ad maiorē declarationē iſtius eē cog^{ti} eſt perſcrutandū de iſta duplici exñā: vna reali: ⁊ extra aīam: ⁊ alia diminuta in intellectu: de cōparatione iſtarū adinuicē. manifeſtū eſt .n. φ qḋlibet obm ⁊ quelibet quiditas eſt indr̃ns ad iſtas duas exiſtētias .ſ. ad exiſtere extra: ⁊ ad exiſtere in aīa. ¶ Primū aūt in quo dr̃nt eē i aīa: ⁊ eē ex̃ aīam: eſt iſtud ſicut fert̃: qñ eē extra: eſt quoddā eſſe reale. eſſe in aīa eſt qḋdā eſſe intētionale. ¶ Secūdum qñ p eē reale res quelꝫ ſimplr̃ po' ex̃ nihil. nō aūt p eē intētionale: qñ eſſe intētionale pōt ſtare cum nihileitate rei: cui° eſt eē. ¶ Tertio dr̃nt φ eē reale nō eſt multipli^{r}: qꝛ vni° rei vnicū ē tale eē reale. eē aūt intētionale multipli^{r} in tot eſt quot ſunt intellect° ⁊ modi itelligēdi aliquā rē: ⁊ iſti modi ſūt innumerabiles: ſicut ex ſe pꝫ. ¶ Quarto dr̃nt: qñ nulla res pōt coopari ad ſuū eē reale: qꝛ agere pſupponit eē: pōt tñ coopari ad ſuū eē cognitū: inquātū per qualitatem impreſſaꝫ in po° vitali determinat eā ad hͦ ſequelā .ſ. ad expreſſionē iſtius eē obiecti cog^{ti}. Unde actio ⁊ paſſio intentionales ſunt a po° vitali quaſi elicitiue: ab obo aūt tm̄ determinatiue. ¶ Quinto dr̃nt: qꝛ nō oīs res pōt de nouo acqͥrere ſuū eē reale. pōt tñ acqͥrere ⁊ capere de nouo ſuū eē intētionale ⁊ eſſe cognitū: etiā p° itelli°. ¶ Sexto dr̃nt: qꝛ eſſe reale ineſt rei pmāⁿ: nec eſt in cōtinuo fluxu ⁊ fieri. eē aūt intētionale ⁊ eē cognitū: neceſſario eſt in cōtinuo fluxu ⁊ fieri ⁊ ꝯtinuo innouat̃: ⁊ raptim trāſit ⁊ mēſurat̃ inſtāti: ⁊ aliud eē cognitū ſibi ſucce' ⁊ iterū fluit: ⁊ aliud ſibi ſuccedit: ⁊ ſic ſemp ꝯtinue q̄ diu intellectus manet in acie itelligēdi. ¶ Septimo dr̃nt: qñ ſemp eſſe reale eſt i eo cuius eſt eē. eē aūt itētionale nō. ¶ Octauo dr̃nt: qñ in dādo eē reale cā prima: vt fertur pōt ſupplere cāūtatem cuiuſcūq̄ cāe efficiētis: ſed nō i dādo eſſe intentionale ⁊ eſſe cognitū: qꝛ cū iſtud eſſe cognitū de rōne ſua formali ſit φ ſit paſſio illata ab actione ima^{te}: opꝫ neceſſario φ ſit i eo ſubiue a q̇ ē elicitiue alias actio imanēs pōt eē trāſiens. ¶ Ex hoc tñ ifert̃ φ iſtud eē cognitū φ eſt q̇dā actus vitalis non pōt elici niſi a virtute .ſ. ab intellectu: ⁊ p ꝯñs nō eſt ab obo: nec totalr. nec partialr. Concludamus ḡ φ eſſe cognituꝫ: vel vt magis pprie loq̄r eſſe obi cog^{ti}: nō eſt aliud niſi quedā pdu° paſſiua que vocatur dici illata ab ipſo dicere: que nullum aliū ifert terminū: imo ipſa eſt finis: ⁊ termin° actionis: ⁊ ab ipa obm denominat̃ eſſe exñs in aīa: vel denominatione itrinſeca: vt dicūt plures: vel ſaltē denominatione extrinſeca. qꝛ obm eſt extra: ⁊ illḋ eſſe diminutum eſt i aīa: ⁊ ſic ſeorſum ſunt ſepata. Debem° nāq̄ diligēter aduertere φ qñ dr̃ tibi φ itellectus pducit obm in eſſe cognito nō eſt imaginādū φ aliq̇d poſitiuū obi ſibi intrinſecū pducat: nec ēt φ pducat aliquā formā exēplarē: vel aliqḋ idolū in quo intuebatur obm ſicut in ſpeculo: ſed pducere obꝫ in eſſe cognito nihil aliud eſt niſi inferre illud eē illā exñam: que vocatur dici ſeu concipi: ⁊ eē obi cogniti. Et volo tibi ponere exēplum ſm illos qui ponunt q̇ditates in eſſe q̇ditatiuo ab eterno. dnt φ eſſe exñe qḋ acquirūt in re extra virtute agētis nihil aliud eſt niſi reſpectus nouus ad cām efficiētē: ⁊ iſte reſpectus nouus ad cām efficiētē pōt dici productio paſſiua q̇ditatis: vt hoīs vel lapidis: ⁊ ſic de alijs: ⁊ talis paſſio dicitur eē z° adiacens: ⁊ quedam exiſtētia realis que quiditates i re extra de nouo formaliter exiſtūt: nec aliquid nō acquiritur niſi illa paſſio illata ab actione que dicitur reſpectus nouus ad cām efficientem: ſic conſor' eſt dicendum de li eſſe in anima: quoniā nihil aliud eſt niſi quedā productio paſſiua: ⁊ per ꝯñs quidā reſpectus nouus acquiſitus in ſubiecto noniter cognito: ⁊ eſt ei° exiſtētia qua formaliter exiſtit in anima. Exēplum tamē iſtud tibi propoſituꝫ φ exiſtētia realis non ſit niſi reſpectus ad cauſam efficiētē patitur calūniā: cū exempla ponam° nō vt ita ſit: ſed vt aſſentiat qui adiſcit.

Aduerte φ aliq̄ volunt φ eſſe cognitū nihil aliḋ ſit niſi q̄litas abſoluta q̄ dr̃ itellectio a qua obꝫ extrinſece denominatur nec plus ſuo eſt ponere.

Apud cōmentatorē eē itētionale ē itellectio q̄ ē res intellecta cauſata ab itellectu agēte q ē deus ſm ipſum.

Nunc reſtat dicere de poſſibilitate talis eſſe cogniti ſi poſſibile ſit φ obiectum trahatur ad exiſtentiam talem in mēte. Mir eſt enī quomodo a quacūq̄ diſtātia: ⁊ i quocunq̄ intellectu: immo infinitis: ⁊ pro quolibet

inſtanti obiectum poſſit acquirere nouã exiſtẽtiã: immo ſm plures: ſi obm ſit extra nihil ſiue ſit purũ nihil põt cape ꝛ trahi ad talẽ exiſtẽtiã ĩ aĩa: ꝛ indiuidi ꝛ idiſtingui ab illa: cũ tñ indiuiſio rõna reqrat exiſtẽtiã extremoꝝ cũ ſit relõ: ꝛ oĩa relõ reqrũt extrema. De ꝓ ſpãlr eſt mirandũ quõ qõlibet obm põt in aĩa exiſtere quacunqȝ exña: vt quõ vna magna ecleſia põt intrare ꝛ reponi: ꝛ ſubſiſtere in itellectu: ꝛ per quẽ locum intrabit ſpãlr. Cũ tu ponas ꝙ illa eadẽ eccleſia vel illud idez caſtruz numero qõ ẽ extra ꝗtũ ad eẽ poſitiuum qõ eſt in illis vere exiſtũt in aĩa: ꝛ hñt ibi vere eẽ: imo totus mundus ibi exiſtit. Jſta ſunt valde diffi^lia: nõ tñ videntur im poſſibilia. Manifeſtum eſt aũt ꝙ ꝗ põt imaginari modũ tra^hi quiditatẽ ad exiſtẽtiam actualẽ realez põt videre ad predicta: qui ponunt quiditates ab eterno vel nõ ex tpe hẽre eẽ obiũuz ꝛ quiditatiuũ: ꝛ qui ponũt exiſtẽtiam realẽ qͦdã accidẽs qditati. accñs dico meta^ce loquẽdo: qꝛ alterius generis a ſuba: vel logice: qꝛ extra cõceptum quiditatis ex totã coordinationem ꝑdicamẽtalẽ: quiditas q̃ nuſquã eſt: qꝛ abſtrahit ab omni loco ꝑ actionẽ agẽtis trahitur ſtatim ad exiſtentiam realem: ſicut quiditas caloris que nuſquam eſt. per actionem ignis trahitur ad exiſtentiam actualem caloris in aqua: ꝛ nihil penitus adueniente niſi exiſtentia: que formalr de nouo exiſtit ꝛ pri^us carens ea non exiſtebat. Palã aũt ꝙ ꝯfor^r ẽ dõm de obo: qꝛ obm ꝛ q̃lz qditas alicubi exñs vl̃ nuſq̃ exñs ꝑ actionẽ ipſi^us itellꝰ q̃ vocaꝛ dicere: trahiꝛ ad exñam ĩ aĩa. ſ. ad ipz dici ſeu ꝯceptionẽ paſſiuã: q̃ talis qditas formalr d̃ nouo exiſtit ĩ aĩa. ꝛ pri^us carẽs tali exña nõ exiſtebat ĩ ea. ¶ Adhuc aũt ma^ius ẽ: qꝛ ſic qditas roſe ſpe^cis põt trahi ſil^r ꝛ ſucceſſiue ad plĩes exñas reales ꝑ plĩes ꝓductiões reales: imo forte ad ĩfinitas. Attñ ĩ h̃ eſt dr̃ia: qꝛ vna qditas nũero: vt ſoꝛ. ſil^r forte nõ põt trahi niſi ad vnã exñaz realẽ nũero: nec ſuc^ue: ſic ferẽ. ꝙ ſub dñ^o reliquaꝛ. Sz vnũ obz nũero: vt h̃ ſoꝛ. ſil^r põt trahi ad plĩes exñas ĩ aĩa. Diſſolu^o aũt z^e diffi^ltꝭ de ĩdiuiſiõe rõna q̃ ꝓſupponit extrema dr̃ ꝓ ꝙ ſic qditas exñs ẽ ĩdiuiſa rõue a ſua exña: nec relinqtur ꝙ vtrũqȝ actualr exiſtat ꝓpa exña: ſz tantuz ꝙ vnũ extmũ hẽat eẽ obiũũ ꝛ qditatiuũ: ꝛ ipa exña ẽ illud q̃ formalr qditas exiſtit: nã qditas ẽ illõ qõ exiſtit: ꝛ exña ẽ illõ q̃ formalr qditas exiſtit: ipſa aũt exña ꝓpe nõ exiſtit: ſed ẽ illõ q̃ aliõ exiſtit. Palã aũt ẽ ꝙ qditas vt ꝑſcidit ab exña nõ hz eẽ niſi meta^cum: nec ẽ ꝓut li ẽ. z^o adiacẽs: ſic nec obm qõ trahiꝛ ad eẽ ĩ aĩa ñ oz ꝙ exiſtat niſi ꝑ i^tam exñaz diminutã quã hz ĩ aĩa: qꝛ illa for^r exiſtit: nec aliõ eẽ neĉio hz niſi tñ eſſe qdi^uũ ꝛ meta^cum. Ex h̃ iferꝛ ꝙ qꝛ qditas bois vel mõtis vel celi: vt ꝑſcidit ab exña locũ nõ hz: ſz locũ occupaꝛ ineſt ſibi rõne exñe realis: ſic qditas toti^us celi põt cape eẽ ĩ aĩa ſine occupa^one loci. Et cuz q̃ris ꝑ quẽ lo^m itrat lapis ĩ aĩa vel vna magna eccĩa. Rñõ tibi: iã tibi dixi ꝙ qui^tas lapidis ꝛ q̃lz alia: ſicẽ abſtrahit ab exña reali: ſic abſtrahit a loco: iõ lapis nõ erat ex̃ nec itra: qꝛ nuſq̃. Mani^m ẽ igiꝛ. ꝙ lz ſic poſſet euadi difficultas d̃ ipſis qdi^bꝰ: vt ꝑſcidũt ab exña reali: nõ tñ ab ipſis qdi^bꝰ exñtibꝰ: vel ipſis exiſtẽtijs. hñ. n. apparet ꝙ qditates: vt ꝑſcidũt ab exiſtẽtijs ꝙ nullã hñt diſtãtiaz ad intellm: cũ a nullo loco diſtẽt: ꝛ hñ ẽt appet ꝙ qditates pñt fundare ĩdiuiſionẽ rõnã ad exñam diminutã ĩ aĩa. ſ. ad cõceptionẽ paſſiuã: qꝛ talis ĩdiuiſio rõna hñ hz extrema. ſ. ꝯcipi paſſiue: ꝛ qditas q̃ ꝯcipiꝛ: q̃ꝝ qõlz ẽ aliqd poſitiuũ: iõ hñ talia duo pñt facere vnũ ꝑ ĩdiſtictiões: ſz to^a difficultas remãet de exñtijs realibꝰ q̃ ñ hñt eẽ qditatiuũ nec ſũt aliqd poſitiuũ: nec recipiũt ꝑdicationẽ entis: imo ſũt penitꝰ nihil añ caꝝ ꝓdu^ctionẽ ꝛ poſt caꝝ corru^ptionẽ: qꝛ totalr d̃ſinũt eẽ nec manet aliqd poſitiuũ ipſaꝝ: quõ igꝛ poteſt dicere ꝙ exña q̃ penitꝰ nihil ẽ qñ itelꝰ ꝙ ipſa capiat eẽ cognitũ ꝛ ĩdiſtinguaꝛ ꝛ ĩdiuidaꝛ ab illo eẽ cognito. manifeſte appet ꝙ illa ĩdiuiſio rõna nõ hz niſi vnũ extmũ poſitiuũ. ſ. cõcipi paſſiue. Exña aũt q̃ cõcipiꝛ eſt penitus nihil: q̃ vr̃ ꝙ nllõ mõ obm ſic capiat eẽ cognitũ ꝙ ĩdiſtiguaꝛ ab illo ꝯcipi: ꝛ ꝙ faciat vnũ cũ illo.

Apud cõm tãtorẽ nõ ponunt qditates ĩ eẽ qditatiuo: ſed res dicũtur poſſibiles poſſibilitate mãe. Scotus ẽt vult creaturã añ ſui ꝓductionem nullũ eẽ hẽre verũ: neqȝ qditatiuum: nec eẽntie: nec exiſtentie.

Corruptũ nõ põt redire idẽ nũero. z. de generatione. in fine.

Diſſolutio autẽ iſti^us difficultatis: lz ſit difficilis. nõ tñ ipoſſi^lis: nã obm eẽ ĩ aĩa põt itelligi duplr: vel ꝙ hẽat ibi eẽ realr ſm ſuã entitatẽ poſitiuã quã hz: ꝛ ꝙ ſit ibi eſſentialr: ꝛ iſte modus videꝛ pluribꝰ ipoſſibilis: qꝛ lapis nõ ẽ ĩ aĩa eẽnlr. Uel z^o põt itelligi ꝙ obm habeat eẽ ĩ aĩa exẽplariter ꝛ repſen^tiue tãtũ: queadmodũ dixerũt ꝓgenitores nr̃i: ꝙ ĩ abſtractis a mã ſcia ꝛ res ſcita ſũt idẽ: ꝛ ſcia ẽ res ſcita exẽplariter ꝛ repſentatiue: nõ aũt eſſentialr ꝛ entitatiue: ſicut ẽt domus q̃ eſt in aĩa eſt domus extra: qꝛ a domo in aĩa fit domus extra: ꝛ illa eadẽ domus q̃ eſt in mẽte artificis: ꝛ quã ꝯcipit artifex: ꝛ quã diſpõit facere: poſtea eã ponit ex̃ in rerũ nã. Manifeſtũ ẽ aũt ꝙ domus q̃ ẽ ĩ aĩa nõ ẽ eẽntialr domus extra: ſed tantũ exẽplariter: ꝛ repſentatiue ꝛ talibus ꝑdicationibꝰ plures vſi ſũt pħi antiqui ꝛ moderni ĩ pluribꝰ locis. Ex iſtis igiꝛ dictis pꝫ ꝙ obm qõ eſt ex̃ nõ capit eẽ ſic in aĩa ꝙ hẽat eẽ ĩ aĩa eſſentialr: nec ꝙ realr diſtiguaꝛ ab illo eẽ ĩ aĩa: ſed tñ ibi capit eẽ exẽplariter: qꝛ lapis nõ eſt ĩ aĩa: ſed ſpẽs lapidis. 3. a. 38. Capit ẽt ibi eẽ exẽplariter ĩ ipſa cõceptiõe paſſiua q̃ eſt exẽplar ſilimũ rei: cuius ẽ. Palaz aũt ꝙ ꝑdicatio iſta cũ dr̃ ꝙ obm hz eẽ cognitũ in aĩa: ꝙ talis ꝑdicatio nõ eſt ydẽptica: ſz denominatiua tñ denominatione extriſeca. vñ ꝓ tãto veꝝ eſt ꝙ obm hz eẽ ĩ aĩa ſicut cognitũ in cog^te: qꝛ ſuũ eẽ cognitũ vel ſuũ exẽplar ſibi ſilimum: q̃ ꝯceptio paſſiua dr̃: ẽ ĩ ipſa aĩa. Et pono tibi exẽ^m ſi ꝑ ipoſſi idiuiduũ ſortis poſſet ſepari a ſua exña realr. ſic tñ ꝙ exña nõ deſineret eẽ nec fieret nihil: ſed eſſet ſepata. fortes aũt hẽret eẽ qditatiuũ: vl̃ forte dareꝛ ſibi alia exña a qua itꝰ diſtiguiꝛ: tũc adhuc eẽt veꝝ dicere ꝙ ſoꝛ. hẽret eẽ ĩ re ex̃: ꝓ tãto. ſ. qꝛ exña ei^us: lz ſit ſepata ab eo: eẽt tñ in reꝝ nã. ex hoc ſeqtur: ꝙ ſi ſoꝛ. q eſt h̃ ſepareretur a ſua exña q̃ eſt hic: nec acqreret aliũ locũ ſoꝛ. ſed eẽt exña ſepata ab eo ꝛ poneretꝛ ĩ celo. adhuc eẽt verũ dicere ꝙ ſoꝛ. hz eẽ in celo ꝓ tãto: qꝛ eius exña eſt in celo q̃ eſt ei^us eẽ z^o adiacẽs. imo qõ plus eſt: ſi ſoꝛ. vt ꝑſcindit a ſuo eẽ factꝰ oĩno nihil: ſic ꝙ ñ reciperet ꝑdicationẽ entis. adhuc eẽt veꝝ dicere ꝙ hz h̃ eſſe reale ĩ celo: ꝛ ꝓ tãto verũ eẽt: qꝛ ſuũ eẽ reale ẽ in celo. Palã aũt: qꝛ talis ꝑdica^o ẽ ꝑdica^o denoĩa^ua denominatione extriſeca. cũ dr̃ ſoꝛ. hz eſſe ĩ celo. Uñ nõ hz ibi eẽ niſi tñ eẽ denominatiuũ extrinſece a ſuo z^o eſſe adiacẽs qõ ẽ ĩ celo. ſicut hercules hz eſſe denominatum a ſua imagine denominatiõe extriſeca. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ ſic eſt dõm de obo ꝛ ſuo eẽ qõ hz in aĩa: qꝛ obz realr eſt extra: ꝛ ſuũ eſſe eſt ĩ anima: ꝛ ſunt localiter ſeparata: ꝛ tñ eſt verum dicere ꝙ obm hz eẽ in aĩa: ꝛ hoc ẽ veꝝ denominatione extrinſeca: immo qõ plus eſt dato ꝙ obiectum

Cõtra. iſta cõceptio paſſiua eſt habitudo rei cognite ad intellectum: ergo ẽ tm̃ ſubiectiue.

nõ ſit ex̃ realr: ſ3 ſi p̄ur nihil adhuc diceř bře eſſe in aīa: ⁊ p̄ tāto verū ē: q2 ſuū eē. ſ. ꝯceptio paſſiua ē in aīa a q̄ deñoiaŕ deñoiatiõe extrinſeca. Cõcludamus igiŕ ꝙ obm nõ ē oīo idiuiſu3 ⁊ idiſtictū a ſuo eē: qð ē in aīa: q2 nõ h3 eē eēntialr ĩ aīa: ſ3 tm̃ exemplariter: q2 lapis nõ eſt ĩ aīa: ſ3 ſpẽs lapidis: nec domus ē in aīa: ſ3 ſpẽs dom⁹: ⁊ hoc ē qð dicit Ar. ĩ. 7. metaph. 30. ⁊ 12. mē^{ci}. 18. eo⁊ q̄ fiūt ⁊c̃. vbi diĉ: ꝙ ab arte fiūt. quo⁊ ſpẽs eſt ĩ aīa. ❡ Et ſi arguas ꝙ Ar. ibidē expõit ſeip3 dicētē. ſpēm aūt dico ꝙ qd erat eē cuiuſcũq3 ⁊ p̄^{mã} ſubam cu3 ſubdit ex domo ſine mã fieri domū mãm hñtē: ⁊ iter⁊ exponit ſe. dico aūt ſuba3 ſine mã ꝙ qd erat eē. Ex his p3 manifeſte ꝙ domus ĩ aīa nõ ē ip̄a ꝯceptio paſſiua domus: q2 tale ꝯcipi cū ſit qðdā ens reſpectiuū diminutu3 nõ ē qð qd eſt dom⁹: nec qð qd ē lapidis. Et iõ vř dicere Ar. ꝙ domus ĩ aīa ē ipſamet domus: q̄ poſtea fit ex̃: l3 ſub alio eē: ⁊ iõ domus q̄ fit ex̃ cū oīb⁹ ſuis ꝯditiõib⁹: vt ꝙ talis vel talis vel q̄drata vel oblõga vel rotunda p̄us erat in mēte artificis obiuẽ: ad quā aſpiciēs artifex illā eādē nuõ ponit ex̃: tm̃ ſub alio eē: q2 ſub eē reali. in mēte aūt exiſtebat ſub eē dimi^{ti} ⁊ itentiõali. ❡ Rñ^{o} tibi qñ Ar. dixit. ſpē3 aūt voco qð qd erat eē ⁊ p̄mā ſuba3 itelligit hic eē exēplariter: nõ aūt eēntialr a q̄ domo exēplari fit dom⁹ ex̃ in eē reali: ⁊ iõ ꝯcedo tibi ꝙ illā eādē domū quā ꝯcipit artifex. poſtea ponit ex̃: ſ3 illa domus nuq̄3 fuit in aīa: niſi tm̃ in for^{a} exēplari: ⁊ fuit ibi exēplariter. nõ aūt eēntialr.

Apud Cõmen. 7. meta. 30. ⁊ 12 meta. 18. colligiŕ ꝙ ſi gnõ in artificialib⁹ eſt vniuoca nõ daŕ ſpēs ĩtelligibilis realr diſticta ab obto. vñ dicuntur apõ ipm cognitio eſt eſſentialr res cognita nõ tm̃ repſentatiue. ⁊ ibi conſidera.

Habet aūt dubõnē ð alijs potētijs aīe app̄hēſiis: ⁊ appetitiuis an p̄ducant oba ſua in aliq̄ eē dimi^{to}: ſic eſt de po^{a} itẽ^{ua}. ſ. an volūtas p̄ducat obm ſuū in eē volito: ⁊ fantaſia in eē fantaſiato: ⁊ ĝl3 ſenſus in eē ſenſato. 2° dubõ erit iſta: an illud eē diminutū hēat eē ſubiue in obo: ꝙ ſi nõ: dicas ĩ q̄ eſt ſubiue. Et 3° dubõ erit iſta: an in oĩ itellectiõe vã vel falſa: ĩtuitiua vel abſtractiua p̄ducaŕ obm ĩ tali eē dimi^{to}. ❡ Diſſolo aūt p̄^{e} difficultatis ĩ h̃ ſtat: qm̃ oīs po^{a} ſenſi^{ua} ponit ſuū ob3 in aliq̄ eē dimi^{to}: ſic itells in eē cognito: cū oēs ſint po^{e} vitales ⁊ actiue aliq̄ actiuitate. Vñ viſus põit ob3 ſuū in eē viſo: qð qdē eē viſū ē q̄dā p̄du^{o} paſſiua: q̄ eſt eē 2° adiacēs obti viſi a q̄ deñoiatiue deñomiatiõe extrin^{ca} dř obm viſu3. obm. n. nõ h3 eē eēntialr ĩ viſu: ſ3 tm̃ exēplariter: nec itelligo p̄ eē viſu3 ipam viſionē: q̄ eſt q̄dā q̄litas abſo^{ta}: ſ3 eē viſu3 vel magis p̄p̄e eſſe obi viſi ē aliqd diſtictū ab ip̄ſa viſiõe: poſteri⁹ ēt ip̄a viſiõe: ⁊ ē p̄tinēs ad p̄is p̄di^{cm}: q2 eſt quedā p̄du^{o} paſſiua illata ab actiõe: ĩme^{te}. Palā aūt ꝙ ꝯfor^{r} eſt dõm de alijs ſenſib⁹ vt auditu guſtu ⁊c̃. ⁊ de ſenſu cõi: ⁊ ð fantaſia. Dubi^{o} aūt p̄dicta q̄tū ad volūtatē difficilis ē: qm̃ moderni p̄hi de hoc varie opinanŕ. Ferŕ nāq3 a quodā ꝙ volūtas nõ p̄ducit obm ſuū in eē volito: ſic ꝙ ob3 capiat aliqd eē a volūtate: ſ3 magl ipmmet amās vi amoris ponit ſe ex̃ ſe v̄ſus amatū: ita vt amans capiat eē datū: q2 ſic itelligere ē mot⁹ rei ad aīa3: ſic amare eſt mot⁹ amātis ad amatū. nā ſic cognitū ē in cog^{te}: ſic mõ oppo^{to} amās ē in amato: ſic dicit illa p̄põ vulgaris. Aīa verius eſt vbi amat: q̄3 vbi aīat: ⁊ cor amātis trāſformaŕ ĩ illud qð amat ſ. in ipm amatū: nec ymagiaŕ ſic ponens ꝙ amās egrediaŕ ad amatū in eſſe reali: ſ3 tm̃ egrediaŕ cor amātis ad amatū poſitū in eē iten^{li}. verū. n. amās p̄^{o} ponit amatū ſuū in eē cognito mõ p̄us dicto: ad

Nũ volūt ꝙ viſione que eſt q̄litas res dicaŕ viſa: ⁊ ſic p̄ino nõ op3 ponere: ⁊ ita in alijs oīb⁹ potentijs aīe dõm.

qð amatu3 ſic poſitū amans egrediŕ ad ipm: ⁊ iſte egreſſus nihil aliud eſt niſi q̄dā ſpira^{o} paſſiua: que eſt eē 2° adiacēs ipſi⁹ amātis in quo eē exiſtit ipm amās: qð qdē eē amātl idiuidiŕ ⁊ idiſtiguiŕ ab eē cognito amati: ⁊ fiūt vnū p̄ idiuiſionē maiorē ⁊ veriorē q̄3 ſit idiui^{o} aīe a corpore: ⁊ h̃ eſt rõ illi⁹ p̄põnis vulgaris ꝙ aīa eſt veri⁹ vbi amat: q̄3 vbi aīmat: qm̃ amās ⁊ amatū idiuidunŕ in eē iten^{li}: que idiui^{o} eſt maxima. illa aūt eſt in eē mãli ex̃ mēte3. ❡ Et ſi dicas ꝙ eē amātis ⁊ eē cognitū amati ſūt ĩ diſtictis potētijs. ſ. itellu ⁊ volūtate. ❡ Rñ^{o} nulla eſt diſtātia ĩter itellectū ⁊ volūtatē: l3 ſit ibi aliqualis diſtõ: imo ſunt vnū itellus ⁊ volūtas p̄ idiuiſionē. ſic igiŕ ex eſſe amātis qð eſt in volūtate: ⁊ eē cognito amati fiet vnū p̄ idiuiſionē veriorē q̄3 ſit indiuiſio aīe a corpore: l3 q̄ dicta ſunt ſint vera de idiuiſiõe amātis ⁊ amati. Tñ ꝯfor^{r} eſt dõm de eē amato. ſicut de eſſe cognito: qm̃ amās nõ ponit ſe in eē amātis: nec egrediŕ a ſeipſo v̄ſus amatū: ſ3 magis trahit amatū ad ſeipm ⁊ p̄ducit ipm in eē amato: ⁊ in eē volito: ꝙ qdē eē amatū eſt quedam p̄du^{o} paſſiua amati illata ab actiõe imanēte ipſi⁹ amātis: qð qdē eē amatū eſt de iſto gñe. Palā aūt ꝙ iſto mõ ponēdo p̄ductionē obti in eē amati veri⁹ fit vnū amās ⁊ amatū q̄3 p̄ mē: qm̃ ly eē amatū tm̃ eſt in ipſa volūtate amātis ⁊ indiuidiŕ ab illa. Ex eſſe igiŕ reali amātis ⁊ eē itentiõali amati ⁊ dilecti fit vnum maiori vnione ⁊ veriori q̄3 ſit vnio aīe ⁊ corpis: q2 vnio ſp̄ūalis verior eſt q̄3 cõporalis ⁊ mãlis: veri⁹ eſt igiŕ aīa vbi amat q̄3 vbi aīat.

Nota ꝙ nõ ſolū p̄ actū ſimplicem. ver3 ēt p̄ collatiuū volūtas relinq̄t in obto entis diminuti. cogitatiua ēt p̄ vtrūq3 actū põt ponere ſuu3 obm in eſſe diminuto.

Diſſolutio 2^{e} difficultatis: l3 ſit difficilis: qm̃ de hoc varie ſentiunt moderni p̄hi: nõ tñ vř ĩpoſſe. De hoc ſūt 3^{a} dicta diſpeta. p̄mū. ꝙ ly eē cognitū qð eſt eē diminutū nuſq̄3 eſt ſubiue. 2^{m}. ꝙ eſt ſubiue in obto cognito. 3^{m}. ꝙ eſt ſubiue in itellectu ĩformato itellectiõe: que eſt q̄dā q̄litas abſoluta. p̄^{m} dcm̃ nõ videŕ verū: q2 cū ſit qðdā accñs: neč̃ario reqrit ſubm. Rñdēt ꝙ nõ eſt p̄p̄e nec ſuba nec accñs: ſ3 tm̃ qdā modus ſube ⁊ accñtis: modus inq̄3 itentiõalis. S3 nec iſtud vř ver⁊: qm̃ vt p̄dictū eſt: eē cognitū eſt q̄dā p̄du^{o} paſſiua: que p̄tinet ad iſtud gen⁹ de q̄ tractamus: ⁊ p̄ ꝯñs icludit q̄ditã^{ue} accñs. 2^{m} dcm̃ nõ p̄t ſtare: qm̃ vt dcm̃ eſt obm eēntialr eſt ex̃: eſſe aūt obi cogniti eſt in aīa. ḡ non eſt ſubiue in eo. 2°: quia eſſe cognitū põt eē de o^{io} qð eſt mere nihil: ſicut de extra future eclypſis. Ens aūt poſitiuū nõ põt eē ſubiue ĩ puro nihil: ⁊ in illo qð eſt purū nihil ⁊ qð nõ recipit p̄dicationē entis. Vñ l3 poſſet hoc aliqualiter ſuſtineri de oībus: que actu exiſtūt: ꝙ in illis eēt ſubiue: nõ tñ de illis: q̄ nõ ſunt: ſicut ſūt extitie rerū q̄ nõ ponunŕ in po^{a} obiua: ſ3 cū deſinūt eē totaliter nihil ſunt: nõ ſic q̄ditates: q2 adhuc remanēt in eſſe q̄ditatiuo. 3° de iſta p̄põne ꝯplexa hõ eſt aīnus. quero de iſto eē cognito cõplexo ſi eſt in obto ſubiue in quo vel in hoīe vel in aſino vř in vtroq3 neutrū eſt dandū. ❡ Et ſi dicas ꝙ ſaltē ly eſſe cognitū erit in ipſa q̄ditate que poniŕ in eſſe q̄ditatiuo ſiue exiſtat ſiue nõ: iſtud nõ videŕ verū. Tū q2 q̄ditas in eē q̄ditatiuo abſtrahit ab oĩ p̄di^{to} p̄ accidēs: cuiꝰ eſt ly eē cognitū. Tū q2 nihil põt eē ſubiectū alicuius actu extitis niſi actu exiſtat. difficile tñ eēt impugnare cu3 eſſe cogniti obi extitis vt extis nõ poſſit eſſe ſubiue in tali obto ꝙ exiſtit: q2 diceret ꝙ tale obm trahiŕ ad talē extiam ſi ūale3

Illa opĩo nõ poneret eē cognitū in hoc p̄dto: nec diceret ipm eſſe itellectiõe3: ſ3 tm̃ ipm termiare eā ⁊ ab ea depēdē.

Attēde ꝙ ſi op⁹ eſt ꝙ illo qð fundat cognitione3 paſſiuā ſit. iõ ĩ ſ̄ entib⁹ 2^{e} itẽtiões ⁊ paſſiones ille imanentes poterūt ſubiectari: ut p̄ſidera.

in aīa: ꝛ ei⁹ dependētiā termiaret: vel saltē sibi int
terei: vl ex ipo eē cognito ꝛ obō resultaret vnū to
tū ꝯstitutū. vnū dico ꝑ accn̄s: qḋ dr̄ ples ꝛ pt⁹ mē
tis: ꝛ spāliter qn̄ idem itelligit se initiꝰ eē cognitū
rei itellecte. verūtn̄ qꝛ hoc nō pōt esse in oībus. vt
pꝫ de eꝑtiegis: ꝛ de his q̄ nullo mō sunt: imo sūt pu
rū nihil: nō est vlr dōm ꝙ ly eē cognitū sit subiue
in obto cognito. 3ᵐ dcn̄ vt ꝓbabili⁹ ꝙ ly eē cogni
tū sit subiue in itellectu iformato intellectiōe: vel
saltē sibi initiꝰ: ꝛ ei⁹ depēdentiā termiat ꝛ ab ipso
indiuiꝰ. Lꝫ igiꝰ se teneat ex pte obti eꝑēplariter: se
tenet tn̄ ex pte itelligētis fundamētalr. Cū sit pas
sio illata ab actiōe imeˣ. q̄re in eodē ē subiue a q̄
est elicitiue. ¶ Et si q̄ras a quo ē istud eē cognitū
effectiue. Dico ꝙ ab itellu: nō tn̄ vt ꝑscindit ab in
tellectiōe: sꝫ vt eā icludit. Ex hoc seqꝰ ꝙ nō pōt ab
aliq̄ alio ꝓduci: qꝛ sicut vna actio nuō nō pōt elici
nisi ab vno agēte nuō: vt fuit dcn̄ in caᵒ. de actiōe
sic nūc passio ista: q̄ dr̄ eē cognitū vnq̄ꝫ pōt eē eadē
nuō nisi ab intellectu eodē nuō: nec pᵃ cā posset in
hoc supplere vicē itellectus nr̄i: nec q̄cūqꝫ alia cā.
Difficultas 3ᵃ facilr soluiꝰ: qm̄ ꝓpō affirᵐᵃ de ꝓdu
ctiōe obi in eē cognito dꝫ eē vlis: ꝛ ex pte obti ꝛ ex
pte noᶜ: qm̄ oē obm: qḋcūqꝫ sit illud: pōt cape tale
eē ꝛ ex pte noᶜ: qm̄ in oī noᵃ eꝑimētali siue intuiti
ua siue abstractiua siue vera siue falsa siue intelle
ctiua siue sensitiua obm capit tale eē diminutū.

Uisa entitate ꝛ possibilitate isti⁹ esse co
gniti: restat ingrere de ei⁹
nec̄itate: qm̄ tales moderni ph̄i asserūt ꝙ nulla ē
nec̄itas poⁿⁱ tale eē cognitū eē aliqd vltra q̄litatē
illā: q̄ vocaꝰ inteᵒ. Et rō istoꝝ est: qm̄ esse cognitū
est eē denoīatū denoīatiōe extrīseca ab ipsa itelle
ctiōe: q̄ est i itellectu: nec oꝫ plus ponere: qꝛ hꝰ suffi
cit. Dicamus ḡ in p̄mis vnā ꝓpōnē negatiuā: ꝙ ly
eē cognitū nō ē p̄cise eē denoīatū ab illa cognitōe:
qm̄ si ita eēt. tūc ipsa cognitiōe sepata ab itellectu
ꝑ pole vel ipole obm diceretꝰ eē cognitū: qḋ ē fal
sum: qꝛ nūq̄ꝫ aliqd cognosciꝰ actu nisi sit aliqd co
gnoscēs actu. ipsa aūt cog̃ nō cog̃scit: nec ipe itelle
ctus sepata cogᵒ ab ipso. Et pono tibi eꝑēplū: yma
go herculis q̄ est subiue in lapide: a q̄ denoīaꝰ her
cules: si eēt sepata ab oī subōita hn̄ denoīareꝰ her
cules ab illa: sicut qn̄ erat ꝯiūcta. obꝫ aūt nō deno
miaꝰ eē cognitū a cognitōe sepata ab itellcū: ḡ nec
ab illa qn̄ est in itellu subiue. Adhuc aūt pꝫ hoc ꝑ
illā diuisionē ꝯcessaꝫ ab oī schola: quā ponit Arist.
in 6ᵒ. sue metaᶜᵉ: q̄ talis est. ens aliud ē in aīa. aliud
eꝛ̄ aīaꝫ: sꝫ ens eē eꝛ̄ aīam nō est eē denoīatū extrī
secē: sꝫ opꝫ ꝙ hēat eē ꝓpriū a q̄ idistinguiꝰ. silr vꝰ
ꝙ ens hēbit in anīa eē sibi ꝓpriū aliud ab illa co
gnitiōe: qm̄ illa cognitio nō est puꝝ eē zᵒ. adiacēs:
imo ipsa eꝑistit formalr ꝑ ꝓpriā eꝑitiam tāq̄ꝫ ꝑ ꝓ
priū modū itrinsecū. iō nō pōt eē eꝑīa obti. Uñ si
eēt eꝑīa obi cū sit vnū ens simplr ꝛ nō ens rōnis:
sequereꝰ ꝙ obm hr̄et veꝝ eē reale in aīa ꝛ nō esse
diminutū: qḋ est falsum. Ampli⁹ aūt 3ᵒ. si obm nō
hꝫ aliud eē in aīa nisi eē itellectōis a q̄ hꝫ eē deno
miatū: seq̄reꝰ ꝙ zᵉ itentiōes ꝛ respect⁹ rōnis erunt
relones reales: qḋ ꝓbaꝰ: qm̄ oīs relo: q̄ hꝫ funᵗᵘᵐ ꝛ
terminū realia est relo realis: qm̄ nihil plus reqri
tur nisi extrema realia ꝛ realr distincta. Cū igiꝰ zᵉ
itentiōes ꝛ respect⁹ rōnis fundenꝰ sup illud eē: qḋ
hꝫ obm i aīa: qḋ ꝑ te est eē reale: qꝛ est eē itellectio
nis: q̄ ē vera res simplr ꝛ nō dimiᵗᵃ: ḡ ꝛ zᵉ itentōes
funᵗᵉ sup ipsam erūt respect⁹ reales: ꝛ sic cōsideraᵗ
logica erit ꝯsideraᵒ realis. zᵉ igiꝰ itentiōes ꝛ respe
ctus ratiōis fundanꝰ super aliqḋ esse diminutū: ꝛ
ex hoc dn̄r entia rōnis: qꝛ habēt ꝑ funᵗᵘ vel termi
no entia dimiᵗᵃ.

Proponamus igiꝰ ꝓpōneꝫ affirmati
uā: ꝙ nec̄iū est ponere in aīa nūc aliq̄ꝫ entitatē di
minutā p̄ter illaꝫ quaᵗᵘᵐ: q̄ vocaꝰ inteᵒ. ꝛ illa enti
tas dimiᵗᵃ est eē obti cogniti. nec̄itas aūt ponendi
talem entitatē diminutā sic ꝓbaꝰ. pᵃ ꝓpō sit talis:
impole est ꝙ aliqḋ totū trāseat de nō esse cogᵗᵘ ad
eē cognitū seu de nō eē volito ad eē volitū: ꝑ aliq̄
istāti nisi aliqḋ esse nouū sit additū vel abiectū ex
pte ꝯcipiētis. Hec ꝓpō tꝫ i v̄tute p̄mi p̄ncipij ꝯple
xi: qm̄ nō est trāsit⁹ de affirᵗᵉ ad negōnē nisi aliqd
sit additū vel abiectū. zᵃ ꝓpō sit talis. retēta vni
tate actus absoluti: ꝛ eius tota entitate ꝛ realiᵗᵉ in
intellu in nullo variata: pōt obm de nouo trāsire
de nō eē cognito ad eē cognitū: vel de nō eē volito
ad eē volitū: ꝛ eꝫ. Hec ꝓpō sic ꝓbaꝰ inductiue. pᵒ.
in itellu pᵉ itelliᵉ: qm̄ futura ꝯtinᵃ ꝛ ꝯplones ꝯtin
gētes ꝯtinʳ vult: ꝛ pōt eas nō velle. vnde sic ꝯtinʳ
vult affirmatiuā ꝙ posset eā nolle ꝛ velle negati
uā: nulla penit⁹ facta variatiōe i volitōe sua q̄tuꝫ
ad illud absolutuꝫ qḋ iportat: nec in ipa volitate.
¶ P. zᵒ. de zᵒ itelliᵉ: que mouet orbeꝫ: qm̄ ipsa de
nouo aliqd cog̃scit itutiue ꝙ p̄us nō cog̃scebat. s.
ista futura ꝯtinᵃ iferiora gn̄ābilia ꝛ corruptibilia:
que de nouo ponunꝰ in eē: que p̄us nō itelligeban
tur ituitiue anq̄ꝫ ponerenꝰ i esse. Silr nulla ꝯtinᵃ
vult: q̄ posset nolle ꝛ multa nō vult q̄ posset velle:
nulla tn̄ facta variatiōe in ei⁹ volitiōe vel nolitōe
q̄tū ad absolutū qḋ importāt: cū volitio ꝛ cog⁹ zᵉ
itelliᵉ sit idē realr ꝙ sua suba ꝛ reᵐ sui ꝛ reᵒ distictꝛ:
sicut nobis tradiderūt ꝓgēitores nr̄i. Hoc 3ᵒ pꝫ i
ductiue in intellu nr̄o: qm̄ loquēdo ꝛ platonice ꝛ
ꝑipaᶜᵉ itellᵉs in hoīb⁹ est qḋdā itelliᵗᵉ ꝛ purꝰ intel
in actu ꝛ reᵐ sui ꝛ reᵒ alioꝝ. hoc pꝫ de platone q po
suit ꝑ se hoīem sepatū ꝛ nām intellectualē ꝛ qḋdā
itelliᵗᵉ subsistēs: sic fuit dcn̄ i 7ᵒ. nr̄e meᶜᵉ. caᵒ. zᵒ. vᵃ
de ydeis plonicis fuit s̄mo. Silr Cōmēta. vt appꝫ
3ᵒ de aīa: q posuit ꝙ eēt vn⁹ itellᵉs in oīb⁹: ꝛ q dixit
illū iteᵐ eē oīno impliᶜᵉᵐ dixit illū iteᵐ eē puruꝫ
itellectōeꝫ ꝛ puꝝ itelligere in actu: ita ꝙ sua inteᵒ
ꝛ suū iteᵗᵉ eēt idē qḋ sua suba q̄tū ad illud absolu
tū qḋ iportāt. Certū ē. n. ꝙ ydea plonica ꝛ itelleᵘˢ
nr̄ sꝫ ꝑipatheticos aliqd pōt de nouo iteᵗᵉ qḋ p̄us
nō itelligebat ꝛ velle qḋ p̄us nō volebat nulla oīo
facta variatiōe: nec in itellectiōe: nec in volitiōe:
q̄tū ad absolutū ꝙ iportāt. vera est igiꝰ zᵃ ꝓpō ꝛ
iductiue ꝓbata in 3ᶜⁱ itellu: que talis ē. s. ꝙ retēta
vniᵗᵉ act⁹ absoⁱⁱ ꝛ ei⁹ tota entiᵗᵉ ꝛ realitate in itelle
ctu oīo penit⁹ iuariato pōt obm de nouo trāsire d̄
nō eē volito ad eē volitū: ꝛ de nō eē cognito ad eē
cognitū: ꝛ ꝯuertiꝰ ꝯria: formemus igiꝰ sic demr̄a
tionē euidentē ad ꝓbādū eē obti cogniti in men
te eē aliqd positiuū distictū ab absoᵗᵉ intellectiōis
q̄ talis est. Oīs itellᵉs vel volūtas de nouo eꝑime
taliter attigēs aliqḋ obm: qḋ p̄us nō attigebat ne
cessario hꝫ aliquē actū nouū absolutū vl respecti
uū ꝑ quē attigit de nouo tale obm. hec maior cla
ra est ꝑ p̄mā ꝓpōnē: q̄ fundaꝰ sup pᵐ p̄nᵐ ꝯplexū:
nūc sumo minorē: sꝫ itellus ꝛ volūtas pōt d̄ nouo
aliqḋ subm eꝑimētalr attigere: qḋ p̄us nō attige
bat nullo absoluto facto de nouo: nec in subto: nec

Uide l. 3. theolo
gie h⁹ pulchra d̄
sio isti⁹ cogniti:
e bene cōsidera.

Cōtra. probo ꝙ
esse cognitum est
habitudo reali
ter: qꝛ inter ex
trema realia vt
rem ꝛ itellm. vt
considera.

Apud Cōmen.
de⁹ nihil cognos
scit extra se: apō
Scotū: eꝰ cogni
tum adeo est res
intellecta termi
nās intellectiōeꝫ
diuinam.

Apud Cōmen.
iferiores itelligē
tie itelligūt supe
riores ꝑ eētiaꝫ
superiorū: ꝛ non
econuerso.

Apud Cōmen.
itellꝰus noster co
gnoscit se scia di
stincta ab ipo: qꝛ
ꝛ ꝑ intellecta spe
cularia: ꝛ ꝑ sbaꝫ
intellect⁹ agētis.

in ſic apphēdēte. hoc pꝫ p 2m ꝓpōnem inductiue ꝓbatā i 3o itellu. ḡ de neceſſitate oꝫ in ſic apphēdēte de nouo eē aliquē actū nouū aliū ab illo abſolte vl ſaltē in obto. In obo aūt nō ē aliqd factū de nouo: qꝛ obm qd de nouo ite' pōt eſſe nō ens. ḡ opꝫ ꝙ iſtud nouū poſitiuū ſit ſcm in ipſo apphendēte: ⁊ hoc voco obm ꝓductū in eē cognito vel i eſſe volito: ſeu ꝯcipi vel dici: vel ꝯceptio paſſiua vel eē obi cogniti qcūqꝫ noie vocet: qꝛ plurib⁹ noib⁹ pōt nominari. Et in hoc cōplet tractatus de eſſe cognito: ⁊ per ꝯñs totū capm de paſſione.

De ſitu libellus ſeptimus.

Situs eſt ens limitatū: quo formalr locatuꝫ ſe hꝫ in loco talr: tali. ſ. mō ſpāli. iacendo. ſedēdo. vl ſtādo. Ens limitatū ponit p ꝯm determiall. alia aūt ponūt p ꝯm determinātē: ⁊ loco dñe. Palā aūt ꝙ ex iſta deſcriptiōe ſeqt ꝙ ſit⁹ nō ē vbi: qm vbi eſt in pñtia formalr: nō determinādo mōm ſe hñdi: ſꝫ ſimplr ⁊ abſolte: ſic pñtiā paſſiuā eēndi in loco: ſꝫ ſitus in ſpāli ſpecificat moduꝫ ſic vel ſic. Adhuc aūt diſtō vbi ⁊ ſit⁹ pꝫ. qꝛ vbi ꝑus eſt ⁊ ſit⁹ poſterioꝛ. Tuꝫ qꝛ vbi pōt ſepari a qlꝫ ſitu ſigillatim: qm locatuꝫ pōt hr̄e vbi in loco ſine tali mō. ſ. iacēdo vel ſtādo. ḡ diſticta ſunt vbi ⁊ ſitus.

Et ſi arguas ꝙ auctoꝛ. 6. pñcipioꝝ dicit: ꝙ ſitus ē ordo ꝑtiū locati ad ꝑtes loci. Rñ. tibi ꝙ ordo vl reſpect⁹ ꝑtiū locati ad ꝑtes loci nō eſt de genere ſitus: ſꝫ de gñe vbi: qd ꝓbat: qm ſic reſpcūs pñtie toti⁹ locati ad totū locū eſt de genere vbi: ita ⁊ reſpectus ꝑtiū locati ad ꝑtes loci ꝑtinet ad genus vbi. cū totale vbi nō ſit aliud niſi vbi ꝑtialia: ex qb⁹ integratur: qꝛ ſicut ſe hꝫ fundamentum ad fundamentum: ita reſpectus ad reſpectū. Adhuc aūt dr̄ ꝙ vbi tm̄ ē reſpcūs toti⁹ locati ad totū locū: ⁊ nō ꝑtiū locati ad ꝑtes loci p ſe: qꝛ ꝑs locati hr̄et illū reſpcm ⁊ ordinē ⁊ ꝑtes locati: ſꝫ cuꝫ īfinite ſint ꝑtes: ⁊ in loco ⁊ in locato ſm cōem ſcholā. ḡ tūc erūt īfiniti reſpectus. Tm̄ igit erit vn⁹ reſpectus q erit toti⁹ locati ad totū locū: qꝛ ꝑtes nō ſunt i toto in actu: ſꝫ in potentia. Manifeſtuꝫ eſt igit ꝙ pō q eſt de genere ſitus nō dicit ordinē ꝑtiū locati ad ꝑtes loci: ſꝫ pō eſt modifica⁹ coexñe nō tm̄ ꝑtis ad ꝑtē: ſꝫ modifica⁹ coexñe toti⁹ locati ad totū locū: ⁊ fundat ſitus in vbi: cuꝫ ſit accñs eius modificās ⁊ denominās vbi. ſ. ꝙ hēat eē ibi in loco ſic vel ſic. Palā aūt ē hꝫ: qm facta iterrone de vbi ſeqt iterroga⁹ de ſitu ⁊ pōne: quō eſt ibi ſituatū ⁊ poſitū. Utꝫ ſedēdo vel iacēdo vel ſtādo: ⁊ ſic de aliis: ⁊ forte hoc itendebat auctoꝛ. 6. pñcipioꝝ per ordinē ꝑtiū: ordinē ⁊ reſpectū ꝑtialē modificātē ipm vbi toti⁹ locati ad totū locuꝫ. Adhuc aūt nō vr̄ aliqd icōueniēs tales 2os reſpectus diſtictos realr ⁊ formalr ⁊ gñe ꝑdicali inaſciliter locatū ⁊ ipꝫ locū: q hñt ꝯſtituere diuerſa ꝑdicamenta: ſ. vbi ⁊ ſitū. Manifeſtum eſt aūt ꝙ vbi eſt ꝑus ipo ſitu: cū ſit fundamentum ſitus. locatū. n. nō pōt hr̄e ſitū in loco niſi hēat vbi in loco. Ex hoc iſert ꝙ ſi corp⁹ eēt ſepatū ab oī ſitu ⁊ pōne: q eſt ꝑdicamentum adhuc eēt i loco circūſcriptiue ⁊ occuparet locū: ⁊ cōmēſuraret loco: qꝛ circūſcrip⁹ paſſiua limitata eſt alia res ꝑoꝛ ipſo ſitu: ⁊ per ꝯñs realiter poſteriori ſublata adhuc remanet ꝑoꝛ q eſt ipm vbi: qd eſt reſpect⁹ toti⁹ ad totū ⁊ ꝑtis ad ꝑtē. Ampli⁹ aūt dr̄ ꝙ p pole vl ipole circūſcripto a corpe vbi: ſiue circūſcriptio ſit ordo ꝑtiū ad ꝑtes: ſiue toti⁹ ad totuꝫ: adhuc eēt corp⁹ in loco: qꝛ hr̄et exiſtam definitiuā a loco: ſꝫ p taleꝫ coexiſtā nō cōmenſuraret loco: nec occuparet locū: ſꝫ eēt totum in toto ⁊ totū in qlibet ꝑte. Et in hoc terminat libellus de pōne ⁊ ſitu.

Sit⁹ hoc mō ſm Scotū eſt gen⁹. vt ē ordo ꝑtiū totius ad ipm totū eſt aīa qntitaſ.

Ubi vt eſt ſincathegoꝛema qſitiuūꝫ eſt pñtia vbi: vt cathegoꝛema eſt pñtum.

Hoc ē ꝯ Auct. ꝓ ꝯpōne. 44. dicētē locū eē īſepabilē a corpibus. locus aūt ⁊ pō irritacē cōcomitant vt dicunt ſui expoſitores.

De quando libellus octauus.

Quando eſt ens limitatum: quo aliqd formalr dr̄ eē vel fuiſſe vel foꝛe i tempoꝛe: vel in euo: h ſit deſcrip⁹ ei⁹. Ens limitatū ponit p ꝯm deterll. cetera vo rōne ꝯhentis. Manifeſtum eſt aūt ꝙ ex iſta deſcriptiōe hr̄: ꝙ qñ eſt aliqd derelictū i re ex adiacētia tpis ⁊ eui. palā aūt ꝙ ex quo qñ ipm eſt aliqd derelictū a tpe. pꝫ ꝙ nō ē tps: nec pñs: nec ꝑteritū: nec futuꝝ: ſꝫ eſt ſemp poſteri⁹ tpe a q derelinqt. nā ſi tps ſit coexña realis ꝑtiuꝫ motus ad ꝑm itelligētiā: q gdē coexña eſt īdiuiſibilis ⁊ raptiꝫ trāſiēs: ſic ei⁹ fundamentum. ſ. motio paſſiua: tunc ly qñ nō ē talis coexña: ſꝫ ē qdaꝫ reſpcūs rei: q ē in tpe: termiat⁹ ad illā coexñam. vt nūc i q eſt muta⁹ eſt qdā coexña iſti⁹ mutatiōis: p quā gdē coexñaꝫ mutatio mēſurat: ⁊ dr̄ eē in nūc tpis: ſꝫ qñ nō eſt illa coexña: que nūc vel tūc dr̄: ſꝫ reſpectus fundat⁹ i ſubo illi⁹ coexñe: ⁊ termiat⁹ ad illā coexñam. ⁊ iō hñ dr̄ ꝙ qñ eſt ens derelictū a tpe vel ab euo: ſicut reſpectus derelinqt a ſuo fundamento vel termio. Et vt breuiter me expediā: qñ hꝫ ꝓ fundamento rē q eſt in tpe vel in nūc: ⁊ ꝓ termio tps vel nūc: ⁊ ſicut tps ꝑteritū nō eſt: nec futurū eſt: ſꝫ tm̄ pñs: ſic qñ reſpectus tpis ꝑteriti: vel futuri nō eſt in reruꝫ natura: qꝛ reſpectus ſine ſuo termino non exiſtit: ſed qñ reſpectu preteriti ꝑteritꝫ eſt: ⁊ reſpcū futuri futuꝝ ē: ⁊ reſpcū pñtis pñs eſt: ⁊ in hoc terminat capm de quādo: qꝛ de eius fundamento ⁊ termino ſatis fuit dcm̄ in phyſicis. ſ. de tpe ⁊ nunc: ⁊ motu ⁊ mutatione.

Apud Albertū ly ſitus cōioꝛ eſt q ly poſitio.

Voluit Scot⁹ ꝙ qñ eēt reſpectus extriſecus adueniēs. patꝫ poſitis re ipali extra celuꝫ. Qñ aūt cōe actiuo ⁊ paſſiuo eſt gnāliſſimū. ⁊ cathegoꝛeuma. vt ſincathegoꝛeuma eſt iterrogatiuum.

De vbi libellus nonus.

Ubi eſt ens limitatuꝫ q locatū formalr ē in loco: idiſtās ſeu pñs: ⁊ loc⁹ ē realitas ſibi oppoſita relatiue. h ſit deſcriptio eius. Ens limitatuꝫ ponit h p ꝯm determiall. Cetera vo loco dñe ꝯhētis. Manifeſtum ē aūt ꝙ h deſcriptio cōis eſt oī vbi ſiue circūſcriptiuū ſit: ſiue diffinitiuū. icoꝛpoalia. n. dñr hr̄e vbi in loco: ſic ⁊ coꝛpoalia. Manifeſtū eſt igit ꝙ illa deſcrip⁹ auctoris. 6. pñcipioꝝ nō eſt vlis: q talis eſt. vbi ē circūſcriptio paſſiua a loci circūſcriptiōe actiua ꝓcedēs. h nāqꝫ deſcriptio nō ē cōis oī locato hñti vbi i loco: qꝛ nō icoꝛpoalib⁹: nec ſpūalib⁹: nec oīb⁹ coꝛpoꝛib⁹. ſicut fert. qꝛ ſpa vltiā nō circūſcribit a loco: ⁊ tn̄ hꝫ vbi in loco. Adhuc aūt fert ꝙ ſi eēt vna ſupficies plana i vacuo: ⁊ hō moueret ſup illā. hr̄et vbi in loco: ⁊ tn̄ non circūſcriberet a loco. Dꝫ aūt dubōnē an vbi ſit de genere ꝑmanentiū vel de genere ſucceſſiuoꝝ. fert a qdā ꝙ ipm vbi ꝯtiᶜ fluit ⁊ raptiꝫ trāſit ⁊ aliud ſibi ſuccedit: nec durat niſi ꝓ inſtāti: qꝛ ꝯtiᶜ inouat. vñ graue ꝯtiᶜ ſeipm tenet in vbi deoꝛſuꝫ: ⁊ ꝯtiᶜ cāt illud in ſeipſo. Cōſoꝛ aūt dōm eſt de circūſcriptiōe actiua ſibi oppoſita relatiue. Quātum aūt veritatis iſtud dictum cōtineat pro nunc ſub dubio tibi derelinquo. De fundamēto autem adequato ipſi⁹ vbi: ⁊ de rōne fundādi vbi: nec nō de vnitate ipſius ⁊ pluralitate ipſius ſimul reſpcū vnius locati. Adhuc aūt ⁊ de inmutabilitate ipſius

Ubi gnāliſſimū cōmune ē acti. ⁊ paſſiuo.

Attēde ꝙ vbi ē reſpcūs extrinſecus. pñt. n. corp⁹ ⁊ loc⁹ eſſe approximata ſine contrēſiōe. pꝫ in ſacramēto altaris. pꝫ ēt ſormato cōpoꝛe extra vniuerſum ⁊ duiibiliter q ſunt in ſupficie ꝯcaua celi.

Quidā volūt ꝙ vbi ſit qntitas nō diſtincta a loco, tu conſidera.

vbi.dcm̄ eſt ſatis plixe i phyſicis:ita ꝙ h̄ repetere nō oꝫ. Et in hoc terminat̄ breue capl'm de vbi.

¶ De habitu libellus decimus.

HAbitus eſt ens limitatū:quo formalr̄ aliqͣ dr̄ hr̄e aliqd: vl' hr̄i ab aliq̄. h̄ ſit eius deſcriptio. Ens limitatū. h̄ ponit̄ p ꝯm determi. hr̄e aliud formalr̄: vl' hr̄i formalr̄ ab alio: loco dr̄ic ꝯhentis. Manifeſtū eſt aūt qm̄ hr̄e ⁊ hr̄i ſunt hitudies mutue: ⁊ lꝫ ſint plres ⁊ oppoſite relatiue:nō tn̄ ꝯſtituūt diuerſa pdica:ſꝫ vnū:qꝛ vt ꝯcepta: ſunt vna hitudo:q̄ hītus dr̄:vel hītio. Realr̄ tn̄ ſunt 2e realitates. Palā aūt qm̄ in iſta deſcriptiōe ponit̄: quo aliqd formalr̄ dr̄ hr̄e aliud: vl' hr̄i ab alio.nō aūt q̄ corp⁹ ⁊ q̄ circa corp⁹ ſunt adiacētia. Rō aūt h⁹ diffōnis ē iſta:qm̄ deſcrip. hītus quā ponit Ar. ⁊ auctor. 6.pncip. lꝫ ſit vera:non aūt eſt vlis ⁊ gnāliſſima.nā ſubm hr̄e ⁊ hr̄i ⁊ hītus:nō eſt corp⁹ tm̄:ſed forte tot⁹ ambitus entis limitati.hoc ſolo pdicato habitus excepto:qꝛ nō eſt aliqd ens limitatū qn poſſit recipe in ſe formalr̄ aliq̄ pfectiōez abſolutā: vl' relatiuā: vel recipi in alio ⁊ hr̄i ab alio: ⁊ ſic hr̄e pfectionē:⁊ pfectio illa dr̄ hr̄i: ⁊ hītus eſt ꝯnexio iſtoꝝ extremoꝝ q̄ formalr̄ iſta extrema dicūr vnuꝫ hr̄e aliud:⁊ aliud hr̄i ab alio. Habit⁹ aūt ē ꝯhibilis ⁊ diuiſibilis: ſic alie qditates pdicaꝫ. Dicamus ḡ in pmis ꝙ hītus ali⁹ eſt ꝯnexio media extremoꝝ actu diſtictoꝝ ⁊ ſepatoꝝ:⁊ in actu exñtiū: ali⁹ ē cōnexio extremoꝝ nō actu diuiſoꝝ:nec ſepatoꝝ:ſꝫ potn̄. De pmis exēplificāt phi:ſic inqūt:armatū eē:⁊ calciatū eē:⁊ veſtitū eē. arma.n.⁊ hō ſūt actu diſtincta:nec vnū īformat aliō. Sꝫ vt arma applicant̄ corpi:⁊ calciamentū pedi: ꝯſurgit ⁊ oꝛit̄ qdā reſpectus eoꝝ extremoꝝ adinicē:quo formalr̄ hō dr̄ armatus: vel hr̄e arma: vel arma hr̄i:⁊ quo formaliter dr̄ calciatus ⁊ hr̄e calciata ⁊ calciamenta hr̄i:⁊ſ de alijs. Palā aūt ꝙ armatuꝫ eē qd nō eſt aliud niſi iſte reſpectus:dr̄ arma.⁹ ⁊ calciatuꝫ eſſe dr̄ calcia.⁹ nō armatio actio:ſꝫ arma.⁹ vnio: ⁊ cōnexio peduꝫ ⁊ calcia. De iſto igit̄ hītu q eſt ꝯnexio extremoꝝ actu diuiſoꝝ:tn̄ ſe intromiſerunt pgenitores noſtri.

Cōtra.pari lege dicēl de actiōe ⁊ paſſione.

Uide de habitu Cōmētatoꝛ. 5. metaphyſi. 25. ⁊ 26.

Nō ꝙ hītus eſt poſtpdi̇̄cam : pma ſpēs q̄litat̄ ⁊ generaliſſimū: ⁊ h̄ ſcdꝫ varias acceptiones.

Dicamus aūt nos cōſequēter de habitu q eſt vnio ⁊ ꝯnexio duoꝝ extremoꝝ nō actu diuiſoꝝ: ſꝫ potn̄. Palaꝫ aūt ꝙ talis hītus nō eſt aliud niſi vnio vel īdiuiſio: vel īherētia extremoꝝ adinicē: ſiue forma vniat̄ mā̄e:ſiue accn̄s ſubo: vel relatio fundo: vel ptes ꝯtinui in toto vniant̄:ſemp mediāte reali de gn̄e hītus vniunt̄:qm̄ nō eſt aliqd gen⁹: nec pdicam:ſub q̄ ita ppe ꝯtineant̄ vniōes:ſicut ſub pdico hītus. Palā aūt hoc īductiue:qm̄ nō ſub pdico actiōis ⁊ paſſiōis:qm̄ hr̄e nō eſt agere: nec hr̄i eſt pati.⁊ p ꝯñs nec hītus ē actio:nec hr̄i paſſio. Tuꝫ ēt:qꝛ vnio actio q̄ agēs vnit formā cū mā : ⁊ actuꝫ cū po: ⁊ vnū extremū cū alio extremo: eſt alia ab vnione formali qua vnū extremū alteri eſt vnitū: cū hēat alios terminos:qꝛ extrema ⁊ termini vnionis formalis ſunt ipſamet mā ⁊ forma:ſꝫ extrema vniōis:q̄ eſt actio eſt ipm agēs ⁊ paſſuꝫ. At vō nec iſte vniones: vel īherētie q̄ hītus dicūr pñt cōtineri ſub pdico relōnis:cū talis hītus nō oꝛiat̄ ex terminis poſitis. Palā aūt ꝙ nō ꝯtinet̄ ſub pdico ſitus : qm̄ ſit⁹ eſt reſpcūs q tm̄ hꝫ p fundamēto ⁊ termio corp⁹. habitus aūt nō ſemp hꝫ p fundam. corp⁹ ⁊ corp⁹. De vbi

Uolunt alij ꝙ vnio q̄ aliqd vnitur alteri ſit ideꝫ realr̄ cum fundamēto: vt tn̄ conſidera.

Actio vnitiua ſꝫ iſtū nō eſt hītus in agēte: ſꝫ in rebus vnitis.

aūt ⁊ qn pꝫ manifeſte:ꝙ hītus ⁊ īherētia ſub illis nō ꝯtinent̄. Ampli⁹ aūt ſubdiuidit̄ hītus:ali⁹ aptitudinalis:ali⁹ actualis ⁊ formalis. Diſtō iſtoꝝ habituū ſtat in hoc:ꝙ aptitudinalis cui ieſt: ieſt p ſe ⁊ neceio:⁊ in 2 mō dōi p ſe.actualis p accn̄s ⁊ ꝯtingēter. Tū ēt qꝛ aptitudinalis hītus demr̄abilis ē de eo cui⁹ eſt:ſꝫ actualis nō. Palā aūt ꝙ d iſta īherētia aptitudinali loquit⁹ eſt Ar.in. 7. ſue methaphy. textu com.2. dicens: ꝙ accn̄tis eē eſt ineē ⁊ alteri īherere: qd veꝝ ē de īherētia aptitudiali q̄ ineſt p ſe ⁊ pſeitate ſcōi modi accn̄ti:⁊ eſt idē realr̄ cuꝫ eo cui⁹ eſt:qꝛ iſepabilr̄ ieſt ei. Actū nō ptinet ad eius qd qd eſt:cū nō ſit de eius ꝯ formali. aptitudinalis.n.hītus poſterioꝛ eſt eo cui⁹ eſt:ſicut paſſio poſterioꝛ eſt ſubo. Manifeſtū eſt aūt ꝙ actualis īherētia nō eſt idē formalr̄:cū eo cui⁹ eſt:pp rōnē pdictā:nec idē realr̄:qꝛ ſepabilis eſt ab eo cui⁹ eſt: vel magis ppe:illud cui⁹ eſt inherētia ⁊ hītus pōt manere habitu nō manente.

Nota ꝙ iſte doctoꝛ voluit ſcdꝫ ſpēm q̄litatis. ⁊ relōnes aptitudinales in pōno relationis locatas ⁊ hos hītus aptitudiales demr̄abiles eē de ſubiecto a pñoꝛi.

Uolūt ꝙdā ꝙ inherētia actual' non ſit res diſtincta ab accn̄te. alr̄ relō eēt hoc inter nouē genera.

Perſcrutemur aūt pm de poſſibilitate ponēdi talē hītū ⁊ īherētiā me⁹ vniētē extrema: vt formā cū mā: vel accn̄s cū ſubo:⁊ ptes ꝯtinui adiuicē. Sūt aūt multi moderni phi dicētes ꝙ nō ē poſe taleꝫ vnionē ⁊ hītū eſſe medium iter extrema. Et rō iſtoꝝ eſt iſta:qm̄ ſic ponēdo vnionē vel īherētiā mediaꝫ iter extrema eſt pceſſus in īfinitū in talib⁹ hītib⁹ ⁊ īherētijs : ⁊ vnionib⁹.hoc aūt ſic deducūt.nā ſi accn̄s mediāte īherētia inhereret ſubo:cū illa inherētia ēt ſit accn̄s: inherebit ſubo:aut ḡ ſeipſa īme. Et tunc ſimilr̄ ⁊ ꝯformiter eſt dōm de alijs:ꝙ accn̄s ſeipſo inherebit:⁊ nō īherētia diſticta ab eo.ſi alia īherētia īhereat:⁊ illa eſt alia.Et tūc in īfinitū abibit. Huic aūt difficultati ſic rñr:⁊ dr̄ ꝙ omne accn̄s ſiue abſolutum ſiue relatiuum īheret ſubo mediāte inherētia me⁹ diſticta ab ea vl' realr̄ vel formalr̄: qd dr̄ pp illa q̄ nō ſunt ſepabilia a ſubo;ſolo pdicamēto hītus excepto:qꝛ īherētia ppe nō inheret:nec hītus hētur: ſꝫ eſt illud q̄ formalr̄ aliud hr̄. vt pꝫ ex deſcriptiōe hītus. Sꝫ lꝫ iſtud ſit hn̄ dcm̄ ad difficultatē i forma in q̄ ppo: volo tn̄ tibi oñdere pceſſum in infinitū: ⁊ hoc accipiendo albedinē.albedo īheret pieti:mediante īherētia diſticta realiter ab albedīe vt ꝯcedis.

¶ Tūc q̄ro de iſta diſtōne q̄ albedo diſtinguit̄ a ſua īherētia.que eſt q̄dā relō poſitiua. ſi iſta diſtō īheret albedini:⁊ albedo ſibi:⁊ certū ē ꝙ ſic: alias eēt ens p ſe ſubſiſtēs. Aut igit̄ ſeipa īheret albedo ſibi.⁊ eꝯ:aut alia.ſi dicas ꝙ albedo īheret etiā illi diſtōni q̄ diſtigui̇̄ a ſua īherētia.alia inherētia diſtincta realr̄ ab albedine:qꝛ albedo ē ſepabilis ab illa diſtōne ⁊ diſticta realr̄ ab ea: qd oꝫ neceio dicere. Lꝫ vnio vel īherētia q̄ vnit̄ diſtō illa albedini poſſet dici idē illi diſtōni.qꝛ diſtō iſepabilis eſt ab illa. Unio tn̄ illa q̄ albedo vnit̄ diſtōni:nō. Jterū aūt de illa diſtōne ab illa īherētia 2 q̄rerē an illa īhereat ſeipſa vel nō : ⁊ ſic erit pceſſus in īfinitū in īherētijs ⁊ diſtōnib⁹.accipiendo pmo īherētiā:deide diſtinctiōez īherētie.3. īherētiā diſtōnis. 4. diſtinctiōez īherētie 2.5. inherētiā diſtōnis 2 inherētie.⁊ ſic in īfinitū abibit: ⁊ hoc ſemp vt dcm̄ eſt accipiēdo diſtōnē qua inherētia diſtinguit̄ ab albedine.qꝛ hn̄ eſſet ibi ſtatus in 2. pp iſepabilitatem inherētie a ſua diſtōne. Palā igit̄ ex dictis ꝙ erit pceſſus in īfinitū ſm deductionē pdictā vel perueniemus ad aliq̄ diſtōnez:que ſeipſa inherebit:nō

Nō ꝙ oīs relō iſepabilis a fundamēto eſt ideꝫ realiter cuꝫ illo.

meᵗᵉ aliqua ĩherẽtia meᵃ: vel magis ꝓpe deuenie-mus vſq ad talẽ diſtõnẽ cui albedo imeᵗᵉ vniet̃ ſine aliq̃ vniõe meᵃ. ⁊ eadẽ rõne fuit ſtãdũ ĩ ꝑmis .ſ. ꝙ albedo vniebat̃ ꝑieti ſeipſa ſine aliq̃ vnione meᵃ. ❡ Diſſolo aũt hᵘ difficultatis ſtat ĩ h̃: qꝛ nõ dicimus ꝙ aliq̃ 2ᵃ extrema vniant̃ adiuicẽ vnio-ne meᵃ ⁊ realr diſtincta: niſi illa duo extrema ſint ſeorſũ ſeꝑabilia: ⁊ ſic ſeꝑata manere: cuiꝰ nõ ſunt funᵈᵐ ⁊ relo: qꝛ lʒ funᵈᵐ poſſet manere ſine relo-ne: nõ tñ ambo ſeꝑata pñt actu manere. ĝ cõcedi-mus ꝙ albedo vnit̃ ſue diſtõni imeᵗᵉ ſeipſa: ⁊ nõ abibit in ĩfinitũ. ❡ Et ſi queras. albedo ſaltẽ di-ſtinguit̃ ab illa diſtõne: aut ĝ alia diſtõne: aut ea-dẽ: nõ eadẽ: qꝛ ſunt alij termini. ſi alia in ĩfinitum abibit. ❡ R̃ndeo tibi. iſta qõ eſt tranſcendens ⁊ non ꝑtinet ad pñs ꝑdiᵐᵗᵘ illã diſſoluere. ideo ſolu-tionẽ eius in alijs quere.

Adverte ꝙ iſte difficltates faciliſime remouerentur ſi teneremus relones nõ poſſe eſſe relationẽ.

Amplius aũt dubõnes aliq̃ ſpãles oriũtur poᵈᵒ habitũ mediũ in-ter formã ⁊ mãm: ⁊ ĩter ꝑtes alicuiꝰ totius eẽntia-lis vel integralis. hitũ mediũ dico q̃ſi qõdã vincu-lum vel cingulũ ligãs extrema: cũ tñ dicat phs ꝙ aĩa vnit̃ corꝑi ſine aliquo meᵒ ⁊ fit vnũ ex eis: ſic̃ ex cera ⁊ fiᵃ ſigilli: ex qbꝰ fit vnũ ſine oĩ vinculo ⁊ cingulo meᵒ: ꝙ vnio vel ĩherẽtia vel hitus dicat̃. ❡ Pͥa ĝ difficultas q̃ h̃ orit̃ eſt õ rõnibꝰ rõnis ⁊ ſcdis ĩtenᵘ. ſi ĩtellectui mediãte vniõe vniant̃ vl̃ imeᵗᵉ ſeipſis ſine omni meᵒ ab ĩtellectu vel intel-lectiõe indiuidant̃: ⁊ ſi meᵗᵉ vniõe ſi illa ſit realis vel rõnis tñ: qꝛ nõ viʳ hẽre ꝑfectiorẽ entitatẽ q̃ʒ funᵈᵐ eiꝰ vel terminus. Palã aũt ꝙ iſta difficultas hʒ locũ in ꝑᵃ ĩtelligẽtia: qꝛ in ea ſũt reſpcũs rõnis: ⁊ ab eiꝰ ĩtellectiõe ĩdiuidunt̃ ab eterno: ſʒ de hoc ĩnfra theoᵃ ꝓlixior eᵗ ſmo. ❡ 2ᵃ difficultas ẽ de ꝓ-ductiõe obĩ in eẽ cogᵗᵒ taʒ actiua q̃ʒ paſſiua ſi meᵗᵉ ĩherẽtia ĩdiuidat̃ ĩtellectiõi vel obtõ: ⁊ q̃li ĩheren-tia: reali vel rõnis. h̃ difficultas ẽt locũ hʒ in ꝑma ĩtelliᵃ ſi aliqd ex̃ ſe ĩtelligit: qꝛ ꝓducit tũc alia a ſe in eẽ cognito qõ q̃dẽ eẽ cognitũ eſt res diſtĩcta ab ĩtellu ſuo. ❡ Difficultas 3ᵃ orit̃ de actiõe ⁊ paſſiõe reali ſi imeᵗᵉ ĩſunt paſſo vel agẽti: ⁊ motꝰ localis ĩ-ſit imeᵗᵉ mobili vel meᵗᵉ tali vĩculo q̃ habitus vel vnio dr̃. ❡ 4ᵃ difficltas: q̃ orit̃ ẽ de ꝓductiõe iſtiꝰ vniõis ſi a funᵈᵒ vel termĩo vl̃ ab altero eorũdẽ ꝓ-ducit̃: vel ab aliq̃ alio agẽte extrinᶜᵒ. ❡ 5ᵃ difficul-tas: q̃ hic orit̃ eſt de pũcto ⁊ linea ſi meᵗᵉ tali vniõe vniant̃. ſilr de linea ⁊ ſuꝑficie in corꝑe: ⁊ de lumĩe in aere: ⁊ ſi quot ſunt ꝑtes in aere ⁊ ĩ lumĩe tot ſint ĩherẽtie actualr diſtincte: vel tñ vna vnio ſit extẽ-ſa: ſic̃ lux ⁊ aer extendunt̃. ❡ 6ᵃ difficultas eſt de aĩa ĩtellectiua: q̃ tota ẽ in toto corꝑe ⁊ tota ĩ q̃libet ꝑte: an cuilʒ ꝑti corꝑis vnica vniõe nuõ vniat̃ vel cuilʒ ꝑti ꝓꝑa vnione vniat̃: qꝛ põt vniri vni parti abſq; hoc ꝙ vniat̃ alteri. ❡ 7ᵃ difficultas ẽ de q̃ʒti-tate celi. ſi corꝑi celeſti meᵗᵉ vnione ſit vnita. de ĩ-telligẽtia mouẽte celũ ſi ẽ eiꝰ forma: an imeᵗᵉ celo ꝯiũgat̃ vl̃ potiꝰ meᵗᵉ aliq̃ vĩculo vniat̃. ❡ Diſſolo aũt triũ ꝑmaꝝ difficultatũ manifeſta eſt ex dictiſ in fine capli ꝑceᵗᵉ: qꝛ ambo extrema ſeorſum ſe-ꝑata nõ pñt actu manere. ❡ De 4ᵃ difficultate dr̃ ꝙ vnio ꝓducit̃ a funᵈᵒ ⁊ termĩo: ſicut ceteri re-ſpectꝰ. ❡ De 5ᵃ difficultate de pũcto linea ⁊ ſuꝑfi-cie ⁊ corꝑe aere ⁊ lumĩe dr̃ ꝙ meᵗᵉ vnione vniunt̃. Quãtũ ad difficultatẽ de luce ⁊ aere ſi ſit tñ vna vnio vl̃ plures. dr̃ ꝙ ẽ vna totalis extẽſa: ſicut lux

Teneo ego apud Cõmenta. ĩtelligẽtiã eſſe formã dantẽ eẽ celo nõ tñ ꝯſtituẽtẽ in eſſe per ipſum.

eſt extẽſa ĩ aere. ❡ De 6ᵃ difficultate de vniõe aĩe ad plures ꝑtes corporis an ſit vna vel ples: fert̃ ꝙ numerant̃ vniones ſm numeꝝ ꝑtiũ corporis: hoc tñ ſub dubio tibi derelinquo. ❡ De 7ᵃ difficultate de q̃ʒtitate cibi. Dicit̃ ꝙ meᵗᵉ vnione vnit̃: de ĩtel-ligẽtia ſi eſt eiꝰ forᵃ. Conformiter eſt dõm: ſicut de aĩa ĩtelleᵛᵃ. De ĝ difficultates ꝑdicte nõ ꝯcludũt ĩpoſſibilitatẽ vnionis. Habitus ĝ ſiue vnio ⁊ inhe-rẽtia media ĩter extrema vr̃ poſiᵗᵃ in nã.

Dicamus aũt vltimo õ neĉitate ponẽ-di hitũ ⁊ vnionẽ forma-lẽ eẽ aliq̃ rẽ ex̃ aĩam realr diſtinctã ab extremis. Fert̃ ꝙ neĉitas ponẽdi hitũ ꝯcludit̃ ꝑ viã ꝯdictio-nis. ⁊ h̃ ſic. Cõtradictionẽ ĩplicat ꝙ aliqd maneat alio nõ maᵗᵉ niſi ſit ibi diſtĩctio realis: ſʒ ꝑtes pñt manere vnione partiũ nõ manẽte: ſicut pʒ in diui-ſione ꝑtiũ ꝯtinui: qꝛ ꝑtes manẽt ſeꝑate: ⁊ remanẽt nõ vnite ⁊ ꝑus erãt vnite. ĝ eſt ibi aliqd ꝑter ꝑtes: ⁊ iſtud aliud nõ vr̃ aliud niſi ipſa vnio ꝑtiũ adin-uicẽ in toto. Palaʒ aũt qꝛ iſta fuit ĩtentio Ariſ. in fine 7ᵉ ſue metaph̃. vbi dicit: ꝙ ſi a. ⁊ b. manẽt ab. nõ manẽte: ergo eſt aliqd ab. ꝑter a. ⁊ b. Diſſoluũt aũt aliq moderni diffiᶜᵗᵃᵗᵉᵐ ꝑdictaʒ ſic: qꝛ dñt ꝙ ibi eſt ꝯñs arguẽdo a ſuꝑiori ad ĩferius affirᵛᵉ: ⁊ a plu-ribꝰ cãis veritatis ad vnam. nõ. n. eſt bona ꝯña: in ab. eſt aliqd ꝑter a. ⁊ b. ĩferre ꝙ illud ſit vnio meᵃ realis inter a. ⁊ b. nõ ſequit̃ qꝛ diceretur ꝙ ibi eſt aliud a ꝑtibꝰ: qꝛ ipʒ totũ. Totũ aũt eſt aliud a ꝑti-bus. Palã aũt ꝙ iſta rñſio nõ ſufficit: qꝛ totũ nõ ẽ aliꝰ ꝑter additũ ad ꝑtes. ❡ Et ſi dicas. ſufficit ꝙ ſit aliqd reſultans nõ additũ. hoc nõ valet: qꝛ ex q̃ vnũ manet ⁊ aliud nõ: oʒ ꝙ ſint diuiſe res addite. Dimiſſa igit̃ inſtantia de toto ⁊ ꝑtibꝰ: qꝛ alias fuit dcm̃ ꝙ ĩ toto eſt aliq̃ alia res addita ꝑtibꝰ: adhuc tñ dr̃ ꝙ ibi ẽ ꝯñs: qꝛ diceret̃ ꝙ ibi ẽ aliq̃ alia res addita vel remota: qꝛ noua actio agentis vniẽtis extrema adiuicẽ. ⁊ illa actio ẽ vna res. alis addita ⁊ noua. ⁊ illa ſufficit ad tollẽdũ ꝯdictionẽ. Palaʒ aũt ꝙ h̃ fuit ĩtẽtio Ar. 8. metaph̃. 15. 2ᵒ de aĩa. 10. 7ᵒ metaph̃. 49. vbi rñdet qõni. qua querit̃ qũo ex mã ⁊ forᵃ fit vnũ: dicit ꝙ h̃ eſt actus ⁊ id poᵗᵃ ⁊ agẽs vel efficiẽs ꝙ indiuidit vnũ ab alio ꝑ ſuã actionẽ nouã: ⁊ ideo ꝑus nõ erãt vnita ⁊ mõ ſunt vnita ꝑꝑ nouã actionẽ agẽtis de nouo vniunt̃ iſta. ❡ Et ſi arguas ꝙ iſtud nõ ſufficit: qꝛ actio agẽtis rapꝑtiʒ trãſit: nec manet: ⁊ tñ partes remanẽt actualiter ⁊ formaliter vnite: imo corrupto agẽte ⁊ ſua actio-ne adhuc remanent ꝑtes vnite adiuicẽ. ĝ opʒ da-re aliqd aliud ad ĩtelligendũ hanc ꝯdictionẽ: qꝛ ꝑus nõ erant vnite ⁊ mõ ſunt vnite. ❡ R̃ndeo ti-bi ꝙ actio agẽtis nõ ſufficit ad tollendũ ꝯdictiõeʒ ꝓ tꝑe ſequẽti ꝓ quo neĉio trãſit: ⁊ iõ ꝑter actionẽ agẽtis quãdiu ꝑtes remanẽt vnite ⁊ indiuiſe: opʒ neĉio ibi ponere aliq̃ʒ realitatẽ additã aliã a par-tibus. ❡ Et ſi q̃ras: que ſit illa nũqd ſit inherẽtia actualis. ❡ R̃ndet̃ tibi ꝙ nõ opʒ: ſʒ iſta realitas addita ẽ actio cõſeruatiua ꝑtiũ nõ abſolute: ſʒ ſub mõ ĩdiuiſiõis: ⁊ ſub tali indiſtõne vniꝰ ab altero.

Nõ quõ ex aĩa ⁊ corꝑe fit vnus poteſt intelligi: ⁊ q̃uã ad modum vniõis: ⁊ quo ad cãm ꝯtrĩſecã: ⁊ quo ad ĩtrĩſecã. vide Egidiũ. 2. de anima.

Adhuc aũt põt aliter oñdi ꝙ ibi eſt ꝯñs: qꝛ fert̃ ꝙ ibi eſt aliqua alia res addita vel remota ꝑter partes: ſʒ infert̃ ꝙ ſit inherẽtia ꝯñs eſt: qꝛ dr̃ ꝙ illa res addita: nec eſt inherẽtia: nec actio agentis vniẽtis extrema: nec eſt actio conſeruatiua ſub tali modo indiuiſionis vnius ab altero: ſʒ illa realitas ẽ actualitas ⁊ ter-

minatio illarum partium: quoniã partes per ſepa
rationem actualeꝫ acquirũt ꝓprias terminatiões
ꝛ per vnionem ꝛ indiuiſionẽ amittũt ſuas ꝓprias
terminatiões. Et pono tibi exemplũ: quoniã due
linee quãdo vniunť adinuicem amittunt ſuas ꝓ/
prias terminationes. ſ. propria puncta in actu: que
ſunt vere res alie ꝛ diſtincte a lineis. Similiter al
bedo ſi ſeparetur a ſubiecto acquiret ſtatim ꝓpriaꝫ
terminationeꝫ: ꝛ talis realitas de nouo acquiſita
vel deperdita: que terminatio rei dicitur: ſufficit ad
tollendũ cõtradictionẽ predictã. ¶ Et ſi arguas:
quoniã exemplũ de punctis patitur calũniã: ſicut
dictum eſt ſupra in libello de p̄dicamẽto quãtita/
tis. puncta remanẽt in cõtinuo quantũ ad realita/
tes ſuas: nec generanť per diuiſioneꝫ: nec corrum/
puntur per vnionẽ. Diceť etiã ꝙ exemplũ de ter/
minatione ꝓpria albedinis acquiſita per ſepara/
tionẽ eius a ſubiecto ꝛ deperdita per eius vnionẽ
cum ſubiecto eſt valde dubiũ de quo alias erit in
fine noſtre theologie ſermo. Adhuc auteꝫ p̄dicta
cõtradictio põt tolli per nouã realitatẽ aduenien
tem que nõ erit nec inherẽtia ſeu vnio media: nec
actio agẽtis: nec cõſeruatio: nec terminatio rei ter
minabilis: ſed erit quedã relatio: que dr̃ formalis
ſeparatio extremoꝝ adinuicẽ. Ferť eniꝫ ꝙ lꝫ due
linee per indiuiſionẽ nõ acquirãt de nouo nouas
realitates punctoꝝ abſolutas: acquirunt tamẽ di
ſtinctionẽ ꝛ ſeparationẽ formalem ꝛ actualeꝫ qua
formalr̃ diſtinguunť ꝛ ſeparãtur, naꝫ ipſa puncta
nõ ſunt formaliter illud quo due linee formaliter
diſtinguunť ꝛ ſeparãtur: ſed tantũ fundamentali/
ter: quia fundãt diſtinctionẽ actualeꝫ ꝛ ſeparatio/
nem formaleꝫ quo formalis ſeparatio acquiriť in
partibus per nouã diuiſionẽ ipſarũ: ꝛ amittiť per
nouaꝫ indiuiſionẽ partiũ adinuicẽ: ꝛ iſtud ſufficit
ad tollendũ contradictionẽ predictã. Palam aũt
ex his ꝙ vnio ꝛ indiuiſio ꝛ habitus ſeu inherẽtia
actualis ſunt aliquid p̄uatiuũ: quia p̄uant diuiſio/
nem diſtinctionẽ ꝛ ſeparationẽ formalẽ actualeꝫ:
que ſunt aliquid poſitiuuꝫ. ¶ Et ſi dicas ꝙ iſtud
nõ ſufficit: quia indiuiſio abſoluta: lꝫ ſit p̄uatiuuꝫ:
indiuiſio tamẽ relatiua que eſt ĩdiuiſio vnius ab
altero vt forme a materia eſt aliq̃d poſitiuũ. Tuꝫ
etiã q2 non videť ꝙ pura negõ ꝛ p̄uatio poſſit per
ſe deſinere eſſe niſi aliquo poſitiuo deſinente pri/
mo eſſe: ſed per ſeparationẽ actualẽ vnio ꝛ indiui/
ſio ſoluitur. ergo opꝫ ꝙ ſit aliquid poſitiuũ: vel ꝙ
aliquod aliud poſitiuũ prius deſinat eſſe. Diciť ꝙ
iſta ꝓpoſitio aſſumpta videť eſſe valde dubia: ꝙ
priuatio ꝛ negatio nõ poſſint corrumpi niſi poſiti/
uo p̄us corrupto: quoniã ipſa tenebra corrumpiť
in aere: nullo alio poſitiuo corrupto: quia priuatio
tolliť per aduentũ forme. Similiter hec ſecunda
ꝓpoſitio eſt multũ du⁹: quia p̄uatio nõ põt acqui/
ri niſi poſitiuo acquiſito: q2 tenebra in aere acqui
ritur nullo alio poſitiuo acquiſito. Sed iſta tertia

De indiuiſione abſoluta ꝛ reſpe ctiua. vide tertio metaph. capi. 7.

Põt p̄uatio cor rũpi nullo alio po ſitiuo ſublato: ꝛ acq̃ri nullo poſi tiuo acquiſito.

ꝓpoſitio bene neceſſario eſt vera ꝛ certa ꝙ nega/
tio ꝛ p̄uatio nõ corrumpiť niſi poſitiuo acquiſito
vel corrupto. Similiter hec q̃rta ꝓpoſitio eſt ve/
ra: quia p̄uatio nõ acquiritur niſi aliquid poſitiuũ
acquiratur vel corrumpať. Palam ergo ex predi/
ctis ꝙ ad tollendum predictã contradictionẽ re/
quiriť aliqua noua realitas: ſed an illa realitas ſit
realitas totius additi partibus: vel ſit actio agen/
tis vel cõſeruantis: vel terminatio rei terminabi/
lis vel ſeparatio formalis vel ĩherẽtia ꝛ vnio me/
dia: que habitus diciť: dubiũ eſt: quia per quod/
libet illoꝝ poteſt contradictio predicta tolli: pro/
babilius tamẽ videtur ꝙ illa realitas ſit vnio for
malis media ſeu habitus ꝛ inherentia. Demõſtra
tio auteꝫ neceſſario concludens illam realitatem
eſſe neceſſario habitum ꝛ inherentiam actualem
pro nunc non occurrit. Et in hoc terminatur tra/
ctatus de habitu: ꝛ denarius libroꝛuꝫ. io. priorum
generum. Amen.

¶ Tabula libri predicamẽtoꝝ Nicolai Bonetti:

PRimus libellus eſt de ſubſtan/
tia. In quo ꝛ proprieta
tes ſubſtantie in cõmuni: ꝛ quinqꝫ pro/
poſitiones de anima celeſti diffuſe de/
clarantur.

¶ Secundus libellus eſt de quãtitate: opiniões
varias: Ariſtotelis ſcilicet. platonis. ꝛ democriti
de compoſitione ꝛ diuiſione continui ſubtiliſſi/
me pertractans.

¶ Terti⁹ libellus eſt de qualitate. Qui quattuor
ſpecierum: ſeu potius modoꝛuꝫ qualitatis digre
diẽdo naturam q̃ſperoptime manifeſtat.

¶ Quartus libellus eſt de relõne. In quo de rela
tionibus trium modorũ: nec non et de ſecundis
intentionibus pulcherrime diſputatur.

¶ Quintus libellus eſt de actione. Qui de actio/
ne tranſeunte ꝛ imanente: nec nõ de earuꝫ ſubie/
ctis abunde determinat.

¶ Sextus libellus eſt de paſſiõe. In quo de eſſe
cognito quantum ad eius poſſibilitatẽ ꝛ neceſſi/
tatem clariſſime diſſeritur.

¶ Septimus libellus eſt de ſitu ſeu poſitiõe. In
quo declaratur ſitum eſſe modificationem loca/
ti ꝛ partiũ ad locũ ꝛ partes eiuſdem: non reſpe/
ctũ partiũ locati ad ptes loci: vt aliq̃ voluerũt.

¶ Octauus libellus loquitur de quando preſen/
ti, preterito. ꝛ futuro: necnõ de omniuꝫ iſtoꝝ fun
damentis ꝛ terminis.

¶ Nonus libellus. Agit ð vbi definitiuo ꝛ circũ/
ſcriptiuo: nec nõ de illoꝝ fundamẽtis ꝛ termis.

¶ Decimus libellus eſt de habitu. In q̃ de vnio/
nibus ꝛ inherentijs tam actualibus q̃ꝫ aptitudi/
nalibus copioſiſſime determinat. Tu ꝯſidera.

¶ Theologie nãlis Nicholai Bonetti liber pm°.

¶ Quid ſit prima intelligentia in vniuerſali decla-rat. Capit. I.

MOtor immo[bi]lis ſimpliciter primus: cuius de numero ſtudẽtiuz ac ſcribẽtiuz pticipẽ me feciſſet: cogitãti mihi in multiplici qditate ſcibili in noctis ſilẽtio viſuz ac ſecrete fuit mihi dictũ: vt ad motorẽ meũ ꝛ doctorẽ: meũ ↄuerterẽ intellm. De ipſo ꝙ de cetero cogitarẽ ac ſcriberẽ iſta: ad q̃ rõ nãlis ſe extẽdit: atq3 ſm pñ° cõia modernis phis ꝛ antiquis. At vero l3 hoc aggredi: ꝛ de tã excellẽti maieſtate ꝑſcrutari ſim inſufficiẽs ꝛ indignus: obedire tñ diſpoſui: ꝛ pro viribus intelli° mee que cogitaui tẽptabo ſcribere: ſalua tñ reuerẽtia ſanctorum doctorũ: in qbus nihil eſt temera° aſſerẽdũ: ſ3 ꝓbabiliter ex pncipijs nãlibus ꝛ nobis ꝛ phis cõibus ꝓcedẽdũ eſt. Totã aũt ſpem meã i meo motore: imo doctore fixe: qm̃ imobilis motor me° mihi reuelabit que ſcribã: ꝛ cũ ipſe qeſcet: neceſſariũ erit ẽt mihi quieſcere ab oꝑe iã incepto: qꝛ non moueor niſi mot°. Palã aũt ſit cuilibet legẽti hũc librũ: qm̃ de motore imobili eſt mihi gratiſſimũ ſpeculari. Nec eſt mix: qm̃ cõtẽplatio ipſi° ẽ nobiliſſima: ꝑfectiſſima: ꝛ ſũme deſiderata: cũ ſit ſuauiſſima ꝛ tota voluptuoſa: in cuius contẽplatione moderni phi perfectã poſuerũt felicitatẽ intellectus cuiuſl3. ¶ Et ſi queras: q̃re de nã: ꝛ aliis pmis generibus p̃ volui ſcribere. Rñdeo tibi ꝙ ꝑſcrutatio de ente ordine ſimplr prior eſt: cũ ſit ex nã rei prius motore imobili. ſicut ꝑ ſe ſupius ſuo ꝑ ſe inferiori. De nã autez ꝛ .io. primis generibus me excuſo: qꝛ fuit ordo ppoſterus: ſed neceſſario ↄmutatus: vt ex ſenſibilibus ꝛ corꝑalibus ad iſenſibilia ꝛ iuiſibilia: ꝛ oĩno abſtracta ſequẽdo veſtigia ꝓgenitorũ meoꝝ poſſem aſcẽdere ꝑ gradus ſcale q̃ i illis formaliter ſũt incluſi.

Scdm cõmẽtatorẽ .xe° ẽ felicitas cuiuſlibet in intellectu.

¶ Primũ igitur in hac nr̃a theo° nãli eſt ſtabilire ſubm. Deinde eius ꝑ ſe paſſiones inquirere. Perſcrutemur ergo an prim° motor imobilis poſſit eẽ ſub3 in hac nr̃a theo°. Palam aũt ꝙ p̃m motorẽ immobilẽ pro ſubo ſtabilire nõ poſſumus niſi prius ſciamus an ſit ꝛ quid ſit: ꝛ an ꝓprietates ſubi ſcientie ſibi cõueniãt: qm̃ de ſubo op3 p̃ſupponere ſi eſt ꝛ qd eſt. Palã aũt de motore p̃ imobili p̃ſupponit qlibet itellectus ꝙ ſit: cũ ipſum eſſe ſit ꝓpõ ꝑ ſe nota vel ſyllo° impceptibili ↄcluſa. Preſupponamus aũt de ipſo ꝙ nõ ſit ens ꝓhibitũ: qm̃ ſi ſic eẽt: oĩa eſſent entia ꝓhibita: ꝑꝑ ordinẽ eẽntialez p̃mi motoris ad alia: ꝛ maxime in reali exiſtentia: qcquid ſit de eſſe qditatiuo. Perſcrutatio aũt de ſcda p̃ſuppõne qd ſit: multũ alta eſt ingſitio: ꝛ de hoc loquũtur varie moderni ꝛ antiqui: imo noui phi adinuicẽ diſcrepant de p̃ motore qd ſit. ¶ Ferẽ namq3 quodã: ꝙ p̃mus motor ſiue p̃ma intelligẽtia eſt oẽ ens eminẽter ſubſiſtẽs. Nõ .n. põt eẽ oẽ ens realr ꝛ formalr: qm̃ tũc p̃mus motor nõ eſſet aliud niſi tñ aceru° ꝛ aggregatio oiũ3 entiũ: vt lapidũ: ligni: bo-

Uide de ordine i calce hui° p̃mi libri .z.m. capit.7.

Nota ꝙ qd rei eſt ꝑcognitio nõ ſolũ quid nois ꝛ põt qd rei ime ſtigari tũcq3 mediũ ↄcludẽdi poſtea paſſiones ð ſubiecto.

uis: aſini. ꝛ ſic de alijs. ¶ Adhuc aũt nõ põt dici ꝙ primus motor eſt oẽ ens virtualr ꝛ cãlr: qm̃ ſ3 plures ex̃ ſe nihil cauſat nec ꝓducit. nõ ẽt põt oẽm entitatẽ ꝓducere: qm̃ nec actionẽ nec paſſionẽ: qbus entia iferiora agũt: qꝛ vna actio numero nõ põt ſit̃ nec ſucceſſiue elici a pluribus agẽtibus diſtinctis numero: ſicut ſcriptũ eſt i cap̃ de actione ꝛ paſſione in .7. p̃dicamẽto. ¶ Adhuc aũt nõ põt dici ꝙ pria itelligẽtia ſeu p̃mus motor ſit ens ꝑcíſe exemplariter. ꝛ nihil aliud ſit niſi exẽplar oĩum: qm̃ nõ repugnat entitati finite ꝛ limitate: vt itellectioni: quin poſſit eẽ exẽplar nouũ: nã ꝑ vnũ actũ itelligẽdi numero pñt oĩa diſtincte apprehẽdi: vt alias oſtẽdet̃ i tertio libro theologie. ille aũt actus itelligendi eſſet exẽplar oĩum l3 diminutum. Ulterius etiã nec põt dici ꝙ p̃mus motor ſit aliq̃ nã terminata hec vel illa: vt ſi imaginaret̃ ꝙ p̃° nã eẽt vna nã ſimplr determiate entitatis: ꝛ ꝙ hẽret ifinitos gradus entitatis infra iſtã nãm determinatã: ſicut albedo eſſet nobiliſſim° color ſi cõtineret ifinitos gradus albedinis: nã ſi p̃° itelligẽtia eẽt talis nãe ia3 non eẽt entitas ifinita ſimplr: ſ3 infinita ſm qd: qꝛ diceret portionẽ entitatis: qõ eſt falſu3: cũ ſit ſube pelagus ifinitũ. Ex his aũt ↄcludit̃ p̃dicta deſcriptio primi motoris ꝙ nõ ẽ hec entitas: nec illa: nec aliqua determinata: ſ3 eſt omne ens eminẽter ſubſiſtẽs. Eſt eñi exẽplar oĩum nõ determinatũ: ſed eminẽs ꝑfectũ. Modus aũt ponit̃ talis: qm̃ ſicut minus vle: ſicut eſt ſpẽs: eſt exẽplar oĩum ſingularium hoium actu exiſtẽtium ꝛ poſſibiliu3: ſic magis vle: imo ſupremũ vliu3 qõ eſt ens iquãtũ ens: eſt exẽplar eminẽs ꝛ extrs oĩum ꝑ ſe cõtẽtoꝝ ſub ente priori. Pria q̃ intelli° nihil aliud eſt niſi qõdã vle. ſ. supremum corrñdens ↄceptui entis: qõ eſt exẽplar eminẽs et ꝑ ſe ſubſiſtẽs oĩum alioꝝ a ſe. Et ferẽ ꝙ iſta fuit põ plõnica ſicut i nr̃a mero° ꝓlixius fuit dictũ. in tractatu .7. de ydeis. Nũc aũt ingramus qd veritatis ↄtineat iſta põ p̃dicta an ſit poſſibilis ꝛ neceſſario vera vel nõ. Dicamus aũt ꝙ l3 põ fuerit multũ alta ꝛ ſubtilis: ꝛ fuerit de itẽtione ꝓgenitoꝝ nr̃orum. Uidet̃ tñ ꝙ modus poſitus nõ ſit poſſibilis: nã ſicut minus vle: vtpote id qõ corrñdet ↄceptui ſpe°° hois ſi põeret̃ extra ſubſiſtere nõ videt̃ veꝝ ꝙ eẽt exẽplar: ꝛ idea oĩum ꝑticulariũ hoium: cuius rõ ẽ: qm̃ hõ ſpe°°° obiue extis i itellectu: nõ eſt aliud niſi realitas oĩum ſingularium hoium actu exitiũ et poſſibiliũ exiſtere: qm̃ illud idẽ obm qõ eſt extra: ſubſiſtit in itellectu obiue ſub eẽ diminuto: ſi q̃ hõ ſpe°°° qui eſt i itellectu obiue q̃ claudit infra ſe formalr oẽs realitates oĩum hoium: poneret̃ ex̃ ſubſiſtere realr: nõ eẽt aliud niſi aceru° vel aggregatio oĩum hoium ꝑticulariũ formalr: ꝛ nõ exẽplariter: nã ſicut cõceptus ſpe°°° hois i itellectu nõ eſt exẽplar cõceptuũ ſingulariũ hoium i itellectu: ſic nec illud qõ corrñdet cõceptui ſpe°° ſi poneret̃ i re ex̃: eẽt exemplar ſingulariũ hoium. Certũ eſt .n. ꝙ in cõceptu ſpe°° q̃ eſt in itellectu capiũt cõmune eẽ diminutũ realitates oĩu3 hoium idiuidualiũ: qm̃ nõ hñt i ↄceptu ſpe°° ꝓpriũ eẽ diminutũ. Sed tñ vnũ eẽ cõe omniũ. tñ ſemꝑ veꝝ eſt ꝙ oẽs realitates formalr oĩum hoium ſubſiſtũt i illo eẽ diminuto cõi: q̃ ſi ille eedẽ realitates q̃ hñt illud eẽ diminutũ: tã ipſe q̃ ſuũ eſſe diminutũ poſſent poni ex̃ ſubſiſtere realr i vno eſſe reali cõi i hoibus oĩbus: adhuc eſſet veꝝ dicere ꝙ i iſto eſſe reali eẽt forma ſor. ꝛ fortes

Nota ꝙ conceptui ſpecifico hominis exẽplari diminuto oĩum hoium: ydea hominis nõ correſpõdet. a ſed realitates hoiu3 hñtes i illo conceptu eẽ cõmune diminutũ: ſi hec ð extra realr ſubſiſtere ponerentur illud eẽ cõe diminutũ efficeret eẽ reale cõe.

realiter ⁊ quilibet alius hō ſingularis. Ex hoc pꝫ māifeſte ꝙ iſte hō ſimplr̄ quē tu ponis ſi correſpōderet cōceptui ſpecifico nō eēt exēplar nec eminēs nec diminutus. ❡ Adhuc aūt manifeſte vr̄ ꝙ iſte hō ſimplr̄. loquēdo ꝓlonice: nō ille hō qui correſpōdet cōceptui ſpecifico: eſt exēplar eminēs: qꝛ̄ ꝑ illū actūītelligēdi ꝑ quē apprehēditur ⁊ itelligitur hō ī vl'i ī cōceptu ſpecifico: nō apprehendit̄ ille hō ſm̄ꝗ eſt ydea ⁊ exēplar ſingulariū hoīum: ſed ſi diceres itelligit̄ ꝑ aliū actū itelligēdi: tunc ſeqtur ꝙ iſte hō ſimplr̄ ꝓlonice nō corrn̄det illi cōceptui hominis ſpecifico. Cōcludam' ḡ ꝙ lꝫ ſit poſē: ſicut noſtri ꝓgenitores aſſerūt dare hoīeꝫ ſm̄ꝗ eminēter ꝯtineret: ⁊ exēplariter oēm hoīem ſingularē: nō tn̄ eſt verū ꝙ iſte hō corrn̄deat cōceptui ſpecifico hominis: ſic ꝙ ſicut ſubſiſtit obiue in itellectu ſic ponat̄ extra re' exiſtere: nec tn̄ negat̄ qn ſit poſē ꝙ ſit verū exēplar eminēs oīum ſubſiſtēs oīuꝫ ꝑticulariū hoīum: in quo oīa ſingularia cōtinētur: ⁊ nihil aliud. illud .n. exēplar nō corrn̄det ꝯceptui ſpecifico hoīs: ita ꝙ ſicut ſubſiſtit ī itellectu obiue ſic ponat̄ in re ex̄ ſubſiſtere. Palā aūt ꝙ vni' eſt dōm de ꝑͣ itelligētia ꝙ ipſa nō eſt corrn̄dēs cōceptui entis inq̄tū ens: q̄ſi nihil aliud ſit niſi ꝯcept' entis q pōitur ex̄ re' exiſtere. hoc nāqꝫ videt̄ ipoſē ex p̄dictis. lꝫ bn̄ concedamus ꝙ ꝑͣ itelliͣ ſit exēplar eminens oīum entiū alioꝝ a ſe. Quid ḡ ſit prima intelliͣ diſſicile ē videre. Dicam' ḡ ꝙ ꝑ motore ꝙ cōis ſchola tenet: qd eſt: qꝛ̄ vt in nono nr̄e metaͨᵉ fuit dictuꝫ: ꝑͣ intelliͣ ꝑ ſe ꝑſeitate ꝑmi modi: icludit ens inquātū ens: qđ eſt ſibi cōe vniuocū ⁊ oī enti limitato. icludit ēt ſubam: ⁊ ſpm qditatiue: ⁊ ꝑ modo: nō dico ſubam q̄ eſt qditas p̄dicamētalis: vt eſt qđdam ꝯſtitutū ex qditate entis limitati: ⁊ quādā dr̄ia cōtrahētē: ſed vt ibi fuit dictū includit dr̄iam ꝯſtitutiuā ſube q̄ ꝯſtitutiua eſt ſube p̄dicamētalis ⁊ limitate ⁊ ſube illiᵘˢ ⁊ infinite. legas nonū metaͨᵉ: ⁊ h̄ īuenies ꝓlixius explicite. Cōcludamus ḡ ꝙ ꝑma itelligētia nō eſt ens eminēter ſubſiſtēs: ſic ꝙ correſpōdeat cōceptui entis: ſicut qđdā vl'e abſtractū ab oī ſingulari nihil icludēs cōe ſibi ⁊ alijs: ſicut homo ī cōi nō eſt vniͨᵉ dictū de iſto ꝑ ſe hoīe ſi poneretur: ⁊ de alijs hoībus ſinͦʳ: ſicut nec ens in cōi eſſet vniͨᵉ dictū de ꝑͣ intelligētia: ⁊ alijs entibus: ſi eſſet qđdā vl'e entis eminēter ſubſiſtēs. Prima ergo intelligētia eſt ens illiᵘˢ: ⁊ ſuba ſpūalis: hec ſit deſcriptio eius: nā p̄ia itelligētia icludit ſpm ſubaꝫ ens illiᵘˢ: ⁊ ens inquātū ens. bn̄ ḡ ꝯcedimus ꝙ prima itelligētia eſt omne ens eminēter ſubſiſtēs: non tn̄ vl'e corrn̄dens ꝯceptui entis: ſed ſicut qđdā indiuiduū entis. Illa nāqꝫ dr̄ia vltimate ꝯſtituͭ p̄ie intelligētie ⁊ eēn' eius eſt exēplar eminēs ⁊ ydea repreſentatiua oīuꝫ alioꝝ a ſe: vt īfra dicet̄. ❡ Manifeſtū eſt aūt ꝙ p̄ia itelligētia eſt definiͭ cū habeat cōceptū qditatiuū ⁊ dr̄iam ꝯhentē eſſentialē ⁊ ꝯſtituͭ: nec hꝫ cōceptū ſimplr̄ ſimplicē: ſꝫ reſolubilē ī plures ꝯceptus expliͭ diſtincte eius qditatē: ſicut definitio explicit definitū: ⁊ ex illis principijs itrinſecis ꝯſtituit̄ ꝑ ſe vnū ꝑſeitate primi modi: hic eſt ꝙ iſta ꝓpō. ꝑma itelligētia eſt ens. eſt in ꝑ modo directe: qꝛ̄ ibi ꝑ ſe icluſum p̄dicatur de incluͭ. ❡ Et ſi arguat̄ ꝙ ſm̄ p̄dcā ꝑͣ itelligētia erit cōpoſita ex actu ⁊ potētia cōtrahibili ⁊ cōtrahēte. erit ēt prinͦ principijs intrinſecis: ergo ⁊ extrinſecis qđ eſt ducere oēm ſcolam in contradictionem.

Aduertēdū ꝙ aūt forte negaret ꝙ' duitatē entis: ſꝫ ſube ⁊ ſpūs ꝗditatiue icludi ī p̄ia itelligētia.

❡ Diſſolucio aūt huius dubij ſtat in hoc ꝙ prima radix cōponibilitatis eſt rō ꝑtis: qꝛ̄ nihil pōt cōponi cū alio niſi hēat rōnē partis reſpectu totiͭ reſultātis ex illa ꝑte: ⁊ quādā alia: que pōt etiam habere rōnē ꝑtis: ⁊ cōponere cū alio ſeu eſſe in compōne cum alio. Radix aūt ꝙ aliqd hēat rōnē partis dependet ex hoc ꝙ ſit finitū: nā gradus itrinſecus alicuius. ſ. ipa finitas eſt illud qđ facit aliqd ꝙ hēat ꝑtis rōnē: quod ꝓbat̄: qꝛ̄ nullū īfinitum pōt hēre rōnē ꝑtis: cū oē totū ſit maius ſua ꝑte: nihil āt maiͭ eſt īfinito. Ad ꝓpoſitū aūt applicādo: dicimͭ ꝙ nihil poſitiuū qđ ſit ī ꝑ motore hꝫ rōnē ꝑtis: cuꝫ nullū ſit finitū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s nulla pōt eē cōponibilitas. ❡ Et ſi arguas ꝙ qditas entis q̄ eſt ī ꝑͣ intelligentia ex ſe nō eſt īfinita: ſilr̄ nec qditas ſube: nec qditas ſpūs: alias cū iſte eedē qditates repiātur ī creaturis eēnt īfinite forͭ: ḡ tales qditates in prima itelligētia poterūt hēre rōnē ꝑtis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s poterunt cōponere. Rn̄detur ꝙ ad hoc ꝙ aliqd poſſit hēre rōnē ꝑtis nō reqrit̄ ꝙ nō ſit īfinitū: ſꝫ reqrit̄ ꝙ ſit ex ſe finitū poſitiuū: ⁊ ꝙ hēat finitatē ꝑ gradu intrinſeco. Nūc aūt qditas ſube entis: ⁊ ſpūs: in qbus vni' tocat̄ p̄ia itelligētia: ⁊ alia nō hn̄t finitatē ꝑ ḡdu itrīſeco: qꝛ̄ nec finitas nec īfinitas ē gradus itrīſecus illaꝝ. ❡ Et ſi adhuc arguas ꝙ ſꝫ iſtā viā dr̄ia ꝑme itelligētie ī alijs eadē rōne nō cōponit: ſic nec ī ꝑͣ intelliͣ: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſuba p̄dicamētalis nō erit compoſita: cū ſit cōſtituta ex iſta dr̄ia q̄ ex ſe: nec eſt finita nec infinita. Rn̄det̄ ꝙ ad hoc ꝙ aliqd faciat cōpōnē: ſufficit vel ꝙ ambo extrema eoꝝ ſint finita forͭ. vel ꝙ alteꝝ eoꝝ ſit finitū forͭ: ⁊ alteꝝ nō finitū nec īfinitū: ⁊ lꝫ ergo illa dr̄ia ꝯſtitutiua p̄dicamētalis ſube nō ſit ex ſe finita formalr̄: ⁊ non hēat aliquā magnitudinē nec finitaꝫ nec īfinitā: qꝛ tamen illud qđ ꝯhit ⁊ ꝑficit. ſ. nā limitata eēis ad. io. genera ꝑͣ ex ſe ē finita forͭ: ḡ talis dr̄ia cōſtitutiua ſube p̄dicamētalis cōponit cū nā limitata quā ꝯhit: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſuba p̄dicamētalis eſt qditas cōpoſita. Palaꝫ aūt ad itelligēdū cōpōnē iter aliqua ſufficit ꝙ ambo extrema ſint forͭ finita: vel ꝙ vnū illoꝝ ſit formalr̄ finitū: ⁊ alterū ꝙ nec ſit forͭ finitū nec infinitū. Oīs aūt qditas forͭ exn̄s in ꝑ motore: aut eſt ex ſe īfinita: vel ex ſe nec finita nec īfinita: ḡ in ꝑ motore nulla eſt cōpoſitio. ❡ Et ſi queras an formalr̄ īfinitū ⁊ formalr̄ finitū poſſent cōponere. Dr̄ ꝙ ſi de rōne totius ſit ꝙ ſit maius qualibet ſui ꝑte ſeoꝛſuꝫ accepta finitū formalr̄ ⁊ īfinitū formalr̄ nō poſſunt cōponere: qꝛ tūc totū nō eſſet maius altera ſui ꝑte. ſ. īfinita. Si aūt ſufficit ꝙ toͫ ſit maius altera parte ſui ⁊ nō q̄libet: Tūc dr̄ ꝙ finitū forͭ ⁊ īfinitū formalr̄ pn̄t ꝯponere. Alr̄ rn̄deo. Solutionē quere. ❡ Et ſi arguas ꝯ iſtā ꝓpōnē cōiter cōceſſam ꝙ infinitū formalr̄ non poteſt hēre rōnem partis: qꝛ ipſo nihil eſt maius: ⁊ ſemꝑ totū maius eſt ſua ꝑte: videt̄ ꝙ iſta ꝓpō nō ſit oīno vera. Nā ſi ſint .2. formaliter īfinita: quoꝝ qđlꝫ hēat magnitudinē virtualē īfinitā itēſiue. ſi iſta duo īfinita ſint alterius rōnis. Manifeſtū eſt ꝙ iſta īfinita plus hn̄t poſitiue de entitate ꝙ̄ alterū illoꝝ tm̄: ex quo qđlꝫ iſtoꝝ dicit aliquid poſitiuuꝫ. Reſpōdetur communiter ꝙ plus ⁊ minus ſunt paſſiōes magnitudinis finite: non autem infinite. Et ſi dicas ꝙ. io. infinita formaliter ſunt plura infinita ꝙ̄ quatuoꝛ infinita formaliter. Dicitur ꝙ ibi plus ⁊ minus nō dicitur niſi de numero finito qui eſt numerus iſtoꝝ infini

Et forte reſponſio quā dimittit doctoꝛ eſt ꝙ vnū īfinitū ē maius alio. forte. n. corpus īfinitū ſcꝫ ſm̄ oēs dimēſiones eſt maius īfinito ſm̄ vnam tm̄: teneo tn̄ ego vnū īfinitū non eſſe maiͭ vel minus altero.

toꝝ. ¶ Et ſi dicas ꝙ ſaltē vnū infinitū ex quo dicit aliqd poſitiuū adhuc addit aliqd ad aliud infinitū. Rñdetur tibi: ꝯcedo ꝙ addit: tñ non ꝯcedit̃ ꝙ illud qḋ reſultat ex iſtis duob⁹ infinitis ſit maius altero iſtoꝝ. ¶ Ad dubitationē aūt ſecundam q̄ dicit ꝙ ſeqtur ꝙ pria intelli⁹ hēat principia intrinſeca: ⁊ ꝑ ꝯñs extrīſeca. Rñdet̃: ꝯcedit̃ ꝙ hꝫ pn⁹ intrinſeca ꝯſtitutiua ipſius vł ipſum ꝯſtituen⁹ ⁊ priora aliqua prioritate: ſed qñ īfers: g̊ hꝫ principia extrīſeca: omnino negamus: ſicut fuit dictuꝫ in ſcđo phyſicoꝝ. capite primo.

Habet autē dubitationē ex predictis trahētē originē: nā cū dcm̄ ſit ꝙ pria intelligentia eſt definibilis definitione ꝓprie dicta: cū hēat cōceptū reſolubilē in ꝯceptū qditatiuum ⁊ ꝯceptū q̄litatiuū eſſentialē: videt̃ oīno ꝯcludi ꝙ prima itelligētia ſit per ſe ſub genere. Tū 2⁰: qꝛ nihil ꝑ ſe icludit dr̃iam: qn icludat genus ꝯſtitutū ꝑ illā dr̃iam: vt ſpēs facit ꝯſtituta ꝑ ipſam differētiā vel idiuiduū iſti⁹ ſpēi. Spēs .n. ⁊ idiuiduuꝫ ꝑ ſe icludūt genus: ergo vera eſt ꝓpō aſſumpta: ſꝫ iā ꝯceſſū ē ꝙ p̊ᵃ itelli⁹ icludit dr̃iaꝫ diuiſiuā ſube ꝑdicamentalis ⁊ ꝯſtitutiuā gn̄is: que. ſ. predicatur quiditatiue de ſuba ſpūali ⁊ corꝑali: g̊ ꝑ ꝯñs includit ꝑ ſe ſubam ꝑdicamētalem. ¶ Amplius autem hꝫ dubitatione de illis que dr̃r for' de prima intelligētia: ⁊ de illis q̄ ſūt ꝑ ſe in genere: cuiuſmodi ſūt: ſapiā: bonitas: ⁊ veritas: nec non: ⁊ de multis rłonibus cōibus pie itelligētie ⁊ alijs: an ſint ꝑ ſe ī gn̄e vel nō. ¶ Adhuc aūt eſt difficultas ſpālis: an re^{us} rōnis qui ſūt in pria itelligētia hēant eē in genere: qm̄ cū ipſum genus ſit qdā reſpectus rōnis: tūc ſequit̃ ꝙ gn̄is eēt genus: ⁊ ī ifinitū abibit: ex quo oīs reſpectus rōnis ꝯtinet̃ in genere. ¶ Ad diſſoluendū aūt iſtas difficultates dicit̃ ad primā ꝙ prima intelligētia non eſt per ſe in genere: ⁊ rō eius eſt talis ſm eū: prima itelligentia eſt omne ens eminenter ſubſiſtēs correſpōdēs adequate ꝯ^{tui} entis: ⁊ per ꝯñs nō pōt cōtineri īfra ambitū alicuius generis: qꝛ tūc cōtentū eſſet maioris ambitus q̄ꝫ cōtinens: ⁊ includēs q̄ꝫ incluſuꝫ: qḋ eſt ipoſſibile. Iſtud dcm̄ ꝙ prima itelligētia ſit oē ens eminēter ſubſiſtens cōceptui entis corrñdēs fuit ſuperius improbatū. ¶ Scđꝫ dictū negatiuū vnius alterius eſt ꝙ pria itelligētia non eſt ꝑ ſe ī genere: ⁊ rō eius talis ē: qm̄ nullū genus eſt neceſſe eē: qꝛ ſtatiꝫ identificaret ſecum dr̃ias: ⁊ tūc eēnt duo neceſſe eē. Prima aūt intelligētia eſt qḋdā neceſſe eſſe. Sed nec hoc eſt ſufficiēter dictū: qm̄ oēs coordinationes ꝑdicamētorū abſtrahūt ab exñia actuali: ⁊ ſunt qḋdam neceſſe eē ī eſſe qditatiuo ab eterno. ¶ Alij dicūt ipſaꝫ nō eſſe ꝑ ſe in ꝑdicamēto: qꝛ genus ⁊ dr̃ia ſumūtur ab alia ⁊ alia realitate. In prima aūt intelligentia nō eſt alia ⁊ alia realitas: cū ſit ſimpliciſſima realitas. Sed nec id eſt ſufficiēter dictū: qm̄ in p̊ᵃ itelligentia eſt aliqd contrahibile ⁊ aliqḋ contrahēs: ⁊ determiabile: ⁊ determinās: ⁊ actuabile ⁊ actuās: iter que neceſſario eſt nō ydentitas ex nã rei: g̊ ī p̊ᵃ itelligētia pōt ſumi rō generis ⁊ dr̃ie ab alia ⁊ alia quiditate. eſt. n. ibi qditas entis ⁊ entis illimitati que ꝯhūtur ꝑ varias dr̃ias. ex quib⁹ ꝯſtituit̃ ſuba icorporalis ⁊ ſpūalis. ¶ Tertiū dictū negatiuum eſt iſtud: ꝙ p̊ᵃ itelligētia nō eſt ī gn̄e: cuius rō talis aſſignat̃: qm̄ nullū ifinitū eſt ī genere ꝑ ſe: qm̄ gen⁹ hꝫ rōnē ꝑtis ⁊ po^{e}. nullū aūt ifinitū pōt hēre rōneꝫ partis: nec eē in po^{a}: vt componat cuꝫ alio. Sed lꝫ illud dictū ſit ꝓbabile: nō tñ videt̃ oīno verū: qm̄ nō videt̃ ꝙ cuiꝫ ifinito repugnet eē in gn̄e. ¶ Et ſi dicas. ifinitū ſimplr̃ nō pōt eē in gn̄e: qꝛ ydentificat ſibi oē cōpo^{le} in eodē. Dr̃ ꝙ ydentificat ſibi re^{r} oē ſibi cōpo^{le}: nō tñ ydentificat ſibi formalr̃ oē ſibi cōpo^{le} in eodem nec quiditatiue: qꝛ cū ifinitate vtriuſq; extremi ſtat diſtinctio formalis ⁊ qditatiua extremoꝝ. Quod aūt addit̃ ꝙ genus hꝫ rōnem ꝑtis ⁊ po^{e}: diceret̃ forte ꝙ hoc accidit generi: qꝛ ſibi accidit ꝙ ſit qditas finita: ⁊ ꝑ ꝯñs potentialis: ⁊ ꝙ hēat rōnē ꝑtis: ſicut accidit dr̃ie ꝙ ſit finita formalr̃. qm̄ ſic ſuperi⁹ dictū ē ſūt dr̃ie. Que de ſe nec for' finite ſūt nec for' ifinite: ſic dr̃ia conſtitutiua ſbe ꝑdicamētalis: ⁊ dr̃ia cōſtitutiua ſube icorpee. ⁊ ꝙ breuiter oīs dr̃ia vniuoce dicta de prima intelligētia ⁊ alijs. hec aūt rō magis eſt ꝓbabilis q̄ꝫ priores. Qm̄ ab omi ſchola cōmuniter eſt cōceſſū ꝙ genus hꝫ rationeꝫ partis ⁊ potētie. Dicamus g̊. pria intelligētia nullo modo eſt per ſe incluſa in aliquo io. generum. Ratio eſt: qm̄ nulla quiditas predicamentalis eſt in prima itelligētia ſcđm ſe totam. dictum enim fuit ſupra: ꝙ quiditas predicamētalis nō eſt cōmunis prime intelligētie ⁊ alijs. Sed tantum vniuocat̃ in dr̃ia cōſtitutiua ſube predicamētalis: ſic ꝯformiter eſt dicēdū. de alijs gn̄ibus ſubalternis: ⁊ ſpēbus ſpecialiſſimis: qꝛ non vniuocant̃ in illis: ſed tantum in differentijs conſtitutiuis ipſoruꝫ. ratio autem prime dubitationis ꝙ prima intelligentia ſi eſſet diffi^{lis} per ꝯñs eſſet in genere: qꝛ definitio conſtituitur ex genere ⁊ dr̃ia: non concludit. Qm̄ ad veram definitionem ſufficit: ꝙ illud qḋ definitur reſoluatur in ꝯ^{tum} quiditatiuum ⁊ cōceptum qualitatiuū eſſentialem. Sed ꝙ cōcept⁹ quiditatiuus habeat rationem generis: ⁊ quali^{uus} eſſentialis rationeꝫ dr̃ie hoc accidit. ¶ Diſſolutio 2ᵉ dubitationis. que dicit ꝙ omne includēs dr̃iaꝫ includit ⁊ genus: nō cōcludit: quoniam propoſitio nō eſt vera. de differentijs tranſce^{ntibus}: qm̄ nō tantum includūtur in per ſe cōtētis ſub iſto genere. Cuius ſunt dr̃ie: immo in prima intelligentia includūtur. ¶ Preterea de dubitatiōe qua dubitatur an iſta que formaliter dicuntur de prima intelligētia ſiue ſint perfectiones ſimplr̃: ſiue non: abſoluta vł relatiua ſint in genere. Rñdetur. pro re^{a} generali tenendum eſt ꝙ nihil formaliter dictuꝫ de prima itelligētia nec incluſum in aliquo ꝙ ſit formaliter in ipſo eſt ꝑ ſe ſpēs nec indiuiduū alicuius generis. bene tñ eſt in genere: ſicut dicimus ꝙ differētia eſt in genere: Quoniā ſicut dictum eſt prima itelligentia et illa que ſunt formaliter in ea: bene vniuocatur in dr̃ia alicuius generis generaliſſimi: ⁊ includūtur in quiditate generis ⁊ ſpēi. ¶ De reſpectibus rōnis que ſunt in prima: an ſint formaliter in ea vel non. dicendum eſt ꝙ ſunt in genere relationis per ſe: quoniam ſicut in noſtra metaphyſica. ꝓ libro. capite ſexto. fuit dictuꝫ. Relatio predicamētalis vniuoce predicatur de relatione reali ⁊ rationis. ¶ Et cum arguis ꝙ tunc in infinitum abibit: quoniā generis erit gen⁹. Ad hoc fertur a quodam ꝙ reſpcūs generis qui genus dicitur definit̃. ⁊ eius dfinitio cōſtituitur ex genere ⁊ dr̃ia: ⁊ ſic genus in genus reſoluitur vſq; ad vltimum genus: ſuper qḋ etiam fundari poteſt alius reſpectus rationis: ⁊ iſte eſt eiuſdem rationis cum primo: ⁊ in tali

Nota ꝙ gregorius voluit deo ob ſuam ſūmā ſimplicitatē non repugnare eē in ꝑdicamēto: voluntatē .n. dictā ē ꝙ qm̄ [illegible] ſit ī genere: ⁊ ꝙ qcqd ē ī ꝑdicamēto ſit cōpoſitū aliquo mō cōpōnīs. [illegible] .n. ipſe gen⁹ ſignificare totā ſpēꝫ: īplicite tñ [illegible] priō [illegible] diſtinctiōe. 8.

9. metaphyſice.

Hoc nō eſt conceſſum a gregorio ariminēſi. ꝑ ſnīaꝝ. diſt. 8.

Per hoc dictū doctoris ē ſufficiēter ſatiſfactū ad rōnes gregorij qb⁹ credidit ꝓbare deū eē ī ꝑdicamēto ſube vniuoce: qꝛ ſua logice nō [illegible].

poteſt concedi proceſſus in infinitum. Manife-
ſtum eſt aūt ꝙ illi duo reſpectus rationis ſunt eiuſ-
dem rationis nō eſt verum. Qm̄ vbi ſunt fundamē-
tum: ⁊ terminus alterius rōnis: reſpectus ſunt ⁊ al-
teri⁹ rōnis. ſic eſt: qm̄ primus reſpcūs fundaẗ ſupra
primā intētionē. Scd̄us aūt ſupra ſcd̄am. Tum ſe-
cūdo: qꝛ reſpcūs nō eſt eiuſdē rōnis cū fundamēto
proximo. Tum tertio: qꝛ reſpcūs rōnis qui dr̄ gen⁹
fundatur ſupra aīalitatē: ⁊ terminatur ad hominē
⁊ aſinū: ⁊ ſcd̄us reſpcūs rōnis fundatur ſupra illud
potētiale in qd̄ reſoluitur reſpcūs primus tanq̄ȝ in
genus. nō habēt ḡ eadem principia potētialia īntri-
ſeca. Dicimus ergo ꝙ genus dupliciter accipiẗ vl̄
formaliter vel eſſentialiter: ⁊ tunc eſt reſpectus ra-
tionis: ⁊ fundatur ſupra primā intentionē: vt aīal
vel corpus: vel ſcd̄o modo pōt ſumi denominatiue
⁊ fundamētaliter: ⁊ tūc accidit ſibi ꝙ ſit reſpcūs. vn̄
de cum dr̄ qd̄ animal eſt genus. ibi ſunt tria gene-
ra. Primū iſte re⁹ qui eſſentialiter dicitur genus.
Scd̄m realitas potētialis per ſe incluſa in iſto re-
ſpectu cōtracta per dr̄iam eſſentialem ad talē ſpe-
ciē. Tertiū eſt reſpcūs generis alius a p̄ ⁊ ſcd̄o fun-
datus ſupra illam realitatē potētialē que eſt potē-
tialitas generis. Et cū dr̄ ꝙ in infinitū abibit non
eſt incōueniēs in potētia. non ſequitur tn̄ ꝙ ibi ſit
actualis infinitas: qm̄ nō eſt neceſſarium: ꝙ intel-
lectus cōparet illum reſpectum vel eius fundamē-
tum ad ſuas ſpēs cauſando in iſto fundamento re-
ſpectū rōnis: qui dr̄ genus: lȝ hoc poſſit cauſare: ſi-
cut nō eſt neceſſarium: ſi intelligo animal ꝙ pp̄ h̄
comparē ipſum ad ſuas ſpēs cauſando in anima-
li reſpcūm rōnis qui dicitur genus formaliter: ⁊ ſe-
cūda intentio: lȝ hoc poſſit facere. Cōcludamus er-
go ꝙ reſpcūs rationis qui ſunt in prima intelligen-
tia: ⁊ alijs intellectibus nō ſunt per ſe in genere. be-
ne tamē cōtēta ſunt ſub differentia alicuius gene-
ris: ⁊ illam per ſe includunt. ❡ Et ſi adhuc queras
ſi vni⁹ᵉ non eſſet realis extra animam: ſed tātum ī
ꝯᵘ: ⁊ in vno actu intelligendi: ſic ꝙ prima intelli-
gētia ⁊ alia vniuocarētur tātum in ꝯᵘ generis ſub
ſtātie: ⁊ nō in aliquo poſitiuo extra intellectum: nū
quid prima intelligētia poſſet cōtineri ſub genere
potentiali. Reſpōdetur ꝙ non eſſet aliqua impoſ-
ſibilitas quin poſſet per ſe eſſe in genere: qꝛ non re- *Hec fertur fuit opinio gregorij Ariminenſis.*
pugnat ſibi ⁊ alijs hēre vnum talē cōceptum com-
munem. Nos autem ponimus iſta que ſunt in ge-
nere. ibi eſſe per ſuas quiditates includentes ⁊ in-
cluſas: ⁊ hoc totum extra animam: ideo apud nos
prima intelligētia minime erit in predicamēto.

Dico ad hec argumēta ꝙ lȝ fūdamēta ⁊ termini ſint alteri⁹ rōnis: tn̄ reſpectus ſūt eiuſdē rōnis: qꝛ rōnes fundādi ⁊ terminādi q̄ ſūt cognitiōes paſſiue ſūt eiuſdē rōnis.

❡ Hic oſtenditur quid ſit prima intelligentia in
ſpeciali. Caput. II.

Amplius autē de prima intel-
ligētia qd ſit
in ſpeciali inquirenduȝ eſt. de quo dicā-
tur alique propoſitiones per ordinem.
Prima ſit talis. primus motor eſt immo-
bilis ſubſtātia: ⁊ īmaterialis: ⁊ incorporea. Hec ꝓ-
batur: quoniā differētia ꝯſtitutiua ſubſtātie corpo-
ree eſt materialis. Nam īcorporea ⁊ immateria-
lia corporalibus ⁊ materialibus nobiliora ſūt. Ac
vero per īmaterialitatem iſtam intelligo primum
motoreȝ carere materia que eſt altra pars compo-
ſiti: quū illa mā habeat rationeȝ partis ⁊ potentie.
de quo principio māli dictū eſt in primo libro phy-
ſicorum. capite tertio. ❡ Adhuc auteȝ immateria-
litas ꝑmi motoris opponitur quātitati ⁊ corporei-
tati ⁊ omni dimēſiōi. Quoniā primus motor: nec ē
corpus: nec virtus in corpore. nō intelligo auteȝ ꝙ
primus motor ſit immaterialis īmaterialitate q̄
opponitur hecceitati ⁊ dr̄ie indiuiduali. Quoniaȝ
in primo motore ſunt multe differētie indiuidua-
les: ⁊ multa indiuidua: vt indiuiduum entis ⁊ īdi-
uiduū ſubē: ⁊ ſic de alijs. ❡ Secūda propō ſit ta-
lis: primus motor eſt ſuba ſpiritualis atq̄ȝ intelle-
ctualis: probatio huius dependet ex prima propo-
ſitione: quoniam oppoſita differentia quantitati ⁊
corporeitati eſt differētia ſpiritualis ⁊ intellectua-
lis. vn̄ omnis ſubſtantia incorporea ⁊ immateria-
lis eſt ſpiritualis ⁊ ītellectualis. Sed materia que
eſt altera pars compoſiti. Et hecceitas nō inferūt
naturā eſſe ſpiritualem ⁊ intellectualem. Similr̄
non impediunt naturam eſſe ſpiritualem ⁊ intelle-
ctualem. Sed tantum materia accepta pro quanti-
tate impedit naturā eſſe ſpiritualem ⁊ intellectua-
lem. ❡ Tertia propoſitio eſt iſta. primus motor ē
exemplar: ⁊ ydea repreſentatiua aliorum a ſe. Et
hinc eſt ꝙ ſcd̄a intelligentia mouens orbem aſpi-
cit ad primuȝ motorē tanq̄ȝ ad artem ſuam. in qua
iſta producibilia repreſentantur diſtincte: ⁊ ex ta- *Lȝ deus ſit exemplar intelligētijs*
li aſpectu ⁊ repreſentatione mouet orbem. ❡ Et *ī ſpē tn̄ ſm̄ Aue.*
ſi queratur an ſit exemplar omnium: reſpondetur *alia nō repreſentātur: qꝛ nihil co-*
ꝙ eſt exemplar omnium terminorum ſimpliciuȝ: *gnoſcit extra ſe*
q̄ȝ omnium complexionum neceſſariarum. Quo- *12. m. ſi.*
niam iſta ſemper inuariabiliter ⁊ vniformiter re-
preſentantur. ❡ Quarta propoſitio ſit talis: ꝑmuȝ
motor non eſt exemplar omnium contingentium
atq̄ȝ poſſibilium. Ratio hui⁹ debet eſſe iſta: quoni-
am poſſibile eſt contradictoria euenire in ſenſu di-
uiſionis: vt bellum nauale eſſe cras ⁊ non eſſe cras
eſt poſſibile contingens. Impoſſibile eſt autem ꝙ
contradictoria poſſent repreſentari in aliquo exē-
plari. Quoniaȝ ſi vtraq̄ȝ pars contradictionis re-
preſentaretur cum vtraq̄ȝ non eueniat: exemplar
eſſet falſum: qꝛ aliter repreſentaret q̄ȝ eueniret.
❡ Et ſi dicas ꝙ vtramq̄ȝ partem contradictionis
repreſentat: vt poſſibilem euenire in tali nūc: hoc
non ſufficit: quoniam non tantum repreſentat alte-
ram partem: vt poſſibileȝ euenire: ſed repreſentat
eam que de facto ⁊ de ineſſe eueniat in tali nunc.
Aliter exemplar eriꝫ fīm: quoniaȝ vtraq̄ȝ pars cō-
tradictionis nō eueniret. ❡ Quinta propoſitio ſit
talis. primus motor non eſt exemplar alicuius par-
tis cōplexionis contingentis non affirmatiue nec
negatiue ratio eſt: quoniā eadem ratione qua vni- *Oppoſitū huius tenet ſcot⁹ q̄one*
us ⁊ alterius. Unde illa pars que eſſet exemplata *3. prologi.*
eueniret: ⁊ alia nunq̄ȝ eueniret. ❡ Et ſi arguas ꝙ
primus motor immobilis nullius eſt exemplar ex
tēpore quin ſit ab eterno: ⁊ immutabiliter. alias eſ-
ſet in eo viciſſitudo ⁊ mutatio. Quādo autem con-
tingēs eſt actu primus motor eſt ſimilitudo: ⁊ exē-
plar iſtius complexionis contingentis actu exiſtē-
tis: ergo ab eterno. ❡ Adhuc autem primus mo-
tor eſt ſimilitudo ⁊ exemplar omnis neceſſarie en-
titatis. Contingens autem quū actu exiſtit eſt ne-
ceſſarium: quoniam omne qd̄ eſt quādo eſt neceſ-
ſe eſt eſſe. Attamen iſta non impediunt: quoniam
nec ex tpe: nec ab eterno primus motor eſt exem- *Contra pōt eſſe*
plar alicuius complexionis contingentis de futu- *exemplar: ergo ē: qꝛ in deo non*
ro pro iſtāti pro quo erit: lȝ hn̄ ſit de poſſibili. Exē- *differt poſſe ab*
plar. ſ. qd̄ poteſt eſſe exemplar in inſtāti. ❡ Et ſi ar- *eſſe.*

Talis ꝓpõ eſt vera ē ſi ē cathegorica ò tempo rato ꝑdicato.

Nota ꝙ alij mľ tiplicauerūt ideas: q2 nō eadem rōne ꝯduxit de' hoīem ⁊ aſinum ſꝫ ob hoc idea erat rō intelligendi diuino intellectui.

gnas per quid intelligit iſtud contingēs qḋ exiſtit: dicitur ꝙ per determinationem ſue voluntatis de quo 4.° theologie erit ſermo. Secundum non impedit: quoniam iſtud qḋ eſt actu non eſt neceſſarium abſľ: quū ſubiectum poſſit carere predicato: nō cum reduplicatione huiuſmodi quādo eſt. ¶ Sexta propoſitio eſt talis. primus motor eſt vnuz exēplar omniuz: ⁊ ſimilitudo iſtorum: quorum eſt exēplar nec eſt ibi alia ⁊ alia ydea reſpectu diuerſorū. Ratio eſt iſta: quoniam non ſunt ponenda plura ſine neceſſitate. huiuſmodi autem ponere nulla eſt neceſſitas: probatur: quoniam vnum exemplar illimitatū: vt vna ſpecies itelligibilis: ⁊ ſimiliter act' intelligendi eſt ſimilitudo equoca: abſoluta diminuta plurium diſſimilium. a fortiori. primus motor immobilis erit ſimilitudo equiuoca vna eminens omnium ſimplicium terminorum ⁊ complexionum neceſſariarum: nec intelligo negare: quin quiditas primi motoris: que per vnam rationem abſolutam eſt exemplar aliorum fundet diuerſos reſpectus ad diuerſa exemplata: ⁊ ita illud exemplar abſolutum ſub vno reſpectu dicetur ſimilitudo illius ⁊ alio reſpectu dicetur ſimilitudo alterius. Alia propoſitio ſit talis. primus motor immobilis poteſt dici roſa: lapis: granuz frumenti: ſic ꝙ roſa verius habet eſſe in prima intelligentia ꝙ̃ in ſeipſa: ⁊ ſic de omnibus alijs exemꝑᵒ. ratio huius propoſitionis eſt hec: quoniam rei ⁊ eius ſimilitudini poteſt idem nomen imponi: vt homini picto: ⁊ homini vero: ⁊ domui in anima ⁊ domui extra animam in re. Dictum eſt eniz ſupra: ꝙ ꝑmus motor eſt exemplar roſe ⁊ lapidis: ⁊ omnium aliorum a ſe: ergo primo motori ⁊ roſe: ⁊ ſic de alijs poteſt vnum nomen imponi. Ita ꝙ hoc nomen roſa eſt commune ad roſam que eſt extra animam in eſſe reali formaliter: ⁊ ad roſam que eſt in primo motore eminenter. Palam autem ꝙ verius habet eſſe roſa in primo motore ꝙ̃ in ſeipſa: quoniam ſimilitudini ⁊ rei imponiť idem nomen. ſi ſimilitudo eſt eminens. Uerius dicitur iſtud nomen de ſimilitudine ꝙ̃ de ipſa re: vt autem ſimilitudo eſt diminuta: verius dicitur ſimilitudo de re ꝙ̃ de ſimilitudine. Primus autem motor eſt ſimilitudo eminens roſe: ergo primus motor eminentius et verius eſt roſa ꝙ̃ roſa ſit in ſeipſa. ¶ Adhuc autez conſtat ꝙ primus motor eſt lapis formaliter viuens: immo vita: ⁊ roſa in primo motore eſt roſa viuens ⁊ quedam vita: ſimiliter lapis in primo motore eſt lapis verius. ⁊ vt me breuiter expediā omnia exemplaria in primo motore ſunt vita in ipſo Debemus autem diligenter aduertere ꝙ iſta nomina que ſūt cōmunia ꝑmo motori ⁊ alijs: quū dicitur primus motor eſt roſa viuens: ⁊ lapis viuus: ſic ſunt accipienda ꝙ ſimilitudo roſe in primo motore eſt quedam vita: non autem quiditas eius: ſimiliter ſimilitudo lapidis eſt quedam vita: ⁊ quidam lapis viuus: non autem ipſa qditas lapidis. Ex iſtis ergo propoſitionibus pꝫ i ſpeciali: quid ſit primus motor īmobilis.

Ergo non ꝯcedo ꝙ deus ſit lapis formalr viuens: ſꝫ bñ eminēter.

Nota ꝙ eadem eſt eminēs ſilitudo reſpcū oīum multiplicātur diminute ꝗ̄ ſūt qditates rerū in eſſe intelligibili.

¶ Hic ſtabiliť ſubm theologie. Caput III.

Manifeſtum eſt ergo ex dictis. An primus motor ſit: ⁊ quid ſit: quoniam eſt quoddam ens poſitiuū: ⁊ ſic deſcribiť. Primus motor eſt ſubſtantia ſpiritualis ⁊ illiᵘˢ: oportet ergo ſtabilire ſubm huius theologie: qḋ aſſignamus primuz motorem immobilē ratio huius dicti eſt iſta: quoniam omnes proprietates ſubiecti. tam affirmatiue ꝙ̃ negatiue conuenienter ſibi applicantur: ſicut ſcriptū eſt in primo metaphyſice noſtre. capite tertio. Nam aliq̄ proprietates negatiue ibi ſcripte ſibi conueniunt. prima ſcilꝫ ꝙ non eſt ens prohibitum includens contradictionem. 2° ꝙ non eſt ens equiuocū. tertia ꝙ non eſt ens per accidēs: ſed eſt vnum per ſe. quarta ꝙ non eſt ens preciſe in anima. Sed vere ⁊ realiter extra animam exiſtens: quinta ꝙ non eſt ens corruptibile: ſed neceſſe eſt eſſe. ſexta ꝙ non ē ens incōmunicabile ſm antiquos: lꝫ hec proprietas ⁊ conditio ſit multum dubia apud modernos phyloſophos qui aſſerunt de ſingularibus poſſe eſſe ſcientiā: non tantum de vniuerſalibus ſeptima ꝓprietas ꝙ non eſt ens demr̃abile ſaltem in iſta theologia: quoniam nulla ſcientia probat ſubm ſuum: ſꝫ ſupponit: tamen in aliqua ſcientia potuit fuiſſe probatum. Declarationes autez iſtarum. 7. propoſitionum quere in metaphyſica vbi ſupra. ¶ Adhuc autem manifeſtuz eſt ꝙ. 7. proprietates affirmatiue ſubiecti ſcibilis primo motori immobili conueniunt. Quarum prima talis eſt: quoniam ſubiectū ſcibile eſt defiľ quū definitio ſubiecti ſit medium ad concludendum paſſionem de ſubiecto. Prim' autem motor immobilis eſt defiᵇⁱˢ definitione proprie dicta: quū habeat ꝯᵗᵘᵐ reſolubilem per ſe vnū perſeitate primi modi conſtitutum ex ꝯᵗᵘ per ſe cōtrahibili: ⁊ ꝯᵐ cōtrahente per ſe: ſicut ſuperius fuit dictū. capite ꝑ. Secūda proprietas ſubiecti ſcibilis conuenit primo motori immobili que talis eſt. quoniam ſubiectum ſcibile eſt cauſatuz cauſis intrinſecis: quū ſit definibile: ⁊ definitum conſtituatur ex partibus definitionis que ſunt eius principia intrinſeca ex quibus fit vnum per ſe perſeitate ꝑmi modi. Tertia ꝓprietas ſubi ſcibilis cōuenit: q̄ talis eſt: ꝙ ſubꝫ ſcibile ē pri' qditate ſcibili: ⁊ hoc triplici ꝑoritate originis ꝑfectiōis ⁊ notitie ſeu cognitionis. Primus autem motor immobilis prior eſt hac triplici prioritate omni quiditate ſcibili de ipſo attributali ⁊ paſſionali. Quarta proprietas affirmatiua ſibi non repugnat que eſt: ꝙ ſubiectum ſcibile eſt poſterius me' ex natura rei: ſicut definituz eſt poſterius parte definitionis: ⁊ principijs cōſtiᵇˡ: ⁊ proprietas affirmatiua ſubiecti ſcibilis primo motori conuenit que talis eſt: ꝙ quiditas ſcibilis eſt formaliter in ſubiecto ſcibili: quū ſit eius propria paſſio per ſe predicabilis in ſecundo modo de eo. Subiectum autem non poteſt carere ſua propria paſſione. Alr. ꝯ dmonſtrata eſſet falſa. In primo autem motore ſunt plures quiditates ſcibiles de ipſo demonſtrabiles. de quibus prolixior fiet ſermo: vt qḋ ſit bonus: vnus: verus: ⁊ ſic ḋ alijs. Sexta proprietas ſubiecti ſcibilis affirmatiua cōuenit primo motori immobili que talis eſt: ꝙ quiditas ſcibilis cuꝫ ſubiecto ſcibili eſt idem realiter: cum ſit ab eo omnino inſeꝑabilis: per ſe autem paſſiones ꝑmi motoris ſunt idem realiter cum ipſo: quoniam inſeparabiliter ſibi inſunt. Alia proprietas affirmatiua ſubiecti ſcibilis conuenit ꝑmo motori que talis eſt: ꝙ quiditas ſcibilis de ſubiecto ē formaliter diſticta: ⁊ ex natura rei a ſubiecto: ſicut paſſio formaliter diſtiguitur a ſubiecto. per ſe aūt

paſſiões primi motoris dicuntur de eo per ſe perſeitate ſecundi modi ⁊ nõ primi: ergo ex natura rei ab ipſo formaliter diſtinguitur. Concludimus ergo ꝙ primus motor eſt ſubiectum ſcibile: cum proprietates ſubiecti ſcibilis tam affirmatiue q̄ʒ negatiue ſibi conueniant: iõ primum motorem ĩ hac ſcientia ſtabilimus pro ſubiecto: quid autem ſit ſubiectum primum in hac theologia: ⁊ de ratione formali ſubiecti ſufficienter dictum ẽ in noſtra metaphyſica. capite quarto ⁊ quinto primi libri: nec hic eſt neceſſarium repetere: ſed ſufficit: ⁊ intellectus tuus ſit ſemꝑ applicatiuus iſtoꝝ ꝑncipioꝝ cõuiʒ q̄ dicta ſunt in noſtra metaphyſica ad tuũ ꝓpoſituʒ.

¶ An habitus theologicus ſit ſcientia vel opinio vl' intellectus. Caput IIII.

PErſcrutandum eſt: ergo õ qualitate habitus theologici: an ſit ſcientificus vl' opinatiuus: ſeu habitus qui dicitur intellect⁹: an ẽt ſit practicus vel ſpeculatiu⁹ de ordine huius habitus ad alios habitus ſcientificos. ¶ Adhuc autem an habitus theo⁹ ſit intuitiuus vel abſtractiuus. Poſtremo autẽ inquiram⁹ de vnitate habitus theologici qua vnitate ſit vn⁹. De habitu autem theologico: an ſit ſciẽtificus vel nõ. Ex dictis in primo metaphyſice noſtre. capite ſexto. manifeſtuʒ eſt ꝙ ille habitus eſt proprie ſcientificus qui eſt de ſubiecto ſcibili ⁊ definibili: ſic ꝙ per ſe paſſio demõſtratur de ſubiecto ſcibili per definitionem ſubiecti ſcibilis: ⁊ ꝙ propoſitio formata de ſubiecto ⁊ paſſione non ſit propoſitio immediata. propter hoc enim tantum diximus ſubiectum metaphyſicum non eſſe ſcientificum: quoniam omnes propoſitiones formate in metaphyſica ſunt imme^te: vt iſte: ens eſt vnum: ens eſt bonum: ⁊ ſic de alijs: cum non poſſint a priori ſubiecto ⁊ ꝑdicato demonſtrari: hec ergo theologia naturalis eſt proprie ſcientia: nõ autem opinio que eſt de poſſibilibus aliter ſe habere: quoniam per ſe paſſiões primi motoris neceſſario ſibi inſunt: nec eſt habit⁹ qui dicitur intellectus: quoniam talis habitus eſt reſpectu propoſitionis immediate. ĩ hac autẽ theologia: nulla eſt propoſitio immediata formata de primo motore ⁊ ſuis paſſionibus: cum omnes ſint demonſtrabiles a priori.

Attẽde ꝙ ex dictis ſcoti in ꝓlogo põt dici ꝙ accidit ſcie ꝙ ſit eſſentie diuiſiõis

Nota ꝙ ſcotus voluit theologiã eẽ ſciẽtiã reſpcũ cõtingẽtium.

¶ An talis habitus ſit practicus vel ſpeculatiuus. Caput. V.

DE iſto itaqꝫ habitu theologico: an ſit practicus vel ſpeculatiuus ſpeculandum eſt. De ſpeculatione autem ⁊ praxi prolixior fuit ſermo ĩ noſtra metaphyſica. lib. ſcdo. capite q̄rto. ꝙ quid ſit praxis ⁊ quid practicum: ⁊ de ſubiecto praxis: ⁊ de obiecto quid ſpecula⁹ quid ſpeculatiuum de ſubiecto ſpeculationis: ⁊ de obiecto a quo dicitur habitus practicus ⁊ ſpeculatiu⁹ hec fuerũt dicta in vniuerſali ſꝫm ꝙ ars iſta requirit: ⁊ habet locum in omni ſcientia ⁊ arte: ſit ergo intellect⁹ tu⁹ applicatiuus iſtorum principiorum ad tuum propoſitum. Ac vero quando queris: an huiuſmodi habitus theologicus ſit practicus vel ſpeculatiuus. Rñdetur tibi ꝙ non eſt practicus ſed ſpeculatiu⁹: quoniam primus motor ĩmobilis non eſt obiectũ practicum ſed ſpeculatiuuʒ. obiectũ practicum nõ eſt primus motor ĩmobilis cũ nõ ſit per eſſentiam praxis vel operatio: ſed eſt vnum ens ſpirituale ⁊ illimitatum. Obiectum autem habitus practici eſt per ſe ipſa praxis per eſſentiam: vt in noſtra metaphyſica. libro. 2. capite. 4. fuit dictum: cum habit⁹ practicus ſit directiuus praxis: ⁊ exẽplar ⁊ ſimilitudo illius: ſicut notitia eſt ſimilitudo obiecti. ¶ Et ſi arguas ꝙ ꝑmus motor: lʒ nõ ſit per eſſentiã praxis. eſt tamen illud circa quod eſt vere praxis dirigibilis amor ⁊ dilectio ⁊ volitio. Notitia. n. primi motoris eſt directiua volitionis cõformis circa ipſum motorem: quoniam mouet alios motores a ſe ſicut amatũ ⁊ deſideratũ ipſum mouet amãs. Rñdeo tibi ſicut ĩ metaphyſica fuit dictũ: ꝙ ad hoc ꝙ aliquis habitus dicat̃ practicus non ſufficit ꝙ circa obiectum proprium reſpectu iſtius habitus poſſit eſſe praxis dirigibilis: ſed neceſſario requiritur ꝙ obiectum talis habitus poteſt eſſe praxis dirigibilis aliqua ſaltem volitio. Debes tamen aduertere: ꝙ habitus ille qui habet volitionẽ reſpectu primi motoris pro obiecto bene eſt practicus: q2 illa volitio vere eſt praxis dirigibilis: ſed talis habit⁹ nõ eſt habitus theologicus de q̄ nũc eſt ſꝫmo cũ nõ habeat primum motorem pro obiecto: ſed magis ipſam praxim que terminatur ad ipſum.

Scotus voluit theologiaʒ eſſe practicam: alij ⁊ practicã ⁊ ſpeculatiuã: quidã affectiuã: nõnulli ipſam ſecerũt contemplatiuam.

¶ An habitus theologicus ſit intuitiuus vel abſtractiuus. Caput VI.

PErſcrutandũ ẽ ergo õ actu habitus theologici: an ſit intuitiuus vel abſtractiu⁹. De notitia autem intuitiua ⁊ abſtractiua prolixius fuit dictum in metaphyſica. libro. 2. capite. 5. ⁊ quid ſit ĩtuitiua ⁊ abſtractiua ⁊ quomodo diſtĩguũtur: ⁊ q̃uo nõ: an etiaʒ ĩtuitiua poſſit eſſe ſine obõ ꝑſente vel nõ: ſit intellectus tu⁹ ſemper applicatiuus iſtorum ad tuũ propoſitum ĩ qualʒ ſcia. Attamẽ de hoc qđ queris in ſpeciali an actus hu⁹ habitus ⁊ theologici reſpectu ꝑmi motoris ſit ĩtuitiuus vel abſtractiuus ſic ꝙ talis habitus ſit generatus ex actibus intuitiuis vel abſtractiuis. Reſpõdeo tibi diſtĩguendo de ſubiecto habitus theologici vel vt habet eſſe ĩ ĩtellectu ſui: vl' ĩ ĩtellectu ſcđi motoris vel ĩ ĩtellectu noſtro cõiũcto corpori ĩ ꝑmo ĩtellectu eſt ĩtuitiua: ⁊ in 2° ſicut fertur: ſed ĩ tertio abſtractiua. Utrũ aũt de primo motore vl' de aliquo formalr̃ ĩcluſo ĩ ipſo: poſſit aliquis ĩtellectus cõiunctus vel ſeparatus hẽre notitiã ĩtuitiuam ex puris naturalibus: poſterius erit perſcrutatio: cũ de cognitiõe ꝑmi motoris erit ſermo. libro tertio.

¶ Agit de ſubalternatiõe theologie Caput. VII.

DIcamus autẽ de habitu theologico: an ſit ſ͛balternãs vel ſubalternatus. De ſubalternatione ſcie actiue ⁊ paſſiue dictum fuit in ſcđo noſtre metaphyſice. capite. 6. Palã aũt ꝙ applicãdo ad propoſitum euidenter apparet ꝙ theologia non eſt ſubalternata: cum eius ſubiectũ non ſit ens per participationem: ⁊ per accidens: ſʒ magis ens per ſe vnum perſeitate ꝑmi modi. Nec eſt ſcia ſubalternãs alias cũ non miniſtret nec ſubiectum: nec partem ſubiecti alijs ſcientijs. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſubalternatur me^ce: cum eius ſubiectum ſub ſubiecto me^ce ſit contentum. Reſpondeo iam fuit ibi dictum ꝙ ſuperioritas ⁊ inferioritas accidant ſimul ſubalternate ⁊ ſubalternãti: ⁊ breuiter

Nota ꝙ duo ſũt mõi ſubalternatõis ſciaꝝ ⁊ quãtũ ad pricipia: ⁊ q̃ñtũ ad modũ.

niſi ſubiectum ſit per accidens vnum non erit ſcientia ſubalternata.

¶ De vnitate habitus theologici. Capit. VIII.

Reſtat ergo perſcrutatio habitus theologici: an ſit vnus ꝛ qua vnitate ſit vnus. De vnitate habitus ĩ vlĩ fuit dictum in meᵃ. libro.2. capite.3. ſm ꝙ ars iſta reqrit. ſit ergo ĩtellectus tuus applicatiuus hanc artē: ꝛ plane ĩuenies ꝙ habitus theologicus eſt vnus vnitate ſubi totam notitiam huius theologie cõtinētis. Nam primus motoꝛ virtualr continet notitiã ſui notitiã primi pdicati: ꝛ notitiam oĩum paſſionuꝫ: ꝛ per ꝯñs notitiã oĩum cõcluſionum totius habitꝰ theologici: ergo ab vnitate ſubi dr̃ habitus theologicus eẽ vnus. ¶ Adhuc aũt ab vnitate medij dr̃ eſſe vnus. in tota nãqꝫ theologia nr̃a nõ eſt niſi vnicum medium: ſcilicet definitio primi motoris que vnica eſt: quia vnius per ſe definiti: eſt tantum vna definitio per ſe: qḋ quidem medium eſt vnum reſpectu omniuꝫ concluſionum: qm̃ per definitionē pmi motoris oẽs qditates de ipſo ſcibiles demonſtrãtur: augētur.n. omnes demõſtrationes ſcie in eadem ſcia non per media: ſed in poſt aſſumēdo: ꝛ ĩ latus: vt in metaphyſica fuit dictũ. Habitus ergo thelogie eſt vnꝰ: ꝛ ab iſta vnitate dr̃ habitus theologie eẽ vnꝰ. ¶ Amplius aũt de habitu ꝯnum obi theologie qua vnitate ſit vnus pſcrutãdũ eſt: ꝛ ſit pma propõ talis: habitꝰ theologicus ĩ ĩtellectu ſui obi.ſ.ĩ ĩtellectu pmi motoris eſt vnus vnitate nũerali. hoc pbaẽ: qꝛ eſt idē cũ pmo motore qui eſt tm̃ vnus numero: vt nũc ſupponitur. ¶ Scḋa propõ ſit talis: habitus theologicus ĩ ĩtellectu pmi motoris reſpectu oĩum cõclõnũ eſt vnus formalr: ſic intelligēdo ꝙ habitus huiꝰ ꝯnis. pmus motoꝛ eſt incorruptibilis: ꝛ iſtius. pmus motoꝛ eſt ĩpartibilis ꝛ icõponibilis: ꝛ ſic de alijs ꝯnibus eſt vnus formaliter. hoc pbaẽ: qm̃ actus habitus iſtius reſpcũ omniũ ꝯnũ: eſt vnus numero: ꝛ realr ꝛ formalr: ergo ꝛ habitꝰ erit vnꝰ: ꝛ realr ꝛ formalr: qꝛ nõ ẽ maioꝛ varietas ĩ habitu q̃ ĩ actu. ¶ Et ſi arguas ꝙ ĩ nobis habitus pdictaruꝫ ꝯclõnũ diſtinguũtur formalr ꝛ qditatiue: ģ vbicũqꝫ reperiãtur ſemꝑ diſtiguũtur formalr: ex quo remanēt rõnes formales eoꝝ. Rñdeo. ĩ nobis habitus concluſionũ ſeoꝛſum acceptarũ bene diſtiguiẽ qditatiue ꝛ formalr: vt habitus huiꝰ ꝯcluſiõis. ens eſt vnũ. diſtiguiẽ formalr ab habitu huius: ens eſt bonum vel veꝝ: ſed habitus cõcluſionũ oĩum metalium vel phyſicalium vel naturaliũ ſimul cauſatarũ vnum actum formando propõnes de predicato copulato ꝛ ſubo ſimplici ꝛ medio ſimplici non diſtinguiẽ: nec realr: nec formalr: ſed tantum eſt vnus habitus numero oĩum cõcluſionum eſſentialis oĩbus habitibus partialibꝰ concluſionum iſtius ſcie. Palã autem ꝙ ĩ pmo motore non ſunt habitus concluſionũ ſeoꝛſum acceptarum: ergo ĩ pmo motore habitus oĩum concluſionuꝫ eſt vnus numero: ꝛ realiter ꝛ formalr. ¶ Tertia propoſitio talis eſt habitus oĩum concluſionũ theologie nãlis q̃ eſt ĩ ĩtellectu ſecũdi motoris poteſt eſſe vnus vnitate numerali: hoc probatur: quoniam actus ex quo generatur habitus eſt vnus vnitate numerali reſpectu omnium concluſionũ theologie: vt antiqui ꝛ aliqui moderni phyloſophi aſſerunt. Dicentes ꝙ eodeꝫ actu numero ſe intelligit: ꝛ primum motorem: ꝛ omnia que formaliter ſunt in iſto: ꝛ hoc pro nunc ſupponitur: qꝛ de hoc inferius tertio libro fiet ſermo. Habitus theologicus in ĩtellectu noſtro coniuncto corpori corruptibili de ineſſe non eſt vnus vnitate numerali. Ratio huiꝰ eſt iſta: quoniam actus ex quibus generatur diſtiguntur numero ꝛ ſpecie in nobis. intellectus nãqꝫ noſter cũ ſit alligatus organo non poteſt formare demonſtrationem vnam de primo motore: tanq̃ de ſubiecto ſimplici: ꝛ de definitione eius tanq̃ de medio ſimplici: ꝛ de omnibus paſſionibꝰ tanq̃ de predicato copulato: ſed potius quodlibet predicatum ſeoꝛſum per ſe accipit: hinc eſt ꝙ generantur ĩ intellectu nr̃o diſtincti habitus theologie ꝯcluſionum: ꝛ ideo ſunt in intellectu noſtro plures theologie partiales: ꝛ talis habitꝰ theologicus ĩ nobis de omnibus cõcluſionibus theologie non eſt vnꝰ numero vnitate forme ſimplicis: ſed tantum eſt vnus vnitate cuiuſdam totalitatis ſiue integritatis. Attamen non intelligo negare ꝙ ſi eſſet aliqs intellectus coniunctus corpori corruptibili ita ſubtilis ꝛ eleuatus qui poſſet formare vnam demonſtrationem de ſubiecto theologie ſimplici: ꝛ medio ſimplici: ꝛ de omnibus paſſionibus ſubiecti theologie ſimul accepti: quin talis actus demonſtrandi ſi eſſet frequēter elicitꝰ poſſet aggenerare in tali ĩtellectu habitũ theologie vnũ vnitate numerali: ſed h eſt valde difficile: lꝫ forte nõ ſit impoſſibile formare talem demonſtrationem de predicato copulato omnium paſſionum ſubiecti theologie. Fertur autem a quodam ꝙ ſi intellectus ſeparatus poſſet loqui intellectualiter intellectui coniuncto. de concluſionibus theologie cauſando in eo actum intelligendi: ꝙ ſicut intellectus predictus ſeparatus poteſt elicere in ſe demonſtrationem de ſubiecto ſimplici theologie ꝛ medio ſimplici ꝛ predicato copulato omnium paſſionum ſubiecti theologie: ꝑ quē actum demonſtrandi frequenter elicitum aggenerat in ſe vnum habitum theologie vnitate numerali reſpectu omnium concluſionum theologie. ſic conformiter eſſet dicendum ꝙ intellectus ſeparatus intellectualiter loquens intellectui noſtro coniuncto poterit in eo cauſare demonſtrationeꝫ vnã de ſubiecto ſimplici theologie: ꝛ medio ſimplici ꝛ predicato copulato omnium paſſionum ſubiecti theologie: ꝛ per talem demonſtrationem formatã vel cauſatam ab ipſo intellectu ſeparato habebimus in intellectu noſtro vl' habere poſſumus vnũ habitum theologie: vnum dico vnitate numerali reſpectu omnium concluſionum theologie. de hac locutione intellectuali intellectus ſeparati ꝛ coniuncti inferius prolixioꝛ erit ſermo. ĩ tractatu tertio de cognitione ꝛ locutione primi motoris: ꝛ aliorũ motorum adinuicem: ideo differatur.

Nota ꝙ habitꝰ ꝛ ab actu ꝛ ab obiecto capiunt vnitatem.

Teneo ad mētē Auer. ſcḋaꝫ intelligētiã intelligere primã ꝑ eſſentiaꝫ primã.

Nota ꝙ intellectus noſter non ẽ alligatus organo ita ꝙ ſit virtꝰ organica: ſed ꝑ ideo dicitur alligatꝰ organo: qꝛ hꝫ colligãtiã in eſſendo ꝛ ĩ operando cũ ſenſibꝰ primo de.a.12.

Habet autem dubitationem ex dictis trahentem originem. ſic enim dictum eſt ꝙ habitus theologicus poteſt eſſe vnus vnitate numerali in triplici intellectu: primi.ſ. motoris ꝛ ſecundi ꝛ noſtro intellectu ſi aggeneraretur per actum frequenter elicitum. De ſubiecto ſimplici ꝛ medio ſimplici ꝛ predicato copulato omnium paſſionum ſubiecti theologie. ergo cõformiter intellectus ſeparatus eliciens vnam con

cluſioneʒ per demonſtrationem de ſubiecto copu-
lato omnium ſubiectorum ſcibilium: ⁊ medio co-
pulato ⁊ predicato copulato omnium paſſionum
ſcibilium de quibuſcunqꝫ ſubiectis: ſi talis demon
ſtratio ſit frequenter elicita aggenerabit in intelle
ctu vnum habitum vnitate numerali de omnibus
ſcibilibus ſic ꝙ talis habitus erit omnis ſcientia:
⁊ tunc inclinabit formaliter intellectum ad prom-
pte: ⁊ faciliter eliciendū demonſtrationes de om-
ni concluſione ſcibili: qđ videtur impoſſibile ⁊ ab-
ſurdum: tum quia ille habitus ſimpliciter erit pra
cticus ⁊ ſpeculatiuus. tum quia eſſet ſubalternans
⁊ ſubalternatus: tum etiam quia talis habitus ha-
beret ſeipſum pro obiecto: quoniam de ipſo habi-
tu ſunt plures paſſiones demonſtrabiles. Reſpon
deo tibi ꝙ non oportet illum habitum cum ſit pra
cticus ⁊ ſpeculatiuus eſſe vnum vnitate numera-
li cum habitu practico ⁊ ſpeculatiuo ī nobis. bene
tamen concedimus tibi ꝙ equiualenter ⁊ virtua-
liter eſt ſimul practicus ⁊ ſpeculatiuus: quoniam
talis habitus habet pro obiecto aliquod obiectuʒ
ſpeculatiuum: ⁊ aliquod obiectuʒ practicum. Exē
plum actus intelligendi quo intelligo roſam ha-
bet obiectum ſpeculatiuum: ⁊ actus intelligendi
quo intelligo productionem roſe vel edificationeʒ
domus habet obiectum practicum: quoniam ha-
bet ipſam praxim pro obiecto. ſi ergo per vnū ⁊ eū-
dem actum ſimul numero intelligerem roſam ⁊
productionem roſe: ille actus eſſet equiualenter
practicus ⁊ ſpeculatiuus. Manifeſtum eſt ergo ex
prioribus dictis de ydea: ⁊ forma exemplari: quo-
niam ſicut prius fuit dictuʒ: primus motor eſt vnū
exemplar equiuocuʒ vnitate numerali: ⁊ vna idea
⁊ ſimilitudo reſpectu omnium terminorum ſim-
plicium ⁊ roſe ⁊ productionis roſe ⁊ bouis ⁊ aſini
⁊ breuiter omnium: ⁊ per conſequens exemplar
obiecti practici ⁊ obiecti ſpeculatiui: ergo ⁊ actus
vnus numero equiualenter eſt practicus ⁊ ſpecula
tiuus: ⁊ ita neceſſario oportet dicere de actu ⁊ ha-
bitu in primo motore: ⁊ etiaʒ in ſecūdis motorib⁹
ſicut fertur. ¶ Ad dubitationem ſecundam facili
ter reſpondetur. Concedimus enim ꝙ idem habi-
tus numero poteſt eſſe ſubalternans ⁊ ſubalterna-
tus equiualenter: ſicut ⁊ actus ex quibus generan-
tur: quoniam poteſt elici vna demonſtratio de cō-
cluſionibus ſubalternantis: ⁊ de concluſionibus
ſcientie ſubalternate: ⁊ ſic ex omnibus demonſtra
tionibus frequenter elicitis poterit aſſignari vnus
habitus vnitate numerali qui erit ſubalternans ⁊
ſubalternatus. ¶ Dubitatio autem 3ª faciliter ſol
uitur. Concedimus ꝙ iſte habitus idem numero
poterit inclinare intellectum ad prompte ⁊ facili-
ter per ſe paſſiones proprias ad formanduʒ demō-
ſtrationes de illis: ſi habebit ſeipſum pro obiecto:
qđ probatur: ſicut actus itelligendi poteſt habere
ſeipſum pro obiecto: ſic actus intelligendi in pri-
mo motore: qui tantum vnus eſt quo intelligit: ⁊
ſeipſum: ⁊ omnia alia: ſic conformiter eſt dicenduʒ
de habitu. ¶ Et ſi arguas actus rectus ⁊ reflexus
non poſſunt eſſe idem actus. Reſpondetur ꝙ nul-
lum ſequitur incōueniens: ſi ponatur ꝙ idē actus
ſit rectus ⁊ reflexus: quoniam hoc eſt neceſſarium
ponere in primo motore. quid aūt de hoc, ſit tertio
libro erit ſermo.

Teneo ad mētē commentatoris actum rectuʒ eē actū reflexum: qꝛ̄ cognitio eſt res cognita.

¶ Oſtendit ordinem huius ſcientie ad alias facul-
tates. Caput. IX.

De ordine autem theologie ad alias artes reſtat p-
ſcrutandum: an theologia aliqua prio-
ritate ſit prior aliis vel nō: quoniaʒ tres
ſunt prioritates. ſcilicet ordinis perfe-
ctionis ⁊ nature: inquirendum eſt qua prioritate
ſit prior: ⁊ hoc in predicto triplici intellectu. ſcili-
cet p̄mi motoris ⁊ ſecundi ⁊ noſtri: ſit ergo prima
concluſio theologia naturalis origine poſterior eſt
metaphyſica. hec probatur: quoniam predicatum
eſt prius ſubiecto ⁊ incluſum includente. ſcđm au-
tem ordinem ſubiectorum eſt ordo paſſionum: er-
go ſcientiaruʒ. ¶ Secunda propoſitio. theologia
eſt poſterior phyloſophia origine. hoc probatur:
quoniaʒ aliquid poſterius ſubiecto naturalis phy-
loſophie eſt prius origīe ſubiecto theologie: qđ eui-
denter oſtendit̄. Quoniam differentia conſtituti-
ua ſubſtantie predicamentalis. poſterior eſt origi-
ne ſubiecto naturalis phyloſophie. ſcilicet ente li-
mitato vel natura: cum ſit eius differentia contra
ctiua: ſicut in vltimo noſtre metaphyſice fuit di-
ctum: hec autem differentia conſtitutiua predica-
mentalis ſubſtantie eſt prior ſubiecto theologie: ſi
cut incluſum p̄us eſt icludēte. dictum enim fuit in
vltimo noſtre metaphyſice: ꝙ primus motor: ⁊
alia vniuocantur in dicta differentia que eſt con-
ſtitutiua ſubſtātie predicamentalis: ⁊ limitate ⁊ il
limitate: que quidem ſubſtantia illimitata per ſe
includitur in primo motore que prior ē primo mo-
tore: ergo iſta differentia etiam prior eſt primo mo
tore prioritate originis: quoniam quicquid eſt pri-
us priori origine eſt pri⁹ poſteriori origine. ¶ Ter
tia propoſitio talis eſt. Sciētia de ſubſtantia predi
camentali prior eſt theologia naturali: hec proba-
tur: ſicut ſecūda: quoniam aliquid poſterius origi-
ne ſubſtantia predicamētali origine eſt prius ſub-
iecto theologie. ſcilicet p̄mo motore: qđ probatur
quoniam conſtitutiua differentia ſpiritus qui eſt
quoddam genus ſubalternum contentuʒ ſub ſub-
ſtantia predicamentali poſterior eſt origine ſubſtā
tia predicamentali: ſicut contrahens contrahibili
⁊ inferius ſuo ſuperiori. Differentia autem conſti-
tutiua ſpiritus limitati. contenti ſub ſubſtantia pre
dicamentali eſt etiam conſtitutiua ſp̄us illimitati
per ſe incluſi in primo motore: ⁊ illa differētia erit
prior primo motore: ſicut incluſum prius eſt inclu-
dēte. Cōcludamus ergo ꝙ ſunt tria ſcibilia ⁊ ſub-
iecta ordinata p̄ora ſubiecto theologie. ſcilicet ens
inquantum ens: qđ eſt ſubiectum metaphyſice. na
tura que eſt ſubiectuʒ naturalis phyloſophie. ſub-
ſtantia que eſt ſubiectum in primo libro predica-
mentorum: ſicut ibi fuit dictum. ¶ Quarta propo
ſitio ſit iſta. theologia eſt poſterior natura iſta tri-
plici ſcientia predicta: ⁊ intelligo hic prius natura:
a quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia:
ſubiecta autem illarum trium ſcientiarum ſunt
priora natura ſubiecto theologie: quoniam ſequi-
tur. ſcilicet eſt primus motor: ergo eſt ens: ſed non
cōuertitur conſequētia. ſimiliter ſequitur: ē prim⁹
motor: ergo ſubiectum naturalis phyloſophie que
valet ratione dr̄ie cōſtitutiue ſub̄e limitate ⁊ illi^te.
Adhuc ſequitur. p̄mus motor. ergo ſubſtātia: que

Nota ꝙ ſcīa ⁊ ab obiecto a q̄ cauſatur: ⁊ ab obiecto de quo eſt ſpecificari ſꝫ

eſt ſubiectum primi libri predicamētorū: ſed nō cōuertitur conſequētia. ergo priꝰ natura ⁊ origine ſunt ille ſciētie theologia naturali. ¶ Et ſi arguas ꝙ oppoſitum ſcriptum eſt in ſecūdo metaphy. noſtre. capite 7°. vbi dicit̄: qḋ pͥma ſciētia origine eſt noſtra metaphyſica. 2ª eſt de ente īfinito. 3ª eſt de ente finito. ¶ Reſpōdeo tibi: ꝙ omnis pͥma ſciētia ordine doctrine eſt de ente inquātum ens: que autem ſit prior an que eſt de ente finito vel de ente īfinito in ſe dubiū eſt ⁊ ex ſe ⁊ apud omnē intellectum: ſ; apud itellectum noſtrum qui procedit ex ſenſibilibus notitia de ente finito ſit prior: ⁊ per cōſequēs ſcientia eius: tamen finitum ⁊ infinitum videtur ſuba diſperata: ſicut rationale ⁊ irrationale: que nō habent eſſentialem ordinē adinuicē: ⁊ per conſequēs ſcie eoꝝ nō habēt eſſentialem ordinē. Ex hoc tamē non habes: ꝙ hec theologia naturalis nō habeat eēntialē ordinē ad phīam naturalē: ſicut ad ſciētiam priorem. quoniā ſubiectum huius theologie nō eſt ens īfinitū: ſed aliquid per ſe contentū ſub ente īfinito. ſ. pͥmꝰ motor imobilis qui per ſe includit ens īfinitum ⁊ illimitatū: qui quidem pͥmus motor habet ordinem eſſentialem ad ſubſtātiā predicamētalē ratione differētie cōtrahentis: ⁊ per cōſequēs ad ſubm naturalis phyloſophie. ergo ſciētie prioritas de ente infinito ⁊ de ente finito nō eſt prioritas originis ⁊ nature: ſ; eſt prioritas pfectiōis. ¶ Amplius aūt de prioritate perfectionis. Quid dōm clarum eſt omni conſideranti: theologia nāq; eſt prior prioritate perfectiōis metaphyſica ⁊ phīa naturali: ⁊ quacūq; alia ſcientia. Ratio aūt huius eſt iſta: quoniā ſicut ſe h; ſubiectum ad ſubiectū in perfectione ⁊ nobilitate: ſic ſciētia ad ſciētiā. ſubiectum aūt theologie eſt pfectiſſimum habēs in ſe formalr omnē perfectionē ſimplr. ergo ens perfectiſſimū. de ordine nāq; ſciētiarum: ⁊ que ſit prior in ordine: ⁊ que nō in noſtra metaphyſica. libro 2°. capite 7°. ſatis fuit dictum: nec hic amplius opꝫ morari. Dictū eſt ergo in hoc primo libro de ſubiecto theologie ⁊ habitu theoͨᵒ ⁊ ſtabiliuimus ſub; pͥmū motorē imobilē. De q̄litate habitus theologici diximus: qm̄ ad hāc artē ptinet. Et in hoc terminatur iſte pͥmus liber.

Nota ꝙ hui᷒ dicte ſcie eēntialē ordinē pfectiōis et imperfectiōis nō prioris ⁊ poſterioris.

Attēde ꝙ ſcia ⁊ a ſbo ⁊ a mō demonſtrādi ſumit nobilitatē. pmo de aīa pmo.

¶ Subſequitur ſecundus liber.

¶ De infinitate primi motoris. Cap. I.

Quoniam autem paſſiones per ſe pͥmi motoris in hac theologia querimus: pſcrutandū eſt ſingilatim de ipſis. Palam aūt: ꝙ quedā ſunt paſſiones pͥmi motoris negatiue ſiue priuatiue. alie autem ſunt poſitiue ⁊ affirmatiue. de paſſionibus autem negatiuis ſiue priuatiuis prior eſt pſcrutatio. de affirmatiuis autē poſterior atq; prolixior erit ſermo. ¶ Sunt autē paſſiones negatiue ſiue priuatiue primi motoris iſte que ſequuntur. primus enī motor dicitur infinitus: immobilis: impartibilis: incomponibilis: implurificabilis: immortalis: inuiſibilis: illocabilis: ſiue incircūſcriptibilis. ¶ De his autem paſſionibus per ordinem inquiremus: ⁊ primo de infinitate fiet ſermo. Quid ſit infinitas. ſecundo an primus motor ſit īfinitus. Finitas nāq; ⁊ infinitas per ſe inſunt quātitati ⁊ magnitudini. Magnitudo eſt duplex: ſcilicet molis ⁊ virtutis. De finitate autem ſiue infinitate quantitatis molis nō eſt ſpeculatio preſens: ſed tantum de finitate ⁊ infinitate magnitudinis ſpiritualiter ⁊ virtualiter.

Tertio phyſi. 15. quātū eſt genus infinitū.

Differunt autem finitas ⁊ infinitas quantitatis molis ⁊ virtutis ſic: quoniam infinitas quantitatis molis eſt aliquid quaſi diſtinctū ab iſta quantitate: ſicut punctus dicitur infinitus negatiue vt fertur. in magnitudine autem virtutis finitas vel infinitas non dicunt aliqḋ aliud diſtinctum a magnitudine virtutis. cuiuſmodi ſunt gradus. De finitate ſeu īfinitate ergo virtutis inquiramus. Dicamus autem ꝙ infinitum multipliciter dictum eſt ſeu infinitum virtutis: ſiue infinitū quantitatis molis. primum dicitur infinitum in potentia: ⁊ eſt illud: cuius illud quod acceptum eſt ſemper finitum eſt. Reſtat tamē ſemper aliquid accipiēdum: de quo infinito loquutus eſt Ariſtote. tertio phyſicoꝝ. 63. ſic dicens: infinitum in potentia eſt: cuius quantitatem accipientibus ſemper eſt aliquid accipiendum: ⁊ hoc in infinitum accipiendo vnum poſt aliud: iſtud tamen qḋ eſt acceptū ſemper finitum: ⁊ pars quedam totius potentialis infiniti. ¶ Palam autem ꝙ infinitum ſic acceptum non habet rationem totius: quoniam totū eſt: cuius nihil eſt extra: ſed extra illud infinitum: hoc eſt extra illud quod habet eſſe de iſto ſemper eſt aliqḋ extra. ¶ Adhuc aūt infinitum in potentia ſic acceptum nō habet rationem perfecti: quoniam perfectum eſt illud cui nihil deeſt. primo celi. quarto. Quoniā eſt ſemper aliquid accipiēdū. ¶ Secundo modo dicitur aliquid infinitum in actu: ſed qḋ eſt tale infinitum: ꝙ illud quod eſt de illo acceptum non eſt finitum: ſed infinitum. Reſtat tamen aliquid accipiendum ipſius. ideo non eſt infinitum in actu ſimpliciter. ¶ Exemplum. ymaginemur lineā rectam infinitā: que ex omni parte diuidatur in puncto. Manifeſtū eſt autē ꝙ quodlibet eſt infinitum in actu: qḋ probatur: quoniam illud eſt infinitum in actu: qḋ per ablationem partis finite poſt partem non poſſet conſumi. ſic autem eſt de qualibet parte diuiſa linee infinite: quoniam per ablationē partis poſt partem non poſſet conſumi. Tum etiam: quoniam ſi ambe partes diuiſe eſſent actu finite tam linea conſtituta ex illis partibus non fuiſſet īfinita: verum eſt ergo ꝙ tale infinitum eſt infinitū ſecundum quid: quoniā l; iſtud quod eſt acceptum ſit actu infinitum: Reſtat tamen aliquid accipiendum: ⁊ poteſt ſibi fieri additio: quoniā vna pars linee ſic diuiſe poſſet addi alteri. ¶ Tertium genus infinitatis ſit iſtud. Aliquid dicitur eſſe infinitum in actu ſecundū gradus proprie ſpeciei cū eo: quoniam tale infinitum claudit in ſe omnes gradus poſſibiles poni in actu. Exemplum. ymaginemur ꝙ ſit linea infinita actu ex omni parte cōſtituta ex omnibus lineis poſſibilibus poni in actu: ita ꝙ omnes linee poſſibiles poni ſint accepte: ⁊ clauſe infra illam lineam infinitam. Talis tn̄ linea ſic eſſet infinita: ꝙ nulla alia linea ſibi poſſet addi. cū infra ſe claudat omnes. ¶ Aliud exemplum tibi pono de infinito ſm numerum. ſi

omnes colores qui poſſent poni in actu eſſent poſiti ⁊ accepti: illi colores eēnt actu īfiniti ſm numerum: nec illis poſſet fieri additio alicuius coloris: cum omnes ſint in iſto numero infinito incluſi: ⁊ tales dicuntur ſic infiniti: ꝙ tot ſunt quot plures non ſunt poſſibiles poni in actu: ⁊ ideo nihil eiuſdem nature ⁊ ſpeciei poteſt eis addi. ¶ Palā autē ꝙ iſtud genus infinitatis differt a 2°. quoniam in ſecundo genere infinitatis non erant tot quin plura poſſent poni in actu: ⁊ per conſequens quin aliquid eiuſdem nature ſibi poſſet addi in actu.

¶ Huic autem infinito nihil addi poteſt. Ex hoc concluditur: ꝙ iſtud tertium genus habet rationem totius: quoniam nihil eius eſt extra: ⁊ habet rationez perfecti: quoniam nihil ſibi deeſt. de gradibus proprie nature ⁊ ſpeciei: nec nego quin aliquid alterius generis ⁊ ſpeciei ſibi poſſet addi vt linee predicte ſic infinite in actu ex omni parte: lz nō poſſet addi ſibi alia linea: quoniam infra ſe claudit omnē lineam: poſſet tamē addi aliquid alterius generis. vt corpus vel ſuperficies: ſimiliter colori actu infinito qui claudit infra ſe omnes colores poſſibiles: lz nullus gradus coloris poſſet ſibi addi: aliquis tamē gradus alterius nature ſibi poſſet addi. vt gradus caloris vel albedis vel pluriam aliorū: ſicut lz infinitis hominibus in actu exiſtentibus: ſic ꝙ talis infinitus numerus hominum infra ſe claudat omnes homines poſſibiles hinc īfinito in actu: nō poſſet addi aliquis homo: ſibi tamen poſſet addi aliquis aſinus vel bos qui nō ſunt eiuſdem nature ⁊c. ¶ Amplius aūt quarto modo dicitur infinitum in actu: qȯ claudit in ſe oēs gradus poſſibiles ſui generis: ⁊ cui nihil ſui generis deeſt: ⁊ cui nihil ſui generis poteſt deeſſe: lz aliqd alterius generis ſibi poſſet addi. ¶ Exemplum. ſit corpus aliquod actu infinitum ſic ꝙ claudat infra ſe lineam actu infinitam: ⁊ claudat infra ſe omnes lineas poſſibiles poni in actu. ſimiliter claudat infra ſe ſuperficiem actu īfinitam claudētem infra ſe omnes ſuperficies poſſibiles poni in actu. ſimilr includat omnia corpora poſſibilia poni in actu: ſic ꝙ oīa ſui generis acceptabilia ſint accepta tale corpus infinitum eſſet infinitum in actu. Claudens infra ſe omnes realitates ſui generis: cui nulla poteſt fieri additio ſui generis: lz aliquid alterius generis vt ſubſtantie vel qualitatis poſſet addi: ⁊ tale infinitum in actu habet rationē totius ⁊ perfecti in ſuo genere. ¶ Palam autem ꝙ iſtud quartum genus differt a tertio. 3m genus nō claudit infra ſe niſi tm̄ omnes gradus ſue nature ⁊ ſpeciei. ſicut linea omnes lineas: ⁊ ſupficies oēs ſuperficies. hoc autem quartum genus claudit infra ſe omnes realitates ſui generis. ¶ Quintum autem genus infinitatis in actu eſt id idem: qȯ eſt infinitum tranſcendens: ⁊ eſt illud īfinitum tranſcendens: qȯ claudit infra ſe omnes realitates: ſic ꝙ nō tm̄ claudit omnes realitates vnius generis: ſed pluriam: ⁊ tali infinito in actu nulla poteſt fieri additio: nec per aliud ſui generis: nec per aliqd aliud: cum: vt dictum eſt: claudat in ſe omnes realitates poſſibiles reperiri formalr in aliquo vno: quoniā omnes realitates totius vniuerſi nō ſunt poſſibiles reperiri formaliter in aliquo vno: cum alique earum ſint oppoſite vel multipliciter diſparate ⁊ incompoſſibiles reperiri in eodem. ¶ Sextum genus īfinitatis in actu ponitur ab aliqbus: ſic. ꝙ eſt illud quod claudit infra ſe omnem realitatem poſſibilem poni in actu: ſiue ſit compoſſibile ſiue incompoſſibile: ⁊ ſic vniuerſum dicitur īfinitū ſi omnes realitates: que fuerunt ſunt ⁊ erunt: ⁊ que ſunt poſſibiles poni in actu eſſent poſite in actu: illud diceret̄ infinitum tranſcendens. ſimiliter ⁊ haberet rationē totius ⁊ perfecti: nec aliquid poſſet ſibi addi. Cū omnes realitates infra ſe claudat in actu. Palam autem ex his ꝙ vniuerſum: qȯ nunc eſt non eſt ſic infinitum ſimpliciter: quoniam multe realitates poſſibiles poſſunt poni in actu: que adhuc nō ſunt poſite. ¶ Perſcrutandum eſt ergo qȯ genus īfinitatis poſſet attribui primo motori. Palam autem ꝙ primum genus infinitatis omnino ſibi repugnat: Cum illud infinitum ſit īfinitum in potētia: ⁊ illud quod de eo eſt acceptum ſit finitum: ⁊ habeat rationem partis que omnia imperfectionem includunt. ¶ Secundum genus infinitatis eadē ratione ſibi repugnat: lz enim illud quod eſt de eo acceptum ſit actu infinitum: ſibi tamē aliquid reſtat accipiendum. Ideo nō habet rationem totius ⁊ perfecti: quoniam aliquid ſibi deeſt: qȯ ſibi poſſibile eſt habere. Hec autem omnia pmo motori repugnāt. ¶ Tertium genus infinitatis non repugnat primo motori quantum ad rationem propriā ſui: lz hoc ſibi repugnet: quātum ad rationez cōmunem ſibi ⁊ alijs. patet: quoniam indiuiduum ſiue ſingulare primi motoris. in quo diſtinguitur ſpecie ab omni alio claudit in ſe omnes gradus poſſibiles ⁊ īfinitas entitates ſibi ꝓprias: nec aliquis gradus ſue ſpeciei ⁊ nature ſibi poteſt addi: cum omnes poſſibiles ſibi claudat in actu. vnde eſſentia primi motoris eſt de ſe hec claudens infra ſe infinitos gradus entitatis proprie nature ⁊ ſpeciei: ⁊ de hoc īferi⁹. capite octauo. prolixior erit ſermo: quum inquiremus: an primus motor ſit omnino īplurificabilis: ⁊ cōtineat totam ſuam ſpeciem. ¶ Palam autem de ſecundo: ꝙ quantum ad rationem cōmunem ſibi ⁊ alijs non eſt infinitus: tali infinitate: ⁊ pono tibi exemplum. accipio aliquod predicatum vniuocum. primo motori ⁊ alijs: videlicet entitatem ſiue ſubſtātiam. Manifeſtum eſt autem ꝙ quiditas ſubſtantie exiſtens in primo motore non eſt infinita talē infinitate tertij generis: ſic ꝙ claudat infra ſe in primo motore omnia ſingularia ſubſtantie poſſibilia poni in actu: immo nō claudit niſi vnum ſingulare ſubſtantie ⁊ vnum indiuiduum entis: quorum quodlibet non continet totam ſuam ſpeciem. Sed tantum ſingulare vnum iſtius vniuerſalis. Et conformiter eſt dicendū de omni quiditate communi primo motori ⁊ alijs: quoniam talis non eſt īfinita īfinitate tertij generis. ¶ Et ſi arguas. ſubſtantia ⁊ ens vel ſaltem quodlibet ſingulare abſolutum in primo motore eſt formaliter infinitum intenſiue. ¶ Reſpondeo tibi: ꝙ quodlibet abſolutum eſt formaliter infinitum nō ratione quiditatis per ſe īcluſe in illo: ſed ratione differentie indiuidualis conſtitutiue ipſius: quā ꝯſequitur magnitudo infinita. ſub quiditate ergo reperit̄ vnum īdiuiduū formaliter īfinitū claudens in ſe oēs gradus poſſes repiri ꝑfectiōalr in aliq̄ vno īdiuiduo:

Teneo ꝙ diſtinctio iſta de generibus infinitatis nullatenus ſit periparhetica: ſz ſb infinitati ⁊ ſincathegorice ⁊ negatiue capiuntur i actu ⁊ in potentia ꝑ diuiſiones ⁊ ꝑ ſucceſſionem ⁊ per i exiſtentiam partium.

quod quidez infinitum indiuiduum equipollet ꝛ
equiualet infinitis idiuiduis iſtius ſpeciei: ꝛ talis
infinitas huiuſmodi ſingularis pōt reduci ad ter-
tium genus infinitatis. Quoniā lꝫ non ſit ſic infi-
nitum formalr ꝙ contineat omnes gradus oīum
ſingularium acceptorum ꝛ acceptibilium conten
torūꝫ ſub ſpecie. Continet tamen perfectionaliter
ꝛ equipollenter omnes gradus acceptos ꝛ accepti
biles poſſibiles reperiri in aliquo vno ſingulari:
ꝛ excedit vltra omnem proportionem omnia ſin
gularia eiuſdem rationis cum iſto: ꝛ equipollet in
perfectione: imo pluſꝗ̄ equipollet omnibus alijs
indiuiduis entis. Similiter indiuiduis ſube indi
uiduis bonitatis idiuiduis veritatis: ꝛ ſic de alijs
repertis formaliter in ṗmo motore ꝛc̄. ¶ Reſtat
aūt īquirere de alijs trib⁹ generibus īfinitatis an
primo motori conueniant vel repugnent. Palam
autem ꝙ ſextū genus infinitatis omnino ſibi re-
pugnat: quoniam primus motor in ſe formaliter
non continet omnes realitates vniuerſi acceptas
ꝛ acceptibiles ꝛ componibiles adinuicēz ꝛ impoſ
ſibiles: quoniam talis modus continendi non po-
teſt eſſe in aliquo vno ꝑ ſe: nec tales realitates poſ
ſunt per ſe facere vnum niſi per modum cumuli ꝛ
aceruī. ¶ Quartū genus infinitatis non videtur
repugnare ṗmo motori. Quoniam primus motor
non tantū eſt infinitus īfinitate includēte omnes
gradus acceptos ꝛ acceptibiles nāe ſpecifice: ſed
ēt includentes omnes poſſibiles ſui generis: vel
ſaltem plurium ſpecierum ꝛ geneꝝ ſubalternorū
eiuſdē generis. Suppoſito ꝙ primus motor ſit in
genere: ꝛ ſi non ſit in genere ſaltem per moduz ge-
neris reductiue. eſt enim primus motor infinitus
ſpiritus. infinita ſubſtantia. infinituꝫ ens: ꝛ ſic de
alijs: que reductiue habent eſſe in genere ſubſtan
tie. ¶ Quintum genus infinitatis maxime ſibi
cōuenit: quoniā ṗmus motor claudit in ſe omnes
realitates poſſibiles reperiri in aliquo vno: ita ꝙ
impoſſibile eſt ꝙ ſibi fieri poſſit aliqua additio.
vt ſibi aliquid deeſſet: imo habet in ſe omnem en-
titatem non vnius generis tm̄: ſed plurium redu-
ctiue: poſſibiles reperiri in aliquo vno: ꝙ pro tan-
to dicitur: quoniam impoſſibile eſt ꝙ omnes rea-
litates formaliter reperiantur in aliquo vno: ſed
virtualiter ꝛ eminēter poſſunt in aliquo vno repe
riri. ¶ Ac vero ꝙ tale genus infinitatis ṗmo mo-
tori conueniat. probatᷣ: quia in vniuerſo eminēter
concluditur: ꝙ eſt dare vnum perfectiſſimuꝫ ens
quo maius rationabilitar cogitari non poteſt: ꝛ
per cōſequens cui nihil deeſt. Et vlterius cui nul-
la poteſt fieri additio. ergo claudit in ſe omnes
realitates poſſibiles reperiri in aliquo vno. Tale
autēꝫ ens eſt primus motor ſimpliciter imobilis
ſecundū omnem ſectaꝫ: ergo ṗmus motor eſt infi-
nitus ſimpliciter. hec ergo ſunt genera infinitatiſ:
que primo motori conueniunt. vt pꝫ diſcurrendo
inductiue in quolibet genere infinitatis. ſunt eniꝫ
alia que ſibi conuenire nō poſſunt. ¶ Habet aūt
dubitationēꝫ ex dictis trahentem originem: ꝛ pri-
ma ſit talis: an infinitas ſit ratio ydentificandi ſi-
bi omnia realiter: que ſunt in primo motore: ſic ꝙ
omne illud quod eſt infinitum formaliter: yden-
tificet ſibi realiter omne compoſſibile ſibi reali-
ter. ¶ Dubitatio ſecunda eſt talis: an omnia que
formaliter ſunt in primo motore ſint infinita vni-

Tenco ad mentē Auerroys intel lectū poſſe phan tare voldeāt ma tus deo finito in vigore.

ca infinitate: vel quodlibet exiſtens formaliter in
ṗmo motore ſit īfinituꝫ ppria īfinitate. ¶ Pri-
ma autem dubitatio difficilis eſt. Manifeſtū eſt
enim omnibus ꝙ quodlibet infinitum ydētificat
ſibi omne id qḋ continet infra ſe: ꝛ qḋ claudit. hoc
enim commune eſt omni enti ꝙ ydentificat ſibi
omnes partes quas claudit: vel per modū aceruī:
ſicut partes ſunt vnum per modum aceruī vel cu
muli. Uel ꝙ partes ſint vnū per accidēs: vel vnū
per ſe perſeitate generis: verum eſt tamē ꝙ totuꝫ
ſemper ydētificat ſibi partes ſuas. ¶ Palam aūt
ꝙ nos non inquirimus de tali ydētificatione par-
tium infiniti ad totuꝫ infinitum: ſed de ydētifica-
tione partiuꝫ adinuicem. Sic ꝙ vna pars īfinita:
que eſt infinita formaliter ydentificet ſibi omneſ
alias partes ſibi cōpoſſibiles. Dicimus ergo in ṗ-
mis ꝙ parteſ īfiniti extēſiue nō ydētificāt ſe adin
uicem. Et pono tibi exemplum. ſi eēt linea actu
īfinita: lꝫ ipſa ydētificaret ſibi ꝛ icluderet omnes
ꝑtes linee actu acceptabiles ꝛ poſſibiles fieri: vna
tamē pars eſſet extra aliam: ꝛ nō ydētificaret ſibi
aliam. Similiter linea īfinita nō ydētificaret ſibi
ſuperficiem īfinitam: imo diſtinguerētur inter ſe:
ac ſi eſſet finita. infinitas ergo in talibus nō eſt ra
tio: ꝙ aliquid ydētificet ſibi omne cōpoſſibile in
eodem. ¶ Secūduꝫ dictum negatiuum ſit iſtud:
ꝙ partes īfiniti intēſiue nō ydētificant ſeinuicēꝫ:
ſed vna eſt extra aliam. Et pono tibi exemplum.
ſi calor eſſet infinitus itenſiue: ꝛ color eius. i. rube
do infinitus itenſiue: ꝛ ſiccitas eius īfinita: nō pro
pter hoc calor ydētificaret ſibi ſiccitatēꝫ realiter:
nec colorem: nec ecōuerſo. ergo nō videtur ꝙ infi
nitas ſit ratio: quare aliqua ydētificantur adinui
cem realiter. ¶ Nūc autem reſtat: an eſſentia cū
ſit infinita formaliter: ratiōe ſue infinitatis ydēti-
ficet ſibi omne compoſſibile. ¶ Fertur aūt a quo
dam ꝙ eſſentia primi motoris ydentificat ſibi ra-
tiōe ſue infinitatis omne ſibi cōpoſſibile realiter:
nō tamē formaliter. Iſtud autem dictū ſic poteſt
habere apparētiam: quoniam aliter eſt in quātita
te virtutis: ꝛ aliter in quātitate molis: quoniā ali-
quod totum quātitatiue virtutis poteſt eſſe oīno
ſimplex ꝛ indiuiſibile in plures res: ſicut cōmuni-
ter fertur. hoc ergo cōceſſo apparet ꝙ eſſentia pri
mi motoris ydentificat ſibi realiter omnem reali
tatem ſibi compoſſibilēꝫ: ſic ꝙ nulla eſt diſtinctio
inter realitatem eſſentie ꝛ realitatem oīum alio-
rum. Qm̄ vna realitas tāquā modus ſibi intrinſe
cus correſpondet eſſentie ꝛ omnibus alijs. Naꝫ ſi rea-
litas eſſentie caloris eſt infinita formaliter: neceſ-
ſario claudit īfra ſe omnes gradus caloris: ſic rea-
litas eſſentie ṗmi motoris formaliter īfinita clau
dit infra ſe eminenter omnes realitates ꝛ ydenti-
ficat ſibi eas. ¶ Et ſi arguas ꝙ realitates linee īfi
nite non ydentificant ſibi realitatem ſuperficiei
īfinite: ꝛ tamen vtraqꝫ realitas eſt īfinita. ¶ Re-
ſpondeo tibi ꝙ realitas linee infinite non eſt infi-
nita ſimplr: ſed tantum ſecundū qd. ideo non clau
dit īfra ſe omnem realitatē ſimpliciter: nec yden-
tificat ſibi omnem aliam ſibi compoſſibilem: ſed
tm̄ claudit ꝛ ydentificat ſibi omnem realitatē ſue
ſpēi. ſ. oīum linearuꝫ. ¶ Realitas autem eſſentie
primi motoris eſt infinita ſimpliciter. ideo yden-
tificat ſibi omnes gradus realitatis eſſentie: imo
omnes gradus realitatum ſibi componibiliuꝫ in

Infinitas extenſiua nō eſt ratio ydentificandi ſibi omne compoſſibile: nec intēſiue.

eodem. ¶ Et ſi queras: an quiditas eſſentie p̄mi
motoris ydētificet ſibi omnes alias q̄ditates exi/
ſtētes formaliter in eo. videtur q̄buſdā q̄ ſic: quo/
niam ipſa q̄ditas eſſentie eſt formal̄r īfinita. ergo
propter infinitatem ydētificat ſibi omnem aliaʒ
realitatem ſibi compoſſibileʒ in eodem: ſicut pro/
pter infinitatem realitas eſſentie ydentificat ſibi
omnem aliam realitatem compoſſibilē ſibi. Sed
iſta ꝯſequētia nō videtur neceſſaria. vnde nō ſeq̄/
tur ſi realitas eēntie ꝓpter īfinitatē idētificat ſibi
oēm aliam realitatē componibilē ſibi. ergo q̄dita
tas eſſentie propter infinitateʒ ydētificat ſibi for/
maliter omnem q̄ditatē ſibi compo^{les}: ſicut nō ſeq̄
tur. linea ꝓpter īfinitatē idētificat oēm lineaʒ ſibi
ꝯpo^{lem}. ḡ idēti^{cat} ſibi oēm ſupficiē. Rō aūt huius
dicti eſt iſta: q̄m ipſa īfinitas bn̄ eēt rō idētificādi
iſta: que ſunt eiuſdē nāe ꝛ ſpēi: nō aūt illa que ſunt
alterius rōnis ꝛ ſpēi. ideo realitas eēntie ꝑꝑ īfini/
tatem ſimpl̄r idētificat ſibi oēs gradus ſue nāe ꝛ
ſpēi ſm̄ oēs gradus realitat̄ ſibi ꝯpo^{les}. nō aūt ꝑꝑ
īfinitatē idētificat ſibi iſta: que nō ſūt ſue nāe: nec
ſpēi vt q̄ditatē eēntie ꝛ itellus ꝛ volūtatis ꝛ alioꝝ
attributoꝝ. ¶ Palaʒ aūt q̄ ꝯfor^{r} eſt dōm q̄ q̄di/
tas eēntie p̄mi motoris ꝑꝑ īfinitatē ſimpl̄r idētifi
cat ſibi oēs gradus ſue nāe ꝛ ſpēi. ſ. oēs ḡdus eēn/
tie: nec aliq̄d ſibi deeſt: ſed oēs īfra ſe claudit. Tn̄
nō idētificat ſibi ꝓpter īfinitatē iſta: que ſunt alte
rius nāe ꝛ ſpēi. vt quiditatē itellus ꝛ voluntatis ꝛ
alioꝝ attributoꝝ. ꝛc̄. Manife^{m} eſt ḡ q̄ illa que
dicta ſunt ſupponūt q̄ res ſeu realitas p̄mi moto/
ris ſit quidā modus itrinſecus eſſentie p̄mi moto
ris ꝛ olum quiditatuʒ diſtinctus ab illis: ſicut mo
dus itrinſecus ab eo cuius eſt modus. Et illo mo/
do pōt ſuſtineri q̄uo omnia que ſunt in primo mo
tore i eodē ſuppoſito ꝑꝑ īfinitatē iden^{tur} adiuiceʒ
realiter: nō tn̄ formal̄r: ſed cum idētitate reali ma
net diſtinctio formalis.

Vide Scotum. quolibeto. ſ. 6. ꝛ ſeptimo.

Q̄ī a in deo erūt ideʒ realiter: ꝛ nō tn̄ formaliter.

Amplius aūt accipiendo realitatē nō p̄ modū ſubſtracti. ꝛ modi
intrinſeci. vt diſtinguit̄ aliquo mō ex natura rei a
q̄ditate cuius eſt: ſed magis acci^{pie}ndo rem per moduʒ
reſultantis: vel per modū p̄di^{ti}: ſequit̄ q̄ omne po
ſitiuū dicat̄ eſſe realitas quedā: ſicut fuit in 3° no/
ſtre metaph̄ice. capite p̄mo. declaratū. Reſtat inq̄
rere: an infinitas ſit rō iden^{ti} real̄r iſta: que ſunt in
p̄mo motore: ꝛ etiā formal̄r. De hoc aūt vident̄ eē
2°. dicta ꝯtradictoria. Primū aūt dcm̄ eſt affirma/
tiuū q̄ ſic. nā infinitas eſſentie in p̄° motore eſt īfi/
nita ſimpl̄r: ꝛ tranſcendens. ḡ nō tm̄ idētificat ſibi
iſta: que ſunt eiuſdē nature ꝛ ſpēi: ſed etiā identifi/
cat ſibi omne poſitiuuʒ ꝯpo^{le} cū ea: ita q̄ ſibi nihil
deeſt: nec eſt aliq̄d extra accipere q̄d ſit poſitiuuʒ:
al̄s. nō diceret poſitiuū: infinitum ſimpl̄r ꝛ oīa po/
ſitiua ſibi idētificat realiter ꝛ formal̄r. Q̄m reali/
tas ꝛ formalitas ſunt omnino ideʒ ſm̄ ſic ponētē.
Unde videt̄ ſibi eſſe imaginatio talis q̄ eſſentia
primi motoris eſt indiuiſibilis ꝛ ſimplex infinita
ſimpl̄r vnitiue cōtinens ꝛ idētificans ſibi intelle/
ctum ꝛ voluntatē ꝛ aliaʒ ꝑfectionē ſimpl̄r ſiue ſit
eiuſdeʒ rōnis cum ea: ſiue ſit alterius rōnis prout
tales reperiunt̄ ꝓprietates ī iſtis īferiorib⁹. Et in
hoc mō po^{nunt}: cōueniunt plēs antiq̄ ꝛ moderni dicē/
tes p̄mū motorē eſſe vnū ſuppoſitū: actu infinitū:
continens in ſe vnitiue ꝛ identice oīa: que ſunt in
ipſo abſq̄ omni diſtinctiōe ꝛ identitate ex natura
rei: nec reali: nec formali: cui nihil deeſt ſibi ꝯpo^{le}:
nec aliquod poſitiuuʒ eſt in eo accipere extra. al̄s.
nō eſſet ens infinitū ꝛ trāſcendēs. ¶ Alij aūt mo/
tores ſm̄ eos nō ſunt ſic infiniti ſimpl̄r: quoniam
nō idētificant ſibi omne illud q̄d eſt eis ꝯpo^{le}: im/
mo eſt in eis aliq̄d poſitiuuʒ formaliter extra eoꝝ
quiditatē ꝛ eſſentiā: ſicut multa accn̄a eis. Jō non
ſunt infiniti ſimpliciter. Manifeſtū eſt aūt q̄ iſte
modus ponēdi: lʒ ſit cōis pluribus: nō tn̄ ipſum re
cipimus: quoniā cōtrari⁹ eſt p̄ncipijs noſtris po^{tis}
in noſtra metaphyſica: ꝛ etiā in hac theologia. Di/
ctum eſt eniʒ ſupra in noſtra metaphyſica: q̄ qui/
ditas entis eſt vniuoca p̄° motori ꝛ alijs: ꝛ q̄ ipſa
eſt cōtrahibilis per differentiaʒ. Similiter ſuba ꝛ
intellectus ꝛ voluntas: ꝛ ſic de alijs pluribus vni/
uocis dicunt̄ vniuocatiōe reali de p̄mo motore ꝛ
alijs. Palam aūt q̄ iſtis p̄ncipijs poſitis cōſequē/
ter eſt dōm q̄ eſſentia p̄mi motoris ꝓpter ſuā infi
nitatem nō idētificat ſibi omne ꝯpo^{le} cuʒ ea: quo/
niam nō idētificat ſibi quiditatē entis oīno abſq̄
omni nō identitate: nec quiditateʒ ſube: nec aliq̄d
p̄dicatū cōe ſibi ꝛ alijs: quoniā cum omnia predi/
cata vniuoca: que ſunt in p̄mo motore non eſſent
ita actualiter ſm̄ ſuas rōnes formales: ſed tantuʒ
eſſent ibi eminenter ſeu equipollenter: q̄r ibi eſſet
vna quiditas: que ſupereminēter ꝛ ſuperequipol/
lenter eſſet intellectus ꝛ voluntas veritas ꝛ boni/
tas: ꝛ ſic de alijs attributis. Et bn̄ vides q̄ iſta ſūt
multū diſſona nr̄is p̄ncipijs metaphiſicalib⁹: quo
niaʒ tūc periret oīs vniuocatio cuiuſcūq̄ predica/
ti ad p̄mū motorē: ꝛ ad iſta īferiora.

Scdm̄ Cōmen. intelligentie nul/lo ſunt ſubiecte accidentibus.

Vide. 9. metaph. quo q̄do p̄ma īteligētia ꝛ alia in varijs p̄dicat̄ vniuocantur.

Dicamus ergo ſequēdo noſtra p̄n^{a} me^{tie}: q̄ eſſentia primi motoris ꝓpter
eius infinitateʒ ſimpliciter nō idētificat ſibi alia:
que ſunt alterius ratiōis ab iſta. videlicet intelle/
ctū ꝛ voluntatem ꝛ cetera attributa: nec predica/
ta primi motoris dicta de ipſo: cum vnum ſit con/
trahibile ꝛ aliud contrahens: ꝛ per cōſequens ali/
qualiter non idem: etenim nihil cōtrahit ſeipſuʒ:
nec attributa propter infinitatem ſeipſa ydentifi/
cant. al̄s. non remanerēt ibi ſm̄ ſuas rationes for/
males. Attamen debēt omnes diligenter aduerte
re: q̄ aliquid ydentificare ſibi aliud habet dupli/
cem intellectum. vnū q̄ ydētificet ſibi aliud ydē/
titate abſoluta: que excludit omnem diſtinctiōeʒ
ſeu ydentitateʒ aliquoꝝ. Aliuʒ aūt habere poteſt
intellectuʒ q̄ ydentificaret ſibi aliud ydentitate
relatiua qua ydenti^{tur} aliqua duo īter ſe vel in ter
tio: ꝛ hec nō excludit omnem diſtinctioneʒ ſeu nō
ydentitatem ex natura rei. Palam autē q̄ noſtra
intentio eſt hic loqui de ydentitate abſoluta. Cuʒ
dicimus q̄ infinitas nō eſt ratio idētificādi eſſen/
tiaʒ primi motoris: ꝛ alia attributa: quoniā eſſen/
tia primi motoris propter eius infinitateʒ. ſimpli/
citer nō identificat ſibi identitate abſoluta omne
ſibi compoſſibile. non aūt negamus quin propter
eius infinitatē ydentificāteʒ omne ſibi compoſſi/
bile īdiſtinctiōe relatiua: quoniā omnia que ſunt
in primo motore ſunt idem per omnimodaʒ indi/
ſtinctiōeʒ relatiuaʒ. ¶ Et ſi queras. ſi eſſentia pri/
mi motoris ydētificet ſibi omne ſibi compoſſibi/
le ꝛ realiter ꝛ formaliter. ¶ Reſpondeo tibi acci
piendo rem pro modo ītrinſeco quiditate diſtin/
cto ex natura rei a quiditate: ſicut ſupra dictū eſt
diceretur: q̄ eſſentia primi motoris propter eius

Infinitas eſt rō idētificandi oīa relatiue non abſolute.

infinitatē idētificat ſibi omne ꝯpl'e for' iden'te relatiua:ita ꝙ itellꝰus ⁊ voluntas ⁊ eēntia pmi motoris: ⁊ breuiter oia ſūt idē for' ⁊ vna forma'liter idē'te relatiua ꝑ ꝑ indiuiſionē ⁊ indiſtōnē vniꝰ for'lis ab alia:gditas ĝentus q̄ ꝯbit ⁊ dr̃ia ꝯbēs ſūt vnū formaliter ꝑ idiuiſionē. igr̄ nō ſunt adīuicē diſticta. Cū hoc ſtat ſemꝑ ꝙ nō ſunt idē formalr̄ idētitate ab'ta:ſꝫ ſint idē idētitate relatiua. Et ſi ſic itellexit poſitor formalitatū ꝙ cū idēti'te reali ſtat nō idētitas formalis. Et ifinitas eēntie pmi motoris ē rō idē'ti ſibi oia alia re' idēti'te relatiua.Et ē rō idē'ti ſibi oia alia for' idēti'te relatiua vel idiuiſiōe:cū qua ſtat idētitas formalis ille itellꝰ fuit ꝓbabil' acciꝑe ꝑ mō itrin'co gditatis. ❡ Attñ acciꝑe rē in zꝰ i/tellectu ꝑ mo'm reſultātis:⁊ acciꝑe ꝙ gditas ⁊ realitas ſunt penitus idē idētitate ab'ta. tūc eſt dōm ꝙ eē pmi motoris ꝑꝑ eā ifinitatē nō idēti'ca' ſibi alia: que ſunt in ea for' idēti'te ab'ta:nec formalr̄:nec realiter:ſed tm̄ iden'ca' ſibi iſta ꝑ idiuiſionē relatiuaꝫ. Unde nec realitas eēntie iden'ca' ſibi realitatē intellecꝰ ⁊ volūtat] re':ſic ꝙ extremū ſit extremuꝫ: ⁊ ꝙ hoc ſit hoc:⁊ h̄ realitas ſit illa iden'te ab'ta: ſꝫ ꝙ eſt idi'ta relatiue ab illa:nec ſilr̄ idē'ca' ſibi illa for': ſic ꝙ h̄ formalitas ſit illa identi'te ab'ta: ſꝫ tm̄ ꝙ ſic ſꝰ ꝑ idiuiſionē relatiuaꝫ. ❡ Et ſi arguas ꝙ eē pmi motoris nō idē'ca' ꝑꝑ ifini'te'ꝫ ite'm ⁊ vo'tatem:niſi tm̄ relatiue: ⁊ ꝑ idiuiſionē relatiuā:ſicut dr̃ia cū genere eſt idē relatiue. ĝ ſeqr̄ ꝙ ēt poterit hēre rōnē ptis ꝯſtitūcūq; ſit ifinita ⁊ ꝙ ſit ex̄ ipſaꝫ aligd aliud accipere. Et vlteriꝰ ꝙ ifinito ſit aligd maiꝰ:⁊ adhuc ſequir̄ ꝙ poterit ꝯponere:⁊ ꝙ pmꝰ motor eſt cōpoſitus. ❡ Rñ: tibi:qn̄ de ꝯpōne pmi motoris ingrimus.tūc diſſoluemus i'stam difficultatē.iō vſq; ad locū illū differamus. palā aūt eſt ex pbabitis gd ad pmā ⁊ zam dubitationē eſt dōm.

De dubitatiōe aūt zª nūc reſtat ꝑſcrutandū.Eſt nāq; dubitatio zª: an oia q̄ ſunt i p̊ motore ſint ifinita : vl' qōlꝫ ibi exñs for' ſit ifini'ta ꝓpa ifinitate:⁊ de h̄ ſūt duo dicta oppoſita.pꝰ'm dcm̄ eſt affirmatiuū ꝙ oia in pꝰ motore vnica ifini'te ſunt ifinita:qm̄ nō ſunt ponēda plura ſine nec̄itate : nulla aūt nec̄itas ē ponere plꝰes ifi'tes: q: vna ſufficit:qm̄ ſicut in p̊ motore ſufficit vna res a q̄ oia:que ſūt in eo dr̄ creari: ⁊ ſicut vnica eſt nā a q̄ oia dr̄ exiſtere:⁊ vna eternitas a q̄ oia dr̄ eterna: ſic ſuffic̄ vna ifinitas eēntie pmi motoris:a q̄ oia dr̄ ifinita.Et ſicut i q̄titate mo'li mā ⁊ forꝰ ⁊ ꝯpo'm ⁊ oia accñtia dr̄ q̄ta vnica q̄ti'te: ſic vnica infini'te oia dr̄ ifinita. ❡ At v̊o dicēduꝫ eſt oppo'm ab ab'to ꝙ nō eſt pciſe vna ifinitas in pꝰ motore:ſꝫ plꝰes ⁊ tot quot ſunt ibi rōnes formales gdi'te ab'te di'te ex nā rei. Rō huiꝰ dicti talis eſt:qm̄ ſicut in iſtis iferiorib' in gbꝰ ſunt rōnes formales gditatiue diſticte formalr̄ nec̄io ſunt diuerſe magnitudines v̊tute ⁊ diuerſe finitates q̄ cōſequunt̄ rōnes iſtas formales.nō.n.eadeꝫ magnitudo pfectiōis ⁊ v̊tutis ꝯſeqr̄ eēntiā anime ⁊ itellcm̄ ⁊ voluntateꝫ. ſimiliter ſubm̄ ⁊ ꝓpriā paſſionē. Sic in pmo motore in quo repiunt̄ tales rōnes formales ex nā rei diſtincte alia ⁊ alia magnitudo pfectōis ⁊ v̊tutis ꝯſequit̄ eēntiā pmi motoris ⁊ inte'm eius ⁊ alia volūtatē.⁊ ſic de alijs ꝓprietatibꝰ pmi motoris. ❡ Adhuc aūt manife'm eſt ꝙ ſi ifinitas ſit gdā motus itrin'cꝰ eēntie pmi motoris ꝑ ſe ptinens ad ipſaꝫ ⁊ eiuſdē gn̄is cū ipſa ſit: ipa eēt in gn̄e eiuſdē ſubē: Seqtur nec̄io ꝙ quot erunt rōnes formales genere diſticte tot ſunt tales modi itrinſeci.ſ. ifinitates.quocūq; ĝ mō acci' ifinitas vl' ꝓ mō itrinſeco ime'te pfectiōis vel gditatis vel ꝓ mō itrinſeco magnitudis:⁊ ꝯñter cuiuſlꝫ gditat] ab'te ſemꝑ ſm̄ nūerū rōnū formaliū erit nūerus infini'tatum. ❡ Et ſi dicas ꝙ ifinitas eſt rō aliquoꝝ i ab'o vt eēntiale ꝓpetatū iuaꝝ. ĝ oꝫ ꝙ ſit vna i ſe: qm̄ rōne ifinitāte i q̄ ꝯueniūt ⁊ a q̄ nō abſtrahūt: ſꝫ lꝫ pſcindat̄ ab alijs ē vna ꝓpō ab'ta de ab'to. ❡ Rñ: tibi ſiue ſit tm̄ vna ifinitas ſiue plꝰes ſemꝑ remāet ꝓpō v̊a abſtracti de ab'to q̄dū nō ſit abſtractio ab ifinitate. ſi tm̄ poſſent tm̄ abſtrahi ex inā ꝙ fieret abſtractio ēt ab infini'te.tunc nō maneret ꝓpō v̊a: qm̄ extremū nō ē extremū:niſi rōne medij. ❡ At v̊o cū arguis ꝙ vna ifinitas ſufficit:nec plꝰes ſunt po'de ſine nec̄itate:dr̄ ꝙ ibi ē nec̄itas:q: rōnē for'alē cuiuſlꝫ gditatis in p̊ motore ſeqr̄ ifi'tas: nec vr̄ ꝙ oēs formales rōnes determinent ſibi vnā ifinitatē: ſic nec vnaꝫ pfectiōeꝫ:ſicut i creaturis rōneꝫ formales diſpare nō determināt ſibi vnā pfectioneꝫ finitā: ſꝫ aliā ⁊ aliā. Tū q: ifinitas illa ſi eēt vna tm̄ vel eſſet ꝑ ſe modus itrin'cꝰ enti] ⁊ p̊ ⁊ ꝑ accñs alioꝝ: vel eſſet eq̄ p̊ modus itrin'cꝰ oiuꝫ pfectionū attributarū ⁊ eēntie. vtrūq; ē iconueniēs.ĝ ⁊c̄. ❡ Et ſi adhuc q̄ras: an pmus motor cū ſit ifinitus ſit oia q̄ hꝫ: ita ꝙ ſit oio idē hñs:⁊ illud qđ habet. ❡ Rñ: tibi.ex p̊oribus pꝫ gd ſit dōꝫ.dcm̄ eſt.n.ꝙ pmus motor ē ideꝫ cū oibꝰ q̄ hꝫ idētitate relatiua. nō aūt idēti'te ab'ta. Dcm̄ ē ĝ de ifini'te entitatiua itēſiua pmi motoris. Reſtat pſcrutatio de ifi'te durationis ⁊ vigoris. De ifinitate aūt durationis pmi motoris: ſatis dcm̄ eſt in phyſicis:ſic̄ ars iª rāgrit:nec opꝫ h̄ repetere. De ifinitate aūt pmi motoris i vigore ifertꝰ erit ſmo: cū de poª ꝓductiua pmi motoris eꝰ pſcrutatio ⁊c̄.

❡ De ipartibilitate pmi motoris. Cap. II.

QUoniam autē pmus motor dr̄ ipartibilis ⁊ indiui'ſi'lis ab antiqs phis ⁊ modernis. ĝ de illa ꝑ ſe paſſiōe nec̄io pmi motoris pſcrutādū eſt:ſit ĝ pª ꝓpō talis. Primus motor ē oio iparti'lis extēſiue. ❡ Rō hꝰ pōnis eſt iſta. Qm̄ nullā hꝫ extēſiuā magnitudinē: cū nō ſit corꝰ: nec v̊tus in corꝑe. ❡ zª ꝓpō ſit iſta:ꝙ pmus motor nō eſt diui'lis in māꝫ ⁊ formā:cū ſit oino imālis nō eſt diui'lis:ſic̄ pfectio diuidit̄ ſm̄ diuiſionē ſui ſubi: cū nulliꝰ corꝑis ſit pfectio. ipſe.n. eſt motor pmus q nulli mobili ſeu corꝑi eſt appropriatus. ❡ 3ª ꝓpō ſit iª. pmus motor eſt oino ipartibilis ⁊ idiui'lis in plꝰes gradus pfectiōis eiuſdē rōnis. Et itelligo ſic iſtā ꝓpōnē:ꝙ eēntia pmi motoris ē oino ipartibilis ⁊ idiſi'lis in plꝰes gradus eēntie eiuſdē rōnis : ſic ꝙ hēat magnitudinē pfectiōis reſolubilē in plꝰes gradus eēntie eiuſdē rōnis: ſꝫ ipſa eēntia pmi motoris ē oino idiui'lis. ❡ Silr̄ inteꝰ pmi motoris eſt ſim'r idiuiſibilis i plꝰes gradus eiuſdē rōnis.Et idē dōm eſt cōformiter de qualibet perfectiōe exiſtēte formaliter in pmo motore : ꝙ quelibet eſt ſimpliciter impartibilis ⁊ indiuiſibilis in plures gradus eiuſdem rōnis. Unde nō eſt imaginanduꝫ:ꝙ ſi calor intenſus continet in ſe plures gradus caloris diſtinctos ex natura rei inter ſe in quos eſt diuiſibilis ⁊ reſolubilis:ſic eſſentia primi motoris ⁊ q̄lꝫ alia pfectio ſit ſimpl'r pfectibilis ⁊ diuiſibilis in plꝰes tales gradus eiuſdē rōnis. ❡ Et ſi arguas

Vide h̄ quoſdaꝫ volētes oia que ſunt in deo eē infinita vna tantum ifinitate. Auctor aūt iſte numerat infinitates.

Deꝰ ſm̄ Cōmē. eſt perfectio firmamenti.

ꝙ albedo q̃to ꝑfectioꝛ ē tāto plēs ĝdus īfra ſe ꝯtinet. Siľr ſuba plures gradus entitatis ꝯtinere videt̃ q̃ accñs. Et ſuba ſpūalis plēs ĝdus cōtinet q̃ ſuba corporalis: ⁊ ſemꝑ aſcēdēdo vſq; ad p̄ᵐ motorē vr̃ ꝙ ei⁹ eēntia plēs gradus entitatis ꝯtineat q̃ q̄cūq; alia eēntia: īmo gradus entitatꝭ īfinitos intra ſe ꝯtinet: cū ſit forma īfinita īfinitate ꝑpa nāe ⁊ ſpēi: cui nullus gradus deeſt: nec vltra eſt aliqs gradus eiuſdē rōnis accipiēdus. ĝ vr̃ ꝙ ipſa ſit diuiſibilis ⁊ ꝑtibilis ī illos gradus quos ītra ſe claudit: ⁊ cū ſint īfiniti erit diuiſibilis ⁊ ꝑtibilis ī infinitū. ℂ Rñ° tibi dimiſſa albedine: que forte ē diuiſibilis in plēs gradus cū ſit intēſibilis ⁊ remiſſibilis. dicamus de alijs que nō recipiūt itenſionez ⁊ remiſſionē. nā ꝯcedimus ꝙ ſuba entitatiue excedit accidēs nō exceſſu mathe^{co}: ſic ꝙ cōſtet ex entitate accidētꝭ ⁊ aliquo alio addito: q2 tūc ſicut tu arguebas ſuba eſt reſolubilis: ſ3 excedit eū entitatiuo exceſſu ꝑfectiōali equipollēter: ſic ꝙ ſuba ꝯtinet equipollēter oēm gradū accñtis: lȝ in ſe ſit eq̄ ſimplex vel ſimplicioꝛ q̃ accñs: ſicut eſt ordo ꝑfectiōis in ſpēbus. ℂ Spēs tñ ꝑfectioꝛ nō eſt cōpoſitioꝛ: īmo ē ſimplicioꝛ ſpē imꝑfectioꝛi. vñ aīa rōnalis ſimplicioꝛ eſt vel eq̄ ſimplex ſicut actus ītelligēdi: ⁊ excedit iſtū entitatiue eq̄pollēter. ĝ ſemꝑ aſcēdēdo vſq; ad eēntiā ꝑmi motoꝛis: ita excedit oēm aliam entitatē in īfinitū exceſſu entitatiuo. ⁊ tñ ſimpliciſſima eſt ⁊ īdiuiſibilis ī plures gradus eiuſdē rōnis. ℂ Eſt ĝ ymaginādū ꝙ eſſentia ꝑmi motoꝛis eſt qdā poſitiuū oīno ſimplex: ⁊ indiuiſibile in q̄ eēntia ſtādo ꝑciſe infra eēntiā nulla eſt oīno īdiuiſibilitas: nec diſtō in ipa: nec aliq̄ idē^{tas} in nā eius: ſ3 eſt ſimpľr īpartibilis ⁊ indiuiſibilis. vñ q poſſet eā videre ītuitiue q̄tū viſibilis eſt videret ꝙ ipſa eſt ſimpľr indiuiſibilis in plures gradus eiuſdē rōnis. ℂ 4ᵃ ꝓpō ſit talis. Primus motoꝛ nō eſt ſimpľr īdiuiſibilis in plura alteri⁹ rōnis hoc ꝓbat̃: q2 in ꝑmo motoꝛe ſunt plures ꝑfectiones ⁊ ꝓꝓetates alterius rōnis diſtincte īter ſe ⁊ ab eēntia ꝑmi motoꝛis: ſicut ītellꝰ eius ⁊ volūtas ⁊ ītellectio ⁊ volitio: ſicut de plurib⁹ alijs: q̄ in ꝑmo motoꝛe ex nā rei diſtinguunt̃. Et lȝ q̄lȝ ꝓꝓietas ꝑmi motoꝛis ſit formaľr infinita ⁊ nō iden^{tica} ſibi idētitate ab^{ta}: que excludit omnē nō idētitatem ⁊ idētitaret ſibi oēs gradus poſſes ſue nāe ⁊ ſpēi: ⁊ q ſunt eiuſdē ſpēi: nō tñ quelibet ꝓꝓietas identi^{ca} ſibi aliā ꝓp ei⁹ īfinitatē idētitate ab^{ta}: ſ3 tm̄ ī identitate relatiua: q̄ nō excludit oēm nō idētitatez ex nā rei: ꝓꝓietates ĝ in ꝑmo motoꝛe ſunt preciſe ex nā rei vna ab alia. ĝ primus motoꝛ non eſt ſimpľr īdiuiſibilis ⁊ impartibilis. iō diuiſibilis ⁊ ꝑciſibilis ⁊ partibilis ex nā rei ī plures gradus alterius rōnis. ℂ 5ᵃ ꝓpō ſit talis: eēntia ꝑmi motoꝛis non eſt īdiuiſibilis: nec īpartibilis in plures gradus alterius rōnis: hoc ꝓbat̃: q2 eēntia ꝑmi motoꝛis ē ꝯſtituta ex q̄ditate ꝯbibili ⁊ quodā alio ꝯbente: q̄ nō ſunt idē ex nā rei: q2 nihil ſeipm̄ ꝯbit. eēntia ꝑmi motoꝛis eſt ꝯſtituta ex talib⁹ ꝑcipijs intrinſecis: ſicut magis expreſſe fuit dcm̄ in nr̄a meta^{ca} in tractatu de diuiſiōe entis. Palā ē ex ſupioꝛib⁹ dictis: q2 eſſentia primi motoꝛis ꝓꝑie eſt diuiſibilis. ⁊ p ꝯñs reſolubilis in plures gradus alteri⁹ rationis. Naȝ plures ꝯceptus ꝯbibiles q̄ditatiuos ⁊ ꝯbentes q̄lificatiuos p ſe icludit. Includit nāq; p ſe ꝑfcitate primi modi. ſpñ. ſubam ens illimitatū

Scđm Cōmen. ego teneo nullū3 predicatū vniuocū de deo ⁊ alijs ꝑdicari.

Aduēde duplicē exceſſum: mathemaṫicum ⁊ entitatiuum.

⁊ vltimate q̄ditatē entis: in quo eſt ſtatus: cū oīno ſit indiuiſibilis in partibus ⁊ ſim^r ſimplex. ℂ Et ſi argr̃. tūc ſequit̃ ꝙ q̄ditas entis ſimplicioꝛ eſt q̃ eēntia primi motoꝛis. ℂ Rñ° tibi ꝙ ſimplicioꝛ ē ſimplicitate oppoſita īdiuiſibi^{li} in plures gradus eiuſdē rōnis. Manifeſtū eſt aūt ꝙ formaľr eſt dicendū de ꝓꝓietatib⁹ primi motoꝛis: q2 nō ſimpľr ſunt īpartibiles ⁊ īdiuiſibiles: ſ3 magis ſunt diuiſibiles ī plēs gradus alteri⁹ rōnis. Cuȝ ſint ꝯſtitute ex q̄di^{te} ꝯbibili ⁊ q̄di^{te} ꝯbēte: ſicē eēntia ꝑmi motoris. oēs ĝ includūt ens īq̄tū ens ⁊ aliqd aliud. hec ergo dicta ſint ꝺ īpartibilitate ꝑmi motoꝛis.

ℂ De icōponibi^{te} loqr̃ ꝑmi motoꝛis. Cap. III.

Amplius aūt de 3ᵃ paſſiōe negatiua: q̄ eſt incōponibilitas ꝑſcrutemur: dr̃ nāq; primus motoꝛ īcōpoſitus ⁊ īcōponibilis. ꝑſcrutādū. n. eſt ĝ an primus motoꝛ ſit cōpoſitus ꝯpōne ex his ⁊ de mō: an ſit ꝯpoſit⁹ ꝯpōne cū his. ℂ Dicam⁹ ĝ p̄ de ꝯpoſito ⁊ ꝯpōne vli. ⁊ 2° ad nr̃m ꝓpo^{tū} applicem⁹. ℂ Cōditiōes aūt ꝯpoſiti a plurib⁹ aſſignant̃ tales. ꝯpo^{tū} aūt icludit aliq̄ īꝑfectiōez: q̄ icludit ꝑtē potētialē. 2°. icludit q̄dā aliētatē ad ſuas ꝑtes. 3°. icludit q̄dā poſterioritatē. 4°. icludit depēdētiā ad ſuas ꝑtes. 5°. icludit q̄dā ꝑlalitatē. de iſtis aūt ꝓꝓie^{tatib⁹} ꝯpoſiti an vere ſint ꝑſcrutemur. Pria nāq; ꝓꝓietas cōpoſiti: hȝ ꝑtē potētialē. ex q̄ ꝑȝ ꝙ ꝯpo^{tū} ē qdā totū: totū aūt dr̃ re^{ſpectu} ꝑtiū. ꝑs aūt vna ē ī po^a ad aliā. ĝ ꝯpo^{tū} includit ꝑtē potētialē. Et hoc ſeqr̃ ꝙ includit q̄dā īꝑfectiōnē: q2 ꝑs īꝑfectioꝛ ē q̃ totū. Cū totū ſit mai⁹ ſua ꝑte: ꝑti ēt aliqd deeſt. ĝ hȝ rōnez imꝑfecti: ⁊ p ꝯñs ꝯpo^{tū} icludēs ꝑtē q̄dā īꝑfectiōez icludit. Palā aūt ex his ꝙ oīs ꝑs finita ē. ex q̄ ſibi aliqd deeſt ex q̄ totū eſt mai⁹ ſua ꝑte: q2 totū icludit aliqd ꝙ deeſt ſue ꝑti. ℂ Ex q̄ ſeqr̃ vlteri⁹ ꝙ nullū īfinitū3 hȝ rōnē ꝑtis: q2 īfinito ī actu nihil deeſt. ſi totū eſt acceptū q̄cq̄d in eo eſt accep^{tū}: nihil ēt ē mai⁹ īfinito cū īfini^{tum} a nullo poſſit excedi. ℂ Cōcludit̃ ĝ ꝙ īfinitū ī actu nō pōt hr̃e rōnē ꝑtis. ℂ Et ſi arguas ſuꝑficies īfinita exñs in corꝑe īfinito. ſiľr albedo īfinita exñs in ſuꝑficie īfi^{ta} ꝯponūt adīuicē ⁊ hñt rōnē ꝑtis: ⁊ ſic de plurib⁹ alijs īfinitis. Coꝛp⁹ ēt īfinitū icludit ſuꝑficiē īfinitā ⁊ lineā īfi^{tam}. ē. n. mai⁹ q̃ ſit ꝑciſe ſuꝑficies īfi^{ta} vel linea īfi^{ta}: ⁊ iō ſeqr̃ ꝙ aliqd eſt mai⁹ īfinito. ℂ Rñ°: tibi: aliqd hr̃e rōnē ꝑtis pōt itelligi 2ᵉ. vno° re^{ſpectu} ꝓꝓie nāe ⁊ ꝓꝓie ſpēi. ſic ꝙ nō icludit īfra ſe oēm gradū accep^{tū} ſue ꝓꝑe ſpēi: ſicut poſſe eſt eē ī aliq̄ vno: ſicut caloꝛ. x. ĝduū hȝ rōnē ꝑtis: q2 nō icludit oēs gradus caloꝛis acceptabiles: ⁊ aliqs caloꝛ pōt eē maioꝛ iſto. ſiľr linea īfinita ī actu in iſto itellꝰ nō pōt hr̃e rōnē ꝑtis cuȝ nulla ſit maioꝛ illa. Alio aūt mō dr̃ aliqd hr̃e rōnē ꝑtis nō rōne ꝓꝑe nāe ⁊ ſpēi. iō dicꝭ totū q̄cq̄d eſt ſue ſpēi poſſe eſt in vō: ſed re^{ſpectu} alic⁹ aggregati ex pluribus ſpēb⁹ diſtictis: q2 nō icludit in ſe gradus alteri⁹ rōnis. ℂ Et ſic ꝯcedit̃ ꝙ albedo īfinita ſubiue exñs ī ſuꝑficie īfinita hēret rōnē ꝑtis: q2 albedo nō claudit īfra ſe ītrin^{ſece} aliquē ĝdū ſuꝑficiei. ĝ totū aggrega^{tum}. ſ. ſuꝑficies alba hȝ rōnē toti⁹ re^{ſpectu} albedinis: ⁊ p ꝯñs ē maioꝛ albedīe īfi^{ta}: ⁊ pōt ꝯcedi ꝙ īfi^{to} aliqd ē mai⁹: ⁊ p ꝯñs īfinitū hȝ rōnē ꝑtꝭ. ℂ Et ſi dicas ꝙ ſuꝑficies alba īfi^{ta} nō dr̃ maioꝛ q̃ albedo īfinita: ſ3 dr̃ plus: ſicut duo pūcta nō dicant maius q̃ vnuȝ punctū: ſed dicant plus: quia maius ⁊

Scđm Cōmen. forma eſt perfectioꝛ cōpoſito. 2. de aīa. 7. 7. me taphyſice. 16.

Nota in hac ꝑte q̄ō infinitū pōt hȝ rōnem ꝑtis.

minus ſunt ꝑ ſe paſſiones q̄titatis finite. Uidetur ꝙ ꝙ nulla eſt q̄titas finita: nec maiꝰ: nec minus. Cū ergo albedo ſupponitur eē infinita. ſilr̄ ſuperficies: ag gregatū ex illis nō erit maius q̄ alterū: licet dicatur plus. ¶ Reſpondeo tibi. fertur ꝙ maius ⁊ minus: ita ſunt ꝑ ſe paſſiōes q̄titatis infinite: ſicut finite: q2 q̄titas finita ⁊ īfinita ſunt eiuſdem rōnis: ⁊ ꝑ ꝯñs gcq̄d eſt paſſio q̄titatis finite. etiā erit paſſio q̄ti tatis īfinite. In illo ḡ 2° itellectu poſſet cōcedi ꝙ īfinitū hȝ rōneȝ partis: ⁊ ꝑ ꝯñs poſſet componere cū alio: licet illud ab antiq̄s ph̄is ⁊ modernis ſit ne gatuȝ cōiter: ⁊ hoc rōnabiliter: q2 licet in talibus ſit ꝑtiū pluriū poſitio: nō tn̄ ꝓprie cōpoſitio: q2 cōpo ſitio req̄rit ꝙ cōponētia hēant rōnem ꝑtis: ꝑ° mō dicte. ¶ Cōcludamus ḡ de ꝑma ꝓprietate cōpo ſiti ꝙ eius ꝑma ꝓprietas eſt ꝙ icludit quādā iper fectionē: q2 partē potētialē: acci^{te} ꝓp̄e ꝯpoſitū.

Reſtat de 2ᵃ ꝓprietate ꝯpoſiti ꝑſcrutari: que talis eſt: ꝙ compoſitū icludit quādaȝ alietatē a ꝑtibꝰ: ⁊ de illa ꝓprietate ſatis ꝓlixe dcm̄ fuit in ph̄ia nāli: q2 in omni cōpoſito nec̄ario eſt aliq̄d ꝑter partes vel reſultās vel additū. ſed que ſit hec alietas an realis vel formalis vel materia lis a ph̄is ſupponatur: q2 hoc non eſt p̄ntis ſpecula tiōis. ¶ 3ᵃ ꝓprietas cōpoſiti fuit talis ꝙ compoſi tum icludit quādā poſterioritatē reſpcū partiū: ſi cut ꝑncipatū reſꝑcu ꝑncipioꝝ ⁊ ꝯſtitutū reſꝑcu cōſtituen tiū: ſȝ que ſit illa poſteritas nō eſt certum. nō. n. eſt poſteritas tꝑis: q2 ſimul in eodē īſtāti: p̄nt eē cō poſitū ⁊ partes. Nō origīe ſȝ cauſe: q2 originatio magis ꝓprie ad cām ꝓductiuā ꝑtinet. Nec eſt po ſteritas ꝑfectiōis: q2 totū cōpoſitū ꝑus eſt perfe ctiōe ſuis partibꝰ: nec eſt poſterioritas cognitiōis: q2 cōpoſitū ꝑus eſt cognitiōe ſaltē ꝯfuſa ipſis ꝑti bus. ḡ poſteritas illa eſt poſteritas mād a qua non ꝯuertitur ꝯñs ſubſiſtēdi: ſequitur. n. cōpoſitū eſt. ergo: ⁊ nō ꝯuertitur ꝯñs. ¶ Quarta ꝓprietas cōpoſiti ta lis eſt. ꝙ compoſitū icludit quādā dependētiā ad ſuas ꝑtes: q2 ſicut fertur ꝑtes ꝯtinue cauſant cōpoſi tum in genere cauſe mālis ⁊ formalis. ḡ depēdet ab ipſis: ſaltē compoſitū ab vnione ꝑtiū adinuicē vel ab actiōe vnitiua ꝑtiū iter ſe ⁊ cōpoſito nāli ⁊ phyſico. ḡ compoſitū quādā dependētiaȝ icludit. ¶ Quinta ꝓprietas cōpoſiti talis eſt. ꝙ cōpoſitū nec̄ario icludit quādā pluralitatē ſaltē ad minus quādā trinitatē: q2 in omni compoſito māli ſunt ad minꝰ tres res. due cōponētes: ⁊ 3ᵃ res reſultans vel addita vel 3ᵃ res: que eſt vnio relo vel 3ᵃ res: q̄ eſt vnio actio. ſ. actio vnitiua vnius ꝑtis cū alia. il le ḡ ſunt q̄nq3 ꝓprietates cōpoſiti compoſitiōe ex his. ¶ Adhuc aūt cōpoſitū dr̄ eē aliquid cū his: licet nō ſit ꝯpoſitū ꝯpōne ex his: quēadmoḋ ſunt ſimplr̄ ſimplicia que nō cōponuntur ex his: componuntur tn̄ cum his: ſicut mā ⁊ forma ſm̄ plures: ſicut ſimplr̄ ſimplices: nec cōponuntur ꝯpōne ex his: ſunt tamē cōpoſita cū his: q2 adinicē p̄nt cōponere: ⁊ vt bre uiter oīa comprehēdā: omne aliud a ꝑmo motore pōt eē ꝯpoſitū cōpoſitiōe cū his: q2 pōt hēre rōneȝ ꝑtis: ⁊ aliquid ſibi deeſt: ad qḋ eſt in potētia: ⁊ pōt ipm̄ recipe vel ipm̄ recipi. hec ḡ dicta ſunt de cōpoſi to in vlī ⁊ de cōpoſito cōpoſitiōe ex his: ⁊ de cōpo ſito cōpoſitiōe cū his. hec ſunt ad noſtrū ꝓpoſitum applicanda in cōpoſitione ꝑmi motoris. ¶ Nunc aūt ad ꝓpoſitū reuertamur ꝑſcrutātes: an ꝑmus mo tor ſit ſimplr̄ icōpoſitꝰ ꝯpōne ex his: ⁊ incōponibi

Scdm̄ Cōmen tatores. deus eſt forma cōponens firmamentum.

lis ꝯpōne cū his. Que etiā ꝓprietas ꝯpoſitiōis ſibi repugnat ⁊ q̄ nō. ſit ḡ ꝑᵐ dcm̄. ꝙ 2ᵃ ꝓprietas ꝯpoſiti nō repugnat ꝑ° motori: q2 ꝑmꝰ motor icludit q̄dā alietatē ad illa ex q̄bꝰ ꝯſtituitur. Uidelȝ ad q̄ditatē entis ſube ⁊ ſpēs ad dr̄ias ꝯhētes. ¶ 3ᵃ ēt ꝓprietas ꝯpoſiti ꝑ° motori nō repugnat: q̄ eſt: ꝙ ꝯpoſitū reſpe ctu ꝑtiū dicit q̄dā poſteritatē: q2 in ꝑmo motore eſt aliq̄d priꝰ ⁊ poſteriꝰ ex nā rei ⁊ ē ibi aliq̄s ordo ꝑfectionū actualiū adinuicē vt itelligere ⁊ velle ⁊ eēntie ꝑmi motoris ad vtrūq3. Et iter ꝑmꝰ ꝯſtituē tia eēntiā ꝑmi motoris: ⁊ ꝑᵐ motorē ⁊ cōſtitutū ex his. ſūt. n. ī ꝑ motore ꝑdi^{ta} ꝑora ꝑ ſe icluſa in īferio ribꝰ hn̄tia eēntialē ordinē ex nā rei adiuicē. ¶ 5ᵃ ēt ꝓprietas ſibi nō repugnat. ſ. icludere q̄dā plura litatē: q2 ad minꝰ quādā trinitatē. ſ. ꝑmoꝝ ꝯſtituē tiū ⁊ totius ꝯſtituti. vꝝ aūt ꝑmus motor icludat q̄dā trinitatē ſuppoſitoꝝ: aut nō: īferiꝰ ꝓlixior erit ſmo: cū de poᵃ ꝓductiua ⁊ gn̄atiua primi motoris ad iſta ingrediemus. Palā ḡ ex dictis ꝙ ſi rō ꝯpoſiti repugnaret ꝑ motori hoc ē ꝑ eiꝰ ꝑmā ꝓprietateȝ. ſ. icludere aliq̄3 imꝑfectiōeȝ vel ꝑ eiꝰ ꝓprietatē. ſ. in cludere q̄dā depēdētiā. ḡ ſi ille due ꝓprietates ꝑ motori repugnāt ō eis ingrediamus. fertur aūt a ph̄is antiq̄s ⁊ modernis: ꝙ ꝑma ꝓprietas oīo ſibi repu gnat: q2 in ꝑ motore nulla iꝑfectio repitur. ⁊ ꝑ ꝯñs nec rō ꝑtis: nec poᵃ iuenitur ī eo. Rō aūt eoꝝ fuit ta lis: q2 nihil finitū ē in ꝑ motore: vel oīa ſunt in eo vel ſaltē nec finita: nec īfinita: infinito aūt repug̃t rō ꝑtis cū nihil maiꝰ ſit īfinito. ꝑti aūt ſemꝑ aliq̄d eſt maius. ¶ Et ſi arguas ꝙ in ꝑ motore eſt aliq̄d ꝯhibile ⁊ aliq̄d ꝯhēs ⁊ aliq̄d ꝑ ſe ꝯſtitutū ex illis. ḡ illud 3ᵐ ꝑ ſe ꝯſtitutū videtur eē ꝯpoſitū. Tuȝ ēt q2 q̄ditas entis ⁊ q̄ditas ſube hn̄t rōnem ꝑtis in crea turis: ⁊ cōponuntur cū dr̄iīs ꝯhētibꝰ: ⁊ ꝑ ſe vnū fa ciunt ex illis ꝯſtitutū. ḡ vbicūq3 repiatur q̄ditas en tis ſube ⁊ oīno trāſcēdētiū hēbunt rōnē ꝑtis ⁊ po tentie: repiuntur aūt in ꝑ motore ſuppoſita vniuoca tione de qua ſatis eſt dcm̄ in nr̄a meᵃ. ḡ habebunt rōnem ꝑtis ⁊ poᵉ. ¶ Reſpondeo tibi nō eſt nec̄iuȝ ꝙ omne ꝑ ſe ꝯſtitutū ex ꝯhibili ⁊ ꝯhēte ſit cōpoſitū ꝓprie: niſi tn̄ de illo ꝑ ſe vno: cuius componentia ſunt finita: ⁊ ꝯſequitur illa aliqua magnitudo finita: quiditas aūt entis ⁊ cuiuſlibet ꝯhibilis in ꝑ° mo tore ex ſe nullā hn̄t magnitudinē: nec finitā: nec ī finitā ſibi ⁊ aliīs cōeȝ. Rō aūt hꝰ dicti eſt iſta: q2 ſi magnitudo aliqua ꝑ ſe ꝯſequitur illa. tūc illa ma gnitudo vel eēt finita vel īfinita. ſi finita vbicūq3 repiretur eēt finita. ſilr̄ ſi infinita magnitudo illam q̄ditatē vniuocā ꝯſequitur vbicūq3 repiretur illa q̄di tas in eo ſemꝑ reperiretur infinita: qḋlibet iſtoꝝ eſt impoſſe. ḡ ⁊c. ¶ 2ᵐ dubiū ſic ſoluitur. ꝙ argumētā tiua ſuppoſuit vnū ꝙ q̄ditates vniuoce ī ꝑmo mo tore ⁊ aliīs cōponāt cū iſtis dr̄iīs inferioribꝰ ⁊ ꝙ habeāt rōneȝ partis: qḋ nō eſt veꝝ: Cū ꝑma radix compoſiti ⁊ partis ſit finitas. iſte aūt q̄ditates nō ſunt finite: nec infinite: ſed ſunt oīno indr̄ntes ad vtrūq3. ¶ Et ſi arguas: ꝙ aliqua magnitudo fini ta vel īfinita nō ꝯſequitur ꝑdi^{ta} vniuoca vt ſunt q̄di tates. ꝑ. generū ꝑdicamētoꝝ ⁊ generū ſubalterno rum. ¶ Reſpondeo tibi ꝙ hoc eſt hoc: nec eſt alia cā q̄rēda. nā ſi ꝑdi^{ta} vniuoca ex ſe haberēt aliquā ma gnitudinē: que cōſequitur rōneȝ eoꝝ formalr̄: vel il la magᵈᵒ eēt ſil̄ finita ⁊ īfinita: qḋ ē īpoſſe vel finita tm̄: ⁊ tūc ī ꝑ moᵗᵉ eēt aliq̄d finitū vl̄ īfinitū tm̄: ⁊ in aliīs a ꝑ moᵗᵉ eēt aliq̄d īfiniᵗᵐ: qḋ nō ē veꝝ. relinquitur.

Scđm illum doctorē deᵘ eſt ꝯſtitutus nõ cõpoſitus : ſm Scotuʒ forte nõ eſt cõſtitutus niſi ſm rationem.

ergo ꝙ nullã ex ſe habebãt magnitudineʒ: neq; fi
nitã: neq; īfinitã: ꝛ ꝑ ꝯñs nõ hñt rõnem partis. pri
mus ġ motor nõ eſt compoſitus cõpoſitiõe ex his
ꝓpꝛie. ſi tamē cõpoſitio accipiaᷓ large ꝛ equiuoce
ꝛ dicaᷓ cõpoſitio pluriũ quiditatũ: tunc cõcedi
mus in ꝑmo motore cõpoſitionē: qꝛ̃ vere eſt plu
riũ quiditatũ poſitio. quaruʒ vna eſt cõtrahibilis
ꝛ determinabilis: ꝛ alia determinãs ꝛ ꝯtrahēs: ex
quibus ꝯſtituiᷓ ꝑmus motor. ꝛ in quas tãq; in ꝑn
cipia itrīſeca reſoluiᷓ. Pꝫ ġ quõ ꝑmus motor nõ
eſt cõpoſitus cõpoſitiõe ex his: ꝛ quõ põt ꝯcedi ꝙ
ſit cõpoſitus: ſʒ impꝛopꝛie ſit dcm̃.

Amplius aũt de compoſitiõe ꝑmi moto
ris: cõpoſitione tñ cuʒ his
perſcrute nur. Sit ġ ꝑmũ dcm̃ negatiuũ. ꝙ ꝑmus
motor eſt ſimplex: ꝛ incõpoſſis ꝯpõne cũ his: qꝛ̃ il
lud cui nihil deeſt: ꝛ qḋ eſt ſimplr̃ ꝑfectũ eſt icom
ponibile: talis eſt ꝑmus motor. Tũ 2° qꝛ illud qḋ
eſt ſimplr̃ infinitũ icludit ꝛ claudit in ſe oēm gra
dũ entitatis poſitiuũ poſſibilis reperiri in aliquo
vno: qꝛ̃ nõ eſt poſſe ꝙ oēs gradus entitatꝭ forma
liter repiãᷓ in aliquo vno: ġ nõ cõpoſſibilis cum
aliquo: cũ iã habeat illud: talis ē ꝑmus moᷓ cũ ſit
īfinitus ſimplr̃ in entitate. ¶ Ex hoc aũt īferᷓ ꝙ
oīs creatura eſt ꝯponiᵇⁱˢ cũ alia: qꝛ aliqḋ ſibi deeſt.
Tũ qꝛ nõ ē ſimplr̃ ꝑfecta. Tũ qꝛ nõ ē ſimpᷓ īfinita
claudēs īfra ſe oēs ġdus poſſes repiri in eadē. alſ.
eēt eq̃lis p°. motori: qḋ ē ipoſſe. ¶ Habet aũt dubi
tationē ſic dicēdo: qꝛ̃ videᷓ ꝙ ꝑmo motori aliqḋ
deeſt: ꝛ ꝙ īfra ſe nõ cõtinet oēm entitatē poſſem: ſʒ
plures poſſunt ſibi addi: qḋ ſic oſtendiᷓ: qꝛ̃ obta
poſita in eſſe cognito: ꝛ in eē volito: ſaltem multa
poſſunt ſibi ieſſe: ꝛ multa ſibi īſunt: que poſſent nõ
ineē: qꝛ ꝯtingēter ſibi īſunt: ꝛ cõtingēter nõ inſunt
vt īfra dicetur in tractatu de cognitiõe ꝑmi moto
ris ad eẽ. Silr̃ reſpectᵘ rõnis ꝯtigēter ſibi īſũt: ali
qui ſaltē poſſunt ſibi ieſſe ꝛ nõ ieſſe. ġ itellectus ꝑ
mi motoris eſt cõponibilis cũ talibus. ¶ Adhuc
aũt ꝑmus motor põt vniri cũ aliquibus cum qui
bus nõ eſt vnitus: ꝛ nõ vniri cũ aliquibus cuʒ qui
bus eſt vnitus. ġ componibilis eſt cũ illis. ¶ Diſ
ſolutio aũt iſtaꝝ difficultatũ poſſis eſt. nã cũ ꝑmo
diciᷓ ꝙ ꝓductio obiecti ī eſſe cognito ꝛ volito põt
ſibi ieſſe ꝛ nõ ieſſe. Rñdeo tibi. quero p°. an ꝓdu
ctio obiecti ſit poſſibilis: ꝛ ſit aliqḋ ꝑter actũ itelli
gendi ꝛ volēdi ꝑmi motoris: qꝛ̃ ſi nõ nihil cõclu
dis: ꝛ de hoc diceᷓ īfra in ſequēti tractatu. At vero
ꝯceſſo ꝙ ſit aliquid poſitiuũ diſtinctũ ab actu in
telligēdi ꝛ volēdi in ꝑmo motore: diᷓ ꝙ nõ ſunt for
me ſubiiue in ꝑmo motore: ſʒ in obiecto cognito ꝛ
in obiecto volito: ſed illud oīno ſtare non põt: qꝛ̃
obm qḋ eſt oīno nõ ens põt eſſe cognitũ ꝛ volituʒ.
Tũ etiã qꝛ̃ ꝑmus motor eſt obꝫ cognitũ a 2° mo
tore. ġ eſſet ſubm illiᵘ in eſſe volito: ꝛ ꝑ ꝯñs compo
neret cũ illo: ſicut ſubm cũ accñte: qḋ tu credis vi
tare. ¶ Quid ġ eſt ſubm illiᵘ eſſe cogniti in ꝑ mo
tore? ¶ Dico tibi ꝙ in ꝑmo motore nihil eſt ſubꝫ
īformabile ꝛ ꝑfectibile ab illo. q̃re tũc aliqḋ in pri
mo motore eſſet cõponibile cũ alio. Eſt tñ in ꝑmo
motore aliqḋ. ſ. itellectus aut itellectio qḋ depēdē
tiã illiᵘ eē cogniti termiãt: ꝛ cui īnitiᷓ: ſicut depen
dēs initiᷓ ſue depēdētie abſq; oī ꝑfectiõe ꝛ īforma
tiõe: ſʒ tñ itellꝭ ꝑmi motoris ſub actu itellīdi de
pēdētiã iſtius ꝓductiõis ī eē cognito termiãt mul
tas depēdētias aliquoꝝ pluriũ abſq; omni cõpoſi
tiõe ꝛ ꝯponibilitate cũ illis. terminᵘ. n. depēdētie
alicuiᵘ nõ componiᷓ. nec vnitur cũ illo: cuius de
pēdētiã terminat. Palã aũt ꝙ cõformiter dicēdũ
eſt de reſpectibus rõnis ꝙ eoꝝ depēdentiã termi
nat ꝑciſe abſq; omni compoᵒⁿᵉ cũ illis: ꝑ id aũt 3ᵐ:
qꝛ̃ lʒ ꝑmus motor poſſit vniri pluribus quibᵘ nõ
eſt vnitus: nõ ꝓpter hoc cõponit cũ illis: ſʒ tñ de
pendētiã eoꝝ terminabit: ꝛ erit tñ ꝑciſe terminᵘ
depēdētie eoꝝ nõ ſubm: concludamus ġ ꝙ ꝑmus
motor eſt ſimplr̃ icompoſitus ꝛ icomponibilis cũ
quocũq;: ꝛ ſic terminaᷓ 3ᵃ paſſio negatiua.

¶ De imutabilitate obiectiua ꝛ ſubiectiua primi
motoris. Cap. IIII.

REſtat de mutabilitate ꝛ imuta
bilitate ꝑmi motoris inq̃
rere: que eſt eius ꝑ ſe paſſio neĉia aut
terminatiue: aut ſubiectiue. Sit ġ ꝑma ꝯ.
primus motor eſt oīno imutabilis ter
minatiue vel obiue. hoc ꝓbaᷓ: qꝛ eſt ſũme neceſſe
eē. ġ nõ põt ſimplr̃ accipe eē obiue: nec põt ſimpli
citer deſinere eē obiectiue. ¶ Et ſi arguas ꝙ non
repugnat ſũme neĉio accipe eē ab alio: illud nõ i
telligũt antiq phĩ dicētes eē neĉe eē. ġ iproductuʒ
eē: qḋ forte nõ cõcederēt noui phĩ: ꝗ cõcedũt ꝛ po
nunt aliquid ꝓductũ eſſe eternũ ꝛ neĉe eē. de hoc
īfra dicemus qñ de ꝓductiõe ꝑmi motoris ad in
tra fiet ſermo: hoc ṽo cõcedunt oēs moderni phĩ ꝛ
ãtiq ꝙ ſũme neĉe eē nõ capit eē ſimpᷓ: ſʒ capiat eē
in alio ꝛ capiat eē ſm qḋ. Adhuc aũt ſi ꝑmus mo
tor eēt mutabilis obiectiue hoc eēt in acquirēdo
eſſe: aut in amittēdo eſſe: vtrũq; videᷓ ipoſſe. ġ ꝛc̃.
nõ in acquirēdo eſſe ſuum ꝑmũ: qꝛ nõ a ſe: cũ nihil
ꝓducat ſe: nec ab alio: qꝛ̃ nihil origine ꝑus eſt pri
mo motore ſimplr̃: nec in amittēdo eē: qꝛ̃ nihil i
fert ſeipm̃ in nõ eſſe: nec ab aliquo alio põt inferri
in nõ eē: cuʒ a nullo alio depēdeat ī eē: nec ꝯſeruaᷓ
in eſſe: nec poſſit inferri in eſſe poſt nõ eē. ġ nec nõ
eſſe poſt eē. Amplius aũt manifeſtũ eſt ꝙ ꝯnexio
neĉaria eſt qditati ꝑmi motoris ad ſuũ eē cum ſit
ſimplr̃ neĉio eſſe. ġ nõ põt tranſire de eſſe ad non
eſſe. ¶ Et ſi arguas: an ſit ꝓpꝛium ꝑmi motoris: ꝛ
an eſſe ꝑmi motoris ꝑtineat ad ꝓbleuma de ꝓpꝛio
vel de accñte. ¶ Rñ°. tibi eē ꝓpꝛiuʒ alicuius põt
dupl̃r intelligi vel vt ſoli ieſt ꝛ nulli alteri in eſſe
põt: ꝛ ī illo itellectu eē ꝑmi motoris eſt ſibi ꝓpꝛiũ:
qꝛ̃ ſic ſoli ꝑmo motori ieſt ſuũ eē: ſic ꝙ nulli alte
ri ineſt: nec ineē põt ꝛ in iſto itellu eſſe cuiuſlibet
rei gnãbilis ꝛ corporalis eſt ſibi ꝓpꝛium vt eē ſor.
eſt ꝓpꝛiũ ſorti: nec alteri alicui ineſt. nec ieſſe põt:
nec ſimul: nec ſucceſſiue. ¶ Et iſto intellectu acci
piᷓ eē ꝓpꝛium vt diuiduᷓ ꝯtra cõe. Aliter aũt po
teſt intelligi ꝙ eſſe ſit ꝓpꝛium alicui ꝙ ſuum eſſe
ieſt ſibi ſoli ꝛ ſemꝑ ꝛ iſeparabiliter: ꝛ ſic eē eſt pro
priũ ꝑmi motoris: ꝛ vt ferᷓ nullius alterius. Et ſic
diuidiᷓ eſſe ꝓpꝛiũ ꝯtra eſſe per accñs ꝛ ꝯtingēter.
¶ Et ſi adhuc queras: an eē ꝑmi motoris ſit ideʒ
cũ ꝑmo motore. ¶ Rñdeo tibi ꝑmo ꝙ nõ eſt idē
formalr̃ ꝛ qditatiue ꝛ eſſentialr̃: nec eſſentie ꝑmi
motoris: nec cuilibet eius perfectiõi attribuibili:
nec alicui: pꝫ nãq; ꝙ eſſe qdiᵗᵉ: nec icludit eēntiã:
nec eēntia qditatiue ipſuʒ eſſe: cũ in ꝑmo motore
nõ ſit niſi vnũ eē exñe: de quo nũc eſt ſermo. nã ſi
eē icluderet eēntiã ꝛ oēm ꝑfectionē attribuibileʒ
tãq; predicᵗᵃ dicta ī quid de eēntia: ſequiᷓ vel ꝙ eē
icluderet quiditatiue perfectioneſ attribuibiles:

Scđm Cõmẽ. deᵘ nullo motu ꝑ ſe: neq; per accidēs. eſt mobilis nec intentionaliter variabilis.

vel ecōuerſo:qð non eſt verum:vt alias fuit dictū:
ac vero nec eſſe icludit qditatiue ipſiuз eſſe:qm̄ eſt
poſterius eēntia i quocūq;:nec ꝓprietates for' exi-
ſtētes i p̄ motore icludūt iſtud eſſe:qm̄ tūc eēnt tot
eſſe : quot ſūt proprietates:cū tales ꝓprietates di-
ſtinguāťur for' cū eēntia.tales ꝓprietates ſunt vni
uoce p̄ motori:⁊ alijs:ſeqťur ꝙ eē erit eis vniuocū:
qð eſt fſз. Amplius aūt alr demonſtratur ꝙ prim⁹
motor ſit oīno immobilis obiectiue ſeu terminati
ue:⁊ ħ ſic . nulla ꝑ ſe paſſio p̄ dmōſtrabilis de ſubō
pħie nālis eſt per ſe demōſtrabilis de p̄ motore:qꝛ
p̄mus motor nec eſt ſubm̄ pħie nālis nec aliqd cō-
tētū ſub eo:ſed mutabilitas eſt ꝑ ſe paſſio demr̄abi
lis de ſubō pħie nālis:vt dictum fuit in pħicis : er-
go nō eſt demōſtrabilis de primo motore.

De mutabilitate ⁊ immutabilitate ſubiectiua perſcru-

temur.ſ.an p̄mus motor ſit oīno imutabilis.Palā
autē ꝙ in ꝯne affirmatiua cōueniūt moderni phy-
loſophi ⁊ antiqui:quā ſic demōſtrāt.nullū icōponi
bile eſt mutabile ſubiue:qm̄ termin⁹ ad quē muta
tionis neceſſario cōponiť cū ſubō:p̄mus motor eſt
oīno icōponibilis:vt pз ex cap p̄cedēti:ġ ⁊c̄. ¶ Ad
huc aūt mani^m eſt,ꝙ oē mutabile eſt i po^a ad termi
nū:mutatiōis quē ꝑ mutationē acqrit : p̄mus autē
motor caret oī po^a paſſiua:ꝗcqd ſit de actiua . mo-
tus entis: cū ſit actus entis iperfecti:qꝛ entis in po
tētia enti ſimplr̄ perfecto ꝯdictorie repugnat.Tū
ſcđo:qꝛ p̄mus motor icludit oēз entitatē poſſibilē
reperiri i eodem:cum ſit ifinitum i entitate : vt ſu-
perius fuit dictū.cōtinet ēt per idētitatem realem
vel modo emi^{ne} oēm aliam entitatem: ergo nullā
aliam entitatem pōt i ſe recipere. eſt ēt p̄mus mo-
tor perfectus ſimplr̄:ġ ſibi nihil deeſt: ergo nō pōt
aliqd recipere:nec aliqd poteſt in eo recipi cū totū
prius iaceat i ſeipſo. ¶ Habet aūt dubitationem
ex dictis trahētē originē.dictum nāq; fuit ſupra : ⁊
ſpālr i nr̄a metaphyſica:ꝙ multa pre^{ta} vniuoce vni
uocatiōe tenēte ſe ex parte p̄mo motori:⁊ alijs per
ſe cōtētis i.10.primis generibus:vt ens:ſuba : ſpēs:
ſapia:⁊ ſic de alijs pre^{ta} cōibus p̄mo motori ⁊ alijs.
Tūc arguūt ſic.eē formalr̄ poſitiuuз exñs i aliquo
ꝑ ſe cōtēto ſub decē p̄mis generibus eſt mutabile
obiectiue:ergo ⁊ vbicūq; reperiatur erit mutabile
hac duplici mutatione.Sed aliqd qð eſt formalr̄ i
creatura eſt ēt formalr̄ i p̄mo motore per vniuoca
tionē:pз ġ ꝙ aliqd qð eſt for' i primo motore ē mu
tabile hac duplici mutatione:aīs p̄me ꝯne ſub oī
ſchola cōmuniter eſt cōceſſum.ꝓba^o ſcđe ꝯne: qm̄
vbicūq; reperitur ſubз:⁊ eius ꝑ ſe paſſio demōſtra
bilis de illo. ¶ Adhuc aūt pз propoſitum:qm̄ pri-
mus motor trāſit de cōtradictorio i cōtradictoriū:
vt de nolitione ad nolitionē:⁊ de non velle ad vel-
le:⁊ de nō cauſare ⁊ ꝓducere ad cauſare ⁊ produce
re ⁊ efficere:ergo tunc mutatur. ¶ Diſſolutio iſta-
rum difficultatū:lз ſit difficilis:non tamen impoſ-
ſibilis. Nam cum primo arguis.ꝙ omne poſitiuū
for' exiſtēs i creatura eſt mutabile obiectiue ⁊ ſub
iectiue: i vno itellectu ꝯcediť : ⁊ negatur i alio. Nā
ſi ſic accipis ꝙ ſit mutabile obiectiue ſimplr̄ ſcđm
omne eſſe exiſtētie : qð habet in quocūq;.ſi ſic reci
piatur nō eſt ſimplr̄ cōcedēdum.Si autem intelli-
gas ꝙ omne poſitiuum formalr̄ exiſtens in creatu
ra ſit mutabile obiectiue ſm̄ illud eſſe qð habet in
creatura.Cōcedimus:qm̄ illo eē pōt carere: nō au-
tem ſimpliciter poteſt carere omni eſſe in quocū-
q;:⁊ ideo eſt cōe oībus trāſcendētibus vniuoce di-
ctis de prima intelligentia ⁊ alijs:qm̄ omnes tales
quiditates habēt cōnexionez cōtingētē ad quam-
libet exiſtētiā in creaturis:ſed habent neceſſariaз
cōnexionem in primo motore:nec carere poſſe illo
eſſe:⁊ per cōſequens nō ſunt mutabiles obiectiue
quātuз ad iſtud eſſe nec ſubiectiue. ¶ Et ſi adhuc
arguas. ſaltem ſeqťur qð aliqd ꝙ eſt formalr̄ i pri-
mo motore eſt mutabile ⁊ ē corruptibile ⁊ annihi-
labile. Reſpōdeo. cōcedo: nō tamē mobile ſimpli
citer nec corruptibile ſimplr̄:ſed tm̄ ſm̄ quid.ſ. ſз
aliquod eſſe: qð habēt in iſtis generabilibus ⁊ cor
ruptibilib⁹:nec hoc habent noui pħi ꝓ icōueniēti.
¶ Diſſolutio aūt iſtarū difficultatum ſtat in hoc:
ꝙ idez eſt oīno quātum ad obiectum velle ⁊ nolle
in primo motore:nec eſt ibi aliquis trāſitus de vel
le ad nolle:vel de velle ad non velle. Attamen eſt
ibi trāſitus circa obiectuз:qð trāſit de nō eſſe voli
tū ad eſſe nolitum. ¶ Et ſi queras de ſubiecto iſti-
us eſſe voliti an habeat eſſe ſubiectiue in obiecto
nolito vel i volūtate ſeu nolitione primi motoris.
Reſpōdeo tibi eſſe volitum nō habet eſſe ſubiecti
ue in obō volito:ſicut in libro predicamētorū. cap
de paſſiōe.fuit dictum.nec habet eſſe ſubiue for' : ⁊
ihereter i voluntate ſeu nolitione primi motoris:
ſicut ibidē fuit dictū. Attamē iſtud eſſe volituз he
ne initiur vo^{ti} ſeu volitioni primi motoris tanq̄
termino depēdētie ſue: ita ꝙ volūtas primi moto
ris terminat eius depēdētiam abſq; omni iformā-
tiōe vel iherētia formali. Termin⁹ aūt depēdētie
nō imutať:ſi de nouo terminet ſimilitudinē alicu-
ius albedinis de nouo producte nō propter ħ mu-
tatur. ¶ Et ſi arguas. vbicūq; eſt trāſitus de cōtra
dictorio i ꝯdictoriū:neceſſe eſt ꝙ aliqd muteť . hic
aūt eſt trāſitus de non eſſe volito ad eſſe volitum:
ġ neceſſe ē ꝙ aliqd muteť : vel i obō:qð tu negas:⁊
dicis ꝙ eē volitū nō eſt ſubiue i obō nec i volūtate
ſeu in volitiōe primi motoris:ergo ſemꝑ ſeqťur ꝙ
p̄mus motor erit. Reſpōdeo tibi.ꝙ aliqd pōt tran
ſire de ꝯdictorio i aliud ꝯdictoriū for' : ⁊ denomi-
natiōe itriſeca:⁊ i tali trāſitu ſemꝑ eſt mutatio i eo
qð ſic trāſit. Alio mō aliqd dr̄ trāſire de ꝯdictorio
ad ꝯdictoriū cū denominatiōe extriſeca:⁊ i iſto qð
ſic trāſit nō opз ꝙ ſit alia mutatio:ſic aūt ē de ſubō
qð trāſit de nō eē volito ad eē volitū:qm̄ eſt ibi de-
nomiatio ab iſto eē diminuto:qð vocať eē volitū.
Et pono tibi exēplū.ſi ymago herculis de nouo po
neret i eſſe que per poſſe vel impoſſe nūq; ē i ſubō:
hercules trāſiret de nō eē repreſentato ad eē repre
ſentatū abſq; vlla mutatione facta i hercule:⁊ ħ ꝓ
tāto:qꝛ hercules nō dr̄ de nouo repreſentat⁹ ꝑ illā
ymaginē ꝓductā:niſi tm̄ denominatione extrinſe
ca:nec ēt eſſet facta alia mutatio i alio:qꝛ ſupponiť
ꝙ ymago herculis nūq; ſit ſubiectiue.bene tamen
eſt ibi vna ꝓductio:ſed nō mutatio noua:⁊ hoc to-
tum propter defectū ſubi:ſic i nr̄o ꝓpoſito ꝯfor' di
cendum eſt : ꝙ illud eſſe volitum de nouo accipit
eē:nuſq; tamē eſt ſubiue for' ⁊ inherenter:lз inita-
tur alicui tanq̄ termino ſue depēdētie:⁊ ab iſto vo
lito de nouo ſic poſito i eſſe volitū abſq; aliqua mu
tatione ſui:qꝛ tm̄ dicitur de nouo volitū: ⁊ extriſe-
ca denominatione:⁊ non intrinſeca. Cōcludamus
ergo motorē eſſe omnino immobilem : ⁊ hec erat
quarta ꝓprietas negatiua de p̄ motore demr̄anda.

Voluntas diui-
na terminat eſſe
volitū ſine iſfor-
matione : ⁊ nota
hanc partem.

¶ De immortalitate primi motoris. Capitu. V.

AD immortalitate autē primi
motoris accedamus: ꝛ an primus motor
ſit ſimplr immortalis perſcrutemur. Dica-
mus aūt in pmis ꝙ aliqs dr̄ eſſe viuēs
tripl'r. vno modo denominatiue. ſicut corpus dr̄ eē
viuum denominatiue ab ipſa aīa īformante. Alio
mō aliqs dr̄ eſſe viuēs īcluſiue: qꝛ īcludit vitā tan-
ꝗ̄ ptē ſui. ſ. aīam. Tertio modo aliqd dr̄ eē viuum
eēntialr ꝛ qditatiue: ſicut ipſa aīa dr̄ viuere: ꝛ qdā
vita: nō qꝛ īcludat vitā tanꝗ̄ partem ſui: ſed qꝛ ipſa
aīa eſt ipſamet vita eſſentialr. ¶ Adhuc autē ipſa
aīa dr̄ vita. ſ. formalr vel fundamētaliter. Et per vi-
tam formalem aut viuere formalr ego ītelligo ipz
ītelligere in actu: cū aīa eſt in acie intelligētie: quo-
niā ſic viuere nō eſt aliud niſi experiri actualiter:
ꝛ eſſe ī vigore: ꝛ eē in actu 2°. vnde viuere nō eſt ali-
ud niſi apprehēdere: nō experitur aūt aīa niſi dum
eſt in actu 2°. ꝛ ideo proprie dr̄ viuere ī tali actu 2°.
vno ergo mō dr̄ vita ī aīa actualis experiētia: ꝛ ipz
ītelligere in actu. alio modo dr̄ aīa viuere vita fun-
damētali: ꝛ actu p̊: ꝛ p iſtā vitā fundamētalē intelli-
go ipſaz aīaz eſſentialr: vt preſcindit ab omni ītelli-
gere: qđ eſt eius actus ſcđs ꝛ vita formalr: vt ſupra
dictū eſt: qm̄ aūt cū quot modis dr̄ vnū oppoſitoꝝ
tot modis dr̄: ꝛ reliquū. mors aūt ꝛ vita opponunt̄.
ꝛ multis modis pōt aliqs dici vita carere vel mori
vel deſinere viuere: vel qꝛ amittit vitā a q̄ dicebat̄
viuere denominatiue: vel qꝛ amittit vitaz ptē ſui:
vel qꝛ ipſamet vita deſinit eſſe: vel qꝛ ipſamet vita
vt aīa deſinit ītelligere: ꝛ deſinit eſſe ī acie ītelligē-
tie. Ad noſtrū propoſitum reuertētes dicamus p̄m
motorē eē īmortalem: ꝛ ſit iſta prima ꝓpō: primus
motor nō eſt mortalis denominatiue: qꝛ nō habet
vitā a qua denominetur viuens denominatiue: vi-
ta aūt ꝛ mors ſe habēt circa idē: ergo prim⁹ motor
nō dr̄ mortalis nec īmortalis dnominatiue. ¶ Et
ſi arguas ꝙ p̄mus motor pōt dici viuēs denomina-
tiue ab aīa viuēte. Nā ſi primus motor per poſſibi-
le aut īpoſſibile poſſet terminare depēdētiam ſeu
vnionē relatiuam aīe ad ipſuz: denñretur formalr
animatus ꝛ viuēs denominatiue: ꝛ ſi hec vnio aīe
ad ipm eſſet ſolubilis primus motor diceret̄ eē mor-
talis. Et ſi de ineſſe ſolueret̄ diceret̄ eē mortuus: ꝛ
ſi talis vnio diceret̄ ſimplr inſolubilis primus mo-
tor diceret̄ īmortalis. Reſpondeo tibi. ſi ſuppoſituz
tuū ꝙ primus motor poſſet terminare depēdētiaz
ſeu vnionē aīe ad ipſum ꝛ hoīs: ꝛ cuiuſcūqꝫ nature
viuētis a qbus diceret̄ eſſe viuēs denominatiue: ti-
bi cōcederē ꝙ arguis: qm̄ tunc primus motor poſ-
ſet dici mortalis vel īmortalis: ſed de veritate ſup-
poſiti tui ingrere nō eſt p̄ſentis ſpeculationis. Sꝫ
de hoc īferius fiet ſermo cū ingrem⁹: an p̄mus mo-
tor poſſit ſupplere vices cuiuſcūqꝫ cāe ſcđe: ꝛ ſpālr
vite aīe 2ᵉ ſubiue ꝛ nālis: iđ vſqꝫ ad locū illuz diffe-
rat̄. ¶ Habet aūt dubitationē: an aliquid aliud a
p̄ motore viuēs ſit immortale. At vero phi antiqui di-
cerēt ꝙ ſic: qm̄ celū ꝛ aſtra: ꝛ corpa celeſtia ſūt ſic
aīata denominatiue. ſunt tñ īmortalia: qm̄ ſꝫ eos
īpoſſibile eſt corpora celeſtia a ſuis motoribus ſe-
parari: ꝛ ab aīabus: qꝛ oīa ſuperiora ſunt neceſſaria
ꝛ perpetua. Concedūt tñ de omni aīali cōpoſito ex
corpore mixto: ꝛ aīa: quecūqꝫ ſit illa: ꝙ nihil taliuz
ſimplr eſt īmortale. in hoc aūt phi moderni cōſen-
tiunt cum antiquis. ſ. ꝙ nullum corpus mixtuz eſt
ſimplr īmortale: ſed in primo dicto nō cōueniūt. di-
cūt. n. ꝙ alia: vt virtute primi motoris poſſunt cor-
pora celeſtia a ſuis motoribus ꝛ animabus ſepara-
ri: ꝛ per ꝯñs mori: qm̄ cōtingenter adinuicem ſunt
vnita: ꝛ in tali vnione cōſeruant̄ur: ſicut in tractatu
de potētia actiua primi motoris pſcrutat̄. ¶ Se-
cūda ꝓpō ſit talis. primus motor nō eſt īmortalis
ſimplr nec neceſſario viuēs īcluſiue. ſ. īcluſione p-
tis viuētis. hec ꝓbat̄ cōfor' ſicut pria. ſi ſuppoſitū
ſupponit verū. ſ. ſi ex primo motore ꝛ aliquo viuē-
te poſſit fieri vnū includēs iſta duo: Palaz ꝙ illud
vnū ſic reſultās nō eſſet ſimplr īmortale: qꝛ īclude-
ret duas partes contingenter vnitas: ergo per ſepa-
tionē ipſarū moueret̄: iđ ſic primus motor non eſt
īmortalis: ſed magis mortalis. Omnia aūt viuen-
tia tali vita alia a primo motore ſunt mortalia: ſed
de iſta vita īcluſiue ꝛ denominatiue quantum pti-
net ad primum motorē non eſt noſtra principalis
intentio querere. Sed de vita eſſentiali que eſt in
actu primo: ꝛ in actu ſcđo. ſ. in acie intelligentie eſt
principalis perſcrutatio: ergo de iſta inquiramus:
ꝛ primo de vita fundamētali: que cōſiſtit in actu p̊.
Deinde de vita experimentali que cōſiſtit in actu
ſcđo fiet ſermo. ¶ Amplius autem de vita funda-
mētali que ī actu p̊ ꝯſiſtit ſit pria propō talis. p̄m⁹
motor vita fundamentali eſt ſimplr īmortalis. hec
probatur: qm̄ talis vita eſt ipſamet eius eſſentia:
eius aūt eēntia nō poteſt deſinere eſſe: cum ſit ſum-
me neceſſe eē. tum etiam cū ſit primus motor act⁹
primus: ꝛ eius eēntia eſt omnino immortalis obie-
ctiue: ſic ꝙ non poteſt deſinere eſſe: nec recipere eſ-
ſe: vt ſuperius fuit dictuz. ¶ Et ſi queras an aliqd
aliud ſit viuens vita fundamētali: cū primus mo-
tor ſit ſimplr īmortalis. Reſpondeo tibi ꝙ non: qꝛ
ſicut frequenter dictū eſt. omne aliud a primo mo-
tore: ſiue viuens: ſiue nō viuēs eſt mutabile obiue:
cū poſſit capere eſſe. ꝛ deſinere eſſe. ¶ Adhuc autē
de vita formali que cōſiſtit in actu 2° nāe viuētis
eſt perſcrutatio. Actus aūt ſecundus nāe viuētis:
que eſt vita eſt ipſum intelligere. Intelligere autē
pōt ſumi dupl'r vel quātū ad abſolutum ꝙ īportat:
vel ꝗ̄tum ad apparentiaz obiectiualem ꝛ produ-
ctionem paſſiuaz. videlicet obiecti in eſſe cognito.
vtrūqꝫ enim iſtorum duorum eſt quedam vita: ſi-
cut ſimilitudo obiecti cogniti: ſicut etiā quidaz vi-
gor ꝛ quedam cōprehenſio experimentalis: ꝛ ma-
gis proprie videt̄ de vita ꝛ de apparētia obiuali ꝗ̄
de intellectione formali. quoniam per apparētiam
obiecti conſtituitur vita in acie intelligētie: ꝛ in cō-
plexione experimentali: nō ſic autē per ipſum ītel-
ligere. Palam autem ꝙ ille terminus vite reperi-
tur in primo motore. ſ. vita fundamentalis que eſt
eſſe ipſius primi motoris intelligere abſolutum: ꝛ
productio obiecti in eſſe cognito. Ex hoc infertur
ꝙ lapis in primo motore viuit triplici vita: ꝛ non
tm̄ lapis: imo omne aliud a primo motore hoc tri-
plici vita viuit. Nec tñ terminus vite ſunt alteri⁹:
ꝛ alterius rationis. Ad propoſitū ergo reuertētes:
ponamus propoſitionem affirmatiuam de īmorta-
litate primi motoris que ſit talis: p̄mus motor ſim-
pliciter ē īmortalis vita formali abſoluta. hoc pro-
batur: quoniam vita formalis: ꝛ vita fundamenta-
lis ſunt idem realiter: ꝛ per conſequens equaliter
neceſſe eſſe: ſi ergo vita fundamentalis eſt immor-

Vita apud com-
mētatorē ꝛ pro
actu p̊ ſumit ꝛ p
actu ſcđo.

Scđs cōmēta-
torē pōt ex ſe ī
ſubiecto a nullo ſe
pparari. 12. m.
41. c. ꝛ. 2. de ſb̄
ſtantia orbis.

talis obiectiue:ergo ⁊ vita formalis abſoluta. ſcilꝫ ipſum intelligere. Eſt autem vita fundamentalis immutabilis obiectiue: ergo ⁊ formalis. ❡ Et ſi q̃ras an vita formalis abſoluta cuiuſcũqꝫ nature viuentis limitate ⁊ artate ſit ſimpliciter immortalis. Reſpondeo tibi ꝙ non: quia vita eius fundamentalis eſt mortalis:ergo ⁊ formalis vita:cũ omne aliud a primo motore ſit mutabile obiectiue.

❡ De vita obiectiuali que ẽ in primo motore: An primus motor ſcđm talẽ vitam ſit immortalis an non nũc dicamus. Uita aũt obiectiualis in primo motore que non eſt aliud niſi productio obiecti in eſſe cognito poteſt ſumi dupl'r vel pro productione obiecti reſpectu ſui aut reſpectu diſti. ſit ergo hec ꝓpoſitio. prim' motor eſt ſimpl'r imortalis vita obiectiuali reſpectu ſui. hoc probatur: q2 productio eſſentie ſue in eſſe cognito eſt idẽ cũ ſua eẽntia ſicut fertur:q2 de hoc inferius erit ſermo. ergo talis vita eſt indeſiſibi'r ⁊ inextinguibilis obiectiue. Tum ſecũdo:quoniaꝫ productio eſſentie primi motoris in eſſe cognito eſt ſimpliciter neceſſaria:q2 primus motor neceſſario ſe comprehendit:⁊ neceſſario eſt in acie itelligẽtie reſpectu ſui. ❡ Habet autẽ dubitationẽ an alij motores a ꝑmo motore ſint ſimpliciter immortales tali vita. Reſpondeo tibi. Dicũt antiqui phyloſophi: vt Ariſt. ⁊ eius ſequaces ꝙ ſic: qm̃ poſuit Ariſt. ꝙ ſcđi motores erãt eterni: ⁊ immutabiles obiectiue:⁊ ꝙ ſemper ⁊ neceſſario erant in acie itelligẽtie reſpectu ſui. Palam autem ꝙ noui phyloſophi:q2 nõ ponunt duos motores eſſe imortales vita fundamẽtali:habẽt cõſequẽter dicere ꝙ nõ ſint immortales vita formali:nec comprehẽſione experimentali:⁊ ſm̃ talem vitam ſunt mutabiles obiectiue. ❡ Et ſi queras an 2ⁱ motores ſtante vita eorum funda'i ſint mortales vita formali tam abſoluta q̃ꝫ diminuta ⁊ obiuali: ⁊ hoc reſpcũ ſui. Reſpondeo tibi quero prio:an intellectio duorum motorum ſit idẽ:qđ ſua ſubſtãtia: ſicut videntur dicere peripatetici:⁊ ſi ſic pꝫ ꝙ non. Si intellectio abſoluta reſpectu ſui nõ ſit idem cum ſubſtãtia ſcđi motoris:patet ꝙ ſic. ❡ Et ſi vlterius queras ſuppoſito ꝙ 2ⁱ motores viuerent vita formali ⁊ funda'i abſoluta reſpectu ſui: nunquid neceſſario viuant vita obiuali reſpectu ſui ⁊ cõprehenſione experimentali: hoc tñ ſub dubio tibi relinquo: quoniam de hoc inferius erit ſermo in tractatu de cognitione primi motoris. ❡ De imortalitate autem obiectiua ꝑmi motoris reſpectu obiecti diſtincti:an tali vita obiectiuali ſit ſimpliciter immortalis vel non perſcrutemur: ſit ergo prima propoſitio talis:primus motor eſt ſimpl'r immortalis vita obiectiuali reſpcũ terminoꝝ ſimpliciũ. hoc ꝓbaẗ: quoniaꝫ omnes termini ſimplices diſtĩcti a primo motore ſunt in eius eſſe neceſſario exemplati: ergo ⁊ neceſſario cogniti ⁊ poſiti in eẽ obiectiuali: ergo eſt imortalis tali vita. ❡ Et ſi queras an 2ⁱ motores reſpectu alicuius obiecti diſtincti vita obiectiuali ſint ſimpliciter immortales. Reſpondeo tibi: peripatetici dicunt ꝙ ſic; quoniam dicũt ꝙ 2ⁱ motores ſemper ſunt in acie intelligentie reſpectu primi motoris:⁊ ſemper ipſiuꝫ contẽplãtur cũ ipſos moueat in ratione intellecti ⁊ dilecti. Sed quid ſꝫ modernos phyloſophos. dico ꝙ ſcđi motores viuunt vita fundamentali ⁊ formali ab'te:⁊ nunq̃ꝫ neceſſario viuunt vita obiectiuali: ⁊ ſemper ſunt in acie intelligentie reſpectu primi motoris. Dicitur ꝙ ſuppo'te predictis talis vita obiectiualis eſt i eis inextinguibilis. hoc tñ ſub dubio tibi relinquo:qm̃ de hoc inferius fiet ſermo. ❡ Secũda propoſitio ſit talis. primus motor ſimpliciter eſt immortalis vita experimentali reſpectu cõplexionum neceſſariarũ. hoc probatur ſic. primo:quoniaꝫ complexiones neceſſarie in eſſe primi motoris neceſſario ſũt extracte. g̊ neceſſario ſunt poſite in acie intelligentie primi motoris. talis igitur vita in primo motore eſt inextinguibilis. ❡ Et ſi queras:an iſta 3ª vita ſit realiter diſtincta a prima ⁊ a ſecũda vel non. Reſpondeo ꝙ prima vita ⁊ ſecũda ſunt idẽ realr: lꝫ diſtincte ſint quiditatiue. Et ex natura rei: ſꝫ vita 3ª:nec cum prima:nec cum ſecunda eſt idem realiter:quoniam ens diminutum nõ videtur eẽ ideꝫ realr cũ tali ente reali. 3ª autem vita reſpectu diſtincti obiecti eſt qđdam ens diminutuꝫ in primo motore. prima aũt vita ⁊ ſcđa ſunt entia realia abſoluta formaliter infinita. ❡ Et ſi adhuc queras an in ſecundis motoribus 3ª vita de complexionibus neceſſarijs ſit in eis inextinguibilis aut non prima ⁊ ſecũda vita manẽte i ipſis. Reſpondeo tibi forte reſpectu alicuius complexionis neceſſarie vita 3ª in ipſis eſt inextinguibilis:⁊ reſpectu aliquarum ẽ extinguibilis:quoniaꝫ ſecũdi motores forte aliq̃s complexiones neceſſarias:neceſſario comprehendunt:ſed nõ omnes. ❡ Tertia propoſitio ſit talis. primus motor reſpectu complexionũ cõtingẽtiuꝫ non eſt ſimpl'r imortalis vita 3ª. hoc probatur:qm̃ complexiones ꝯtingẽtes cõtingẽter determinant ſe:ſicut euenit ad vnam partem vel ad aliam:ideo vita talium in primo motore multipliciter eſt extiguibilis ⁊ mutabilis obiue:ſicut in tractatu de volun'te ⁊ volitione primi motoris fiet ſermo. Cõcludamus ergo totam cauſam de immortalitate primi motoris:ꝙ omnia in primo motore viuunt triplici vita. prima vita eſt eſſe primi motoris. 2ª eſt itellectio abſo' eiuſdem. 3ª comprehenſio obiectiualis. due prime vite ſunt ſimpl'r inextinguibiles: ſed tertia reſpectu quorũdam eſt inextinguibilis: non tamen reſpectu omnium.

Intelligẽtie me die ſm cõmẽtatorẽ nõ ſunt intẽtionaliter variabiles.

Scđm cõmentatorẽ iferiores intelligẽtie ſupiores itelligũt per cãuſã ſuperiorẽ.

❡ De iuiſibilitate dei plane determiat. Caput. VI.

De inuiſibilitate primi motoris eſt ꝑſcrutandũ: an primus motor ſit ſimpl'r inuiſibilis ſicut eſt ſimpl'r immortalis: ſit ergo prima propoſitio talis: primus motor eſt oĩno inuiſibilis oculo corporali: quoniã nihil poteſt videri oculo corporali niſi quantum. primus autem motor eſt abſtractus ab omni quãtitate extenſiua. Tum ſecundo: quoniam propriũ ⁊ per ſe obiectuꝫ viſus corporalis eſt color:ergo nõ videtur niſi coloratũ: vl' ſaltem oba cõia. primo autem motori repugnat ſimpl'r eẽ coloratuꝫ. g̊. ❡ Et ſi arguas ꝙ primum dictum eſt valde dubium. ſ. ꝙ viſus corporalis non apprehẽdat niſi quantuꝫ: quoniã dicit Ariſto. ſcđo de anima. 121. ꝙ ſenſus eſt ſuſceptiuus ſpecierum:ſine mã:hoc eſt ꝙ ſpẽs recepte in oculo corporali abſtrahunt a conditionibus quãtitatis. Tum quia dicũt ſenſum extra ſe obiectiue. Tum q2 non cõmẽſurãtur obiecto: ideo minima ſpecies ẽ repreſentatiua maximi obiecti: vt ſpecies celi. Tum q2 nõ habẽt realem quãtitatem in ſenſu:ſicut habẽt forme ſenſate i materijs exiſtẽ

tes. Palam autem ꝙ ſpecies exiſtentes in oculo
vel i ſpeculo ſunt viſibiles oculo corporali: ⁊ tamē
ſunt nō quātedſicut dictū eſt ſupra:ergo non quā-
tum poteſt videri oculo corporali. Reſpondeo ti-
bi:ꝙ lꝫ ſpecies exiſtentes in ſenſu aliqualr̄ abſtra-
hant ab aliquibus conditionibus quātitatis: ſicut
tu arguis: ⁊ bene:non tamen ſunt omnino nō quā-
te:ideo ſunt extenſe ⁊ quāte:ſicut ad ſenſuꝫ apparet:
ſic de ſpecie in ſpeculo apparet ꝙ pars eſt in parte:
⁊ nō tota ſpecies in qualibet parte. Primus autẽ
motor eſt ſimplr̄ non quantus nullam habens ma
gnitudinem:ergo non eſt viſibilis oculo corporali.

Senſus exterior imaginatiua cogitatiua intellectus noſter varijs modis imutantur.

¶ Et ſi queras an ſpecies omnino idiuiſibilis nō
quanta ſicut eſt ſpecies repreſentatiua nature ſpiri-
tualis:poſſit recipi in oculo corporali; ⁊ per conſe-
quens ſpecies repreſentatiua pͥmi motoris:vel an
hec contradictorie repugnent. Dicitur ꝙ non re-
pugnat ſubiecto quanto ⁊ materiali recipere ſpe-
ciem indiuiſibilem ⁊ immaterialem. ¶ Et ſi ar-
guas ꝙ forma ſubſtantialis omnino immaterialis
intriſeca; vt ſpecies repreſentatiua primi motoris
poſſet īmediate recipi in ſubiecto quanto.ſ. in ocu-
lo corporali. Reſpōdeo ꝙ non eſt ſimile de forma
ſubſtantiali ⁊ accidentali:quoniam licet conceda-
tur de forma ſubſtantiali ꝙ immediate recipiatur
in ſubiecto corporeo:non tamen conceditur de for
ma accidentali niſi mediante ſubſtantiali: nec eſt
alia ratio niſi ꝙ hoc ē hoc. ¶ Et ſi adhuc dicas ꝙ
quū ī oculo corꝑali ſit anima rationalis tota:qua-
re non poterit eſſe ratio formalis in eo recipiendi
ſpeciem repreſentatiuam primi motoris. Oculus
etiaꝫ conſtitutus ex anima rationali ⁊ organo cor-
porali ſit illud qḋ recipit talem ſpecieꝫ:⁊ per conſe
quens poſſet videre primum motorem per ſpeciē
ī eo formalr̄ exiſtentem. Reſpōdeo tibi.ſolutionē
quere. ¶ Secūda propoſitio eſt talis:primus mo-
tor eſt ſimpliciter inuiſibilis:ſic ꝙ nullo ſenſu per
ſe recipi poteſt.hec probatur:ſicut prima.tum etiam:
quia primus motor nō cōtinetur ſub obiecto ade-
quato alicuius ſenſus: ḡ a nullo ſenſu poteſt com-
prehēdi.Ex hoc infertur ꝙ primus motor eſt om-
nino intāgibilis ⁊ ipalpabilis cum nō cōtineatur
ſub obiecto ſenſus tactus.2° ꝙ eſt omnino inaudi-
bilis:cum non contineatur ſub obiecto ſenſus:au-
ditus:⁊ ſic de alijs ſenſibus exterioribus. ¶ Et ſi
queras:an primus motor ſit ſenſibilis per accidēs:
lꝫ non per ſe:ſicut ſubſtātia: que lꝫ nō ſit ſenſibilis
per ſe: eſt tñ ſenſibilis per accidens. Fertur ab aliq
bus ꝙ ſic.ſicut ſor. vel guiglielmus auditur per ac-
cidēs.ſ.rōne vocis eius prolate:cum igitur primus
motor poſſet vocem ꝓferre ⁊ narrare: ſicut ſor. vi-
detur ꝙ per accidēs poſſit audiri:⁊ ex tali voce co-
gnoſci:ſed an ſit viſibilis ꝓprie per accidēs non aſ-
ſero:quoniam non adhuc eſt probatum : an aliqd
accidens viſibile ſit in eo ſubiectiue:ſic ꝙ eius de-
pendentiam terminet:quoniam ſi ſic:tunc eſſet vi-
ſibilis per accidens. ¶ Tertia propoſitio talis eſt:
primus motor nō eſt oīno ymaginabilis : hoc pro-
batur:quoniā nō videtur ꝙ aliquod obiectum ſit
ymaginabile niſi ſit aliquo ſenſu exteriori perpti-
bile ſeu ſenſibile:cū ymaginatio ⁊ fantaſia ſunt mo
tus facti a ſenſu. Primus autem motor non cadit
ſub ſenſu: vt dicit ꝓpoſitio ſcda. ¶ Et ſi queras:an
ſit viſibilis oculo mentali:vel non.de hoc inferius
fiet ſermo:cum de cognitione primi motoris inqui

Differentia ē inter intelligibile imaginabile ⁊ ſenſibile.

retur:ideo ad locum illum differatur.

¶ Oſtendit deum eſſe incircūſcriptibilem ⁊ inlo-
cabilem. Caput. VII.

Amplius autē primus motor eſt incircūſcri-
ptibilis ⁊ illocabilis:qd aūt dicatio h̄ di-
ctū cōtineat videam⁹. Dicamus autē in
primis ꝙ eſſe alicubi:vel nuſq̄: habere
poteſt triplicem ſenſum ſiue intellectum.ſ. priuati
ue:negatiue vel poſitiue. Eſſe autem vbiq̄ priuati
ue dr̄ per priuationem diſtātie vel per indiſtātiam
equipollētem preſentie ⁊ indiuiſioni ⁊ incōtiguita
ti.ſic ꝙ iſta ſint idiſtātia:ſicut indiſtincta ⁊ ꝯtigua
equipollēter:eo qḋ nihil ſit medium nec poſitiuuꝫ
nec priuatiuuꝫ:ſicut iter locū ⁊ locatū nihil eſt me-
dium nec poſitiuum nec priuatiuum. Eſſe etiā vbi
q̄ negatiue dr̄ per negationem cuiuſlibet loci de-
terminati:⁊ ſic illud ꝙ nuſq̄ eſt determinate: ſiue
ſit ens ſiue nō ens.poteſt dici vbiq̄ negatiue eſſe.
Eſſe aūt vbiq̄ poſitiue eſt eſſe per preſentiā poſiti-
uā for' in eo exiſtentē. Dimiſſo 2° intellectu de eſſe
vbiq̄ negatiue:de alijs duobus inquiramus: ⁊ ſit
talis propoſitio prima. Primus motor eſt vbiq̄ ꝑ
indiſtātiam equipollētem preſentie ⁊ indiuiſioni:
quoniā nihil eſt medium iter primum motorem:⁊
qḋcūq̄ aliud poſitiuuꝫ:⁊ ſic eſt indiſtans ab omni
poſitiuo:ꝙ probatur tali cōſequētia.aīa celi eſt in
qualibet parte celi:ergo anima mundi eſt in quali
bet parte mundi:ergo eſt vbiq̄ . probatur cōſequē
tia:quoniaꝫ primus motor cum infinitus ſit: eſt ꝑ-
fectior q̄ anima celi:ergo infinit⁹ erit ⁊ magis illi-
mitatus quo ad locum q̄ anima celi. ¶ Et ſi argu
as : non videtur ſimile eſſe de anima celi ⁊ anima
mundi:quoniā aīa celi informat quālibet partem
celi ſecundum ſe totam:ergo habet eſſe in qualibꝫ
parte celi:ſed primus motor qui ab aliquibus dici
tur anima mundi:non informat quālibet partem
mundi:immo nullam. ergo. Reſpondeo tibi. īfor
matio nihil facit ad hoc ꝙ anima celi ſit in quali-
bet parte celi:quoniam ſi anima celi eſſet ſeparata
adhuc eſſet in qualibet parte celi ſicut tunc:hoc pa
tet per illam propoſitionem.forma cuiuſcunq̄ parti
māe poteſt eſſe prima qua actio īformat actu . ita-
q̄ actu eſt ſeparata:ergo ⁊ eodeꝫ modo anima mū
di:lꝫ non informet partem mundi eſt indiſtans a
qualibet parte mūdi. ¶ Et ſi queras:an ſit demon
ſtrabile primum motorem eſſe vbiq̄ per talem in-
diſtantiam.ita ꝙ nihil eorum ſit medium. Reſpō
deo tibi ꝙ non:quoniā predicatum ineſt cōtingen
ter ſubiecto.hoc tamē bene eſt intuibile ab aliquo
intellectu:dicitur tamen ⁊ bene ꝙ aptitudo ⁊ potē
tia ad ſic eſſendū vbiq̄ eſt demonſtrabilis de pri-
mo motore. ¶ Secunda propoſitio ſit talis.pri-
mus motor non eſt vbiq̄ per preſentiam in eo for-
malr̄,⁊ ſubiectiue exiſtentem:hoc probatur: quoni
am primus motor eſt omnino immutabilis: ⁊ ēt om-
nino ſimpliciter incōponibilis a quocūq̄. ¶ Ter-
tia propoſitio ſit talis : ꝑmus motor poteſt eē vbi-
q̄ preſens preſentia poſitiua in ipſo formalr̄ exiſtē
ſte:non ē tam informante:ſed tantum ꝙ prim⁹ mo
tor illius preſentie dependentiam terminet abſq̄
omni inherētia ⁊ īformatione.hoc probatur : quo-
niam ex tali preſentia ſic ī ipſo for' exiſtente nō ſe-
quitur ꝙ primus motor ſit mutabilis vel compo-
nibilis cum illa.ſicut nec terminus depēdētie mu-

tatur ſi de nouo terminetur dependentia aᵒ: ſicut fuit ſuperius declaratum. Et de hoc inferius de potētia primi motoris fiet ſermo. ¶ Et ſi queras an primus motor poſſit eſſe preſens preſentia diffinitiua tātum vel etiam habere eſſe alicubi circūſcriptiue. Reſpōdeo tibi ꝙ vtraq; preſentia poteſt eē preſens: q2 vtriuſq; poteſt dependētiam determinare equaliter. Ex his ꝯcluditur ꝙ primus motor de nouo poteſt acquirere vbi in loco: abſq; tamen informatione. Sequitur etiam per eandem rationem: ꝙ primus motor poteſt referri ad creaturam relatione reali in ipſo formalr̄ exiſtente: cuius dependentiam terminet ipſum tamen non informet. Palaʒ ex dictis ꝙ primus motor nō eſt ſimplr̄ inlocabilis etiaʒ poſitiue. Eſt tamē inlocabilis ſubiectiue ⁊ īformatiue: quoniam tunc eſſet mutabilis ⁊ cōponibilis. ¶ Et ſi queras an ſit aliquid aliud a primo motore qd̄ ſit vbiq; poſitiue per īdiſtātiā: fertur ꝙ non: quoniaʒ omne aliud a primo motore ſicut eſt ens limitatum in entitate ſit ens limitatum inlocabilitate ſm̄ principia nāe: ſʒ per virtutem primi motoris poſſet eſſe priuatiue vbiq; per indiſtātiam ſicut fertur. ¶ Et ſi arguas ꝙ etiā naturaliter videtur ꝙ anima celi poſſit eſſe vbiq;. dictum eniʒ fuit in alijs ſupra ꝙ omnes celi ſūt vnū magnū animal preciſe habens vnam animaʒ: ſicut primum mobile ⁊ firmamentuʒ: ⁊ omnes planete non habent niſi vnum motorem intrinſecū: ⁊ vnā animam que eſt tota in qualibet parte primi mobilis ⁊ firmamenti ⁊ cuiuſlibet orbis inferioris: ⁊ ſ nāliter: ergo non eſt icōueniēs ꝙ poſſit eſſe indiſtans ab omnibus eñtis ⁊ cōtentis ſub ipſis: cum illa ſint quaſi nihil reſpectu orbiū celeſtiuʒ: ſic erit vbiq; per idiſtātiaʒ. Reſpondeo tibi. ſuppoſito ꝙ omnes orbes ſint vnum magnum aīal in quo non ſint niſi vna anima numero que ſit idiſtās a qualibet parte totius orbis celeſtis: qd̄ ſuppoſitum multum eſt dubiū: quoniam ſecundum antiquos phyloſophos quilibet planeta habet proprium motorem: attñ ⁊ ſi ſuppoſitum conceditur: adhuc nō cōcludit propoſitum: quia anima totꝰ orbis celeſtis ſic determinatur ad ſuū ſubiectuʒ qd̄ informat: ꝙ maius corpus informare nō poſſet nec mouere iuxta dictum antiquorum phyloſophorum: ꝙ ſi vna ſtella adderetur celo motor orbis nō poſſet mouere niſi cum fatigatione ⁊ labore in p̊mo celi ⁊ mundi. iiᵒ. Palā autem ex his ꝙ motor intrinſecus orbis non poteſt eſſe naturaliter indiſtās niſi a qualibet parte orbis: Non autem ab alijs nec elementis nec contētis in ipſis: ergo motor intrinſecus orbis nō poteſt eſſe naturalr̄ vbiq; per indiſtantiam priuatiuam: nec per preſentiam poſitiuam: ſic autē eſſe vbiq; primo motori ⁊ immobili extrinſeco. ¶ Et ſi arᵘˢ ꝙ ſic dicendo ꝯdicis p̄cipijs p̄hicis. Dictum enim eſt ibi ꝙ locabilitas paſſiua adequata ſubiecto phyloſophie naturalis. ſ. nature: vt nature eſt ſub quo ſubiecto nō cōtinetur primus motor immobilis: nec per cōſequens per ſe paſſio ſubi naturalis phyloſophie. ſ. eſſe in loco primo motori poterit ineſſe. Reſpondeo tibi. ſubiectum phyloſophie naturalis eſt ſubiectum adequatum locabilitati paſſiue formalr̄ ⁊ inherēter. ſic ꝙ vbi recipit ī ſe ſubiectiue ⁊ informatiue ⁊ inherenter: ⁊ ſimiliter omnia contenta ſub ſubiecto phyloſophie naturalis: ſic ſe habet ad vbi ſubiectiue: ⁊ informatiue:

Scd̄m cōmentatorē intelligentie locātur ī circumferētia orbis: q2 ibi palā ē intelligētie operatio: neq; totuʒ celū eſt vnū aīal ſed q̄ſi.

ſed tantum terminatiue: quoniam eius dependentia terminat abſq; omni inherētia ⁊ īformatione: ⁊ in hoc terminatur caplm̄ de inlocabilitate primi motoris. attamē de natura loci ⁊ de eius quiditate ⁊ multiplici proprietate ⁊ ſpeciali modoᵉ ſatis dictum eſt in p̄hicis: ⁊ hoc in vniuerſali ſm̄ ꝙ ars iſta requirit. quere ergo ibi: ⁊ ad tuum propoſitum applica. ſi fuerit tibi neceſſarium.

¶ De iplurificabilitate p̄mi motoris. Caput. VIII.

PErſcrutemur ergo an p̄mꝰ motor ſit ſimpliciter īplurificabilis: ⁊ vnus numero tātum vel plurificari poſſint p̄mi motores non ſubordinati adinuicē: ſic ꝙ ſint tales motores plures ſpecie vel numero diſtincti. Palam autem ꝙ non inquirimus: an primus motor ſit vnus vnitate entis. Quoniaʒ iſta concluſio. primus motor eſt vnus vnitate entis. nō eſt cōcluſio theologica: ſʒ magis metaᶜᵃ. ſilr̄ nec illa. primꝰ motor eſt vnus vnitate ſubē aut ſp̄us. Intenᵗ ergo nr̄a eſt inquirere de vnitate numerali eſſentie primi motoris vel de eius vnitate ſpecifica. ſi eſt poſſibilis. Manifeſtum eſt autem ꝙ tam phyloſophi noui q̄ʒ antiqui cōueniūt in cōcluſione affirᵃ. dicentes. ꝙ primus motor eſt tātuʒ vnus vnitate numerali: ⁊ ꝙ ē omnino iplurificabilis. Diſcōueniūt autē phyloſophi in ꝓbationibus cōcluſionis. quidaʒ enim probāt primum motorē eſſe iplurificabileʒ per viaʒ efficiētie: alij per viam eminentie: alij per rationem finis vltimi: alij per rationem cauſe exēplaris ⁊ itellectionis ⁊ volitionis: alij per viam neceſſitatis ⁊ īfinitatis. Que autem via ſit probabilior eſt ſpeculandum. Per viam autem efficiētie impluriᵗᵃᵗᵉ primi motoris ſic probatur. Nullū cātum pōt ꝓduci a duabus cauſis totalibꝰ. Tūc. n. aliqd pōt poni in eſſe ⁊ produci circūſcripta totali eiꝰ cauſa: qd̄ eſt impoſſibile: q2 alia eius cauſa totalis poſſet ponere effectuʒ in eſſe. Tum q2 ſi eſſent pluresʒ primi motores: vnus faceret alium nullipotenteʒ deſtruendo omnia que alius poneret in eſſe ⁊ ecōtra: ⁊ īpedirent ſe mutuo in agendo. At vero hec via efficientie calūniabil' eſſe videtur. Tum primo: q2 ſupponit vnū qd̄ a p̄his non eſt ꝯceſſum. ſ. ꝙ primꝰ motor producit aliquid extra ſe: q2 dicunt plures ꝙ nō effectiue producit extra ſe immediate: nec in eis eſt aliquis vigor. Tum 2ᵒ: quoniam conceſſo ꝙ aliquid producit extra ſe effectiue. Rationes tamen ſunt diſſolubiles. Diſſolutio nāq; p̄me rationis ſtat in hoc: ꝙ cā totalis duplr̄ accipit̄. vno modo incluſiue. alio modo excluſiue. Incluſiue. ſ. icludendo omnes cauſas poſſibiles talis effectus: ⁊ in iſto intellectu prima propoſitio rationis eſt vera. ſed minor eſt falſa. excluſiue tñ dicitur cauſa totalis alicuius effectus quando illa cauſa poſita: ⁊ omni alia excluſa per poſſibile poteſt ſequi effectus: ⁊ in iſto intellectu prima propoſitio eſt falſa: quoniā idē poteſt eſſe a pluribus cauſis totalibus: ſed minor eſt vera: quoniam quodlibet illorum duorum eſſet cauſa totalis excluſiue: non autem incluſiue de iſta duplici totali cauſa dictum eſt amplius in p̄hicis. q̄re ibi ⁊c̄. Secūda nō cōcludit: nam cuʒ arguis ꝙ vnus faceret aliū nullipotentem: q2 quicqd vnus faceret alius deſtrueret: dicitur ꝙ concordarent in omnibus: ſed q2 hoc eſt contingens: aliter reſpondetur: quia vnus nō poſſet impedire alium:

Vide ſcotum. libro. i. di. 2. q. 2.

tur qd ſicut due ſpecies poſſunt eẽ equales in quãtitate molis. ita poſſunt eſſe equales in quantitate virtutis ⁊ perfectionis. propoſitionem tamen illã communiter conceſſam de diuiſione generis per differentias inequales in perfectione ſub dubio tibi relinquo. At vero de propoſitione vulgata phyloſophorum: ꝙ in quocunqꝫ genere eſt dare vnum primum: qd eſt metruȝ ⁊ meſura perfectionis omnium aliorum: ⁊ ꝙ iſtud vnum eſt vnum vnitate ſpecifica ⁊ non numerali nec generis: multas patitur calũnias. primo: quoniaȝ in nullo genere reſpectiuo eſt dare vnum tale primum qd ſit menſura perfectionis aliorum: cum nullam dicat perfectionem: vt ſuperius fuit dictum. Idem dicitur de trãſcen^{tib}. ¶ Adhuc ſecunduȝ dictũ eſt magis dubiũ. quando dicitur ꝙ illud vnum eſt vnũ preciſe vnitate ſpecifica ⁊ non numerali. Quoniam ſicut alis. fuit dictum: non tantum differentia ſpecifica habet propriaȝ magnitudinem perfectionis. Ex hoc ſequitur ꝙ ſpecifica quiditas albedinis: non tantum eſt menſura omnium ſpecieruȝ colorum: imo ſub ſpecie albedinis eſt reperibile vnum indiuiduum perfectiſſimuȝ: qd eſt menſura omnium indiuiduorum aliorum contentorum ſub quacunqꝫ ſpecie coloris. Ex hoc infertur: ꝙ ſi eſſent plures primi motores eiuſdeȝ rationis: adhuc vnus iſtorum eſſet menſura aliorum in perfectione. Iſta ergo ratio de eminentia non probat primum motorem eſſe tantum vnum vnitate ſpecifica: ſed etiã eſt vnus vnitate numerali: ⁊ hoc probabiliter. Secunda ratio ad probandam vnitatem numeraleȝ primi motoris que ſtat in hoc ꝙ ſubſtantia nobiliſſima eſt abſoluta ab omni materia: ⁊ per cõſequẽs ĩplurificabilis eſt dubia: ſicut enim dictum eſt: nõ hẽmus demonſtrationem ad probandum ꝙ pͥma ſubſtantia ſit abſoluta ab omni differentia indiuiduali: que a phyloſophis materia eſt vocata. ſtatim enim concluſum eſt in prioribus ꝙ iſta ſtant ſimul ꝙ pͥmus motor ſit vnus numero: ⁊ ꝙ ſint plures primi motores eiuſdeȝ rationis cum iſto. ſi ſic oportet ꝙ habeat materiam. ſ. differentiam indiuidualem ipſum conſtituentem ⁊ ab alijs diuidentem. ergo iſta via eminentie non concludit demõſtratiue nr̃um propoſitum. ſcilicet ꝙ primus motor ſit ĩplurificabilis: lȝ hec via ſit multum probabilis: ꝙ non eſt niſi vnus vnitate ſpecifica: ideo niſi vnus vnitate numerali que ſit menſura perfectionis omnium aliorum ⁊c.

Scðm iſtū auctorẽ inter idiuidua reperit ordo eẽ nũalis. cõtra cõmẽtatorẽ.

Perſcrutandum eſt an ratio finis vltimi neceſſario concludat primum motorem implurificabilem: ⁊ vnũ numero. Palam autem eſt ꝙ vnitas primi motoris a phyloſophis concluditur ſub ratione finis vltimi. Eſt enim ordo eſſentialis ⁊ connexio neceſſaria entium in vniuerſo: ⁊ ad vnum finem omnia ĩclinantur: qd probant: quoniaȝ ſicut in domo paterfamilias ⁊ rector: in exercitu vnus dux ⁊ princeps: ad quem omnes de exercitu tanqꝫ ad finem ordinantur: ſic in vniuerſo etiam eſt dare vnum finem numero ⁊ vnum principem: quoniam omnia nolunt male diſponi. concludit ergo vnus pͥnceps ꝙ non eſt bona pluralitas principum. Nam ſicut omnia grauia tendunt ad vnum finem. ſcilicet ad centrum vnum. ⁊ omnia leuia ad vnum terminuȝ ſcilicet ſurſum. ſic omnia entia tendunt ad vnum finem ⁊ ad vnum principem. Nunc videamus an vltimus finis ⁊ ordo vniuerſi vnitatem primi pͥncipis claudat: quoniam fertur ꝙ non ſimpliciter. ordo enim vniuerſi non concludit vnum finem ⁊ vnum principem numero ſimpliciter: ſed tantum ſuppoſito ꝙ non ſit niſi vnus mundus numero: ⁊ bene concedimus ꝙ entia vnius mundi neceſſario ſunt connexa ⁊ ordinata inter ſe ad vnum finẽ ⁊ principem: ſed alia entia que eſſent alterius mundi habent aliuȝ principem ⁊ rectorem. ſicut ſi ſint plures exercitus habent plures principes. oportet ergo primo probare ꝙ nõ ſint ſiue poſſint eſſe plures mundi: cuius oppoſitum probabilius videretur. ¶ Et ſi arguas ꝙ Ariſto. primo celi ⁊ mundi demonſtrat ꝙ non poſſunt eſſe plures mũdi: ſicut nec niſi vna terra: nec niſi vnus ignis: ⁊ ſic de alijs elementis. Reſpondeo tibi ꝙ rationes eius ſunt tantum probabiles ⁊ non demonſtratiue. de quibus pro nunc diſcutere nõ eſt pͥſentis ſpeculatiõis.

Pꝛio celi. 90. ẽ vnum pꝛimum mouens: ⁊ vnus pꝛim⁹ finis: vnũ pꝛimũ deſideratũ: vna pꝛia forma: ideo tantuȝ vnus mundus: vnde plurificatio mũdi ſm materiã ẽ impoſſibilis nõ forꝫ ſȝ formam.

Reſtat nunc perſcrutandum: an vnitas primi motoris poſſit demõſtrari ſub ratione cuiuſdam forme exemplaris intelligentis ⁊ volentis omnia que continentur ſub eſſe. ſunt enim quidam noui phyloſophi dicentes ꝙ primus motor immobilis eſt quedam forma exemplaris omnium entium eminenter ſubſiſtẽs: ⁊ per cõſequens implurificabilis neceſſario: qd ſic probatur: quoniam ſicut homo ſimpliciter eſt exẽplar ⁊ idea omnium hominum ſingulariuȝ: nec poteſt plurificari ĩ plures homines ſingulares: ſicut nec conceptus ſpecificus: cui correſpondet eſt plurificabilis. alis. eſſet proceſſus in infinitum: ⁊ per hanc rationem probat Auerroys. commentator tertio de anima. ſ^{o}. ꝙ intellectus erat ſimpliciter implurificabilis: ⁊ quelibet intelligentia ſeparata: quia quelibet continet ſuam propriam ſpeciem: ſic primus motor immobilis cum correſpondeat termino communi entis inquantum ens: ⁊ ſit quoddam exemplar ⁊ idea eminenter ſubſiſtens: videtur eſſe omnino implurificabilis. ¶ Adhuc autem primus motor eſt cognoſcens ⁊ intelligens omnia diſtincte: ergo ſi eẽnt plures motores ⁊ immobiles vnus intelligeret alium perfecte: aut ergo intelligeret eum per ſuam eſſentiam propriam: aut per aliam ſpeciem. ſecundum dari non poteſt: quoniam tunc eius intellectio dependeret ab aliquo extrinſeco: ⁊ ſic diceret aliquam imperfectionem: qd eſt impoſſibile. primuȝ etiam dari non poteſt: quoniam nihil cauſare poteſt intelligentiam vel intellectionem alterius niſi contineat ipſum virtualiter vel formaliter. vnus autem iſtoruȝ motorum non continet alium nec virtualiter nec formaliter. Confirmatur auteȝ hec ratio: quoniã vna intellectio numero non poteſt habere plura obiecta adequata: ſed ſi eſſent plures primi motores immobiles quilibet illorum haberet propriam eſſentiam pro obiecto adequato: ergo non intelligeret alterius eſſentiam: quoniam nõ poteſt aliquid ĩtelligere: qd nõ cõtineatur ſub eius proprio obie-

cto adequato. ¶ Adhuc autem tertio ex parte voluntatis demonſtratur ꝙ primus motor eſt omnino implurificabilis: ⁊ hoc ſic. voluntas primi motoris: cum ſit infinita ⁊ recta: ergo diligit omnia ꝑ ſe diligibilia: ergo diligit alium motorem infinitum cum ſit in infinitum diligibilis: ſed hoc eſt falſum: quia cum voluntas regularis plus diligat proprium bonum ꝙ̄ alienuꝫ. Voluntas autem primi motoris cum ſit recta ⁊ conformis delectationi naturali: ergo plus diligit ſe ꝙ̄ alium motorem: ergo alium non diligit in infinitum: quia infinito nō eſt maius. Palam auteꝫ quid ſit de veritate cōcluſionis ꝙ iſte rationes non demonſtrant primū motorem omnino eſſe implurificabilem. Prima enim de forma exemplari non concludit. poſſibile enim eſt ꝙ ſint plura exemplaria: ⁊ idee plures eiuſdem rationis. Et ideo conceſſo ꝙ primus motor ſit exemplar ⁊ idea omnium. Ex hoc non ſequitur ꝙ ſit ſimpliciter implurificabilis. ac vero cum arguis ꝙ homo ſimpliciter eſt implurificabilis: ergo ⁊ ens eſt ſimpliciter. concedo conſequentiam: ſed nego antecedens. dico enim tibi ꝙ homo poteſt ſimpliciter plurificari: ⁊ poſſunt eſſe plures homines ſimplr. ¶ Et quū arguis ꝙ conceptus ſpecificus obiectiuus eſt implurificabilis: ergo ⁊ homo ſimpliciter: quia ſibi correſpondet. Reſpondeo. concedo ꝙ ratio obiectiualis conceptus ſpecifici. eſt omnino implurificabilis: quia eſt idem cū omnibus ſingularibus: ideo ſicut omnia ſingularia non poſſunt plurificari: vt ſicut ſor. non eſt plures ſor. ſic nec decem homines ſunt plures ꝙ̄ decem: nec omnes homines ſingulares ſunt plures homines ſingulares. Palam autem ꝙ ex hoc non ſequitur ꝙ homo ſit ſimpliciter implurificabilis omnino: quoniam conceptus obiectiuus ſpecificus claudens infra ſe formaliter omnes homines ⁊ rationes omnium hominum ſingularium non eſt idem cum illo homine ſimpliciter: nec per illum conceptum ſpecificum obiectiuuꝫ homo ſimpliciter non intelligitur: ſed ſi diceretur intelligi iſte homo platonicus ſeparatus per aliud concipi per aliud conciperetur. Ideo non ſequitur. ſi conceptus obiectiuus ſpecificus eſt implurificabilis: ꝙ ille homo platonicus ſit implurificabilis. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſint plures homines ſimpliciter: ab illis poteſt abſtrahi conceptus communis: ⁊ tunc in conceptibus erit proceſſus in infinitum: vt alias fuit dictum. Reſpondeo tibi ꝙ ab illis pluribus hominibus ſimpliciter poſſet abſtrahi conceptus communis ſicut a primitate ſimpliciter: poteſt abſtrahi conceptus communis: ⁊ ſic a primo motore quē tu ponis ens ſimpliciter: ⁊ a roſa ſimplr poteſt abſtrahi conceptus communis: ſic in propoſito verum. Iſte communis conceptus a duobus hominibus ſimpliciter non eſt conceptus ſpecificus hominis in quo clauduntur formaliter omnes realitates ſingularium hominum: ideo nec ſuperior ad ipſum nec predicabilis de ipſo: ſed tantum predicabilis de illis duobus platonicis hominibus: ⁊ de omnibus alijs hominibus ſimpliciter. ¶ Dicamus ergo ꝙ ratio iſta non concludit: quoniam dato ꝙ primus motor eſſet omne ens eminenter ſubſiſtens. Ex hoc non ſequitur ꝙ eſſet ſimpliciter implurificabilis. Secunda vero ratio non concludit quando arguit ꝙ ſi intelligeret ſe: aut hoc eſſet per eſſentiam propriā ⁊c̄. Reſpōdetur ꝙ intelligeret ſe per rationem propriam intelligendi que eſt idem cum eſſentia propria: ſed cum additur: ergo eminenter continet alium eſt negandum. Nam intelligere poteſt eſſe nobilius ⁊ ignobilius obiecto intellecto: ⁊ eque nobile: ideo poteſt dici ꝙ vnus poteſt eſſe intellectio alterius ⁊ econuerſo: nec tamen nobilior vel ignobilior: ſed eque nobilis: niſi addas ꝙ ſint alterius ratiōis. ¶ Ad tertium cum tu dicis: ꝙ glꝫ eorum haberent duo obiecta adequata: negatur: quoniam quilibet erit intellectio ſui ⁊ alterius: nec tranſiret in alium intelligendo ſe: ſed tranſiret ſupra ſe: ⁊ ſupra alium immediate. Iſta igitur via de cauſa exemplari nō demonſtrat primum motorem eſſe implurificabilem: ſed ſic equaliter probabileꝫ.

Amplius autem reſtat inquirere de via neceſſitatis ⁊ infinitatis: an neceſſario concludat primum motorem eſſe implurificabilem vel non. fertur autem a quodam ꝙ ſic. ⁊ ratio eſt talis. omnis natura plurificabilis ſeu communicabilis pluribus eiuſdem rationis quantum eſt de ſe poteſt plurificari in infinitum niſi determinaretur per aliquod prius. ratio huius propoſitionis eſt iſta: quoniam ex quo natura non determinatur ad alium certum numerum indiuiduorum eadeꝫ ratione qua poteſt communicari duobus vel tribus: ⁊ infinitis. ergo ſi natura ſpecifica primi motoris eſt implurificabilis. poſſibile eſt totum in actu: quia illa omnia ſunt neceſſaria: ergo ſequitur ꝙ ibi erunt actu infiniti primi motores eiuſdem rationis. Attamen iſta ratiō diſſolubilis eſt: nec proprie demonſtrat: quia vt fertur: ſtelle celi ſunt eiuſdem rationis: ⁊ cum natura ſpecifica ſtellarum determinetur ad certum numeruꝫ indiuiduorum: ſicut fertur a quibuſdā dicentibus ꝙ non eſt niſi vnum nunc in toto tempore. ¶ Adhuc aūt dicitur ꝙ ſicut quiditas entium ex ſe determinatur ad certum numerum predicamētorum: ⁊ genus ad certum numerum ſpecierum ⁊ differentiarum: vt fertur: ergo ⁊ natura ſpecifica ex ſe determinabitur ad certum numerum differentiarum ⁊ indiuiduantium: ⁊ videtur diſſimile ꝙ vnum poſſibile ſit perfectibile infinitis differētijs: licꝫ hoc cōiter a phis ſit conceſſum. additur autē ratio ſecunda talis: nullum neceſſe eſt eſſe plurificabile: quia non poſſunt eſſe plura neceſſe eē. Primus autem motor eſt quoddam neceſſe eſſe. ergo implurificabilis. At vero hec ratio non cōcludit: quoniam prima propoſitio. quaſi ab omnibus phyloſophis eſt negata. ſolo aūt excepto Auicenna. ponunt eniꝫ phyloſophi omnes intelligentias ⁊ orbes ⁊ motores orbiuꝫ eſſe neceſſaria. difficilis ergo inuenitur demonſtratio ad propoſitum concludendum. Dicamus ergo vltimam demonſtrationem magis apparentem: cōcludentem primuꝫ motorem eſſe implurificabileꝫ: que ſit talis. Nullum infinitum ſimpliciter infinitate proprij generis vel ſpeciei eſt plurifificabile. primus motor eſt

Uult doctor ꝯ cōmunē aliorꝫ ſniam: ſpēm determiari ad certū numerū indiuiduorum.

ſimpliciter infinitus īfinitate proprie generis vel ſpeciei. ergo eſt ſimpliciter implurificabilis. vel magis concludo negatiue. primus motor non eſt plurificabilis. Secunda propoſitio huius rationis eſt euidens ex prioribus dictis in capitulo de infinitate primi motoris. Sed totū pondus ſtat in declaratione prime propoſitiōis. perſcrutemur igitur de veritate huius propoſitionis. nullum infinitū ſimpliciter infinitate proprie generis & ſpeciei eſt plurificabile. Ad cuius euidentiam debes aduertere: ꝙ infinitum infinitate ſimpliciter poteſt capi vel formaliter vel equipollenter: vel euidenter vel perfectionabiliter. Exemplū. linea dicitur infinita formaliter īfinitate proprie nature & ſpeciei. ſi clauderet infra ſe omnem lineam actu poſitam & poſſibilem: acceptam & acceptabilem. Exemplum de calore. tunc enim dicitur calor infinitus formaliter: ſi claudat infra ſe omnes gradus caloris acceptos & acceptabiles: & ſic potes ponere exemplum de alijs. exemplum. ſi aliquid dicitur infinitum: infinitate ſue nature & proprie ſpeciei eminenter perfectionabiliter & equipollēter: non qꝛ claudit infra ſe omnes gradus nature ſue & ſpeciei acceptos & acceptabiles: ſed quia claudit omnes gradus ſue proprie ſpeciei eminēter & equipollenter: & ſic intelligo ꝙ differētia indiuidualis formaliter conſtitutiua illius equipollēter omnibus alijs differentijs indiuiduantibus omnium ſingularium proprie ſpeciei. Palam autem ꝙ infinitum acceptum primo modo non eſt plurificabile. linea enim ſic infinita: que claudit omnes lineas acceptas & acceptabiles nullo modo plurificari poteſt: quoniā iam non includeret omnes lineas poſſibiles reperiri. Si ergo ꝑmus motor ſit includens omnes gradus ſue nature & ſpeciei formaliter: neceſſario ſequit̃ ꝙ eſſet omnino implurificabilis. ſed vt ſupra dictū fuit nō includit ſic formaliter omnes gradus acceptos & acceptabiles: ſed tantū perfectionabiliter & equipollenter. At vero perſcrutemur an infinitū īcludens perfectionaliter & equipollenter omnes gradus proprie nature & ſpeciei ſit formaliter implurificabile: quoniā ſi ſic demonſtratiue concluditur ꝙ primus motor rōne ſue infinitatis ſit ſimpliciter implurificabilis: & fertur ꝙ ſic: quoniam impoſſibile eſt ꝙ ſub eadē ſpecie cōtineātur plura indiuidua. quorū differētie indiuiduales ipſorum ꝯſtitutiue ꝯtineant equipollēter omnes differentias indiuiduales omnium ſingulariū iſtius ſpeciei: quoniā tunc vna illarum contineret eminenter aliam: & econuerſo ꝯtineretur ab illa: qđ impoſſibile. Conformiter autem eſt dicendū de infinito infinitate generis vel ſimpliciter: ꝙ in ſe claudit omnē entitatem poſſibilem reperiri in aliquo vno: quoniā poſſibile nō eſt tale infinitum plurificari: quoniā ſi eſſent plura talia infinita eodē modo vnū contineret aliud eminēter & cōtineret̃ ab illo. Exemplum. ſi differētia indiuidualis ſort. cōtineret eminenter omnes alias differētias indiuiduales contrahentes materiam humanā acceptas & acceptabiles. Similiter differētia indiuidualis platonis: & econuerſo contineret̃ ab iſta: cum vtraq; ſit differentia contrahens naturam humanam. Concludamus ergo ꝙ īfinitas ſimpliciter primi motoris magis eminēter cōcludit ꝙ primus motor eſt implurificabilis ꝙ̃ quecūq; alia via de ꝓdictis. Qui melius ſciuerit demonſtrare primum motorem eſſe implurificabilē & numero vnum demōſtret: quoniam de hoc plus audire volo ꝙ̃ aliquid ſcribere. Hec autem iterum dicta ſunt de proprietatibus primi motoris noſtri negatiuis aut ꝓuatiuis. Nunc autem ad proprietates affirmatiuas accedamus. In hoc. n. liber ſecūdus nr̄e theologie terminatur. Et tertius ſubſequitur.

¶ De perfectiōe ſimpliciter & eius proprietatibus abunde determinat. Cap. I.

Quoniam aūt per ſe paſſiones primi motoris querimus in hac theologia naturali: dicto de negatiuis: nunc de affirmatiuis ꝑſcrutemur. Quoniam autem dictū ꝙ primus motor eſt infinitus ſimpliciter: & per conſequēs perfectus ſimpliciter: cui nihil deeſt. ideo neceſſario: ſequitur ꝙ ī eo eſt omnis perfectio ſimpliciter. Speculandum eſt ergo de perfectionibus ſimpliciter in generali ſiue vniuerſali: deinde magis in ſpeciali de vnaquaque erit ſermo. Dicamus ergo in primis de perfectione ſimpliciter ſi ſit. ſecūdo quid ſit. tertio de eius ꝓprietatibus perſcrutemur. Palam autē ꝙ eſt aliqua perfectio ſimpliciter: cū ſit aliqua perfectio ſecundum quid: & ſecundum quid ad ſimpliciter habet reduci. Tū etiā: quia eſt aliquid ſimpliciter perfectum: ſcilicet cui nihil deeſt. ergo & aliqua perfectio ſimpliciter. Inuenitur autē ſic perfectio ſimpliciter per viam diffinitionis: quoniam quando aliquid diffinitur. ſi ponatur in eius diffinitiōe aliquid: qđ non ſit perfectio ſimpliciter: iſtud diffinitum non eſt perfectio ſimpliciter. Quoniam perfectio ſimpliciter nunꝙ̃ in ſe includit: niſi perfectionem ſimpliciter. ¶ Ac vero etiam per viam demonſtrationis inuenitur perfectio ſimpliciter: quoniam iſtud non dicit perfectionē ſimpliciter: qđ non demōſtratur: nec eſt demōſtrabile de ſubiecto dicente perfectionem ſimpliciter: quoniam nunꝙ̃ propria paſſio inuenitur ſine proprio ſubiecto. ¶ Et ſi arguas: ꝙ tūc nulla erit perfectio ſimpliciter: quoniam non eſt aliud ſubiectum: de quo non poſſit per ſe aliqua propria paſſio demonſtrari: que non dicit perfectionē ſimpliciter: ſicut relationem aptitudinalem: nec de producibilitate quid ſit productiuo: & ſic de alijs pluribus. Iſte autem relationes aptitudinales non dicunt perfectionem ſimpliciter: quoniā nulla relatio ſiue ſit formalis ſiue aptitudinalis dicit perfectionē ſimpliciter. ¶ Reſpōdeo tibi. hec via de demonſtratione dubia eſt: nec ſufficiēter concludit ꝓpoſitū: ideo do tibi viā aliā: & ſit iſta. quecūq; hīt ordinē eēntialē in linea ꝑdicamētali ſm ſuperius & inferius. ſi ꝑora nō dicunt perfectionē ſimplr: nec poſteriora: que per ſe includunt iſta ꝑora. ¶ Et ſi ar-

guas contra hãc viam: qꝛ ſapientia dicit̃ perfectio ſimplr̃ ⁊ nõ icludit qualitatẽ pluſq̃ differẽtia icludat genus. Nam ſapiẽtia que eſt perfectio ſimplr̃ nõ eſt ſpẽs qualitatis: ſed dr̃ia ꝯtrahens aliqd̃ genus ſubalternũ ſub qualitate cõſtitutum.

¶ Amplius aũt dicamus quid ſit ipſa perfectio ſimpliciter. diffinit̃ aũt a quodaꝫ ſic. perfectio ſimpliciter eſt perfectio vniuerſalis correſpõdẽs ꝯceptui ſpecifico ſeu generi ſeu alicui tranſcẽdẽti vt cõceptui entis. vnde perfectio ſimpliciter hic accipit̃. vt diſtinguit̃ cõtra perfectionẽ particularẽ arctatã ⁊ limitatam; ⁊ iſto modo roſa ſimplr̃ correſpondens cõceptui ſpecifico. loquẽdo platonice. dicit̃ perfectio ſimpliciter. vt diſtinguit̃ cõtra hãc roſam particularẽ. que nõ dicit perfectionẽ roſe ſimpliciter: ſed tm̃ perfectionẽ huius roſe: que eſt perfectio ſecundũ qd. Uniformiter aũt dicit̃ de hoie ſimpliciter ⁊ de boue: ⁊ ſic de alijs: qꝛ vniuerſalia platonica ſunt perfectiones ſimplr̃ ⁊ ſingularia dicunt perfectioneꝫ ſm̃ quid. Et ſi arguas: ꝙ tũc in pͥmo motore nõ erit omnis ꝑfectio ſimpliciter: quoniã in ipſo nõ ſunt vniuerſalia platonica. nã in ipſo nõ eſt roſa ſimplr̃. nec homo ſimpliciter: ⁊ ſic de alijs vniuerſalibus. Si ergo in eo nõ eſt omnis ꝑfectio ſimpliciter. ergo nõ eſt perfectus ſimplr̃. Reſpondeo ꝙ ideo in eo eſt omnis perfectio ſimplr̃ eminẽter: quoniã pͥmus motor eſt totus cõceptus entis eminẽter ſubſiſtẽs in quo claudit̃ roſa ſimplr̃ eminẽter: ⁊ homo ſimpliciter ⁊ aſinus ſimplr̃. Cũ ſit vniuerſale ſimpliciter: qd̃ ꝯtinet in ſe eminẽter omnia vniuerſalia platonica: ſicut cõceptus entis claudit infra ſe oẽs cõceptus ſpecificos. Attamen lꝫ illud ſit dcm̃ ꝯtͣ loquẽdo platonice: nõ tamen põt dici ſm̃ nr̃a pͥncipia metaphyſicalia: ⁊ loquendo peripathetice. Dcm̃ enim ibi fuit: ꝙ oẽs perfectiões ſimpliciter: in quib⁹ vniuocãtur pͥmus motor ⁊ alia entia: ſunt in pͥmo motore formalr̃ ⁊ non eminẽter. Dcm̃ etiã fuit ſupra in pͥmo huius theologie: ꝙ pͥmus motor nõ eſt vniuerſale eminẽter ſubſiſtẽs. correſpõdens cõceptui entis inquãtum ens. Sed eſt aliq̃ natura determinata īfinita ſimpliciter atqꝫ perfecta vniuerſaliter ſm̃ ꝙ ꝑfectiones poſſunt reperiri in aliquo vno. Cõcludimus ḡ ꝙ perfectiões ſimpliciter nõ ſunt vniuerſalia platonica: ⁊ perfectiões ſecundũ quid ſingularia ſub illis contenta. Reſtat ergo adhuc inquirere quid ſit perfectio ſimpliciter ⁊c̃.

Amplius autem a quibuſdã dicit̃. ꝑfectio ſimplr̃ eſt perfectio infinita infi[te] ꝓprie nature ⁊ ſpeciei proprie: ⁊ perfectio ſm̃ quid eſt perfectio limitata ⁊ finita finitate ꝓprie nature ⁊ ſpẽi. Ut aũt plane intelligas pono tibi exemplũ. calor claudẽs infra ſe īfinitos gradus caloris; imo oẽs gradus caloris acceptos ⁊ acceptibiles dicit̃ perfectio ſimpliciter: cũ ſit perfectio infinita infi[te] ꝓprie nature ⁊ ſpeciei. Calor aũt finitus claudẽs infra ſe formaliter gradus caloris finitos. vt. 10. vel. 100. vel. 1000. gradus caloris. Talis cũ ſit finitus calor nõ dr̃ perfectio ſimpliciter: nec perfectus ſimpliciter: ſed perfectio ſecundũ quid: cũ ſit perfectus ſm̃ quid.

¶ Et ſi arguas: ꝙ tũc in pͥmo motore ſimpliciter nõ erit oĩs perfectio ſimpliciter: quoniã in ipſo nec calor infinitus ſimpliciter: nec albedo infinita ſimplr̃ eſſe põt.

¶ Reſpõdẽt iſti: ꝙ lꝫ in pͥmo motore nõ ſint oẽs perfectiões formaliter ⁊ ſimplr̃: ſunt tamẽ in ipſo oẽs gradus perfectiõis ſimpliciter eminẽter ⁊ perfectionaliter ⁊ equipollẽter: imo pluſq̃ equipollenter. Quoniã indiuiduũ ſapiẽtie in pͥmo motore equiualẽter equipollet omnibus ſingularib⁹ limitatis ſapientie. Indiuiduũ entis: imo magis eſſentia pͥmi motoris perfectionaliter equipollet omnib⁹ alijs entibus.

¶ At vo nec iſta deſcriptio perfectiõis ſimpliciter ſufficiẽs eſſe videt̃: quoniã ſicut dcm̃ fuit ſupra: oẽs ꝑfectiões ſimpliciter formaliter ſunt in pͥmo motore nõ tantuꝫ eminẽter ⁊ equipollẽter. alr̃. non eſſet ſimpliciter perfectus.

¶ Reſtat ergo deſcriptio alia perfectionis ſimpliciter que eſt talis. ꝑfectio ſimpliciter ẽ illa: que in quolibet ſuppoſito ab[te] ſumpto nõ determinato ad iſtã naturã vel ad illam eſt melius ipſum q̃ nõ ipſum. Nec per ly nõ ipſum: ſuum cõtradictoriũ intelligo: quia tũc omnis entitas poſitiua eẽt perfectio ſimpliciter: qꝛ omnis affirmatio eſt melior q̃ ſua negatio. vt homo q̃ nõ homo: albedo q̃ nõ albedo. ⁊ ſic de alijs. Ac aũt per ly nõ ipſum nõ intelligo omne illud quod põt vere negari ab ipſo: ⁊ omne aliud qd̃ nõ eſt ipſum; quoniã tũc ſolus primus motor eſt melior q̃ omne aliud qd̃ põt negari ab ipſo. Intelligũt ergo noui pͥ̃i per ly nõ ipm̃ omne incõpoſ[le] ſibi in eodem ſuppoſito vt ſapientia eſt melior q̃ albedo: que eſt ſibi īcompo[lis]: ⁊ ſic de alijs.

¶ Et ſi arguas: ꝙ iſta deſcriptio multas patitur inſtantias. pͥmo aũt ſequeretur ꝙ nulla ꝓpoſitio negatiua vera erit perfectio ſimpliciter. vt hec. albedo nõ eſt pallia: vl̃ roſa nõ eſt mercurius: neqꝫ venus: quia nõ eſt melior q̃ affirmatiua: que eſt incompo[lis] in eodem ſibi ſuppoſito. Similiter ꝙ affirmatiua falſa nõ erit perfectio ſimpliciter: quia nõ eſt melior q̃ ſua negatiua vera: que eſt incompo[lis]. Conformiter eſt dicenduꝫ de habitibus aggeneratis ⁊ talibus ꝓpoſitionibus ꝙ nõ videt̃ verum.

De ꝑfectiõe ſimpliciter. vide ſcotũ. q̃libeto. 5. ⁊ libro pͥmo. diſ. 8. q̃ſtio. 17.

¶ Ad hoc ſic reſpõdet̃: ꝙ predicta deſcriptio: ſic eſt intelligẽda: ꝙ perfectio ſimpliciter eſt in quolibet melius ipſuꝫ q̃ nõ ipſuꝫ. i. q̃ quodcũqꝫ incompo[le] ſibi ſimpliciter in eodem ſuppoſito: ⁊ ſimul ⁊ ſucceſſiue: quia ſubiecto perfectiõis ſimpliciter repugnaret cõtradictorie. perfectio ergo ſimpliciter eſt iſta: que eſt ſimplr̃ melior q̃ omne illud cui cõtrarie repugnat ſimul eſſe in eodẽ ſuppoſito: ⁊ etiam ſucceſſiue in eodeꝫ ſuppoſito reſpectu eiuſdem ſimul: tamẽ compo[lis] ſucceſſiue: quia in eodeꝫ ſubiecto habẽt eſſe ſucceſſiue propoſitio affirmatiua ⁊ negatiua.

¶ Et ſi adhuc arguas in pͥmo motore nõ eſt compo[lis] affirmatiua ⁊ negatiua: nec ſimul: nec ſucceſſiue. alr̃. eẽt mutabilis: qd̃ improbatũ eſt ſupra. libro ſecũdo.

¶ Reſpondet̃ ꝙ quãtum eſt de ſe in propoſitiõe de contingenti vtraqꝫ eſt ſibi cõpo[lis] ſucceſſiue; lꝫ nõ ſimul: quicquid ſit de propoſitiõibus de neceſſario: quia nulla propoſitio falſa poteſt eſſe in intellectu pͥmi motoris. Idem dicimus de habitibus. ſit ergo deſcriptio predicta perfectionis ſimpliciter talis. perfectio ſimpliciter eſt: que in quolibet eſt melior ipſa q̃ non ipſa.

Perfectio ſimpliciter ẽ q̃ in quolibet ẽ melior ipſa q̃ non ipſa.

ꝙ non ipſa .ſ. melioꝛ ꝙ quodcūq; incompoſſibile ſibi in eodē: nec ſimul: nec ſucceſſiue.

Nūc de ꝓprietatib⁹ perfectiōis ſimpliciter perſcrutemur. Prima aūt ꝓprietas ſit talis. Nulla perfectio ſimplr̄ eſt compoſita. Hoc ꝓbaſ: quoniā compoſitio ſemꝑ dicit aliquā imperfectionē: cū includat in ſe partē ⁊ partem. pars aūt imperfectioꝛ eſt ſuo toto. perfectio aūt ſimplr̄ nullam includit imperfectionē. ¶ Et ſi queras: an perfectio ſimpliciter ſit reſolubilis vel ſimplr̄ ſimplex. ¶ Reſpondeo tibi ꝙ non omnis ꝑfectio eſt ſimplr̄ ſimplex. vt ſpūs: ⁊ ſubā: ⁊ ſic de multis alīs: nulla tamē eſt compoſita: qꝛ ꝓncipia ipm ꝯſtituētia ſunt īfinita. ⁊ per ꝯ̄ñs nō habēt rōnē partis. ¶ At vo poſſum aliter iſtū cōſolari ⁊ dicere ꝙ nulla perfectio ſimpliciter cōis vniuoca ꝓmo motoꝛi ⁊ alīs eſt compoſita: nec reſolubilis: nec compoſita ex aliquib⁹ pluribus ītrinſecis: ſed eſt omnis ſimplr̄ ſimplex. Dictū .n. fuit ſupra: ꝙ ꝓmus motoꝛ ⁊ alia vt aliqd ꝯtentū in ꝓmis generibus nō vniuocātur: niſi ꝓciſe in aliqua dr̄ñtia ꝯtrahēte ⁊ cōſtituēte. nō aūt in aliquo ꝯſtituto. verbi grā. ꝓmus motoꝛ ⁊ ſecūdus nō vniuocanſ in ſapiētia: que eſt per ſe ꝯſtituta ex genere ⁊ dr̄ñtia .ſ. ex qualitate: ⁊ quadā dr̄ñtia contrahēte: ſꝫ tn̄ vniuocātur in quadā differētia contrahēte aliqđ genus ſubalternū ꝯtentū ſub qualitate: hec aūt differētia ſic diuidens ⁊ cōtrahēs eſt ſimplr̄ ſimplex vt in noſtra metaphyſi. fuit dcm̄. ꝗ nulla perfectio ſimpliciter eſt cōpoſita. ¶ Scdo. ꝙ oīs perfectio ſimplr̄ cōis ⁊ vniuoca ꝓmo motori: ⁊ alīs eſt oīno ſimplr̄ ſimplex. ¶ Amplius aūt nulla ꝑfectio ſimplr̄ ſimplex eſt cū alio componibilis: qđ ꝓbaſ ſic: qm̄ cū ipſa repiaſ in ꝓmo motore. tūc aliqđ compoſi⁹ repireſ in ꝓmo motore: qđ eſt falſuꝫ. ¶ Et ſi arguas: ꝙ ſapiētia que eſt in ſecūdo motore cōpoſſibilis eſt cū intellectu eius. ¶ Rñdeo ꝙ nō eſt cōpo^{ta} per ſe: ſed tn̄ per accidēs .ſ. rōne iſtius poſſibilis qđ ꝯtrahit: qđ quidē potētiale cōtrahibile ꝑ ſe īcludit qualitatē ⁊ accidēs. et iō depēdēs cū ītellectu: ſed iſta dr̄ia ꝯtinens: que ſapiētia dr̄: nec eſt qualitas: nec eſt accn̄s: nec dependēs: nec inherens: nec componēs per ſemiſt tn̄ ratiōe ꝯiuncti .ſ. rōne iſtius qđ ꝯtrahit. de perfectiōibus aūt ſimpliciter: que ſunt in ꝓmo motore: nec repiunſ in alīs: cuius eſt eius eēntia ⁊ ſuba infinita ⁊ ſpūs īfinitus: nūꝗ̄ tales ꝑfectiones ſimpliciter ſunt ſimplr̄ ſimplices. Dicamus ꝙ non. iō ſunt reſolubiles in plures q̄ditates. quas per ſe īcludunt incluſione ꝓmi modi. ¶ At vo diligēter aduertendū: ꝙ oēs perfectiones ſimplr̄ ſimplices cōes ꝓmo motori: ⁊ alīs ſunt ꝓmo diuerſe inter ſe ⁊ ab omni nō perfectione ſimplr̄. Ratio huius dicti eſt iſta. nā qꝛ ſunt ſimplr̄ ſimplices. ideo nō pñt in aliquo ꝯuenire ⁊ in aliquo differre. ꝗ ſunt ꝓmo diuerſe. ¶ Et ſi dicas: ꝙ ꝑfectōes ſimpliciter: que ꝯueniunt in ente. cōueniunt etiā in abſoluto: quoniā ſunt abſolute. Dicif ꝙ ens ⁊ abſolutū ꝓdicantur de ꝑfectiōibus ſimplr̄ denominatiue vel ꝓdēticē. nō aūt quidditatiue. ¶ Et ſi queras: an perfectiones ſimplr̄ ſint ꝓmo diuerſe quātū ad 2^{m} modū: ſicut ſunt ꝓmo diuerſe q̄tū ad ꝓmū modū. Dicif ꝙ nō: qꝛ ꝯueniunt in aliqbus ꝓprietatib⁹ ⁊ paſſionibus eiuſdē rōnis. ¶ Et ſi arguas: ꝙ nulla paſſio eſt cōis plurib⁹: niſi ꝓpter ſubm̄ cōe eis qđ eſt ſubm̄ iſtarū paſſionuꝫ. Tum etiā: qꝛ ſcdus modus ꝓſupponit ꝓmū: dr̄ ꝙ nō opꝫ: qm̄ paſſiones eiuſdē rōnis pñt ineſſe pluribus per ꝓprias ratiōes: ⁊ nō per rōnē cōeꝫ: ſicut in noſtra metaphyſica fuit dictū. ¶ Habet aūt dubitationē: an oīa que ſunt in ꝓmo motore ſint ꝑfectōes ſimplr̄ aut nō. At vo dicimus: ꝙ oīa ab^{ta} poſitiua exñia ī ꝓmo motore formaliter dicūt ꝑfectionē ſimplr̄: qꝛ ſunt in ipſo melius ꝙ nō ipſa .ſ. ꝙ quecūq; impoſſibilis illis in ꝓ^{o} motore. Sꝫ relatiua formalr̄ exñia in ꝓmo motore: ſi qua ſint: nō ſunt ꝑfectiōes ſimplr̄: qm̄ vnū oppoſitū relatiuū nō vr̄ melius ꝙ aliud oppoſitum: nec eꝯ. ¶ Adhuc aūt hꝫ dubitationē de ꝓuationibus ⁊ negatiōib⁹ formalr̄ exñtib⁹ in ꝓmo motore: an dicāt ꝑfectionē ſimplr̄ vel nō. Dicif ꝙ ꝓuationes ⁊ negationes in ꝓmo motore ſunt ſimplr̄ reſolubiles in ratiōes poſitiuas: ſed qꝛ ille ſunt nobis ignote circūloquimur eas per ꝓuationes vt īmortalitas infinitas: ⁊ ſic de alīs. ¶ Amplius aūt dubitatur: an perfectiones que ſunt in creaturis ſint perfectiones ſm̄ quid. dicif ꝙ non: quoniā perfectiōes ſimpliciter in creaturis nō dicūt perfectionem ſm̄ quid ſm̄ ſuas rationes formales. ¶ Et ſi arguas: ꝙ humanitas dicit perfectionē ſecunduꝫ quid: ergo ⁊ ſapiētia que minoris perfectionis eſt dicit perfectionē ſm̄ quid. ¶ Reſpōdeo: ꝙ lꝫ humanitas dicat perfectionē ſimpliciter in genere ſube: nō tamē dicit perfectionē ſimpliciter abſolute: quia nō eſt in quolibet melius ipſuꝫ ꝙ nō ipm̄. ideo dicit perfectionē ſecundū quid. ſapientia aūt in quolibet eſt melius ipſum ꝙ nō ipſum. ideo eſt perfectio ſimpliciter. ¶ Et ſi arguas quid ſit perfectius humanitas vel ſapiētia: que eſt in homine: dicif ꝙ ſapiētia permultū perfectioꝛ eſt humanitate: quia pōt reperiri in aliquo īfinito formaliter .ſ. in ꝓmo motore. humanitas aūt ſemper reperiſ finita. ¶ Perſcrutemur aūt amplius de ꝓprietatibus perfectionis ſimpliciter in ſpeciali. quarū vna eſt iſta: omnis perfectio ſimpliciter: que eſt in ꝓmo motore vel eſt vniuoca ſibi: ⁊ alīs. ⁊ tūc manifeſtū eſt ꝙ eſt cōmunicabilis: aut eſt ꝓpria ſibi: ſicut infinitas eius vel eius ꝓpria exiſtētia: ⁊ tunc videſ cōmunicabilis plurib⁹ ſuppoſitis diſtinctio ſuppoſitaliter tantū ⁊ nō eſſentialiter de quo ꝓlixioꝛ erit inferius ſermo cum de productione ad intra ꝓmi motoris inquiremus. ¶ Secūda ꝓprietas ſit talis: omnis perfectio ſimpliciter ꝯpoſſibilis eſt alteri perfectiōi ſimplr̄. ideo omnes ꝑfectiones ſimpliciter ſunt adinuiceꝫ ſimul in vnico ſubiecto compoſſibiles. hoc ꝓbaſ. ⁊ ꝓmo ꝙ nulla ſit incompoſſibilis alteri: ⁊ per rationem perfectionis ſimpliciter ſuperius aſſignatā. Quoniam perfectio ſimpliciter eſt in quolibet melioꝛ ipſa ꝙ non ipſa .ſ. ꝙ quodcūq; impoſſibile ſibi. Accipio ergo duas perfectiones ſimpliciter .ſ. a. ⁊ b. ergo a. ſi eſt perfectio ſimpliciter eſt in quolibet melius ipſum ꝙ nō ipm̄. ergo ſi b. eſt ſibi īpoſſibile a. erit melius ꝙ b. qđ ponitur ſibi impoſſibile: ⁊ cōuertitur ꝯ̄tia: quoniam pari ratione b. ſi eſt perfectio ſimpliciter erit melius ꝙ a. ꝙ poniſ ſibi īcōpoſſibile: ⁊ ſic a. erit perfectius ꝙ b. ⁊ b. perfectius ꝙ a. talis aūt circulatio eſt impoſſibilis: quia tunc idē eſſet perfectius ſeipſo: qđ cōtradictioneꝫ implicat: quelibꝫ ꝗ ꝑfectio ſimplr̄ eſt alteri cōpoſſibilis. At vo .ſ. ꝙ oēs ꝑfectiōes ſimplr̄ ſunt ſimul cōpoſſes

Lege Scoti. ꝓ^{ma} q̄ōne quolibetorum.

Humanitas nō eſt ꝑfectio ſimpliciter abſolute.

Perfectiōes ſimpliciter ſūt ꝓmo diuerſe q̄tuꝫ ad ꝓmū modūꝫ nō q̄tū ad ſcdm̄.

Nō ꝙ q̄lꝫ perfectio ſimplr̄ eſt alteri cōpoſſibilis.

in eodē. ſic probatur. Eſt dare aliquid ſimpliciter perfectuꝫ. ergo in eo eſt omnis perfectio ſimpliciter: qꝛ ſi deficeret aliqua perfectio ſimplr̄ iam nō eēt pfectū ſimplr̄. ¶ Et ſi arguas. qđ eſt illud pfectuꝫ cui nō deeſt aliqua pfectio ſimplr̄. dicit̄ ꝙ eſt ṗmus motor imobilis ſimplr̄. ¶ Tertia ꝓpetas. oīs pfectio ſimplr̄ nata eſt eē idē realr̄ alteri perfectioni ſimplr̄. iō oēs pfectiōes ſimplr̄ nate ſunt eē idē realr̄ in aliquo ſubito. hoc ꝓbat̄: quoniā in primo motore ſunt oēs pfectiōes ſimplr̄. ¶ Dꝫ aūt illas per omnimodā ydētitatē realē: cū ſit ſumme ſimplex: ⁊ īpartibilis. vt ſupra dcm̄ ē. ¶ Et ſi queras: an oēs perfectiones ſimplr̄ ſint note in aliquo vno ſubiecto vt in ipſo ṗmo motore eſſe idem formaliter. ¶ Reſpōdet̄ ꝙ nō: qm̄ ſi vna diffiniret̄ alia nō poneret̄ in eius diffinitione: nec ecōuerſo. d quo ſupra ſatis dcm̄ fuit. ¶ Et ſi queras. an oēs perfectiones ſimpliciter in ṗmo motore ſint eſſentialiter ordinate adinuicē. ¶ Reſpōdeo. in creaturis pꝫ manifeſte ꝙ habēt ordinē adinuicē: ſꝫ nō oēs. ¶ Exemplum ṗmi. entitas ſuba intellectus ⁊ voluntas. Exēplū ſecūdi. intellectio lapidis ⁊ ligni. Exemplū de v̄tutibus intellectualibꝰ. ¶ Sꝫ in ṗmo motore quid dicenduꝫ? ¶ Reſpondet̄ ꝙ ordo eſſentialis eſt oīum perfectionū ſimplr̄ in ṗmo motore ad eius eſſentiā: que eſt oīno ṗmo prima pfectio ſimplr̄ a qua oēs alie pfectiōes ſimplr̄ pullulant. ¶ Et ſi adhuc queras qualeꝫ ordinem habēt an originis vel nature: dicit̄ ꝙ non proprie originis: qꝛ ibi nō eſt ꝓprie origo vnius ab alia. iō omnes ſunt inelicite: nec eſt ibi ordo ꝓprie nature qui dicit̄ eē īter naturas: quoniā nō eſt niſi vna natura in ṗmo motore. ¶ Et tamē ibi eſt ordo nature. i. ſm̄ rōnes formales. vn̄ eſt ibi ordo ex natura rei ſm̄ ſuas rōnes formales vt ratio formalis ītellectus ṗor eſt ipſa volūtate ⁊ itelligere ipſo velle. Forte adhuc queres: an vna pfectio ſimplr̄ in primo motore ⁊ in alijs ſit pfectior alia vel non. Reſpondeo tibi: ꝙ pfectiones ſimplr̄: nec in ṗmo motore: nec in alijs nō excedūt ſe ſm̄ ſuas ratiōes formales: ſꝫ tn̄ rōne modi intrinſeci. ¶ Et ſi q̄ras. ſi vnus modus ītrinſecus vniꝰ pfectiōis ſit pfectior alio vl̄ nō. Dicit̄ ꝙ ſic ī creaturis. vn̄ dr̄ ꝙ modus intrinſecus voluntatis perfectior eſt modo intrinſeco itellectus: et ſic de alijs. ¶ Sed in ṗ° motore qđ eſt dōm: Dicit̄ ꝙ vna perfectio ſimplr̄ in ṗmo motore nō eſt perfectior alia: nec ſm̄ ſuam rōnem formalē: nec ſm̄ rationē modi intrinſeci: quoniaꝫ vna ifinitas eſt modus ītrinſecus omniū. ¶ Sed iſtud nō videt̄ ſufficiens dcm̄: quoniā ſicut fuit dictum in 2° libro. capl̄o de īfinito: cuilibet pfectiōi ſimplr̄ corrn̄det propria infinitas. Nūqđ vna erit perfectior alia ratiōe talis modi intrinſeci ſibi ꝓprij. ¶ Reſpōdeo. quero ṗmo ſi vna infinitas eſt perfectior alia. Palam aūt ꝙ nō: quoniā ſicut infinito nihil eſt maius: ſic infinita perfectione nō eſt maior pfectio. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ cauſe pfectionis ſimplr̄ ſint alterius rōnis: ⁊ quelibet hēat infinitatē ꝓprie nature ⁊ ſpēi. vr̄ ꝙ diuerſas ſpēs īfinitatis nō determinēt. ¶ R̄ndeo. ſolonē q̄re.

Nūqđ ē in creaturis pfectius alterō ratōe modi īntrinſeci: ī deo ēt vna pfectio ſimplr̄ pfectior eſt alia.

¶ Oſtēdit ṗmaꝫ cauſam quiditates rerū oīum diſtincte cognoſcere. Cap. II.

PErſcrutemur viteriꝰ de q̄libet pfectione ſimpliciter in ſpeciali: que in primo motore formalr̄ inuenit̄. Et ṗmo de ṗmi motoris cognitiōe. Scđo. de eius volitiōe. Tertio. de eius potētia. ¶ Quantū ad primum erit ṗma ſpeculatio an primus motor ſit intelligens: ⁊ cogitans: an ſemper cogitet. ſi tantū de ſe cogitat. ſi cogitat aliquid extra ſe formaliter: an producat aliquid a ſe in eſſe cognito: an ſit ideꝫ qđ ſua intellectio: an ſit idem qđ eſſe cognitum: an habeat ſcientiam infallibilem de quacūqꝫ cōcluſione: an cum infallibilitate ſcīe eius ſtet ꝯtingētia in rebus. Amplius aūt erit pſcrutatio ſecūdi motoris: an intelligat ipſum naturalem: an aliquid ꝙ ſit in primo motore formaliter īntuitibile: an eēntia primi motoris ſit naturaliter īntuitibilis ab intellectu diſtincto. De intellectione ſecundi motoris nō tantū reſpectu primi: ſed reſpectu ſui ⁊ aliorum diſtinctorum a ſe ⁊ a ṗmo motore erit ſpeculatio. ¶ Dicamus ergo in primis: ꝙ ṗmus motor eſt intelligēs ⁊ cognoſcēs. Et ſit prima cōcluſio talis. ṗmus motor eſt intellectiuus: ⁊ in ipſo eſt intellectio formaliter. ¶ Ad probandū aūt hanc cōcluſionē ⁊ ſequentes neceſſe fuit ponere tractatū de perfectiōibus: quoniaꝫ per diffinitionē perfectiōis ſimpliciter in vniuerſali probabunt̄ omnes ille paſſiōes neceſſario ineſſe ṗmo motori. hec igit̄ cōcluſio ſic probat̄: intellectiuum dicit perfectionē ſimpliciter: quoniā in quolibet eſt melius ipſum q̄ꝫ nō ipſum. nā melius eſt ſuppoſitū intellectiuum q̄ꝫ non intellectiuum: accipiēdo nō intellectiuuꝫ ꝓ quocūqꝫ ſibi incompoſſibili. cōſequētia probat̄: quia omnis perfectio ſimpliciter eſt in ṗmo motore. alſ. nō eſſet ſimpliciter perfectus: vt ſupra probatū eſt. ¶ Et ſi queras: an in primo motore ſit intellectus agens vel poſſibilis: vel vterqꝫ. Reſpōdeo ꝙ in eo eſt intellectus agēs formaliter: cuꝫ intellectus agēs dicat perfectionē ſimplr̄ non accipiēdo intellectū agentem vt habet actiuitatē ſupra fantaſma: ſed vt habet actiuitatē reſpectu intellectiōis: vel magis reſpectu ꝓductiōis obiecti in eē cognito. ¶ Adhuc autē in primo motore eſt intellectus poſſibilis nō vt de potētia eius aliquid educatur: ſed ꝙ in intellectus natus eſt fundare vel eſſe cognitum recipere vel: vt magis proprie loquar eius depēdentiā terminare. ¶ Secūda ꝯcluſio. ſit talis: ꝙ ṗmus motor eſt actu intelligēs. hoc probat̄: quia intelligere dicit perfectionem ſimpliciter. Tum ſecūdo: quia per itelligere honoꝰᵉ ineſt ṗmi motori ſm̄ ſnias ꝓgenitorꝫ noſtrorꝫ. Unde Ariſto. 2° metaphy. ſue. ſic ait de ṗmo motore. Si nō itelligit nō vtiqꝫ erit aliquid inſigne. per itelligere eniꝫ honorabile ineſt ei. melius enim eſt vt ſit intelligens q̄ꝫ nō intelligens. ¶ Tertia cōcluſio ſit talis. primus motor ſemper eſt actu cogitās: nec quādoqꝫ cogitat ⁊ qn̄qꝫ nō cogitat: ſed ſemper actu cogitat. hoc probat̄: quoniā ſemꝑ eſt perfectus ſimplr̄. ergo ſemꝑ actu hꝫ oēꝫ perfectionē ſimplr̄. Tū 2°. qꝛ ſi nō eēt actu ſemꝑ cogitās: ſꝫ in potētia: cū actus ſit perfectior potētia. tūc erit pfectior quādo actu cogitat q̄ꝫ qn̄ actu nō cogitat: qꝛ eſſe in potētia dicit quādaꝫ imperfectioneꝫ reſpectu huiꝰ qđ eſt eē in actu. ¶ Et ſi arguas: ꝙ nō ſemper actu oīa cogitat: quoniā de vtraqꝫ parte cōtradictionis pōt cogitare. vtrūqꝫ aūt ſimul actu nō cogitat. ¶ R̄ndeo tibi. inſtātia nō impedit ꝓpoſitū: qꝛ nō ꝯcludit quin ſemꝑ actu aliquid cogitet. vtrū aūt ytrāqꝫ partē cōtradictio-

Scđm Cōmen. in deo nō eſt intellectus poſſibilis: qꝛ nō eſt receptiuus: ⁊ ſꝫ deus ſit intellꝰ agēs: tn̄ nō hꝫ ibi rōnem agentis.

nis poſſit ſucceſſiue cogitare: aut non: de hoc erit inferius ſermo. ❡ Quarta cõcluſio. q̄ p̄mus motor ſemꝑ cogitat de ſe. hec probaṫ: quoniã omnis intellius hñs apud ſe obm̃ actu intelligibile naturaliter ⁊ neċario agẽs: ⁊ nõ impeditus: neceſſario attingit obiectuȝ ⁊ de ipſo cogitat. Et ratio huius dicti eſt iſta: ⁊ ſtat in hoc: quoniaȝ cauſa naturalis neceſſario agẽs neceſſario infert cauſatum ſi põt: ſed intellius p̄mi motoris eſt hmõ qui ſemꝑ actu habet ſeipſuȝ p̄ſens in rõne obti actu intelligit. ergo neċario de ſeipſo cogitat ſemꝑ. ❡ Adhuc autẽ eſt manifeſtũ: q̄ ſi ſemꝑ ſeipſuȝ nõ intelligit: ⁊ de ipo cogitat eſt ſemꝑ ꝑ rationẽ p̄mi obti. ergo de ſeipſo actu nõ cogitat: ſequiṫ q̄ non ſemper actu cogitat: ſed ſe habebit ſicut dormiẽs: nec erit optima ſubſtantia. Tum 3°. q2 ſi nõ ſemꝑ de ſe actu cogitat. ſȝ qñq3 de ſe actu cogitat: ⁊ quãdoq3 non: ergo nec ſe diligit: ergo nec eſt quid delectabiliſſimũ: nec ſemper felix: qđ omnino abſurdũ eſt: quoniã p̄m⁹ motor eſt in vltima ⁊ perfectiſſima delectatiõe: cũ ſit totus voluptuoſus. hoc. n. manifeſtuȝ eſt ex dictis Ariſtot. 12. metaphyſice ſue. Dilectio autem qualis optima paruo tempore vobis. ſic. n. ſemꝑ illud vobis q̄ impoſſibile. ſic ergo ſi vť primus motor hȝ vt vos p̄mus motor ſemꝑ mirabile eſt. ſi autem magis adhuc mirabilius eſt. hȝ aũť ſic. Cuȝ igitur p̄mus motor de ſeipſo ſit totus voluptuoſus ⁊ infinita dilectione in ſeipſo dilectus: ⁊ ſit felix: ſequiṫ neceſſario q̄ ſemper cogitat: quoniã dilectio ⁊ voluntas talis admirabilis p̄ſupponit dilectionem. Dilectio aũť p̄ſupponit cogitationẽ ⁊ eam infert.

Scđm Cõmen. obȝ diuine intellectiõis nõ eſt aliq̃ mõ opertuũ ī intellectu diuio: nec q̄ itellc̃s diuinus īformetur cogitatione.

❡ Et ſi queras. qua cogitatiõe cogitet ſe: an intuitiua: an abſtractiua. pȝ faciliter quid ſit dicenduȝ: quoniã intuitiua. naȝ ad ipſam ſequiṫ maior dilectio ⁊ voluptas: quoniã per ipſuȝ perfectius attingiṫ obm̃: ⁊ ſic maior actuatio ⁊ cõiunctio poniṫ cũ obiecto: ⁊ per cõſequẽs maior voluptas ⁊ dilectio optima qua maior cogitari nõ põt: in acie ergo intelligẽtie intuitiue ⁊ nõ abſtractiue reſpcũ obiecti ꝓpt̃ indiſtincti ꝯſiſtit felicitas p̄mi motoris: ⁊ in dilectione ⁊ delectatiõe ſeu voluptate ꝯſequenter mirabili. ❡ Quinta cõcluſio. p̄mus motor intelligit ſe intelligere. pȝ hec cõcluſio: quoniã intelliuȝ p̄mi motoris: cũ ſit ſimpliciter īmaterialis cõuerſiuus eſt ſupra ſe ⁊ ſupra actuȝ ſuũ: in hoc eniȝ differt potẽtia itellectiua ⁊ īmaterialis a potẽtia materiali ⁊ ſenſitiua: que nec habet actũ ꝓpriũ pro obiecto: nec eſt ꝯuerſiua ſupra ſe ⁊ ſupra actũ ſuũ: nec redit ſupra ſeipſuȝ reditiõe completa: quia viſus nõ videt viſionem ſuã propriã: ſed intellectus intelligit intellectionẽ ſuam: quoniã hȝ actũ proprium ꝓ obto: eſt etiã ſupra ſe cõuerſiuus ⁊ ſupra actum ſuũ ⁊ redit ſupra ſeipſum redit̃ne completa: ⁊ hoc eſt qđ dicit Ariſt. 12. metaphyſi. ⁊ eſt intelligẽtia intelligẽtie intellectus. concludamus g̃ in hoc caplõ: q̄ p̄mus motor imobilis eſt intellectiu⁹ intelligens ſemper actu cogitans de ſe ⁊ intelligens de ſe cogitare.

Amplius aũť de intellectiõe p̄mi motoris inquirẽdo perſcrutandũ eſt: an p̄mus motor q̄ ſemper de ſe cogitat ſit ſua cogitatio an non: ⁊ hoc reſpectu ſui: quia de cogitatiõe reſpectu obiecti diſtincti nõ eſt ſermo modo. dicamus aũť in primis ꝓpoſitiõeȝ affirmatiuã: ⁊ ſit talis. p̄mus motor eſt ſua cogitatio realiter. hoc probaṫ: quoniã realitas primi motoris eſt infinita ſimplr: ſicut ſupra fuit dictũ. ergo ydẽtificat ſibi oẽm realitatẽ poſſibileȝ exiſtere ⁊ reperibilẽ in p̄mo motore. p̄mus. n. motor eſt realiter quicq̇d eſt in eo formaliter. ❡ At vero Ariſto. 12. metaphyſi. ſue. ſic ꝓbat hanc ꝓpoſitionẽ. p̄mũ inquit ſi nõ eſt itelligẽtia: ſed potẽtia rõnabile vtiq3 eſt laborioſum eſſe continuationȝ intelligibile. At ratio huius aſſignaṫ a quodam: q̄ cõtinuatio actus eſt laborioſa: cũ nõ ſit ei ex natura ſua: ſed potiuȝ cõtinuatio actus ineſt ſibi ab extrinſeco: ſed hec ratio nõ cõcludit vt ferṫ: quoniaȝ quicquid eſt in ſubſtantÿs abſtractis difficile eſt eis impoſſibile. ergo ſi actus itelligẽdi diſtinctus a ſubſtãtÿs abſtractis ẽ eis laborioſus ⁊ difficilis. ergo ⁊ impoſſibilis: qđ eſt falſum. Dicit. n. cõmen. q̄ ſi vna ſtella addereṫ celo: q̄ intelligentia moueret eum cũ labore: cum tamẽ mo᷑ eſſet impoſſibile. p̄ma ergo ratio magis fuit probabilis q̃3 fuit ſecunda.

Scđm Cõmen. intellc̃s diuinus eſt ſua intellectio realr̃ ⁊ formalr̃. itelligit. n. de⁹ ſe ipſum ꝑ eẽntiam propriam.

Propoſitio ſecũda ponaṫ negatiua: que talis eſt. p̄mus motor nõ eſt ſua intellectio formaliter vel ſua cogitatio. hoc ꝓbaṫ: quoniã p̄mus motor vniuocaṫ cum alÿs in ſua cogitatiõe. Eſt enim cogitatio p̄mi motoris ⁊ cogitatio aliorum eiuſdẽ rationis. vt pȝ per vniuocationẽ de ente. Eſſentia aũť p̄mi motoris nõ. g̃ ⁊c̃. Tum 2°. q2 ſi p̄mus motor diffiniretur: ſua cogitatio nõ eẽt ſua diffinitio: nec pars diffinitiõis: cuȝ ſit poſterior ipſo. Habet aũť dubitationẽ de ſecũdis motoribus: an conformiter ſit dicenduȝ: ſicut eſt dcm̃ de p̄mo motore. ❡ At vo ſecũdi motores cõueniunt cum p̄mo in prima cõcluſione: quoniã ſunt vere nature intellectuales ⁊ ſpũales: cum ſint ſubſtãtie abſtracte ab omni materia quãta. imo vt videtur dicere phyloſophi: ab omni materia ſignata indiuiduali: qi nõ ſunt hec nature vel iſte: ſed nature ſimpr ⁊ vniuerſales: ⁊ per cõſequẽs intellectuales. Manifeſtuȝ eſt aũť q̄ in ſecũda cõcluſione cõueniunt: qi ſunt actu intelli[ca]: cũ primũ moueat eos vt amatum ⁊ deſideratũ ⁊ intellectũ: cum etiã agãt ex apprehẽſione finis. Adhuc aũť in 3ᵃ cõcluſione cõueniũt: quia ſemꝑ ſunt actu intelligẽtes cum ſemper actu moueant: imo neceſſario mouent: ſicut dicunt noſtri progenitores.

Scđm Cõmen. finis repiṫ tripliciter. vide. 2. celi. 47.

Palam aũť q̄ in quinta concluſione nõ differũt a p̄mo motore: cum ſint ſubẽ abſtracte: ⁊ ſunt ſupra ſe cõuerſiue: ⁊ intelligũt ſe intelligere. In p̄ma vo cõcluſione: an. ſ. ſemper cogitãdo de ſe cõueniũt cuȝ p̄mo motore: nõ eſt ita clarum: ꝓbabiliter tamẽ eſt tenendũ q̄ ſic: quoniam cũ ipſi ſecũdi motores in ratiõe obiecti ſint ſeipſis p̄ñtes: nec impediuntur: ⁊ ſint actu intelligibiles: cõcludiṫ q̄ ſemper ſit actualis cogitatio. ❡ Et ſi q̄ras: an ſcđi motores ſint idẽ qđ itellectio ſua vl̃ nõ: dicunt antiqui phĩ ⁊ aliqui noui q̄ ſic: quoniã intellectus agẽs vt aſſerunt eſt quedã actualis intellectio: ⁊ eſt ſubſtãtia actu ens. ergo in ſecundis intelligẽtÿs erunt ſecunde intelligẽtie ſua actio: ⁊ per cõſequẽs ſua intellectio. Attamẽ fertur a quodam: q̄ a verbis Ariſto. ⁊ phyloſophoꝝ nõ habeṫ q̄ ſcđa itelligẽtia ſit idẽ reſpcũ realr̃ qđ ſua actio ſeu ſua intellectio: ſed tm̃ habeṫ q̄ intelligẽtia ſecunda ſemꝑ actu intelligit: ⁊ q̄ eſt in acie itelligẽtie: ſicut dicit Ariſto. 3°. de aĩa: q̄ intellectus agẽs nõ qñq3 intelligit ⁊ qñq3 nõ: ſed ſemꝑ actu intelligit. Vñ de hoie q̄ eſt ſemꝑ in actu ſuo vel q̃ſi: ⁊ de domificatore q̄ q̃ſi continue actu domificat: diciṫ

ꝙ talis domificator ẽ ſua actio ⁊ ſua domificatio. Idẽ dr̃ de ſcriptore ⁊ pictore: ſicut de hoĩe q fatue loquit̃ vel agit continue: dicitur ꝙ talis eſt pura fatuitas in abſtracto: ⁊ non in concreto fatuus. ſic ⁊ motores: quia continue ſunt in actione ſua mouẽdi orbes dicũtur eſſe ſua actio: qḋ eſt intelligendum non eſſentialiter: ſed tantum ſecundũ modũ loquẽdi. Similiter: q2 ſecũdi motores ſemꝑ actu intelligũt dicunt̃ eẽ ſua itellectio: qḋ nõ dꝫ intelligi eẽntialr̃: ſed eo modo quo dcm̃ eſt ex vſu modi loquendi. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ in ſeparatis a materia idẽ eſt ſciẽtia ⁊ res ſcita ⁊ intellectus ⁊ intellectio ⁊ res intellecta. Reſpõdet̃ ꝙ hoc nõ eſt intelligendũ eẽntialiter: ſed tm̃ repreſentatiue: ſicut domus in aĩa eſt domus extra: nõ eẽntialiter: ſꝫ repreſentatiue tm̃. ſic itellectio itelligẽtie reſpectu ſui eſt ſua eſſentia repñtatiue. nõ aũt eſſentialiter. Attamẽ lꝫ iſta gloſa ſit multũ apparẽs ⁊ poſſet ꝓbabilr̃ ſuſtineri: nõ tamẽ videt̃ poſſe ſtare cũ dictis phoꝝ. Dicit.n. Ariſto. ꝙ ſi intelligẽtia non ſit ſua actio ⁊ actus: ſed tm̃ ſit in potẽtia ad actũ: ſequit̃ ꝙ cõtinget nõ agere: ⁊ poterit non mouere qḋ repugnat. ergo impoſſibile ꝯcludit ꝙ ſua ſubã eſt ſuus actus ⁊ ſua actio: qḋ debꝫ neceſſario intelligi eẽntialr̃. Gloſa etiã ſecũda nõ valet cũ dicit ꝙ ſua itellectio eſt ſua eſſentia repreſentatiue: ſꝫ nõ eẽntialiter. Palam aũt omni intelligenti ꝙ illud nõ eſt ꝓprium ſubſtãtijs ſeparatis ꝙ earũ intellectio ſit idẽ qḋ intelligere repreſentatiue: imo hoc ꝯuenit omni ſenſa[ti]: qḋ eſt ſuũ obm̃ repreſen[tatiue]. vñ viſio in oculo eſt color repreſentatiue: ⁊ fantaſia fantaſiatum repreſentatiue.

Apud Cõmentatorẽ ꝙ ſcia ſit res ſcita: ſꝫ in prima intelligentia ſcia ſcitũ. ſciens ſunt oĩno idẽ. in alijs nõ eſt ſic: q2 inferiores intelligunt ſuperiores ꝑ eẽntias ſuꝑioꝝ.

Nunc autem qdã noui phĩ adherentes antiqs in hac cõcluſione: imo magis particulr̃ ſunt aſſerẽtes pmũ motorẽ nihil penitus extra ſe itelligere formalr̃: ⁊ credũt hoc ſimplr̃ demr̃are. quorũ pma demr̃atio eſt talis. ſi intellꝰ pmi motoris itelligit aliquid extra ſe: ſequit̃ ꝙ intelligeret omnes partes cõtinui: aut ergo intelligit omnes illas partes omnino indiuiſibiles: vl̃ adhuc in alias ptes diuiſibiles. ſi adhuc diuiſibiles. tunc ſequit̃ ꝙ actu nõ intelligeret oẽs illas partes continui: ſed tm̃ intelligeret eas in potentia: qḋ eſt falſum. ſi aũt intelligeret eas ſimplr̃ idiui[ſibiles]. g̃ ꝯti[nuum] eſt compoſitũ ex partibus indiui[ſibilibus] vel ex pũctis: qḋ eſt ꝯ demr̃ationem Ariſto. 6. phyſicoꝝ. ¶ Adhuc aũt videt̃ ꝙ ſi cõtinuum vel diuiſio cõtinui põt variari in eẽ cognito: ita videt̃ ꝙ poſſit euacuari in eẽ reali: ſicut artifex põt ponere formã ymaginatã in effectu: ſicut eam hꝫ in mente. ¶ Tertio ſic demõſtrant: quoniã ſicut aſſerũt: in perfectiõibus ſpecificis põt fieri ꝓceſſus in infinitum: ⁊ infra eandẽ ſpẽm põt fieri additio in infinitum: ſicut in calore vel ſciẽtia. ergo iſta multitudo ſpecierũ vel indiui[duo]ꝝ vel eſt in ꝓſpectu pmi motoris actualr̃: ⁊ tunc habebit creaturã aliquam in ſuo ꝓſpectu diſtantẽ in infinitũ a prima ſpecie ſiue a pmo indiuiduo: ⁊ ſic nõ erit ꝓceſſus in infinitũ in ipſis: qḋ tamẽ dicũt. ſi aliqua erit in ĩfinitũ nobilior: qḋ eſt impoſſibile. Si võ tota iſta multitudo ſit in ꝓſpectu pmi motoris. ſi ſucceſſiue. tũc erit ꝓceſſus in infinitum ſucceſſiuus potẽtialis pmi motoris. ¶ Amplius aũt dicũt ꝙ entia limitata nõ ſunt obiecta ſecũdaria terminãtia intuitum pmi motoris relucẽdo tãq̃ in ſpeculo ſeu in eſſentia pmi motoris: ſicut dicit cõis ymaginatio: ꝙ qñ aliquod videt̃ in ſpeculo alius actus videndi eſt: ⁊ alia ratio ſpeculi qḋ videt̃: ⁊ eius qḋ in illo videt̃: ſubã.n. ſpeculi videt̃ ꝑ propriã ſpẽm. videtur ⁊ ſpecies in illo per reflexionẽ quãdo ſimul cõcurrunt in eodem oculo iſte ſpẽs: ſed non per aliam ſpeciẽ videt pmus motor eẽntiã ſuam: ⁊ alia a ſe. ergo nõ videt in eẽntia ſua alia a ſe: ſicut in ſpeculo relucẽtia. ¶ Dicunt g̃ iſti noui phyloſophi cõcordantes cum antiquis ꝙ pmus motor nihil extra ſe intelligit formalr̃. Dicũt ſcḋo: ꝙ pmus motor vidẽs ſuã eẽntiã nõ videt in illa alia a ſe: ſicut in ſpeculo relucẽtia: nec per aliquid aliud a ſe põt terminare intuitũ ſuum: quoniã tũc vileſceret intelligere. Palam quidẽ ꝙ iſti noui phĩ ⁊ antiqui ſuſten[tantes] ſunt in iſtis duabus propoſitõibus. pma. ꝙ pmus motor intelligit alia a ſe eminẽter ⁊ equipollẽter. ſcḋa. ꝙ primus motor omnino intelligit alia a ſe formaliter. Primã propoſitionẽ intelligunt ſic: quoniã eẽntia pmi motoris ꝯtinet alia a ſe eminẽter: ⁊ eſt ſimilitudo eminẽs oĩum. g̃ intellectio terminata ad ipſam dicit̃ ex ꝯñti terminari ad ipſa. quorum eſt repreſentatiua. ⁊ ideo omnia dicunt̃ eẽ intellecta a pmo motore denominatiue: ⁊ hoc pro tanto: quia eius ſimilitudo eſt cognita: ſicut eſt in propoſito: quoniã eẽntia pmi motoris: que eſt exemplũ ⁊ ſimilitudo oĩum alioꝝ a ſe: tamẽ eius itellectio terminat̃ ad ipſum formalr̃: dicunt̃ omnia exemplata ab ipſa eẽntia cognita denomĩatiue. ¶ Secundã propoſitionẽ ſic intelligunt: ꝙ creature nõ terminant intuitũ pmi motoris formalr̃ in ſe ⁊ in ꝓprio genere: nec tãq̃ obiectũ pmariũ: nec tanq̃ obiectũ ſecundariũ vt ꝓponitur in proſpectu mentis formalr̃. Unde nõ eſt ymaginandũ ꝙ ſicut roſa capit eẽ cognitũ in intellectu tuo: ſic ſpẽs ⁊ ſimilitudo roſe capiat eſſe cognitũ in intellectu primi motoris: ſpecies ⁊ ſimilitudo roſe nõ diminuta: ſꝫ eminẽs: que nõ eſt aliud q̃ eẽntia pmi motoris capit formalr̃ eſſe cognitũ ⁊ nõ ipſa roſa formaliter. ¶ Et ſi arguas: ꝙ tũc pmus motor nihil agere poterit extra ſe. ex quo nihil extra intelligit: quia nõ agit niſi cognoſcẽs: cum ſit agẽs a ꝓpoſito nõ aget libere: quoniã nihil eſt libere volitum: niſi precognitũ. Rñdẽt antiqui phĩ qui dicũt: ꝙ pmus motor nihil agit extra ſe: nec producit: ſicut nec intelligit: ſed tm̃ eſt finis omniũ. nõ aũt efficiens. Attamen noui phĩ dicunt iſta 2[o]. ꝙ primus motor nihil intelligit extra ſe formaliter: ⁊ ꝙ agit ⁊ ꝓducit aliquid extra ſe: immo ⁊ omnia extra ſe producit: ita ꝑfecte ac ſi oĩa extra ſe intelligeret formalr̃: q2 oĩa itelligit equipollẽter: imo pluſq̃ equipollẽter.

Volucrũt in ſũma iſti doctores ꝙ diuina intellectio nõ terminet ad aliquid extra ipſum.

Nunc autem perſcrutemur quid veritatis illa dicta ꝯtineant. Dicamus ergo in pmis: ꝙ pmus motor nõ intelligit omnia extra ſe eminẽter. ratio huius dicti ſit iſta: quoniã omnia extra ſe nõ cõtinet eminẽter: q2 nõ complexiones cõtingẽtes: ſicut in pmo libro fuit dcm̃. Amplius aũt dicamus cõſequẽter: ꝙ pmus motor omnia intelligit extra ſe formalr̃: quia ipſe ⁊ omnia alia a ſe ponunt̃ in eius ꝓſpectu formalr̃: ⁊ omnia ꝓducit in eẽ cognito tam eius eſſentia q̃ alia a ſe diſtincta. Attamẽ pmũ obiectũ pꝛioritate originis ⁊ perfectiõis eſt eius eẽntia. alia aũt ſunt obiecta ſecũdaria ⁊ poſteriora origĩe ⁊ ꝑfectiõe. Hec aũt cõcluſio: ꝙ pmus motor itelligit aliquid ex[tra] ſe

ſic probaẗ. omnis intellectus intelligẽs exemplar perfectiſſimũ repreſentatiuũ alicuius obiecti põt illud formalr̃ intelligere. ſic aũt eſt de p̃mo motore quoniã hʒ ꝓpriã eſſentiã pro p̃mario obiecto: que eſt ꝑfectiſſime repñtatiua oĩuʒ que ſunt ex̃ ſe. ĝ ꝑfectiſſime oĩa q̃ ſunt extra ſe cog². Adhuc aũt oĩs intellect⁹ ꝑfectiſſime apprehẽdẽs cãm totalẽ vĩualr̃ ꝯtinẽtẽ aliquẽ effectũ põt intelligere illum effectũ. itellus p̃mi motoris eſt hũ. ĝ rc. Adhuc aũt addiẗ ʒ⁰ ꝙ itellus perfecte intelligẽs ſubm põt intelligere qcq̃d eſt demr̃abile de illo. demr̃abile aũt eſt d̃ p̃mo motore ꝙ eſt ꝑfectior omni alio ex̃ ſe: ſed nõ põt itelligere ſe eẽ ꝑfectiorẽʒ oĩbus niſi intelligat oĩa alia a ſe: qꝛ habitudo nõ cognoſciẗ niſi extrema cognoſcanẗ. ꝯſiter: qꝛ p̃mus motor itelligit ſe nõ eẽ aſinũ. ĝ itelligit ſe ⁊ aſinũ: ⁊ ſic formãdo ꝓpoſitiones negatiuas de ipſo ⁊ de oĩ alio ab ipſo: qꝛ itelligit ſe nõ eẽ bouẽ nõ eſſe aſinũ: ⁊ ſic de aliꝭ. ĝ oĩa extra ſe itelligit. ꝯña ꝓbaẗ: qꝛ ꝓpoſitio nõ poteſt intelligi niſi cognitis termĩs ex q̃bus formaẗ: qꝛ p̃n⁰ cognoſcimus inquãtũ terminos cognoſcimus.

Scd̃m Cõmẽ. dẽnia eẽntia nulli⁹ alterius a ſe eſt repñtatiua ⁊ cognoſciti de⁹ ſeipſm abſolute.

Scd̃m Cõmẽ. in ſupioꝛib⁹ ſubſtantijs nõ cadit ꝯpõi aut diuiſiões aut diſcurſus.

¶ Amplius aũt dicamus z⁰ ꝙ p̃mus motor ſic formalr̃ intelligit alia: que ſunt extra ſe: ꝙ illa ꝓducit in eẽ cognito: que q̃dẽ ꝓductio eſt aliquid poſitiuũ diſtinctũ ab actu itellĩdi p̃mi motoris: d̃ quo quidẽ eſſe cognito plura diximus in libro de actiõe ⁊ paſſione. caplõ de actione ⁊ paſſione imediate. Neccitas aũt ponẽdi illud eſſe cognitũ in intellectu p̃mi motoris diſtinctũ ab eius intellectu ⁊ eius intellectione abſtracta abſoluta: ſic euidenter demõſtraẗ. Quãdocũq̃ ad verificanduʒ aliq̃ꝫ ꝓpoſitionem affirmatiuaʒ: non ſufficiunt due res opʒ dare tertiã: ⁊ ſi non ſufficiunt tres opʒ addere quartã: ⁊ ſic ſemꝑ aſcendẽdo ⁊ addendo donec ꝓpoſitio verificeẗ. ex quo ꝓpoſitio verificaẗ per reſpectus: ſed poſito intellectu primi motoris ⁊ eius intellectiõe abſoluta: nõ ſufficiũt ille due res ad verificandũ hanc ꝓpoſitionẽ. nauale bellũ erit cras: ꝙ nõ erit: ⁊ per cõſequẽs ipſum eſſe cras nõ intelliget: poſſibile aũt eſt ipſum eſſe cras. ergo poſſibile eſt ꝙ ipſum eẽ cras intelligat. ponaẗ aũt in eſſe ex quo eſt poſſibile: ſequiẗ ꝙ ꝓpoſitio erit vera qua intelligit nauale bellum eſſe cras. opʒ ergo ꝙ aliqua res ſit addita preter eius intellectũ ⁊ intellectionem abſolutã. nulla aũt res eſt addita ex parte obiecti: quoniaʒ obiectum adhuc nihil eſt. ergo oportet ꝙ iſta res ſe teneat ex parte intelligẽtis illam: quã voco eſſe cognitũ. Et ꝯſiter: quoniã nũq̃ꝫ de nõ eſſe cognito ad eſſe cognituʒ fit tranſitus niſi aliquid acquiraẗ vel abyciaẗ. nihil aũt ibi abycitur. ergo aliq̃d acquiritur qđ ſe tenet ex parte cognitionis: ⁊ illud diciẗ eẽ cognitum.

Habet autem dubitationẽ magnam: an p̃mus motor ꝓducat alia a ſe in eſſe cognito vnica ꝓductione vel pluribus: ⁊ ſi pluribus: an quodlibet obiectũ in itellectu primi motoris habeat ſuũ propriũ eſſe cognitum diſtinctum ab eſſe cognito alterius: vt ſic ſint tot eẽ cognita quot ſunt obiecta. ¶ Dubitatio ſecunda ſit talis: an illud eſſe cognitũ ſit obiectiue in intellectu p̃mi motoris an nõ: ⁊ ſi nõ: ĩ quo eſt ſubiectiue. iſtud dubiũ eſt de reſpectibus ratiõis qui ſunt in intellectu p̃mi motoris: in quo ſunt ſubiectiue. ¶ Dubitatio tertia ſit talis: an intellectus p̃mi motoris intelligat p̃ciſe vle vel particulare vel vtrũq̃. ¶ Quarta dubitatio ſit talis: an itellectus primi motoris intelligat futurũ contingẽs ſub rõne futuri: ⁊ preteritũ ſub ratiõe preteriti. ¶ Quinta dubitatio ſit talis: an motores ſecũdi aliquid extra ſe intelligãt: ⁊ quid ſit illud ⁊ ſi p̃mo intelligãt p̃maʒ intelligẽtiam q̃ꝫ ſe. ¶ Diſſolutio aũt prime dubitatiõis ſtat in hoc: quoniã itellectio terminatur p̃mi motoris ad terminos ſimplices: ⁊ ad complexiones neceſſarias: ⁊ etiã ad complexiões contingẽtes. Eſt ergo ſpecialis difficultas: an eẽ cognitum reſpectu terminoꝝ ſimpliciũ ſit vnuʒ numero vel plura. ſimilr̃ an eſſe cognitũ reſpectu oĩum cõplexionũ neceſſariarũ affirmatiuaꝝ ⁊ negatiuarum ſit vnũ numero vel plura. Adhuc aũt an eſſe cognitũ reſpectu oĩum complexionũ cõtingentiũ affirmatiuarũ ⁊ negatiuarũ ſit vnum vel plura: ⁊ de his omnibus perſcrutemur. Sit igiẗ p̃mũ dcm̃ tale: ꝙ reſpectu taliuʒ terminoꝝ ſimpliciũ ⁊ complexionum neceſſariaꝝ ⁊ contingentiũ eſt preciſe vnum intelligere in p̃mo motore. Et ratio hui⁹ dicti eſt iſta: quoniã nõ ſunt plura ponẽda ſine neceſſitate. hic aũt nulla neceſſitas eſt: quoniã vna intellectio numero ſufficit: qꝛ ſicut eſſentia p̃mi motoris vna numero exiſtens eſt exemplar ⁊ idea illorum ꝓpter eius illimitationẽ ⁊ infinitatem: ſic ⁊ eius itellectio. ¶ Et ſi arguas: ꝙ in ſecũdis motoribus. Et in intellectu cõiuncto corpori nõ põt eẽ vnũ intelligere abſolutũ reſpectu oĩum predictorum. ĝ nec in intellectu p̃mi motoris. ¶ Reſpondeo tibi nõ eſt ſimile de intellectiõe intellectus limitati: ⁊ de intellectiõe itellectus illimitati ⁊ infiniti. ¶ Adhuc aũt reſpõdeẗ aliter a quodã: ꝙ intelligere abſolutũ ſecũdi motoris ⁊ intellectus noſtri eſt vnũ intelligere numero reſpcũ ſui ⁊ reſpcũ oĩum alioꝝ. hoc probaẗ: quoniã itellectio eſt ideʒ ꝙ ſua ſubã, iuxta dcm̃ Ariſto. ꝙ intellectus agẽs eſt ſubã actuãs. ⁊ Cõmentator dicit: ꝙ intellectus eſt idem: qđ ſua intellectio reſpectu ſui: ⁊ reſpectu oĩum diſtinctoꝝ ſeu obiecti diſtincti: qđ ſic deducitur: intellectiões obiectoꝝ eiuſdem rationis videnẗ eſſe eiuſdẽ rationis: ſed intellectio qua intellectus intelligit ſe ⁊ qua itelligit aliũ intellectum erit ſubã: ſed in eodeʒ intellectu nõ ſunt due ſube: ſed vna tm̃. ergo ⁊ vna intellectio. ⁊ eodem ratiõe qua intelligit ſe ⁊ alia eiuſdem ratiõis vna intellectio numero: ita eadẽ ratione intelligeret ſe: ⁊ oĩa alia vnica itellectiõe. Vñ iſta eſt ymaginatio ꝙ itellus limitat⁹ eſt quedã intellectio: que eſt ſubã actuãs: que eſt vna reſpectu ſui ⁊ omniũ alioruʒ: ⁊ quãdo intellus de nouo itelligit roſam: vel aliud nõ producit nouaʒ intellectionẽ abſolutã: ſed tm̃ producit obiectum in eſſe cognito: ⁊ hoc virtute ipſius itellectiõis: que exprimit obiectũ: nec ipm̃ obiectũ ibi coagit aliquid ad talẽ expreſſionẽ ſubiecti: quoniã expſſio obiecti eſt actus vitalis ⁊ manens. ¶ Et ſi queras. ad quid requiriẗ ergo obiectum vel ſpecies ſupplens viceʒ obiecti. ex quo nihil facit ad ꝓductionẽ abſolutã intellectionis: cũ ſit improducta ⁊ inelicita: quia idẽ eſt cũ eo: cuius eſt: nec facit aliquid ad expreſſioneʒ obiecti. vt tu dicis. ergo fruſtra requiriẗ obiectum vel ſpecies ſupplens vicẽ obiecti. ¶ Reſpõdeo: ꝙ neceſſario eſt ad determinãdũ illã intellectionẽ abſolutã vt determinãs eẽ cognitũ exprimat in acie itelligentie. vt roſa pñte in ſe vel in ſua ſpẽ: eius itellectio

Apud Cõmẽ. itellectio vñr ẽ res itellecta: non intelligẽs. m conſidera.

exprimit eſſe cognitum roſe: qđ non pōt facere niſi roſa pñte in ſe vel in ſua ſpē. ſilr eſt de alijs obis: qꝛ ad pñtiam obtoꝝ in ſe vel in ſuis ſimilib⁹ itelligere abſolutū pōt ꝓducere ⁊ exprimere talia obiecta in eē cognito: qđ facere nō pōt: niſi talia obā eſſent ſibi pñtia vel in ſe vel in ſua ſimilitudine. ¶ Exemplū huiꝰ. albedo actu exñs per ſe nō pōt ꝓducere ſimilitudinē niſi poſita alia albedine terminānte: ⁊ poſito termino eiuſdē rōnis determinatur fun^{tum} ad ꝓducendū ſimilitudinē: vñ terminꝰ nō ſe hꝫ ibi effectiue. ſꝫ pciſe in rōne terminātis ⁊ determinātis: qꝛ ipſo poſito oriť relō. ipſo nō poſito nō oriť. ¶ Sic ꝯformiter eſt dōm de obto: ꝙ ipſo pñte itellectui in ſe vel in ſua ſpē exprimit obiectum in eſſe cognito ⁊ ipſo nō pñte nō exprimit. ¶ Palā aūt ꝙ iſta ſunt vera: ⁊ non opꝫ tm̄ laborare an itellectio ſit ꝓducta ab itellectu vel ab obto vł ab vtroqꝫ pcialr: qꝛ a nullo ē ꝓducta ꝓductiōe q̄ fuit ꝓducta ſuba itelligētis. Cōſequēter ē dōm de volitiōe: ſicꝫ fuit dcm̄ de intellectōe q̄tū ad abſolutū: qđ importat. ¶ Et ſi cōtra hec arguas: qꝛ tunc itellectio in nobis abſoluta erit equalis itellectōi ꝑmi motoris. Dico ꝙ non eſt verū: qꝛ alia eſt īfinita ītēſiue. h aūt nō. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ nō videť ꝙ itellectio cū ſit finita ſit ſimilitudo oīum obtoꝝ: cū oīa obta ſint infinita. ¶ Rñdeť ꝙ eſt ſilitudo equoca eminēs reſpectu aliquoꝝ ⁊ diminuta reſꝑ alioꝝ. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ nulla itellectio poſſibilis īueſtigať per viam recepꝰ: ⁊ ꝑ hoc ꝓbať: qꝛ itellectū denudari ⁊ vacuus oīuꝫ: ſic ꝙ ſufficiēter īueſtigať per receptionē ſpērū ⁊ habituū. ¶ Et ſi queras qūo generabunť: non ex actibus frequēter elicitis: quia dicis ꝙ ibi nullus eſt eliciťꝰ. Uideť ꝙ ipa itellectio me^{te} appñtia obiectali cauſat habitū. At vo adhuc remanet ačbilles loquētiū in lege nr̄a de actu quo ītuitiue videtur ꝑmus motoꝛ ab itellectu ſepato finito: in quo actu cōſiſtit felicitas ſm̄ phōs nouos ⁊ antiquos: qꝛ ſi iſte actus eſt nālis itellectui finito: eſt ideꝫ cū eius ſuba: ſequiť ꝙ felicitas inerit intellectui a nā: vł erit nō ſupnālis. Hic dr̄ a quodā filio cuiuſdam ꝙ felicitas formalr ꝯſiſtit in expreſſione obiecti: ⁊ in acie intelligētie ⁊ in pñtia intuitiua ꝑmi motoris. nō aūt in iſto abſoluto tꝑ̄ fundante: lꝫ tñ hec poſitio ſit ꝓbabilis: ⁊ poſſet forte ſuſtineri hāc nō aſſero: nec teneo: ⁊ eā tibi ſub dubˀ relinquo.

Ad propoſitum ergo reuertētes ponamus ꝓpōnes de ydentitate ſeu pluꝶ eē cogniti. ¶ Et ſit ꝓpō talis. appñtia obiectalis reſpcū oīum terminoꝝ ſimpliciū in itellectu ꝑmi motoris pōt eē vna numero. hoc ꝓbatur: qꝛ vnico cōceptu pōt totus ambitus entis ꝯcipi ⁊ diſtincte: qꝛ ſicut multis quibuſdā diſtinctis ex nā rei pōt correſpōdere vnica realis exñā: ſic pluribꝰ: imo oībus terminis ſimplicibꝰ pōt correſpōdere vnica exñtia itentionalis: ⁊ ꝑ ꝯñs vnū eē cogniti. ¶ Et ſi q̄ras. ſi vna expreſſio paſſiua correſpōdet eēntie ꝑmi motoris ⁊ alijs termis ſimbꝰ: ⁊ hoc in itellectu ꝑmi motoris. ¶ Diciť ꝙ non: qꝛ ꝓductio eēntie ꝑmi motoris in tali eē cognito eſt ꝓductio realis. Sed ꝓductio alioꝝ terminoꝝ eſt ꝓductio diminutiua ſꝫ qd. de hoc tñ erit pſcrutatio ſpālis in libꝰ de ꝓductione ad intra ꝑmi motoris. ⁊ ideo vſqꝫ ad illud differatur. ¶ At vo ſi ampliꝰ queras. ſi ꝓductio eēntie ꝑmi motoris ⁊ alioꝝ rum terminoꝝ ſimpliciū in itellectu cōiuncto corpori corruptibili vel icorruptibili nečario ſit alia ⁊ alia: vel poſſit eſſe vna. ¶ Rñdeo tibi. nō video neceſſitatē ponēdi aliā ⁊ aliā: ſed pōt eē vna reſpectu oīum terminoꝝ ⁊ iſta eſt ſemꝑ diminuta. Palam aūt ex dictis ꝙ ꝓductio obti oīum terminoꝝ ſimpliciū in itellectu ꝑmi motoris nečario diſtinguiť ab eēntia ꝑmi motoris: qꝛ ens ſm̄ qd ⁊ ens reale diſtinguuntur. Eſſentia aūt ꝑmi motoris eſt ens ſimplr: ſꝫ ꝓductio alioꝝ in eē cognito eſt ens ſm̄ quid. g̊ diſtinguunť. ¶ 2ª propoſitio ſit talis: qꝛ nulla appꝫ nečitas ꝙ dicať ꝙ ꝓducꝰ oīum terminoꝝ ſimpliciū nečario ſit vna in itellectu ꝑmi motoris: qꝛ ſicut in nobis aliud vbuꝫ formať de roſa: ⁊ aliud de viola: ⁊ ſic de alijs: ſic itellectus primi motoris format aliud vbuꝫ de roſa ⁊ aliud de viola: ⁊ ſic de alijs. Et ſic tot ſunt verba diſtincta in itellectu primi motoris quot ſunt obta. ¶ Tertia ꝓpoſitio ſit talis. ꝓductio paſſiua i eē cognito oīuꝫ termioꝝ ſimpliciū ⁊ oīum cōplexionū nečariaꝝ affirmatiuarū ⁊ negatiuarum pōt eē vna numero: qꝛ oīa ꝑdicata ꝑ vnū cōceptū numero pñt poni in acie itelligētie. Lꝫ aūt hec ꝓpoſitio ſit ꝓbabilis: verūtamē ꝙ ſint productiōes paſſiue numero plures eſt ꝓbabilius: ⁊ ſpāliter ꝙ productio paſſiua cōplexiōis affirmatiue ⁊ negatiue ſint numero plures. ¶ Et ſi arguas ꝙ in noſtro intellectu ꝓpō affirmatiua ⁊ negatiua ſibi oꝛ ꝯtrarie nečario ſunt plures: cum vna nō poſſit ſimul ſtare cū alia: vt iſte 2ᵉ ꝓpōnes cōtrarie. oīs roſa eſt flos. Nulla roſa eſt flos. g̊ in itellectu ꝑmi motoris nečario erunt plures. ¶ Rñdeo tibi. tales ꝓpoſitiōes. ſic oꝛ ꝯtrarie. quarū vna eſt vera ⁊ alia falſa nō ſunt in itellectu ꝑmi motoris: qꝛ in eius itellectu nō eſt aliqua ꝓpō falſa: ſed oēs propoſitiones ſunt vere. ¶ Affirmatiua vo ⁊ negatiua diſpate. quaruꝫ vtraqꝫ eſt vera: vt ꝙ roſa eſt flos: ⁊ ꝙ roſa nō ſit ꝓpoſita pariſienbꝰ: tales inq̄ꝫ ꝓpoſitiōes diſperate affirmatiue ⁊ negatiue bñ ſtant in intellectu ꝑmi motoris. Palam aūt ꝙ lꝫ iſta ꝓpoſitio ſit ꝓbabilis. ſ. ꝙ reſpcū oīum terminoꝝ ſimpliciū: ⁊ oīum ꝯplonum nečariarū de alijs: que ſunt extra ſe nō nečario ſint plures ꝓductiones paſſiue in eo cū eē cognito: ꝓbabilius tñ videť ꝙ ſint plures: ſicut in nobis: qꝛ ſicut vba ſimplicia ſūt alia ⁊ alia de termis ſimbꝰ. ſic ⁊ verba de ꝯplexiōibus nečarijs: ⁊ ſpāliter ď ꝯplexiōe affirmatiua ⁊ negatiua. ¶ Quarta ꝓpoſitio ſit iſta. nō apparet nečitas quin ꝓductio paſſiua in eē cognito de oībꝰ ꝯplexiōibus ꝯtingētibꝰ affirmatiuis poſſit eē vna numero: qꝛ ſicut oēs ꝯplones nečarie affirmatiue vnico cōceptu pñt ꝯcipi: ſic ⁊ ꝯtingētes: dū tñ oēs ſimť ꝯcipētur: qꝛ ſi ſucceſſiue ꝯciperenť tales ꝯplexiōes neceſſarie eēnt plures. ¶ Quinta ꝓpoſitio ſit talis: qꝛ oēs ꝓpoſitiōes de complexionibus cōtingentibus affirmatiua ⁊ negatiua diſperatis: ⁊ que ſūt ſimul i eodē: vt ꝙ nauale bellū ſit cras: ⁊ ꝙ nō diſputet aliqs ď magiſtris cras: qꝛ iſte ꝓpōnes nullam habēt repugnātiā: ꝓbabilius tñ eſt ꝙ productiōes paſſiue in eē cognito taliū ſint plures. ¶ 6ª ꝓpoſito ſit iſta. ꝓductiōes paſſiue in eē cognito ď complexionibus cōtinbꝰ affirmatiuis ⁊ negatiuis ꝯrie opꝰ. quarū vtraqꝫ pōt eē vera ſucceſſiue neceſſario ſunt plures in omni itellectu. poſe eſt eniꝫ ꝙ bellū cāpale ſit cras, ⁊ poſe eſt ꝙ belluꝫ cāpale

Tenet tandē iſte doctō aliō ⁊ aliō eēm hēre in deo aliud ⁊ aliud eē cognitū: qđ eſſe cognituꝫ ē aliqd vltra intellectiōeꝫ abſolutam.

ſit cras: ⁊ poſſibile eſt ꝙ bellum campale non ſit cras: ergo poſſibile eſt ꝙ ꝑmus motor nõ itelligat bellum cãpale eſſe cras: ⁊ deinde poſſibile eſt ꝙ intelligat bellum campale nõ eſſe cras: ſed hoc nõ põt eſſe per idẽ cõcipi: cũ vtraq; pars cõtradictiõis ſucceſſiue producat: ergo neceſſario tales ꝓductiones i eẽ cogⁱᵗⁱ ſunt plures ⁊ non vna.

Diſſolutio autem dubitationis difficilis qua quero de ſubiecto huius eſſe cogⁿⁱ qð exiſtit in itellectu ꝑmi motoris. Attñ ſit iſta pais ꝓpõ. ꝙ eſſe cognitũ roſe ꝓductũ ab itellectu ꝑmi motoris nõ eſt ſubiue i roſa cogⁱᵗᵃ: cũ roſa pẽitᵘˢ nihil ſit nec exiſtat. Nec valet ſi dicas ꝙ roſa mãet i eẽ gditatiuo: dico ꝙ actualr non exiſtit: ſed lʒ illud concederetur. ſ. ꝙ quiditas roſe haberet eſſe gditatiuũ añ eius ꝓductionẽ: nõ tñ propter hoc poteſt dici ꝙ eẽt ſubm illius eſſe cogniti: qꝛ quiditas in eẽ gditatiuo nullũ predicatũ per accidẽs põt recipere. eẽ aũt cognitũ ẽ quoddã ꝑdicatum per accidẽs: qꝛ accidit rei ꝙ ſit cognita. ¶ Amplius aũt de ſubo illius eſſe cogniti perſcrutemur: an poſſit eſſe intellectus primi motoris vel eius intelleᵒ vel non. Dicimus autẽ in primis propõnẽ negatiuã: ꝙ hoc eſt impoſſibile: qꝛ tũc mutaretur ſubiectiue ⁊ perficeret: nec eẽt ſimʳ perfectus qꝛ ſibi aliquid deeſſet que omnino ſibi repugnant. Quid ergo eſt obʒ illius eſſe cogniti: Dr ꝙ terminatur itellectui vel intellectioni primi motoris: ſic ꝙ terminat eius depẽdẽtiã abſq; oi iformatione vel inherẽtia: Terminus aũt depẽdẽtie non mutatur ſi de nouo terminat dependẽtiã alicuius quã prius nõ terminabat. Exiſtit ergo in itellectu ꝑmi motoris formalr tanq̃ terminante eorum depẽdẽtiã: nõ tamẽ formalr ⁊ inherẽter. ¶ Et ſi queras in vlĩ de omni reſpectu rõnis qui eſt in primo motore in quo eſt ſubiue. Reſpõdeo tibi. quere ꝑ ſi reſpectus rationis exiſtãt formalr i itellectu primi motoris. ⁊ ſint res tales quales diſtincte ab intellectu ⁊ itellectione ꝑmi motoris: vel tñ habeãt eſſe in itellectu obiectiue ſicut cognitum in cogᵗᵉ. Manifeſtuʒ eſt autem ꝙ ſi reſpectus rõnis tñ habẽt eſſe in itellectu obiectiue ꝙ nullũ debetur eis ſubʒ: ſicut nec albedini exiſti in itellectu obiue debet aliquod ſubm. nec nego gn exiſtẽ dimiᵗᵉ albedinis quã habet in intellectu. ſ. ipſi eſſe cognito albedini debeat aliqð ſubm: vel aliquod terminans eius depẽdentiã: ſed dico ꝙ illi qð tñ exiſtit in itellectu obiectiue: vt ſit ſubiectũ debetur ſubʒ. Si autẽ reſpectus rõnis nõ tñ habeat eẽ i itellectu obiectiue: ſed magis ibi exiſtit formalr ꝓpria exiſtẽtia q̃ nõ eſt exña obiua. Tũc ꝯñr eſt dðʒ ꝙ in itellectu nr̃o debetur eis ſubʒ: ⁊ ſunt in intellectu ſubiue. i itellectu aũt primi motoris nõ ſunt formalr ⁊ informatiue ⁊ inherẽter: ſed tñ eoꝝ dependẽtiã terminat. ¶ Et ſi queras gd ſit magis ꝓbabile: vel ꝙ reſpectus rõnis tñ habeãt eſſe in itellectu obiectiue ſicut cognitum in cogᵗᵉ: vel ꝙ ibi exiſtãt ꝓpria exiſtẽtia formalr. Reſpõdeo tibi ꝙ h̃ ſatis dictũ eſt i libro predicamẽtoꝝ. caꝑ rlõnis. ibi. n. dcñ fuit gd ſit rlõ rõnis: ⁊ quot ſint modi eiᵘ: vt pʒ ex illo caꝑ. ꝙ reſpcũs rõnis ſũt q̃dã res ꝯtrũcũq; minime entitatis formalr exñtes in itellectu. nõ tñ obiectiue.

Ad dicta autem in dubitatiõe tertia qua dicebat: an ꝑmᵘ motor intelligat preciſe vlẽ: vel preciſe particulare vnde dicimus ꝙ cogitat de vtroq;. Palam autem ꝙ vlẽ apprehẽdit: qꝛ inteᵗ ens inquantum ens: ⁊ ſubam: ⁊ breuiter ſuba omniuʒ ſciarum. iſta auteʒ ſunt vlĩa: qꝛ ſcia eſt de vlĩbus. ¶ Adhuc autẽ vlĩa platonica ſi ſint intelligibilia ſunt qꝛ ſunt quedã ſube vere cõprehẽdentes: ⁊ qðdam intelligere ſubſiſtẽs: vt in prioribus dictũ fuit. ¶ De ſinᵇᵘˢ auteʒ probatur: tum qꝛ primus motor ſeipſum cogitat ⁊ inteᵗ. ſinʳᵉ autem eſt: qꝛ noᵃ ſingulariũ perfectior ẽ q̃ noticia vlĩum: ſicut ſingularia ſunt perfectiora ⁊ nobiliora vniuerſalibus. ¶ Et ſi arguas ꝙ noticia ſingulariũ eſt deſignatiua ⁊ ſituatiua per hic ⁊ nũc talis modus intelligẽdi cũ ſit mãlis ⁊ ſituatiuus repugnat intellectui. Confirmatur: qꝛ ſenſus ẽ ſingularium. intellectus aũt vlĩum. Reſpõdeo tibi: lʒ intellectus cõiunctus nõ intelligat ſingulare ⁊ idiuiduũ niſi ſtatuẽdo hic ⁊ nũc. i. per aliquã proprietatẽ accidẽtalẽ que eſt in vno ⁊ nõ in alio: qꝛ ſi eẽnt omnia ſimilia nõ poſſet diſtinguere iter illa. hoc tñ verũ eſt de intellectu cõiũcto corpori: ⁊ pro tp̃e pro quo ꝯiunctus eſt: nõ aũt de intellectu ſeparato. Et rõ huiᵘˢ dicti eſt: qꝛ intellꝰ coniũctus tali corpori corruˡᵉ nõ inteᵗ proprietatẽ indiuidualeʒ ⁊ cõſtitutiuã ⁊ diſtinctiuã ipſius ſingularis: ſʒ itellectus ſeparatus ſeu ꝯiũctus corpori incorruptibili perfecte ⁊ diſtincte inteᵗ ⁊ cognoſcit differentiã indiuidualem: qua vnũ indiuiduũ ab altero diſtinguit: ⁊ per ꝯñs poteſt vnũ idiuiduũ ab alio diſtinguere: ⁊ nõ per hic ⁊ nũc. i. nõ per aliquam differentiam ſeu ꝓprietatem idiuidualem ⁊ modũ ſituatiuum. Et volo tibi ponere exẽplũ. ſi eẽnt zᵒ ouã omnino ſimilia in ꝓprietatibus accidentalibus: vt in quãtitate qualitate ⁊ colore nunq̃ poſſes inter illa diſtinguere niſi per ſitum ⁊ nũc: vtpote: qꝛ vnum eſt poſitum ad dextrũ ⁊ aliud ad ſiniſtrũ. Unde ſi te ignorãte mutarẽt ſitum neſcires diſtinguere inter illa: nec ſcires dicere: illud fuit ad dextrũ ⁊ alið ad ſiniſtrũ. ſignũ ãt huius ẽ: quoniã tu ignoras differẽtiã idiuidualẽ cõſtituẽtẽ ⁊ diſtinguẽtẽ. Intellectus aũt ſeparatus a corpore vel cõiunctus corpori icorruptibili ſciret bene diſtinguere inter iſta: ⁊ hoc: qꝛ nouit dr̃iaʒ indiuidualẽ diſtinguẽtẽ inter illa: ⁊ iõ talis itellectus non inteᵗ ſituãdo ⁊ ſtatuẽdo hic ⁊ nũc: ⁊ per ꝓprietates accñtales. Et fortiori ratione ꝑmus motor itelliget ſingulare nõ ſtatuẽdo nũc per modũ ſituatiuũ: ſed abſtrahẽdo ipſum ab omni ſitu: ⁊ ab hic ⁊ nunc: ⁊ alijs conditionibus materialibus accidentalibus. Scðm cõmẽtatorẽ ſciẽtia dei nec eſt vlĩs nec particularis: vide. 12. m. ſi.

Dubitatio vero quarta eſt de notitia futuroꝝ cõtingẽtiuʒ an ꝑmus motor intelligat futuꝝ ſub rõne futuri: ⁊ preteritum ſub ratiõe preteriti: ⁊ ꝑſens ſub ratione preſentis; valde difficilis ẽ ad ſoluẽdum. de hoc enim varie loquũtur noui pħi. ¶ Propõ nãq; negatiua cuiuſdã eſt talis: ꝙ ꝑmus motor nõ cognoſcit futuꝝ ſub rõne futuri: ſed magis abſtrahendo ab omni futuritiõe: ⁊ tali ordine procedit. Primũ dictũ eſt ꝙ actualitas futuri cõtingẽtis põt hẽre ſimilitudinẽ certitudinalr repreſentãteʒ eam: ſiue talis ſimilitudo ſit ſimul exñs cũ actuaᵗᵉ ſeu non. ſi tñ ſit indiſtãs negatiua a tali actuaᵗᵉ: ſic ꝙ talis ſimilitudo nõ repreſentet eam anteq̃ ſit: nec poſtq̃ nõ erit nec ſimul: ſed tantũ indiſtãter. Exẽplũ in ſoꝛ. n. idicatur ſedere per viſum: qꝛ imprimit i viſu ſilitudinẽ ſoꝛ. coexiſtẽtẽ ipſi viſioni: nec precedẽtẽ

in viſu. Nec ſubſequentem ſeu remanentem poſt
ſeſſionē: alioquin ſi precederet vel remaneret fal-
laciter repreſentaret. ¶ Scđz dictū illius. eēntia
primi motoris eſt talis ſimilitudo: qꝛ̄ repreſentat
extrāz futuri ꝯtingētis idiſtāter dū actu eſt: nec pri
us eſt: nec poſt: nec ſimul: cū abſtrahat ab omni li-
nea ſucceſſiua duratione: vñ nō reſpicit actualita-
tē futuri cōtingētis: vt diſtātē: ſed penitus indiſtā-
tē: ergo eā certitudinalr̄ repreſentat. ¶ Tertiū di-
ctū eliciť ex duob⁹ primis. ſ. ꝙ primus motor non
cog^{t} futurū ſub ratione futuri nec preteritū ſub ra-
tione preteriti. ratio aūt huius tertij dicti talis eſt: — *Iſti volūt ꝙ de⁹ nō cognoſcat futurū ſub rōne futuri: ꝑteritū ſub rōne ꝑteriti: ſꝫ oia idiſtāter.*
qꝛ̄ talis eſt notitia primi motoris de futuro cōtin
gēti qualē modū hꝫ eius eſſentia que eſt ſilitudo ⁊
exēplū eminēs in exēplādo futura: ſꝫ ei⁹ exña non
repreſentat futuꝝ ſub rōne futuri: ſed oino indiſtā
ter. ergo ⁊c. ¶ Debes tñ aduertere ꝙ ꝑ motori ni
hil eſt preteritū neqꝫ futuꝝ: qꝛ̄ oia in ipo ſunt emi
nēter. vnde ꝑ tāto veꝝ eſt ꝙ intuit⁹ eius eſt oino i-
diſtās ab actualitate futuri ꝯtingētis a ſua eēn^a q̄
eſt oia eminēter. Unde naualc bellū qđ erit cras ē
ſibi indiſtans equipollenter: ⁊ bellum troianum ē
ſibi indiſtās eqpollēter: qꝛ eius eēn^a que eſt oia iſta
eminēter eſt ſibi oino indiſtās. Lꝫ ergo vnū ſucce
dat alteri: vt ſunt in ꝓprio genere: nō tñ vt ſunt in
ꝑ motore eminēter ⁊ exēplariter: qꝛ oia inuariabi-
liter repreſentat. ¶ Et ſi dicas ꝙ nihil eſt a nullo
pōt eē indiſtās: qꝛ indiſtātia: cū ſit neceſſario rl̄ua
requirit ex̄ma: ꝯtingēs aūt futurū eſt penit⁹ nihil.
ergo eēn^a primi motoris nō pōt eſſe indiſtās a futu
ro ꝯtingēti. Rñdetur ꝙ lꝫ ſimultas ſit rl̄o poſitiua
⁊ reqrit extrema: indiſtantia tñ cū ſit pura negatio
ſeu priuatio non reqrit ex̄ma i actu: ſicut chymera
nō diſtat a tragelapho cū nō ſit ſimul cū eo. Quid
aūt veritatis hꝫ dicta cōtineāt ꝑſcrutemur. ¶ Di
camus ꝗ̊ in p̊mis: ꝙ lꝫ primū dictū in ꝑte veruꝫ ſit
tñ nō eſt totalr̄ verū: nā cū dr̄ ꝙ futuꝝ pōt hēre ſi-
militudinē ipſum certitudinalr̄ repreſentātem. h
vtiqꝫ verū eſt. Scđm aūt quod dicit ꝙ ſimilitudo
illa ſi repreſentat futuꝝ ſil̄ qn̄ eſt vel indiſtāter ve-
re ⁊ certitudinalr̄ repreſentat: ſed 3^{m} qđ dicit ꝙ ſilī
tudo futuri ꝯtingētis priuſq̄ꝫ nec poſtq̄ꝫ nō erit: ſed
indiſtāter: ⁊ ſilr̄ qn̄ eſt. nō aūt nec poſt hoc dubiuꝫ
vtiqꝫ eſt: imo nō videť veꝝ. hoc tñ dictū pōt habe-
re duplicē itē^{m}. vnum ꝙ ſimilitudo nō prius repre
ſentet futuꝝ iquātū futurū q̄ꝫ futurū ſit. hoc eſt nō
pro nūc priori repreſentet pro nūc poſteriori: quo-
niā tūc repreſentaret alr̄ q̄ꝫ eſſet ⁊ eſſet ſilitudo fal-
ſa: ⁊ ille itellectus eſt verus. alius itellectus poteſt
eſſe talis: ꝙ ſi ſimilitudo futuri ad hoc ꝙ vere re-
preſentet: nec dꝫ precedere: nec ſequi futuꝝ: ſed ſi-
mul eē cū actualitate futuri vel idiſtās ab eo: ⁊ ille
ſenſus nō eſt verus. Palā aūt ꝙ in itellectu aſtrolo
gi eſt ſimilitudo eclypſis future vere ipſam pro ta
li nūc repreſentās per menſem vel per annū ipſam — *Eadē ſilitudo ꝑteritū ⁊ futuꝝ pōt repreſentare.*
eclypſim: ⁊ trāſacta eclypſi: adhuc remanet ſimili-
tudo ipſam repreſentās fuiſſe preteritā. ¶ Debes
tñ aduertere ꝙ eadē ſimilitudo vel ſpēs vel actus
q repſentat itellectui noſtro ꝙ nūc ſor. cras leget:
ipſa eadē ſimilitudo eſſentialr̄ repreſentabit mihi
cras ꝙ leget in ꝑſenti: ⁊ illa eadē actu legēdi trāſeū
te repreſentabit mihi ſi maneat ꝙ ſor. legerit i pre
teritū: nec eſt ibi variatio in ſuba alicuius: lꝫ forte
ſit variatio in ꝯnotato. ſ. in partibus tēporis. ſic per
eūdē actū vidēdi video ꝑ rē diſtātē: ⁊ poſtea ꝑſen-
tē ſola variatione facta in reſpectu ꝓpinquitatis ⁊
diſtantie. Attñ quicquid ſit de identitate ſimilitu-
dinis reſpcū futuri ꝑñtis ⁊ preteriti: certū eſt tñ ꝙ
ſimilitudo aliqd ponit in itellectu repreſentās fu-
turū ſub rōne futuri: quā ſimilitudinē certitudina
liter repreſentātē hēre dr̄ ꝓnoſtici ⁊ ꝓphete veri
dici ſimiliter ſimilitudinē repſentātem preteritū
ſub ratione preteriti. Amplius autem dictum ſecū-
dum eiuſdem non videtur verum: cum dicit ꝙ ſi-
militudo ꝑmi motoris eſt ſilitudo eminēs certi-
tudinalr̄ actualitatē repreſentās futuꝝ indiſtāteꝫ
qn̄ eſt: nec ante nec poſt. Deficit nāqꝫ ꝑ in hoc ꝙ di-
cit: ꝙ qn̄ actualitas ꝯtingētis eſt ꝙ ipſam actu re-
preſentat. h nāqꝫ ſlꝫ eſt: vt i ꝑ lib. hui⁹ nālis theo^{e}
dem̄ fuit: qꝛ̄ ꝑmus motor ſim^{r} eſt exēplar ⁊ ydea
ſimpliciū terminoꝝ ⁊ cōplexionū neceāꝝ. nullo āt
modo ꝯtingētiū: qꝛ̄ ſi repreſentaret ꝯtingētia: cū
neceſſario ⁊ iuariabilr̄ repreſentet qcqd repreſen-
tat: tūc ꝯtin^{s} ne c̄io eueniret: qđ eſt o^{tm} in adiecto. — *Scđm iſtū doctorē cōtingētia nullo modo repreſentantur.*
Palā aūt ꝙ ſi repreſentat actualitatē ꝯtin^{r} qn̄ actu
ē. ſeqtur ꝙ anteq̄ꝫ eēt ⁊ poſtq̄ꝫ nō eēt ei⁹ actualita-
tē repreſentabit. al's. eēt mutatio ⁊ variatio in eo:
qꝛ de repreſen^{te} fieret nō repreſentās: ⁊ ſic non erit
ſimplr̄ imutabilis. ¶ Adhuc aūt tertiū dcm̄ nō vī
veꝝ: ꝙ ꝑm⁹ motor nō itelligat futuꝝ inq̄ꝫtū futu
rū: qꝛ̄ alr̄ nō ite^{r} nec cognoſcit q̄ꝫ ei⁹ eſſentia repre
ſentat. ipſa aūt nō repreſentat futuꝝ ſub rōne futu
ri. Palā aūt ex dictis ꝙ rō eius aſſumit falſuꝫ: cū
dicit ꝙ eēntia repreſentat idiſtāter: qꝛ̄ ñ repreſen
tat futuꝝ ꝯtingēs nec diſtāter nec idiſtāter. Aliud
ēt dictū nō eſt veꝝ: cū dicit: ꝙ ꝑmus motor nō itel
ligit alr̄ q̄ꝫ eius eēntia repreſentat. hoc nō eſt verū
de cognitiōe ꝯtigētiū: lꝫ ſit veꝝ de terminis ſin^{b9} ⁊
cōplexionibus neceſſarijs. Ac vero rō nūc ꝯcludit
o^{m} eius cū dicit ꝙ ꝑmus motor abſtrahit ab omni
linea ſucceſſiōis tpis: iō nō pōt ſignare dr̄ias tpis
. ſ. nūc tūc ⁊c. ⁊ p ꝯñs non cognoſcit futuꝝ ſub rōne
futuri: neqꝫ ꝑteritū ſub rōne ꝑteriti: nec pñs ſub ra
tione pñtis. iſtud inq̄ꝫ me^{m} nō valet. Palā aūt ꝙ ſi-
cut ꝑmus motor pt ſig^{re} in q̄ꝫtitate pma^{le} dr̄ias lo-
ci: vt hic ibi: dato ꝙ abſtrahat ab oī dr̄ia loci: ⁊ ab
oī loco de linea localis diſtantie: ſic in q̄ꝫtitate ſuc-
ceſſiua tpis dr̄ias ipſi⁹ tpis q̄ ſunt ante ⁊ poſt. nūc.
tūc olim po^{te} ſig^{re} ꝑ int^{m}. ¶ Ad euidētiā aūt ꝑmi
debes diligenter aduertere ꝙ intellectus nō pōt
ſig^{re} tales dr̄ias loci hic ibi niſi hēat habitudinem
ad locū: qđ ꝑꝫ: qꝛ ad variationē habitudinis ad lo-
cū: ſeqtur variatio de li hic ⁊ ibi: qꝛ̄ de re diſtāte ñ
pt dici h: ſed diciť ibi. Nā qđ eſt vni h ē alteri ibi.
¶ Ratio aūt huius variatōis eſt iſta: qꝛ̄ li hic nō
ſig^{t} abſolute vbi: ſed vt notat ꝓpingtateꝫ aliquid
drantis vel ſaltē idiſtātiā: li ibi: ⁊ non ſig^{t} abſolute
vbi: ſed vt notat idiſtātiā demrantis: Et iō cū vnū
⁊ idē. ſ. vnū vbi ſit mihi ꝓpinquū ſeu idiſtās indi-
ſtātia eqpollenti ꝓpingtati idiui^{le} ⁊ ꝯtiguitati: ⁊ ſic
demrando poſſum dicere hic: ⁊ illud hic eſt tibi di-
ſtās: ⁊ per ꝯñs demrando potes dicere ibi. Attñ ñ
itendo dicere ꝙ demrans habeat habitudineꝫ ad
locū ⁊ vbi ſubiiue: ſed ſufficit ꝙ hēat habitudinem
terminatiue. ſ. ꝙ ſit terminus illius habitudinis — *Scđm iſtum ꝑmotorē pōt de^{r} terminare diſtantias ⁊ ꝓpinquitates rerū omniū. vide tñ. s. phyſicorum huius.*
vꝫ. diſtātie ⁊ ꝓpingtatis. Palā aūt ex his: ꝙ lꝫ pri
mus motor ſe non hēat ad locū ſubiiue: tñ ſe hꝫ ter-
minatiue: qꝛ eſt terminus diſtan^{e} vel pñtie ſub di-
uerſis vbi pōt demōſtrādo dicere: hic: ibi: iſtuc: il-
luc. Manifeſtū eſt aūt ꝙ mō ſilī: ⁊ ꝯfor^{r} eſt dicēdū

de tēpore: ꝙ lꝫ p̄mus motor abſtrahat a tota linea
ſucceſſiua tp̄is: q꜄ nō mēſuratur tēpore: nec tabeſcit
in tp̄e: nec ſub tp̄e cōtinetur. poterit tñ per intellim
demōſtrare p̄ñs preteritū ⁊ futurū: ⁊ hoc ſub rōne
p̄ñtis p̄teriti ⁊ futuri. ¶ Et ſi arguas ꝙ nihil prete
ritū ⁊ futurū eſt reſpectu p̄mi motoris. Reſpondeo
ꝙ lꝫ nihil ſit ſibi p̄teritū nec futurū eminēter: nec
aliqua roſa eſt ſibi indiſtās eminēter: qm̄ ei⁹ eſſen/
tia eſt ſibi idiſtās: que eſt oia eminēter: nec aliqua
roſa eſt ſibi idiſtās: nec aliqs homo: verū eſt emi/
nenter. Aliquid tñ eſt bene ſibi futurū in proprio
genere: vt eclypſis lune. illa. n. eclypſis ē ſibi hn̄ di
ſtās ⁊ futura vel ſaltē diſtans alicui inſtāti tēporis
cui coexiſtit. Dicamus ergo cōcludēdo ꝙ p̄m⁹ mo/
tor nō tm̄ cogitat de ſe īmo de alijs: q꜄ itelligit aliq̄
extra ſe. intelligit. n. vlē ⁊ p̄ticulare ⁊ futurū ꝯtin/
gens ſub ratione futuri. ¶ Diſſolutio aūt rationis
antiquoꝝ ph̄orū: ⁊ ēt modernoꝝ: lꝫ ſit difficilis. nō
tñ eſt īpoſſibilis. Diſſoluamus p̄ rōnes antiquorū
deinde modernorū: q꜄ cū arguit̄ ꝙ p̄mus motor ñ
depēdet ab aliquo qd̄ ſit extra ſe ī aliq̄ gn̄e depen/
cōcedamus. Sed cū vltra dr̄ ꝙ ſi inte⁹ p̄mi moto/
ris terminat̄ ad aliquid extra ſe: tūc depēderet ab
obiecto vel ī rōne cauſantis vel mēſurātis vel ſal/
tē coexigeret aliq̄d extra ſe: ⁊ p ꝯñs vileſceret eius
itellectus. Rñdeo ꝙ accipiēdo itellectionē q̄tuꝫ
ad abſolutū: qd̄ īportat: a nullo qd̄ ſit extra ſe depē/
det: ⁊ oī alio a ſe circūſcripto adhuc maneret. acci/
piēdo aūt ītellectionē q̄tū ad re^m. ſ. q̄tū ad li eē co
gnitū qd̄ eſt diminutū: nec idē: nec diſtinctū cū ītel
lectu p̄mi motoris. ſi tale eē cognitū dependeat ab
obiecto qd̄ eſt extra: nullū eſt īcōueniēs: qm̄ tale
obm̄ illi⁹ eē cogniti nullā īperfectionē ponit in pri
mo motore: qm̄ nō eſt magis p̄fectus pp̄ illud: nec
minus ſine illo. ¶ Et ſi arguas ꝙ circūſcripto obo
circūſcribit li eē cognitū. circūſcripto aūt eē cogni
to. p̄mus motor nō eſt in acie intelligētie. tñ eſt in

Nota nõ eē icõ/ueniēs deū eē ī potētia accidētali ad intelligere reſpectiuum.

po⁹ accñtali ad ītelligēdū. ¶ Et ſi neg⁹ ītellectiōis
dicit īperfectionē. ſeqtur ꝙ affirmatio dicit p̄fecti
onem. Reſpōdeo tibi circūſcripto obo q̄tū ad eſſe
reale nō opꝫ ꝙ tollat̄ eē cognitū. Et cū vltra dicis
ꝙ ſi circūſcribat̄ eē cognitū p̄mus motor eſt in po⁹
accñtali ad ītelligēdū ſeu cognoſcēdū: ꝯcedo: ſꝫ ſic
eē in po⁹ accidētali non q̄tū ad ītelligēre abſolutū
ſed quātū ad re^um nihil imp̄fectionis dicit in p̄rio⁹
motore: nec in nobis: nec in aliquo ītellectu: q꜄ illō
eē cognitū cū ſit reſpectus rōnis: ⁊ ens diminutū
nullā dicit p̄fectionē: ⁊ p ꝯñs nec eius negatio dicit
īperfectionē. Alr̄ rñdet̄. q̄re. ¶ Dicta aūt ī rōne
ſc̄da nō cōcludūt: nā cū dicunt ꝙ actus ſi eſt verus
īfert obiectū eē ſicut añs īfert ꝯñs. cōcedo. ¶ Et
cū arguis: ergo ſicut ad deſtructionē ꝯñtis ſeqtur
deſtructio antecedētis ſic ad ſublationē obi extrī/
ſeci tollitur actus ītelligēdi p̄mi motoris. totū con
cedo tibi accipiēdo actū p eē cognito qui eſt q̄dā
reſpectus rōnis: ⁊ ens diminutū. nō aūt accipiēdo
actū q̄tū ad abſolutū: qd̄ īportat: qm̄ nec talis act⁹
eſt añs ⁊ obm̄ ꝯñs: nec īfert obm̄ in eē: ergo nec tol/
litur per ſublationē obiecti in eē. ¶ Et ſi dicas ꝙ
īpoſſibile videt̄ ꝙ nec actus q̄tū ad abſolutū nec
quātum ad eſſe cognitū tollatur a primo motore:
qm̄ totū eſt neceſſariū q̄cquid eſt in eo. Reſpōdeo
tibi ꝙ li eſſe cognitū ꝯtin⁹ eſt poſitū in eſſe: q꜄ ſuū
oppoſitū potuit poni: ſic ꝯtin⁹ ꝯſeruat̄: ⁊ per ꝯñs pt̄
tolli ab intellectu primi motoris per ſuum o^m con/
trarie vel cōtradictorie. ſ. p negationē eius. ¶ Ad
ꝯfirmationē aūt quā tu ponis ꝙ ad vnū añs nō ſe/
quūtur z⁹ ꝯdictoria: cōcedo: ⁊ cū dicis ibi eſt vnū
añs. ſ. vnus actus ītelligēdi: qui. ſ. ē verus īfert obꝫ
in eē: ⁊ cū vtraqꝫ ps ꝯdictionis poſſit euenire. ſeq̄t̄
ꝙ vnus actus ītelligēdi īfert vtrāqꝫ partē ꝯdictio/
nis in eē: qd̄ eſt īpoſſibile: q꜄ vt dictū eſt: tūc ad vnū
añs ſequūtur z⁹ ꝯdictoria. Reſpōdeo ſicut iā dcm̄
eſt ꝙ actus ītelligēdi in p̄ motore q̄tū ad abſolutū
qd̄ īportat nō ē añs: nec aliq̄d infert: nec affirmati/
ue ꝙ erit: nec negatiue ꝙ nō erit: ſed li eē cognitū
īfert obm̄ in eſſe. ſi ſit verū. idē aūt eſſe cognitū nō
eſt de cōtradictorijs nūc ꝙ h̄ erit ⁊ nō erit: ſed ſūt
z⁹ añtia. ad z⁹ autem añs bene ſequūtur z⁹ contra
dictoria. De rōne aūt quarta: cū dicit ꝙ ſi primus
motor intelligit plura extra ſe ꝙ ſucce⁹ ītelligētia/
rū faciet in eo laſſitudinē. Dico ꝙ nō opꝫ ſicut nec
ſucceſſio motionū ⁊ reuolutionū: qb⁹ ſc̄di motores
reuoluūt orbes cauſant ī eis laſſitudinē. nec hꝫ iſta
rō aliquā apparētiā ¶ Ad dictū aūt vltimū cū ar
guis ꝙ ſua actio erit viliſſima actio oīum actionū:
⁊ ꝙ īcōueniēs eſt meditari de quibuſdā: ⁊ ꝙ digni
us eſt nō quedā videri q̄ videri. Reſpōdeo cogni⁹
qua ſe cognoſcit eſt nobiliſſima actio actionū iſti⁹
gn̄is: ſed eē cognitū de iſtis inferioribus ſm̄ ꝙ oīa
ſunt p̄fectiora dici pōt p̄fectius vel īperfectius ſup
poſito ꝙ aliquā perfectionē dicat: qd̄ tñ ſupius eſt
negatū. ¶ Adhuc aūt cū dicis ꝙ īcōueniēs eſt me
ditari de q̄buſdā. Dico ꝙ apud ītellectum ſepara/
tū ſicut ſcire malū nō eſt incōueniens ſic nec medi
tari de vili ē vile: nec incōueniēs. nullum. n. incōue
niēs videt̄ ꝙ po⁹ apprehēdat ſuū obm̄ ſaltē q̄tum
ad bonitatē ⁊ nobilitatē aīalē q̄cquid ſit de bonita
te morali. ¶ Ad dicta aūt nouoꝝ ph̄orū q̄ magis
p̄ticulariter aſſerunt: ꝙ primus motor nihil extra
ſe intelligit. Diſſolutio autē prime demōſtrationis
ſtat in hoc: nā cū ar^r ꝙ primus motor ſi inte^r aliq̄d
extra ſe ītelligit oēs partes ꝯtinui aut ergo diui^{les}
⁊ hoc ſi: q꜄ tūc ñ ītelligeret oēs p̄tes ꝯtinui actu: ſꝫ ī
po⁹ aut omnino indiui^{les} ⁊ eſſe ꝯti^m eſſet cōpoſitū
ex indiui^{bus}. Reſpōdēt quidam ꝙ intelligit partes
adhuc in infinitum diui^{les}. Et cū dicis ꝙ tūc nō in/
telligit omnes partes in actu: ſed in potētia dicunt
ꝙ verum eſt ꝙ infinitum ex natura rei hꝫ hoc ꝙ
ſemper ſit in accipiendo vnum poſt aliud: nec eſt
aliq̄d īcōueniēs ſi ītelligeret rē ſm̄ ꝙ nata eſt ītel
ligi. Sed illa nō vera eſt reſpōſio: vt vr̄: qm̄ tūc p̄/
ficeret ī cognitiōe. nec ab eterno primus motor co
gnouiſſet qd̄ hodie cogn̄ſcit: ⁊ ſucceſſiue ītelligeret
p̄tem poſt partē. Que oia ſunt abſurda. Alr̄ ergo di

Solet dici ꝙ iſti nuas p̄tes deus ītelligit. non tñ deus ītelligit infinitas p̄tes con tinui: ⁊ ita de numero infinito dicatur.

citur ad rōnem ꝙ ſupponit vnum falſum. ſ. ꝙ con
tinuū ſit diui^{le} in infini^m. Dictū nāqꝫ fuit ī lib. p̄di/
camētoꝝ. cap̄ de q̄titate cōtinua. ꝙ q̄titas ꝯti^a ex
p̄tibus quātitatis indiui^{bus} finitis cōſtituitur: tñ nō
infinitis. ſi q̄titas ſit finita. Ac vero cū z⁹ addit̄ ꝙ
ſicut cōtinuū poteſt euacuari in eſſe cognito ſic in
eē reali. Reſpōdeo ꝙ verū ē: qm̄ cōcedo ꝙ diuiſio
cōtinuo taꝫ in eſſe cōtinuo q̄ꝫ in eſſe reali ex finitis
p̄tib⁹ cōponat̄. ¶ Amplr⁹ autē cū z⁹ dicit̄ ī ſpecie/
bus eſt p̄ceſſus in infinitū: ergo ſi ītelligit omnia
que ſunt extra ſe intelligit perfectiorem ſp̄ēm poſ/
ſibilem poni in eſſe. iſta aūt diſtat ab imperfectio/
ri in infinitū: ergo infinita perfectione. ¶ Hic di/
citur ꝙ ratio aſſumit vnum dubiū: an ſi ſit proceſ/
ſus in infinitum in ſpeciebus: quoniam hoc forte

Teneo ꝙ hō ſi/ nite perfectiōis ī infinitū excedit aliquum.

negaretur. Hoc etiam dato non videtur ſequi ſcō/uenīēs: nec habetur ex hoc ꝙ ſit infinite perfectio/nis ſimplr: ſed ſm quid ī iſto genere entis. ſ. limita/ti. ¶ Adhuc aūt rō vltima nō cōcludit qn̄ dicit ꝙ creature non relucerent in creatore: ſicut in ſpecu/lo: qđ probāt: qm̄ tūc nō eodez actu intelligeret eſ/ſentiā ſuā: ⁊ alia a ſe: cū ſpeculū ⁊ res in ſpeculo non eodē actu videatur. hoc vtiqꝫ nō videtur verū: qm̄ eodē actu pōt videri ſpeculū ⁊ res in ſpeculo. Attñ nō ponim⁹ ꝙ alia repreſentāt̄ in eſſentia ꝑmi mo/toris ſicut res in ſpeculo: ſed ſicut in exēplari: nec ē dr̄ia niſi q2 ſpēs roſe eſt exēplar diminutū. Eēntia aūt ꝑmi motoris eſt exēplar eminēs repreſentās roſam: nā ſicut ſpēs roſe ſupplet vicē obi ī repreſen/tādo: nō aūt in terminādo intuitū: ſed ipſamet ro/ſa in ſe formalr̄ terminat: ſic eſſentia ꝑmi motoris ſupplet vicē obi in repreſentādo: nō aūt in terminā/do: ſed ipſamet roſa in ſe formalr̄ terminat aſpectū ītellectionis ꝑmi motoris. Cōcludamus ergo ꝓpō/nē affirmatiuā: ꝙ primus motor intelligit non tm̄ ſe formalr̄: ſed ītelligit alia que ſunt extra ſe forma/liter: primo tñ terminatur intelle⁹ ſuus ad eſſentiaz ꝓpriā: deinde ad alia que ſunt extra ſe: ⁊ hoc eſt ꝙ aliq voluūt dicere ꝙ eſſentia ꝑmi motoris eſt obm̄ primarium: ⁊ creature obiectuz ſcđarium: ⁊ primo ītelligit complexiones neceſſarias ⁊ ſimplices ter/minos ꝙ̄ complexiones contingentes.

Si cupis habe/re mētē cōmēta/toris. vide. 12. m. 51.

¶ Explanat cū īfallibilitate ſcientie diuine contin/gentiam in rebus poſſe reperiri. Caput. III.

PErſcrutemur an ꝑmus motor hēat ſciaz ſimmul[em] de rebus extra. Nec nō ⁊ cum infallibilitate ſcientie eius poſſit ſcire ꝯtin⁹ vel non. Dicamus ergo in primis ꝙ res que extra primū motorē eſſe dr̄ ſunt ī 3[ci] ge/nere: ſicut nāqꝫ ſunt quidā termini ſimplices: vt ro/ſa ⁊ lapis: ita ſunt quedā cōplexiones neciē: vt roſa eſt flos: ⁊ ſunt quedā cōplexiones ꝯtingētes: vt ro/ſa exiſtit. ¶ Adhuc aūt ſcia pōt ſumi proprie ꝓ ꝙ eſt habitus ꝯ[onis] demrāte ex ꝑmis veris ⁊ neceſſa/rijs ipo[ꝝ] alr̄ ſe hēre: vel pōt ſumi magis large pro no⁹ certa ⁊ euidēti: ⁊ neceſſario vera neceſſitate op/poſita falſitati: nō accipimus autem hic notitiam primo mō dictā. Quoniā palā ꝙ de ſim[ꝝ] terminis nec de cōplexionibus neceſſarijs imediatis. cuiuſ/modi ſūt ꝑn[a]: nō habetur ſcia ſic accepta. Capiam⁹ ergo ſciam ſcđo modo acceptaz ⁊ perſcrutemur: an ꝑmus motor habeat euidētē ⁊ infallibilē no[em] de oībus q̄ ſūt extra ſe. ¶ Sit ḡ p⁹ ꝓpō talis. Prim⁹ motor hꝫ notitiā euidētē ⁊ īfallibilez de terminis ſim[ꝝ] q ſūt ex̄ ſe. Hoc ꝓbat̄: qm̄ ibi ſūt repreſentati ī ei⁹ eēntia: ḡ ⁊ īfallibilr̄ cogniti. ¶ Scđa ꝓpō ſit talis: ꝑmus motor hꝫ notitiā de oī cōplexiōe neceſ/ſaria: ſiue ꝑ: ſiue ſcđo. Hͦ ꝓbat̄ ſicut p⁹: qm̄ oēs cō/plexiōes neciē cuiuſcūqꝫ ſint ī ei⁹ eēntia repſentan/tur. ¶ Propō 3ᵃ ē de ꝯtin[ꝝ]: qm̄ de illis ē tota diffi/cultas: ꝑmus motor hꝫ notitiā īfallibilē de cōplexi/onib⁹ ꝯtin[ꝝ] ꝑdicatis. Hͦ ꝓbat̄: qm̄ intelle⁹ finit⁹ hꝫ de illis no[em] īfallibilē ꝙ iſta ſunt ꝑdicata: ḡ ⁊ ītelle/ctus īfinit⁹. ¶ Propō 4ᵃ ſit talis. ꝑmus motor hꝫ notitiā īfallibilē de cōplexionib⁹ ꝯtigētib⁹ pn̄tib⁹. Hͦ ꝓbat̄ ſicut 3ᵃ: adhuc autem: qm̄ oīs no⁹ intuitiua de re pn̄te: ⁊ actualr̄ exn̄te eo modo q̄ ꝑ no[em] repre/ſentat̄. vr̄ oīno eē vera ⁊ īfallibilis: ⁊ ſpālr̄ ī ꝑ moto/re q̄ aliquid ſit de ītellectu finito. ¶ Tota difficultas eſt de no⁹ futuroꝝ ꝯtingentiū an ſit infallibilis. ꝓꝑ hoc. n. ītroductū ē hoc ca[m]. ¶ Propō ḡ 5ᵃ ſit talis: ꝑm⁹ motor nō hꝫ no[em] oīno ⁊ ſimplr̄ īfallibilē. ꝓꝑ hoc. n. dr̄ habit⁹ ꝯnis demrāte ſim[r] īfallibilis ⁊ ne/ceſſarius neceſſitate op[ta] falſitati: q2 nō pōt eē fal/ſus: Ex hoc ꝙ ē ex neceſſaria cōplexione: ⁊ impoſſi/bile alr̄ ſe hēre: nec habitus erit ſimplr̄ īfallibilis. Am/plius aūt inani[m] ē: ꝙ ſi notitia ꝑmi motoris đ futu/ro ꝯtigēti eſt īfallibilr̄ vera ſic ꝙ ñ poſſit eſſe falſa: neciō īfert futuꝝ in eē: qm̄ ſi nō īferret futuꝝ in eē ſeqtur ꝙ eēt falſa ⁊ nō vera: ⁊ ſic illud qđ ponebaz ꝯtingēs erit neceſſariū. ¶ Et ſi dicas ꝙ nō erit ne/ceſſariū neceſſitate ꝯn̄tis: ſed neceſſitate ꝯnē: illud nō valet: qm̄ ſi ꝯn̄a ē neceſſaria ⁊ an̄s ē neciūm. ſeq/tur ꝙ ꝯn̄s ē neceſſariū: ſic aūt eſt hic: qm̄ tu dicis ꝙ no⁹ ē īfallibilr̄ vera: ⁊ ꝑ ꝯn̄s neceſſario vera: ⁊ eſt iā poſita: ⁊ ꝯn̄a for[lr]: q2 īfert ſuū obm̄ in eē: ḡ ſeqtur ꝙ ꝯn̄s erit neceſſariū. ¶ Propō 6ᵃ ſit talis: ꝑm⁹ mo/tor hꝫ ſciam certā de futuris ꝯtingētibus ⁊ īfallibi/lez ñ ſimplr̄: ſꝫ ſub ꝯditione. ſ. ſuppoſito ꝙ ad ꝑtem aliā determinet ſe: ⁊ q2 illud ad qđ đterminauit ſe ſemel q̄ſi ſemꝑ determinationē nō mutat: ſed ī ea ſemꝑ ſtat: ⁊ cū poſſet mutare: ⁊ ad ꝑtē oppoſitam ſe determinare: ſicut dr̄ de ſapiēte ⁊ vero hoīe cū ali/qd ꝓmittit ſe facturū reputatur pro vero ⁊ certo ⁊ īmutabili nō ſim[r]: ſed vix aut nūqꝫ eſt iuētū oppo/ſitū. ſ. ꝙ deficeret ī promiſſo: īꝫ ſimplr̄ đficere poſ/ſe ⁊ abſolute ſi vellet: ſic dr̄ ſub ꝯditione p[m] moto/rē hēre ſciam īfallibilē ex futuris ꝯtingētib⁹. Pa/lā aūt cuilꝫ ītelligēti ꝙ apud quēcūqꝫ intelle[m] alia eſt certitudo neciōꝝ q̄ neceſſario eueniūt: ⁊ q̄ ipoſ/ſibile eſt nō euenire. Et alia eſt certitudo ꝯtingēti/ū q̄ poſſibilr̄ eueniūt: ⁊ q̄ poſſe eſt nō euenire: qm̄ certitudo neceſſarioꝝ ſic eſt vera ⁊ neciā: ꝙ ipoſſe ſimplr̄ ē ꝙ ſit falſa. Certitudo aūt ꝯtingētiū ſic eſt certa ꝙ pōt eē falſa ⁊ dū[r]. Palā aūt ad ſcđm q̄ſitū qđ dōm: nā cū querit̄: an cū infalli[te] ſcie primi mo/toris poſſit ſtare ꝯtin⁹ vel nō. Dicimus ꝙ cū īfalli[te] ſcie primo mō accepte ipoſſibile ē ſtare ꝯtin[em]: cū talis īfallibilitas ſcie ſit de ipoſſibilibus alr̄ ſe ha/bere: vt dictū eſt. Infalli[te] aūt ſm qđ: ⁊ ſcđo modo accepta hn̄ ſtat cū cōtin⁹. ¶ Adhuc dr̄ fertur ex di/ctis: ꝙ nulla ꝓpō vera de futuro ſtat cū ꝯtin⁹: ⁊ ſilr̄ nulla ꝓpō falſa de futuro ſtat cū ꝯtin⁹. Has tamen ꝓpōnes plures nō acceperant: iō illas ſub dubio ti/bi trado: q2 nōnulli exiſtimāt ꝙ illa ſil̄ ſtāt. p[m] ꝙ al/tera pars ꝯtin[r] eueniet: ⁊ qđ poſſibile eſſet euenire. 2[m] ꝙ illius partis ꝯtin[s] que eueniet pōt hēri no⁹ q̄ repreſentat inte[m] ꝙ talis pars futura eueniet. 3[m] ꝙ talis no⁹ de parte futuri ꝯtingētis que eueniet ē vera: ita erit ſicut ꝑ ꝓpōnē enunciat̄: ergo a primo ad vltimuz propoſitio vera ⁊ neceſſaria de futuro cōtingēti pōt ſtare cū ꝯtin⁹. Et illud vltimū ē mul/tū diſſonum dictis ſuperius in hoc caplo: ergo hic nullam ꝯnem aſſero plus vellez audire ꝓꝑ magnā difficultatem ꝙ̄ aliquid dicere.

Vide de ꝑdeſti/natione. ſcoti li/bro. 1. d. 40. 41. / ⁊ libro. 3. di. 7.

Scđm cōmēta/torē ī reb⁹ naſci/tur cōtingētia / ꝓꝑ mām primā.

¶ Manifeſtat dcū: ⁊ q̄ ſunt formalr̄ in deo ab ītel/lectu finito diſtincte intueri poſſe. Caput. IIII.

PArte vltima huius tertij li/bri reſtat ꝑſcru/tādum: an primus motor nālr̄ poſſit in/telligi ab ītellectu diſtincto vl̄ ſaltē for/ aliqd exn̄s in eo. de hoc varie dixerunt noui ꝑhi ⁊ antiqui. dictuz eſt. n. ſatis explicite quo/modo primus motor intelligit alia a ſe. Ac vero p⁹

perſcrutatio erit quo ſcdi motores intelligunt pᵐ. Deinde quo ſcdi motores ſeipſos: ⁊ alia que ſunt ex ſe. ¶ Prima igit̃ ꝯ ſit talis. oia predicata vniuoca p̊ motori ⁊ alijs extria for' in p̊ motore nalr pnt intui⁰ videri a b itellectu diſtincto ⁊ limitato: ⁊ ab intellectu finito. Et eſt inten⁰ huius ꝓpõnis dicere ꝙ aliquid formalr extis in p̊ motore: vt qditas entis: ⁊ qditas ſube: ⁊ ſic de alijs ꝑdicatis vniuocis ex pario nalibus pnt intuitiue videri a ſcdis motoribus ⁊ ab oi itellectu ſeparato. ¶ Ad hãc aũt ꝯnem probandã opʒ neceſſario aliquas propõnes premittere: ⁊ ſunt 3ᵉˢ: quaꝝ prima ſit talis. ꝑdicata priora in linea ꝑdicamẽtali ſunt per ſe ꝯceptibilia ⁊ intuitibilia abſqʒ iferioribus. Hec ſic ꝓbatur. quecũqʒ ſunt ꝑ ſe cõceptibilia ꝑſcitate ſcdi mõi alia a ꝯceptibilitate aliquoꝝ alioꝝ: quoꝝ abſqʒ illis alijs pnt cõcipi ⁊ videri intui⁰: hñt nãqʒ ꝑdicata priora ꝓpriam ꝯceptibilitatẽ de eis demõſtrabilẽ aliã a cõceptibilitate iferioꝝ: ꝗ ꝑ ſe ſũt intuitibilia ꝑſcitate ſecũdi modi abſqʒ poſterioribus. ¶ Adhuc aũt manifeſtũ eſt ꝙ vlia nõ ſunt ſeparabilia a ſingularibus ſecũdũ eẽ reale. tñ ſunt ſcdm eẽ cognitũ: ⁊ intui⁰ ⁊ abſtractiue. Con': qꝛ ſubm meta^{ce} abſtrahit a ſubo phie nalis i cognoſci ſic ituitiue ſicut abſtractiue. Palam aũt ex intẽtione ꝓgenitoꝝ hoc. Dicit enĩ Aui. 3. ſue meta^{ce}. ꝙ ens ⁊ res pria impreſſione ipri mũtur in aia. Et Ariſto. p̊ phicoꝝ. vlia ingt p̊ ſunt nobis nota. Ac vero experiẽtia pʒ: qꝛ a remotis p̊ appet ꝙ aliqd ſit coloratũ ꝙ̃ ꝙ ſit album. Et p̊ videt̃ de aliquo ꝙ ſit corpus ꝙ̃ ꝙ ſit aial: ⁊ aial ꝙ̃ homo vel equus. intelligit aũt ſic illã ꝓpõnẽ: ꝙ intellectus ſeparatus ſi eſſet pris roſe ꝙ per ſe poſſet intuitiue videre quiditatem entis in roſa for' incluſaʒ: abſqʒ hoc ꝙ videret qditatẽ ſube for' exiſtentẽ i roſa: ⁊ quiditatẽ corporis: ⁊ ſic de alijs predicatis inferioribus: ⁊ ſic ſemper deſcẽdẽdo vſqʒ ad hanc roſam. Et vt breuiter me expediã: incluſum põt videri abſqʒ hoc ꝙ videatur includẽs. Incluſum põt videri ſine includente. ¶ Et ſi dicas ꝙ ꝑdicata iferiora mouebũt itellectũ ſicut priora: vt qditas roſe: ſicut qditas entis. Reſpõdeo tibi. itelligo ſic ꝙ dato ꝙ alia nõ mouerẽt: adhuc predicata priora poſſunt mouere intellectũ diſtinctum: vt dato ꝙ quiditas roſe nõ moueret ad notitiã ſui: adhuc quiditas entis poſſet mouere ⁊ terminare ad notitiã ſui: ⁊ forſan intellectus ſeparatus poſſet ſuſpẽdere actũ ſuũ reſpectu iferiorũ ⁊ nõ reſpectu ſuperiorũ. ¶ At vo hãc ꝓpõnẽ nitunt̃ reprobare ꝙ̃ plures. arguũt. n. ſic. nullũ vle eſt intui⁰ cog^{le}: ergo vlia nõ ſũt intuitibilia abſqʒ ſingularibus: ꝯña manifeſta. probatio añtis: qꝛ intuitiua eſt extis i quantũ extis eſt. ſola aũt ſingularia exñt. probatio: qꝛ vlia abſtrahũt a principali modo preterita ⁊ futura: ergo ſola no^a abſtractiua ſunt cog^{lia} ipſa vniuerſalia: ⁊ non no^a intuitiua. Attamen illud dictuʒ nec in ſe eſt veꝝ nec ipedit nr̃m propoſitum: nam cum dicit ꝙ vlia nõ ſunt cog^{lia} intui⁰: ſed tñ abſtractiue. ꝯtra. intellectus ſeparatus poteſt cog^{re} intui⁰ omne poſitiuum per ſe incluſum in ſe ipſo cum diſtincte poſſit cog^{re} ſeipſuʒ cog^{re}: ſʒ multa preterita per ſe primo mõ ſunt incluſa in eo: vt qditas entis ſube ⁊ ſic de alijs ſemper deſcendẽdo: ergo intuitiue videt iſta vlia. ¶ Adhuc aũt intellectus ſeparatus ponit drĩam inter qditatẽ entis vlis ⁊ particularis. Et ſilr inter drĩam vlem ⁊ indiuidualem: vt inter humani^{tatem} ⁊ drĩam indiuidualem: ergo vtrũqʒ neceſſario cog' intui⁰: ſi notitia q̃ cog' iſta ſit intuitiua. Amplius aũt dr̃ ꝙ idea vlis platonica erat per ſe itelligibilis: ⁊ a ſeipſa ⁊ ab alia. ſilr motores celorum: ⁊ intellectus in nobis qui eſt vnus i omnibus ſm pħos ſunt quedam vlia: ſic ꝙ quodlibet correſpondet cõceptui ſpecifico: ⁊ tñ nllus vnq̃ negauit nec poſuit qn eſſent intelligibiles ⁊ intuitiue cog^{les}. ymaginatio nãqʒ decipit tales. ymaginãt̃. n. iſti ꝙ no^a ſingularis ſit obiecti ſim' pñtis ⁊ exñtis in ratione obiecti cogniti: qd eſt falſum: quoniam: nec opʒ ꝙ extis ſeu ſin^{ris} ſit cognita: lʒ ſit ꝯdi⁰ ⁊ ei⁹ proprietas ꝙ videtur ⁊ intuetur: ⁊ ſub quo vr̃. bene enim concedimus ꝙ humanitas que eſt quoddaʒ vle nõ põt intui⁰ videri niſi exiſtat in aliquo ſin^{ri}: ſed non opʒ ꝙ extia qua exiſtit: nec iſta ſingularitas qua cõtrahitur intuitiue videatur. Nota ꝙ vlia poſſunt ⁊ abſtractiue ⁊ intuitiue cognoſci. Dicamus ꝗ ꝙ prima ꝓpoſitio noſtra eſt vera ⁊ multum probabilis. ſ. ꝙ predicata priora in linea predicamẽtali ſunt per ſe ⁊ preciſe intuitibilia abſqʒ poſterioribus ⁊c̃. ¶ Secũda propoſitio ſit talis. Predicatũ vle in ſua ꝑciſione intuitiue viſum abſqʒ poſterioribus eodem actu numero quo videt̃ in vno videtur in omni eo in quo formalr exiſtit ſi diſtãtia nõ ipediat. Et ſi obm deſinit eſſe non opʒ ꝑꝑ hoc actũ deſinere ſimplr eſſe nec in aliquo variari: ſed adhuc terminabitur ad illud obm vle: vt eſt in alio. Et vt melius intelligas ꝓpõnem: pono tibi exẽplũ. ſi eqnitas intuitiue videatur: ⁊ vt viſa preſcindat ab omni poſteriori equo ſi exiſtat in. 1000. eqs ſingularibus eodem actu numero videtur nec variatur in aliquo ad generationẽ vel ad corruptionem equorum particulariuʒ. hec vero propoſitio ſic intellecta euidenter ꝓbatur: qꝛ actus nõ variatur ad variationẽ obi mãlis qd pʒ i exẽplo: qꝛ ſi albedo poneretur per poſſibile in. x. ſubis ſimul vel ſucceſſiue in. x. ſuperficieb⁹: eodeʒ actu numero quo nũc videtur in vna ſuperficie videretur i. x. Eodem actu numero quiditas i pluribus apprehenditur. Probatur ẽt aliter illa maior: quoniam in no^a abſtractiua ſi ꝯ^{tus} predicati cõmunis ⁊ prioris per ſe habeat̃: iſte eſt vnus numero reſpectu talis obiecti in quo for' exiſtit obm: vnde ⁊ ſi poſt aduenirent ꝯ^{tus} inferiorum variati: iſte tñ ꝯ^{tus} primus non varieretur: ſed ſaluaretur in vtroqʒ conceptuum inferiorum: ſic ⁊ intuitiua. Unde ſi per poſſibile vna albedo eſſet i tribus ſubis ⁊ deſineret eſſe in vno adhuc videretur in alio: hñ ergo eſt aſſumpta propõ: ꝙ predicatũ intuitiue viſum in ſua preciſione abſqʒ poſterioribus eodem actu numero quo videtur in vno videtur in omni alio in quo exiſtit. ¶ Propoſitio 3ᵃ ſit talis: prim⁹ motor ⁊ ſcdi motores: imo oia entia limitata ꝯueniũt in aliquo vno predicato priori: vt in quiditate entis inquantuʒ ens. H̃ propõ acci' a metaphyſico: qꝛ ſubm meta^{ce} eſt ens inquãtum ens vni^{ce} dictum de primis. 10. generibus: nec ad ꝓbandũ hanc ꝓpõnem opʒ amplius laborare: quoniam in hoc ſatis laborauit metaphyſicus: ⁊ intelligit metaphyſicus vnitatem entis ex nã rei eẽ extra intellectum: ſicut equinitas eſt vna ⁊ indiuiſa indiuiſione ſibi ꝓpria in oibus equis: ⁊ eſt tota in quolibet equo abſqʒ vlla ſui diuiſione ſibi ꝓpria. eſt vna in omnibus vnitis. Ex iſtis tribus ꝓpoſitionibus euidẽter ꝓbabo ꝯnẽ ꝓpoſitam. ſ. ꝙ aliqd for' poſitiuũ for' extis in p̊ motore ex puris naturalib⁹ põt ab intellectu diſtincto videri. formet̃ ꝗ ſic rõ. ois qditas nã cog^{lis} intui⁰ ab itellectu finito in.

aliquo abſq3 omni poſteriori eſt naturaliter intui-
tiue cogiue in q̊cūq3 for' exiſtat: hoc p3 p ſcd̃am ꝓpõ
nē: ſed qditas entis inq̃ntum ens eſt nãlr intuitiue
cogiue ab itellectu limitato in aliq̊: vt i roſa abſq3 oĩ
poſteriori. hoc p3 p p̊mã ꝓpõnē: ꝗ qditas entis nã-
liter ē intui' cogiue in q̊cūq3 for' exiſtat i 3° p̊me ſi':
ſed qditas entis vna et indiuiſa formalr exiſtit i p̊
motore: ⁊ i alijs oĩbus: ⁊ p ꝯñs i roſa. hoc p3 p 3am ꝓ
põnē: in creatura aūt eſt intuitiue cogiue: ergo ⁊ in p̊
motore: ⁊ per ꝯñs aliqd formalr exñs in p̊ motore
eſt nãlr intuitibile ab intellectu diſtincto: qd̃ ꝓba
re volebamus. Amplius aūt hõ ꝯ alr probat: ⁊ ſup
pono vnã ꝓpoſitionē ex qua cū vna alia aſſumpta
ꝯcludã propoſitū: propõ ſit talis: quicqd per ſe ꝑ-
ſeitate ſcd̃i modi ineſt alicui quiditati: ineſt ſibi in
quocūq3 formalr exiſtat. hoc p3 per ꝓpõnem aſſū-
ptã: ſed qditas entis in roſa: q2 nõ reperitur ſubm
ſine ꝓpria paſſione. Ex hoc arguo ſic. oĩs quiditas
motiua nãlr vl' terminatiua vel determinatiua na
turaliter ad notitiã ſui nãliter ē motiua ſeu deter-
minatiua in quocūq3 formalr exiſtit: hoc p3 p ꝓ-
põnem aſſumptã: ſed qditas entis in roſa eſt natu
ralr motiua intellectus finiti: ergo ⁊ vbicūq3 exi-
ſtit. Exiſtit aūt in p̊mo motore: ergo ⁊c̃. ¶ Tertia
ratio additur talis. oĩs quiditas diſtincte: ⁊ ſub ꝓ-
pria rõne nãlr cognoſcibilis abſtractiue in quocū-
q3 exiſtat eſt nãliter cognoſcibilis intuitiue in q̊cū
q3 exiſtat: ſed qditas entis eſt naturalr cognoſcibi
lis abſtractiue vbicūq3 exiſtat. Exiſtit aūt in p̊mo
motore. Palã aūt ex his correlarie inferēdo q2 nõ
tm̃ qditas entis eſt nãliter cognoſcibilis intuitiue
i primo motore: ſed et qditas ſubẽ: ſpũs: intellect'
⁊ volũtatis. Et vt breuiter me expediã: oĩa predica
ta cõia ſibi ⁊ alijs. Et vlterius inferẽ q2 intellectus
ſeparatus ſeu ꝯiūctus corpi corruptibili poteſt nã-
liter videre primū ens: actum purū: ſūmum ⁊ infi-
nitũ: de hoc tñ inferius fiet ſermo. iſte ergo ſunt rõ
nes multũ apparētes ad iſtã ꝯnem ſequēdo prin'
metalis. ſ. de vniuocatione entis ſe tenentis ex pte
obiecti. ¶ Et ſi queras an ille rationes demõſtrēt
vel ſint ſolubiles. Dicitur a filio cuiuſdam q2 non
demõſtrãt: ſed ſunt ſolubiles: l3 cū difficultate. Et
earũ diſſolutio ſtat in hoc: qm̃ l3 idē oĩm viſum in
pluribus: vt qditas entis in oĩbus videatur. tamē
actus videndi variatur ꝑ variationē mõi ⁊ exñe
ſub quo vr̃: iõ nõ op3 q2 ſi videatur in vno in q̊ for'
exiſtit q2 videaẽ i oĩb' i qb' for' exiſtit: ſicut rl'o va
riaẽ ad variationē termini. Alr ſolutionē. quere.

Amplius autem in ſpãli inquirendo de cognitione primi
motoris dicamus cõcluſionē affirmatiuã ſcd̃am:
⁊ ſit talis. Eſſentia primi motoris: ⁊ eius quiditas
ꝓpria: ⁊ ſub ipſa rõne inquãtũ ħ quiditas ⁊ eẽntia
eſt nãliter cognoſcibilis ab intellectu finito ſepara
to. ħ propoſitio ſic probatur. Quicquid per ſe ꝑſei-
tate ſcd̃i modi ineſt ſuperiori ineſt per ſe perſeitate
ſcd̃i modi: qm̃ ſi riſibilitas ineſt hoi ꝑ ſe perſeitate
ſcd̃i modi: ineſt ſorti per ſe: l3 nõ primo: ſed per rõ-
nem hominis: ſed conceptibilitas ⁊ itelligibilitas
ineſt per ſe enti: ergo ⁊ omni cõtento ſub ente. Qui
ditas autem primi motoris per ſe ſub ente contine
tur: vt in prioribus dictum fuit. ¶ Ratio ſcd̃a ad
eãdẽ cõcluſionē ſit talis. Omne id qd̃ per ſe ineſt
ſuperiori ⁊ cõi ⁊ omni cõtẽto ſub altero mēbro di-
uiſionis iſtius cõis nõ deb3 negari ab altero mem
bro diuiſionis: ⁊ omni contẽto ſub eo niſi occurrat
aliquod medium euidens ad concludendū repu-
gnãtiã: qd̃ ſibi ineſſe nõ poſſit: ſed enti in cõmuni ⁊
enti limitato ⁊ finito per ſe ineſt naturaliter moue-
re intellectum ad notitiam ſui: ergo non debet ne-
gari p̊mo motori ineſſe: niſi appareat aliquod me-
dium euidēs ad ꝯcludēdū repugnãtiam. nullū au
tē medium euidens apparet intellectui q2 conclu-
dat repugnãtiã niſi id. ſ. q2 primus motor nihil cau
ſat extra ſe naturaliter ⁊ neceſſario. Palam aute3
q2 id medium non eſt euidēs nec ſufficiens ad con
cludēdū hoc: quoniã nec p̄hie: nec nobis ſufficiens
fuit. Quereẽ enim ex iſtis triplex propõ. pria q2 in-
telle' eſt producta de nouo. 2° q2 eſt producta ab
obo. 3° q2 prim' motor nihil cauſat extra ſe neceſ-
ſario ⁊ nãliter: ⁊ per ꝯñs nõ cauſat notitiam ſui in-
tellectui diſtincto nãlr: ſed tñ libere ⁊ ꝯtin'. At ve
ro ſi hec ꝫ predicta poſſent extirpari iam iſtan' nõ
haberet apparētiã. Primū aūt nõ eſt euidens: qm̃
ſicut ſupra dictum fuit. fertur a nouis p̄his q2 inte'
quantum ad illud abſolutum qd̃ importat eſt ide3
cū eſſentia intellectus. ſaltē poteſt probabiliter ſu
ſtineri: ⁊ ſunt ratiões ita probabiles ad iſtã parte3
ſicut ad aliam. 2m dictum nõ eſt euidēs. ſ. q2 inte'
creata ſit ꝓducta ab obiecto: nec totaliter nec par-
tialiter: ſicut multis inſtãtijs apparet. Amplius au
tem 3m dictum eſt magis dubiu3 cum dicūt q2 pri-
mus motor nihil cauſat extra ſe neceſſario. ħ nõ vi
detur eſſe verū: cū ſit cauſa finalis omnium neceſ-
ſario ⁊ naturalr ⁊ tñ libere: ⁊ ꝯtin'. Dices. nihil cau
ſat extra ſe effectiue ⁊ naturalr: ſed nec iſtud eſt ve
rũ de quacunq3 productione: quoniã producit res
in eſſe cognito naturaliter ⁊ neceſſario. nec poſſet
nõ cauſare ſaltem q̃ntum ad terminos ſimplices: ⁊
cõplexiones neceſſarias: ⁊ ꝓducit eas extra ſe emi
nenter. ¶ Adhuc aūt 3° dicitur q2 talis actio rõna
lis non debet negari ſibi: ſicut nec alijs entibus: l3
actio realis ad extra poſſit ſibi negari: q2 ſunt mul-
ta entia realia quibus nõ cõpetit actio realis: ſicut
ſunt quãtitas ⁊ relatio: vt fertur. cõuenit tamē eis
actio intenlis: vt mo're intellectum ad notitiam ſui.
Palam ergo ex iſtis: q2 iſte tres propoſitiones non
cõcludunt euidēter repugnãtia3: q2 primus motor
nõ poſſit naturaliter intuitiue videri: nec aliud me
dium: q2 primus motor non cauſet extra ſe: conclu
dit oppom euidēter: quoniã adhuc hoc cõceſſo non
impedit propoſitu3. cõceſſerūt nãq3 progenitores
noſtri: vt Ariſto. ⁊ cõmētator q2 pria itelligētia ni-
hil cauſat extra ſe: nec naturaliter: nec cõtingēter:
⁊ tamen poſuerunt q2 ſcd̃a intelligentia neceſſario
intelligebat primam: ⁊ mirũ eſt q2 eã p̃clari phylo
ſophi nõ potuerūt videre illud mediũ ſi ē ita eui-
dēs: ſicut dicūt moderni ⁊c̃. Dicamus ergo q2 me'
ſpãlia ad cõcluſione3 propoſitam demonſtrant. ſ.
q2 eſſentia primi motoris ſub ratione propria ⁊ in-
quantum hoc poteſt naturaliter ab itellectu finito
⁊ limitato ituitiue videri. Demõſtratio vero ſit ta
lis. Eſſentia primi motoris mouet naturaliter itel-
lectum proprium ad notitiã ſui: ergo ⁊ intellectum
diſtinctũ: añs eſt manifeſtũ. probatio ꝯñe. mouēs
videtur reſpicere vniformiter mobilia eiuſde3 ra-
tionis. Eſſentia primi motoris eſt mouens. intelle-
ctus vero proprij ⁊ diſtincti ſunt mobilia eiuſdem
rõnis: ergo vniformiter mouebit illos. mouet aūt
naturalr intellectũ ꝓpriũ: ꝗ ⁊ mouebit nãlr intelle

Scđm cōmē/tatorē hō añ mor/tē pōt gdicatue ꝛ cognitione dei ſifica cognoſcere deū ꝛ alias ſub ſtantias ſeparatas

ctum diſtinctum. Et iō alr rñdetur ꝙ primuꝫ mo/uēs mouet pᵐ mobile oīno pᵃ motione. pᵐ aūt mo/uēs ē eēntia pmi motoris: pᵐ moˡᵉ ītellectᵘ ꝓpriᵘ: pᵃ vero motio ē motio nālr. zᵐ mobile eſt intelle/ctus diſtinctᵘ. zᵃ motio ē motio libera ꝛ cōtingens: ꝛ ex hoc ꝯcludit ꝙ ꝯña nō eſt bona. Palā autēꝫ ꝙ dictū mū de p moʳᵉ ꝛ p mobili ꝛ pᵃ motiōe ꝛ zᵒ mo/bili ꝛ ſcđa motiōe vr̄ gratis dictū: qm̄ in ente limi/tato primū mouēs ſicut mouet pᵐ mobile. ſ. intelle/ctū diſtinctū pᵃ motione. ſ. nāli: ꝛ non motione zᵃ. ſ. libera. quare ḡ nō ꝛ ſic de p motore: qꝛ ſicut mouet intellectū ꝓpriū nālr. ita intellectū diſtinctū nālr: Ex his ꝯcludit filiᵘ cuiuſdā euidēter: ꝙ pmus mo/tor clare diſtincte ꝛ intuitiue ex puris nālibus pōt videri. Attn̄ lꝫ ille rōnes ſint appaᵗᵉˢ ꝛ probabiles, nō tn̄ demōſtrāt: ſed ſolubiles ſūt. Diſſolutio carū ſtat in hoc ꝙ pmus motor nihil effectiue: nec nālr ꝓducit extra ſe. opꝫ autēꝫ in noua intellectione ꝙ obm̄ vel aliqd ſupplēs vicē obi neceſſario ꝯcurrat: vel totalr vel pcialr reſpectu ītellectiōis vel alicu/ius pmi ad ītellectionē: vt ſpēi vel luminis: vel ali/cuius alterius: qcqd ſit illud. Et ex hoc ſoluit achil/les eoꝝ. Ad formam ḡ iſtius achillis. negatur ꝯña: Ad probationē dr̄ ꝙ maior ē vera qn̄ motiuū mo/uet vtrūqꝫ. Habet autem dubitationē de his que ī p motore exēplariter ac ēt virtualr ꝯtinentur: an oīa illa viſo p motore naturalr videātur. Amplius aūt dubitatur: an oba poſita ī eſſe cognito ab ītelle/ctu pmi motoris vel magis ipſum eē cognitū qđ ē eē diminutū obi ex: vt roſe: qđ dr̄ verbuꝫ formatū de roſa: ſint ab intellectu finito nālr cognoſcibilia ītuitiue. Dicamᵘ ḡ ī pmis ꝙ exēplar ꝛ ſilitudo obi ē ī duplici genere. vnū qđ eſt diminutū: vt ſpēs cau/ſata ab obo q̄ eſt repreſentatiua obi: ſilr ꝛ actus cū ſit ſilitudo obi. Aliud aūt exēplar eſt eminēs: vt eſ/ſentia pmi motoris q̄ eſt ſilitudo ꝛ exēplar ſicut ſu/periᵘ fuit dictū. Pria ḡ ꝯ ſit negatiua: ꝛ ſit talis. ī/tuitiue cognito exēplari diminuto: vt ſpē vel actu ītelligēdi nō opꝫ videre obm̄ vel exēplatū. hoc ꝓ/batur: qm̄ nec pōt cauſare notitiā alterius niſi ꝯti/neat ipm̄ formalr vel virtualr: vel ſaltē idenᵗᵉ. Exē/plar aūt diminutū nō ꝯtinet obm̄ aliquo ꝓdictorū iſtoꝝ modoꝝ. Attn̄ nō nego qn exēplar diminutū: vt ſpēs repreſentatiua obi. hn̄ ſit cā partialis ītelle/ctionis tanq̄ mediū ꝛ rō cognoſcendi: ſꝫ nō tanq̄ mediū cognitū: naꝫ cognita ſpē īmediate opꝫ oīno ꝙ obm̄ p talē ſpēꝫ ſit cognitum. Adhuc aūt cogni/ta ſilitudine cognoſcer̄ obm̄: ſeqtur ꝙ intellectus limitatus poſſet eē felix ex puris nālibus: qm̄ nālr poſſet cognoſcere viſionē qua cognoſcetur primus motor: hoc aūt fuit impugnatum in cap̊ precedēti. ¶ Et ſi arguas ꝙ pᵐ dictū nō videtur neceſſario verū. ſ. ꝙ oē id qđ pōt cauſare notitiā alterius. opꝫ neceſſario ꝙ cōtineat ipſum formalr vel virtualr: qm̄ ſufficit ꝙ cā ꝯtineat id cuius eſt cā: nec opꝫ ꝙ ꝯtineat id cuius non eſt cā. Exēplar aūt diminutū nō eſt cā obi in eē reali: ſed tn̄ eſt cauſa intellectio/nis obi: ꝛ illā cōtinet virtualr. Rñdeo ēt ꝙ exem/plar diminutū ſi in rōne mediꝫ ꝛ obi moueat intel/lectū ſcđm vltimū ſuuꝫ poſſe mouet ad perfectam ꝛ ꝓpriā ſui notitiā: qꝛ illa eſt ſibi adequata: ḡ nō pt mouere ad ſimplicē ꝑfectionē: ꝛ p ꝯñs nec ad noᵃᵐ obiectū ſit vt ī pluribᵘ ꝑfectiᵘ illo exēplari: qđ. n. non ꝯtinet aliqd q̄ntū ad entitatē nec q̄ntū ad intelliᵗᵉᵐ. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ p id qđ eſt ꝑfecta. imagi/natio alicuiᵘ pōt cognoſci id cuius eſt imaginatio ſicut per imagineꝫ herculis cognoſcitur ipe hercu/les. ſpēs aūt alicuius eſt imago ꝛ ſilitudo ꝑfecte re/preſentatiua obi. ḡ ꝛc. tn̄ qꝛ nō vr̄ ꝙ alicuiᵘ noᵃ poſ/ſit ꝑfecte cognoſci: vt huiᵘ obi niſi cognoſcat̄ obꝫ. Rñr ꝙ ſpēs vel ſilitudo alicuius hn̄ pōt cognoſci q̄ntū ad ſuā entitatē abſolutā abſqꝫ h ꝙ cognoſcat̄ q̄ntū ad reᵐ quē hꝫ ad obm̄. cognita aūt ſilitudine q̄ntū ad abſolutū qđ īportat: nō opꝫ cognoſci obꝫ: ſꝫ ſi cognoſceret̄ q̄ntū ad reᵐ quē hꝫ ad obm̄. tunc co/gnoſceret̄ obꝫ: qꝛ rlo nō cognoſcit̄ niſi cognito ter/mino. ¶ Et ſi adhuc dicas ꝙ cognita ſpē cognoſci/tur iſta rlo ad obm̄: cū ſit eius funᵈᵘᵐ: ꝛ funᵈᵘᵐ cōti/net reᵐ q̄ ad entitatē: ꝛ p ꝯñs quo ad intelliᵗᵉᵐ. Re/ſpōdet̄ ꝙ nō ꝯtinet reᵐ quo ad entitatē tanq̄ eiᵘ cā formalis: ſed vt ꝓxima cauſa: ſumpta tn̄ alia cā. ſ. termino. ¶ Scđa ꝯ ſit talis viſo exēplari dimi/nuto: vt ſpē vel actu. Adhuc tn̄ pōt videri ꝛ cogno/ſci ipſum obm̄. hoc ſic ꝓbat̄. Ponatur ꝙ ſint zᵒ in/tellectus finiti q actu cogitent de eadem roſa: ꝛ ꝙ vnus videat cogitationē alterius ſi reflectat̄ ſupra actū ſuū: videbit ꝙ cogitatio ſua eſt ſilis alteri: im/mo ꝙ ſūt eiuſdē obi numero: ꝛ ſic arguitiue ꝛ iduᵗᵉ cogitationē alteriᵘ cognoſcet: ergo ꝛ cogitatuꝫ ſeu obm̄ iſtiᵘ cogitatiōis. De exemplari aūt emiⁿˢ. cu/iuſmodi eſt eēntia primi motoris ꝑſcrutemur: an iſto viſo videat̄ exēplatū. ſit ḡ ꝯ pria talis. viſa eēn/tia pmi motoris ꝛ clare ꝛ nude nō videtur oīa que ſūt ī illa repreſentatiue. hoc ꝓbatur: qm̄ illa que re/preſentātur ī ſpeculo ad hoc ꝙ actualiter repreſen/tētur ī illo reqrit̄ ꝙ exiſtāt: qm̄ pro tāto repreſen/tātur in illo: qꝛ ducūt ꝛ gerūt ſuā ſpēꝫ ꝛ ſilitudinē vſqꝫ illud ſpeculū: ſiue ſit ſpeculū māle ꝛ q̄ntum: ſi/ue ſit ſpeculū imāle: inquātum rerum ſimilitudi/nes ī ſe ipſas recipiunt. Eſſentia autē pmi motoris nō eſt ſic repreſentatiua ſilitudinū vel ſpēꝝ: cū ſit ꝓbatū ſupra ꝙ eſt ſimʳ imutabile. zᵃ ꝯ ſit talis. ītel/lectus limitatus vidēs eſſentiaꝫ pmi motoris non videt in ea creaturas tanq̄ oba ſcđaria. h probat̄. q̄ntū nihil eſt in eē qđ ſe teneat ex pte eēntie qđ ter/minet actū ītelligēdi niſi ipſamet eēntia: qm̄ ſi di/cas ꝙ creature ſūt ibi exēplariter ꝛ eminēter verū dicis: ſed creaturas eē in ea exēplariter nō eſt aliđ niſi ipſum exēplar ꝛ ipſamet eſſentia: niſi dicas ꝙ ipſe ydee ſunt obiecta ſcđaria de quo dictū eſt ſu/pra: ꝙ ydea nō eſt aliqd quātum eē creature: vt in eēntia repreſentante: ꝛ exēplāte nō ſunt oba ſecun/daria: cū vt ſic n̄ differāt ab ipa eēntia. ¶ 3ᵃ ꝯ ſit ta/lis. Eſſentia pmi motoria viſa q̄ntum viſibilis ē vi/dentur oīa: quoꝝ eſt repreſentatiua ꝛ exemplar: ꝛ hāc ꝯnem ſic ītelligo: ꝙ ſi eſſentia cauſaret natura/liter viſionē ſui ꝑfectā. iſta noᵃ nō tn̄ terminaret̄ ad eſſentiā: vt eēntia eſt: ꝛ poneret eaꝫ in eſſe cogni/to: īmo terminaretur ad creaturas: non vt in eſſen/tia exēplata ſiue repñtata: ſꝫ terminaret̄ ad eas vt ſunt ī proprio genere: ꝛ formalr in ſe: ꝛ virtute ī/tellectionis eſſentie ponerētur in eſſe cognito for/malr: ꝛ nō tn̄ eminēter nec equiualēter. Et ī illo ī/tellectu cōcedemus ꝙ creature eſſent oba ſecūda/ria: qm̄ virtute talis ītellectionis perfecte primari/um obm̄ qđ poneret̄ ī eſſe cognito eſſet ipſa crea/tura: Palam autē ꝙ ꝯforᵉ eſt dōm de cauſa effecti/ua totali: qm̄ ipſa quantum eſt de ſe nata eſt cauſa/re notitiam talem perfectam vel aliqd loco eiᵘ: vir/tute cuius ipſa primo ponitur ī eſſe cognito tanq̄

Viſo exēplari diminuto pōt vi/deri obiectū. nō tn̄ neceſſario vr̄.

Videntur oīa in deo viſo q̄ntū eſt viſibilis.

obiectum pzimarium ⁊ cetera ꝯtenta in ea virtua/liter:⁊ effectiue ponũtur virtute eius i eſſe cognito ⁊ nõ alia tanꝗ̃ obiecta ſecundaria. ¶ Et ſi queras an de pzima itelligẽtia ⁊ eſſentia p̃mi motozis poſſit haberi noticia: virtute cuius non poneret̃ in eẽ cognito niſi ipſamet eſſentia: nõ ipa que ipſa repꝛeſentabit:⁊ videt̃ ꝙ ſic: qm̃ dato ꝙ ꝑ vnã eandem itellectionẽ põt poni eſſentia in eſſe cognito: ⁊ alia que ſunt in ea cõtẽta virtualr̃:adhuc aũt virtute i illius itellectus eẽntia i eſſe cognito:⁊ nõ alia:⁊ de illis alys vnũ ⁊ nõ aliud:nec ꝑꝑ h̃ ſi virtute talis i/tellectionis ſola poneretur eſſentia minus ꝑfecta vr̃:qm̃ oĩa ſc̃daria nihil faciũt ad ꝑfectã itellectionẽ primarij obi:ſicut ſi ſol poneret̃ i eẽ cognito nõ minus ꝑfecte videret̃ ꝗ̃ ſi ponerẽtur oĩa iſta:quorũ ipſe ſol eſt ꝓductiuus.tñ ſemꝑ eſt verũ dicere ꝙ noticia talis ꝗ̃tũ eſt ex ſe poſſet terminari ad obm p̃marium:⁊ ad obꝫ ſc̃dariũ:lꝫ actu nõ terminetur ad oĩa. ¶ Et ſi queras ex quo virtute talis noticie p̃e itellectus exprimit i eſſe cognito ⁊ primariũ obm ⁊ ſc̃dariũ:quo poterit exprimere vnũ ⁊ nõ aliud:cũ ſit agens naturalr̃ ⁊ neceſſariũ. Rñdeo tibi h̃ erit ex parte volũtatis exprimẽtis ꝗ̃tũ vult vnũ ⁊ aliud vel ex parte intelligentis ipſi⁹:qm̃ volũtas eſt cum ſit libera vult ꝙ exprimatur obiectum cognitum ⁊ pzimarium ⁊ non ſecundarium: ⁊ de ſecundarys vnum ⁊ non aliud.

Nũc autem de dubitatione ſc̃da perſcrutemur:an.ſ.verbũ productũ ab itellectu p̃mi motozis:vt verbũ formatũ d rosa ſit naturalr̃ itelligibile vl̃ nõ ab itellectu finito ⁊ ſeparato. Pꝛima ergo ꝓpoſitio ſit talis.ex puris naturalibus põt formare verbum verbi creature obiue ⁊ p̃mi motozis effectiue.hoc ꝓbatur:qm̃ tale verbũ vt verbũ de roſa formatũ a p̃ motoze ſit ens limitatũ ⁊ ꝑ ſe ꝯtẽtũ ſub nã que eſt ſubm nãlis ph̃ie:cum ſit de cap̃ paſſionis:vt i nr̃is p̃dicamẽtis dictuꝫ fuit: vr̃ ꝙ ex puris nãlibus poſſint intelligi:⁊ ſic intellectus ſeparatus poſſet intuitiue videre ex puris nã/libus oĩa verba formata de creaturis ab itellectu p̃mi motozis. ¶ Et ſi arguas ꝙ hoc ſit ipoſſibile: qm̃ non põt intelligi reſpcũs ſine fun¹ᵒ precognito. fun^{tum} aũt verbi formati de creatura ad itellectuꝫ p̃mi motozis.ſ.eius intellectus ſeu intellectio que ex puris naturalibus videri nõ põt. Reſpondeo tibi.nõ opꝫ fun^{tum} ituitiue videri ad hoc ꝙ r^{tio} intuitiue videatur.ſufficit ꝙ aliquis videatur. ¶ Et ſi adhuc arguas ꝙ ſi ex puris nãlibus poſſunt videri omnia iſta de quibus formantur iſta verba. Reſpõdeo tibi ſicut ſupꝛadictum eſt.nõ opꝫ ꝙ videns cogitationeꝫ alicuius ꝓpter hoc videat cogitatuꝫ: ſic videns verbum non opoꝛtet ꝙ videat verbatum.põt g̃ formari vbũ verbi p̃mi motozis effectiue:⁊ creature obiue:⁊ hoc ex puris nãlibus. ¶ Secũda ꝓpõ ſit talis ex puris nãlib⁹ põt formari vbũ verbi creature ⁊ pꝛimi motozis ⁊ terminatiue ſeu obiue.h̃ ꝓbat̃:qm̃ eẽ limitatũ ex riis for^r i ente limitato ex puris nãlib⁹ põt videri:ſic eſt de vbo for^{lo} ab itellectu limitato de eẽntia p̃mi motozis. ¶ 3ᵃ ꝓpõ ſit talis.ex puris nãlibus põt formari verbuꝫ vbi creature effectiue ⁊ terminatiue ſeu obiue.hoc pꝫ ex p̃ᵃ ⁊ ſc̃da ꝓpõne.Debes tñ itelligere ꝙ vbuꝫ creature effectiue voco verbũ ꝓductũ ab itellectu finito:ſꝫ vbũ creature ⁊ obiuum voco verbũ for^{tum} de creatura:vt de roſa vl̃ lapide.Silr̃ aũt pꝫ gd ſit verbũ pꝛimi motozis effectiue ⁊ ſubiue. Palã aũt ex his ꝙ eſt dare verbũ verbi:⁊ ſic in infinitum:qm̃ de omni verbo ꝓducto põt verbũ aliud formari: ⁊ ſic erit verbi:⁊ de illo ſecundo verbo aliud vbuꝫ 3^{m}:⁊ ſic in infinituꝫ ꝯtingit abire. ¶ Et ſi queras:an reſpcũs rõnis q̃ ſũt i p̃ motoze p̃ſſit ex puris nãlib⁹ ituitiue videri. Rñdeo tibi ꝙ ſicvt verbũ diminutũ ex riis for^r in p̃ motoze.h̃ igit̃ ſunt dicta de itelli^{tu} p̃mi motozis:⁊ oium for^r exiſtentium in iſto: necnõ ⁊ de verbo formato de creatura quedã exiſtit in iſto ⁊ de reſpectibus rõnis. ¶ De itellectiõe aũt alioꝝ motoꝝ ſiue mouentiũ ozbes quo itelligãt ſe ẽ dõꝫ: an.ſ.itelligãt ſe ꝑ ſuas eẽntias vel ñ ꝑſcrutemur. At vero qdã moderni ph̃i.dicẽtes ꝙ zᵃ itelligẽtia nõ itelligit aliã iferiozẽ:nec aliqua ſenſibilia noᵃ accepta ab eis:qm̃ tũc reciperet aliquã ꝑfectionẽ ab ipſis:⁊ ſic vileſceret eius itellectus. Mani^{m} eſt autẽ ꝙ ita nõ itẽdit ꝓpoſitũ:qm̃ intell^{s} recipiẽs notitiã ab aliq̃ ignobiliore ſe i nullo vileſcit:nec iperfectioz:nec vilioz:ex hoc imo ꝑfectioz:cũ iſta intelle^{o} ſit q̃dã ꝑfectio:imo ꝑfectio ſun^r ſubꝫ ei^{9} nõ vileſcit:nec iperfectius eſt:ſed ſuã ꝑfectiõem recipit ab alio imperfectiori ſe:ſicut ſi hõ recipiat calozẽ ab igne.ex hoc non vileſcit:nec iperfectioz reputatur pluſꝗ̃ ſi recipiat illũ a ſole vel a p̃ motoze. Dicim⁹ ãt ꝙ ſũt aly noui philoſophãtes.dicẽtes ꝙ ſc̃da itelligẽtia itelligit iferiozes alias ꝑ ſuã eſſentiã:qm̃ eẽntia eſt oium alioꝝ a ſe repꝛeſentatiua:⁊ iõ reſpiciẽs ad eſſentiã tanꝗ̃ ad ex^{m} itelligit alia a ſe. Palam aũt ꝙ iſtud dictũ eſt magis dubiũ ꝗ̃ p̃^{m}.nõ.n.eẽntia itelli^{e} z^{e} eſt exẽplar oium alioꝝ a ſe:qm̃ hoc eſt ꝓpꝛiuꝫ p̃ie itelli^{e} ꝙ ſit exẽplar eminẽs oiuꝫ. Tũ ẽt:qꝛ fuit dictũ ſupꝛa ꝙ zᵃ itelliᵃ eſt pluri^{e} eiuſdẽ rõnis:ergo nõ põt eẽ exẽplar oiuꝫ:qm̃ exẽplar ⁊ exẽplatum ſemꝑ ſũt alteri⁹ ⁊ alteri⁹ rõnis:vel g̃ itelliget alia q̃ ſunt eiuſdẽ rõnis:vel intelliget illa ꝑ no^{tiam} acceptã ab ipſis:non ergo intelliget alia a ſe per ſuam eſſentiam:nec in ratione medij cog^{ti}: nec in ratione medij qd̃ eſt ratio cognoſcẽdi. Dicamus ergo ꝙ zᵃ intelliᵃ itelligit alia a ſe ſc̃dm itẽtionẽ ꝓgenitoꝝ noſtroꝝ:itelligẽdo p̃^{m} motozẽ q̃ eſt ars ⁊ exẽplar omniũ entiũ alioꝝ a ſe:⁊ iõ ituitiue vidẽdo ipſum poſſunt alia a ſe videri ⁊ formare verbũ.nõ tñ de p̃io motoze:imo de alys entibus limi^{tis} poſſunt formare verba i ꝓpꝛio genere ⁊ for^r. Dicamus ẽt zᵉ ꝙ zᵉ intelli^{e} poſſunt inte^{re} alia a ſe per itellectionẽ que ẽ idẽ qd̃ ſua eẽntia ꝗ̃tũ ad abſolutũ qd̃ iportat: ſicut antiqui nr̃i:nec illã intellectionẽ ab obis recipit: ſicut nec eẽntiam ꝓgenitozes dixerũt.reqrit tñ aliq̃ alia i rõne terminãtis:vt determinatũ verbũ poſſit exprimere. Uñ ad hoc ꝙ zᵃ intelliᵃ poſſit exprimere vel formare vbũ de roſa reqrit̃ ꝙ roſa vl̃ ſupplẽs vicẽ obi.ſ.roſe põt determinare intellm̃ eius: iſtud aũt ſupplẽs vicẽ roſe põt eẽ ſpẽs roſe:q̃ ẽ ex^{m} diminutũ roſe vel p̃ᵃ intelliᵃ que eſt ex^{m} eminens. ¶ Adhuc aũt põt 3ᵒ dici ꝙ intelli^{e} alia a ſe ꝑ itellectionẽ dferẽtẽ ad eẽ ſuũ acceptũ ab his effectiue vl̃ determinatiue:vt a roſa vl̃ lapide vl̃ aliq̃ ſupplẽte vicẽ oboꝝ taliũ. ¶ Et ſi q̃ras qs modus ẽ cõuenientioz ⁊ ꝓbabilioz. Rñõ tibi qlibet modus ꝓba^{lis} ẽ g̃ eligas tibi quẽ volueris:⁊ quẽ meli⁹ itelligas.

Habet autem dubitationem de locutione omnium motoꝛuꝫ adinuicẽ:⁊ ad p̃^{m} ⁊ inter ſe:necnõ ⁊ de pꝛimo motoꝛe: an poſſit loqui cũ z^{is} ⁊ nobiſcũ:necnõ ⁊ an z^{e} mo^{tes}

zᵃ.m.ſ.oẽ itelligẽs aliud ꝑficitur ꝑ illud.

Scd̃m cõmentatozẽ Intelligentie inferiozes intelligũt ſupiozes ꝑ eẽntias ſuperiorũ:ab illis autẽ hec iferiozes ꝑ ſpuntur.

poſſint loqui nobiſcuʒ. Inquiramus ḡ in p̄mis qd ſit loquutio. Scd̄o ſi eſt īter illas loquutio. Poſte rius aūt de mō loquutiōis erit ſmo. Loquutionē aūt dicimus manifeſtationē interioris ɔceptus: ⁊ hoc per quādā ſimilitudineʒ loquutiōis in nobis: per verbū nāqȝ ſenſibile exterius manifeſtat̄ inte rior ɔceptus alteri. Manifeſtū eſt aūt ꝙ in eis eſt motiua loquutio: ita ꝙ ſicut nos mutuo ɔcept⁹ no ſtros exprimimus: ſic ⁊ ipſi motores orbiū ḡ totū hn̄t regere vniuerſuʒ. ❡ Ampli⁹ aūt de modo lo quēdi varie loquunt̄ nr̄i noui ph̄i: ac nāles etiam theologi. ❡ Primū dcm̄ cuiuſdā eſt talis: ꝙ vnaītelligētia ſepata pōt loq alteri: qm̄ pōt ex īpio vo lūtatis ſue determinare ſuā cogitationē ad hoc ꝙ imutet ītellcm̄ alterius ītelli⁹: ⁊ ſic reuelat ɔceptū ſuū ⁊ ſecretū. Moꝫ aūt ꝙ cogitatio vnius ītelligē tie ſubſit impio volūtatis ſue ad hoc qd̄ imutet al teri⁹ ītellcm̄: ſic ꝓbat̄: qm̄ po⁹ motiua caloris nā lis ḡ eſt mutatiua ſubeſt impio volūtatis: nec trahit: nec facit: nec mouet niſi ad impiū volūtatis. ḡ nec cogitatio nec volitio: cū ſint magis intime volūta ti. Tunc 2ᵒ qꝛ ſpēs in memoria vel in ymaginatiua q̄tū ad mouere ītellcm̄ ſubſtat impio volūtatis. ḡ ſilr ītellectio ⁊ voli⁹ intelli⁹ 2ⁱ mouentis orbē ſuū. Adhuc autem 3ᵒ qm̄ eſſentia p̄mi motoris ſubeſt volūtati ſue q̄tū ad mouere ītellcm̄ extra: cū mo ueat ɔtingēter. ḡ ſilr hic. ḡ non oīs imutat vnifor miter: ſed quedā imutat neceſſitate nāe: quedā vo ɔtin̄r. ❡ At vo lʒ iſte modus ſit ꝓbabilis: in plu ribus tn̄ eſt dubi⁹: qm̄ nō vr̄ veꝝ ꝙ agēs nāle q̄tū ad talē imutationē intentionalem ſubſit impio volunta tis. nā in p̄ma ratiōe nō videt̄ eſſe ɔueniēs cuʒ di citur agēs nāle ſubeſt impio volūtatis quātuʒ ad aliquā actionē: vt q̄tū ad actionē motus localis: ergo quātū ad oēm: ⁊ per ɔñs quātū ad iſta inten tionalia nō eſt verū. ḡ lʒ muſculi ſubſint imperio voluntatis q̄tum ad motū localē: nō tn̄ quātū ad oēm actionē: quoniā calor in muſculis non ſubeſt imperio voluntatis quantuʒ ad calefactionē cale factiuā: nec etiā quātū ad imutationē intellectus; ſicut nec lingua ſubeſt imperio volūtatis quātuʒ ad oēm actionē: lʒ ſubſit eius imperio quātum ad aliqua. vtpote q̄tuʒ ad motū localē in formatiōe vocis. per idē pʒ ad 2ᵐ. Scd̄a rō nō cōcludit: quo niam nō eſt ſimile de eēntia p̄mi motoris: quoniā de illo cōiter eſt ɔceſſum ꝙ nihil neceſſario nāli ter agit extra ſe: ſed tm̄ libere ⁊ contingēter. Alia aūt ab eo bene agunt aliquid extra ſe nāliter ⁊ ne ceſſario. Palā aūt ꝙ cōceſſo ꝙ ītellectio ⁊ volitio ſubſint impio voluntatis: adhuc nō ſequit̄ ꝓpoſi tū: qm̄ dato ꝙ intel⁹ ⁊ cogita⁹ ſiue nāliter ſiue con tingēter videātur: nō ꝑpter hoc videnī niſi argui tiue: vt iſtemet aſſerit. ḡ nec loquit̄ ſibi ex quo ex primēdo ɔceptū ſue cogitatiōis: niſi cū hoc expri mat ɔceptū cogitati ⁊ eius obi: de quo cogitat: mo dus ḡ iſte multas patit̄ inſtātias.

Videamus ergo aſſignationē alteri⁹ mo di loquutiōis motoꝝ orbiū ⁊ ītellectuū ſepatoꝝ ſm̄ vnū aliū ph̄m. Et ſit ei⁹ ꝑᵒ ꝯ talis: ꝙ vnus intellus ſepatus loquit̄ alteri cau ſando in eo ɔceptū imediatū illi⁹ obi de quo loqui tur. hoc aūt ꝯ ſic ꝓbat̄. oīs ītellus ſepatus ⁊ imuta tus ḡ ſufficiēter eſt in actu p̄mo reſpcū alicui⁹ effe ctus: vt reſpectu alicuius intellectōis pōt illū effe ctuʒ cauſare in quocūqȝ receptiuo ſibi propinquo ⁊ approximato. hec propoſitio eſt ex ſe manifeſta: qm̄ hic ſunt poſita oīa illa: que ad effcm̄ ꝓducēdū requirunt̄: ſed intellectus ſeparatus hn̄s notitiaʒ habitualē alicuius effectus ſufficienter eſt in actu p̄mo ad cauſandū ītellectionē actualē illius. ergo pōt iſtaʒ actionē actualē cauſare in quocūqȝ rece ptiuo illius effectus: intellectus aūt p̄mi motoris; imo qcūqȝ ītellectus ſeparatus receptiuus eſt illi⁹ effectus. ergo in illo intellectu pōt alius ītellectus intellectionē actualē cauſare: ⁊ ſic vnus intellect⁹ ſeparatus cauſando ⁊ exprimēdo intellectū alteri intellectui ſeparato: ɔceptuʒ quē vtualr̄ ɔcipit lo quitur ſibi. ꝓbat̄ aūt maior ꝓpō ſic. p̄ma extrema ꝓpoſitiōis actiui ⁊ paſſiui ſūt vniuerſaliſſima ab ſtracta a quocūqȝ actiuo ⁊ a quocūqȝ paſſiuo: quo niā illa ꝓpoſitio ineſt partib⁹. vtraqȝ extrema ſe cundū rōnē cōem. ex hoc ſequit̄ iſta ꝓpō: ꝙ qcqd pōt intellus cauſare in ſeipſo pōt cauſare in alio in tellectu diſtincto. ❡ Et ſi arguas: ꝙ diſtātia impe diat: ⁊ ſic vnū numero diſtans ab alio non poterit ſibi loqui. indiſtans. n. nō poterit agere in aliud di ſtans niſi p̄us agat in medio. Mediū aūt nō eſt lo quutiōis ſuſceptiuū. Cōfirmat̄ p Ariſto. 2ᵒ de aīa: qui dicit ꝙ per vacuum nihil videt̄: qꝛ ſpēs viſibi lis nō poſſet attingere ad oculum. ❡ Adhuc aūt 7ᵒ phyſicoꝝ dicit: ꝙ mouens ⁊ motum opʒ ſimul eſſe: ⁊ hoc loquēdo de mouente ⁊ moto imediate. At vo illa nō impediunt: quoniā diſtātia nō impe dit: cum vnus motor poſſit cauſare conceptū ſuuʒ in intellectu alterius motoris: quoniā ſi diſtantia localis nō impedit viſionē corporalē. ſicut diſtan tia celi ⁊ ſtellarū ab oculis. ergo nec impedit viſio neʒ intellectualē. Ratione aūt ſic probatur. nā ſi nō eſſet p̄oritas nature actiōis in mediū ad actio nem in terminū: actio in terminū nō dependeret ab actiōe in mediū. pʒ ab actione prioritatis natu ralis: quoniā cauſa efficiēs duorum: quoꝝ neutrū eſt prius naturaliter: pōt vtrūqȝ ſine altero cauſa re: ſed in ꝓpoſito nō eſt talis prioritas. ergo poteſt vnus motor agere in terminū diſtantē nihil agen do in mediū. probatio minoris. actio in mediū nō p̄cedit naturaliter actionē in terminū: niſi duplici de cauſa. ſ. quoniā aut eſt eiuſdeʒ ratiōis in mediū ⁊ terminuʒ: ⁊ tunc p̄us naturaliter attingit imme dium: ſicut paſſum propinquius prius naturaliter patitur q̄ paſſum remotius: aut ſi eſt alterius ra tionis: ⁊ agēs hʒ duas formas actiuas. quarū vna naturaliter p̄or eſt altera: ⁊ ſecundū illā formam: que prior eſt actiua natum eſt agere in mediuʒ ⁊ ſecundū aliaʒ in terminū. Exemplū p̄mi. vt quan do ſol illuminat partes medij. Exemplū ſecundi. vt quādo ſol generat ranā in viſceribus terre vel vermē in terra: ⁊ illuminet mediuʒ interpoſitum; ergo excluſa vtraqȝ iſtarum cauſarū. ſ. nec mediū ſit receptiuum actionis eiuſdē ratiōis in medium ⁊ terminū: nec agēs hēat aliā formā realiter vl' vir tualiter: per quā ſit natū agere in mediū actiōe al terius ab actiōe in terminū nullo modo precedit actio in mediū actionem eſſentialē in terminum. Palam aūt ꝙ ita eſt in propoſito noſtro. mediuʒ enim corporale: qd̄ eſt inter duos motores diſtans non eſt natum recipere actionem eiuſdem ratio nis cum alio motore diſtante: quia non eſt natum recipere actionem intellectualem: nec alterius ra tionis actionem priorem illa: quoniam vnus mo

Palā eſt vnam intelligentiā poſſe loq alteri: modus tn̄ locutiōis nō eſt notus.

Nō hic q̄ō poteſt fieri actio in diſtās: lʒ nō fiat in medium.

tor loquens alteri motori non hȝ formam: nec vir tualiter: nec formalr̃ actiuã actiõis ꝓoris ad illã: q̃ eſt locutio. Confirmaṫ aũt adhuc: qm̃ ſol ĩmete cãt ↄ̃me vel aliã ſubam gn̄abilẽ vel corruptibilẽ: ⁊ cũ actiõe illius actiõis. ſ. gn̄õnis nõ agit in meũ: neq; actiõe alterius rõnis: niſi q; ſol hȝ aliã formã acti uã. ſ. q̃litatẽ ꝑ quã agere natũ eſt ꝓus aliq̃ mõ q̃ ꝑ ſuã formã ſubalẽ. ſic alteratio ꝓcedit generatiõeȝ. ❡ Cõfirmaṫ iterũ: qm̃ gn̄ãns nãlr̃ gn̄at corpꝰ nã le. nõ. n. ſupficiẽ: ⁊ tñ nõ ĩmete ꝓus niſi ſm̃ ſupficiẽ vel ſupficie ipſius geniti. Agit ǧ agẽs ſi nõ eſt pñs: neq; ſm̃ eẽntiã: neq; ſm̃ ↄtactũ mathecum agit: eſt tñ ibi per ↄtactũ virtualẽ. hoc ſufficit ad agẽdũ. ſi cut ſi eẽt pñs ꝑ eſſentiã vel mathece: ⁊ ꝙ agat ꝓus in meꝰiter ipm̃ ⁊ illud cui eſt ſic pñs: nõ reqritur abſolute ad hoc ꝙ agat ſic in illud: ſed q; mediũȝ eſt capax eiuſdẽ actiõis cũ termio. Pono tibi exẽ plũ ſatis aptũ ad ꝓpoſitũ de noꝰ intuitiua viſus: q̃ nõ eſt eiuſdẽ ratiõis in medio: cũ illa que eſt in or gano. Et ſi actio alterius rõnis fiet ĩ medio q̃ fiat in organo. hoc accidit viſioni inquãtũ eſt effectus viſibilis: per hoc ꝙ viſibile natũ eſt gignẽre ſpẽm ⁊ viſionẽ ſicut zos effectus ordinatos. hoc igiṫ re ceptiuũ remotũ cum recipit aliquid eius vel eiuſ dem rõnis reciperet in medio. Et ſi aliqd alteriꝰ rõnis recipiṫ in medio hoc accidit: q; nõ eſt cã re cepti in termio: ſed eſt ſicut effectus ꝓor illo operã do illa ad eãdẽ cãm. ❡ Ex his ad inſtantiã de z° de aĩa: ꝙ nõ videṫ aliqd niſi eẽt mediũ: nõ ꝑ hoc de rõne coloris viſibilis ſit cãre aliqd ĩ medio ad hoc vt videaṫ: ſȝ q; ſpẽs viſibilis ⁊ viſio ſunt effe ctus ordinati eiuſdeȝ obti vt coloris: ita ꝙ ꝓus eſt ſpẽs nata gigni q̃ viſio: ſicut actus ꝓmus q̃ ſcđs ⁊ ꝓus eſt ſpẽs in medio vel organo ꝓpinquiori q̃ in medio vel organo diſtãtiori: ſicut vl̃ter forꝰ eiuſ dem rõnis ꝓus gigniṫ in receptiuo ꝓpingori q̃ di ſtantiori. At võ nec illud de. 7. phyſicoꝝ impedit: qm̃ cõcedimus ꝙ mouẽs ⁊ motũ ſunt ſimul tactu vtuali: nõ aũt ꝑ eſſentiã ⁊ tactu mathecũ: ſed ſic eſt vbi agit virtualr̃: q; ibi põt cauſare effectũ. nõ aũt ſua poꝰ ſic vbi agit realiter.

Amplius aũt z° ↄ̃ eiuſdeȝ talis eſt. vnus motor ſeu ĩtellꝰ ſeparatꝰ põt cauſare in intellũ alterius ſibi loquẽdo ⁊ ↄce ptũ exprimẽdo actũ ꝓciſe ⁊ nõ ſpẽm. ꝓmũ ſic ꝓba tur: qm̃ poſe eſt ꝙ fiat locutio de his: que ſunt ha bitualiter nota: ⁊ quoꝝ ſpẽs ſũt tã in ĩtellũ loquẽ tis q̃ ẽt audiẽtis: ſicut pȝ in nobis: ſed tunc ſic lo quẽs nõ cauſat in ĩtellũ audiẽtis ſpẽm: cũ illa ꝓha beat reſpcũ iſtius obti nec alia: q; tũc eẽnt zᵉ ſpẽs eiuſdẽ obti ĩ vno ĩtellũ: qđ vr̃ falſuȝ: nec itẽdit illã: q; põt eſſe ꝑfectiſſima. ǧ loquẽs cãbit in ĩtellũ au diẽtis ꝓciſe actuȝ ⁊ nõ ſpẽm: ſcđm ſic ꝓbaṫ. minor ṽtus actiua nõ põt ĩpedire maiorẽ virtutẽ actione ſua. ergo ſi intellectus ſeparatus ↄſideret aliq̃. vt puta a. in ꝓprio genere: inferior ĩtellectus volens ſibi loq de b. nõ poterit impedire ſuã ĩtellectionẽ actualẽ. ǧ nõ cãbit ĩtellectionẽ actualẽ ipſius b. q; nõ pñt z° tales actus ſimul ſibi ineẽ. cauſabit aũt qđ poterit. nã volẽdo actũ ſuũ exprimere quãtuȝ põt: cãre põt ſpẽm. ǧ cãre põt eã ↄpoſſibilẽ cũ acti uo reſpcũ alterꝰ obi de quo ↄſiderat. ❡ Et ſi que ras: an ĩferior loquaṫ ſic ĩferiori nõ cãndo actũ: ſȝ tm̃ ſpẽȝ. Dicit qdã ꝙ in ptãte loquẽtis eſt cauſare ſpẽm. ſi vult ⁊ nõ actum: qm̃ ꝓus cãri põt abſq; po

Attende hic ꝙ ſic cauſari ſpẽs ⁊ nõ actꝰ vel vtrũq;

ſteriori. poſſet ẽt ĩferior auferre ĩferiorẽ a ↄſidera tiõe alteriꝰ obti qđ ↄſiderat: ⁊ ſic in eo cãret actuȝ ⁊ ſpẽm. Et ponit exẽplũ de hoĩe audiẽte diſtracto ꝑ ſtudiũ: qm̃ ſic loquẽs cãt ĩ eo ſpẽm tm̃ ⁊ nõ actũ. ❡ 3m ſic ꝓbaṫ: qm̃ poſe eſt ꝙ audiẽs careat ⁊ ſpẽ ⁊ actu ⁊ vtroq; ſimul. ⁊ tũc ſequiṫ ꝙ loquẽs volẽs ſibi exprimere conceptũ ſuũ cãbit in ĩtellectu ſuo vtrũq; ſimul niſi ſit impediẽs. Manifeſtũ eſt aũt ex dictis: ꝙ auditio dr̃ a cogitatione ⁊ intuitiua ⁊ abſtractiua: qm̃ in auditiõe audiẽs ſe nõ hȝ reſpe ctũ intellectiõis cũ exprimaṫ ſibi totaliter effecti ue a loquẽte vt intellectus audientis ſe hẽat quo dãmõ effectiue vel actiue: nec partialr̃: nec totalr̃: in noꝰ võ intuitiua ſeu abſtractiua ſemper eſt cau ſa vel partialis vel totalis. vt als fuit dcm̃. ❡ 3° ↄ̃ ſit talis: ꝙ loquens põt loqui vni ⁊ non alteri. hoc probaṫ: quoniã ſicut in ptãte voluntatis eſt deter minare memoriã ad cauſandũ intellectionẽ in in tellectu ꝓprio ⁊ nõ diſtincto: ſic in eius ptãte vide tur eſſe ꝙ põt determiare: ⁊ ꝙ cauſet ⁊ exprimat conceptũ ſuũ vni ⁊ non alteri. ❡ 4° ↄclo ſit talis. vnus loquẽs põt loqui pluribus: ⁊ tñ plures pñt ſi mul audire ab vno. hoc probaṫ: quoniã agens ap proximatũ pluribus paſſis ſimul equaliter diſpo ſitiſ: põt cauſare in quolibet illoꝝ equalr̃ effectuȝ quẽ cõtinet. ſic ergo erit in ꝓpoſito: quoniã intelle ctus loquẽtis cũ ↄtineat in ĩtellectu ſuo ſimul vir tualiter plures intellectiões: ⁊ intellectus audien tiũ ſibi ſint equalr̃ diſpoti: nec impeti. ǧ equalr̃ loq tur illis ⁊ equaliter exprimet ſuuȝ ↄceptu. ❡ 5° ↄ̃ ſit talis. plures intellectus ſeparati ſeu plẽs moto res pñt ſolũ loqui vni de re eadẽ. hoc ꝓbaṫ: cũ qli bet illorũ loquẽtiũ contineat virtualiter aliũ: con tinet iſtius obiecti noticiã: ⁊ ſic equaliter approxi mati poterunt audiẽti vni cãre conceptũ ſuum: q; qua ratiõe cauſabit aliquid in intellectu audiẽtis eadeȝ ratiõe ⁊ alijs: ſicut ſi z° ignes equales inten ſiue equaliter approximati eidem ſtupe eã equali ter comburent. ❡ 6° ↄclo ſit talis. ꝓmus motor po teſt loqui alijs motoribus ſecũdis. hoc probatur: quoniã conceptũ de qualibet re in eis põt cauſare cũ virtualiter ⁊ efficienter illũ cõtineat. ❡ 7° con cluſio ſit talis. motores ſcđi ꝓmo motori loqui nõ pñt. hoc ꝓbaṫ: quoniã in eo aliqd cauſare nõ pñt: ⁊ per ↄñs ſuũ ↄceptũ illius exprimere nõ poſſunt. ❡ 8° ↄ̃ ſit talis. mouẽtes ſcđi ⁊ intellectus ſepara ti finiti poſſunt nobis loq ĩtellectualr̃: quoniã pñt cauſare in nobis ↄceptũ de re ſibi ⁊ nobis occulta: Poſſunt etiam loqui nobis ſenſibiliter formãdo verbũ ſenſibile in aere: ſicut nos facimus. ❡ 9° ↄ̃ ſit talis: ꝙ ꝓmus motor põt loqui nobis loqutiõe ſenſibili ⁊ intellectuali: cum illas virtualiter con tineat: ⁊ poſſit iſtas formare: manifeſtare: alteri ex primere. ❡ Decima cõcluſio ſit talis. intellectus cõiunctus põt loqui ſenſibiliter ⁊ intelligibiliter cũ intellectu finito ſeparato: ſed nõ tñ ĩfinito. hoc ꝓbaṫ: quoniã põt formare vocẽ ſenſibilẽ: ⁊ intelle ctus ſeparatus ĩtelligere illã. Et aliud qđ ad ſigños ſit inſtitutum. Põt etiã loqui ſic ĩtelligibilr̃ cauſan do in eo cõceptũ de obto. ❡ Et hȝ ſpẽm ⁊ actũ vel alterum illoꝝ. In iſtis aũt. 10. cõcluſionibus com prehenduntur dicta iſtius ꝓhi de modo loqutio nis intellectuum ſeparatoꝝ adinuicẽ ⁊ motoꝝ or bium celeſtium: nec nõ etiã ⁊ intellectuũ coniun ctoꝝ: ⁊ cum hoc de loquutiõe ꝓmi motoris.

De veritate aũt iſtar̃.10. ↄcłonuz de mõ loquutiõis motorũ orbium ⁊ alioꝝ eſt perſcrutandũ. ⁋Prima aũt cõcluſio du[o] eſt apud plures: ⁊ etiã eius ꝓbatio. prima ↄcluſio. dr̃ ꝙ itellectus ſeparatus põt de re quã nouit cauſare ↄceptũ ſuũ in itellectu alterius. Cõtra. qm̃ vt ſupra dcm̃ fuit intellectio ſubarũ ſeparatarũ ⁊ motoꝝ orbiũ q̃tũ ad abſolutũ qđ iportat ẽ idẽ qđ eorum ſubaꝝ: eſt etiã vna reſpectu oium oboꝝ: nec oꝫ ꝙ ſi aliquid de nouo intelligat̃ ⁊ ponat̃ in acie intelligentie: ꝙ de nouo acquirat̃ aliqua intellectio noua quãtũ ad abſolutũ qđ importat. ergo intellectus ſeparatus nõ põt vnam intellectionẽ nouam ⁊ abſolutã in intellectu alterius cauſare de re quã nouit. ⁋Adhuc aũt nõ põt in eo cauſare ↄceptuꝫ de re quã nouit acci[ns] ↄceptũ ꝑ ↄceptu obtali ⁊ ꝑ productiõe obti in eſſe cognito: quoniã talis ꝓductio eſt ſimplr̃ imanẽs: ⁊ ſemꝑ eſt in eo ſubiue: a q̃ eſt effectiue vt in noſtris ꝑdi[ctis] fuit dcm̃. caplo de paſſione ⁊ actiõe imanẽte. Adhuc aũt ſi itellectus ſeparatus poſſet cauſare in alio itellectu ſeparato itellectõeꝫ de re quã nõ nouit. ſic poſſit cauſare volitionẽ ⁊ nolitõeꝫ ⁊ odiũ reſpectu ſui ⁊ reſpectu ꝑmi motoris: que cõiter nõ ſunt cõceſſa. ⁋Amplius aũt dato ꝙ vnus itellectus ſeparatus ſi poſſet cauſare cõceptũ ſuũ in itellectu alterius: adhuc nõ videt̃ ꝙ talis itellectio debeat dici loquutio: qm̃ tũc ſequeretur ꝙ quotieſcũqꝫ itell[ect]s exprimeret in ſe ſuũ ↄceptũ. ꝙ tũc loqueret̃ ſibiipſi. ⁋Et ſi dicas ꝙ nõ; imo non eſt auditio: ⁊ per ↄñs nec loquutio: qꝛ ibi itell[ect]us nõ ſe habꝫ mere paſſiue: ſed hoc non videt̃ veruꝫ eſſe: quoniã in locutiõe ſenſibili non ſemper opꝫ ꝙ audiẽs ſe habeat mere paſſiue: imo aliquãdo ſe habꝫ mere actiue. vt pꝫ manifeſte qñ quis loquit̃ ſibiipſi: ſicut ẽ non opꝫ ꝙ loquẽs ⁊ audiẽs in loquutiõe ſenſibili ſint diſtincti: ſed pñt eẽ idem ẽ nõ erit ſimiliter in loquutiõe itellectuali. Attamẽ ille rõnes nõ demõſtrãt ⁊ ſolubiles ſũt a ſuſtinẽte cõcluſioneꝫ predictã. ꝓbatio tamẽ concluſionis eſt calũniabilis. ⁋Palã aũt ꝙ maior ꝓpoſitio hꝫ multiplicẽ iſtãtiã. maior nãqꝫ ꝓpoſitio talis eſt: ꝙ a. virtualr̃ ↄtinẽs effectũ põt illũ effectũ cauſare in oi receptiuo illi approximato: ⁊ ſic põt iſtũ cauſare in omni paſſiuo eiuſdẽ ratiõis ſibi approximato. ⁋Cõtra ꝓpoſitiõeꝫ iſtã. ſic arguitur actus itell[ige]ndi põt cauſare habitũ in quo eſt ſubiectiue. ẽ in quocũqꝫ alio itellectu diſtincto in quo nõ eſt ſubiue: ↄñs eſt mãife[ſte] falſuꝫ. ẽ ⁊ añs. ꝓbatio ↄñe. ſicut tu arguis de ſpẽ: ita arguo de actu. dicis. n. ꝙ ſicut ſpẽs põt cãre actũ ꝑtialr̃ in eo in quo eſt ſubiectiue. ſicut in itellectu diſtincto in quo nõ eſt ſubiue: ſic in itellectu in quo eſt ſubiue. ⁋Adhuc aũt ſi ꝑdicta ꝓpõ eẽt vera: ſequeret̃ ꝙ ſicut voluntas põt mouere itellectũ nrũm: imo potẽtias exteriores vt oculũ ad vidẽdũ ⁊ pedẽ ad ambulãdum ſic poſſet mouere itellectũ tuũ: ⁊ potẽtias exteriores. ⁋Adhuc aũt ſeqtur ꝙ ſicut viſus meus põt cauſare viſionem in ſeipſo ꝑſente obo. Sic ⁊ in oculo tuo. ⁋Et ſicut graue mouet ſeipm̃: ⁊ ſic aliud graue. Et ſicut fun[damentu]m ⁊ termin[us] pñt cauſare relatiõeꝫ in ſeipſis: ſic poſſet cauſare i alijs. ⁋Palã aũt ꝙ aq̃ calefacta põt ſeipſam reducere ad ꝑſtinã frigiditatem. ẽ ⁊ aliã: qđ eſt falſum. Dicit̃ aliter per rõnem ſic. agẽs põt cauſare aliquid in receptiuo diſticto eiuſdẽ ratiõis. ẽ ⁊ in ſeipſo. hoc eſt falſum. ẽ cõuertitur ↄñtia. ſ. ꝙ agẽs põt agere aliquid in ſeipſo: ⁊ nõ poterit cauſare aliqd in alio receptiuo eiuſdeꝫ ratiõis. ꝓbatio falſitatis ↄñtiꝫ ꝑme ↄñe: qm̃ calor itenſiuus. 10. graduũ põt cauſare vnũ gradũ in receptiuo diſtincto vt in aere ꝓpinquo: vel in aqua ſibi approximata: ⁊ tamẽ in receptiuo i quo eſt ſubiectiue vt in aqua illũ eundẽ gradũ cauſare nõ poſſet. qꝛ tũc poſſet ſeipꝫ intẽdere: ⁊ aqua minus calida poſſet ſeipſam facere calidiorẽ: qđ nõ eſt veꝝ. ẽ ꝓpoſitio predicta multũ dubia: ſpãliter cũ ſit vniuerſalis. Lꝫ ergo ↄclo aliquid ꝓbare videatur: tamen ratio hoc non conuincit.

> Non op[us] eſt cauſam continentẽ effectum poſſe illum in omni receptiuo ſibi approximato ꝓducere.

Nunc autem de alijs cõcluſionibus videamus. 2[a] ↄclo que dicit: ꝙ vnus intell[ect]us ſeparatus põt cauſare in alio itellectu ſeꝑato actũ: ſꝫ nõ ſpẽꝫ: ſpẽꝫ ⁊ nõ actũ: ⁊ vtrũqꝫ ſil. Hec inq̃ ↄclo 2[a] ꝑſupponit ꝑmã eſſe veram. ſ. ꝙ poſſit aliquid cauſare in intellectu diſtincto: ꝙ ſi vtiqꝫ vera eſt ↄclo ꝑma. cõcedat̃ ⁊ 2[a] ⁊ ſicut ꝑma nõ eſt vera: nec ſcda. ⁋Et ſi dicas de ſpẽ nõ cãbit aliã ſpẽm eiuſdẽ rationis: nec per ↄñs obti: ſed tñ cauſabit ſpẽm ſui: ⁊ ſic iſta ſpẽs 2[a] cauſata non eſt ſpẽs obti: ſed ſpẽs ſpẽi. Illud nõ valꝫ: qꝛ ſicut ſpẽs ↄpñs in aere cauſata ab obiecto vt a colore cãt i organo aliã ſpẽꝫ eiuſdẽ ratiõis ſaltẽ repñtatiuã eiuſdẽ obti ſicut ꝑ[ri]: ſic ⁊ de ꝑma ſpẽ itelligibili: ꝙ cauſabit ſpẽm eiuſdẽ rõnis cũ ſeipſo ⁊ ſpẽm obti. Debes. n. aduertere ꝙ ſpẽs intelligibilis põt 2[o] cauſare ſpẽm: vnam re[ſpectu] ſui: vt talis entitas eſt: ⁊ iſta eſt ſilitudo ſui nõ obti. Aliã que eſt ſilitudo obi: ⁊ iſta ducit in cognitiõeꝫ obi nõ ſui. Sic ſpẽs caloris poteſt cãre vnã ſpẽꝫ re[ſpectu] ſui ⁊ aliã reſpcũ obti. Adhuc aũt ſi q̃ras an diſtãtia ipediat locutiõeꝫ itellectualeꝫ vel gignitionẽ ſpẽi vel actus de obo: de quo loquẽs vult alteri loq: locutionẽ tñ ſenſi[bile]s hñ impedit. ⁋De veritate aũt. 8. ↄnũ aliaꝝ qd dõm: ⁋Reſpõdet̃ ꝙ ſi ꝑma ↄ fuit vera ⁊ 2[a]: ꝙ alie vere ſunt: ſaltẽ multũ ſunt ꝓbabiles: qm̃ loquẽs poterit loq vni ⁊ nõ alteri: loq plurib[us] ſiml̃ ⁊ plures loq vni ⁊ ipſi ⁊ nobis ipſis. Et ꝑmus motoꝛ ipſis ⁊ nobis: ⁊ nõ cõuertit̃ ↄña. Cũ ẽ ꝑma ↄ ⁊ 2[a] videant̃ ꝓbabiles. Lꝫ adhuc nõ ſit inuenta demõratio ad iſtas neceſſario ↄcludens: ſeqtur ꝙ totus iſte proceſſus in iſtis. 10. ↄnibus erit ꝓbabilis. ⁋Et ſi adhuc queras qd de mõ loquẽdi ⁊ locutione ſubaꝝ ſeparatarum ſit tenẽdum. ⁋R[eſpo]ndet̃ ꝙ oẽs ſube ſeparate pñt loq adinuicẽ ſenſibilr̃. ſ. vocẽ formãdo vt gallicũ ⁊ latinũ vel barbaꝝ: ⁊ hoc in corꝑe aſſumpto: qm̃ inſtrumẽta nãlia ſunt in illis corporib[us]: que ꝑ itell[ige]ntiã moueri pñt ad formationem talis vocis. ⁋Adhuc aũt ⁊ vocẽ ſenſibilem poſſent formare abſqꝫ quocũqꝫ cor[pore]: qꝛ poſſent frangere aerẽ abſqꝫ oi corꝑe aſſumpto: nec valet ꝙ qdaꝫ dicit ꝙ nõ: qꝛ ſonus cũ ſit forma abſoluta nõ põt formari ab aliqua itelligẽtia: qꝛ ſolũ formã artificialẽ ⁊ relatiuã pñt ꝓducere. ⁋Palã aũt ꝙ id nõ eſt verũ: qm̃ per ſe ſpẽm itelligibilẽ ⁊ actũ intelligẽdi pñt elicere. hec aũt ſunt forme abſolute. hoc. n. dicere ꝙ nõ põt ꝓducere formã abſolutã gratis dcm̃ eſt: cũ ſm̃ nros ꝓgenitores nõ tñ formã actualẽ: imo etiã ſubalẽ ꝓducere poſſint. Vñ ſm̃ Auic. ꝑma intelligentia ꝓducit ſecundã ⁊ 2[a] tertiam ⁊ 3[a] quartam: ⁊ ſic de alijs. ⁋Amplius autem debes diligenter aduertere: ꝙ vnus motoꝛ ſeparatus loquendo alteri hꝫ immediate 3[es] conceptus. primus eſt de re de qua

> Scdm̃ Cõmen. omnes intelligẽtie ſũt ꝓducte

loquiť. ſcđo de voce ſeu de nomiē ꝓlato. tertius de nomine ſcripto. nō. n. cōcipit rem: imo concipit nomē qđ ꝓfert ⁊ concipit ſcriptum. Manifeſtū eſt aūt ꝙ iſti tres cōceptus ſunt ſigna naturalia illorum. quoꝝ ſunt ſigna: ſicut ſpēs ⁊ intellectio eſt ſignum naturale obiecti cuius eſt. Lꝫ enim vox ꝓlata ⁊ ſcripta ſint ſigna ad placitū rerū extra ⁊ ↄ^{cm} rei in mēte: ↄ^{cm} tñ tā vocis ꝓlate ꝙ̃ vocis ſcripte ſunt ſigna nãlia ipſoꝝ: ſicut no⁹ eſt ſignuꝫ nãle obi. Ex his ↄcludiť ꝙ ſi ꝓceſſus illaꝝ. io. ōnuꝫ ſit verus ꝙ vnus motor non pōt loq alteri cãndo in eo ↄ^{cm} rei: de qua vult loq: imo cãndo ↄ^{cm} vocis ꝓlate ⁊ cãndo ↄ^{cm} vocis ſcripte: qm̃ lꝫ iſta ſint ſigna ad placitū rei de qua loq itēdit: nouit tñ q̃libꝫ motor ⁊ optime: cuius rei hec ſint iſtituta: imo habita no⁹ illoꝝ ſignoꝝ ſtatim habeť no⁹ illi⁹ rei: cuius ſunt iſta ſigna. Palaꝫ aūt hoc in loquutiōe humana: qm̃ cū hō loquiť alteri homini ꝓ ꝓducit volitionē: que ꝓducit in eius itellu no^{em} ſui: ſicut obꝫ ꝓducit no^{em} ſui ⁊ ab eꝫ cãt in eo no^{em} v̄bi ſcripti. Et audiēs vel legēs nouit ꝙ illa ſunt ſigna inſtitutiua talis rei. Lꝫ ad placituꝫ. iō ſtatim ꝑ hō ſigna venit in no^{em} talis rei de qua loqť. Manifeſtū eſt aūt ꝙ in ꝑmis motorib⁹ eſt z^{9} modus loquēdi vn⁹ intellectualis cãndo ↄ^{cm} rei vel ↄ^{cm} vocis ꝓlate vel ſcripte: ⁊ alius ſenſibilis formãdo verba: ſicut nos facim⁹: ⁊ hoc in corpore ſibi aliqualr̃ vnito: vł oino ſine quocūqꝫ corpore: qm̃ nō vř ipoſe qn itellectus ſeꝑatus ab oī corpe poſſit mouere ⁊ frangere aerē ad formatōeꝫ vocis: vł pōt loq manifeſtãdo v̄ba ſcripta in hoc: q̃ ſunt ſigna iſtitutiua ↄ^{cm} ipſoꝝ: ſꝫ hoc ſit ad placitū. vt dcm̃ eſt.

Reſtant adhuc quedã dubitatōes ad maiorem itelligētiā modi loquēdi intellectuū ſeꝑatoꝝ. ſit aūt vna dubitatio talis. an frequētius loquanť cãndo ↄ^{cm} rei vel ↄ^{cm} vocis ꝓlate vel ſcripte: ⁊ an frequētius ſit in eis loquutio ſenſibilis vel mãe itellectualis. ¶ Dubitatio aūt z^{a} ſit talis. ſi in eis eſt loquutio ſenſibilis qb⁹ verbis ⁊ ydiomatib⁹ ⁊ qb⁹ caracterib⁹ fiat ī eis locutio: an l̃ris grecis vel barbaris ⁊ alijs linguis. ¶ Dubitatio 3ª ſit. an oium ſubaꝝ ſeꝑatarū ſit eadē lingua ⁊ vtanť eiſdē ſignis ⁊ caracterib⁹ vł diuerſis. ¶ Diſſolō aūt ꝑme dubitatiōis ſtat in hoc: qm̃ lꝫ hec loquutio hoc 3° genere loquutiōis fieri poſſit. vt dcm̃ eſt: ↄueniētius tñ ſit ⁊ regulari⁹ cauſando ↄ^{cm} vocis ꝓlate ꝙ̃ alijs duob⁹ modis. Rō aūt huius dicti ſit talis: quoniã talis modus loquēdi eſt ↄformis nobis. ſit. n. loquutio in nobis cãndo ↄ^{cm} vocis ꝓlate nō imediate: ſed me^{te} voce. hō. n. loquēs alteri hoī: vł etiã itellectui ſeꝑato cãt in itellectu audiētis ↄ^{cm} vocis me^{te} voce quã format. lꝫ nãqꝫ loquēs apud ſe nō tm̃ ↄ^{cm} rei de qua loquiť vult: imo ↄ^{cm} verbi qđ vult exprimere ⁊ ↄ^{cm} ipſi⁹ verbi qđ hꝫ intēdit cãre in itellectu audiētis: ſed qꝛ nō pōt īme^{te} facit hoc me^{te}. ſ. cãndo verbū ſenſibile exteri⁹. Verbū aūt ſenſibile ſic ꝓlatū imutat auditū: deinde fantaſiã: deinde cãt ſpēm itelligibilem iſtius verbi in itellectu audiētis: ⁊ deide ↄceptuꝫ iſti⁹ v̄bi q ↄceptus iſti⁹ v̄bi ſenſibilis eſt oino ſenſibile ↄceptum verbi eiuſdē in itellectu loquētis: ⁊ ſic loquēs me^{te} v̄bo ſenſibili cãt in audiente ↄceptū iſtius v̄bi: ⁊ ſic neqꝫ itelligit v̄buꝫ iſtius rei de qua intēdit loqui: lꝫ ſit ſignū ad placitū. igiť audiēs me^{te} ↄceptu verbi ꝓlati: qđ eſt ſignuꝫ rei de q̃ alius intēdit loq: ↄcipit ipſaꝫ rem. ¶ Palã aūt ꝙ ſic eſt dōm ↄformiter in itellu ſeparato: qm̃ cãt in itellectu alterius itellus audiētis ↄ^{cm} verbi: ⁊ nō imediate ↄ^{cm} rei. ↄceptū inꝙ̃ v̄bi: ⁊ hoc mediante verbo ſenſibili qđ format in aere: vel alibi: vł immediate ſine aliquo v̄bo ſenſibili exterius formato. At v̄o ↄformiter ſit loquutio in nobis ⁊ in ipſis me^{te} verbo ſcripto: quoniã loquēs habēs apphendere cōceptū rei de qua intēdit loqui: ⁊ cōceptum verbi ſenſibilis: qđ eſt ſignū talis rei: ⁊ ↄceptū verbi ſcripti: ꝙ etiã eſt ſignum: lꝫ ad placitū iſtius rei: ſed quia loquēs vt homo nō pōt īme^{te} cauſare conceptū rei in intellectu audiētis: nec ↄ^{cm} verbi ſenſibilis: nec imediate: nec me^{te} verbo ſenſibili exterius formato: ſicut pꝫ: quia audiēs eſt abſens: vel forte eſt ſurdus. ideo cauſat in illo intellectu ↄ^{cm} verbi ſcripti: nō imediate: qꝛ nō pōt: ſed me^{te}: quoniã verbū ſcriptuꝫ qđ loquēs interius cōcipit. extra impellit ⁊ l̃ram format ⁊ ſcribit. verbuꝫ aūt ſic ſcriptū ⁊ audiēti preſentatū imutat eius viſuꝫ: deinde fantaſiam: deinde cauſat ſpēm itelligibilē in itellectu audientis ⁊ ↄ^{cm}. ⁊ tūc audiēs ⁊ cōcipiēs verbum ſcriptū hꝫ ↄ^{cm} ſimilē iſtius verbi ſcripti ↄ^{cm} loquētis. Vterqꝫ aūt nouit ꝙ id verbum eſt ſignū iſtius rei de qua intendit loqui. ideo vterqꝫ formans ↄ^{cm} de iſta re: ⁊ ſic me^{te} v̄bo ſcripto conceptus ſuos mutuo exprimunt: ⁊ ſic ſit loquutio ꝑ litteras ⁊ caracteres. Cōformiter aūt ſit loquutio in ſubſtãtijs ſeparatis mediãte verbo ſcripto: cui⁹ ↄ^{cm} cauſat loquēs in itellectu audiētis: ⁊ hoc imediate ſi volunt: vel mediate. ſ. mediãtibus litteris ⁊ caracterib⁹. ¶ Et ſi queras: an intellectus ſeparatus loquens alteri intellectui ſeparato cauſando in eius intellectuꝫ ↄ^{cm} verbi ſcripti: an ſimul pōt cauſare verbū oium verboꝝ ſcriptoꝝ ↄ^{cm} totius hyſtorie de qua intendit loqui: vel magis hoc faciat ſucceſſiue cauſando ↄ^{cm} vnius poſtea ↄ^{cm} alterius. ¶ Reſpondeo tibi: ꝙ ↄ^{cm} oium pōt ſimul cauſare: nec eſt neceſſitas ꝙ ſit ibi mora tēporis: iō dico tibi ꝙ ↄ^{cm} oiuꝫ ſcriptoꝝ in metaphyſica ⁊ ꝑhia naturali ſimul poſſet cauſare: ⁊ aliquē poſſet recipere ⁊ audire: ⁊ ſimul omnia retinere. ¶ De hoc aūt qđ tu queris an frequētius ſit ī eis loquutio intelle^{lis} vel ſenſibilis. ¶ Reſpondeo. vtrūqꝫ poſſibile eſt accipiēdo eos vt dcm̃ eſt. ꝓbabile tamē videtur ꝙ ſicut ſunt ſubſtãtie intellectuales: ſic ⁊ frequentius ſit in eis loquutio intellectualis ꝙ̃ ſenſibilis: quoniaꝫ fruſtra ſit per plura qđ eque bene pōt fieri per pauciora. ¶ Et ſi adhuc queras quō ſubſtãtie ſeparate nobis loquūtur vt in ſomnis ſpãliter: an earū loquutio ſit in pluribus ſenſibilis vel itellectualis. Diciť ſi fiat iſta loquutio in die: ꝙ eſt ſenſibilis: quoniã per verbum ſenſibile nobis loquunť. vnde aliquãdo audiūtur verba ⁊ multa videnť viſibilia per ſenſus exteriores. Aliquãdo aūt eſt itellectualis. vt dcm̃ eſt. ¶ Diſſolutio aūt dubitationis z^{e} qua dubitať qua lingua loquūtur: ſtat in hoc: qꝛ lꝫ in omni lingua poſſint loqui: habēt tñ linguã ſpãlem ⁊ ydioma diſtinctum ab omni ydiomate hoiuꝫ: ⁊ qđ nō eſt fas alicui homini loqui: imo impoſſibile eſt ab omni homie loq nec ꝓferri. Debes tñ diligenter aduertere ꝙ non quilibet ſonus: nec quelibet vox eſt in aliqua lingua ſyllabi^{lis}: ſicut patet de garritu auium vt in voce: ⁊ in cantu phylomene ⁊ pluriũ auium

Spēs itelligibilis cãtur ab itellectu agente.

Attende ordinē ānalē iter ſcripta voces ↄcept⁹ ⁊ res. ꝑ platinc.

Nō duplicē loquutionē ſenſibilē ⁊ intelligibilē.

Jdioma ſbarus ſeparatꝫ diſtinctuꝫ eſt ab humano.

aliarum: nulla enim lingua humana ſunt tales voces ⁊ tales ſoni ſyllabi[les]: nec inſtrumana naturalia hoīs ſunt apta tales voces ſyllabificādi: ſȝ requirunt alia inſtrā magis ſubtilia: ⁊ alr̄ diſpo[ta]: ſicut ē de ſubſtātijs ſepatis cū loquunt̄ vel cuȝ corpe vel ex̄ corp⁹ neſcio: ipſi ſciunt. formāt.n. voces mirabiles oīno nobis inſylla[les]. Palaȝ aūt in iſto magno noīe ſignte explicite eēntiā p̄ⁱ motoris: qđ vocat̄ tetragramatō.i. q̄tuor lr̄aꝝ: q̄ ſcribunt̄.ſ. ioch. he. hau. hec alr̄ aut p̄he noīo. Ex iſtis q̄tuor. ^.;.^.·. Ex iſtis q̄tuor lr̄is nō pōt formari aliquod verbū ꝙ ſit ſyllabicabile a lingua hūana. valēt.n. ille q̄tuor lr̄e iſtas q̄tuor lr̄as nr̄as.i.h.v.h.lȝ.n. ex iſtis quattuor litteris non poſſit fieri verbum aliquod ſyllabi[le] a lingua hūana: poſſet tñ fieri vnū verbū qđ eſſet ſyllabi[le] a lingua ſubarū ſeparataꝝ. ſaltē p̄mus motor poſſet ex iſtis quattuor lr̄is ſyllabificare vnum verbū: loquunt̄ igit̄ motores orbiuȝ ⁊ intellectus ſeparati lingua ꝓp̄a ⁊ ydiomate diſtincto a nobis. Et lȝ hoc nō ſit rōnabile: q꞉ cōtingens eſt ſatis: tñ eſt ꝓbabilior: qm̄ hoc eſt quaſi ab oīb⁹ ꝯceſſum. Conſequēter dōm eſt ꝙ lingua nobiliſſima ⁊ ꝓpꝛiſſima loquunt̄ ⁊ nō mēdicata a nobis.

¶ Et ſi arguas ꝙ qñ loquūtur nobis in ſomnijs: vel alr̄s: in liguis noſtris loquunt̄. ¶ Rñdet̄. iſta que dicta ſunt de lingua ꝓpria ⁊ diſtincta itelligēda ſunt de loquutiōe in ſe. nō aūt de loquutiōe nobiſcū: qm̄ qñ nobis loquunt̄ cōformāt ſe nobiſcū. latinis loquunt̄ latine grecis lingua greca: ⁊ ſic de alijs. Alr̄s ibi fruſtra fierēt loquutiones niſi fieret in lingua itelligibili illi cui ſit loquutio: ⁊ q꞉ ſicut fert̄ omni ꝓuincie ⁊ nationi hominū loquunt̄ concludimus ꝙ oīa linguarū gnā nouerūt. ¶ De tertia aūt dubitatiōe cū queris an oīum ſubarū ſit eadem lingua: ⁊ an ſit vna vel plures: ſic vr̄ dicendū: qm̄ ſi ſube ſeparate ſunt diuerſe ſpē vel genere ꝓximo ꝓbabile eſt ꝙ earum: que ſunt vnius ſpēi ſit eadē lingua: ⁊ ꝙ diuerſificabunt̄ lingue ſm̄ diuerſitatē ſpērum ⁊ generū: quēadmodū ⁊ in nobis: q oēs ſumus vni⁹ ſpēi: diuerſificant̄ lingue in diuerſis partibus orbiū: ⁊ ſpāliter lingua ꝓpria p̄mi motoris diuerſa eſt ab omni alio genere linguaꝝ: nec intendo dicere quin vnus poſſit itelligere linguaȝ alterius. pȝ ex hoc ꝙ queris an ſit vna ligua oīuȝ. dcm̄ eſt ſatis ꝙ nō: qm̄ quelibet ſpēs hȝ linguā ꝓpriā in qua cōiter loquit̄ quādo cuȝ aliquo ſue nature ⁊ ſpēi loquit̄. Tñ cū loquit̄ cū alio ſpē diſtincto vel ꝓpria lingua vel alterius: ſic̄ placet. Hec ſunt ꝓbabilia: nec talia aſſero tanq̄ȝ vera: nec ipſa abijcio tāq̄ȝ falſa. ¶ Dicamus g̊ ꝯcludēdo: qm̄ in hoc 3° lib° dcm̄ eſt ſatis de itellu ⁊ itellectiōe primi motoris: ⁊ qūo ſe itelligit ⁊ alia que ſunt extra ſe: qūo ēt eſt itelligibile ab alijs. ¶ De itellectiōe aūt motoꝝ 2[or] dcm̄ eſt qūo itelligunt p̄mum motorē ⁊ quō itelligūt ſeinuicē: nec nō ⁊ de loquutiōe ⁊ lingua ⁊ mō loquēdi eoꝝ aliqualiter ⁊ probabiliter fuit dictū. ¶ Et in his imponimus finem dictis in hoc 3° libro theologie naturalis. Cui conſequenter quartus ſubſequitur.

Marie itelligētie ſpecifice diſtīcte varijs linguis loquunt̄: ſm̄ cōmētatorē tñ hec ſūt ſigmenta.

¶ De q̄tuor modis p̄nci[pij] diſtinctis. Cap. I.

DE voluntate aūt ⁊ volitione ⁊ modo volendi p̄mi motoris perſcrutemur. ordine enim naturali intellus p̄mi motoris p̄or eſt eius voluntate intellectio volitiōe. Et ideo de intellectu ⁊ intellectione p̄or debuit eſſe ſpeculatio: quoniam ſicut res ſe habȝ ad eſſe ſic ad itelligi. ¶ Perſcrutatio aūt p̄ma ſit: an in p̄mo motore ſit voluntas. Et an ſit actualiter volens. Deinde an velit aliqđ extra ſe: ⁊ an ꝓducat oīa in eſſe volito. ¶ Amplius aūt an voluntas p̄mi motoris ſit reſpcū ꝯtingentium. Et ſi futura cōtingētia p̄us determinētur a voluntate q̄ȝ intellectus intelligat illa. ¶ Adhuc aūt de comparatiōe volūtatis ⁊ itellectus: ⁊ actus volendi ⁊ intelligēdi: nec nō ⁊ comparatiōe voluntatis p̄mi motoris ⁊ alioꝝ motoꝝ inferioꝝ ⁊ de multis ānexis eiuſdē. ¶ Prima igit̄ ꝯ̄ ſit talis. p̄mus motor eſt formalr̄ volēs. hoc ꝓbat̄: quoniā voluntas eſt perfectio ſimplr̄. In ipo aūt eſt oīs ꝑfectio ſimpliciter. g̊ ⁊c̄. A p̄ori aūt ſic demōſtrat̄: oīs ſubſtantia imālis actu formaliter infinita eſt formalr̄ volens. p̄mus motor eſt ſuba imaterialis formaliter īfinita: quoniā hec eſt diffinitio eius ⁊c̄. ¶ 2ª ꝯ̄ ſit talis. p̄mus motor eſt ſemper actu volēs eſſentiaȝ ſuā. hoc ꝓbat̄: quoniā ſicut per itelligere honorabile ſeſt ei ſic p velle ſe. aliter eēt ſic̄ dormiēs: nec eſſet ſume felix: cum nō eſſet vltima delectatione quietatus: nec etiā totus voluptuoſus: ſemper aūt ſe hȝ ſic. Palam ex dictis de intellectiōe p̄mi motoris: ꝙ p̄mus motor eſt ſua delectatio: ſicut ſuum itelligere. ¶ Tertia ꝯcluſio ſit talis: ꝙ p̄mus motor diligit eſſentiā ſuā neceſſario. hoc probat̄: quoniam diligēs ⁊ dilectū ⁊ dilectio ſunt idē realiter: lȝ forte ſit aliqua nō idētitas: ſicut alias fuit dcm̄. igit̄ ea neceſſitate qua vnū eſt ⁊ aliud. ¶ Et ſi arguas: ꝙ p̄mus motor neceſſario amat. ergo ⁊ naturaliter amat. g̊ non libere: quoniā libertas ⁊ naturalitas mutuo ſe excludūt cuȝ ſint oppoſiti modi principiandi. ¶ Reſpondeo tibi: ꝙ vtraq̄ȝ ꝯn̄tia eſt neganda. p̄ma cū dicis amat ſe neceſſario. ergo naturaliter: dicit̄ ꝙ nō ſequit̄: q꞉ libertas ⁊ neceſſitas ſimul ſtant: ⁊ eideȝ actu poſſunt ineſſe: q꞉ ſicut infra dicet̄ de ratiōe libertatis vt libertas eſt non eſt cōtingētia. ergo ſtat ꝙ p̄mus motor amat ſe neceſſario ⁊ libere: ſicut progenitores noſtri ꝯcedūt: ꝙ ſecundi motores naturaliter amant p̄mū motorem: ⁊ cum hoc libere. Primus eniȝ motor. ſimiliter imobilis mouet alios in ratiōe itellecti ⁊ amati: ⁊ talis motio ſm̄ eos eſt neceſſaria nō cōtingēs. ¶ 2ª ꝯn̄a fuit iſta. p̄mus motor amat ſe naturaliter. ergo nō libere: ꝙ quicquid ſit de ꝯn̄a aīs non eſt verū: ſicut ſtatim fuit dictū: q꞉ nō ſequit̄. neceſſario. ergo naturaliter. ¶ Sed de ꝯn̄tia quid dōȝ nūqđ ſequat̄. naturaliter. ergo nō libere. ¶ Reſpōdet̄ ꝙ quattuor ſunt modi p̄ncipiādi nālīter neceſſario libere cōtingēter. Et fert̄ ꝙ ſic cōparantur adinuicē ꝙ quodlibet iſtoꝝ ſtat cuȝ duobus ⁊ repugnat 3° nā naturalr̄. ſtat cū neceſſario ⁊ cōtingente: qm̄ eſt aliqđ agens naturale qđ agit ſimplr̄ neceſſario: ita ꝙ impoſſibile eſt nō agere: ſicut motores orbiū nō poſſunt nō mouere ſȝ ph̄os. Et eſt aliquod agēs naturale qđ agit ꝯtingēter: ⁊ pōt impediri ex cōcurſu alicuius cauſe: vt ꝙ nō ſit calor ſub igne. Sed ⁊ naturaliter repugnat libero. Neceſſarium auteȝ ſtat cū naturali ⁊ libero: ſed repugnat cōtingenti. Liberum aūt ſtat cū neceſſario ⁊ ꝯtingenti: ſed repugnat naturali: contingēs auteȝ ſtat cū naturali ⁊ libero: ſed repugnat neceſſario. ¶ Et ſi adhuc queras: an iſti quatuor modi ſimul

Scḋm Cōmen. libertas naſcitur ex intellectu pure potentiali.

poſſint competere eidem agẽti oĩno idẽ ydẽtitate abſo^lte ex nã rei ⁊ eidẽ pn° ꝓductiuo: vel an neceſſ͞io reducant̃ in diuerſa pn^a. ℂ Rñdeo tibi. Palã ꝙ modi q̃ ſimul ſtant nõ iferunt diuerſa pn^a ꝓductiua: ſ3 de illis modis oppoſitis ẽ maior difficultas. vt ſi agere neceſſ͞io ⁊ ꝯtin^r infert diuerſa pn^a ꝓductiua. ℂ Et ad hoc tibi rñdeo. ꝙ iſti 4^or modi abſoluti pncipij: ſ3 magis reſpectiui. ſ. re^u termini ⁊ actiõis. iõ vr̃ ꝙ iſti modi oppoſiti vt agere neceſſ͞io ⁊ ꝯtingẽter nõ iſunt eidẽ pn° ꝓductiuo re^u eiuſdẽ termini: qm̃ ꝙ aliqõ pn^m pncipiet aliquẽ terminu3 neceſſ͞io ⁊ imutabilr̃: ⁊ illũ eundẽ terminũ pncipiet ꝯtingenter ⁊ mutabilr̃ nõ vr̃ poſe. ℂ Sed ꝙ vnũ pn^m productiuũ hẽat vnũ modũ pn^di neceſſ͞io ⁊ imutabilr̃ reſpcũ eiuſdẽ termini: ⁊ aliũ modũ pricipiãdi mutabiliter ⁊ ꝯtingenter reſpcũ alteri^9 termini nõ vr̃ aliqõ inconueniẽs: ſicũ pmus motor amat ſe neceſſ͞io. Et alia ꝯtin^r: de quo iferi^9 erit ſmo. ℂ Ampli^9 aũt ꝯformiter dicimus ꝙ impoſe eſt ꝙ ide3 ſit pn^m ꝓductiuũ agẽdi nãliter ⁊ libere re^u eiuſdẽ termini: cũ ſint oppoſiti modi pn^di: ſed ꝙ vnũ pn^m habeat iſtos 2os modos pricipiãdi vnũ nãlr̃. aliũ liberũ reſpcũ diuerſoꝝ terminoꝝ nõ vr̃ iconueniẽs. Et pono tibi exẽplũ de volũtate nr̃a: q̃ vna manẽs ẽ pncipiũ liberũ reſpcũ actus volẽdi: ⁊ pn^m nãle reſpcũ act^9 imu^di inte^m ad no^ciã ſui: ſicũ roſa nãlr̃ imutat intellectũ ſui ſic ⁊ volũtas: nec eſt in ptãte ſua: ꝙ ipa pñtata itellectui potẽti eã recipe ꝙ cauſet no^ciã ſui vl̃ nõ cauſet in itellr̃: imo neceſſ͞io ⁊ nãlr̃ cãt in rõne obti ſui no^ciã vel determiat inte^9 ad no^ciã ſui: ſicut ⁊ alia oba nãlia. Modi g̃ diſperati ⁊ oppoſiti princ͞ipiãdi reſpcũ diuerſoꝝ terminoꝝ pñt ineſſe eide3 pricipio ꝓductiuo: ſ3 nõ reſpcũ eiuſdẽ termini.

Modi pncipiãdi ſunt ꝗtuor nãliter neceſſ͞io libe ꝯtingenter.

Habet autem dubitatiõe3 ex dictis trahẽtẽ originẽ. dcm̃ eſt. n. ꝙ iſti modi: agere nãlr̃: ⁊ agere libere poſſunt eidem pricipio ꝓductiuo ineẽ reſpcũ diuerſoꝝ terminoꝝ: ſ3 nõ reſpcũ eiuſdẽ termini. ℂ S3 ex hoc orit̃ grauis dubitatio: qm̃ qñ aliqõ ſupi^9 diuidit̃ p 2as drĩas oppoſitas: nihil qõ cadit ſub vno mẽbro diuiſiõis cadit ſub altero: nec recipit pdicatiõe3 illi^9. Et pono tibi exẽplũ. ſuba: n. diuidit̃ p corporeũ ⁊ icorporeũ. Et nihil qõ cadit ſub cor^e recipit pdicatõe3 incorporei: qm̃ diuerſoꝝ geneꝝ nõ ſubalternatiꝫ poſitoꝝ diuerſe ſũt ſpẽs ⁊ drĩe: ſ3 pn^m ꝓductm̃ diuidit̃ p illos 2os modos agẽdi. ſ. agere libe: ⁊ agere nãlr̃: qm̃ oẽ agẽs vl̃ ẽ agẽs libeꝝ: vl̃ ẽ agẽs nãle. g̃ nl̃ qõ p ſe cadit ſub agẽte nãli põt cadere ſub agẽte libo: nec ẽ3. Et vltra ſe^r ꝙ iſti 2° modi nõ poterũt ꝯuenire pn° ꝓductiuo. ℂ Diſſoſo aũt h^9 dubitatõis ſtat in hoc: qm̃ idẽ põt argui de mõ agẽdi neceſſ͞io ⁊ libere: qm̃ nõ poterũt cadere ſub eodẽ mẽbro: nec conuenire eidẽ pn°. ℂ S3 forte dices: ꝙ modi agendi neceſſ͞io ⁊ libere nõ diuidũt pn^m ꝓductiuũ in cõi: ſicũ faciũt modi agẽdi nãlr̃ ⁊ libe. ℂ Rñ° tibi ꝙ nec modus agẽdi nãlr̃ ⁊ libe: nec modus agẽdi neceſſ͞io ⁊ libere diuidũt pn^m ꝓductiuũ: qm̃ tunc ſic arguis ⁊ brñ nõ poſſent ꝯuenire eidẽ pn° ꝓductiuo: ſ3 agere nãlr̃ ⁊ libere ſunt drĩe diſiue modi agẽdi: nõ pncipij ꝓductiui. ⁊ iõ nõ pñt ꝯuenire eidẽ mõ agẽdi reſpcũ eiuſde3 termini. ſ. agere nãlr̃ ⁊ libere. ſ3 pñt ꝯuenire eidẽ pn° productiuo nãlr̃. g̃ ⁊ libere diuidũt mo^m prin^di ⁊ nõ ipm prin^m ꝓductiuũ. iõ eide3 mõ ꝯuenire nõ pñt. ſilr̃ aũt modus agendi neceſſ͞io ⁊ ꝯtin^r ſunt modi op^ti: nec ꝯueniũt eidẽ pn°. ℂ 4° ꝯ

ſit talis. primus motor imobilis amat aliqd ex̃ ſe. hoc ꝓbat̃: q2 itelligit aliqd ex̃ ſe. g̃ ⁊ põt aliqd diligere ex̃ ſe: qt qcqd põt actu itellr̃ndi apphẽſiue põt aliq̃ actu volũtatis ꝓſeq vel attigi. Equalis. n. ambitus eſt obm̃ itellr̃us ⁊ volũtatis: qm̃ oẽ ꝯtẽtũ ſub ente fert̃ eẽ obm̃ vtriuſq3. ℂ Et ſi dicas: qm̃ pmu3 mouẽs hñ amat aliqd ex̃ ſe eminẽter: qt amat ſuã eẽntiã: q̃ eſt oĩa eminẽter: nec tñ amat ex̃ ſe for^r: ſicut itelligit ſe for^r: q2 for^r itelligit nõ eẽ aſinũ. g̃ formaliter vult ſe nõ eſſe aſinũ. Amplius aũt mani^m eſt ꝙ p^m mouẽs imobile amat̃ ab alio amãte ex̃ ſe for^r: qm̃ ab amatore itrinſeco pmi mo^is amat̃ neceſſario. motor. n. ꝯiũct^9 amat formalr̃ motorẽ ſeparatũ itẽſius q̃3 põt ⁊ in ei^9 dilectiõe tñ delectatur ꝙ ipſe eſt totus voluptuoſus. Et fert̃ ꝙ amat ipſ3 pluſq̃3 ſe. g̃ ⁊ ẽ3: motor ſepatus reamat motorẽ ꝯiunctũ q ſic voluptuoſe amat eum.

Scdm̃ Cõmen. pma itellr̃a nõ amatur ab alijs: cas nõ amando.

ℂ De ꝓductiõe obi in eẽ volito. Cap. II.

Perſcrutandũ ergo reſtat de ꝓductiõe obi in eẽ volito: an. ſ. p^m mouẽs ſimplr̃ imobile ꝓducat oba alia a ſe ex̃ ſe: in eẽ volito: qõ qdẽ eſſe volitũ ſit qd diſtinctu3 ab ipa volitiõe qõ eſt aliqd abſolutũ. Dicamus g̃ in pmis ꝙ ſic: ⁊ ſit iſta p^a ꝯ. Uolũtas pmi motoris ꝓducit ꝯplones ꝯtingẽtes in eẽ volito. hoc ꝓbat̃. Ad cui^9 ꝓbõnẽ pmitto duas ꝓpõnes. quarũ p^a ſit talis. oẽ obm̃ qõ de nouo trãſit de nõ eẽ volito ad eẽ volitũ ꝓ aliq̃ iſtanti: neceſſ͞io iſert aliqõ nouũ additũ vel adiectũ ex pte obti vel ex pte volẽtis ſeu volitiõis. hec ꝓpõ t3 in vtute pmi principij: qm̃ nõ eſt trãſitus de affirmatiõe ad negationẽ: nec ẽ3: niſi eius aliqd adueniat vel abijciat̃. ſi. n. oĩa ſe hñt vniformiter ſicut pus: nõ apparet cauſa aliq̃ quare nõ verificet̃ affirmatiua ſicut pus. vox. n. affirmatiua nunc ſit falſa ⁊ pus erat vera nõ põt eſſe: ſi omnia ſe hẽant nũc vniformiter ſicut tũc. ℂ Secunda ꝓpõ ſit talis. retenta vnitate ⁊ tota entitate actus abſoluti volũtatis primi motoris imobilis põt eius voluntas tranſire de nouo ſupra obm̃ ſupra qõ prius nõ trãſibat: ita ꝙ obm̃ tranſit de nouo de nõ eſſe volito ad eſſe volitũ. hoc p3 in omni complexione cõtingẽti nulla omnino facta nouitate ex pte obi in eſſe reali. Premiſſis aũt his duabus ꝓpõnibus format̃ ſic ratio. oĩs volũtas de nouo attingẽs aliquod obm̃ qõ pus nõ attigebat neceſſario h3 aliquẽ actu3 nouum abſolutũ vel relatiuum: per quẽ de nouo attingit ipm̃. hoc p3 per p^mã ꝓpoſitionẽ: ſed voluntas de nouo põt attingere aliqõ obm̃ ſine aliquo abſoluto nouo: nec in obiecto: nec in voluntate ſeu volitiõe quantũ ad aliquid abſolutũ. hoc p3 per 2^am ꝓpoſitionẽ. g̃ voluntate apprehendẽte ſic de nouo eſſe aliquẽ actũ nouum aliũ ab illo abſoluto actu: etiã hñt nouum actũ reſpectiuũ. Uoco ꝓductiõe3 obiecti in eẽ volito. Cõcludam^9 ergo ꝙ volũtas pmi motoris neceſſario ꝓducit complexiones cõtingentes in eſſe volito. ſi actu ⁊ de nouo velit eas. ℂ 2^a ꝯ ſit talis: ꝙ volũtas pmi motoris ꝓducit ꝯplones neceſſarias in tali eſſe volito: ⁊ l3 h̃ ꝯ nõ poſſit ꝓbari per illa3 viã: ſicut ⁊ prima: q2 ibi nõ eſt trãſitus de affirmatiõe ad negationẽ. ⁊ ẽ3. ſicut in complexiõe cõtingẽti. Cõformiter tñ eſt dõm: ꝙ eſt ibi productio: ſicut hic. ℂ 3^a ꝯ ſit talis: ꝙ voluntas primi motoris ꝓducit terminos ſimplices ⁊ qditates ſim^ces in eſſe

Eſſe volitum neceſſario ponit vltra volitionẽ abſolutam.

volito eadē rōne: sicut ⁊ alia. s. sicut complexiões necãrias ⁊ ɔtingentes. ¶ Et si queras. qualis entitas sit hec ꝓductio obiecti in esse volito: ⁊ an sit illud eē volitū. Dicit̃ q̄ est quedā ꝓductio passiua ptinēs ad genus passionis: sicut eē cognitū. Istud eē volitū etiā est qddā eē zm adiacēs: ⁊ quedā existentia diminuta q̄ aliqd de nouo formalr existit in volūtate in q̄ prius nō existebat: ⁊ hoc spāle verū est de eē volito ɔplonis ɔtigētis qd de nouo ꝓducit̃. ¶ Habet aūt dubōnez magnā: cū dr̄ q̄ eē volitū est qddā exña ⁊ quedā ꝓductio passiua. si ꝓductio ⁊ exña obiecti voliti vel spūs volūtatis: q̄ spiret se v̄sus amatū. ¶ Palaz aūt de hoc sunt varij modi dicēdi. Unus qdē modus sic talis: q̄ amans vi amoris itentionaliter egredit̃ ⁊ fert̃ in amatuz: vt sic amās capiat eē spūm ⁊ egressuz v̄sus amatū: ¶ Rōnē aūt assignāt a signo: qm̄ trāsmutatiões ɔñtes motus aīe tales sunt realr q̄les motus aīe itentiōalr. Unū qz tunc est quedaz fuga aīe spūalis ɔcomitat̃ ipm realis fuga sanguinis ad cor: sz motū amoris existis in mēte ɔcomitat̃ effusio humoris sanguinei extra cor. liquescit. n. ⁊ liquorez emittit. cor amātis in ordine ad amatū: ⁊ cōcomitat̃ emissio suspirij. ḡ nihil aliud est intentiōaliter amor q̄ quedā spūalis latio aīe in amatū: ⁊ ita amans capit extra se esse intentionaliter. ¶ Adhuc aūt est cōis animi cōceptio q̄ amās transfertur in amatum. ex voto eni dilīo amans ydentificat se amato ⁊ optat fieri vnus specie cuz eo: ⁊ sic amās semꝑ extra se ꝓcedit. ¶ At vo modus alius disperatus ab isto asserit̃ tā͡q verus ponēs q̄ amans nō ꝓducit se mete amore in eē egresso lato vel spirato: sed magis adiopm qd diligit ⁊ appetit i eē volito: ⁊ hoc cōformiter: sicut in eē cognito: quoniā sicut intelligens ꝓducit obiectū in esse cognito qd esse cognituz est quedā spūalis existētia ⁊ diminuta qua obiectū existit in intellu. Sic vniforr amans ꝓducit obm amatū in esse diminuto: qd dicit̃ esse volituz vel esse amatū: qd quidē esse volitū est quoddam esse zm adiacēs ipsius obti voliti: ⁊ quedā existentia spūalis illius in anima. Palā aūt q̄ sic ponēdo oia que dicta sunt ꝑ modo alio saluari pnt: qm̄ ex productiōe talis obti in eē volito ⁊ amato vi amoris ⁊ talis expressiōis obiecti in tali eē amato concomitat̃ quedā corporalis effusio humoris sanguinei v̄sus amatū ⁊ visibilis emissio suspirij: ⁊ ydētificabit se amās cū tali amato in tali esse posito: vt verius sit amās vbi amat q̄ vbi aniat. Nec opz q̄ spūs amantis ponat se in tali esse amato vel egresso: sed sufficit q̄ obiectū amatū in tali esse ponat̃. ¶ Amplius aūt hz dubitationē de tali esse volito in quo subiue ponat̃ an in pmo subo volito vel in ipso volēte vel in ei9 voluntate aut volitiōe. Dicamus aūt ꝓ dissolutiōe talis dubitatiōis q̄ tale eē volitū: lz sit vere accño ⁊ pertinens ad genus passionis: nūq̄ est tñ subiue inherēter ⁊ informatiue: sed bene est in subto terminatiue. s. in ipa volitiōe absoluta pmi motoris cui initit̃: que terminat eius depēdentiam: absq̄ tamē omni inherētia ⁊ informatiōe quacūq̄. duas eniz habitudines hz subiectū ad formā quā recipit. vnā que eius dependentiaz terminat: ⁊ ista est perfectiōis. Aliaz q̄ ifort ob actualitate. pma aūt hz voluntas pmi motoris ad esse volitū: qd est in ipa tā͡q in subiecto terminatiue. non autem informatiue.

¶ De cōparatiōe itellis ⁊ volūtatis. Cap. III.

Amplius aūt de voluntate pmi motoris: an sit regula pma perscrutādū est. Et si futura ɔtin9 prius determinent̃ a volūtate q̄ itellectus ista itelligat est perscrutādum. Manifestū est aūt ex dictis in nr̃a metaphysica de ɔtin9: an sit in reb9 ⁊ existat: alr tolleret̃ oē ɔsiliū ⁊ ois sollicitudo ⁊ piret ois pollitia. ¶ Dicamus ḡ a quo sit in reb9 ɔtin9: qm̄ est ex ɔcursu causaꝝ nālium: qz ɔcursus earū adinuicē est ɔtingēs cū possit multiplr impediri. ¶ Adhuc aūt ex volūtate nr̃a: que libere ⁊ cōtin9 vult: que vult vt mouere manū vel oculū. ɔtingētia etiā est ex voluntate pmi motoris: que ɔtingēter vult ex̃ se ⁊ impat: ⁊ h ɔtingētia est oio pma ꝑpter ordinē cāꝝ. ¶ Concludamus ḡ q̄ volūtas pmi motoris est p9 regula oium ɔtingētiū: qm̄ cū sit pma libera ⁊ pma cā respectu oium: q̄ sunt ad ex̃ si ipsa nō agat impando ⁊ determinādo nihil ageret. ¶ Ex hoc seqt̃ q̄ ois effect9 in vniuerso sit ɔtingēs: qm̄ vbi vna cā concurrēs est ɔtingens ⁊ totus effectus ɔtingens est. Uolūtas aūt pmi motoris ɔcurrit cū oi cā zª. ipsa aūt est ɔtingēs. Perscrutemur aūt adhuc an volūtas pmi motoris determinet alterā ptē futuri ɔtingētis prius q̄ itellis itelligat illā vl nō. Fert̃ a qbusdā q̄ sic: ⁊ est modus talis: añ oēm actū volūtatis intellis pmi motoris apphēdit res simplr ⁊ necias ⁊ ɔtingētes ɔplones. Offert aūt ipse itellis ipsi volūtati vtrā͡q ptē ɔdictōis ɔplonis ɔtingētis: vt q̄ pole est pluere sub cane ⁊ pole est nō pluere: sz neutrā ptē determiatiue itelligit̃ euenire añ determinatiōez volūtatis. Tunc volūtas se determiat ad vnā partē vtpote determiat se q̄ pluat sub cane: ⁊ tūc itellis itelligit eā euenire. ¶ Et si q̄ras: que sit ista determiatio q̄ volūtas determiat se. dr̄ q̄ duplex ē determiatio. vna actiua ⁊ alia passiua. Unū est qdā actio iferēs passionē q̄ determiatio actiua añ actū itellus fuit a voluntate elicita: sz nō volita: qm̄ aliqd hñ est a voluntate elicitū: qd nō est cognitum. Futura igit̃ ɔtin9 nō cognoscit itellus nisi p9 determiñe. Rō aūt h9 dicti est ista: qm̄ q̄cq̄d itellis apphēdit añ oēm actū volūtatis necio ⁊ nālr apphēdit: ⁊ talis no9 ⁊ necio ⁊ nālr euenit: ⁊ tolleret̃ ois ɔtin9. ¶ At vo: lz ille modus sit ꝓbabilis: nō tñ ē necius sicut fert̃: qm̄ vr̄ q̄ nulla sit necitas ponere h talē determiationē volūtatis pmā itellectioni future ɔtin9: qm̄ sine oi tali determiatiōe p9 ipa volūtas pōt ponere alterā ptē ɔdictōis i actu. ⁊ silr determiare cāre no9 alicui9 ptis ɔtingētis. Rō h9 dicti est ista. Qm̄ ois cā ideterminata: sic pōt determiare vel nō determiare seipaz nullo alio ꝑ. als. eēt ꝓcessus i ifim: ita pōt alteꝝ ɔdictoꝝ determiare ponere sine aliq̄ determie p9: ⁊ ēt manēs ideterminata pōt cāre no9 determiatā alteri9 ptis ɔdictoꝝ ad quā ē ideterminata: ⁊ ꝑ ɔñs videns illā cām ideterminatā pōt determiate cognre alteꝝ ɔdictoꝝ effectuū ɔtin9 dependēm ab ista cā: vel saltē volūtas ideterminata pōt determiare imediate itellu seipaz nulla determie p9: q̄ vr̄ actio termini de gñe actiōis: sic obz determiat potētiā ad determiatū ɔñm exprimendū absq̄ h q̄ agat aliqd in pom. ¶ Palā aūt ex dictis: q̄ itellis p9 motoris vidēs eēntiā suā ⁊ volūtatem: q̄ est ideterminata respcū ɔtin9 sine oi determie. Uolūtas p9 cognr determir futurum ɔtin9: ac si volūtas esset determinata ⁊ nālr agēs.

Scdm Cōmentatorē ɔtingentia puenit ex materia pma nō ex deo q̄ nō ē liber.

cum ḡ nō ſit ponēda pluralitas vbi nulla appꝫ ne-
ceſſitas: videt̄ ꝙ talis determinatio volūtatis ad
cogⁿᵉᵐ futurū ꝯtingēs fruſtra ponat̄. ℂ Amplius
aūt loco 3°. dr̄ ꝙ itellꝰ an̄ oēm determinationē vo-
lūtatis itelligit futura ꝯtinᵃ. hoc ꝓbat̄: qm̄ itellus
cognoſcēs oēm cām totalē alicuiꝰ effectus quātū
cognoſcibilis eſt cogⁱᵗ effectū illiꝰ etiā an̄q̄ ponat
in effectu: qm̄ ſicut cā totalis ꝯtinet effectū quātū
ad entitatē. ſic q̄tū ad itelligiᵇⁱˡᵉᵐ: ſꝫ itellꝰ p̄mi mo-
toris cogⁱᵗ ꝑfecte quātum cognoſcibilis eſt volun-
tatē eius: que eſt cā totalis reſpcū ꝯtinᵐ. ḡ abſq̄
q̄cūq̄ determinatiōe p̄ma itellꝰ cognoſcit futura
ꝯtinᵃ. ℂ Et ſi dicas ꝙ iſta ꝓpō. ſ. ꝙ itelligēs cām
totalē alicuius effectus itelligit etiā illū effectū:
etiā an̄q̄ in actu ponat̄: vera eſt de cā totali natu-
rali: nō aūt de cā libera: cuiꝰ eſt voluntas: ſꝫ iſtud
nō impedit: qm̄ ſicut ꝑꝑ ꝯtingētiā virtualē nālis
cāe ꝯcedimus ꝙ itellus cognoſcēs ꝯtinēs cogno-
ſcit ꝯtentū: ſic ꝯformiter ꝑꝑ ꝯtigētiā v̄tualē cāe
libere dꝫ cōcedi ꝙ itellus videat volūtatē ꝑfecte
ꝛ diſtincte q̄tū viſibilis eſt: ꝙ videt oīa virtuali-
ter ꝯtēta in ipſa: ꝛ per ꝯn̄s futura ꝯtingētia. Atta-
mē nō ſeq̄t̄ ex hoc ꝙ oīa eueniant ex nec̄itate: qm̄
intellus videt iſta euenire: ſicut ipa ſunt nata eue-
nire. ꝛ iō videt iſta ꝯtinʳ euenire: ſic ipſa ꝯtinʳ eue-
niūt: qꝛ ſicut noᵃ ſequēs futurū ꝯtingēs vel deter-
minationē futuri ꝯtingētis nullā iponit nec̄itatē:
ſicut nec noᵃ p̄cedēs. Lꝫ igit̄ iſta ſint dicta ꝓbabi-
liter: reſtat tn̄ ſemꝑ dubiū quō itellus poterit trā-
ſire de affirmatōe ꝛ negatōe. Ex quo volūtas vni-
formiter ſe hꝫ: ex quo nulla fit variatio in determi-
natiōe volūtatis. Rn̄ſionē quere.

De comparatione aūt volūtatis ꝛ intellus ꝛ actus

itelligēdi ꝛ volendi aliq̄ ſunt dicēda. Dicamus ꝙ
itellus p̄mi motoris eſt p̄oꝛ ipſa volūtate p̄oritate
origīs. ſilr̄ aūt ꝛ actꝰ itelligēdi actu volēdi. Rō hu-
ius eſt: qm̄ p̄otes ſunt poᵉ apprehēſiue q̄ꝫ appetiti-
ue. Silr̄ aūt ꝛ actus apprehēſiuis actibꝰ apꝑhēdē-
tis. p̄us. n. aīalia apꝑhēdūt q̄ꝫ ꝓſequant̄ vel fugiāt.
ℂ Cōfirmat̄ de actu intelligēdi: qm̄ fert̄: imo hoc
expꝑimur nobis iuiſibilia poſſumus diligere. inco-
gnita aūt nequaquā. iō actus itelligēdi videt̄ p̄oꝛ
actu volēdi p̄oritate nālī: a qua nō conuertit̄ ꝯn̄a.
ℂ zᵃ ꝓpō ſit iſta. volūtas p̄oꝛ eſt itellectu ꝛ actus
volēdi p̄oꝛ eſt actu itelligēdi ꝑꝑ actū volendi ꝑfe-
ctiōis. hoc ꝓbat̄: qm̄ actus itelligēdi eſt ꝑꝑ actum
volēdi ꝛ finis eiꝰ: tn̄ qꝛ poᵃ limitata cū ſit dr̄ntia ſi-
ue actus a p̄nciᵒ. vſq̄ ad finē vr̄ nobilioꝛ p̄oꝛ nāli ꝛ
nec̄io agēte. ℂ Et ſi dicas: ꝙ ſic dicere ē dimitte-
re Ariſt. in ꝯdictiōe q ponit felicitatē in ꝯtēpᵒᵉ pᵉ
itelligētie. io. ethico. dicimus ꝙ nō tm̄ in cōtēpla-
tione: ſꝫ etiā in eiꝰ dilectione: nec excludit amorē:
imo magis icludit. vt pꝫ. io. metaphy. vbi dicit: de
pᵃ itelligētia ꝙ mouet alias ī rōne amati ꝛ deſide-
rati. Dꝫ aūt dubitationē ꝺ hoc qꝺ dcm̄ eſt: ꝙ actᵘ
itelligēdi eſt p̄oꝛ origie ꝛ nā a qua nō ꝯuertit̄ ꝯn̄a
ipo actu volēdi. Sꝫ oīo h̄ ꝯn̄a eſt nec̄aria. ſi actus
volēdi ſit qd nec̄iuꝫ. fert̄ a q̄buſdā ꝙ nō abſolute:
qm̄ nullā icludit ꝯdictiōeꝫ actum volēdi exiſtere
actu itelligēdi nō exiſte: cuꝫ ſint diſtincti realiter
ꝛ abſolute: ꝛ vnū eēntialr̄ nō depēdet ab alio: nec
in rōne cāe efficiētis: nec conſeruātis: nec mālis ꝛ
ſubiue: nec formalis: nec finalis. igit̄ vnus p̄ōt eſſe
ſine alio: ꝛ eꝯ. Attn̄ q vult ſeq dcm̄ cōe p̄ōt aſſigna-
re talem rōnē: ꝙ ordo nāe ꝛ nā rei hꝫ hoc ꝙ vnuꝫ
exigit aliud ad ſuā exiſtiam actualē: nec p̄ōt exiſte-
re alio nō exiſte: ꝛ pono tibi exēplū de libro p̄dica-
mētoꝝ. caplo de relōne dcm̄ fuit: ꝙ relo nullo mō
p̄ōt exiſtere in rerum nā ſine termio ꝛ funᵗᵒ: ꝛ iſto
ablato tollit̄: ꝛ illo poſito ponit̄: ex nā rei hꝫ hoc:
nec eſt aliq̄ alia cā querēda: niſi qꝛ hoc eſt hoc. ꝛ re-
latio depēdet eēntialr̄ a termio: nec in rōne cauſe
efficiētis: nec ꝯſeruātis: nec breuiter in aliquo ge-
nere cāe: ita p̄ōt dici de actu volēdi ꝛ de actu itelli-
gēdi ꝙ actus volēdi nō p̄ōt in rerū nā exiſtere ni-
ſi ſit actus itelligēdi: nec ē alia cā: niſi qꝛ h̄ eſt hoc.
ℂ Inueſtigat in q̄ ꝯſiſtat rō libtatis. Cap. IIII.

Amplius aūt de ꝯparatiōe volūtatis p̄mi motoris ꝛ alioꝝ motoꝝ: nec nō ꝛ de liberta-
te volūtatis in quo ꝯſiſtit perſcrutādū.
ℂ Sit ḡ pᵃ ꝯ. volunᵗᵃˢ p̄mi motoris nō
agēte: volūtas alioꝝ motoꝝ poſterius nihil agit.
Rō hꝰ dicti eſt iſta: qm̄ in ordine eēntiali cāꝝ. pᵃ
nō cānte nihil cauſat̄. de hoc tn̄ iferiꝰ ꝓlixioꝛ erit
ſmo. ℂ Ad hāc āt ꝓpōnē ſeq̄t̄. ꝙ zᵃ volūtas p̄mi
motoris p̄ōt ſupplere vicē aliaꝝ. rō qꝛ emināeter
ꝯtinet cālitatē earū: cū ſit ifinita in vigore. vt dcm̄
eſt in phyſicis. ℂ Sequit̄ 3ᵃ ꝓpō: ꝙ volūtas p̄mi
motoris p̄ōt ſuſpēdere actū cuiuſcūq̄ volūtatᵢ zᵉ:
qm̄ nō cāndo cū ea ſic ſuſpēdit. ℂ 4ᵃ ꝯ ſit talis. ꝙ
volūtas p̄mi motoris p̄us cauſat q̄ꝫ volūtas ſecun-
di rō hꝰ dicti eſt iſta: qm̄ cā pᵃ cuꝫ ſit ſupioꝛ p̄mo ꝛ
plus iſluit ſupra cātum q̄ꝫ zᵐ. ℂ Et ſi queras: qua
p̄oritate ſit p̄oꝛ an tpis origīs vel nāe. pꝫ ꝙ nō p̄us
cāt p̄oritate tpis: qm̄ ſi p̄us cauſaret ꝛ poneret effe-
ctū in actu q̄ꝫ zᵃ: nō poſſet zᵃ illum effectū ponere:
alr̄ idē bis poneret̄. facere aūt id qꝺ fcm̄ eſt nihil
eſt facere. ℂ Adhuc aūt nec p̄us cāt prioritate ori-
ginis: ſꝫ ſicut ſimul cāt ſimultate tpis: ita ſilʳ cānt
ſimultate originis ꝛ gnārōis. Niſi dicas ꝙ volun-
tas p̄mi motoris p̄us origie ꝓducit q̄ꝫ volūtas zᵃ:
qm̄ a ſe ꝓducit: alia aūt nō a ſe: ſꝫ ab alio: ꝛ i illo ſen-
ſu poſſet ꝯcedi: ſꝫ de tali mō p̄oritatis originis. hic
nō ꝯuenictius loq: ſed de p̄oꝛi origie ꝓꝑe loquēdo
de quo fuit dcm̄ in nr̄a metaphyſica. ibi eni potes
videre de triplici ordine origīs. Palā igit̄ ꝙ volū-
tas p̄mi motoris p̄us cāt p̄oritate nāe: qm̄ ꝑfectioꝛ
eſt zᵃ: nec vr̄ ꝙ alia p̄oritas p̄us ponat effectuꝫ in
eſſe q̄ꝫ zᵃ. ℂ Et ſi arguas: ꝙ volūtas p̄mi motoris
nec nō p̄us origie ꝓducit effectū in eē volito q̄ꝫ vo-
lūtas ſcꝺi motoris: qm̄ nihil p̄ōt velle volūtas zᵃ
p̄mi motoris: niſi p̄us determinet̄ a pᵒ. ḡ ꝛ p̄us ꝓ-
ducit effectū in eſſe reali q̄ꝫ zᵃ. ꝛ hoc p̄oritate origi-
nis ꝓpꝛie dicta. ℂ Rn̄deo tibi. cōcedi p̄ōt an̄s ꝙ
volūtas p̄mi motoris p̄us ponit obm̄ in eē volito:
lꝫ poſſit calūniari an̄s. Deinde p̄ōt dici: ꝙ volūtas
nr̄a p̄ōt ponere obm̄ in eē volito vel nolito abſq̄
hoc ꝙ volūtas p̄mi motoris p̄us ponat id in eē vo-
lito vel nolito: qcqd aūt ſit de an̄te. nego ꝯn̄tiam:
qm̄ nō eſt nec̄ariū. ſi volūtas p̄mi motoris produ-
cit obm̄ in eē intenˡˡ: ꝙ ipm̄ p̄us origine ꝓducat in
eſſe reali. Ratio aūt huius dicti eſt iſta: qm̄ volun-
tas p̄mi ꝛ volūtas ſecūdi nō cōcurrūt ad ꝓductio-
nem obti in eſſe volito: ſed volūtas p̄mi totaliter
ponit obm̄ in eſſe volito. Et ſilr̄ volūtas ſecūdi to-
taliter ꝓducit obm̄ in eē intenˡˡ: nec aliquo modo
ꝯcurrit ibi volūtas p̄mi: nec eiꝰ actio. ℂ Et iō vo-
luntas p̄mi ꝛ volūtas ſecundi ꝓducūt obm̄ in eſſe

inten^{li} hoc non eſt duabus productionibus ptia^{b9} concurrentibus ad vnum effectum: ſed duabus totalibus reſpectu vnius effectus ordinem habentibus ſm prius ꝛ poſterius. vnū nāq3 obm pōt ꝓduci pluribus ꝓductionibus totalibus: ꝛ hoc in eſſe inten^{li} ꝛ ſil' ꝛ ſucceſſiue: l3 non in eſſe reali: ꝛ p ꝯñs ſimul ſimultate tpis ꝛ ſimultate generatiōis ꝛ originis: quarum productionū partialium neutra per ſe ſumpta: ſicut alia poteſt ponere effectum: ſed tñ ambe ſimul pñt ponere effectu3: op3 ergo ꝙ ſimul agāt ſimultate tpis ꝛ originis: l3 ibi ſit ordo nāe.

Perſcrutandum ergo reſtat in q̄ conſiſtit ꝓpie rō libertatis vo^{tis} in cōi: prout voluntas eſt cōis omni volūtati tam primi motoris q̄3 alioꝝ. De hoc varie opinantur ſapiētes. Et ſunt 5^{e} dicta ſupra hoc ꝓgenitoꝝ noſtroꝝ. Primus modus aſſignādi rōnem libertatis eſt talis: qm̄ cōſiſtit: vt fert' in poſſe hoc elicere vel oppoſitū eius. opp^{m} dico nō cōtrarium: qm̄ ſ pōt agēs naturaliter: ſed i op^{m} ꝯdictoriū: qm̄ pōt hoc elicere vel non elicere: nullo impedimento ꝯcur^{te}: ſed omnibus approximatis ꝛ nō impeditis. Adhuc aūt pōt agere vel non agere. ¶ Palam aūt ꝙ iſte modus calūniabilis ē: qm̄ ſi libertas ſtaret in ꝯtin^{te} vo^{tis} tūc pmi motoris non eēt libera reſpectu ois obi: qm̄ non reſpectu ſui cū ſe neceſſario velit ꝛ diligat: ꝛ alia a ſe quātum ad terminos ſimplices: l3 nō q̄tū ad cōplexiones ꝯtingētes. Similiter vo^{tas} ſcdi motoris nō eſſet libera: nec reſpectu ſui: nec reſpectu pmi clare niſi qm̄ i iſta neceſſario tēdit ſicut fert': ſicut ergo ꝯtin^{a} nō repugnat agēti naturali ſic neceſſitas libertatis. ¶ Adhuc autē modus ſcd̄us aſſignandi libertatē volūtatis eſt talis: ꝙ libertas eſt in poſſe hoc: ꝛ o^{m} eius non reſpcū actus pmi vo^{tis} q ē q̄dā qualitas abſoluta vel ſe habēs ad modū qualitatis: ſed reſpcū actus ſcdi q eſt ꝓductio obi in eſſe volito: qm̄ libere ꝛ cōtin' trāſit vo^{tas} ſupra ob3 i tali eē itētionali: l3 neceſſario ꝛ nāliter inſit ſibi illa volitio abſoluta. Palā aūt ꝙ ille modus h3 inſtātiā: qm̄ primus motor nō tm̄ neceſſario h3 actum vo^{tis} reſpū ſui: imo neceſſario ꝓducit ſe in eſſe volito ꝛ forte etiā reſpectu alioꝝ aliq̄rū. ¶ Et ſi queras in quo differt iſte ſecundus modus a p̄: pōt dici ꝙ pmus modus ponebat rōnem libertatis cōſiſtere in ꝯtin^{e} actus pmi abſoluti. ſed z^{us} in ꝯtin^{e} actus ſecundi qui eſt reſpectu trāſitus ſeqnt' obm q̄tum ad eſſe intelligibile. ſ. quantum ad eſſe volitū vel nolitū. ipſa autē volitio abſoluta ꝓdu^{e} obi in eſſe nolito diſtinguūtur ſicut abſolutum ꝛ reſpectiuū: ꝛ ſicut ens abſolutū ꝛ ens intelligibile ꝛ diminutū: ſicut dictum fuit in libro pdicamētoꝝ. cap̄ de paſſione. ¶ Ampli^{us} aūt terti^{us} modus aſſignādi rōnem libertatis eſt talis ꝙ rō libertatis cōſiſtit in delectabiliter ꝛ eligibilr operari: ꝛ volunta^{e}: ꝛ in actu cōpla^{e}. hoc probat': qm̄ volun^{m} ꝛ liberū idē ſunt ſicut violētū ꝛ inuiolētum. tñ etia3 actus cōplacētie cū ſit grā ſui ſemp reddit' pro cauſa: nā cū aliqs petit quare hoc feciſti. Reſpōdeo: q2 placet: ꝛ quare: ꝛ ſic ſemp actus cōplacētie reddit' pro cā. Ac vero l3 iſte modus aſſignādi ſit multum rōnalis: nō tñ placet alicui. rō huius eſt: qm̄ quelibet potētia aic eſſet libera cū placeat in obiecto ſibi ꝯueniēti. Et in receptione actus cōuen^{tis}: ſed forte dices ꝙ nō: q2 ſolū appetitus eſt receptiuus dilectionis. ¶ Et ſi vlterius dicas ꝙ tūc bruta hēbūt potētiā liberam: qm̄ delectabilr agūt: qđ nō videtur verum: qm̄ agunt mere naturaliter. Hic dicitur ꝙ verū eſt ꝙ pueri ꝛ alia habent multū de liber^{te}: l3 nihil habeāt de dñio ſui actus. ¶ Et ſi ampli^{us} dicas ꝙ rō nō cōcludit que dicit ꝙ actus cōplacētie reddit' pro cā: qm̄ nō ſemp redditur pro cā. imo multe alie cauſe reddūtur q̄3 illa: q2 placet: nec cū queris: q̄re hoc feciſti pp talez vel talē rōnē: nec ſemp dr: q2 placet. imo eſt talis rñſio pueroꝝ: ꝛ eſt rñſio ignorātl ꝛ nō potētis mediū circūuenire. Et pono tibi exēplū de bene fortunato qui ex impetu ꝛ ſine rōne mo' ad aliqd ꝓſequēdū ꝛ fugiēdū: cū querit' ab eo. q̄re hoc ꝓſequeris neſcit rōnē reddet': niſi q2 placet: ꝛ tñ ſcd̄m veritatē eſt alia cā: ꝛ rō latēs que mouet eum ad ſic agendū. alia dico cā ꝛ intrinſeca ꝛ extrinſeca mouens eū q̄ vltimate reddetur ꝓ cā ob itellectu potēte eā cognoſcere. Et de hoc dictu3 eſt i phicis. cap̄ de bona fortuna ꝛ cauſis intriſecis ꝛ extriſecis bone fortune. Actus ḡ cōplacētie non reddet' ꝓ cā vltimata: imo ille actus reducet' i aliā cām priorē: ſed q2 ignorās cā reddit actum cōplacētie pro cauſa. ¶ Perſcrutādū ē aūt de q̄rto mō aſſignatiōis libertatis vo^{tis}. Et dr' ꝙ rō libertatis cōſiſtit in determinatiōe de poſſi ad oppoſita ꝯdictoria. ſ. poſſe agere ꝛ poſſe nō agere. ¶ Ad cui^{us} euidētiā eſt p̄ itelligēdū ꝙ duplex eſt indeterminatio ad agēdū: ꝛ duplex determinatio illi duplici indeterminatōi oppoſita: vna ideterminatio eſt de poſſibili ad poſſe agere ꝛ poſſe nō agere. Alia ē de ineſſe ad agere ꝛ nō agere: ꝛ ille z^{e} ideterminationes diſtiguūtur: ſicut poſſe agere ab agere: ꝛ po^{e} eſt aliud ab actu: ꝛ p ꝯñs vna ideterminatio h3 alia extrema ab alia ideterminatione. ¶ Adhuc aūt manifeſtū eſt ꝙ p̄^{a} ideterminatio diſtinguit' a z^{a}: qm̄ pōt ſtare cū determinatione oppoſita z^{e} ideterminatiōi: nā ꝙ cā ſit idetermiata de poſſibili ad poſſe agere ꝛ nō agere: ꝛ qđ ſit determinata determinatiōe de ineſſe ad alterā ptē nulla eſt ꝯdictio. Palā igit' ꝙ i hoc ſtat ꝯtin^{a} cuiuſcūq3 cauſe cōtingētis. ſ. i p̄^{a} ideterminatione de poſſibili. ſ. ad poſſe agere ꝛ poſſe nō agere: nā ꝙ cā ꝯtin^{a} pōt agere ꝛ non agere pōt nō agit ꝯtin^{r}: ꝛ eſt ideterminata ſolū de poſſibili nō aūt de ineſſe. Amplu^{s} aūt fert' de eodē ꝙ nulla cā de mūdo eſt ideterminata ind eterminatiōe de ineſſe. q2 ois cā de mūdo de ineſſe eſt ſub altero ꝯdictorioꝝ: qm̄ vel ſic: ꝛ ſic eſt determinata ad agēdū: vel nō agit: ꝛ ſic eſt determinata ad nō agēdū: ꝛ ita de ineſſe nulla eſt ideterminatio in reru3 nā. Et in hoc diſtinguit' cauſa cōtingētis a cā neceſſaria ꝛ determinata ad alterā partē ꝯdictionis nō ſolū de ineſſe: imo de poſſibili: qm̄ nō pōt eē. cauſa aūt ꝯtingēs l3 ſit determinata ad alterā partē contradictionis de ineſſe: eſt tñ ideterminata ad vtrāq3 de poſſibili. ¶ Ac vo l3 iſte modus ſit probabilis: eſt tñ in aliquo calūniabilis. Et primo in hoc ꝙ ponit libertatē conſiſtere in indeterminatione de poſſibili ad poſſe agere ꝛ poſſe nō agere: qm̄ tūc p̄^{a} itelligētia nō eēt reſpectu actus volūtatis reſpectu ſui: cū nō ſit ideterminata de poſſibili ad poſſe diligere ſe ꝛ poſſe non diligere. Con^{r}: q2 videtur ꝙ neceſſitas nō poſſit ſtare cu3 ideterminatione de poſſibili: q2 ꝙ aliqd neceſſario diligat ſe: ꝛ ꝙ poſſit nō diligere non ſtant ſimul. Pria aūt intelligētia neceſſario diligit ſe: igit' non poteſt ſe non diligere. ¶ Adhuc aūt quātū ad illud qđ additur ꝙ nulla

Neceſſitas non repugnat libertati.

Fortūa dicit cā3 intrinſecā ꝛ extrinſecam.

Indetermīnatio d poſſibili repugnat neceſſitati: neceſſitas aūt ꝛ libertas ſtāt ſimul.

cauſa de mūdo eſt indeterminata indeterminatio ne de ineſſe: q̄ꝛ omnis cauſa neceſſario eſt determinata ad agere vel non agere de ineſſe: qꝛ agit vl̄ nō agit. hoc nō videtur verū: qꝛ aliqua cā eſt omnino indeterminata de ineē ad agere vel non agere. poteſt. n. eē ꝙ aliqs nō eſt determinatus ad legendum cras hora prima: nec determinatus ad non legēdū: imo oīno indeterminatus ad vtrāq; partem ꝯdictionis. Nec valet ꝙ dicitur vel leget vel non leget iſta hora: ḡ eſt determinatus ad alterā partem: nego ꝯñaꝫ. pōt enim aliquis cras nō legere: ⁊ tamē modo nō eſt determinatus ad legēduꝫ. Utraq;. n. determinatione poteſt ſimul carere cū iſte determinationes ſint aliqd poſitiuū ⁊ opponātur cōtrarie ⁊ nō cōtradictorie. vnde cū aliqs ꝓponit alicui vtrāq; partē cōtradictiōis: vt eligat quā voluerit iſte diu deliberat anteq̄ꝫ ad alteraꝫ ꝑtē ſe determinet: imo aliq̄n ſibi vr̄ determinate ad alterā partē: qđ nō eēt verum ſi eſſet determinatus ad alteraꝫ. ¶ Quintus modus aſſignādi rationem libertatis ſit talis. rō libertatis: vt fertur: cōſiſtit in vtraq; indeterminatione. ſ. indeterminatione de poſſibili ⁊ indeterminatione de ineſſe ⁊ agere ⁊ nō agere: ⁊ hoc quantum eſt de ſe: ⁊ ex ꝑte volūtatis. Et intelligo ſic ꝙ ſola poᵃ eſt libera que q̄tū eſt de ſe eſt indeterminata: ⁊ de poſſibili ad poſſe agere ⁊ nō agere q̄tum ē ex ſe: ſi aūt neceſſario ſit ſub actu hoc nō eſt ex ſe: q̄ꝛ q̄tū eſt ex ſe ſi diſtinguit̄ realr̄ ab actu ſibi nō repugnat eſſe ſine actu: ſed qꝛ actus eſt ideꝫ ſibi realr̄ nō pōt eē ſine eo. ¶ Adhuc aūt: qꝛ actus eſt ex ſe neceſſarius: ſicut voluntas eſt neceſſario ineſſe voliti: ideo voluntas neceſſario eſt ſub actu volēdi: ſed hoc nō ineſt ſibi ex ſe: ⁊ in hoc cōſiſtit rō libertatis: ⁊ in hoc pꝫ dr̄ia īter potentiā nālē ⁊ liberā: q̄ꝛ poᵃ nālis ſemper quātū eſt de ſe determinata eſt ⁊ de poſſi ⁊ de ineſſe oī īpedimēto ſublato ad alterā partē cōtradictionis: ſed libere q̄tū eſt de ſe eſt īdeterminata ad vtrāq; partē ꝯdictiōis. ¶ Ex hin aūt ſequit̄ corᵉ ꝙ iſta diuiſio de libertate ſimplici ⁊ cōtradictionis non eſt neceſſaria nec vtilis: q̄ꝛ oīs libertas q̄tum eſt ex nā potētie libere eſt libertas contradictionis ⁊ non ex ſe: ſiue actus iſte ſit actus ſimplex volūtatis alius ⁊ tertius ab actu volēdi intellectus ipſum ſemꝑ potētia libera q̄tū ē ex ſe ē īdeterminata iſta duplici īdeterminatiōe reſpectu iſtorū actuū. Cui nō placet iſte q̄ntus modus accipiat vnū de aliis ⁊ ſpālr̄ tertiū qui ponit ꝙ libertas cōſiſtit in eligibilr̄ ⁊ delectabiliter opari.

Diſtinctio de libertate contradictionis ⁊ contradictionis ab aliqs ſolet vtilis reputari.

At vero nō intēdo negare ſimplr̄ q̄n nāle ⁊ liberuꝫ coincidere poſſint in idē principiū penitus ideꝫ ex nā rei. hoc. n. pōt intelligi bene ⁊ male. pōt. n. intelligi ꝙ idē penitus ideꝫ agat nāliter ⁊ libere: ⁊ hoc in alio genere cauſe: ⁊ hoc eſt verū: q̄ꝛ volūtas eſt cā receptiua ⁊ nālis nālr̄ reſpectu ſue volitionis ⁊ ī genere cauſe ꝓducti̇̄ eſt libera. Poteſt etiaꝫ ītelligi ꝙ in eodē genere cauſe: ſed in alio ⁊ in alio ordine eſt cauſa nālis ⁊ libera: q̄ꝛ volūtas in rōne obiecti eſt cauſa nālis noᵉ reſpectu ſui ⁊ libera in rōne poᵉ ſꝫ nūq̄ꝫ eadē cā ī eodē genere cauſe: ⁊ in eodē ordine eſt nālis ⁊ libera.

¶ Tradit modū quomodo voluntas alias moueat potentias. Caput. IIII.

Quoniam aūt de cōparatione voluntatis noſtre ad alias potētias reſtat ſpeculatio primo inquiramus: an voluntas ſit motiua aliarum potentiarum ⁊ quō: deinde ſi mouendo eas aliquid imprimat̄ in eis vel nō: ⁊ quid ſit illud qđ imprimitur ī illis. ¶ Pria ergo ꝯ̄ ſit talis. volūtas ē motiua aliarū potentiarū. hoc ꝓbatur: q̄ꝛ in ordine eſſentiali mouētium ⁊ motorū. primū eſt motiuū oīum aliorū. potētie aūt ſunt ordinate in moueri ⁊ mouere: ⁊ volūtas eſt oīno primū mouens. Alr̄. nulla eſſet ꝯtinᵃ in actibus aliarū potentiarum. Tum etiam 2ᵒ: qꝛ nō minus dominiū hꝫ voᵗᵃˢ in mouēdo alias potētias q̄ꝫ earū organa. Eſt aūt motiua organorū. ¶ Secūda ꝯ̄ ſit talis. volūtas eſt motiua aliarum potētiarū quātum ad actum ītēſionē ⁊ remiſſionē. Hec pꝫ ex p̄ma ꝯcluſione: q̄ꝛ volūtas mouet alias potētias ad potētiā actus: ḡ ad ītēſionē. ¶ Tertia ꝯ̄. volūtas nō mouet alias potētias eliciēdo actuꝫ earū: vt cauſando viſionē ī viſu ⁊ ītellectionē ī intellectu. hoc probat̄: q̄ꝛ tūc oēs potentie ſenſitiue eēnt pure paſſiue: qđ nō vr̄ verū. Tum 2ᵒ: qꝛ actus ꝓprius eſt a potentia ꝓpria ⁊ obiecto. Tum etiaꝫ qꝛ actus ſentiendi in nobis precedit actū ītelligendi. ¶ Quarta ꝯ̄ ſit talis. ꝙ volūtas nō preſentat oba eis. hoc ꝓbatur: q̄ꝛ tale obm̄ nō eſt ꝑ voluntatē preſentatum etiꝫ non ſit actu volitum: q̄ꝛ nihil eſt volitū qđ non ſit precognitū. ¶ Quinta ꝯ̄ ſit talis. voluntas mouet alias poᵗᵉˢ determinando eas actualiter ad eliciendū actus ſuos. hoc probatur ꝑ locū a ſufficiēti diuiſione: q̄ꝛ ex quo mouet eas: vt dicit prima ꝯ̄: ⁊ nō preſentando: vt dicit 4ᵃ concluſio: nec cauſando actū: vt dicit 3ᵃ ꝯ̄: ergo determinādo ipſos ad actus proprios ⁊ ad ītēſionē actus. Debes. n. ſcire ꝙ volūtas iſta triplici motione mouet ſe. ſ. cauſando in ea actum: ⁊ per ꝯñs preſentādo ſibi obm̄: q̄ꝛ determinat intellectū ad p̄ſentādū ſibi obiectū: ⁊ primo mō determinādo ſe ad actum eliciēdū. At vero reſtat achilles īcōuincibilis ꝯ̄ illā q̄ntā cōcluſionē eodē mō ſicut ꝯ̄ quartaꝫ: qđ ſic oſtēdit̄: q̄ꝛ ſi volūtas mouet ītellectū determinādo ipſum ad ītelligēdū aliquod obm̄ vel ipſum determinat ad obm̄ precognitum vel incognitum. ſi precognitum: uno actu cognituꝫ. Iaꝫ pꝫ ꝙ fruſtra ponitur ipſum intellectū mouere ad talē actū: cū iā hēat actū ante illā motionē. ſi incognitum hoc ē īpoſſibile: q̄ꝛ voluntas nō determinat intellectū niſi mediāte actu volēdi. actus aūt volēdi neceſſario p̄ſupponit actuꝫ intelligendi reſpectu eiuſdem obi. Alr̄. aliqd eſſet volitū qđ non eſſet cognitum: igitur a p̄ᵒ ad vltimum volūtas non mouet intellectū ad ītelligēdū obm̄ ignotum: nec etiā cognituꝫ: vt dictū eſt: ergo nullo modo determinat ipm̄: nec mouet determinādo ipſum. ¶ Diſſoluitur autem achilles ab aliqbus ſic dicētibus: ꝙ illud obm̄ ad qđ mouet volūtas ītellectum eſt prius cognitum ī vlī ⁊ indiſtincte. nō autem in particulari diſtincte. ¶ Manifeſtum eſt aūt ꝙ iſta diſſolutio non ſufficit: q̄ꝛ voluntas nō mouet intellectū ad aliquod niſi voᵗᵃ illud primo: ſed nō poteſt aliquid velle niſi prio ītelligat̄: ergo nō pōt mouere intellectuꝫ ad aliquod obm̄ in particulari cognitū in habitu ⁊ nō cognitū in actu. Dices ꝙ ad obm̄ cognitum in habitu mouet ad cognitum in actu. At vero illud nō ſufficit: quoniaꝫ volūtas non mouet niſi mediante actu ītelligendi: ſed non pōt velle actu niſi cognitū actu ⁊ habitu tm̄. Aliter dr̄ ꝙ mouet ad cognoſcendum diſtincte qđ confuſe cognitū eſt ⁊ indiſtincte

ſed contra hoc ſicut prius non mouet ad cognoſcēdū diſtincte niſi mete actu volēdi diſtincte. Talis aūt actus pſupponit actū itelligēdi diſtincte. ergo ꝛc. Aliter ergo rñdetur ꝛ apparētius. ꝛ dr̄ ꝙ volūtas nō pōt mouere intellectū niſi aliud obm ſit p̊ cognitū: dr̄ tñ ꝙ aliqd pōt eē cognitū vel tm̄ in vli vel tm̄ i pticulari vel partim in vli ꝛ partim in particulari. Et eo modo quo apprehenſum eſt eo modo mouet volūtas ad ipſum. Tūc igitur dr̄ ꝙ intellc̄s ꝯſiderat aliqd i vli. puta ꝙ aliqd eſt ſcibile ſub illo vli ꝯtinētur multa ſcibilia pticularia: tūc dr̄ ꝙ intellectus ꝯſiderās ſcibile in vli volūtas mouet ipſuz ad ꝯſiderādū nō hoc vel illud in vli determinate: qm̄ hoc nō pōt facere volūtas cū determinate nullum ſit cognitū actu: ſed mouet ad cōſiderāduz qdcūqꝫ ſcibile ſibi occurrat: quo facto ꝙ itellectus magis cōſideret hoc ꝙ̄ illud aliud: hoc non eſt ex intētione volūtatis mouētis: qꝛ nō mouet intellectum ad cōſiderādum magis hoc ꝙ̄ illud. ſed hoc eſt ex ordine vlis p̊ cogniti ad aliquod particulare p̊ ſub eo cōtentuz. puta: qꝛ hꝫ maiorē cōnexionem ad vnuz ꝙ̄ ad aliud. Et igitur illud primo occurrit intellectui vel hoc eſt ex diſpoſitione ipſius mobilis. ſ. ipſius intellectus a volūte moti. puta pp maiorē eius inclinationē ad cōſiderādū vel intelligēduz aliqd ꝯtētoꝝ ſub iſto vniuerſali ꝙ̄ ad illud ad qd magis iclinatur illud ſibi p̊ occurrit. ¶ Adhuc autez pōt tibi poni exēplū. aliqs cōſiderās triāgulū ꝙ habet tres angulos. Nec cōſiderās cām huius. Et mediū in particulari: lꝫ cōſideret cām aliquā in vli. volūtas mouet itellectū ad ꝯſiderādū mediū nō determinate hoc vel illud: ſed quodcūqꝫ ſibi occurrat: ꝙ aūt hoc mediuz primo occurrat itellectui ꝙ̄ aliud hoc nō eſt ex vote magis mouente ad illud ꝙ̄ ad aliud: ſed vel hoc eſt ex ordine medioꝝ ad ꝯcluſionē: puta ꝙ vnū eſt magis cōcluſioni annexū ꝙ̄ aliud ꝛ magis imediatū. vel hoc eſt ex diſpōne intellectus moti magis iclinati ad illud medium ꝙ̄ ad aliud; vel forte: qꝛ magis ipſum itellectū debilitat illud mediuz ꝙ̄ aliud. Attamē lꝫ iſta diſſolutio ſit multū apparens: nō tñ videt̄ neceſſaria: nec etiā in pluribus cōtinere veritem. Cū. n. dicit ꝙ votas nō pōt mouere itellectū ad cognoſcēdū aliqd diſtīcte niſi ſit actu cognitū ꝛ mete actu vodi: nec determinare itellectū ad aliqd niſi illud ſit actu precognitū non verū videt̄: qm̄ ſicut volūtas pōt determinare ſeipſam ad actū volēdi abſqꝫ hoc ꝙ iſte actus volendi ſit p̊cognitus: qꝛ alʼs eſſet proceſſus in infinitum: ſic videtur ꝙ pōt determinare intellectū ad aliqd cōſiderādū in vli ꝛ in pticulari nullo actu volendi mete: ſed imediate determinabit ipſuz intellectuz circa obm illud vel aliud: nec opꝫ ꝙ ſit cognitum in pticlari. ¶ Et ſi dicas ꝙ hoc fiet a caſu. dico ꝙ nō. Dices quō pōt fieri: vel ēt hoc cū nō ſit p̊cognitū. Dr̄ ꝙ nō eſt alia cā querēda: niſi qꝛ hoc eſt hoc. Et ſi dicas ꝙ volūtas nō ſe pōt determinare ad aliquē actū volēdi eliciēdū niſi circa obꝫ precognitū: qꝛ nihil volitū niſi precognitum: ergo nec poterit intellectū determinare ad eliciēdū aliquem actuz itelligēdi niſi circa obm precognitū: rñdeo tibi cōcedo aīs: ꝛ nego ꝯñam: ꝛ rō huiꝰ eſt: qm̄ votas determinat ſe actiue ad cōnexionē cōtingētē: ꝛ determinat itellectum ad illā cōſiderādā abſqꝫ hoc ꝙ ſit p̊cognitum: imo anteꝙ̄ ſit ab itellectu cognita nec volita a vote ipſa votas ſe determinat ad illam partem connexionis contingentis: ꝛ determinat intellectum ad intelligendum iſtaz. Cui non placet iſta ſolutio capiat precedentem.

Nunc autem vltimo i hoc lib. reſtat ſpeculādum: quō volūtas mouet alias potētias: an. ſ. exprimendo ꝛ cauſando in eis vel non. De hoc aūt varie opināt̄ ēt ſapiētes. Eſt ḡ ꝓpō negatiua quorūdā ꝙ volūtas in mouendo alias potētias inferiores nihil oino imprimit ī eis: ſed pp ordinē ipſarū potētiaꝝ ipſa vote mouente alie īferiores ſibi ſubdite mouētur nō effectiue ab ipſa volūtate: ſed tñ ꝯſecutiue: ſicut rota trahit rotā: ꝛ ſpera ſuperior trahit inferiorē. hec aūt ꝓpō ſic ꝓbat̄: qm̄ per actum p̊ſe imanētem nō pōt aliquid extra produci. Actus aūt volēdi eſt actus immanēs: ergo p illud nō pōt volūtas extra ſe ꝓducere: ꝛ per ꝯñs nec i alijs potētijs: tum ēt 2°: qm̄ illud īpreſſum nō pōt eſſe relo: qm̄ nō acqrit̄ niſi aliquo abſoluto p̊ acqſito: nec aliqd abſolutū: qm̄ nō ſpecies: cū ipſa ſit ab obiecto: nec actus cū ipſe ſit a ꝓpa poa: nec habitus cū ſit generatus ex actibus. Palā aūt ꝙ iſta ꝓpō nō eſt neceſſaria: lꝫ ſit ꝓbabilis: in ſua tñ ꝓbabilitate ē calūniabilis. ¶ Prīa nāqꝫ rō falſum ſupponit. ſ. ꝙ mete actu volēdi qui eſt actus p̊ſe imanens volūtas nō ꝓduceret aliqd in alijs potētijs: qd nō eſt veruz: ſed mete alio actu: qꝛ mete actione de genere actionis: ꝛ iſta actio nō eſt trāſiens. ¶ Scda ēt rō falſuz ſupponit: cū dicit ꝙ reſpectiuus vel rlo nō pōt acqri niſi mete abſo acqſito. p̊ h nō eſt veꝝ de reſpectibus extriſecis aduenientibꝰ. cū ēt addit̄ ꝙ nō pt eē aliqd abſolutū: qm̄ nec ſpēs nec actus: nec habitus: diceretur ꝙ illud abſolutū cātum eſt aliqd primū oībus iſtis: ſicut īferius dicetur. ¶ Scda ꝓpō affirmatiua oppoſita priori ſit talis. voluntas mouendo alias potias neceſſario aliqd īprimit i eis. hoc ꝓbat̄. Omne qd mouet̄ ad aliqd ꝯ ſuā inclinationē nālē mouet̄ ad illud ab alio pn̄o extrinſeco. hoc ꝓbat̄. nullū. n. pn̄m nāle inclinatiuum ꝛ determinatiuū ad vnū oppoſituz pōt effectiue mouere ſe ad aliud oppoſitum niſi ab aliquo exteriori pn̄o vel ab aliqͣ forma ſibi īpreſſa ab exequēte ꝛ cōtinēte motū inceptū. Sed appetitus ſenſitiuus in hoīe virtuoſe moꝰ a volūtate ad oppoſitum eius ad qd eſt determinatū ſcdm eius nālē iclinationē: ḡ mouet̄ ab ipſa vote nō ꝯſecutiue ſed effectiue ipſa vote aliqd cauſante i eo ſicut proyciēs graue ſurſum cauſat aliqd in eo. ¶ Adhuc aūt manifeſtum eſt ꝙ appetitus ſenſitiuus nō ſuſpēdit actū ſuū preſente obo delectabili: ſicut volūtas: ergo nō mouetur extra ſe ad obm cōtriſtale: ſicut volūtas: ꝛ h aliqd cauſando in eo. Confirmat̄: qm̄ in lapide violēter moto īprimit̄ aliqua forma a mote ipſum motū cōtinēte: ḡ multo magis pōt imprimi in potētijs inferioribus ab ipſa volūtate manēte aliqua forma reali. Palaꝫ aūt ꝙ ſicut ſpera inferior duplici motu mouet̄: ꝓprio: ꝛ motu ſpere ſuperioris oppoſito motui ꝓprio: ſic appetitꝰ ſenſitiuꝰ duplici motu mouet̄ oppo. vno qdē motu. ſ. ꝓprio ꝛ nāli mouet̄. ꝛ h ad obm delectabile ad qd nālr iclinat̄: ꝛ ēt mouet̄ a vote ad obm ꝯtriſtabile ſpreto obo delectali. ꝛ vr̄ ꝙ iſte motꝰ ſit effectiue ab ipſo appetitu ſenſitiuo.

Habet autem dubitationē ponendo ſic formā īpreſſam i appetitu ſenſitiuo ab ipſa vote ipm mote i q̊ p̄dicamēto reponat̄. Certū aūt ꝙ in p̄dicamēto q̄litatis: ꝛ in 3° cius

cauſa de mōdo eſt indeterminata indeterminatione de ineſſe: qm̄ omnis cauſa neceſſario eſt determinata ad agere vel non agere de ineſſe: q̄ agit vł nō agit. hoc nō videtur verū: q̄ aliqua cā eſt omnino indeterminata de ineē ad agere vel non agere. poteſt. n. eē q̄ aliq̄s nō eſt determinatus ad legendum cras hora prima: nec determinatus ad non legēdū: imo oīno indeterminatus ad vtrāq̄ partem ꝯdictionis. Nec valet q̄ dicis vel leget vel non leget iſta hora: ḡ eſt determinatus ad alterā partem: nego ꝯñaꝫ. pōt enim aliquis cras nō legere: ⁊ tamē modo nō eſt determinatus ad legēduꝫ. Utraq̄. n. determinatione poteſt ſimul carere cū iſte determinationes ſint aliqd poſitiuū ⁊ opponātur cōtrarie ⁊ nō cōtradictorie. vnde cū aliq̄s ꝓponit alicui vtrāq̄ partē cōtradictiōis: vt eligat quā voluerit iſte diu deliberat anteq̄ ad alteraꝫ ptē ſe determinet: imo aliqñ ſibi vr̄ determinate ad alterā partē: qđ nō eēt verum ſi eſſet determinatus ad alteraꝫ. ¶ Quintus modus aſſignādi rationem libertatis ſit talis. rō libertatis: vt fertur: cōſiſtit in vtraq̄ indeterminatione. ſ. indeterminatione de poſſibili ⁊ indeterminatione de ineſſe ⁊ agere ⁊ nō agere: ⁊ hoc quantum eſt de ſe: ⁊ ex pte volūtatis. Et intelligo ſic q̄ ſola poᵃ eſt libera que q̄tū eſt de ſe eſt īdeterminata: ⁊ de poſſibili ad poſſe agere ⁊ nō agere q̄tum ē ex ſe: ſi aūt neceſſario ſit ſub actu hoc nō eſt ex ſe: qm̄ q̄tū eſt ex ſe ſi diſtinguiṫ realr ab actu ſibi nō repugnat eſſe ſine actu: ſed q̄ actus eſt ideꝫ ſibi realr nō pōt eē ſine eo. ¶ Adhuc aūt: q̄ actus eſt ex ſe neceſſarius: ſicut voluntas eſt neceſſario ineſſe voliti: ideo voluntas neceſſario eſt ſub actu volēdi: ſed hoc nō ineſt ſibi ex ſe: ⁊ in hoc cōſiſtit rō libertatis: ⁊ in hoc pꝫ dr̄ia īter potentiā nālē ⁊ liberā: qm̄ poᵃ nālis ſemper quātū eſt de ſe determinata eſt ⁊ de poſſi ⁊ de ineſſe oī īpedimēto ſublato ad alterā partē cōtradictionis: ſed libere q̄tū eſt de ſe eſt īdeterminata ad vtrāq̄ partē ꝯdictiōis. ¶ Ex his aūt ſequiṫ corᶜ q̄ iſta diuiſio de libertate ſimplici ⁊ cōtradictionis non eſt neceſſaria nec vtilis: qm̄ oīs libertas q̄tum eſt ex nā potētie libere eſt libertas contradictionis ⁊ non ex ſe: ſiue actus iſte ſit actus ſimplex volūtatis alius ⁊ tertius ab actu volēdi intellectus ipſius ſemꝑ potētia libera q̄tū ē ex ſe ē īdeterminata iſta duplici īdeterminatiōe reſpectu iſtoꝝ actuū. Cui nō placet iſte q̄ntus modus accipiat vnū de aliꝭ ⁊ ſpālr tertiū qui ponit q̄ libertas cōſiſtit in eligibilr ⁊ delectabiliter oꝑari. At vero nō intēdo negare ſimplr q̄n nāle ⁊ liberuꝫ coincidere poſſint in idē principiū penitus ideꝫ ex nā rei. hoc. n. pōt ītelligi bene ⁊ male. pōt. n. intelligi q̄ idē penitus ideꝫ agat nāliter ⁊ libere: ⁊ hoc in alio genere cauſe: ⁊ hoc eſt verū: qm̄ volūtas eſt cā receptiua ⁊ nālis nālr reſpectu ſue volitionis ⁊ ī genere cauſe ꝓduᵗⁱᵘᵉ eſt libera. Poteſt etiaꝫ ītelligi q̄ in eodē genere cauſe: ſed in alio ⁊ in alio ordine eſt cauſa nālis ⁊ libera: qm̄ volūtas in rōne obiecti eſt cauſa nālis noᶜ reſpectu ſui ⁊ libera in rōne poᶜ ſꝫ nūq̄ eadē cā ī eodē genere cauſe: ⁊ in eodē ordine eſt nālis ⁊ libera.

> Diſtinctio de libertate conctionis ⁊ contradictionis ab aliꝭ ſolet vtilis reputari.

¶ Tradit modū quomodo voluntas alias moueat potentias. Caput. IIII.

QUoniam aūt de cōparatione voluntatis noſtre ad alias potētias reſtat ſpeculatio primo inquirandū: an voluntas ſit motiua aliarum potentiarum ⁊ q̄uo: deinde ſi mouendo eas aliquid imprimaṫ in eis vel nō: ⁊ quid ſit illud qđ imprimitur ī illis. ¶ Pria ergo ꝯ̇ ſit talis. volūtas ē motiua aliarū potentiarū. hoc ꝓbatur: qm̄ in ordine eſſentiali mouētium ⁊ motorū. primū eſt motiuū oīum aliorū. potētie aūt ſunt ordinate in moueri ⁊ mouere: ⁊ volūtas eſt oīno primū mouens. Alr̄. nulla eſſet ꝯtinᵒ in actibus aliarū potentiarum. Tum etiam 2ᵒ: q̄ nō minus dominiū hꝫ voᵗᵃˢ in mouēdo alias potētias q̄ earū organa. Eſt aūt motiua organorū. ¶ Secūda ꝯ̇ ſit talis. volūtas eſt motiua aliarum potētiarū quātum ad actus ītēſionē ⁊ remiſſionē. Hec pꝫ ex pma ꝯcluſione: qm̄ volūtas mouet alias potētias ad potētiā actus: ḡ ad ītēſionē. ¶ Tertia ꝯ̇. volūtas nō mouet alias potētias elicīēdo actuꝫ earū: vt cauſando viſionē ī viſu ⁊ ītellectionē ī intellectu. hoc probaṫ: qm̄ tūc oēs potentie ſenſitiue eēnt pure paſſiue: qđ nō vr̄ verū. Tum 2ᵒ: q̄ actus ꝓprius eſt a potentia ꝓpria ⁊ obiecto. Tum etiaꝫ q̄ actus ſentiendi in nobis precedit actū ītelligendi. ¶ Quarta ꝯ̇ ſit talis. q̄ volūtas nō preſentat oba eis. hoc ꝓbatur: qm̄ tale obm̄ nō eſt ꝑ voluntatē preſentatum cuꝫ non ſit actu volitum: qm̄ nihil eſt volitū qđ non ſit precognitū. ¶ Quinta ꝯ̇ ſit talis. voluntas mouet alias poᵗᵃˢ determinando eas actualiter ad eliciendū actus ſuos. hoc probatur ꝑ locū a ſufficiēti diuiſione: qm̄ ex quo mouet eas: vt dicit prima ꝯ̇: ⁊ nō preſentando: vt dicit 4ᵃ concluſio: nec cauſando actū: vt dicit 3ᵃ ꝯ̇: ergo determinādo ipſos ad actus proprios ⁊ ad ītēſionē actus. Debes. n. ſcire q̄ volūtas iſta triplici motione mouet ſc. ſ. cauſando in ea actum: ⁊ per ꝯñs preſentādo ſibi obm̄: qm̄ determinat intellectū ad p̄ſentādū ſibi obiectū: ⁊ primo mō determinādo ſe ad actum eliciēdū. At vero reſtat achilles īcōuincibilis ꝯ̄ illā q̄ntā cōcluſionē eodē mō ſicut ꝯ̄ quarteꝫ: qđ ſic oſtēdiṫ: qm̄ ſi volūtas mouet ītellectū determinādo ipſum ad ītelligēdū aliquod obm̄ vel ipſum determinat ad obm̄ precognitum vel incognitum. ſi precognitum: imo actu cognituꝫ. Jaꝫ pꝫ q̄ fruſtra ponitur ipſum intellectū mouere ad talē actū: cū iā hēat actū ante illā motionē. ſi incognitum hoc ē īpoſſibile: qm̄ voluntas nō determinat intellectū niſi mediāte actu volēdi. actus aūt volēdi neceſſario p̄ſupponit actuꝫ intelligendi reſpectu eiuſdem obi. Alr̄. aliqd eſſet volitū qđ non eſſet cognitum. igitur a p̄ ad vltimum volūtas non mouet intellectū ad ītelligēdū obm̄ ignotum: nec etiā cognituꝫ: vt dictū eſt: ergo nullo modo determinat ipm̄: nec mouet determinādo ipſum. ¶ Diſſoluitur autem achilles ab aliq̄bus ſic dicētibus: q̄ illud obm̄ ad qđ mouet volūtas ītellectum eſt prius cognitum ī vlī ⁊ indiſtincte. nō autem in particulari diſtincte. ¶ Manifeſtum eſt aūt q̄ iſta diſſolutio non ſufficit: qm̄ voluntas nō mouet intellectū ad aliquod niſi voˡᵘᵗ illud primo: ſed nō poteſt aliquid velle niſi prio ītelligaṫ: ergo nō pōt mouere intellectuꝫ ad aliquod obm̄ in particulari cognitū in habitu ⁊ nō cognitū in actu. Dices q̄ ad obm̄ cognitum in habitu mouet ad cognitum in actu. At vero illud nō ſufficit: quoniaꝫ volūtas non mouet niſi mediante actu ītelligendi: ſed non pōt velle actu niſi cognitū actu ⁊ habitu tm̄. Aliter dr̄ q̄ mouet ad cognoſcendum diſtincte qđ confuſe cognitū eſt ⁊ indiſtincte

ſed contra hoc ſicut prius non mouet ad cognoſcēdū diſtincte niſi mete actu volēdi diſtincte. Talis aūt actus ꝓſupponit actū itelligēdi diſtincte. ḡ ⁊c. Aliter ergo videtur ⁊ apparētius. ⁊ dr̄ ꝙ volūtas nō pōt mouere intellectū niſi aliud obm ſit ꝓ cognitū: dr̄ tn̄ ꝙ aliqd pōt eē cognitū vel tm̄ in vlī vel tm̄ i pticulari vel partim in vlī ⁊ partim in particulari. Et eo modo quo apprehenſum eſt eo modo mouet volūtas ad ipſum. Tūc igitur dr̄ ꝙ intellꝰ ꝯſideraret aliqd i vlī. puta ꝙ aliqd eſt ſcibile ſub illo vlī ꝯtinētur multa ſcibilia pticularia: tūc dr̄ ꝙ intellectus ꝯſiderās ſcibile in vlī volūtas mouet ipſuȝ ad ꝯſiderādū nō hoc vel illud in vlī determinate: qm̄ hoc nō pōt facere volūtas cū determinate nullum ſit cognitū actu: ſed mouet ad cōſiderāduȝ qḋcūqȝ ſcibile ſibi occurrat: quo facto ꝙ itellectus magis cōſideret hoc ꝗ̄ illud aliud: hoc non eſt ex intētione volūtatis mouētis: qꝛ nō mouet intellectum ad cōſiderādum magis hoc ꝗ̄ illud. ſed hoc eſt ex ordine vlīs ꝓ cogniti ad aliquod particulare ꝓ ſub eo cōtentuȝ. puta: qꝛ hȝ maiorē cōnexionem ad vnuȝ ꝗ̄ ad aliud. Et igitur illud primo occurrit intellectui vel hoc eſt ex diſpoſitione ipſius mobilis. ſ. ipſius intellectus a volūte moti. puta ꝓꝑ maiorē eius inclinationē ad cōſiderādū vel intelligēduȝ aliqḋ ꝯtētoꝝ ſub iſto vniuerſali ꝗ̄ ad illud ad qḋ magis īclinatur illud ſibi ꝓ occurrit. ¶ Adhuc autē pōt tibi poni exēplū. aliqs cōſiderās triāgulū ꝙ habet tres angulos. Nec cōſiderās cām huius. Et mediū in particulari: lȝ cōſideret cām aliquā in vlī. volūtas mouet itellectū ad ꝯſiderādū mediū nō determinate hoc vel illud: ſed quodcūqȝ ſibi occurrat: ꝙ aūt hoc mediuȝ primo occurrat itellectui ꝗ̄ aliud hoc nō eſt ex volte magis mouente ad illud ꝗ̄ ad aliud: ſed vel hoc eſt ex ordine medioꝝ ad ꝯcluſionē. puta ꝙ vnū eſt magis cōcluſioni annexū ꝗ̄ aliud ⁊ magis īmediatū. vel hoc eſt ex diſpōne intellectus moti magis īclinati ad illud medium ꝗ̄ ad aliud: vel forte qꝛ magis ipſum itellectū debilitat illud mediuȝ ꝗ̄ aliud. Attamē lȝ iſta diſſolutio ſit multū apparens: nō tn̄ videt̄ neceſſaria: nec etiā in pluribus cōtinere veritatem. Cū. n. dicit ꝙ volūtas nō pōt mouere itellectū ad cognoſcēdū aliqd diſticte niſi ſit actu cognitū ⁊ mete actu volito: nec determinare intellectū ad aliqd niſi illud ſit actu precognitū non verū videt̄: qm̄ ſicut volūtas pōt determinare ſeipſam ad actū volēdi abſqȝ hoc ꝙ iſte actus volendi ſit ꝓcognitus: qꝛ alr̄ eſſet proceſſus in infinitum: ſic videtur ꝙ pōt determinare intellectū ad aliqd cōſiderādū in vlī ⁊ in pticulari nullo actu volendi mete: ſed īmediate determinabit ipſuȝ intellectuȝ circa obm illud vel aliud: nec opȝ ꝙ ſit cognitum in pticlari. ¶ Et ſi dicas ꝙ hoc fiet a caſu. dico ꝙ nō. Dices quō pōt fieri: vel ēt hoc cū nō ſit ꝓcognitū. Dr̄ ꝙ nō eſt alia cā querēda: niſi qꝛ hoc eſt hoc. Et ſi dicas ꝙ volūtas nō ſe pōt determinare ad aliquē actū volēdi eliciēdū niſi circa obȝ precognitū: qꝛ nihil volitū niſi precognitum: ergo nec poterit intellectū determinare ad eliciēdū aliquem actuȝ itelligēdi niſi circa obm precognitū: rndeo tibi cōcedo añs: ⁊ nego ꝯñam: ⁊ rō huiꝰ eſt: qm̄ volūtas determinat ſe actiue ad cōnexionē cōtingētē: ⁊ determinat itellectum ad illā cōſiderādā abſqȝ hoc ꝙ ſit ꝓcognitum: imo anteqȝ ſit ab itellectu cognita nec volita a volūte ipſa volūtas ſe determinat ad illam partem connexionis contingentis: ⁊ determinat intellectum ad intelligendum iſtaȝ. Cui non placet iſta ſolutio capiat precedentem.

Nunc autem vltimo i hoc lib. reſtat ſpeculādum: quō volūtas mouet alias potētias: an. ſ. exprimendo ⁊ cauſando in eis vel non. De hoc aūt varie opinātur ēt ſapiētes. Eſt ḡ ꝓpō negatiua quorūdā ꝙ volūtas in mouendo alias potētias inferiores nihil oīno imprimit ī eis: ſed ꝓꝑ ordinē ipſarū potētiaꝝ ipſa volūte mouente alie īferiores ſibi ſubdite mouētur nō effectiue ab ipſa volūtate: ſed tn̄ ꝯſecutiue: ſicut rota trahit rotā: ⁊ ſpera ſuperior trahit inferiorē. hec aūt ꝓpō ſic ꝓbat̄: qm̄ per actum ꝓciſe īmanētem nō pōt aliquid extra produci. Actus aūt volēdi eſt actus immanēs: ergo ꝑ illud nō pōt volūtas extra ſe ꝓducere: ⁊ per ꝯñs nec i aliis potētiis: tum ēt 2o: qm̄ illud īpreſſum nō pōt eſſe relo: qm̄ nō acqrit̄ niſi aliquo abſoluto ꝓ acqſito: nec aliqḋ abſolutū: qm̄ nō ſpecies: cū ipſa ſit ab obiecto: nec actus cū ipſe ſit a ꝓpa po: nec habitus cū ſit generatus ex actibus. Palā aūt ꝙ iſta ꝓpō nō eſt neceſſaria: lȝ ſit ꝓbabilis: in ſua tn̄ ꝓbabilitate ē calūniabilis. ¶ Prīa nāqȝ rō falſum ſupponit. ſ. ꝙ mete actu volēdi qui eſt actus ꝓciſe īmanens volūtas nō ꝓduceret aliqd in aliis potētiis: qḋ nō eſt veruȝ: ſed mete alio actu: qꝛ mete actione de genere actionis: ⁊ iſta actio nō eſt trāſiens. ¶ Scḋa ēt rō falſuȝ ſupponit: cū dicit ꝙ reſpectus vel rlō nō pōt acqri niſi mete abto acqſito. ꝓ hȝ nō eſt verū de reſpectibus extrīſecus aduenientibꝰ. cū ēt addit̄ ꝙ nō pt̄ eē aliqḋ abſolutū: qm̄ nec ſpēs nec actus: nec habitus: diceretur ꝙ illud abſolutū cāturm eſt aliqd primū oībus iſtis: ſicut īferius dicetur. ¶ Scḋa ꝓpō affirmatiua oppoſita priori ſit talis. voluntas mouendo alias potētias neceſſario aliqd īprimit i eis. hoc ꝓbat̄. Omne qḋ mouet̄ ad aliqd ꝯ ſuā inclinationē nālē mouet̄ ad illud ab alio pn̄o extrinſeco. hoc ꝓbat̄. nullū. n. pn̄m nāle inclinatiuum ⁊ determinatiuū ad vnū oppoſituȝ pōt effectiue mouere ſe ad aliud oppoſitum niſi ab aliquo exteriori pn̄o vel ab aliq̄ forma ſibi īpreſſa ab exequēte ⁊ cōtinēte motū inceptū. Sed appetitus ſenſitiuus in hoīe virtuoſe moꝰ a volūtate ad oppm eiꝰ ad qḋ eſt determinatū ſcḋm eius nālē īclinationē: ḡ mouet̄ ab ipſa volūte nō ꝯſecutiue ſed effectiue ipſa volūte aliqd cauſante i eo ſicut proyciēs graue ſurſum cauſat aliqd in eo. ¶ Adhuc aūt manifeſtum eſt ꝙ appetitus ſenſitiuus nō ſuſpēdit actū ſuū preſente obo delectabili: ſicut volūtas: ergo nō mouetur extra ſe ad obm cōtriſtale: ſicut volūtas: ⁊ hȝ aliqd cauſando in eo. Confirmat̄: qm̄ in lapide violēter moto īprimit̄ aliqua forma a motore ipſum motū cōtinēte: ḡ multo magis pōt imprimi in potētiis inferioribus ab ipſa volūtate manēte aliqua forma reali. Palaȝ aūt ꝙ ſicut ſpera inferior duplici motu mouet̄: ꝓprio: ⁊ motu ſpere ſuperioris oppoſito motui ꝓprio: ſic appetitꝰ ſenſitiuꝰ duplici motu mouet̄ oppo. vno qdē motu. ſ. ꝓprio ⁊ nāli mouet̄. ⁊ hȝ ad obm delectabile ad qḋ nālr īclinat̄: ⁊ ēt mouet̄ a volūte ad obm ꝯtriſtabile ſpreto obo delectali: ⁊ vr̄ ꝙ iſte motꝰ ſit effectiue ab ipſo appetitu ſenſitiuo.

Habet autem dubitationeȝ ponendo ſic formā īpreſſam i appetitu ſenſitiuo ab ipſa volūte ipm motū i q̄ ꝓdicamēto reponat̄. Fert̄ aūt ꝙ in ꝓdicamēto q̄litatis: ⁊ in 3o eius

ſpēnon ſicut ſenſibilis qualitas:q2 nō omnis talis forma ipreſſa eſt qualitas ſenſibilis:ſicut iſta q̄ imprimit̄ in itellectu. Jō dr̄ ꝙ eſt quedā paſſio abſoluta illius generis de tertia ſpecie que qdem for' ſic impreſſa eſt q̄litas ſenſibilis:ſicut iſta que ipr̄imit̄:ſ3 nō ſit raptim trāſiēs: nec in ꝯtinuo fieri: eſt tñ nō diu ꝑmanens:⁊ tādiu durat mot' q̄3 diu iſta forma manet. At vero l3 iſtud ſit ꝓbabilr̄ dictū ꝙ aliqd imprimat̄ in ipſo appetitu ſenſitiuo ab ipſa volūtate mo'e:n̄ tñ vr̄ neceſſariū:qm̄ vr̄ ꝙ ſolus ordo potētiaꝝ ſufficiat i mouēdo: vt mota ſpera ſuperiori ad illud ſtatim mouet̄ inferior: ſicut rota trabit rotā:nec valet qđ dr̄ ꝙ in motu graui ſurſum iprimit̄ aliqua forma: l3 forte hoc ponere non ſit neceſſariū:de quo al's fiet ſermo. hoc tñ poſito non eſt ſimile de motu violēto graui ſurſum: ⁊ de motu appetitus ſenſitiui ab ipſa volūtate:qm̄ hic mouēs ⁊ motū ſunt idē ſubo ⁊ ſuppoſito:imo ſūt idē realr̄: Jō eſt hic multo maior cōnexio q̄3 in mo'te ⁊ moto i motu violēto. ibi.n. mouēs extrinſecū: ⁊ ipm motū ſunt diſtincta loco ⁊ ſubo realr̄: ſicut proyciens ⁊ ꝓiectum. Ex quo ſequit̄ ꝙ nō ſit ſimile hic ⁊ ibi. Amplius aūt dato ꝙ vo'tas aliqd iprimat i appetitu ſenſitiuo ipm mouēdo:nō tñ videt̄ neceſſariū ꝙ illud impreſſum ſit aliqd abſolutū:ſed ſufficit ꝙ ſit aliqđ relatiuū pertinens ad genus actionis ⁊ paſſionis. ſufficit.n. determinatio actiua qua volūtas actiue determinat appetitū ſenſitiuū: ⁊ determinatio paſſiua qua appetitus determinatur ad talem motū:ſicut cōiter ꝯcedit̄ ꝙ volūtas ꝑ ſolā determinationē actiuā determinat itellectū ad ꝯſiderādū aliqđ obm̄ nullā formā abſolutā ipimēdo in eo:ſ3 determinatiōe paſſiua itellectus eſt ſufficiēter determinatus ad ꝯſiderādū de tali obo i particulari. determinatio v̄o actiua ⁊ deter'o paſſiua ꝑtinēt ad genera actionis ⁊ paſſiōis. Et pono tibi ex'm i p̄ motore cū volūtas determinat itellectū ad cognoſcendū cōplexionē ꝯtingētē: ⁊ hoc ꝑ ſolā determinationē actiuā ⁊ paſſiuā: ſic i ꝓpoſito volūtas ꝑ ſolā determinationē actiuā determinat appetitū ⁊ actum ⁊ motū oppoſitū ſue iclinationi nāli: ⁊ ēt ad actum ⁊ motū nālē ip3 mouet ⁊ determinat. Volūtas.n. nō ſolū mouet appetitū ſenſitiuū ad motū ⁊ actu3 nālē:imo ad motū ⁊ actū ꝓpriu3 ⁊ nālē:ſicut ꝓyciens lapidē pōt ipm ꝓycere ſurſū ꝯ motu3 ꝓpriū ⁊ nālē:vel pōt eū proycere deorſum ſm motū ꝓpꝛu3 ⁊ nālē. ¶ Et ſi arguas ꝙ volūtas nullā formā abſolutā ipꝛimit i appetitu ſenſitiuo: ſed tñ ipm determinat ad talē motū vel talē:cu3 ipſa determinatio actiua ſit quedā actio de genere actionis: ⁊ actionē poneret ſine termino:cū ipſa ſit ſemꝑ ad terminū: ⁊ actio noua ad terminū nouū:nō vr̄ ꝙ iſta poſſint ſimul ſtare. Rñō tibi. aliā actionē de nouo eē ſine termino nō eſt ipoſſe:imo aliqñ neceſſariū: vt p3 de actione vnitiua ⁊ trāſlatiua ⁊ motiua: vt mani'm eſt i motu facto i vacuo: ⁊ motu 8e ſpere:cū non ſit terminatus ad vbi: ⁊ de hoc ſatis fuit dictū i ꝑdicamētis. caplo de actione vnitiua ⁊ trāſlatiua: ſic i ꝓpoſito nō o3 ꝙ determiatio actiua hēat aliū terminū q̄3 determinationē paſſiuā quā ifert:ſic nec motio actiua aliqñ nō h3 aliū terminū niſi motione3 paſſiuā quā infert: ⁊ nihil plus. ¶ Amplius autē habet dubitationē:an alie potētie iferiores mouēdo volūtatē aliqd ipꝛimāt in ea:fertur ꝙ mouēt volūtatē preſentādo ſibi obm̄ delectabile ꝓpꝛium: ⁊ ſic

alliciunt eā. ⁊ ſic allicita per obm̄ appetitus ſenſitiui ſibi preſentati cōformatur ⁊ cōdelectatur appetitui ſenſitiuo:ſic autē preſentādo ſibi obm̄ nihil iprimit in volūtate. Attñ poſſet cōcedi ꝙ ſicut vo'tas mouet appetitū ſenſitiuū ⁊ ip3 trahit: ⁊ ꝑme'te actione de genere actionis. ſ. me'te determinatione actiua ⁊ paſſiua:ſic ⁊ appetitus ſenſitiuus trahit volūtatē me'te quada3 determinatione actiua ⁊ paſſiua. Partē quā volueris eligas. Dictū eſt ergo de p̄ motore q̄tum ad itellectū eius ⁊ volūtatē:qm̄ ipſe eſt intellectiuus ⁊ volitiuus:ſicut eſt ibi euidēter oſtēſum. De potētia ergo ꝓductiua primi motoris: an p̄mus motor ſit ꝓductiuus: ⁊ quid ⁊ quantu3: ⁊ ad intra ⁊ extra inferius perſcrutemur. Et hic finitur liber quartus.

¶ Incipit liber quintus theologie naturalis.

¶ Oſtēdit idē ⁊ ꝯſeruare ⁊ ꝓducere ſeipm. Cap. I.

AD potentiam aūt ꝓductiuā primi motoris imobilis accedamus i hoc qnto lib. de eius potētia ad intra prior erit ſermo. De potētia autē eius ad extra i aliis erit ſpeculatio. Palā aūt ꝙ in hoc libro ſic intendimus ꝓcedere. ¶ Primū nāq3 oium ingremus:an in p̄ motore ſit aliqua po'a productiua. Scđo. an ſit ibi aliqua ꝓductio ad intra: ⁊ hoc ſine diuerſitate. Tertio. an ſint ibi due productiones neceſſarie. Quarto. an ibi poſſint eſſe plures q̄3 2e. Quinto. an oē ꝓductū ad intra neceſſario ſit ſupp'm: ⁊ an poſſit eē aliqđ ſupp'm abſolutū vel plura ꝯſtituta ꝑ aliqua abſoluta. Sexto. an. iſta ſuppoſita ſint ꝯſtituta per rōnes vel origines. Septimo de ordine originis ꝓductionū ⁊ ꝓductoꝝ: ⁊ de annexis ⁊ ꝯſīb' ad iſta. Dicam' ergo i p̄mis:an i p̄ motore ſit aliqua actio elicita. Deinde an ibi ſit rō po'e ꝓductiue ad intra: qm̄ de iſta nūc eſt ſermo. Palā aūt in iſtis inferioribus:cū ibi ꝓducit̄ aliqd ꝙ ibi ſunt quatuor realitates ad min'. p̄ma eſt ipm ꝓducēs. ſcđa actio productiua. tertia paſſio ꝓductiua. quarta ipſe terminus productus:ſicut in illuminatione aeris eſt ibi ſol ꝓducēs:illuminatio actiua:illumiatio paſſiua: ⁊ lux vel radius ꝓductus:non tñ aūt elicitur ipſe termin':ſ3 ipa actio ⁊ paſſio elicitiua ab agēte: niſi ꝙ in hoc eſt drīa ꝙ termin' iſertur ſicut ꝙ. ⁊ actio ⁊ paſſio ſicut quo. Al's. ſi inferrētur ſicut ꝙ. in eſſe eſſet ꝓceſſus in ifinitū. Jn iſtis ergo inferioribus actio elicitur ⁊ vere capit eſſe poſt nō eſſe. Et ſi talis actio ſit vna:eſt tñ elicita in ſuo ordine ac ſi eēt de nouo acq̄ſita. Dicamus ergo p̄'am ꝯnem affirmatiuā de paſſione ꝓductiua ad intra: ⁊ ſit talis. Ois paſſio eſt elicita. hec ꝓbat̄:qm̄ ois paſſio infert̄ ab actione cū ſit eius illatio. ¶ Et ſi dicas ꝙ actio nō infert in eſſe paſſionem. Et ſi infert hoc eſt ab agēte. Reſpōdetur ꝙ forſitan bene dicis:qm̄ tam terminus q̄3 actio ⁊ paſſio totū iſert̄ ab agēte. hoc tñ ē quodā ordine:quoniam actio prior egreditur ſi eſt elicita. 2o egreditur paſſio: ⁊ 3o terminus. ſemper tñ verum eſt ꝙ paſſio eſt elicita in eſſe. ¶ Secūda ꝯ ſit talis ⁊ ſit negatiua. nulla actio adi tra: ſi aliqua eſt i p̄ motore: ē elicita. hoc ꝓbat̄:qm̄ cū talis actio ſit for'le conſtitutiuū ſuppoſiti in quo formalr̄ exiſtit: vt iferius dicetur ſequeretur ꝙ omne tale ſuppoſitū eſſet formalr̄ elicitum. ¶ Adhuc aūt cuius formale conſtitutiuum non eſt a ſe nec conſtitutū:

ſi ergo talis actio eſſet elicita. ſequeretur ꝙ nullū ſuppoſitū in quo for' cōſiſtit ⁊ formalr cōſtitutum eſſet a ſe: ſed ab alio: qḋ eſt falſum. Sed forſitā ꝯce‑des cōclōnes iſtarū rōnū ꝙ oē ſuppoſitū in quo eſt formalr actio eſt elicitū: nec eſt a ſe: ⁊ rō ē: qm̄ actio ⁊ paſſio ſunt ſubiiue in termino originato: ⁊ ꝑ ꝯñs elicito. At vero: lȝ iſtud poſſet apparēter ſuſtineri de paſſione ⁊ actione tranſeunte: nō tñ de actione īmanēte. ❡ Actio aūt productiua ꝑmi motoris ad intra eſt actio īmanēs: vt nūc ſup': ⁊ inferius oſten‑det. ❡ Et ſi adhuc dicas ꝙ actio īmanēs pōt eſſe elicita: lȝ ſit quaſi pars ſuppoſiti ꝯſtituti nūc: tūc ī‑cōueniētia ſequūtur que cōcludis. Et modus poni‑tur talis. Qm̄ vbi aliqd ꝓducti eſt per ſe ens ⁊ ſin‑gulare: ⁊ ꝯtinet in ſua virtute reliquū: tūc aliqd ꝓ‑ducti pōt producere ſeipſum ⁊ ꝓducit. Et pono ti‑bi exēplū: nā in ꝓductione ſbali: qm̄ ibi pars nō cō‑tinet in ſua virtute totū: cū ſit ibi mā que ī virtute ſua nō ꝯtinet formā: ⁊ per ꝯñs nec totū ꝯ^m: ſed be‑ne ponit̄ exēplū in ꝓductione accītali vbi ſubm ī ſua virtute ꝯtinet accñs ſuū. ibi ſubm pōt ꝓduce‑re cōpoſitū: ⁊ per ꝯñs pars ꝓducit totū: vt aqua ca‑lefacta: ⁊ poſtea ſibi derelicta ꝓducit aquā frigidā vniformiter ſic dicetur: qḋ eſſentia primi motoris cum in virtute ſua cōtineat actionem immanētē illā poterit elicere: ⁊ per ꝯñs totū cōſtitutum ex eſ‑ſentia ⁊ illa actione īmanēte. Et cū illud cōſtitutū ſit idē qḋ ſuppoſitū: ſeqtur ꝙ eſſentia elicit ⁊ ꝓdu‑cit ſeipſam in eſſe ſupponibili: ⁊ facit ſeipſam ſup^m: ſicut aqua facit ſeipſam frigidā. Palā aūt ꝙ ſic po‑nēdo nō ſequūtur incōueniētia que ꝯcludis: nā cū dicis ꝙ nihil ꝓducit ſe: qm̄ nec mens nec rō hoc ca‑pit: conceditur prout li ſe. refert preciſe idē omnibus modis: ſed hic nō eſt oīmoda idētitas eſſentie ꝑmi motoris ad ſuppoſitū cōſtitutū: cum aliqd icludat preter eſſentiā. ſ. actionē illā elicitā cōſtitutiuā ſup‑poſiti. ❡ Adhuc aūt arguis vlterius ꝙ illud ſuppo‑ſitum eſt productū ⁊ genitū: ergo ibi nullū eſt ſup^m ingenitū. Dr̄ ꝙ nullū eſt ſuppoſitum ingenitū for' vel iproductum for': qm̄ omne ſuppoſitum eſt con‑ſtitutū ex aliqua ꝓductione elicita: ſed nō oē ſup^m qḋ eſt ibi eſt genitū ſeu productum ab alio ſuppoſi‑to: qm̄ eſſentia primi motoris: vt preſcindit: ⁊ vt eſt prior actione elicita non eſt ſuppoſitum cum nō ſit incōicabilis. At vero lȝ iſte modus ponendi primū ſuppoſitum eſſe productum ab eſſentia primi mo‑toris habeat apparentiam: non tamē cōcludit om‑nino neceſſitatē nec ēt veritatē: qm̄ videtur ꝙ om‑ne producēs ſiue ſit ſuppoſitum ſiue nō ſemper di‑ſtinguitur realr ab illo qḋ producit̄ vel totaliter vl̄ ſaltem ratione alterius partis. Exemplum primi. ignis producit calorē in aqua ⁊ ꝓducit aquā cali‑dā. Exemplū ſcḋi. aqua producit aquā frigidā. fri‑giditas. n. realr diſtinguitur ab aqua: ſed eēntia pri‑mi motoris nō diſtinguit̄ realr a ſuppoſito conſti‑tuto: nec realr ab iſta actione elicita: quam tu po‑nis eſſe formale eius cōſtitutiuum. ergo iſta actio non eſt elicita. ❡ Et ſi dicas ꝙ illud dictū non eſt verū: ꝙ ſemꝑ ꝓductū ſit diſtinctū a ꝓdu^te realr: niſi ꝓductio ſit ſuppoſiti a ſuppoſito: nō aūt vbi ē ꝓ‑ductio ſuppoſiti a nō ſuppoſito. Eēntia. n. ꝑmi mo‑toris eſt idē omni ꝓductioni paſſiue: ⁊ oī ꝓductiōi ad intra. Rñdeo tibi. ſolutionem quere.

Quandoqȝ pars ꝓducit totuȝ ali quando non.

Scḋm iſtū mo‑dū nullū ſuppoſi‑tum eēt īgenitū.

Amplius autem de potētia ꝓductiua: an ſit in primo moto‑re ad intra ſpeculandum. Dicimus ergo in primis propoſitionē affirmatiuā. ꝙ ī primo motore neceſ‑ſario eſt vere potētia productiua. hoc autem ſic ꝓ‑batur. ibi eſt aliquid ꝓductū: ergo ⁊ potentia ꝓdu‑ctiua aliqua: añs ſupponit̄: ⁊ inferius ꝓbabit̄. ꝓba‑tur ꝯña: qm̄ potētia productiua per ſe: ⁊ directe re‑ſpicit terminū ꝓductū quē infert: ⁊ g vere elicitur ab agēte. potētia. n. productiua terminum infert ⁊ elicit paſſionem ⁊ actionē me^te actione: immo ter‑minū me^te vtroqȝ. ❡ Adhuc aūt cōfirmat̄ ſm Ari‑ſto. 9. metaphyſice ſue. Edificatum eſſe eſt edifica‑ri poſſe. ergo ⁊ genitū eſſe eſt generare poſſe: ⁊ pro‑ductum eſſe eſt producere poſſe. Primus aūt mo‑tor eſt generans ⁊ producēs: ergo ⁊ tali genitori eē ⁊ producēti eē erit generare poſſe ⁊ producere poſ‑ſe: ⁊ per cōſequens ibi eſt potētia producēdi ⁊ gene‑rādi. ❡ Et ſi arguas ꝙ ibi nulla eſt actio elicita: vt probatū fuit ī precedēti caplo: ergo nec aliqua po‑tētia elicitiua ſeu ꝓductiua. Reſpondeo tibi. potē‑tia elicitiua ſeu ꝓductiua: nō tm̄ reſpicit actionem elicitam ſed ipſam paſſionem elicitam ⁊ ipſū ter‑minum elicitum: ergo dato ꝙ non ſit ibi potentia elicitiua ſeu produ^ua reſpectu actionis elicite. eſt ta‑men vere ibi potentia elicitiua paſſionis elicite: ⁊ ēt termini eliciti. ❡ Adhuc aūt pōt dici ꝙ argum‑tatio preſupponit ꝙ actio ⁊ paſſio ſint quedam rea‑litates medie inter producēs ⁊ terminū productū. qḋ plures negant: de quo fuit ſatis dictū in phiſicis. ❡ Propoſitio ſcḋa ſit talis. potētia productiua nō producit: ſed eſt illud quo producēs producit. hec probatur: qm̄ illud qḋ eſt quo aliquid producit̄ nō eſt per ſe ipſū qḋ producit: quoniā ſi eſſet per ſe id qḋ producit: tunc illud qḋ eſſet quo reſpectu alicu‑ius ꝓductionis eſſet etiam ipſum qḋ producit: qḋ eſt falſum: ſicut albedo ſic eſt quo reſpectu diſgre‑gationis: ꝙ per ſe ſumpta nō eſt qḋ diſgregat: quo‑niam ipſa ſeparata ab omni quantitate non diſgre‑gat. Similiter quiditas hominis eſt quo homo ge‑nerat: nō tñ qḋ generat. Ex hoc manifeſtū eſt ꝙ eſ‑ſentia primi motoris nō generat: ſed eſt qua: ⁊ po‑tētia quo generans generat. Palam etiam ꝙ ſi in primo motore eſſent plura ſuppoſita: cum vnitate eſſentie nō oporteret ꝙ in quocūqȝ eſſet potētia ge‑nerādi: ꝙ illud poſſet generare: qȝ potētia generā‑di nō generat: ſed eſt id quo generās generat: ⁊ iō requirit ſupp^m diſpoſitum ex hoc verificatur illud qḋ dicit nunc de mañs: ꝙ ſi z^m ſuppoſitū non ge‑nuit non fuit hoc propter negationem potentie: qȝ vere in eo fuit potentia generandi: ꝙ id generet vl̄ ꝙ poſſit generare: vnde nō eſt bona conſequentia. in aliquo eſt potentia generandi: ergo illud poteſt generare. non ſequitur: ideo nō oportet ꝙ ſequat̄: quoniā multa impedimenta poſſunt eſſe ꝙ poten‑tia non poteſt tranſire in actum: ſicut pȝ de omni quiditate exiſtente in potentia quiditatiua ⁊ in eſ‑ſe quiditatiuo. que non poteſt exire in actum alicu‑ius operationis niſi actu exiſtat. lȝ ipſa quiditas ſit potentia: ⁊ illud quo quidem producitur ⁊ non exi‑ſtētia. Eſt tamen exñs modus ſine quo non exit in actu: ſimiliter ⁊ ſingu^tas: quoniam actiones ſūt ſin‑gularium: ⁊ tamen ſingularitas nō eſt potentia ꝓ‑ductiua: nec illud q̊ aliqd ꝓducit̄: lȝ ſit modus ſine quo res nō ꝓducit: ⁊ ſine quo nō pōt producere.

De potētia gene‑rādi formali fūda‑mētali proxi‑ma remota re‑motiſſima: vide ſcotū primo ſen‑tēntiarū. di. 7.

Perſcrutemur ergo de actuali produ‑ctione ad intra: an ne‑

q 3

ceſſario ſit ibi aliqua ꝓductio ad intra:⁊ quot ſint
ibi. Uoco aūt ꝓductionē ad intra vbi producens
⁊ ꝓductum ſunt idem eſſentialr:ſic ꝙ ꝓductuꝫ nō
ſit eſſentialr extra ꝓducēs:lꝫ ſit ſuppoſitalr. Et pro
ductionē ad extra vbi eſſentia termini producti ē
extra eſſentiam ꝓducētis ſic ꝙ nō ſint idē eſſentia
liter. De iſta.n. ꝓductione ad extra inferius eſt di
cēdū. Et primo ingramus de poſſibilitate ⁊ modo
huius ꝓductionis ad intra:⁊ poſtea de eius neceſſi
tate:⁊ de ineſſe. Dicamus aūt in p̄mis aliquas pro
poſitiones cōſequētes ad propoſitū oſtēdendum:
quaꝝ prima ſit talis. Omnis actio de genere actio
nis neceſſario ē alicuius p̄ncipij actualr exiſtētis.
hoc probatur:qm̄ qđ nō poteſt agere nō pōt actua
liter aliqd cauſare:ſed qđ nō actualr exiſtit nō pōt
agere.ergo ⁊c̄. Minoꝛ ꝓbatur:qꝛ cum actio ſit re^{us}
actualis neceſſario reqrit fundamētū actualr exi
ſtēs. ¶ Scđa propō ſit iſta.actio de genere actiōis
eſt ſuppoſiti actualr exiſtētis.hoc ꝓbatur:quoniā
ſufficit ꝙ ſit ſingularis actualr exiſtentis:nam po
Anima ſeparata nō dicitur ſup poſitum. ſito per poſſibile vel impoſſibile ꝙ anima ſeparet̄
a corpoꝛe:ſicut perpetuū a corruptibili ipſa cum ſit
ſeparata poteſt elicere actioneꝫ de genere actiōis.
Idem dr̄ de accidēte ſi eſſet actu ſeparatum a ſub
iecto. ¶ Propoſitio 3ª ſit talis. Oīs actio producti
ua neceſſario eſt alicuius termini vel nō preexiſtē
tis ⁊ virtute actionis capiētis eſſe:vel termini pre
exiſtētis:⁊ virtute iſtius actionis capiētis eſſe quā
tum eſt ex ſe:ſꝫ qđ nō capit eſſe eſt:qꝛ terminus pre
habet eſſe. Exēplū primi in omni ꝓductione que ē
de nō eſſe ad eſſe. Exēplum ſecūdi in nutritione ho
minis vbi terminus formalis:vt anima intellecti
ua non capit eſſe ſimplr:quoniaꝫ preexiſtebat. Exē
plum magis ad propoſitum in conuerſione vni^{us}to
talis coꝛpoꝛis in aliud vel vnius entis in aliud pre
exiſtēs. Uirtute.n.talis cōuerſionis:que eſt quedā
productio actiua terminus nō capit eſſe.qꝛ preexi
Nota ꝙ nō oīs actio noua habꝫ terminū nouuꝫ. ſtebat:ſed virtute illius caperet eſſe niſi prehabuiſ
ſet eſſe. Ex hoc apparet ꝙ non omnis actio noua ꝓ
ductiua habet terminum nouum:nec formalē nec
totalē. ¶ Propoſitio quarta ſit talis.aliqua actio
de genere actionis eē poteſt p̄ncipij ⁊ termini indi
ſtincte:ita ꝙ principiū ⁊ terminus ſunt ideꝫ penit^{us}
hoc pꝫ in mouēte ⁊ moto:qm̄ idem pōt mouere ſe
ipſum:vt fuit dictum in phyſicis. Mouere autem
eſt quedaꝫ actio ⁊ moueri quedā paſſio:⁊ ſunt eiuſ
dem principij ⁊ termini ſub eadē rōne. Debes tn̄ i
telligere ꝙ non intēdo dicere ꝙ mouēs ⁊ motum
ſint idē realr:immo neceſſario ⁊ mouens ⁊ motuꝫ
diſtinguūtur realr acci^{us} mouens ⁊ motum forma
liter:qꝛ vt ſic mouēs per ſe includit mouere tanq̄
illud quo formaliter dr̄ mouere vel moueri ſunt
realr diſtincta:ſunt tamen penitus idem fundamē
taliter:qꝛ illud ideꝫ qđ eſt fundamentū motionis
actiue eſt fundamētū motionis paſſiue. Palam au
tem ex his ꝙ ſi mouere ⁊ moueri que ſunt quidaꝫ
reſpcūs eēnt cōſtitutiui ſuppoſiti ⁊ cōſtituerent in
eſſe intētionali ⁊ ſuppo^{li} iſta ſuppoſita eēnt diſtin
cta realr ꝓꝑ reſpectus cōſtituētes iſta ſuppoſita q̄
realr diſtinguuntur. Sed eēnt idem eēntialiter:qꝛ
idem eſt penitus fundamētū motiōis actiue ⁊ paſ
Mouēs ⁊ motū qđ ſunt penit^{us} idem: quo ſoꝛte realiter diſtinguantur. ſiue:⁊ eēt vna natura in illis duob^{us} ſuppoſitis: naꝫ
primū ſuppoſitum cōſtitueretur ex eēntia abſolu
ta motiua:⁊ ex motione actiua:⁊ ſcđm ſuppoſitum
cōſtitueretur ex eadeꝫ eſſentia ⁊ motione paſſiua:
⁊ ſic erunt 2º ſuppoſita diſtincta realiter:⁊ idem eſ
ſentialr.i. relatiue non autem re abſoluta.

Amplius autem de actione producti
ua que quātum ē ex
ſe eſt termini productiua niſi terminus preexiſtat.
¶ Sit ergo iſta prima cōcluſio. Actio cōſeruatiua
pōt eē termini ſeu fundamēti ſeu p̄ncipij indiſtin
cti:⁊ itelligo ſic illā propōnem.ꝙ idē identitate ab
ſoluta:⁊ ſimplr idē pōt cōſeruare ſeipſum in eſſe:⁊
lꝫ iſta ꝓpō ſit multū dubia:videtur tn̄ ꝓbabilis:⁊
probatur ſic.omne cōtinēs in virtute ſua aliquem
effectū totaliter pōt iſtum effectuꝫ cauſare in quo
cūqꝫ receptiuo ſeu paſſiuo ſibi propoꝛtionato.hec
propoſitio pꝫ pro tanto:qm̄ requiſita ad actionem
⁊ ꝓductioneꝫ effectus ſunt hic poſita: ſed aliquod
ſingulare ⁊ idiuiduū reperitur ꝙ in ſua virtute cō
tinet cōſeruationē actiuam alicuius effectus eiuſ
dē rationis cū ipſo:qꝛ pōt conſeruare aliquod indi
uiduū eiuſdem rationis cū eo:vt calor cōſeruat ca
loꝛē:ğ ⁊ cōſeruationē pōt inferre in quocūqꝫ rece
ptiuo ſibi cōpoſito. Eſt aūt idem indiuiduum rece
ptiuū diſpoſitū ⁊ approximatū ad recipiendā con
ſeruationē:ergo ſicut pōt eā inferre in ſeipſo: ſicut
mouēs ꝙ pōt mouere aliud localr:⁊ poteſt ēt mo
ueri ab alio localr poteſt mouere ſeipſuꝫ:cū ſit acti
uum ⁊ receptiuū motus:ſic videtur ꝙ idē poterit
conſeruare ſeipſum ⁊ inferre ineſſe cum ſit actiuū.
vel paſſiuū cōſeruationis actiue ⁊ paſſiue. Palam
aūt ex his ꝙ ſi idē poteſt conſeruare ſeipſum ⁊ ifer
re in eſſe poſt eſſe ꝙ ſi eſſet conſtitutiuum ſuppoſi
ti incōmunicabilis. Similiter auteꝫ ⁊ conſeruari:
tūc eēnt ibi duo ſuppoſita reſpectu: ⁊ perſonaliter
diſtincta ſeu ſuppoſitalr: ⁊ idem tn̄ eēntialr:⁊ eſſet
vna nā numero in duobus ſuppoſitis reſpectu di
ſtinctis:nec itēdo dicere ꝙ idē ꝯſeruet ſeipm̄ ideꝫ
oībus idē:qm̄ hoc eſt ipoſſibile:ſed cōſeruās ⁊ con
ſeruatū ſumpta formalr:lꝫ ſint diſtīcta realr: ſicut
dcm̄ eſt de mo^{te} ⁊ moto:ſunt tn̄ idē funda^{r}:qꝛ idem
ſingulare ⁊ eadē nā ſingularis oīno vna ⁊ indiuiſa
fundat cōſeruationē actiuā ⁊ paſſiuā. Idē ğ funda^{r}
pōt ſeipſuꝫ cōſeruare ⁊ iferre in eſſe poſt eē. Immo
ſi eſt agens nāle neceſſario ſe cōſeruat inferēdo ſe
in eſſe poſt eē. ¶ Et ſi arguas ꝙ non:qꝛ ab alijs cō
ſeruari pōt:imo cōſeruatur:ſi aliud cōſeruās ſit ibi
prius:ergo a ſeipſo non cōſeruatur:qꝛ nō pōt cōſer
uari ſimul a pluribus cōſeruātibus totalibus. Re
ſpōdeo tibi:⁊ iam alias in phyſicis eſt reſpōſum:ꝙ
nullū incōueniēs eſt quin idem poſſit ſimul depē
dere a pluribus cauſis totalib^{us}:⁊ per ꝯñs a cauſis
cōſeruātibus acci^{us} cauſaꝫ totalē excluſiue. cauſaꝫ
autem totalē excluſiue voco illā que poſita oī alia
circūſcripta ipſa ſola pōt ponere effectum in eē om
ni alia cauſa excluſa. Uoco aūt cauſam totalē iclu
ſiue illaꝫ que icludit oēs cauſas poſſibiles illi^{us} eff
ctus ſimul. Debes.n.itelligere:ꝙ calor productus
in aqua cōſeruatur ab omni caloꝛe ſibi approxima
to.vnde ſi eēnt mille caloꝛes approximati eque ca
lidi in ſūmo:non tn̄ vnus iſtoꝝ conſeruaret caloꝛē
iſtū in aqua:⁊ alij nihil facerēt: imo equaliter om
nes ꝯſeruarēt eū:cū oēs equaliter ſint approxima
ti:⁊ cōſeruationes paſſiue ſint in iſto caloꝛe ſubiue
ille tn̄ non repugnāt adinuicē:imo ſunt cōpoſſibi
les in eodem.raptim tn̄ trāſeūt:⁊ alie adueniunt:⁊
iterum fluunt:⁊ hoc continue q̄diu res conſerua
tur:⁊ de hoc ſatis dictum fuit 2º phyſicoꝝ. ¶ Et

Si adhuc queras ꝙ res generata ⁊ producta nõ põt iteꝝ ꝓduci:nec ꝯtiⁿ generari nulla facta interruptione in eo:ergo ſic de re que ꝯſeruaẽ eſt dõm. Rñdeo tibi.ꝑ ꝙ nõ eſt ſile:qm̃ lꝫ res ſm te:lꝫ nõ ſm veritatẽ:vt ſtatim diceẽ nõ poſſit ꝯtiⁿ generari : bene põt ꝯtiⁿ ꝯſeruari. Secũdo rñdeo tibi.ꝙ res generata ⁊ ꝓducta põt iteꝝ generari ⁊ ꝓduci nulla facta interruptione in iſta. Primum põt apparere in actione ꝯuerſiua vni⁹ rei ĩ aliã rẽ ſuppoſito ꝙ ſit pote ꝗcũꝗ vtute. ¶ Maniᵐ eſt aũt ꝙ actio talis ẽ actio ꝓductiua talis rei ꝗtũ eſt ex ſe. Jõ termin⁹ ꝯuerſionis plurib⁹ actionib⁹ ꝓduciẽ ꝗtũ eſt ex pte actionũ ꝓductiuaꝝ:nec eſt dña iter iſtas actiones : niſi qꝛ terminaẽ ad terminũ nõ pri⁹ exñtẽ:⁊ ꝗtum eſt ex vtute actionis ꝑ talẽ actionẽ capiẽtẽ eẽ ſi nõ prehabuit eẽ. Diligẽter.n.aduerte ꝙ qñ nãlis cã in receptiuo ſibi approximato ⁊ ꝓpor¹ᵒ ꝑ producit aliquẽ effectũ:vt ignis calorẽ in aq̃. Jn 2ᵒ inſtãti etiã alia ꝓductione ꝓducit:⁊ in 3ᵒ iſtãti iteꝝ ; ⁊ in 4ᵒ. ⁊ lꝫ dicaẽ ꝑ⁹ ꝓductio rei generatio qñ ꝑ illã termin⁹ capit ꝑ eẽ poſt nõ eẽ. Jmmo ẽ illa⁹ rei in eẽ poſt eẽ. Jſte tñ actiones ſunt eiuſdẽ rõnis:nec vlr differre niſi ꝑ ꝯnotata:vt in alijs fuit dictũ. bñ ĝ dr̃ ꝙ iſte ꝯſeruatiões ſũt in ꝯtinuo fieri:⁊ ꝙ nõ ſunt facte:ſꝫ ꝯtinue ſiũt:qd̃ ꝓ tãto veꝝ eſt:qm̃ ꝗdiu durãt innouaẽ ſemꝑ eaꝝ ꝓductio qua caperẽt eẽ niſi prehaberẽt eẽ:nec itelligo ꝙ ſicut ꝯtiⁿ ſiũt ꝙ aliq̃ gᵘˢ poſtiũs ipſarũ adueniat eis:⁊ continue gradus poſt gradũ acqraẽ:ſicut eſt in motu itẽſionis:immo oẽs gradus iſti⁹ rei ꝑ talẽ ꝑmã ꝓductionẽ capiunt eſſe poſt nõ eẽ:ſed ad iſtos eoſdẽ gradus iã poſitos ſũt aliq̃ ꝓductiones q̃bus ꝯſeruãtur in eẽ poſt ꝑmũ eẽ acceptũ:q̃bus pluribus caperẽt eẽ niſi prehaberẽt eẽ. Dicamus ergo ꝯcludẽdo ꝙ idẽ põt ꝯſeruari a pluribus cõſeruãtibus totalibus:⁊ ꝙ ꝯtinue conſeruatur ⁊ innouatur conſeruatio:⁊ ꝙ idem poteſt conſeruare ſeipſum.

Adhuc aũt de actione ꝓductiua qua terminus capit eẽ ſimplr̃:⁊ q̃ rei generatio dr̃ ingrẽdũ. Dicamus ergo ꝓpõnẽ affirmatiuã. Actio ꝓductiua põt eẽ termini ⁊ principij indiſtincti:⁊ intelligo ſic ꝙ idẽ ſimplr̃ idẽ identitate ab³ᵐ poteſt ſeipſum producere:ſic ꝙ vna ⁊ eadeꝫ natura ſingularis põt elicere actionẽ:⁊ actio paſſionẽ ⁊ productionem paſſiuam: ⁊ productio paſſiua habebit iſtam eandẽ naturam ſingularem pro termino quã actio habuit pro pricipio elicitiuo. Nec volo dicere ꝙ iſta actio elicita inferẽs paſſionẽ inferat terminũ ſimplr̃ in eſſe:cum terminus ſit preexiſtens. Sed volo dicere ꝙ idem principium ⁊ eadem natura ſingularis infert quandam productionem actiuam:⁊ iſta actio quãdam productionem paſſiuam que quantũ eſt ex ſe nate ſunt inferre terminũ ſimplr̃ in eſſe:ſi terminus nõ prehabuiſſet eſſe. non autem inferunt in eſſe ſimplr̃:quia termin⁹ prehabebat eſſe. Nec intelligo ꝙ idem formaliter producat ſe:quoniã ſemꝑ producens ⁊ productum ſumpta formaliter ſunt diſtincta realr̃ rõne productionis actiue ⁊ paſſiue que realr̃ diſtinguuntur:ſicut dictum fuit de mouente ⁊ moto:conſeruante ⁊ conſeruato:ſed idẽ fundamẽtalr̃:idẽ dico ꝓducẽs: ideſt eadem natura ſingularis:⁊ hec ſigᵗᵃ eſt terminus ⁊ principium actionis ſeu productionis taꝫ actiue q̃ꝫ paſſiue. Propoſitio ergo h̃ ſic intellecta poteſt ſic demonſtratiue ꝯcludi. Omne principiũ productiuum continens in virtute ſua aliquem effectum vel productionem aliquam tam actiuam q̃ꝫ paſſiuaꝫ poteſt illam elicere in receptiuo ſibi approximato ⁊ ſufficiẽter approximato. hec propoſitio pꝫ ex terminis:quoniã requiſita ad ꝓductionẽ ſunt hec ſuppoſita:ſed aliqua eadẽ natura ſingularis:vt hic calor cõtinet in virtute ſua actiua calefactionem ⁊ actiuã ⁊ paſſiuaꝫ:⁊ iſte idem calor eſt receptiuus calefactionis vel ꝓductionis caloris taꝫ actiue q̃ꝫ paſſiue:hoc pꝫ mãifeſte:quoniã ab iſto ꝓducitur. Et calefactionem tam actiuam q̃ꝫ paſſiuã poſſet recipere dato ꝙ preexiſteret:quia vt iam dictuꝫ eſt productio tam actiua q̃ꝫ paſſiua poſſunt eẽ ad terminũ preexiſtẽtem:ergo iſte idem calor poteſt recipere a ſeipſo ipſam actionem ⁊ paſſionem productiuã:lꝫ preexiſtant. iſta enim propoſitio ſatis videtur manifeſte eſſe:quia illud qd̃ poteſt aliquid recipere ab alio poteſt idem recipere a ſeipſo ſi illud in ipſo ſit virtualiter cõtentum cum ſit ſibi ipſi approximatum ⁊ proportionatum. Palam autē ꝙ ſi hec ꝓpoſitio ſit probabilis. ſ. ꝙ omne agẽs qd̃ põt producere in ſeipſo aliqueꝫ effectum poteſt eum producere in alio paſſo ⁊ receptiuo diſtincto qd̃ eſt eiuſdem rationis cum iſto. ſimiliter ⁊ hec ꝓpoſitio videtur probabilis. immo probabilior alia. ſ. ꝙ ſi agẽs poteſt producere ĩ alio aliquem effectũ poteſt illum eundem effectum producere in ſeipſo: ſi ſit eiuſdem rationis cum alio: ⁊ receptiuum iſtius effectus ab alio:ſicut poteſt terminum ⁊ effectũ ab alio:⁊ actioneꝫ ⁊ paſſionem:vt quando actio eſt ad terminum preexiſtentem:non vt habentem eẽ ſimplr̃:ſic ⁊ a ſeipſo. Et ſimiliter ſicut alr̃ ab alio ꝑciſe recipit actionem ⁊ paſſionem ⁊ non terminum illius actionis:quoniã termini iã prehabebantur: quando actio ⁊ paſſio ſunt ad terminum preexiſtẽtem:ſic ⁊ a ſeipſo poteſt recipere actionem ⁊ paſſionem ⁊ non terminum quãdo terminus preexiſtit. poteſt ergo aliquid idem producere ſe:qꝛ actio talis:⁊ paſſio erunt principij ⁊ termini indiſtincti.

¶ Adhuc autem cõfirmatur ſic h̃ propoſitio. idẽ poteſt cõſeruare ſe:ergo ⁊ ꝓducere ſe:añs pꝫ ex precedenti parte. probatur ꝯña : quia conſeruatio eſt quedam productio inferens eſſe poſt eſſe:vnde eſt productio ad terminum preexiſtentem : quoniam nata eſt ponere eſſe quantum eſt ex ſe:ſi terminus non haberet eſſe. Unde productio ſeu generatio ⁊ conſeruatio non differũt niſi in hoc ꝙ generatio ẽ poſitiua termini in eſſe poſt nõ eſſe. Cõſeruatio eſt poſitiua eiuſdem termini in eſſe poſt eſſe. Et ſi terminus non haberet eſſe poneret ipſum in eſſe poſt non eſſe. Dicamus ergo iſtas tres ꝓpoſitiones eſſe probabiles. Prima ꝙ ideꝫ naturalr̃ mouet ſeipꝫ. Scd̃a ꝙ idem naturaliter poteſt conſeruare ſeipſum. Tertia ꝙ idem producit ſeipſum intelligendo:ſicut prius expoſitum eſt.

¶ Manifeſtat tribus modis in ꝑmo motore eſſe generationẽ ⁊ productionem. Caput. II.

NUnc autem dicamus confor ꝙ poſſibile videtur ꝙ in intelligẽtijs:⁊ ſpecialiter in primo motore eſſe productionẽ principij ⁊ termini indiſtincti:⁊ ꝙ poſſibile videtur ꝙ ibi ſit productio in eadem natura:⁊ diſtinctio ſuppoſiti:⁊ idem producat ſe fundamẽtaliter:lꝫ nõ formaliter:quoniã ſemꝑ producẽs realiter reſpiciẽ

diſtinguitur a producto ratione productionis actiue ⁊ paſſiue que in ipſis realiter diſtinguūtur. Palam autē ꝙ ſi illud in creaturis eſt poſſibile qḋ idē producat ſe ⁊ generet ſe in identitate nāe ⁊ alietate ſuppoſiti. ſuppoſito ꝙ productiōes iſte eſſent conſtitutiue ſuppoſiti: hoc maxime reperiretur poſſibile in primo motore: cum ſit vigoris infiniti: qḋ ſe ipſum producit ⁊ generat in idētitate nature ⁊ alietate ſuppoſiti: cum ſcḋm omnes antiquos theologos aut etiam nouos iſte productiones ſint conſtitutiue ſuppoſiti: ⁊ quot ſunt ibi productiōes poſſibiles paſſiue: tot erunt ibi ſuppoſita producta: de quorum numero inferius inquiretur. Palam autem ꝙ ſi productio ⁊ emanatio eſt in primo motore de poſſibili ꝙ ibi de ineſſe. quoniā cum omnia q̄ ſunt in eo ſint neceſſaria ⁊ immutabilia quicquid eſt in eo poſſibile totū eſt i actu. Modus ergo iſte eſt vnus ⁊ primus oſtendendi generationem ⁊ productionem eſſe in primo motore: ex iſtis inferioribus in quibus oſtenſum eſt ꝙ idem mouet ſe. idē conſeruat ſe: idem producit ſe modo prius dicto: ergo ⁊ in primo motore non erit hoc impoſſibile. ❡ Et ſi queras: an in alijs intelligentijs ſit talis productio ⁊ generatio in identitate nature ⁊ diſtinctione ſuppoſiti vel non. Reſpōdeo. primo querere: an aliqua intelligētia poſſit producere aliam intelligētiam eiuſdem rōnis: ⁊ ſit ab alia producibilis: ⁊ ſi ſic: potes dicere ꝙ ſic. ſi nō: forte nō: ſcḋm iſtuz modum ponendi. ❡ Et ſi arguas ꝙ ſimiliter prima intelligētia nō poteſt producere alias eiuſdem rationis: ergo nec ſeipſam producet: cum nō producat aliaz nec producatur ab alia. Reſpondeo tibi. dato ꝙ ſit veruz qḋ tu dicis. verūtamen non eſt ſimile: quoniā intelligētia oīno primo prima eſt vigoris infiniti: non autem ſecunda. Jō dato ꝙ aliaz intelligentiam eiuſdez rationis in alietate nature non poſſit producere: quia alia non eſt produ^{io} nec poſſibilis: ipſa tamen: qꝛ vigoris infiniti poterit ſe ipſaz in alietate ſuppoſiti cōmunicare.

Uide ſcotum. 6. di primi ſniarꝫ.

Perſcrutemur ergo via ſcḋa ꝙ in primo motore eſt generatio ⁊ productio in identitate nature ⁊ ſuppoſiti diſtinctione. Supponam⁹ ergo ꝙ primus motor ſimpliciter imobilis eſt actu itelligens ⁊ volēs: ſicut libro tertio ⁊ quarto oſtēſuz fuit. Scḋo ſupponam⁹ ex iam dictis in noſtra metaphyſica ꝙ itellectus ⁊ volūtas ſunt eiuſdē rationis in primo motore: ⁊ in alijs: i qbus formalr exiſtūt. Tertio ſupponamus ꝙ itellectus ⁊ volūtas in nobis ſunt ṗncipium productiuū ipſius itellectionis ⁊ volitionis. intellect⁹ enī cū obo eſt cauſa no^{e} genite. ſi no^{a} ſit genita: ſicut cōis ſchola tenet: vel faltē intellectus ſolus eſt cauſa productiua: ⁊ obm eſt cauſa determinatiua ſine qua nō: vel in ſe: vel i aliquo alio vice eius. ❡ His autem ſuppoſitis cōcedamus generationē neceſſario eē in intelligētijs: ⁊ ſpālr in prima intelligentia. Demſtratio aūt ſtat in hoc: qꝛ oīs potētia productiua perfecta ſimplr nō ipedita nec ipedibilis immutabiliter agēs in virtute ſua ꝯtinens aliquem effectum neceſſario elicit actionem qua infert paſſionē: virtute cuius terminus capit eſſe ſimpliciter ſi nō prehabebat eſſe: vel nō ſi preexiſtebat: vel ſi terminus preexiſtēs neceſſario elicit actionez: ⁊ actio infert paſſionem que terminat̄ ad iſtū terminum preexiſtētē. Sic ſumo minorē: ſed potētia ꝓductiua primi motoris eſt potentia perfecta nō impedibilis reſpcū no^{e} ſue itellectionis. hoc ꝓbat̄: qꝛ in nobis eſt po^{a} ꝓductiua no^{e} genite: ḡ ⁊ po^{a} intellectiua ṗmi motoris eſt ꝓdu^{ua} ⁊ illa^{ua} actionis ſeu ꝓductionis actiue ⁊ paſſiue termini capiētis eē ſimplr. ꝑ talē ꝓductionē actiuā ⁊ paſſiuā. vel faltē illatiua productionis actiue ⁊ paſſiue. ſi terminus ṗexiſtat. ṗ^{m} nō eſt dōz: qꝛ no^{a} ṗmi motoris nō capit eē ſimplr virtute alicuius ꝓdu^{nis}: qꝛ ante oēm ꝓductionez exiſtit: opꝫ ḡ dare ſcḋm. ſ. ꝙ ſit illa^{ua} ṗciſe ꝓductionis actiue ⁊ paſſiue ad notitiā preexiſtētē. Jn ṗ enī motore no^{a} preexiſtit aliqua prioritate oī ꝓductioni tā actiue ꝗ̄ paſſiue. At vero qꝛ virtus toti⁹ demōſtratiōis prepoſite ſtat in ṗma ꝓpōne: ergo iſta probanda ⁊ declaranda eſt. ❡ Pria ergo propoſitio fuit talis: ꝙ omnis potentia ꝓductiua ſimpliciter perfecta nō impedita nec impedibilis immutabilr agens neceſſario infert actionem ⁊ paſſionem ⁊ terminū in eſſe ſimplr. ſi terminus nō preexiſtat: vel faltē infert actionem ſeu productionem actiuā ⁊ paſſiuā. ſi terminus preexiſtat ⁊ prehabebat ſimplr eē. Palā autem ꝙ prima pars propōnis eſt vera. Quoniā oīa ad productionem neceſſaria ſūt ibi poſita. Secunda etiam eſt nō ex dictis: qꝛ vt dcm̄ eſt: dato ꝙ terminus preexiſtat: adhuc ad ipm̄ pōt eſſe actio ꝓdu^{ua} ⁊ conſeruatiua. ❡ Et ſi arguas ex quo terminus preexiſtit: ⁊ eſt iam habitus non videtur ꝙ actio ſit ponēda ad ipſum: qꝛ fruſtra poneretur. Scḋo ēt: qꝛ actio ⁊ paſſio neceſſario prior eſt origine termino. Tu autē ponis poſteriorē termino. ❡ Adhuc aūt videtur ꝙ ſi intelle⁹ eſſet ꝯnālis intellectui tuo: ⁊ idē ſibi realr: nō videtur ꝙ ad ipſam eēt aliqua actiua ꝓdu⁹: ſic eſt de ṗ motore: qꝛ intelle⁹ ſua ē idē ſibi realr: nulla ḡ ꝓdu⁹ nec actiua nec paſſiua ad ipſaz dꝫ poni: ⁊ ſi tu ponis eā fruſtra ponis: ⁊ eſt gratis dictū: ⁊ tn̄ nō ſūt ponēda plura ſine neceſſitate. ❡ Rn̄o tibi. Ad cui⁹ euidētiā ōbes aduertere ꝙ oē agēs ⁊ ꝓducēs nālr: qḋ neceſſario ⁊ nāliter agit pñte receptiuo ſibi ꝓportiōato: īfert oē id qḋ virtus ꝯtinet i ſe. īfert inq̄ꝫ eſſe ſimplr quātū eſt de ſe: ⁊ continet tres realitates. ſ. actiuā ꝓductionem ⁊ paſſiuā: ⁊ terminū: ⁊ iſta tria quātū ē ex ſe natū eſt inferre: ⁊ ſi ꝯtingat ꝙ terminus preexiſtat: ⁊ ꝑ ꝯñs non poſſit inferri ineſſe ſimplr: qꝛ cum nec ꝓductio actiua nec paſſiua preexiſtūt: ⁊ eſt ibi receptiuū ipſaꝝ diſtinctionū. ſ. terminus preexiſtēs vel ſubm̄ talis termini: igitur tale agēs ⁊ ꝓducens infert in eſſe ſimplr id qḋ nō preexiſtit. ſ. productionem actiuam ⁊ paſſiuam. At vero cum arguis ꝙ fruſtra talis productio eſt poſita. dico ꝙ non ponitur fruſtra. Dices. non ponitur niſi propter terminum. Dicitur ꝙ non ponitur preciſe propter terminū: vt capiat eē ſimplr: ſed ipſamet ꝓductio ponit̄ ꝑꝑ ſuā realitatē ⁊ exiſtētiaz: vt ſit res ⁊ exiſtat: ⁊ ponatur in eſſe ſimplr: cū ſit virtus cōtenta in ꝓdu^{te}. ❡ Et ſi vlterius dicas ꝙ ſi intellectio eſſet connaturalis intellectui: ideo ſunt idem ſibi realr: ad ipſam nulla eſſet productio nec actiua nec paſſiua. Dico ꝙ imo: qꝛ exquo tres realitates ſunt virtute contente in intellectu: ⁊ non exiſtit niſi vna ſiue ſit producta ſiue non producta ab aliquo. ſ. ipſa intellectio: oportet neceſſario ꝙ itellectus īferat alias z^{as} que non exiſtunt: cum exñā termini cōnālis illis nō repugnat: immo ſimul poterūt ſtare. Sed dices. non ſunt ponenda plura ſine neceſſitate. of

Aduerte hic ordinē inter ꝓductionez actiuam paſſiuam ⁊ terminum.

ꝙ hic eſt neceſſitas non ſimplr propter terminũ: ſꝫ neceſſitas eſt ꝙ oẽ virtualr contentum in produc nãli inferaĩ in eẽ ſimplr. ſi non p̃exiſtat ex quo eſt ibi receptiuũ ꝓpoꝛtum. naꝫ poſitis oĩbꝰ cauſis nãlibus ꝛ ꝓpoꝛtis ꝛ debite approximatis ꝛ nõ impeditis: neceͣio iferunĩ oĩa in illis cauſis v̾tualr ↄtenta. ſi ꝓ aliquo iſtãti ſunt ↄpoita adinuicẽ. hec aũt ſunt ↄpoita. ſ. actio ꝓductiua ꝛ paſſio ꝛ terminus. g̊ dato ꝙ terminꝰ p̃exiſtat ſimr in eẽ: ꝛ ſit cõnãlis cauſe ꝛ idẽ ſibi realr. adhuc infert ꝓductionẽ tã actiuã ꝙ̃ paſſiuã ad iſtũ terminũ p̃exitẽ. ¶ Dicamus g̊ ꝓpoſitionẽ affirmatiuã aplicatã eã ad ꝓpoſitũ nr̃m de p̃mo motore imobili: qm̃ p̃mꝰ motoꝛ imobilis ſit formalr intelligens ꝛ volens: ꝛ in eo ſit intellectio ꝛ volitio actualr exñs. ꝛ añ ẽt oẽm ꝓductionẽ ſit intellꝰ ꝛ voluntas que ſunt potẽtie ꝓductiue. ergo dato ꝙ ipſa notitia p̃exiſtat in eẽ ſimr: nõ minus tñ cũ ipſa nõ ſit precise virtualr cõtenta in itellectu: imo tã actiua ꝙ̃ paſſiua ꝓductio neceͣio infert ꝓductionẽ taꝫ actiuã ꝙ̃ paſſiuã. ſilr aũt ꝛ volũtas. Palã g̊ ex p̃dictis ꝙ in p̃mo motore p̃na ꝓductiua ſunt itellꝰ ꝛ volũtas. Et ꝑ ſe termini ſunt noa ꝛ amoꝛ ſeu intellectio ꝛ volitio: nõ ꝙ capiãt eẽ ſimplr: qm̃ in eo añ oẽm illatõeꝫ exñt. Sꝫ q2 ab ea ſunt ꝓductiões illate ab itellu ꝛ vote: q̃ ꝙ̃tũ eſt ex ſe iã ĩferũt ſimr in eẽ ſi nõ h̃rent. In p̃ꝰ g̊ motore neceͣia eſt aliq̃ ꝓduꝰ ꝑ mom itellꝰ ꝛ volutatis. quarũ vna põt dici gñõ ꝛ alia ſpiraꝰ. ¶ At v̾o cũ tales nõ ſint iherẽtes cũ nõ ſint actualr: imo ſunt perſe ſubſiſtẽtes ꝛ incõicabiles vñr eẽ ↄſtitutiue ſupꝫ: ſicut inferiꝰ oñdeĩ: cũ de cõſtitutiõe ſupꝫ p̃mi motoris ingreĩ. Cũ g̊ he ꝓductiones ſupꝫ actiue ꝛ paſſiue realr diſtiguant ꝛ ſint icõpoſſibiles in eodẽ ſuppoto. ſeq̃ĩ ꝙ realr h̃nt ſuppoſita diſtinguere. ¶ Et ſi q̃ras q̊ mõ ſuppoſitũ ꝓductũ h̃eat in ſe foꝛr eſſentiã p̃mi motoris: imo ꝛ oĩa abſta ſola ꝓductiõe actiua excepta cũ ꝑ ſe terminus gñõnis ſit p̃ciſe noa: ꝛ ꝑ ſe p̃m gñãntis ẽ itellꝰ. Nõ eẽ aũt nec aliqd alicuiꝰ. ¶ Rñ: tibi: ꝙ in q̊libet ſuppoſito ſunt oĩa abſta tã eẽnꝰ ꝙ̃ alia: lꝫ ꝑ ſe nõ ſit terminus gñõnis ſꝫ noa. Rõ hꝰ dicti ẽ iſta: q2 debes ymaginari ꝙ in p̃ motore ẽ qõdã ſinre: imo ipſe p̃mꝰ motoꝛ eſt qõdã indiuiduũ ꝛ qõdã ſinre p̃h̃ns oĩa alia abſta añ oẽm ꝓductõeꝫ. ſ. eẽntiã. itellm. voltem. itellectionẽ. volitionẽ. ꝛ ſic de alijs. Deinde itellꝰ iſtius idiuidui ifert ꝓductionẽ actiuã ꝛ paſſiuã: que q̇dẽ ꝓductiões tã actiue ꝙ̃ paſſiue foꝛr exiſtũt in illo ſingulari: ꝛ indiuir ab ipſo. iſtud aũt idẽ ſinre ſub vna ꝓductiõe vt ſub ꝓductiõe actiua eſt p̃muꝫ ſuppm. vt aũt ſub ꝓductiõe paua ẽ zm ſuppom: nec ẽ ibi aliqua cõicatio: nec aliq̃ gñõ. ¶ Et pono tibi exẽplũ in creaturis: ſi idẽ mouet ſeip̃m poſſet dici: ꝙ idẽ ſinre ſub motiõe actiua vel cũ motiõe actiua cõſtituat vnũ ſuppom: ꝛ illud idẽ ſinre cũ motione paſſiua ↄſtituat aliud ſuppom. nã ſi aq̃ que mouet ſe ad frigiditatem eẽt idẽ realr cũ frigiditate: vel ſi ignis g mouet ſe ad caloꝛẽ eẽt idẽ realr cũ eo: ꝛ ſibi ↄnãlis: ſi h̃ret ꝓductionẽ actiuã ꝛ paſſiuã ad iſtũ caloꝛẽ p̃exiteꝫ ignis cũ ꝓductiõe actiua caloris ↄſtitueret vnum ſuppom: cũ ꝓductiõe v̾o paua aliud ſuppom. ſi tales ꝓductiões eẽnt nate ſuppoſita ↄſtituere: ꝛ in quolibet illoꝝ eſſet ignis cũ oĩbus ꝓprietatibus abſolutis: que ſunt ſibi realr ideꝫ: lꝫ per ſe terminꝰ iſtiꝰ ꝓductiõis actiue. ſ. iſtius calefactiõis actiue eſſet caloꝛ ꝛ non eſſentialiter ignis. ¶ Et iſta ſuppoſita ignis eẽnt realiter in oĩbus: excepta calefactione actiua ꝛ paſſiua: ſicut mouens ꝛ motũ ſunt realiter diſtincta ratiõe de mouere ꝛ moueri. Vñ talis productio ſeu generatio nihil aliud eſt: niſi ꝙ talis natura ſimplex ſubſtituiĩ talibus ꝓduꝰ actiuis ꝛ paſſiuis: ꝙ aũt aliquid formaliter exiſtẽs in illo ſingulari ſit p̃cipiũ formale quo. iſtius ꝓductionis actiue ꝛ nõ totũ ſingulare adequate. vt in p̃mo motore terminus ꝓductiõis ꝛ generationis eſt notitia: ꝛ terminus ſpiratõis eſt amoꝛ hoc actu ꝛ nihil aliud. Palã igiĩ ex dictis: ꝙ ſit ſcd̃s modus declarãdi ꝛ p̃cipiãdi generationẽ eſſe in intellectu: ꝛ ſpãliter i p̃mo motore. Et iſte modus videĩ fuiſſe iſtius noui p̃hi ꝛ ſubtilis theologi qui oppoſitionẽ de nõ ydẽtitate formali ꝛ q̇ditatiua adiuenit vel eam a natura inuentã ſubtiliſſime declarauit. ¶ Amplius aũt inquirẽdo emanationẽ ꝛ productionẽ ſuppoſitoꝝ p̃mi motoris imobilis via za intendamus. Et in p̃mis ꝓponamus ꝓpoſitõeꝫ affirmatiuã: ꝙ in p̃mo motore neceͣrio eſt ad intra aliqua ꝓductio ſeu generatio nãlis. Supponamus igiĩ in p̃mis: ꝙ omne obiectũ actu cognituꝫ neceͣio eſt ꝓductũ in aliquo eſſe: qõ diciĩ eſſe cognitũ ſeu certũ: ꝛ hoc ſatis abũde declaratũ fuit in libꝰ p̃dicamẽtoꝝ. caplo de actiõe imale ꝛ paſſione ſibi correſpõdẽte. hoc aũt ſuppoſito ꝓpoſitum demrãĩ: ꝛ hoc ſic. oĩs intellectus exiſtẽs in acie itelligẽtie neceſſario producit verbũ vel ſubſiſtẽs vel h̃ns ens diminutum. intellectus p̃mi motoris neceſſario eſt in acie itelligẽtie. g̊ neceͣrio ꝓducit v̾bũ nõ diminutum: ſed ſubmota vel ſemota omni imperfectiõe: ꝛ perſonã ſubſiſtens. Prima propoſitio eſt habita ex loco p̃allegato. Propoſitio za ex hoc zo. huius theologie. ergo ↄclõ ſequiĩ affirmatiua ex illis. ſ. ꝙ primus motoꝛ neceſſario ꝓducit verbũ: ꝛ ſpirat amorem ſubſiſtentẽ: quoniã intellectus habens apud ſe intellectionẽ abſolutã ſiue cõnaturalẽ ſiue per ſeipſum productã ſtando p̃ciſe iſta notitia abſoluta: que eſt quedã qualitas de prima ſpecie qualitatis: vel admodũ qualitatis talis inq̃ itellectus nõ eſt in acie intelligẽtie vt experiĩ ſe intelligere obiectuꝫ: niſi oĩm exprimaĩ in eẽ cognito vel in eſſe apparẽte: ꝛ niſi ſit ibi ꝓductio actiua ꝛ paua: que dicitur dicere ꝛ dici ſiue cõcipere vel cõcipi. Ex iſta aũt ꝓductiõe actiua ſeu expreſſiõe actiua obiecti in ipſo p̃mo motore cõſtituiĩ p̃muꝫ ſuppoſitũ: ꝛ ex ꝓductiõe ꝛ expreſſiõe paſſiua obiecti cõſtituiĩ zm ꝙ eſt verbũ. Palaꝫ ꝙ niſi intellectus format verbum reſpectu obiecti diſtincti: Tũc ibi ꝓducens verbuꝫ ꝛ verbũ productũ realiter diſtinguuntur ꝛ ſuppoſitaliter ꝛ perſonaliter: ꝛ etiã eſſentialiter. vbi aũt idem intelligit ſe ibi tñ eſt diſtinctio ſuppoſitoruꝫ perſonarum per ipſas origines ꝛ pro dicere ꝛ dici cõcipere ꝛ concipi. ſi propoſitio ſit neceſſaria ꝛ vniuerſalis ꝙ omnis itellectus neceſſario ꝛ naturaliter ꝓducit obiectuꝫ: ꝙ actu intelligit in aliquo eſſe cognito: ꝛ ꝙ ibi eſt obiectũ productũ actiue ꝛ paſſiue pertinẽs per ſe ad genus actiõis ꝛ paſſionis vel ſaltem productionẽ: que quideꝫ productio poſterioꝛ eſt ipa notitiria ꝓducta aliqua prioritate. ſequiĩ ꝙ neceſſario in p̃mo motore eſt vna productio ꝛ generatio: ꝛ hoc ſaltem in eſſe diminuto. Utrum aũt ex hoc concludaĩ ꝙ iſta productio ſit realis ꝛ conſtitutiua perſone ſubſiſtentis claro ex hoc non habetur. Habet aũt dubitationem circa propoſitioneꝫ primã: quoniam lꝫ dictum ſit in

Eſſentia diuina nõ gñat: nec gñatur. vide Scotũ lib. p̃mo, diſt. 5.

iſto libro predicamentoꝝ: ⁊ in hac etiaꝫ theologia: ꝙ neceſſario opꝫ ponere ꝓductionē obiecti in eē cognito reſpcū aliquoꝝ: vt reſpcū futuroꝝ ꝯtingentiū: ⁊ tn̄ non habet̃ ꝙ reſpcū alioꝝ oīum: qm̄ nō reſpcū obiectoꝝ ſimpliciū ⁊ ſimplicis itelligētie: qꝛ non ſequerent̃ īcōueniētia iſta q̄ ſequunt̃ ad notitiam futuroꝝ ꝯtingentiū. ¶ Rn̄deo tibi: ꝙ eadē rōne eſt dōꝫ: demonſtratio eſt iſta: qm̄ abſolutaꝫ notitia nō ſufficit niſi aliq̄ ꝓductio obiecti ponat̃ ad hoc ꝙ aliqđ futurū ꝯtingens ſit actu cognitū ⁊ ſit in acie intellectus: ⁊ ꝙ intellectus exꝑiat̃ obꝫ eadē rōne: nec abſtractiua notitia reſpcū ſimpliciū terminoꝝ ſufficit ad hoc ꝙ itellectus ſit in acie intellectus reſpectu terminoꝝ ſimpliciū: imo terminoꝝ oīuꝫ ⁊ reſpcū cuiuſcūqꜫ itellectus. notitia aūt cōplexoꝝ ꝯtingentiū eſt eque ꝑfecta: ſicut notitia terminoꝝ ſimpliciū. g̊ ſi iſta nō ſufficit niſi cū ſit ꝓductio obiecti: nec illa ſufficit.

De comparatione aūt iſtoruꝫ trium modoꝝ adinuiceꝫ

ꝑſcrutemur. nā lꝫ oēs ponant ꝓpōnē affirmatiuā: difformiter tn̄ eaꝫ ponūt. Dicamus aūt in primis ꝙ primus modus ponit ꝓductionē ſuppoſitoꝝ ī primo motore. ſic ꝙ primus motor ſic gn̄āt ſe ⁊ producit ſe ꝓductiōe reali: ſic ꝙ ꝓ per ſe principiū ꝓductionis habꝫ nō eēntiā primi motoꝛ vt iſta ꝓpō aduertat̃. Eſſentia primi motoris nō gn̄āt nec ꝓducit: ſꝫ hic primus motor ⁊ hoc ſingulare gn̄āt: ⁊ hic primus motor ⁊ illōidē ſingulare gn̄āt ⁊ ꝓducit. ¶ Adhoc aūt illud ideꝫ ſingulare: idē dico nuō: gn̄ātur ⁊ ꝓducit̃ tāqꜫ ꝑ ſe terminus. ¶ Alie aūt ꝓprietates abſolute eſſentie primi motoris nō ſunt ꝑ ſe termini: ſed tn̄ per accn̄s. Verūtn̄ ꝯcedi pōt ſm̄ iſtū modū poſſe ꝙ eſſentia primi motoris eſt principiū formale quo ꝓducitur eſſe exiſtēcie ipſius eēntie eſt ꝑ ſe formalis terminus ⁊ nō eēntialr ipſa eſt terminus formalis q̄. nullo tn̄ modo eſt principiū nec a q̄: nec ad qđ: qm̄ eēntia nō gn̄āt: nec gn̄āt̃. Et ſi itelligat̃ de gn̄ōne ſimplr: que eſt termini in eē ſimpliciter: verū eſt: qꝛ eēntia nō ponit̃ eē ſimplr: cū ꝑexiſtat an̄ ꝓductionē. Si aūt itelligat̃ ꝙ eēntia nō generat̃: ſic ꝙ nec terminet gn̄ōnē paſſiuā non ſicut terminus capiēs eē ꝑ illā ſimplr cū ꝑexiſtat: ſꝫ ſic ꝙ capit eē tale. ſ. eē ꝓductū formaliter ſeu ſubſtratiue: qꝛ eſt q̄ſi ſubſtratuꝫ ꝓductiōis paſſiue. hoc nō eſt veꝝ: imo nec ſic ē terminus ꝓductiōis paſſiue. ¶ 2ᵘˢ aūt modus ponit ꝙ primus motor ſic gn̄āt ⁊ ꝓducit ꝙ principium ꝓductiuū gn̄ōnis nō eſt eēntia: nec principium eēntie ſingulare: nec primus motor: ſꝫ magis ipſe itellectus primi motoris eſt ꝑ ſe principium ꝓductiōis actiue dictionis. Et ꝑ ſe terminus ipſa notitia abſtractiua: q̄ lꝫ ꝑexiſtat: ē tn̄ terminus iſtius ꝓductiōis mō ꝑ ꝓpositio. Palaꝫ aūt ꝙ hi modus differt a p̄ in rōne principij ⁊ termini: qꝛ in p̄ ꝓ principio ⁊ termino ponit̃ eēntia primi motoris vl ſingulare primi. in 2ᵒ aūt ꝓ principio ponit̃ itellectus ⁊ ꝓ termino notitia abſtractiua. ¶ Amplius aūt 3ᵘˢ modus ponit ꝓductiōeꝫ in eē diminuto ſaltē in creaturis: ⁊ fert̃ ꝙ ꝯformiter dꝫ poni in itelligētijs: nec alia pōt ꝯcludi. Alij aūt 2ᵒ ponētes tā in inferioribus q̄ in itelligētijs ponūt ꝓductiōeꝫ in eē reali. nō aūt in eē diminuto. ¶ Et ſi q̄ras qs modus ſimplr eſt ꝓbabilior. Dicit̃ ꝙ 3ᵘˢ modus de productiōe in eē cognito ē valde ꝓbabilis: imo neceſſarius: ⁊ ꝙ hūc modum ꝯceſſerūt nr̄i ꝓgenitores philoſophi: qm̄ conceſſerūt ꝙ ibi ē itelligēs ⁊ itellectū: Et cognoſcēs ⁊ cognitū. Et ꝙ ibi ē aliq̄ gn̄ō ⁊ ꝓductio obiecti in eē cognito ⁊ itellecto: lꝫ talis ꝓductio ſit i eē diminuto ⁊ nō in eē reali. Vel ſaltē ꝙ ſit in eſſe reali non demonſtrat̃ nec euidēter: nec appe⁊ter. Primus autē modus: lꝫ ꝯcludat ibi ꝓductiōeꝫ in eē reali: nō tn̄ ita euidēter: ſicut modus 2ᵘˢ. Poſui tibi iſtos tres modos demonſtrandi emanatiōes ſubaꝝ in itelligentijs: ⁊ qūo vna nā pōt eē ī plurib⁹ ſuppoſitis. Potes ſuſtinere quā volueris. ¶ Et ſi q̄ras de iſto ꝓductio in nobis ⁊ in itelligētijs: cui pōt ꝓduci vbū ꝑ ipſaꝫ itellectionē: ſicut q̄dā forma exēplaris ⁊ ꝯformiter pōit in voluntate volitionē ⁊ ſpirationeꝫ ⁊ terminū ſpiratū. Dicit. n. in ꝓductiōe vbi iſta tria. primū ē ipa intellectio q̄ eſt q̄dā q̄litas. Deinde ē ibi dicere ⁊ 3ᵐ eſt vbū dictuꝫ qđ eſt q̄dā forma ſpecularis in q̄ relucet obꝫ. Palaꝫ ꝙ iſte modus nullā icludit neceſſitatē vbi: qꝛ nō apparet aliq̄ neceſſitas ponendi tot res in itellectu. ad hoc ꝙ itelligat ⁊ ꝓducat vbū: ⁊ ꝙ ponat̃ ibi ꝓductio talis idealis ⁊ forma ſpecularis: cū in alijs potētijs ſenſitiuis: q̄ ſunt apprehenſiue ſuoꝝ oboꝝ: nō formet̃ tale idolū: nec talis forma ſpecularis: ſicut pꝫ in viſu in q̄ nihil aliud ē ad hoc ꝙ actu videat niſi viſio: que eſt q̄dā q̄litas abſoluta: a q̄ denoiatiue color dr̄ viſus: vl ſi eſt ibi aliqđ aliud vltra illud ē ꝓductio obiecti in eē diminuto. ſ. in eē viſo: qđ qdē eē diminutū ē ipa ꝓductio paſſiua obiecti in tali eſſe. iō fruſtra ponit̃ iſtud ydolum ⁊ ſine aliqua neceſſitate.

¶ De varijs in primo motore ꝓductiōib⁹. Cap. III.

AD pluralitatē aūt ꝓductionū: ſicut etiā

ſuppoſitoꝝ attēdam⁹ quot ſūt: ⁊ an ſint plures ibi ꝓductiōes q̄ 2ᵉ actiue ⁊ 2ᵉ paſſiue: ⁊ plā ꝓducta q̄ 2ᵃ ⁊ plā ſuppoſita q̄ tria. ¶ p̄ᵃ g̊ ꝯ̄ ſit talis. primus motor vel itellectus primi motoris plā vba ꝓducit reſpectu obiecti diſtincti. hec ꝓbat̃: qm̄ iſta vba ſunt diſtincta. quoꝝ vnū pōt manere in itellectu primi motoris. vt hoc vbū ꝙ hō ē aīal: ⁊ nō hoc ꝙ hō exiſtit in tali nūc: qm̄ illud pōt nō exiſtere. g̊ hoc vbū ⁊ iſtud nō ſūt idē. 2ᵒ qꝛ vbū ꝓductū neceſſario ⁊ ꝯtingenter nō ſunt idē: ſꝫ itellectus primi motoris neceſſario format ⁊ ꝓducit ſeu dicit vbuꝫ de terminis ſimplicibus vt de q̄ditate roſe ⁊ floris: ſꝫ ꝯtingenter format ⁊ dicit vbū de ꝯplone ꝯtingenti. vꝫ. ꝙ nauale bellū erit cras: qm̄ ꝯtingenter erit. g̊ ⁊c̄. ¶ Conſequenter ſic. vba oboꝝ ſucceſſiue cognitoꝝ neceſſario ſūt diſtincta realr: ⁊ ēt eiuſdē obiecti ſucceſſiue cogniti: ſꝫ itellectus primi motoris pōt intelligere ſucceſſiue plā vnuꝫ poſt aliud: ⁊ idē plurib⁹ actib⁹ ſucceſſiue. vt pꝫ de ꝯplonib⁹ ꝯtingentib⁹: ⁊ de ꝯplone affirmatiua ⁊ negatiua: ⁊ de eiſdē terminis: vt ꝙ nauale bellū erit cras. ⁊ ꝙ nauale bellum nō erit cras: qm̄ ſicut q̄lꝫ ps ꝯtingenter pōt euenire: ita ꝯtingenter pōt cognoſci: vel erit oppoſitio. ⁊ ꝑ ꝯn̄s plā vba pn̄t formari. Dicamus ergo ꝙ itellectus primi motoris hꝫ plēs dictiōes actiuas inferētes plēs paſſiuas reſpcū pluriū oboꝝ diſtinctoꝝ: ⁊ per ꝯn̄s pōt formare plura vba. ¶ 2ᵃ ꝯ̄ ſit talis: ꝙ eſt dare vbū vbi effectiue. hoc ꝓbat̃. qm̄ verbū ꝓductū a primo motore: cū ſit forma intelligēs obm diſtinctū a ſe: Sicut primū ſuppoſitum formare poteſt vbū de roſa ⁊ de q̄cūqꜫ alio obiecto diſtincto: ⁊ ſi ſic erit verbū verbi effectiue. ¶ Conſequenter. qꝛ actiones reales ad extra ſunt cōes oīb⁹ ſuppoſitis: in quib⁹ formaliter exiſtit nā primi motoris. g̊ ꝓductiōes ⁊ intellectiōes: queādmodum ſunt dicere ⁊ dici ⁊ formare verbi obiecti diſtincti. eſt g̊ verbū verbi ꝑiuatiue: imo verbū verboꝝ: imo quaſi infinitoꝝ: qꝛ oīum oboꝝ diſtinctoꝝ a ſe. ¶ 3ᵃ ꝯ̄ eſt talis: ꝙ eſt dare verbum verbi terminatiue. ſic intellndo ꝙ de verbo tāqꜫ de obiecto pōt formari verbū aliud: ⁊ ſicut vnū verbuꝫ eſt terminus alterius verbi: ſicut obm eſt

Primus motor plura verba ꝓducit reſpectu obiecti diſtincti.

terminus ⁊ terminat notiam ⁊ v̄bū ꝯñs illā notitiā. hoc ꝓbat̄: qm̄ verbū cadit ſub p̄mo obto intellectus. ſ. ſub ente. ḡ itelligibile. ⁊ per ꝯñs de ipſo pōt formari v̄bū. ¶ Dz aūt dubōnē p̄mo qd ſit v̄buz cū tot v̄ba fiant de v̄bo. 2º de diſtōne v̄boꝝ ſpecia nūerali īter ſe. 3º de nāli noa v̄bi. ¶ Diſſolo p̄mi ſtat in hoc: qm̄ ꝑ v̄bū nō itelligo aliqd idolū. Nec aliq̄ formā exemplarē ꝓductā per actū dicēdi: q2 vt imete ſupradictū fuit: talis forma ſpecularis nō eſt ponēda. Et ſi poneret̄ nō eēt v̄bū: qm̄ v̄bū v̄r eēntialiter ⁊ in p̄mo mō icludere reo ad verbātē. hec aūt fora ſpecularis ē qdā ens abſolutum: nec reſpectū includit eēntialiter: lz eaz forte terminet vel fundet. ¶ Adhuc aūt nō itelligo eē iſtā notiam abſam eadem rōne. Nec itelligo v̄bū p̄ciſe actū dci. ⁊ rō huius dicti eſt iſta: qm̄ v̄bū nō eſt p̄ciſe reo: ſed nec̄io eſt aliqd excepta reſone. ¶ Palā ḡ ꝙ v̄buz eſt aliquid ꝯſtitutū ex reſpcū ad verbantē ⁊ quodā alio abſo. ⁊ per ꝯñs ex dictiōe paua ⁊ noa ꝓducta ꝑ talē ꝓductionē paſſiuā: ex qbus duob9 ꝯſurgit ⁊ reſultat ipm̄ v̄bū: qd nō eſt vnū per ſe ꝑſcitate p̄mi modi: cū icludat reo diuerſoꝝ geneꝝ. Uel opz ꝙ verbum ſit aliqd ꝯſtitutū ex dictiōe paua ſeu ex cōceptiōe paſſiua: ⁊ ex obto ꝙ atting̃: ⁊ ſic rō v̄bi reſultat ex iſtis duob9. ſ. ex ꝯcipi ⁊ obto. hoc. n. v̄buz vocat̄ ⁊ ꝓles mentis. ¶ Sed ſi adhuc queras quid ſit veri9 dcm̄: vel ꝙ v̄bū ſit qd cōſtitutū ex productione paſſiua ⁊ noa iſta abſa: que eſt terminus ei9 vel ex ꝯcipi ⁊ obto. ¶ R̄ndeo tibi eligas quē volueris d̄ iſti duob9 modis. Et breuiter ſi teneas ſecundā viam ꝓbandi emanationē in p̄mo motore. tūc ꝯñter dicas ꝙ v̄bū eſt aliqd ꝯſtitutū ex ꝓductiōe paſſiua noe abſe ⁊ ex iſta noa. ſi aūt dicas ⁊ teneas 3am viā. tūc hēs ꝯñter dicere ꝙ v̄bū cōſtituit̄ ex ꝯceptiōe paſſiua ⁊ ex obo qd cōcipit̄. 3a aūt via vr̄ magis eligibilis. ¶ Diſſolo aūt alioꝝ dubitatoruz de diſtōne v̄bi ⁊ noa nāli v̄bi ſit talis. Pro diſſolutiōe p̄mi. ſ. diſtinctionē v̄boꝝ ponit̄ talis ꝓpō. obiectoꝝ ſolū nuō diſtinctoꝝ v̄ba diſticta ſunt ſpē: h̄ ꝓbatur: qm̄ ꝯñter verba eiuſdē obti iter ſe ⁊ minus diſtinguunt̄ q̄ verba obtoꝝ diſtictoꝝ nuō: ſz iſta verba diſtiguunt̄ nuō: vt verba que habeo ſucceſſiue de eadē roſa. h̄ ego ⁊ tu formamus de eadem roſa: neceſſario ſunt diſticta nuō. ergo ⁊ verba que habeo ex duabus roſis ſunt diſtincta ſpē: qm̄ plus diſtinr q̄ alia. alia aūt diſtinr nuō. ergo iſta plus diſtinguunt̄: ⁊ ꝑ ꝯñs diſtinr ſpē. ¶ Conr. qm̄ verba eiuſdem obti vel que formant̄ ab eodē obto depēdent ⁊ menſurant̄ ab eodē. alia aūt nō: imo menſurant̄ a diuerſis. ¶ Propoſitio 2a ſit talis. verba obtoꝝ diſtinctoꝝ genere nō diſtinr genere: q2 non opz ꝙ ſit tāta diſtō in exēplarib9 q̄ta eſt in exēplatis: nec ī notitijs quāta eſt in obiectis: q2 oēs notitie ſunt de p̄ma ſpē qualitatis: ſed oba noe reperiūtur in oīb9 p̄dicamētis. ¶ Pro diſſolutione autez vltimi dubij. ſ. de notitia nāli verbi reſpectu obti diſtincti ſiue in p̄mo motore ſiue ī alijs ſiue in nobis ponēde ſunt alique ꝓpōnes. ¶ Prima ſit talis. Ex puris nālibus pōt formari v̄bū verbi creature ⁊ effectiue ⁊ obtiue: ſic ꝙ illud verbū formatū de v̄bo hz creaturā ꝓ ꝓducēte ⁊ obo terminante. Uel vt melius dicat̄ ꝙ verbū illud de quo format̄ aliud verbū ſit formatū ab intellectu creato ⁊ ſit formatū ab obto creato vt verbū roſe formatum in intellectu tuo. hec ꝓpō ſic intellecta. ꝓbatur ſic. ex puris nālib9 pōt cognoſci fundamentum. ḡ reſpectus. ſ. ipa verba paſſiua: que eſt ipm̄ formale ꝯſtitutiuū verbi. ¶ 2a ꝓpō ſit talis. ex puris nālib9 poteſt formari verbū verbi creature effectiue: ⁊ p̄mi motoris obtiue: qm̄ tale eſt vere ens limitatum ⁊ creatū: ⁊ cadit ſub per ſe obto intellus nr̄i. ¶ Et ſi arguas ꝙ cū tale verbū formatū d̄ p̄mo dicat reo ad p̄mū motorē vel ꝑ ſe icludit p̄mū motorē cum ꝯſtitutū ex ꝯceptiōe paua qua ꝯcipit̄ p̄mus motor: ⁊ ex ipo p̄mo motore. p̄mus aūt motor q eſt terminus iſtius reſpcūs nō pōt ex puris nālib9 videri. ḡ nec de v̄bo ei9 poterit aliud v̄bū formari. ¶ R̄n. tibi ꝙ nō hēo ꝓ icōuenieñti ꝙ ꝓductio paſſiua poſſit eē: ⁊ videri abſq3 hoc ꝙ eius terminus videat̄. Et pono tibi exēplū de motione paſſiua: qm̄ aliqd mole mouet̄ ſine acqſitiōe cuiuſcūq3 vbi. vt pz in vacuo. illa aūt eſt ſine termino vt ſine vbi: ita pōt videri ſine vi. ḡ ſimiliter ⁊ ꝯceptio iſta paſſiua qua p̄mus motor ꝯcipit̄ poterit videri ſine eo ꝙ concipiat̄: ⁊ ſic poterit formari verbū de iſta ꝯceptione paua: ⁊ ſic erit v̄bū v̄bi. ¶ 3a ꝓpō ſit talis. ex puris nālib9 pōt formari v̄bū v̄bi effeue ⁊ creature termiatiue. hoc ꝓbat̄: qm̄ ſi pōt nāliter videri reſpectus ſine termino: ſicut dicit 2a ꝓpoſitio. ḡ ⁊ ſine fundo ⁊ ſi ꝯceptio paua ꝯſtiua verbi pōt videri ſine termio ⁊ ſine eo qd ꝯcipit̄: ḡ ⁊ ꝯceptio actiua poterit videri: imo ⁊ paſſiua abſq3 eo qd ꝯcipit̄. non aūt negat̄ ꝙ de v̄bo formato a p̄mo motore: niſi videat̄ primus motor ꝙ nō eſt nec̄iū. vt dcm̄ eſt. ¶ 4a ꝓpō ſit talis. nō pōt ex puris nālibus formari verbum verbi p̄mi motoris ꝓductiōe terminatiue. hoc ꝓbat̄: qm̄ cōceptio paſſiua talis verbi increati ⁊ infiniti nō eſt nāliter cognita ſeu viſa. hec tm̄ ꝓpō a noſtris ꝓgenitorib9 negaret̄: qm̄ ponūt ꝙ 2a intelligētia format v̄bū verbi de p̄ma: ⁊ hoc naturaliter cū p̄ma moueat eam nāliter vt amata ⁊ deſiderata ⁊ intellecta: quicqd tm̄ ſit de ph̄is negatiuā tibi trado. ¶ Ad ꝓpoſitū ḡ reuertētes perſcrutemur: an in p̄mo motore ſint plures motiōes q̄ due actiue ⁊ due paſſiue ⁊ 2o ꝓducta ⁊ 3a ſuppoſita. hoc. n. erat ſpāliter inquirēdū. ſit p̄ma ꝯ̄ talis: que initit̄ p̄me vie de modo ponēdi ꝓductionē aliquā eē in p̄mo motore ad intra: nō hz ponere niſi vnicā productionē. vnicā dico actiuā ⁊ paſſiuā. hoc ꝓbatur. ibi nāq3 dcm̄ eſt ꝙ idē fundamētalr generat ſe: lz nō forr: ⁊ hoc etiā eſt reperibile in creaturis: ꝙ idē conſeruat ſe ⁊ generat ſe. ergo ⁊ in intelligētijs vt hz intelligētia: ſicut motor infert quādā ꝓductionem actiuā ⁊ illā ꝓductionē paſſiuā: que hz ꝑ ꝑ ſe termino qd habuit ꝓ p̄ncipio. ſ. hāc eādē itelligentiam. Palā aūt ꝙ ſtante iſta ꝓductione nō infert̄ aliā reſpcū eiuſdē termini: nō ifert niſi vnā productionē: ⁊ iſta ſtante ſtat tam iſta ꝓductio actiua q̄ paſſiua: cū ſit nec̄e eſſe ſimplr̄ imutabile. ḡ nō erit niſi vna ꝓductio ibi ſtando in iſta via p̄ma. ¶ Et pono tibi exēplū. qm̄ ignis ꝓducit calorē in aqua. ſi iſta ꝓduco caloris ſemꝑ ſtaret nūq3 ignis reſpcū eiuſdē caloris aliā ꝓductionez eliceret: ſicut illud albū reſpcū eiuſdē termini nūq3 infert niſi vnā ſimilitudinē iſta ſtante. ſic in ꝓpoſito. ḡ qui initit̄ p̄me vie demrandi emanationē ſuppoſitoꝝ in prima itelligētia nō hz ibi ponere niſi p̄ciſe 2o ſuppoſita vnū ꝓducens ⁊ aliud ꝓductū. ¶ 2a ꝯ̄ ſit talis: que initit̄ 2e vie de mō ponēdi emanationē perſonarū in p̄ma itellia nec̄io hz ibi ponere ꝓductiōes

Poteſt m̄ teneri in his q̄ differūt nuō latitudinē reperiri.

Ex puris nāl b9 pōt formari verbū v̄bi creature effectiue ⁊ p̄mi motoris obiue.

Pōt productio paſſiua videri abſq3 hoc ꝙ ei9 terminꝰ videat̄.

Lege ꝓ declaratiōe h9 ꝑus ſecūdā diſtōnez p̄mi ſniaꝝ Scoti.

duas actiuas ⁊ duas paſſiuas ad minus. hoc probatur. quoniā vbi ſunt duo ꝑncipia productiua ⁊ duo termini ꝓducti eēntialē ordinē hn̄tes ibi neceſſario ſunt plēs ꝓductiōes. ſ. ze actiue ⁊ ze paſſiue. ſic aūt eſt in ꝑo motore vt in alia za fuit dcm̄. ſ. itells ⁊ volūtas: q̄ ſunt zo ꝑna ꝓductiua: ⁊ noa ⁊ amor: q̄ ſunt zo termini ꝓducti. ḡ necīo ſūt ibi due ꝓductiōes actiue ⁊ ze paue: ⁊ ſp̄aliter cū iſta ꝑna ꝓductiua ſint alteri9 rōnis ⁊ ordīs ⁊ termini alterius rōnis: qm̄ vn9 termin9 eſt ꝓductus nālr ⁊ ali9 libere. ℭ 3a ꝯ ſit talis: q̄ initiꝫ huic vie ze de mō poe emanationē ꝑſonaꝝ in ꝑo itelli9 necīo ponit duas ꝓductiōes actiuas ⁊ zas paſſiuas ꝑciſe tm̄ ⁊ nō plures: imo ipoſe eſt ꝙ poſſint eē plēs ꝙ̄ ze. ꝓbaꝫ h̄ ꝓpō: qm̄ eiuſdē termini ꝓducti ad eundē terminū ſiue ꝑexn̄tē ſiue nō ꝑexn̄tē nō pn̄t plēs eē ꝓductiōes ſimul: qm̄ ſi ibi ē vna: q̄ ſemꝑ ſtat: alia ē ſibi icōpoſſibilis: ſꝫ in ꝑ motore ē idē ꝑnm. ſ. itells idē ⁊ idē termin9. ſ. eadē noa: q̄ ſemꝑ manet. ḡ nō pn̄t eē plēs ꝓductiōes rea noe in ꝑo motore. ℭ 4a ꝯ ſit talis: que initiꝫ 3e vie. de mō poi emanationē ꝑſonaꝝ in prima itelli9 necīo hꝫ ponere duas ꝓductiones actiuas ⁊ duas paſſiuas. hoc ꝓbaꝫ: qm̄ itells hꝫ necīo ⁊ nālr ꝓductiōeꝫ ſibi ꝓpoiam. ſ. ꝓductiōeꝫ obi i eē cognito ⁊ volūtas in eē ſpirato: ſed iſte ꝓductiōes necīo ſunt alie ⁊ alie. ḡ necīe ſunt due ad minus. ℭ 5a ꝯ ſit talis: que initiꝫ 3e vie. necīo hꝫ dicere ꝙ ſunt ibi ꝑciſe ze ꝓductiōes actiue ⁊ ze paſſiue. hec ꝓbaꝫ. ſicut ꝑma ⁊ 3a: qꝛ eiuſdē ꝑncipij ⁊ termini. ḡ ⁊ ꝓductio eadē: ſuppoſito ꝙ vna iſtaruꝫ ſemꝑ ſtet ſic eſt in ꝓpoto. Manifeſtū eſt aūt ꝙ itells ſiue immobilis ſiue in quocūqꝫ producēs obm in eē cognito alia ꝓductiōe nō ꝓducit illud obꝫ ꝓductiōe eiuſdē modi ꝯcipiēdi. ſemꝑ. n. vꝫ ꝙ idē itellus reſpcū eiuſdē obti eādē notitiaꝫ eadē ꝓductiōe ꝓducat. ℭ Et ſi arguas ꝙ nō aſſignaꝫ ꝑciſa rō: qꝛ talis ꝓductio ſit oīno impluriblis niſi ſub ꝯditiōe: qꝛ ſemꝑ ſtat. ḡ ſi nō ſemꝑ ſtaret: vꝫ ꝙ po9 poſſet in aliā: ⁊ ꝑ ꝯn̄s po9 q̄tū eēt de ſe nō eſt determinata ad iſta: ⁊ ſic q̄tū eſt de ſe nō repugnat gn̄ poſſint eē plēs. Et vltra. ſi pn̄t eē plures ꝓductiones ꝙ̄ ze necīo ſunt ibi: qm̄ qcq̄d pōt iceē eſt ibi ī actu: cū oīa ſint neceſſaria: qm̄ in perpetuis nō dn̄t eē ⁊ poſſe. ℭ Rn̄: tibi ꝙ rō eſt ſufficienter aſſignata: quare nō pōt talis ꝓductio pluriri: qm̄ eſt eiuſdē poe reſpectu eiuſdeꝫ termini. Idē aūt ꝓducēs reſpcū eiuſdē termini ꝓducti nō pōt hēre nec ſimul: nec ſucceſſiue niſi vnicā ꝓductioneꝫ numero. ℭ Et iō dꝫ poſito ꝑ impoſe ꝙ iſta ꝓductio nō ſtaret: ſed magis raptiꝫ tranſiret: impoſe eēt ꝙ po9 poſſet elicere aliam reſpectu iſtius eiuſdē termini: qm̄ abſa po9 eſt ſimplr determiata ad vnā ꝓductionē tm̄ rea vni9 termini. ℭ Adhuc aūt ꝓbaꝫ ꝙ nō poſſint eē plēs generatiōes actiue: nec plēs ſpiratiōes actiue ꝑ hoc ꝙ q̄libet ē iſtīa infinita ꝑꝑe ſpēi: qm̄ gnō ꝑmi motoris eſt infita gnō. ḡ nō pōt pluri. nō itelligo aūt ꝙ ſic ſit infinita ꝙ includat infra ſe ⁊ claudat oēm aliā gnōnē eiuſdē ſpēi poſitā vel poſem poni: ⁊ ꝙ claudat infra ſe oēs gradus idiuiduales eiuſdeꝫ rōnis cū illa: qm̄ tunc in ꝑmo motore eēt oīs gn̄ātio: nec alibi eēt repibilis: qđ falſum eſt. Sed dicꝫ infinita: qm̄ eius differētia indiuilis: que eſt cōſtitutiua ipſius equipollet oīb9 alijs ⁊ ꝯtinet ⁊ claudit equipollēter oēs iſtas eiuſdē rōnis actu poſitas ⁊ poſes. ℭ Et de iſto mō infinitatis fuit dcm̄ ſupra. lib9. z9 caplo de īfinitate ꝑmi motoris. ℭ Sꝫ forte dices ꝙ gn̄ātio actiua ⁊ quecūqꝫ alia ꝓductio cuꝫ ſit reſpectus nō formalr finitus: nec formalr infinitus cū nō ſit q̄tus q̄titate ꝑfectiōis ⁊ virtute: qꝛ reſpectus nō dicit aliq̄ꝫ ꝑfectionē. ℭ Dicitꝫ ꝙ lꝫ nō habeat gradus v̄tutis: nec finitum nec īfinituꝫ. hꝫ tamē gradus entitatis finite vel infinite: hec tn̄ rō lꝫ ſit ꝓbabilis non demonſtraꝫ.

Potētia eſt ſimpliciter determinata reſpcū vni9 termini vnī.

Quid intelligat ꝑ gnōnē īfinitā.

Amplius aūt magis in ſpāli đ impluritate in ꝑmo motore perſcrutemur. Cauſa aūt quare nō ponit plures gn̄ātiones actiuas: ab vnō đ magr̄is talis aſſignaꝫ: qꝛ ſm̄ eundem generatio iſta eſt omnis generatio eminēter ſubſiſtēs. ḡ eſt oīno implurificabilis: qm̄ ſicut ꝯceptus ſpecificus ⁊ vlīs eſt oīno iplurificabilis: ſic ⁊ illud qđ corn̄det tali conceptui pluri nō pōt: ſicut homo ſimplr ⁊ roſa ſimplr nō ſunt plurilia in plures hoīes: nec in plures roſas ſimplr: cū ſit oīs hō eminenter. Dicere. n. ſm̄ eum eſt omne dicere eminēter. ℭ At vō h̄ ratio nō cōcludit omnino impoſſibilitatē pluritīs pluriū generationē: quoniam non eſt aliqua repugnātia. ſi ponaꝫ ſubſiſtere gn̄ poſſit plurificari: ſicut ſupra dcm̄ fuit: cuꝫ inquireretꝫ de impluritate ꝑmi motoris. vide modū: qꝛ nolo repetere feſtinās ad alia. ℭ Adhuc aūt alia cā aſſignaꝫ: quare generatio nō eſt plurificabilis: qm̄ illud qđ de ſe eſt hoc vbicūqꝫ reperiaꝫ ſemꝑ eſt hoc. Palā aūt ꝙ hec rō nō ꝯcludit ꝓpoſitū. nā cū dicis ꝙ generatio actiua de ſe eſt hec: qm̄ cū accipis ibi generationē vt eſt cōis ꝑmo motori ⁊ alijs: ⁊ ſi ſic pꝫ ꝙ non eſt de ſe hec: imo plurificabilis pluribus: quoniā oībus generatis ſingulis cōtentis ſub generatione in cōi. ℭ At tu accipis gn̄ātionē ꝓ hac generatione generata: que eſt quoddā indiuiduū ⁊ ſingulare generatiōis in cōi: ⁊ tūc hn̄ verū eſt ꝙ talis generatio eſt de ſe hec. rōne dr̄ie indiuidualis cōſtitutiue ipſius: ſed nō valꝫ ad ꝓpoſitū: qm̄ eodē modo quelibet generatio ſingularis in creaturis eſt etiā de ſe hec. ⁊ eſt etiā oīo implurificabilis: qꝛ nō pōt fieri plures: pōt tn̄ habere vnā eiuſdē ratiōis: imo compatiꝫ plures ſecuꝫ: ita tibi dicereꝫ ꝙ iſta: que eſt in ꝑmo motore: lꝫ de ſe ſit hec: pōt tn̄ cōpati ſecū plures alias vel vnā. ℭ Et ſi dicas: ꝙ tu nō accipis generatiōeꝫ ꝑmo mō nec ſcđo mō ꝓut eſt iduiduū generatiōis in cōi ad oēm generationē: ſed accipis generationē ꝑ quadā ratiōe formali ⁊ quidditatiua: que eſt de ſe hec ⁊ eſt cōſtitutiua ꝑſone in cōi: ⁊ iſta ratio formalis generatiōis eſt primo diuerſa quātū ad ꝑmū moduꝫ a generatiōe in cōi: que eſt qđdā ſingulare ꝯtentū ſub generatiōe in cōi. Iſtud dcm̄ vꝫ gratis dcm̄ ⁊ ſine magna necītate multiplicare ratiōes formales generātis. Ab eodē aūt alia ratio aſſignaꝫ. generatio ꝑmi motoris eſt ſimplr implurificabilis: que talis eſt. nulla que ex ſe nō determinaꝫ ad certū numerū indiuiduoꝝ eiuſdē ratiōis quātū eſt ex ſe pōt eē cū quacūqꝫ multitudine ⁊ pluralitate: imo eadē ratiōe qua in duob9 vel tribus eadē ratiōe in īfinitis. Si ḡ nā ⁊ q̄ditas generatiōis actiua nō determinaret ſe ad certum numerū idiuiduoꝝ generatiōis: ſic ꝙ poſſet in īfinitis eē: ⁊ ſi poſſet iam eēt: qm̄ quicquid eſt ibi poſſibile eſt necāriū: ⁊ quicq̄d pōt eſſe ibi actu eſt ibi: qꝛ ī ꝑpetuis nō dꝫ eē ⁊ poſſe. ipſa aūt ſi eēt pluribus in plēs eiuſdē rōnis nō dterminaret ſe ad certū numerū idiuiduoꝝ. ḡ eēt ī īfinitis. hoc aūt ē falſuꝫ ⁊ ipoſe

Quare ſi ponuntur plēs gnōes actiue.

Dicere, eſt oē dicere.

In ꝑpetuis neceſſaria eſſe ⁊ poſſe nō differre.

ergo activa gñātio pmi motoris nullo mō eſt plu-
rificabilis:ō ꝙ h rō nō ꝯcludit ipoſſem ſimplr gn
poſſint eē plēs pductiōes pmi motoris ⁊ plēs gñō
nes active alterius tñ rōnis. Lʒ rō ꝯcludat ꝙ nō
poſſint eē plures eiuſdē rōnis. ¶ Ad rationeʒ aūt
adhuc diceref ꝙ nō ſequif ſi pōt eē i duob' vel.6.
vel.10.ꝙ ꝑꝑ hoc poſſit eē in īfinitis: qꝛ diceref ꝙ
ſicut gdutas entis ē determiata ad certū numerū
pdicamētoꝝ;⁊ qōlʒ genus ad certū numerū ſpēꝝ
ſic aliq nā eſt determiata ad certū numerū indiui
duoꝝ:qꝛ diffi vr ꝙ vnū poſſit vel ſucceſſiue
actuari vel determiari ꝑ iſ actus ⁊ inferf ꝙ gdi
tas ipſius nūc ⁊ tpis eſt determiata pciſe ad vnuʒ
ſolū iduiduū:qō tñ tibi nō aſſero. ¶ Et ſi adhuc
dicas:qō eſt aliq nā ſpēa:que nō determiaf ad cer
tū numeꝝ iduiduoꝝ:imo qtū eſt ex ſe pōt eſſe in
īfinitis.ḡ ⁊ oīs nā ſpēa ſic eſt plurifi ꝙ ad nulluʒ
certū numeruʒ indiuiduoꝝ ſe determiat:ſʒ pōt eē
in īfinitū qtuʒ eſt ex ſe. ¶ Dr hic ꝙ ꝯña nō valet:
qꝛ ſicut eſt aliq nā gnis ſubalterni ⁊ plurifica:
que determinaf ad plures ſpēs q̄ aliud:imo forte
aliud eſt qō nō hʒ niſi duas ſpēs vel vnā vel aliqñ
nullā.ſic erit de nā ſpecifica ꝙ aliq erit determia-
ta ad certū numerū maiorē vel minorē.vʒ.alia ad
vnuʒ.alia ad duo.alia ad 3a.vel ad.10.vel ad.100.⁊
ſic de aliis.vt magis appʒ de nā gnis re ſpērū q̄
de nā ſpēi re iduiduoꝝ.pmus ḡ modus aſſi im-
pluri in pº motore vr pbabilior īter oēs: eligas
tñ vnū de iſtis quē volueris.

Scōm Bonetū nā ſpecifica determinaf ad certuʒ numeruʒ indiuiduorum.

Reſtat autem adhuc pſcrutari aliqd de
quodā mō ſpāli pluri p
ductionū in pmo motore que talis eſt. Ferf a qdā
nouo pbō ⁊ moderno theologo:ꝙ in pmo motore
ſunt nedū 3es pductiōes active ⁊ tria ſuppoſita p-
ducta:⁊ ſic ſunt ibi.4.pducta ſuppoſita in quibuſ
ſubſiſtit vna nā ſingularis.rō aūt talis aſſignatio-
nis talis ſit. qꝛ quot ſunt pnª pductiua in pº mo-
tore diſtincta ex nā rei ⁊ pfecta ſimplr nedū ſunt
ibi pductiōes active:qꝛ cuilibet pductiōi active
nō corridet niſi vnū pnm pductiuū:⁊ cuilibet pnº
corridet ppa activa pductio. alſ eſſet ibi fruſtra
⁊ eſſet ocioſum in nā: ſed in pmo motore ſunt tria
pnª ſimplr perfecta ex nā rei diſtincta.ſ.eēntia pri
mi motoris itellus ⁊ volūtas.Cuilibet ḡ pnciº cor
rñdebit ppria pductio; ⁊ ſic ſunt ibi 3es pductiōes
active ⁊ 3a pducta ⁊.4.ſuppoſita. Modus aūt ſeq
tur talis:qꝛ in pmo motore eſt h eēntia vel h mo
tor vel hec intelligētia: que eſt quedā nā ſingula-
ris ⁊ h:⁊ per ꝯñs nō repugnat ſibi pducere ⁊ pdu
ctionē elicere tā activā q̄ paſſivā ⁊ terminus iſtiº
productiōis eſt ipſamet nā ſingularis: eo mō quo
dcm fuit in pma via de mō ponēdi emanationem
ſuppoſitoꝝ in pmo motore:ita ꝙ hec pductio erit
ad terminū pexiſtem:imo pnciª ⁊ terminus eſſent
oīno idē idētitate abſoluta:qꝛ hic motor pſcin-
dit ab omni pfectiōe poſteriori:⁊ per ꝯñs ab itelle
ctu ⁊ volūtate ⁊ intellectiōe ⁊ volitiōe pncim ⁊ ter-
minus iſtius pme productiōis ⁊ productio ppriſ-
ſime dicif gnātio;qꝛ hʒ nām hanc pro pnº hʒ hāc
eandē nām pro termino. ¶ Scōm pncipiū pdu-
ctiuum eſt ipſe intellus qui producit verbū.ſ.noti-
tiaʒ genitā;⁊ talis productio proprie vocaf dictio
vl dicere cū proprie pertineat ad ipſuʒ intellectū.
Et illud dicere hʒ p per ſe termio iſtā notitiā ⁊ p
per ſe pncipio productiuo ipſum intellectū:⁊ talis

Eſſentia dei pōt dici principium pductiuum.

Intellectus diuinus eſt pncipiū pductiuuʒ notitie genite.

productio eſt ad aliquid pexiſtēs ⁊ principiū ⁊ ter
minus iſtius pductiōis nō ſunt ſimplr idem iden
titate abſoluta:immo ex natura rei ſunt diſtincta.
Et de iſto modo pductiōis dcm fuit via 2ª probā-
di emanatiōes pſonarū in itelligētia pª. ¶ Prin-
cipiū 3m productiuū eſt ipa notitia que ſpirat amo
rem:ſic ꝙ talis pductio hʒ voluntatē pro pncipio
productiuo ⁊ amorē pro termino. Cōcludit ḡ pdi-
ctus phus:imo theologus ꝙ ꝑ neceſſitatē ſunt ibi
3es pductiōes active ⁊ 3es paſſive ꝯſtitutive 3m pſo
narum pductarū ⁊ 4ª perſona eſt omnino impro
ducta ab alia perſona: lʒ ſit pducta ſm eū ab hac
nā ſingulari:que elicit hāc productionē activā pri
mā:ſicut calor elicit calefactiōeʒ: que eſt actio ve-
re elicita.Et ſi tñ maneat in agēte: ſicut ferf ab eo
dem.ſequif ꝙ hic calor producit ſe calefaciens:ſi-
cut aq producit aquā frigidā: ſic ⁊ h itelligētia ſin
gularis eliciēs pmā productionē: que manet in ea
neceſſario producit ſe.i.producit cōſtitutū ex ipſa
nā ſingulari ⁊ ipſa productione activa. ¶ Ac vō lʒ
iſta via ſit multū ſubtilis. Videf tamē impoſſibi-
lis. quia impoſſibile videf ꝙ realitas capiēs eſſe
realr ⁊ realitas nō capiēs eſſe realiter ſint idē rea-
liter:⁊ ꝙ vna profluat ab alia: ſed gnātio activa ſi
eſſet elicita caperet eſſe ſimplr ab hoc motore per
ſe.hic aūt motor nō capit eē realr. ḡ h realitas nō
eſt iſta:⁊ ſic cū in illa pma perſona ſm te ponātur
due realitates:ſequif ꝙ tūc facient vnū ꝙ ibi erit
ꝯpō rei ⁊ rei:qō eſt falſuʒ. ¶ Et ſi dicas ꝙ hec rea
litas:que dr gnātio activa: ⁊ hic motor ſom ſūt idē
ydētitate relativa.nō aūt abta: que aūt ſunt ſic idē
vna realitas pōt cape eē ſimplr ⁊ alia non. ¶ For
te adhuc dices:ꝙ pma ppō non ſit vera: que dicit
ꝙ realitas: que realr capit eſſe: ⁊ iſta q nō capit eē
nō idē ſunt realiter:qꝛ perſona producta realr ca
pit eē ⁊ ſpālr pductio paſſiva realr capit eſſe: ⁊ tñ
eſt idē realr cū eſſentia pmi motoris: que nō capit
eē ſimplr realr:qꝛ erat an oēm productionē. Rñº
tibi.ſolonē q̄re. ¶ Dicamus ḡ ppōnē negativā:ꝙ
in pmo motore nō ſunt tres productiōes active: ſʒ
ſimplr due:qꝛ eēntia pmi motoris nō eſt 3m pnci
piū productiuū:nec diſtinguif ꝯ itellcm ⁊ volūta-
tem vt vr ꝙ ex iſtis īferiorib' poſſet hoc demrari
ita euidēter ſicut demraf de itellectu ⁊ volūtate:
ꝙ ſint pnª productiva.ſunt ergo tñ tria ſuppoſita
vnū improductū ⁊ 2ª producta.

¶ De pceſſu ſpūs ſancti a pr̄e ⁊ filio. Cap. IIII.

Habet aūt dubitationē non mo-
dicam an pmū ſuppo
ſitū per ſe productm duoꝝ ſuppoſitoꝝ
productoꝝ vel tñ per ſe producat 2m.
⁊ pmū ⁊ 2m producāt 3m ſuppom. ¶ Ori
tur etiā 2m dum ſuppoſito ꝙ 3m ſuppm nō procedat
a 2º. ſʒ tñ a pmo: an diſtingueref a 2º. ¶ Pro diſ-
ſolutiōe pmi dubÿ ponif propoſitio affirmativa a
pluribꝰ.ſ.ꝙ pmū ⁊ 2m ſuppm ſimul ⁊ equalr ⁊ con-
formiter producūt 3m ſuppom:⁊ ratio huius propo
ſitiōis eſt iſta: qꝛ omne ſuppoſim perfectū hñs in
ſe pncipiū productivū alicuius termini anteq̄ il-
lud pnm hēat terminū ſuuʒ adequatū pducit iſtū
terminū:ſʒ vom que eſt pnm pductiuū tertÿ ſuppo
ſiti eſt in ſuppoº 2º ⁊ in pº: anq̄ hēat terminū ſuū
adequatū.ḡ pm ⁊ 2m ſuppom ſil pducūt 3m ſuppom.
¶ Ex his aūt iferf ꝙ 2m ſuppom nō pōt dicere ſeu
generare:lʒ in eo ſit potētia pductiua dicēdi ⁊ ge-

Lege Scotū de iſtis oīb⁹. p̄ ſniaꝝ. diſt.xi.i2.⁊.i3.

verū dic: quoniā intellectus ſb̄z terminū ſuum adequatū anteq̄ cōicet̄ ſcd̄o ſuppoſito.ſ.ipſummet verbum. ⁋ Adhuc aūt ex hoc ſequit̄ q̄ iſta tria ſuppoſita ſunt vnuꝫ p̄ncipiū creature ad extra: q2 p̄ncipium ꝓductiuū eſt in tribus anteq̄ creatura ꝓducatur. ⁊ per ꝯñs producit ad extra ⁊ in eſſe reali ⁊ in eſſe intētionali ꝓducendo obiecta in eſſe cognito producendo verba de obiectis diuinis. ⁋ Et ſi arguas: q̄ ad variationem ſuppoſitoꝝ neceſſario ſequit̄ variatio ꝓductionum. Dicit̄ q̄ nō opꝫ vbi rō formalis q̄.nō variat̄: lꝫ ipſm qđ. varietur. Eſt aūt vnū q̄.in trib⁹ ſuppoſitis: lꝫ ſint plā qđ. ⁋ Sꝫ forte adhuc argues: q̄ iſta rōo nō ſufficit: q2 vbi eſt vnuꝫ q̄.ſi ſint ibi plā qđ.nec̄io variat̄ actio ⁊ ꝓductio. hoc ꝓbat̄. ex exēplo multipl̄r repto in iſtis īferiorib⁹. ⁋ p̄m de aīa itellectiua: q̄ eſt p̄n̄m ſenſ̄ quo. in pede ⁊ i manu: ⁊ tñ man⁹ pōt ſentire calorē ⁊ nō pes. Exēplū de aīa celi: q̄ ſm̄ q̄ vrīr inuenire p̄hi eſt for̄ oīum orbiū ⁊ p̄n̄m quo. motus localis: ⁊ tñ oēs celi hītes illā aīam nō mouent̄ eodē motu: imo mouent̄ motib⁹ oppoſitis. Exēplū ēt de grauitate: q2 ſi eēt in plurib⁹ corpib⁹ vna grauitas nuō: adhuc nō opꝫ q̄ ſi vnū graue moueret̄ deorſum q̄ oīa alia nec̄io mouerent̄ deorſuꝫ. Idem dr̄ de albedine. ſi vna nuō eēt in plurib⁹ albis ſubiine vnū albū ꝓduceret ex ſe ſuūm alijs albis nihil coopantib⁹ i ratione cāe efficientis.

Moueri ⁊ alteri or bi appropriatur alia ⁊ alia intelligentia.

⁋ Nō aūt iſtoꝝ oīum aſſignat̄ talis: q2 actio nō tm̄ depēdet eſſentialr̄ a p̄n̄ quo. imo ēt depēdet eēntialr̄ a p̄n̄ q̄. Ad ꝓpoſitum aūt reuertētes. Cōfor̄ dicit̄ q̄ lꝫ in duob⁹ p̄mis ſuppoſitis ſit p̄n̄m q̄. ꝓducēdi 3ᵐ ſuppoᵐ: nō ſeq̄t̄ ex hoc neceſſario q̄ ſi vnū ꝓducit q̄ ꝓpter hoc aliud ꝓducat nec̄io: ⁊ ſi ꝓduceret vr̄ q̄ nec̄io alia ꝓductiōe ꝓduceret. Adhuc aūt 3ᵐ ſuppoᵐ p̄ciſe ꝓcedit a p̄ ⁊ nullo⁹ a 2⁰: q2 ſi ab ambob⁹ ꝓcederet nec̄io duabus ꝓductiōib⁹ actiuis ꝓduceret̄: cū p̄n̄ ꝓductiuū ponat̄. hoc aūt vr̄ ipoſſe q̄ ad amorē ſpiratuꝫ ſint 2ᵉ ꝓductiōes actiue: q2 iā dcm̄ eſt q̄ gnīō actiua ⁊ ſpira⁹ actiua ñ ſūt plurīcāte: ⁊ ſi eēnt a duob⁹ eēnt pluricāte.

Sūt duo ſpirantes nō tamē duo ſpiratores.

⁋ Diſſolō tñ oīum iſtoꝝ: lꝫ ſit difficilis: non tñ vr̄ īpoſſibilis: q2 lꝫ p̄dicta tua ex̄ haberent locū vbi vnū eſt quo. p̄ciſe ⁊ q̄. in ꝓpoſito tñ nr̄o locū nō hn̄t: q2 ꝓdu⁹ no⁹ genite nō eſt ab itellū p̄cī: ſicut a p̄n̄ quo. productiuo: imo eſt ipm̄ quo. ⁊ qđ. p̄ximuꝫ: lꝫ ſuppoᵐ in q̄ eſt ſit ipm̄ quo remotū: et q̄ſi ꝑ accñs. ſilr̄ aūt volūtas nō eſt tm̄ p̄n̄m quo re⁹ amoris ſpirati: ſꝫ eſt p̄ncīm q̄. p̄ximū. Iſta aūt 2⁰ ſuppoſita ſunt p̄n̄m q̄. remotū ⁊ q̄ſi ꝑ accñs. ⁋ Et ſi vnuꝫ ſuppoᵐ hn̄s illud p̄n̄m quo ⁊ qđ ꝓducit nec̄io ⁊ aliud ꝓducit. ⁋ Dicamus ḡ q̄ 3ᵐ ſuppoᵐ ꝓducit̄ a duob⁹ p̄mis ⁊ nō ab vno tm̄: ꝗ vō aliter voluerit vl̄ poterit diſſoluere dubitationē predictam diſſoluat. ſi hec ſibi non ſatiſfaciant.

Vnde hic ſuppoſita eē p̄ncipia ꝓductiua qđ. ꝑ accidēs tamē.

Diſſolutio

aūt dubitatiōis 2ᵉ q̄ dubitat̄ an 3ᵐ ſuppoᵐ diſtingueret̄ a 2⁰ ſi nō ꝓduceret̄ ab eo facilis ē. ꝑ q̄ ponunt̄ iſte ꝓpōnes. ⁋ p̄ ꝓpō ſit talis: q̄ 3ᵐ ſuppoᵐ diſtigueret̄ a 2⁰ formalr̄ ex nā rei. hec ꝓbat̄: q2 ꝑ ſe termin⁹ ſpiratiōis actiue ⁊ paſſiue ⁊ gdi⁹ diſtinguit̄ a ꝑ ſe termīo gnōnis actiue. ſ. amor ⁊ no⁹. Tn̄ q2 ſpira⁹ paſſiua ⁊ dictio paſſiua ſunt for̄ diſtincta. ḡ ⁊ illa in q̄bus formalr̄ includit̄. 2ᵐ aūt ſuppoᵐ formalr̄ icludit dictionē paſſiuā ⁊ 3ᵐ ſpirationē paſſiuā. ḡ ⁊c. ⁋ 2ᵃ ꝓpō ſit talis. ſi 3ᵐ ſuppoᵐ nō ꝓcederet a 2⁰ adhuc diſtingueret̄ ab eo. hoc ꝓbat̄. q2 realitate: que eſt in iſto ⁊ nō alio diſtigueretur. ⁋ Eſt aūt aliqua realitas in 3⁰ ſuppoſito vt ſpiratio paſſiua: que nō eſt in 2⁰ ſuppoſito. ⁋ 3ᵃ ꝓpoſitio ſit talis. ſuppoᵐ 2ᵐ plus diſtiguit̄ a 3⁰ q̄ 3ᵐ a 2⁰ hoc ꝓbat̄: q2 plures realitates ſunt in 2⁰ q̄b⁹ diſtinguit̄ a 3⁰. ſ. gnātio paſſiua ⁊ ſpiratio actiua q̄ in 3⁰ vbi nō niſi tm̄ vna realitas qua differt a 2⁰. ſ. ſpiratio paſſiua. ⁋ Adhuc aūt plus diſtinguit̄ p̄imum ſuppoᵐ ⁊ 2ᵐ a 3⁰ q̄ inter ſe: q2 p̄mū ⁊ 2ᵐ diſtinguunt̄ a 3⁰ in duob⁹. inter ſe aūt in vno. ſimilr̄ in pluribus cōueniunt inter ſe q̄ cū 3⁰ quoniā inter ſe cōueniunt in duobus: cum 3⁰ autem conueniunt preciſe in vno.

Plus diſtiguit̄ ſcd̄m a tertio q̄ tertiū a ſcd̄o.

⁋ Et ſi queras: an 2ᵐ ⁊ 3ᵐ diſtinguerent̄ ſuppoſitaliter. ſi vnū nō ꝓcederet ab alio. ⁋ Fert̄ a quodā q̄ nō: q2 2ᵐ ſuppoᵐ tunc nō eſſet ſuppoᵐ: q2 nō tm̄ generatio paſſiua eſt conſtitutiua ſuppoſiti ſecundi: imo ſpiratio actiua. Sꝫ hoc illud eſt dubiuꝫ an ſpiratio actiua ſit partiale cōſtitutiuū ſuppoſiti incōmunicabilis: cū ipa non ſit incōmunicabilis: imo duobus ſuppoſitis cōicabilis. ideo dicit̄ q̄ ipſa nullo mō eſt ꝯſtitutiua: q2 ſi p̄mū ſuppoſitū ⁊ 2ᵐ ꝯuenirent in vna ratiōe formali cōſtitutiua. videt̄ q̄ cōuenirēt in conſtituto: ſicut que cōueniunt in vna differētia indiuiduali ſunt vnū indiuiduū. Sed forte dices q̄ verū eſt ſi cōuenirent in vna ratōe formali cōſtitutiua totali: nō aūt partiali. Spiratio aūt actiua nō ponit̄ totalis ratio formalis cōſtitutiua ſuppoſiti: ſed partialis ⁊ alia partialis eſt gnāre in p̄mo ſuppoſito ⁊ generari in 2⁰ reſponſionem quere. ⁋ Amplius aūt reſtat dubitatio de iſtis produ⁹ ſuppoſito q̄ fecunditas voluntatis eſſet p̄or q̄ fecūditas intellectus. ⁋ Fert̄ a quodā q̄ eſſet modo oppoſito q̄ modo: q2 perſona que nūc eſt 3ᵃ eēt 2ᵃ: ⁊ que nūc eſt 2ᵃ eſſet 3ᵃ: ⁊ que nunc ꝓducit̄ ab vna ꝓduceret̄ a duabus: ⁊ que ꝓdu⁹ a duabus nunc nō ꝓduceretur niſi ab vna: nā ſp̄us ſpiratus tūc eſſet p̄ma pſona ꝓducta ⁊ eſſet ꝓducta preciſe a p̄ma pſona. Et verbū nullo modo hēret cauſalitatē reſpectu ſpirati: q2 p̄us nō p̄t ꝓduci a poſteriori. ſp̄us aūt ſpiratus eſſet p̄us ꝓductus q̄ verbū. ideo ab ipſo nō ꝓduceret̄. ⁋ At vō illud dcm̄ eſt multū dubium: q2 hoc ſuppoſito ſi eſſet poſſibile eēt ibi de facto: q2 q̄cquid eſt ibi poſſibile eſt de facto: cū in perpetuis ⁊ neceſſarijs nō differāt eſſe ⁊ poſſe.

Cōtra illō dcm̄.

In perpetuis nō dr̄t eē ⁊ poſſe.

⁋ Palam ḡ q̄ oīno eſſet eodē modo: ſicut nūc ſunt: niſi illud ipoſſibile mutaret naturā: qđ nō videt̄: immo q̄ plus eſt ſi p̄mū ſuppoſitū p̄us per vnū annū ꝓduxiſſet ſp̄m ſpiratū q̄ verbū: deinde ꝓduxiſſꝫ verbum: adhuc verbum nūc ꝓduceret ſp̄ūꝫ ſpiratum: q2 p̄mū ſuppoſitū ꝓducēdo verbuꝫ cōicaſſet ſibi ſpiratiōeꝫ actiuā. ſi nā iſta ſpiraret: ſicut nunc ſpirat. ⁋ Exemplum pono tibi ſi paternitas aui mei ſeparet̄ ab eo ⁊ mihi cōicaret̄. ego tunc eſſeꝫ pater patris mei.

Exemplum palpabile.

⁋ Et ſi adhuc queras. quare generatio actiua nō cōmunicat̄ 3⁰ ſuppoſito cum ſibi nō repugnet: ⁊ p̄muꝫ ſuppoſitū ſibi cōicet q̄cq̄d ſibi nō repugnat. Dicit̄ q̄ ideo eſt: q2 tunc ſp̄us ſpiratus. ſ. 3ᵃ perſona ꝓduceret verbū: ⁊ cū hoc ꝓduceret̄ a verbo. Talis aūt circulatio in ꝓdu⁹ ⁊ ꝓductis eſt ſimpl̄r impoſſibilis: quoniā circa idem ꝓduceret ſe. ſi. n. a. ꝓducit̄ a. b. ⁊ b. ab a. ergo a. producit̄ ab a. ⁊ idē a ſeipſo: qđ nec mēs: nec rō capit. ſ. q̄ idē ꝓducat ſe. Attñ hoc nō videt̄ impoſſe. vt ſupra iam diximus: q2 ſp̄us ſpiratus p̄us iam ꝓduceretur q̄ verbuꝫ. Deinde verbo cōmunicaretur

Quare gnō actiua nō cōicat tertio ſuppoſito cū ſibi nō repugnat.

Circulatio in ꝓductiōib⁹ ē mere impoſſibilis.

ſpiratio ꝛ pduceret ſpūm ꝛ pduceret̃ ab ipſo. Nec ex hoc ſequit̃ ꝙ idē pduceret ſeipm: qm̄ pductio eoꝝ nō eſſet ex eis elicita: ſed eis a ſuo producente cōicata. ¶ Dicamus ģ aliā rōnē: ꝙ gnō actiua nō pōt cōicari 3ᵒ ſuppoſito: ꝛ eſt iſta: qm̄ gnō actiua de ſe eſt h̄: ꝛ ꝑ ꝯñs eſt incōicabilis. ¶ Et ſi arguas: ꝙ ſpiraᵒ actiua ē cōicaˡᵉ. ģ ꝛ gnō actiua: nego ꝯñam. Et ſi dicas: ꝙ ita eſt eēntia pmi motoris de ſe h̄: ꝛ tñ ipſa eſt cōicaˡᵉ tribᵘ ſuppoſitis. ſilr ſpiratio actiua eſt de ſe h̄: ꝛ tamē ipſa eſt cōicabilis duobus. ģ ſilr nō obſtāte ꝙ gnō ſit de ſe hec: poterit tñ cōicari pluribᵘ ſuppoſitis. ¶ Pōt dici ꝙ nō eſt alia rō: niſi qꝛ hoc ē hoc: qm̄ gnō actiua ē h̄. iō eſt incōicabilis. ſilr qꝛ ſpiratio actiua eſt h̄ ſpiraᵒ: Jō cōicabilis pluribᵘ ſuppoſitis: nec eſt alia cā q̄rēda. Jn iſto ģ libro dcm̄ eſt de emanatiōibᵘ pſonaꝝ in vna nā̄ primi motoris ꝛ trinitate ſuppoſitoꝝ ꝛ diſtinctionē ipſoꝝ: nec nō ꝛ nuō pductionū: que ꝛ quot ſunt ꝛ in hoc terminat̃ quintus liber.

Qꝛ hoc eſt hoc. ideo eſt incōmunicabile ꝛc̄.

¶ Jncipit liber ſextus theologie nāl'is.

¶ Oſtendit in quo conſiſtat ratio formalis cōſtitutiua ſuppoſiti in ſubcęleſtibᵘ. Cap. I.

DE ꝓprietatibᵘ ꝗ̄ ꝯſtitutiuis pſonaꝝ pductaꝝ: nec nō de paſſiōibᵘ ꝛ ꝓpetatibᵘ pſonarū ſpecuᵃⁿᵈᵉ. pᵒ ģ pſcrutatio eſt an pſone ille ſint ꝯſtitute forᵗ ꝑ aliqd poſitiuū vel ꝑ aliqd negatiuū ſeu puatiū. 2ᵒ an ſint ꝯſtitute ꝑ aliqd abſolutū vel aliqd relatiū. 3ᵒ an ꝑ relones: an ꝑ origies: an. ſ. per aliqd de pdiᵗᵒ relonis vł ꝑ aliqd reduᵗᵉ ptinēs ad genᵘ actiōis ꝛ paſſiōis. ¶ Deide de ꝓpeᵗᵇᵘ ꝛ paſſioᵇᵘ pſonaꝝ erit pſcrutatio. ¶ Dicamᵘ aūt in pmis de ſuppoˢⁱᵗᵒ ꝛ pſona in iſtis īferiorībᵘ. Suppoᵐ aūt ꝛ pſona nō dnt: niſi ſic ſupiᵘ ꝛ īferiᵘ. Suppoᵐ. n. in plus ē q̄ pſona. nā pſona tm̄ repit̃ in nā̄ itellectuali. ſuppoᵐ vo repit̃ in nā̄ itellectuali ſiue nō itellectuali. Palā aūt ꝙ ī hoc ꝯueniūt oēs: ꝙ de rōne pſone ē eē ꝑ ſe pſeitate tertij modi. ſ. eē ſolitariū ꝛ eſſe ſeorſum ſequeſtratū ab oi alio. ¶ Et h̄ pꝫ de ſigⁿᵉ termini. dr̃. n. pſona q̄ſi ꝑ ſe ſonās ꝛ ꝑ ſe exiſtēs. Jō dr̃ ꝙ ð rōne pſone ē eē incōiˡᵉ alteri. Et ſicut vl'e cōicat̃ īferioribus. quoꝝ qðlꝫ ē ipm̄: ſicut forᵃ māe cōicat̃. pſona ģ eſt oino icōicaˡᵉ manēte ſua pſonaˡᵉ: nō tñ ꝯuertitur ꝯña. ſ. ꝙ nihil ſit cōicaˡᵉ pſone: qm̄ hn̄t aliqd addit̃ ꝛ īexiſtit ꝛ addit̃ pſone: ſicut acciñs cōicat̃ ſubo ꝑ ſe ſubſiſtēti. ¶ Et ſi arguas ꝙ de rōne pſone eſt eē ſolitaᵐ ꝛ ꝑ ſe pſeiᵗᵉ tertij modi. ģ ſi aliqd illi addit̃ ꝛ cū alio ponit̃. iā nō erit ꝑ ſe: ſꝫ erit cū alio: ꝛ ꝑ ꝯñs nō erit pſona: nec ſuppoᵐ. ¶ Rn̄: accipit̃. h̄ ꝑ ſe ſic ꝙ nō ſit in alio. i. in alio vel ſicut vl'e in īferioribᵘ: vel ſic forᵃ in mā̄ ꝙ eiᵘ depēdētia ſit ad aliud determiata: nō tñ ſibi repugnat qn̄ poſſit alterius depēdētiā termiare: ꝛ ꝑ ꝯñs aliqd ſibi ineē. ¶ Et ſi dicas ģ nō ē ſolitariū: nec ꝑ ſe. ex quo aliqd aliō eſt cū illo: dr̃ ꝙ imo tali pſeitate de q̄ ſit ſmo: qm̄ dr̃ eē ꝑ ſe: qm̄ in ſe ſubſiſtit ꝛ alteri nō initit̃. eſt. n. veꝝ exēplū dicētis ꝙ ſolus ſor. eſt in domo: ꝛ tñ ſi ſolus non excludit acciñs ſortis. pſona ģ ſic eſt ꝑ ſe ꝙ nō eſt alteri cōicata nec cōicabilis.

Suppoſitū ꝛ pſona ſe hn̄t vt ſuperius ꝛ īferiᵘ.

Perſona quaſi ꝑ ſe exiſtēs.

Pōt pſona alterius dependētiā terminare.

Lege boetiū de duabus naturis xpi de ſignādo pſone ꝛ aliorum terminoꝝ.

Amplius aūt reſtat pſcrutaᵒ de rōne formali perſonalitatis. vꝫ. an ſit aliqd poſitiuū vel nō: ꝛ qd ſit illud. At vo circa hoc ſunt tria dicta diſpata. Pᵐ ꝙ pſonalitas vł rō eius in creaturis dicit 2ᵃˢ negōnē: qꝛ dicit 2ᵃᵐ incōicaᵗᵉˢ. ſ. negōnē cōicaᵗᵒⁱˢ actualis: ꝛ negōnē cōicabilitatis aptiᵗᵉ vel dicit negōnē 2ᵃᵐ depenᵗᵉ: actualis. ſ. ꝛ aptiᵗᵉ. ¶ Et ſi arguas ꝯ̄ iſtam diffōnē: ꝙ aq̄ in vaſe vere hꝫ rōnē ſupⁱᵗⁱ: ꝛ tñ nō hꝫ iſtā 2ᵃˢ negōnē: qm̄ lꝫ hēat negōnē actualis depēdenᵗᵉ: qꝛ ē actu in ſe ꝛ ꝑ ſe nō cū alio: nō tñ hꝫ negōnē aptiᵗᵉ depēdentie ꝛ vniōis: qm̄ pōt vniri nālr alteri ſuppoᵗᵒ ꝛ ad vnionē hāc hꝫ nālē aptitudinē: qm̄ aq̄ q̄ eſt in vaſe pōt poni in flumie: ꝛ tūc ex duobᵘ ſuppoˢⁱᵗⁱˢ fiet vnū ſupᵐ: qm̄ iſta ſunt apta vniri adiuicē. ¶ Rn̄: tibi. Gutta aq̄ ſi ponat̃ in mari non eſt in eo: ſic nā̄ in ſuppoᵗᵒ: cū ſint eiuſdē rōnis: nec vna ꝑs ꝯtinui ē in alia: ſic nā̄ i ſuppoᵗᵒ: nec termiat depēdētiā alteriᵘ: ſicut ſuppoᵐ termiat depēdētiā nāe: qm̄ q̄lꝫ ꝑs ꝯtiᵘ ſubſiſtit i ſe: ꝛ q̄lꝫ ꝑs aq̄ ſubſiſtit i ſe: lꝫ actu nō ſit ſepata ab alia pte: ſꝫ ex iſtis fit vnū ſupᵐ i actu ꝑ idiſtōnē ꝛ idiſiōnē vniᵘ ab altero. ¶ Dcm̄ 2ᵐ diſpatū: imo opᵐ pꝫ ē iſtud: ꝙ rō ſuppoˢⁱᵗⁱ dic̃ aliqd poſitiuū: qꝛ dicit quādā entitatē poſitiuā. ſ. diuiſiōnē: ꝛ ſepōnē ab alio actualē. nā ſic pūctᵘ in actu ſepat ꝛ diſtiguit ꝛ fac̃ eē ꝑ ſe pſeitate tertij modi. nō ąt pūctus i poᵃ: cū iſte ꝯtinuet vnā ptē cū alia: nihilominus pūctus in actu nihil addit ſupra pūctū in poᵃ: niſi pciſe actualē diuiſionē ꝛ ſepōnē: nō actionē: ſꝫ relonē. ſic ſuppoᵐ vel rō ſuppoˢⁱᵗⁱ ſepat ꝛ diſtinguit vnā ab alia: ꝛ hoc formalr ꝑ diuiſionē ꝛ ſepōnē relatiuā. vñ nā̄ hūana vł q̄cūq̄ alia hꝫ iſtā actualē diuiſionē ꝛ ſepatōeꝫ ab alio ſuppoᵗᵒ dr̃ eē in ꝓprio ſuppoᵗᵒ: ꝛ carēs iſta ſepatiōe ab alio ſuppoᵗᵒ nō dr̃ ſuppoᵗᵘ in ſe. nec in ꝓprio ſuppoᵗᵒ. ¶ Et ſi arguas ð accñte ſepato ab oi ſubo ꝙ hꝫ actualē diuiſionē ꝛ ſepatiōeꝫ ab oi alio ſupᵗᵒ: ꝛ tñ nō ē ſupᵐ. ¶ Rn̄: ꝙ acciñs ſi ꝑ poſſe vel impoſſe eēt ſepatū ab oi ſubo nō hēret actualē diſionē vel ſepōnē nālē: nec q̄tū eſt de ſe: imo q̄tū eſt ð ſe ſemꝑ eſt aptū natū eē in alio. ģ ſepatio actualis alicui ſinˡᵃʳⁱˢ eſt rō formalis ſuppoˢⁱᵗⁱ: ꝛ quo ſuppoᵐ eſt forᵗ ſupᵐ ſm illū moᵈ ponēdi. ¶ 3ᵐ dcm̄ diſpatū ē iſtud: ꝙ rō formalis ſuppoſiti eſt q̄dā actualitas ꝛ q̄daꝫ entitas: que ſepat ꝛ diſtinguit: q̄ qdē actualitas eſt oino realitas alia a nā̄: ꝛ eſt oino icōicaˡᵉ. nā ſicut ꝓpetas idiuˡᵉ eſt aliqd quo forᵗ vnū ſinˡᵉ diſtiguit̃ ꝛ dr̃t ab alio ſingulari. Sic h̄ actualitas eſt q̄dā realitas q̄ ſuppoᵐ forᵗ diſtinguit̃ ab oi alio ſupᵗᵒ. iſti ģ tres ſunt modi aſſiᵈⁱ rōnē formalē ſuppoſiti. pmᵘ duplicē negōnē. 2ᵘ ſepōnē actualē: que ē q̄dā relo. 3ᵘ quādā actualem: que formalr ſeparat ꝛ diſtinguit.

Gutta ſepata eſt ſuppoſitū: qꝛ hꝫ ꝓpriā ſubſiſtentiā: quā pdit in vnione.

Dicamus ergo qd in hac q̄ne ſit rōnabilr dōm. 2ᵐ nāq̄ dcm̄ de ſepatōe ꝛ diuiſiōe eſt dubiuꝫ: qm̄ tūc vr̃ ꝙ forma ſeparata a ſuo ſubto eēt in ſe ſuppoᵐ. qꝛ hēret actualē diuiſionē ab omni ſuppoſito. Adhuc aūt manifeᵐ ē ꝙ ſi pſonalitas addat ſupra nām pciſe actualē diuiſionē a quocūq̄ alio ſuppoſito: nō videt̃ dicere vnā diuiſionē numero. ſed plures: tot. ſ. quot ſunt termini illiᵘ diuiſiōis. Termini aūt ſunt oīa alia ſuppoſita poᵃ actu ꝛ poſſibilia: que ſunt infinita. ergo ſequit̃ ſi nā̄ vniret̃ vni ſuppoſito qð tollit̃ diuiſio ab illo ſuppoſito ꝑ idiuiſionē ſibi oppoſitā puatiue: ſed ꝓpter hoc nō tollūtur diuiſiōes ab alijs: vł ergo rō ſuppoſiti conſiſtit in vna ſola diuiſiōe vel in omnibus: non in vna ſola: quia ſic iſta ſola non appareret: ꝛ qua ratione in vna. eadem ratione in alia. Tum etiaꝫ: quia ſi ratio ſuppoſiti conſiſteret

in vna diuiſione ab vno ſuppoſito ⁊ non in alia di-
uiſiõe ab alio ſuppoſito: ſequeret̃ ꝙ ſi natura vni-
ret̃ vni iſtoꝝ ſuppoſitoꝝ: cũ adhuc maneat diui-
ſio ab alio: ꝙ ſtante ratiõe ſuppoli ſupm poſſet vni-
ri ⁊ cõicari alteri: qḋ eſt impoſſe. Si aũt dicat̃ ꝙ rõ
ſuppoli ↄſiſtit in oĩbus diuib9 actualib9. Tũc ſeq̃t̃
ꝙ nullũ erit ſuppom niſi actualr̃ ſint oĩa ſuppoſita:
qꝛ oẽs diuiſiones ⁊ ſeparatiões nõ pñt eſſe in actu
niſi earũ termini ſint in actu. Adhuc aũt ſequere-
tur ꝙ rõ ſuppoli nõ eẽt vna realitas ſimplr̃: ſꝫ eẽt
vna vnitate cuiuſdã totalitatis: q2 ↄſiſteret in to-
talitate oĩum diuiſionũ ab omnibus ſuppoſ. Iſta
ſunt dubia: q̃ ſequunt̃ ad iſtũ modũ. Qui tñ vellet
ſuſtinere p̃dictũ modũ deberet dicere ꝙ rõ ꝑſonalis
⁊ ſuppoſiti ↄſiſtit nõ in vna actuali diuiſione ⁊ ſe-
paratiõe ab vno ſuppoſito: ſed in pluribus: tot ſup-
ple quot ſũt ſuppoſita ĩ actu. ¶ Dcm̃ p̃mũ qḋ po-
nit duplicẽ negationeꝫ duplicis cõicationis. ſ. actualis
⁊ aptitudinalis debet ↄñter dicere vt modus p̃cedens ꝙ
nõ ↄſiſtit in vna negatiõe vnius actualis cõicatio-
nis ⁊ depẽdẽtie: ⁊ in vna negatione aptitudinalis
depẽdẽtie: ſꝫ in pluribus talibus: tot ſupple quot
ſunt termini depẽdẽtie: ⁊ quot ſunt ſuppoſita alia
ab iſto: ⁊ ↄñter opꝫ dicere ꝙ rõ formalis ſuppoſiti
nõ ↄſiſtit p̃ciſe in iſta duplici negatiõe: ſed in tota-
litate negationũ depẽdẽtie actualis ⁊ aptitudina-
lis ab omni alio ſuppoſito. ⁊ forſitã ponẽs illũ pm
modũ hoc ↄcederet: ſicut alius ↄcederet de totali-
tate oĩum ſeparationũ ⁊ diuiſionum actualiũ. ¶ Dcm̃
aũt 3m nõ hꝫ ponere ꝙ rõ formalis ſuppoſiti cõſi-
ſtat in quadã totalitate oĩuꝫ actualitatũ ⁊ pluriũ:
ſed tñ ꝙ ↄſiſtat in vna actualitate ſimplici: p quã
ſeparat̃ ⁊ diſtiguit̃ ab oĩ alio ſuppoſito: ſicut linea
per vnũ punctũ ſeparat̃ ⁊ diſtinguit̃ ab omni alia
linea terminata in actu per punctũ: q2 ſicut ſingu-
lare p vnã dr̃iam indiualem diſtinguit̃ ⁊ ſeparat̃ ab oĩ
alio ſingulari: ⁊ ſpẽs per vnã dr̃iam ſpecificã ab oĩ
alia ſpẽ. Sic vnũ ſuppoſitũ p vnã actualitateꝫ di-
ſtinguitur ab oĩ alio ſuppoſito. ¶ Et ſi dicas ꝙ li-
nea erit tũc ſuppoſitum: q2 hꝫ vnã actualitatẽ ⁊ ter-
minationẽ. ſ. punctũ in actu p quã diſtinguit̃ ab oĩ
alia linea. ¶ Rñdet̃ ꝙ nõ: q2 pũctus nõ ſepat ⁊
diſtiguit lineã a ſuppoſito: ſed tñ lineã in actu. ra-
tio ſuppoſitalis ſepat ⁊ diſtinguit ab oĩ alio ſuppo-
ſito. Sꝫ adhuc forte dices: ꝙ iſta actualitas nõ ſe-
parat actualiter ⁊ forr ab oĩ alio ſuppoſito: ſed tñ
funr: ſicut pũctus nõ ſeparat ab alio pũcto: niſi tan-
tum funr: p tãto qꝛ põt eſſe fundamentum diuiſionis ab oĩ
alio pũcto: ita põt eẽ fundamentum ĩdiuiſiõis cũ alio pun-
cto. vt pꝫ in linea ↄtinua: cuius vltima ſunt vnũ: qḋ ſic
intelligo ꝙ vltima. i. puncta fundabunt diuiſionẽ
actualẽ q2 linea erit actu diuiſa ab alia: nõ iſta ea-
dem pũcta ſm̃ ſuã totã realitatẽ remaneret linea
ↄtinua: niſi ꝙ in ↄtinuo fundãt indiuiſionẽ actualẽ: ⁊
ſi dr̃r fieri vnũ nõ vnitate abſoluta: ſed vnitate relati-
ua. ſic diceret̃ tibi in propoſito ꝙ iſte actualitates.
quas tu ponis diſtinguãt tibi funr. iſta aũt diuiſio
actualis diuidit formalr̃: ⁊ p ↄñs: ſicut iſte actuali-
tates pñt funre diuiſionẽ actualẽ: ita pñt funre indi-
uiſioneꝫ actualem; ⁊ ſic ſi iſta actualitas ſit ratio
ſuppoſitionis. qua forr ſuppm eſt ſuppoſitũ: ſequit̃ ꝙ ſup-
poſitũ actu ſuppoſitum nõ erit incõicabile ⁊ nõ ĩunibile:
ĩmo ambab9 illis actualitatib9 poterũt duo ſuppo-
ſita adinuicẽ vniri: ſicut remanẽtib9 duob9 pũctis
q̃tũ ad totã ſuã realitatẽ ĩtrinſecã quã importans

vniunt̃ linee adinuicẽ. ¶ Adhuc forte diceret̃ ſm
ſic ponẽteꝫ illã actualitatẽ eẽ rõnẽ formalẽ ſuppo-
ſiti: ⁊ q̃ ſepat ⁊ diſtinguit vnũ ſuppom ab oĩ alio: ꝙ
talis actualitas ſic fundat diuiſionẽ ⁊ ſepatiõeꝫ ab
oĩ alia actualitate qua aliqḋ aliud ſuppom eſt ſup-
poſitũ: qḋ ipoſſe eſt ẽt funre actualẽ ĩdiuiſionẽ. ⁊ iõ
ſuppom ẽ ſimplr̃ p illud incõile: ĩmo ſibi repugnat
ↄdictoe fundare actualẽ indiuiſionẽ: ⁊ iõ ſuppom p
iſtã eſt ſimplr̃ incõile: nec valet ꝙ dicis ꝺ duobus
pũctis: q2 nõ eſt ſile: q2 p tãto pñt fundare diui-
ſionẽ ⁊ ĩdiuiſionẽ eoꝝ adinuicẽ: qꝛ ſũt ↄtinuatiua p̃tiũ
linee: ⁊ tũc fundãt ĩdiuiſionẽ: qꝛ aũt linea eſt diui-
ſibilis. iõ pñt fundare diuiſionẽ: nõ ſic aũt de iſtis
actualib9: qꝛ non ſunt a nã ↄtinuatiue ſuppoꝝ: ĩmo di-
ſtinctiue ⁊ ſepatiue ſuppoꝝ adinuicẽ: ſicut dr̃ie ſpe-
cifice ſunt ſepatiue ⁊ nõ ↄtinuatiue aliquoꝝ adinuiceꝫ.
Põt ẽt vlteri9 dici ꝙ nõ eſt alia ratio. quare pũcta
fundãt diuiſionẽ ⁊ ĩdiuiſionẽ. he aũt actualitates
nõ: niſi qꝛ h̃ eſt hec: ⁊ nõ eſt alia cã querẽda.

At vero q9 iſtoꝝ modoꝝ ſit ꝓbabilior nũc
dicamus. Palã aũt ꝙ q ponit 3m
ponit 2m ⁊ p̃mũ: ⁊ nõ eꝯ: ⁊ q ponit 2m ponit p̃m: ⁊ nõ
ↄuertit̃ ↄñia. ⁊ ſi pluralitas nõ eſt ponẽda ſine neceſſi-
tate: ſufficiat p̃mus modus ꝺ duplici negõne: ĩmo
de multiplici negõne actuali ⁊ aptitudinali ad oẽ
aliud ſuppom: nec appet magna neceſſitas ponẽdi illã di-
uiſionẽ ⁊ ſepationẽ ſeu illã actualitatẽ diſtinguen-
tem ⁊ ſepantẽ ab alio ſuppoſito. Manifeſtum aũt eſt
ꝙ nulla ẽ neceſſitas ponẽdi talẽ diuiſionẽ ⁊ ſepatio-
nem: qḋ pꝫ diſſoluẽdo oẽs rõnes ꝓbãtes neceſſitatẽ
ponendi talẽ diuiſionẽ ⁊ talẽ actualitatẽ. oĩum aũt diſ-
ſolutio haberi põt ſufficienter ex libro p̃dicamẽtoꝝ.
caplo de ſitu. q ſitus ⁊ vniones medie ſeu ẽt diui-
ſiones ⁊ ſepatiões nõ vr̃r neceſſario ponendi. vide illud ca-
pitulũ. ¶ Adhuc aũt iſta alia actualitas 3a quã tu
ponis nõ vr̃ neceſſaria: ⁊ p ↄñs: nec ponenda. tũ qꝛ iſta diui-
ſio ⁊ ſepatio põt imediate fundari ſupra nãm nudã. ſi-
militer aũt ⁊ iſta 2a negõ: lꝫ aũt q̃libet iſtoꝝ modo-
rum ſit poſſibilis. p̃mus tñ vr̃ ꝓbabilior ⁊ rõnabi-
lior: qꝛ pauciora ponit. Palã aũt ſiue rõ ſuppoſitionis di-
cat duplicẽ negõnẽ in genere ⁊ in vlĩ: lꝫ multiplicẽ
in p̃ticulari: ꝙ põt cadere ⁊ amittere ꝓpriũ ſuppo-
ſitũ: q2 põt tolli illa negõ actualis depẽdẽtie per
affirmationem oppoſitã. ſ. p depẽdẽtiã actualẽ. ¶ Adhuc
aũt ſiue rõ ſuppoſitionis addat ſupra nãꝫ diuiſionẽ ⁊ ſe-
parationẽ actualẽ. põt nã cadere a ꝓp̃o ſuppoſito:
q2 talis põt tolli p ſuũ oppoſitum. ſ. p ĩdiuiſionẽ: q̃ eſt
eius oppoſitum p̃uatiuũ vel p vnionẽ: q̃ eſt eius oppoſitum
ↄtrariũ: ſiue ẽt rõ ſuppoſiti addat ad nãꝫ iſtã actuali-
tatẽ abſolutam: adhuc nã põt cadere a ꝓp̃o ſuppoſito: q2
iſta actualitas põt tolli p ſuuꝫ oppoſitum ↄdictoriũ: qꝛ
ex quo talis actualitas eſt diſtincta actualr̃ a nã po-
teſt nã ſepari ab iſta: ſicut linea a pũcto ⁊ p̃us a poſte-
riori. ¶ Dꝫ aũt dubõneꝫ an nã poſſit ꝑſonari ſeu
ſuppoſitari ſuppoſitatiõe alienã: nõ amittẽdo ſuppõneꝫ
ꝓpriã. 2o an ſuppoſitum poſſit duab9 ſuppoſitionib9 extrinſe-
cis. ¶ Palã ꝙ ad p̃m dubium: ꝙ ſi rõ formalis ſuppoſiti ad-
dat ſupra nãꝫ duplicẽ negõnẽ actualis depẽdentie: nõ
põt ſuppoſitari ſuppoſito alieno niſi ꝓpriã ſuppõnẽ amittẽ-
do: q2 ſi ſupponeret̃ ſuppoſitione aliẽa actualr̃ depẽde-
ret ab illo ſuppoſito. ſi ãt ſuppoſitum ſuppõne ꝓp̃a a nul-
lo actualr̃ depẽderet. actualr̃ aũt dependere ⁊ nõ
actualr̃ depẽdere repugnant circa idẽ. ¶ Adhuc
aũt ſi rõ ſuppoſitalis dicat actualẽ diuiſionẽ ab oĩ
alieno ſuppoſito. Palã ꝙ nõ: qꝛ tũc deberet actualẽ

diuiſionem ab omni alieno ſuppoſito ⁊ actualem idiuiſionē cū alio q̄ oīno ſimul ſtare nō pñt. At vo ſi rō ſuppoſiti dicat illā actualitatē. Palā ēt ꝙ non: q2 actualitas ſepat ⁊ diſtiguit nāʒ ab oī alio ſuppoſito: ergo ipſa manente impoſe eſt nām manere ⁊ induuidi ⁊ indiſtingui cū alio ſuppoſito extrinſeco: q2 tūc nā eēt actu ſepata ab aliquo ⁊ actu iſepata eidē. Diſſolutio aūt dubitatōis 2e facilis eſt. Palā enī ꝙ nā pt ſuppoī pluribꝰ ſuppoſitis alienis: q2 ſibi nō repugnat nec ſucceſſiue nec ſil fundare plres idiuiſiōes ſeu vniōes ad plura ſuppoſita extriſeca: vn̄ ſi vna gutta aq̄ poſſʒ eē i plibꝰ fluib' cuilibʒ iſtorū vnireť: ⁊ i ſuppoſito illiꝰ ſupponereť: lʒ nō ꝓprie: adhuc.n. nō ſequitur incōuenientia q̄ ſequitur ſi ſupponereť i ſuppoſito ꝓprio ⁊ alieno. Dcm̄ eſt ḡ d rōne formali ꝯſtitutiua ſuppoſiti in iſtis inferioribus qd ſit ⁊ q̄uo ſe hʒ ad nām eius. Ad ſuppōnem ergo perſonarum in primo motore accedamus.

¶ Recitat varios modos ḡbus ꝑſone diuine cōſtituūtur in eſſe perſonali. Caput. II.

Euertamur ergo: vnde ſmo venit ṗmus: ⁊ dicam' de rōne formali ꝯſtitutiua ꝑſonarū i ṗo intelliꝰ q̄ cōſiſtit i tribꝰ ſuppoſitis: ſicut ſupius fuit dictū. Palā aūt ꝙ q̄lʒ illaꝝ triū ꝑſonarū triplicē hʒ negationē cōicatōis: ⁊ negationem triplicis depēdētie.ſ. actualis aptitudinis ⁊ paſſiuis ſeu poſſibilis depēdētie. ibi nāqʒ nulla ꝑſona ē actu cōicata. Nec hʒ actualē depēdētiā ad aliud ſuppm̄ extrinſecū nec aptitudinale nec poſſibilē. Et in hoc differt a nā ſuppoſiti i entibꝰ limitatis: q̄ lʒ ſuppoſita i ꝓprio ſupꝰ actu nō depēdeāt ab aliquo alio ſuppoſito: nec ſit apta nata depēdere. Attn̄ nō ſic i ṗ motore: ⁊ hec oīa ſunt va ſuppoſito ꝙ nā ṗmi motoris ꝑciſe ſubſiſteret i vno ſuppoſito: q2 tn̄ ipa ſubſiſtit i tribꝰ ſuppoſitis ipſa ſubſiſtēs i ṗ ſuppoſito n̄ hʒ negationem ſubſiſtētie actualis: nec aptitudinis: nec poſſibilis i alio ſuppoſito: imo pōt i eo ſubſiſtere: ⁊ eſt apta nata ⁊ poſſibilis i alio ſubſiſtere. Palā aūt ꝙ i hoc habent ſuppm̄ limitatū ⁊ ſuppm̄ ṗmi motoris: qm̄ cuilʒ ꝯdictorie repugnat cōicari hic ⁊ ibi: nā ḡ ſingularis ṗmi motoris eſt cōicabilis: ⁊ de poſſi: ⁊ d ineſſe: ⁊ eſt apta cōicari: nō ſic aūt natura ſingularis limitata. dicamus ergo ꝙ ſuppm̄ ⁊ ꝑſona in ṗma itelligētia eſt ſimplr incōicabilis: cū nō includant niſi nām ⁊ rōnē ſuppoſitalē: qua formalr ſuppm̄ ē incōicabile. An iſta ſuppoſitalitas rō ſit abſoluta vel relativa. Sit igiť ṗa ꝓpō negatiua ſʒ ṗnª nobis ⁊ phis cōia. Nō pōt nālr: nec ex ṗncipijs nālibꝰ demrari ꝙ ſuppoſita ṗme itelligētie nō ſint ꝯſtituta ꝑ realitates. abſolutas. h ꝓpō pʒ: qm̄ oēs rōnes ꝓbātes oppm̄ ſūt ſolubiles. vt pʒ diſcurēdo ꝑ plures: nā cū dr̄ ꝙ oē abſolutum ē cōe tribꝰ ſuppoſitis: dr̄ ꝙ forte veꝝ ē de abſoluto qd dicit ꝑfectionē ſimplr: n̄ aūt de vltimis actualitatibꝰ icōibꝰ. Cū ēt dr̄ ꝙ abſolutum cōponit cū alio abſoluto dr̄ ꝙ n̄ eſt neceſſariū: imo nec veꝝ: vt pʒ i mītis abſolutis: ſicut de q̄ditate entis: ⁊ de ꝯdētibꝰ ens ſicut in nr̄a metaphyſica fuit dictū. At vo modus ponēdi ſit talis: qm̄ eēntia ṗmi motoris q̄ de ſe ē h ⁊ ſingularis: ⁊ vna nūero ē cōicabilis tribꝰ ſuppoſitis: nec pōt hēre rōnē ſuppoſiti: qm̄ ſuppm̄: vt ſuppoſitū repugnat cōicari ꝯdictorie: cuʒ oē ſuppm̄ ſit incōicabile: ḡ ipſa eēntia ſingularis non pōt hēre rōnē ſingularis ſuppoſiti: nec eē ſuppm̄: oportʒ ḡ ꝙ aliqd addať ſibi ex quo addito cū ipa eſſentia reſultat vnū ſuppm̄: qd ē incōicabile: oʒ aūt: qd illud additū ſit omnino incōicabile: cū ſit ratio formalis cōſtitutiua alicuius incōicabilis: ⁊ illud eſt quedā realitas ⁊ actualitas abſoluta determinatiua eēntie. ſūt drie vltime. ſūt determinatiue ⁊ ꝯſtitutiue in eſſe icōicabili ⁊ idiuiduali: ⁊ drie ſpecifice ꝯſtituūt in eē incōicabili i plures ſpēs: ⁊ drie idiuiduales incōicabiles ꝯſtituūt in eſſe incōicabili i plura numero: ſic tales realitates abſolute cōſtituūt in eſſe incōicabili: ſicut ſūt drie indiuiduales cuʒ nā quā ꝯhūt. ¶ Et ſi dicas ꝙ tūc erūt iſta ſuppoſita abſoluta nec erūt rl'ia. dr̄ ꝙ imo: qm̄ ſi erit generās ⁊ genitū ſicut modo i iſtis iſerioribꝰ vbi ſūt ſuppoſita abſoluta. Adhuc eſt ibi gn̄atio ⁊ origo vnius ab altero ⁊ generās ⁊ genitū ⁊ ꝓducēs ⁊ ꝓductū ſicut ⁊ ibi. ¶ Et ſi adhuc dicas ꝙ tunc nō erit ibi diſtinctio ꝑ origines. Rñdeo ꝙ erit ibi diſtinctio ꝑ origines cāliter: ſed nō formalr. cālr inq̄tū ſuppoſitū 2m ⁊ 3m nō hūt eē niſi ꝑ origines cālr: ḡ nec radicꝰ hʒ originē ēt cālr niſi ꝑ originē ⁊ ꝓductionē: formaliter tn̄ eſt qd abſolutum: ſic eſt de illis ſuppoſitis q̄ formaliter ꝯſtituenť ꝑ talia conſtitutiua abſoluta. nihilominus tn̄ vnū originatur ab altero. Palā aūt ꝙ negatiua iſtius non pōt demrātiue ꝯcludi ſm ṗnª nobis ⁊ phis cōmunia: ⁊ ex principijs naturalibus.

Dicamus ergo ꝓpōnem affirmatiuā ſm alios modernos: ⁊ ſit talis. ṗmū ſuppoſitū ē abſolutum ⁊ ꝯſtitutū ꝑ heccceitatē abſolutam: ⁊ 2ª ſuppoſita ꝓducta ſunt rl'ia ⁊ ꝯſtituta ꝑ rl'ones: ⁊ nullo mō ꝑ abſoluta: ⁊ h ꝓpō ſm ṗnª nobis ⁊ phis cōia nō pōt euidēter ipugnari. h ꝓpō ſic ꝓbať: qm̄ i nobis: ⁊ in ſcōis itelligētijs vbi ē v̄bū ꝓductū ⁊ amor ſpiratus ⁊ ṗm ſuppm̄ generās ⁊ ſpirās ibi ṗm ſuppm̄ ē abſolutū ⁊ ꝯſtitutū ꝑ abſolutum. duo aūt ꝓducta. ſicut v̄buʒ ⁊ ſpūs amoris ſūt rl'ia ⁊ ꝯſtitutiua ꝑ rl'ones. Manifeſtū nāqʒ eſt ꝙ itelliꝰ 2ª eſt qōdā ſuppm̄ abſolutum: ⁊ ꝑ abſoluta ꝯſtitutū. ſuppꝰ ꝙ ſit ꝑ aliqd poſitiuū ꝯſtitutū: ⁊ ſi ē ꝯſtitutū ꝑ duplicē negationē: ſic ſupius fuit dcm̄. ¶ Adhuc illud ſuppm̄ q̄ntū ad eē poſitiuū qd dicit i gn̄e ſuo ē abſolutū. Intelliꝰ ḡ 2ª añ oēm ꝓductionē vbi ē qōdā ſuppm̄ abſolutū i ſe ſubſiſtēs. Palā autē ꝙ cū itelliꝰ ſe ꝓducit verbuʒ: qd qdē verbū ꝓductū ē formalr reſpectiuū icludēs eēntialr relm̄: vt v̄bationē paſſiuā: ⁊ ē ꝑciſe ꝯſtitutū ex dbo cognito ⁊ verbari paſſiue vel ꝓductione paſſiua: ⁊ ſi tale v̄bū eſſet ſuppoſitū ſubſiſtēs eēt ꝑciſe ꝯſtitutū ꝑ relm̄ i eſſe ſuppoſitali. Palā aūt ꝙ ꝯformiter eſt dcm̄ de 3º ſuppoſito.ſ. de ſpiritu ſpirato: qm̄ ſpiratiōe paſſiua ꝯſtituiť in eē ſuppoſitali: ḡ erūt ibi 3ª ſuppꝰ vnū abſolutū.ſ. ṗm: ⁊ duo reſpectiua.ſ. 2m ⁊ 3m q̄ ſūt ꝓducta: ⁊ hoc ponendo ꝓductionē ſuppoſitoꝝ i qbꝰ ſubſiſtit nā ſuppoſitorū ſm illā triplicē viā poſitā i lib. 5º. ⁊ ꝓpō vr̄ ꝓbabil. Nec forte poſſet ex ṗncipijs nālibꝰ ipugnari.

Amplius autē 3ª ꝓpō ſit talis. tria ſuppoſita eē in eē ſuppoſitali ⁊ icōicabili ꝯſtituta ꝑ origines nō pōt ex ṗncipijs nālibus euidēter ipugnari ſʒ ṗnª nob ⁊ phis cōia: ſic ꝙ ṗm ſuppm̄ conſtituať in eſſe ſuppoſitali ſʒ originationē actiuā: ⁊ alia duo ꝑ originatiōes paſſiuas. hec ꝓbať: qm̄ illō qd ē i ſe ſubſiſtēs eſt ſimꝑ incōicabile. additū alteri ſingulari nāe q̄ eſt ex ſe n̄ icōicabilis: ſʒ cōicabilis: ex illo: ⁊ tali nā pōt reſultare aliō ꝑ ſe ſubſiſtēs ſimplr incōicabile: ⁊ ꝑ ꝯñs ſuppm̄ incōicabile: ⁊ ꝑ ꝯñs origines tā actiue q̄ paſſiue ſūt tales ſpālr origines paſſiue: ⁊ vna actiua.ſ. generatio actiua: ḡ ex ipſis: ⁊ eēntia ṗmi motoris pñt reſultare ſuppoſita incōicabilia. ¶ Et ſi arguas ꝙ gn̄atio actiua nec paſſi-

Lege ſcotū ꝑ ſolariū. di. 26. de huiuſmodi cōſtitutiue.

na eſt nõ p̃ ſe incõicabilis:qm̃ cũ ſit eiuſdẽ rõnis:
ĩ p̃ motore ⁊ in alijs cõicabilis erit. Rñdeo tibi φ
gnãtio actiua q̃ eſt ĩ p̃ motore formalr̃ p̃t accipi: vt
eſt q̃dã gditas vniuoca p̃me itelli⁹ ⁊ alijs:⁊ vt ſic ñ
eſt incõicabilis:nec vt ſic ↄſtituit pſonã:nec ſupp^m
incõicabile. vel põt accipi gnãtio actiua vt ſig^ta ⁊
ↄcta p̃ dr̃iam vltimã:⁊ p̃ heccei tatẽ:⁊ vt ſic eſt ſim^r
incõicabilis:⁊ vt ſic ↄſtituit ſe. ¶ Et ſi dicas φ in
iſtis iſeriorib⁹ vbi repit̃ gnãtio eiuſdẽ rõnis. nlla
gñatio ſig^ta eſt ſimpl̃r incõicabilis alteri ſuppoſito
nec ĩ eẽ ſuppoſitali ẽ ↄſtitutiua:g̃ nec iſta q̃ ẽ ĩ p̃ mo
tore erit ſim^r icõicabilis:⁊ p̃ ↄñs nec erit ↄſtitutiua
in eẽ incõicabili. Rñdeo tibi. ↄcedo añs: ſed nego
ↄñam:qm̃ lʒ dr̃ie vltime ſint p̃ diuerſe in nullo p̃ ſe
cõuenientes:lʒ eãdẽ gditatẽ ↄbãt. poterit tñ aliud p̃
ſe ↄuenire vni φ alteri ſimpl̃r repugnabit. dicam⁹
g̃ φ actualitas vltia ↄctiua gñatiõis ĩ p̃ motore eſt
ſimpl̃r incõicabilis:⁊ repugnat ſibi ↄdictorie cõi
cari alteri ſupp⁹ q̃ʒ illi cuius ẽ q̃ſi pe ↄſtitutiua: ⁊ p̃
ↄñs põt conſtituere in eſſe incõicabili ſuppoſitali.
Silr̃ aũt ⁊ gnõ paſſiua. ¶ Et ſi q̃ras: vñ hʒ hoc rea
litas ⁊ actualitas gñatiõis actiue φ ſimpl̃r ſit icõi
cabilis:⁊ quare magis repugnat ſibi cõicari q̃ʒ ſpi
ratiõi actiue q̃ cõicat̃ duob⁹ ſuppoſitis. Rñdeo ti
bi realitas gñationis actiue nõ hʒ h̃ ex ſe φ ſit icõi
cabilis formalr̃:ſʒ hoc hʒ fun^r ⁊ cãlr̃ ſeu originalr̃
ab eẽntia p̃mi motoris. Silr̃ aũt expira⁹ actiua p̃
ſe formalr̃ eſt cõicabilis:ſed cãlr̃ ab eẽntia p̃mi mo
toris hʒ hoc. hec.n. realitas gñantis pullulat ⁊ ori
ginat̃ ab eẽntia: vt realitas incõicabilis ſim^r: ergo
nullo mõ p̃t alr̃ pullulare. ſilr̃ expira⁹ actiua pullu
lat ⁊ originat̃ ab eſſentia: vt cõicabilis:nec põt alr̃
pullulare ab iſta:niſi vt cõicabilis duob⁹ ſup^tis:⁊ ſi
tu q̃ras rõnẽ nõ ẽ alia niſi φ hoc eſt hoc ⁊c̃.

Amplius autem 4ª p̃põ ſit talis. ex
puris nãlib⁹ ⁊ princi
pijs nobis ⁊ pħis cõibus nõ põt euidẽter p̃bari φ
iſta tria ſuppoſita nõ ſint cõſtituta p̃ rela^nes. ſ. p̃ pa
ternitatẽ ⁊ filiatiõeʒ ſeu gñationẽ actiuã ⁊ paſſiuã.
h̃ p̃bat̃ ſic:qm̃ ex eẽntia p̃mi motoris q̃ cõicabilis
eſt:⁊ ex reſpcũ rl̃onis incõicabilis põt reſultare ali
qð p̃ ſe vnũ pſcitate tertij modi:⁊ p̃ ↄñs ſuppoſitũʒ
incõicabile. Palã.n. φ ſicut gnãtio actiua eſt q̃dãʒ
realitas q̃ orit̃ ex eẽntia ſimpl̃r icõicabili:ſic ⁊ iſta
paternitas eſt q̃dã realitas que ſimpl̃r icõicabilis
orit̃ ab eẽntia p̃mi motoris. ſilr̃ aũt: ⁊ de alijs rl̃o
nibus. ¶ Et ſi tu q̃ras:an p̃rnitas ſit ↄſtitutiua pri
mi ſuppoſiti ſub rõe p̃rnitatis vel ſub rõne rl̃onis.
Silr̃ aũt ẽ du^m de gñatiõe:an ſit ↄſtitutiua ſuppoſi
ti ſub rõne gnõnis:an ſub rõne dictiõis. Rñdeo ti
bi φ iã dcm̃ ẽ φ p̃rnitas dicit vnã realitatẽ ſimpl̃r
ſimplicẽ cũ ſe habeat ad modũ dr̃ie vltime:nõ aũt
admodũ ſpẽi:⁊ p̃ ↄñs nihil icludit incluſione p̃mi
modi. dic tñ φ dato φ correlatio ſit p̃ ſe icluſa ĩ pa
ternitate vel aliq̃ 3ª:⁊ ſic rl̃o ⁊ p̃rnitas p̃ ſe includã
tur ĩ eo φ ſit ↄſtitutuʒ ex illis:ſub rõne tñ rl̃onis ñ
ↄſtituit cũ eẽntia ex ſe nõ ſit incõicabilis: ⁊ ſi ↄſti
tueret in eẽ rl̃iuo:nõ tñ in eẽ p̃ris: g̃ ſub rõne p̃rni
tatis q̃ eſt oĩno incõicabilis. Confor^r autẽ dr̃ de di
ctione ⁊ gñatione q̃ ſub rõne gnõnis ↄſtituit geni
tũ:ibi nãq3 ẽ iduuidũ gnõnis ⁊ iduuiduũ dictiõis
vltimata vbi dr̃ia ipſi⁹ iduuidui p̃ductiõis ↄſtituit
p̃ductũ ⁊ dr̃ia gnãtionis ↄſtituit genitũ: ⁊ dr̃ia di
ctiõis ↄſtituit verbũ. ¶ Et ſi q̃ras de ordine cõſti
tuẽdi dicas φ ſm̃ ordinẽ eẽntialẽ ↄſtituẽtiũ eſt or
do ↄſtitutoꝝ. p̃ductio eſt prior ordine eẽntiali ipa
gnãtione:⁊ ipſa gnãtio dictiõe: g̃ p̃ductũ pri⁹ ẽ ge
nito:⁊ genitũ pri⁹ v̄bo p̃oritate a q̃ nõ ↄuertit̃ ↄña.

Propoſitio 5ª ſit talis φ p̃ p̃n⁹ nob ⁊ pħis
cõia:nõ põt ex p̃ncipijs nãli
bus euidẽter ipugnari gn iſta 3ª ſuppoſita ſint ↄſti
tuta p̃ tres res ſiue p̃ tres realitates gb⁹ ſupponãt̃
⁊ dicãtur res:h̃ p̃bat̃:qm̃ ĩ q̃lʒ ſuppoſito ẽ vna res
ſimpl̃r incõicabilis:a q̃ oĩa q̃ ſũt ĩ iſto ſuppoſito ſũt
res. Palã aũt φ hec p̃põ differt a priori:qm̃ res ſic
ↄcepta quaſi p̃ quodã ſubſtrato:a q̃ oĩa q̃ ſũt ĩ vna
pſona dicũtur res ⁊ reantur: ⁊ gdam modus itrin
ſecus oĩum iſtoꝝ q̃ ſũt ĩ iſto ſuppoſito:⁊ diſtinguit̃
iſta realitas ex nã rei a gnãtione : ⁊ ab oĩbus alijs
dr̃ijs vltimis:cũ g̃ ĩ q̃lʒ ſuppoſito ſit vna talis reali
tas:q̃ ẽ ſimpl̃r incõicabilis:poterit ↄſtituere ſupp^m
in eẽ incõicabili. Palã aũt φ ĩ trib⁹ ſuppoſitis ſunt
tales 3^es icõicabiles ſim^r ſim^ces gb⁹ realr̃ diſtiguũt̃.

Propoſitio 6ª ſit talis ſm̃ p̃n⁹ nobis ⁊
pħis cõia. ex p̃cipijs nãlib⁹
nõ põt euidenter ipugnari:an ſuppoſita in ſint for^r
ↄſtituta p̃ tres ſubſiſtẽtias ñ icõicabiles ſeu p̃ tres
exñas ſeu p̃ 3ª eẽ p̃ut hic eẽ eſt 2^m adiacens. debes
tñ itelligere φ in q̃lʒ ſuppoſito eſt vna p̃pria exña
ſeu ſubſiſtẽtia ſimpl̃r incõicabilis: ⁊ hoc maxime
appʒ ĩ duob⁹ ſuppoſitis p̃ductis:qm̃ oĩs p̃ductio
terminat̃ ad eẽ ſeu ad actualẽ exñam q̃ gdẽ exña ẽ
gdã modus itriſecus illi⁹ cui⁹ eſt. p̃ductio g̃ verbi
nõ terminat̃ ad eẽntiaʒ tanq̃ʒ ad terminũ formalẽ
nec ad p̃ductionẽ paſſiuã:ſed terminat̃ ad exñaʒ
ſeu ad eẽ verbi ipſius:nã ad p̃ductionẽ verbi ĩfert̃
p̃ductio paſſiua verbi p̃:⁊ ſcd̃o realitas verbi. vlti
mate ⁊ tanq̃ʒ vltimus terminus infert̃ exña verbi
⁊ cũ ſit ipſa ſim^r icõicabil. ſeqt̃ φ p̃t ↄſtituere ſup^m
icõicabile. Silr̃ aũt ĩ 3ª ſupp⁹ exña icõicabilis q̃ eſt
p̃ ſe vltim⁹ termin⁹ formal p̃ductiõis ei⁹ q̃ for^r cõ
ſtituit̃ in eẽ ſuppoſiti icõicabilis.

Propoſitio 7ª ſit talis. euidẽter põt p̃ba
ri φ ſupp⁹ ĩ gb⁹ cõſiſtit nã p̃
mi motoris ↄſtituunt̃ negatiõe 3^ci ĩ gñe. ſ. negatiõe
actualis d̃pẽdẽtie. apti^ls dependẽtie. ⁊ po^ls depen^e.
ſup^m nãq3 p̃mi motoris nec actu depẽdet depen^e ad
ſup^m extriſecũ:nec natũ ẽ d̃pẽ^re:nec ẽ poſſe ipʒ d̃pẽ^re.
¶ Et ſi q̃ras q̃ iſtaꝝ p̃põnũ ſint veriores ſeu p̃ba
biliores. Rñdeo tibi φ q̃lʒ ẽ difficilis ad ipugnan
dũ:⁊ oẽs rõnes q̃ fieri poſſent ſequẽdo p̃n⁹ nobis ⁊
pħis cõia ſũt diſſolubiles. q̃ g̃ tibi placuerit hãc eli
gas. ille tñ 2ª p̃põnes q̃ ponũt φ cõſtituũt̃ ſuppo⁹
p̃ origines actiuas ⁊ paſſiuas:⁊ p̃ rl̃ones. ſ. p̃rnitatẽ
⁊ filia^onem ſũt cõiores:⁊ a pl̃ib⁹ accept̃aĩt̃. h̃ g̃ ſũt dcã
de ↄſtitutiuis ſuppo^r ĩ gb⁹ ↄſiſtit nã p̃mi motoris.

¶ Manifeſtat vnũ ſuppoſituʒ eſſe in alio: ab eodẽ
φ diſtingui. Caput. III.

Nunc ãt de p̃pe^ls ſuppo^r iã cõſtituto
rũʒ pſcrutemur: ⁊ ingram⁹ p̃
q̃uo vnũ ſup^m ſit ĩ alio ⁊ eↄ:⁊ q̃uo diſtin
guit̃ ab illo. Sit g̃ iſta p^a p̃põ ĩ q̃ ↄueniũt
oẽs p̃genitores nr̃i. De φ eſt ĩ alio:loq̃n
do de eẽ ip̃roprie:hʒ aliquã vnitatẽ cũ eo· hʒ ẽt ali
quã diſtictionẽ ab illo. rõ p̃mi eſt:qm̃ oẽ illud qð ẽ
ĩ alio p̃ neceſſitatẽ:opʒ φ hẽat aliquã vnitatẽ cum
eo. rõ ſcd̃i:qm̃ nihil p̃prie ẽ ĩ ſeipſo : ſic φ ſit oĩbus
modis idẽ:iõ opʒ φ aliqualr̃ diſtinguantur ab illo
⁊ ſi eſt ĩ alio realr̃ opʒ φ diſtinguat̃ realr̃ ab eo. ſi ſʒ
rõnẽ φ diſtinguat̃ ſm̃ rõnẽ. At vero vnitas q̃ aliq̃

ſūt vnū eſt i duplici gñe. q̄dā eſt vnitas ab͞ta. ſ. q̄ ali
qd ē i ſe idiuiſū. alia ē vnitas rl͞iua ſeu idiuiſio rl͞iua
q̄ aliqd ē idiuiſū ab alio: ſic mā a for͞a ⁊ accñs a ſb͞o.
Silr̄ ēt duplex ē diſti͞o. ſ. vna oꝑ͞a vni͞tati ab͞te vt ē diſti͞o
i for. ⁊ pſone. alia eſt diſtin͞o rl͞iua: q̄. ſ. oppo͞r vnitati
rl͞iue. Palā aūt ꝙ iſti ſūt duo modi p̄mi gn̄āles eē
ſendi i. ad q̄s alij reducūt. Eſt. n. vn͞s mod͞s eēndi i.
q̄ illud qd ē i alio diſtin͞r ab illo i q̄ ē diſtin͞r ab͞te: ⁊ ē
vnū cū illo vni͞te rl͞iua: ſic for͞a cū mā. accñs cū ſb͞o.
loc͞s cū locato: ⁊ ſic de alijs. Ali͞s modus eēndi i. ē q̄
aliqd ē vnū cū illo i q̄ ē vnitate ab͞ta ⁊ diſtinctū ab
illo diſtin͞ne rl͞iua: ſic totū cū ptib͞s: ſ; nō ſit idētitas
adeq̄ta. pꝫ ḡ ꝙ oēs ꝯueniūt. vn͞s ḡ de ꝓgenit͞ib͞s nr̄is
dicit ꝙ vnū ſup͞m ē cū alio ꝯuertibilr̄: q2 vnū ſup͞m ē
idē idētitate ab͞ta ſim͞r cū alio rōne exñe: ⁊ diſtin͞r ab
alio rl͞iue ⁊ eꝯ. Ali͞s dicit ꝙ tres ꝓpetates ſūt idem
idiſtingūl͞r: ⁊ re ⁊ rōne ab eēntia idiſtin͞te rl͞iua: imo
ipſemet pſone ſūt idē idifferēter cū eēntia idiſtin͞te
rl͞iua: tūc arguūt ſic. vbicūq; aliq̄ 3ͦ ſūt idē idiſtin͞r
cū alia vna re: vbicūq; repit͞r illa res: ⁊ i q̄cūq; exi
ſtit: ⁊ iſta 3ͦ: ſ; tres pſone i q̄b͞s ſup͞r ⁊ inexiſtit nā p̄i
mi motoris ſūt idē idiſtin͞r ab illa nā ⁊ exñā: ḡ i q̄cū
q; exiſtit eēntia exiſtit pſo͞a: ſ; nā exiſtit i trib͞s ſup
poſitis: ḡ ⁊ q̄db; ſup͞m exiſtit i q̄lꝫ ſup͞o: ⁊ ſic vnū eſt i
alio ꝯuertibilr̄. At v͞o ferr̄ a q̄dā ꝙ ille modus eēn
di i. q̄ vna pſona ē i alia reducit͞r ad modū q̄ mīor ē
i maiore ⁊ maior i ꝯne: q2 maior ⁊ minor ē in me͞o: ⁊
ꝯ i p̄miſſis: ſic i demr̄atiōe poti͞s: q̄m maior ⁊ mīor
idēti͞r cū me͞o 3ͦ idēti͞r iter ſe: ⁊ ſicut vnū eſt i alio vl͞
i me͞o ſic vnū vel maior eſt i minore. ¶ Et ſi ar͞is ꝙ
oēs iſti modi eēndi i. q̄s poſuiſti: q̄ vna pſona eēt i
alia ſūt modi eēndi i. rōne ptis vel q̄ſi ptis: q̄m rōe
eēntie q̄ ē eadē: ⁊ vna vnitate ab͞ta i illis trib͞s ſup͞is.
nō aūt aſſignat q̄ vna pſona ꝑ ſe totā ē i alia ⁊ eꝯ.
ꝑꝑ iſtā diffi͞tem ē vn͞s de magr̄is q̄ aliū modū eēndi
i. aſſignat q̄ vna pſona ꝑ ſe totā ē i alia ⁊ eꝯ. Et iſte
modus ē ꝑ itimā prītialitatē: q̄m vna ē prīs alteri: ⁊
eꝯ: imo itimi͞s q̄ locatū ſit prīs loco: ſicut ſi eēnt 2ͦ
intell͞s ſepati oīno idiſtātes adiuicē: diceret͞r ꝙ vn͞s
ē i alio ꝑ prītiaꝫ itimā: q̄m vn͞s hēret ⁊ fundaret re͞m
prītie ad aliū: ⁊ eꝯ. ſic po͞r ab eodē ꝙ vna pſona eſt
prīs alteri prītia intima. Et ſi nō vis vti h̄ noīe prī
tia: dicat͞r ꝙ vna ē oīno idiſtās ab alia: ſic p̄͞s itelli͞s ē
idiſtās a q̄lꝫ po͞ne limitato: ⁊ iō dr̄ eē in oīb͞s: ſic vna
pſona ē idiſtas ab alia: ⁊ iō vna dr̄ eē i alia ꝑ itimā
idiſtātiā. Nā ſic aīa itellectiua ſepata a cor͞e ꝑ poſſe
vel ipoſſe eēt prīs ⁊ indiſtās ab alia: ſ; alia diſtigua
tur realr̄ ab ea. Ex͞m vt itelligas tibi pono. ponam͞s
ꝑ poſſe vel ipoſſe ꝙ vna aīa iformet 3ͦ cor͞a: ⁊ eſſent
hoīes reſultātes ex iſta aīa vna in iſtis trib͞s corpi
bus: tūc iſti hoīes prīt eē prītes vnus alteri prītia lo
cali vel idiſtātes: ſic ſuo mō iſte tres pſone: i q̄bus ē
vna eēntia nūero prīt eē prītes prītia itima: vl͞ ſaltē
fun͞r idiſtātes. Et vna eſt in alia negatiue vel p̄uati
ue per negationem vel priuationem diſtantie.

¶ Equa͞tem triū pſonaꝝ diuinarum apertiſſime de
clarat. Capit. IIII.

De equalitate triū pſonarum vel ſupp͞r i q̄b͞s ſubſiſtit nā primi motoris accedam͞s. At v͞o: q2 eq̄litas iſta pōt attēdi vel ſm͞ durationē vel ſm͞ pfectioneꝫ vel 3ͦ ſm͞ v͞tutē vel po͞tiam de iſtis trib͞s ꝑ ordineꝫ pſcrutemur: ⁊ p̄ de eq̄litate duratiōis. 2ͦ de eq̄litate pfectiōis: ⁊ 3ͦ de eq̄litate po͞e ⁊ v͞tut͞s fiet ſmo. Q̄m āt oīs dura
tio ſeu mēſura duratiua ſb mēſura triplici ꝯtinet͞r
. ſ. tpis eternitatis ⁊ eui. Palā ꝙ nō ingrim͞s an vnū
ſup͞m ſit pri͞s vel poſteri͞s altero tpe vel euo: q̄m iſta
3ͦ ſup͞a nō cadūt ſub tpe: nec tpe mēſurāt͞r: cū tps ſit
mēſura ſucce͞e ⁊ motuū. nō aūt pmanētiū: ſic i phi
cis fuit dcm̄: cū tps nō ſit niſi coexñā ptiū mot͞s ad
p̄͞m motorē q̄ qdē coexñā ē i ꝯti͞o fluxu: vt dato ꝙ ei͞s
ſubꝫ maneret: adhuc tps flueret: q̄m ei͞s nā ē talis:
vt ferr͞ ꝙ adue͞tu pte poſteriori alia nec͞io cedit ſibi:
⁊ affir͞o vnius ptis: nec͞io i ſert neg͞tem alteri͞s ptis: l;
q̄dā noui phi aſſerāt ꝙ ſic non ē repugnan͞s qn oēs
res͞te poſſint ſil͞ eē: nec ē necīuꝫ qd affir͞o vni͞s infe
rat nega͞tem alteri͞s. p̄͞m nāq; dcm̄ ē magis de itētiōe
ꝓgenitoꝝ nroꝝ ſpālr̄ de tpe: q̄m ptes ei͞s ſil͞ eē non
prīt: ſ; ptes mot͞s prīt ſimul exiſter͞: ⁊ fieri i iſtāti: vt
fuit dcm̄ i phicis. Ampli͞s tūc ingrim͞s: an iſta ſup͞a
3ͦ ſint ſil͞ dura͞te eui: q̄m nō cadūt ſub euo nec mēſu
rāt͞r euo: cū euū ſit mēſura entiū pmanētiū limita͞r
⁊ fini͞r. cuiuſmodi nō ſunt p̄dicta ſup͞a. Palā aūt ꝙ
ingrim͞s de mēſura eterni͞te: an i iſta mēſura 3ͦ ſup͞a
ſint eq̄lia. Attn̄ dicam͞s p̄ qd ſit eternitas: ⁊ deinde
an mēſu͞ra ſint eq̄lia. Un͞s aūt de magr̄is eter͞tem ſic
diffi͞t. Eternitas ē q̄dā vis q̄ aliqd ex ſe p̄t coexiſte
re: immo pſidere oī tpe facto ⁊ factibili: ⁊ imag͞o: ⁊
imaginabili: ⁊ oī duratiōi facte ⁊ factibili. imagia
te ⁊ imaginabili: ⁊ talis via coexñdi ē i p̄ motore: q̄
qdē vis ē tota ſil͞: iō p̄m͞s motor dr̄ eternus: ⁊ ſolus
etern͞s: q̄m ſolus hꝫ talē vim ex ſe: ⁊ nihil aliō ab eo
hꝫ iſtā ex ſe. ¶ Et ſi arguas ꝙ q̄dita͞tes q̄ ſūt i eē q̄di
tatiuo ſint ēt ſic eterne cū ſimplr̄ ſint i tali eē: ſic ēt
neg͞ne ⁊ oīno iꝓducte. Dr̄ ꝙ nō ſūt ꝓprie eterne. cū
nō exiſtāt ex ſe. eternitas aūt nō ē niſi incr̄tū exñs.
Alij dnt eternitatē eē q̄ caret p̄n͞o ⁊ fine: ⁊ de facto
⁊ de po͞e: ⁊ ē tota ſil͞. h̄ aūt deſcri͞o nulli alteri men͞re
cōpetit: nec tpi: nec euo. Alr̄ aūt definiūt noui phi
eternitatē: ⁊ hoc ſic. Eternitas ē coexñs ſim͞r necīa
tota ſil͞ p̄mi motoris ad ſeipꝫ. in h̄ ꝙ dr̄ coexñā ha
bet͞r ꝙ ē q̄dā re͞lo. i h̄ ꝙ dr̄ necīa dr̄t ab ipſa coexñā
q̄ dr̄ tpꝯ ⁊ euū. Silr̄ aūt ꝑ hoc ꝙ dr̄ tota ſil͞ dr̄t ab il
lis: q̄m i phicis dcm̄ fuit ꝙ iſte coexñe nō ſunt tote
ſil͞ idiui͞ſe: imo vna ps fluit ⁊ alia aduenit. h̄ ꝙ ad
dit͞r ꝙ ē coexñā p̄mi motoris ad ſeipm. pꝫ: q2 hꝫ idē
ꝓ fun͞to ⁊ ꝓ termino: niſi dicas ꝙ hꝫ ꝓ fun͞to coexi
ſtētiā p̄mi motoris: ⁊ ꝓ ter͞io ſingularē nāꝫ p̄mi mo
toris. ¶ Et ſi arguas ꝙ tūc ſeq̄͞r ꝙ erūt tres eterni
tates ⁊ plures eterni ibi: q̄m i illis trib͞s ſuppoſitis
ſūt tres exñe ⁊ tres ſubſiſtētie: ⁊ ꝑ ꝯñs tres coexñe:
q̄m ad nūerationē fun͞to͞r ſeq̄͞r nūerus reſpectuum.
Rn̄det͞r ꝙ nō ꝯcedit͞r cōiter ꝙ ſint ibi tres exñe: ſ;
tm̄ vna: l; bn̄ concedatur ꝙ ſint ibi tres ſubſiſten͞e.
¶ Adhuc aūt dato ꝙ eēnt ibi tres exñe incōicabi
les 3͞m pſonaꝝ ꝓprietatū. eſt tm̄ exñā nāe ſingula
ris q̄ cōicabilis ē trib͞s ſuppoſitis. Eternitas aūt eſt
coexñā illius exñe cōi͞s: ⁊ cōis trib͞s: ⁊ nō coexñā
illaꝝ exñaꝝ icōicabiliū: iō non ſeq̄͞r ꝙ ſint ibi tres
eternitates: ſ; tm̄ vna nec plura eterna: ſ; tm̄ vnuꝫ
eternū: q̄m ꝓ tāto vnū ſup͞m dr̄ eternum: q2 icludit
nām ſingulareꝫ p̄mi motoris: ⁊ ei͞s exñam: ⁊ ꝑ ꝯñs
coexñaꝫ exñe cōicabilis ad iſtā nāꝫ. Silr̄ 2͞m ſup͞m
⁊ 3͞m: ⁊ tm̄ icludūt iſtā eādē: ſeq̄͞r ꝙ q̄dꝫ coꝝ eſt eter
nū ꝑ eternitatē exñe for͞r i eēntia: ⁊ q2 vna eternitas
ſola ē i trib͞s: ſeq̄͞r ꝙ nō ſūt 3ͦ eterna: ſ; vnū eternū.
¶ Si aūt arguas. ꝙ ſic dōo ponim͞s i p̄ motor͞ 4͞or
exñas. vnā eēntie p̄mi motoris q̄ cōicabilis ē trib͞s
ſuppoſitis. ⁊ tres exñas triuꝫ pſonarū q̄ ſūt ſimplr̄
incōicabiles: qd oīno vr̄ abſurdū ⁊ fl͞ſm. Rn̄deo ti
bi exñā eēntie p̄mi motoris nō ē q̄rta exñā diuiſa

Diſtinctio abſo
luta ⁊ vnitas rl͞i
ua coīcidūt.
Unitas abſolu
ta ⁊ diſtictio rl͞i
ua coīcidunt.

Nota q̄do vna
pſona ē i alia.

ↄtra alias tres exñas:nec ponit in nũero cũ illis:cũ ſit idẽ illis:⁊ ſim' idiſtĩcta ⁊ idiſa ab illis idr̃ᵐᵉ rl̃ua: lʒ nõ ſit idẽ illis iduuſionẽ vl' vni ab. Iſte ãt zᶜᵉ exñe icõiᵗᶜᵃ ponũt i nũero ʒ ſeiuicẽ:nec ſũt idẽ vniᵗᵉ abᵗᵃ:nec iduuſiõe rl̃ua:⁊ iſto mõ põt euadi diffiᵗᵃᵗᵉ.

¶ Agit ſubtiliter de prioritate ⁊ poſterioritate reptis iter diuinas perſonas. Capit. V.

Habet aũt dubiᵗᵃᵗᵉᵐ ex iã dictis trahẽtẽ originẽ:nã cum dcm̃ ſit ꝙ oẽs pſone i gb' ſubſiſtit nã ꝑmi motoris ſũt eterne vnica eternitate:⁊ ſũt ſil:⁊ eq̃les in eternitate reſtat dubiᵘ:an iter iſta ſupᵃ poſſit eẽ alia ꝑoᵗᵃˢ aut poſteᵗᵃˢ q̃cũqʒ ſit illa. Dicam' aũt i ꝑmis ꝙ ibi ẽ alia ꝑoritas originis q̃ vnũ ſupᵐ ꝑus ẽ origie alio. Palã aũt i nr̃a meᶜᵃ ꝙ zᵉ ſũt ꝑoᵗᵉˢ iter alia q̃ bñt locũ nᶜ.ꝑ nãqʒ mõ dr̃ aliõ ꝑus origine alio:qm̃ illud ẽ a ſe:⁊ aliõ ẽ ab illo. Pʒ aũt maniᶠ:ꝙ ꝑᵐ ſupᵐ ẽ a ſe ⁊ a nl̃lo alio ẽ ꝓductũ. zᵐ ãt ẽ a ꝑ:⁊ iõ ꝑᵐ pri' ẽ origie zᵒ. zᵐ ãt poſteri' ẽ origine ꝑ ſupᵒ. ꝑᵐ ẽt pri' ẽ origie zᵒ ſupᶦ:qm̃ ꝑᵐ ẽ a ſe ⁊ a nl̃lo ꝓductũ. zᵐ aũt ẽ a ꝑ ⁊ zᵒ. ¶ Et ſi tu q̃ras: an zᵐ ſit pri' origie zᵒ:rñr ꝙ illo mõ acciᵗᵘʳ ꝑus origie illõ.ſ. qõ ẽ a ſe:⁊ poſteri' illud qõ ẽ ab alio:zᵐ cũ nõ ſit a ſe nõ põt dici pri' origie zᵒ. Modus ſcõs ꝑoritatis originis dr̃ q̃ aliqd ꝑus ẽ origie priori:i q̃ nõ ẽ prior a q̃. Debes nãqʒ imaginari õ ꝑoritate iſtoꝝ ſupᵒ ſic ſuo mõ tibi oſtẽdi de ꝑoritate originis luis i ptibᵘ aeris.i illuᵉ.n.aeris ſũt diuerſe illuᵗᶦᵒ adiuicẽ ordinate. ſic ⁊ ptes aeris bñt ordinem ꝑoritatis ⁊ poᵗᵉ adiuicẽ:nã oriẽte ſole:lʒ oẽs ptes aeris illuminenᵗ i iſtãti tñ pe pri' origie illũinaᵗ q̃ʒ alia:vt ꝑᵃ q̃ʒ zᵃ:⁊ zᵃ q̃ʒ ʒᵃ:⁊ ſic de aliꝯ:B ſic itelligo ꝙ ꝑᵃ illũinatio ꝑᶜ pti aeris bʒ coexñaʒ ad iſtãs tpis: qõ ẽ i motu ꝑmi mobilis. Silr aũt ⁊ zᵃ illũmiᵒ bʒ coexñam ad illõ idẽ iſtãs:⁊ ſic ʒᵃ ⁊ 4ᵃ:⁊ ſic de aliꝯ. ꝑᵃ coexña q̃ fun' i ꝑᵃ illuᵉ bʒ reᵐ prioritatis ad coexñaʒ zᵉ ptis ⁊ zᵃ coexña fundat reᵐ poſteᵗᵉ ad ꝑmã:⁊ iõ coexña ꝑᶜ ptis ẽ ꝑor:⁊ coexña zᵉ ptis ẽ poſterior:⁊ ab illa coexñ ⁊ ꝑoritate q̃ fun' in ꝑᵃ coexña dr̃ pe ꝑᵃ pri' origine illuᵒ q̃ʒ zᵃ:⁊ zᵃ q̃ʒ ʒᵃ priori i q̃:qm̃ iſta coexña q̃ fundat:vt dcm̃ ẽ reᵐ ꝑoᵗᵉ ad aliã:⁊ iſta coexña ẽ ꝓpria mẽſura ꝓduᵗᶦᵒ ꝑᵉ ptis ⁊ ꝑᶜ illuᵗᶦᵒ:⁊ zᵃ ẽ poſterior:⁊ᶜ de aliꝯ ꝑ ordinẽ ad ꝓpᵐ applicãdo cõfor' dicam' ꝙ gnõ actiua ꝯſtiᵗᵘᵃ ꝑmi ſupᶦ fũdat coexñaʒ ad iſtãs. eterᵗᵃᵗᶦˢ. Silr ãt gnõ paᵘᵃ fũdat coexñaʒ ad idẽ iſtãs coexña q̃ fundaᵗ i gnõne actiua fundat reᵐ ꝑoᵗᵉ:⁊ terminaᵗ ad gnõnẽ paſſiuã:⁊ gnõ paᵘᵃ:imo coexña q̃ fundaᵗ i paſſiua gnõne fũdat reᵐ poſteᵗᵉ ⁊ terminaᵗ ad gnõnẽ actiuã:⁊ ex B ſeqᵗ ꝙ gnõ actiua ꝑor ẽ ꝑori i q̃:q2 i ꝑori coexña:⁊ gnõ paᵘᵃ poſterior ẽ:q2 i coexña poſteriori:⁊ ꝑ ꝯñs ꝑᵐ ſupᵐ dr̃ pri' origie zᵒ ⁊ ʒᵒ:⁊ ꝑᵐ ⁊ zᵐ ʒᵒ pri' dico origine:⁊ pri' i q̃ : q2 i iſta coexña ꝑᵃ.lʒ.n.iſte tres ꝓduᵗᶦᵒ hẽant vnã mẽſuraʒ cõeʒ.ſ.iſtãs eterᵗᵃᵗᶦˢ hẽnt tñ mẽſuras ꝓprias vl' coexiſtẽtias ꝓprias ordie ꝑoritatis ⁊ poſteᵗᶦˢ originis hñtes. Nec mireri.ſi dico pri' i q̃ ⁊ i ꝓpria mẽſura:qm̃ ſi ita eẽt ipoſe ꝙ iſte tres ꝓduᵗᶦᵒ nõ pñt eẽ i codeʒ iſtãti eternitatis vel tpis:ſʒ nõ i diuerſis.ꝑ nec̃citatẽ opʒ dicere ꝙ gnõ actiua eẽt ꝑor gnõne paſſiua tpe: qm̃ gnõ actiua fũdaret coexñaʒ ad iſtãs tpis:⁊ paſſiua fundaret coexñaʒ ad iſtãs zᵐ tpis.ꝑᵃ ãt coexña fundaret reᵐ ꝑoritatis tpis ad paſſiuã: ⁊ paſſiua poſterioritatis tpis ad actiuã. Palã ĝ ꝙ iſto mõ fundabũt iſte coexñe aliquẽ ordinẽ ꝑoritatis adiuicẽ. nõ tpis:cũ ſint i eodẽ iſtãti tpis:imo eterᵗᵃᵗᶦˢ:ĝ fũdãt nec̃io reᵐ ꝑoritatis ⁊ poſterioritatis originis. Concludam' ĝ ꝙ vnũ ſupᵐ eſt prius alio origine priori i q̃:⁊ aliõ ẽ poſteri' alio. ¶ Et ſi arᵍᵃˢ ꝙ i iſta trinitate ſupᶦ i gb' ſubſiſtit nã ꝑmi motoris nihil pri' aut poſteri' nihil maius aut min'. Si ibi nihil pri' aut poſteri':ĝ nullũ pri' aut poſteri' origie:ſicᶜ neqʒ tpe: iſta nãqʒ vr̃r equipollere nihil pri':ĝ nullũ pri'. Reſpõdeo tibi ꝙ eo mõ q̃ ꝯce' ibi ſiltas durationis eo mõ negaᵗ ꝑoritas aut poſteᵗᵃˢ durationis.affir' autẽ ibi ſimultas durationis eterne: ⁊ i eternitate ꝙ oẽs tres pſone ſũt ſil eterne ⁊ ſil eterᶦᵗ:⁊ cũ B coeq̃les:ĝ illa nulla ꝑoritas durationis eterne.i.eternitate excludẽs ſimultatẽ iſtoꝝ ſuppoᵗ exclu' ſimultateʒ.i. eternitatẽ:ſʒ quõ ſit ibi aliq̃ alia ꝑoritas non excludẽs iſtã ſimultatẽ ſicut originis tu iã hẽs.qm̃ ordo originis ſtat cũ ſimultate eterᵗᵃᵗᶦˢ ⁊ durationis. Dubiᵘᵐ vo ꝑdicte addiᵗ zᵐ.ſ.an inter iſta ſupᵃ ſit aliq̃ ꝑoᵗᵃˢ nãe vel nõ. Diſſoᵘ ãt hui' dubitationis ſtat i hoc:qm̃ pri' nã ẽ i duplici gñe. vno qdeʒ mõ dr̃ pri' nã alio ṽtute vel pfectiõe:ſic dicim' ꝙ vna ſpẽs vniuerſi ẽ nobilior alia. de iſto aũt mõ ꝑoritatis nãe ꝙ ẽ alio pfecti' iferi' i ſeq̃nti capᵒ fiet ſmo. Dicamus ꝑᵒ ꝙ in ſuppoſitis ꝑmi motoris ſũt aliq̃ ꝑ ſe iclũſa q̃ ſũt priꝯ nã aliꝯ ꝑoritate a q̃ nõ ꝯuertiᵗ ſubſiᵗᶦ ꝯña. hoc ꝓbaᵗ:qm̃ entitas ẽ ibi ꝑ ſe iclũſa q̃ ẽ ꝯñs ad ꝑ ſe includẽtia.ipſaʒ icludẽtia ſũt añã:⁊ nõ ꝯuertiᵗ ꝯña: ſic ſeqᵗ aĩal:ĝ ens: ⁊ nõ ꝯuertiᵗ: ſic ſeqᵗ.ipʒ ſuppᵐ: imo ʒᵒ ſupᵃ ĝ ens. Palã aũt ꝙ nõ tñ eſt ens ſic pri' nã ſuppoſitis illis:imo oĩa tranſcenᵗ:imo cõiᵗᵃ oĩa ſũt priora incõiᵇ' oĩb' cũ nõ ſint adiuicẽ ꝯuertibilia:ſic ſũt eẽntia ⁊ ꝓpetates. At vo cũ petis de illis ſuppoſitis:an ſit ꝑoritas nãe a q̃ non ꝯuertiᵗ ꝯña. Palã qm̃ cũ talia ſupᵃ ſunt rl̃ua:⁊ rl̃ua dr̃r ad cõuertẽtiã:⁊ ſũt ſil nã:ſeqtur neceſſario ꝙ nõ erit ibi prioritas nature inter talia ſuppoſita.

Dicamus ĝ i ſpãli de ꝑoritate nãe zᵒ mõ dicte q̃ aliqd dr̃ pri' altero: qõ' ẽ cõpfecti' ⁊ nobili':an vnũ ſupᵐ ſit pri' altero vel nõ. attñ oʒ nec̃io pri' videre:an ꝓductiões tã actiue q̃ʒ paſſiue:q̃ ſũt i ꝑ motoᵣ ad itra dicãt pfectiõeʒ ſim': vel ſaltẽ aliquẽ gdũ pfectiõis. Pria ĝ ꝓpõ ſit talis ꝓprietates ſeu ꝓductiões ꝓdicte nõ hñt ꝓpriã entitatẽ. hoc ꝓbaᵗ:qm̃ ꝯᵗᵘᵃ ſim' ſimplices:⁊ ꝑ ꝯñs irreſolubiles:⁊ ꝑ ꝯñs nihil ẽ for' ⁊ qditatiue iclũſũ i eis. gnõ nãqʒ actiua ſeu ꝑnitas vl' dr̃ia ẽ q̃dã reaᵗᵃˢ ſim' ſimplex. Silr ⁊ q̃lʒ ꝓduᵒ tã actiua q̃ʒ paſſiua; ¶ Et ſi arguas ꝙ hoc ñ poſſit ſtare cũ ꝑncipꝯ ſtatutis i meᶜᵃ:ibi.n.dcm̃ ẽ ꝙ gnõ actiua:vt ꝑnitas ẽ cõis vniuoce dcã de ꝑ motore:⁊ de iſtis iſeᵇ':⁊ per ꝯñs iſta q̃ i nobis eſt: ⁊ iſta q̃ i ꝑ motore:cõueniũt i gnõne i cõi:quã qditatiue icludũt:ĝ ñ ſũt ſim' ſimplices. Cõfir': q2 gnõ actiua i nobis ṽe ẽ i ꝑdicamẽto:ĝ ṽe iclu' qditatẽ ꝑdicamẽtalẽ:ĝ ens inq̃ʒtũ ens cũ ens ſit iclũſũ ꝑ ſe i.x.ꝑdicamẽtis:⁊ gcqd iclu' in ꝑdicamẽto ꝑ ſe nec̃io iclu' i oĩ eo:qõ ꝑ ſe ẽ i ꝑdicamẽto. Rñõ tibi.ſic i nr̃a meᶜᵃ dcm̃ fuit. ſuba vel ſapia vel gnõ actiua q̃ ꝑ ſe cõis eſt ꝑ motori ⁊ aliꝯ: ſunt quedaʒ dr̃ie ꝯhẽtes aliqõ ꝯbibile vel trãſcẽdẽs vel aliqd i gñe ꝑ vel ſubalterno: ſic ſapiẽtia q̃ cõis ẽ ꝑ motori ⁊ aliꝯ: q̃ eſt ſim' ſimplex:q̃ qdeʒ ꝯtiua eſt duoꝝ ꝯbibiliũ. vnũ i gñe q̃litatis: ⁊ aliud ẽ trãſcendẽs qõ ẽ ꝑᵒ intelliᵒ. Silr aũt eſt ſuba q̃ eſt cõis pᵒ motori ⁊ aliꝯ:nõ ẽ ſuba ꝑdicamẽtalis:ſʒ eſt dr̃ia cõſtitutiua ſube ꝑdicamẽtalis ⁊ ꝯtiua alicui' ꝯbibilis i ꝑᵒ intelliᵒ: ⁊ de iſta mã dcm̃ fuit ſatis i nr̃a meᶜᵃ in materia de vniuocatiõe entis ⁊ alioꝝ trãſcẽdentiũ ⁊ i mã:an ꝑmus motor ſit ꝑ ſe i gñe vel nõ ſit i-

tellect⁹tu⁹ applicatiu⁹ ad ꝓpoſitū tuū iſta ṗn⁹cōia. Dica m⁹ ğ ꝙ gnō actiua ē q̄dā gditas oino ſimplex: nec bȝ ꝓ ꝓpriā entitatē: ſic ꝙ gditᵃᵗᵉ icludat iſtā: ſȝ ē ṗ diuerſa ab illa q̄ȝtū ad ṗᵐ moᵐ. ℂ Et ſi adhuc dicas ꝙ ſit veꝝ qđ dr̄: ſe quit ꝙ gnō actiua ꝛ entitas ſint ſimʳ ꝛ oio idē: ꝛ ꝙ inter illa nulla ē diſtin⁹ penit⁹ ex nā rei. Silr aūt nec iter eēn tiā ꝛ ꝓprietatē. hoc ꝓbat̄ ſic. ſimʳ ſimplex cōparatū i rōne alteri i rōne vniᵗᵃᵗ ſic ꝙ ſūt vnū ſimʳ ſimplex exclu⁹ oēȝ diſtictionē ꝛ nō idētitatē ex nā rei. h ꝓpō ē clara ꝛ rōne ꝛ ex⁹. rōe pȝ: qm̄ qđlȝ iſtoꝝ ē ſimʳ ſimplex ꝛ oino idiuiᵗᵉ: ꝛ cōpat̄ vnū alteri i rōe vniᵗᵃᵗ. ſic ꝙ ſūt vnū. oȝ ğ ꝙ totalr ꝛ ſȝ ſe tota ſint vnū: qm̄ ex q̄ ſūt ſimʳ ſimᶜⁱᵃ i eis n̄ ē aliqđ q̄ ꝯueniūt: ꝛ ꝑ ꝯñs ex q̄ ſūt vnū totalr ſūt vnū: ꝛ ſic exclu dit̄ ois diſtin⁹ ꝛ ois nō idētitas. Ex⁹ quoq; ꝓbat̄. ponāt̄ zᵒ pūcta. cū ſint ſimʳ ſimplicia ſi cōpent̄ adiuicē ſȝ rōnē attingen⁹ pȝ ꝙ totalr ſe attingūt: qm̄ nō ē aliud q̄ ſe attin gāt: ꝛ aliud q̄ ſe nō attingāt: qm̄ iā eēnt diuiᵗᵃ: ğ ſilr i ꝓpo ſito ſi indiuiᵗᵃ ꝛ ſimʳ ſimplicia adinuicem cōpent̄ in rō ne vnitatis: ſic ꝙ ſint vnū nec̄io erunt vnū excluſa oi di ſtinctiōe ꝛ nō idētitate ex nā rei. Prima ğ ꝓpō fuit vera ꝙ ſimʳ ſimplex cōparatū alteri ſimʳ ſimplici in rōne vni tatis excludit oēm diſtinctionē ꝛ nō idētitatē ex nā rei. Idē arguit̄ de eēntia ṗmi motoris ꝛ de ꝓprietatibus: vt de gnōne actiua ꝛ gnōne paſſiua: qm̄ tā ꝓprietates acti ue q̄ȝ paſſiue ſūt ſimʳ ſimplices: ꝛ ſi cōpent̄ adinuicē ꝛc̄. ℂ Diſſolu⁹ aūt hui⁹ arᵗⁱ ſtat i hoc: qm̄ duplex ē gen⁹ vni tatis: ſicut ſupius: ꝛ in alijs fuit dcm̄ frequēter. q̄dā. n. ē vnitas ſimplex: ꝛ q̄dā ſm̄ gd: vel q̄dā eſt vnitas abᵗᵃ: ꝛ q̄ dā vnitas ſeu idiuiſio rl̄ua: vel vnitas vnionis: ꝛ vnitas idētitat̄ ſimʳ. Nūc ad formā: ad maiorē: ſimʳ ſimplx ꝛc̄. ꝯcedo maiorē ſm̄ illud gn̄s vnitatis ſm̄ quod cōpant̄: qȝ ſi cōpant̄ ſm̄ genus idiuiſiōis abᵗᵉ ꝛ vnitatis ſimʳ ex cludit̄ ois diſti⁹ ꝛ nō idētitas ex nā rei ſimʳ ꝛ totalr. Si aūt cōpant̄ ſm̄ gen⁹ idiuiſionis reſpeᵗᵉ vel vnitatis ſm̄ gd excludit̄ ois diſtin⁹ actualis oppo⁹ illi vnitati ꝛ idiui ſioni rl̄ue. Cōcedo ğ ꝙ ſimʳ ſimplex cōpatū alteri ſimʳ ſimplici i rōne vnitatis ſimʳ ꝛ vnitatis abᵗᵉ ꝙ excludit penit⁹ oēȝ diſtiᶜᵗᵒᵉᵐ ꝛ nō idētitatē ex nā rei ꝛ ſimʳ ꝛ totalr realē ꝛ formalē. ſi aūt cōpent̄ ſm̄ vnitatē vniōis vel idi uiſiōis: ſic pūctus pūcto: ꝯcedo ꝙ excludit diſtiᶜᵗᵒᵉᵐ opᵗᵃᵐ vniōi ꝛ idiuiſioni actuali: qm̄. n. ex q̄ ſunt actu vnita non pnt eē actu nō vnita ꝛ diuiſa: ſȝ talis attin⁹ non excludit oēȝ diſtiᶜᵗᵒᵉᵐ ꝛ nō idētitatē: qȝ nō iſtā q̄ oppoʳ vnitati abᵗᵉ: ꝛ vnitati ſimplr: qȝ iſta q̄ ſic cōpant̄ i rōne attinᵗ ſūt non idē: imo diſticta ex nā rei diſtinctiōe opp⁹ vnitati abᵗᵉ: ꝛ ſimʳ: qȝ iſte pūctus nō ē ille eēntialr: lȝ totalr attingant̄ īter ſe: ꝛ ſint idiuiſa ꝛ totalr vnita. Palā āt ꝙ mior ē va ſm̄ gd vel de indiuiſiōe rl̄ua: qm̄ eēntia cōpat̄ ad ꝓpe tatē i rōne vnitatis rl̄ue. nō āt abᵗᵉ. Silr aūt ē de entita te ꝛ ꝓpetatib⁹. Cōcludam⁹ ğ ꝙ iſtis n̄ obſtātib⁹ ꝓprieta tes nō habēt ꝓpriā entitatē: ſȝ ſūt ſimpliciter ſimplices.

Perſcrutemur ğ zᵒ: an ꝓprietates hēant ꝓ priā magnitudinem: ꝛ ṗ an ſint pfectiōes ſimplr vl' nō dicūt oēm pfectionē vlr ṗmi motoris: qm̄ for' dcm̄ ē ṗrn̄itas non eſt ſapia: ꝛ iō ſi ṗrn̄i tas diceret pfectionē vlr. Jā ſapiētia: vt diſtiguit̄ for' ab illa nullā diceret pfectionē: ꝛ ſic acciᵈᵒ pfectionē ſimplr nullū attributū dicit pfectionē ſimplr: imo nec ipſamet eēntia: ſic diceret pfectionē ſimplr put formalr diſtinᶜᵗᵃ ȝ alias gditates: niſi dicas ꝙ eēntia ṗmi motoris cū inclu dat oēs pfectiōes i eo exiſtētes: cū ſit ſapie pelagus ifinitū claudēs i ſe. ſupple oia q̄ ſūt i q̄lȝ ſupp⁹: ꝛ ſic hn̄ ē pfectio ſimplr. i. vlr: ꝛ vt ſic nō ſigt̄ ṗciſe vnā gditatē: ſȝ oia q̄ ſūt ibi pfectio ſimplr. Modo zᵒ dr̄ pfectio ſūma: ꝛ pfectio oino ṗ ṗᵒ: ꝛ iſto mō ſola eēntia eſt pfe⁹ ſimplr ꝛ non aliq̄

attribuᵗᵘᵐ pfectio. pfe⁹ ſimplr. Tertio mō eſt q̄ i q̄lȝ ſup⁹ abᵗᵉ ſumpto eſt meli⁹ ipm q̄ȝ nō ipm. i. q̄ȝ qđcūq; ꝯuerᵗᵉ ſi bi i eodē. Quarto mō dr̄ pfectio ſimplr pfectio ſine imp fectiōe: ꝛ pfe⁹ abᵗᵉ: ꝛ nō ſȝ gd ſui. Ergo. qȝ q̄ ſine addito dico ſimplr dico. Palā aūt ꝙ gnō actiua nō eſt pfe⁹ ſimʳ ṗ mō. i. vlr. Nec zᵒ mō: qȝ nō ē pfectio ṗᵃ nec ſūma: nec ȝᵒ mō: qm̄ nō eſt i q̄lȝ melior q̄ȝ qđlȝ incōpoᵇˡᵉ ſibi: qȝ tūc ge neratio actiua eēt pfectior paſſiua: ꝛ ſic ṗᵐ ſupᵐ eēt pfe ctius zᵒ: qȝ hēret in ſe formalr aliquā pfectionē quā non hēret zᵐ ſupᵐ nec ȝᵐ: qđ nō videt̄ ꝯcedēdū. Palā ğ ſi eſt pfectio ſimplr: ꝙ hoc erit 4.ᵒ mō: qȝ erit pfectio ſine oi i perfectiōe. Jngram⁹ ğ de iſto 4.ᵒ mō pfectionis ſimʳ an repugnet gnōni actiue: ꝛ alijs ꝓprietatib⁹ aut nō. fert̄ ꝙ nec̄io dn̄t aliquā pfectionē abᵗᵉ abſq; oi iperfectiōe: ꝛ rō hui⁹ ſit talis: qm̄ neg⁹ nō repugnat alicui niſi rōe affirᵗⁱᵒⁿ ſibi oppoᵗᵉ. ꝓpetatib⁹ aūt repugnat iperfe⁹: ğ hoc nō ē ni ſi rōe pfectiōis. Ampli⁹ aūt dr̄ ꝙ iſta maxia arᵗ. hoc de mōſtrat. cui gnō bona ē ipm q̄ȝ boᵐ eſt: ꝛ cui⁹ gnō optia. ipȝ optimū: ꝛ ꝯuertit̄ ꝯñs. iſtud qđ eſt bonū ei⁹ gnō ē bo na: ꝛ ꝙ optiᵐ eſt ei⁹ gnō opti⁹ eſt. Terᵗⁱᵘˢ aūt ſupᵗ gnōnis ṗmi motoris ē bon⁹: imo optim⁹: ğ gnō iſta opti⁹. ℂ Diſ ſolutio aūt iſtoꝝ dubioꝝ facilis eſt. ṗᵐ nāq; cū dr̄ ꝙ neg⁹ nō repugnat alicui niſi rōne affirmatiōis oᵗᵉ. hoc gdē cō cedit̄ de negatōe ex gen⁹ q̄ ṗdicat̄ tā de ente q̄ȝ nō ente: ꝛ q̄ nō regrit nec terminat ſibi ꝓpriū ſubm ꝛ determina tū: ſic nō lapis nō bō. nō aūt eſt veꝝ de negatiōe i gn̄e. cu iuſmodi ē ṗuatio. iſta nāq; pnt repugnare alicui nō rōne affirᵗⁱᵒⁿ ſibi opᵗᵉ: ſic cecitas repugnat lapidi nō rōne habi tus ſibi oᵗⁱ. ſ. rōne viſus: ſȝ qȝ ṗuatio determinat ſibi pro priū ſubm aptū natū recipe habitū ꝛ ṗuationē talē ſuc ceſſiue: ꝛ ſic imeᵗᵉ. iperfectio aūt opponit̄ pfectiōi ṗuaᵗᵉ. iō non opȝ ꝙ illi cui nō īeſt pfec⁹ ꝙ illi inſit iperfe⁹ niſi circa ſubȝ determinatū: ꝛ aptū natū recipe vtrūq;. rlō āt nō ē tale ſubȝ: iō dato ꝙ ſibi nō inſit pfectio nō ſeqt̄ ꝙ ſi bi nō iſit ipfectio: ſed carebit vtroq;: ſicut lapis caret vi ſu ꝛ cecitate. ℂ Diſſolō aūt zᵗ ſtat in hoc ꝙ maxima iſta Arī. va eſt ꝙ boni gnō bona ꝛ optimi optima ṗuatiue vl' terminatiue ꝛ denominatiue a termio optimo: ſȝ i ſe ſit bona: ꝛ ꝙ dicet nō hēs. Dicam⁹ ğ ꝙ ꝓductio ꝛ rlō i ṗ mo tore q̄cūq; ſit illa nullā dicit pfectionē ſimplr. ꝛ ꝙ nō hȝ ꝓpriū gradū pfectiōis: ꝛ ꝑ ꝯñs nō eſt ibi ordo nāe ſȝ ꝑ fectionē ꝛ nobiliᵗᵃᵗᵉᵐ: ꝛ ex hoc ꝯcludit̄ ꝙ dato ꝙ in vna ꝑ ſona ſit vna ꝓprietas q̄ nō ſit i alia: ꝓꝑ hoc nō tollit̄ quin ita pfecta ſit ſicut alia. ℂ Adhuc aūt fert̄. ꝙ ſi gnō acti ua eēt ifinita forʳ: ſilr aūt ꝛ paſſiua: ex hoc nō ſequitur ꝙ vna eēt pfectior alia: qȝ eadē infinitate eſſent ifinite: ꝛ ꝑ ꝯñs cū oēs ꝑſone habeāt eandem ifinitatē: adhuc eſſent eq̄les in pfectione: ſed hoc non aſſero ꝓꝑ illa que dicta ſunt in capitulo de inſiᵗᵉ primi motoris. Negatio pōt repugnare alicui nō rōne affirmationis Si aliqđ eſt bonū ꝛ gnō ei⁹ eſt bona terminatiue nō tn̄ ī ſe.

Habet autē dubitationē de ipſis ꝓprietatibus: an repugnat eis ꝙ ſint ifinite forʳ: fert̄ aūt ab vno de magr̄is ꝙ nō: imo ſm̄ cū quelȝ carū eſt forʳ infinita inſiᵗᵉ ꝓpꝛȝ gn̄te: ꝛ hoc ſic nitit̄ demr̄are. inſiᵐ ſic ab eo diffinit̄. Infinitū ē illud qđ excedit omne finitū aliud ſm̄ oēm determinatā ꝓportionem. ex hac diffinitione ſic arguit. ꝓprietas ṗmi motoris excedit oē finitū ſm̄ oēm determinatā ꝓportionē: ğ eſt ifinita for malr: ꝛ ſm̄ ꝓpriā rōnē: ꝯñs eſt manifeſta ex deſcriptiōe ifiniti aſſumpta: ꝯñs ēt pȝ: qȝ excedit finitū ſm̄ oēm de terminatā ꝓportionē: qm̄ vbi eſt talis exceſſus ſȝ deter minatā ꝓportionem. ibi eſt ꝓportio finiti ad finitū: ꝛ ſic ꝓprietas eſſet finita. Cōfirmat̄: qm̄ ꝓprietas primi mo toris excedit aliqđ infinitū ſm̄ determinatā ꝓportionē vbi eſt talis exceſſus qui eſt. ℂ Adhuc aūt zᵒ arguit ſic. qm̄ aliqđ cōe diuidit̄ ꝑ aliq̄ zᵒ diuiᵗᵘᵐ ſi vnū iſtorū diuidē

tiũ eſt ꝯuertibile adequate cũ vno diuiſoꝝ: ⁊ reliquum cũ reliq̃: ſꝫ ens diuidit̃ ꝑ finitũ ⁊ ĩfi^m: creatũ ⁊ ĩcreatũ. finitũ aũt ꝯuertibile ẽ adeq̃te cũ ente creato: g̊ ⁊ ĩfini^m cũ ente ĩcreato: ⁊ ꝑ ꝯñs nihil reꝑitur ĩ ente ĩcreato: q̇ð nõ ſit for^r ĩfinitum. At vo nõ demrãt ꝓprietates eẽ for^r ĩfinitas po^{ue}: ſꝫ poſſet ꝯcedi ꝙ eẽnt ĩfinite negatiue ſeu ꝑua^{ue} ꝑ negationẽ ſeu priuationẽ fini^{tis}. Cauſa aũt huius dicti aſſignat̃ ab vno de magr̃is: q̃ꝛ finitũ ⁊ ĩfinitũ ſũt modi itrĩſeci q̃titatis molis ⁊ v̾tutis: g̊ in nullo inſunt. nec in q̃to q̃titate molis vl̾ v̾tutis. ꝓprietates aũt nõ ſũt q̃te nec q̃titate molis: vt pꝫ: nec q̃titate v̾tut̾: imo ꝯdicto^e eis repugnat ꝙ ſint q̃te vtraq̃ꝫ q̃titate nec altera. ¶ Et ſi queras cãm q̃re hoc eis repugnat ⁊ nõ aliis. fert̾ ꝙ h̾ eſt hoc: nec eſt alia cã querẽda. ¶ Et ſi dicas ꝙ illud nõ vr̾ verꝫ: q̃ꝛ nõ eſt entitas ĩ vniuerſo q̃ nõ teneat talẽ gradũ poſitiuũ ĩ genere ſuo: ⁊ ꝑ ꝯñs finitũ vel ĩfinitũ: ⁊ dato ꝙ iſta entitas nõ ſit q̃ta alia q̃titate: adhuc hꝫ poſitiuũ ſue entitatis ĩ ſuo gñe. Ex^m pono tibi. accipiamus lignũ hñs q̃titatẽ vnius palmi. Certũ eſt ꝙ illa quantitas hꝫ certos gradus itrĩſecos finitos vel ĩfinitos ⁊ poſitiuos: ⁊ ſi eẽt ĩfinita iſta q̃titas ligni hẽret ĩfinitos gradus intrĩſecos: ⁊ ſi finita finitos gradus itrĩſecos: q̃ gradus intrĩſeci nõ diſtin^r ex nã rei ab illa q̃titate cuius ſunt: ſub illa g̊ q̃titate ligni vnius palmi eſt ſuba ligni q̃ extẽdit̃ ad extẽſionẽ q̃titatis: ⁊ hoc ſic: ꝙ ſub vna p̃te ⁊ ſub vno gradu illi^9 q̃titatis eſt vna pars ⁊ vnus g̃dus ſube ligni: ⁊ ſub alio alius gradus: ⁊ ſic ſub quolꝫ gradu illius q̃titatis eſt aliq̇s gradus ſube: ⁊ ꝑ ꝯñs ſeq̇tur quot ſunt ibi gradus q̃titatis tot ſũt ibi ſube ligni: ⁊ ſic illi g̃dus q̃titatis ſũt modi itrĩſeci q̃titatis ⁊ neceſſario ſũt finiti vel ĩfiniti: ſic ꝙ illi gradus ſube poſitiui ſunt ei^9 modus itrĩſecus ſui gñis ⁊ ſunt finiti: ⁊ ſũt iſti gradus itrĩſeci ſube finiti vel infiniti: ⁊ ſic vr̾ ꝙ ſuba ligni habeat ꝓprios gradus itrĩſecos ⁊ ꝓpriũ modũ intrĩſecũ finitũ vel infinitũ aliũ a modo itrĩſeco q̃titatis. ſupponatur g̊ per poſe vel impoſe ꝙ ſuba ligni q̃tũ ad eẽ poſitiuũ ſui ꝓpꝛiꝫ generis remãeret q̃titate nõ remanẽte: ſꝫ corrupta: nũq̇d iſta ſuba ligni hẽret eoſdẽ grad^9 poſitiuos ſibi itrĩſecos q̃s pri^9 habuerit: ⁊ pꝫ ꝙ ſic: ⁊ ꝑ ꝯñs dato ꝙ nõ ſit quanta q̃titate molis: adhuc tenet certos gradus entitatis in vniuerſo: ⁊ illi gradus vel ſũt finiti vel ĩfiniti. Palã autẽ ꝙ iſta fuit ĩtẽtio ariſt. ⁊ alioꝝ p̃hoꝝ cũ dñt ꝙ in q̃lꝫ genere eſt iuenire vnũ q̇ð eſt metrũ ⁊ mẽſura oĩuꝫ alioꝝ iſti^9 gñis: q̃ꝛ q̇ðlꝫ q̇ð eſt ĩ alio gñe hꝫ certũ ⁊ determinatũ gradũ entitatis. Dicamus g̊ ad ꝓpoſitũ reuertẽtes correla^e ⁊ q̃cũq̃ꝫ ꝓprietas r̾tiua lꝫ nõ hẽat gradũ itrĩſecũ finitatis vel ĩfinitatis: iſtũ. ſ. q̇ ꝑtinet ad q̃titatẽ molis vel ad q̃titatẽ v̾tutis: q̃ꝛ ex ſua rõne for^{li} nullã determinat ſibi magnitudinẽ: ex hoc nõ tñ ſeq̇t̃ q̇n hẽat modũ itrĩſecũ. ſ. gradũ itrĩſecũ entitatis finitum vel ĩfinitũ. ¶ Et ſi dicas. ex q̃ hꝫ modũ itrĩſecũ finitatis vel ĩfinitatis. ſeq̇tur ꝙ dicit aliquã ꝑfectionẽ finitã vel infinitã. reſpõdet̃ ꝙ nõ: q̃ꝛ ꝑfe^e eſt modus intrĩſecus magnitudinis v̾tutis: ⁊ nõ modus intrĩſecus ꝓprie entitatis. nullũ aũt modum intrĩſecũ hꝫ q̇ ſeq̃tur magnitudinem virtutis: q̃ꝛ ꝓprietas ex ſe nullã determinat magnitudinẽ. Diſſolo ãt aliorũ vel illaꝝ dubitationũ q̃ ꝓbãt ꝙ ꝓprietas dicit perfectionẽ ſim^r ſtat ĩ hoc: q̃ꝛ cũ ꝓ dr̾ ꝙ excludẽs finitũ ſcðm oẽm determinatã ꝓportionẽ ẽ ĩfinitũ. dr̾ ꝙ verũ ẽ ſi excedẽs ⁊ exceſſum ſint eiuſdẽ rõnis. Si aũt alteri^9 nõ oꝫ: ſicut pꝫ ĩ pũcto ⁊ li^a: q̃ꝛ indiui^{tas} pũcti excedit indiui^{tas} linee ſꝫ oẽꝫ determinatã ꝓportionẽ. nõ tñ oꝫ ꝙ ĩdiui^{tas} pũcti ſit finita. pꝫ hoc: q̃ꝛ ſũt alteri^9 rõnis. Patet aũt ꝙ ĩdiui^{tas} linee in ĩfinitũ exceditur ab indiui^{te} pũcti: q̃ꝛ ſi li^a diuideret̃ ĩ ĩfinitũ nunq̃ꝫ minima pars linee poſſet venire ad ĩdiuiſionẽ pũcti. At vero nec 2^m cõcludit: q̃ꝛ ens diuiſum ꝑ finitũ ⁊ ĩfinitũ cõdiuiſum ꝯ finitũ eſt cõe ad ĩfi^m po^{ue} ⁊ neg^{ue}. Et cũ dr̾ ꝙ finitũ ꝯſequit̃ adequate creaturã ꝯcedat̃ ꝙ creatura eſt ĩperfecta: ⁊ finitũ dicit aliq̃ꝫ ĩperfectionẽ: iõ ſeq̇tur eã vl̾r. iõ ꝯcedo ꝙ q̇cq̇d eſt in p̃mo motore: nec̃io ẽ in fini^m po^{ue} vel ꝑuatiue vel neg^{ue}: q̃ꝛ nõ finitũ: ſꝫ ex hoc non habes ꝙ ſit proprietas infinita formaliter ⁊ po^{ue}: ſed tantuꝫ negatiue: q̇ð conceditur. Et in hoc terminatur liber ſextus.

¶ Incipit liber ſeptimus theologie naturalis.

¶ Pertractat omnia que ſpectant ad potentiam productiuam dei ad extra. Caput. I.

Poſt predicta aũt de po^a p̃mi motoris ad ĩtra: ⁊ de emanatiõe ſupp^{tũ} ĩ eadẽ nã. Cõſequẽter eſt videdũ de po^a ꝓductiua p̃mi motoris ad ex̃ q̇d ſit iſta po^a ꝓductiua an voluntas vel alia po^a executiua. Deinde q̇d ꝓducat: ⁊ q̇d non: ⁊ an eius po^a poſſit euacuari exte^{ue} ⁊ ẽt itẽſiue. Adhuc ãt an ꝯcurrat cum ol̾ cã 2^a ĩ ꝓductione ꝓpꝛiꝫ effect^{us}: vel nõ: ⁊ de mĩtas aliis dñe. pꝛio ad p̃dcã. ¶ Dicam^9 g̊ ĩ p̃mis: an ĩ p̃ mo^{re} ſit aliq̃ po^a ꝓductiua ad ex̃. ad ex̃ itelligo ad aliq̇d ex̃ ſe ⁊ diſti^m realr̾ a ſe. p^a g̊ ꝓ ſit tal̾ ꝙ ĩ p̃ motor̃ ẽ aliq̃ po^a ꝓdu^{ua} ex̃ ſe entis ĩ eẽ dimu^{to}. h̾ fuit ſup^i^9 li. 2. plixe declata: q̃ꝛ itellꝰ p̃mi motoriſ ꝓducit oĩa alia a ſe ĩ eẽ cog^{to}: ⁊ ĩ eẽ vo^{to}. ¶ Et ſi dicas ꝙ nõ: q̃ꝛ eẽ cognitũ ñ ẽ aliõ niſi eẽ dno^{tum} a cog^{ne}: ⁊ eẽ volitũ a volitiõe. Intelle^{ꝰ} ãt ⁊ volitio p̃mi motoris ſũt ſim^r ĩproducte: cũ ſint idẽ realr̾ cũ ip̃o itellu. R̃ño ad hoc pꝫ ex p̃orib^9: q̃ꝛ eẽ cognitũ ñ ẽ p̃ciſe idẽ q̇ð cog^o: q̃ ẽ q̇dã en^{tas} ab^{ta}: ſꝫ ẽ ibi nec̃io aliq̃ realitas. ſ. ꝓdu^a actiua vel pa^{ua} obi cogniti. Silr̾ ⁊ ĩ volitiõe. ¶ Propõ 2^a ẽ tal̾. ꝙ ĩ p̃ motore ẽ po^a ꝓdu^{ua} ad ex̃ ĩ eẽ reali. h̾ ꝓbat̃. Tũ q̃ꝛ ẽ finis oĩuꝫ: g̊ ⁊ effectuũ ⁊ ꝓductionũ oĩuꝫ: q̃ꝛ finis ſig̃t agẽs ſig^{re} nec̃ia. Sꝫ forte h̾ dr̾ ꝙ cãlitas finalis nõ nec̃io infert cauſalitatem efficientem ſeu cauſam effectiuam: cum cauſalitas finis non ſit niſi cauſa metaphorica. Et diceretur ꝙ licet finis productionis neceſſario inferat agẽs: q̃ꝛ ꝓdu^o ĩfert agẽs ꝓducẽs. Finis tñ termini: ⁊ cuiuſlꝫ entitatis. nõ opꝫ ꝙ ĩferat agẽs: q̃ꝛ dato ꝙ eẽnt iſta ĩproducta: adhuc determinarent̃ in iſtũ finẽ. ſicut ſi eẽnt ꝓducta. Adhuc dr̾ ꝙ aliud eſt eẽ finẽ alicuius: ⁊ aliud ẽ eẽ cãm finalẽ: q̃ꝛ lꝫ cã finalis ſig^t agens ſig^{re} nec̃ia: non tñ finis vt finis. R̃õ q̇dem 2ª eſt talis: q̃ꝛ p̃mus motor modo ꝑfectiori ⁊ eminẽtiori ac nobiliori ꝯtinet oĩa alia a ſe q̃ꝫ quecũq̃ꝫ alia cã: tam vniuoca q̃ꝫ ẽt equiuoca. hoc ꝓbat̃: q̃ꝛ p̃mus motor cũ omni alio a ſe ſimul ſumpto nõ eſt ꝑfectior nec nobilior q̃ꝫ ſolus per ſe ſumptus. Quecũq̃ꝫ aũt alia cã ſiue equiuoca ſiue vniuoca perfectior eſt ſimul ſumpta cum ſuo effectu q̃ꝫ per ſe ſumpta preciſe ſine illo. Exẽplũ de itellectu cũ intellectione: ⁊ voluntate cum volitione: quia ſunt perfectiora ⁊ nobiliora q̃ꝫ ſine intellectione ⁊ volitione. vera eſt ergo prima propoſitio ꝙ primus motor continet perfectiori ⁊ nobiliori modo omnia alia a ſe q̃ꝫ quacunq̃ꝫ alia cauſa equiuoca ſiue etiam vniuoca: ergo habet in ſe potentiam productiuam aliarum a ſe: ⁊ per conſequens iſta ponere in eſſe reali. Sed hic forſitã diceretur ꝙ conti^o eminentie non concludit neceſſario ꝙ illud q̇ð ſic ꝯtinet poſſit illud q̇ð ſic eſt contentum in eſſe producere: nam in ſpeciebus vniuerſi vna ſemper eſt nobilior altera: ⁊ tamen non ſequitur ꝙ vna ſit alteri^9 productiua. Philoſophi etiã poſuerunt primam intelli^{am} continere omnia alia a ſe eminẽter: ⁊ tamen cũ hoc negauerũt primũ motorẽ ex̃ ſe itelligẽtias ꝓducere effectiue niſi preciſe in ratione finis: q̇

Aliq̇ volũt ꝙ eẽ cognitũ ñ ẽ aliq̇d v̾tra qualitatẽ q̃ dĩ cognitio

Aliq̇ volũt ſm cõmẽtatorẽ nõ oẽ hẽre finẽ hẽre efficiẽ.

Diceret greg. cãm finalẽ ſignificare agẽs ſiue ſimilitudinariam.

mouebat secundã intelligentiam in ratione finis amati ꝛ desiderati ꝛ nõ efficientis. ¶ Ratio ergo tertia sit talis: omne ens diminutũ ꝛ exẽplatũ seu exaratũ ꝛ transcriptũ ab ente vero simplr videt eẽ pductũ necẽio ab illo: qꝛ oĩs for9 dimi'ta hꝫ ortuꝫ a for9 pñli. oĩa aũt alia a p̃ mo'te sunt entia dimi'ta ꝛ exem'ta a p̃ mo'te tãq̃ a for9 pñli: cũ sit exẽplar oĩum ꝛ idea vt sup9 fuit dcm̃. oĩa ḡ alia a p̃ mo'te sunt ab eo pducta. ꝛ p̃ ꝯñs in eo ẽ po9 pductiua alioꝝ a se in eẽ reali. ¶ Sꝫ forte diceret̃ q̄ a'ol ppõ est du9. qm̃ nlla vr̃ necẽitas q̄ exem'tum hẽat ortũ esse'tie ab exẽplari suo: quãtũcũq̃ exẽplar sit eminẽs. Ars. n. domi'ci nõ est necẽio pducta ab ipa domo: nec ẽ necessariũ q̄ inte9 vel visio sint pducte ab obis: sic i alijs fuit dcm̃. ¶ Difficile ḡ ẽ determiare ppõnẽ affir'tiuam cũ fuerit negata a phis cõiter: qm̃ crea9 q̃ ẽ factio de nl'o apud eos fuit oĩno ĩpolis ꝛ includẽs ꝯdictiõez ex termis. B. n. ꝯcernũt oẽs phos aliqd ex nl'o fieri: ꝛ i B ꝯueniũt q̃si oẽs q̄ ex nl'o nihil fit. ¶ Palã ẽt q̄ sũt plẽ entia: q̃ nullo9 pduci pñt nisi ex nl'o: sic itelli'e ꝛ celũ cũ nõ hẽant mãm. silr aũt ꝛ mã p̃9 ꝛ oĩa ista: q̃ mãꝫ nõ hñt: nec ipaꝫ i sua pductiõe supponũt. sic sũt sim'r sim'ca: ꝛ q̃ nõ sũt ꝯpo'ta. nõ vr̃ ḡ de itentiõe phoꝝ: q̄ mũdus sit pductus a p̃ mo're. Dicam9 ḡ q̄ in p̃ mo're sit po9 pductiua ad ex̃ in eẽ reali: ꝛ rõ h9 põt esse ista: qm̃ sic plixe fuit oñsuꝫ in 2o physic. cũ fuit s̃mo de pdu'ne: cãre siue pducere nihil aliud ẽ nisi iferre aliqd i eẽ post nõ eẽ: vel in eẽ post eẽ: vel in eẽ simp'r. sic q̄ nõ iferat in eẽ post nõ eẽ: nec in eẽ post eẽ: sꝫ tñ in eẽ ifert: sicut in oi pducto eterno. Manife'm ẽ ḡ q̄ si q̃lꝫ entitas iferret vel posset iferre aliã in eẽ. sic q̄ adhuc sequat. hoc ẽ hoc. posito in eẽ aliud poni: vel põt poni i esse q̄ maxie hoc cõuenire poterit p̃ motori q̄ iferret vel iferre poterit aliqd in eẽ post nõ esse: vel in eẽ post eẽ: vel in eẽ simplr. sic q̄ ad entitatẽ p̃mi motoris sequat alia entitas ꝛ infert in eẽ: nec forte est alia rõ. qꝛ hoc seq̄t necẽio gnãlr ad oẽꝫ entitatẽ: q̄ aliqd ifert in eẽ: vel põt iferre in eẽ aliaꝫ entitatẽ: nõ arguit aliq̃ pfectionẽ: nec ẽt aliq̃ ipfectionẽ. Cõcludamus ḡ q̄ in p̃ motore est aliq̃ potẽtia pductiua ad extra in esse reali. qm̃ in eo ẽ potẽtia illatiua alteri9 entitatis in eẽ reali. sic sol infert lucẽ. ꝛ ignis aliũ ignẽ. ꝛ sic de alijs.

Amplius autem

pscrutãdũ ẽ an in p̃mo motore sit po9 illatiua alterius entitatis necẽio ꝛ nãlr: vel libere ꝛ ꝯtingẽter. palã aũt q̄ in B discordãt moderni phi ꝛ antiq. p̃mi. n. phi asserũt p̃m motorẽ nãlr ꝛ necẽio vel saltẽ vo'te imuta'li ꝛ necẽio pducere qcqd pduc̃ ad ex̃: nõ libe ꝛ ꝯtin'r. ¶ Progẽitores aũt nr̃i ꝯñe sic demõstrant. Agere ꝛ pducere aliqd necẽio ꝛ nãlr est nobili9 q̃ agere libe ꝛ ꝯtin'r. ḡ p̃ motori ꝯuenit. ꝯñs de se ẽ mani9. qm̃ nobilissimus modus agẽdi debet nobili'mo pducẽti. ꝛ p̃ ꝯñs p̃ motori q̄ ẽ in p̃ g̃du nobilitatis. pbõ añtis. qm̃ necessitas ẽ nobilior ꝯdi9 in eẽndo q̃ ꝯtin9. Ens. n. necẽiũ nobili9 est q̃ ens qđ ꝯtingẽter existit. ḡ silr erit nobilior ꝯdi9 pductiõis q̃ ꝯtin9. ꝛ p̃ ꝯñs necẽio pducere ẽ nobilius q̃ ꝯtingẽter pducere. ḡ p̃mo motori ꝯuenit. ¶ Adhuc aũt arguitr sic. p̃mus motor ẽ sim'r imutabilis. ḡ nihil agit ꝯtin'r. añs ẽ ab oĩbus ꝯcessuꝫ. ꝛ pbat ꝯñam: qm̃ si p̃m9 mo'r agit ꝯtin'r. põt nõ agere. si aũt agit nunc ꝛ p̃us nõ agit opꝫ necẽio q̄ sit in eo aliq̃ causa, quare agit mõ ꝛ p̃us nõ: vel quare p̃us nõ erat dispositus ad agendum ꝛ modo est. ꝛ p̃ ꝯñs mutat9: qꝛ p̃us nolebat agere ꝛ modo vult: ꝛ p̃ ꝯñs mutatus de nolitiõe ad volitionẽ. q̃ oĩa sibi repugnãt: cũ sit simp'r imu'le. ¶ Dissolõ aũt istarũ rõnũ facilis ẽ. nã cũ p̃ d'r q̄ necẽitas ẽ nobilior cõditio q̃ ꝯtin9 veꝝ est de necẽitate existẽdi vel eẽndi: sꝫ nõ de necẽitate agẽdi ꝛ spãlr respcũ termini eẽntialiter distincti: ꝛ rõ est: sicut statiꝫ dicet̃ p̃p dependentiã dependẽtis a tali termino pducto: nobilior modus pducẽdi respcũ termini distincti vr̃ eẽ ꝯtin9 ꝛ posse hoc pducere ꝛ inferre vel nõ iferre ꝛ hẽre dominiũ sui actus q̃ necẽario iferre seu pducere. ¶ Dissolõ aũt scdi dicti eoꝝ stat i hoc q̄ cũ imu'te sim'r p̃mi motoris stat q̄ possit agere ꝛ nõ agere: ꝛ mõ agere ꝛ p̃us nõ agere. ¶ Et cũ queris. q̃re mõ agit ꝛ p̃us nõ: d'r q̄ p̃us determiauit se nõ agere p̃ tali nũc: ꝛ determiauit se agere p̃ alio nũc: ꝛ hoc sine aliq̃ mutatiõe sui. ¶ Et si dicas q̄ mutat9 ẽ de determiatiõe ad determinatiõeꝫ: qm̃ p̃us erat determinat9 ad agẽdũ: ꝛ mõ nõ est determiat9. ḡ mutatus: qꝛ determia9 est aliqd. ¶ Rñdet q̄ ab eterno determinauit se agere p̃ tali nũc: ꝛ nõ agere p̃ alio nũc ꝛ ꝯtin'r. ꝛ iõ p̃ determiatiõeꝫ ei9 oĩa sue volũtatis impio põt agere in vno tẽpoꝛe ꝛ nõ in alio. ¶ Et si arguas. ḡ si determiauit se ab eterno agere p̃ tali nũc: ꝛ nõ agere p̃ alio nũc. ḡ seq̄t q̄ necẽio aget p̃ tali nũc: nec poterit nõ agere. alr. stante ei9 determi'ne ad agẽdũ p̃ tali nũc nõ ageret: qđ vr̃ impoẽ: qꝛ tũc eius determiatio vr̃ falsissima fuisse ꝛ vacua ꝛ nõ efficax. ¶ Rñdet q̄ stãte determinatiõe eterna qua determinauit se p̃ tali nũc agere. adhuc aget i isto nũc ꝯtin'r: qꝛ p̃t nũc agere: qm̃ potest se determinare ad nõ agere. dato. n. q̄ ab eterno determiauit se ad agere. põt tñ postea determinare se ad p̃tẽ op'tam: qꝛ sic ꝯtin'r ab eterno se determiauit ad vnã p̃tẽ: ꝛ põt se determinare ad p̃tẽ oppositã: ita stat sua vo'tas ꝯtin'r in ista determinatiõe ꝛ ꝯtin'r eã ꝯtinuat ꝛ cõseruat: ꝛ p̃ ꝯñs postea põt se determiare ad opp'm. Dices. ḡ mutat9 est: qꝛ de determiatiõe ad determiatõeꝫ. rñdet tibi q̄ ista determiatio est q̃dã entitas re'tis dimi'ta: qꝛ q̃dã pdu9 actiua ꝛ pa'ua obi i eẽ volito. Tali aũt entitati ab'te nõ debet subm. Sꝫ ꝯ: qm̃ q̃to est entitas diminutior tãto magis ẽ depẽdẽs. Tuꝫ 2o. qm̃ cũ sit accñs eẽntialr est depẽdẽs. D'r ḡ alr q̄ B determiatio noua ẽ subiue in obo ꝛ nõ i itellu p̃mi motoris: seu in vo'te: sꝫ istud nõ põt stare: qm̃ obm ẽ penitus nihil: nec dicit aliqd positiuũ. Dices. hꝫ eẽ obtiuũ ꝛ q̃ditatiuũ qđ est eẽ positiuũ: sꝫ nec istud põt stare p̃p 2o: qꝛ nõ oĩa ad q̃ põt se determinare vo'tas p̃mi motoris sunt i po9 obiua: nec hñt eẽ q̃ditatiuũ: sicut sũt ex̃ñtie. 2o. nõ ẽ rõnalr dcm̃ q̄ determiatio actiua ꝛ pa'ua sint subiue in q̃ditate in po9 obiua: qm̃ nõ existit. silr ẽt appꝫ: qm̃ nullũ p̃di'tum p̃ accñs iest q̃di'bus in po9 obiua. vñ nihil iest eis nisi q̄ est in eis in p̃o mõ vel 2o mõ dõi p̃ se. ḡ nõ p̃nt poni ista subiue in talib9 obtis in eẽ q̃dita'uo. Dicamus ḡ sic dixim9 supra. lib9 2o. cũ de imu'te p̃mi motoris fieret s̃mo: q̄ ista sunt subiue in vo'te seu voli'ne p̃mi motoris: qm̃ aliõ subꝫ nõ possumus eis assignare. Et cũ iferes. ḡ muta'tur. nego ꝯñam: qm̃ nõ sũt in voli'ne subiue p̃ informationẽ: nec ĩherẽter: sꝫ termi'ue: qm̃ voli9 p̃mi mo'ris termiat istã depẽ'tiam istoꝝ absq̃ oĩ ifor'ne ꝛ iherẽtia: ꝛ õ B fat' sup9 fuit dcm̃. regre locũ illũ ꝛ spãliter i 3o lib9. cũ fu' s̃mo de itellectiõe p̃mi mo'ris ad

Necessitas ẽ melior ꝯditio essendi nõ operandi ad extra.

Declaratur hic q̄ ab eterno volũtate põt aliquod nouũ poni in eẽ sine mutatione.

Hec rõ ẽ auer. 8. phys. 15.

tiũ eſt ꝯuertibile adequate cũ vno diuiſoꝝ: ⁊ reliquum cũ reliq̃: ſʒ ens diuidit̃ ꝑ finitũ ⁊ ifi^m: creatũ ⁊ icreatũ. finitũ aũt ꝯuertibile ẽ adeq̃te cũ ente creato: ğ ⁊ ifini^m cũ ente icreato: ⁊ ꝑ ꝯñs nihil repitur ĩ ente icreato: qḋ nõ ſit for^r ifinitum. At vo nõ denñãt ꝓprietates eẽ for^r ifinitas po^{ue}: ſʒ poſſet ꝯcedi ꝙ eẽnt ifinite negatiue ſeu p̃ua^{ue} ꝑ negationẽ ſeu priuationẽ fini^{tis}. Cauſa aũt huius dicti aſſignat̃ ab vno de magr̃is: qꝛ̃ finitũ ⁊ ĩfinitũ ſũt modi itriſeci q̃ntitatis molis ⁊ v̄tutis: ğ in nullo inſunt. nec in q̃nto q̃ntitate molis vl v̄tutis. ꝓprietates aũt nõ ſũt q̃nte nec q̃ntitate molis: vt pʒ: nec q̃ntitate v̄tut̃: imo ꝯdicto^e eis repugnat ꝙ ſint q̃nte vtraq̃ꝫ q̃ntitate nec altera. ¶ Et ſi queras cãm q̃re hoc eis repugnat ⁊ nõ alijs. fert̃ ꝙ h̃ eſt hoc: nec eſt alia cã q̃rẽda. ¶ Et ſi dicas ꝙ illud nõ v̄r veꝝ: qꝛ̃ nõ eſt entitas ĩ vniuerſo q̃ nõ teneat talẽ gradũ poſitiuũ ĩ genere ſuo: ⁊ ꝑ ꝯñs finitũ vel ĩfinitũ: ⁊ dato ꝙ iſta entitas nõ ſit q̃nta alia q̃ntitate: adhuc hʒ poſitiuũ ſue entitatis ĩ ſuo gñe. Ex^m pono tibi. accipiamus lignuʒ hñs q̃ntitatẽ vnius palmi. Certũ eſt ꝙ illa quantitas hʒ certos gradus itrinſecos finitos vel ĩfinitos ⁊ poſitiuos: ⁊ ſi eẽt ĩfinita iſta q̃ntitas ligni hẽret ĩfinitos gradus intriſecos: ⁊ ſi finita finitos gradus itrinſecos: q̃gradus intriſeci nõ diſtin^r ex nã rei ab illa q̃ntitate cuius ſunt: ſub illa ğ q̃ntitate ligni vnius palmi eſt ſuba ligni q̃ extẽdit̃ ad extẽſionẽ q̃ntitatis: ⁊ hoc ſic: ꝙ ſub vna pte ⁊ ſub vno gradu illi^9 q̃ntitatis eſt vna pars ⁊ vnus ğdus ſube ligni: ⁊ ſub alio alius gradus: ⁊ ſic ſub quolʒ gradu illius q̃ntitatis eſt aliq̃s gradus ſube: ⁊ ꝑ ꝯñs ſeq̃tur quot ſunt ibi gradus q̃ntitatis tot ſũt ibi ſube ligni: ⁊ ſic illi ğdus q̃ntitatis ſũt modi itriſeci q̃ntitatis ⁊ neceſſario ſũt finiti vel ĩfiniti: ſic ꝙ illi gradus ſube poſitiui ſunt ei^9 modus itriſecus ſui gñis ⁊ ſunt finiti: ⁊ ſũt iſti gradus itrinſeci ſube finiti vel infiniti: ⁊ ſic v̄r ꝙ ſuba ligni habeat ꝓprios gradus itrinſecos ⁊ ꝓpriũ modũ intrinſecũ finitũ vel infinitũ aliũ a modo itrinſeco q̃ntitatis. ſupponatur ğ per poſe vel impoſe ꝙ ſuba ligni q̃ntũ ad eẽ poſitiuũ ſui ꝓpꝛij generis remãeret q̃ntitate nõ remanẽte: ſʒ corrupta: nũqd iſta ſuba ligni hẽret eoſdẽ grad^9 poſitiuos ſibi itriſecos q̃s pri^9 habuerit: ⁊ pʒ ꝙ ſic: ⁊ ꝑ ꝯñs dato ꝙ nõ ſit quanta q̃ntitate molis: adhuc tenet certos gradus entitatis in vniuerſo: ⁊ illi gradus vel ſũt finiti vel ĩfiniti. Palã autẽ ꝙ iſta fuit itẽtio ariſt. ⁊ alioꝝ pħoꝝ cũ dixit ꝙ in q̃lʒ genere eſt inuenire vnũ qḋ eſt metrũ ⁊ mẽſura oĩuʒ alioꝝ iſti^9 gñis: qꝛ qḋlʒ qḋ eſt ĩ alio gñe hʒ certũ ⁊ determinatũ gradũ entitatis. Dicamus ğ ad ꝓpoſitũ reuertẽtes correla^o ⁊ q̃cũq̃ꝫ ꝓprietas ri̾na lʒ nõ hẽat gradũ itriſecũ finitatis vel ĩfinitatis: iſtũ. ſ. q ꝑtinet ad q̃ntitatẽ molis vel ad q̃ntitatẽ v̄tutis: qꝛ ex ſua rõne for^{li} nullã determinat ſibi magnitudinẽ: ex hoc nõ tñ ſeq̃t̃ qn hẽat modũ itriſecuʒ. ſ. gradũ ĩtriſecũ entitatis finitum vel ĩfinitũ. ¶ Et ſi dicas. ex q̃ hʒ modũ itrinſecũ finitatis vel ĩ finitatis. ſeq̃tur ꝙ dicit aliquã ꝑfectionẽ finitã vel infinitã. reſpõdet̃ ꝙ nõ: qꝛ̃ ꝑfe^o eſt modus intriſecus magnitudinis v̄tutis: ⁊ nõ modus intriſecus ꝓprie entitatis. nullũ aũt modum intriſecũ hʒ q ſeq̃tur magnitudinem virtutis: qꝛ̃ ꝓprietas ex ſe nullã determinat magnitudinẽ. Diſſolo ãt aliorũ vel illaꝝ dubitationũ q̃ ꝓbãt ꝙ ꝓprietas dicit perfectionẽ ſim^r ſtat ĩ hoc: qꝛ̃ cũ ꝓ dr̃ ꝙ excludẽs finitũ ſcḋm oẽm determinatã ꝓportionẽ ẽ ĩfinitũ. dr̃ ꝙ verũ ẽ ſi excedẽs ⁊ exceſſum ſint eiuſdẽ rõnis. Si aũt alteri^9 nõ oʒ: ſicut pʒ ĩ pũcto ⁊ li^a: qꝛ̃ indiui^{tas} pũcti excedit indiui^{tas} linee ħʒ oẽʒ determinatã ꝓportionẽ. nõ tñ oʒ ꝙ idiui^{tas} pũcti ſit finita. pʒ hoc: qꝛ ſũt alteri^9 rõnis. Patet aũt ꝙ idiui^{tas} linee in ĩfinitũ excedit̃ ab indiui^{te} pũcti: qꝛ̃ ſi li^a diuideret̃ ĩ ĩfinitũ nunq̃ꝫ minima pars linee poſſet venire ad idiuiſionẽ pũcti. At vero nec z^m cõcludit: qꝛ̃ ens diuiſum ꝑ finitũ ⁊ ĩfinitũ cõdiuiſum ꝯ finituʒ eſt cõe ad ĩfi^m po^{ue} ⁊ neg^{ue}. Et cũ dr̃ ꝙ finitũ ꝯſequit̃ adequate creaturã ꝯcedat̃ ꝙ creatura eſt iperfecta: ⁊ finitũ dicit aliq̃ꝫ iperfectionẽ: iõ ſeq̃tur eã vl̃r. iõ ꝯcedo ꝙ q̃cq̃d eſt in pꝛimo motoꝛe: nec̃io ẽ infini^m po^{ue} vel p̃uatiue vel neg^{ue}: qꝛ̃ nõ finitũ: ſʒ ex hoc non habes ꝙ ſit proprietas infinita formaliter ⁊ po^{ue}: ſed tantuʒ negatiue: qḋ conceditur. Et in hoc terminatur liber ſextus.

¶ Incipit liber ſeptimus theologie naturalis.

¶ Pertractat omnia que ſpectant ad potentiam productiuam dei ad extra. Caput. I.

POſt predicta aũt de po^a primi motoris ad itra ⁊ de emanatiõe ſupp^r ĩ eadẽ nã. Cõſequẽter eſt vidẽdũ de po^a ꝓductiua ꝑmi motoris ad ex̃ qd ſit iſta po^a ꝓductiua an voluntas vel alia po^a executiua. Deinde qd ꝓducat: ⁊ qd non: ⁊ an eius po^a poſſit euacuari exte^{ue} ⁊ ẽt itẽſiue. Adhuc ãt an ꝯcurrat cum oĩ cã z^a ĩ ꝓductione ꝓpꝛiꝫ effect^9: vel nõ: ⁊ de multis alijs ãnexis ad ꝑdcã. ¶ Dicam^9 ğ ĩ pmis: an ĩ ꝑ mo^{re} ſit aliq̃ po^a ꝓductiua ad ex̃. ad ex̃ itelligo ad aliqd ex̃ ſe ⁊ diſti^m realr a ſe. ꝑ^o ğ ꝯ ſit tal^r ꝙ ĩ ꝑ motoꝛ̃ ẽ aliq̃ po^a ꝓdu^{ua} ex̃ ſe entis ĩ eẽ diuinu^{to}. h̃ fuit ſupꝛ^a. li. z. ꝓlixe declarata: qꝛ̃ itellc̃ ꝑmi motoris ꝓducit oĩa alia a ſe ĩ eẽ cog^{to}: ⁊ ĩ eẽ vo^{to}. ¶ Et ſi dicas ꝙ nõ: qꝛ̃ eẽ cognitũ ñ ẽ aliḋ niſi eẽ dno^{iam} a cog^{ne}: ⁊ eẽ volitũ a volitiõe. Intelle^o ãt ⁊ volitio ꝑmi motoris ſũt ſim^r iproducte: cũ ſint idẽ realr cũ ipo itellu. Rñõ adhuc pʒ ex ꝑoꝛib^9: qꝛ̃ eẽ cognitũ ñ ẽ ꝑciſe idẽ qḋ cog^e: q̃ ẽ q̃dã en^{tas} ab^{ta}: ſʒ ẽ ibi nec̃io aliq̃ realitas. ſ. ꝓdu^o actiua vel pa^{ua} obi cogniti. Silr ⁊ ĩ volitiõe. ¶ Propõ z^a ẽ tal. ꝙ ĩ ꝑ motore ẽ po^a ꝓdu^{ua} ad ex̃ ĩ eẽ reali. h̃ ꝓbat̃. Tũ qꝛ ẽ finis oĩuʒ: ğ ⁊ effectuũ ⁊ ꝓductionũ oĩuʒ: qꝛ̃ finis ſiğt agẽs ſig^{ue} nec̃ia. Sʒ forte h̃ dr̃ ꝙ cãlitas finalis nõ nec̃io infert cauſalitatem efficientem ſeu cauſam effectiuam: cum cauſalitas finis non ſit niſi cauſa metaphorica. Et diceretur ꝙ licet finis productionis neceſſario inferat agẽs: qꝛ ꝓdu^o ifert agẽs ꝓducẽs. Finis tñ termini: ⁊ cuiuſlʒ entitatis. nõ opʒ ꝙ iferat agẽs: qꝛ̃ dato ꝙ eẽnt iſta iproducta: adhuc d̄terminarent̃ in iſtũ finẽ. ſicut ſi eẽnt ꝓducta. Adhuc dr̃ ꝙ aliud eſt eẽ finẽ elicitiuũ: ⁊ aliud ẽ eẽ cãm finalẽ: qꝛ̃ lʒ cã finalis ſig^t agens ſig^{ue} nec̃ia: non tñ finis vt finis. Rõ q̃dem z^a eſt talis: qꝛ̃ ꝑmus motoꝛ modo ꝑfectioꝛi ⁊ eminẽtioꝛi ac nobilioꝛi ꝯtinet oĩa alia a ſe q̃ꝫ quecũq̃ꝫ alia cã: tam vniuoca q̃ꝫ ẽt equoca. hoc ꝓbat̃: qꝛ̃ ꝑmus motoꝛ cũ omni alio a ſe ſimul ſumpto nõ eſt ꝑfectioꝛ nec nobilioꝛ q̃ꝫ ſolus per ſe ſumptus. Quecũq̃ꝫ aũt alia cã ſiue equoca ſiue vniuoca perfectioꝛ eſt ſimul ſumpta cum ſuo effectu q̃ꝫ per ſe ſumpta preciſe ſine illo. Exẽplũ de itellectu cũ intellectione: ⁊ voluntate cum volitione: quia ſunt perfectioꝛa ⁊ nobilioꝛa q̃ꝫ ſine intellectione ⁊ volitione. vera eſt ergo prima propoſitio ꝙ primus motoꝛ continet perfectioꝛi ⁊ nobilioꝛi modo omnia alia a ſe q̃ꝫ quacunq̃ꝫ alia cauſa equiuoca ſiue etiam vniuoca: ergo habet in ſe potentiam productiuam aliarum a ſe: ⁊ per conſequens iſta ponere in eſſe reali. Sed hic forſitã diceretur ꝙ conti^o eminentie non concludit neceſſario ꝙ illud qḋ ſic ꝯtinet poſſit illud qḋ ſic eſt contentum in eſſe producere: nam in ſpeciebus vniuerſi vna ſemper eſt nobilioꝛ altera: ⁊ tamen non ſequitur ꝙ vna ſit alteri^9 productiua. Philoſophi etiã poſuerunt primam intelli^{am} continere omnia alia a ſe eminẽter: ⁊ tamen cũ hoc negauerũt primũ motorẽ ex̃ ſe itelligẽtias ꝓducere effectiue niſi preciſe in ratione finiſq̃

Aliq̃ volũt ꝙ eẽ cognitũ ñ ẽ aliqd v̄tra qualitatẽ q̃ dr̃ cognitio

Aliq̃ volũt ſm cõmẽtatorẽ nõ oẽ hñs finẽ hẽre efficiẽs.

Diceret greg. cãm finalẽ ſignificare agẽs ſine ſimilitudinarium.

mouebat ſecundā intelligentiam in ratione finis amati ⁊ deſiderati ⁊ nō efficientis. ¶ Ratio ergo tertia ſit talis: omne ens diminutū ⁊ exēplatū ſeu exaratū ⁊ tranſcriptuꝫ ab ente vero ſimplr videſ eē ꝓductū neceſſ̄io ab illo: qꝛ oīs for° dimi^ta^ bꝫ ortuꝫ a for° pn^li^. oīa aūt alia a p̊ mo^re^ ſunt entia dimi^ta^ ⁊ exem^ta^ a p̊ mo^re^ tāꝙ̄ a for° pn^li^: cū ſit exēplar oīum ⁊ idea vt ſupi° fuit dcm̄. oīa ḡ alia a p̊ mo^re^ ſunt ab eo ꝓducta. ⁊ ꝑ ꝯñs in eo ē po^a^ ꝓductiua alioꝝ a ſe in eē reali. ¶ Sꝫ forte diceret ꝙ a^ol^ ꝓpō eſt du°. qm̄ nlla vr̄ neceſſ̄itas ꝙ exem^tum^ hēat ortū eſſe^re^ ab exēplari ſuo: quātūcūꝙ̄ exēplar ſit eminēs. Ars.n. domu^ni^ nō eſt neceſſ̄io ꝓducta ab ipa domo: nec ē neceſſariū ꝙ intē° vel viſio ſint ꝓducte ab obīs: ſicꝰ ī alijs fuit dcm̄. ¶ Difficile ḡ ē determinare ꝓpōnē affir^ua^ cū fuerit negata a phīs cōiter: qm̄ crea°: q̄ ē factio de ni^lo^ apud eos fuit oīno ipoſis ⁊ includēs ꝯdictiōeꝫ ex termīs. Ꝧ.n. preſſuit oēs phōs aliqd ex ni^lo^ fieri: ⁊ ī Ꝧ ꝯueniūt q̄ſi oēs ꝙ ex ni^lo^ nihil fit. ¶ Palā āt ꝙ ſūt plā entia: q̄ nullo° ꝓduci pn̄t niſi ex ni^lo^: ſicꝰ itelli° ⁊ celū cū nō hēant mām. ſilr aūt ⁊ mā p̊° ⁊ oīa iſta: q̄ māꝫ nō hn̄t: nec ipaꝫ ī ſua ꝓductiōe ſupponūt: ſicꝰ ſūt ſim^r^ ſim^cia^: ⁊ q̄ nō ſūt ꝯpo^ta^. nō vr̄ ḡ de itentiōe phoꝝ: ꝙ mūdus ſit ꝓductus a p̊ mo^re^. Dicam° ḡ ꝙ in p̊ mo^re^ ſit po^a^ ꝓductiua ad ex̄ in eē reali: ⁊ rō hu° pōt eſſe iſta: qm̄ ſicꝰ ꝓlixe fuit oñſuꝫ in 2° phyſic. cū fuit ſmo de ꝓdu^ne^: cāre ſiue ꝓducere nihil aliud ē niſi iferre aliqd ī eē poſt nō eē: vel in eē poſt eē: vel in eē ſimp^r^. ſic ꝙ nō iferaſ in eē poſt nō eē nec in eē poſt eē: ſꝫ tn̄ in eē iferſ: ſicut in oī ꝓducto eterno. Manife^m^ ē ḡ ꝙ ſi q̄lꝫ entitas iferret vel poſſet iferre aliā in eē. ſic ꝙ adhuc ſequaſ. hoc ē hoc. poſito in eē aliud poniſ: vel pōt poni ī eſſe ꝙ maxīe hoc cōuenire poterit p̊ motori ꝙ iferret vel iferre poterit aliqd in eē poſt nō eſſe: vel in eē poſt eē: vel in eē ſimplr. ſic ꝙ ad entitatē p̊mi motoris ſequaſ alia entitas ⁊ inferſ in eē: nec forte eſt alia rō. qꝛ hoc ſeqꝛ neceſſ̄io gnālr ad oēꝫ entitatē: ꝙ aliqd iferſ in eē: vel pōt iferre in eē aliaꝫ entitatē: nō arguit aliq̄ꝫ ꝑfectionē: nec ēt aliq̄ꝫ īꝑfectionē. Cōcludamus ḡ ꝙ in p̊ motore eſt aliq̄ potētia ꝓductiua ad extra in eſſe reali. qm̄ in eo ē potētia illatiua alteri° entitatis in eē reali. ſicꝰ ſol infert lucē. ⁊ ignis aliū ignē. ⁊ ſic de alijs.

Amplius autem ꝑſcrutādū ē an in p̊mo motore ſit po^a^ illatiua alterius entitatis neceſſ̄io ⁊ nālr: vel libere ⁊ ꝯtingēter. palā aūt ꝙ in Ꝧ diſcordāt moderni phī ⁊ antiq. p̊mi.n. phī aſſerūt p̊^m^ motorē nālr ⁊ neceſſ̄io vel ſaltē vo^te^ imuta^li^ ⁊ neceſſ̄io ꝓducere q̄cq̄d ꝓduſ ad ex̄: nō libe ⁊ ꝯtin^r^. ¶ Progēitores aūt nr̄i ꝯñē ſic demīant. Agere ⁊ ꝓducere aliqd neceſſ̄io ⁊ nālr eſt nobili° q̄ꝫ agere libe ⁊ ꝯtin^r^. ḡ p̊ motori ꝯuenit. ꝯña de ſe ē mani°. qm̄ nobiliſſimus modus agēdi debeſ nobili^mo^ ꝓducēti. ⁊ ꝑ ꝯñs p̊ motori q ē in p̊ ḡdu nobilitatis. ꝓbō añs. qm̄ neceſſitas ē nobilioꝛ ꝯdi° in eēndo q̄ꝫ ꝯtin°. Ens.n. neceſſ̄iū nobili° eſt q̄ꝫ ens qd̄ ꝯtingēter exiſtit. ḡ ſilr erit nobilioꝛ ꝯdi° ꝓductiōis q̄ꝫ ꝯtin°. ⁊ ꝑ ꝯñs neceſſ̄io ꝓducere ē nobilius q̄ꝫ ꝯtingēter ꝓducere. ḡ p̊mo motori ꝯuenit. ¶ Adhuc aūt arguūt ſic. p̊mus motor ē ſim^r^ imutabilis. ḡ nihil agit ꝯtin^r^. añs ē ab oībus ꝯceſſuꝫ. ⁊ ꝓbaſ ꝯña: qm̄ ſi p̊m° mo^r^ agit ꝯtin^r^. pōt nō agere. ſi aūt agit nunc ⁊ p̊us nō agit opꝫ neceſſ̄io ꝙ ſit in eo aliq̄ cauſa, quare agit mō ⁊ p̊us nō: vel quare p̊us — Hec rō ē auer. 8.phyſi.15.

nō erat diſpoſitus ad agendum ⁊ modo eſt. ⁊ per ꝯñs mutat°: qꝛ p̊us nolebat agere ⁊ modo vult: ⁊ ꝑ ꝯñs mutatus de nolitiōe ad volitionē: q̄ oīa ſibi repugnāt: cū ſit ſimp^r^ imu^le^. ¶ Diſſolō aūt iſtarū rōnū facilis ē. nā cū p̊ dr̄ ꝙ neceſſ̄itas ē nobilioꝛ cōditio q̄ꝫ ꝯtin° veꝝ eſt de neceſſ̄itate exn̄di vel eēndi: ſꝫ nō de neceſſ̄itate agēdi ⁊ ſpālr reſpcū termini eēntialiter diſticti: ⁊ rō eſt: ſicut ſtatiꝫ diceſ ꝑꝑ depēdentiā depēdētis a tali termino ꝓducto: nobilioꝛ modus ꝓducēdi reſpcū termini diſtincti vr̄ eē ꝯtin° ⁊ poſſe hoc ꝓducere ⁊ inferre vel nō īferre ⁊ hēre dominiū ſui actus q̄ꝫ neceſſ̄ario iferre ſeu ꝓducere. — Neceſſitas ē melioꝛ ꝯditio eſſendi nō operandi ad extra.
¶ Diſſolō aūt ſcdi dicti eoꝝ ſtat ī hoc ꝙ cū imu^te^ ſim^r^ p̊mi motoris ſtat ꝙ poſſit agere ⁊ nō agere: ⁊ mō agere ⁊ p̊us nō agere. ¶ Et cū queris. q̄re mō agit ⁊ p̊us nō: dr̄ ꝙ p̊us determiauit ſe nō agere ꝓ tali nūc: ⁊ determiauit ſe agere ꝓ alio nūc: ⁊ hoc ſine aliq̄ mutatiōe ſui. ¶ Et ſi dicas ꝙ mutat° ē de determiatiōe ad determinatiōeꝫ: qm̄ p̊us erat determinat° ad agēdū: ⁊ mō nō eſt determiat°. ḡ mutatus: qꝛ determia° eſt aliqd. ¶ Rn̄deſ ꝙ ab eterno determinauit ſe agere ꝓ tali nūc: ⁊ nō agere ꝓ alio nūc ⁊ ꝯtin^r^. ⁊ iō ꝑ determiatiōeꝫ ei° oia ſue volūtatis impio pōt agere in vno tēpore ⁊ nō in alio. ¶ Et ſi arguas. ḡ ſi determiauit ſe ab eterno agere ꝓ tali nūc: ⁊ nō agere ꝓ alio nūc. ḡ ſeqꝛ ꝙ neceſſ̄io aget ꝓ tali nūc: nec poterit nō agere. alſ. ſtante ei° determi^ne^ ad agēdū ꝓ tali nūc nō ageret: qd̄ vr̄ impoſſe: qꝛ tūc eius determiatio vr̄ falſiſſima fuiſſe ⁊ vacua ⁊ nō efficax. ¶ Rn̄deſ ꝙ ſtāte determinatiōe eterna qua determinauit ſe ꝓ tali nūc agere. adhuc aget ī iſto nūc ꝯtin^r^: qꝛ pt̄ nūc agere: qm̄ poteſt ſe determinare ad nō agere. dato.n. ꝙ ab eterno determiauit ſe ad agere. pōt tn̄ poſtea determinare ſe ad ptē op^tam^: qꝛ ſicꝰ ꝯtin^r^ ab eterno ſe determiauit ad vnā ptē: ⁊ pōt ſe determinare ad ptē oppoſitā: ita ſtat ſua vo^tas^ ꝯtin^r^ in iſta determinatiōe ⁊ ꝯtin^r^ eā ꝯtinuat ⁊ cōſeruat: ⁊ ꝑ ꝯñs poſtea pōt ſe determiare ad opp^m^. Dices. ḡ mutat° eſt: qꝛ de determiatiōe ad determiatōeꝫ. rn̄deſ tibi ꝙ iſta determiatio eſt q̄dā entitas re^tiua^ dimi^ta^: qꝛ q̄dā ꝓdu° actiua ⁊ pa^ua^ obi ī eē volito. Tali aūt entitati ab^te^ nō debeſ ſubm. Sꝫ ꝯ: qm̄ q̄to eſt entitas diminutioꝛ tāto magis ē depēdēs. Tuꝫ 2°. qm̄ cū ſit accīs eēntialr eſt depēdēs. Dr̄ ḡ alr ꝙ Ꝧ determiatio noua ē ſubiue in obo ⁊ nō ī itellu p̊mi motoris: ſeu in vo^te^: ſꝫ iſtud nō pōt ſtare: qm̄ obm ē penitus nihil: nec dicit aliqd poſitiuū. Dices. hꝫ eē obtiuū ⁊ q̄ditatiuū qd̄ eſt eē poſitiū: ſꝫ nec iſtud pōt ſtare ꝑꝑ 2°. qꝛ nō oia ad q̄ pōt ſe determinare vo^tas^ p̊mi motoris ſunt ī po^a^ obiua: nec hn̄t eē q̄ditatiuū: ſicut ſūt exn̄tie. 2°. nō ē rōnalr dcm̄ ꝙ determiatio actiua ⁊ pa^ua^ ſint ſubiue in q̄ditate in po^a^ obiua: qm̄ nō exiſtit. ſilr ēt appꝫ: qm̄ nullū ꝑdi^tum^ ꝑ accīs ieſt q̄di^ti^ in po^a^ obtiua. vn̄ nihil ieſt eis niſi ꝙ eſt in eiſ in p̊° mō vel 2°. mō dꝺi ꝑ ſe. ḡ nō pn̄t poni iſta ſubiue in talib° obtis in eē q̄dita^te^. Dicamus ḡ ſicꝰ diximꝰ ſupra. lib° 2°. cū de imu^te^ p̊mi motoris fieret ſmo: ꝙ iſta ſunt ſubiue in vo^te^ ſeu voli^ne^ p̊mi motoris: qm̄ aliō ſubꝫ nō poſſumus eis aſſignare. Et cū ifers. ḡ muta^tio^. nego ꝯñam: qm̄ nō ſūt in voli^ne^ ſubiue ꝑ iformationē: nec ihereter: ſꝫ termi^ue^: qm̄ voli° p̊mi mo^ris^ termiat iſtā depē^tiam^ iſtoꝝ abſq̄ꝫ oī ifor^ne^ ⁊ iherētia: ⁊ ō Ꝧ ſat ī ſupi° fuit dcm̄. regre locū illū ⁊ ſpāliter ī 3° lib°. cū fit ſmo de itellectōe p̊mi mo^ris^ ad — Declaratur hic ꝙ ab eterna volūtate pōt aliquod nouū poni in eē ſine mutatione.

ex̄: ⁊ de ꝓductiōe ī eē cognito. Rōnes ḡ āt[i]quoꝝ nō ōm̄rant p̄ᵐ motorē nec̄io aliqd ad ex̄ ꝓducere.

Noui phyloſophi imo theologi ſic ō͛mōſtrāt ꝑte opꝑ͛s. agens ab⁹ᵐᵐ ſimp͛ nec̄iū ex ſe ſūme nec̄iū ꝙ nō pōt nō eē ꝗcūqꝫ alio a ſe nō exñte nō ꝑꝑ hoc ſeq̄r ipm nō eē. ꝑmus motor ē ſūme ex ſe nec̄iū ⁊ nec̄e eē ſꝫ iſtū inte͛ᵐ ſic acceptū. ḡ ꝗcūqꝫ alio a ſe nō exñte nō ꝑꝑ hoc ſeq̄r ipm nō eē: ſꝫ ſi nec̄iā hītudinē hr̄et ad p̄ᵐ cātū iſto cāto nō exñte nō eſſet. ḡ nō hꝫ ad illud nec̄iā hītudinē. Maior ꝑpō. ſic ꝓbat̄. qm̄ ex min⁹ ipoˡⁱ nō ſeq̄r ipoſſius: ſicut ex minori falſo falſi⁹: qḋ ſic ꝓbat̄. qm̄ ſi falſi⁹ hēat z͛ᶜᵐ cām falſitatis ⁊ minus falſuꝫ tm̄ vnicā circūſcribamus ab illo falſiori vnā cāꝫ ſeu rōnē falſitatis: ⁊ iſtā in q̄ excedit minus falſuꝫ: adhuc ſtāte alia rōne falſitatis erit falſuꝫ: qm̄ circūſcripta eſt rō falſitatis min⁹ falſi. iſto ḡ po͛ᶦ falſuꝫ erit ⁊ min⁹ falſuꝫ erit verū. ⁊ tūc ex vo ſeq̄r falſum. ¶ Palā aūt ꝯſoꝛ ꝙ ex min⁹ ipoſſi nō ſeq̄r ipoſſibili⁹: ſꝫ tale nec̄iū q̄le deſcriptū ē magis nec̄iū ꝗ̄ qḋcūqꝫ nec̄iū ab eo. ḡ ex nō eſſe cuiuſlꝫ alteri⁹ a ſe: qḋ nō eē ē min⁹ ipoſe ꝗ̄ nō eē ſuū: nō ſeq̄r nō eē ipſi⁹ cū nō ſit ipoſſius. ¶ Propō z͛ᵃ aſſūpta ſic ꝓbat̄: qm̄ ſi ſūme nec̄iū hr̄et nec̄iā hītudinē ad aliqḋ aliud a ſe. illo nō exñte: nō hr̄et iſtā nec̄iā habitudinē: q2 nō exñte extremo nō pōt exiſtere habitudo: nō exñte aūt hitu͛ᵈᵉ nō exiſtit fun͛ᵈᵃᵐ: cū neceſſariā hitudinē hēat ad eā. ḡ ſeq̄r ꝙ ꝑmus motoꝛ nō erit: qḋ ē falſuꝫ ⁊ ipoſe. ¶ Ad ꝑpōnē r̄ñr ꝙ nō eſt vā ⁊ dat̄ inſtātia: qm̄ deſtructa ꝯne demr̄atiōis deſtruit̄ ꝑn͛ᵐ: ⁊ tm̄ eſt ꝑn͛ᵐ magis nec̄iū ꝗ̄ ꝯ: qm̄ neceſſitas ꝯnis depēdet ⁊ oꝛit̄ ex nec̄itate ꝑnci⁹: q2 ꝯ nō ē nec̄ia niſi ex ꝑn. ¶ Ferꝛ ꝙ h̄ iſtātia nō eſt ad ꝑpo͛ᵐ: qm̄ ꝯ nō ē niſi ꝗdā vitas ꝑtialis ꝑncipij: qḋ hꝫ q̄ſi totalē vitatē ꝙ ſimpl͛r eſt ꝗdā vitas ꝑtialis realis: in entib⁹ aūt cātis nō ē ꝗdā entitas ꝑmi motoris: ſꝫ oīno alia entitas olo depēdēs ab entitate p̄ᵉ cāe. ſi ḡ ꝯne deſtructa deſtruit̄ ꝑn͛ᵐ: nō tm̄ eᶦ iſta de ente ⁊ cā ⁊ cāto: ⁊ ſic ſtat ꝑpō p̄ᵃ vt ferꝛ a ſic arguēte. ¶ Ferꝛ aūt a ꝗdā ꝙ iſtātia adhuc ſtat ꝑ: q2 dato ꝙ ꝯ ſit ꝗdā vitas ſin͛ᶦˢ ꝑciſe re͛ᵉ vl̄is: nō opꝫ ꝙ ꝯne deſtructa deſtruat̄ ꝑn͛ᵐ: ſicut ad deſtructionē añtis nō ſeq̄r deſtru⁹ ꝯñtis. ſicut ad deſtructiōez ſoꝛ. nō ſeq̄r deſtru⁹ hōis. ḡ ad deſtructiōez vitatis ſin͛ˡᶦˢ nō ſeq̄r deſtru⁹ ꝑci͛ᵉ vl̄is: ſed illud nō obſtat: qm̄ lꝫ ad deſtructiōez īferioris ī terminis ſin͛ˡᵇ⁹ nō ſequat̄ deſtru⁹ vl̄is ſupioris: vt ad deſtructiōez hōis deſtru⁹ aīalis: tm̄ ſi terminus cōis ſumat̄ vl̄r cū ſigno vl̄i ad deſtructiōez īferioris ſeq̄r deſtru⁹ ſupioris: vt ad ðſtructiōez iſti⁹ ꝑpōis vl̄is. oē aīal currit. ſufficit ꝙ hō nō currat vl̄ ſoꝛ. cū ḡ vitas ꝑncipij ſit in ꝑpōne vl̄i vl̄r ſumpta: ſeq̄r ꝙ ad deſtructionez vitatis ꝑticularis: cuiuſmodi eſt ꝯ erit deſtru⁹ ꝑncipij vl̄is vl̄r ſumpti: attñ lꝫ illō ſit hñ dcm̄ ſic acci͛ᵈᵒ ꝑn͛ᵐ ⁊ ꝯnez. ſicut vl̄e ⁊ ꝑticulare. oñdo tm̄ vl̄r ꝙ ad deſtructiōez ꝯnis ſeq̄r deſtru⁹ ꝑncipij: ⁊ tm̄ ꝯ nō eˢ vitas ꝑticu͛ˡᶦˢ illi⁹ ꝑncipij: imo oīno alia entitas a ꝑn: hoc hr̄ ī demr̄atiōe potiſſima vbi oēs termini ſunt ꝯuerti͛ˡᵉˢ. v.g. oē anīal rōnale mortale ē viſi͛ˡᵉ. ois hō ē aīal rōnale mortale. ḡ ois hō ē riſibilis. ꝯ eſt alia entitas a ꝑmiſſis: vel ſūt ſaltē ibi alij termini aliqualr̄ diſtincti ex nā rei alteri⁹ ꝑmiſſaꝝ: ⁊ tm̄ ad deſtructionē ꝯnis demr̄ate ſeq̄r deſtru⁹ alteri⁹ ꝑmiſſe vl̄r: ſi ſtet vitas ꝑmiſſaꝝ cū falſitate ꝯnis. ¶ Rñ: tibi ꝙ nō: q2 ex veris ſequet̄ falſuꝫ: qḋ eſt ipoſe. ¶ Dimiſſa ḡ iſtātia iſta ſiue ſit ad ꝑpo͛ᵐ ſiue nō arguo ꝯ ꝑpōnē ꝑmaꝫ ⁊ ꝯ z͛ᵃᵐ: qm̄ minus eſt ipoſe hominē eē riſi͛ˡᵉᵐ ꝗ̄ hoiem eē anīal vel ſubſtātiā: ⁊ tm̄ ad deſtructiōez iſti⁹ min⁹ ipoſſis ſeq̄r deſtructio magis ipoſſis. ſ. ꝙ hō nō ē aīal: qm̄ ſi hō nō eſt riſibilis hō nō ē hō: qm̄ ipoſe ē īuenire ſubm̄ ſine ſua ꝑpa paſſiōe ꝯuertibili cū ipſo. ¶ Cōtra ꝑpoſitionē z͛ᵃᵐ q̄ dicit: ꝙ ſi p̄ᵐ mouēs hr̄et nec̄iā habitudinē ad aliqḋ creatū ꝙ creato nō exñte ipſuꝫ nō exiſteret. ſi aūt ꝓducit nec̄io hꝫ taleꝫ hitudinē. Cōtra hoc argr̄. qm̄ ſm̄ eūdē ſic ponentē iſtam ꝑpoſitionē ꝑmus motoꝛ nec̄io cāt re͛ᵐ rōnis in itellectu ſuo. Silr̄ aūt nec̄io ꝓducit oīa ſim͛ᶜᶦᵃ in eſſe cognito vt hāc roſaꝫ. in ꝯpl͛onib⁹ ēt nec̄ijs vt ꝙ roſa eſt flos. ⁊ hoc añ oēm actū vo͛ˡᶦˢ: ⁊ tm̄ nullus diceret: ēt ſic ponēs diceret hoc ꝙ deſtructis reſpe͛ᵇ⁹ rationis ⁊ obiectis illis ſic ꝓductis in eſſe cognito itellectuali ⁊ diminuto ꝙ deſtruatur primus motoꝛ. ¶ Adhuc aūt nō vr̄ ꝙ ꝑmus motoꝛ fundet talem hitudinē ad aliqḋ creatuꝫ ſiue ꝓducat̄ nec̄io ſiue ꝯtin͛: qm̄ cū ð nouo aliqd ꝓducit nulla noua hitudo inexiſtit ſibi foꝛ͛. alr̄. mutaret̄. Et videt̄ ꝙ ſol ſi ꝓducit radiū nālr ⁊ nec̄io ad deſtructiōez radij debeat deſtrui. dimittatur ḡ iſta rō: qm̄ multa habet dubia in vtraqꝫ parte ⁊c̄.

Perſcrutādū ḡ de z͛ᵃ demōſtratiōe nouoꝝ ꝑhoꝝ. imo ēt antiquoꝝ. ſi q̄ talis ē. ſi ꝑmus motoꝛ ageret nec̄io, ſeq̄r ꝙ de nouo nihil poterit ꝓducere: vel ſi producat nec̄io erit mutabilis. Utrūqꝫ ē incōueniēs. ḡ nō ꝓducit aliqḋ ex̄ nec̄io. Probat̄ ꝯñtia: qm̄ ſi de nouo aliqd ꝓduceret ⁊ nō ꝑus ꝓdu͛ᵇᵃᵗ nec̄io opꝫ ꝙ ꝑ aliqd qḋ ſit in eo nūc producat qḋ ꝑus nō erat: vel ꝑꝑ aliqḋ ipe͛ᵈᵐ amotū: ⁊ ſi impedimētū nō ſit amotū ꝑ eūꝫ ⁊ nō ꝑus amouebat̄ nō agit nec̄io cū nō poſſit mouere impe͛ᵈᵐ: vel opꝫ ꝙ ſue po͛ˢ aliqd aduenīat. ⁊ ꝑ ꝯñs mutet̄: ſed iſta rō nō demr̄at p̄ᵐ motorē nihil agere nec̄io ad ex̄. ¶ Uolo. n. tibi oñdere: ꝙ lꝫ ꝑimus motoꝛ agat ad ex̄ nec̄io ⁊ nō ꝯtin͛: ꝙ pōt aliqd noui ꝓducere abſqꝫ muta͛ᵒᵉ ſui. Manife͛ᵐ ē. n. ꝙ pōt aliqḋ nouū ꝓdu͛ᶜᵉ nec̄io. ſi illud ſit eiuſdez rōnis ⁊ ſit ſucceſſiuū. ſic ꝑtes mot⁹ nouas: ⁊ rō eſt: qm̄ ꝑtes motus ſil̄ ꝓduci nō pñt. Adhuc aūt ꝑm⁹ motoꝛ pōt aliqd alterius ratōis ꝓducere de nouo ſine mutatiōe ſui. hoc ꝓbat̄: qm̄ ſi cāe medie concurrētes actiue: aut pa͛ᵘᵉ ſeu receptiue ſunt alteri⁹ rōnis ⁊ alteri⁹ diſpōnis. ſi effect⁹ ſit ꝑmanens ſiue ſit eiuſdē rōnis ſiue alteri⁹. tūc pñt ꝓducere effcm̄ alterius rōnis ꝗ̄tūcūqꝫ nec̄io ꝓducāt. Attñ ſi cāe medie tā actiue ꝗ̄ receptiue ſint eiuſdez rōnis nō ꝓducent de nouo effcm̄ alteri⁹ rōnis ſine muta͛ᵒᵉ ſui. q̄re nūc ꝓducit ⁊ ꝑus nō: cū ponat̄ ꝓducere: nō vr̄ niſi ꝙ aliqd aduenit ſibi: qḋ ꝑus nō hēbat: nec pōt iſta diuerſitas reduci ad receptiuā: cum nō ſit ibi vel cū nō ſe hēat alr̄ nunc ꝗ̄ ꝑus: imo ſemꝑ ſit equalr̄ diſpo͛ᵐ. Exēplū pono tibi de ſole ⁊ aere vltimate diſpoſito ⁊ oī impe͛ᵒ amoto. ſi ſol eēt ſupra terrā ſemꝑ illuminabit: nec poſſet ſua lux eſſe noua ſuppo͛ᶦᵗᵒ ꝙ ſol ⁊ aer ſic fuiſſent diſpo͛ᶦᵗᶦ ab eterno: lꝫ ḡ iſta ꝑpō ſit ꝓba͛ˡᶦˢ: ꝙ ſi ꝑm⁹ motoꝛ nec̄io ꝓdu͛ᶜᵉʳᵉᵗ nihil nouū poſſet ꝓducere ſine ſui mutatiōe: tamē hec rō nō eſt demr̄atiua.

Nunc loco z͛ᵒ dicamus demr̄ationē quorūdā ꝙ ꝑm⁹ motoꝛ ex̄ ſe nihil ꝓduc̄ nec̄io: ſꝫ ꝯtin͛. ꝑpōnē āt ſic demr̄ant: qm̄ tūc ꝓduxiſſꝫ oīa ſm̄ ꝙ

Nō ꝙ apud cōmētatorē ſublata ſcōs intelligētia prima ēt auferꝛ: ⁊ pñs perdi ipoſſibiles: eō ꝑponi ōabiliter ſ eque velociter.

Apud Cōmen. Nouū pōt eſſe a deo ⁊ mediate ⁊ imediate in eſſe ītentōali ⁊ in eē reali in potētia.

ſunt diſpoita: ſ3 hoc eſt falſu3: qm̄ terra ⁊ aq̄ nō ſūt ſic diſpoſita ſm̄ q̄ nāliter ſunt apta nata diſponi: qm̄ aq̄ ē apta nata eē ſupra terrā ⁊ eā totalr̄ coopire: cu3 terra ſit grauiſſimū elm̄ ⁊ tēdat ad centru3 mūdi. aq̄ aūt no ſic. ¶ Et ſi dicas: q̄ imo aq̄ q̄tu3 ē ex ſe ſemp̄ flueret ⁊ deſcēdu niſi ipediref: imo flueret ⁊ deſcēderet vſq3 ad cētrū mūdi niſi terra ipediret eā: imo ſi terra eēt pforata ſm̄ totā latitudinē ſuā. aq̄ cito flueret vſq3 ad cētrū. vt p3 ad ſenſū: qm̄ videmus aq̄ fluere niſi ipediaf. ¶ Rn̄: tibi q̄ terra ē grauiꝰ elm̄ ceteris. iō locus eiꝰ eſt cētru3 mūdi. Aq̄ aūt nō. Et q̄ arguis de aq̄ q̄ ipſa flueret vſq3 ad cētrū mūdi. ſi ipa eēt pforata vſq3 ad cētrū: h̄ eſt ſimplr̄ negandum: qm̄ elta habēt ſua ꝓpa loca in q̄ nālr̄ tēdūt: ⁊ in qbꝰ nālr̄ qeſcūt: ⁊ vltra illa nālr̄ nō mouenf. vn̄ ſi totus ignis q ē ſupra aerē eēt totaliter ānihilatꝰ aer nālr̄ nō moueref ad locū eiꝰ. ſilr̄ aūt de aere ⁊ de aq̄: qm̄ ſi tota terra eēt ānibilata aq̄ nūq3 moueref ad occupandum locū eiꝰ deſcēdēdo vſq3 ad cētru3: ſ3 ſtati3 eēt ſuſpēſa in vltiꝰ pūcto ſui loci nālis: ⁊ de hoc fuit dcm̄ ſatis in phyſicis in capꝰ de imo loci. ¶ Adhuc aūt dr̄: q̄ ſi p̄mus motor neceſſario produceret q̄ terra moueref circulariter: qm̄ ſic ipſa motū ē cū ſit eiuſdē rōnis cū pte ſua vt cū gleba moꝰ circlariter vel mobilis erat circulariter: ſeqꝛ ēt q̄ celū moueř ad ſiniſtrū: ſicut moꝰ mō ad dextrā cū motus ſit ad iſtā ptē. ¶ S3 forſitan ad iſta oīa diceref: q̄ l3 p̄mus motor agat nālr̄: nō tn̄ agit nec mouet niſi in ordine ſuo: ⁊ ꝑ ꝯñs mouet ⁊ ꝓduč ꝯcurrendo cū alijs cauſis ꝓductiuis: ⁊ ꝑ ꝯñs nō pōt mouere niſi ſm̄ q̄ agētia ⁊ mouētia alia ſunt apta nata mouere. Et q̄ i ſpāli arguis d̄ eltis dicereř q̄ mouet elta ⁊ ꝓducit mediāte celo ⁊ aſtris. Influētia aūt celi talis eſt q̄ aliq̄ ptē terre diſcoopit vt hoc mō in vno climate mō in alio. vt p3 ꝑ Ariſ. 2ꝰ metheoꝝ q dicit: q̄ mare alias fuit in vna parte terre vbi nō eſt mō: ⁊ hoc code3 mō fieret ſupº q̄ p̄mꝰ motor i ordine ſuo tāq3 cā vlis: ſicut ſol ꝓduceret nālr̄ ⁊ neč̄io iſta que ꝓducit. Palā aūt q̄ oīa argumenta ſupponūt: q̄ ſi p̄mus motor ꝓduceret: ꝓduceret nālr̄ ⁊ neč̄io: ⁊ ꝓduceret neč̄io ⁊ nālr̄ qd̄ ꝓduceret ꝑ ſe ⁊ īme oīa iſta q̄ ꝓducit: ⁊ ēt q̄ eēt v̄tutis īfinite i vigore: qd̄ forſitā ab aduerſario negaref. Si vlteriꝰ q̄ras demr̄ationē ad ꝓbādū ip̄m nihil oīo ꝓducere ex̄ ſe nāliter ⁊ neč̄io. Difficile eſt talē demr̄ationē īuenire. pōt tn̄ dici q̄ in entibꝰ limitatis īueniř aliqd̄ genꝰ qd̄ ꝓducit aliqd ex̄ ſe ꝯtinř: ⁊ hoc eſt pfectiōis ⁊ nobilitatis. ḡ hoc nō eſt negādū in p̄mo motore: imo oīno attribuēdū. in nobis. n. volūtas eſt p̄ncipium mouēs libe ⁊ ꝯtinř potētias ꝓpꝛ corpis ⁊ alia mobilia a ſe diſtincta loco ⁊ ſubo: ſicut moueo brachiū libere ⁊ ꝯtinř: cū ḡ iſte modus agēdi aliqd ex̄ ſe ſit ſimplr̄ pfectior q̄ modus agēdi ⁊ mouēdi nāliter ⁊ neč̄io: debemus concludere q̄ talis modu3 agēdi eſt in p̄mo motore. De iſtis demr̄ationibꝰ. ſi demr̄atiōes dici debēt: eligas quā volueris. ſi iſta (tibi nō ſufficiant.

Cōſequēter aūt eſt ingrere: q̄ poª ſit iſta poª ꝓductiua p̄mi motoris an ſit itellectus ⁊ volūtas: vel alia poª executiua. Manifeſtum eſt aūt q̄ de hoc varie loquunř ſapiētes. plres. n. ponūt ꝓpōne3 affirmatiuā dicētes: q̄ poª executiua in omni nā itellectuali limitata a poª volitiua diſtinguiř: ⁊ ſic demonſtrāt: qm̄ poª volitiua itelligꝰ 2ª nō pōt ipediri. ſilr̄ aūt nec nr̄a: ſ3 poª executiua tā nr̄e aīe q̄ itelligētiaru3 2ª pōt ipediri ꝑ fortius agēs: qm̄ ſi eēt mouēs fortius vinceret. ⁊ per ꝯñs impediref in ſuo effectu. ¶ Adhuc aūt oſtendunt q̄ poª volitiua h3 actū manēte3. Poª vō executiua h3 actū trāſeūtē. ḡ nō ſūt idē. Propōnē affirmatiuā dicunt q̄ in p̄º motore poª actiua ⁊ executiua ad ex̄ diſtinguunř. hoc ꝓbatur: qm̄ nulla poª actiua executiua primi motoris eſt ad itra: ſ3 ſolū ad ex̄: ſ3 poª volitiua in p̄º motore ē ad itra. ḡ diſtinꝰ a poª executiua. Tū 2º: qꝛ oīs poª executiua q̄tū ē de ſe ꝓducit mere neč̄io ⁊ nāliter. volitiua ꝓducit libe ⁊ ꝯtinř. ḡ hec nō eſt illa. ꝯ iſtos talis rō poniř: nulla poª alia a volūtate pōt ꝓducere effectū ſuū in q̄cūq3 diſtātia: ſ3 vt vř reqrit approximatione3 debitā: ſed p̄mus motor agit in q̄cūq3 diſtātia indiffer̄ter: nec approximationem aliq̄3 reqrit. ḡ poª ꝓductiua p̄mi motoris eſt potētia volitiua ⁊ nulla alia ab illa. ¶ Dicamus ḡ cui pti magis eſt aſſentiendum: ⁊ vř q̄ cū illis ſit ſtādū q dicūt q̄ volūtas eſt ipſamet poª executiua. ⁊ rō hꝰ dicti eſt iſta: qm̄ nō ſūt ponēda plā ſine neč̄itate aliq̄ apparente. h̄ aūt nulla app3 neč̄itas plificādi hꝫ potētias: qm̄ ſola volūtas ſufficit ⁊ ad volēdū ꝑ opatiōnē immanentem ⁊ ad ꝓducēdū effectū ex̄ in eē reali ꝑ ꝓductiōnē trāſeuntē. Dcm̄ nāq3 fuit ſupra ⁊ ſpālr̄ in phyſicis q̄ ꝓducere nō eſt aliud niſi īferre i eē poſt nō eē: vel īferre i eē poſt eē. volūtas aūt ſicut pōt īferre actū volendi: nō appꝫ q̄re nō poſſet ita bn̄ īferre aliqd ex̄ ſe: ita q̄ adhuc ſequereř hoc: vel ſaltē pōt ſequi hoc. Dico tn̄ q̄ volūtas h3 iſtos effectus eēntialr̄ ordinatos. ſ. īferre actū volēdi reª alicuiꝰ rei ꝓductum ꝑ ipſam. Deinde īferre ipſa3 re3 in eē reali: ita q̄ h3 2ªˢ ꝓductiōes eēntialr̄ ordinatas. ſ. ꝓductiōe3 itentiōalē in ꝓducēdo in eē volito ⁊ ꝓductiōnē reale3 in ꝓducēdo illud obm̄ in eē rei. Palā aūt q̄ ratiōes vtriuſq3 partis ſūt ſolubiles. illa nāq3 q̄ accipit q̄ volitiua poª nō pōt ipediri h̄ verū eſt reſpcū actus volēdi ⁊ ꝓducēdi obm̄ in eē itentionali: nō tn̄ eſt verū reſpcū actus ꝓducēdi obm̄ in eē reali: qm̄ forte ipediř ꝑꝑ idiſpōnē receptiui: vel ꝑꝑ aliud agēs qd̄ cāt vel pōt cāre oppoītum illius effectus. ¶ Adhuc aūt cu3 dř 2º q̄ actus ⁊ opatio volūtatis eſt actus imanēs ⁊ opatio: hoc vtiq3 veru3 eſt de opōne aliq̄ vt de volitiōe: ſ3 nō o3 q̄ de oī: ⁊ ſpālr̄ de ꝓductiōe obti in eē reali: ſicut nos cōuer ꝯcedimus q̄ volūtas in rōne obiectū nō eſt ſui partialiter in eē dimi. ¶ Diſſolo rōnū ꝯ ꝓpōnē 2ªm ſtat in hoc q̄ cū p̄mo dř q̄ poª executiua p̄mi motoris nō eſt ad itra: ſ3 eſt ad ex̄. pōt dici q̄ equocatꝰ eſt de iſta executiua. oīs. n. poª q̄ pōt ponere effcm̄ in eē reali ē executiua talis ē poª volitiua ad itra. Nec 2ᵐ valet: cū dř q̄ oīs poª executiua agit mere nālr̄ ⁊ neč̄io q̄tū eſt ō ſe. iſta ꝓpō nō eſt ꝯcedēda: imo aliq̄ agit ꝯtinř vt volūtas: aliq̄ nālr̄ vt itellectus. ⁊ ſol. ⁊ h̄ alia agētia nālia. ¶ Et ſi q̄ras de rōne iſta que ꝓbat ptē aliā: an demr̄et an nō: cū accipit q̄ poª volitiua agit ⁊ ꝓducit in q̄cūq3 diſtātia idifferēter. Poª aūt executiua nō. Pōt aūt dici q̄ vtraq3 ꝓpō duª eſt. p̄ª qdē dicit q̄ poª volitiua agit in q̄cūq3 diſtātia hoc vtiq3. ſi verū eſt. hoc nō eſt niſi reſpcū actiōis imanentis vt reª actꝰ volēdi ⁊ ꝓducendi obm̄ in eē volito. nō aūt reª ꝓductiōis obi i eē reali ⁊ reª opōnis trāſeūtis. ¶ Ad hoc q̄ dicit q̄ p̄mꝰ motor agit in q̄cūq3 diſtātia hoc nō ꝯcedꝰ: qꝛ eſt idiſtās ab oībꝰ: ⁊ ab oī loco ⁊ a nullo diſtat: nec diſtare pōt: imo vbiq3 eſt per indiſtantiam.

Apud Cōmen. ſtat q̄ ab agente nāli ⁊ eterno nō naſcat effectꝰ ſternālis vel violentus paſſo.

Nō pōt elm̄ terre localiter moueri. 2. c. 18.

Nota falſu3 eſſe q̄ deꝰ agit in q̄cūq3 diſtantia.

¶ De infiᵗᵉ dei abūde loquiť. Cap. II.

POſt hoc aūt pſcrutemur an pmꝰ moꝰ ſit ifiᵗᵘˢ i vigore vel
nō. Ꝓ ſunt aliq̄ certa ⁊ aliq̄ duꝰ. Certū ē
aūt ⁊ ꝯceſſuz ab oībꝰ phis ꝙ pmꝰ moꝰ ē
ifiᵗᵘˢ i duratōe: cū ſit neceē ⁊ nō poſſit
nō eē: cū ēt ſit eternꝰ ⁊ ppetuꝰ: nec hoc eſt pprie p-
prium pmo motori: imo hoc conuenit: vel ſaltem
cōuenire pōt omnibꝰ alijs motoribꝰ orbiū: ꝙ ſint
infiniti in duratiōe: cū ſint entia ſempiterna. hoc
idē ꝯceſſuz fuit a nr̄is pgenitoribus de celo ⁊ mā
pma ⁊ aliqbꝰ alijs. Certū eſt zᵒ. ꝙ pmus motor eſt
ifinitꝰ i duratiōe in mouere. ſic intellīdo ꝙ nō tm̄
pōt manere i ifinitū in eēndo: imo ēt in ifiniᵗᵃ du-
rōne pōt mouere: ⁊ rō hꝰ dicti fuit iſta: qm̄ eſt moꝰ
oīo imoˡᵉ ⁊ p ſe ⁊ p acciñs: ⁊ p ꝯñs pōt ꝯtinuare mo
tū ſuū in ifiniᵗᵘᵐ. ¶ Et ſi q̄ras an hoc ſit ppriū pmo
motori ꝙ ſit ifinitꝰ i duratiōe in mouere ⁊ nulli al
teri ꝯueniat. Palā ꝯſiderāti dicta phoꝝ ꝙ ſic: qm̄
poſuerunt ꝙ nulla vtus in corᵉ ex ſe mouet: imo fi
naliter ceſſaret mouere: ⁊ rō hꝰ dicti eoꝝ fuit iſta:
qm̄ inteᵃ ꝯtinuatꝰ orbi: quē mouet moꝰ ad motuz
orbis: q2 motis nobis mouenť p acciñs oia: q̄ ſunt
in nobis. Nullū aūt p acciñs eſt perpetuū: imo pōt
nō eē. Adhuc aūt ꝙ intelliᵃ zᵃ nō moueret niſi mo
ta a pma. g̊ ſi pᵃ nō moueret eā in aliq̄ genere mo-
tiōis ipſa nō moᵘᵉᵗ. Sꝫ lꝫ hoc poſuerit ātiq phi: no
ui tñ nō ſic: qm̄ nō vr̄ eis iconueniens nec ipoſe: ꝙ
ſi ſol ſit ifinitus i duratōe ⁊ aer ſilr ſit ſibi ppōtio
natꝰ: nō appet qn ppetuo poſſit illuminare aerē. Et
cū dr̄it ꝙ nullū p acciñs eſt perpetuū: iſta nō eſt vl'r
vera: ēt ſm eos: q2 celū p acciñs eſt q̄ntū: ⁊ tñ ē ppe-
tuū. ⁊ de plibus poſſꝫ poni exēplū. ¶ 3ᵃ ppō ſit ta
lis: ꝙ pmus motor ē infinitus in entitate. hec fuit
pbata ſupꝰ cū fiebat ſermo de infinitate pmi mo
toris: nec altiori indiget pbatiōe. ¶ Propoſitio
4ᵃ ſit talis. nulla iferior nā alia ab illo p motore ē
ifinita in entitate eo mō q̄ poᵘ eſt de pmo motore.
hoc pbať: qm̄ tūc eēnt eq̄les pᵒ motori in pfectōe:
qđ eſt oino ipoſe. Tuz ēt q2 oīa alia a pmo motore
cadunt ſub ente finito ⁊ limiᵗᵒ: ſicut ſunt oia entia
creata. ¶ Propoſitio 5ᵃ ſit talis. Nulla zᵃ itelligē
tia eſt ifinita in vigore. hoc pbʳ: q2 tūc moueret in
nō tpe: cuiꝰ oppᵐ experimur. Tū ēt q2 nulla vtus in
magnitudine pōt eē ifiᵗᵃ in vigore: imo nec i dura-
tiōe: qm̄ virtus nō eſt magis intēſa q̄z ſuba iſtiꝰ vir
tutis: qm̄ vel vtus eſt totalr idē cū eo cuius eſt: vl'
faltē eſt eius ppria paſſio. ſicut nālis poᵃ aliqd faᶜᵉ
vel pducēdi: ſꝫ ſuba cuiꝰ eſt: eſt finita. g̊ ⁊ eiꝰ vtus
jtenᵘᵉ erit finita: qm̄ de tali finitate nūc eſt ſmo: cū
nō ſit maioris pfectiōis paſſio q̄z ſubm. ¶ Et ſi di
cas: ꝙ lꝫ vtus q̄ntū ad entitatē ſuā iā ſit finita intē-
ſiue. tñ q̄ntuz ad hoc ꝙ ꝯpať ad effectū q p eā pōt
cape eē pōt eē ifinita itenſiue. hoc eſt ꝙ poſſit ifer
re actiōez ifinitā itenſiue ⁊ effectū ifinitū itēſiue.
¶ Et ꝯfirmať p exēplū de igne q eſt .10. gradus ⁊
finitꝰ itēſiue. ſi approximenť ſibi ifinita cōbuſtibi
lia nuō equalr diſpoſita ad cōburēdū ⁊ equalr ap-
proximata ipſi igni vel cāret ifinitos ignes i illis
cōbuſtibꝰ: vel in nullo cāret: cū oia ſint ſibi equalr
approximata: ⁊ ſint equalr diſpoſita. nō eſt dōꝫ ꝙ
in nullo. g̊ in oībꝰ. ⁊ per ꝯñs illi ignes geniti eēnt
nuō ifiniti. ſi g̊ oēs illi ignes geniti ifiniti vnirenť
adiuicē ⁊ facerēt vnū ignē: iſte ignis reſultās ex il-
lis ifinitis ignibꝰ eēt ifiᵗᵘˢ itēſiue. g̊ ignis finitꝰ .10.

Apud Cōmen. itelligētie medie nō ſūt ētuteo in corpe cauſate a cōpore ⁊ ſūt imobiles oino.

Credo ꝙ iſte caſus ſit impoſſibilis. tu tamen conſidera.

gduū: q1 pōt cāre ignē ifinitū itēſiue hꝫ in ſe vtutē
ifiᵗᵃᵐ dato ꝙ i ſe ſit finitꝰ. ¶ Rñ: tibi. ſolonē q̄re.
Dicamus g̊ ꝙ nullus zᵘˢ motor ē ifinitus itēſiue.

De primo motore imobili ſimplr an ſit fi
nitus vl' ifinitus i vigore ſpecu
lādū eſt. ponamus g̊ ppoſitiōez affirmatiuā: ⁊ di-
camus ꝙ pmus motor eſt ifinitus itēſiue. hec p-
bať. Nulla vtus entitatis finite ⁊ limiᵗᵉ vt eſt duo
rum motoꝝ pōt equari vtuti pmi motoris: hoc tn̄
pꝫ ex termis: qm̄ iſti motores ſūt eēntialr ordina-
ti ſm pfectius ⁊ impfectiꝰ. g̊ pmus motor eſt ifini
tus itēſiue. pbať ꝯñā: qm̄ ſi eēt virtutis finite itē-
ſiue. ſeqť ꝙ aliq̄ vtus entitatis fiᵗᵉ pōt ſibi eē equa
lis: q2 nulla vtus finita itēſiue repugᵗ enti limiᵗᵒ ⁊
finito. pbať alr zᵒ. ſic. pmus motor eſt ifinitus in
entitate. g̊ ⁊ in vigore intenſiue. añs eſt manifeſtū
ex porībꝰ. ꝯñā pbať: qm̄ ſic ſe hꝫ ad entitatē: ita ⁊
ad vtutē. hꝫ aūt entitatē ifinitā itēſiue. g̊ ⁊ vtutez
ifinitā itēſiue. Palā aūt ex alio: qm̄ qñ aliq̄ idiui-
dua ſunt eiuſdē ratiōis formalis: ⁊ vtrūq; hꝫ vtu-
tem pductiuam: ſi vnū iſtoꝝ eſt ifinitū itēſiue ra-
tiōe dr̄ie idiuiᵘᵉ ipm ꝯhētis: ⁊ aliud ſit finitū iten
ſiue in entitate ratiōe dr̄ie idiuiᵘᵉ ⁊ ſue realitatis.
ſi illud qđ eſt finitū i entitate itēſiue hꝫ virtutē fi-
nitā itēſiue. g̊ ⁊ illud qđ eſt ifinitū itēſiue erit i vir
tute ifinitus itēſiue. in pmo aūt motore ⁊ in alijs
⁊ in nobis ſunt talia duo idiꝰ eiuſdez ratiōis: ſicut
intellectus ⁊ volūtas: ⁊ ſic de pluribus alijs. g̊ ⁊c.
¶ Hꝫ aūt dubitatōez magnā ſic dicēdo. ⁊ dubita
tio pma ſit talis: que vr̄ demr̄are pmuz motorē nō
eē ifinitū itēſiue in vigore. ⁊ hoc ſic: Qualis eſt p-
portio virtutis ad vtutez. talis eſt pportio mobi-
lis ad mobile: ſed vtus finita pōt moᵘᵉ mobile fini
tum. g̊ vtus ifinita itēſiue mobile ifinitū: ſed hoc
eſt impoſe: qm̄ ſi eēt corpus ifinitū nō eēt moˡᵉ. vt
Ariſto. demr̄at in pmo celi ⁊ mūdi. 37. g̊ nō eſt da-
re vtutē ifinitā intēſiue. ¶ Dubitatio zᵃ ſit talis.
vtus finita mouet i tpe. g̊ virtus ifinita in nō tpe.
pbať ꝯñā: qm̄ qualis eſt pportio vtutis ad vtutez
talis eſt pportio tpis mēſuᵘᵉ motū vtrūq;: ſed fini
te vtutis ad vtutē infinitā nulla eſt pportio. g̊ nec
mēſure ad mēſurā. ¶ Et ꝯfirmať: qm̄ ſi tāta vtus
in tāto tēpore: ⁊ maior in minori. ⁊ per ꝯñs ifinita
in nullo. g̊ erit motus in iſtāti: ſꝫ ꝯdictiōez icludit
motū fieri in iſtāti: cū motus ſit eſſentialr ſucceſſi
uus: ⁊ affirmatio vniꝰ partis poris iferat negatio-
nem alteriꝰ partis poſterioris. ¶ Dubitatio vo 3ᵃ
ſit talis. virtus ifinita itēſiue excludit a motu ſuo
oēm aliā vtutē: ita ꝙ nulla alia virtus poſſit i mo-
tu cōcurrere: qm̄ cā totalis excludit ab effectu ſuo
oēm aliā cām totalē vel ptialē. g̊ ſuperflui ⁊ ocioſi
eēnt oēs alij motores a pᵒ. Ꝓ aūt ē icōueniēs. g̊ ⁊c.
Diſſolō aūt iſtarū dubitationuꝫ nō eſt ipoſſibilis:
lꝫ ſit difficilis. ¶ Diſſoluamus g̊ pmā dubitatio-
nem qua dicit ꝙ vtus ifinita moueret corpus ifi-
nitū: qđ eſt impoſe: q2 corpus ifinitū. ſi poneretur
non moueret: nec motu recto: nec motu circulari.
Dicit ēt ꝙ moueret ifra ſe nō ad locū: q2 locū non
hꝫ. Et cū arguis ꝙ zᵉ linee exeūtes a centro ad cir
cūferētiaꝫ iſtius corporis ifiniti: dicit ꝙ tu ymagi
naris ꝙ ſint ibi exeūtes ⁊ nō ſūt: q2 corpꝰ ifinitᵘᵐ nō
tenet niſi extremū. Dato tñ adhuc ꝙ ſit ſic ifinita
diſtātia iter iſtas lineas ptractas i ifiᵗᵘᵐ a cētro iſtiꝰ
corpis ifiᵗⁱ ad circūferētiā: cū g̊ vna ps iſtiꝰ circūfe
rētie nūq; veniret ad locū alteriꝰ cū ibi ſit diſtātia

infinita ⁊ infinitum nõ poteſt pertrãſiri. ſimiliter aũt iſtud ſpaciũ interceptuȝ iter iſtas duas lineas eſſet infinitũ in actu ⁊ eẽt acceptum. ideo nõ videtur quin per virtutẽ infinitã intenſiue poſſet pertrãſiri. ¶ Diſſolutio aũt 2ᵉ dubitatiõis: que ↄcludit ꝙ tũc ſequit̃ ꝙ motus poſſit fieri in iſtãti: ꝙ illud qđ tu iferꝰ ꝑ iconuenienti nõ eſt icõueniẽs: nec īpoſſe: qm̃ motus põt fieri in iſtãti. Partes.n. motꝰ q̃tũ ad oẽm realitatẽ vt dĩt nullã habẽt repugnãtiam ad ſimul eſſendũ: quoniã ſicut motus poteſt fieri in maiori ⁊ indifferẽter. ſic iſte eedeȝ partes motus: que a virtute minore mouẽte fiunt in vno mẽſe poſſent fieri a virtute duplici in vigore in dimidio mẽſe ⁊ in vno die ⁊ in vna hora: ⁊ ſic ſemper diuidẽdo tp̃s ſm̃ augmentũ virtutis. ergo a virtute infinita põt fieri in inſtãti. At vͦ cũ dicis ꝙ motus eſſentialiter eſt ſucceſſiuus. dicit̃ ꝙ hoc nõ eſt verũ acciᵈᵒ ſucceſſionẽ proprie prout vna pars cedit alteri venienti: imo ſimul põt ſtare. Et ſi dicas ꝙ imo motus ꝓut diſtinguit̃ cõtra mutationẽ neceſſario eſt ſucceſſiuus ⁊ diuiˢᵇˡˢ: qꝛ mutatio eſt idiuiſibilis ⁊ ſimultanea. Dicit̃ ꝙ differẽtia motus ⁊ mutatiõis nõ eſt in indiˡᵉ vel in diuiˡᵉ mẽſure: niſi per accidẽs: quoniã motus põt menſurari eadem mẽſura qua mutatio: ⁊ eꝯ: imo forte ipſa mutatio quãtum ad ſuam realitateȝ põt manere per tẽpus ⁊ tempore mẽſurari. ſimiliter aũt ⁊ motus. hoc tamen tibi ſub dubio relinquo. Differẽtia mutationis ⁊ motus eſt in diuiˡᵉ ⁊ in indiuiˡᵉ motus ⁊ mutatiõis quãtum ad ſuas realitates ꝓprias: quoniã mutatio eſt vna realitas ſimplex nõ diuiſibilis in plures realitates: cũ nõ ſit vt fert̃ niſi vna motio paſſiua ⁊ iduiſibilis in ſua entitate ⁊ realitate ꝓpria ſiue raptim trãſeat ſiue per tempus maneat. Motus aũt eſt quedaȝ realitas diuiſibilis in plures realitates: quia includit plures ꝓductiões ſeu motiões ⁊ tranſlatiões paſſiuas ⁊ in illas eſt diuiſibilis: ſicut linea eſt diuiſibilis realitas ⁊ pũctus eſt realitas ſimpliciter idiuiſibilis: ſic mutatio eſt indiuiſibilis. Motus vͦ diuiſibilis. põt ergo motus mẽſurari in iſtãti: ⁊ de hoc in phyſicis prolixiꝰ fuit ſermo. ¶ Dubitatio aũt 3ᵃ ſic diſſoluitur: quoniam ꝑmus motor nõ agit nec̃ario ⁊ naturalr̃: ſed magis libere ⁊ ↄtigẽter põt agere ⁊ mouere nõ ſecũdũ vltimũ poſſe ſuũ: nec ſm̃ totũ conatũ ſuũ: et per ↄñs nõ vt cauſa totalis: ⁊ poterit motus ſecundus cõcurrere cũȝ iſto ad mouẽdũ. Sed lȝ iſta reſpõſio ſit vera: ſuppoſito ꝙ ꝑmus motor agat contingẽter: nõ tamẽ ſi ageret nec̃io. Ponamus autẽ ꝑmũ motorẽ vigoris īfiniti intẽſiue ſiue agat libere ⁊ ↄtingẽter ſiue nec̃ario ⁊ naturaliter. Diſſoluatur ergo aliter ſic ꝑdicta duᵒ. que accipit ꝙ ſi ꝑmũ mouẽs eſſet vigoris īfiniti intẽſiue ꝙ excluderet oẽm aliã cauſam 2ᵃᵐ: cũ eẽt cauſa totalis effectus ⁊ motus. iſta eſt negãda: qm̃ ſicut dcm̃ fuit in phyſicis ⁊ alibi pluries repetituȝ: plr̃es cãe totales poſſunt cõcurrere ad eũdẽ effectũ. ſimiliter aũt ⁊ vna cauſa totalis ⁊ alia nõ totalis: imo partialis quãtũ eſt de ſe: acciᵈᵒ tñ totalẽ cauſaȝ excluſiue ⁊ nõ icluſiue. cauſa aũt totalis excluſiue dicit̃ iſta: que ex ſe apta nata eſt ponere effectũ omni alia cauſa excluſa per poſſibile vel impoſſe: ⁊ partialis per oᵐ: que ex ſe nõ eſt nata ponere effectum omni alia cauſa excluſa. totalis aũt cauſa incluſiue eſt iſta: que icludit omnes cauſas ī actu compoſſes ⁊ acceptabiles

Aliqui volũt ꝙ ſi deꝰ eſſet in magnitudine mouere ſm̃ vltimũ ſue potẽtie. ſi nõ. ſi. tñ ꝯtra oppoſitũ ſm̃ Cõmen.

reſpectu vnius effectus: ⁊ in iſto ſenſu ſic acciᵈᵒ cauſam totaleȝ ſic incluſiue: impoſſibile eſt ꝙ plures cauſe totales vniꝰ effectus ſimul cõcurrãt ad vnũ effectum. primus aũt motor ſi poneret̃ infinitus intẽſiue in vigore eẽt cauſa totalis excluſiue non incluſiue: ⁊ per cõſequẽs poſſent motores ſecundi cõcurrere cũ eo ad mouẽduȝ vt vr̃. Cõcludamus ergo primũ motorẽ ſimpliciter īmobilẽ eẽ virtutis infinite intẽſiue in vigore: ⁊ nihil aliud a ꝑmo motore eẽ virtutis infinite intenſiue in vigore: lȝ ſint īfinita in eẽndo ⁊ in mouere ſm̃ nouos phõs: ſed nõ ſecundum antiquos.

Habet autem dubitationẽ ex dictis trahentem orginẽ. dictuȝ.n. eſt ꝙ ꝑmus motor eſt infinitus in vigore intenſiue. dcm̃ eſt ſecũdo ꝙ ꝑmus motor non mouet neceſſario ⁊ naturaliter: ſȝ libere ⁊ cõtingẽter. Circa hoc eſt dubiũ an ꝑmus motor poſſit agere ſm̃ vltimuȝ poſſe ſuum ſiue ſm̃ vltimũ ſue potẽtie ⁊ effectũ eque perfectuȝ: ſicut ſi ageret naturalr̃. Fertur a quodã ꝙ nõ: quoniã agit ſm̃ iudiciuȝ ſue rationis ⁊ beneplaciti ſui. ideo non opȝ ꝙ agat ⁊ moueat ſm̃ vltimũ potẽtie ſue. virtus aũt neceſſario mouẽs ageret ſm̃ vltimũ poᵉ ſue. ⁊ ideo effectum ꝑfectiorẽ ꝓduceret. nõ ſic aũt v̓tus īfinita mouẽs libere ⁊ cõtingẽter. Palaȝ aũt ꝙ illud nõ eſt ſufficiẽter dcm̃: quoniã nõ querimus ſi v̓tus īfinita in vigore intẽſiue ꝓducat ſemper ſm̃ vltimum potẽtie ſue iſta que contingẽter agit. Põt modo intenſe. modo remiſſe ſm̃ iudiciũ ſue rationis. Sed hic querit̃ an hoc poſſit: ita ꝙ de poſſibili poſſit ꝓducere effectum perfectiorẽ qui cõtineat̃ in tali cauſa virtualiter: ⁊ ꝙ poſſit agere ſm̃ vltimũ virtutis ſue ⁊ vigoris. Et ideo nõ eſt reſpõſuȝ ſufficiẽter: qꝛ tñ dictum eſt de facto: ⁊ de ineẽ. nõ aũt de poſſibili. Dicamus aũt propoſitiõeȝ affirmatiuã: ꝙ potẽtia libere agẽs ⁊ cõtingẽter ſiue ſit virtutis infinite ſiue fiᵗᵉ põt agere ſm̃ vltimuȝ vigoris: ſui ita ꝙ poſſet in effectum perfectiorẽ. hoc ꝓbatur ſic. illa cõditio que nõ diminuit de ratiõe vigoris potẽtie infinite intẽſiue nõ diminuit de ratione effectiue ꝓductiõis effectus poˡᵉ produci ſm̃ talẽ poᵃᵐ: ſed cõditio libertatis ⁊ cõtinᵉ nõ diminuit de ratione potẽtie actiue ſiue finite ſiue infinite. ergo nec de ratiõe libere ⁊ cõtinʳ: nec de ratiõe nec̃ario ⁊ naturaliter agẽtis: ſed potẽtia ⁊ virtus infinita in vigore ſi ageret nec̃ario ageret ſm̃ vltimũ ſue potẽtie. ergo ⁊ virtus infinita intenſiue in vigore libere ⁊ ↄtingẽter agens ⁊ mouẽs mouere põt ſm̃ vltimũ potẽtie ſue: nec appꝫ rõ quare magis virtus naturalis agat ſm̃ vltimũ ſue potẽtie ꝙ̃ libere: ⁊ cõtingenter agẽs: niſi quia vna virtus agit ſm̃ vltimuȝ potẽtie ſue naturaliter ⁊ nec̃ario ⁊ ſemper ꝺ ineẽ. Alia aũt libere ⁊ cõtingẽter põt agere ſm̃ vltimũ potẽtie ſue vel nõ agere ſm̃ ꝙ placet ſibi. Ampliꝰ aũt aliter ꝓbatur ſic. quoniã ſi virtus infinita intenſiue in vigore libere ⁊ cõtingẽter agens nõ poteſt agere ſm̃ vltimũ ſue potẽtie. ſeqtur ꝙ virtus finita põt in equali tempore agere ⁊ mouere: ſicut virtus infinita in vigore. hoc aũt abſurdũ eſt: ſicut quilibet deducere põt: ꝓbatio ↄñtie: quoniam ſi virtus infinita intenſiue in vigore non poteſt agere effectum ſecundũ vltimũ ſue potẽtie: ſed ſecundum aliquẽ gradũ certũ. ſequit̃ ꝙ alia virtus finita poterit aliquẽ gradũ eq̃ ꝑfectuȝ eque ꝓducere:

Tenet iſte doctor ꝙ deꝰ īfiniꝰ i vigore poſſit agere ſm̃ vltimum ſui poſſe.

quoniã per augmẽtũ virtutis finite poterimus ve nire vſq; ad ĩ̃nitẽ:que ĩ equali tẽpore poterit mo re ⁊ ꝑducere:que tñ virtus erit finita: ⁊ ſic virtꝰ ma ior nõ mouebit ĩ minori mẽſura ꝙ̃ minor:qđ eſt ꝯ veritatẽ ⁊ demõſtratõez Ariſt. 7.phyſic.⁊ in pluri bus alijs locis. Concludamus ģ ꝙ virtus finita ſi ue iſinita in vigore itẽſiue agens libere ⁊ ꝯtinᵉ põt agere ſm vltimũ poᵉ ſue cõſorᵉ: ſicut poᵒ ⁊ virtus agẽs ⁊ mouẽs neĉario:⁊ põt ꝑducere effectũ perfe ctũ:quẽ põt ꝑducere ⁊ mouere velociori motu ꝙ̃ poſſit mouere:⁊ vltra iſtum motum nõ poſſet mo tum velociorem cauſare.

Dicto de iſinitate

itẽſiua ꝑmi moᵗⁱˢ perſcrutari reſtat an talis infinitas in vigore ad ſe extẽdat. Palam aũt ꝙ nõ ſe extẽdit ad ꝑducẽdũ aliũ motorẽ ꝑmũ equalẽ ſibi in nã ⁊ vigore diſtinctũ ab ipſo eẽntia liter realiter realitate abᵗᵃ: ſiue iſte aliꝰ motor ab eo ꝑductus ſit eiuſdẽ rõnis ⁊ numeraliter diſtin ctus:ſiue ſit alterius rõnis ab illo.hec ꝑpõ ſupius libᵒ 2ᵒ. ſufficiẽter fuit ꝓbata:qm̃ ibi factus ẽ ſmo õ ipluriᵗᵉ ꝑmi motoris: ⁊ ꝙ ſemꝑ ꝑmus motor eſt ſimplxᵗᵉʳ:nec eſt neĉariũ aliud addere. ¶ Inquira mus ģ ad que virtus eius iſinita ſe extẽdit. Pro poſitio ģ ꝑma ſit talis: virtus iſinita intẽſiue ꝑmi motoris ſe extẽdit ad ꝑducendũ iſinita extẽſiue ſm mulᵗᵘᵐ. hoc ꝓbaƚ: qm̃ que nullã repugnãtiaȝ hñt ad ſil coexiſtere ⁊ eſſe nullã videnƚ hẽre repu gnantiã ad ſimul ꝑduci ⁊ ſpãliter a virtute infini ta in vigore: ſed iſinita ſingularia permanẽtia nul lam habẽt repugnãtiã eiuſdẽ rõnis.ſ.ad ſimƚ eẽ ⁊ coexiſtere:cũ nullã habeãt oppõnẽ. ģ talis virtus iſinita in vigore põt ꝑducere infinitaȝ multitudi nem idiuiduoꝝ infra eãdẽ ſpeciem. Et aliter pro baƚ minor.ſ.ꝙ ſinᵗⁱᵃ iſinita nullã hẽant repugnan tiam:qm̃ vbi maior pluralitas nõ hȝ maiorẽ repu gnãtiaȝ ꝙ̃ minor pluralitas;nec iſinita pluralitas hȝ aliq̃ repugnãtiã. ¶ Cõfirmaƚ. qm̃ ſi infinitas nuãlis taliũ ſingulariũ hẽret repugnantiã: aut ha beret iſinitã repugnãtiã:aut finitã. nõ iſinitã:qm̃ iſinita repugnãtia nõ videtur eẽ cauſa.q̃re iſinita adiuicẽ repugnẽt:nec finita:qm̃ iſinita repugnan tia ꝯſtituiƚ ex iſinitis repugnãtijs ſm numerũ: ſi cut iſinita linea ꝯſtituiƚ ex iſinitis lineis ſm q̃ti tatẽ ⁊ iſinitis ſm numerũ:ſed iſinitas repugnãtie ſm numerũ icludit repugnantiã cuiuſlibet idiui dui ad qđlibet indiuiduũ. Ubi aũt eſt repugnãtia cuiuſlibȝ idiuidui ad qđlibet idiuiduũ nõ pñt plu ra idiuidua coexiſtere ſimul ĩ aliquo numero: nec finito nec iſinito.nõ aũt illa.ſic in ꝓpoſito:qm̃ plu ra idiuidua coexiſtũt ſimul ſaltẽ in aliquo nume ro finito.ģ iſinitas numeralis taliũ ſingulariũ nõ hȝ repugnantiã:nec finitã:nec iſinitã.ģ abᵗᵉ videƚ poſe. ¶ Amplius aũt ꝓbaƚ ꝙ nõ in multitudine iſinita ſingulariũ eſt repugnãtia infinita:qm̃ ſicut repugnãt iſinita ad numeruȝ iſinita multitudine: ita repugnant finita ad multitudinẽ infinitã:q: ſi cut negatio finita ad affirmatiõeȝ iſinitã: ſed mul titudo finita ſimul nõ icludit repugnãtiã iſinitaȝ qđ pȝ de ſe.ģ multitudo finita nõ icludit repugnã tiam finitã vt pȝ de ſe.ģ nullã icludit repugnãtiã. ¶ Hȝ aũt dubitationẽ ex dictis traᵗᵘᵐ originẽȝ.ſi eſt dare multitudinẽ iſinitã ſingulariũ ſub aliqua ſpẽ:vel iſta adequabũt totã iſtã ſpẽm:vel nõ:ſi nõ. tũc nõ ſunt iſinita:qm̃ aliq̃ alia pñt addi q̃ ſub ea dẽ ſpẽ ꝯtinẽtur.iſinito aũt nihil eſt maiꝰ: nec iſini to actu nihil eſt maius. ſi ſic. quero an 2ᵒ. ſingula ria de illa mltitudie iſinita poſſint ãnihilari: et pȝ ꝙ ſic:qm̃ oẽ ꝑduˡᵉ eſt ãnihiˡᵉ ⁊ ſpãlr in nã limitata. quero de reſiduo an ſit finitũ vel iſinitũ.nõ finitũ: q: tũc ex illis ⁊ alijs duobus ꝑmis extitibꝰ nõ fie bat vna multitudo iſinita: qm̃ ex finitꝭ nõ fit iſini tum.ſi dicis ꝙ ſit iſinitũ.ģ ſeqtur ꝙ adequat totã ſuam ſpẽm. ⁊ per ꝯñs iſta duo: que ſunt ãnihiᵗᵃ nõ ꝯtinebanƚ ſub illa ſpẽ:qđ falſuȝ eſt ⁊ cõtra ꝑſuppo ſitũ. ¶ Diſſolõ aũt iſtius dubĩonis facilis eſt ⁊ ſtat in hoc:qm̃ infinitas numeralis eſt in duplici dña. quedã eñi eſt iſinitas nuãlis actualis ſm qd .ſ. nõ tot qn plura:tñ ꝙ acceptũ eſt:eſt iſinitũ.nã ꝑ abla tionẽ cuiuſcũq; ꝑtis finite:etiã ſm eãdẽ quãtitatẽ tale iſinitũ vel talis multitudo nõ poſſet cõſumi ⁊ talis multitudo iſinita nõ adequat totã ſuã ſpẽm: q: nõ ſunt tot qn plura: ⁊ tali multitudini ĩfra eã dem ſpẽm bene poſſet fieri additio: ſicut dcm̃ eſt. libro 2ᵒ.huius theologie naturalis:alia eſt iſinitas actualis ſimplr:⁊ eſt cui nulla põt fieri additio in fra eandẽ ſpẽm:iſinitas ſimplr diciƚ ꝙ ſunt tot ꝙ nõ plura ⁊ iſta adequat totã ſuã ſpẽm: ⁊ ſi abſtra has duo vel tria:qđ remanet nõ eſt iam ſic iſinitũ iſiniᵗᵉ ſimplr:lȝ ſit infinitũ:ſm qd ſm ꝙ ſupra fuit expoſitũ.ꝑmus aũt motor põt ꝑducere multitudi nem infinitam:quia talis multitudo infinita nul lam includit repugnantiam.

Propoſitio

2ᵃ ſit talis: ꝙ ꝑmus motor põt ꝑducere magnitudinẽ iſinitã.hoc ꝓbaƚ: ⁊ ꝓbõ eius apparet ex ꝑma pro poſitõe: qm̃ ſi multitudo iſinita ſm numerum eſt poſſibilis in actu.ģ ⁊ magnitudo. ꝓbaƚ ꝯñtia: qm̃ ex iſta multitudine iſinita põt fieri vnũ quãtum ⁊ vna magnitudo. Palam autẽ ꝙ talis magnitudo que reſultat ex illis iſinitis quãtitatibus partiali bus diᵗⁱˢ ſm numerũ erit iſinita magnitudo.Exẽ plum.ſi ex iſinitis lineis bipedalibus diᵗⁱˢ ſm nu merũ per vnionẽ ꝯſtitueretƚ vna linea: ⁊ pȝ ꝙ iſta linea nõ eẽt finita:imo eẽt neĉio iſinita.ꝯñtia iſta erit neĉaria:ꝙ ſi eſt multitudo iſinita q̃toꝝ poſſi bilis.ſeqƚ ꝙ magnitudo vna iſinita eſt poſſibilis. ⁊ ꝑ ꝯñs poſe eſt dare corpus q̃tũ iſinitũ: qm̃ ſicut eſt dare lineã iſinitã: ſic eſt ſupficies iſinita: ⁊ cor pus iſinitũ. ¶ Hȝ aũt dubitatõeȝ magnã ſic dicẽ do:qm̃ ſicut recta ꝑ ſe põt eſſe iſinita ſic ⁊ linea cir cularis vt videƚ põt eẽ actu iſinita. hoc eſt falſuȝ: q: figure termĩo vƚ terminis claudũtur. ꝙ aũt eſt termiatũ ⁊ clauſuȝ nõ eſt finitũ. ģ linea circularis nõ põt fieri iſinita. Adhuc aũt pȝ de 3ˡᵒ ⁊ 4ˡᵒ ⁊ bi cubito ⁊ tricubito:qm̃ cũ ſint figure quodã termi no claudũtur. ¶ Dubõ aũt 2ᵃ ſeqƚ ponẽdo mul titudinẽ iſinitã ſiue ſm numerũ ſiue ſm magnitu dinẽ:qm̃ tũc ſeqtur ꝙ pars eſt equalis toti ⁊ ꝯuer tiƚ ꝯñs:qđ eſt ꝯ ꝑnᵐ: ꝙ omne totũ eſt maiꝰ ſua ꝑte: qđ tñ eſt ꝑnᵐ per ſe notũ vel ꝯ deducta ex ꝑnᵒ. per ſe noto. ¶ Diſſolõ iſtoꝝ dubioꝝ poſſibilis eſt. nã prime dubitatiõis diſſolutio ſtat in hoc ꝙ cũ dici tur ꝙ figura circularis nõ põt eẽ actu iſinita. Dici tur ꝙ põt eẽ actu iſinita ꝑuatiue.ſ.per ꝑuationem terminoꝝ. figura enim circularis nullũ hȝ termi num in actu: qm̃ in circulo nullus eſt punctus vt pũctus in actu: ſȝ oĩa pũcta ſunt in circulo in potẽ tia:ſed oĩa pũcta que ſunt ĩfra lineã rectã ſunt ĩ po tentia ⁊ nullum in actu diſtinctẽ:ȝ ibi ſint in actu

In the margin beside the left column:

Hoc repugnat Commẽtatori: q: materia ꝑma non eſſet niſi ſub formis eiuſdem rationis.

eēntiali ⁊ entitatiuo. pȝ ergo ꝙ circulus ꝗcūq; ⁊ quātūcūq; minimus eſt īfinitus ꝑuatiue. Sed qm̄ de tali īfinito nō q̄rim⁹: ſȝ tm̄ de īfinito poſitiue: ſicut dr̄ ꝙ linea recta īfinita ꝑt eē poſitiue īcludēs in ſe ꝑtes eiuſdē q̄titatis infinitas: nūqd circulus poſſit eē actu īfinitus. Rn̄deo. dico ꝙ ſic: ⁊ ratio eſt iſta: qm̄ ſicut ex finita ⁊ recta linea pōt fieri linea circularis finita: ita vr̄ ꝙ ex linea recta actu īfinita poſſit fieri linea circularis actu infinita. eadē. n. eſt rō hic ⁊ ibi. ſi aūt eſt linea recta infinita eſt facta linea circularis. ¶ Palā aūt ꝙ talis linea circularis eſſet actu īfinita cū tota eētia ⁊ oē po^m linee qð erat in linea quādo erat recta. imō ſic eſt ibi: qm̄ linea eſt facta circularis. ¶ Ad vo cū dicis. ꝙ linea circularis termīo vel termīs claudit̄ cuȝ ſit figura q̄daȝ: qð aūt termīo vel terminis claudit̄ finitū eſt. ¶ Rn̄deo z^o. ꝙ aliqd pōt hr̄i termino vel terminis claudi: ⁊ tn̄ erit realr̄ īfinitū: ſicut dcm̄ fuit in phyſicis. in ca^o de tpe. in tractatu de mūdi eternitate. ibi. n. fuit dcm̄ ꝙ linea recta clauſa īfra z^o puncta in actu pōt eē realr̄ ⁊ po^e infinita: ſȝ formalr̄ ⁊ denomīatiue ſit finita ab illis duob⁹ pūctis finientibus ipſaȝ. Exemplū. imaginemur vnā lineā rectā ſm̄ lōgitudinē. auferat̄ ab illa vna linea vnius pedis ex vtraq; parte. pȝ ꝙ tunc reſiduū claudet̄ infra duo puncta in actu: ⁊ tn̄ reſiduū erit infinitū negatiue: quoniā illud eſt infinitū qð per ablatōeȝ partis finite ſm̄ eandē quātitatē. Palā aūt ꝙ dato ꝙ linea circularis ſit clauſa inter termios gn ſit infinita. adhuc aūt ꝙ dr̄ figura termino claudit̄ dicit̄ ꝙ hec nō eſt diffō figure in cōi: ſȝ tm̄ figure finite. Iterū dicit̄ ꝙ verū eſt ꝙ illud qð claudit̄ eſt finitum. ſi claudat̄ termīo ītrinſeco. ſicut linea pūcto: nō aūt termino extrinſeco. Circul^o aūt ſeu figura eſt qualitas. ⁊ iō nō eſt termin⁹ ītrinſecus alicuius linee ſiue recte ſiue ñ recte. Rō z^a ſit talis. ꝙ figura cū ſit quedā qualitas realr̄ diſticta a linea quacūq; ⁊ a q̄titate: ⁊ quātitas ſit ꝑor. ſequit̄ ꝙ nulla eſt repug^a gn ſit talis linea circularis ſine quacūq; figura: ita ꝙ nō erit ibi aliqua figura formalr̄: ſȝ tm̄ mālr̄ ⁊ fundamētalr̄. Qð aūt addit̄ de bicubito ⁊ tricubito dðm eſt ꝙ nō ſunt ſpēs q̄titatis: ſed magis relōnis. ergo nihil ad ꝑpoſitū ð q̄titate gn poſſit eſſe īfinita. vel pōt dici: ſicut ſtatiȝ dcm̄ fuit: ꝙ quātitas cū ſit prior quacūq; figura virtute infinita ꝑmi motoris poterit ſine omni figura fieri ⁊ eē. ¶ Propoſitio z^a ſit talis. virtus infinita in vigore pōt producere aliquod infinitū intenſiue. hec propoſitio pȝ ex ꝑma ⁊ ſecūda ꝑpoſitiōe: qm̄ ſi pōt ꝑducere infinitā multitudinē ſub eadem ſpē: ⁊ infinitam magnitudinē: ſequit̄ ꝙ pōt ꝑducere infinitā entitatē intēſiue. ſi. n. pōt ꝑducere infinitos calores ⁊ iſtos adinuicē vnire. ſequit̄ ꝙ ignis ex infinitis iſtis caloribus erit calor infinitus intenſiue: quoniā calor. io. graduū itenſior eſt q̄ȝ calor nouē graduū: ⁊ nouem q̄ȝ octo: ⁊ ſic in infinitū. ergo ſequit̄ ꝙ calor erit īfinitus itēſiue. ¶ Et ſi arguas ꝙ tūc dicet perfectionem infinitam: quoniā calor quanto intenſior tanto perfectior. ergo infinite intenſus eſt infinite perfectus. Confirmat̄ per idem de cogitatione: quoniā poſſe eſt dare vnā intellectionem actu īfinitā itēſiue. ⁊ per ꝯn̄s itellectus poſſȝ cōprehēdere ꝑmū motorē ⁊ intelligere q̄tū itelligibilis eſt. ¶ Adhuc aūt ſequitur ꝙ talia infinita intēſiue nō eēnt in aliquo genere. Oē aūt ens limitatum ⁊ finitum eſt in aliquo genere: cuȝ ens limitatum diuidatur in. x. prima genera. ¶ Diſſolutio autem iſtorum facilis eſt: nam cum dicis ꝙ calor infinitus intenſiue eſſet perfectus ſimplr̄ neg^o eſt: ſed eſſet perfectus ſm̄ quid: quia infra propriam ſpeciem: ⁊ in genere ⁊ non extra genus: ⁊ talis infinitas non videtur dicere perfectionem ſimpliciter: cum nō ſit infinitas ſimplr̄: ſed tm̄ ſcðm qd; Quod autem additur de intellectione dðm eſt cōfor^r: ſicut de calore: ꝙ nō eſt infinitus ſimplr̄: ⁊ per ꝯn̄s per talem intellectionem nō cōprehēditur primus motor q̄tū cōprehēſibilis eſt. Et per ꝯn̄s nec valet ꝙ dicis qð nullū īfinitū eſt ꝑ ſe in gn̄e. pȝ ꝙ illud nō eſt verū de īfinito ſm̄ quid. Linea. n. infinita ſm̄ qd eſt ꝑ ſe in gn̄e. Li^a aūt īfinita ſm̄ qd ⁊ finita ſim^r ſunt eiuſdē rōnis: ⁊ habēt eandem diffinitionē. Diffinitio aūt cōſtituit̄ ex genere ⁊ dr̄ia: ergo ſeqtur ꝙ tale īfinitum ſm̄ quid pōt eſſe per ſe in genere. Ad vo cū tu arguis ꝙ ens finitū ⁊ limitatū eſt cōe ad. x. prima genera. Rn̄detur ꝙ eſt infinitū ſimplr̄ claudens in ſe eqpollenter oēs realitates decem generum: imo omnem rem ipſe primus motor qui eſt infinitus ſimplr̄: ſed īfinitū qð clauditur in genere non eſt diffinitum ſimplr̄: ſed tātuȝ ſm̄ quid: nec claudit infra ſe: nec formalr̄ nec equipollenter omnia alia illius generis: ſicut calor infinitus non claudit infra ſe: nec formaliter: nec equalenter ſeu perfectionaliter omnes realitates de genere qualitatis: quia non frī^m nec calorem nec intellectionem: ⁊ ſic de alijs.

Predictis autem adijciendum ſup^m que dicta ſunt: ꝙ ꝑmus motor poſſit ꝑducere infinitū in actu: ⁊ ſȝ mltitudinē ⁊ inten^e ⁊ exten^e. An potentia ꝑmi motoris: ⁊ virtus eius itēſiue īfinita in vigore euacuari poſſit totalr̄. ſ. ꝙ tot faciat ſm̄ multitudinē ꝙ amplius nihil facere poſſit: ⁊ effectū ita itēſum ⁊ ꝑfectū ꝙ ꝑfectiorē nō poſſit facere. hoc eniȝ magnaȝ icludit difficultatē. ſ. ꝙ ꝑmus motor tm̄ faceret in vna die ꝙ hoc facto nihil poſſet amplius facere: ⁊ iſto mō itelligim⁹ eius potētiā euacuari. Debes tn̄ aduertere ꝙ nō itēdo dicere ꝙ ſi ꝑmus motor ꝑduceret in actu oīa ꝑdu^{ta} ꝑ ipm: ⁊ qcqd ē ꝯtētū ī v̄tute ſua actiua ꝙ oīa eēnt poſita ī actu: gn adhuc poſſet ꝑdu^{re}: imo ſemꝑ poſſȝ ꝑducere ī infi^m: nihil tn̄ nouū ꝑduceret: ſȝ qð erat ꝑductū facta iterruptōe poſſȝ ꝑducere: ⁊ iterū corrūpe: ⁊ iterū ꝑducere: qð aliās nō fuiſſet ꝑductū. Ex^m pono tibi de ꝑma^{te}. Deinde de ſucceſſiuis. De ꝑma^{te} ſic: ꝙ poſſet ꝑducere tot hoīes q̄ ſūt ī po^a ꝑducibiles: ſic ꝙ nō poſſet plēs hoīes ꝑducere: nec ſīl: nec ſucce^e: qm̄ oēs hoīes claudūtur infra iſtā multitudinē hoīuȝ: ⁊ ſic ꝑduceret tot ꝙ nō poſſet ꝑducere plēs. Si tn̄ aliq iſtoꝝ iā ꝑductorū eēnt corrupti ⁊ annichilati illos poſſet iterū ꝑducere ⁊ repare ī infi^m. Nullū tn̄ hoīem de nouo poſſet producere gn aliās fuiſſet ꝑductus. Ex^m de ſucceſſiuis. ꝑm⁹ motor virtute ſua īfinita poſſet reuoluere celū tot reuo^{nes} ⁊ oīb⁹ reuo^{nibus} qbus celū ē reuolubile: ⁊ ꝑ ꝯn̄s īfinitis: ⁊ tot ꝙ nō poſſet plurib⁹ reuolutionib⁹ reuoluere. poſſet tn̄ adhuc in īfi^m mouere celū ⁊ reuoluere: ſed nō nouis reuolutionibus: ſed eiſdē qbus pri⁹ facta reuolutione iterū eiſdē reuolutionibus poſſet in īfinitum reuoluere. Attn̄ debes itelligere ꝙ nō itēdo dicere ꝙ ꝑm⁹ motor poſſet oīa ꝑducere queccūq; ꝑdu^{ta} ſunt ab ipſo in vno

ſ

inſtāti:ſed in aliquo tpe determinato:vt infra vnū annū vel mēſem vel diē non curo:dū tñ mēſura ſit tēpus finitū. Jta ꝙ tñ poſſet ꝓducere in vno die:⁊ poſtea nihil poſſet ꝓducere.nihil dico nouū:lꝫ poſſet ꝓducere illud idē facta interruptione. Et ſic intelligo potētiā alicuius ꝓdu^tiui^ euacuari extenſiue. Jnteſiue vero euacuari itelligo ſi ꝓduceret effectū perfecti^m^ quē poſſꝫ: ſic ꝙ ꝑfectiorē ꝓducere nō poſſet:poſitionē ergo ſic itellectā volo tibi euidenter demōſtrare. ❡ Prima ḡ ꝓpō ſit talis:agēs nāle ⁊ nečio agens ꝓducere pōt oīa ꝓducibilia ab ipſo:⁊ ei^9^ po^a^ ⁊ virtus pt euacuari extēſiue.hoc ꝓbaᷓ ſic. oē agēs nālr ⁊ nečio approxiato paſſo agit ſꝫ vlti^m^ po^c^ ſue.ḡ ſi approximētur ſibi paſſa oīa:⁊ receptiua euacuabiᷓ eius po^a^:⁊ ꝓducit oīa ꝓducibilia ꝗ̄ cōtinētur i ſua virtute:aīs eſt cōceſſuꝫ ab oīb^9^:⁊ pꝫ ēt: qm̄ exquo agēs nālr:⁊ nečio agit nō eſt in poteſtate ſua ꝓducere tot ⁊ nō plura:ꝯñs eſt manifeſtum: qm̄ exquo oīa receptiua ⁊ paſſa ſunt ſibi equaliter approximata:certū eſt ꝙ oīa ꝓduceret equalr:q2 vel ꝓduceret in oībus equalr vel i nullo:qm̄ idem eſt iudiciū de oībus:nec eſt rō:quare magis in vno ꝗ̄ in oībus. Cōfirmaᷓ:q2 ſi agit in aliqbus: ⁊ i aliquibus nō:cū agat ſm̄ vltimū ſue po^c^. Et pono tibi exēplū. Si igni qui naturalr agit ⁊ nečio pñte recepriuo ⁊ diſpoſito eēnt oīa cōbuſtibilia approximata quecūꝗ̄ ſint illa ⁊ quecūꝗ̄ ſunt poſſibilia:⁊ eēnt ſibi eq̄liter approximata:certū eſt ꝙ oīa combureret equalr:qm̄ eadē rōne qua vnū cōbureret:⁊ aliud:vel nullū. nō eſt dōm ꝙ nullū:ḡ oīa:⁊ ſic ei^9^ po^a^ eēt euacuata.ita ꝙ de cetero nihil poſſet cōburere: qd als cōbuſtū nō fuiſſet ab igne.poſſet tñ in īfini^m^ cōburere facta iterruptione i cōbuſtibilibus: ⁊ ipſis reparatis:⁊ iterū eidē igni approximatis. ❡ Et ſi arguas nūquid ſi ſtupa de nouo approximeᷓ eaꝫ cōbureret:ſeqtur ꝙ nō ꝑ te qui ponis eius virtutē totalr euacuatā eē.hoc aūt erit abſurdū.ſ. ꝙ ignis approximatus ſtupe eā nō cōburat.qd.n. ipediret eum ne cōbureret: Si aūt dicas ꝙ ſic:ergo ei^9^ potētia nō eſt euacuata: cuius opp^m^ tñ dicebas. Reſpondeo tibi.argu^m^ illud ꝓcedit ex falſa ſuppōne. Supponit.n.ꝙ aliqua ſtupa de nouo poſſet approximari igni que alias approximata nō fuiſſet: ⁊ ꝙ aliqd cōbuſtibile poſſet ſibi approximari qd alias nō fuit ſibi approximatū : qd eſt falſuꝫ ⁊ impoſſibile:qm̄ in ꝓpōne ſupponebaᷓ: ꝙ omnia cōbuſtibilia quecūꝗ̄ ſint iſta eēnt ſibi approximata:ſi autē alia combuſtibilia eſſent ſibi approximata:iam de nouo nō poſſꝫ ſibi aliud cōbuſtibile approximari: qd als non fuiſſet approximatū ſibi:⁊ per ꝯñs nec aliqua ſtupa. Si ergo aliqua ſtupa ſibi de nouo applicetur non erit niſi vna de iſtis que als fuit combuſta ⁊ poſtea reparata:⁊ cōcedo ꝙ iſta poſſit comburi facta interruptione: ⁊ hoc in infinitū. Sꝫ nec iſta ſtupa eſſet ſimplr noua:nec cōbuſtio:nec ignis genitus in iſta:⁊ ſic apparet ꝯ̄ predicta ꝙ po^a^ agentis naturalis poſſit euacuari. ❡ Propō 2^a^ ſit talis. agens nāle pōt hēre potētiam adequatā intēſiue:⁊ pōt eius potētia euacuari itenſiue . hoc ꝓbatur.ex precedēti:qm̄ infra iſtū numeꝝ effectiue.eſt iſte effectus perfectiſſimus;qm̄ exquo oīa producit que ſunt ꝓducibilia ab ipſo:ſequiᷓ neceſſario ꝙ iſte effectus ꝑfectiſſimus ſit ibi ꝯtētus. Adhuc aūt pꝫ ꝙ ſi omnes iſti effectus ſint vnibiles ꝙ ex illis reſultabit effectus perfectiſſimus.

Nota i hoc parte ꝙ potētia agētis nālis pōt euacuari.

Ad propoſitum ergo reuertentes.dicamus de pmo motore: an eius potentia poſſit euacuari ⁊ intenſiue ⁊ extēſiue. ❡ Propō ergo pria ſit talis.potētia primi motoris pōt euacuari extēſiue:ſic ꝙ pōt ꝓducere tot ꝙ nō plura:niſi facta interruptione eo modo ꝗ̄ ſupra expoſitū eſt.hoc ꝓbatur ſic. omne producens cuius producibilia oīa ſunt in actu poſita vel ponibilia in aliqua certa mēſura in iſta mēſura hꝫ producere productionē adequatā.ita ꝙ nihil nouum pōt amplius ꝓducere eo modo quo ſupra fuit dictū.ſubm includit predicatū:qm̄ exquo oīa ꝓducibilia per ipſuꝫ ſunt poſita in actu nihil vltra nouū pōt produci aliud ab illis:quin eſſet contentuꝫ infra numerū illorum:⁊ per ꝯſequēs nō eſſet nouūꝫ ❡ Ratio 2^a^ ſit iſta. Oīa ꝓducibilia a primo motore infinito in vigore ſunt ponibilia in aliqua certa mēſura in actu:vt menſura vnius anni vel vnius diei nō curo:ergo primus motor poteſt habere potentiam adequataꝫ extenſiue. Hec ꝓpō minor ſic probatur:qm̄ oīa producibilia a primo motore infinito in vigore poſſunt exiſtere in actu in aliꝗ̄ certa mēſura:vt infra vnū annū vel vnū mēſem:ergo producātur quantum in iſta mēſura exiſtant. Palam aūt de ꝑma^bꝫ^ ꝙ in aliqua certa mēſura poſſūt ſimul exiſtere.imo fertur ꝙ ſimul in vno inſtanti: ſicut oēs hoīes poſſunt ſimul exiſtere;imo vbi maior pluralitas non infert nec includit maiorē repugnātiā ad ſimul exñdū ꝗ̄ minor pluralitas:nec infinita pluralitas cōcludit repugnantiam ad ſimul exñdum. Palā aūt ꝙ nō plus repugnat ꝙ ſimul i vno īſtāti ſint mille hoīes ꝗ̄ cētum vel.x.ergo nec īfiniti.ergo infiniti hoīes pñt ſimul exiſtere. Con^r^ aūt eſt dōm de his que nō poſſunt eſſe in vno inſtāti in aliꝗ̄ ſubo: ſed ſucce^ue^: ſicut forme ꝯrie ⁊ oppoſita priuatiua. Exquo.n.i talibus maior pluralitas nō īfert maiorē mēſurā ꝗ̄ minor pluralitas:ergo ſi idē ſubm pōt eſſe albū ⁊ nigrū infra vnū dieꝫ: ⁊ album ⁊ nigruꝫ ⁊ fuſcū ⁊ pallidū;⁊ ſic de alys: ita poſſet eſſe ſub formis oppoſitis i finitis vel infinities ſumptis infra vnum diem. ❡ Ratio ſecunda ad propoſitionem predictam ſit talis.agens naturale poteſt habere potentiam adequatam extenſiue:ergo ⁊ primus motor.antecedens patet ex predictis: ꝯſequentia eſt de ſe nota: quoniā nō minus eſt potens:primus motor ponere ſua producibilia i actu cum ſit vigoris infiniti ꝗ̄ agens naturale. ❡ Rō tertia ſit talis:ſi primus motor eſſet producens naturaliter:⁊ neceſſario ſequitur ꝙ eius potētia poſſet euacuari:q2 ageret ſecundum vltimum potentie ſue:ergo ⁊ mō:quoniaꝫ agit libere ⁊ contin^9^ pōt eius potentia euacuari:quoniam poteſt agere ſecūdum vltimum ſue potentie:lꝫ non agat ſm̄ vltimū potentie ſue:agere tamen poteſt:quis videtur gratis dictū ꝙ agens nāle agat ſm̄ vltimā po^c^ ſue:cū ꝯtin^a^ ⁊ libertas nō diminuāt rōnē po^c^. Ex hoc patet manifeſte ꝙ potentia primi motoris totaliter euacuari poteſt eo modo quo ſupra dictum eſt. ❡ Propoſitio ſecunda ſit talis:primus motor poteſt habere potentiam adequatam intenſiue . hoc ꝓbatur ex propōne precedenti : quoniam effectus ꝑfectiſſim^9^ quē primus motor ꝓducere pōt cōtinetur ifra ambitū iſtorū ꝓducibiliū:⁊ omnia ſunt ponibilia ab ipſo in aliqua certa menſura : vt probatum fuit ſupra.ergo ⁊c̄.

Hec omnis h[...] pugnat c[...] tosi. in ꝯ[...]

Dubitationes graues atq; difficiles ad ſoluēdum oriūtur ex pre dictis. Prīe ergo dubitationes que occurrūt ex p̄dictis ſunt de entibus ſucceſſiuis.ſ.de motu ⁊ tempore:de formis ſibi oppoſitis ſibiīuicem ſucceᵇꝰ i eadem mā vel ſubo. Alie ſunt de diuiſione ꝯtinui. Prima ergo duᵒ eſt de tēpore: qm̄ per ea que dicta ſunt: ꝙ potentia primi motoris poſſet euacuari totaliter infra aliquam determinatam menſurā: vt infra mēſem: ſeqtur ꝙ primus motor poſſet facere oēs partes tēporis infra vnā menſurā determinatā: vt infra vnū mēſem. ita ꝙ totū tēpus clauderet infra vnū mēſem. hoc aūt eſt impoſſibile. ergo illud ex quo ſequitur. ¶ Dubitatio 2ᵃ ſit talis: tu dicis ꝙ infra menſuram certā poteſt primꝰ motor producere totum tempus. quero a te. ſi poſt illud tempus iam totum factū poſſet facere aliquā mutationem vel motum. videtur ꝙ ſic: q2 hoc hēs dicere ſm̄ prius dicta: cum ergo omnis mutatio ⁊ motus requirat tēpus: neceſſario ſequitur ꝙ poſt illud tempus totū qđ ponebatur fuiſſe p̄ductū poteſt aliud tēpus produci: aut ergo illud tēpus eſt totaliter nouum: ⁊ ſic habetur propoſitum: aut nō eſt totaliter nouum: ſed alias productum ⁊ preteritū ⁊ iterū reparatū. hoc aūt eſt impoſſibile: quoniam p̄teritū nō pōt reparari: qm̄ ſm̄ Ariſt. hoc ſolo priuatur primus motor ingenita facere que facta ſūt. Tertio ad idē accipio totū tēpus qđ tu ponis eē p̄ductū in certa mēſura mēſis. claudatur infra duos terminos: vt infra 2ᵃ inſtātia. ſeqtur ꝙ totū tēpus eſt finitum: nec poterit eē infinitum: qđ eſt falſum. Adhuc aūt 4ᵒ ſequitur ꝙ p̄teritū eēt futurū ⁊ ecōuerſo: qđ videtur impoſſibile. ¶ Dubitatio 3ᵃ principalis eſt talis. de formis ſucceᵇꝰ cōtrarijs vel priuatiuis que poſſunt ſibiīuicē ſuccedere modis infinitis infinities: ideo non videtur verū ꝙ eorum ſucceꝰ adinuicē poſſit euacuari in aliqua certa mēſura: ſed ſemp ſibiīuicez in infinitum poſſunt ſuccedere: ſicut aqua pōt trāſire infiniᵗⁱᵉˢ de caliditate i frigiditatez ⁊ eꝯ: ⁊ ſic de aliqs formis ſuccedētibꝰ in eadē mā: vt forma vnius elīti poteſt ſuccedere in infinitū forme alterius elīti in eadem materia. ⁊ ſiᶜ forma vnius mixti poteſt ſuccedere in infinitū forme alterius mixti. ¶ Dubitatio 4ᵃ eſt de diuiſione continui qua nulla virtus poteſt euacuari: cū aut fieret reſolutio ⁊ ſtaret diuiſio vſq; ad diuiſibilia: ⁊ ſic nō eēt diuiſio euacuata: aut ſtaret ad ſimᶠ indiuiſibilia: ⁊ tūc cōtinuū eēt cōpoſitum ex punctis: qđ eſt impoſſibile: ⁊ ꝯtra ph̄iaz Ariſto. ⁊ demōſtrationes eius in phyſicis.

Dubitationes aūt ꝯ ſcđam p̄pōnem: ꝙ primus motor pōt habere potētiā adequatā intēſiue ſūt due. Prima ſit talis. nullū vnū indiuiduū pōt adequare totum ambitū ſue ſpeciei: cū addat p̄priā dr̄iam indiuidualē ad ſpēm: dr̄ia aūt īdiuiᵈˡⁱˢ facit differre ab his que ſunt eiuſdem rationis: ergo preter iſta alia ſūt ponibilia. iſta ſ. poſſent ei apponi. puta gradus albedinis: ergo ⁊c. ¶ Dubitatio 2ᵃ ſit talis. p̄ducat ignis a primo motore intenˢᵉ infinitꝰ: oſtendo tibi ꝙ iſte ignis adhuc pōt intēdi. probaᵗ. iſti igni intenˢᵉ infinito approximetur ſtupa. certū ē ꝙ generabit in ea ignē ⁊ calorē: ⁊ iſte ignis genitus poſſet apponi igni priori. ſiliᶦ calor calori priori: ⁊ ſic prior ignis intenderet: ꝯ ignis qui ponebatur intenſiue infinitꝰ nō erat effectus adequatus intenˢᵉ virtuti primi motoris: nec euacuabat eius potentiam: cū ignē perfectiorē poſſz producere. Hec ergo ſunt dubitationes difficiles que occurrūt ꝯ predictas propoſitiones:

Diſſolutio tn̄ iſtarū dubitationū: lʒ ſit difficilis: nō tn̄ īpoſſibilis. prima náq; q̄ acciᵗ de ſucceᵐᵘ: ⁊ in ſpāli de tpe: ꝙ ptes ꝯ totiꝰ tpis nō pn̄t fieri i aliqua certa mēſura: vt infra vnius anni ſpaciū vel mēſis: nō īpedit p̄dictā p̄pōnez affirmatiuā. nā a ſic dubiᵗᵉ querēdū eſt qđ itelligat p̄ tp̄s. aut aliqđ p̄eiſe in aīa: ſicut dicūt plures: ⁊ tūc manifeſtū eſt ꝙ tp̄s ſm̄ ſe totū: ⁊ ſm̄ oēs ptes ſuas pōt fieri in vna die in inſtāti ſimul: cū vt ſic nō habeat niſi eſſe cognitū vel eē denominatū a cognitione. At vero ſi ponat ꝙ tp̄ꝯ ſit vna res extra aīam: tūc vel erit idē realr̄ qđ motus: vl̄ erit paſſio motꝰ: vt nō ſit aliud q̄ coexiſtētia ptiū ad eternitatē. Si p̄ᵐᵘ detur: ſeqtur ꝙ tp̄ꝯ ſm̄ oēs ptes ſuas poſſit fieri in aliq̄ mēſura: qm̄ oēs ptes ipſius motus pn̄t fieri in aliqua certa mēſura: vt infra vnū mēſez: immo motus poſſet fieri in inſtanti: ſicut in phyſicis dictum fuit: ⁊ ꝑʒ: qm̄ ſi colūna exiſtis i aere in inſtanti annihilaretur: aer circūſtās repleret locū illū in inſtāti: ⁊ per ꝯn̄s eſſet motus in inſtāti: vel eēt dare vacuū: qđ nō ꝯceditur cōiter. Palā aūt ꝙ ſi tēpus ponat realr̄ non eſſet idem cuʒ motu: ſed ꝙ ſit eius paſſio phiᶜᵃ: vt ꝙ ſit coexiſtētia partiū motus ad eternitatem: vt dictum eſt. Adhuc videt ꝙ partes tēporis poterūt fieri in aliqua certa mēſura: qm̄ in iſta mēſura: in qua fierēt partes motus: q2 in quacūq; mēſura poſſunt fieri partes motus pn̄t fieri iſte coexiſtētie: que ſunt ipſʒ tp̄s realr̄. Addis aūt 2ᵒ ꝙ poſito ꝙ totum tēpus eēt productum in aliqua certa mēſura imaginata: tu queris. ſi primus motor poſſʒ facere vnam mutationem vel non. Reſpondeo tibi ⁊ dico ꝙ poſſet vnā mutationē facere ſ; tn̄ nouā: ſʒ tn̄ reparare iam factā: Et cū vltra dicis mutatio requirit tempus vel inſtās. concedo. ⁊ ideo ſicut redit mutatio: ita redit coexiſtētia eius ad primum motorē: quoniam nō eſt maius incōueniēs de vno q̄ de alio: ⁊ ſic nihil habes cōtra p̄pōnem. Quod adhuc dicis ꝙ tūc preteritū eſſet futurū: ⁊ ecōuerſo: qđ dicis eē impoſſibile. Rn̄deo tibi ꝙ nō hēs pro inconueniēti: qn̄ preteritū quātum ad totū eē reale: qđ dicit poſſit ē futurū ⁊ ecōuerſo: lʒ non quantū ad negationē cōnotatā vel cointellectam. Preteritū.n. ꝯnotat negationē preſentis ⁊ futuri: ⁊ ēt cōnotat nō exiſtiam: ⁊ q̄tum ad talia cōnotata nō pōt fieri ꝙ p̄teritum ſit futurum ⁊ eꝯ. tn̄ quantū ad illud poᵗⁱᵘᵐ qđ dr̄it non eſt verū. Adhuc vero cuʒ adhuc dicis ꝙ ſi ponatur ꝙ totum tēpus ſit productū in aliqua certa menſura: vt in menſura vnius mēſis. Seqtur ꝙ infra 2ᵃ iſtātia claudetur: ⁊ per ꝯn̄s erit finitū. Rn̄deo tibi ꝙ dato ꝙ ita eſſet: ſicut tu arᵍᵘⁱˢ adhuc non īpediretur: quin tēpus eēt eſſentialr̄ infinitū: ſʒ denominatiuū eēt finitū: ſicut dictum fuit in ph̄icis de eternitate motus ⁊ tpis. Aliter tamē dicitur ꝙ illud tēpus non claudetur infra duo inſtātia: quoniā quodlibet inſtans eſt principiū futuri: ⁊ terminus preteriti: quo caſu poſito non hn̄t ibi locū: qm̄ p̄mus motor terminꝰ eſt p̄ᵐⁱ iſtās iſtiꝰ tpis nō ē terᵐⁱⁿᵘˢ nec finis alicuiꝰ p̄teriti: q2 illud iſtās nō eſt ꝯtinuatiuū: ſʒ initiaᵗⁱᵘᵘᵐ: ſicut pʒ de pūcto in. p̄ncᵒ linee finite: ſʒ nullū eēt ibi iſtās cū de rōne cuiuſlibet inſtantis ſit ꝙ ſit finis ⁊ principium.

Dubitatio 2ª de formis oppoſitis ſibynui cem ſucceſſiue in eadē mā modis īfinities īfinitis diſſoluitur ſic:qꝛ nō itēdo ꝙ ſucceſſio taliū formarū fieret in inſtāti:qꝛ hoc eſt impoſſibile:qꝛ tūc cōtradictoria ⁊ ꝯ̄ria ⁊ priuatiue oīo fierēt ſimul in eodē īſtāti: qḋ eſt falſuz:ſed dico talis ſucceſſio taliū formaꝝ oppoſitaꝝ:lꝫ ñ poſſit fieri in īſtāti:pōt tñ fieri in tpe:⁊ nō opꝫ ꝙ ponat̄ tempus infinitū:ſed ſufficit ꝙ ſint īfinita inſtantia:qꝛ diuerſa inſtātia ſufficiūt ad tollēdū cōtradictionē. Palā aūt ſm cōmuniter loquētes in phīa ꝙ in aliqua certa mēſura vt in mēſe vel in die ſunt infinita inſtātia:ergo ſucceſſio taliū formarū in infinitū poteſt euacuari. ¶ Et ſi arguas ꝙ ſm dicta in phyſicis in quolibet tpe finito non ſunt infinita inſtantia:ſed finita:ergo ſucceſſiones talium formarum oppoſitorū cum ſint infinities infiⁿᵉ de poſſibili nō poterūt euacuari ī illis inſtātibus finitis: qꝛ quecūqꝫ ſucceſſio mēſuratur ꝓprio inſtāti:qꝛ ⁊ cuilibet correſpōdet ꝓpriū inſtās:⁊ ſic duabus ſucceſſiuis duarū formarū oppoſitarū pōt correſpōdere vnū inſtās: cū ergo in ſucceſſiōe infinite ſint ſucceſſiōes ⁊ inſtantia finita:⁊ cuilibet ſucceſſioni correſpōdeat vnū inſtās.ſequitur ꝙ in illis īſtātibus nō poſſunt euacuari ille ſucceſſiones infinite. At vero hec duo gratis eſt ponēdo ꝙ in tēpore finito nō ſint infinita īſtātia: ſed finita.pōt tñ dici ꝙ lꝫ ibi nō ſint īfinita inſtātia ꝗ̄tū ad rē:⁊ in re extra.ſunt tñ infinita inſtātia ſignabilia per itellectū:⁊ hoc ſufficit ad tollēdaꝫ cōtradictionē:⁊ ſpālr qꝛ correſpōdēt illis inſtātibus infinitis infinita inſtātia ſignabilia in eternitate:⁊ fertur ꝙ hoc ſufficit. Alr tñ dr̄ ꝙ lꝫ ſint ibi īfinita inſtātia: tamē inter 2ª inſtātia ſemꝑ cadit tēpus mediū.in illo autē tēpore medio poſſunt ſuccedere forme ſibynuicē in īfinitū. Et ſi dicas ꝙ ſucceſſio ſemper mēſurabit̄ inſtāti: ergo idē ſeqtur qḋ ꝑus. Attamē omnia iſta non vr̄ ſufficere. Et ideo alr dr̄: ⁊ bñ ꝙ ſm ꝑdicta totū tēpus ſm ſe ⁊ ſm realitates ſuas pōt fieri in aliqua certa mēſura. vt in ſpacio imaginato vnius anni vel vnius mēſis:ſicut ⁊ motus pōt fieri in tali mēſura certa:cū ergo illud tēpus ſit infinitum realr infra ſe ꝯtinuabit infinita inſtātia ⁊ infinitas partes reales tpis. ſucceſſiones ergo īfinite formarum oppoſitaꝝ poterūt fieri in illis inſtātibus īfinitis abſqꝫ contradictione aliqua. Dubitatio vero de diuiſione ꝯtinui ſoluta eſt: ⁊ per illa que dicta ſunt in phyſicis:⁊ in lib. predicamētoꝝ.cap. de quātitate cōtinua.dictū.n.fuit ibi ꝙ cōtinuū finitū.vt linea vnius pedis nō eſt diuiſibilis in īfinitū: nec ipſa cōtinet īfinitas ptes in actu nec ī potētia:nec claudit infra ſe infinitas realitates:ſed finitas: ⁊ iō ſtabit diuiſio. Et cū queris aut ad diuiſibilia vl̄ ad indiuiſibilia. Dr̄ ꝙ ad īdiuiſibilia in plura ꝯtinua. diuiſibilia tñ ī plures realitates:quaꝝ neutra ē cōtinua ꝗ̄titas. Debes.n. reminiſci de dictis in phīcis de ꝯtinuo: qꝛ ibi fuit dctī ꝙ ꝗ̄titas fun̄r ſuꝑ cōcurſum realitatū duaꝝ: quaꝝ neutra eſt continua ꝗ̄titas: ſed bñ aliqd ꝗ̄titatis:⁊ talis ꝗ̄titas dr̄ quātitas indiuiſibilis ī plures ꝗ̄titates diuiſibilis:tñ in plures realitates. linea autē ꝯſtituta ex talibus ꝗ̄titatibus finitis ⁊ īdiuiſibilibus:⁊ iō linea pōt reſolui vſqꝫ ad iſta minima indiuiſibilia. Nec voco iſta īdiuiſibilia pūcta:imo inter 2ª puncta eſt talis quantitas īdiuiſibilis in plures quātitates:lꝫ ſit diuiſibilis in plures realitates. Et de diuiſione cōtinui tāta dicta ſint:qꝛ ſatis dictū eſt in phyſicis. quere ibi. primus ergo motor cū ſit vigoris infiniti pōt diuidere cōtinuum quantū diuiſibile eſt ⁊ reſoluere vſqꝫ ad minima indiuiſibilia.

Secūdm cōmētatorē hec oīa ſunt figmenta: ⁊ chymerica.

Dubitationes aūt ad ſcḋam ꝓpoſitionem ꝙ ꝑmus motor pt̄ facere effectum perfectiſſimū quē pōt diſſoluūtur. ⁊ prime dubitationis diſſolutio ſtat in hoc:qꝛ cū dr̄ ꝙ nullū indiuiduū pōt adequare totū ambitū ſue ſpēi cum hēat ꝓpriā drīaꝫ indiuidualem qua diſtin̄r ab alijs eiuſdē ſpēi:nr̄ ꝙ indiuidua ſunt in duplici drīa ꝗ̄dam ſunt īdiuidua eiuſdē ſpēi que nō ſunt vnibilia adinuicē:vt ſor. ⁊ plato: ⁊ de talibus indiuiduis. ꝯceditur ꝙ vnū nō adequat totū ambituꝫ ſue ſpeciei. Aliud eſt indiuiduū qḋ pōt vniri alteri indiuiduo eiuſdē ſpēi ſicut color:immo oīa īdiuidua poſſibilia talis ſpēi ſunt vnibilia adiuicē: vt omnes calores vniri poſſunt adinuicem ⁊ facere vnum calorem ⁊ vnuꝫ indiuiduum caloris claudens infra ſe omnes calores:⁊ omnes gradus caloris. Palam autem ꝙ tale indiuiduum adequat totam ſpecieꝫ. Dubitatio 2ª ſic ſoluit̄:nam cuꝫ dicis. faciat primus motor vnū ignem intenſiſſimum quem poteſt. applicet̄ ſibi ſtupa generabit alium ignem: quoniam negare hoc eſt negare ſenſum. iſte autem ignis genitus in ſtupa additus generanti faciet eum intenſioreꝫ: ergo primus non fuit intenſiſſimus eodeꝫ modo poteſt argui de illo igne 2ª: quoniam ſi applicetur ſibi ſtupa generabit alium ignem:⁊ ſic ſemper in infinitū generando:⁊ ſemper addendo omnes ignes poſſibiles fieri:⁊ vbi iſte ignis claudit infra ſe omnia īdiuidua ſpeciei ignis:omnia autē indiuidua ignis non poſſūt producere:niſi omnis materia combuſtibilis habeat actu ignem:⁊ niſi ignis ſit in omni materia ſibi poſſibili:⁊ per conſequens 3ª poſito. ſi ex illis ignibus fieret ignis vnus per indiuiſioneꝫ vnius ignis ab alio. iſte ignis eēt intēſiſſimus. Sꝫ cuꝫ poſtea dicis ꝙ approximetur ſibi ſtupa:tu vnū impoſſibile ſupponis: quoniam dictum eſt ꝙ iſte ignis itenſiſſimus ē in omni materia ſibi poſſibili: qꝛ eſt in omni combuſtibili:⁊ per ꝯñs in omni ſtupa. ſtupa ergo non poteſt ſibi adminiſtrari:nec aliquod aliud cōbuſtibile. Suppō ergo tua ē ex ignorātia effectus intenſiſſimi: quoniaꝫ iſte effectus claudit oīa indiuidua iſtius ſpeciei: ſi illa ſunt vnibilia. ſi vero iſta non ſunt vnibilia:tunc difficultas eſt minor. Concludamus ergo ꝙ virtus primi motoris: lꝫ ſit infinita in vigore poteſt ſimpliciter euacuari. ita ꝙ faciet infra ſpacium vnius menſis quicquid in perpetuum facere poterit. Nec tunc aliquid ꝓducere poterit noui: quin alias productum fuerit: ⁊ in vna die poterit reuoluere celum omnibus reuolutionibus: quibus reuolubile eſt:⁊ ſi poſtea reuoluat celuꝫ hoc erit eiſdem reuolutionibus: quibus prius ⁊ non alijs. Attamen qui vellet aliquantulam arctare ꝓpōnem predictam ad ꝑmanētiā preciſe:⁊ ſpālr ad ſinꝉꝉʳᵃ cuiuſlibet ſpeciei ꝑmanētis facilius eſſet ſuſtinere: ſic ꝙ pōt producere omnes hoīes in vna die:⁊ omnes aſinos: ⁊ omnes roſas:⁊ ſic de alijs dimittendo ſucceſſioneꝫ formarū oppoſitarum in eadem mā ſibynuiceꝫ in infinitum infinities ſucceſſiuas que maximam difficultatem circa ꝓpoſitionē faciūt:tunc facillime poſſet ſuſtineri ꝑdicta ꝓpoſitio de euacuatōe ꝑmi motoris. generalr tñ ſuſtineri pōt:lꝫ ſit valde difficile:⁊ oportet ꝙ ſuſtinēs propoſitionem gnāliter de omnibus diligēter

Indiuiduū nō vnibile ⁊ vnibile

Aliqui volūt ꝙ dato igne maximo ſi ſibi cōbuſtibile approximetur ꝙ nō habeat agentum agēdi ī illud:qꝛ ē ꝑfectus

adueniat modū diſſoluēdi dubitationes ꝑdictas.

¶ De concurſu primi motoris cum cauſis ſub celeſtibus. Caput: III.

PRedictis autem aduciēdū de concurſu primi motoris cum omni cauſa inferiori an concurrat cū omni cauſa zª vel nō. hoc.n.īcludit diffi^{tem} magnam: ⁊ de hoc varie loquūtur etiā ſapiētes. Et hoc ſpālr ſiue cauſa zª ſit nālis: ſiue cauſa ↄtin^r ⁊ libere agens: q2 qōlibet iſtoꝝ habꝫ difficultatē ſpālem. At vero circa iſtā maximā ſunt 3ª dicta diſperata. Primū ponit īpoſſibilitatē ꝑmi motoris concurſus ⁊ cauſaꝝ ſcdaꝝ. Scdꝫ dictū ponit neceſſitatē. Tertiū dictū ponit poſſibilitatē. nullam tñ ponit īpoſſibilitatē nec aliquā neceſſitatem. ¶ Primum aūt dictum fun^r ſuper hoc ꝑmo ꝙ ſi vo^{tas} ꝑmi motoris concurreret cū omni cā zª. Tunc ſequitur cū prima cauſa agat contin^r ad extra: ꝙ oīs effectus cauſe zª eēt cōtingens: ⁊ tūc ſcia nō eēt de neceſſarijs: ⁊ de īpoſſibilib^s alr ſe hēre. Secūdo ſeqtur ꝙ inte^{lus} poſſꝫ habere actū intelligēdi vtraſqꝫ premiſſarū abſqꝫ hoc ꝙ hēret actū itelligēdi ↄnē que neceſſario ſeqtur ex ꝑmiſſis: qm̄ ex quo cā prima libere agit poterit coagere ad actū itelligēdi ꝑmiſſas ⁊ nō ad actū intelligēdi ↄclōnē: qd̄ eſt oīno icōueniēs. ¶ Amplꝰ aūt de agēte libero cōfor^r arguūt: qm̄ ſi prima cauſa determinat volūtatē noſtrā ad agēdū aut determinat ipſam precise ad vnū oppoſitoꝝ: aut ad neutrū. Si ad vnū: ⁊ volūtas creata nō pōt niſi in illud ad qd̄ determinatur a prima cauſa: per ↄñs ſequitur ꝙ volūtas ipſa nō eſt libera: cū nō poſſit niſi in alterū oppoſitorū: qd̄ eſt falſuꝫ. ¶ Adhuc aūt ſi volūtas determinat̃ ad actū ſuū a pª cauſa: vel poteſt nō ſeq illā dterminationē: vel nec̄io ſeqtur eā: nec pōt determinatōi ꝑme cauſe reſiſtere: tūc ſeqtur ꝙ nō ſit libera. Si aūt pōt nō ſequi: ſeqtur ꝙ nō erit ſufficiēter determinata. Ex quo.n. pōt nō ſeq: vr̄ ꝙ adhuc maneat īdeterminata. At vero lꝫ rōnes iſte *Deᵒ agit de neceſſitate cōditionata: ñ abſoluta* ſint multū apparētes: ſunt tñ diſſolubiles. Prīa.n. que acc^r ꝙ ſcia eſt ō neceſſarijs ⁊ īpoſſibilibus aliter ſe hēre. ↄceditur: ſed cū addit ſi ꝑma cā ↄcurreret cū cā zª: poſſꝫ ↄcurrere ad ſubꝫ ⁊ ñ ad paſſionē: ⁊ ſic paſſio nō eſt neceſſario in ſubo: hec negāda ē: qm̄ paſſio demra^{ta} de ſubo dicit non actū ſed aptitudinē: que gdē aptitudo eſt idē realr cū ſubo: lꝫ ñ ſit cū eo for^r. Scda náqꝫ que acc^r ꝙ ꝑma cauſa pt ↄcurrere ad cauſandū actū circa ꝑmiſſas ñ ↄcur^{ere} ad actū ↄnis ↄ^r: ⁊ cū dicis ꝙ ↄ neceſſario ſeqtur ex ꝑmiſſis: dr̄ ꝙ verū eſt negatiue: nō aūt poſitiue: ſic itelligēdo ꝙ itellect^s exñs actu ſub maiore ⁊ minore vtriqꝫ aſſentiēs nullo mō pōt diſſentire ↄnī: hoc eſt hēre actū ↄriū circa ipſam. non tñ hꝫ neceſſario neceſſi^{te} ab^{ta}: ⁊ ſim^r actū poſitiuum.ſ.actū aſſenſus: cū pª cā poſſit ſuſpendere ipꝫ. nec ſeqtur. pōt aſſentire ↄnī: ergo nec̄io aſſentiet ↄnī. ¶ At vero cū 3ᵒ dicit ꝙ volūtas determinatur a prima cā ad vtrūqꝫ oppoſitoꝝ vel ad vnū. dr̄ ꝙ ad vnū determinat̃ determinatione de ineſſe: ⁊ ad vtrūqꝫ determinatione de poſſibili: imo in determinatione de poſſibili volūtas ſemꝑ manet īdeterminata ad vtrūqꝫ oppoſitoꝝ ꝗtūcūqꝫ determinatiōe de ineſſe ad alterū oppoſitoꝝ ſit determinata. Et cū ar^{ur} ꝙ tunc volūtas nō eēt libera: cū nō poſſit niſi in illud ad qd̄ eſt determinata de ineſſe pōt velle aliqd aliud ad qd̄ nō eſt dterminata: quis nunꝗ velit: ⁊ iō qñ dicis ꝙ nō pōt niſi i illud ad qd̄ eſt dterminata: negatur: immo pōt in aliud: lꝫ de ineſſe nunꝗ velit. ¶ Adhuc aūt cū 3ᵒ ⁊ 4ᵒ dicit ꝙ volūtas ſic determinata a prima cauſa ad alteꝝ oppoſitoꝝ vel pōt non ſeq determinationeꝫ pme cauſe vel neceſſario ſequitur. Rñr ꝙ poteſt nō ſequi: q2 alias nō eēt libera. ſemper tamen ſequitur illam determinationē de ineſſe. Et cū dicis: ergo nō ē ſufficiēter determinata. dicitur: ꝙ imo eſt ſufficienter determinata determinatione de ineſſe: non tamē determinatione de poſſibili: imo in dterminatione eſt īdeterminata. Nec.n. huiuſmodi determinatio de poſſibili poteſt poni in volū^{te} quin eius vo^{tas} neceſſario tollat̃. Palā ḡ ꝙ iſta via nō ↄcludit ſim^r īpoſſibilitatē: qn pª cā poſſit ↄcurrere cū zª: lꝫ ēt prima cauſa concurrat contin^r ⁊ libere.

PErſcrutemur ergo de dicto zᵒ ꝙ ponit neceſſitatē concurſus prime cauſe cū omni cauſa zª. Iſtud aūt dictū plurib^s rationib^s ſuſtētat̃: quaꝝ ꝑma ſit talis. Omne agēs nāle cōtinēs plures effectus eiuſdē rōnis eſt in potētia ad illos abſqꝫ aliquo ordine. His premiſſis arguit̃ ſic. Agens naturale cōtinēs plures effectus eiuſdē rōnis reſpectu paſſi naturalr exiſtentis in potētia ad illos ſine aliquo ordine: non pōt ꝑ ſe determinari magis ad illud ꝗ ad aliud: nec etiam ex parte paſſi: q2 ipſum agens continet plures effectus abſqꝫ aliquo ordine: ⁊ ipſum paſſum etiā eſt in potentia ad ipſos abſqꝫ aliquo ordine: quoniam inter indiuidua eiuſdeꝫ rationis non eſt ordo: ergo ꝙ tale agens determinetur ad aliquem iſtorum effectuum magis ꝗ ad aliud. hoc eſt neceſſario ab aliquo alio agente ſuperiori ipſum determinante: quia ex ſe non pōt plus determinari ad vnū ꝗ ad aliud. Amplius autem de cauſa eſt perſcrutādum ad eandem concluſionem: ⁊ hoc ſic. cauſa prima habet certā ⁊ infallibilem cognitionem de futuris ↄtingētibus: ḡ cauſa ꝑma coagit effectiue ad actum vo^{tis}. probat̃ ↄñā: quoniā ꝑmus motor cog^t certitudinaliter futura contin^a per determinationem ſue voluntatis: ſed ſi volūtas creata eēt cauſa actuum ſuorū. primus motor non poſſet eſſe certus de euentu eorum: quoniam tunc primo motore non cogi^{te} poſſet ponere vel non ponere iſtos ī actu. At vero iſte modus ponendi neceſſitatem cōcurſus prime cauſe cum ſecundis non videtur ſufficiens nec demōſtratiuus: nam cum primo ar^r ꝙ agens continens effectus eiuſdem rationis nō determinatur ex ſe ad vnum pluſꝗ ad aliud: ⁊ iō ad hoc ꝙ iſtum effectuꝫ determinate producat neceſſario. opꝫ ꝙ a prima cauſa determinetur. cōcedit̃. non ꝙ a prima cauſa determinetur nō effectiue aliqd agēdo zª cauſe: ſed tñ ꝓui^{dit} ab eterno pmo iſtū effectū eē ꝓducēdū: ⁊ iſtū zᵒ: ⁊ eo modo quo ꝓuidit eo mō zª cauſe iſtius effectus producunt ordinate. Alr fert̃ ⁊ dr̄ ad. ar^{tum} ꝙ determi^o iſta ad iſtum effectum numero pluſꝗ ad alium partim eſt a parte agentis: ⁊ partim a parte paſſi: nam lꝫ hoc agens: vt hic ignis cōtineat infinitos ignes eiuſdem rationis. Silr autem ⁊ alius ignis contineat etiam infinitos alios ignes numero diſtinctos ab alijs continet alius ignis: ⁊ ſic eodē mō realr paſſi ⁊ iure. Sꝫ iſta ſūt valde dubia. Ideo alr dr̄ ꝙ lꝫ agēs naturale non contineat effectus eiuſdem rationis quodā

ſ

ordine eſſentiali.cõtinet tamen eos quodã ordine accidẽtali:qđ pꝫ: qꝛ ſi iſte ignis genitꝰ ab alio igne impoſſibile eſt ꝙ poſſit generare iſtũ eundẽ ignẽ a quo genitus eſt etiam facta interruptione: lꝫ poſſet generare aliũ ignem eiuſdẽ ſpeciei; ex quo videtur ꝙ inter indiuiª eiuſdem ſpeciei ſit aliquis ordo. Attamẽ qꝛ illa nõ ſtãt cũ dictis in phyſicis de circulatione in cauſis ⁊ effectibus. hanc ſolutionẽ tibi non aſſero nec teneo eam eſſe veram. Ideo aliter eſt dicẽdum cũ de poſſibile cõcurſus prime cauſe ⁊ 2e fiet ſermo. Ad rationem iſtã de cauſa libera cum dicis prima cauſa habet certam notitiam ⁊ infallibilẽ de futuris cõtingentibus: ⁊ de his que dependent a vote noſtra ꝯcet totum: ⁊ ꝙ poteſt ſuſpendere actum cauſarum ſcdarum totũ ꝯcet: ſed cũ dicis vltra: ergo eſt cauſa effectiua omnium. nõ oportet ꝙ ſit cauſa immediata: ſed ſufficit ꝙ ſit mete dando etiam entitatem illis cauſis ſcdis. Attamẽ illa ſolũ dum eſt: ⁊ magis apparebit infra.

Dicamus ꝙ nulla videtur impoſſibilitas: Nec apparet neceſſitas ponẽdi primã cauſam agere effectum proprie ad producẽdũ quẽlibet effectũ ſcdarũ cauſarũ: ergo ſequit ꝙ poſſibile eſt ꝙ cõcurrat: ⁊ poſſe eſt ẽt ꝙ nõ ꝯcurrat: ⁊ hoc ſm bñplacitũ volũtatis ſue. Cauſe.n.2e ex ſe ſunt in pluribus ſufficiẽtes ad producẽdũ effectꝰ ſuos. Attamẽ ſi prima cã vult cũ eis agere ad producẽdũ effectus: nullũ apparet īpoſſibile: nec manifeſtũ īcõueniẽs. ❡ Et ſi dicas ꝙ nõ: qꝛ īpoſſe videtur ꝙ idem effectus poſſit ſimul depẽdere a pluribus cauſis totalibus. Reſpõdeo iam tibi ⁊ hic ⁊ alibi dictum eſt: quõ hoc debet intelligi: ⁊ in q̊ ſenſu eſt verũ ⁊ in quo nõ. ❡ Et ſi queras que propoſitio ſit magis probabilis: vel ꝙ prima cauſa cõcurrat vel ꝙ nõ. Reſponſio negatiue poteſt ꝓbar teneri. ❡ Ad cuius euidẽtiã debes diligẽter aduertere ꝙ ſicut in nobis vote noſtra determinat potẽtias īferiores ad ſuos actus: nec tñ cõcurrit cũ eis ad cauſandum effectum earum. Sed propter ordinẽ potentiarum mota prima cõſecutiue mouentur ⁊ alie: lꝫ non moueantur effectiue a prima.ſ. ab ipſa vote: ſed tantum vote determinat: ⁊ hoc mediãte preciſe determinant: ⁊ nullo alio producto in ipſis vel producẽdo obiectum in eſſe volito. Et q̃ ſtatim vote producit obiectum in eſſe volito alie potẽtie īferiores producũt actus ſuos in eſſe reali. Nec poteſt cauſa ſecũda pretermittere iſtum ordinẽ. Dicamꝰ ergo cauſam: qꝛ ignis cõtinẽs infinitos ignes eiuſdem rationis abſqꝫ aliquo ordine quodam ordine producit iſtos ignes ī eẽ reali. certa cauſa eſt: quia primus motor ſic producit eos in eſſe volito: ⁊ vult iſtum ignem prius produci q̃ iſtum: ⁊ ordine quo vult producit cauſa naturalis vel libera. cã dico ſcda conformiter producit. non oportet ergo ꝙ cauſa 2a determinatũ effectum eiuſdem ratiõis producat; ꝙ cauſa prima effectiue cõcurrat cũ iſta: ſed ſufficit ꝙ iſtam cauſam ſecũdã determinet: vl ꝙ iſtum effectũ ponat in eſſe volito in iſto ordine produceret. ❡ Adhuc autem concluditur ꝙ pmꝰ motor eſt preſcius oīum futurorũ ꝯtingẽtium cũ oīa iſta futura ꝯtinª ſint ab eterno a primo motore ꝓducta in eſſe cognito ⁊ volito: ⁊ ſicut ſunt poſita ita euenient ſine aliquo defectu. lꝫ poſſent nõ euenire: pro tãto: qꝛ ſicut ſunt contin' in tali eſſe cognito ⁊ volito producta ita cõtin' in tali eſſe cõſeruantur. Palam etiam ex his ꝙ primus motor põt ſuſpẽdere actum cuiuſcũqꝫ 2e cauſe ſiue naturalis ſiue libere. ſicut vote noſtra poteſt ſuſpẽdere actum aliarũ potentiarũ inferiorũ. Preſente enim igne ⁊ preſente cõbuſtibili. primus motor põt determinare cãm ſcdam ad nõ agendũ vel poteſt ponere iſtũ effectũ in eſſe volito vel in eſſe nolito. ❡ At vero ſi queras ſi pma cauſa ſit ꝓductiua effectus difformis ⁊ moraliter vicioſi. dicẽdũ eſt ꝯtiter ad predicta: nã illi qui ponũt neceſſitatẽ ꝯcurſus prime cauſe cũ ſcdis: difficile poſſunt euadere: quin ſit cauſa cuiuſcũqꝫ effectus moralis: cũ ſit cauſa ſubſtrati ⁊ entitatis poſitiue ipſius actus defectuoſi: ad quẽ ſeqtur neceſſario difformitas actus moralis: quoniam quicquid eſt cauſa anteceẽdẽtis eſt cauſa ꝯñtis: iſta aũt difformitas eſt ꝯñs ad ſubã actus. Palam etiam ꝙ illi qui ponũt motorẽ primũ eſſe cauſam nõ effectiuam: ſed tãtum determinatiuam ad talẽ effectũ pro tali tẽpore: ⁊ pro tali modo incidũt in idẽ: qꝛ ſm iſtũ modũ cauſa prima determinat primo cauſam ſcdam ad producẽdũ: ⁊ ſic producẽdũ: q̃ cauſa 2a producat: ⁊ cũ cauſa 2a producit ſemper ſequitur determinationẽ prime cauſe: ⁊ per cõſequẽs talis effectus non videtur īputabilis voti: ex q̊ ꝯformat ſe determinationi prime cauſe: niſi dicas ꝙ culpabilis eſt: qꝛ poteſt non ſequi: cum non ſit a prima cauſa determinata de poſſibili: ſed tãtũ de ineſſe. Sed iſtud non valet: quoniam ex quo determinata eſt determinatiõe de ineſſe a prima cauſa ad iſtũ effectũ producẽdum: ſi producit: non videtur ſibi imputabile eſſe. Aliter ergo eſt dicendum. Solutionem quere.

Diſtinctiões de velle añs ⁊ ꝯñs ⁊ ꝙ velle ⁊ nolle ſunt actus cõtrarij: nõ ꝯtradictorij: ⁊ ꝙ non velle põt ſumi negatiue ⁊ poſitiue: ſz vſſecũt ꝓpoſito

❡ De ſepatiõe ⁊ vniõe rez adinuicẽ. Cap. IIII.

Predictis autem aduciendum videtur de ſeparatione rerum adinuicẽ. Nec nõ et de vnione atqꝫ tranſlatione vnius acciñtis ad aliud ſubiectum: ⁊ exiſtentia vnius accidentis in pluribus ſubis ſimul ⁊ ſucceſſiue. An primi motoris virtute infinita tales ſeparationes ⁊ trãſlationes fieri poſſint. Sit ergo prima ꝓpõ talis. Omnis entitas abſoluta ab alia realr diſtincta ⁊ abſta: ſiue illa ſit eẽntialr prior alia: ſicut ſnba prior eſt origine acciñte ſiue poſterior eſſentialr: ſicut acciñs ẽ poſterius ſuba põt eẽ ſine ea. hoc pꝫ: qꝛ hoc nõ īcludit repugnantiã. Tũ 2o: quoniã ſuba põt accipe modũ acciñtis: vt eẽ ī alio realr diſtincto: g̊ acciñs poterit hẽre modũ ſube: ⁊ ſic per ſe ſtare ⁊ ſolitarie: ⁊ ab oī ſuba ſequeſtrari. Confir' per dicta illoꝝ qui ponũt mãm primã ſeparari ſm rez: ſicut narrat Ariſto. in 3o ⁊ 4o metaphyſice ſue. ❡ Adhuc autẽ quiditas entis: imo indiuiduũ entis qđ in accidente eſt incluſum non eſt in aliquo ſubiecto: vt indiuiduum entis qđ eſt in albedine non dependet eſſentialiter a ſubiecto: cuius ratio eſt: quia indiuiduum entis in ſubſtantia ⁊ accidente eſt eiuſdem rationis: ſicut in noſtra metaphyſica fuit dictum: ſed indiuiduum entiſ qđ eſt ī ſubſtantia non eſt aptũ natum inherere: ergo nec indiuiduum entis qđ eſt in albedine eſt aptum natũ inherere: ſed per ſe ſtare. Niſi dicas ꝙ indiuiduũ qđ eſt in albedine ratione differentie indiuiduĩ conuenit ſibi aptitudo dependenꝰ. nec hoc videt īconueniẽs ꝙ rõne hecceitatis hoc ſibi cõueniat. Et fert ꝙ hoc eſt verũ: ⁊ ſi ſic: tunc oportet negare iſtam

Scdm cõmẽtatorẽ mã pria nõ ſeparat ſm rez a forma.

propoſitionez famoſam: que dicit ꝙ illa que ſunt eiuſdem ratiõis habẽt paſſiões per ſe eiuſdem rationis: ⁊ quicquid per ſe ꝑmo mõ ⁊ ſecũdo mõ ĩeſt vni ⁊ alteri: ⁊ hoc tibi cõcedit̃. ¶ At vͦ circa hoc occurrũt magna dubia. ꝑmo de 3ª entitate in cõpoſito: que ponit̃ res abſͦᵃ diſtincta ab ambabus partibus ſimul ſumptis: ⁊ tñ ſine illis exiſtere eſt ipoſſibile. 2ᵐ dubiũ eſt ð motu q nõ põt fieri ſine mobili. 3ᵐ de linea: que nõ põt fieri ſine rectitudine vel curuitate: nec numerus qn ſit par vel ipar: nec res numerata ſine numero: nec due roſe ſine dualitate: ⁊ ſic de plurib⁹ alijs. Diſſolutio aũt iſtoꝝ dubioꝝ facilis eſt. nã cum arguis de 3ª entitate in cõᵒ que res diſtincta ponit̃ a partib⁹. Dicit̃ ꝙ q̃tũ eſt ð ſe hoc ſibi nõ repugnat: ſ3 ſibi repugnet ꝑ accñs .ſ. rõne depenᶜ eẽntialis: quã h3 ad ptes ſuas itrinſecas: ſine qua depenª eſſe nõ põt. qm̃ eſt idẽ realr cũ iſta. iſta aũt depenª h3 ꝓ termio vnionẽ ptiũ vl ptes ipas ſub vnione. g̊ ſine illis eẽ nõ põt: nec eꝫ. Iſtud recte vr̃ eẽ gratis dcm̃. Jõ rñ: tibi alr iterimẽdo ſuppoſitũ ꝙ 3ª entitas res addita: que dr̃ eẽ quiditas totius vt hũanitas dicat̃ res alia diſtincta abſͦᵃ ab aĩa ⁊ corpore ⁊ ab ambob⁹ ſimul ſumptis: qm̃ iſtud eſt omnino impoſſe. ſicut ſatis dcm̃ fuit i phyſicis: ⁊ hoc ſimplr tibi oñdo: accipio iſtaz 3ᵃᵐ entitatẽ quã dicis rez aliã a ptibus ſimul ſumptis vt humanitatẽ vt ꝑſcindit realr a h aĩa ⁊ corpore ⁊ ab vnione ipſoꝝ adinuicẽ ⁊ ab oĩb⁹ iſtis tribus ſimul ſumptis: aut g̊ humanitas eſt quedã nã ⁊ quedã res eẽntialr viuẽs: vel eſt nã mere corporalis ⁊ eẽntialr corpus vel corporea: vel eſt ꝯſtituta ex duabus naturis. quarũ vna eſt vitalis ⁊ alia corporalis. ꝑmũ dari nõ põt: qꝛ vel eẽt vita ſenſitiua vel vita itellectiua: quecũqꝫ det̃ ſeq̃t̃ ꝙ in hoĩe ſunt due vite ſenſitiue vel due vite itellectiue realiter diſtincte: qð eſt falſuz. Nec 2ᵐ dari põt: qm̃ ſequit̃ ꝙ in homie erũt 2ᵒ corpora. ſequit̃ ẽt ꝙ qditas iſta vt humanitas ſit ignobilioꝛ q̃ꝫ aĩa itellectiua: que ponit̃ eius pars: qð eſt falſum: nec 3ᵐ dici põt: qm̃ tũc ſequeret̃ eodẽ mõ ꝙ in homĩe eẽnt 2ᵉ vite ⁊ due aĩe ⁊ 2ᵒ corpora. ſequeret̃ ẽt ꝓceſſus in ifinitũ. qm̃ ex illis duab⁹ naturis reſultaret alia 3ª res eadẽ ratiõe: ſicut ꝑus: ⁊ tũc quereret̃ de iſta 3ª entitate: ſicut ꝑus aut eſt pura vita: ⁊ ſic in ifinitũ abibit: vel erit ſtãdũ in ꝑmis. Aũt forſitã diceretur a ſic ponẽte ⁊ ſuſtinẽte 3ᵃᵐ entitatẽ eſſe in ꝯpoſito: ꝙ ꝑdicta diui⁹ nõ eſt ſufficiens qñ querit: aut iſta 3ª entitas ẽ pure corpalis vel pure ſpũalis: aut vtrũqꝫ: ꝙ vnum mẽbꝝ debeat addi: aut nec pure corporalis: nec pure ſpũalis ſil̃ ſumpta. ⁊ iſtud 4ᵐ membꝝ ꝯcedit̃: qm̃ iſta 3ª entitas: nec eſt forʳ corporalis: nec ſpũalis ſimul: nec diuiſiue: ſ3 hñ eſt intellectualis ⁊ corporalis eminẽter ſiml̃ ⁊ equipollenter: nõ tñ forʳ ſed virtualiter ⁊ ꝑfectioꝛ cõtinet vtrũqꝫ: ſicut aĩa itellectiua ꝯtinet v̄tualiter ⁊ eminenter aĩam ſenſitiuã ⁊ vegetatiuã. nõ aũt ꝯtinet iſtas forʳ. ſic eſt de iſta 3ª entitate vt de humanitate: qm̃ iſta cõtinet eminẽter ⁊ equipollẽter aĩam ⁊ corpus. ⁊ per ꝯñs aniam itellectualẽ ⁊ corporalẽ. Eſt tñ ꝑmo diuerſa ab illis q̃tũ ad oẽm realitatẽ: que ſit forʳ in ea: niſi forte i qditate entis vel ſubã. Diſſoluit̃ tñ aliter ponendo in oppoſito 3ᵃᵐ entitatem: que eſt qðdã poſitiuũ: nec voco illã 3ᵃᵐ entitatem humanitatẽ: ſed voco eã quãdã exñtiã per ſe vnã: que cõis eſt illis partib⁹ ſimul ſumptis ⁊ vnitis vel idẽtiſſio adinuicẽ. nõ ſunt g̊ tres res: ſ3 ſunt ibi tres exñtie due partiales ⁊ proprie ⁊ 3ª cõis eſt illis ptib⁹: ⁊ hoc ſatis fuit dcm̃ in phyſicis.

Diſſolutio aũt aliaꝝ dubitationũ facilis eſt. ꝑma nãqꝫ de motu qui nõ põt ſeparí a moᵇˡ: ſ3 ſit res alia diſtincta: nõ eſt cõtra ꝓpõnẽ ꝑdictã: qm̃ motus non eſt aliquid abſolutũ: ſed ptinet ad genus paſſioniſ: vt in phyſicis dcm̃ fuit. 2ª de linea que non põt fieri qn ſit recta vel nõ recta facilis eſt: quoniã rectitudo ⁊ curuitas cũ ſint quedã figure vñr eẽ reſpcũs qdã .ſ. quidã ordo partiũ in toto. rectũ dicit̃ cuius mediũ nõ exit ab extremis. Curuũ vͦ cuius mediuz exit ab extremis: attamen dato ꝙ rectitudo ⁊ curuitas ſint quedã qualitates abſᵉ: cuz tu petis an linea poſſit fieri: ita ꝙ non ſit recta neqꝫ curua. dico ꝙ ſic: qm̃ nõ erit nec curua: nec recta forʳ. ſicut 2ª alba nõ pñt eẽ forʳ ſĩlia: ſ3 tñ eſſent ſimilia funᵗᵉʳ. hoc aũt ſic oñdunt aliqui. ꝑmus motoꝛ põt facere motũ localẽ abſqꝫ h ꝙ ꝓducat aliaz entitatẽ ꝑter motũ ⁊ per ſe terminũ motuſ. ſi aũt aliq̃ linea curua nec ſe itercuᶜ põt moueri ad partẽ aliaz rectificando eã: cũ aũt deſinet eẽ curua per talẽ motum quero an ſit facta recta forʳ per talẽ motũ localẽ: ⁊ p3 ꝙ nõ per ſuppoſituz: qꝛ põt fieri motus localis abſqꝫ hoc ꝙ alia entitas acquirat̃ alia a motu: vel ab eius ꝑ ſe termio. rectitudo aũt nõ eſt motᵘ: nec eiᵘ ꝑ ſe terminᵘ. g̊ ꝑ motũ localẽ põt amitti curuitas abſqꝫ hoc ꝙ acquiratur rectitudo in linea formaliter. ſic tunc linea nõ erit nec recta nec curua formalr. Dubitatio aũt alia qua dubitat̃ an numerus poſſit fieri q nõ ſit par neqꝫ impar ſtat in hoc. qm̃ paritas ſi eſt ꝑ ſe paſſio alicuiᵘ numeri vl pluriũ nõ eſt ſepabilis ab illo numero. qꝛ ſunt idẽ realiter. ſicut in alijs ꝑ ſe paſſiõibus dicimus: ꝙ ſunt idẽ realr cum ſuis ſubis. Attamẽ ſi poneremus ꝙ paritas vel imparitas eẽnt res diſtĩcte a numeris qbus iſunt. tũc diceremus ꝙ poſſibilis eẽt ſeparatio. Inſtãtia etiã de numero nõ eſt multũ ad ꝓpoſitũ: qm̃ nũerus cõiter nõ ponit̃ hr̃e veꝝ eẽ reale ex aiaz. ſ3 tñ obtiue in aĩa nr̃a. loq̃t̃ aũt de diſtinctione reali extra aĩam. Ultima vͦ dubitatio qua dubitat̃ de numero ⁊ de rebus numeratis ꝙ non poſſint ſeparari abinuicẽ: vt ꝙ ſint due roſe ⁊ non ſint plures roſe numerate ſtat in hoc. qm̃ ſicut diximus cõiter dr̃ ꝙ numerus nõ h3 eẽ niſi obiue in aĩa. Attamẽ ſi tu ponas numerũ hr̃e veꝝ eẽ reale extra aĩam diſtinctũ ab iſtis rebus numeratis. ſit tñ ꝙ res ipſa numerata: ⁊ ipſe numerus ſint de genere abſͦ. ſicut ꝓpõ ꝑdicta accipit: ꝯcedo ꝙ ſint ſeparabilia abinuicem: nec videt̃ aliqð icõueniẽs plus de iſtis q̃ꝫ de alijs.

Propoſitio 2ª ſit iſta. abſolutũ ꝑus realiter diſtinctũ põt ſeparari a reſpectiuo poſteriori. hec ꝓbʳ. ſicut ꝑma: qm̃ ex quo ſunt res diſtincte ſine alia cõtradictiõe. videtur ꝙ ꝑus poſſit manere ſine poſteriori: cũ tale poſterius incidit ſibi accñtalr per accñs. Conʳ. quoniam plurib⁹ ꝓduᵇˡ ꝓducunt̃ ⁊ pluribus ꝯſeruaᵇˡ conſeruatur. ꝑmũ poterit peragens debitũ producí nõ conſeruando 2ᵐ: qm̃ vtrũqꝫ ꝯtingẽter cõſeruatur. ¶ Et ſi arguas. ꝙ creatura poterit eſſe ſine ſua creatione ⁊ ſine ſua conſeruatiõe: qð nõ videt̃ poſſibile. 2ᵒ quoniã tunc relatiões de 2ᵒ genere nõ eſſent itrinſecus aduenientes. quia nõ oriun/

tur poſitis terminis:quoniã ſecundũ hoc poſſent
eſſe duo alba ⁊ nõ ſimilia: ⁊ ꝙ homo ⁊ aſinus non
eſſent diſtincta. Diſſolutio aũt iſtoꝝ facilis eſt. nã
cum accipis de creatura ⁊ eius creatiõe paſſiua ⁊
eius cõſeruatione nõ videt̃ eſſe ad propoſitũ pro/
pter 2ᵒ. ꝑmũ quoniã vt in pluribus ponitur ꝙ nõ
ſit res diſtincta realiter a creatura. loquimur aũt
de illis:que ſunt relatiua diſtincta. 2ᵒ. quia ꝓpoſi/
tio erat aſſumpta de abᵗᵒ ꝑori ⁊ relatiuo poſterio/
ri. Creatio aũt paſſiua eſt prior origĩe termino or/
dine quodã. ꝑmũ enĩ qd̃ infert̃ ab agẽte eſt actio.
2ᵐ paſſio. 3ᵐ ipſemet terminus: ⁊ ſic actio eſt prior
origine paſſione: ⁊ paſſio termino etiã prior eſt ori
gine. Attamẽ omnibus iſtis cõceſſis ꝙ terminus
ſit ꝑus reſpectu producti ad producẽs ⁊ ſit diſtin/
ctus realiter: Adhuc ſtat propoſitio: quoniã dicet̃
tibi ⁊ bene ꝙ creatura põt eſſe ſine creatiõe paſſi/
ua: ⁊ etiã ſine quacũq; conſeruatione data ⁊ ſigta.
ratio de creatiõe eſt iſta: quoniã ſi creatio eſt actio
realiter diſtincta a creatura: cũ ipſa menſuret̃ in/
ſtanti raptim trãſeunte: ⁊ ipſa raptim trãſeat: nec
durat niſi per inſtans: Creatura aũt manet per to/
tum tẽpus ſequẽs: ſequit̃ euidẽter ꝙ ipſa creatura
eſt ſeparabilis a ſua creatiõe paſſiua: imo de ieſſe
neccario ſeparatur: nec poſſet manere: cũ eius na/
tura ſit ſimpliciter raptim trãſire. Palã ꝙ de con
ſeruatione cõformiter eſt dicendũ: quoniã conſer
uatio eſt actio indiuiᵇˡᵉ raptiꝫ trãſiẽs ⁊ alia ſibi ſuc
cedit: ⁊ iteruꝫ iſta raptim tranſit: ⁊ ſic ſemper ꝯtiᵉ
quãdiu creatura manet. Et ſic nõ eſt alia actio cõ/
ſeruatiua quin ſit alia ab illa re cõſeruata: cũ ipſa
raptim tranſeat. res autem cõſeruata eadem ma/
net. Palam autem de ſecũdo cũ dicis: ꝙ tunc poſ/
ſunt eſſe duo alba ⁊ nõ ſimilia: qd̃ cõcedit̃: ſed cuꝫ
addis ꝙ tũc nõ eſt ſimilitudo inter iſta reſpectus
intrinſecus aduenientes: cum nõ ſequat̃ poſitis ter/
minis. dicit̃ tibi ꝙ imo: quoniã quãtũ eſt ex ſe po/
ſitis duobus albis ſequeret̃ ſimilitudo niſi virtu/
te cãe ſuperioris impediret̃ talis ſequela. ¶ Pro
poſitio tertia ſit talis. reſpectus realiter diſtinctᵘ
a fundaᵗᵒ ⁊ termino non poteſt exiſtere ſine funda
mẽto ⁊ termino. de termino pꝫ. quoniã terminus
nõ eſt cauſa productiua ⁊ effectiua ipſius reſpectᵘ:
quoniam ſi hoc eſſet: iam ꝑmus motor poſſet ſup/
plere vices cuiuſcũq; cauſe 2ᵉ efficientis. ſi etiam
terminus eſt cauſa effectiua reſpectus põt ꝑmus
motor ſupplere vicem eius. Palam aũt ꝙ termi/
nuꝫ nõ eſt cauſa materialis: nec ſubiectiua reſpe/
ctus: nec formalis. g̃ apparet ꝙ reſpectus põt exi/
ſtere ſine termino: cuꝫ terminus ad reſpectũ nõ ſe
habeat in aliquo genere cauſe. põt dici ꝙ eſt ordo
eſſentialis in exiſtẽdo in terminũ ⁊ reſpectũ: quo/
niã impoſſibile eſt hanc rem exiſtere: niſi talis exi
ſtat. ſi hoc non eſt: nec hoc: ⁊ ſi hoc eſt vt reſpectus
neceſſario hoc eſt. ſ. terminus: ſicut ſupra actus vo
lendi in volũtate neceſſario eſt actus intelligendi
in intellectu. ¶ Et ſi adhuc dicas: ꝙ ꝑmus motor
poterit cõuertere terminũ in reſpectũ: q2 põt cõuer
tere quodlibet in quodlibet: ⁊ reſpectus remane/
bit ſine termio: qd̃ eſt propoſitũ ꝓuidebit̃ de alio
termino: ꝙ non videt̃ poſſibile ꝙ ſucceſſiue poſſit
terminari ad duos terminos. Diſſolutio aũt iſtius
dubitatiõis ſtat in hoc: quoniã concedimus ꝙ ter
minus põt cõuerti in relationẽ aliquã: nõ tamẽ in
oẽm: quoniã prius terminus nõ põt cõuerti in ꝓ

Circa iſtas ꝓpõ
nes iſte auctor ꝙ
ſpiculatiſſime ſcri
bit.

priam relationẽ quã terminat: quoniã tunc ſeque
rentur iſta incõuenientia: que tu dicis. põt tamẽ in
aliquam aliam. ſm ꝙ reſpectus non põt fieri ſine
ſunᵈᵒ. probat̃ eadẽ ratiõe: ſicut de termino. adhuc
addit̃ etiã ꝙ inherẽtia relationis ad ſuum funda/
mentũ eſt idem realiter: cuꝫ iſta relatiõe ⁊ inherẽ
tia. dico actualis. ergo nõ poteſt eẽ ſine inherẽtia
iſta actuali. ⁊ per ꝯſequẽs ſine fundamẽto relatio
nis iſtius: cum iſtud fundamẽtuꝫ ſit terminus re/
latiõis inherẽtie. ¶ Et ſi adhuc queras. vnde ha/
bes ꝙ iſta relatio ſit idem cũ iſta iherẽtia actuali.
dicit̃ ꝙ hẽtur ad euitandũ proceſſum in infinituꝫ
in inherẽtijs: ⁊ de hoc ſatis dictũ fuit in libro pre/
dicamẽtoꝝ. caplo de habitu.

Amplius autem reſtat ꝑſcrutatio: an
idem accidẽs nume/
ro poſſit deus ſucceſſiue in diuerſis ſubiectis rea/
liter et materialiter diſtinctis transferre de vno
ſubiecto in aliud ſubiectũ. Uel an hoc ſit ſimplici
ter impoſſibile. quacũq; v̾tute. ¶ Palã aũt ꝙ de/
pendẽtia vnius accidẽtis: abſq; tamẽ inherẽtia ⁊
conſirmatiõe põt ſucceſſiue a pluribus terminaᵇᵘ
terminari: ſicut pꝫ: quoniã ꝑmũ ſuppoſituꝫ in quo
ſubſiſtit natura ꝑmi motoris põt terminare depẽ
dentiã alicuius depẽdẽtis: ⁊ poſtea ſcd̃m ſuppoſi/
tum: ⁊ poſtea 3ᵐ. ergo ſucceſſiue põt eſſe idẽ depen
dens in diuerſis terminãtibus eandẽ depẽdẽtiaꝫ.
¶ Dictũ 2ᵐ ſit iſtud: ꝙ ideꝫ accidẽs poteſt eſſe in
diuerſis ſubiectis ſucceſſiue. propoſitio iſta pꝫ de
qualitate ſimbola: que eadẽ dicit̃ eſſe in generato
⁊ corrupto: ſicut d̾ raritate in igne ⁊ in aere: que ſe/
cundũ phõs eadẽ eſt. ¶ At vo ex hoc videt̃ rõna/
bile: quoniã ſicut vna mã põt eẽ ſucceſſiua ſub di/
uerſis formis ſubſtãtialibus ⁊ accidẽtalibus. Sic
⁊ vna forma ſubſtãtialis ſiue accidẽtalis põt eſſe
ſucceſſiua ſub diuerſis vel in diuerſis materijs ſi/
ue ſubiectis. nã ſicut in noſtra metaphyſica dictũ
fuit vnum potẽtiale põt actuari pluribus actibus
ſic ⁊ vnũ actuale põt perficere ⁊ actuare plura po/
tẽtialia. ¶ Et ſi arguas ꝙ accidẽs numeratur ad
numerationẽ ſubiecti. g̃ vbi ſubiecta ſunt nume/
ro diſtincta. ſequitur ꝙ neceſſario accidẽtia diſti/
guerẽtur. ¶ Reſpondet̃ tibi: ꝙ accidens nõ nu/
meratur numeratiõe ſubiecti niſi denoĩatiue ⁊
per accidens. ex ſe aũt hꝫ ꝙ numerat̃ circũſcripto
omni ſubiecto per poẽ vel impoſſibile. ¶ Et ſi
adhuc dicas: ꝙ dependẽtia eẽntialis eſt vnius ad
vnũ ⁊ nõ vnius ad plura. Rñdet̃ tibi ꝙ nõ eſt ve/
rum ſaltẽ ſucceſſiue: ſicut materia depẽdet quãtũ
ad ſuum eſſe a forma: põt tamẽ ſucceſſiue eſſe ſub
pluribus formis. ſic d̾ accidẽtibus. ¶ Adhuc aũt
dependẽtia ad ſubiectũ actualis non eſt accidẽtis
eſſentialis: ſed accidẽtalis: lꝫ aptitudinalis depen
dentia ſit ſibi eſſentialis. ⁊ predicet̃ de eo in ſecun
do modo. Et ſi dicas ꝙ vnum paſſuꝫ poſſit plura:
immo infinita eiuſdẽ rationis recipere. ſimiliter
aũt ⁊ aliud paſſum eiuſdẽ rationis: cuꝫ iſto põt re/
cipere infinita eiuſdẽ rationis. illa tamẽ quorum
vnũ paſſum eſt receptiuũ aliud paſſum nunq̃ eſt
receptiuũ: ita ꝙ nihil qd̃ vnũ paſſuꝫ recipit aliud
paſſum põt recipere. ¶ Sed omnino aliter reſpõ
deo tibi ꝙ illud nõ videt̃ omnino cõcedẽdũ: quo/
niam nõ apparet cauſa. quare plura paſſa. ex quo
ſunt eiuſdem rationis ⁊ iſta: que debẽt recipe: ſint
etiam eiuſdẽ rationis: cum quodlibet paſſum ſit

Scd̃m Cõmen.
nulla eſt eadem
materia: niſi ſm
eſſentiam ſub di
uerſis formis.

receptiuum cuiuſlibet eoꝝ: que ſunt eiuſdē ratio-
nis. ⁊ per cōſequēs omnia que vnum paſſum pōt
recipere pōt ⁊ aliud iſta eadem. Unde eniȝ habet
ꝙ terminat̄ ad iſta pluſꝙ̄ ad alia: cum omnia ſint
eiuſdeȝ ratiōis. ¶ Et ſi dicas ꝙ determinatio ſit
ratio ratiōis iſtius quiditatis cōmunis: ſed ratio-
ne heccceitatuȝ: que ſunt ꝑmo diuerſe: lȝ iſtud dcm̄
poſſit calūniari propoſitionē predictaȝ: tm̄ oppoſi-
tum tenetur a multis: quia non oportet ꝙ hecce-
itas ſit ratio determinandi: quoniā tunc quodlibȝ
cum ſit vnum numero videret̄ determinare vnū
aliorum accidentiū: ſicut vnum accidēs rōne ſue
differētie indiuidualis per ſe ſibi determinat vnū
paſſuȝ numero. quare enim magis hoc ꝙ̄ illud nō
videtur ratio niſi gratis dictū. ¶ Et ſi adhuc que
ras an adhuc actiones productiue poſſint eſſe ſuc-
ceſſiue in pluribus agentibus vel nō. dicitur ſicut
alſs. in ꝑdicamētis fuit dcm̄. caplo de actiōe. ꝙ non:
quoniā ibi eſt ſpcialis ratio. ſicut ibidem dictum
fuit. Dicamus ergo ꝙ eadeȝ albedo numero pōt
ſucceſſiue eſſe in diuerſis ſubiectis ⁊ transferri de
vno ſubiecto ad ſubiectum. Similiter aūt ⁊ ſi en-
tis de vno intellectu ad alium intellectum poteſt
transferri. Si forſitan adhuc dicas ꝙ videt̄ ꝙ ita
poſſit transferri vna ſimilitudo: que eſt inter duo
alba ad alia. ſimiliter aūt ⁊ paternitas ⁊ filiatio: ⁊
ſic aliquis poſſet eē pater meuȝ ⁊ nō genuiſſet me:
⁊ ego filius alicu⁹ a quo nō eſſeȝ genitus: quoniā
actus generationis nō eſt niſi diſpoſitio tranſiēs:
⁊ in fieri tantuȝ. Adhuc reſpondeo: ꝙ hoc eſt ſpe-
ciale in relationibus: immo in omnibus reſpecti-
bus: ꝙ relatio rōne ſue heccceitatis determinat ſi-
bi preciſe vnum fundamentū numero: nec poteſt
quacūꝙ̄ virtute ſimul eſſe in pluribus. ponit̄ aūt
adhuc exemplum. hic homo vt ſoꝛt. in potētia ob-
iectiua determinat ſibi hanc realitatem ⁊ exiſten
tiam vnam numero: quoniam ſoꝛti nō poteſt coꝛ-
reſpondere: nec ſimul nec ſucceſſiue: niſi vna reali
tas ⁊ vna exiſtentia ⁊ non plures. Manifeſtū eſt
enim ꝙ poſtꝙ̄ ſoꝛt. fuit tractus ad realitatē ⁊ exi-
ſtentiam per generationeȝ virtutis producentis.
ſi ipſo anihilato ꝑmi motoris virtute iterum redi
ret nō traheret̄ ad aliam realitateȝ: neꝙ̄ aliaȝ exi-
ſtentiam: ſed omnino ad eandem. aliter ſoꝛt. ꝑmo
productus ⁊ ſecūdo iterum reproductus non eſſet
ſoꝛt. realiter: ſed tm̄ eſſet ideȝ ſoꝛt. numeraliter: di
ſtinctus tamē a ſe reſpectu in diuerſis ſuppoſitis:
ſicut ꝑmus motoꝛ vnus numero eēt in tribus ſup
poſitis realiter diſtinctis. ergo ita eſſet in propoſi
to. Et ſi dicit̄ ꝙ nullum videt̄ inconueniēs: ꝙ ſoꝛ.
ſic illimitat⁹ ad plures realitates ⁊ ad plures exi-
ſtentias: ſicut primus motoꝛ ad plures ſimul: ⁊ ſic
traheretur nunc ad vnam realitatē nunc ad aliam:
⁊ ſic eſſet idem ſoꝛt. numero: quoniā eadeȝ heccei
tas: que eſt proximū fundamentū vnitatis nume-
ralis: nō tamē eēt idem ſoꝛt. realiter: quia non eēt
eadem realitas que prius. Tibi diceret̄ ꝙ hoc nō
eſt ſimile de realitate: que eſt quidam modus in-
trinſecus ⁊ de alijs realiter diſtictis vt de relatio-
nibus reſpectu fun^ti ⁊ termini qui ſunt quidā mo-
di extriſeci: ſicut ſunt omnia accidētia realiter di-
ſtincta a ſuis fun^tis ⁊ ſubiectis: de quibus eſt mo-
do ſermo. Attamē dicendū eſt confoꝛmiter prioꝛi
bus dictis ꝙ relatio ⁊ reſpectus non eſt ſeparabi-
lis a fundamento ⁊ termino: quoniam vt dictum
eſt hoc eſt ſpeciale reſpecetibus: non repugnat ab-
ſolutis autem transferri.

Perſcrutemur ergo vltimo: an idem
accidens poſſit ſimul
exiſtere in diuerſis ſubiectis accidētaliter: aut nō
ſit hoc poſſibile apud quācūꝙ̄ virtutem. ¶ Dica
mus in primis vnam propoſitionē de foꝛmis ſub-
ſtantialibus: quoniā vna foꝛma pōt ſimul in actu
infoꝛmare plures materias. hoc probatur: quo-
niā anima intellectiua ſimul actu īfoꝛmat omnia
mēbꝛa coꝛpoꝛis: que adinuicē realiter diſtinguun
tur: et videntur eſſe plura membꝛa animata vni-
ca anima ⁊ foꝛma. ¶ Cōfoꝛmiter aūt ſecundū ꝙ
aſſerunt progenitoꝛes noſtri de intellectu qui ab
ipſis ponitur idem numero in omnibus homini-
bus. ⁊ ideo nec plurificatur ad plurificationē coꝛ-
poꝛis cum ſit foꝛma abſtracta ⁊ ſimpliciter implu
rificabilis. ¶ Adhuc autem hoc patet de anima
celi: que eſt tota in qualibet parte celi ⁊ illaȝ infoꝛ
mat. ¶ Et ſi dicas: ꝙ celum eſt vnū coꝛpus conti-
nuum ⁊ vnum infoꝛmabile adequatū anime celi.
ſic coꝛpus humanuȝ eſt vnū coꝛpus infoꝛmabile.
adequatum aīe intellectiue quantūcūꝙ̄ habeat
membꝛa diſtincta. At vero iſtud non obſtat: quo-
niam ſecundū progenitoꝛes noſtros loquētes de
toto animali in celo: dicūt ꝙ anima vna infoꝛmat
omnes celos qui ſunt numero plures: nec ſunt cō-
tinui: ſed tantuȝ contigui: ⁊ realiter diſtincti: ſicut
pȝ de ꝑmo mobili ⁊ oꝛbibus planetarū: qđ probāt
aſtrologi ꝓpter diuerſitatē motus: quia ſunt com
poſiti. ¶ Confoꝛmiter eēt dicendū de anima in-
tellectiua: que infoꝛmat coꝛpus ⁊ plura membꝛa
coꝛpoꝛis realiter diſtincta: quoniā ſi iſta membꝛa
non eſſent continua: ſed cōtigua tantū: dum tamē
ſic poſſent ſtare propter pondus: nō tenderent ad
terram ⁊ abinuiceȝ ſepararētur. dicunt ꝙ omnia
talia membꝛa poſſet infoꝛmare: ſed verum eſt ꝙ
natura propter pondus membꝛoꝛuȝ adinuenit li-
gamina vt neruos ⁊ plura alia quib⁹ membꝛa ad-
inuiceȝ ſunt ligata: ne propter pondus caderent ⁊
abinuicem diuiderētur. Uera eſt ergo propoſitio
vel ſalteȝ probabilis. ¶ Propoſitio ſecūda ſit ta-
lis: foꝛma accidētalis poteſt ſimul infoꝛmare plu-
ra ſubiecta. hec poſſet probari ſicut probatur pri-
ma: tamē aliter: quoniam vna quātitate numero
in aliquo quanto ſunt omnia quanta denominati
ue: vt materia eſt quāta: ⁊ omnia accidētia dicun
tur quāta vna ⁊ eadem quātitate. iſta autem quā-
titas videt̄ omnia infoꝛmare ⁊ eſſe ibi tāꝙ̄ in ſub-
iecto: ſicut ⁊ ipſa de ipſis denominatiue dicit̄. foꝛ-
ma autem ⁊ materia ſunt realiter diſtincta ab ac-
cidentibus. ¶ Sed foꝛte dices: ꝙ iſta non ſunt in
diuerſis ſuppoſitis realiter diſtinctis. loqmur au-
tem hic an ideȝ accidēs poſſit ſimul exiſtere in di
uerſis ſubiectis ſuppoſitaliter diſtinctis. ¶ Sed
nec iſtud videt̄ impedire quin ſiue iſta ſuba ſint
apta nata conſtituere ſuppoſitum ſiue non idem
ſequitur: quoniā ſi concederes mihi ꝙ eadem al-
bedo eēt in duabus vel pluribus quātitatibus ſe-
paratis ab omni ſubiecto: pari ratiōe concederes
ꝙ poſſet eē in tribus ſuppoſitis realiter diſtictis;
¶ Adhuc aūt ꝓpoſitio predicta apparet. ſ. ꝙ ideȝ
accidens poſſit ſimul exiſtere in plurib⁹ ſubiectis;

Scdm Cōmēt. quia anima intel-
lectiua vſa non
eſt conſtituta in
eſſe per coꝛpus
poteſt īfoꝛmare
pla coꝛpoꝛa: vel
eis aſſiſtere.

immo forte in infinitis ſi eſſent: quoniã omnis ratio oppoſita ſolubilis eſt. ergo illud non eſt negandum eſſe poſſibile. Et ſi arguas q̃ hoc eſt ſimpliciter impoſſibile: quoniam impoſſibile eſt q̃ vnum actu depẽdeat a pluribus ſubiectis totalib⁹ ⁊ eius dependentiam totaliter determinantibus. eſſet aũt ſic ſi idem accidẽs poneretur in diuerſis ſubiectis: quoniã quodlibet ſubiectũ eſſet cauſa totalis terminandi eius dependẽtiaȝ. ¶ Reſpondeo tibi frequẽter fuit dictũ ſupra: ⁊ ſpecialiter in phyſicis. propoſitio iſta: q̃ nihil poteſt ſimul dependere a pluribus totalibus cauſis vera eſt in vno ſenſu. ſ. accipiendo cauſam totaleȝ incluſiue. falſa aũt eſt accipiendo cauſam totalem excluſiue. De cauſa totali pluries fuit dictum ⁊ expoſituȝ ſuperius: nec videtur neceſſariuȝ hic iterum repetere. Et in hoc completur liber ſeptimus de potẽtia p̃mi motoris ad extra: que quidem potẽtia eſt infinita in duratiõe: ⁊ etiã in vigore que virtus nobis concedat ſibi vniri ⁊ ea frui in eternũ. Amen.

¶ Tabula theologie naturalis Nicholai Bonetti viri perſpicaciſſimi.

Primus liber ɔtinet nouẽ capl'a. Quorum primum quid ſit p̃ma itelligẽtia in vl'i declarat. 91.
2ᵐ Oſtendit quid ſit prima intelligẽtia in ſpeciali. 92.
In 3.º ſtabilit̃ ſubiectuȝ theologie naturalis. 93.
In 4.º pertractat̃ an theologia ſit ſcientia vel opinio vel intellectus. 93.
5ᵐ Inquirit an habitus theologicus ſit practicus vel ſpeculatiuus. 93.
6ᵐ Inueſtigat an ſit notitia theologica intuitiua vel abſtractiua. 93.
7ᵐ Agit de ſubalternatione theologie. 93.
8ᵐ Loquit̃ de vnitate habitus theologici. 94.
9ᵐ Oñdit ordinẽ theolo.ᵉ ad alias facltates. 94.

Secundus liber theologie comprehendit octo capitula.
¶ Cap. p̃ᵐ. Eſt de infini.ᵗᵉ intẽſiua p̃mi motoris. 95.
2ᵐ Agit de impartibilitate primi motoris. 97.
3ᵐ Loquitur diffuſe de incomponibilitate primi motoris. 97.
4ᵐ Eſt de immutabilitate obiectiua ⁊ ſubiectiua prime intelligentie. 98.
5ᵐ De immutabili.ᵗᵉ pertractat p̃mi motoris. 99.
6ᵐ De inuiſibilitate dei plane determinat. 100.
7ᵐ Oſtendit primũ motorem eſſe incircũſcriptibilem ⁊ inlocabilem. 100.
8ᵐ Eſt de implurificabilitate p̃mi motoris. 101.

Tertius liber [illegible] continet capitula.
¶ Cap. p̃ᵐ. De perfectiõe ſimpliciter ⁊ eius p̃prietatibus abunde determinat. 103.
2ᵐ Oſtendit primam cauſam quidditates rerum omnium diſtincte cognoſcere. 104.
3ᵐ Explanat cum infallibilitate ſcientie diuine contingentiã in rebus poſſe reperiri. 108.
4ᵐ Manifeſtat deũ ⁊ que ſũt formaliter in deo ab itellcu finito diſtincte ītueri poſſe. 108.

Quartus liber theologie naturalis ɔtinet quinq̃ capitula.
¶ Cap. p̃ᵐ. Eſt de q̃ttuor modis p̃riᵗ diſtictis. 113.
2ᵐ Loq̃t̃ de p̃ductiõe obiectoꝝ in eẽ volito. 113.
3ᵐ Agit de ɔpatiõe intellectus ⁊ volũtatis 114.
4ᵐ Inueſtigat in quo conſiſtit rõ libertatis. 114.
5ᵐ Tradit modum quo voluntas moueat alias potentias. 115.

Quintus liber theologie naturalis comprehendit quattuor capitula.
¶ Cap. p̃ᵐ. Oſtendit idem ⁊ conſeruare ⁊ producere poſſe ſeipſum. 116.
2ᵐ Manifeſtat tribus modis in primo motore eſſe generationem ⁊ productionem. 118.
3ᵐ Loquitur de varijs in primo motore productionibus. 119.
4ᵐ Determinat de proceſſu ſpiritus ſancti a patre ⁊ filio. 121.

Sextus liber theologie naturalis quinq̃ habet capitula.
¶ Cap. p̃ᵐ. Oſtendit in quo conſiſtat ratio formalis ɔſtitutiua ſuppoſiti in ſubceleſtib⁹. 122.
2ᵐ Recitat varios modos quibus perſone diuine in eſſe perſonali cõſtituuntur. 123.
3ᵐ Manifeſtat vnum ſuppoſitum eẽ in alio: ab eodemq̃ diſtingui. 123.
4ᵐ Equalitatem trium perſonarum diuinarum apertiſſime declarat. 124.
5ᵐ Agit ſubtiliter de p̃oritate ⁊ poſterioritate reſpectus inter perſonas diuinas. 124.

Septimus liber [illegible] lis continet quattuor capitula.
¶ Cap. p̃ᵐ. Pertractat omnia que ſpectãt ad potentiam productiuam dei ad extra. 125.
2ᵐ De infinitate dei itenſiua abũde loq̃t̃. 127.
3ᵐ Eſt de cõcurſu primi motoris cũ ceteris cauſis ſecundis. 131.
4ᵐ Eſt de ſeparatiõe ⁊ vnione reꝝ abinuicẽ. 132.

¶ Et ita finis imponit̃ huic Theologie naturali. Nicolai Bonetti doctoris perſpicaciſſimi: ⁊ conſequenter toti operi eius: quod fuit exactuȝ Venetijs mandato ⁊ expenſis heredum quondaȝ nobilis viri domini Octauiani Scoti ciuis Modoetienſis. Per Bonetum Locatellum Bergomenſem presbyterum. Anno a ſaluberrimo partu virgineo quinto ⁊ quingenteſimo ſupra milleſimuȝ. Quinto idus Octobres.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

a
Dabes nicholai
¶ Caput primum
omnia eſſent
plum.ſoꝛ.pot eſt

b
¶ Ad primum
bus differentibus
ens predicatur
ſtratione poſſunt

c
efficientem: vt
rari rana ⁊ vermis
tionem que cõis
illud eſt formalitas

d
intelliᵉ ⁊ differentiarum
lapis: ⁊ hõ ⁊ aſinus
plures gd eſt realiter
per ſe ⁊ primo ineſt

e
De neceſſitate aũt
ordinem de qualibet
ſtratiue ꝯcludi a

f
eminenter ⁊
hoc: ⁊ cũ dicis hoc
ſunt neceſſaria ad

g
¶ De ſubiecto
do aligd ꝓductũ
ſit nec quid nec
ſibi propria extra:

h
natura contenta
cans aliquam
nem cauſe
tiuum cũ ſit cauſa

i
eſt ipſa paſſio
fieri in tpe ⁊ in
motum: qõ non eſt
probandum motum

k
⁊ inſtanti temporis
coexiſtere fm
gd per rationem
tranſitũ de opp°

l
¶ Nicholai Bonetti
ſic demõſtrant
actus eſt qui ſeperat
in magnitudine

m
autem manifeſtuz
ĩfinitos calores
ſit ponendum.

n
¶ Theologie nãlis
toꝝ. ¶ Et ſi dicas
guas per quid
niſi ſubiectum ſit

o
vel ecõuerſo: qõ
talis obiectiue:
tatur ſi de nouo
tur qõ ſicut due

p
ſit cras: ⁊ poſſibile
de tẽpore: ꝙ lʒ
perſcrutatio erit
ctum diſtinctum.

q
intenᵘ hoc non eſt
ſed contra hoc ſicut
ſi ergo talis actio
ſi adhuc queras

r
diuiſionem ab omni
ſũt vnũ eſt i duplici
tellectᵘ tuᵒ applicatiuᵒ

ſ
eẽntiali ⁊ entitatiuo
Dubitationes graues
aduertat modũ
Finis.